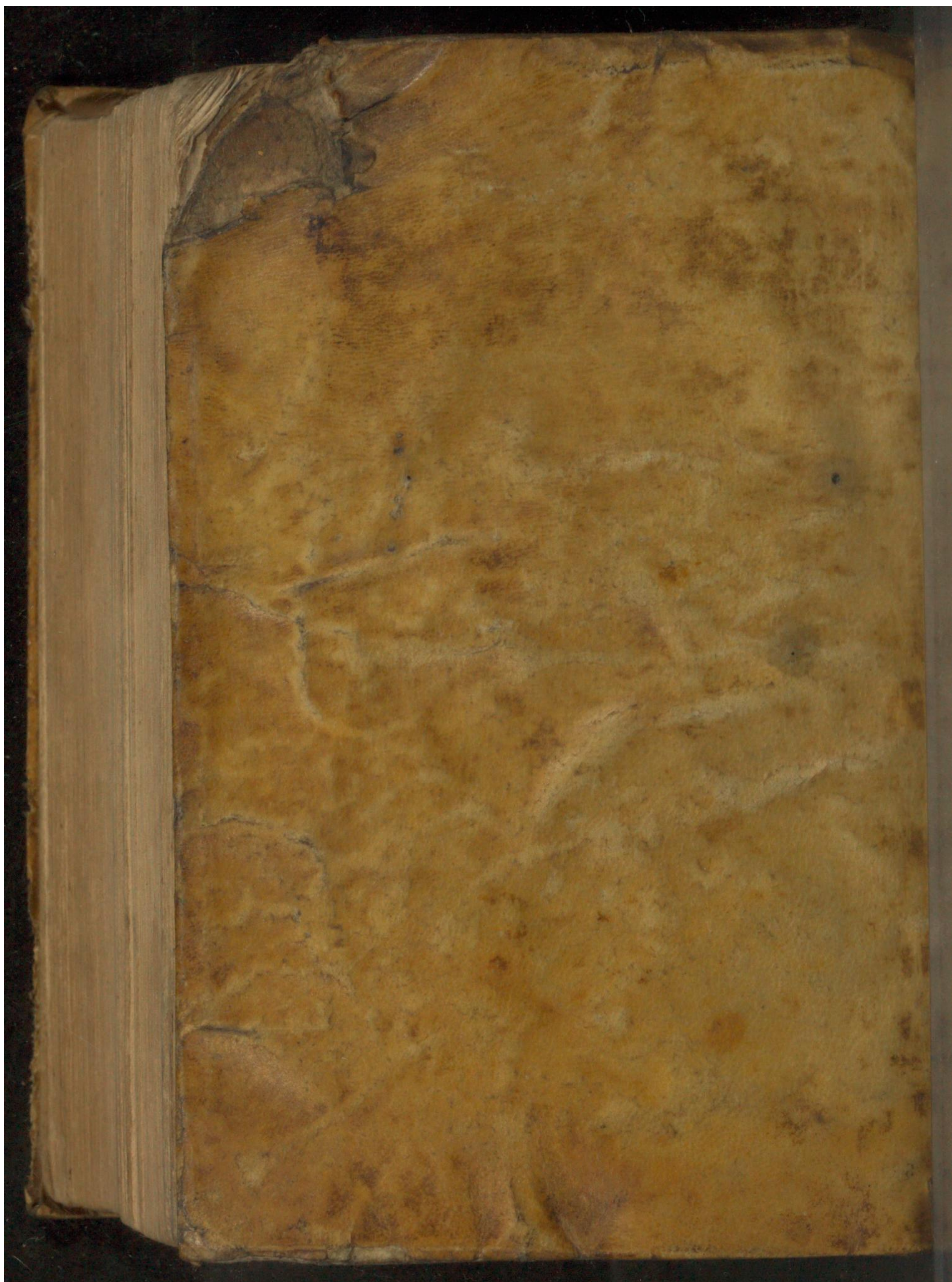

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ioan. Fernelii

1604

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

2204/A A. XXIX. Fev

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Aurelij
Ad usu ~~Aurelij~~ Bonetti

Αυρελιος Βονεττος

Ad usum Aurelii Boetti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

2204/A A. xxix Fev

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Aurelij
Ad usus ~~Aurelij~~ Bonetti

Αυρελιος Βονεττος

Ad usum Aurelii Boetti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

42599

IOANNIS FERNELII AMBIANI VNIVERSA MEDICINA:

AB IPSO QVIDEM AVTHORE ante obitum diligenter recognita, & iustis accessionibus locupletata:

Postea autem studio & diligentia Guliel. Plantij Cenomani postremum elimata, & in Librum Therapeutices septimum doctissimis scholijs illustrata, ac in quatuor tomos diuisa.

TOMVS PRIMVS.

Cui accessit eiusdem Fernelij CONSILIORVM *Liber, cum quibusdam Clarorum Medicorum Parisiensium Responsis.*

COLONIÆ ALLOBROGVM,
Typis Petri de la Rouiere.

1604.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

GVLIELMVS PLANTIVS
CANDIDO LECTORI

DIV multúmque dubitaui, Lector beneuole, an quæ de Medicinæ parte Therapeutica restabant D. Ioannis Fernelij opera, & ab eo paucis ante diebus quàm è viuis decederet, mihi vt accuratiùs exigerentur commissa, in lucem calamitoso hoc tempore edere & publicare deberem. Eam esse senescentis huius & vergentis seculi iudiciorum licentiam animaduertebam, vt perfricta fronte quo quisque magis est, non recentiorum solùm, sed veterum etiam scriptorum censorem se & castigatorem statuat, atque pro libidine interpretetur: ea opinionum & interpretationum dissensione atque discordia fieri, nihil vt iam ratum & constans, nil firmum & perpetuum in vllo artium disciplinarúmve genere habeatur: sed in contrarias non modò sententias, sed etiam partes & studia diuersa eatur, tacitis inde odiis & occultis simultatibus residentibus in multorum animis, quæ leui irritamento vel in iurgiosas & inimicitiis incensas contentiones & altercationes erumpant, vel (quæ fundi nostri est calamitas(in mutuam maleuolentiam & communem omnium perniciem exardescant. Quò fit, vt ij consultiùs agere videantur, qui scripta sua quantumuis ad publicam vtilitatem elimata, in tempus aliud supprimunt vel blattis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

& tineis arrodenda, quàm qui hac tempestate euulgantes iudiciorum aleam subeunt & periclitantur. Iam verò digna imitatione (non inuidia) quum sit hominum excellentium virtus quòd quæuis ingenia, vt ait Plato, ardua & seria studia non attingant, ideóque iudicio, prudentia & præscripto eorum qui multo rerum vsu triti & diu magna cum laude in arte quapiam versati sunt, niti, dirigi & confirmari iuniorum conatum oporteat: multi tamen stulta opinione sui & philautia nimiùm sibi placentes, vanáque scientiæ persuasione inflati, spretis recentiorum scriptis in veterum quidem lectione occupantur: sed rectam doctrinæ viam quum ignorent, nec prudenti duce & magistro vti velint, in eos illud ex veteri Comœdia aptè quadrare videtur, καλῶς μὲν τρέχουσιν, ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ. Ad ostentationem enim vetustos authores peruolitant, temeréque huc illuc errabundi feruntur: atque si quid obiter tanquam canis è Nilo obbiberint, id vel identiden eructant, vel (quum sint κακοστόμαχοι.) in absurdas opiniones conuertunt. In aliorum quorundam mentibus inueterata quædam inuidia adhuc viget, vt quam ne mors quidem ipsa extinguere potuit. His non modò scripta Fernelij inuisa sunt, sed nomen quoque nefastum. Alij legunt quidem, sed vt calumnientur & maledico dente carpant, propterea, quòd ad doctrinæ auram captandam id plurimum facere vulgus sibi persuadeat. Quendam esse audio, qui fastu & arrogantia intolerabili, Fernelij, tanquam Vlyssis, errorum rhapsodum se profiteatur, quíque de his longam iam

conſcripſerit Odyſſeam, quam propediem ſit editurus. Cæteri delicati & faſtidioſi homines tantùm ea probant, quæ ad palatum faciunt. Nullum itaque ex publicatione horum librorum operæprecium facturus videbar, niſi & hîc & reliqua Gallia cæteríſque regionibus exteris multi inuenirentur meliore quadam natura & seueriore acrioréque iudicio præditi, qui quotidianis propemodum precibus & literis horum librorum emiſſionem tum à Philiberto Barjotio Fernelij digniſſimo genero, & in magno Regis concilio Præſide æquiſſimo, ſupplicúmque libellorum in Regia magiſtro, tum à me etiam efflagitarunt: niſi etiam præcellentium Medicorum externorum de Fernelij doctrina ſingulari teſtimonium accederet, imprimíſque Ioannis Cratonis Vratiſlauienſis medici Cæſarei clariſſimi, qui in Iſagoga, quam in artem medicam doctiſſimè ſimul & ad tyronum captum aptiſſimè ſcripſit, Fernelij honoris cauſa meminit, eiúſque ſcriptis multum ſe adiutum fatetur ingenuè. Typographo verò hanc editionem vrgenti quamuis Platonis illud crebrò occinerem οἱ ἄγαν βραδύτερον ἀνύουσιν, in mora tamen periculum à plagiariis eſſe dicebat, quòd ſuperioribus annis Monpeſſuli diuendita fuiſſent à quodam de medicamentorum compoſitione fragmenta, nomen Fernelij præferentia: & hic quendam eſſe conſtaret, qui Φερνελίσκον ſe vulgò appellitari οἷον μετεμψυχωθέντα σμικρόν τινα Φερνέλιον tantiſper affectauit, dum ſub eo nomine (velut amictu ſcenico) notatus populari ſermone & rumore percre-

brescere vulgóque iactaretur: nunc autem postquam famosus etiam apud mediastinas mulieres euasit, eum ob cuius nominis splendorem & celebritatem tantopere famigeratus est, apertè odisse, calumniari & improbitatis etiam damnare non veretur, quia secreta scilicet quædam sua posteris non prodidit, quæ tamen ipse, vt alia longè plura & ἀῤῥητότερα artis arcana, ad grauissimos quosque morbos à se inuenta posteritatem celare nolit. Cæterùm ne longius excurrat oratio, quid in præsentia habeas à nobis, & in posterum expectare debeas, paucis accipe. Hac editione exhibemus libros septem Physiologicos, totidem Pathologicos & tres Therapeuticos, ab ipso authore accuratè omnes recognitos, & locis quamplurimis quàm antea multò auctiores redditos, & medicamentarios quatuor nunc primùm luce donatos, qui ad Therapeuticæ septenarium explendum desiderabantur: vt totum opus vno & viginti libris constaret & absolueretur. Nam duos de Abditis causis adiecimus, non ad totius integritatem, sed ad Physiologiæ, Pathologiæ & Therapeuticæ locorum difficiliorum diffusiorum & enucleatiorem per dialogismum explicationem. Nostra quoque scholia in septimum Therapeuticæ librum edidimus de autoris consilio & iussu, strictim illa quidem à nobis & carptim enotata, quum cur adiectum substractúmve, immutatum aut retentum, antiquatum aut nouatum in medicamentis tam simplicibus quàm compositis quid esset, causam reddidimus. His fruere, dum tibi de particularibus morbis curandis septem alios libros apparamus,

mus, seorsum altero opere Enchiridij forma, quo faciliùs circumferri possint, excudendos. Horum primus qui febrium, & semptimus qui morbi Gallici curationem continet, ab authore ipso perfecti absolutique, reliqui tantùm sunt inchoati. Hos αὖ θεὸς θέλῃ perficere licebit ex aliis authoris scriptis, que partim aduersaria sunt, partim rescripta & responsa de variis morbis, ad ducenta ferè relicta, præter commentarium, cui titulum fecit, OBSERVATIONES EORVM QVÆ CVRANDIS MORBIS NOVA DEPREHENDIMVS, & alia in pluteis & forulis reperta: in quibus, quæ propria sibi author & peculiaria ad grauiores morbos habuit remedia, continentur, multo longóque medendi vsu & frequenti meditatione probata. Ex hoc instructissimo penu prolixè tibi depromentur quæcunque ad publicam vtilitatem pertinere videbuntur. Conficiẽdorum verò & parandorum medicamentorum formula ad pharmacopœos, & Prognosticum opus, quia adumbrata duntaxat sunt ab authore non nisi longiore tempore absolui edíque possunt. Interim vale: Lutetiæ Parisiorum Calendis Martiis, 1567.

SIMON PONCETIVS MELO-
DVNENSIS, DOCTOR MEDI-
cus ad Lectorem.

Iactet Arabs Graiúsque suos: Fernelius artem
Lampade perlustrat splendidiore tibi.
Abdita nam radians in apricum singula profert,
Et quicquid solidum pulchrior vsus habet.
Phœbus erat. Sed mox quum Gallis imminet atro
Turbine seditio, proh dolor! eripitur.

ΑΝΔΡ. ΤΟΥ ΡΙΒΑΥΔΗ-
λίου Πίκτωνος εἰς τὸ τοῦ μακαρίτου Φερνελίου
θεσπέσιον σύγγραμμα ὑπὸ Πλαγ-
κίου ἀκριβωθέν.

Οὐχ ἧττω κατὰ τὴν μέθοδον, πλῆθος καὶ ὄνησιν
Βίβλων, Φερνέλιον σκέπτεο Ἱπποκράτους,
Κ' οὐχ ἧττον θεραπεύησι ζῶντ' εὔστοχον, οὐδὲ
Οὔνομα χόνθ' ἧττον γνώριμον ἐν θανάτῳ.
Ἤυτε δ' Ἱπποκράτης Γαληνοῦ χωρὶς ἀμαυρὸς,
Πλαγκίου ὡς χωρὶς, βιβλία Φερνελίου.

RENA-

RENATI GERVASII IN PRIMO GALLIÆ SENATV CAVSARVM patroni, de Ioanne Fernelio Medico.

Hippocratem natura parens mortalibus olim
Edidit, ipsa suum quo retineret opus.
Hoc duce longa fuit, magna ratione medendi,
Vita hominum. Tandem Ferneliumq́; dedit.
Quo medico doctore volat tua, Gallia, gentes:
Fama per ignotas. Omnibus ille salus.
Iam verò ipse Deus, longos vt carperet annos,
Fernelium & terris, quem dederat, rapuit.
Antiquitas illum Naturæ laudibus: iisdem
Nostra celebrabunt secula Fernelium.

ΕΙΣ ΙΩΑΝ. ΦΕΡΝΕΛΙΟΝ

ἐπιτάφιον.

Τῇ χθονὶ Φερνέλιον πόλος ὤπασεν, ἡ δέ μιν αὖθις
Παλλάδι, καὶ Παλλὰς δῶκε τῇ Οὐρανίῃ·
Οὐρανίη πόρεν αὖ Φοίβῳ, μετόπισθε δὲ Φοῖβος,
Κρηνοφόρῳ στήσας ἀρχίατρον βασιλεῖ.
Τόνδ' ἂρ ὑπηρεσίῃσιν ὃ, τοῖς δὲ γραφῇσιν ὀνήσας
Αἶνόν τ' ἠδ' ἄφενον κτήσατ' ἀπειρέσιον.

Καὶ παύσας τὰ μὲν ὧδε, νοὸν δ᾽ ἀπὸ σώματος ἕλ-
ξας
Ζεὺς ἀπέδω τόγε μὲν τῇ χθονὶ, τόνδε πόλῳ
Φρ. Θόριος Β.

IN IO. FERNELIVM.

Naturam melius, morbos, medicamina, causas
Nemo tuo docuit, Gallia, Fernelio.

IN EVNDEM.

Iusserat iatricæ mysteria Delius artis
Scribere: Fernelius scripsit, & occubuit.

IN EVNDEM DISTICHON NVMERALE.

CõIVge FerneLIVs rapta per CVLſVs Vt aVLæ,
Vt LVCIs ſatVr, Vt noMInIs InterIIt!

F. Thorius Bellio.

Obiit D. Fernelius 6. Cal. Maij 1558

IN EVNDEM.

Hippocrates moriens arcanum credidit artis
Fernelio: huic fama par sit & ingenio.

Esayas Fabius.

AD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

AD HENRICVM II. GALLIARVM REGEM, CHRISTIANISSIMVM, IOANNES FERNELIVS AMBIANVS.

Væcũque olim cauſa, Chriſtianiſs. Rex, homines latè diſperſos paſſim que beſtiarũ more errãtes, ad ciuilẽ vitæ cõmunitatẽ cõuocauerat, eadẽ quoq; ad inſtituẽdas artes humanę ſocietati neceſſarias excitauit. Ea autem (ſiue rerum ad vitam conducentium fuerit neceſſitas, ſiue politica hominis natura, ſiue ratio gloriæ ſtimulis concita) non modò inuentas quondam inſtitutáſque artes alit, tuetur atque conſeruat: ſed præclara quæque ingenia ad eas magnificentiùs augendas exornandáſque continenter accendit. Tandiu ſanè inueniendarum atque exornãdarũ artium homines deſiderio tenebũtur, dum illorum vitę ſocietas cõmunitáſq; manebit. Ita enim homines hominũ cauſa generati ſunt, vt ipſi inter ſe alij aliis prodeſſe poſſint. Medicina verò vna ex omnibus artib. Deorũ munere & beneuolẽtia hominibus cõceſſa, ad eorũ vtilitatẽ ſalutẽq; tuẽdã in primis eſt cõſtituta. Quicquid igitur diuturna meditatione lõgóq; medendi vſu quotidie obſeruatur, id in cõmune bonum ingenuo liberaliq; animo cõferẽdũ. Neq; eorũ æſtimationibus vtẽdũ ſtãdúmve iudiciis, qui permultos cauſãtur nobiliſſimos & clariſſimos ſcriptores extitiſſe, quorũ ſciẽtia vbertatẽq; rerũ & copia, ars medẽdi inuenta cõſummatáq; ſit: quiq; non vltra progredi oportere cõtẽdũt,

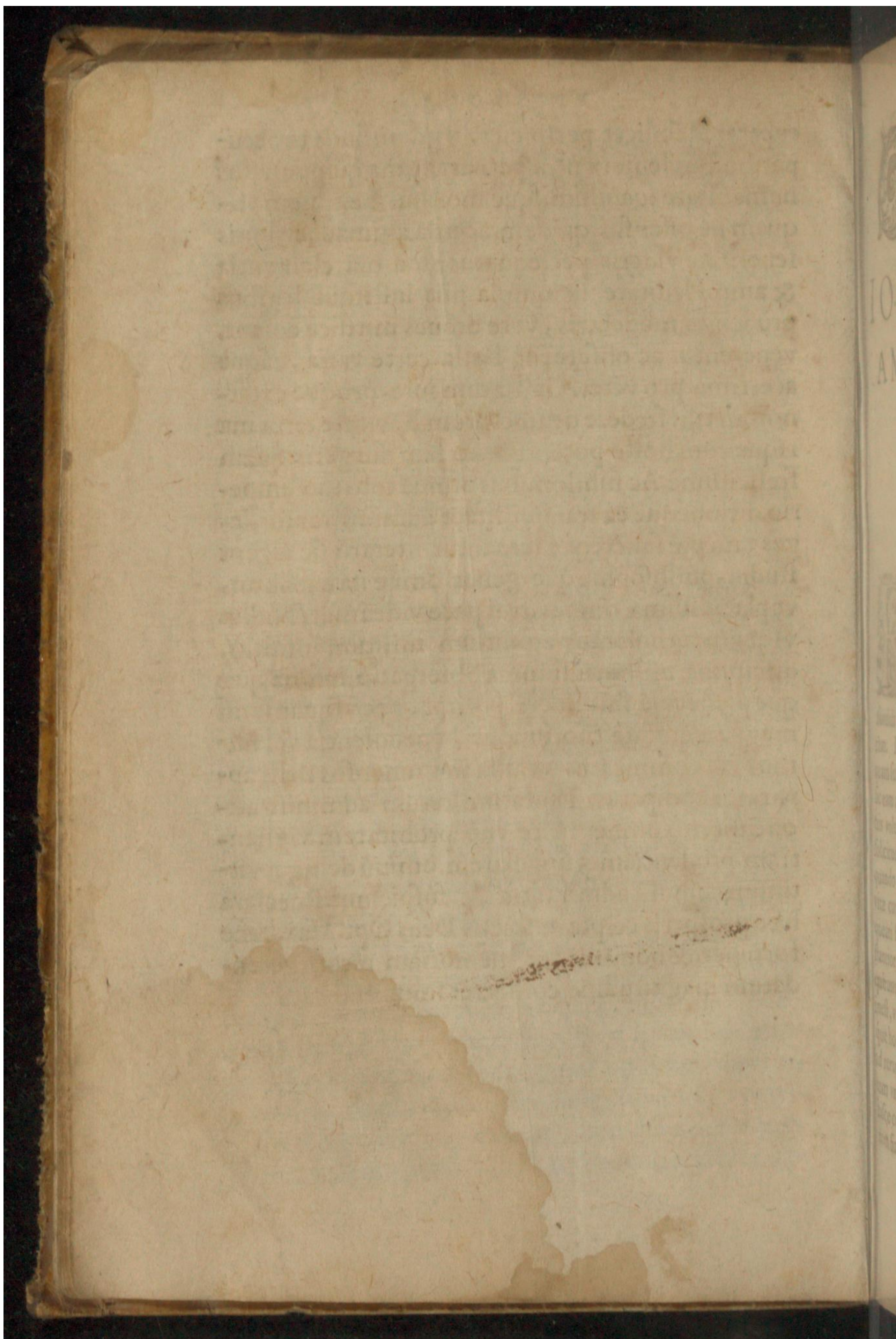
omnémque ſcribẽdi laborẽ vt ſuperuacaneũ refugiũt & aſpernãtur. At certè ſiue quòd ars ipſa iam clariùs illuxit, ſiue quòd rerũ omniũ quædam ſit viciſſitudo, quicunq; ad vnamquamque ęſtimandam mométóque ſuo põderandam, ſeueriore & ęquiore vtũtur iudicio probabiliore cõſilij cauſa ac ratione putãt vix vllũ veterũ huic ętati ſatis eſſe poſſe. Galenum námq; (qui medẽdi artẽ ab Hippocrate pręclarè inſtitutã poſt Herophili, Dioclis, Archigenis, Athenęi, aliorúmq; pręcepta auxit & illuſtrauit) Aſiaticę redundãtię inſimulant, quod πολυγράφος nimiùm multa artium librorumque congerie (nam prętер ducentos & quadraginta quos de aliis diſciplinis, de medicina ſupra quadringentos cõſcripſit) multorũ ſtudia reſtinguat, & ad rẽ properantes diſtineat. Eũ quidẽ fatẽtur mira perſuadendi neceſſitate diſputaſſe ſubtiliùs, ſed quòd initio minimè ſtatuiſſet vniuerſam artẽ cõplere, breuẽ pręcipiendi legẽ nõ obſeruaſſe: ea identidẽ locis cõpluribus inculcaſſe, nũc huc nũc illuc ſtudio reprehendẽdi auidè ferri, ſicq; ſępiꝰ ambiguitate lectoris animum diſtrahere. Aretęũ, Aetiũ, Paulũ, Alexãdrum Actuarium, reliquóſq; Gręcos iuniores nimiũ cõciſos exiſtimãt, nec ſatis ratione niti, nec artẽ vniuerſam, ſed eam maximè partẽ quę in actione tota verſatur, perſtrinxiſſe. Arabes autẽ barbare, ſpurcè, fœdè in Latiũ traductos, pharmacopœos & circũforaneos potiùs quã veros medicos experiẽtéſque genuiſſe. Quúmque nullis neruis, nullis demonſtrationum legibus, ſed puris nudíſque verbis ſingula perſequantur, multa illos dicere, perpauca docere. Addunt & illi permultorum morborum cauſas hactenus ignoratas fuiſſe, vnde alij diſſentaneam,

neam, alij prorsus nullã curationẽ acceperunt. Vacuandi quoque lages turbidè adeò & inconstanter traditas, & controuersiarum obscuritatibus sic implicitas, vt sæpius inter peritissimos haud facilè cõstet quodnam vsurpandum remedij genus Plurimas denique medicamentorũ compositiones nulla certa ratione concinnatas empiricam nimium redolere vetustatem. Horũ querimoniis & sermonibus quum sæpe intellexisses, Inuictissime ac Humanissimè Rex, artem medendi mancam adhuc & solũ inchoatã esse, & ætatẽ dierúmq; numerũ multa produxisse, ad quæ nulla ingenij acies penetrauerat, sine quibus tamen artis absolutio non sit perfecta: communi hominum saluti consulens iussisti, vt veterum medendi præceptiones, pleniore doctrina pluribusque obseruationibus illustrarem atque locupletarem. Id nimirum compertum habẽs quod omnibus est in confesso, nullam toto terrarum orbe ciuitatem esse, in qua philosophiæ ac medicinæ controuersiæ doctiùs crebris disputationibus dirimi, aut pluribus artis operibus noua simul ac vetera probari examinariq; possint, quã in hac tua Parisiorum Lutetia, idq; propter summam vrbis tum celebritatem tum frequentiam, in quam non è Gallia modò, verumetiam ex omnibus propemodum Europæ regionibus admirabiles ac sæpe inauditi morbi vel curandi vel dijudicandi perferũtur. At ego principũ obsequiis ciuiúmq; nostrorũ officiis implicatus nõ citra valetudinis meæ & rei familiaris dispẽdiũ magnis lucubrationibus hoc scribẽdũ opus suscepi atque eo certè lubẽtius quòd doctorũ virorum hortatu ac precibus quasi stimulis ad perficiẽdũ acrius incitarer, qui aliis cõpluribus, nõ mihi vni viuendũ esse proponebãt. Quanquã au-

tem magnum hoc & ſummè arduum prouinciæ munus eſſe video, iudiciorum tamen ſeueritate minimè deterritus, quicquid periculi eſt ſubire, ingeniiq; vires experiri honeſtum cum primis & generoſum eſſe duxi. Si ſummã quæ deſideratur, perfectionem non ſum aſſequutus, eam tamen conatus ſum adumbratione quadam exprimere. Cognito enim veterum iudicio, & omnibus perlectis qui de philoſophia atque Medicina aptiùs aliquid poſteris tradiderunt, non quæ cogitatione ſola plerique fingunt atque comminiſcuntur, ſed quę vera ac ſolida ab optimis quibuſque tum Græcis, tũ Latinis, tum Arabibus, firmiſſimis argumentis probata ad medendi vſum conducere obſeruaueram, excerpſi & in vnum contuli. Quid de quaque re controuerſa ſentiendum putarem, liberè pronuntiaui, non vni alicui me addicens, ne aut in arrogantiam, aut in errorem magnopere incurrerem. Sic multorum lites diremi, dubia ſtabiliui, obſcura illuſtraui, abdita protuli, noua quàmplurima, & hactenus incomprehenſa paſſim adieci: adhæc rationibus, argumentis, demonſtrationibus, ſignis, teſtimoniis exemplis vſus ſum frequenter. Cæterùm vbique modum tenui, & rem omnem ſic temperaui, vt neque Lectorem immodica profuſione verborum onerarem, neque breuitate nimium conciſa ſuſpenderem, neque vel experientiam ſolam, vel rationem ſequerer ſed viã breuem primùm cognoſcendi, deinde agendi curandique indicarem. Quod igitur tibi quõdam Regi deſignato inchoatum opus deuoueram, idem nũc amplo diademate inſignito, multis partibus auctum & locupletatum, non dubitaui hoc etiam armorum procinctu & turbulentis rebus nun-

cupare: id ſcilicet perſpiciēs, in grauiſſimis te occupationibus leuiora nō aſpernari. Sūma quippe natus humanitate ſuauiſſimiſque moribus, neminem vnquam ne offenſus quidem acerba animaduerſionis ſeueritate videris perſequutus: ſed tua clementia & animi leuitate ſic omnia piis iuſtíſque legibus prudenter moderaris, vt te omnes mirifice colant, venerentur ac obſeruent. Bella certe varia, eáque acerrima pro veteri Galliarum iure, proque externorum tibi fœdere deuinctorum libertate terra maríque cum hoſte potentiſſimo iam diu geris quàm fœliciſſimè. Ac nihilominus omnia toto tuo imperio ditionéque ea tranquillitate adminiſtrantur, leges tam piè ſanctéque ſeruantur, literarū ſic vigent ſtudia, philoſophiæque genus omne ita excolitur, vt placidiſſimæ omnes frui pace videamur. Nullus vſquam turbulentus errantium militum inſultus, diſciplinæ militaris ſumma obſeruatio, infima quæque plebecula ſuis liberè potitur, nec vſquam niſi magna æquitate tuorúmque beneuolentia vel nūmos vel commeatus vel alia in immenſos belli apparatus comparas. Tantarum rerum adminiſtratione meritò omnes in te vno probitatem vigilantiam, prudentiámq; ſingularem, omniū deniquevirtutum cumulū admirantur & ſuſpiciunt. Præclara hæc proſperis cœpta auſpiciis Deus Opt. Max. bene fortunet, & nominis tui memoriam rerum gerendarum magnitudine conſecret immortalitati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

IO. FERNELII AMBIANI IN MEDICINAM,

PRÆFATIO.

Rerum omnium quæ naturæ lege imperióque continentur princeps homo, etsi diuinorum caducorúmque particeps, amborum societate gaudet, excelsiorum tamen ardenti desiderio inflammatus, parcè ea sequi debet quę sordida, vilia atque abiecta persequitur impetus beluarum. Id execrandum profectò & detestabile videatur, si quam sui partem suscepit homo cœlestem atque diuinam, sic eam aut turpitudine vitiorum contaminari, aut blanditiis voluptatum irretiri, aut mortalium rerum cura atque solicitudine obrui sinat: vt oppressa ac perdita nequeat aliquando recreare sese & altiùs extollere. Qui enim eum vitæ cursum tenent, vt solis sensuum blandimentis illaqueati ferantur, nihilo mutis animantibus videntur præstantiores: quoniam & bestiæ necessaria vitæ præsidia inquirunt & parant, summáque tum sui tum prolis cura ipsis inest, vti & voluptatum. Generosissimi verò sapientissimique hominis est, mentem corporis inquinamentis obsitam ad rerum præstabilium contemplationem erigere: vt quantum vnus inter hæc omnia excellit, perspiciat, & corporis hisce compagibus licet implicatus, mentis agitatione tamen fiat originis suæ memor, & consors diuinitatis. Hæc

Mentis agitatione comparatas fuisse disciplinas.

summma humanæ vitæ perfectio, hæc optima maximéque diuina ratio viuendi, qua qui insignes olim fuerunt, Dij ritè sunt habiti, & amplissimis honoribus affecti, tum quòd alta sapientia essent admirabiles, tum quod magna fructuosáque beneficia in homines contulissent. Inde accenso cæteris animo inflammatóque ad gloriam, vt multiplex erat mentis impetus & intentio, vtque varia erant ea quorum studio capiebantur, complura disciplinarum genera perpolita sunt, quæ partim necessitate, partim studio cognoscendi fuerant inchoata. Alij operum naturæ concentum eximiámque formam & pulchritudinem admirati, & earum rerum suauitate pellecti, quæ corporibus innixæ, mutabiles mortaléſque sub sensum cadunt: ortus earum causásque magnis sudoribus sedulàque vigilantia, scrutati, naturalem philosophiam condiderunt. Alij animi sublimioris impulsu in res diuinas acerrimè intenti, illas quidem sempiternas, immutabiles, separatas, nullóque sensu comprehensas, quoad fert humana fragilitas: theologiam cognitionémque Deorum prodiderunt. Interuenerunt alij medio contemplationis genere ducti, qui mathematicas disciplinas erexerunt: illustres quidem illas, & demonstrandi subtilitate certissimas. Has Plato diuinarum naturaliúmque rerum confines & intermedias statuit, quòd sempiternæ sunt & immutabiles, sed in corpore positæ atque subiectæ sensibus. Sunt hæc tria iam multis seculis celebrata sapientiæ studia, ex rerum quas versant varietate nata, mentis vnius sublimioris contemplatione formata. Non enim vitæ illa commodis, non voluptatum illecebris, non vllis denique fortunæ corporibúsque bonis aptantur, neque in res tanta contemplatione despicatas se demittunt: sed propriis coërcita finibus in se tota tanquam in orbem vertuntur, propter se non ob aliud quicquam mortale expetenda, vtque potissimùm inscitiam erroréſque turbulentos ab animis depellamus. Cæterùm qui animo minùs excelso, nec satis ad philosophandum nato comparatóque fuerunt, ij item ne otiosam ætatem & sine contentione inertem traducerent, hominum aut commodis aut volu-

Duabus ex causis disciplinarum sumi differentias.

Tria philosophiæ genera à mente contemplante.

Naturalis philosophia.

Theologia, & quæ eius subiecta materia.

Mathematica

Contemplationis præstantia.

Mens agens artium effectrix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

voluptatibus destinati, mentis illius quam πρακτικὴν, id est agentem dixerunt, concitatione, inferiores pepererunt disciplinas, prudentia omnes & arte comprehensas. Horum enim quicunque in hominum moribus conformandis, & recte viuendi instituto omne studium collocassent, ij ad moralem facultatem aditum fecerunt, & ad ciuilem & œconomicam: quæ moderatrice prudentia administrantur. Accedit his historia, rerum gestarum memoria & antiquitatis commemoratio: vti & Geographia locorum gentiúmque descriptio, sine qua ne illa quidem illustratur atque splendescit. Omneis porrò artes excitarunt, quicunque non actus hominúmque mores, sed effectus & opera sunt persecuti. Primùm vt animi sensa locutione (hæc enim effectus est, quòd linguæ organo fiat, actus verò nullus corporei instrumenti ope indiget) exprimerent: grammaticam concinnarunt, quæ emendatè loquendi ars est, & poësim numeris astrictam, & rhetoricam quæ ornatè copiosé que dicendi doctrina, & dialecticam quæ rectè disserendi est ratio. Ad humani corporis sanitatem vel tuendam vel recuperandam medicina, ad alimentorum vitæ necessitatem agricultura, ad ædificiorum extructionem architectura inuenta excultáque est. Sic textores, fabri, aurifices, sutores, zonarij, pistores, lanij, fictores, pictores, librarij, aliique innumeri suas artes hominum commodis aptauerunt. Sic musici, cantores, tibicines, histriones, gladiatores, saltatores, venatores, piscatores, aucupes, coci, fartores, lenones, scurræ, aleatores, quasdam artes celebrarunt ad hominum delicias atque voluptatem, quæ aut prorsus sordidæ, aut parum ingenuæ sunt. Sed quum omnis philosophia rei in quam incumbit materiam excutiat & ponderet, artis id erit cuiusque proprium, vt in materiam quæ sponte suaptéque natura prodiit in lucem effectionem quandam & facultatem inserat, quæ sine hominum aut mente aut manu per seipsa non accederet. Non enim ars materiam, sed artificium in materiam extrinsecus confert, quod aut stabile est ac firmum, velut in extructis ædibus: aut fluxum atque præceps, vt in tibicinum harmonia. Hæc igitur sunt philosophiæ (quæ mater omnium bonarum est artium) studia, hæc pru-

Circa actus & mores disciplinæ.

Circa opera sunt artes.

Actus & effectus differentia.

Circa locutionem.

Circa sanitatem corporis.

Artes vtiles.

Artes voluptariæ.

Philosophiæ & artis differentiæ.

Artium genera duo.

Vnde philosophiæ & artium dignitas spectetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dentiæ, hæc artium discrimina, summáque disciplinarum genera, quæ tum diuersa mentis agitatio, tum rerum quas tractant varietas, quàm maximè disiunxit. Iam verò id inde scrutemur, quàm sit ars vnaquæque vel disciplina prę-stans & ingenua, quantóque dignitatis splendore alię a-liis pręluceant. Deorum cœlestiúmque animorum actio prestantissima sententiis omnium iudicatur, quòd in re-rum optimarum contemplationem penitùs incumbat: be-luarum verò (quę vitę necessitati seruiunt, & ad volupta-tem omni impetu feruntur) humilis, vilis & obscœna. Hęc si ad humanas transferimus actiones, nobilissima sum-méque liberalis & ingenua videbitur hominis contem-platio, omnéque genus philosophię pręclarum: illiberalis autem & sordida omnis opificum industria, quorum labor & opera non ardua vis animi censeatur. Inter hęc autem ars consedit, quę suo genere tanto digniore quæque lo-co ponetur, quanto pręter cęteras animum sublimiore contemplatione excolit, per quam intelligentiores sumus, & meremur sapientes appellari: idque maximè si non illa odium offensionémque hominum in se struat, sed haud mediocriter frugifera sit & fructuosa, cùm aliis omnibus tum ipsi quoque artifici. Quęnam igitur videri debet in-ter artes principatum obtinerę, cuius adminiculo his cor-poris inclusi compagibus vitam transigere possumus bea-tam atque tranquillam? Marco Tullio sola naturę cogni-tio contemplatióque rerum haudquaquam placet, sed i-gnaua ac iners prorsúsque manca, & duntaxat inchoata habetur, si nulla comitetur administratio rerum, nec si ad hominum commoda societatémque tuendam compara-ta. Si omnes omnium artium commoditates, facultates atque copias dispicis, nihil est medicina melius, nihil opta-bilius, nihil hominum generi datum pręstabilius. Nam si est vita cunctis mortalibus charissima, si lux ea cum pri-mis expetenda in qua viuimus, spiramus, & iucunda con-suetudine inter nos coniungimur, si ea primum est & prę-stantissimum munus animantibus attributum: ars quę il-lam seruat, continet, ac tuetur, quo pacto non sit om-nium pręstantissima? quid ea potest homini magis in votis esse, quę infestissimos humani generis hostes, mor-

Artiũ vtilitas spectãda.

Medicina artium dignißima & vtilißima. vtilitas eius.

bos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

bos (inquam) & aduersam valetudinem propulsat? quæ vitam incolumem ab omni ærumna & languore liberam quàm diutissimè tutatur? Vt corporis firma constitutione nullæ opes, nullæ fortunæ ampliores: sic imbecilla & labante illa nihil laboriosius, nihil calamitosius. Qui ergo in hoc periculum discriménque adductis subuenire & opitulari queat, tantum abest vt in illorum offensionem incurrat, vt etiam illos summa consuetudine & amicitia sibi coniungat, atque quasi pro numine, inquit Hippocrates, colatur, qui tantas opes restituerit, per quas externæ quoque fortunæ obtineri possint, illarúmque vsus iucundus atque dulcis habeatur. Cæterùm ad ea quæ medicina ratione perlustrat conuersus, quàm præclara & nobili contemplatione rerum plurimarum naturas persequatur atque peruestiget, intelliges. Vt enim admirabilem hominis fabricam naturámque explicat & euoluit, ita rerum cunctarum ortus & occasus, ipsámque omnium ex elementis compositionem, animalium stirpiúmque proprias vires (tametsi non absolutè, quatenus tamen homini salutares sunt aut pestiferæ) inquirit atque parat. Quin & altiùs subiens quæcunque, ex patefactis terræ faucibus eruuntur scrutatur, indéque sublata cœlorum & syderum conuersiones, & quæ inde fluunt dimanántque virtutes orbis inferioris moderatrices obseruat. Hæc autem quia non aliter quàm certa demonstrandi ratiocinandíque via obtineri possunt, quis eat inficias mathematicas arteis, & dialecticam aditum ad hæc patefacere? ac multò etiam magis rhetoricen atque grammaticen desiderati: sine quibus non modò copiosè ornatéque dicere, sed ne emendatè loqui quidem liceat? Quòd si eæ vel necessariæ sunt, vel opis quiddam & auxilij conferunt, & ceu gradus quidam & aditus ad medicinam iaciuntur atque patent, medico quidem omnes erunt perdiscendæ: quòd (vt inquit Aristoteles) eiusdem sit finem ipsum & ea quæ finis gratia sunt cognoscere. Quis enim eum pictorem non in magna gloria & laude ponat, qui præter operis lineamenta & pigmentorum aspersionem, nouit tabulam perpolire, colores iusta temperatione permiscere, pernicillum in omne varietatis genus conforma-

Præstantia.

Quæ & quàm multa debet medicus nouisse.

re? contrà verò eum non vituperet, & tanquam rudem ignarúmque damnet, qui nullam istorum cognitionem habet, sine quibus maiora percipi non possint? Idem quoque de medicina statuo, vt nemo hanc tentet vel à limine salutare, qui non antea illis disciplinis meritam & iustam operam impenderit, sitque illarum institutis liberaliter informatus. Tanta igitur rerum cognitione præcellit medicina, vt omnium quæ mundus complexu suo coërcet, naturam atque vires solerter consequatur, quas demum ad vnius hominis (cuius præcipua illi cura est) commoda salutémque referat, vt illorum vsu & appulsu integram corporis valetudinem conseruet, aduersam depellat: quanquam non semper huncipsum finem attingit. Hinc nos sic illi definitionem adhibebimus. Medicina est ars ad humani corporis sanitatem tuendam, profligandósque morbos comparata. Quoniam enim quæcunque medicina ratione perlustrat, ad hominum vtilitatem refert & accommodat, artis nomine vniuersam contineri par est. Non enim vt quispiam existimauerit, partim scientia, partim ars dicenda, tametsi constet ex multis theorematis, quæ ipsa quidem sola per se scientia continentur. Verùm quoniam omnium medicinæ partium inter se quàm aptissimè cohærentium & concordantium ea est conspiratio, is consensus, vt homo saluus & incolumis seruari possit, æger autem in integrum restitui, ex ipso fine vniuersa artis nomen accipiet. Porrò autem vt cuiusque artificis interest, subiectam, quam tractat, materiam omnino perspectam habere, quò expeditius in omnem artificij speciem & decorem flectere illam possit & torquere: ita & medico humani corporis natura primùm cognoscenda est omnibus suis partibus absoluta, quod sanè totius medicinæ subiectam materiam esse confirmamus, non autem morbos ac vulnera. Vt enim dum fictor in rudi adhuc & informi ære Herculis effigiem imprimit: hæc artificium est & summum artis opus, æs verò materia quam variè tractat: ita & dum medicus ex ægro corpore sanum facit, vnum idémque corpus manet, quod subiectum est & materia. Quæ depulsa ægrotatione comparatur sanitas, species est & forma: huius autem

Quæcunque medicina tractat hominum commodis aptari.

Medicina quid.

Medicinam totam artē esse.

Prima artis cuiusque cognitio ex materia subiecta.

Humanum corpus subiectum esse medicinæ materiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

autem efficiens causa, medicus aut potius ars medendi: Dum enim hæc præceptiones tradit vnde procuratio est valetudinis, dicitur sanitatem efficere. Sic enim Aristoteles artem nimirum id esse statuit, à quo demum omnis motio proficiscitur. Medicus est artis perinde atque naturæ minister: cuius est officium curare apposité ad sanandum. Finis autem cuius gratia sanitas procuratur, est vitæ functionum integritas. Itaque totus in hæc duo incumbit, vt sanitatem in corpore conseruet, vt morbum depellat. Atqui neutrum planè conferre potest, nisi eorum quot differentiæ sunt & genera, quæ causę, & quibus signis noscuntur, iam antè perspectum habeat & cognitum. Quocirca totius medicinæ partes quinque si ordine collocabuntur, omnium prima existet φυσιολογικὴ, quæ hominis integrè sani naturam, omnes illius vires functionésque persequitur. Altera παθολογικὴ morbos & affectus indagans, qui præter naturam homini possunt impendere, & quæ illos causæ efficiant, quæ signa demonstrent. Tertia προγνωστικὴ signa explicans, quibus medici futura præsentiunt, & quis morborum decursus, quis exitus sit futurus. Quarta ὑγιεινὴ quæ firmam corporis constitutionem bona viuendi lege conseruat, & imminentia mala arcet, simul ægrotis propriam & accommodatam victus rationem decernit. Omnium postrema pars θεραπευτικὴ ægram corporis affectionem salutarium vsu & admotione propulsat sanitatémque restituit: quæ vt summa totius medicinę artem via & ratione condit, variáque præsidia suggerit, quibus tum toti corpori, tum cuique laboranti particulę opportunè succurrit. Ex his igitur quinque partibus medicina constituitur: quarum tres priores in contemplationem & simplicem rerum cognitionem feruntur, duę posteriores omnino in actione consistunt, omne studium in tuenda sanitate aut abigendis morbis collocantes. Vnde à quibusdam quinque partes in duas redactę sunt, theoreticen & practicen, quarum hæc opus omne perficit, aut lege viuendi, aut medicamentorum viribus, aut manus opera & administratione, quæ imponit, secat, incidit, vrítque ferramentis.

Medicinæ partes duæ contemplatio & actio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Actionis medicæ tria genera.

Vnde iam practicæ non partes, ſed ſpecies tres ſtatuentur, διαιτητικὴ, φαρμακευτικὴ, χειρουργικὴ. Etenim affectionum varietas tot curandi genera peperiſſe creditur. His ita in genere primo aditu ſtrictim breuitérque conſtitutis, ſingula deinceps accuratiùs perſequi par eſt. primúmque totius hominis natura qualis ſit explicanda.

IO. FERNELII AMBIANI PHYSIOLOGIAE LIBRI VII.

DE PARTIVM CORPORIS HVMANI DESCRIPTIONE, LIBER PRIMVS.

Quo doctrinæ atque demonstrationis ordine ars medica constituenda sit.

CAP. I.

CVM liber solutúsque est animus, nudas & apertas rerum substãtias perspicuè cernés, clarissima omnium cognitione fruitur: in hoc vero corporis velut ergastulum coniectus, obrutúsque obliuione tanquam dẽsa caligine, in summa versatur ignoratione rerum. At nihilominus semina quędam etiamnum retinens diuinitatis suæ, rerúmque maximarum dulci recordatione quasi igniculis accensus, perpetuo sciendi noscendíque desiderio flagrat. Hic magno cum labore & studio multa recuperat perscrutatúrque sensuum ope, atque in ea primùm incumbens, quæ sensibus sunt obuia, occultiora tandem ratione colligit sola mente comprehensa. Ita quidem à sensibus tanquam à certis rerum internunciis stabilita olim fuerunt disciplinarum principia, è quibus demum perfecta omnis humana cognitio ducta deriuataque est. Hæc summa

Hippocrates, libelli de præceptis statim initio.

est inuestigandi facultas, quam probatissimi quique Philosophi ἀνάλυσιν, id est dissolutionem appellarunt: quę nimirum vel à toto & vniuerso ad partes & singula, vel à composito ad simplicia, vel ab effectu ad causam, vel à posterioribus ad priora serie deducens, abditiores illas causas inuestigat, ex quibus singula ortu processerunt. Huic aduersa est altera componendi ratio, quam maximè natura, nonnunquam & ars ipsa sequitur, ex partibus ea totum, ex simplicibus compositum, ex causis effectus, ex prioribus posteriora nectit, atque id omnium primum statuit, quod dissoluēdo postremum fuit peruestigatum. Doctrinę suę philosophi initium ab analysi duxerunt, quibus curæ fuit omnia dilucidè atque certo demonstrationis nexu confirmare. Sic Geometriam & Arithmeticen Euclides, sic Astronomiam Ptolemæus, sic & Philosophiā Aristoteles posteris tradidit, eaque solida doctrinæ suę fundamenta iecit, è quibus multa tandem producerentur incredibilia vulgò & monstri vel portēti simillima. Hos igitur quasi vestigiis odorati tradēdæ medicinæ initium ab humano corpore ducemus, quod & artis subiectum existit, & omnium primum sensibus occurrit notissimum: à quo dein per minima quæque deducti, ad ea denique mentis impulsu feremur, quæ cogitatione sola comprehendi possunt.

φύσις γὰρ τοῦ σώματος ἀρχὴ τοῦ ἐν ἰητρικῇ λόγου, inquit Hippocrates de locis in homine.

Quid hominis corpus à ceteris distat animantibus, quásque partes habet cum illis communes. CAP. II.

VT vniuscuiusque animantis ita maximè hominis corpus animæ gratia conditum est, non modò vt diuersorium, verùm etiam vt organum accōmodatum illius insitis viribus expromendis. Atque vt mens, dicente Aristotele, formarum est præstātissima, & ratio artium omnium ars vel officina, quòd vna omnes omnium animantium vires potestate contineat: ita & illius organum instructissimum est, & conformationem plucherrimam cōsequutum, atque homini corpus datum est, tum figura, tum partium cōmoditate princeps: quod vt diuinæ mentis munere fungeretur, tria obtinuit quę cęteris animantibus negauit rerum natura. Primùm quidem figurā celsam & rectam, quæ in cœlum suúmque conditorem se attollens, cœlestes igniculos

Vnde ἄνθρωπος Græcis homo appellatus, quasi ἄνω ἀθρῶν vel ἄνω ῥέπων, cælum versus erectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

& ſemina diuinitatis ſuæ teſtatur. Deinde ſummo corpore cerebrum ampliſſimum, animi eiuſque partium ſedem: vt enim animus permultis facultatibus præditus eſt, ita homini quàm cæteris animantibus domicilium capacius dari par erat, idque pluribus inſtrumẽtis contineri. Præterea manus exporrectas beluis denegatas, quibus facilè perſequatur quæcunque mens iuſſerit. Licet quidem & claues ſoli homini datas, & alia multa multò aliter atque cæteris animantibus informata numerare, ſed quæ tamen ſint illorum triũ vſibus accommodata: vt ſit partium omnium ſumma ſymmetria, ex cuius præſtantia ſignum quoddam & ſpecimen ſapientis conditoris oſtẽditur. Hæc igitur homini, quod rationis eſſet particeps, ſunt attributa. Cætera obtinet cum aliis quoque animantibus perfectis cõmunia. Nam cùm ſumma omnium actio in ſenſu ac motu conſiſtat, omnia peræquè partes in hæc accommodatas acceperunt, oſſa, cartilagines, vincula, neruos, muſculos, tendones, & alia quibus hæ aluntur, maximéque venas & arterias. Senſus atque motus primæ partes effectrices ſunt, cerebrum, ſpinę medulla, atque nerui. A cerebro omnis motus atque ſenſus, à quo medulla in omnem ſpinam fuſa porrigitur: ab hac demum neruorum frequens propago, per quos vniuerſum corpus mouẽdi ſentiendíque vires accipit. Cùm verò minimè tutum eſſet nec decorum, vermiculorum ſerpentiúmque more repere hominem tot rerum principem, firmis oſſibus illi natura corpus erexit atque ſtabiliuit: vt tanquam propugnacula eſſent aduerſus omnes impetus, & ſtabilimen atque robur corpori ſuſtinendo, haud ſecus atque baſis & columna ædibus ſubiecto. Cæterùm non in animante (nec enim commodum atque vtile fuerat) os vnicum idque ſolidum poſitum eſt, ſed quò in omnem partẽ flecti moueríque poſſet, ex variis diſcretiſque compactum. Vtque elegantiore artificio naturæ hoc opus conſtaret, idcirco articulis ita iuncta & continuata ſunt oſſa, vt cuiuſque extremitas alterius ſinum & capacitatem ſubeat. Ea ſtructura Græcis eſt ἄρθρωσις, oſſium extrema ſic aptè compoſita, articulos appellamus. Quoniam verò periculum erat ne motu violento oſſa ſeiugata diſtraherentur, néve dum artus animal quocunque vult inflectit, contorquet, porrigit, aut contrahit, ex ſedibus exciderent, natura omnem oſſium copulationem & ſtructuram arctiſ-

Oſſium vſus.

Articuli.

Vincula.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſimis firmiſſimiſque vinculis extrinſecus rotundo ambitu colligauit, quæ articulos non ſinant motus agitatione diuelli. Validum quidem eſt vinculum, durum atque firmum, ſenſu vacans & impatibile . ſed quod tamen in anguſtum adduci poſſit & relaxari. Addidit & articulis munitionem , dum oſſium ſinus & ſummas partes, quæ ſupercilia à quibuſdam vocantur, omnia denique extrema cartilaginibus obduxit obliniuitque lubrica læuique materia , quo ſint in motibus ab attritu & quaſſu tutiores. Iiſdem quoque auriculas, nares, extremaſque coſtas muniuit, vt duriorum corporum occurſui cederent, & infracta permanerét. Quemadmodum autem articuli & quæ dicuntur cartilagines , ſic & vincula expertia ſunt ſenſus, quæ nil mutuantur à cerebro, qua de cauſa ne ſe ipſa quidem mouere poſſunt. At verò neruis quorum è cerebro aut è ſpinæ medulla eſt origo, prima ſentiendi mouendiqꝫ facultas data , qui tamen quoniam molles ſunt, ſoli transferre nequeunt oſſa, tam magna pondera. Vt hæc igitur mouerentur , neceſſe fuit motus inſtrumentum quoddam creari ex ambobus temperatum , neruo ſolidius & durius, vinculo mollius: quod in ſenſu & rubore mediam inter illa naturam obtineret. Id quidem eſt τένων, qui cœpit à noſtris tendo appellari, ex tenuibus nerui & vinculi fibris intextis concretus: Tenuia quaſi fila tutum non erat ſine firmamento in omne corpus diſtribui , oſſaque prægrandia mouere: quocirca natura medias inter illa regiones molliore ſubſtantia infercíes, quaſi rimas expleuit. Ea eſt caro ſimplex fibris ad robur circuniecta ac veluti molle ſtragulum data cadenti aut recumbenti animali, vtque præſidiũ quoddam omnibus particulis principibus obtenta , ne aut vulnerentur aut frigore rigeant, aut æſtu contabeſcant. Quod igitur ex nerui & vinculi fibris duntaxat contexitur, tendonem dicimus, qui verò prẹterea carnem habent fibris inductam & impoſitam , muſculi appellantur & lacerti, hi plerunque in tendonem deſinunt. Nunc autem ſi omnia conferre volumus, quæ ad motionem vim quandam & locum obtinent, oſſa primum & maximè impelluntur cientúrque: quæ illis motum afferunt inſtrumenta ſunt tendones, lacerti, nerui duriores præſertim : mouendi principium , cerebrũ & ſpinæ medulla : partes quarum beneficio mouetur animal, articuli, cartilagines, vincula : hac igitur partium commodita-

Cartilago. *Nerui.* *Tendones.* *Muſculi.* *Quæ partes ad motum conferant.*

moditate motum fieri congruebat. At in ſenſu longè impar *Quæ ad*
& diſſimilis eſt ratio. Cùm enim motio actio quædam ſit, *ſenſum.*
ſenſus vero perpeſſio verius quàm actio: haudquaquam ſenſus eum apparatum ornatúmque partiũ, quem motus, deſiderabat. Nam tactionis ſenſus, quem omneis ex æquo animantes participant, neruis neruorúmve fibris in omne corpus diffuſis indigebat: quibus ſuſceptæ tractabiles qualitates cum ſpinæ medulla & cerebro, quæ (vt aliquando demonſtrabimus) ſenſus & motus principia ſunt, continuatione communicantur. Cæteri autẽ ſenſus quibus animantes perfectiores ſunt præditi, neruis item conſtant: per quos ſenſum capiant. Partes in ſingulis inſtrumentis circuniectæ neruis, horum duntaxat gratia conſiſtunt. Ex quibus perſpicuum fit, homini quâ animal eſt, cerebrum, ſpinæ medullã, neruos, & cæteras quas connumeraui partes ad motum aut ſenſum concurrere: de quibus rurſum ſigillatim dicimus, ab *Ordo ſe-*
iis exorſi quæ cæteris quaſi fundamenta iaciuntur. Etenim *quentium.*
hominem arte deſcripturi σκελετὸν, id eſt aridum & oſſeum primùm extruemus, quem deinde vinculis, neruis, lacertis, venis, arteriis, cute, reliquis denique partibus interioribus adornatum perpolitúmque reddemus. Sic ex ſimplicibus hominis partibus vniuerſi compoſitionẽ perſpiciet qui volet, & luculentiùs quàm ſi confectionis ordine compoſitiores partes ſeorſim ſcrutetur. Harum ſiquidem inſpectione, nihil certum ſciri, nihil planè cognoſci ac percipi poteſt, earum, quæ ſimplices in omne corpus feruntur.

De oſsibus. CAP. III.

OMNIVM oſſium ſedes & origo ſpina eſt, quam veteres carinæ in nauigio primùm iactæ compararunt: cui ceu fundamento latera, prora, puppis innixa cohærent. Atque vt
hac clitellarij mulli perferunt grauiſſima pondera, ita in ho- ἄκανθα.
mine corporis moles huius ope ſtat & erigitur. Ad neceſſitatem actionum, cùm hominem flecti, curuaríque oporte- *Spina dor*
ret, pluribus coagmentata & compacta eſt oſſibus tanquam *ſi.*
nodis, quæ vertebræ nobis dicuntur, omnes oſſe ſacro ſuffultæ. Vniuerſa ſiquidẽ ſpina quatuor in partes fuſa expor-
rectáque eſt, os ſacrum, lumbos, dorſum, & collura. Os ſa- *Os ſacrum*
crum, quod & latum appellant: primo aſpectu vnum atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

continuum videtur, at aqua vel oleo feruenti diu multúmque demersum, sex quasi vertebris constare. Cuius ab ima parte os aliud appensum demittitur, quod Græcis κόκκυξ, nostris cauda dici possit: hoc quoque compactum quatuor ossibus teretibus, gracilibus, & magna ex parte cartilaginosis. Supra os sacrum lumbus quinque ossibus consedit, cui dorsum insidet vertebris structum duodecim, proximè ceruix septem Itaque triginta sunt omnes in spina vertebræ. Omnium os sacrum est amplissimum, cui tū magnitudine, tum crassitudine succedunt lumborum vertebræ, arcto cauo mediæ perfossæ. Reliquæ superiores quantum situ ab infima, tantundem & mole distant: vt sit illarum ad occipitis radices continuata quædam attenuatio. Cæterùm quæ in summis inest interior capacitas, medullæ labenti peruia, omniū est amplissima. inde verò tantum coarctatur, quantum dilapsa processit. Vt semel dicam, superiores vertebræ interceptis inanitatibus amplæ sunt, mole graciles, contra inferiores, omnes mira compage ad δυσπάθειαν contextæ: atque vt his structura foret tutior, figuram variam acceperunt. Qua quidem intrò ad intestina vergunt rotundæ sunt & in orbem conuolutæ, leues, nullis tuberibus exasperatæ, sed vt nodi (hinc σπόνδυλοι nomen inuenerunt) aliis alij superpositi columnam exprimunt: quibus est substantia tenera magis & rara, ac spatiis inanibus intercepta. Extra multiplices efferuntur productiones (ἀποφύσεις appellātur à Græcis) densiore illæ & compactiore substantia, à quibus externa facies spinæ speciem refert. Alij enim processus sunt è medio prominentes, alij transuersi vtrinque additi, alij sursum deorsúmque ducti, per quos vertebræ texuntur & cohærent. Supremis duabus exceptis habet cæterarum vnaquæque inferiore ex parte mediocres vtrinque ramos dorsum spectantes: ex superiore verò alios maiores extumescentes sursum exigit. Talis autem est vertebrarum contextus, vt processus sursum euecti, modicos sinus habeant, qui alios quoque processus à superiore vertebra delapsos excipiāt; sex inferiorib. vertebris maximè conspicuū est vnamquanque superiorem insinuari in aliam subiectā sibi. At verò summas duas nullus processus, sed ambiens mēbrana copulat. Sola autem suprema medium eminentem quasi ramum & extimum non nouit: hunc reliquæ omnes ad decimam vsque dorsi, quæ

Coccyx.

Lumbus.

Ceruix.

Vertebræ.

Tres vertebrarum processus.

est omnium decimaseptima, deorsum porrigunt: in rectum vero quæcunque illi subiectæ sunt. Tertium ramorum atque processuum genus qui transuersi dicuntur è vertebrarum omniū atque ipsius sacri ossis lateribus vtrinque prodeunt parte externa. Insunt hi longiores in lumbis, sed graciles quasi pro costis diducti. Breuiores in superioribus, qui toto dorso in tuberculum desinunt, vbi costæ nectuntur. Sex in ceruice summis, trāsuersi ramusculi in longum perforantur, septimæ rarò, cæteris nunquam, tametsi singulæ quæ ad lumbos tendunt, parte interna pluribus patent foraminibus, & quasi angustiis in quas venulæ commeant, quorum nihil in reliquis magnopere videas. Vertebrarum processuūque omnium extrema cinguntur & circunfunduntur cartilagine permulta, in hanc vincula crassa, dura, & valida inserūtur, quorum beneficio interiores vertebrarum nodi cohęrescunt, vtpote quæ inter nodos fusa nexu illos firmissimo colligarit. Externę vertebrarum partes processibus implicantur, sursum deorsúmque spectantibus, vt aliis aliæ nexæ, & omnes inter se aptę colligatęque videantur. Pręter hęc tamen vinculum membranis validis intextum vniuersam spinam extrinsecus obuoluit. Hęc de spina satis, iam de capite. Huius verticem calua integit summa parte globosa & rotunda, introrsus concaua. In hac suturæ sunt tres: vna in priore parte, quam στεφανιαίαν, id est, coronariam vocant, quia è temporibus vtrinque in summum verticem per transuersum viam capessit: alteram λαμβδοειδῆ dixere, quæ in occipite posita, à capitis imo & posterioribus vtrinque partibus sursum contendens, in angulum coit ad V literæ figuram. Tertia ὀβελιαία in capitis longitudinem porrigitur, ἀπὸ τῆς λαμβδοειδοῦς angulo in mediā coronam excurrens. Hunc in syncipite concursum βρέγμα Græci nuncupant. Atque in iis sunt dentatę more serrę rimarum connexiones, nec vinculis nec cartilagine vinctæ, sed suis quasi dentibus pectinatim intextæ. Supra aures verò duæ sunt illis dissimiles commissuræ ab obeliæa interuallo pari disiūctæ, à squammę specie λεπιδοειδεῖς dictæ, per quas ossa quæ petrosa vocant subditis ossibus squammarum modo, & (vt nonnulli dicunt) imbricatim agglutinantur. Ea autem sic enumeres, Parte postrema os occipitis id, quod cerebellum nominant, cōcludit, quod triquetra sutura circunseptum, ad posteriora deor-

Vertebrarū tenuia foramina.

Cartilago vertebrarum.

Capitis ossa.

Sutura.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ossa caluæ ſum vergit. Omnium quæ in capite ſunt illud maximo foramine perterebratum, quo medulla è cerebro in ſpinæ fiſtulam delabitur. Huic vtrinque ſinus adiuncti, in quos prima vertebra additamentis quibuſdam & appendiculis inſeritur. Inde factum os multò anguſtius ad cerebri radices cõtendit, vbi per tranſuerſam commiſſuram vix pollicem longam ei oſſi arctè connectitur, quod Græcis à cunei ſpecie σφηνοειδὲς eſt appellatum. Occipitio latera capitis innitũtur, quæ ſyncipitis nonnunquam & τοῦ βρέγματος oſſa dici ſolent: hæc ad ſummum verticem arcta vtrinque ei commiſſuræ aſſident, quæ recta in capitis longitudinem fertur. Subter hęc, duo ſunt ad ſuam quódque auriculam: quæ à lapidis ſpecie & duritia λιθοειδῆ dixerunt. In horum cauo oſſa duo viſuntur malleo aut incudi ſimilia. Ab vtroque proceſſus quaſi ſurculus intrò ſubit στυλοειδὲς, in quo foramen quo ſoni admittantur intrò fertur ad cerebrum. Extrà promittũtur duæ eminentiæ, altera mammæ ſimilis parte poſtrema ſub auris via, altera teres & procera ſub tẽporibus eminens, quæ oſſi iugato committitur. Os ſextum frontis eſt, quod in ſuperciliorum ſede vbi eminet duplex eſt, concluditque gemina facie inanem capacitatem in nares deriuatam. Pars ſuperior coronaria ſutura cingitur, inferior in oculorum caua reflexa, ſummum in his parietem facit. Finitimum hoc oſſibus faciei, à quibus tenui commiſſura diſterminatur, vtrinque à temporibus & ſaxeis oſſibus prognata, quæ oculorum caua dirimit, inde ad ſummum naſum ſe applicans, vbi ſuperciliis interiecta vallis eſt. Iam his totíque cerebro ceu baſis quædam ſubſternitur os σφηνοειδὲς quod qua parte occipitis oſſi iungitur, anguſtum eſt & rarum, attamen profundum. Parte priore frontis oſſi occurrit & annectitur, in ea via quæ in nares procliuis fertur. Varia in hoc cernuntur vtrinque foramina, per quæ ſentientium neruorum propagines dimanant in ſenſus. Sub interiore eius facie capacitates duę latent, in quibus eſt illud rete plenum admirationis, aliáque cerebri arcana. Proceſſus concauos emittit ab alarũ ſimilitudine πτερυγοειδεῖς vocatos, alterum ſurſum ad caua temporum, frontis oſſis & ei quod à lapide nomen habet cõmiſſum, alterum canalis & tubi inſtar deorſum ad poſtremos dentes verſum, qui reflexo extremo palatum terminat, eíque committitur. Nunc de facie. Faciem totam geminam diſcer-

Faciei cõmiſſura.

Baſis cerebri.

faciei oſſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

diſcernit ea commiſſura, quę ab interuallo ſuperciliorum per medias nares inter primores dentes producta, palatum in longitudinem ſecat. Maximum in ea eſt os malæ, in quo dentium ſuperiorum radices figuntur: excurrit id intro ad palatum, pars verò eminentior ſurſum effertur ad naſi latus & maiorem oculi angulum. Supra radices dentium maxillarium capacitas ingens concluditur, ad oculi ſedem ſurſum lata, quam alba ac ſimilis glandis ſubſtantia communit. Superiore maxilla (quam propriè malam Celſus appellauit) ad radices primorum qui ſecant dẽtium oſſa duo ſita ſunt, intus duntaxat lineis diſtincta: rurſúmque duo perexigua quo loci interſtitium eſt narium, & inde ſuperius labrum enaſcitur. Quæ quatuor tenuiſſima cùm eſſent & obſcuris lineis ſeparata, maxillæ ſuperioris partes effecimus, ne quẽquam fortè multitudo tanta obrueret. Inter oculum & aurem apparet os editum, iugale vocant, durum quidem & temporum muſculo tanquam præſidium & propugnaculũ, cuius pars poſterior oſſi cui à lapide nomen eſt, in eo exortu copulatur, qui oblongus ab aure aduerſum ſpectat: pars infera oſſi maxillæ, ſupera ad oculi paruum angulum frontis oſſi cohæret. Naſus oſſa duo geſtat, quadrangula, procera, à iugo naſi deorſum per illius longitudinem ducta, in quorũ extrema cartilagines inſeruntur alæ vocatæ. Vtriuſque oculi foſſæ tria ſubſtituuntur oſſa, præter ea quæ veluti parietes ſunt aut frontis, aut malę, aut zygomatis, aut productionum quæ à cuneo manant. Horum ſi quidem omnium extrema in oculorum ſedes concurrunt, lineis diſcreta conſpicuis. Trium quæ dixi maximam, ad minorem oculi angulum collocatur, quod à zygomate & frontis interiore pariete, obſcurę vix dirimunt commiſſuræ. Alterum conſpiciendum magis foſſæ parte infirma, ferè ab eo malè foramine quo neruus in labra ſuperiora deducitur, intrò recurrens: auricularis digiti latitudine. Tertium oblongum tetragonum ad oculi angulum maiorum poſitum, malæ ſuperioris extremo à latere annexum. Inter palatum & cerebri baſim vſque ad nares vtrinque diuerſa diſiecta ſunt oſſa, tenera quidem atque tenuia, ſed quę tertij huius propagines videri poſſint. Ea variè contexta ſpongiæ formam referunt, vt dubitare non liceat tertiũ illud hoc eſſe, quod Græcis σπογγοειδὲς appellatur. Præter id ad ſummam naſi radicem, intus fi-

τὸ ζύγωμα.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

xum hæret aliud tenue & latum, magno illi obtrusum foramini, quo è cerebro in nares cursus est: hoc variè pertu-
ἠθμοειδὴς. sum more cribri Græcis ethmoides dicitur, ab eo diuersum quod est spongoides Illius è medio mittitur eminétque ad cerebrum quasi verruca prædura: deorsum autem per medios narium sinus ducitur ἔκφυσις laminæ specie quę nares æquè discriminat gemináſque reddit: hanc nobis liceat Macrobij verbo narium interstitium appellare, cui cartilago innascitur nasi pars infima. Parte interiore alterum existit palati interstitium, quod malę propago quædam est, vt ipsa quoque mala geminum. Id à supera palati parte natum cuneo innectitur pede firmissimo, sursúmque se se erigens, dũ narium interstitio occurrat & committatur, interiorem palati cauernam dirimit facitque geminam. Hæc veteres anatomici, tanquam nulla essent, silentio præterierũt, quæ (quoniam tenella) minimè in iis capitibus cernas quę putrida sunt atque confecta, verùm singula monstrabit purgatio diligens, móxque ex feruente oleo facta dissolutio. Maxillam inferiorem duo conficiunt ossa mento extremo strictissimè agglutinata. Vtrinque summis ab extremis duo veluti cornua prominent: alterum prius quod tendones ex temporũ lacertis asciscit, alterum posterius in exiguum sinum τοῦ λιθοειδοῦς, quod subaudiendi via se inserit, non quidem cartilaginosa aut serrata compage firmatum: sed vinculis quę motum liberum & expeditum cardinis modo maxillæ permittant, vt sit mobilis vna ex omnibus capitis ossibus. Hac enumeratione, quæ integra & absoluta censetur, totius capitis ossa duo sunt & viginti: sex caluę, deinde cuneus, duo zygomata faciei vndecim, maxillæ duo. In facie enim numerantur malę ossa duo, nasi totidem, in oculorum antris sex, ethmoides seu cribrum vnum, cuius narium interstitium portio quędam est: palati autem interstitium apophysis est malarum. In horum numerum quę ad primorum dentium radices sunt, rursúmque duo ad narium ingressum posita re-
Dentes. feres, erunt omnia sex & viginti. In linguę radice à cęteris discretũ os existit quod ab υ specie ὑοειδὴς appellarunt. Vtra-
Primores que porro maxilla crebrò perfossa quibusdã quasi alueolis,
οἱ πρόσθιοι vt in singulas fossas singuli dentes infigantur. Hi autẽ qua-
καὶ τομι- que mala ferè sexdecim sunt, raro plures, pauciores nonnun
κοί. quam ex iis quaterni primores dicuntur à nostris, a Græcis

(quia

(quia secant)τομικοὶ & τομεῖς.Post hos canini sunt vtrinque duo,vltra quos maxillares vtrinque quaterni, quorum duo vel plerunque tres vltimi & intimi,qui aliis nunquam ,aliis sero gigni solent, genuini vocantur.Primores & canini v-nica radice nituntur,maxillares binis aut ternis aut qua ternis,atque inferiores vna minus quàm superiores. Is est ossium capitis numerus eáque structura:Thorax totus dor-so innititur, cuius duodecim articulos numerauimus, vnde & costæ vtrinque duodecim. Proditum est à Galeno non nunquam vnam deesse,vnam raro accedere, quod inter portentosa connumerem. Itaque vnicuique vertebræ ad ra dicem transuersi processus,sinus inest leuiter concauus, qui costæ principium extanti tuberculo, quod illius est caput, excipit.Illinc costa originem ducit,quæ non ita longè trans uerso processui arctè deuincitur:deinde in priora thoracis inclinans curuatur,cumque ita multum prodiit, protinus in os pectoris curuata resilit.Septem superiores integræ atque perfectę cum pectoris osse committuntur extremis cartila ginosis & in leues sinus illius ossis conduntur. Nectuntur autem tenuibus membranarum vinculis,quę sunt tam mul-ta vt omnia velent,& obducant,atque vix a sensu nascan tur.Os ipsum pectoris quod στέρνον appellant,ex septem ossi bus constat in transuersum cohęrentibus, vt singulis inte-gris costis singula pectoris ossa respondeant.Ab ossis huius extremo dependet cartilago oblõga, quę à Gręcis ξιφοειδὴς, id est, ensis effigie ducta nuncupatur,à iunioribus malum punicum.Reliquę inferiores quinque costę neutiquam ad os pectoris perueniunt,sed inchoatę & quasi mutilę in car-tilagines finiuntur,quę sursum retortę inter se quasi con-glutinatę cohęrent,inde nothas & adulterinas appellarunt.

De numero & brachio,quę his velut affixa innituntur , di-cendum.Regionem totam quę pone pectus sita est , scapu-las appellant,in quibus ossa duo sunt,lata figura triquetra, externa facie tumescente ,interiore reducta,Hæc sunt ὠμοπλάται Græcis, Latinis scoptula operta, nonnunquam & scapulæ.Quà in dorsi spinam deuexa sunt ,lata videntur & prætenuia,hinc paulatim crassiora facta coarctantur , tandẽ eminent ad extremum acutiora Id genus ossis alteri nulli commissum,costis posterioribus velut innatat , parte ima non mediocriter cartilagine obductum , vbi validis muscu-

post hos Canini οἱ κυνόδοντες, *ab his maxillares, quos* γομφίους, καὶ πλατεῖς, καὶ τοὺς ἔνδον, καὶ μυλίτας *vocant.i.interiores & molares.*

Dens genuini, id est σωφρονιστῆρες καὶ κραντῆρες, *quod prudentiã homini & perfecto oriatur.*

Thoracis ossa.

Costæ.

Scapularũ ossa.

lis neruiſque conſtringitur. Extremum autem anguſtius (ceruicem quidam appellant) quaſi in acetabulum deſinit, quod humeri caput excipit. Interiore ex parte exiguus acutúſque ductus exit, qui à corui roſtri ſimilitudine ῥακοειδὴς vocatur à Græcis. Alterum quaſi ramum externum, magnum quidem & à ſuprema oſsis parte natum ἀκρώμιον dicunt: ſolius is eſt hominis ſub finem leuiter ſinuatus, quà

Iugulum. iugulum clauéſque admittit. Os enim in pectore ſummum iugulum eſt, quod ſupremæ coſtæ incubans dextra leuáque ad ſcapularum oſſa promanat acromiis (vt dixi) affixum. Duo ſunt iuguli oſſa, pectoris oſsi in tranſuerſum commiſſa, quæ & figura & craſsitudine ſunt inæquabili, plurimúmque

Brachij totius oſsa. more fiſtulæ perforata. Nunc de toto brachio. Sunt omnes eius partes numero tres, humerus, brachium, & manus. Humeri os eſt vnicum, medium teres, durum medulla inundans, omnémque in partem leuiter gibbum, partibus extremis tumidis & cartilagine obductis. Summum eius caput glandiuſculum eſt, globoſum, in ſcapulę ſinu (κοτύλην Græci appellant) collocatum, cui validis vinculis tum intus tum foris ambientibus aſtringitur. In huius parte externa patula rima ineſt, ceu via qua ingens tendo cum neruis in brachium tutò commeat. Ad imum humeri ad cubitum ſpectans non globoſum, ſed vno & altero tuberculo vtrinque turgidum eſt, altero extrinſecus minore, interiore altero atque maiore. Inter hæc ſinus duo ſunt, in quibus cubiti ſumma pars trochlearum modo conuoluitur: duóque quaſi vertices extant id orbem flexi, caua item duo, quorum poſterius multò maius eſt aduerſo. Brachium duobus ſtruitur oſſibus, quorum maius cubitus Latinis, & πῆχυς Græcis appellatur, minus verò illi inſidens radius eſt, Græcè κερκίς. Illud ſummo ſuo capite medium quaſi verticem habet, qui in medium quoque humeri ſinum ſe inſerit. Extant & proceſſus duo peracuti vtrinque medium verticem finientes, poſterior qui maior eſt, dum cubitus tenditur, in poſterius humeri cauum ſe recondit: prior verò cùm is flectitur, in aduerſum. Radius ſuperiori ſuo capite rotundo & leuiter ſinuato, exiguum humeri nodum excipit, illícque robuſtis vinculis cubito illigatur. Quod in articulo extrà prominet, ἀγκὼν appellatur, cui aduerſus eſt flexus, quemadmodum genu, poples. Cubiti radiique media hiantia ſunt & diſiun-

ctæ

cta, quæ tamen rurſum inferiore parte ad primam palmæ partem coëunt, occurritque cubitus minimo digito, radius pollici: à cubito proceſſus exit στυλοειδὴς, cui palmæ pars ſumma inſiſtit. Brachiale nonnulli vocant primam ſummámque palmæ partem, quam & καρπὸν nominant oſſiculis octo conſtructam, vno quidem ordine tribus, è quibus vnum geminum eſt: altero quatuor, quæ omnia ſunt exigua, dura tamen nec medulla perfuſa, neruoſis cartilaginoſiſque nexibus per συνάρθρωσιν conſtricta. Totius figura à ſummo leuiter tumens, intus ſinuata. Succedit illi μετακάρπιον, id eſt, ima palma, oſſibus quinque contextum, quibus eſt carpo per συνάρθρωσιν adhæſio. A ſingulis ſinguli digiti directè porriguntur, vno pollice dempto, qui obliquè μετακαρπίῳ videtur additus. Externis oſſibus digiti conſtant ſinguli præter pollicem duobus conſtitutum, prioriſque nodus conſequentis ſinum perpetuò ſubit. Breuiter, oſſibus quatuordecim continentur aptantúrque digiti tredecim palma vtraque, duobus brachium, vnico humerus, præter ea perexigua, quæ σησαμοειδῆ vocantur in iuncturis conſtituta. Hæc de ſuperiorum partium oſſibus, nunc de inferioribus. Os ſacrum magnos rectóſque ſtipites & proceſſus vtrinque emittit, quibus aſtricta ſunt oſſa coxarum longè valentiſſima. Horum autẽ partes, quanquam diſcretæ non ſunt ob amplitudinem, varia tamen nomina inuenerunt: nam ſummę, ilium oſſa dicuntur, quæ inteſtina ſuſtinent ac tuentur: imæ coxendicũ quæ à latebris ſinus rotundos habent hinc in priora ductæ partes: oſſa ſunt pectinis, quæ amplis patent foraminibus, & media commiſſura arctiſſimè conglutinantur. Vtraque coxendix grandi cauatur veluti acetabulo, in quod coniectum femoris caput conuoluitur. Femoris enim (vt humeri) os eſt ſingulare: cuius pars ſumma ceruicem habet externam, quæ tamen intro conuerſa in coxendicis acetabulum reconditur. Ab ea ceruice exigui duo manant proceſſus, maiorem qui foras exilit alij γλουτὸν, id eſt, natem, alij τροχαντῆρα magnum dixerunt, minorem vero, τροχαντῆρα paruum. Extremum inferius tuberculis eſt diſcretum duobus, quibus cruri cohæret. Et quidem crus omnis eius partis quæ inter genu & talum interiecta eſt, tibia verò grandioris in ea oſſis nomen, hoc ſummo capite gemino ſinu excauatur, vt duplex quoque femoris tuberculum exciperet. Alterum in

Manus oſſa

Oſſa coxarũ varijs prædita nominibus.

Femoris os

Cruris oſſa duo.

crure os minus extera parte constitutum brachij radio con simile, Græcè περόνη & sura Latine appellatum, ad vsque genu non ascendit, sed tanto breuius est, quanto parte ima lõgius apparet opposita tibiæ appendice: attamen duo hæc ossa supra infráque coniuncta mediis partibus dissociantur atque dehiscunt. *Patella.* Femoris & tibiæ in genu compagem tegit firmátque extrinsecus patella, os quidem paruum, rotundum & cartilaginosum, nulli ossi consertum, sed aliis quasi incubans nexú, uque vi tendonum atque membranarum, cui poples est à tergo. *Malleoli.* Tibię suræque partes infimæ nõ modicè vtrinque prominentes, & carne nudæ malleoli sunt. *Talus.* Hæ talum à lateribus ne excidat arctè comprehensum firmant, quem ex transuerso demersum attingere vix possis. Excipitur autem tibiæ fornicatum extremum ea parte tali cui & astragalo nomen est, quæ sursum spectat, quęque dimidiatæ propemodum rotulę formam refert, ob id τέτρωρος Gręcis appellata, eáque vt firma basi crus sustentatur, pes verò ipse quoad licet per eius ossis quadrum flectitur & extenditur. *Calx.* Talo calx πτέρνα Græcè nominata ceu basis altera subiicitur os totius pedis longè maximum & firmissimum, oblongum, omnino nec teres nec quadratum, sed ex quadrato latescens & introrsus arcuatum. *Pedis ossa* Monti pedis nuncupato quem ταρσὸν & summam pedis plantam vocant, ossa quinque impacta sunt, inæquabilia: imæ verò plantæ (πεδίον Gręci appellant) totidem, figura tereti oblonga: digitos omnes explent ossa quatuordecim, singulos quidem pręter pollicem terna, vt si totius pedis structura ossium sex & viginti, vt totius manus vno plurium. *Ossa tenuissima.* Inter digitorum tum manus tum pedis articulos, ossa sita sunt σησαμοειδῆ, rotunda quidem & plerunque adeò exigua vt sensum omnem effugiant, quemadmodum quę in corde, in gutture, in linguæ radice, in aliísque nõnullis partibus haberi traduntur. In his iam omnem videor ossium descriptionem & numerum impleuisse.

De cartilaginibus, articulis, & vinculis. CAP. IIII.

Cartilagines in ossiũ extremis. MVLTA sunt à nobis de cartilaginibus in ossium explicatione quadam consecutione proposita, adeò vt nunc cùm neque illarum vsui, neque propriæ substantię rationi

rationi tradendæ incumbimus, pauca de illis dicenda restent. Plurima ossium extrema cartilago cingit, nullus articulus non leuitate illa oblinitur, nullus expeditè obuolui circunducíque potest, neque neruis aut vinculis coniungi, nisi quædam materia intercedat. Preter eas autem aliȩ quȩdam extant in costarum præsertim (quæ adulterinæ vocantur) extremis, vbi ossium, ex quibus prodierunt, figuram retinent, dum inferiores mutuò colligatæ concurrant, superiores verò in suam quæque sedem ad os pectoris applicentur. Aliæ os ipsum ambiunt atque prehendunt, aliæ extrema nasi communiunt molliúntque vti & malum punicum è sterno pendulum. Aliud cartilaginum genus solitarium per se consistens, vixque vlli ossi impactum: in quo eȩ numerantur, quæ in ciliis sunt oculorum (ταρσοὺς appellant) quȩ in auriculis, in faucibus, in epiglottide, in larynge, in aspera pulmonum arteria, in cordis basi: omnes quidem non ossium, non motus, sed firmitudinis & solidi roboris gratia conditæ. In quod genus ea fortasse referri possit, quȩ crassa densaque & perfossa medium genus articulum implet, de quibus rursùm sigillatim suo loco verba faciemus. Iam verò ossium cōgressus & adhæsio duobus modis fit, altera per articulum, altera per coitum: illam ἄρθρωσιν hanc σύμφυσιν Græci vocant. Per hanc quidem ossa quorum non est motus diuersus, quasi vnum atque idem sint inter se, nexu indissolubili cohærent, idque vel inter se strictim cōserta nullius corporis interpositu, vt cùm mollia & rara sunt, veluti in sterno atque mento, vel medio quodam corpore ceu visco agglutinata, quod aut cartilaginosum est, vt in pectine, aut neruo, aut carne plenum. Per articulum vinciuntur ossa mobiliter: quod si obscurior segniórque motus est vt in costis, in spina dorsi, & metacarpio, Græcis dicitur συνάρθρωσις, ceu firmior quidam articuli nexus. Huius generis futuram esse voluit Galenus & serratam compagé, qualis est in calua frequens, similiter dentium insitionem & commissuram, quæ nihilominus videri possint aptius in συμφύσεως genus conferri. Sin verò conspicuus est & facilis ossium motus, velat in cruribus in brachiis, in manibus atque pedibus, διάρθρωσις est, quasi laxior articuli copulatio, licet non omnium par sit & eadem laxitas. Ex his promptum faciléque sit ossium quæ numerauimus adhæsiones, ad suum

Cartilagines solæ & per se.

Ossium cōnexio multiplex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Vinculum quid. quanque genus redigere. Nunc de vinculis. Non quicquid ossa colligat hoc statim nomine dignamur, sed id duntaxat neruosum prædurúmque corpus, sensus expers (nisi fortè obtusi) solidum & exangue, quod à summa ossis cartilagine in aduersi caput inseritur. Id nequaquam vna est vbique figura vel magnitudine, sed à loci conformatione & vsus necessitate varium raro neruosum, at ferè membranosum est id quod extrinsecus articulum cingit. Quæ in calua sunt ossium commissurę, compage dentata cohęrent, non vinculis, vt neque reliqua tum faciei tum capitis ossa. Verùm inferiorem maxillam ad aurium radices vincula connectūt vtrinque pręualida. *Capitis & maxillæ vincula.* Caput & ceruicem firmāt duo, ab imo ossis, cui à lapide nomen est, ad primam dorsi vertebram, rursumque duo ex eodem propè loco ad clauium extrema sternique summa protensa: & quod à tergo ex occipite ad mediam inter ἀμοπλάτας sedem procurit. Omnia hæc quidem ingentia, robusta, procera, teretéque figura. *Spinæ vincula.* Vniuersam autem spinam extrinsecus ambit vinculum vnicum, amplum, crassum, validum atque neruosum, è secunda colli vertebra in ossis sacri imum & coccygem desinens, omni fibrarum genere contextum, & quasi in progressu complicatum, in medias vertebrarum sedes se coniicit, quo cartilagitum, in medias vertebrarum sedes se coniicit, quo cartilaginum immistum constantiori illas adhæsione nectat. At summam vertebram minora quædam eáque tenuia & laxa imo capiti illigant. Insunt & sua costarū capitibus, adstricta illa quidem parúmque laxa: qualia propemodum & illarum extrema cartilaginosa deuinciunt. Lata scapularum ossa vertebris subditisque costis copulant mēbranæ firmissimæ, & qui illis sunt interiecti musculi. *Commune vinculorū genus.* In illorū sinū qui summa est ceruice, humeri caput illigatur vinculo, quod instar solidę membranę è sinus supercilio ad humeri verticem pertinens, tum caput ipsum tum ceruicem in circuitu ambit atque firmat. Prętcr id tria numerantur quæ illi insident rotunda, duo tanquam nerui, tertium paulò his amplius. Humeri verò pars ima brachio adhęret eo vinculi genere, quod est omnium articulorum commune, nempe quod ab ossium extremis ortum, illa extrinsecus circumligat, deuincit, & continet membranosum id & validum, laxum tamen & flexibile quocunque velis: aliud illi opem confert minùs latum, brachium continens, ne circumactum exiliat. Apud carpum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

carpum ex cõmuni illo genere vnum est, quod tum imum radium imo brachio, tũ verò vtrunque carpo nectit, omnia tamen laxè circumsepit. Id mox longius porrectum, omnia insuper quę in carpo & metacarpio ossa recensuimus copulat tegítque. Cæterum singuli digitorum articuli propriis ambiuntur colliganturque vinculis, quorum quæ extrema sunt, vnguium radices mittunt tanquam fruticentur. Iam verò coxendicum ossa coeunt in pube per cartilaginem, similique copulatione ossi sacro ponè connectuntur. Amplo sinu & quasi acetabulo coxendicis caput fœmoris excipitur, illique adhærescit, tum communi illo vinculi genere, tum alio nouo intus recondito, quod è summo femoris capite in medium sinum figitur, rigidum id, rotundum ac breue: vt neruus cartilaginosus censeri possit. His similia sunt in genu duo, alterum circumfusum: alterum intus ab ea parte natum, qua summi in tibia sinus inter se committuntur, per cartilaginem perforatam traiectum, inter imi femoris nodos medium se coniicit. Aliis quoque duobus latera stipantur, quæ vt nerui quidam sunt cartilaginosi. Quatuor ad istorum proportionem tibiæ partem imam pedi connectũt: præter quæ alia astant tria iisdem propè sedibus circumiecta. Pedis digitorúmque articuli perinde vt in manu vinculis cohærescunt: vnde omnis absoluta iam videtur vinculorum explicatio. Vnicum superest, quod à pectinis osse natum in penem contendit: rotundum id & vnum ex omnibus concauum, quodque à publico cæterorũ munere deficere videtur. Talis quidem est omnis vinculorum insertio, quæ quanto nexus robore vinciant & illigent tum artus, tum ossa quæque corporis, dum hæc conderemus, patefecit omnes ille Sebastianus Francisci Galliarum Delphini instructum exercitum in Carolum Imperatorem ducentis veneficus: quem Lugduni præpotentium quatuor equorũ in contrarias partes horam propè distrahentium nisus discerpere dilacerareque non potuit, nedum sua compage dissoluere, nisi cùm districti gladij in articulorum nodos infixi adactique sunt. Nunc autem aliò nobis properandum.

Aliud vinculorũ genus.

Genitalis vinculum.

De musculis & tendonibus. CAP. V.

LACERTORVM substantia quanquam non vt ossium simplex videtur, hic tamen statuo de illis facere verba,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quòd in partibus externis primas obtinent. Conditus est
Musculi enim qui dicitur musculus neruorum fibris ad motum ac-
cõpositio. cõmodatis, his caro circuncreuit tanquam fulciens illarum
robur atque confirmans: venę & arterię conspersæ, illę quidem ad alimenti distributionem, hę ad natiui caloris custodiam: omnia demum circunscriptè tenuis membrana complectitur, musculumque definit. Tres sunt illius in longitudine partes, origo, medium, & exitus: quas solent quidam
Tendonis caput, ventrem, & caudam appellare. Planè neruosum est
substantia caput, venter omnibus quę numeraui constat, extremus tendo contextis confusisque neruorum & vinculorum fibris concreuit, vt natura media donatus, durior & robustior ad motum fieret quàm neruus, at vinculo mollior & infirmior: hoc rursum sensus acumine superaret, ab illo verò plurimùm deficeret. Non omnis musculus tendonem habet, sed is duntaxat qui os moturus in summam illius cartilaginem, aut in vinculum se inserit. Figura quidem hic, vti & musculus, varia præditus, prout loci ad quem pertinet conformatio ferebat. Quocirca non vnus idémque esse potest tum musculorum tum tendonum numerus: sed cùm aliàs vnius musculi plura sint capita, pluresque tendones, aliàs plurium vna sit origo vnicúsve tendo, singula seorsum ex
Musculi propria cuiusque circunscriptione æstimare dinumeraréque
frontis. liceat, hoc modo. Frontem vnus musculus tegit latus & tenuis, à summo vertice ad supercilia & oculorum radices diffusus, à quo non vt à cęteris eximas cutẽ, sed sic illi est innexus, vt sit amborum motus vnus, qui supercilia sursum adducit euehitque. Palpebrę superioris (inferior enim perstat immutabilis) duo sunt lacerti: vnus ex maiore angulo qui propter nasum est, ad tarsi medium eiectus, cuius contractione palpebra attollitur: alter ex minori angulo eodem attingẽs, qui oculum claudit: vtrique enim ob tarsi firmitudinem pal-
Musculi pebra tota cedit. In orbe oculi septem continentur, quatuor
oculorum. recti, quorũ vis est mouere sursum, deorsum, ad maiorẽ minorémque angulũ: duo pręterea obliquè positi illũ circunferunt: septimus opticũ ex cerebro neruũ obuoluit & quasi circummunit & obuallat, ne qui tener & mollis est, vehementer concussus laxetur aut obteratur, oculúsque demum excidat: quod in illius quoque paralysi solet accidere. Ex fibrarum quas emittit varietate, alij hunc duplicem, triplicem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cem alij esse dixerunt, cùm tamen sit fibrarũ quæ in eo sunt omnium idem vsus. Ad inferiorem maxillam excurrit latus musculus, qui supra os petrosum & tempora ambit, deinde contractior factus, sub os iugale se recõdit, prolapsúsque lõgiùs non à fine instar cæterorũ, sed à medio tendonem emittit magnum & prævalidum, in summum maxillæ adactum: quo sursum illa adducitur & os clauditur animalis. In tanta motus vi & impetu illi venit adiutor alius in ore delitescens, qui post maxillares dentes sursum in os capitis erigitur. Os autem aperit maxillámque deducit musculus ex tuberculo ponè radicẽ auriculę natus, deinde applicatus imę parti maxillę adusque mentũ: huius extrema carnosa sunt, pars media quę amygdalas integit membranosa, veram tendonis speciem ostentat, huiusmodi figura & cõpositio cæterorũ nulli concessa. Musculus circumducens maxillam μασσητὴρ, id est, molitor dictus, quòd mandendo plurimùm valeat, trianguli speciẽ refert, cuius summũ ad tempus figitur: latus vnum ad iugalis ossis imum, alterum ad inferiorem maxillam protenditur, tertium velut basis illa copulans per maxillę longitudinẽ excurrit. Vt autẽ necesse fuerat motum eius multiplicem in mandendo & varium fieri, ita neruorum fibris diuersis omnísque generis hunc implicari contexique par erat. Ex maxillę igitur lacertis maximus is est qui ad tẽpora peruenit, secundo loco masseter appellatus, tertio qui illam aperit minimus adiutor. Ad labra vtrinque pertinent musculi duo, capitibus quidem conspicui, obscuri verò dum in cutem sparsi obliterantur: prodeunt quidem à malis & obliquè feruntur, alter in superum, alter in inferum labrum. Quatuor hi officio concordes, labrorum motus octo possunt efficere, quatuor quidem rectos, sursum, deorsum ad dextram, ad lęuam: alios quatuor cùm vel plurimùm separantur disiunguntúrque labra, vel coëunt & alliduntur, vel inuertuntur, vel intrò adiguntur. Eandem quam illi originem sub temporibus habet exiguus musculus, illos aliquantum comitatus, mox deinde obliquè in alas nasi deflectens, vtrinque vnus. His ergo musculis facies tota comprehenditur. In collo & ceruice complures sunt, qui caput vniuersum mouent. A tuberculo cui nomen est à mamma, vtrinque ad clauiculam & sterni summum profertur vnus, tendonem illic magnum comitatus: hic caput

Maxillæ musculi quatuor.

Labrorum musculi.

Ceruices musc.

& ceruicem deflectit non omnino rectè, ſed aliquantulum obliquè, quem alij ſimplicem, alij triplicem ſtatuere ſolent ex fibrarum varietate. Duo alii ſub œſophago ſiti, ab oſſe capitis in primam & ſecundam colli vertebrã inſeruntur, quorum eſt ſolum caput in priora flectere immota ceruice. Retrò autem octo ſunt exigui, qui in ambitu ab oſſe capitis in primam & ſecundam vertebram ſe figunt: ipſúmque articulum multo robore confirmant, vti & duo qui ſub œſophago iam ſunt deſcripti. Quatuor ex his recti ſunt & in rectum motus agunt, duo obliqui, reliqui item duo obliqui, at ſitu aduerſo. His alij inſident octo ab occipitis oſſe per totam ceruicem eiecti, quorum duo ſummi ampliores ſunt, vt reliquos poſſint contegere. Variis præditi ſunt neruorum fibris, quæ omnes è ſeptem colli vertebris dimanarunt: vnde aliis plures, aliis pauciores octo creduntur. Hic caput retrorſum flectunt: cum hoc autem ceruicis aliàs duas, aliàs tres, aliàs omnes vertebras. Lateribus colli vtrinque duo inſunt magni atque validi, alter ex ſecunda vertebra in priora, alter ex primo retrorſum contendit, caput & ceruicem ad dextram læuámque conuerſione modica flectunt. Horũ eſt igitur caput & ceruicem mouere, quos vna quidem ratio quatuor & viginti, alia octo & viginti dinumerat.

Laryngis muſculi. Tres porrò cartilagines quæ in ſtrictura ſunt laryngis muſculi complures continent: quatuor enim primam ſecundæ nectunt, & huic illam adiungentes laryngis partẽ imam concludunt. Alij quatuor ſecundam tertiæ copulant: quorum contractu ſumma pars laryngis aperitur. Duobus aliis prima tertiæ cohęret, quorũ intereſt ſummã partem laryngis intercludere. Sũt & alij duo ad totius baſin & radicem, qui iſtis veniunt adiutores. Præter iſtos laryngem alij octo circumſtant, qui illum vicinis corporibus copulant, cúmque neceſſitas eſt, diſtendunt vel contrahunt. Quatuor hærent in faucibus, duo è pectore ſurſum ducti, fauces & gulam ad alimentum deducendum deorſum vellunt: duo reliqui ſurſum, quorum ſitus eſt aduerſus. Os in radice linguę ὑοειδὲς, dictum

Linguæ muſculi. nectunt atque ſtabiliũt octo muſculi, duo ex inferiore maxilla nati, duo ſub mento, reliqui ex tuberculo, quod eſt ad aurium radices. Ad linguam illinc quoque duo protendunt per latera, duo ex oſſis parte ſuprema per linguæ medium: inter vtroſque alij duo in longitudinem porriguntur ab oſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſis lateribus prognati. Similem propemodũ productionem habent alij duo, quos edit inferior maxilla. Octo his muſculis lingua quoquòverſum flectitur, omnéſque naturales obit conuerſiones. Præter quos nonus eſt coniugij expers, ab oſſe quod ὑοειδὲς Græci vocant ductus, qui linguam intrò contrahit atque reducit. Idem hic laxatus atque porrectus linguam exerit & foras expellit: quod cæterorũ muſculorum nulli datum eſt, vt motuum ſit opifex contrariorum. Eſt enim ſimplex ſua cuiuſque actio, qua ad capitis ſui & ad nerui originem adducitur. At cùm nullus neruus in linguæ extremum extrinſecus inſeratur, qui foras illã rapiat, probabilius eſt hanc eductione illi muſculo attribuere, quàm cum quibuſdam fateri motum quendã voluntarium in nobis eſſe, cuius nullus muſculus aut neruus ſit author. Hactenus qui ſuperant clauiculas muſculos coniunctè recenſuimus: nunc reliquos ſeparatim perſequamur, qui alterutra parte corporis continentur. Pectori foris ſparſi ſunt muſculi: qui ipſum attollentes ad animam ducendam ſunt vſui, è quibus à ſummis ſcapulis vnus ad primam coſtã pertinet: alter ad ſextam, tres præter hos à collo in varias pectoris priores ſedes profecti, id latiùs explicant. Eſt & alius parte poſteriore ab imis partibus ſcapularum ortus, qui in tres veluti digitos diſcretus iniectúſque mediis coſtarum quà maximè curuãtur, pectus vniuerſum reuellit atque diſtendit. Subter hos autem iacent muſculi inter coſtas poſiti vtrinque duo & viginti: in ſingulis nempe illarum interuallis duo, quorũ anterior attollens animæ inducendæ, exterior deprimens ac ſtringens remittendæ author eſt. Ex anatomicis tamen nonnulli vtroſque ad ſui principium adducentes thoracem conſtringere prodiderunt. Quidam ex fibrarum varietate quatuor hos eſſe prodiderunt, vt ſint inter coſtas omnes octo & octoginta. Aliorum quorundam muſculorum vis eſt pectus deprimere & coarctare, quorum vnus per dorſum excurrens ſeptem ſuperiorũ coſtarum radices fibris attingit, quem eo nomine pro ſeptem plerique connumerant. Alius per clauiculas ad cartilaginum extrema penetrat, quoad muſculum rectum abdominis contingat ac ſubeat. Horum contractio coſtarum extrema depellit atque ſtringit. Eorum autem qui ſcapulam duntaxat mouẽt, magnus vnus eſt & amplus ex capitis, oſſe ſecundũ dorſum

Muſculus linguã exerens.

Pectoris muſculi.

Μεσοπλεύριοι muſculi.

Scapularũ muſculi.

productus, altérque tenuis illum ſemper comitatus ſcapulam ſurſum attrahit. Duo alij hanc retrò abducunt, quorum vnus ex colli, alter ex dorſi vertebris proficiſcitur. Alius ex dorſi principio in oſſis lati caput deſinens, id ad colli latera conuellit. Ad priora autem conuertit gracilis eodem inſertus, ſed ex occipitis oſſe natus. Surſum ſcapulam euehit, is quem mox dicemus humerum quoque ſubleuare. Deorſum verò trahit, qui ab interiore pectore emergens, in partes ſcapulæ imas diſſeminatur, iſque ſimul humerum deprimit. Hos muſculos alij maiores integunt, quorum tendones in humerum perlati, multiplicium eius motuum fiunt authores. Vnus mediocris ex mammarum ſede in humeri caput ſe confert, ipſúmque ad pectus adducit. Alius ex ſummis partibus eodem porrectus quo humerus ad thoracis ſuperiora trahitur. Alius magnus ex toto pectore ortus mammæ figuram conformat, & ad interiorem mediámque humeri portem deſinit. Geminus is eſt, cuius pars duntaxat inferior incitata humerum infrà depellit, ſuperior altiùs erigit: ambæ intentæ æquabiliter ad pectus adducunt. Sub iſtius parte inferna alius enaſcitur, quo humerus quoque deflectitur. Omnibus his imminet biceps muſculus, cuius alterum caput ex interiore claue prorumpit, humerúmque tendit, & inclinat moderatè: alterum ex oſſe lato ſcapularum deriuatum, eum ſimiliter extendit, ſimúlque ad exteriora reflectit: ambobus autem æquè intentis is porrigitur in rectum, neque quoquam flectitur. Huic aſſidet alius è vertice lati oſſis tractus, cuius eſt totum brachium attollere, ſed quo alius inferior, id ad dorſi media æqualiter reflectit. Sequuntur alij duo muſculi ex infimo lato oſſe profecti: alius deinde illis inferior, qui ad poſteriora ſimul & inferiora deducit. Eſt demum exiguus quidam ſub ala, cuius ope humerus citra vllam inuerſionem coſtis illiditur. Sunt itaque omnes ad humeri articulum decem & tres, qui in humeri os infixi id ipſum variè contorquent. Brachium (hoc & multi Latini vlnam vocant, vti Græci ὠλένην) quicunque mouent, humeri os vndique obuallant, quorum duo interiores illud inflectunt, vnus quidem maior ab interiore humeri ſede in priorem radij regionem diffuſus, alter minor à ſummo humero intrò conuerſus ad vlnam, alteri obliquè inſidet ad X literæ ſimilitudinem. Hi pariter intenti

Humeri muſculi.

Muſcul. in humero, qui brachium mouet.

intenti cubitum omnino flectunt, at sursum aut deorsum cõuertent, si alter altero magis intẽdatur. Duo externi sunt illis oppositi obliquam positionem nacti, quorum attractu cubitus prorsum extenditur. Quatuor autem vlnam circunferunt, qui ex humeri ima sede nati parte plurima in radiũ inferuntur, & illum obliquè positi omnes retorquent. Ex his duo qui radium in pronum conuertunt, in profundum demersi, qui verò illum aut supinum ducunt, extrà quidem positi sunt. In brachio musculi sunt duplices alij carpum, alij digitos mouent. Ex his qui carpo mouẽdo sunt, duo hũc quidem intrò agunt, in interiore brachij regione siti: alter hinc ad paruũ digitum, alter ad magnũ porrectus. Duo alij eundẽ extendunt, & ab extera brachij parte tendones mittunt: hic quidẽ supra paruum digitũ, hic verò supra pollicem. Iidem quoque musculorũ tendones carpum tum pronũ, tum supinum ferunt: veruntamen in pronum motum, natura insuper quintum musculum illis administrum dedit, qui ab exteriore brachio duplicem tendonem in medium carpum funderet, alterum indici, alterum infami digito incubantem. Eorum autem in brachio musculorum, qui digitis mouendis sunt, tres parte interiore sibi incumbunt, atque mediam regionem tenent. Omnium maximus & intimus est aliis substratus, qui ad quatuor digitos, tendones tanquam habenas emittit, quorum ope & beneficio primus & tertius vniuscuiusq; articulus inflectitur. Alter illi innexus in secuncundos articulos fibras explicat. Tertius summus & cuti proximus, tendonem tenuem latúmque sub omnem cutem interiorẽ manus diffundit, vt promptior ea sit in omne opus, & sensu alacriore polleat. Qui digitos erigant, quatuor sunt in extera vlna, regione media: vnus quatuor digitos extendit, suum cuique tendonem impertitus. Sub hoc alter ad inferiorem brachij regionem declinans, digiti minimi & medici lateribus tendones iniicit. Suprà verò alij duo, quorum hic in pollicem, ille in indicem & medium digitum fibris tendonum expanditur. Trium postremorum vis est, quinque digitos in transuersum atque pronum deducere. Manum summam musculi integunt septem, omnes interiore facie conspicui: ex his duo maximi, alter sub pollice, alter sub minimo digito, vt palma altior est & editior. Hi quos diximus tendones iuuant, quorum est digitos ab aliis pluri- *Manus muscul.*

mum deducere. Tertius medius inter pollicem & indicem constitutus, ad indicem illum adducit. Quatuor reliqui funiculis & tendonibus flectentibus ad digitorum radices cohærescunt, tenuesque fibras in digitos effundunt, per quas illos in supinum conuertant. Præter hos alij numerantur vndecim exigui sub palmæ lato tenuique tendone, è quibus duo ad primum cuiusque digiti articulum pertinent: trium reliquorum vnus ad primum pollicis, duo ad secundum. Per hos nexus firmantur & expeditiores fiunt ij motus, quos explicauimus. Dorsum vt non osse vnico conditum est, ita neque id vnicus vtrinque musculus à capite ad os sacrum excurrens mouere possit: sed cùm singulas seorsum vertebras flecti oporteret, à singulis earum interuallis (primum si demis) singuli vtrinque musculi exierunt, Illorum fibræ obliquè ducuntur, vt pariter intentæ dorsum eiúsque vertebras erigerent, aliàs ad posteriora, aliàs ad latera quoquo versum inflecterent. Quocirca exteriores à tergo vtrinque numerantur tres & viginti. Interiores verò qui spinam in pronum & priora incuruant, vtrinque duo, vnus à capite ductus per colli perque thoracis quinque superiores vertebras productus, œsophago comes assidet, alter lumbis insternitur, ab vltima thoracis vertebra pergens in os sacrum. Ventris inferioris abdomen musculi constituunt octo, duo quidem recti in longum proiecti, duo transuersi, quatuor obliqui. Sunt autem eo ordine contexti, vt à cute & adipe proximè duo sequantur ex obliquis, qui vtrinque à quarta & quinta costa nati, horúmque musculis pectinatim implexi, per ventrem obliquè feruntur membranosa tenuitate, ac denique arctiori extremo ossi pectinis applicantur. Recti hos sequuntur è quinta aut sexta costa supra malum punicum, directo tractu permeantes in pubem. His proximè subsunt reliqui duo obliqui, ex coxarum ossibus in aduersi lateris costas adulterinas euecti. Omnium infimi transuersi, vtrinque ab ilibus iuxta lumborum musculos externos orti, membranæ specie ventrem integunt, dum in oppositam regionem desinant. Viro testiculus vterque binis fulcitur ab imo ventre prodeuntibus musculis: fœminæ verò, quia testes intus gerit, vnico. Vesicæ ceruicem musculus vnus ambit in orbem, cuius vis est exitum &

Dorsi externi musc.

Interiores

Abdominis musc.

Genitaliũ musculi.

quasi

quaſi oſtium occludere & vrinam continere : cùm autem fluere deſierit , vehementer expellere ne quid inſideat reliquiarum. In pene quatuor ſunt duo ad latera,qui intenti porum amplificant atque dilatant ad ſeminis effuſionem: duo ſuprà ex pectinis oſſe nati , penem arrigunt , impetúmque naturalem iuuant. Podicem quatuor omnino muſculi complent , vnus rotundus in orbem ductus , cuius eſt podicem coanguſtare,hunc igitur σφιγκτῆρα dixere Græci. Alius podicem in tranſuerſum finit , illúmque ſed quàm ſuperior laxius conſtringit : duo obliquè ſupra rotundum vtrinque euadunt, per quos laxatus podex ſurſum reuellitur. Iam verò qui femur mouent à coxendicis oſſe profecti , oſſi femoris impinguntur , quorum alij crus extendunt , alij ſurſum adducunt,alij circunducunt.Ex his qui extendunt , vnus totum coxendicis articulum tegit parte poſteriore , qui triplici capite enaſcitur , deſinit autem in duos tendones affixo pòſt femoris capiti. Alter poſt illum ab externis partibus oſſis ilium , in ſummam partem magni τροχαντῆρος immittitur,qui extendit,introque trahit caput femoris. Tertius poſt hunc ex eodem oſſe in trochantera magnum pertinet abditis partibus , qui modicè femur porrigit & conuoluit. Idem præſtat & quartus , ab oſſe ſacro in trochanteris poſteriora demiſſus. Quintus omnium qui in toto corpore ſunt maximus , os fœmoris vniuerſum ambit, & ad genu vſquè cingit:cuius complures extant fibræ , aliæ poſteriores à coxendice alię ab oſſe pectinis deriuatæ : vtræque dum articulum intendunt,crus ſtabiliunt atque firmant. Aliæ his altiores femur intrò adducunt : omnium altiſſimæ aliæ idipſum ad priora ſuperioráque conuellunt. Qui verò femur inflectere ſolent , minores ſunt illis: vnus ſuperior & rectus duobus capitibus exortus , ad parui trochanteris ſumma vnico tendone pertinens , alter illi proximè ſemper aſſidens, ſed humilior. Tertius ex oſſe pectinis parte priore excidens , obliquè femori circuntenſus , qui ſurſum ducit intro ſimul declinans. Quartus ex tuberculo oſſis ilium neruoſa tenuitate in genu contendit , illius patellam conſcendens: cuius eſt non ſolùm femur inflectere , ſed & crus omne ſurſum afferre. Aliud eſt præterea eorum muſculorum genus qui femur intrò mouent , in quo genere præter alios duos, quos enumerans iam dixi à pectine deriuari , vnicus eſt ab

Muſc. in coxa femur mouentes.

huius parte priore femori circuntensus, desinensque in genu caput interius. Circunducunt autem id duo maximè, vnus ortus ab occultis, alter à summis partibus pectinis, qui coëunt ad coxendicem, illámque circumplicant, in femoris demum posteriora apud magnum trochantera pertinent. Eundem motum, licet infirmiùs, efficere valent quidam ex his, quos paulo ante recensebam. Femur integunt & obuallant ij, quorum tendones ad crus profecti mouent illud: sunt autem numero decem, tres maximi parte priore positi recta ad genu progressi, vnus quidem ad patellam duntaxat, duo reliqui in vnum tendonem amplum desinétes, qui patellam continet illigátque subditis ossibus, hinc autem in crus deuolutus totum extendit trahítque sursum. Illis vtrinque astat vnus, hic quidem interior ex ossium pectinis commissura pergens in cruris latus: hic vero exterior ab extremis partibus coxendicis in alterum cruris latus concedit: horum obliqua est motio. Medium inter hos spatium à tergo implent alij tres ordine positi, quorum ad tibiam ductæ propagines, illam subducunt in suam quisque regionem. Nonus angustus & procerus ex ilium osse prodit, in poplitis eminentiorem partem ductus insertúsque tibiæ capiti, quam prorsum explicat. Decimus omnium minimus, qui in poplite situs genu inflectit. In crure musculi oriuntur, qui pedis tarsum pediúmque mouent. Tres prior pars continet, vnum tibiæ ossi impositum, ex quo tendo bipartitus exit, ad pedis pollicem vtrinque ductus. Alterum suræ circumuolutum, cuius tendo in minimi digiti radicem abit. Hi sunt qui æquè intenti pedem sursum mouẽt: altero vero actionem obeunte, motus in obliquum torquetur. Inter illos medius insistit alius minor, qui per mediam tibiam recta ad quatuor fertur digitos, hósque contractus extendit. Huic vtrinque vnus assidet trifariam diuulsus. Quocirca tametsi præcipui tres sunt, collatis tamen omnium propaginibus atque vsibus, sex aut septẽ rectiùs numerari possunt. Parte autem posteriore tres in magnũ tendonem desinunt eum, qui ad calcem primum pertinet, sed hinc demũ excedens in omnem plantæ cuticulam disseminatur, perinde vt qui in manus palma dicebatur. Quartus per profundum deductus, in eam regionem se profert, quæ ante pollicem est. Quintus sub illis demersus ad calcem effunditur, qui deinde to-

Musc. qui in femore positi tibiã mouent.

Musc. qui in tibia positi pedem mouent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

de toti inferæ pedis regioni communicatur, maximè verò medio digito, & ei qui pollici eſt proximus. Sextus inter cruris oſſa conſertus, duplici tendone tanquam loco ad duos qui ſuperant digitos profertur. Hi duo poſteriores pedis articulos inflectunt. Præter hos tamen in eundem vſum alij ſunt in pede ſiti, quibus tria motus genera data ſunt. In pedio enim quod metacarpio manus proportione reſpondent decem numerantur, è quibus ſingulis digitis bini per latera aſſident, qui pariter & æquè tenſi illos æqualiter flectant, inęquabiliter verò contracti illos intro per obliquum ducant. In tarſo qui ad carpi proportionem eſt, conſiſtunt alij quatuor, quorum tendones in medios digitorum (præter pollicem) articulos deſinunt, illic & alij duo viſuntur ad pollicem minimúmque inflectendum proiecti. Pedis pars ſuperior decem gerit ad radices digitorum poſitos qui bini per cuiuſque digiti latera affixi, illum poſſunt vel ſeorſum æqualiter erigere, vel in alterutrum latus retorquere, prout varia fuerit illorum contentio. *Pedis musculi.*

Qui vſus partium interiorum, quarum beneficio viuimus & nutrimur, quæ illarum neceſſitas. CAP. VI.

QVAS ſuprà recenſuimus corporis partes, ſatis eſſe viderentur ad omnes tum humanas, tum animales functiones obeundas, ſi in eis conſidere poſſet & contineri illa vis animi omnia ciens & agitans motib. ſuis: pulchrúmque foret ſi ex illis duntaxat & cerebro conſtans homo, ſentiret, moueretur, ac intelligeret, citra vllam viſcerum & inteſtinorum opem. At verò quoniam ſentiendi illa & mouendi facultas nequit ſine vitali conſiſtere, quæ vt corpus omne tranans temperatione caloris omnia conſeruat, ita principi alteri in cerebro poſitæ tum ſuſtinendę, tum functiones ſuas obituræ, ſpiritum ſuum velut materiam confert & impartit: idcirco cor velut principium gignendi ſpiritus induci commodum erat, ab eóque arterias produci, per quas ſpiritus in omne corpus diffunderetur: pulmonéſque illi aſſidere, quorum eſſet mollitudo ad hauriendum ſpiritum aërémque aptiſſima: ipſum denique diaphragma & muſculos thoraci circumiici, per quos dilatari contrahíque poſſent. Porro autem quoniam eorum & vniuerſi corporis ſubſtantia, tum ab inſito nobis calore, tum à circumfluo aëre aliíſque cauſis aſſiduè diſſipatur ac diffluit, neque diutiùs poteſt con- *Cordis neceſſitas.* *Partium nutriẽtiũ neceſſitas.*

ſiſtere, niſi idoneis alimentis reſarciatur detrimenti diſſolutioniſque iactura: maxima fuit alentium partium commoditas, earumque corpori iniecta neceſſitas. Itaque interiorum corporis tres omnino factæ ſunt regiones, propriis quaſi ſepimentis obuallatæ: ſuprema in cerebro, ſenſus rationiſque ſedes: media pectore comprehenſa, ſpiritus ac vitæ domicilium: infima ſubter diaphragma & abdomen, naturæ altricúmque partium officina. Ita enim immortalis Dei prouidentia haſce partes ſordibus inquinatas atque fœdas in locum imum velut in ſentinam corporis relegauit, procúlque amandauit, ne tetris nidoribus cor & cerebrum principum facultatum ſedes atque ſenſus ipſos contaminarent conturbaréntque. Hic enim locus habetur veluti regiarum culina, in qua partes quædam tanquam coci alimenta inſtruunt, cæteríſque præparant, quarum ſunt miniſterio deſtinatæ. Inter illas princeps eſt iecur, cui ventriculus ſubminiſtrat cibum ex parte coctum: alij miniſtri complures illorum eluuiem culina excludunt, viæ tandem multiplices, per quas tum fiat eductio, tum prioris alimenti diſtributio. OEſophagus enim à linguæ radicibus in ventriculum illapſus, quæcunque accepta ſunt illi ſuppeditat: concoquit autem hic parátque iecori: inteſtina genitas concoctione cibi reliquias deiiciunt: quicquid purius eſt iecori ſuggerunt venæ quæ dicuntur meſaraicæ, vt hoc rurſum altera coctione in ſanguinem iecur conuertat. Hinc orta genitáque ſuperuacanea in diuerſa rapiuntur. Lienis ſiquidem id deducit ſibíque iungit, quod in ſanguine velut fæx & limus ſubſidebat: fellis folliculus ſecretam bilem: renes dilutum humorem, quem demum in veſicam profundunt. In hęc autem opera vias ductas habent & directas, quæ in ſe ex iecore pertinent, ſibíque adhærent. Tot igitur taléſque partes, vti & eas quæ generis propagationi dicatę ſunt & nuncupatę, par erat imo ventre comprehenſas teneri: quæ tametſi peculiarem ſibi actionem ſingulæ obtinent, hanc tamen ad communem referunt iecoris commoditatem & vſum. Iecur autem ad cordis, ambo ad cerebri neceſſitatem: omnia denique ad ſenſuum mobiliúmque partium geſtiones & opportunitates, vt videri poſſit eximius partium omnium concentus, & in vnam ſummámque animalem actionem concors omnium conſpiratio. Quinetiam partes

Partiũ nutrimẽtum. vſus.

Partiũ omnium cõſenſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

partes illæ cùm minimè simplices sint, sed aliarum certo numero constent, propriáque substantia, magnitudine, conformatione, situ, nexu atque consensu: his singulis quandam adhibent commoditatem toti, cuius gratia aut redditur illius actio concinnior, aut illæsa integráque conseruatur. Horum enim nihil temerè conditum est, sed cuiusque instrumenti propria functione perspecta, nullo negotio quid illa conferant deprehendi poterit. Quoniam igitur non functiones vsúsque partium hoc loco, sed meram corporis historiã persequimur, hæc ad pleniorem partium dinumerationem præfati, sigillatim explanemus, quam quęque corporis pars interior substantiam, quam particularium suarum compositionem, quam figuram & conformationem, quam magnitudinem, quem situm atque consensum ad actiones actum obtinuerit.

Quæ in quaque parte spe ctentur.

De partibus interioribus infero ventre conclusis.
CAP. VII.

VENTREM externa circunscriptio comprehendit & metitur, quæ ab ima mali punici parte, vtrinque per cartilaginosa costarum extrema (hypochondria Græci vocant, nos præcordia) ad ilia & inguina tandémque ad pubem porrigitur. Quod extrinsecus illum integit atque abdit, id vniuersum abdomen perhibemus, Gręci ἐπιγάστριον cute, adipe, musculis octo, & peritonæo compactum. Omnes enim musculos quales suo loco diximus, succingit interior membrana peritonæos inde dicta, quod à spina vtrinque emergens vmbilico prioribúsque ventris partibus, ipsi denique diaphragmati & pubi connexa, quæcunque venter inferior continet, tensa illa prensat atque circumsepit. Quamquam enim tenuis firmissima tamen multum roboris & virium habet, ne intestinorum pondus sustinens atque coercens, diuulsa facilè disrumpatur: mollis simul illa, vt quodam modo laxari possit, dum venter quauis de causa turgescit. Duabus membranis continetur, quæ ad posteriora cernuntur iuxta spinam conspicuo separatæ: parte autem ventris priore vsque adeò cohęrentes & implicatę, vt vna eadémque censeatur. In ventris autem detecta capacitate primum conspicitur omentum, quod Gręci ἐπίπλοον dixere, quòd veluti

peritonæũ

Omentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

innatet, summúmque intestinis insideat. Duabus id clauditur ex peritonæo natis membranulis, firmo adipe cōspersis, que venæ & arteriæ exiles passim penetrant. Prima illi origo iuxta spinam est sub diaphragmate vnde surgens altero quasi extremo in ventriculi fundū defigitur, à quo mox delabitur ventrem imum contegens, hincque reflexum colo intestino committitur, quâ id ventriculum contegit, vt sic duplicatam veram marsupij speciem exhibeat. Obtensum autem imo ventriculo & priori intestinorum regioni, tanquam tegmentum quoddam, insitum in illis calorem tuetur ac fouet. Omento detracto desectóque in apertum proferuntur intestina, multis inuolucris ventriculo, huiúsque continuata stomacho. Singularis enim in ventrem inferiorem cōmunis patet per os ingressus, exitúsque cōmunis per podicem, qu e quasi portæ duæ continuatione cōmunis viæ consentiunt. Quandoquidem ab ore in ventriculum stomachus prolabitur, quem aliter Græci οἰσόφαγον, nos gulam appellamus: is velut intestinum quoddam procerus figura, per ceruicis interiora deuolutus, móxque sub pulmones demersus in quinta dorsi vertebra considit. Hinc paulùm exurgens mox vt se erexit diaphragma penetrat, atque demum summo ventriculo à læua committitur. Vnde videri possit œsophagus ceu via quædam esculentis poculentísque deuorandis ad ventricnlum directa: hic autē velut cōmune receptaculum & prima concoctionis officina. In eum quippe vsum ampla huic intus est capacitas, simúlque figuræ species rotunda & globosa, vt in se plurima concluderet & amplexaretur, at nihilominus ob ductuum & canalium insertionem in modicam longitudinem se diffundit. Positus est sub septo transuerso, & à malo punico initium ducit medio corporis spatio, nisi quod leuiter in sinistram deflectit: huc enim maximè superior eius pars contorquetur, inferior autem magis in dextram. Posterior pars vniuersa spinæ insidet, cum qua ad primam lumborum vertebram cohærescit: os verò quod veteres cor appellare consueuerunt, non illi, sed diaphagmati veluti pendens & sublatum affigitur. Neque verò illis duntaxat, sed omnibus denique circumsedentibus partibus nexu atque consēsu iunctus est iocineri, lieni, intestinis, cordi & cerebro, ídque membranarum, venarum, arteriarum, aut neruorum communione & interiectu.

Stomachus seu gula.

Ventriculus.

Figura.

Situs.

Consensio

rectu. Ab ima eius parte qua ad dextram ſub iocineris fibras in profundum ſe abſtruſit & abdidit, exitus eſt ad inteſtina, πυλωρὸς dictus, quòd prolabentia è ventriculo alimenta tanquam ianitor cohibeat. Hunc autem parti ſuperiore arctiorem natura condidit, quòd dura nec planè contrita famelici plerunque demittimus: at è ventriculo nihil excidit, nihil elabitur quod non exquiſitè (ſiquidem id potuit) perfractum ſit & comminutum. Duo intus glanduloſa tubercula πυλωρῷ aſſiſtunt, quæ dum applicant ſeſe propiúſque admouent, viam exitúmque claudunt, reſerant verò dum relaxata ſe abducunt atque diuellunt, non nutu quidem & arbitrio noſtro, ſed naturali dûtaxat impulſione. Hinc exordium capiunt inteſtina flexuoſis gyris circumiectúque longiſſima, extremo continuata podici. *Inteſtina.* Exportandis purgandiſque fæcibus condita quidem ſunt: ac tantam tótque *Vſus.* gyris implicitam circunductionem natura ad abſolutæ diſtributionis munus accommodauit, ne alimentum confeſtim elabens, gulæ inſaturabilíque abdomini nos ſubiugaret, & ne ſordido deiiciendi crebriùs miniſterio indignæ hominis dignitate ſeruituti nos manciparet. Itaque in tanta viæ longitudine vix vlla poteſt alimenti portio foras elabi, quæ non antè cuipiam ſugentium venarum ori ſe applicuerit, vt inde quicquid vtile eſt & alendo corpori idoneum, rapiatur in iecur. Omnium porrò inteſtinorum vnus eſt *Numerus* continuúſque ductus, vnus & idem vſus, vt proinde vnum videri poſſint, niſi figura, magnitudo, ſubſtantia, ſitúſque ea diſiungeret: quamobrem ſenario ſunt numero veteribus comprehenſa. Quod protinus ab ima ventriculi parte ena- *Ecphiſis* ſcitur omnium arctiſſimum, ἔκφυσις, id eſt, exortus dicitur, *ſeu δωδε-* duodecim digitos longum, nullis intortum anfractibus, re- *δάκτυλον.* ctà ſub iecur & venam portam ſe recondit. Proximum illi *Ieiunum.* ieiunum, inde nomen habens quod inane perpetuò videtur: nulla enim cunctatione extrudit quæcunque accepit, affluentis in ſe bilis acrimonia laceſſitum. Id modicè inuolutum ad ſpinâ ex dextris retorquetur, longiùs quàm duodenum & laxius. Tertium εἰλεὸν, quod ilibus nomen dedit, tenue quidem & exile, ſed tamen maximum ex omnibus & longiſſimum, in orbes plurimos atque anfractus actum indéque nomen ſortitum, quaſi flexuoſum multíſque gyris conuolutum, quod ſubter vmbilicum ad ilia & coxas vtrin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

que positum eminentiores totius ventris regiones occupat, è quo plurima fit alimenti in iecur distributio. Quartum est *Cæcum.* cæcum, à quo alui fæces speciem primùm & nomen habent: ab alimentis siquidem dum per tenuia intestina fatebantur, sucta est & allecta purior vtiliórque substantia, reliquiæ verò superuacuę sunt fæces: quod nomen tum primũ his inditur, cùm ad hoc intestinum peruenerint. Cæcum idcirco dixêre, quòd egressui introitum aduersum non acceperit, sed hos vicinos adeò vt plerumque in vnum coire videantur: figura enim paruum aliquem oblongúmque ventrem repræsentans, reni dextro secũdum coxam insidet. Hinc sequi- *Colon.* tur κῶλον quod per iecoris caua primùm obrepit, vbi folliculum bilis attingens illique nonnunquam annexum, amarorem colorémque luteum contraxit: inde paulùm exurgens ventriculi fundo insternitur: hinc ad sinistrum hypochondrium contendens, lieni accumbit: mox in posteriora demergitur cohærétque reni sinistro, à quo demum laxius *Rectum.* apud coxam sinistram eminet. Sextum inde postremúmque in os sacrum deuoluitur, rectáque pergit in podicem: vnde rectum appellatur intestinum, plerisque aluus. Vnum colon pręter cętera plurimis quasi cellulis discretum extumescit, nisi qua parte sinistro reni assidet: hic enim lęue conspicitur, & multo angustius seipso factum: quod vt in coxam sinistram sese extulit, à recto intestino angustia quadam velut strictim premente vinculo facta, perspicuè disiungitur In colo fęces diutius commoratę, vel potiùs ex viæ anfractibus hærentes, effigie sua conformantur: deinde verò elapsæ, in aluo capaciore, quemadmodum vrina in vesica, tantisper retinentur, dum laxato musculo qui podicem ambit atque intercludit, illas iubemur extrudere. His paucis liceat gulæ, ventriculi & intestinorum vsum, figuram, magnitudinem, atque situm deprehẽdere: compositionem verò seu partium *Compositio.* numerum & substantiam, ita in singulis inuestigemus. Gulam, ventriculum, intestináque omnia duplex tunica cingit atque componit: quarum interior nerui & membranę, externa carnis potiùs est ęmula. Illius fibrę è ventriculo in rectum & longitudinem porrectę, ad ipsam quoque gulam pertinent, vt ventriculo, gulæ, totique ori interior tunica communis censeri possit. Externa tum ventriculi tum gulę in transuersum fila producit, sed ea in ventriculo corporea

magis

magis atque carnoſa, in gula membranoſa & neruoſa. Medio inter eas tunicas ſpacio vnus ventriculus inſperſa gerit variè intexta fila, quæ in obliquum effuſa ipſi gulæ omnino deſunt. Cæterùm vtraque in inteſtinis villos ſuos profert tranſuerſos & in orbem actos, reliquorum autem illic prorſum nullus ineſt. Si qua inſuper videtur extima tunica has extrinſecus obducere & ambire, quę ſubditos eóſque tranſuerſos villos ſimul committat, ea ſanè non proprię, harum ſubſtantiæ, ſed peritonæo accepta referri debet, è quo reliqua quoque viſcera ambientes tunicas communiter acceperunt. Hinc colligendum videtur, gulam in ventriculi partibus, numerandam eſſe, inteſtina verò minimè: ſed hæc ventriculo connecti, nequaquam ab eo naſci & exoriri. Superiora inteſtina quę tria eſſe prodidimus, prorſus ſunt membranoſa, inferiorum tunica interior multa carne prædita eſt, quam inſuper adeps intus oblinit copioſus, vt eius beneficio ocyùs in procliue, quaſi per lubricum, præcipitentur alui reiectanea. Hic autem omnium inteſtinorum cùm ſit communis, in craſſis tamen quàm tenuibus ineſt multò denſior atque cumulatior. Inteſtinorũ omnium communis eſt per μεσεντέριον, quod & μεσάραιον dicitur, copulatio, quo velut proprio vinculo lumborum illa vertebris annectuntur. Ex his enim meſenterium primam originem duxiſſe videri poteſt, eíſque per lumborum & oſſis ſacri longitudinem aduſque podicis extremum cohærere: ibi enim acceptis à peritonæo membranarum productionibus ſeſe mox latiùs explicat, vt demum crebris flexuoſiſque marginibus quaſi implicata inteſtina adhæreſcant. Semper autem geminæ excurrunt membranarum productiones, dúmque ad deuincienda inteſtina progreſſæ meſenterium componunt, tutò inter eas conſertæ ſunt venę frequentes, ab inteſtinis tanquam vię in portas iocineris directę, quas proinde meſarę as & meſaraicas appellant. Intexuntur his & arteriæ conplures ab aortę trunco qui lumbis accubat, ad inteſtina diffuſæ. Sparguntur illuc quoque multi neruorum quaſi ſurculi, quos ſexta cerebri coniugatio promittit. Media inter vaſa, neruóſque ſpacia adeps occupat atque implet: in hunc ad vaſorum diremptus & diductiones, adenes, id eſt, glandulæ inſiſtunt, quæ tum fiſſiones illas diuelli non ſinãt, tum inteſtina ſuo madore proluant. Itaque ſi à meſenterio vaſa, *Meſenterium.*

neruos & membranas demes, adipe glandulisque reliquum omne refertum conspicaberis. Supra mesaræon primis lumborum vertebris insidet caro πάγκρεας appellata: plurimis scatet ea glandulis, quibus & sua mole venarũ, arteriarum, neruorúmque tenues illic ramos sustentet ac fulciat. Diffunditur enim à septo transuerso deorsum ad renes: vtrinque autem ad iocineris lienísque sedes. Duodenum intestinum atque ei per transuersum innixam venam portam, huiúsque riuulos in ventriculum & lienem traiectos, tum denique arteriarum ductus & tubos neruorúmque tenuitates, quotquot illic sunt amplexu illa firmo comprehẽdit. De his hactenus, nunc de iecinore cęterisque visceribus. Vię ab intestinis ad iecur ductæ ac directæ, venæ illę quidem sunt mesaraicę, quę illuc è ventre alimentum deuehunt. Id enim primam & principem statuimus nutriendi officinam, quòd ingenita sibi facultate sanguinem efficiat proferátque: est enim ipsa illius actio Græcis αἱμάτωσις. Magnum id datum hominibus, præsertim helluonibus abdomini suo natis, subter quidem concauum, suprà & extrinsecus prominens, ferè in fibras quinque (Græci λοβοὺς appellãt) dissectũ: quamuis conspectum à nobis est (nec rarò) solidum nullísque fibris diuulsum. Dextram corporis regioné sub septo transuerso obsidet, ab eo digiti latitudide disiunctũ, ne fortè obesset illi quasi flabello pręcordia ventilanti. Insidet autem leniter ventriculo, omnémque illius editiorem partem non modò dextrã, verumetiam priorem fibris suis amplexatur. Ex septo transuerso ex dextris præcordiis atque ex spina id pendet ac nititur, quibus atque ventriculo per medias membranas & venam cauam adhærescit: vix denique pars vlla corporis habetur, quacum illi per venas aut arterias non intercedat communio. Membrana integitur tenuissima, in qua exilis neruus sensu præditus è sexta cerebri coniugatione excidens absumitur: multis arteriis, sed quamplurimis venis, vt quarum initium est origo, conspergitur, quas illius caro παρέγχυμα Græci vocant) stabilit atque firmat, propria quidem visceris substantia atque moles, primúsque αἱματώσεως effector & author. Similitudinem autem gerit speciémque sanguinis ardore tosti, exhaustóque vapore aridi atque concreti. Ex iocineris porrò maiore sępius fibra bilis folliculus parte caua resimáque propendet, vesicula qui-

Pancreas.

Iecur.

Cystis fellis

la quidem ex simplici tunica constans, omni staminum genere intexta, expurgatæ è iecore bilis flauæ receptaculum. Duo enim bili ferendæ ductus in illam pertinent, alter ex eo loco vbi vena porta iecur subit, quo bilem in se allicit: alter ad duodeni terminum ieiunique initium, aliàs autem in ventriculi fundum proiectus, quo bilis exuperantia exigitur atque expellitur. Hac enim solent intestina ad fæcium deiectionem quasi adhibito stimulo acui & irritari, ipsæ autem fæces subflauo colore infici. Hanc vesiculam nonnunquam deprehendimus subnigris calculis iisque duris ac solidis confertam. Lienis parte sinistra sub præcordiis ex aduerso iocineris positus est, viámque veluti porum quendam ex illius cauo suscipit, qua crassam lutulentámque succorum eluuiem, & humores melancholicos prolectet & in se recondat. Figura is oblonga & propemodum tetragona, aliàs rotunda linguæ bubulæ speciem offert: quà ventriculum cingit concauus extrinsecus intumescens. Non vna omnibus magnitudo, vt neque color vnus, sed facilè commutabilis ex naturarum varietate. Turgescit enim hoc viscus humorum appulsu, quos laxa raritate combibit. Perexiguum simię ac propè nullum: visum est aliquando mole sua & magnitudine iecur superare: quod adhibitorum medicorum sententia existimatum est iecori ad sanguinis confectionem opitulari. Conditus est sub costas adulterinas, in longum ventriculo incumbit, cui sicut & omento connexus adhærescit: appensus autem est conuexa parte non è septo, vt iecur, sed è peritonæo gracilibus membranis, à quo tunica etiam hunc extrinsecus integens & obuelans emergit, quam exilis neruus permeat tractabilium & qualitatum iudex & æstimator. Venæ intrò se inferunt, per quas ex iecoris cauo succus ater quasi haustus allicitur: arteriæ insuper plurimæ & eę amplę, ab aorta mox vt è septo transuerso excidit acceptæ, quarum spiritu & calore raptam melancholiam attenuat, & in vtile accommodatúmque sibi alimentum conuertit: eo enim enutritur tenui, nigro tamen & squalido. Quod à nutritione reliquum fecit, crassum quidem & vinaceæ fæcis æmulum, in os ventriculi per venę suæ extremum eòdem pertinens desinénsque profundit. His vasis diffusum circumiicitur lienis corpus, non id quidem cato simplex, sed παρέγχυμα rarum, molle fun-

Splen.

Renes. gosum & solutum, excipiendis fæcibus destinatum. Ad renes & vesicam ipsa nos rerum series iam accersit. In lumborum vertebris ingens illa vena caua considit, quæ à iocineris conuexo illuc prolapsa, mox deinde in femora & in omnes quæ subiectæ sunt partes, velut in ramos sparsa diffunditur. Huic vtrinque accumbunt renes alliciendo è sanguine sero (οὖρον Græci vocant, nos vrinam) accommodati. Positi sunt enim paulò infrà iecur, è quo id maximè deducunt, ac dexter læuo ferè altior est, quamquam aliquando is depressior comperitur. Incubant ambo musculis dorsi interioribus, quos ψόας Græci dicunt, inanibus iis subiecti partibus, quæ inter costarum extrema & os coxę interiectæ sunt, κανεῶνες propterea Gręcis appellatæ. Inhęrent autem illis vincti tunica è peritonæo ducta, quæ eos ipsos velat & contegit, sensum simul illis quendam obtusum impertita. Geminos quidem illos natura condidit, ne vno præpedito aut obturato, eius humoris cessaret profusio qui longè copiosissimus est in nobis. Visus est cui secundũ naturã vnicus esset, sed qui quod numero diminutum fuerat, mira magnitudinis mole exæquaret compensaretque. gemini autem cùm habentur, minores eos esse optima ratio est. Quà venam cauam spectant sinuati sunt: extrinsecus ad ilia gibberi oblongi, & quasi in retusæ lineæ speciem curuati. Ne autem immodica laxitate exceptam vrinam sinerent fusiùs elabi, compacta densáque substantia firmati sũt, quam multus circumcirca concretus adeps inuoluit. Sua vtrique vena (emulgentem recentiores dixére) è proximis venæ cauæ sedibus deriuatur, in resimam partem inserta. Similis est arteriarum ex maiore quæ lumbis est annexa propagatio: & vtrorúmque vasorum tenuiores rami, in renum substantiam dispersi oblitescunt. In medio concauus est sinus propria membrana succinctus, quæ propriè incerniculum est percolandæ vrinæ: non enim cum multis existimãdum est id in rene sinum medium dirimere, sed quem renes dilutiorem sanguinem per venas emulgentes quasi suxerunt, in suam deinde substantiam recondunt vice alimenti: hinc quod planè æquam aut serum refert, in intimam capacitatem per incerniculi membranam colatum excidit, móxque per οὐρητῆρας profunditur in vesicam. Sic enim appellant Græci ductus & vias vrinæ, qui ex reducta

Vrinæ ductus.

parte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

parte emergunt, & deorsum ad vesicam contendunt. Proceri ij quidem & valẽtes, qui tametsi simplici tunica vt venæ prędití sunt (hinc plerisque venæ albæ nuucupantur) nihil tamen his cum emulgentibus communionis intercedit, nec vlla societate copulantur: sed vesicæ prorsus sunt assimiles, cuius propriam substantiam planè referunt. Protenduntur autem à renibus in coxarum regiones, vnde mox in vesicæ latera retorquentur, eáque subeunt, non quidem directo, sed obliquè: membranam enim findunt, in quam (quasi ea duplex esset) sese medios insinuant, ne si directus pateret ingressus, qui in vesicæ capacitatem inciderat humor, retrò compelli regeríque facilè posset. Itaque vrinæ receptaculum est vesica, vbi tanquam in laguncula quadam ea asseruatur, dum ratio & arbitrium iubeat extrudere. Globosa illa quidem, quo fieret humoris capacior, sub os pectinis in coxarum antrum deiecta reconditur, recto intestino innixa affixáque. Hęret autem illi ipsíque coxarum ossi membranarum interiectu, quas peritonæum expromit: ex eóque genere tunica illam extrà circumsepit, quam suprà monuimus omnium esse viscerum communem. Propria enim vesicæ substantia simplex est membrana, sed quæ triplici staminum genere contexitur. In hanc venæ complures tendunt, per quas alimentum capessit similiter & arteriæ tenues quæ illuc vitæ spiritus effundant. Conspicuus est & canalis vietus iam totus & emeritus, οὐραχὸς Græcè dictus, è fundi tumentiore parte in vmbilicum surrectus: hoc olim dum vtero gestaretur infans, nedum pudendo meieret, vrina è vesicæ capacitate in vmbilicum confertim redundabat: Ceruix qua vrinam reddimus particeps est carnis, vtpote musculo cincta quem suprà σφιγκτῆρα diximus appellari, cuius est exitũ intercludere, ne nolentibus nobis effluat vrina. Fœminæ breuis est ceruix, mari productior, vt quę in extremum vsque penem porrigitur. Sequuntur nunc testes δίδυμοι Gręcis dicti, quos inter prima gignendi instrumenta commemorant: quia in eis facultas insit σπερματικὴ, id est, seminalis. Substantia ij quidem molles & quam aptè glandulæ assimilaueris, & in qua vis illa potissimùm considet. Albi sunt ij, figura oblongi, rotundi, & cauernosi: maribus exant atque eminent proprio inuolucro conclusi pendente ab in-

Vesica.

Testes.

guinibus, huic ſcroto nomen eſt, Græcis ὄσχεον appellatur. Ductus tanquam tubi in hos pertinent (quidam vaſa ſeminaria dixerunt) quorum planè diſſimilis eſt exortus: dexter enim ex vena caua emergit paulùm ſub rene, læuus autem è vena ſiniſtra emulgente. Ab ortu lento longóque anfractu concedunt in ilia geminis fulti tunicis: neque vt vrinæ ductus lumbis innituntur & adhærent, quippe qui extra peritonæum ſupra os pectinis ſint emerſuri. Sua vtrique comes eſt arteria, quæ ſimili atque vas ipſum tum ortu, tum productione fertur, vt dextra ab arteria maiore ſtatim erumpat, ſiniſtra ab emulgente arteria. Aſſiſtunt illis & exiles neruorum propagines è ſexta ea cerebri coniugatione, quæ per ſeptum tranſuerſum infrà procurrit. Hæc itaque vaſa mox ab origine ſenſim ad latera deflectunt, tum dein ſuſtolluntur ad ilia & ſupra pectinem, in ſcrotum denique elabuntur per inguina, gemina peritonæi tunica nuſquam non obuallata. Hęc plerunque videas ad mediam vſque productionem puro ſynceróque conferta ſanguine rubere, adeò vt venas eſſe iudices: vbi verò longiùs fuerunt progreſſa, albeſcit quicquid in eis concluditur, quaſi rudimentum futuri ſeminis. Teſtium illa corpus intrò non ſubeunt, ſed tenero id circumuectu amplectuntur ſuper epididymida. Eſt autem ἐπιδιδυμὶς inuolucrum mollius, quod teſticulo propter caput incumbens, mediam inter illum & vas ſeminarium ſedem occupat. Ab eo quem dixi circumuectu mox vaſa ad os pectinis reſiliunt, atque reflectuntur, hincque quaſi præcipitata in decliue coxarum ſpatium aguntur, dum ceruici veſicę vtrinque aſtent. Hunc demum comitantur aduſque penis radicem, vbi in vnum eundémque canalem confluunt, qui ab vrinæ ductu diuerſus eſt: ſed & hi quoque ambo dum pudendi medium attigerint, eódem concurrunt, vt tandem extremo pene vnicus cernatur. Vaſa hæc per quæ ſemen è teſtibus foras iaculamur, quanquam appellatis ſeminariis continuata ſunt, nomen tamen commutarunt, dicuntúrque Græcis παραστάται, nobis quaſi aſtites. Duplices itaque ductus teſtibus, vni ſatores, iaculatores alteri. Sed quò ſit omnis horum progreſſio maioribus quaſi theatris ante omnium oculos propoſita & aperta, de eis & peritonæo non alienum fuerit pauca rurſus admonere, quæ à veteribus prætermiſſa ſępe diſſectionibus

Vaſa ſeminaria.

Paraſtatæ

nibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nibus iudicaui. Peritonæum vniuersum duplex est, cuius *De perito-*
vna tunica venæ cauæ, arteriæ maiori, renibúsque subster- *næo obser-*
nitur: altera superior hæc contegit omnia, vt vndique cincta *uatio.*
suas quoque productiones omnes, geminas inter tunicas tutissimè mittant profundántque. Itaque exterior peritonæi tunica quam dixi renibus substerni, cùm ad os pubis iam propiùs accessit, in sese quasi reducta coactáque velut canalem quendam efficit laxiorem, quò permeant ductus latores seminarij, remeántque iaculatores parastatæ. Hinc deuoluitur in scrotum, vbi laxiùs se explicans, omnia illius interiora sublinit succingítque. Alteram peritonæi tunicā huic continuatā diceres parte ventris priore: adeò ei firmè adhæret. Diuellitur autē atque distrahitur iuxta os pectinis, hoc enim ipsum ea non conscendit, sed ventris coërcita finibus, illius duntaxat interiora complectitur & ambit. Ex quo intelligi potest nusquam perforari peritonæum, vt quodam veluti foramine ductus seminarij in scrotum illabantur, quæ tamen Galeni reliquorúmque omnium est assertio: sed in omni entrocele atque epiploocele, tunicam interiorem necessario disrumpi, externam verò duntaxat laxari. Sed iam ad orationis contextum me refero, gignendi partes quales in fœmina sint, enarraturus. Alterum instrumentum & tanquam nostræ procreationis hortus est vterus, qui propria legitimáque actione semen excipit, cōcipit & fouet, eousque dum fœtus absolutus consummatúsque sit. Virginibus quidem admodum exiguus: mulieribus etsi vterum gestauerunt, nisi vbi grauidæ sunt, non multo maior quàm vt manu comprehendatur. Simplici tunica is continetur: sed ea crassa densáque & carnosa, quæ omni valentium staminū genere intexta, latè cùm necessitas est possit explicari. Figura illi rotunda, nisi quòd ad ceruicem paulò sit longior, pyro maiusculo similis. Positus est in coxarum capacitate, quæ mulieribus quàm viris est amplior, quippe quæ infimo loco & quà in proximè os sacrum claudere complectíque debuit rectum intestinum: super hoc verò vterum, huicque insidentem vesicam, quæ os pectinis iam attingit. Astringitur itaque nectitúrque vterus vesicæ, atque recto intestino tenuibus ex peritonæo ductis appendiculis: similitérque coxarum ossibus validis, sed tamen laxis vinculis, quæ ad illius cornua pertingunt. Sic enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

appellarũt ingentes processus, qui curuatis inflexísque cornibus assimiles, vtrinque ab vteri introitu sursum ad ilia coxarúmque ossa incuruati retorquentur. Horum in extremis fixi hęrent mulieris testiculi, compressiores, minores, molliores & humidiores quàm maribus: vasis seminariis circumfunduntur, ab eísque cinguntur quorum eadem atque in maribus est origo. Considunt tamen in lumborum musculis, nec extra peritonæi capacitatem excedunt, cùm nec ipsi testes extrà sint. Quocirca breuis illis est via, at non directa, sed pluribus gyris anfractibúsque flexuosa quàm maribus, vt viæ breuitas flexuum multitudine compensaretur. A testibus per cornua iter est in vteri interiorem sinum, per quod acriter contendit Galenus semen eôdem intrudi & inferri. Atqui nostra memoria viri celebres habiti sunt: alij vetustissimum Herophilum sequuti, è testium inuolucro iter esse censuerunt in neruosam vteri ceruicem, iuxta illius os interius: alij è testibus tum in ceruicem, tum in capacitatem vteri vias duci volunt, quorum ego sententiæ subscribo. Venæ arteriæque plurimę sparsę diffunduntur in vteri corpus, quarũ ortus ab iis tum venæ tum maioris arteriæ ramis trahitur, qui vtrinque ad coxas & crura contendunt. Ab eis itaque alij riuuli in corpus vteri ad nutritionem obliterantur, alij patente ostio exitúque in vteri sinus desinunt. Hæc acetabula dicimus, Gręci κοτυληδόνας, per quæ tum menstruus sanguis statis temporibus emanat, tum in pręgnantibus alimentum fœtui confertur: reliquo tempore conniuent: maximè autem in angustum deducuntur iis, quę è vita excesserunt, vt nequaquam illa sensus internoscat. Quidem ex memoratis illis riuulis in extremam proferuntur vteri ceruicem, per quos menstruum virginibus aliquantum erumpit. Dissectus in longum vterus duos sinus promit dextrum ac sinistũ, nullo septo discretos, inanes & admodum leues, angustos adeo vt fabam maiusculam vix capiant. Cõmunis est ab iis via in os vteri, quod est arctissimum, eíque glandi simile, quę in extremo est masculi genitalis. Ceruix id sequitur partim lacertis, partim membranis & neruis condita, ea longitudine vt foras in obscœnas mulieris partes desinat. Substernitur hæc ceruici vesicę, eíque per communem musculum penitus implicatur. Itaque fœminis tria extant foramina, supremum

Testes. *vteri sinus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

premum veſicæ peranguſtum, medium vuluæ, podicis infimum. Vteri ceruicem, medio circiter progeſſu plerique tradunt in virginibus exili membrana dirimi venulis conſperſa, quæ primo concubitu profuſo ſanguine diſrumpi ſolet, vnde ὑμὴν ὑμένιον Græcis appellatur: at potiùs cenſeo ceruicis latera nondum venerē expertis, duntaxat quaſi conglutinata conniuere, quæ primus concubitus magna ex parte diuellit. Extrà in obſcœnis vuluę eſt oſtium cartilaginoſum rugoſis cuticulis implicatum, quæ arcent ne aura frigidior intrò ſubeat: in cuius rimæ medio interiacet muſculoſa caruncula, quæ νύμφη, Græcis & κλειτορὶς appellatur, virilis penis pręputio aſſimilanda. Quæcunque circa fœtum ſolent in vtero naſci, cùm illius conformationem ſcrutabimur, cumulatè ſumus tradituri. Quocirca ſatis videor omnem ventris inferioris deſcriptionem impleuiſſe.

De partibus vitalibus. CAP. VIII.

MEDIVS in corpore venter cordi ac vitæ deſtinatus eſt, vtpote cuius domicilium & ſedes habetur: nam cordis gratia pulmones tanquam ſtragula creati ſunt, qui illius feruorem frigidiore hauſto ſpiritu tēperent. Circumſcribitur hic ventre ſuprà iugulis ſeu clauibus infrà diaphragmate, circumcirca dorſo, coſtis atque pectore. Etenim διάφραγμα, quod nos cingulum & ſeptum tranſuerſum appellamus, preterquam quòd inſpirationis primum eſt inſtrumētum, aluíque fæcibus exturbandis opitulatur, cordis quoque regionem ab infimo ventre & inteſtinis tanquam paries interiectus dirimit. Id verè ſimplex eſt muſculus, íſque rotundus, cuius ſummum caput in coſtarum extremis ſtatuitur, vbi multæ carnis eſt particeps: deſinit autem in medium quod membranoſum eſt & tendoni finitimum. Annexum id malo punico, circumductúmque perbreuium coſtarum (νόθας Græcis appellatur) extrema, retrorſum ſimúlque deorſum obliquè contorquetur ad duodecimam dorſi vertrebram. Tres inſignes canales id traiiciunt, gula, arteria maior, & vena caua. Alitur viuítque venis & arteriis è proximo ſuſceptis partéque media exiles neruos admittit, de quibus poſthac plenius verba fient. Id vtrinque valens tegit membrana ſubter quidē peritonęos,

Diaphragma.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Membranæ costas succingẽs. super ea quæ costas succingit. Hæc enim est quæ omnem thoracis capacitatem intus olinit obduciteque, inter quam & costas congestus humor pleuritidem committit. Ea igitur primum è dorsi spina per costas vtrinque subtensa, diaphragma quoque vniuersum integit, sublatáque in os pectoris medium, laterũ concursu duplex, facta mox in dorsi spinam (pulmones medios deducens) rectà dilabitur. Itaque omnem pectoris capacitatem dirimit duplex hæc membrana, quam interseptum possis appellare, aut (si Festi verbum placet) dissepimentum: cuius beneficio si alter sinus incommodum acceperit, alter saluus & incolumis seruari possit. Hæc ipsa venas maiores, arterias & neruos rursum indidem gulam, pulmones, denique cor ipsum firmo nexu fulcit, ac è pectoris osse sustinet, ne pondere suo propendentia in sese & in dorsi spinam concidant. Si accurata fiet hærentium membranarum distractio, cernitur inter eas abditum περικάρδιον. Est autem id membrana cordis circumiecta, quam illius inuolucrum & capsam appellamus. Substantia neruosum constans & durum, vnum ex omnibus è cordis capite natum: cæteris enim in thorace membranis omnibus vna succingens tanquam parens ortum præbet. Cordis figuram id æmulatur, eo quidem aliquanto maius, non enim proximè adhærescit, sed inani interuallo disiunctum est, quantum cordis pulsatio desiderat. Ne quid tamẽ frustra conditum videretur, natura in hoc spatij tenuem humorem aquæ persimilem coniecit, quo semper cor maderet, ne fortè ardore assiduo torreretur. Pericardij è medio cor erectum figitur viuentibus, nulla illius parte circùm oppressum.

Figura. Caput quod & basin rectè nuncupes (est enim figura pyramidis) sub osse pectoris ad quintam costam consedit,

Situs. turbinato autem mucrone infra læuam papillam in priora thoracis eminet, vbi insignis & conspicua pulsatio tangentibus nobis deprehenditur. Summis pulmonum fibris ita circumplicatur, vt his vniuersum quasi sepultũ conditúmque mergatur.

Magnitudo. Quæcunque timida atque ignaua sunt animalia, grandius iis cor datum est, cæteris autem pusillum aut mediocre.

Substãtia Cordis autem caro densa est roboris nacta plurimum, víxque patibilis: ita enim exigebat vis illa feruens innati caloris, & perpetua necessarij motus agitatio; non enim motionis huius potestas in nobis sita est, neque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ue huic imperandi ius habemus, quæ naturæ legibus, non (vt quæ musculorum est) nostro arbitrio perficitur. Ex quo perspicuum euadit, cor neque musculum esse, neque ex musculis cõpluribus coagmentatum. Villis id contexitur quoquouersum exporrectis, quò motus omne genus impleat atque præstet, in quibus tamen roboris multò plus inest quàm in musculis: vt quos ex semine non ex neruorum aut musculorum tenuitatibus ei datos esse, posthac euidens erit. Cordis talem substantiam conueniebat crasso necdum attenuato sanguine nutriri, quem iccirco infert ramus, ex vena caua nondum dextrum cordis sinum subeunte, in exteriorem ambitum productus. Quibuscũque porrò animantibus pulmo datus est, iis in corde geminus est sinus, dexter ac sinister: in piscibus vt mutis ita pulmone destitutis, vnicus apparet, & in conspectum se dat. Dexter modicè concauus est, pariete cinctus tenuiore: sinister altior in extremũ cordis verticem pertingit, pariete crassiore obuallatus. In hoc siquidem plurimus ísque attenuatus spiritus contineri debebat, cuius cor principium est atque origo: in illo autem sanguis densior concretiórque spiritu, atque is paucus, qui alendis pulmonibus satis esset. Vtroque cauo carnosa neruorum stamina intercurrunt, atque vtriusque bini sunt canales. In dextrum enim vena caua è iocinore per septum sublata, de sinistro suo pariete amplum sed breuem ramum inserit. Ex eodem cordis sinu alia rursum vena surgit irrepítque in pulmones, quà iam attenuatus sanguis idoneum pulmonibus alimentum prouehitur. Duplici autem tunica hanc natura muniuit, ne simplex præ sanguinis tenuitate hac atque illac perflueret: hinc arteriosæ venę nomen illi impositum. Nihil huic quidem commercij intercedit cum vena caua, quandoquidem, duplex simplici non continuatur neque cohęrescit: totã igitur hanc ex corde nasci oportebat. Ex duplici enim tunica constant quicunque exeunt canales ex corde, simplici verò qui illuc inserũtur. In læuũ cordis sinũ ex pulmonibus canalis incurrit, quo ductus de aëre frigidior spiritus, è pulmonibus in cor transilit. Quatenus hic aërem spiritúmve transuehit, arteria dictus est: veruntamen quòd nondum crassior hic aër in vitalem spiritúm conuersus sit, vna duntaxat tunica ei satis erat, iccirco arteria venosa nuncupatur. Ex hoc ipso sinu emergit arteria

Duo sinus

Canalis cordis.

maior ἀορτὴ in corpus omne diffusa: quæ cùm ad tenuissimi spiritus custodiam tunica duplici condita sit, nihil cum arteria venosa communicat. In maioris autem arteriæ exortu quædam animantes, vt cerui vt damæ, os tanquam radicem aut basin gerunt: quod scribit Galenus reliquis quoque omnibus inueniri, minoribus quidem velut membranam, mediocribus velut cartilaginem, maioribus (vt elephantis, bobus, & hominibus) os cartilaginosum. Cor auritum esse multi prædicant, huicque vtrinque è capite auriculas eminere. Sic enim placuit illis neruosas membranas appellare, ob sinnum introitus positas, quarum in primis est arteriam venosam venámque maiorem fulcire, quę tenues vix alioqui pulsationis impetum sustinerent. Dein etiam ita conditæ sunt vt sanguinem & spiritum cor in se promptius attraheret, sibíque ventilationem moliretur, ipsis nimirum folium instar agitatis atque inflatis vicissim & concidentibus. Cæterùm mirificum hîc naturæ arcanum contemplemur in appellatis valuis positum: quæ quidem membranæ sunt in canalium atque vasorum extremis quarum dilatatio extremitates obturat, contractio recludit Iis vasis & canalibus qui in cor subeunt & materias inuehunt, membranæ foris intrò spectant, ne quod intromissum fuerat, refluere possit: vena caua membranas tres pro valuis accepit arteria venosa duas, quæ ambitum interiorem circundant. Duobus aliis è corde promptis ductibus, diuersa est valuarum constitutio, vt quæ foràs spectent, & apertę sint, ne quod aliquando è corde effusum fuerat, in id ipsum remeet: eiusmodi sunt in maiore arteria & in vena arteriosa, in vtraque quidem ternæ. Sic igitur rerum natura tulit, vt dum cor contractis in se rectis staminibus atque villis dilatatur (qui motus Gręcis διαστολὴ vocatur) materias proiectet: in sinum quidem dextrum, sanguinem ex vena caua, in sinistrum, aërem ex pulmonibus. Horum quidem tum valuę depressæ cōniuent, vt haustæ materiæ cedant: aliorum autem distentæ patent, ne tum pariter quicquam de se cor extrudat. Mox verò contractis transuersis villis, coarctatur cor (συστολὴ dici solet) acceptásque materias de se refundit, spiritum quippe ex cauo sinistro in arteriam maiorem: è dextro sanguinem attenuatum per venam arteriosam in pulmones, hócque tempore istorum valuæ depressæ sunt, aliis,

Auricula.

aliis ſtantibus atque ſublatis. Atque hęc de corde ſatis. Pulmo ſpirandi officina nullo vel minimo puncto temporis intermiſſo mouetur, ſpiritum identidem reciprocando ducit redditque. Hauſtum hunc conficit præparátque cordi, vt iocineri alimenta ventriculus, cuius demum acceſſit innatus calor, ventilatus refrigeretur, & vitalis ſpiritus alatur foueatúrque tanquam pabulo. Quocirca pulmonum caro mollis facta eſt, leuis, rara, ſpongiæ aſſimilis, ad hauriendum concipiendúmque ſpiritum aptiſſima. Figura quæ vngulam bubulam æmuletur. Eam præ ſe fert molis amplitudinem, vt in viuentibus pectoris vniuerſum cauum impleat: at ei qui ex hac vita migrauit exilis collapſúſque flacceſcit, nec ſi fiſtula inflētur, tumorem tantum referre poſſit, quantus in viuente extabat. Conſidit in dorſi vertebris, quibus & pectoris oſſi interſepientis membranæ vinculo committitur. Illum eadem geminum facit, vna quidem parte in dextris coſtis, altera recumbente in ſiniſtris: atque vtriuſque binæ ſunt inſignes fibræ, præter quas minor quædam aliarum velut ſoboles, in dextra parte tanquam ſtratum ſubiicitur venæ cauę contendenti ad claues & iugula. Tunica pulmo obducitur prætenui, per quam pus aut ſanies in pectoris capacitate per ſuppurationem aliúmve affectum congeſta permeare poſſit, & quaſi ſucta perſuadere, hincque per exiguas arteriarum fiſtulas ad maiores, tandem verò ad aſperam arteriam atque foras tuſſi propelli. Triplici vaſorum genere retis modo implicatorum pulmonis caro ſuſtinetur & cohæret vena arterioſa, quæ è ſinu cordis dextro nata in omnes pulmonis particulas ſparſa diffinditur: arteria venoſa, quæ ex omnibus eius particulis tenues riuos tanquam radices excipiens, trunco vnico in ſiniſtrum cordis ſinum intruditur: aſpera denique arteria quæ à faucibus ortum ducens in duas regiones primùm biuio diſtracta, mox deinde in minores tandémque in minimas diſſecta, in pulmonem vniuerſum decurrit. Itaque trium vaſorum extrema in eiuſmodi tenuitates ſectione diſcerpuntur, vt in pulmonem prorſus abſumptę oblitеſcant, nec vſquam continuatæ cernantur. Quocirca aër in pulmones hauſtus inſpiratione, primùm quidem aſperas arterias duntaxat implet, neque continuò in leues illabitur, quas venoſas appellauimus: verùm illinc in ſubſtantiam pulmonum diffuſus

Pulmonis vſus. *Subſtãtia.* *Figura.* *Magnitudo.* *Cõſenſus* *Cõpoſitio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

conficitur, atque iam ſatis extenuatione præparatum, cō diſtētum læuium arteriarum ductibus prolectat & attrahit. Ergo vt ab ore via in ventriculum directa ferebatur, ſic & altera ex eodem ducit in pulmones, vt iccirco rectè biuia

Fauces. fauces poſſis appellare. Proximè enim ceruicis vertebra intus gula reconditur, eſculentorum potulētorúmque via: extrà parte priore & obuia inlongum huic adhæreſcit gut-

Aſpera arteria. tur, τραχεῖαν ἀρτηρίαν vocant, qua ſolus ſpiritus deducitur. Fiſtulam planè refert breuem edendæ voci aptiſſimā, cuius pars membranis, pars cartilagine continetur. Hanc enim complent in dimidiatos orbes ad C literę ſpeciē actæ cartilagines, interiectis membranis copulatę. Quinetiam his intus alia denſa ſubtenditur, cuius villi in rectum abeunt: alia extrinſecus velut tegumentum omnem cingens arteriam: his etiam ſuffultæ venulæ tenues alimentum fundūt atque ſub miniſtrant. Eam profectò fieri decebat arterię compoſitionem, quæ tracto redditóque ſpiritui aſſiduè pateret, & vocem ſuauem ac ſplendidam ſuggereret laryngi: nam mollior abſonam atque abſurdam, ſiccior verò intentam, & clangori perſimilem emiſiſſet. Ergo quantum huius arteriæ ſupra claues extat, perfectos orbes haudquaquā accepit: nam quicquid parte poſteriore gulam attingit, ſola menbrana cingitur, vt craſſioribus eſculentis in ventriculum illapſuris locum daret cederétque. At verò quantum arteriæ ſub clauibus in pulmones confertur, gulę non cohęret: quocirca cartilaginoſos orbes perfectos obtinuit.

Larynx. Summum arteriæ caput λάρυγξ appellatur, proprium edendæ vocis inſtrumentum. Ex tribus hic magnis cartilaginibus abſoluitur, quarum maxima veterum ſcuto ſimilis, foras prominet, nobis tangentibus obuia: illic quidem firma atque dura, at parte poſteriore membranoſa. Interior huius capacitas (longa enim eſt & ampla) reliquas minores duas includit cartilagines, parti poſteriori obiectas, ſic inter ſe vinculis neruoſis obſtrictas, vt tribus hiſce compactus larynx, cartilaginoſus totus eſſe videatur, orbiſque figuram implere. Inferum extremum aſperæ coniunctim arterię, quàm ſummum patet amplius: hoc enim pręcipuè modulatur vocem. Quoniam igitur larynx ſimplex cartilago non eſt, dilatari certè poteſt vel coanguſtari, claudi vel recludi noſtro nutu & arbitrio. Clauditur quidem

dem in ſpiritus interclusione atque comprehensione: coarctatur, anguſtiórque fit, cùm vox elidi debet: at prorſum laxatus patefit, dum inſpiratio reſpiratióve ſimplex inducitur. Motibus tam variis atque diſtātibus natura multiformes muſculos adhibuit, quos ſupra viginti cōmemorauimus, proprios quidem duodecim, communes octo. Sex inter hos ex imis nati partibus, laryngis cartilagines deorſum vellunt, atque deducunt, habéntque idcirco neruorum tenuitates ex infernis partibus allatas. At cùm omnium interiorum neruorum è cerebro communis ſit origo, iſtos quoque è ſexta coniugatione ad pectus, cum iis qui ad os ventriculi contendunt, aliquantum deriuari compertum eſt, hîncque ad ſex memoratos laryngis muſculos reflecti: inde recurrentes nerui ſunt appellati. In eo autem loco vnde regrediuntur, ſiniſter maximam arteriam, qua parte ex corde in dorſum flectitur ac detorquetur, circumplicat: dexter verò eum arteriæ ramum circunuectus amplectitur, qui in alam dextrā procedit: his tanquam radicibus innixi ſurſum replicati nerui atque conuerſi motum ei perſimilem obeunt, qui in architecturæ machinis trochlearum ope complectitur. Laringis introitum ſummúmque oſtium, ne quid mandendo deuorandóve in id incidat & illabatur (alioqui enim ſemper pateret) contegit occludítque membrana cartilaginoſa, oblonga, fiſtularum linguæ aſſimilis, vnde ei nomen ἐπιγλωττίς, magnitudine paulò amplior laryngis oſtio, quo id firmiùs obſeraret. Hæc dum inſpiramus atque reſpiramus, ſurſum erigitur, incubat autem laryngi dum cibus demittitur, nequid huius abundanter & vniuersè irruat in arteriam. Puſillum ſiquidem præſertímque potus influit, neque tamen incommodat, ſed dum membranam irrigat, madefacítque pulmones, prodeſſe creditur, hoc argumento, quòd vtrinque laryngi additæ ſunt glandulæ, quæ humore ſuo ſubditas illas partes imbucrent. Non igitur inter vorandum arctè obſeratur, quemadmodum dum ſpiritus intercluditur: tum enim eatenus depreſſa epiglottide obturatur larynx, vt ne ne minimum quidem concluſi ſpiritus erumpere poſſit & excedere. Id autem quia præſtat epiglottis, ſimul verò quia eadem ducti redditíque ſpiritus modum acceſſu receſſúque ſuo temperat, hincque omnes vocum varietates modulatur, primum illa nimirum ſta-

παλινδρομοῦντα ἢ ἀναχαί φωνητικά, recurrentes & vocales nerui.

Epiglottis

Lingua. tuitur vocis instrumentum. Ceterùm lingua ori indita explanatæ distinctæque vocis fictrix atque moderatrix est, & mentis voluntatísque nuntia. Eadem sapores diiudicat, eximio & voluptario gustandi sensu prędita. Substantia illi rara, atque laxa, vt humore saporum vectore facilè imbuatur: quocirca tunica cingitur prætenui, quo toti quoque ori communis est. Nouem struitur musculis vndique constitutis, quos media linea ad dextram lęuámque dirimit, vt hoc vti & reliqua sensuum instrumenta, geminum foret. Cúmque summè volubilis esset & incitata, ne forte indomita plus æquo in loquacitatem solueretur, subdito vinculo tanquam habenis cohibetur. Venis præterea duabus maiusculis totidémque arteriis perfunditur, duobus item neruorum coniugiis: altero duriore, quod in musculos distributum motus efficit, altero molli internoscendis saporibus destinato. Pertinet autem irrepitque hoc genus magna ex parte in externam ambientémque tunicam. Lingua ad radicem quà latior est & faucibus cohæret, osse valido quasi basi nititur substentatúrque, quod ὑοειδὴς Gręcis dicitur, literæ Y speciem habens. Huic vtrinque assistunt glādulæ, quas

Tonsillæ. peculiari nomine nostri tonsillas, Gręci παρίσθμια dixere: perpetua quibus vis est eructandi saliuam, vt madefiant lingua, larynx, arteria, ipsique pulmones. Inter eas ab extremo palato dependet caruncula rotunda, voci ad suauitatem

Columella atque modulationem velut plectrum conducibilis, Græcis γαργαρεὼν, quibusdam ficto nomine gurgulio, at propriè columella dicta: quæ dum humoris influxione tumet

Palatum. & inflammatur, vuæ nomen accipit. Hinc palatum ad priores dentes extenditur, cui perinde atque linguę per neruum vis data est sapores internoscendi: ad vocem id iuxta ac reliquæ oris partes necessarium, multis scabrum asperitatibus (Plinius crenas appellat) quibus cibum ad concoctionem pręparet. Hęc sunt vniuersa quæ oris mediíque ventris capacitate continentur, de quibus hoc loco dicere statueram: nam dentium vt ossium explicationem proprio loco complexi sumus. Quocirca ad capitis interiora tempestiuum est sermonem transferre.

De capite. CAP. IX.

CEREBRVM humanæ mentis arx & domicilium, cogitationum rationísque sedes: motus omnísque sensus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſus fons & origo: corporis ſummam partem tenet, ſurſum ſpectans, cœlo proximum. Vt enim huius vniuerſitatis parens ménſque illa rectrix in cœlo excelſiſſiuo loco conſedit, ita decebat cerebrum noſtræ mẽtis arcem ſummo corpore collocari. Quoniam verò id viſcerum præſtantiſſimum, futurum erat irruentibus extrinſecus iniuriis obnoxium, naturæ prouidentia vndique circunſeptum eſt oſſeo tegumento, quod ſuprà caluam appellauimus. Hanc vtrinque obuelant membranæ, quorum interior craſſa meninx appellata, villis compluribus caluę ſuturis adhæreſcit, qui inde foras elapſi fuſius latiúſque circumiecti alteram exteriorem membranam conficiunt (Græcis περικράνιος) capitis: muſculoſæ cuti proximè ſubiectã, Craſſior dura illa meninx cùm eſſet, cerebro vt propugnaculum aduerſus caluæ occurſum data eſt: altera autem ſubeſt tenuis atque mollis idoneũ cerebri inuolucrum, ei quàm proximè adiunctum, quod & locis compluribus altiùs demergitur, vt interiores cerebri capacitates oblinat. At verò geminatę atque duplicatę meninges altiùs impulſæ, primum cerebrum à cerebello, quod Gręcis eſt παρεγκέφαλις, prorſus diſterminant: rurſúmque cerebrum ipſum parte priore ſitum, in dextram læuámque per ſumma duntaxat diriimunt, vt partes cerebri tres ſint omnes geminis membranis ſeiunctæ, omnéſque iiſdem ſuprà ſubtérque ambientibus comprehenſæ. Cerebrum ſub his homini ſpectatur maximum, quòd ſit plurimarum virtutum ſedes. Pars prior (vt dixi) gemina geminis quoque ventriculis intro reconditis excauata, amplis iis quidem, ſed magis viuentibus quàm morte conſumptis, quibus nimirum coanguſtãtur omnia. Ex primis hi cerebri partibus initium ducentes, ad medias ferè regiones accedunt, inde paulùm reflexi in imam ſedem detorquentur, quà baſis eſt cerebri, & os quod à cuneo nomen habet. Illuc ventriculorúm riui confluunt, vbi locus eſt qui χοάνη, id eſt, infundibulum, aut πύελος, id eſt, peluis, appellatur. Huic ſubter craſſam meningẽ ſubdita eſt glandula rotunda apertè concaua: glandulam mox excipit ſuſtinétque tanquam baſis os σφηνοειδὲς, à dextra lęuáque pertuſum, cui mox ſubiicuntur oſſa aduſque palatũ ſpongiæ modo rara, vnde σπογγοειδῆ vocantur. Quęcunque igitur in ventriculis tempore congeruntur ſuperuacanea, ſen-

Calua. *Meninges.* *Pericranium.* *Cerebrũ, vẽtriculi, duo priora.* *Peluis.* *Glandula*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſim per riuorum ductus in peluim illabuntur, hinc in glandulam, cui tantiſper inhęreſcunt dum per cunei foramina in os ſpongoides, & in palatum pedetentim inſtillent, foráſque deturbentur. In illa autem ventriculorum caua, venarum arteriarúmque riuuli è ſummo cerebro pariter cum tenui meninge deuehuntur, quę inter ſe colligatæ atque implicitæ, contextus eos conformant, qui χοροειδὴς appellantur, quippe capacitates intus ſuccingunt & implent. Ex inferis quoque partibus, atque ex ipſo contextu admirabili, per ea quæ modò commemoraui foramina, arteriæ tum in cerebri corpus, tum in eius ipſius ventriculos emergunt euadúntque, illis contextibus, vt dixi, innexæ. Nam ex colli arteriis rami ſurſum euecti, cùm iam in cerebri baſim permanarint, eáſque capacitates attigerint, quę cuneo oſſi ſubditæ ſunt, mox in tenuiſſimas arterias eáſque plurimas diſperſæ multiformi varióque nexu citra vllius membranæ copulationem, reti aſſimilem contextum conficiunt struúntque (Grecis hic πλέγμα δικτυοειδὲς nuncupatur) qui os cunei non prorſus exceſſit, ſed medius inter id & craſſam meningem collocatur. Huius tenues arteriæ omnes tandem in maiores duas confluunt, quæ per cunei oſſis & craſſæ meningis foramina elapſæ, in cerebri corpus eiúſque ventriculos commeant, eo quem dixi modo diſtributę. Iam verò prioris cerebri ſecretio ac diremptus quem in lõgum fieri memoraui, nequaquam aduſque cerebellum perducitur, ſed circa medium inſiſtit, vt ſit priorum duarum partium in mediam quandam eámque indiuiduam cõcurſio. Sic propemodum qui prioribus illis partibus conduntur ventriculi, propriis ductibus in tertium quendam confluunt ſeipſis longè minorem, quíque nulla ſuccingẽte membrana, ſed ſua duntaxat duritia conſiſtat tanquam fornix aut camera, vnde καμάριον dictus eſt & ψαλλοειδὲς. Cerebellum quod à cerebro duplicatæ meninges ſeiungunt diſcludúntque, occipitis oſſe tegitur: cerebro quidem durius atque ſiccius cuius pars extrema per ſpinę fiſtulam illapſa, in oſſis ſacri imum traiicitur, à qua vt ex arboris caudice rami, ſic duriores nerui proferuntur. In eo ventriculus ineſt atque ſinus prioribus minor, maior autem fornice: qui initio latiùs patet, at verò arctatur extremo ſuo in mucronem compreſſo. A medio fornice canalis eſt proprio tegumento ve-

Choroides contextus.

Rete admirabile.

Medius vẽtriculus

cerebellũ

Poſtremus vẽtriculus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

to velatus, qui vnicus pertusis meningibus cerebrum committit cerebello. Ad eius introitum sita est glandula diuersæ *Conariũ.* atque cerebrum substantiæ, quæ venis & arteriis in cerebrũ fusis pro firmamento esse creditur, κωνάριον hanc appellant. Partes quæ à dextra & à læua canali assistunt, tumẽt extántque adeò, vt plerunque applicatæ sese contingant: atque idcirco tanquam hominum clunes per illius longitudinem *Glutia.* porrectæ, γλουτία dictæ sunt. His vtrinq; copulata est tenuis & valida membrana, quæ canalis superiora contegit. Membranæ in longum incubat epiphysis vermi similis, hinc σκωληκοειδῆ *Vermis.* appellant, reliquo quidem cerebro durior, ex multis constans particulis, quas tenues membranæ vinciunt copulántque, vt produci cõtrahíq; vermis ritu possit. Huius dorsum glutiis & copulanti membranæ adhæret, quod sua crassitudine glutiorum distantiam propemodum implet. Itaque vermis hic dum longiùs extenditur porrigitúrque per canalis longitudinem, fitque idcirco subtilior, inter glutia procumbit, & obturat canalem: contractus autem in sese ampliórque factus inter glutia delabi non potest, quinimo reuolutus secum vnà retrorsum vellit subleuátq; membranam, quæ glutia coniungit: quocirca tantum is canalem patefacit, quantum retrorsum abscedit. Ea est omnium partium cerebri historia, quarũ actiones sic in commune conferuntur: priores ventriculi omnium maximi, crassiores cerebri sordes (nam tenues per suturas euadunt, & foras se dant) suscipiunt & congerunt, quæ quia cerebrum amplum, *Fũctiones* frigidum, humidúmque habetur, quamplurimæ ex circumiectis partibus eò confluunt. Inde stillant aliàs per priora in os summum narium, quod vna cum adhærente membrana spongiæ modo pertusum est: alias per peluim subditáque foramina dilabuntur in palatum, quãquam iis addita glans cursus celeritatem retardat. Alter porrò vsus præstantior est, ad quem natura vẽtriculos accommodauit, dum vitales ex corde spiritus in retis contextum effusos illícque præparatos, in priores ventriculos transmittit, vbi deinde vi innata cerebri in animales conuersi, in omnes sensus & in medium ventrem, tandémque in postremum diffluunt, vt ad sensus motúsque functiones suppetant satísque sint. Similis est cogitationum ratio, quas rerum sensibus comprehensarum spectra atque imagines in ventres illos euectæ susci-

tarunt. Has autem vias, quas ab externis sensibus intrò natura produxit, deinceps exponemus. Cerebri partibus prioribus tubercula duo extant & eminent mammarum papillis simillima quæ summo narium ossi spongiæ æmulo obiecta insident. Sub iis exiles procerǽque productiones mollioribus neruis comparatæ sese expromunt, quas in neruorum numero veteres nunquam collocarunt: at is tamen odoratum atque vim eam quæ odorationes æstimet, concesserunt, vt vna inter cæteras sentiendi vires è calua non exiliret. Si quando priores cerebri ventriculi mucosa eluuie affluunt & abundant, tubercula stillant in nares subditas, vt intelligi possit in hæc vias è ventriculis patere. Iam vero neruorum qui ex ventriculis in sensuum instrumenta contendunt, propagationes hæ sunt. Omnium prima in oculos traiicitur atque infigitur, cuius nerui insignes sunt & inter cæteros maxime concaui, dicti Græcis ὀπτικοὶ, molles ij & ampli, per quos videndi spiritus inuehitur. Duo quidem sunt vt oculi diuersis enati locis, sed qui à media cursus via quasi decussati coitionem faciant, móxque diducti in suum quisque è regione oculum fertur. Altera propagatio est neruorũ oculos mouentium, qui quanquam opticis substrati post eos inseri videntur, exortu tamen in priores cerebri partes magis vergunt & accedunt, vnde nonnullis primi solent existimari. Exiles quidem duri atque validi, in eos musculos dispersi, qui oculos obsepiunt atque mouent. Tertia coniugatio ad gustatum pertinet. Ea quidem à prima statim radice permultis cõstat neruis iisque tenuibus & quasi in vnum compressis atque coarctatis, quorum complures in linguæ externam tunicam fusi gustãdi sensu eam instruunt & illustrant, hique ab ima cerebri parte nascuntur secundũ quam linguæ situs est. Reliquorum verò pars in superiorem, pars in inferiorem maxillam abit, sed via multò diuersa. Vnicus ad inferiorem pergit, qui cum ramulis gustum linguæ præbentibus, per decliuia patente quidem osse atque crassa meninge primùm deturbatur: at mox ab illis se subducens durior firmiórque factus, vt qui motum præstiturus est, in temporis eum musculum qui molitor appellatur sese infert: inde rectà in inferiorem maxillam multis villorum tenuitatibus diuaricatur, aliis in dentium radices, aliis in gingiuas & inferum labrum effusis. Qui superiorem maxil-

Odorandi instrumentum.

Prima neruorum cerebri coniugatio.

Secunda.

Tertia multiplex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

xillam adeunt, statim ad oculorum sedes adducti, cum iis durioribus neruis commeant qui oculos mouent, pérque illorum foramina excidunt: transmissi deinde sub oculos ad os malæ quod plurimum eminet, id perforant, vt inde diffusi in gingiuas dentésque superiores, in cutem faciei prętensam, & in superum labrum dispergantur. Simul autem dum hi malæ foramen euaderent, vnum de se prętenuem ramulum in id foramen coniecerunt, quod in osse nasi ad oculi angulum maiorem vergit: hic inde in narium capacitatem illapsus, in eam membranam spargitur, quę naribus cum palato & ore communis est. Quarta societas & cōuenientia, post tertiam proximè origine sumit, cuius nerui quàm illius elixiores quidem, sed tamen duriores sunt. Quanquam verò vtrique primo exortu concursionibus inter se coherescunt, vt confundi, & è calua eodem foramine excedere & prodire videantur, mox tamen vt aliquantum sic processerunt, quarta coniugatio hinc se subtrahens, in palatum & in tunicam ori subtensam decurrit. Quinta coniugatio binis neruis continetur finitimis, proximéque inter se coniunctis, vt plerisque singuli putentur, cùm tamen iis planè diuersa sit origo. Horũ itaque qui vtrinque duo sunt, prior audiendi neruus appellatur, quòd auris corneolum introitum subeat, crassa meninge sic arctè inuolutus, vt à quibusdam existimetur ab ea proficisci & initium ducere. Posterior in id ossis lapidosi angustum anfractibúsque flexuosum foramen se deuoluit, quod cæcum nuncupant: forásque ad aurem emergens & durior factus, in temporis musculum, in genas, atque in partes auri circumiectas explicatur, ei tertiæ coniugationis propagini opem laturus, quam dixi in tempus & maxillã inferiorem excurrere. Sexta (quæ interioribus corporis partibus tangendi sensum prębet (ponè hanc ex ima cerebri parte profertur, & per suturæ cui V nomen posuit patens extremum, caluam exit, compluribúsque statim ramulis exoritur, quos securitatis gratia natura eadem sepiente membrana, quasi in vnum coniectos obstrinxit. Quocirca ij quamunis negligenter spectantibus vnicus videantur, tot tamen verè sunt à prima statim origine, quot omnino particulæ in quas dispartiri disseminaríque debent, diligentiùs intuenti duodecim aut etiam plures apparent. Omnes dum per ceruicem ferun-

Quarta.

Quinta.

Sexta multiplex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tur, propemodum coniuncti apparẽt, vtrinque cum arteriis sociati quæ inibi sunt. Longiùs autem progressi bipartito dirimuntur. Alteri intrò per costarum radices abeunt membranis vincti, hincque deorsum pergentes lumborum interioribus musculis incumbunt, sic eo cursu deducti dum ossis sacri extremum contingant. Hoc longo viæ tractu omnia probè intestina & viscera quæ sub diaphragmate posita sunt, lien, renes, vesica, testes & vniuersum peritonæum, tenuitates quasdam ab illis acceperunt, per quas tactum participant: hunc enim sensum proximè è neruis cerebri asciscere decebat. Cæterũ in prolapsione & transitu, spinæ medulla illis duriores neruos è vicinis sedibus dispergit, vt ex amborum permistione simul cum tactu roboris constantiam & firmitatem attexeret. Alteri huius coniugij nerui ad œsaphagum inclinant, cui vtrinque connexi assistunt, paritérque demissi ori ventris se impingunt, in reliquum eius corpus adusque fundum disiecti, in exiléśq; exhausti tenuitates. Syncera autem est hæc propago, nequaquam durioribus neruis, vti superior implicata. Nihil ab hac ne minimùm quidem septo transuerso impartitur: ad cæteras autem partes, œsophagum, asperam arteriam, pulmones, cor atque iecur in transitu villi quidam emergunt, ac dimanant, adeò vt principes hæ partes quibus guberna ntur, synceri istis è cerebro neruis præditæ sint & instructæ, continuatáque cognatione sibi consentiant. Ab hac propagine vbi iam in thoracis spatiũ aliquantum processit, rami quidam retorquentur ad laryngis musculos: súntque ij nerui recurrentes de quibus abundè suprà dixi. Septima postremáque coniugatio ab extremo cerebri erumpit, qua iam spinæ medulla elabitur: inde cum sexta digreditur, maximáque parte in villos musculorum linguæ interiores soluitur, quos ipsos multifariam intexit. Minima quædam huius coniugij portio in rectos laryngis musculos effertur: alia verò neque ea modica in primos amplósque lacertos, qui scapulas sursum adducunt: alia denique in eos qui tonsillas ac fauces inuoluunt. Quocirca rectè videtur hęc neruorum linguam mouentiũ coniugatio dici, quam reliquis sicciorem duriorémque haberi ipsa planè origo commonstrat. Hæ sunt omnes è cerebro neruorum origines atq; progressus. Iam verò ne quid eorũ quæ ad caput pertinent, desideretur, de sensuum instru-

Septima.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

instrumentis tempestiuè hic agendum duxi. Auris ad auditionem introitu semper patet duro, & multis anfractibus flexuoso, ne sonus derepente affatímque intrò subiens sensum lædat. Nam imum anfractum crassior meninx succingit & obducit: audiendi autem neruus in eam ipsam membranam fusus explicatur, quæ foramini per transuersum obiecta, inuectum sonum ictúmque aërem excipit, defértque in cerebrum commune sentiendi principium. Extrà autem quæ appellantur auriculæ prominent cartilaginosæ, multísque flexibus externis iniuriis oppositæ, ne quid ex inopinato intrò irrueret, néve appulsæ voces laberentur atque errarent: pars superior eáque durior pinna dicitur, inferior quæ mollis, fibra. Nasus homini tantùm altior eminentiórque in facie, quo quasi integumento nares occultantur, tum odorum spiritúsque via, tum mucosę eluuiei emungendæ riuus. Illac siquidem hausti ductíque spiritus pars tracta irrepit in cerebrum, pars in asperã arteriam & pulmones rapta delabitur. Nares ęquè disterminat intersept um cartilaginosum, ab imo ad summas nasi angustias & palati superiora protensum. Nam tota hæc regio plurimis foraminibus peruia est, per quæ cerebri superuacua influunt, in nares quidem per os cui à spongia nomen est.in palatum verò per id quod speciem cribri gerit: tametsi è naribus in fauces communem viam patere ostendunt, quæcunque illinc huc regeruntur imprudentibus nobis. Assistunt vtrinque oculi, pars corporis perniciosissima, qui tanquam speculatores altissimum locum obtinent, ex quo plurima conspicientes fungantur suo munere, & eminus quęcunque nocitura sunt, aut profutura prospiciant. Horum gratia (si Galeno creditur) caput in altis editísque partibus corporis collocatum est, quia cerebrum ob breues opticorum neruorum ductus oculis proximum esse debuit, illic sublimi loco positis. Ij vt reliqui sensus gemini parte priore, in quam progredi solemus, in antra concaua reconduntur & latent, vtiliter excelsis vndique partibus circumsepti. Primùm enim à superiore parte supercilia, ab inferiore malæ leuiter eminent, & nasus in medio quasi murus oculis interiectus, à dextra & à læua temporum ossa. Palpebris teguntur mollissimis tactu, ne læderent aciem, qnarum inferiores fixæ & immutabiles con-

Auris. *Nasus.* *Oculi.* *Palpebræ.*

quieſcunt, vt & genæ inter has atque malas collocatę: ſuperiores pupulas claudunt, ne quid obiter incidat, eáſque aperiunt cum celeritate maxima. Palpebrarum extrema ci-
Cilia. lia ſunt, dura cartilagine firmata, quæ ταρσὸς appellatur: huic infixi pili eriguntur, quibus tanquam vallo quodam muniuntur oculi ad læuiorum occurſus: hoſce pilos Græci
Muſculi. βλεφαρίδας dixerunt. Lubrici facti ſunt & mobiles, vt aſpectum quocunque vellent facilè conuerterent, ob ídque vtrinque ſeptem his muſculi circumiecti, è quibus vnus ſurſum, alter deorſum, duo ad dextram læuámque trahunt, alij duo illos circunferunt, ſeptimus ſuſtinet & illigat. Ex tunicis quaternis atque externis humoribus conditi ſunt. Pri-
Tunicæ. ma tunica & extima ἐπιπεφυκὼς, id eſt, adnata & adhærens appellatur, cuius interuentu oculus tenetur & adhæreſcit. Altera cornu ſimilis κερατοειδὴς. Tertia vuæ, ῥαγοειδὴς
Humores Quarta araneorum telæ, ἀραχνοειδὴς. Humorum extimus eſt ὑδατώδης ab aqua dictus, alter ὑαλοειδὴς vitro fuſo ſimilis,
compoſitio intimus, κρυσταλλώδης omnium autem compoſitio huiuſmodi eſſe deprehenditur. Adhęrens tunica oculi poſteriora contegit excipitque muſculos omnes, ex pericranio hæc quidem nata: proximè illi adhæreſcit cornea vniuerſum oculum vndique cingens quæ tametſi à dura cerebri meninge proficiſcitur, quàm illa tamen durior firmiórque externis rebus obiicitur, pellucida quidem, vt per eam cerni poſſet. Hac concluditur humor ab aqua aut ab oui candido nomen habens, quem mox ῥαγοειδὴς vniuerſum comprehendit. Quoniam verò hęc tunica à poſterioribus partibus corneæ propemodum adhæreſcit, à prioribus autem longiſſimè diſtat, idcirco his conceptus humor totus penè in priora confluxit. Vt granum vuæ, ſic ῥαγοειδὴς parte priore & media foramen habet, quod pupula Latinè, κόρη & γλήνη Græcè vocatur, è quo acies eſt qua cernimus, hoc enim rerum ſpectra ſpiritúſque proſiliunt: naſcitur autem hæc ex tenui meninge. Rhagoidem circuncirca proximè ſuccingit arachnoides, colore nigra, arteriis veniſque conſperſa more ſecũdarum vteri, ex videndi neruo tenuiſſimè fuſo dilatatóque nata, qui ex cerebro nonnihil ſecum detulit eius contextus qui χοροειδὴς appellatur. Itaque inter has tunicas palàm eſt nihil prorſum intercedere. Quantum ſupereſt interioris capacitatis, id replet vitreus hu-
mor

mor copiosissimus, is quidem & crassitie vitro fuso similis: in quo proinde crystallinus veluti innatans stabilis & constans insistit, nulla tunica diremptus. Positus autem is est non in vitrei medio, sed parte eius priore, pupulæ prorsum obiectus, vt ea sede medium totius oculi velut punctum occuparet. Humorum hic durissimus glaciem concretam aut crystallum referens Figura non planè globosa, sed quà pupulam spectat pressior ac plenior. Alitur vitreo humore, vitreus autem per venas è cerebro cum arachnoide deriuatas. Hęc de videndi sensu. Gustatus ore continetur vndique septus ad vsum & incolumitatis custodiam, quódque cibi & potionis iudex sit. Quocirca lingua & palatum eius instrumenta cùm sint, satis videntur antè suis locis explicata. Tactus toto corpore æquabiliter fusus est, cuius idcirco propria instrumenta non priùs definire possim, quàm reliquorum omnium neruorum propagatio sit absoluta. *Gustus.* *Tactus.*

De neruis. CAP. X

PARTIVM dissimilium instrumentorúmque corporis omnem iam videor compositionem planam fecisse, vt omnis illarum descriptio facta explicatáque putetur: nunc autem ad similarium partium expositionem reuersus, eas primùm verbis amplectar & expediam, quarum beneficio reliquæ omnes indigent, communique opera gubernantur: hæ sunt venę arterię, & nerui. De his quidem suprà, obiter duntaxat, & (vt dicere solent) perfunctoriè dictum: nunc verò plenam absolutámque illorum propagationum exponemus, qua legentis animus saturari possit. Ne autem de cœpto vię cursu deflectam, quam de neruis paulo antè suscepi tractationem hìc persequar. E cerebro tanquam è radice caudex, profunditur spinę medulla quę cerebri substantiam accipiens, eius aut pars est, ant profectò vicaria, tanto durior quanto longiùs processerit. Vt enim prior cerebri pars vsquequaque mollis est & tenera, posterior tantum dura quantum progreditur, ita sentientes neruos natura omnes è priore illa parte: mouentes verò, vtpote duriores & ad motionum impetus sustinẽdos roboris plurimum nactos, à posteriore & ex spinæ medulla deriuauit. Conuenit enim vt è simili vnũquodque noscatur, vixque à *Spinæ medulla.* *Neruorũ duriorum origo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

duro poteſt molle quicquam proficiſci, quanquam durum quippiam ex molli prodit, non primo quidem ſtatim exortu, ſed dum progreſſus longitudine aut regionis per quam ducitur ſicciore natura areſcens, durius robuſtiúſque ſe ipſo redditur. Sic enim ſupra proditum eſt, complures è tertia coniugatione mouentes neruos emerſiſſe, & è ſexta recurrentes, quæ longo viæ tractu mouentium vim & naturam acceperunt. Attamen, neque hos inter exquiſitè duros collocare poſſis, quod ab illorum robore plurimum deſciſcāt, vt idcirco ratum ſit & conſtans omnium exquiſitè durorū, cerebellum & ſpinæ medullā principium eſſe & originem: de quibus iam pleniorem orationem inſtituo. Itaque medulla per ſpinę fiſtulam in extremū ſacri oſſis progrediens, duobus inuolucris conueſtitur, quę à cerebri meningibus proferuntur, & quæ eundem ac meninges vſum præſtant. Supra hæc tertia quoque tunica fortis atque neruoſa circumiicitur, nedum ſpina inflectitur, flexa quoque medulla diſrumpatur. Sequuntur vertebrarum modi, vinculis ſuis inter ſe connexi atque cōiugati: quos præterea vniuerſos alia tunica extrinſecus integit & firmiſſimè colligat. Hîc miſſum facio tenacem & glutinoſum humorem, quo plurimo vertebræ ad motus procliuitatem circumfuſæ ſunt. Medulla igitur tanquam caudex ramis plurimis fruticatur, in omnes artus, ſenſus, motúſque gratia propagatis: à ſingulis quippe vertebris bini eo quem nunc dicturus ſum modo, expromuntur atque proferuntur. Prima atque ſumma hinc ſurgens coniugatio, exilium eſt neruorum, qui ex medulla orti per obſcura ſummæ vertebræ foramina prodeunt: quod non vt reliquos omnes per articulos compagéſque elabiturum eſſet, vt qui tenues frequēti motu diuulſi frangerentur. Puſilli autem cùm ſint, non extra muſculos, huic vertebrę incubantes procurrunt. Altera συζυγία inſigniores neruos ab ea mittit regione, quæ inter primam ſecundámque vertebram à lateribus poſita eſt. Horū pars maxima circum aures, & in capitis poſteriora ad ſummū vſque verticem effunditur: pars reliqua in circumiectos omnes muſculos irrepit, primæ implicita coniugationi. Ex his foraminibus quæ inter ſecundam & tertiā vertebram vtrinque hiant, alia proficiſcitur coniugatio, ad eos muſculos ſeſe applicans qui maxillas mouent, & ad eos qui caput retrò deflectunt,

Medullæ tunicæ.

Prima neruorum è ſpina coniugatio.

Secunda.

Tertia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

deflectunt,atque hæc est tertia. Huic quarta confusa in musculos effertur capiti ceruicíque communes, quorum caput retro detorquere;in eos pręterea qui maxillas mouent, in eas denique particulas quæ ponè aures sitæ sunt. Erũpit autẽ ex eo foramine quod inter tertiam & quartam vertebram intercedit. Quinta coniugatio simul atque è proximo articulo prodierit,altera propagine quartæ permiscetur,similiter ac ea distributa:altera verò sextę. Hæc autem post quintam vertebram excidens, ad scapulas plurimùm deriuatur:insuper verò proximis vtrinque sese attexit, & tenues de se villos in singulas ceruicis vertebras emittit. Eadem quoque diaphragmatis neruo implicita,atque insérta,non modicè eum adauget & amplificat. Qui enim diaphragma moturi sunt nerui,è ceruicis medulla omnes prodeũt,plurimi autem (vt multis visum est)ex quarta coniugatione.In partem diaphragmatis mediam quæ neruosa est & musculi principium censetur, hi se penitus inserunt: in ipsáque via fulciuntur intersepiente membrana thòracis. Duo alij per initia his copulantur nerui,qui tamen mox inde intrò sub os pectoris euecti, tandem in diaphragmatis summum & ad mali punici sedem contendunt: horum eadem origo quę superiorum est. Septima coniugatio sub vertebra sexta emergens, maxima ex parte in brachium porrigitur:villi autem reliqui proximis implicantur annectuntúrque in caput,in ceruicem & diaphragma diffusi. Similis propemodum & octauæ coniugationis distributio, cuius tamen in cubitum & vlnam multiplex processus, totus absumitur,nec vltrà pergit,attamen huius nihil quicquã in septum transuersum promouetur. Nona post octauam vertebram nata, in manus extremas tota properat, hoc dempto quod superior sibi adiiciens quasi arripuit: sed huius quoque nonnihil abit in vicinum musculũ, qui primus atque summus in thorace, medium inter primam secundámque costam spatium tenet. Itaque nona hęc productio cùm ad cubiti flexum carne quidem nudum se appulerit,ne fortè periclitaretur,inter ossium tumores atque nodos se abdidit,illincque tuto triplici propagine in manum diffiicitur,vna quidem intus ad minores digitos: altera in maiores fissa:tertia in summę manus externam regionem inflexa:Cæterùm non hæc modo, sed octaua quoque & se-

Quarta. *Quinta.* *Sexta.* *Septima.* *Octaua.* *Nona.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ptima dum per humerum fertur,intro via tutissima pergit multis integentibus musculis communita: Sequitur decima coniugatio,quę ipsa secunda quoque dorsi censeri debet,quemadmodum quæ dicta proximè est,dorsi prima statuitur.Etenim vertebra quæ omnium est octaua, si eadem quoque dorsi prima ponitur,consequens est eam coniugationem quę sub illa erumpit, dorsi quoque & thoracis primam existimari.

Decima.

Nerui ex dorso.

Itaque ex singulis quæ in dorso sunt vertebrarum compagibus, singula neruorum coniugia in proximos emergunt musculos, tum in eos qui inter costas positi sunt,tum in eos externos qui per spinæ longitudinem excurrunt,ῥαχίτας hos Græci vocant.Quin & horum neruorum extrema sese latiùs demum explicant, [illegible]um qui ex verarum costarum radicibus dixerunt, in humeros, in scapulas,in circumiectos thoraci musculos, in reliquas demum omnes pectoris particulas tenuissi[illegible]è fissi sparsique diffunduntur: qui verò ex breuiorum costarum nati sunt vertebris in abdominis musculos adeunt.

Nerui ex lumbis.

E lumbis quicunque nerui efferuntur, partim in externos posterioresque musculos perreptant, partim in interiores,iis neruis implicati quos diximus è sexta cerebri coniugatione eôdem deriuari.

Nerui ex osse sacro.

Ex osse sacro quatuor qui vtrinque excidunt, ex suo quisque foramine in crus vniuersum iter habet.

Nerui omnes quot.

Ex quibus colligi potest omnes è spinæ medulla tractas coniugationes esse nouem & viginti:octo quidem è ceruice, à dorso duodecim,quinque ex lumbis,ab osse sacro quatuor. Sunt qui ab hoc quinque expromi iudicent,vt sint omnes triginta. Auicennas quoque è coccygis & caudæ extremo neruum coniugij expertem deducit:ac re vera hic inter vincula annumerandus est, neque præter eas quę hactenus proditæ sunt à nobis, vlla seorsum & per se coniugatio deprehendetur.

Neruorum in crura distributio.

Sic autem deducuntur,vt qui nerui ex infimis duabus lumborum vertebris atque ex ossis sacri quatuor foraminibus emerserunt,omnes ferè in vnum quasi fasciculum coniecti parte posteriore qua coxa rimam amplam agit,in crura protrudantur ponè articulum,amplo operti abditíque musculo Simul autem musculis qui inibi sunt, prout fert dignitas atque magnitudo,suum cuique ramum impartiunt.Vnde mox alij in crura sparsi deorsum per interiora feruntur,qui ad pedis inferiora concedunt: alij verò per

per exteriora, in pedis priora atque superiora pertinentes: alij media inter hos regione positi in musculos suræ diremptí absumuntur. Id vnum solerter (si quid aliud) natura prospexit, vt illos ossium cartilaginũ, atque vinculorum quasi propugnaculis cinctos & obuallatos traducat. At verò non omnes qui ex lumbis & ex osse sacro prodierunt, sic continuò per posteriora deorsum commeat, sed ex his nõ pauci tenues rami per amplum pubis foramen exeunt, alij in exiguos musculos qui circa podicem, vesicam, penem, & testes habentur, alij in peritonæi vesicę & vteri membranas, alij in cutem quæ femur circunfundit adusque genu dispertiti. Hęc est vniuersa & integra neruorum consectatio.

De venis. CAP. XI.

IECVR venarum esse originem hîc pro hypothesi constituam, cuius tamen veritatem multis posthac rationibus illustrabo. Huius è parte concaua venæ plurimæ in ventrem & intestina dispersæ finduntur arboris cuiuspiam radices imitatę. At verò pars connexa venam crassiorem edit atque profert, quæ arboris caudici comparata ramos admodum multos in omne corpus diffundit: quorum ea vis est & facultas, vt è iecore in omnes partes corporis alimentum distribuãt, non modò tuborũ ductuumque similitudine, sed concoquendi quoque viribus insigniti. Præter reliquas autem attrahendi facultas in illis plurimùm viget, cuius causa in simplici tunica omnes villos in longum porrectos acceperunt: simplex autem tunica satis erat, quæ sanguinem vtpote crassiorem coerceret atque contineret, neque periculum erat hinc illum diffluere. Iam verò venæ omnes hac quæ sequitur distributione disiectæ disparitæque sunt. A iecoris introitu resimáque parte vena grandis excedit (portas appellarunt) à qua velut à communi quodam initio, riuuli complures in ventrem & intestina tanquam à trunco radices aguntur. Ac primum duo ab ipso statim egressu cernuntur, alter minor, ísque superior, qui comite arteria multis ductibus totus in ventriculum abit, aliis quidem in ecphysin, aliis in superiora dextráque protensis. Alter riuus multò maior alsâs sub duodenũ intestinum, aliàs sub ieiunum, sed emergens, ídque transiliens in mesaræon contendit: quod priusquam attingat ei quod pancreas di-

Venarum compositio.

Venæ mesaraica.

Ad ventriculum.

cunt nititur ac fulcitur, cui ſanè & duodenũ, & ductus qui ad bilis veſiculam tendit, & reliqua quæ inibi ſunt vaſa inhæreſcunt. Ex eo loco riuus in lienẽ emittitur, qui omnium ſecundus haberi debet, è quo in tranſitu venæ plurimæ capillorum modo tenues in ventriculi fundum permanant. Huius quantum reliquum eſt, in lienis ſubſtantiam multis quaſi radicibus diſciſſum ſe inſerit, quæ tamen dum ex liene efferuntur & emergunt, in duos rurſum riuulos concurrunt: vnus in os ventriculi parte tumentiore ſe infert, alter in omenti partem ſiniſtram retorquetur. Tertius è caudice riuus in pancretas primum immerſus, mox deinde per meſaręi radicem quæ ſpinæ adhæreſcit, longo tractu in ilia ſiniſtra procurrit, multíſque riuulis diſſectus omnem coli inteſtini productionem irrigat, vtproinde ad hoc totus hic tubus pertinere videatur: atque huic quidem iſthac deductione comes aſſidet arteria. Poſt hunc alius in dextram contendit, per pancreum in duodenum ſparſus inteſtinum, bilis folliculo ferè è contraria regione obiectus. Nihilo hic obſcurior ſuperioribus multos quaſi ſurculos in omenti dextram regionem profert, atque è pancreo hi quidem diſtribuuntur. Reliquus ſtipes quà iam meſenterium attingit riuo quinto prædictis obſcuriorem omnem omenti partem ſiniſtram perreptat. Vbi vero per meſenterium aliquantum iam proceſſit, totus in duos finditur: horum rurſus vterque in duos, omnes demum in quamplurimos tenues, quorum pars maxima in gracilia omnia inteſtina ipſúmque cæcum multiplici ſobole diſpergitur: pars quædam minor in meſaræi glandulas immiſſa deſinit. Ea eſt venarum meſenterij propagatio, quę in vnam ad iecoris portas cõſtitutam, omnes tanquam in truncum radices confluunt. Hæ porrò iecur mox vt ſubiit, alios in id ramos ſpargit, ferè quidem in ſingulas fibras ſingulos, ſed qui denrum ſectione partitionéque multiplici in omnem iecoris ſubſtantiam exhauſti obliterentur. Quæ etenim ab eius conuexo emergit, ampla illa quidem ac proinde caua nuncupata, ex quamplurimis quoque riuulis & quaſi radicibus per intimam iecoris partem diffuſis, exurgit: at hæ nihilominus neque illis quas modò dicebam ex portis in ſingulas fibras diſtribui, continuatę ſunt, neque ad illas extremitatibus ſeſe applicant, neque aliud quicquam præter iecoris ſubſtantiam illis com-
mune

Ad lienẽ. *Ad colõ inteſtinum.* *Ad cæcum & omẽti dextra.* *Ad omẽti ſiniſtra.* *Ad ileon.* *Ad glãdulas meſenterij.* *Vena caua non eſt continuata venis meſenterij.*

mune interſedit. Cæterùm vena κοίλη, id eſt, caua dicta ipſo *Venæ cauæ diuiſio.*
ſtatim è conuexo egreſſu, bipartitò finditur, quaſi in duos
prægrandes ramos dirempta: alter ſurſum per diaphragma
in cor euadit, alter deorſùm ſecundum lumborum vertebras contorquetur. Ille quidem haudquaquam dorſi ſpinæ *Ad diaphragma.*
inſidet, ſed per medias thoracis regiones, diaphragmate interſepiente membrana, corde & pulmonis fibra ſuffultus,
per ſublime ad claues & iugula concedit, plurimóſque ramos eo tractu profert ac diffundit: primum in diaphragma duos, qui deinde multifariam fiſſi longè latéque ſe
pandunt. His proximè exeunt capillorum modo tenues venæ in membranam thoracis interſepientem & in cordis *Ad internũ ſeptum.*
inuolucrum, quarum extremitates haudquaquam paucæ,
in priores thoracis partes & in malum punicum irrepunt.
Altiùs autem vbi vena caua cordi iam aſſiſtit, eam tanquam
ramum promit, quę cordis externa ambire ſpectatur, & in
eius molem ſparſa exhauriri, vt per quam denſior cordis
ſubſtantia nutriri debeat, non autem eo ſanguine quem ſuis
ventriculis conceptum, caloris ſpiritúſque beneficio tenuiorem fecit atque puriorem. Suprà multò capacior alia in *Ad cordis ſinum dextrum.*
dextram aurem dextrúmque cordis ventriculum demerſa
illabitur: hanc multis non venam, ſed aptius membranam
dicere placet, ex ſiniſtro venæ cauæ pariete profectam, quæ
dextrum ſinum inuoluat & obtegat. In cordis corpus non
altiùs hæc penetrat, neque iam ipſo ingreſſu venæ ſpeciem
retinet, ſed mox vt cor attingit, in illius ſubſtantiam degenerat prorſúmque obliteſcit: quod ſanè argumentum Ariſtotelicos eò adduxit, vt venas omnes è cordis ſubſtantia *Vena arterioſa.*
naſci putarent. Ex hoc cauo dextro venæ nouum genus
emergit, quæ in pulmones ſurrecta arteriarum modo tunica duplici obuallatur, cuius antè propagationem expediuimus. Paulò ſupra cordis aurem dextram, caua vena aliam rami ſpecie edit, quæ ſolitaria omniſque coniugij expers (hinc ἄζυγος Græcis appellatur) in quintam dorſi vertebram primùm delapſa, mox deinde per ſpinæ longitudinem excurrit in imam partem diaphragmatis. Hanc *Ad quintam vertebrã dorſi.*
eandem non paucę corporum diſſectiones oſtendunt à caua deriuari antequam ad cor accedat. Eadem per ſpinam
incedens vtrinque in omnia interualla coſtarum ramos
effundit, ſupremis duntaxat duobus aut ad ſummum tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

bus exceptis, quæ aliunde prodeuntibus venis ali posthac exponemus. Hi autem rami statim è radice & ortu vrculos de se foras emittunt in externos dorsi musculos, longiùs verò progressi per costarum longitudinem, tandem extra thoracem foras erumpunt & eminent. Reliqua vena caua contendens ad iugulum, intersepienti membranæ à dextera committitur, in quam complures venulas prætenues conspergit, móxque in quinta & minima pulmonis fibra tanquam in substrato puluinari recumbit. At verò priusquam iugulum attingat, totus venæ cauæ truncus, apud glandem, quæ inibi ingens conspicitur, in duos amplos ramos diriimitur, qui mox ad axillas festinant inclinati. Huc autem flectuntur per summa & interiora thoracis, cùm nondum supra claues euecti sunt: excedūt verò & emanant in axillas per id spatium, quod inter claues & primam thoracis costam intercedit: hinc meritò interiores venæ dici solent. Ab his nondum foras elapsis multæ in progressu surgunt vtrinque propagines: primúmque ex eo loco vbi vena caua in duos ramos distrahitur, exiles venæ in proximam adiectámque glandem abscedunt: ab ipso deinde ramorum exortu alij tenuiores protinus in os pectoris contēdunt, eíque subditi adusque malum punicum decurrunt, quo tractu in singula costarum interuallum partis prioris ramulos explicant: quorum vnusquisque alteri cuipiam venæ fit obuius, quam ex illa coniugij experte diximus extremum foras emittere. Iam itaque vtrarúmque venarum (tametsi interiores hæ sunt) extrema extra thoracem euadunt, tum in mammas, tum in externos musculos inspersa. Præterea verò ex eisdem amplis ramis insignes venæ in tria costarum suprema interualla multifariam diffinduntur: & ex eisdem ferè sedibus aliæ mox in scapulas & quosdam interiores ceruicis musculos se conferunt. Post quas aliæ emergunt, quæ in ceruicis spinam demersæ, per interiora foramina supremarum sex vertebrarum irrepunt dum caput attingant. Has igitur propagines effundunt rami ampli venæ cauæ priusquam ex thoracis capacitate excedant. At verò vterque protinus vt de thorace emersit, aliis rursum quatuor quasi surculis fruticatur: quorum vnus in eos exteros musculos abit, qui ex humero in medium pectus & supra mammas procedunt, alter in axillarum glandes: atque hi ambo

Iuxta glā-dium diui-sio.

Tenues multæ.

Basilicæ distributio ab axilla.

ambo exiles sanè sunt. Tertius in eos musculos se proripit, qui scapulis subiecti sunt, in eúmque musculum qui inibi spectatur maximus. Quartus omnium amplissimus externas thoracis partes irrigat & alit, hinc demum ad costarum extrema deriuatus. Occurrunt autem istius propaginis tenues riui extremis earum venarum, quas ab imo & ex intimis thoracis emergere proditum est. Quas autem deriuationes in brachium atque deductiones faciat hæc vena interior, posteaquam ex axilla euasit, paulò pòst edicetur. Iam verò vt, quę supra iugulum in ceruicem & caput inferuntur, venæ conspicuæ sint, ad eum redeamus, venæ cauæ diremptum, quem prope glandem sub iugulum fieri commemorauimus. Ex his itaque venæ cauæ ramis, quos tanquam magnos duos stipites in axillas exporrigi dixi, qua parte clauiculis assistunt, vtrinque insignis vna vena surgit in ceruicem. Ante hanc autem alius ramus propior glandi atque citerior emittitur, qui per ceruicis intima deductus gulæ vtrinque vnus assidet. Quocirca quatuor ex ea quæ sub clauibus est regione venarum propagines sursum contendunt, quas tum primùm iugulares mos est appellare, dum collo insertæ sunt, & supra claues emerserunt. Duæ ex his quæ pariter cum gula sursum in fauces & oris intima sparsę feruntur, interiores iugulariæ dictæ sunt, quòd altiùs conditæ perpetuò delitescant: alia autem quæ subter cutem existunt, externæ & eminentes sunt iugulariæ. Harum verò vtraque mox vt à primo exortu supra claues euasit, in aliis quidem corporibus simplex omnino persistit, in aliis finditur in duas, quarum altera priore colli regione recta ad caput ascendit, altera principio quidem deorsum veluti deflexa claue circumplectitur: móxque sursum reducitur aliàs soliuaga, aliàs interiori coniuncta. Multi ab ea riui defluunt, vnus quidem frequenti sobole in proximos musculos disiectus, alter maior atque obliquior, qui è clauibus sensim discedens, ad humerum per externa deflectit: hanc iccirco venam humerariam & externam mos est appellare: tametsi illic minimè exhausta oblitescit, sed longius progressa cubiti flexum petere contendit. Vnde perspicuum est humerariam venam non minore, imò plerumque maiore societate atque commercio cum vena caua coire, quàm cum ceruicis & capitis interio-

Iugularium ortus.

Venæ ad scapulas & humeros.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ribus. Quin & illam nos plerunque obseruauimus tanquam ramum erumpere atque nasci ex interiore vena, mox vt thoracem egressa ad axillam festinat, vt proinde secta nihil aliud quam interior illa conferret. Tertius ramus ab externa colli vena productus, & in scapularum musculos deflectens absumitur. Quartus humilis eôdem in musculum ingentem demittitur, ei plerumque occurrens venæ, quam à basilica in humerum efferri iam diximus.

Ad capitis externa.

Quod porro externæ istius iugularis reliquum est, quà iam ad aures sese applicat, variè distractum atque disiectum, alios ramos in faciem & tempora, alios circum aures & capitis posteriora, alios intro in cerebrum diffundit. Sic autem longiùs quoquouersum progredi videntur, vt dextræ venæ sinistris, priores posterioribus, extremis suis obuiæ, in summo vertice concurrant. Atqui intro se inferunt, ad auris radicem, quo loco inferior maxilla superiori committitur, viam habet & introitum, quà maximus in cerebrum patet accessus.

Ad fauces & oris intima.

Interior autem iugularis sursum ascendens gulæ assistit vtrinque vna: cùmque iam ad maxillæ regionem sese extulerit, iis qui effusi sunt ab externa ramulis alios complures immittit atque coniicit: quíque hac confusione implicati sunt alij in fauces & guttur pertinent, alij in eos musculos qui penitus laryngi circuniecti sunt, alij insignes in linguam, alij in palatum & circumductas ori partes.

Venæ ad nares.

Hinc interiores singulares supra palatum emergunt, ceruicis intima secutæ, dum capitis basin attingant, quo ductu in eas partes quæ inter palatum & basin positæ sunt, ramulos effundunt: quorum tandem extrema desinunt in nares. Ex eisdem ferè sedibus ramulus vnus editur profertúrque inter primam & secūdam ceruicis vertebram, móxque alter occiput & primam summámque vertebram, qui tamen hinc elapsus in pericranium quibusdam dissipatur, aliis integer patente foramine in occipitis osse intrò se recondit per meninges ad verticem diffusus: solet hæc à quibusdam vena puppis appellari.

Ad interiora capitis.

Reliquæ iugulariū extremitates, per suturas quæ occiput & os cunei copulant euadunt in cerebrum, moxque è basi media eo pergunt, vbi duplicata crassa meninx cerebrum à cerebello dirimit: sicque geminationis illius firmitate suffultæ, sursum irrepunt in cerebri summum quasi fastigium, in quo vacua regio

gio inest, quam suprà torcular diximus appellari. Quin etiam venæ quas dixi ad aurium radicem intrò inuehi & inferri, mox propaginibus multis dispersæ, à lateribus media inter caluam in crassam meningem via, in vnum quoque torcular omnes vtrinque commeant. Hic enim locus est in quem cerebri alimentum magna ex parte confertur: è quo demum in riuis tenuissimis, quos iam venas vix ausim dicere, in omnem cerebri substantiam profunditur. Quin & illi riui iuxta cerebri glandem, tenuissimè dissecti, in priores ventriculos concedunt, ibíque exilibus arteriis implicati, contextum illum struunt atque componunt, qui à Chorio id est à secundis fœtum inuoluentibus nomen habet. Ea nimirum est omnis venarum in caput & cerebrum dispersio: nunc autem ad eas redeundum quæ in brachium directè feruntur. Basilica vena, quæ & interior brachij vena & axillaris appellatur, statim vt ex ala excesserit, in amplum humeri musculum & in eos ferè omnes qui illi assistunt, propaginem mittit, inibi penitus exhaustam, reliqua tota aliàs simplex, aliàs gemina ad inferiora obliquè deflectit, atque subter cutem emergens ad cubiti nodum festinat. Quò tamen priusquam adueniat in medium cubiti flexum venam traiicit manifestam, ex qua solet ea quodammodo nasci, quam mediam mox appellabimus. Hinc longiùs procedit basilicæ truncus, eóque interim viæ spatio ramos dispergens in interiores cubiti musculos, subter cutem ad carpum accedit, vbi in venas complures neque eas quidem obscuras diffinditur, quarum fit ad minores inferioresque digitos distributio: è quibus multis omnibus ea celebratur, quæ inter medicum & minimum digitum interiicitur. Cephalica altera brachij vena, quæ eadem externa est & humeraria, à clauibus per ceruicis musculum flexuosa declinat in humerũ, à quo mox recto tramite deorsum contendit, simúlque venas prætenues spargit in partes eas quas peragrat. Cùm autem in nodum cubiti proximè appulerit, tripartitò secta ramum vnum in brachij superiores musculos recondit: alterum in cubiti flexum obliquè detorquet, qui manifestè conspicuus cum altero coitionem facit, quem nunc diximus eò quoque è basilica traiici: fitque istarum congressũ media quędam vena, omnium in cubito extantium maxima. Tertium au-

Venarum brachij diuisio.

cephalica

tem ramum efficit reliquus processus, qui per extremam cubiti regionem in carpum excurrit, frequentíque sobole in superiores manus digitos effunditur : in quib. ea enumeratur quam inter pollicem & indicem consertam, capitis venam dixêre. Cæterùm media vena è brachij flexu discedens radium ascendit, euadénsque in externa, ramis diffinditur duobus è quibus alter deorsum deflectens, riuulis basilicæ suos quoque permiscet : alter sursum euectus cephalicæ ramis se complicat & inserit. Hæc venarum esse solet in brachium & manus distributio, quæ tamen in non paucis variari cernitur, & nonnunquam eiusdem hominis in dextro ac sinistro dispar. Plerunque vena nulla existit media, est qui cephalicam, est qui basilicam in apertum non proferat: deprehensum quandoque, eam quæ polliciti assistit à basilica, eam autem quę minimo digito accumbit à cephalica deriuari : tanta videlicet in iis ostenditur naturæ varietas, ad quæ nulla necessitas lex cogit : atqui non in venis (vt neque in stirpibus) vna semper & similis est necessaria fruticantium ramorum proiectio. His omissis tempestiuum iam fuerit venarum inferiorum propagationem explicare. Vena caua simul ac è iocineris conuexo expromitur, ramum ingentem ad inferiora lumbósque contorquet: quos antequam attingit, pendulus is etiam tum & veluti appensus, prętenues alios ramos in thecas & inuolucra renum, atque in adiecta illis corpora vtrinque profert. Continuò autem vt ille lumbis insedit, in renum corpus eas venas infert, quas dixi iunioribus emulgentes appellari: à quibus plerunque fibrę tenues in ipsa quoque inuolucra concedunt. Ab emulgente sinistra vas exit seminarium, quod multis flexibus in testem sinistrum abit : dextrum autem vas non item, sed ex ipsius cauę trunco maiore duci solet. Iam verò cùm sub renes truncus hic peruenerit, ad dextram læuámque exiles venas spargit in transuersos abdominis musculos, & in omnes ventris partes inanes, quæ inter costas adulterinas & suprema coxarum ossa mediæ interponuntur. Præter quas aliæ in singulas lumborum vertebras vtrinque permeant, per ea vertebrarum foramina se inferentes, per quæ diximus neruos foras excidere : atque ex his aliæ tenui membrana cinctæ in spinę medullam, alię maiores in eos musculos erumpunt, qui spinę extrinsecus

Distributionem variari.

Venæ emulgẽtes.

Ad lũborum regiones.

secus accubant, hinc semel in externa posterioráque corporis longè latéque diffusæ. At ipsa vena caua cùm ad postremam vertebram ossísque sacri initium appulsa est & adducta, in duos tota finditur ramos amplissimos, in crura obliquè prolapsuros. Quò priusquam pertineant, plurimas in circumiecta loca coniugationes edunt : primam quidem retrorsum in ψόας interiores lumborum musculos : secundam exilem in proximas peritonęi partes : tertiam in os sacrum & instratos illi musculos : quartam in podicem & rectum intestinum, in quibus hę numerantur, quas hæmorrhoidas præ cęteris nuncuparunt, quanquam inter eas quę ferè septem sunt, vna ex loco medio disiunctionis ramorum venę cauę prodire solet. Quinta coniugatio ad vesicam eiúsque ceruicem flectitur : eadémque mulieribus ramos alios in vteri fundum, alios in eius partem imam atque ceruicem demittit, qui ipsos quoque testiculos quadã ex parte ambiunt. Sexta in musculos rectos effertur abdominis, per quos dein in thoracis cartilaginem & imam regionem mammarum euadit, extremitatibus occurrens iis venis, quas paulò antè dixi ab axilla in thoracis externa demitti : vnde intelligitur venas quę ad vterũ & quæ ad mammas prouehũtur, ex eadem aut ex proximis inter se radicibus deriuari. Septima in os pectinis eiúsque lacertos : octaua ex commissura ossium pectinis elapsa, in genitale tum maris tum fœminę pertinet. Nona in musculos crurum interiores figitur : decima subter cutẽ ab inguinibus per ilium regionem ascendens, iis venis fit obuia quæ extrinsecus per thoracis latera deorsum trahuntur. Reliqui amplorum ramorum ductus, in suum quisque crus proficiscitur : atque sub inguine productio quędam emittitur in priores femoris musculos, per quos sparsa omnis dissipatur : altera subter cutem per interiora semina decrrat, ampla illa quidem & manifesta, à qua complures riuuli in subditas regiones penitus deducti sunt. Hæc eadem paulò supra genu tripartito finditur, ramúmque vnum per priorem & interiorem tibię regionem rectà deiicit in subiectum malleolum, vbi clarus atque conspicuus saphena dici solet. Alterum maximum per poplitem recondit in abditos atque posteriores cruris musculos, vbi frequenti ramorum sobole disperditur. Tertium per cruris posteriora retorquet, qui dein sub

Venæ cauæ in crura diremptus.

Decẽ venarũ coniugationes

Saphena.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cute per externam tibiam in subditum malleolum decurrit: longiùs autem progressus, suprà infráque in minores digitos abit, quemadmodum primus extremis riuulis maiores pedis digitos circumplicat. Medius is qui per poplitem abit in suram, ferè bifariam scinditur, & extrema ferè duo disiicit, alterum ad inferiora, in superiora alterum, qui vtrinque assidentium venarum riuulis implicatur. Hæc vniuersa sunt quæ de venarum distributione atque numero dicenda videbantur: nam quę ex vmbilico in iocineris concaua irrumpunt, vietę iam atque emeritę, in venis habendæ non sunt, vt neque in fœtuum secundis quęcunque innasci solent & fruticari, corporis partes censeri debent.

De arteriis. CAP. XII.

Arteriarũ vsus.

Arteriæ quàm venæ pauciores.

ARTERIARVM non longè impar nec dissimilis est, atque venarũ descriptio. Spiritus enim vitalis in omne corpus effusi, cùm hę canales sint, atque ductus, debẽt vtique in omnes partes corporis deriuari. At nihilominus arteriarum quàm venarum minùs frequens est propagatio, quòd sanguis crassior in exiguas procúlque remotas partes, vix nisi venarum ductibus possit commeare: spiritus autem sanguine multò tenuior ab extremis maiorum arteriarum elapsus, per cęcas occultásque partium vias, in distantiora possit euadere, nullo in id arteriæ adminiculo indigẽs. Hinc fit vt arteriam semper vena comitetur, nisi cùm ortus varietas eas coniungi non permittit: arteriam enim quæ ex corde secundum spinam delabitur vena nulla sectatur, vt neque eas quibus contextus ille struitur admirabilis. At non peræquè vnaquęque vena comitem arteriam obtinuit, tum quòd diuersa origo id plerũque non sinit, tum quòd in complures partes exiguas maximè sub cutem diffusæ sunt venæ quibus nulla erat arteriarum necessitas. Itaque insignioribus & magnitudine præcipuis venis, vbicunque natura potuit comites dedit arterias: quod quà ratione in singulis effecerit, definiendum deinceps breuitérque describendum.

Arteria vena.

Ex lęuo cordis ventriculo vas prodit amplum, quod omnium arteriarum tanquam truncus & stipes habetur: arteriæ autem ex eodem in pulmones eiectæ, simplicíque tunica venarum modo conditę, huic pro radicibus erunt, iis nempe venis comparatæ, quæ ex mesenterio in iocineris

portas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

portas ducunt,vehuntq́ue alimentum, sic enim & ipsæ dutum de cœlo haustúmq; in pulmones spiritum cordi subministrant.Cęterùm truncus is quem dixi,protinus vt è corde prosiliit,duas arterias in illius ambitū reflectit : alteram in mediam eius regionem ,alteram ad basin circáque dextrum ventriculum.Mox totus in duos eósque dispariles ramos diffinditur:quorum qui amplior,in quintam dorsi vertebram in læuum torquetur inferas corporis partes peragraturus:in partes autem superas, quòd eę minùs multæ essent, minor alter effertur. Hic itaque pulmone sustentatus ad iugulum pergit , ipsáque via ramum profert in alam sinistram:ex quo interim propagines defluunt:vna quidem in tria suprema costarum interualla, quæ extra thoracem elapsa ad spinæ musculos posteriores sese applicat : altera in pectus & mammas ad extremas vsque costarum cartilagines effusa:tertia in foramina supremarum sex in ceruice vertebrarum, pariter cum vena comite ad medullæ membranas adducta. Reliquus hic ramus in scapulam & brachium sinistrum sparsus euadit, basilicam venam plurimū sequutus. Stipitis autem pars maior ad iugulum contendens,à lęua dextrorsum reflectitur : quæ cùm ad ingentem glandem, cui ganglio nomen est,peruenerit,ramum vnum ad intimam iugularem sinistram,alterum ad dextram porrigit:externę si quidem venę iugulares , coniuges arterias non acceperunt,vti neque cephalicę,quas per humerum in brachium proferri diximus. Huius demum arteriæ quicquid reliquum est,necdum supra claues egressum, in dextram axillam iter habet,pares obiter nec dissimiles propagines spargens atque ea quam diximus ad læuam deflectere. Ex quo perspicuum est,dextrum arteriæ ramum longè editiorem sinistro existere. Carωtides porrò duæ arteriæ posteaquā supra claues cum interioribus venis iugularibus in ceruicem emerserunt:sursum rectà festinant , quo tractu in singularum vertebrarum foramina riuulos edunt , qui medullæ membranis impliciti pariter cum illis in caput efferuntur. At carωtides ipsæ in maxillæ confinio bipartitò scinduntur,vt vtriusque pars vna retrorsum & in posteriora,altera in priora & aduersum spectet atque flectatur. Quin & huius duo insuper fiunt rami,alter in linguā & interiores maxillæ lacertos,alter foras eminens propter auri-

Ramus arteriæ superior.

arteriæ ad brachia.

Iugulares

Ad caput.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

culam in temporum muſculos effunditur, qui demum in verticem ſummũ aſcendentes oppoſitæ arteriȩ extremis implicatur. Pars verò quam in poſteriora flecti dicebam, duos ȩquè ramos promit magnitudine præcipuos, quorum qui minor apparet per extremũ ſuturæ à Λ nomen aſſumentis, irrepit in caluã ac cerebelli baſin, hoc tamen tranſitu diſperſis in partes circumiectás ramulis. Maior ramus partim per id foramen, quod ad infimam eſt auriculam, permeat in caluam, eò quidẽ deduct⁹ vbi geminatio eſt craſſæ meningis, partim ſurſum ad cuneum & cerebri baſin euehitur in multas exiléſque arterias diductus, quæ variæ vtrinque inſertȩ atque implicitȩ nullius membranæ interpoſitu, contextum admirabilem conſtituunt, cerebri baſi ſubſtratum, atque in oſſe cunei reconditum. Ex hoc demum arteriarũ contextu tanquam ex radicibus in ſtipites concurſantibus, arteriæ duæ ſurgunt, quæ per craſſæ meningis foramina ſcandunt in cerebrũ, mox ſubtiliùs diſpertitæ, aliæ in cerebri corpus euadunt, idipſúmque ambiunt: aliæ in eius ventriculos producuntur, quæ aſſumptis pariter venarum & arteriarum fibris è ſummo torculari delapſis contextum illum choroidem componunt. Hæc omnis arteriæ in ſuperiora diſtributio.

Ad cerebrum.

Rete admirabile.

Ramus alter totius arteriæ, à quinta dorſi vertebra in quam ex corde deflexerat, ſecundum ſpinam ad os vſque ſacrum decurrit, ſempérque ad læuã paulùm declinat, vt œſophago in thorace, & venȩ cauæ per lumbos incedenti, det locũ. Primus in tanta productione ramulus editur in eam pulmonis regionem, quæ ſpatium inter quintam vertebram & cordis baſin medium implet, cuius extrema in aſperam arteriam ſurſum adducuntur. Alij deinde rami in ſingulas vtrinque vertebras exeũt, quorum propagines aliȩ in coſtarum interualla proferuntur, in eóſque muſculos foras euadunt, qui priori thoraci extrinſecus inſternuntur: aliæ ferè bifariam ſectȩ partem nõ modicã ad ſpinæ dorſique exteriores muſculos, partem alteram in ſpinæ medullam vtrinq; inferunt, per ea foramina per quæ diximus venas emitti, neruos autem expromi. Cùm iam ſepto trãſuerſo aſſidet arteria, duos in id ramos, vnum ad dextram, ad ſiniſtram alterũ tranſmittit. Sub hȩc autem ventriculo, iecori, & lieni ſuum cuique ramum impertit, ex eiſdem propè ſedibus alios in inteſtina per meſenterium diſſeminat: nec longè ab his duo præ-

Arteria quæ ad inferiores partes.

Ad diaphragma.

Ad viſcera.

prægrandes concedunt in renes, quos nonnullis placuit emulgentes arterias dicere, à quibus fibræ tenues in renum thecas desinunt. Succedunt his arteriarum rami, quarum est in testes transuectio: solet autem quæ ad sinistrum pertinet, aut tota ab emulgente arteria nasci, aut profectò non nihil ab ea mutuari: quæ verò ad dextrum spectat ex maiori trunco proficisci, quanquam est cùm quippiam sumit ab emulgente dextra: procurrunt autem & inuoluuntur testibus hæ pariter cum venis seminariis. Vt suprà de venis attuli, ita & nunc illis comites arterias statuo è singulis lumborum vertebris ad ilia abdominísque musculos efferri. Perspicuum satis esse potest arteriæ truncum, multis ramorum proiectionibus maiore ex parte exhaustum multum iam extenuari atque minui, cùm os sacrum attingit: vbi iam totus in duos ramos finditur, quos subiecta crura excipiunt. Atque cùm ad hunc vsque locum vena caua vtpote minor & leuior, arteriæ ampliori ac densiori incubaret, hîc primum in crura diuaricatis illis, arteriarum rami tuitionis causa venis inuehuntur. Ex primis crurum ramis vtrinque arteria, vna, adultis quidem arescens & emerita, per quam conceptui vita tenebatur, permeat in vmbilicum. Hinc quoq; in os latum & illi adiecta corpora, quædam excurrunt propagines venis similiter distributæ: omnium autem maximè insignes apparent, quæ in lumborum musculos interiores, in mulieris vterum, in vtriusque sexus genitale, in vesicam & podicem adeunt. Quæcunque post has in crura deuehuntur, cum venis maioribus altiùs demersæ intima permeant, in ramos effusæ & absumptæ, qui neutiquam vt venæ subter cutem extant. Cùm enim illarum quàm venarum maior nobis esset necessitas, penitus illas abstrudi atque delitescere tutiùs erat, & minùs crebra propagatione diffundi. Quid igitur simile inter se, quid diuersum acceperint venæ & arteriæ, ex his perspicuum euadit. Nunc quod integram absolutámque reddat orationem præstandum, atque de reliquis partibus similibus tractatio superioribus nectenda.

Ad crura.

Ad vmbilicum.

De membranis & cute. CAP. XIII.

TANTA inest in corpore membranarum commoditas, tanta necessitas, vt nullam natura partem præter-

miserit, quam membrana non integat, comprehendat & fasciat. Siue enim os est, siue cartilago & vinculum, siue musculus atque tendo, adde neruos, venas, arterias, intestina, viscera denique omnia, propriis quibusdam membranis conuestita, & iis veluti conclusa contineri cernuntur.

Tunicæ. Has quidem ex vsu atque officio, quod veluti tegumenta partes singulas ambiant atque definiant, tunicas propriè

Mēbranæ dixerunt. Præter quas tamen aliæ quædam partes distermìnant, aliæ sustinent, connectūt aliæ: quibus commune membranarum nomen est inditum. Ad hoc genus referri minimè possunt tergora ea duo ex quibus conditus est ventri-

Tunicarū differētiæ. culus, vt neque ea ex quibus intestina constant atque vterus, vtraque vesica: venæ & arteriæ, quæ quanquam nominis inopia tunicæ dici solent, Græcis χιτῶνες longissimè tamen ab earum quas tradimus natura recesserunt. Illæ siquidem propriam ventriculi, vteri & aliarū quas dixi partium substantiam complent. Hę verò partes integrè iam formatas conuestiunt, disterminant aut sustinent. Illæ ex propriis fiunt villorum productionibus, quorum ope naturales attractionis, retentionis, aut expulsionis motus obeuntur. Hæ nullum villorum genus nouerunt, sed sui vndique similes omnis motus naturalis expertes sunt, solius sensus compotes. Discriminis hoc postremò argumentum efficax, quòd ventriculus, intestina, vterus, cæteráque eius ordinis, cùm ex propriis tunicis tanquam ex substantiis composita sint, hoc tamen insuper membranæ genere teguntur, quò firmè cohæreant, teneantur, & sensu polleant certiore. Quas itaque hoc loco proprie membranas appellamus, sunt eę quidem tenues & leues, ne quas obuallant partes pondere suo premantur: densæ tamen ac robustæ, vt arcere possint externas iniurias, ipsámque partium substantiam contine-

Membranarum differentiæ. re ne fusa dissipetur. Latissima in his differentia spectatur, prout varia est partium quibus additæ sunt natura. Aliæ enim simplices sunt tenues & pellucidæ, duplices aliæ crassæ & valentes: figura singulis attributa ex loci & partis quibus accommodantur conformatione. Ex his vero præstantissimæ quæque quibus partes principes obductæ sunt & obtectæ, proprium nomen acceperunt reliquarum verò

Pericranium. perpaucę. Pericranium appellatur quę caluam extrinsecus ambit, duplex illa quidem & firmissima. Ad scapulas costas singu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſingulas, humeros, brachiorum, manuum, reliquarúmque partium oſſa, quæcunque ſeorſum integunt, promiſcue atque communiter περιόστια dicta ſunt. Muſculum vnumquenque ſua quædam membrana ſepit & obuallat, eáque ſimplex multóque tenuior quàm perioſtios, cuius vniuerſum genus nullum adhuc nomen inuenit. Ex interioribus autem quæ cerebrum inuoluunt, meninges appellantur, altera craſſior: tenuior altera, quarum productiones omnem ſpinæ medullam, ex hácque ductas neruorum propagines circumſepiunt. Supra quas tertia quædam illis firmior ſpinę fiſtulam intus ſuccingit: itemque quarta extrinſecus vniuerſam ſpinam tegit & illigat. Quæ quatuor in oculorum ſunt ſtructura, proprias appellationes eas ſortitæ ſunt, quas ſuo loco explicauimus. Aſperam arteriam tum quæ intus, tum quæ foris continet, illiuſque cartilagines connectit, proprio eſt nomine deſtituta: ſimiliter quæ gulam, quę ſtomachum oblinit, rurſum vero, quæ vel pulmones, vel iecur, vel lienem, vel denique renes ambit. At verò quę thoracem medium dirimit inter pulmones illapſa, diſſepientem membranam appellauimus, eandem qui volet cum Feſto diſſepimentum nuncupet: cuius ima ex parte pericardium naſcitur, & è ſummis membrana vtrinque coſtas ſuccingens ὑπεζωκὼς ὑμὴν Gręcis vocata. Ita propemodum è peritonęo (quod duplex eſt infimi ventris membrana) tenuiores aliæ prodeunt, tum quæ diaphragma ſuccingunt, tum quæcunque ventriculum, inteſtina, iecur, lięnem, renes, veſicam, vterum, omentum, atque meſenterium contegunt & obducunt, quibus propria ſeorſum nulla obtigit appellatio. Membranis omnibus prima origo eſt ex partium quas inuoluunt ſubſtantia atque mole, è qua pingue craſſúmque recrementũ foras circum illam emergens ac pedetentim ſicceſcens, dum fœtus conformatur, coit in membranã. Accipit hæc robur & omnem ſentiendi vim ex neruorum ſentientium tenuitatibus, in ſe conſperſis contextúque miro conſertis & implicatis, vt iccirco à multis falſo exiſtimatum ſit omnẽ membranæ ſubſtantiam à neruis tractam eſſe. Cæterùm dictorum fidem id confirmat, quod è ſexta cerebri coniugatione conſpicuos cernimus neruos ſentientes, & in membranam diſſepientem, & in eam quæ coſtas ſuccingit illabi: alios quoque in ventriculi, hepatis, lie-

circa oſſa.

In muſculis.

Meninges.

In oculis.

Diſſepiẽs.

Succingẽs.

Circa viſcera & inteſtina.

Membranarum ortus.

Membranas non è neruis naſci.

nis contegentem membranam, maximè verò in peritoneũ, è quo demum omnium partium inferiorum tegumenta sur gunt. Talis propemodum fieri deprehenditur ad ossiũ musculorúmque membranas distributio, sed quæ tamen sit ab eorum neruorum villis, quos emittit spinæ medulla : adeo vt ex his colligere sit membranarum substantiam, tametsi non vniuersa à neruis defluxit, ab illis tamen omnem sensus potestatem accepisse. Hæc de membranarum ratione satis. Cutis non dissimilem videtur conditionem sequuta, quę membranarum modo à prima conformatione ex semine concreuit, corpus vniuersum obiret atque circundaret, tanto reliquis membranis crassior, quanto corporis vniuersi moles amplior: at paulò rarior quidem effecta, & crebris exilibúsque spiraculis peruia, vt interiorum exhalationi pateret: mediam inter carnem neruúmque naturam adepta, existimari potest ex partibus quodammodo eorum portionibus componi. At reuera propria illius substantia qualem dixi ex semine traxit originem: sed quam tamen subditarum venarum & arteriarum extrema subeunt, quo alimentum spiritúmque profundant. Eôdem neruorum tenuitates è subiectis partibus inferuntur, compluribúsque locis longa propagine conspersi apparent per quos cuti tangendi sensus asciscitur. Super hanc quæ vera est & germana altera veluti exile tegumentum posita est, quæ summa cutis & cuticula nobis, Græcis ἐπιδερμὶς est. Densior quidem quàm vera ab exsiccatis illius sordibus nõ ex semine procreata, quàm per exustionem ignium vi oborta pustula, cõspicuo cernimus à vera cute diuelli, atque in intertrigine discerpi & atteri. Contextu illa perpetuo vniuersum corpus obtegit, nisi qua perforata vel exitum vel introitum præbet in corpus, velut in auriculis, naribus, oculis, ore genitali, atque podice. Cum subiectis partibus illa quidem minimum habet commercij, sed dũtaxat ex neruorum arteriarum, venarúmque fibris velut appensa, illis cohærescit, vt iccirco tota propemodum detrahi possit. Paucæ enim partes sunt quę nõ deglubantur. In fronte sic cum suo musculo implicita cutis coiuit, vt omnem voluntarium illius motum sequatur, qualem & reliqua penè tota facies accepit: vix enim hanc aliud esse iudices, quàm summam musculi faciem vehementer siccatam & quasi torridam. Veruntamen in labris non i

Cutis compositio. *Cuticula.* *Cutis foramina.* *Vbi cutis hæreat subditis partibus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

modò coitus, sed tanta inest confusio, vt neque musculum, neque cutem seorsum queat sensus internoscere. Eius propemodum generis ingenerata est manuum palmis plantisque pedum, tum vt ad prehendendi munus quoquouersum aptius inflecterentur, tum vt tangendi facultate exquisitiore pollerent: alibi (vt dixi) nusquam confusa subiectis partibus prosus adhęrescit.

De carne mollibúsque partibus. CAP. XIIII.

SOLIDAS atque pręduras corporis simplices partes iam omnes videor attigisse, vt nunc mihi de mollioribus quæ carnis speciem habent, dicendum supersit. Ne hîc autem à vulgato nominum vsu discedam, placet id molliorum partium genus vniuersum, vna carnis appelatione cōplecti. Simplex ea nusquam inueniri potest, quæ per seipsa consistat, sed solidioribus villis adnata atque circumiecta, vi sua & multitudine concretam ex se molem vniuersam, carnis nomine designat. Vniuersi autem eius generis ambitus in tres tribui secaríque solet differentias: vna musculorum est quæ propriè caro dici debet, altera glandularum, tertia viscerum, quam Grecis παρέγχυμα vocari diximus. Musculorum caro tota sanguine madet quo plurimo perfunditur, & vnde suam ea originem duxisse existimatur. Non enim aliud atque sanguis esse videri potest, quocirca villos concrescens inanitatémque inter eos mediam implens & quasi infarciens, robur iis accersit & continet, ne per motus periclitentur. Quocirca satis videor de ea transegisse, quum omnem musculorum numerum atque summam recensui: nisi quis præterea inde discrimina quædam statuenda putet, quòd alia humida sit, mollis, laxa, rara, aut spongiosa: alia è contrario sicca, dura, astricta, densa, aut compacta. Neque profectò diuersi cuiusdam ea generis (quamuis sit purior) censeri debet, quæ aut gingiuas, aut maiores oculorum angulos implet, vt neque glans obscœnarum partium in extremo posita. Glandularum porrò ingens est numerus, quæ cùm omnes ex crassa densáque materia concreuerint, hoc tamen discrimine seiunctæ apparent, quòd alię aliis sunt rariores, neque omnes vna parilísque substantię ratio comprehendit. Hinc & illarum vsus diuersus euadit, magna varietate distinctus: quęcunque

Caro quid

Caro triplex.

Simplex caro.

Glandulæ

Glandularum differentiæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

densiores sunt præter alias commoditates, in locum fissionis tum venarum, tum arteriarum quasi pro firmamento coniectæ sunt: quæ verò mollitudine sua spongiam quodammodo referunt, eas natura quibusdam vel gignendis vel recipiendis humoribus acommodauit. In hoc genere eæ numerantur, quę circa linguæ radicem positæ, perpetuo quodam munere saliuam eructant: & eæ rursum multò maiores, quæ laringi vtrinque assidentes linguam & os subditásque partes madore proluunt. Has Latinis tonsillas, Græcis παρίσθμια appellari diximus. Huic quoque generi adscribuntur, quę in mammis sunt frequentes laxæ, turgidę, dum præsertim lacte circunfluunt, aliàs verò densæ & cōtractæ. Finitimi testes his sunt, quorum tamen substantiam ad viscerum rationem spectare credibilius est. Prioris autem generis sunt, in cerebro quidem κωνάριον, & glandula pertusa quæ supra basin in peluis cauo collocatur, deinde parotides iuxta aures collocatę, & ganglium, θυμοὶ Græcis vocatum, sub iugulo parte summa pectoris: tum præterea quæ in axillis sunt ingentes, tum eæ ex quibus παγκρέας magna ex parte conditur: itémque lactes, quo nomine humidas glandulas per mesaræon sparsas dici volunt, atque insuper quæ inguinum capacitatem implent: alię deniq; cōplures quibus vasorum in brachiis atq; cruribus diductiones confirmantur, quas sigillatim percensere fastidiosum magis quàm vtile putaui. Sed neq; figuram earum aut magnitudinem persequi commodum est, quæ cùm sit sua cuique attributa, multiformi varietate distinguitur. Iam verò in parenchymate appellato maior existit dissimilitudo, non modò ex figura atque magnitudine, verumetiam ex sua ipsorum substantia, quæ similis & vniusmodi nequit in diuersis inueniri. Ea quidem ex affuso sparsóq; humore primo ortu compacta est, vnde rectè affusio dici videtur: at nō vt in musculis ex syncero solóque sanguine, sed vel prorsus vel plurimum ex semine: atque vt varia futura erat cuiusq; visceris conditio atque necessitas, ita multiformis est hæc substantia comparata. Vnius cordis parenchyma proximè ad musculi carnem accedit. Hoc tamen diuortio seiunctum, quòd durius multò ac siccius vi seminis circum triplex staminum genus attexitur: illa verò quæ in musculo, non item. Ab hoc iocineris propria substantia est, quam con-

Parenhcyma.

Differētia

concreti atque torridi sanguinis speciē habere putant, cùm tamen palàm sit fieri non posse, vt quod gignendi sanguinis principium statuitur, id ipsum prorsus ex sanguine concreuerit. Ex quo enim sanguine, cùm nullus ne maternus quidem in fœtus vtero gestati corpus addi aptaríque possit, qui non antè sit iecoris eius opera confectus? Renes atque testes quanquam glandularum naturam exprimere videntur, in hoc tamen genus parenchymatis asciſci debent, vt qui non glandularum more arteriis atque venis robur & firmitudinem addunt, sed eximia vi pollent, qualis est à semine nostri ortus initio, visceri sua cuique concessa. At lienis substantia propiùs quàm illi carnis naturam æmulaturi, deinde verò pulmonis, vt idcirco in dubium venire & ambigi non debeat, quin hi sint in genere parēchymatis. Multò grauissimam quæstionem atque controuersiam faciunt spinæ medulla & cerebrum, quæ, quoniam in principibus habentur, ortus sui primordia semini (vt reliqua viscera) accepta referunt, debéntque annumerari inter partes similes. At ne diuersum in his genus præter omnem omnium veterum sententiam constituendum sit, in carnis vniuersum genus coniici necesse est. Neque verò id obsistit quòd natura sint frigidiore: etsi enim vt musculorum ita intestinorum nec paucorum viscerum caro omnis calida censetur, non propterea tamen vniuersum genus tale sentiēdum est, cùm præter cerebrum & spinæ medullam glandulæ complures, quæ tum in cerebro, tū in aliis locis positæ sunt, frigidæ appareant. De venarum arteriarum, intestinorum, aliarúmque partium carne, quæ propria cuiusque assignari solet, alia posthac disputatio plenior adducetur. Plurima quoque huc alia se ingerunt multis implicata difficultatibus, quæ tamen quoniam nondum in disputandi genus delabor, explicare hoc loco non statui, in suum quæque ordinem posthac relaturus. Hìc tamen postremo ad futuram aliquando disputationem animaduertendum duxi, non omnē spermaticam partem illico solidam esse vt neq; carnem omnem ex sanguine expressam esse & effectam: sed si in partium differentiis signādæ erūt repugnantiæ, parti solidæ, mollis opponetur, quam plerique carniformē dixerūt, spermaticæ sanguinea, simplici cōposita, similari dissimilaris, informi instrumentaria: de quibus proprio loco singillatim differetur.

Spinæ medullam & cerebrū in carnibus esse.

Nō omnē carnem esse calidam.

Partium differentiæ.

De adipe, medulla, pilis, & vnguibus. CAP. XV.

MEMBRANAE atque cuti adeps copiosus & vberior increscit: ex pingui quidem & tanaci eáque frigida sanguinis portione genitus, quæ è venis excidens, móxque affusa frigidis exanguibúsque membranis, tanquam congelans similiter atque crassius oleum frigore durescit. Hinc corporibus quibus frigidior est natura, copiosus; calidioribúsq; vero paucus innoscitur: qui æstibus immodicis laboribus, & inediis fundi atque dissipari solet. Albescit autem ex earum partium natura quibus apponitur & cohæret. Quoniam igitur illi primum ortum confert tum sanguinis tum loci in quem inciderit natura, horum certè differētia magnam illius dissimilitudinem suscitabit, vt sit alius alio crassior sicciórque, vel tenuior atque mollior. Hos autem nominis varietas toto propè genere disiunxit, vt id quidem seuum appellare mos sit, quod crassius & magis terrenum est: adipem vero qui humidior & liquidior. Vnde cornigera (inquit Plinius) vna parte dentata & quæ in pedibus talos habent, seuo pinguescunt: bisulca scissisve in digitos pedibus, & non cornigera, adipe. Horum enim humidior temperatiórque natura, vti profectò, & hominis, cuius corpus puro syncerόque adipe oblitum est atq; delibutum. Neque tamē is passim sui similis, sed pro partis vi & natura dispar. Venter inferior, vt qui magna ex parte membranosus est, & longè dissitus à fonte caloris, multo adipe confertus est, eóque duriore ac ficciore, qualis potissimum renes ambit & obsepit. Quæ sub pectore partes cōditę sunt, minus adipis cōgesserunt eiúsq; mollioris: qualis circa pericardium & cordis basin videri solet. Hac propemodum lege qui circa musculos & cutem, crurum partiúmque inferiorum concreuit, durior sicciórque deprehenditur, quàm qui thoracis & brachiorum musculos atque cutem perungit. At nihilominus neq; frigidissimis neq; siccissimis locis gaudet, quod cuiusdam sit caloris particeps. Hinc cerebri meninges nullus circumfundit, vt rarò membranas quæ ossa cōuestiunt. Sic in hominum naturis qui vel calidissimi sunt, vel frigidissimi atque siccissimi, adipem nullum coaceruant, neque huic gignendo idoneam materiam habent in venis: qui verò à mediocritate in frigidum humidúmque demergunt, multò maxima illius copia redundant: & quoniam eorum

Adipis procreatio

Differentia.

Seuum.

In ventre.

In pectore.

Vbi cōcrescat & quibus de causis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rum sanguis totus in adipem procliuis est, non potest cordis immodicus calor illius concretionem circa pericardium, quantò minus in reliquis partibus, inhibere & arcere. Quocirca his multò promptius materiæ vis abit in adipem, quàm cordis reliquarúmque partium calor possit dissoluere. Qui naturę mediocritatem sunt consequuti, sanguinem media conditione obtinent: atque huius pinguior portio quæcunque in carnosas calidásque partes influet, vi caloris tota dissipabitur & euanescet: quæ verò in membranas infertur, illarum frigore ea veluti conglaciat. Iam de medulla. In maioribus hæc ossium capacitatibus concrescens non minus consistit quàm adeps: at maximè durescit quæ in spinæ fistula continetur, eóque magis quo longiùs à cerebro profluxerit, cuius illa ceu stipes quidam est & portio longiùs exporrecta. Hæc quidem nullius ignis vi liquescunt aut dissipantur, quin potiùs soliditaté acquirunt: reliquorum ossium medulla non minùs quàm adeps calore liquata dilapsáque diffunditur. Vnde intelligi potest quantum illarum inter se genera distent. Itaque quibus animantibus ossa non vt leonum vel aquilarum robustissima & solidissima esse debuerunt, maxima his anterior capacitas interiicitur, cuius gratia cum duritie leuitatem quandam ad motum sunt consequuta. Non tamen inanis ea derelicta est, sed medulla multa resarcitur, quæ ex communi ossium alimento per tenues venas eò penetrantes affluente, illic conditur atque reponitur, quæ deinde sensim multóque tempore præparationem accipiens albescit atque cõcrescit, dum sit idonea ossi nutriendo, cuiusmodi in humerorum, brachiorum, femorum atque crurum ossibus plurima comperitur. Reliqua omnia in quibus ingentes illæ cauernę non insunt, seu quòd gracilia, seu quod minus ad motum sint necessaria, in laxitatibus exilibus humorem concludunt, medulla quidẽ liquidiorẽ magísque fusum, sed qui tamen illi proportione quadam respondet. Cerebrum & spinæ medulla alium (vt dixi) suæ substantiæ modum habent: porrò autem vngues atque pili licet in partium similarium numero non sint, consistentiam tamen habent & proprium vsum, vt illorum quędam hic ratio nobis sit ineunda. E summis digitis vngues emergunt, tanquam clausulæ eorum tendonum, qui ad extremos digitos desinunt,

Aliã cerebri & spinæ, aliam ossium esse medullam.

Vnguium ortus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ab his enim excrementi & eluuiei quiddã semper emanat, quod in vnguium radices confluens, materia fit illis perpetuo augescentibus. Lati quidẽ facti & modicè duri, vt summis digitis firmitas conferretur ad exiguorum corporum apprehensionem. Sic pilis ex crassiore & fuliginosa humorum eluuie ortus ducitur, quæ per angusta cutis spiracula tanquam foras propulsa, impacta hæret in transitu, vt non sponte vacuari possit, sed alia rursum è profundo sublata hanc ferit, impellitque tum hanc rursus alia, & multo tempore coniunctæ aliæque super alias impactæ, corpus quoddam reddunt & conformant angustum ex transitus angustia stipatum: quod denique à sui simili eluuie vehementer ictum foras propellitur, iam veri pili formam adeptum: húncque in modum quasi succrescendo semper augescit. Non omnibus æquè locis prouenit, sed his proximè quibus cutis sicca calidáque plurimũ inest: frigida enim & humida huic proferendo continendóque ineptissima. Vbi sicca duráque cutis, vt in capite atque mento, prolixior rigidiórque pilus profertur, & in animãtium genere iis ferè, quibus terga densa sunt & dura, vt capris, vt suibus. Pilorum & vnguiũ radices tenellę sunt & molles: quod verò ex cute extat, validum ac prędurum. In homine pili partim simul, partim postea gignuntur. Ingeniti quidem sunt in capite, sed propriè in palpebris & superciliis, quos ab ortu pari semper magnitudine natura custodit, & ne augerentur in durissimam & similem cartilagini cutem infixit. Stabiles hi quoq; & erecti non ad decorem modò, sed vt vallum qudodam oculis obiecti, ne quid extrinsecus incideret, aut è capite defluerет. Qui post gignuntur, primùm erumpunt in pube & ano, mox in alis, postremò viris in mento, atq; hi quidem vt omnes qui reliquo sunt corpore, tũ ornatus, tum tegumenti gratia producti. His iam finem facio, quòd decursa & planissimè exposita iam videantur omnia, ex quibus admirabilis comparatur fabrica membrorum, solérsque partium descriptio atque historia contexitur.

Pilorum procreatio

Pili duplices.

Confectionis ratio. CAP. XVI.

PARTIVM corporis humani enarratio eum cursum exitúmque tenuit, qui seorsum singulas, primùm similes atque simplices, deinde compositas explanaret: sic enim

existi-

xistimauimus omnia magis perspicua futura, si ad naturæ imitationem ex simplicium æstimatione compositi cognitionem caperemus. Quisquis volet quæ antè conscripta sunt lucidè consequi, sibique in apertū & ante oculos ponere, (*Anatomes modi.*) m quam monstro sæpe viam terat, & alio cadauere musculorum, deinde ossium exiccatorum aptísque compagi- is reuinctorum, alio viscerum interiorum confectionem stituat, alio venarum quam à iecore, alio arteriarum quam corde inchoabit: alio denique neruorum quos à cerebro que spina in sensus artúsque singulos studiosè diligenrque prosequatur: hæc enim summa est & conducibilis uestigandi ratio. At plerique omnes ex vno eodémque rpore omnia, aut certè quamplurima sibi commonstrarogant, quorum nunc desiderio satisfacturus, quo quæque (*Anatomica administratio.*) co, quóve ordine, qua industria (nulla earum partium, æ variè implicitæ sunt, aut disrupta aut confusa) exhibepossint & expromi, ad dicendum aggredior. Cadauer in imis delectum sit bona carnis habitudine, integra con- (*Cadauer.*) ntique ætate, statura mediocri & apposita, incorruptum partibus omnibus absolutum, nec morbo, nec vulnere teremptum, verùm suspendio, stragulis, aquàve extinctum. præcelso editóque scamno volubili collabitur, medio eatro perflabili, confidente spectatorum corona, instru- (*Instrumenta.*) paratique consectatores & administri, qui ad manum & promptu habeant nouaculas, scalpella, vncos, stylos teres, serras, terebras, malleolos, acus, funiculos, modiolos & ongias. Qui autem confectioni præest, enarrata princio humani corporis dignitate, qua id cæteris pręstat ani- (*Narratio*) antibus, eóque tres in ventres & in artus distributo, omnes orum externas sedes explicet, quęque illis veteres tum ręci tum Latini nomina indiderunt. Hęc pręfatus, mox vniuersa corporis cute déque ei subdito adipe dicere instuat. Quod dum facit iubeat inferiorem ventrem apere atque detegere, adhibita nouacula cutem findere è me- (*Ventris confectio.*) o pectoris osse ad os vsque pectinis: rursúmque per transrsum è læuis ad dextra ilia, vt communis linearum seo cadat in vmbilicum. Sublata deinde cute, vmbilico tem intacto, gemina cutis exhibenda, epidermis denr, vera quamuis crassior, rarior tamen & crebris foramibus peruia: mox qui huic adeps obhærebat, in conspe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Pag. 25. ctum se dabit. Ab his musculorum abdominis explanatio facienda, quo interim spatio administri, octo musculos suo-
Pag. 30. quósque ordine secernent, eas venas in rectis intactas seruantes, quæ ex pube in mammas efferuntur. Post hæc de peritonæo dicendum: quod tum exemptis omnibus qui in abdomine sunt musculis, consectores solum atque nudum relinquent, aut saltem id similiter atque cutem lineis duabus secabunt, extremis huius in coxas & hypochondria re-
Vmbilicus tortis, vt totus iam venter inferior detectus in conspectum
Pag. 76. veniat. Succedit de vmbilico breuis quædam expositio, quæ dum fiet, ministrorum erit vmbilici vasa separare & expurgare. Hęc quoniam complura sunt aduersis disiecta locis, ne fortè intestinorum consectione pereant, disiungi debent, & venæ quę in iecoris caua pertinent, in dextrum hypocondrium, arterię verò & ductus qui ad fundum vesicę spectant, in pectinem vel inguen reclinare. Aperto ventre infimo, innatans omentum conspicitur: quod recitatis iis quę de eo iam conscripsimus, duplex proponatur, eiúsque ad ventriculum & cωλum intestinum adhęsio. Id mox eximatur, quoniam nondum eius, vt neque venarum, potest ortus conspici. Priusquam autem aliò res procedat, decet hoc loco intestinorum viscerúmque omnium situm speculari, vt his nondũ à naturali sede dimotis, obseruare liceat quæ partes, quibus in cute locis subditæ sint atque respondeant: quod
Intestina. quidem non leue momentum ad medendi artem obtinet.
Pag. 32. Deinde verò suscepta intestinorum narratione, consectores id quod rectum appellant, eo loco vbi ad coxam sinistram eminet, locis duobus obstringent funiculis acu traiectis, medióque inter hos spatio illud execabunt, mox intestina omnia à mesenterio sensim scapello diuellent & quasi dissuent, seruato quidem quàm maximo licet mensenterio. Simul autem obseruare conuenit situs adhęsionésque singulorum compluriúmque vasorum insertiones: è quibus ne fortè præter modum sanguis effluat, tutum erit venam quę ad portas est iecoris vincire, citra vllam aliorum perturbationem. Vt autem ad ieiunum intestinum propiùs accedetur, id antequam sub venam quę ad portas est se coniiciat & recondat, duobus item vinculis excipiendum erit, medióque spatio consecandum, vt ilico omnia intestina hinc in modiolos transportentur, in quibus demum quisquis volet pos-

let possit exemptorum substantiam, figuram, tunicas, villos, reliquáque omnia nullo periculo nullóque labore contueri. Nunc autem viscera omnia denudata se produnt, quæ tamen quò se apertiùs ante oculos proponant, sanguis qui in ventris capacitatem ex occulto influxit, omnis hauriendus & spongiis exorbendus est, ac in modiolos exprimendus. Explicandum deinde est mesenterium cum septem venis quæ in portas confluunt: quod eo interim tempore à ministris pandetur atque extendetur, vt quæ dicuntur conspicua fiant omnia. Succedit illi pancreas media inter mesenteriũ atque ventriculũ sede. A quo deinde ventriculi sequitur narratio, quem aqua per os & gulam demissa nonnulli impleuerunt, vt suo se tumore manifestiùs promeret, naturalémque situm teneret. Quem vt omnes conspexerint, pyloron ab eius ima parte deductum, hincque ieiunum per pancreas in mesaraei oras excurrens persequi decebit. Hinc omnibus in suas sedes quantum fieri potest restitutis & inuiolatis, tempestiuum erit bilis vesiculam sermone vsurpare, mox eam sublatis leniter fibris iocineris in apertum proferre, atque eum ipsius tubum quem per pancreas in ieiuni intestini substantiam infigit. Sub hæc verò venam quæ ex portis per pancreas sub ieiunum demersa in mesaræum contendit, & eius in septem ramos enarratum distributionem nunc lucidè contueri datur, sed ramum eum maximè qui ex ingenti illo stipite in ventriculum & lienem cõsedit, sua comitatum arteria, quæ ab aorta è diaphragmatis sedibus in iecur excedit. Si gracile & extenuatũ corpus erit, singula quę dixi primo statim obtutu oculorum futura sunt obuia: sin obesius, ex trunco in primis qui ad portas est, deinde ex ramis eius singulis, adeps summo digito leniter eximendus, ne quicquam dilaceretur aut pereat. Quæ vt perspecta satis fuerint, pancreas quidem intactum relinquetur: at mesenterium extirpandum & radicitus tollendũ est, secta quidem vena portæ sub eo loco quem vinculum obstrinxit, & adacta nouacula per mesenterij radicem, quæ arteriæ maiori in longum adhęret. Hoc ipso autem opere speculari liceat arteriam & neruum, qui è lumbis in mesaręum diffunditur, simúlque primas omenti radices. Obseruãdum hîc sedulò ne quod subiectorũ vasorum, quæ perampla lũbis accumbunt, aut punctum aut vulneratum diffluat. Sanguis denuò qui

Mesenterium.

Ventriculus.

Cystis fellis.

Multorũ obseruatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

recens illapſus eſt, exhauriendus, corpúſque omnino ſiccandum. Iam hoc ordine conducit iecur atque bilis folliculum mox lienem contemplari, & omnia quę de illis ſigillatim dici ſolent, ſeorſum planiùs commonſtrare. Ne tamen ea labefactetur ſocietas, quæ hæc cum ſuperioribus coniunguntur, nondum diſcindi aut eximi commodè poſſunt: aut ſi fortè id vlla ratione efficere cogemur, prius quęcunque circunſtant vaſa arctiùs vincienda ſunt, maximéque vena caua mox vt emerſit è iecore. Poſt hęc de renibus & vrinis viis habendus eſt ſermo: ac tum temporis membranulas quæ illic complures extant quaſi exortus tum meſenterij, tum omenti, atque ſuperiorem peritonęi membranam (id enim duplici conſtare proditum eſt) adiectámque renibus adipem, adhibitis vncis atque ſcalpellis conſectores circumcident & amputabunt. Sic enim nuda & aperta omnia, clariora exiſtent, arteria maior, eíque aſſidens vena caua, nerui vtrinque per lumborum muſculos propagati, & quicunque demum proceſſus ab eorum ſingulis, tum in renes, tum in teſtes atque veſicam contendunt. Quoniam autem in hunc ordinem de renibus & viis vrinę mentio debet incidere, emulgens tum vena, tum arteria vincienda eſt, dextra quam ſiniſtra potius, quod ab hac ſiniſter vrinæ canalis deriuetur. His tum inde diſſectis vaſis, ren dexter extirpabitur incidetúrque parte tumentiore, vt qui intus latebat ſinus, iam in conſpectu ſit, vtque ſtylo terete hinc in canalis inſertionem traiecto, omnis ratio exprimendæ tranſmittendæque vrinę cognita ſit. Cùm autem ad veſicam oratio transferetur, cutis ab imo ventre dextrorſum per penis radicem ad ſcorti extremum interſcindetur, detectum nudatúmque os pectinis diſiungetur, obtuſiore nouacula in medium cartilaginoſæ commiſſuræ mallei plumbei ictibus adacta, ipſiſque coxis in poſteriora magna vi retortis. Diductis his, ipſóque pene in ſiniſtrum inguen reducto, tota veſica propalàm eſt, & quęcunq; ei aſtant particulæ. Spermatica vaſa atque teſtes iam explicare decet, partéque ſiniſtra quam integram reſeruauimus, idipſum vas ab emulgente per medias peritonæi membranas perſequi aduſque coxam ſiniſtram. Inde teſtis ſiniſter abripietur à ſcroto, penitúſque diducetur, quo manifeſtiùs pateſiant quæ in eo ſunt omnia. Quin & paraſtates indicandus eſt intrò ad veſicæ cerui-

Renes & veſica.

Vaſa ſpermatica & teſtes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rem, & recurrere, & in penis canalem confluere, omnia deniq; quæ plenius suis locis à nobis sunt prodita. Hæc denum vt eximantur, vinciendæ se candęque sunt emulgentes tollendíque renes, item ductus vrinæ, vasa spermatica, testes, genitale ac vesica, vena tamen caua & aorta quâtum maximè fieri potest illæsis. Si alicunde sanguis largiter affluet, aut constringendus continuo locus erit, aut consuendus, quantúmque sanguinis circumfluet spongiis combibendus. Porrò autem si fortè mulier consecatur, quæcunque de vtero dici debuerunt, modicè sublata duntaxat vesica, hic apertè commóstrabuntur, situs, cornua, testes, canalium insertio, ceruix, ostiũ geminũ, omniũ denique venarũ quæ ad hunc vtrinq; feruntur infixio. Vterum autem vt vnà cũ cæteris ministri abstulerint, solùm restabit intestinum rectum, in cuius hęmorrhoidas è ramis venæ cauæ deriuatas, animum sensúsque intendere conuenier. Hoc tandem eiecto nihil in ventre inferiore præter venas & arterias reliquũ erit. Quocirca his duntaxat manentibus velim deinceps ad vitales partes transiri: in quas dum incumbent consectores, eorum administri crura interim deglubent ac nudabunt, vt quę in hęc permeant venarum, arteriarum, neruorúmque propagines ac musculi suo quæque loco & ordine clariùs in conspectu & oculis sint omnium, in quibus administrandis non alium cursum teneri velim, quàm qui de illis suprà est à nobis conscriptus. In thorace igitur primùm cutis detrahenda, sub qua musculi, mammarum glandulæ, subditæque costæ enarrari commonstraríque debent. Hinc capacitas interior adeunda, ducto scalpello ex punico malo per os mediũ pectoris in summũ iugulũ, vt costis deinde in contraria versis ac retortis, dissipientes membranæ (quas diximus geminas haberi) diuelli, & in suum quæq; latus distrahi possit. Id autem si factu operosum nimis & fallax lubricúmque videatur, altera dissecandi consuetudo inueterauit, quæ discissis vtrinque extremitatibus costarũ cartilaginosis, os vniuersum pectoris tollit: quod tamen dum fit, cautio adiungenda est, ne vena caua quæ ad iugulum est vulneretur: simul verò nerui proponentur, qui firma adhęsione ossis interiora peruadunt. Hinc dissepientem membranam stylus alter in longum, alter in transuersum actus, alioqui lapsuram excipiet atque continebit. Quibus ita rectè constitutis, omnia quæ-

Vterus.

partes thoracis.

Mammæ

Thoraisc. apertio.

Partium spiritualiũ obseruatio

cunque thoracis capacitas includit recenseri apertéque depromi poterunt. Primùm quidem diaphragma è costarum extremis natum iisque supra subtérque annexum: deinde verò membranarum tum costas succingentium, tum intersepientium adhæsio mutuáque societas. Quibus apertis pulmones describere contemplaríque expedit, vt ij cor amplexentur, omnémque capacitatem impleant; quos tamen qui volet ori folle addito, aëre spiritúque distendere, is præter situm eos quoque motus studiosè comprehendet, qui in viuentibus nobis obeuntur. Ab his pericardium suprà operietur, obseruato humore quem concipit. Mox suscepta cordis tractatione, situs eius omniúmque canalium qui tam in id inferuntur, tum ex eo spectant in pulmones, obseruandi. Quanquã autem qui operi explanando præficitur, hic quadam orationis continuatione cordis vẽtriculos & valuulas, horũque substantiam atq; magnitudiné fortè expediuit, nondũ tamen cor incidi debet, neq; cęterorũ quicquam quæ tum illic, tum sub diaphragmate posita sunt diuellendũ, ne vno quouis rupto aut lacerato, germana naturalisq; constitutio vnà pereat. Quocirca istorũ, vt aliorũ complurium plenior commõstratio in posterum differetur. Nunc verò vtilis se offert venæ cauæ speculatio, quam minister dextrũ pulmonem manu molliter extollens, indicabit è iecoris conuexo per diaphragma sursum commeare, hácq; parte dextra ad iugulum festinare, processúque propagines in diaphragma & pericardium edere, ramo cordis ambitum irrigare, pariete suo sinistro illius dextrum ventriculũ subire atque circumplecti: paulóque suprà, venam coniugij expertem in quintam dorsi vertebrã deiicere, quæ mox deorsum excurrens multis riuulis octo vtrinq; costas inferiores alit. Omnibus hanc ipsam cõstitutioné seruantibus, commodum est de neruis è sexta cerebri coniugatione huc missis verba facere: de hísque rursum qui è dorsi medulla in singula costarum interualla vtrinq; porriguntur. Hi enim nunc conspicuò discerni poterũt, vt & ij sanè qui per costarum radices vtrinque ad inferiora contendunt, & qui per dissèpientem membranam in medium diaphragma se inferunt, & qui per sterni concaua in diaphragmatis summa apud malum punicum figebantur. Qui autem vnà cum œsophago ventriculum subeunt, posthac apertiùs eminebũt. Iam pars aduersa

Pulmones *Cor.* *Vena caua.* *Nerui.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

aduersa adeunda est, sinistérque pulmo similiter erigendus, vt simul atque arteriarũ è corde distributio recitabitur, maioris illius trũci deiectio in spinam, eiúsq; in duos insignes ramos sursum deorsúmque latos diremptus spectetur. Quę omnia quo cũctis clariora euadant, interim dum arteriarum atque venarum productiones memorabuntur, iugulũ atque guttur detegendum adusque oris interiora, findendáq; ex maxilla inferior adacto cultro in eam menti cõmissuram multò arctissimam atq; contumacissimam, quæ primores inter dentes consedit. Quod si non facilè pręstari potest, maxilla infirmiore loco obteri debet, aut serra desecari. Cũ autem sic nuda & in medio posita erunt omnia, tum venę cauæ tum arteriæ diductio omnis quæ apud ganglium in alas, in humeros, in ipsam denique ceruicẽ fit, clariùs elucebit. Quod si illarum productiones in extremũ animo est promouere, decet administros per otium eas in brachiis consequutione quadam retegere: at priùs tamen cautione quadã vinculis excipiendi sunt rami omnes, statim vt è stipitibus suis emerserunt. Nerui recurrentes hunc iam ordinem tenent vtrinque ab arteriarum ramis, quos circumplicant, ad laryngem sursum perspicuè reducti. Post hos sunt guttur, larynx, epiglottis, tonsillę, lingua, & quicunque huc nerui pertinent, atque venæ deinde columella, palatum & dentes, quorum nõ minus perspicua est inspectio, quàm expedita atque breuis explicatio. His ita permixtè vniuerséq; citra vllam disruptionem aut ademptionem commostratis, expedit demum singula solerter eximere simúlque illa denuò seorsum rimari, quo prorsus & vsquequaque perspicua sint & tanquam in clarissima luce exposita. Imprimis itaque & vena caua & aorta sub ganglio execabitur, priùs tamen vinctis vt dixi ramis omnibus qui illinc sparguntur, maximè verò iis qui in ceruicem & caput excedunt. Vena caua ea rursum sede quæ inter diaphragma & cor posita est ipsa quoque aorta arteria in trunco maiore statim vt ex corde emergit in spinam, discindetur adhibitis priùs vtrinq; vinculis. Summa lingua, asperaq; arteria tum demum ab œsophago sensim detrahetur, infixa nouacula ad dissepientis membranæ radicem, tota dirimetur adusque diaphragmatis concursum: deinde verò arrepta sublatáque lingua & aspera arteria, mox pulmones insequentur, itémque disse-

Arteriæ.

Iugulũ & ceruix.

Nerui recurrentes.

partes oris

Exẽptio partiũ interiorum.

piens membrana, pericardium, cor, & quæcunque vasa in id pertinere diximus: restabunt duntaxat œsophagus & ramus aortæ qui spinę dorsi accumbit. Horum iam extirpatorum debet accuratiùs substantia percipi: itémque figura, magnitudo, partiúmque numerus, quàm maxime autem vẽtriculorum cordis, valuularũ & vasorũ in pulmonibus constitutio, quæ dum reliqua administrabuntur: ingenti lebete ebulliri poterunt proximo spectatorum conuentu minutatim excutienda & explicanda. Vt autem quæ reliqua sunt viscera eximãtur integriùs, vena caua eo loco qui inter iecur & renes medius interponitur discindenda: tum deinde œsophagus subdito scalpello vnà cum adhærentibus ei neruis, qui tum manifestissimè se promunt, secernetur, móxque nouacula per diaphragmatis radicem acta, id primum, deinde ventriculi, iocineris atqne lienis vincula circuncìdet, Apprehensa tum gula, multa protinus consequuntur, nempe ventriculus: ieiunum intestinum, iecur, lienis & venæ portæ atque cauæ non exigua portio. Hoc autem ipso opere decet animum ad arterias adhibere, & ad neruos qui ex spinæ compluribus locis in hæc viscera proferũtur. In singulis cùm exempta fuerint, licet substantiam, figuram, magnitudinem, partiúmque numerum seorsum ad vnguem explorare atq; sagaciter inquirere: at situs & connexio nõ nisi

Arteriæ & venæ. cùm omnia hęrent in corpore, nondùm de suis deuulsa sedibus, certo perspici possit. Iam vero extis omnibus sublatis, aorta spinæ accumbere adusque renes sola conspicitur, in qua complura cernere est earum arteriarum foramina, quas in diaphragma, ventriculum, iecur, lienem, mesenterium, atque renes efferri diximus, omnia quidem, inter se finitima eo situ vbi initium est lumborum. Locus sanè & occasio hìc pulchrè offertur ad venarum arteriarúmque in omnes artus distributarum consectionem, hanc tamen non alia via atque ratione administrandam, statuo, quàm quæ supra est a nobis exposita.

De capite Quocirca de capite pręcipiendum iam est. Post eius capillos atque cutẽ, pleriq; solẽt caluæ ossa omnésque suturas edisserere: quod dũ fit calua tota serræ crebris impulsionib. circũdicitur, móxque sensim extirpatur, vt

Meninges qui è meningibus per suturas in pericranion emanant villi spectẽtur. Dehinc autẽ inito sermone de meningibus, crassior illa vncis sublata, ex fronte occiput desecabitur, in

qua

qua quò turgidiores & illuſtriores conſpiciantur venæ, ceruicis venæ & arteriç conſeruentur arctioribus vinculis obſtrictç. Sub hac tenuis altera meninx ſimiliter vncis extollenda palámq; indicanda: hinc proximum erit oſtendere vt ambæ inter priores cerebri partes iunctæ demergãtur, vtq; cerebrũ à cerebello copulatæ diſterminent. Ab his autem cùm cerebri completa erit deſcriptio pars eius ſumma ad dimidiũ ferè minutatim reſecabitur, dum detracta ſuperiore illa medullç portione, priores intus ventriculi, quique in eis cõtextus eſt choroides, pateſiant: dúmque ſenſim ablato eo quaſi fornice qui ventriculũ mediũ integit, canalis vermi ſimilis ab hoc in cerebellũ traiectus, animaduerti poſſit oculíſq; luſtrari cum glutiis vtrinq; aſſidenti us. Priuſquam hinc vltrà pergatur, ſeptẽ neruorum coniugationes explicari commõſtraríque ſigillatim debent, cerebri quidem lateribus molliter alternè ſublatis: hæ ſi quidem diu incorruptę manent. At contextus admirabilis, vt & certè vermis atq; glutia, tridui quatriduíve cadaueribus, præſertímque ſtrãgulatis flacceſcunt atque contabeſcũt, vix vt ea clarè detur internoſcere. Recens autem extincto animante cõtextũ illum choroidem è prioribus ventriculis perſequi conueniet adúſque lacunã & cerebri baſin, è qua vt craſſa meninx euulſa fuerit, glandula in conſpectũ veniet ſub qua & oſſe prætenui quod veluti ſumma eſt cunei facies, contextus ille mirabilis integer pleniúſque cernetur. Poſtremò autẽ cerebello detecto ventriculus obſeruabitur, illiúſque in ſpinę medullã deriuatio, itẽmque venarum & arteriarũ extrema illuc ex inferis partibus allata. Quod ſi prçterea ſpinam omnem in longum diffindere placet, erũt perſpicui ſanè omnes prodeuntiũ illinc neruorum exortus, quos qui volet cum muſculis conſecutione quadã ad extremũ perſequi, deſtinatum in id corpus conſecabit, eum prorſus ordinẽ imitatus, quem ſuprà de neruis ac muſculis conſcripſi. Senſuũ ſpeculari inſtrumenta nullius eſt laboris aut induſtriæ, quin & omnis oculorũ cõpoſitio nõ minus ex bubulis quàm ex humanis animaduerti poteſt. Quocirca hic iam rei finem pono, cùm ſumma & generalis ratio adminiſtrandę conſectionis ſatis ſupérque explicata videatur: nam ſingula quę vnuſquiſque nullis adminiculis, ſed (vt dicitur) ſuo marte minimáque meditatione ſuffecerit, hîc fruſtrà viderer perſequutus.

Cerebrum & eius partes.

Neruorũ coniugationes.

Rete mirabile.

Cerebellũ

Spinadorſi

Senſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

PERORATIO.

Frmiſſima artis medicæ fundamenta iactauimus, dum deſcripta humani corporis conſectione, omnes eius particulas ſingillatim ob oculos propoſuimus: quarum cognitio ſi ſenſuum fide atque conſtantia firmabitur, vim quodammodo iam adipiſcitur aut communium euidentiúmque notionum, aut earum quas Geometrę non demonſtrare, ſed poſtulare ſolent vt ſibi concedantur, ex quibus pohſtac aditus ad demonſtrationem facilis patebit. Si præterea fructus commoditáſque ſpectabitur, conſectio eam ſubiectam materiam explicat, in qua omnia quæcunque ars pręcipit verſari examinaríque debet. Vt enim qui rerum geſtarum memoriam repetunt, non illas rectè poſſunt animo concipere, niſi priùs locos & regiones quibus obtigerunt vel ſenſibus luſtrarint, vel ſibi quodammodo ipſi cogitatione depinxerint: ſic profectò ſi quæcunque ſolet ars medendi tractare percipienda ſunt, neceſſe eſt humanum corpus perſpectum habere, in quo omnia contemplemur & quaſi penitus animo cernamus. Huc atque illuc errans & vaga & omnis rerum cognitio, futilis parúmque ſtabilis memoria, quæ in hoc tanquam ſolio non confidit atque ſuſtinetur. Res quidem quàm verba multò ſunt conſtantiores, & quibuſcunque vel morbo vel ætate ingraueſcente, vel diuturnitate temporis mentis ſenſa vaneſcunt, iis priùs nominum quàm rerum cognitio atque memoria deponitur. Vnde cùm tanta in rebus & in locis vis inſit admonitionis, non ſine cauſa ex his veteres cognitionis & memorię duxerunt diſciplinam. Itaque vt ad hiſtoriæ fidem Geographia, ſic ad rem medicam corporis humani deſcriptio pernoſcenda.

Anatomes neceſſitas & præſtātia.

LIBRI I. DE PART. CORP. HVMANI deſcriptione, finis.

DE

DE ELEMENTIS, LIBER II.

PRAEFATIO.

QVi parcè ac leuiter in philoſophia artium omnium procreatrice verſati, medédi artem diſcendam tradendámve ſuſcipiunt, ſatis ſupérque ſe facturos exiſtimant, ſi humani corporis anatome decurſa è veſtigio ad ſingulorum morborum cognitionem curationémque feſtinent. Hoc dum illi compendio ſibi viam parant, moliuntúrque breuem ac facilem artem, in perpetuæ obſcuritatis latebram præcipites ſe deuoluunt, & quaſi luce menti erepta, denſam noctem ac tenebras ob oculos offundunt. Eſt enim ipſa ratio lux mẽtis, quam qui deſpuunt, neque rerum cauſas intueri, neque quid quaque in re verũ ſit exquirere, neque falſa diiudicare poſſunt: ſed omni æuo ſingulari illo ſplendore deſtituti, cęco quodam & temerario nixu ſurſum deorſum trahuntur: diſſolutam & ſine neruis ac articulis huc & illuc fluctuantem futilémque rerum confuſionem animo conſequuti, cunctis in rebus quaſi modò naſcentes obhæſitant nihil ratum, nihil comprehenſum, nihil fixum habentes, ſed ſemper in ancipiti & eo loco ſtantes, à quo leui momento poſſint dimoueri. At vero qui admirabili quodam philoſophandi ſtudio concitati, conabuntur in ea curricula venire, in quibus celebrium virorum impreſſa ſunt veſtigia, ij rerum cognitione primùm accepta quæ ſenſibus obuiam inciderunt, rudi earum contemplatione, minimum tenebuntur, ſed vltrà progreſſi mentis agitatione eò ſe conferent, vnde tanquam prægreſſis ex cauſis illæ ſuam originem traxiſſe videantur. Hinc ſenſim penetrabunt altiùs, donec id tandem cogitatione pertingant, in quo expleta mens tanquam in extremo conſiſtat. Quum igitur humanum corpus anatome in partes ſenſu conſpicuas diſſolutum iam ſit, ab his deinceps ad ea tranſeundum, quæ cogitatione ſola diſcuntur, & altiùs inueſtigandum ex quibus elementis pars vnaquæque condita ſit, & quæ ſit elementorum permiſtio, quæ temperãtio, quæ vires ac facultates lateant in illis, & quo ſpiritu

Nihil firmum eſſe, quod nõ ex cauſis per demonſtrationem cognitum ſit.

Inueſtigandi ratio ſeu ordo reſolutorius.

quóve calore feruentur. Quum analysi hęc inuenta perceptáque fuerint, compositionis dein ordine cõspicuum fiet, quæ sint effectrices omnium causæ, qui ab his gignantur humores, quæ partium singularum functiones sint, & quæ naturalis omnium administratio. Sic vniuersa contrahetur physiologia, quę naturalem de homine contemplationem demonstrationis vi constituit.

Humani corporis in partes tum compositas, tum simplices dissolutio. CAP. I.

HVMANVM corpus vnum efficit tum continuatio seriésque partium, tum omnium consentiens & in molitionem vnam conspirans illa cognatio. Id autem simplex cùm minimè sit, varium efficitur partium diuersi generis structura, & earum multiplici figura: quę non modo locis disclusæ iacent, sed etiam aliæ ex aliis sunt conditę, aliisque aliæ figuris insignes, prout sua cuiusque conditio & facultas poscere videbatur. Itaque corpus vniuersum in caput, thoracem, ventrem & artus dirimi distrahive potest, ex quibus coagmentatum apparet, hæc ipsa rursum in alia: caput quidem in faciem, oculos, frontem, nasum, auriculas, aliáq; plura: thorax in pectus, latera & pulmones, venter in abdomen subditáq; viscera: artus in tota crura & brachia: atque hæc in humeros, cubitos & manus. Rursum verò hæc singula minutiùs conciduntur, vt manus in digitos & palmã, digiti in alia, vt in cutem, venas, arterias, carnem, neruos tendones, vincula, cartilaginem, membranas & ossa: similiter cætera membra qui penitius introspiciet, sentiet vnũquodque in hęc omnia vel certè plurima dissolui vltra quæ iam nihil vel diligentissima sensuum obseruatio possit cognoscere. Sui enim hæc vndique similia sunt, vnam parilémque omnino substantiam adepta: vnde primùm Aristoteli ὁμοιομερῆ, id est eiusdem naturæ partes nuncupantur, quæ simplices quoque dici possunt, in quibus nimirum tantquam sensu minimis corporis dissolutio consistit. Sic quidem vltimæ sunt & extremę, quæ tamen si compositio spectabitur, primę fient omnium. Ex harum enim compactione aliæ partes constant, quas ἀνομοιομερεῖς, id est, naturæ dissimiles, appellant, vt plerique simplici nomine illas similares, has vero dissimilares. Illas pręterea, primas & simplices,

Totius humani corporis dissolutio vsque ad simplicia.

Partes similares & dissimilares.

Simplices & compositæ.

Totius compositio ex simplicibus.

plices, has compoſitas, quod illæ iſtarum gratia habētur, & tanquam materia quędam in diſſimilarium compage & coagmentatione ſubſternuntur. In compoſitis modus ſtatuitur, vt hę minus, hæ vero magis compoſitę iudicentur. Eſt autem & cùm diſcernendo partium geſtiones & munera ſpectantur, atque tum quoniam officiorum actionúmque gratia, corporis partes conditæ ſunt, omnem eam partem cuius opera communem toti corpori actionem edere poſſumus, inſtrumentum licet appellare,& quaſi ſubſidium ad aliquid agendum. Deinde ex actionum geſtionúmque differentia & ordine, inſtrumentorum differentiæ ponuntur. Sic vniuerſum corpus animæ iinſtrumentum ſtatuimus, & viſionis oculum, concoctionis ventrem, comprehenſionis manum, progreſſus pedes. In his vero & digitus minus eſt inſtrumentum quàm manus, & hæc, minus quàm brachium, hoc denique minus quàm corpus vniuerſum. Quoniam vero organū non ſui ipſius, ſed obeundi muneris gratia eſt conſtitutum, vt opus efficiat, debet apparationem quandam & inſtructionem in id obtinere, vnde & nomen inuenit. Eſt autem ea figuræ cócinnitas, quæ ſua eſt cuiuſq; & qua adempta iuſtrumenti ratio perimitur. Nihil enim quod rude & informe, inſtrumenti nomine dignum eſt, ſed quod formatum & inſtructum & aptū corpus eſt ad opus, id idoneum illius eſt inſtrumentum. Quocirca ſi exquiſita petetur nominum ratio, inſtrumentarię, id eſt formatæ parti obiicitur pars informis, & ὁμοιομερὸς ἑτερογενεῖ atque hæc oppoſitio eſt in ſubſtantiæ genere, illa verò per figuram. Vnde perſpicuum eſt eos rerum genera permiſcere, omniáque turbare, qui parti (vt ita dicam) ſimilari inſtrumentarium opponunt, perinde atque ſi albo dulce contrarium facerent. Sed & ea quæ diuerſorum ſunt generum, pronuntiantur de eiſdem palàm eſt contraria non eſſe. Atqui venas & arterias oſſaque plurima ſimili natura cùm ſint, inſtrumenta tamen omnes appellant ob figurę ſpeciem Ea nequaquam inſtrumenti ratio eſt, vt ex partium varietate concretum ſit, cùm ferream ſecurim opifices plerumque totam exhibeant., ſed vt idonea figura ſit inſtructum. Neque demum ſimilaris corporis neceſſe eſt quodquis fragmentum totius appellatione dici. Quo errore quidam abducti, venæ & arteriæ tenue fragmentum cùm vi-

Pars organica ſiue officialis.

Inſtrumētiratio.

Parti ſimilari inſtrumentariā non opponi

Prima ratio.

Secunda.

Tertia.

derent neque arteriam, neque venam appellari, dissimilium partium esse censuerunt, ignorantes illa non substantiæ, sed figuratæ substantiæ nomina accommodari. Necesse quidem est similarium fragméta similem integris substantiam obtinere, at non illicò eadem quoque apellatione dici. Ergo hoc difficultatis vt claudatur, quæcũque in corpore pars diuersi generis apparebit, eadem mox & instrumentaria iudicetur: hoc enim natura prospexit, vt particularum dissimilium compositioni, figuram & conformationem quandam coniungeret At non sic licet reciprocare, vt quæ pars instrumentaria sit, eadem statim ex varia natura constet, sitque dissimilaris.

Quid pars corporis, & quot simplices ac similares propriè dinumerentur. CAP II.

PLVRIMA habet humanum corpus, cõtinétque simplicia, sine quibus neque diu, neque conuenienter conseruari potest: vt spiritus, lac, semen, sanguinem, vtiles humores, & quæ ab his defluunt superuacanea suis quibusdam receptaculis concepta: præterea ossa, cartilagines, vincula, tendones, mẽbranas, neruos, venas, arterias, cutem, carnem, itémque adipem, medullam, pilos & vngues: hæc omnia quidem simplicia, sed quibus non ex æquo partis appellatio attribui potest. Pars enim, est corpus toti cohærens communíque vita coniunctum, & ad illius functionem vsúmve comparatum. Itaque sanguinẽ in venis vel humores toto corpore fusos partes non dicimus, vti neque spiritus impetu cordis impulsos in arterias: hos enim corpora in præsentia non dicimus. Illi quamquã sunt corpora vti & oculorum humores, nusquam tamen hęrent coniuncti, sed fluxi deerrant quasi vase conclusi. Siquis humor intus fortè concreuit, hæsitque ventriculo aut lieni, quia tamen illi verè coniunctus non est, neque communem vitam accipit qua regatur, pars haberi non debet, vt neque calli, neque verrucę, neque tophi. Sed neque ex carne tumorem vndelibet erumpentem, licet alatur & viuat, partẽ verè dixeris: quia præter naturam & prodigiosè cùm sit, nullam functionem nullúmque vsum toti, sed potius incommodum affert. Sic neque oculi dimidium pars est corporis simpliciter & absolutè vocanda, quòd nullam functionem nullúmq; sola officium

Pars corporis quid

Definitionis explicatio.

ficiū exhibeat: cuius & aliud argumentum eſt, ꝙ neque organō, neq; ὁμοιομερὲς rectè appelletur. In horum quoque numero habendū eſt tenue oſſis aut nerui fragmentū. Iam verò omnibus hac ceu lege quadam comprehenſis, ſcrutemur num pili & vngues corporis partes & eſſe & dici poſſint. Illi quidem è corporis materia conſiſtunt, hærèntque toti firmiſſimè, propria quadam circumſcriptione definiti, neque profectò præter vſum cōdonati mortalibus: attamen quòd non ita coniuncti ſunt, vt communi totius vita fruantur, in partibus corporis non habentur. Non enim illi oſſium aut ſtirpium more viuunt, nec alimento intrò adacto tractóve nutriuntur, nec incrementum in latum & profundum vt in longum ſuſcipiunt, ſed materia quadam vice alimenti (propriè ſiquidem alimentum non eſt) illis ad radicem poſita iunctáque, in longitudinem atque molem ampliorem proferuntur, haud ſecus atque lapides qui in terræ ſunt viſceribus, aut domus dum extruitur: quod ex his palàm fiet, quæ de nutritione poſthac dicentur à nobis. Non pauca tamen his obiici poſſunt. Nam pueris vnà cum digitis vngues quoque in longum atque latum increſcunt, paritérque in profundum, & ætate craſſiores durioréſque euadunt. Eadem eſt & in pilis ratio, qui prouectis quàm pueris vt lōgiores ita craſſiores ſunt & rigidiores. Deinde verò quòd vngues & pili non creſcunt in immenſum, ſed definitam incrementi legem & metam habent, quemadmodum & ſtirpes, fidem facit eos vera nutritione increſcere. Si enim admota duntaxat ad radicem materia atque ſubiecta adaugeſcunt, quoniam continenter ſuggeritur & accedit (hoc teſtimonio quòd deraſi vel præciſi ſemper ſubnaſcuntur) cōtinua adiunctione deberent tandem in immenſum luxuriare atque grandeſcere. Atqui contrà fieri cernimus, his vt plantis conſtitutos incrementi limites, quos prætergredi non liceat. Quocirca his vt ſtirpibus videtur alimentum omnem ſubſtantiam intro ſubire, quod prima ętate alit & auget: & tandem ceſſante incremento tantùm alit. Hæc quidem non mediocriter vrgent, ſed illa magis, quod pili vel vngues pręciſi omni ętate vel decrepita & præcipitata recreſcunt: deinde quòd hecticis & tabidis, quibus reliquum corpus non augetur modò, ſed etiam planè exhauritur & liqueſcit, ij ſoli diffunduntur & grandeſcunt: neque is mo-

Pilos corporis partes nō eſſe, vt neque vngues.

Aduerſæ rationes.

Aduerſoriū refutatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

do,sed etiam vita destitutis corporibus. Quibus apertè conuincitur non naturę attrahentis beneficio, sed excrementi redundantis vi & egressu ab radice duntaxat illos increscere. Emergit autem id pręparatum pulsúmque vi caloris, indicio, quòd defunctis non semper augescunt. Quòd pueris ętate procedente in latum spargũtur, efficit partium à quibus prodierunt amplitudo: quòd verò fiant crassiores, excremento tandem sicciori adustiorique facto acceptum refertur. Quòd autem cùm ad iustam magnitudinem peruenerunt, non vltrà promitti trahíque possunt, tametsi materia ad radicem suppetit, vnum ex his est in quibus non aliud quàm mirari liceat Dei & naturę prouidentiam. De medulla autem nihil ambigi potest eam, quę in spinæ fistula tenetur, non aliter quàm cerebrum corporis partem esse: quandoquidem non vsu modò, sed proprio quoque perfungitur munere, & vitam habet, cuius ope trahit & in se recondit alimentum. Cæterùm quæ in exilibus ossium cauernis est, vt liquidi humoris speciem ostendit, ita non pars corporis est, sed ossis alimentum, quod à sanguine primùm deductũ ab illius natura mox deficit, sensimque mutatum in ossis naturam tandem facessit. Similiter quæ maiores implet ossium laxitates, vt crurum, vt humerorum, quanquam firmior solidiórque subsistit alimentum, tamen est ossis tanquam commeatus aliquis congenitus datúsque ab ortu, propterea quòd ossis soliditas non facilè aliud sinit extrinsecus intrò commeare. Medulla quidem vi ossis atque tepore albescit & concoquitur, raptáque sensim in ossis naturam absumitur. Quòd igitur in ea laxitate manet tanquam superabundans ad futuram necessitatem, id medulla est, quam Aristoteles concoctum excrementum (sic vocant succum corporis superuacaneum) appellauit, non tamen inutile & reiectaneum. Quamobrem decepti videntur qui vt aduersus sententias in concordiam adducerent, medullæ partem alteram vtilem, inutilem alteram, totam verò partim alimentum partim excrementum esse prodiderunt. Fa ne pręproperè desit, illapsi extrinsecus alimenti subsidio sustentatur, eo indicio, quòd quę in iuuentute rubro colore perfusa erat & sanguineo: ętatis progressu alba fit, & vt reliquum corpus adipata. Cęterùm illius nulla est vera nutritio, neque sanguinem prolectat sibíque iungit, quòd vita

Spinæ medullam corporis partem eße.

Oßium medullã partẽ non eße.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nulla conſtet, vt neque ſanguis neque quiſquam alius hu-
mor. Similis eſt ac fortaſſe maior in adipe ratio, quem pa- *Adipē cor*
làm eſt è ſanguinis portione prępingui, hanc autem ex ali- *poris partē*
menti concoctioníſque probitate generari, quę dum af- *non eſſe.*
fluens in animalis pulpam non abſumitur, ſenſim exagge-
rata in molem, è venis iam delapſá in adipem concreſcit à
frigido. Quòd ſi illius efficiens eſt frigidum, quomodo cor- *Prima ra*
poris pars eſſe poſſit? Quem confirmamus humorem in ve- *tio.*
nis nondum partem eſſe, quî putemus extra venas frigoris *Secunda.*
vi concretum partem fieri? Si quis eſt huic argumento lo-
cus, videbitur ſimiliter gelati in ventriculo ſanguinis gru-
mus, pars eſſe corporis, ſi modo illi adhęrebit. In carne ra-
tio diuerſa, quòd hęc vt cęterę partes omneis non ex con-
creſcente, ſed ex conuerſo, mutatóque ſanguine gignatur. *Tertia*
Eſt & aliud quod adipem vt medullam à communi partium
notione ſecludit: nam per inedias, per alimenti & ſanguinis
penuriam, cedit vertitúrque in vtile partibus alimentum.
Atqui pars nulla partem alteram nutrit, neque alia alij fit *Quarta.*
nutrimentum. Deinde omnes tum ſimplices tum compo-
ſitę, propria quadam circumſcriptione continentur, quam
(tametſi in ampliorem molem diffunduntur) ſimilem ſer-
uant, niſi pręter naturam ſint affectę: adipem & medul-
lam nulla propria circumſcriptio aut figura, ſed vicina-
rum duntaxat partium ora & extremitas circumiecta clau-
dit. Vnde intelligi poteſt in partium numero & ordine
non pilos, non vngues, ſed nec medullam, nec adipem eſ-
ſe. Scio Ariſtotelem partes ſimplices, alias molles & humi-
das dixiſſe, alias duras & ſolidas: atque inter illas ſangui-
nem, adipem: medullam, genitale ſemen & lac recipere: quo
loco is quicquid in corpore tenetur, partis appellatione
complectitur. Nos verò accuratiùs ea ſequimur, ex quibus *Decē par-*
ad medēdi artem fructus percipi poſſit. Ergo quæ verè exi- *tes corpo-*
ſtimari debent partes ſimplices, hæ reſtant: os, cartilago, *ris ſimpli-*
vinculum, membrana, tendo, neruus, arteria, vena, caro, cu- *ces.*
tis. Satis multa de partium differentiis: vnde huc digreſſa
eſt, eôdem redeat oratio.

*Quid elementum, quæ medicis in corpore partes elemen-
ta, & quæ principia dici debeant.* CAP. III.

CORPORIS vniuerſa moles tametſi varia compoſitio-
ne ſtructa apparet, ſectione tamen in eas dirimitur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

distrahitúrque partes, quæ similares cùm sint, iam nō vltrà in alias distribui possunt: sunt illæ quasi retexendo postremæ, quas simplices, sensus percipit, cogitatio autem ratióque nostra omnium primas ortu & compositione iudicat. Quare corporis elementa illas statuere conueniet. Elementum enim corpus est simplex, ex quo quidque primùm constituitur. Simplex quod distrahendo vltimum offenditur, quódque diuisione minimum est, aut si magnitudine & mole præditum est, in diuersas tamen species partiri nequit. Simplicium connexione compositum emergit, cuius eas duntaxat partes elementi appellatione designamus, quæ omnium primæ fuerant, & ex quibus compositionis successus originem duxit. Simplicem partem antecedunt forma & ea materies quam informem nudámque intelligimus: verùm quia corpora non sunt, illas ab elementi notione abducimus. Principia quidem sunt, quæ singula separatim minimè subsistunt, concursione implexúque suo corpus efficitur. Compositis corporibus, tum principia, tum elementa insunt: sed hæc quidem corporea sunt, ex principiis condita, quæ & per se sola consistunt, & in totius sunt genere: principia autem simplicissima habentur, incorporea nec in totius genere, quę seorsum minimè subsistunt, implexúque mutuo corpus instruunt. Itaque quas eiusdem naturę diximus corporis partes, si sensuum testimonio credimus elementa sunt corporis, quæ prima subiecta sunt nobis. Semen autem genitale & maternus sanguis principia statuentur, non quæ componunt, sed quæ corpus efficiunt: hic enim ceu materies quędam est, illud vt causa efficiens, quod nimirum omnis generis partes conformare suo loco dicetur. Hęc esse corporis elementa falsò quis affirmet, cùm id minimè constituant, nec in eo præterea seruentur, eius verò causæ sunt & principia. Ad hunc modum stirpis principia æstimanda sunt, semen & succus è terra libatus ac haustus: elementa, radix, lignum, medulla, cortex. Sed enim de rebus omnibus cùm duxerimus non esse sensuum ope, sed mentis acie æstimandum, non alienum sit inquirere ordinem similium partium: quę cùm sint elementa ante oculos posita, num alia quædam sint illis priora, quæ ad sensus permanare non possint: an item illis inferantur iactatæ & peruulgatæ quatuor illę rerum naturæ, terra, aqua, aër, & ignis.

Elemētū quid.

Principia.

Elemētorū & principiorum discrimē.

Qui-

Quibus rationibus terra, aqua, aer & ignis rerum omnium elementa dicantur.

CAP. IIII.

SI quæ in natura ſunt rerum omnium communia elementa, quæ rebus omnibus promiſcuè gignendis ſeſe accommodent, illa ſanè & plura eſſe neceſſe eſt, & quodammodo contraria & affectioni ſubiecta. Nam quod vnicum & ſimplex eſt, non habet à quo efficiatur, cùm à ſeipſo pati non poſſit. Neque plura vnius ſimiliſque rationis ſi fuerint, inuicem agent, ſed mutuò ſe fouebunt tanquam vnum ſint. Quinimò ſi fortè illis contrariæ qualitates deferantur, niſi his pariter ſubſtantiæ inſint mutationi affectioníque ſubiectæ ſuo illa congreſſu ne minimum quidem mutabuntur, ſed illęſis ſubſtantiis nihil diſſimile ſibi compoſitum reddent. His argumentis tanquam fuſtibus vis illa & turbulenta concurſio atomorum immutabilium, per inane volitantium, in exilium relegata, & de natura mundóque depulſa videri poſſit. Itaque vt ligna, lapides, & animantia mutationem patiuntur, ſic & ea facilè mutantur ex quorum concretione hęc communi ortu prodierunt. Si facilè mutabilia ſunt, neceſſe eſt omnino prędita eſſe qualitatibus valentiſſimis, quarũ diſſidio & repugnantia nõ ipſę modò qualitates ſeſe obtundant, ſed & adiectorum vicinorúmque corporum ſubſtantię totę immutentur atque conuertantur. At quęnam hę ſunt validiſſimę? Quęcunque corpori infunditur qualitas, in vnum aliquem quinque ſenſuum cadit: atque vt ſuum quęque ſenſum mouet, ſic illi quadam proportione reſpondet. Vnde cùm ſit tactus ſenſuum primus, íſque plurimùm corporeus, quę hunc feriunt qualitates omnium primæ ſunt & maximè corporis participes: quod certè efficit, vt ab his ſummis doloribus afficiamur aut voluptatibus. Quocirca non candor aut nigror, non dulcedo aut amaror, non quæ cæteros ſenſus, ſed quę ſolum tactum concitant qualitates omnium ſunt potentiſſimę. Ex harum autem genere aliæ ſunt principes, alię ex his ortę: principes, calor, frigus, humor, ſiccitas: ex his ortæ, quę in molli, duro, craſſo, tenui, lęui, aſpero ſunt corpore, quę variæ dicuntur & quaſi multiformes. Harum quippe ortus principibus illis refertur acceptus, quę omnium & primæ ſunt

Elemẽtorũ facultates eſſe contrarias.

Elemẽtorũ ſubſtãtias mutari.

Tangendi qualitates omniũ primas eſſe et valentiſſimas.

Primas qualitates elementis primùm inſidere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

potentissimæ. Elementa igitur ex quorum concursione omnia gignuntur atque concrescunt, si conuersionibus mutationibúsq; sese plurimùm exagitant, debent his ipsis qualitatibus pollere, & quibuscunque corporibus illæ naturaliter summę insunt, hæc ipsa in prima rerum omnium elementa asserúntur. Sunt autem ea, terra, aqua, aër & ignis. *Elementa quatuor.* Est quidem calor summus ignis, qui ceu feruor quidam est & exuperantia caloris. Aër calidus, vdúsque ceu halitus, cuius humor dissipabilis, quædam est fluxio per cuncta rerum meabilis, leuitate subtili ambientem locum implens celerrimè. Humor aquæ pergleidus quidam liquor est: vt terræ siccitas firma quędam constantia & stabilis grauitas, quibus subsidit & suis clauditur limitibus, cùm cætera elementa nonnisi externo contineri possint Quanquam igitur quæ aqua perfunduntur, multò plus madent quàm quæ aëre respersa sunt, id tamē non ob pleniorem aquæ humorem accidere putandum, sed quòd is in crassiore fluxáque substantia positus, dum in vias recessúsque corporum inseritur, consistit, retentúsque diutiùs illa afficit, madidiorá que reddit, quod aër prę tenuitate efficere nequit. Verùm mador hic quem appello, non humor est is quem disquirimus. *Vt aer sit humidior aqua.* Neque prętereà ignis inde quòd maximè desiccat, siccior quàm terra iudicandus. Id enim non per se, sed caloris interiectu efficit, quatenus corporum humorem suo calore exhaurit ac dissipat: at terra affusum humorem combibens per se sola siccat. *Terram esse sicciorē igne.* Aer perinde ac ignis ex accidenti madidū linteum exiccat, vti & frequentes balneę, dum vberiorem è corpore sudorem exciunt euocántque. Sic autem qualitates hæ, quatuor rerum naturis summę obtigerunt, vt quemadmodum puro igne nihil calidius nihilque leuius, sic terra nil siccius, nil grauius, ne plumbum quidem vel aurum: aquam synceram nullius medicamenti vis gelida euincit, vt neque aerem vllius humor. *Summæ elemētorū qualitates* Summę prętereà sic illis insunt, vt ne minimum quidem possint augescere, remitti verò possint: quod argumento est eas qualitates licet summas, infinitas tamen non esse, quandoquidem infinitum nihil minuitur finita portione detracta. Est porrò sua cuique elemento retusior altera qualitas, simplex illa quidem, sed quæ summum generis sui gradum non impleat. *Remissæ elementorū qualitates* Ea in igne siccitas est caloris comes, in aere calor, in aqua humor, frigus in terre

[t]erra siccitati copulatum. In his quęcunque qualitates eo[d]em nomine, eodem & illæ genere continentur: atque li[c]et eorum quibus insunt corporum ratione distent, affines [t]amen sunt, tum natura, tum mutationis prompta commo[d]itate. Itaque ingentes quatuor naturę toti mundo con[c]ertæ ea sunt rerum omnium primordia, quorum nobis [p]roposita fuerat disquisitio.

Corpus hominis, vt cæterorum omnium, ex quatuor elementorum concretione necti & contineri. CAP. V.

SI quatuor ea sunt rerum primordia, ex quibus sursum deorsum vltrò citróque commeãtibus, mundi natura est [c]ontinuata, necesse est eorum vicissitudine cùm reliquo[r]um omnium, tum hominis corpus conflari, ex hísque ceu [e]x primis rerum initiis constare. Quod tametsi vel simpli[c]i argumentatione in medium proposita planum esse de[b]et, inductione tamen res quasi ob oculos posita verita[t]em pleniùs illustrabit. Vna manet omnium firma consen[s]io, corporis vniuersitatem ex partibus diuersi generis pri[m]ùm constitui, deinde dissimiles has consimilium strue & compositione integrari. Iam verò docendum hasce consi[m]iles ex primorum quatuor elementorum cõcursione nas[c]i. Has quidem olim ex semine ortus sui primordia duxis[s]e, fiet posthac promptum & obuium demonstratione, si[m]ul easdem adoleuisse materni sanguinis beneficio, qui a[l]imenti vice suffectus est. Parentum semen ex parato sangui[n]e factum esse extra omnem controuersiam est, adeo vt ne[m]o qui rem perspexit, ambigat omnem partium substan[t]iam à sanguine aut proximè, aut tãdem processisse. Nomi[n]e sanguinis quatuor humorum mixtam cõgeriem appel[l]amus: hanc verò esculenta potulentáque ingesta nobis in[n]ouarunt. Hęc porrò siue animantium carnes erant, siue [p]isces, siue terræ fruges & stirpium fructus, à promiscua ele[m]entorum concursione aliquando sunt procreata, eo sanè [o]rdine quem pulchrè nobis cecinit Lucretius:

Similares corporis partes ex elementis ortas esse.

Lib. 7.

Lib. 2.

Sic tempestiuis ex imbribus humida tellus
Vertit se primùm in frondes, & pabula læta
In pecudes, vertunt pecudes in corpora nostra
Naturam, & nostro de corpore sæpe ferarum
Augescunt vires, & corpora pennipotentuum

Simplici elemento nihil posse nutriri.

Nihil enim ſimplici elemento nutriri,vt neque naſci poteſt.Stirpes quæ prodierunt è terra,non illinc omnia traxerunt.ſed ſi ea ſtirpibus alimentum datura eſt,neceſſe eſt humore perfundătur:vnde agricultura deductiones riuorum, agrorum irrigationes adacta neceſſitate excogitauit. Atqui ſi puram aquam terræ conſperges;nihil aliud quàm lutum reddes,alendis ſtirpibus ineptum atque minus accommodatum. Oportet igitur ſi quod apparabitur congruens illis nutrimentum,craſſioribus naturis duas reliquas contrarias inſeri & temperari. Sic neque piſces alit aqua ſyncera,ſed quæ terræ,aëris & ignis ſimul eſt particeps. Proinde ita rerum natura comparatum videmus, vt reliquorũ vis & ſubſtantia in terram & aquam penetret,vtq; aër & ignis inferiora perfundant,vnde rerum plurimarum exortus fieri conueniret.

corpora nostra interitu dissolui in elemẽta

Itaque rerum omnium corpora à primis illis naturis & rerum ſeminibus deriuantur , alia quidem ſtatim & proximè , alia longa adeò rerum ſerie,vt cùm multorum corporum ortus interceſſerint, incredibile videatur à ſimplicibus illa naturis defluxiſſe. Quinetiam eodem omnium ſpectat interitus:quia natura rerum obitus conficiens , eò ſingula refert,vnde fuerunt accepta. Homines cùm ſolutis corporum vinculis è vita excedunt , quantum innati caloris diſſipatur,id omne in vniuerſam ignis naturam reuolat: ſpiritus ſubſtantia partim in ignem , partim in aëris regionem effuſam nobis refunditur:profluens humor aqua rurſum fit aut halitus,qui tum aquę,tum aëri confinis eſt : ſolidiores partes quibus craſſior ineſt firmitudo , vbi ſenſim fuerit aqueus humor exhauſtus,tandem diſſolutæ in cinerem & terram abeunt :neque admodum diſſimilis eſt reliquorum in occaſu comparatio.

Nam ſua cuique locis ex omnibus,omnia plagis
Corpora diſtribuuntur: & ad ſua ſecla recedunt.
Humor ad humorem,terreno corpore terra
Creſcit, & ignem ignes producunt,ætheráque æther.

Hoc mirus Hippocrates ànte natam omnem philoſophiam diuino afflatus elogio omnium primus attigit , promulgans nimirum homine animam agente ſingula in propriam naturam diſcedere,atque in eas naturas refluere , ex quibus vnum quodque conſiſteret.Nam paulò ante apertè confecerat hominem non poſſe ex vnica re conſtare , cùm

dolore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dolore affligeretur, sed ex calidi, frigidi, humidi & sicci temperatura quibus vtique nominibus quatuor ea quæ diximus primordia, non solas qualitates complexus videtur.

Contra iuniores qui elementorum solas vires, non item substantias in nobis putant inesse. CAP. VI.

VIDEMVS apud multos iuniores puerilem veréque inanem percrebuisse sententiam, qua ij vetere spreta philosophia decreuerunt, non elementorum substantias, sed qualitates duntaxat in nobis asseruari. Esse calidum, frigidum, humidum & siccum, ex quibus constamus, non substantiarum, sed qualitatum nomina. Nusquam synceras quatuor rerum naturas haberi, mixtionis expertes: sed neque eas quæ nos circumfundunt, si rei gignendæ adhibeantur, species suas præterea retinere, verùm protinus euanescere, quando noua compositi forma ex permixtione succedit. Quæ tanquam absurda vt funditus euertamus, decet sigillatim illa minutatímque excutere. Ergo calidi, frigidi, humidi, siccíque appellatione, aliàs qualitates, aliàs verò corpora quibus inhęrescunt, intelliguntur. Corpora verò aut summis hisce qualitatibus excellunt, aut depressis prædita sunt. Quæ ex depressis constant vario sunt ordine, quandoquidem & panem, & carnem, & vinum, & piper, aliáque innumerabilia dicimus esse calida: vti cartilaginem, membranam, neruum & os, sicca. At quæ qualitatibus excellunt, non ita sunt multa, sed quatuor omnino, terra, aqua, aër & ignis, quibus qualitatum exuperantiam inesse diximus. Siquis igitur hisce nominibus aliùd quàm elementa significet, in tam multiplici rerum varietate perturbatus omnino & confusus erit. Quocirca credibile est celebres authores nominibus his simpliciter pronunciatis ea corpora solùm designasse, quę in suo genere excellerent. Cùm ex calidi, frigidi, humidi, siccíque temperatura omnium corpora constare proditum sit, quis tam cæcus in contemplandis rebus est, vt qualitates puras animo concipiat? vt ex qualitatibus constitui corpora asseueret? Quod afferunt illi synceras nusquam haberi elementorum naturas, ridiculum sanè est & dementiæ proximum. Nam quæ apud nos extant, impura tametsi fortè sunt omnia, syncera tamen vspiam esse necesse est, quæ principia sint & veluti fontes à

Aduersariorum rationes.
Prima.
Secunda.
Tertia.
Prima cōfutatio.
Secunda cōfutatio.

quibus ita fluxerunt. Hæc enim norma, hæc regula, hæc pręſcriptio naturæ, vt omnia ordine quàm optimo ducat: atqui optimum erat & ornatiſſimum impura ex puris, imperfecta ex perfectis quibuſdam manare. Potuit autem natura omnia ſic efficere quàm optima, & mundi elementa ſeorſum pura (vti & cœlum) collocare. Quid igitur illa eſſe prohibet, ſi eſſe poſſunt? Ad vniuerſi medium terra ſimplex eſt grauiſſima, ſicciſſima, omnis expers humoris: ad cœli concaua interiorémque faciem ignis eſt leuiſſimus & ardentiſſimus, neque tamen pellucidus, neque perſpicuus & illuſtris, vt noſter, qui fumus quidam eſt accenſus. Etenim tenuiſſimus ille cùm ſit, nihil ſolidum admixtum habet: nō igitur lucere poteſt, lux quippe non tenuiſſimo, ſed denſo flagrante corpore effulget. Hac ratione, & quòd prætereà effectio omnis ab efficiente quodam ſit corporeo: à quibuſdam eum neque vrere neque luculenter calefacere proditum eſt. Mediis autem ſpatiis interiecta quæ ſunt, extremorum mutationes turbulentas ſuſtinent, quorum communione impuriora fiunt. Quòd ſi extremorum confuſione ſuam ſubſtantiam non exuerunt, palàm eſt iiſdem exemplis puram ſimplicémque ſubſtantiam reſtitui. In ſumma verò etſi quę apud nos extant, vera non ſunt elementa: quia tamen iis proximè accedunt à quibus olim manarunt, par vtrorumque ratio cenſetur. Illud autem quod aiũt elementorum formas euaneſcere, cùm in compoſitionem ea concreuerint, quantum obſcurat & inquinat omnem philoſophiæ ſplendorem? Idem enim fieri putant in elementorum permiſtione, quod in ſimplici rerum tranſmutatione: vbi recens aliqua forma in ſubiectam materiam commigrat, pellitur vetus atque decedit: cæterùm dum ex elementorum temperatione corpus innouatur, illorum formæ nihilominus in hoc manent. Adeo vt ſi illis congredientibus herba naſcatur, in ea ſeruentur illorum ſubſtantiæ: dúmque rurſum herba concoctione in ſanguinem, tandem verò & in carnem mutabitur, licet herbæ forma intercidat noua naſcente, nequaquam tamen elementorum formæ exęunt, ſed ſtabiles permanebunt quoad vlla compoſiti ratio conſtabit, quamuis non vna & perpetua permiſtionis proportione. Sic enim de his ſtatuerunt viri præclariſſimi, primus Hippocrates, qui ſingula quæ ad gignendum

Vbi pura ſint elemẽta.

Tertiæ cõſ.

Quo diſtet generatio à permiſtione.

Elementorum ſubſtãtias atque formas in miſtione ſeruari.

dum confluxerunt, talem vim ait in corpore retinere qua- *Lib. de natura hum.*
em contulerunt: & omnia per interitum eò recedere vn-
de sunt accepta, quod fieri neutiquam posset, nisi pristinas
llas naturas retinuissent. Huic accedit Aristoteles, qui locis *5. Metaph*
compluribus elementum definiens id maximè vbique so-
et inculcare, quod cuique composito primum inest, & in
quod vltimum corpora diuiduntur: imò & alio loco palàm
affirmat in carne atque ligno aliísque similibus ignem at- *3. de Cælo cap. 3.*
que terram facultate, &(vt dicere solent) potentia inesse,
næcque ex illis manifestè segregari. Quòd si illorum sub-
stantiæ occidissent, quî fieri posset vt demum seiungeren-
ur? Hæc sanè portentosa fuerat opinio, qua dum iuniores
veterem philosophorum disciplinam permistionísque ra-
ionem assequi minimè valuerunt, ab illorum sententiis te-
nerè defecerūt. Nequis igitur vnquam huiusmodi captio-
a probabilitate fallatur, latiùs exponenda videtur tota per-
mistionis vis atque ratio.

De elementorum permistione diligentior inquisitio.

CAP. VII.

PERMISTIONI aptissima sunt ea corpora quæcunque
in exiguas tenuésque portiones facilè dirimuntur, qua- *Quæ corpora permisceri possūt*
ia sunt mollia, tenera, fragilia, liquida, subtilia: è diuerso
autem dura, firma, solida, arida, crassa, omnium minimè
permistioni cedunt. Neque verò fieri potest vt illa verè mi-
sceantur, nisi contrariis inter se pugnent qualitatibus, per
quas pariter agentia atque patientia mutationes conuersio-
nésque subeant: nam neque candorem lineæ, neque me-
endi scientiam corpori permisceri putamus. Quæ igitur
contraria sunt & in communi materia pugnantes qualita-
es acceperunt, si dirimi facilè secaríque possunt, ea tum sub-
stantia tum qualitatibus ad permistionē sunt accommoda-
a. Mistionem efficient, dum partibus quodammodo portio-
nibus infusa temperatáque coibunt. Tum enim mutua vi *paria quodammodo esse debēt.*
et effectione pugnantium qualitatum, sic illorum substantiæ
otæ frangētur comminuentúrque, sic & qualitates omnino
temperatione confusę se retundunt, vt illa demum neque
substantias, neque qualitates puras seruent & integras. Hæ
quidem nequaquam dissipatæ aut extinctæ oblitescunt, sed
repressa duntaxat exuperantia ad moderationem medio-

critatémque referuntur. Hinc corpus vnum prodit consimile, quod re ipsa simpliciter vnicum iam est: nam contraria quæ in permistionem venerant non energia, id est, efficacia vel actu, sed potentia duntaxat supersunt & manent. Ad hunc igitur modum perfectè fit mistio, quæ est diuersorum in vnum atque idem concretio. Aqua aquæ, aut vinum vino simili infusum non permiscetur. Nam licet substantiarum quædam fiat in totum perfusio, hæc tamē integra manent, non hebetata: quòd enim contraria non essent, nequaquam seipsa mutauerūt. Neque si mihi & sinapis grana, aut etiam adamantem, sapphirum, & margaritam planè leuia facta contritáque confuderis, aliam permistionē induxeris, quàm quæ deprehenditur à sensu, quæ potiùs collocatio quędam est & quædam exiguarum partium compositio. Rursum si lana aut spongia oleo humoréve quopiam perfunditur, tametsi non sensu modò, sed reapse confusa sunt illa, nihilque re vera sit vel minimum spongię quod humore conspersum non madeat, quia tamen in vnum atque idē illa non concurrunt, sed suas ipsa naturas seorsum retinent illæsas, naturali permistione vacat. Imò si quatuor elementorum substantiæ optimè confusæ cohęrescant, nisi pugnandi vi & potestate retundantur temperentúrque, in vnum minimè coalescunt. Quod cùm Empedocles affirmasset elementa exiguarum partium appositu solo permisceri, id iustè Aristoteles argumentis incessiuit. Ergo iis legibus quas antè dixi obseruatis, diuersorum fiet in vnum concretio, & præterea si viribus quodammodo partibus illa concurrant: nam tametsi reliqua consentiunt, si desit hoc postremum, mistio vtique non erit, sed procreatio. Cùm enim contrariorum vires præter modum impares sunt, quod minus est & imbecillius, ab ampliore & potentiore victu perimitur, in illiúsque naturam facessit. Neque enim amphoram aquę mille amphoris vini, neque lignum igni, neque alimentum corpori permisceri dicimus, sed illa occumbere, noua autem oriri. Nisi igitur quæ in temperationem trahuntur permaneant & consistant, non erit vlla connexio sed aliquo pereunte gignetur aliud. Vnde planum fit, aliud esse miscere, aliud gignere, aliud permistionem, aliud ortum: & eam opinionem non posse defendi, quæ elementorum substantias perire, solásque qualitates in mistione retineri arbitratur.

Mistio quid. Definitionis explicatio.

Vtru

Vtrum elementorum substantiæ, an qualitates solæ totis totæ perfundantur. CAP. VIII.

QVANDO igitur mistorum elementorum substantias in concretione haberi perspicuum iam est, inuestigatione dignum videtur, vt illorum apta fiat adhęsio mutuáque complexio. Corporum substantias totas totis commisceri ac penitus in sese penetrare, multi ex Plotino opinati sunt. Qui cùm viderent sudores è cute nostra emanare, neque illam perfodi vel secari: rursum lanam aqua perfusam permadere totam, affirmare non dubitauerunt totũ corpus in mistione per aliud totũ penitus induci, ipsumque quoquouersum subire, materiam materiæ iniici, molémque moli. Etenim aquę materiam in lana esse dixerũt, non quibusdam modò inanibus spatiis conclusam, sed per totam illius substantiam fusam: tota enim madet, nec vlla pars eius expers est humoris. Ad hunc modum non solùm quatuor elementorum qualitates, sed eorum quoque substantias permisceri in compositione partium similarium prodiderunt. At verò ista quî possint sibi constare, concipere arduum est, & supra captum cogitationis. Dum in corporibus macerandis humor solidioris substantiam peruadit, manifestum est & apud omnes in confesso, maiorem toti molem accedere. Nam & lana madefacta occupat locum ampliorem. Quod si est, necessarium cõsequitur, aliam alio situ collocari materiam. In quibus verò non amplior videtur moles euadere, ceu liquore perfusis cineribus, aut cuticula sudante, necesse est quos vocant poros & angustas vias latere, in quib. aër, aut spiritus tenuior, aut aliqua materia cùm esset, exhalatur, cedénsq; liquori ingressum præbet. Si enim nullũ interuallum medium intercipitur, quomodo fieri posse credemus, vt in solidum & vndique inaccessum aliud corpus penetret, nisi cõsectiones vtrinque fiant quà demum transitus fit? Atqui si hoc modo corporum substantiæ totis immiscentur, fit saltem illorum ad vsq; minima diuisio, sic vt huius minimum corpusculũ, illius minimam particulam contingat: id certè indignum philosophia videri solet, credere aliquid esse in rerum natura minimum, quod diuidi nequeat. Omne quidem corpus sectione infinitum est, neque ad extremum & indiuidiuum perduci potest diuidendo. Quinetiam si illuc venire potest, cõ-

Rationes eorum qui putant corporis substantias totis totas permisceri

Cõfutatio prima.

Secund.

Tertia.

tinua fractione comminutionéque facta, corporum substantiæ insectiones absumentur, & tanquam in nihilum redactæ se mutuò destruent. Ad postremum vero quàm exiguum quiddam permiscetur maiori corpori, quomodo vsque adeo distendi aut secari poterit, vt per vniuersum mai9 se diffundat, & cuique indiuiduo huius aliud indiuiduū minoris accedat? Fieri igitur non potest, sed ne intelligi quidem, vt corporum substantiæ mutuo se penetrent, & eodem prorsum situ constitutæ sint & collocatæ: nec fieri potest vt in ampliorem molem diffusæ per minimas sectiones consertæ colligentur. Rationes istæ fortasse Auerrohidem eò necessitatis adegerunt, vt non commétitium quiddam modo, sed somnio quoque simillimum adferret: qui vt hanc substantiarum permistionem tueretur, elementorum formas à perfectarum substantiarum dignitate & vniuerso genere detorsit, vt non in qualitates, sed in medium quoddam & inauditum genus transferret. Illas quidem intendi posse & remitti per eandem materiam æquabiliter fusas, qualitatum comparatione & exemplo pariter exporrigi. Cuius opinionis leuitas alio loco à nobis refutata, fusiorem hîc disputationem nō desiderat. Quocirca missis lubricarum opinionum fluctibus atque iactationibus, in tutum & tranquillum portum nos recipiamus. Elementorum substantias mistio totis totas non inserit, sed qualitates duntaxat miscet atque confundit, vt per totius compositi molem æquabiliter sint fusæ. Primùm enim quatuor illę mundi simplices naturæ dum paribus quodāmodo viribus confluunt, in exiguas, non autem quamminimas portiones se distrahunt, eóque se ordine componunt, vt quæque tandem alterius diuersiq; generis cuipiam cohærescat, nihílq; sensu notari possit quod non ex quatuor earum portionibus constet. Hoc posito exiguę portiones, suam formam, qualem ante permistionem, integram quæque retinēt: neque enim intensionem, neque remissionem substantiæ ferunt. At verò elementorum qualitates cōtrariæ totis totæ se permiscent, & mutua quadā repugnantia sese vicissim ad moderationem quandam redigunt, fitque illarum confusione temperamenti quoddā similare genus per vniuersam compositi molem diffusum. Quanquam igitur substantię καθ' ὅλον temperari nequeunt, sed duntaxat continua appositione con-

Quarta.

Auerrhoidis figmentum.

Elemētorum solas qualitates per totas misceri.

Mistionis ratio.

Quod mistū est, simplex id est

ne connecti: qualitatum tamen consummata est permistio. Quúmque hæc absoluta fuerit, temperamentum accedit æquabiliter toti conspersum, & noua protinus forma inducitur: ac tum verè efficitur diuersorum in vnum atque idem concretio. Quoniam enim à forma & eius vi totum subsistit, consentaneum est id ipsum ab vnica & consimili, vnum simpléxque fieri. Quę porrò in hoc genito simplici corpore manent exiguæ elementorum portiones, suis quidem formis integræ subsistunt, non tamen liberę aut sui iuris, sed implicitæ, vinctę & quasi interceptæ mutua qualitarū pugnantia, atque etiam dignioris formę præsentia. Vnde pristinas sibíque inditas vires expromere non valent, neque ignis vrere, neque aqua impendiò refrigerare. Solùm igitur potestate insunt: atque sic vt cùm temperaméto per obitum dissoluto ad se redibunt, partésq; propriis elementis reddētur atqte restituentur vniuersitati, nullius imperio obstrictę in libertatem vindicētur resumántq; pristinas vires. In hūc modum mistę temperatæq; elementorum portiones, materia fit totius simplici formæ substrata. Hæc autē forma seu perfectio sui vbique persimilis est adeò, vt non modò particulæ quæ sub aspectum recidunt, & quę ex tenuibus elementorum portionibus constant, sed & ipsa elementorum fragmata, quę seorsum non aliis permista substantiis intelligimus, totius speciem gerant. Mistum enim iam est horum vnumquodque, totiúsque temperamentum accepit: nihil igitur prohibet quò minus compositi totius species immigret in omnia. Neque vero flagitium est fateri duabus illa formis ornari, quarum vna actu pręsentíque imperio, altera ad tempus abrogata & antiquata, potestate duntaxat insideat. Ergo quæ fuerāt olim diuersa, ignis, aër, aqua, & terra, nunc in similaris corporis compositionem dum confluunt, eandem similitudinem speciémque gerunt, omniúmq; fit in vnum atque idē concretio. Hæc fuerit nobis tanquam leuis armaturæ prima disputationis excursio, quæ simplices rerum naturas persequuta sic coëgit, vt in ὁμοιομερῶν compositionem coniecerit omnes ac illiguaerit.

Elementorū substantiæ quamuis in mistione seruētur, potestate tamen duntaxat insunt.

Totius species vnicuique vel minimæ particulæ communis est.

Duæ formæ eidē insunt parti, vna vt præparatio, altera vt perfectio.

LIBRI SECVNDI, DE ELEMENTIS FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

DE TEMPERAMENTIS.
LIBER III.

Quid temperamentum, vtque id perperam definierit Auicennas. CAP .I

LEMENTORVM confinio proximè iuncta est atque connexa temperamenti proprietas, quę quodammodo propago & soboles permistionis est. In hac cognoscenda atque tractanda rerum continuata series expostulat, vt ab elementorũ vi & natura rursum exordiamur, & ab ea maximè qua modò ac planè paulo antè destitimus. Simplices mundi naturę quo in permistione integræ & incolumes seruarentur, & nisi pauca multis, aut parua magnis componerentur, debiliorũ occasu ea quibus multum esset roboris ac virtutis potius accrescerent quam perfunderẽtur, æquales quodãmodo esse debuerunt. Hanc æquabilitaté non magnitudine molis, non pondere metiri licet, quod terræ quàm cęterorũ elementorũ vberior est in nobis copia: sed potestatis vi & efficientia, cui omnia planè accepta referuntur. Vis autem ea atque facultas non nisi efficientium & principum qualitatum quæ in mistis elementis sunt, obseruatione æstimatur. Hę perrarò vsquequaque, sępius quodammodo pares confluunt, nempe mediocritate quadam, quę non vtique indiuidua, verùm latitudine definita limitibus coërcetur, in quorum ambitu mistio contineatur: hos autem vltra citráque interitus est atque dissipatio. Quæ igitur intra mediocritatis huius limites inciderit principum qualitatum concursio, vt mistionem sic & continuò temperamentum progignit. Est autem temperamentum, non ipsa mistio, sed mistionis ratio. Poterit & id earum quæ in mistis elementis sunt principum qualitatum harmonia & concentus definiri. Vt in cantu & fidibus soni longis locorum interuallis distracti, aut coniuncti quidem, sed dispares & non pro rata portione distincti, concentum haudquaquam efficiunt, nisi primi cum vltimis temperati, & medij vtrisque respõdentes ęquabiliter dulci sono aures compleant,

Principũ qualitatũ in mixtione comparatio.

Temperamentum quid.

pleant:ita neque diuulsorum elementorum qualitates, neque coeuntes illę quidem temperamentum efficient, nisi moderata & concordi quadam mediocritate sese mutuò complectantur. Non igitur ipsa rerum primordia per se & absolutè perpensa temperamentum sunt : neque illorum mistio, sed mistorum comparatio. Tametsi reipsa & subiecto finitima sunt & plurimùm consentiunt elementorum mistio & eorum proportio, rationibus tamen illa disiuncta sunt. Non desunt, qui temperamentum à mistione hoc discrimine seiungunt, quòd hęc maximè elementorum propria sit, illud verò qualitatum. Nos autem illa tametsi quodam ordine se consequi videmus, sic tamen iuncta sunt, vt neque mistio citra efficientium qualitatum opem, neque sine elementorum omnium substantia temperamentum induci possit. Non enim si quis aquam & ignem paribus quodammodo portionibus coire statuat & coalescere, mutuáque repugnantium qualitatum vi temperationem quandam inferri, ea protinus temperamenti rationem subeat, vt neque ex duobus illis facta perfusio, exacta mistio censetur. Perfectum enim non est, sed inchoatum atque mancum, quod ex duorum triúmve duntaxat elementorum cōnexione fit : cuiusmodi est plurimum genus eorum, quę ex sublimi deturbantur, μετέωρα Gręci vocant. Quocirca temperamentam concentus quidam est quatuor principum qualitatum, ex omnium elementorum permistione. Hanc temperamenti rationem cùm minimè perspiceret, nec satis animo complecteretur Auicennas, subabsurdam commentus est definitionem : qua primarum qualitatum effectione mutua, quintam qualitatem eamq; simplicē emergere confirmat, quę vna superstes reliquis in congressu pereuntibus, omnium vires potestate complet, easque quasi suo sinu complexúq; recipit. Id autem quam absonū sit quámque secum pugnet, hoc imprimis patefacit, quòd fieri nequit vt omnes per actionē qualitates dissolutę euanescant, neque non ea tandem superet, quę validior cùm esset, conflictus principia dedit. Sed esto, donemus hoc exorto temperamento omnes illas periisse : quænam tum restabit in genito corpore contrariorum repugnantia? Si illi plura non insident, atque ea contraria, qui fiet temperamenti per singulas ætates conuersio? Quę insita erit illi causa morbi,

Quo distet temperamentum à mistione.

Temperamentū nō est ex solis qualitatibus.

Auicennā malè definisse tēperamētum.

Prima ratio.

Secunda.

Tertia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Quarta senij, vel interitus? Adde quod neque dum corpus dissol-tione occidet, poterunt simplices naturæ in vniuersitate recurrere suis instructæ qualiratibus. Illas enim vnde sibi r- sument, quæ iam dissipatę in composito non manent? it- que nouam illam qualitatem pro temperamento inueh- re, cùm vanitas quædam sit opinionis, quæ multorum n- nimos imbecilles diu multúmque vexauit, nos clarissimo- rum philosophorum imitatione, vt elementorum substan- tias, sic omnino & qualitates in composito teneri fatemu- ex harúmque perfusione & concentu temperamentum cō- sistere.

Contraria in idem confluere, & vnde singulorum vires æstimentur. CAP. II.

QVAM illæ variè comparari soleant: æstimari cert- non antè potest, quèm sigillatim cuiusque vires quan- tæ sint expenderimus. Auerrhois, vt est in omnes fer- contumeliosus, sic & Galenū erroris falsò insimulauit, quò- summas elementorum qualitates in temperatione habe- censuerit. Hęc dum paucis immutatis corrigere vult, omni- deprauasse videri potest, qui tum species, tum qualitat- elementorum ad mediocre quiddam in concretione retun- di reprimíque putat. In illa formarum remissione quantu- sit lapsus, perpensum à nobis alio loco est. Nunc vero si qua- litates summas in confusionem quandam adductas, ait sese mutuò posse ad mediocritatem deducere, cur non similite- sese prorsus interimunt? Sunt sanè media hæc vti & summ- inter sese contraria. Scio opinationem quandam apud nec- tericos peruulgatam esse, qua illi instant atque vrgent sum- mo cum studio, contrarias qualitates remissis quidem gra- dibus conuenienter congruentérque concurrere, summa- verò haudquaquam posse: neque tamen vlla in id probabi- litate se muniunt. Si enim repressę qualitates peræquè in- ter se pugnant ac summę, neque modò extremis extrema sed & media mediis aduersantur, cur eę quàm summę po- tiùs in idem coibunt? Quemadmodum calor numeris qua- tuor definitus, & frigus pari recessu constitutum, cùm mi- scentur teporem ingenerant, sic prorsus accidere compe- tum est, si extremis illa numeris concurrant. Nam aqua qu- ex fer-

Cōtra Auerrhoidē.

Dialagorū lib. I.

Ratio prima.

Secunda.

Tertia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

x feruentissima & æquè gelida paribus portionibus permiscetur mox tepescit, ac si ex mediocribus temperaretur. Quis enim eò impudentiæ veniat, vt in eo tepore extrema erepente aboleri dicat? Nónne palàm confirmat Aristoteles media extremorum copulatione congressúque nasci, nócque vno à priuantibus, quę στερητικὰ dicunt diffidere? Nihil aliud teporem esse iudices, quàm calidi frigidíque pari portione confusionem. Ergo si summas elementorum qualitates in permistionem & temperamentum coire Galeni fert opinio, non illa iacet suis patrociniis destituta: sed præter commemoratas hac se fulcit sustinétque ratione, quòd æquales quodammodo esse cùm debeant, non magnoperè sese valent commutare atque infringere: quocirca permanent quales fermè puris simplicibúsq; elementis insidebant, hoc tantùm discrimine, quòd nunc per totas confusæ eandem communémque materiam obsidét. Quod ab Aristotele scriptum videmus, summas in permistione qualitates summam vim concursu adimere, & adusque moderationem quandam reprimere, de viribus id omnino accipiendum nobis est. Nam qualitates tametsi nullo modo repressæ sunt, contrariarum tamen perfusione quasi vinctæ inhibentur, ne suas summas vires exhibeant: hinc virium acumina exuperantiasque retudisse perhibentur. Ita contraria eodem subiecto continere inficiamur, idcirco sanè quod simul illa vna eadémque sese dominari & expellere nequeunt, neque quicquam possit à contrariorum vtroque nomen obtinere, sed ab eo duntaxat cuius vis præstat atque vincit. Vbi longo interuallo impares concurrunt qualitates, addubitare non licet mox à præcellente infirmiorem obliterari, nec continenter esse vno & eodem statu. Quinetiam quæ in permistionem & temperamentum venerunt, quodammodo pares, etiam si per initia non luculenter se vicissim demoliuntur, diuturnitate tamen & dierum numero, disparili proportione euadunt. Sic per ætates temperamentorum incidit conuersio, sic morborum, sic senij & occasus ingenitam nobis causam circunferimus. Hactenus Auerrhoidis cauillatio effecit, vt in hæc si non præter rem, longiuscula tamen oratione diuerterim. Sed quàm commentitia fuerit & futilis illius contentio inde perspicitur, quòd siue summas in permistione qualitates,

Quarta.

Elementa in mistione summas qualitates retinent.

Aristotelis compositio

Quomodo contraria eidem non insunt.

Quæcunque concurrunt in misto qualitates sese tandem atterunt.

Senij & interitus causa.

Quinta ratio.

sine illarum duntaxat dimidia manere studeamus, eadem vtrobique proportio constabit, idémque temperamentum: nam quacunque proportione fuerint integra, eadem erunt & illorum (vt ita dicam) medietates. Sed laboro fortasse lõgiùs, eo reuertar vnde huc declinabit oratio. Quę in misto corpore nectuntur elementa, neque suæ molis pondere, neque qualitatum ordine siue gradu, vt qui omnibus summus inest, sed virium comparatione temperamenti speciem proferunt. Vires autem qualitatis ordinem eiúsque in substantia molem, neutrum verò seorsum consequuntur, sed ex vtrisq; spectantur & consistunt. Qui enim in pusillo igne inest calor, eodem est ordine atque qui in ampliore consistit: minus tamen calefacit, quia non parem molem obtinet. Contrà autem ignitum candénsq; ferrum, tametsi depressiore quàm flamma est calore, vehementius tamen & acerbius vrit, quoniam densa multáque substantia præditum est. Neq; igitur cui intensus est calor, id statim acriùs calefacit, quàm cui depressior est: neque quod fusum & ampliorem consequutum est calorē, id impensiùs calefacit, quàm cui in angustum est coërcitus, sed vtrinque virium vt dixi robur æstimandum. Id autem cùm animo & cogitatione complecti difficile atque arduum videretur, medici iuxtà ac philosophi sensibus tanquam incorruptis & integris iudicibus confirmandum duxerunt, omnium vires ex efficientia & operibus tactu conuenienter æstimantes.

Temperamentũ est ex virium comparatione.

Vires a duob. æstimari.

Vires effectu cognoscere.

Temperamentorum differentiæ quot qualésque sint.

CAP. III.

HVNC in modum separatim examinatæ vires, si deinde in communioné & societatem relatæ comparentur, temperamẽtorũ differẽtias ostendẽs. Quatuor naturarũ cum ęquales vires in vnum coierint, vt calidi, frigidi, humidi, siccíque pares sint portiones, temperies illa conficietur, quam temperatum iustúmque temperamentum dixere, cæterorum legem & regulam. Quodcunque autem ab hoc desciscit, & disparibus inter se elementorũ viribus continetur, intemperatum immoderatúmq; appelletur & intemperies. In ea dispari copulatione necesse est omnino, aut vnum reliquis tribus excellat, aut ad summum duo: tria nun-

Intemperies quid.

nunquam possunt. Cum igitur quatuor sint ea, ex quibus temperamentum absolutè conficitur: singulorum exuperatione simplices quatuor creantur temperaturę: calida quidem in qua calor frigori antecellit, humoris autem & siccitatis æqualitas est: frigida in qua frigus vincit atque dominatur: humida cuius humor primas obtinet: sicca vbi humore siccitas potentior est, partibus iis quæ in altera oppositione sunt contrariis. Quatuor sunt & coniugatæ temperaturæ, quæ duorum simplicium exuperantia processerunt, séque extulerunt. Nam duæ cùm sint oppositiones limitibus quatuor conclusæ, neque vnius vtraque possit extremitas principatum obtinere fit necessarium, vt non plures duabus excellant. Eodem rationis momento fit, vt quamuis sex numerando percenseantur coniugationes, illarum tamen quatuor duntaxat possint natura consistere. Hæ sunt calida & humida, calida & sicca, frigida & humida, frigida & sicca: quas coniugatas quatuor temperaturas aut compositas appellant. Nouem igitur sunt temperamentorum genera, quæ permistionis differentias & proprietates consequuntur: vnum temperatissimum, quod paribus omnium conflatum portionibus extremorum medium possedit. Intemperata octo: simplicia quatuor: totidem composita. Temperatissimum, quod est, indiuiduum & omnis expers latitudinis quasi punctum intelligitur: cætera quæ ab hoc recesserunt, longè latéque fusa sunt: neque enim quæ calida dicimus, omnia pari à mediocritate interuallo distant, neque aut frigida, aut humida, aut sicca, vno eodémque omnia sunt ordine. In compositis porrò euincentium qualitatum aut pars est recessus, aut alias alia antecellit. Etenim calidũ siccúmque appellamus, siue illa pari sunt ordine, siue calidum sicco præstat, siue contrà siccum calido. Vnde intelligitur octo cùm sint imparia temperamenta, vniuscuiusque tamen ex maiore minoréque recessu innumerabilia fieri discrimina, ex quorum proprietatibus tum similium partium, tum infinitæ corporum naturæ & proprietates consurgunt atque constant. Hoc præclarè Lucretius poëmate cecinisse visus est:

Simplicia quatuor tẽperamẽta.

Cõiugata temperamẽta quatuor.

Innumeras esse particulares tẽperamentorum differentias.

Debent nimirum non omnibus omnia prorsum
Esse pari filo. Et rursum,
Semina multimodis in rebus mista tenentur,

Constituunt eadem fruges, arbusta, animantes,
lib.1. *Verùm alijs alióque modo commista.*

Si affines in permistione qualitates erunt, constans diuturnúmq; temperamentum fiet: sin discordes, inconstans prorsúsque mutabile. Quod mediocre definiuimus id (quia in summa rerum æqualitate, vix vlla potest aliam vincere atque dissipare) omnium diutissimè speciem suam tuetur & sustinet, ídque tum à se, tum ab externis causis minus afficitur: deinde quæcunque illi confinia & finitima sunt, quæ autem ab illo abscesserunt & longiore interuallo disiuncta sunt: celerius intercidunt atque dissoluuntur. Calidum humidúmque omnium minimum statu suo permanet (quanquam fortasse id vnum preter cætera in plurimos annos vitam perducit) adeo vt ne constare quidem ipsum posse multi sint opinati: cùm enim assiduè nullóque puncto tẽporis intermisso humor vi caloris dissipetur, pro calido humidóque temperamento, breui tempore calidum simpliciter irrepet: hoc deinde in calidum siccúmque traducetur. Sub hæc verò dum apsumpto exhaustóque humore, calor alimento fomentóque destitutus sensim languescet, siccum absolutè succedet: ab hoc vero cùm iam calor plurimũ disiectus atque fusus extabuerit, siccum & frigidum, quod omnium ferè postremum statuitur.

Quid iustitia, quid pondere temperatum, vtrunque in rerum natura verè subsistere.

CAP. IIII.

SIMPLICIA quæ diximus quatuor rerũ initia, omnium quas mundus habet substantiarum extrema summè contraria tenent: horum in medio collocata sunt reliqua eorum quæ gignuntur intereúntque corpora, & animalium & stirpium & inanimorum omnium. Quodcũque medium ad vnguem obtinebit, extremorum exacta æqualitate permistísque paribus viribus concretum, id εὔκρατον, id est, temperatum appelletur: quod ipsum & in vniuersa substantia verè ac prorsus pondereque (vt dicere solent) medium habetur. At vero si in toto vel corporum, vel viuentium, vel animalium genere, vel in vniuscuiusque animalis specie extrema sint constituta, extra quæ nihil possit illiusmodi con-

Temperatum ad põdus quid.

Tẽperatũ ad iustitiã

sistere:

ſtere totius comprehenſę latitudinis medium quiddam mente complectemur, quod quia ab extremis illis pari abeſt interuallo, & εὔκρατον, id eſt, temperatum, & σύμμετρον, id eſt, conſentaneum atque moderatum dicetur: non quidem ſimpliciter, ſed in ſuo genere vel ſpecie. Id quaſi iuſtitiæ ritu temperatum omnino eſt, quod generis ſui decoram illam & conſentaneam ęquabilitatem eſt adeptum, qua tanquam numeris omnibus & partibus abſolutum, ſalubriter, integrè & naturæ ſuæ congruenter ſe gerit, omnibúſque muniis ad quæ natura ſua ducitur incorruptè fungitur. Alia autem inanimorum, alia ſtirpium mediocritas, alia animantium: & in animantibus alia rurſum hominis, alia leonis, alia equi, alia canis. Neque leo temperatus eodem eſt temperamento atque homo temperatus. Iam verò quia intemperatum id dicere mos eſt quod à mediocri medióque diſceſſit, fient ſanè huius vt & temperati complures differentię. Leonem verbi gratia deſignare licet in ſpecie ſua frigidum, qui tamen in animalium atque in vniuerſę ſubſtantiæ genere imò fortaſſe & alteri ſe frigidiori collatus, calidus ſit. Hunc ſubſtantiam quidem calidam, & animal calidum, at verò leonem frigidum eſſe quis rectè dixerit, aliàs ſimpliciter, aliàs comparatè pronuntians. Quod enim ab vniuerſę ſubſtantiæ medio receſſit, id ſimpliciter intemperatum eſt, parem non obtinens exttremorum portionem. At comparatè, vel genus generi confertur, quomodo animal calidius, ſtirps frigidior eſt: vel ſpeciei ſpecies, ſicque leo calidus, homo autem frigidus eſt: vel ſingula ſingulis, quæ aut in eodē ſunt genere, aut in diuerſis. Comparatè autem contraria de eodem enuntiari nihil prohibet, cū ſit homo leoni cōparatus frigidus, formicę verò calidus. Tot igitur modis & temperati & intemperati notiones vſurpare conſueuerunt. Quibus qui inuolutas ambiguitates non diſtinguent, eos neceſſe eſt in ſalebras incidere operoſiſque nexibus implicari. Quod iuſtitia temperatum appellant, id omnium medicorum firmatum eſt conſenſu, qui illud in omni tum genere, tum ſpecie inueniri nō dubitant. At verò quod verè & quaſi pondere temperatum intelligitur, nec haberi, nec in rerum naturæ ordinem (tanquam ſit repugnantia) admitti poſſe, contentione decertant Auicennas, Auerrhois, & quicunq;

Intēperatum multiplex.

Intēperatum dupliciter.

Cōtra eos qui negāt tēperatū ad pondus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

in Arabum familiam se tradiderunt. Fieri enim non poss existimant, vt ex partibus contrariorum viribus mistũ quippiam emergat, quod nulla actio, nulla ad moderationem repressio illorũ concursu obtingat. Hinc Auicennæ temperamentum (qualitas nimirum quinta ex elementorum confusione recens nata) fieri nullum potest vsquequaque & sine vlla exceptione medium, sed id necesse est in extremorum aliquod esse propensius. Cæterùm multò aliter res habet. Nam si elementorum summæ qualitates vt & substantiæ in permistione non pereunt, sed asseruatæ temperamentum constituunt: nihil prohibet æquis illas portionibus mistas, exquisitè temperatum proferre, quod in proportionis situm est æquabilitate. Licet enim in illa æquabilitate nõ tanta sit mutua qualitatũ actio, quæ vel abolitionem vel repressionem contrariorum moliatur: tanta tamen est vt paria contraria possit confundere ac verè permiscere in vnum temperamentum: minus enim virium & inæqualitatis contrariorum temperatio desiderat, quàm illorum dissolutio atque occasus. Ergo perfectè & æquo pondere temperatum in natura rerum haberi, tum per hæc palàm fit & apertum, tum etiam quod dum ex frigido humidóque temperamento in calidum siccúmq; quiddam abit, necesse est per hanc deduci mediocritatem. Ea autem vbinam & quomodo subsistat, in conspectu atque oculis omnium mox erit, vt internoscendi temperamenti summam rationem attigero.

Primaratio.

Alterara tio.

Hominis tactum, discernendi temperementi legem esse & iudicem.

CAP. V.

Elementorum in mistis portiones ratiõe cognosci nequeunt.

Qvisqvis compositi corporis temperamentum ex insertis elementorum portionibus æstimare volet, cognitionem multis obductam difficultatibus & à rebus obscuris petitam suscipiet: occultæ enim sunt & penitus abditæ simpliciũ vires, adeò vt iudicij nostri infirmitas, quanta sit cuiusq; in concretis portio, inuenire se posse diffidat. Horum igitur siquid certum reddi potest, id non nisi sensuum beneficio comparandum, per quos notiones rerum in animis imprimuntur. Quicquid enim animo cernimus

Sensu quodammodo noscuntur.

id omne originem traxit à sensibus. Quemadmodum colores internoscimus consuetudine oculorum & de odoribus iudicaturi olfactui fidē habemus: sic opinor & de principibus qualitatibus quæ sub tactū recidunt, non est tactui fides abroganda, sed cuique sensui de iis quæ perceperit & de propria obiectâ re iudicaturo, tanquam exploratori & vero nuntio credendum. Si quis fortè spreta fideli sensuum constantia & authoritate, omnium quę obiectantur demonstrationes requirit, quibus olorem album esse, coruum nigrum, ignem calidum, glaciem frigidam sibi persuadeat, is profectò desperata cognitione certi omnia in suspicionem & ignorantiam trahet. *Sensuum præstātia*

Quid referemus enim quod nobis certius ipsis
Sensibus esse potest, quo vera ac falsa notemus? *Lucr. li. 1.*

Sublatis sensibus, qui quasi fundamenta quædam sunt scientiarum, nihil iam quicquam relinquetur, vnde sumi possit demonstrationis exordium.

Inuenies primis ab sensibus esse creatam
Notitiam veri, neque sensus posse refelli:
Qui, nisi sint veri, ratio quoque falsa sit omnis? *Idē eodē libro.*

Cùm igitur sint illorum iudicia tanquam communes animi notiones Geometris appellatæ, si quid illis ad demonstrationem præponetur, iam omnis doctrinæ ratio in confusam perturbationem acta concidet, atque ex posterioribus superiora necessario connectentur. Ergo quod ἐνεργείᾳ inest reipsa, aut (quod dicere solent) actu, calidum, frigidum, humidum, siccúmve est, id tactu liceat internoscere, non leonis quidem aut equi, aut canis, sed solius hominis tactu qui tum dignitate tum temperamenti mediocritate cęteris antecellit. Qui enim cani aut asino potius quàm homini animantium prudentissimo ac sapientissimo, discernendi scientiam defert, pręterquam quod ridiculus habetur, rerum cognitionem nobis adimit, asinis vero largitur, à quibus nunquam possumus erudiri. An (vt inquit Tullius) dum bestiæ loquantur expectamus hominum consentiente authoritate contenti non sumus? Ne, quis igitur angustos sensus nostros reddat, aut nos omni rerum cognitione priuet, hominis prudentię præstantique naturæ tactus temperiem commitemus, quæ reliquorum omnium lex sit & regula. Atque eius potissimum hominis qui *idem li. 4.* *Hominis tactum iudicem esse tēperamētorum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Hominẽ temperatum esse mediũ in vniuersa substãtia.

optimi sit habitus, quique omnium iudicio temperatus, si non omnino, at certè quasi iustitia quadam cẽseatur. Is itaque quod omnium quæ sub sensum veniunt calidissimum est, velut ignem aut aquam quæ ad summum ferueat, calidissimum quoque decerneret:niuem aut glaciem frigidissimam: & quod paribus illorũ modis dimensionibusq; perfusum componetur, id vt in medio extremorũ situm, sic in calore & frigore temperatum pronuntiabat, neque si manum in id demittat, inde quicquã afficietur aut sentiet. Rursum terram vel cinerem, vel tale quippiam quod planè sit aridum, si pari aquę modo conspergatur, vt humidi sicciq; verè medium obtineat, id demum tangens atque tractans neque durum neque molle sensu percipiet. Vnde intelligitur hominis vtcunque temperati tactum illis esse persimilem, esséque hunc verè medium omnis exuperantiæ, calidi, frigidi, humidi, & sicci. Is autem cùm per totam cutem æquabiliter fusus sit, quæ rerum externarum appulsus sentiat, palàm fit hanc quoque omnium extremorũ verè mediam haberi, & omnis superlationis expertẽ, eam pręsertim quæ manum integit, maximéque summos digitos. Quocirca huic rectè internoscendorum temperamentorum æqua æstimatio reguláque cognitionis & iudicij defertur, si modò ab his quæ extrinsecus occurunt, vt à calore, vt à frigore nihilo sit conuersa, neque vllam commutationem acceperit, neque vti fossoribus callo sit obducta. Quæ enim sic affecta erit, improba & iniqua æstimatione in errorem inducet: ita quidem monente Lucretio:

Hominis tactũ & cutem medium tenere vniuersæ substãtiæ.

Cutis lex & regula temperamentorũ.

Lib. 4.

Denique vt in fabrica si praua est regula prima,
Normáque si fallax rectis regionibus exit:
Omnia mendosè fieri atque obstipa necessum est:
Praua, cubantia, prona, supina, atque absona recta,
Prodita iudiciis fallacibus omnia primis.

Quocirca in iudicium & tactus æstimationem cutis adhibenda est, quæ talis omnino perstiterit, qualem natura eam conformauit: nam & mox erit manifestius ex sua illam compositione temperiem accepisse.

Compositione & ortu calidæ partis.

De singularum partium corporis humani temperatura. CAP. VI.

VT primùm tactus æstimatione, sic rursum substantia & compositione, partium corporis humani tempera-

menta

menta noſcuntur. Sanguis totus natura calidus eſt, ex hoc caro tota fermè condita eſt, quæ idcirco compoſitionis partium tanquam lex quædam nobis eſſe poteſt. Cernuntur & *Frigida.* in nobis quædam vſque eò frigida, vt nemo ea poſſit in dubium & controuerſiam adducere, quod genus ſunt oſſa, cartilagines, & exanguia omnia: quæ tanto ſunt frigidiora, quanto minùs ſanguinis & carnis adepta ſunt. Inter vtraque *Cutis temperata est.* planè medium quiddam eſt cutis, ex ambobus æque permiſtis conſtituta, tanquam ſanguine & carne præditus neruus. Conſtat enim ex carne molli, & neruo duro: ac proinde duri molliſque, & humidi ſiccique medium occupauit. Quò fit vt ab vtriuſque oppoſitionis extremis pari interuallo ſeiũcta, æquis eorum portionibus temperetur, neque iis quidem cõpoſitis modo, verumetiam per totas commiſſis. Quocirca vt ſenſus iudicio, ſic & fabrica compactionéque cutis videtur media temperie contineri. Reliquarum autem ſimilium *Partium calidarũ ordo.* temperamenta ſic illius comparatione dimetimur. Spiritus omnium quæ in corpore ſunt calidiſſimus, hoc ipſo cor minùs calidum, deinde ſanguis, poſt hunc caro ſimplex: hanc ſequitur iecur, hoc lien, lienem renes, cutis hîc ſuccedit temperata. Ab hac in frigidum propenſus eſt adeps, deinde *Frigidarũ ordo.* cerebrum: hoc frigidior ſpinæ medulla: hac frigidiores ſunt nerui molles: deinde ſequuntur duriores motibus accommodati, ab his eſt vena, deinceps arteria, poſt hanc membrana, his omnibus frigidior eſt tendo, hoc rurſum frigidius vinculum, chondroſyndeſmos proximus eſt: deinde cartilago, os ei finitimum: ab hoc pilus eſt, vltimo loco pituita omnium quæ in corpore ſunt frigidiſſima. Quæ alterius op- *Siccarum ordo.* poſitionis ſunt qualitates, illis à natura hoc modo ſunt inditę. Pilus omnium eſt ſicciſſimus: hunc ſuo quæque ordine deinceps conſequuntur os, cartilago, chondroſyndeſmos, vinculum, tendo membrana, arteria, vena, neruus motui deſtinatus. Ab his cutis ſuccedit temperata. Hinc in humidũ *Humidarum ordo.* iam abit neruus ſenſui deſignatus: cor hoc ipſo iam eſt humidius: deindę ſuut renes, ięcur, lien, caro ſimplex. His ſuc- *Humidũ ſiccũmque temperamentum tactu cognoſci.* cedit pulmo, poſt hunc eſt ſpinæ medulla, dein cerebrum, mox oſſium medulla, adeps proximè illi eſt, ſubſequitur ſanguis, poſtremò pituita omnium quæ in nobis ſunt, vt frigidiſſima, ita humidiſſima. Hæc poſterior humidorum ſiccorúmque ſeries tactus iudicio confirmata eſt, cui & ſub

ſtantiæ compoſitio prorſus conſentit. Cùm enim in nobis dum viuimus non ſumma ſit vis frigoris,per quam valeat quicquam in duritiam concreſcere,neque extremus is calor inſit,qui concreta liquare poſſit: quicquid tactu molle deprehendetur,id quoque humidum: quicquid durum id ſtatim ſiccum cenſeatur. Sic igitur,dum in nobis vigebit moderatus vitæ calor,humidi ſiccíque tactus erit æquus æſtimator & arbiter. Cæterùm altera oppoſitione qua ad veterum imitationẽ partium temperamenta digeſſimus, neque tactu omnia,neque ſubſtantiæ compoſitione, ſed nunc hoc, nunc illo,aliàs vtroque modo ſingula dimetimur. Cor ſolo tactu definitum eſt calidiſſimum, quod diſſecto animantis pectore digitíſque in ſiniſtrum cordis ſinum immiſſis, ſentiatur hic locus omnium qui in animali ſunt calidiſſimus. At ſi ſubſtantia ſpectetur,cor ſimplici carne frigidius exiſtet. Venæ & arteriæ quia ſpiritus & ſanguininis cõtagione incaleſcunt,poſſent perinde atque cor calidæ cenſeri:cæterùm ex compoſitione,quia exnagues ſunt, inter frigidas habentur. Porrò autem pulmonis ſiue compoſitionem,ſiue calidum bilioſúmque nutrimentum, ſiue cordis vicinitatem & adhęſionem reſpicies,illum ſanè iecore tum calidiorem tum multo ſicciorem iudicabis. Quid igitur Galeno in mentem venit vt humidum nunc ſtatuat, niſi fortaſſe ab inducto aëre frigido & ab irruente defluxione,atque omnino ab excrementis illi tẽperamenti rationem indidit? Adeps concretione frigidus cenſetur, cuius tamen ſubſtantia ad inflammationem apta & habilis calorem ſignificat. Cerebrum ſubſtantiæ compoſitione Ariſtoteles frigidiſſimum prodidit: hoc Galenus tactum iudicem cùm adhibuerit, cúmque à circumfuſo quouis aëre refrigeratum lædi cognouerit,calidum eſſe contendit. Itaque de partium temperaturis nonniſi diſtinctione adhibita quicquam certò licet pronunciare.

Calidum aut frigidũ nõ vno ſẽper modo cognoſci.

Cor,quo temperamento.

Venæ & arteriæ.

Pulmo.

Adeps.

Cerebrũ.

De vniuerſi hominis temperamento,neque viuens omne calidum eſſe.

CAP. VII.

Totius corporis temperamẽtũ vnde fit.

DISSIMILIVM partium atque totius animantis temperamentum, ex ſimilium compoſitione, imitatione quadam exprimimus. Nam os,neruus,aliáque ſimilia ſuis

substantiis integra manent in nobis, neque similiter atque elementa in confusionem adiguntur qua sese vicissim conuertant. Ab his tamē singulis calidis frigidísque, par est tum humores quosdā atque vapores, tum vero & spiritus communiter in omne corpus erumpere, qui deinde variis præditi qualitatibus variísque temperamentis, in vnum commeantes atque confusi, sese demum temperent, fiatque ceu vnum totius temperamentum, non illud quidem simplex, sed ex multorum concursione conditum. Hinc eorum error planè coarguitur qui simplicem qualitatem id esse proponunt: cùm apertum & perspicuum sit, similem quamque partem proprium & ingenitum retinere temperamentum, neque ex mutatis illis simplex vnum totius effici. Ea communione euecti tum vapores, tum spiritus, in corporis extima in ipsamque cutem confluunt, cámque sic afficiunt, vt hac moderatione prædita, eo prorsus sit temperamēto quo & vniuersum corpus: siquidem ab his quæ extrinsecus imminent causis, aduentitiam illia constitutionem nullam acceperit. Quo fit vt solius cutis contactu liceat de vniuersi corporis temperamento pronuntiare. Quemadmodum igitur antè demonstratū est, cutem vniuersę substantiæ medium obtinere, sic fiet puto ex his manifestum atque promptum, hominem qui iustitia sit temperatus (qua'es pleriq; passim visuntur) eundem quasi pondere & in vniuersa substantia temperatū inueniri. Huc accedit, quòd singulæ partium temperaturæ seorsum æstimatæ, in commune relatæ, si comparentur calidæ frigidis, & humidæ siccis, omnium quædam ęquabilitas accersetur, & cognoscetur homo partium suarum compensatione temperatus. Tales plerunque sensus comprehendit exili quadam latitudine à medio disiectos: nam exquisitè & ad vnguem temperatus, vt indiuiduo quodam ceu puncto diutius consistere non potest, sic quasi regulam & cæterorum exemplar illum cogitatione quàm re potiùs complectimur atque informamus. Palàm est autem alios quosdam ab hoc deficere, alios superiores esse, & hi verbi gratia calidi sint, illi frigidi: idcirco neque viuens omne dominatu calidum haberi. Cæterùm quò hæc illustriora clarioráque euadant, incudi illa reddere & iterum tundere consilium est. Quod enim explicatum à nobis est hominis temperamentum, ex par-

Non posse id simplicē esse qualitatem.

Cutis eadē est tēperamento atque totum corpus.

Hominē esse temperatum ad pondus.

Non in omni viuente calorem excellere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tium omnium prima commoderatione, & ex spiritus tum vagi tum fixi affusione, id componi tenerique sentiendum: Quandoquidem propria cuiusque partis tēperatura quam quatuor elementorum permistio tulit, non alia inest viuenti atque animali iam primùm extincto. Si enim derepentè id suffocatum de vita decessit, corporis partibus quæ superant non sic puncto temporis sua potuerunt temperamenta perire, neque fieri potuit vt quædam elementa tam subitò euanescerent aliis recèns genitis, nouáque proportio illis accederet nondū mutua affectione commutatis. Quocirca vt demortui ita vitam agentis vnaquæque particula frigida videtur, atque si ea, quæ ex primorum elemētorum comparatione est, temperatura spectabitur, plus terræ quàm cæterorum obtinere. Vnde intelligitur, viuentis eum calorem qui per corpus diffusus omnia regit ac moderatur, & cuius appulsu vita inest, cuius excessu mors irruit, à partium temperamentis differre, neque ab his proficisci. Sic propemodum & stirpibus suum quendam inesse calorem, cuius ope alantur, increscant, atque generent: quo demum pereunte omnis quoque naturę actio intermoritur: licet quæ tum supersunt, folium, lignum, cortex, vt verius nomen, sic suum ex elementis temperamentum retineant. Calorem hunc in cunctis viuentibus tum animantibus, tum stirpibus non solùm inesse, verumetiam principatum tenere, celeberrimi quique philosophi prodiderunt. Cùm enim omnis ab illo naturę sit actio, calidum vincere, & in actionibus superare pronuntiant: neque modo formicam aut salamandram, sed & papauer quoque & mandragoram, quòd non nisi excellente calore & nutriantur & increscāt, calida constituunt. Quem in modū confirmauit Aristoteles omne animal natura calidum humidúmq; esse, qualis vita quoq; ipsa censetur: demortuum vero frigidum siccúmq;: singula sic sensus iudicio fuisse cōprobata. Iam vero quod in pręsentia scrutamur corporis temperamentum, neq; hoc, neq; illud est, sed ex vtroq; quodammodo complexum tenetur. Neq; enim solū vitæ calorem qui functionū opifex est spectamus, vt ab hoc viuens omne, calidum iudicetur: neq; solùm primam illam & verè materiatam ex elementis concretionem, qua vnumquodq; frigidum est: sed id proprium perfectúmque temperamentū est, quod ex prima elemēto-

Tēperamētum totius ex multis cōstare.

Partiē vnamquāque ex quatuor elemētorum mistione frigidā & sicam esse.

Viuentiū calorē nō ab elemētorū mistiōe nasci.

lib. de longitud. vitæ

Quomodo æstimādū totius tēperamentum.

rum cũfusione & ex feruido calentíque spiritu integratur. Hoc itaque totius est corporis, vno tactu internoscendum: quo indice stirpes omnes re ipsa & actu frigidas censebimus, animantes vero alias tota specie calidas, alias frigidas, humanam speciem omnium mediam, in qua hic calidus, ille frigidus est: alius mediocritatem tenet ceu lex quædam cæterorum. Hic siquidem, in extremorum medio positus, ex paribus constat portionibus, terræ: aquę, aëris & ignis: si modò aëris ignísque appellatione non solùm ea quæ verè sunt elementa, sed & genuinus spiritus & æthereus, ille noster calor comprehenditur, quomodo à præclaris tum philosophis tum medicis fieri animaduerttimus: dum censent animam à corpore seiungi non posse, quin simul naturali sua temperie corpus deseratur.

Quænã in viuentiũ generecalida sint, quæ frigida.

Vt tactus non simpliciter partium interiorum temperamenta discernat. CAP. VIII.

AD integrorum imitationem si partium interiorum temperamenta paulò altiùs exquirimus, fient singulæ concretione frigidæ, accedente autem spiritu & calore qui vitæ comes est, calidę: amborum comparatione, alię calidæ, aliæ frigidę, quædam vt cutis temperatę. At verò (dicet aliquis) viuentis interiora si contingere dabitur, quæcunq; pars adeatur, seu cerebrum, seu os pituitáve sit, eam sine cõtrouersia tactus calidã cognoscet. Quocirca ille si æstimator est interiorum partium constitutus, omnes promiscuè calidas censuerit. Et reuera nihil intus cohiberi experimur, quod tangente sit cute frigidius. Sed huic disceptationi obsistendum est, & quæstionis obscurę solutio nobis peruestiganda. Omnes quidem intus partes tãgenti calidæ sentiuntur, neque tamen temperiem singulæ calidam adeptæ sunt, quod is calor non insitus illis sit, sed assumptus magna ex parte & aduentitius. Illis enim præter primam ex elementis temperiem, & præter spiritus calorem, à quibus integrũ fieri diximus viuentis particulæ temperamentum, alius quoque calor ex cordis vicinitate & ex vaporibus accedit, ei quædam similitudine respondens, qui nobis ex igni aut ex meracioris vini potione accersitur. Quoniam vero hic partium substantiam non complet, in temperamenti notione nequaquam comprehenditur: cæteroquin cordis vinculum

Plurimas interiores partes calore aduẽtitio inualescere.

& capſula, quæ tota eſt membranoſa, calidiori ſit temperie, quàm pedis aut tibiæ caro. His rebus adductus vix fieri poſſe ſtatuo, vt de proprio interiorum partium temperamento ſolus tactus decernat, quippe cui ſyncerum illud & purum non occurrit, ſed multò perfuſum externo calore. Iudex tamen bonus is eſſe poſſit vnà cum ratione, quę ſubſtantiam atque ſtructuram explorabit. Solus verò ſatis eſt de totius integríque corporis, cùm reliquorum animãtium tum hominis, ex æquo & bono iudicium facere, atque his potiſſimùm videtur accommodatus.

Solus tactus nequit interiorum partium tẽperamenta iudicare.

Multis ex cauſis ingenitum temperamentum mutari, quaque id ratione accidat. CAP. IX.

HVMANVM corpus patibile cùm ſit, & affectioni ſubditum, ab aduerſis cauſis, ſiue pręgreſſæ illæ ſint, ſiue antecedentes, ſiue proximæ & continentes, multa ſolet perpeti atque ſuſtinere. Sic enim plerunque à cibo pleniore, à vini potione, ab æſtu, à balneis, ab exercitatione incaleſcit vehementiùs, quemadmodum contrariis ex cauſis refrigeratur. Quæcunque ab illis inducta corpori fuerit affectio, per ſumma illius diffunditur & inhęret, mutabilis & inconſtãs, adeò vt ſi per ſe & ſolitariæ ſuæ naturæ id relinquatur, leuiſſimè trãsfuga à ſeipſa deſciſcat, & tota quam mox tanquam adſita & aduentitia exoleſcat. Itaque quoniam hac euaneſcente corpus ad ſe priſtinámque cõſtitutionem redit, temperamentum autem conſtans eſt & firma corporis habitudo, conſtat illam tẽperamenti ſpeciem minimè permutare. Cęterùm ſi fortè illarũ efficiẽtium cauſarũ aſſiduus ſit appulſus, nulléq; puncto temporis intermiſſa adhæſio, fieri quidem contingit vt tum demum temperamentum, ipſáq; elementorum proportio commutetur: quod hac ferè ratione obuenit. Primùm vi cauſarum, qui in corpore diuagatur ſpiritus, aut aër diffuſus in cæcos & abditos receſſus, incaleſcit, ſi quidem cauſæ erant caloris effectrices: hinc in humores & teneram corporis ſubſtantiam ſenſim calor prorepit, tum demum ſolidiorem molem occupat. Pergente autem cauſarum impetu, neceſſe eſt ſingulas ordine ſuo exiguas frigidorum elementorum portiones obteri, & à priſtina conſtitutione in contrariam calidorémque faceſſere. Hæ quandiu ſic mutatę ſuam adhuc ſpeciem retinent, tem-

Aduentitiæ corporis qualitates in temperamenti ratione nõ cõtinentur.

Vt innatũ temperamentũ ab externis cauſis permutetur.

peramentum etiamnum manet nihil mutatum: adſcitus enim duntaxat & arreptitius is calor eſt. At verò cùm diuturnitate fiet imbecilliorum partium (non enim omnes aduerſis æquè obſiſtunt) tanta deceſſio, vt frigidorum elementorum plures portiones & fragmenta pereuntibus formis in calidorum naturam contendant: tum primùm toti immigrat temperamenti mutatio. Summotis vero tum cauſis, cùm corpus non vltrà illarum vi pulſabitur, quæcunque partes ſupra modum incaluerant nondum tamen formis ſuis ſpoliatæ, ad ſuperiorem temperamenti modum ſponte ſua recurrent: calidæ verò hæ quidem permanebunt quarum iam ſpecies exoleuit. Quoniam igitur per illas firmus & ſtabilis toti calor exceſſit, erit pro earum multitudine aucta caloris proportio, aliúdque inuectum temperamentum. Quemadmodum autem ab iis cauſis quæ foris ſunt, ita multo promptiùs & procliuiùs ab eſculentorũ potulentorúmque longo vſu, ſi quidem illa immoderato erunt calore, corporis temperamentum in calidius traducetur. Huic obiter ſubtilior ſolertiórque meditatio ſuccedit. Cùm enim corpus humanum ex variis ſit particulis conſtitutum, aliis quidem mollioribus, vt carne, vt neruo, aliis ſolidioribus vt membrana, cartilagine, oſſe: quæcunque harum magis patibiles ſunt, primæ à ſua cõmoderatione decedunt: ſolidæ vero nonniſi longo tempore & ingenti cauſarum incurſione, è ſtatu deiici & deturbari poſſunt. Quinimò cùm ſint illæ febris quibuſdam firmiſſimis intextæ, quibus plurimũ ineſt firmamenti & roboris, ſic illas duco aut nunquam vlla vi labefactari poſſe, aut tenuiter vſque adeo & parcè, vix ut toto æuo inſigne quicquam perpeti poſſint. Itaque quorundam ego iudicium ſequutus, inſitũ illud & primarium corporis cuiuſq; temperamentũ in illis conſtituo, cuius tanta vis eſt & ſoliditas, vt quocunque ſiue contrariorũ longa conſuetudine, ſiue ętatum decurſu fiat mutatio, in id tamen ingenitum temperamentum magna ſemper ſit propenſio atque procliuitas: corpúſque primam naturam ſemper redoiens, expeditiùs eo ſe referat vnde deceſſit. Ex quo fit vt qui prima origine ſit intemperatus, quamuis arte in mediocritatem vindicetur, verè tamen temperatus nunquam ſit, neque ei prorſus ſimilis cui tẽperies ſit ingenita, ſed illius duntaxat effigies quædã & adumbratio. Quinetiam duos ſi fin-

Primum & ingenitum temperamentum ſemper in nobis quodam modo ſeruari, neque prorſus mutari poſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

gamus diuerso natos temperamento, qui fortè quibusuis e causis in eandem corporis conditionem peruenisse videan tur, non tamen iisdem prorsum gaudent & oblectantur: ar gumentum procul dubio diuersa his superesse naturæ pri mordia, quorum non parua etiam nunc restant vestigia.

25. *Lib.* 2. Quæ cùm Hippocrates intima ratione animóque lustraret vniuersa vno complexus est aphorismo, quo prodidit pe morbos minus periclitari quorum naturæ morbus conue nit, aut ætati, aut habitui, aut tempori, quàm quibus non conuenit: eo planè significans nobis aliam ex ætate tem peraturam inesse, aliam ingenitã quæ ipsa est natura, alian ex temporis & victus consuetudine: quæ diuersæ cùm sin & plerunque pugnantes in vno corpore consistunt: sed alii quidem partibus, vt hæc carni atque mollioribus, illa fibri duntaxat penitus insideat.

Vnius & eiusdem multa esse temperamenta.

Quid ætas, quot ætatum differentiæ, vtque illarum progressu cuiusque temperamentum vertatur. CAP. X.

VT multa nos assiduè circumstant incommoda, quo rum vi huc & illuc traducimus, sic intus nobis ingene rata & ab ortu tradita est causa, cuius necessitate tempera menta decursu vitæ commutemus. Hæc est illa mortis ac interitus pernicies, hæc intestina calamitas, quam nulla ars nulla humana industria effugere, sed ne reprimere quidem possit. Etenim sicui ab ortu temperato vel Æsculapius præ sit, qui illum ab iis quę foris sunt, aut quæ intrò sumuntur causis, saluum & incolumẽ sic tueatur, vt nullum inde cor pus detrimentum capiat: is tamen à semetipso suáque spõte magis magísque conficietur consumetúrque, donec extre mum vitæ spiritũ edet. Illuc dum contendit, plurimas hoc interim spatio mutationes necessariò sustinet. Has qui an norum spatiis & interuallis dimensi primùm discreuerunt, simul ætates appellarunt. Vt sit ætas id vitę curriculum quo luculenter corporis constitutio per se suóque nutu muta tur. Non quæuis aut proceritati, aut colori, aut erumpenti bus pilis, sed quæ duntaxat temperamento & primæ consti tutioni omnium functionum causæ incidit conuersio, ea ætatum singularum discrimen facit. Rursùm neque ipsius temperamenti ab externis causis, aut æstu immodico, aut cœli ardore, aut intemperatiore viuendi consuetudine mu tatio

Insitus noster calor senij & interitus causa interior.

Quid ætas

vnde spectetur ætatum mutatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tio, sed quę ab interiore sit & semper assidente interitus
usa vnica discernit ætates. Quocirca ætatum differentiæ
urimùm inter se dissimiles, ex ea ipsa quę incidit varieta-
statuentur. Vitæ ingressu vt omnis animans ex semine &
nguine fluxis humidísque rebus nuper genitus est, ita &
umidissimus videri potest: cui caro præhumida & mu-
sa, nerui, vincula, imò & ossa tenera flexibiliáque, adeò
facilè sequantur quocunque ducas. Hinc in dies lon-
us procedens plus plúsque siccatur & arescit, vt cùm ex-
emam senectutem attigerit, non modò ossa arida sint &
umoris expertia, sed etiam caro neruosa atque dura. Qui
go sensim ætate progrediens sensim quoque exarescit,
anto ortui erat vicinior, tanto humidior: quantum ve-
in vitæ extremum declinabit, tantum & siccitate conta-
scet. Vnde intelligitur quod in medio extremorum si-
m est tempus, id quoque humoris summęque siccitatis
è particeps atque medium obtinere. Hanc quidem ab
umido in siccum animantium progressionem omnium
ntentiæ confirmant. Cæterùm quod alterius est opposi-
onis, animal statim vt in lucem editum est, ingenti calore
fluit, quantum immutabilem persistere ad medium vitæ
ursum existimant: hinc sensim languescit in extremum,
uod omnium est frigidissimum & morti iam simile. Hu-
s oppositionis quod medium est, haudquaquam princi-
o, sed extremo quam maximè aduersatur. Ita enim Gale-
us singularum ętatum temperamenta tactione explorans,
um pueros, iuuenes, adolescentes millies considerasset,
æterea eundem infantem puerum adolescentémque fa-
um, hunc nihilo calidiorem deprehensum confirmat, nec
erum quàm ætate florentem, nec ætate florentem quàm
erum. Illius authoritati vt posteri omnes id concesse-
nt, sic neque ipsi tot seculis confirmatam opinionem re-
diabimus: quanquam fieri posse vix intelligo, vt qui
fantes, pueros, ætate florentes, tactu expenderit, nihilo sit
e tot annorum prolapsione vel temperamento, vel tactu
mutatus: aut si qua illi mutatio incidit, quomodo ta-
n tanquam firmo & constanti iudice vti potuit ad æta-
m secretionem? Istorum proximus liber pleniorem di-
itationem conferet. Nunc verò si totius vitę cursum pa-
mur, iunctísque duarum oppositionum extremis suum

Ab ortu in vitæ extremum animal siccius redditur.

Caloris in vitæ decursu immutatio.

Aetatum temperamenta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ætati cuíque temperamentum adferemus, fiet ſanè vitæ exordium calidum & humidum, extremum frigidum atque ſiccum: medium ſicci & humidi exactam temperiem accipiet, attamen in calido, frigidóque nōdum id, ſed quod illi deinceps eſt, mediocre apparebit. Si non abſolutam illam & indiuiduam temperiem, ſed qualem ſenſus iudicat inueſtigamus, temperata ætas cenſebitur, quæ punctum vitę medium modico interuallo antecedit, & ab hoc in aliquanto maius poſt ſpatium porrigitur. Quicquid mediam hanc ætatem anteit, calido humidóque vincit & excellit, at non peræquè. Initium ſiquidem calidum eſt & humidiſſimū, quod verò ſequitur ſimili calore viget, humore autem longè eſt inferius: vt quamuis ſiccū id non ſit, ſed ne ad mediocritatem quidem depreſſum, initij tamen collatione ſiccum plerunque iudicetur. Quod à medio in extremum vitæ tempus extenditur, id omnē frigido & ſicco tenetur, hoc tamen diſcrimine vt pars vltima tum frigido, tum ſicco excellat: nam quæ illam pręcurrebat, & frigore & ſiccitate erat temperatior. Vniuerſæ igitur vitæ quinq; omnino ſunt ætates ſuis tēperamentis inſignitæ. Omnium prima adoleſcentia in annum ferè quintum & viceſimum producta hinc nomen habens, quod tum corpora ob humoris vbertatem plurimùm adoleſcant. Humoris autē maior minórque copia, complures illius ordines ſecernit infantium ætas omnium humidiſſima ad tertium quartúmve annum prouehitur: hinc ad decimum pueritia, inde ad decimumoctauum pubertas, ad vigeſimū quintum adoleſcentia, totius appellationem ſortita. Secunda vitæ ætas quæ florida appellatur, iuuentus eſt, ad triceſimū quintum aut quadrageſimum annum excurrens, cuius propria eſt venuſtas, agilitas, & ferocia: calida quidem parcéque humida, quæ idcirco prægreſſæ ætatis comparatione ſolet calida ſiccáque cenſeri. Succedit conſtans & matura ſui vbique ferè ſimilis temperata, vix annum attingens quinquageſimum. Illinc ad quintum & ſexageſimum ingraueſcens eſt ætas & pręcipitata, prima illa ſenectus, quæ ſiccum frigidúmque corpus efficit, frigidum tamen minus. Omnium poſtrema vitam claudens ætas eſt decrepita, frigidiſſima atque ſicciſſima quæ & vltimū ſenium dici ſolet. Hinc eorum manifeſtè proditur atque detegitur error, qui tēperiem ipſam, quatuor

Ætates quinque.

Adoleſcentia, cuius partes ſunt quatuor.

Iuuentus.

Conſtãs ætas.

Prima ſenectus.

Vltima ætas.

In ætatib. non omnes inueniri tēperamentorum differentias.

órque temperamentorum coniugationes vitæ ętatibus
uadam proportione contulerunt. Neque enim vlla est æ-
s calida & sicca absoluto sermone, quòd vincenti siccitati
oundans calor natiuus comes esse non possit: neque vlla
e senectus quidèm frigida & humida est, cùm ex propria
artium substantia atque cõmoderatione, non ex humo-
um aut superuacaneorum affluentia temperamenti ratio
ectetur. Illis quidem annorum numeris, vt crebrò eius-
odi temperamentorum mutationem adferentibus, æta-
s circumscripsimus, tametsi aliàs plerunque ad alios limi-
s excurrunt, cùm vel multò breuior erit vitæ cursus, vel
ngiùs prorogabitur, ad annum fortassis centesimum. Ab
igine autem quodcunque quispiam temperamentum ac-
epit, id necesse est proposita ratione ætatum decursio com-
utet. Velut si fortè tẽperiem is nascens extulerit, ne-
ue vlla deinceps externa causa illam conuertat, proce-
entibus annis nutu suo proprióque impetu sic ille duce-
ur, vt in pueritia atque adolescentia calidus sit & humidus
orida ætate calidior atque siccior, ætate matura absolutè
emperatus, aliis deinceps ætatibus frigidior ac siccior eua-
at. Quæ tametsi ita sunt, attamen is iudicandus est & puer
ẽperatus, quod inter pueros mediocritatem obtineat, & p
uber quoque & adolescens, itémque iuuenis & constans
t senex temperatus: ita enim comparatè dici videtur. At
ero absolutè atque simpliciter non singulis hic ætatibus,
ed ea duntaxat quæ matura constánsque est, temperatus e-
it, parem sortitus extremorum portionem. Huius æstima-
one tota pueritia simpliciter calida est, vti & vniuersa se-
ectus frigida atque sicca. Qui porrò calidus siccúsque na-
us fuerit, inter pueros calidus siccúsque viuet, & hanc in-
ati temperamenti conditionem ad speciem, per omnes æ-
ates quodammodo retinebit: vt & cùm senium attigerit
alidus atque siccus inter senes persistit. Quandiu tamen in
ueris est, humidus calidúsque simpliciter est. Cùm autem
enex euasit, frigidus atque siccus: at ætate media calidus
iccúsque simpliciter. Sic enim fit vt cuiusque proprium, &
uod à natura ingeneratum vocamus tẽperamentum, ta-
e media duntaxat ætate, quæ omnium tẽperatissima est &
uique familiarissima, purè consistat atque splendescat. O-
iuntur itaq; & manant tẽperamenta tum à primigenia na-

Exemplũ mutationis quæ per ætates fit.

Qui tẽperatus aut puer aut senex est, nõ simpliciter est tẽperatus.

Exemplũ alterum.

Proprium temperamẽtũ existit media ætate.

Tẽperatũ à natura tum ab ætate spectari.

tura, tum ab ętate quę illi comes est indiuidua: cúmque i quod à natura prodiit comparatè duntaxat, quod verò ab ę tate, simpliciter dici soleat: consequitur æstimandis tempe ramentis ætati quàm naturæ vim tribui maiorem, & ean quæ ex ætatum decursu fit temperamenti speciem, ei tun victoria tũ nomine præferri, quàm natura ortúsque contulit De his iam satis multa.

Temperamentum nullum biliosum, sanguineum, pituitosum, aut melancholicum dici oportere.

CAP. XI.

Temperamenta ab elementis nõ ab humoribus nasci.

AB elementorum viribus primò similium partium, ex his deinde corporis vniuersi compositionem ductam esse rationibus confirmatũ est, vt proinde palàm esse debeat omnẽ temperamenti rationem elementis primùm deberi, his acceptam referri, in iis sitam esse, vt quæ totiu substantiam compleuerunt. Humores ipsaque superuacanea corporis partes non esse, sed eo duntaxat contineri, idcirco & ab Hippocrate contenta dici, superiore quidem libro dictum à nobis est, & posthac pleniùs fusiúsque demonstrabitur. Quocirca neque ab humoribus, neque ab illis superuacaneis potest corporis eiúsque partium temperamentum æstimari: neque demũ ab illorum dominatu & vbertate fas est tẽperamento cuiquã nomen imponere. Hinc fit vt ij laqueis inexplicabilibus sese inuoluát, qui nullo nominũ rerúmque delectu, hunc (verbi gratia) bilioso temperamento esse pronuntiant, illũ sanguineo, pituitoso, aut melancholico alium: cùm hęc non temperamentorum, sed dominantiũ humorum sint nomina. Cui enim sanguinis eiúsque optimi plurimũ inest, is iure sanguineus dici debet, vt cui bilis flaua exuperat biliosus, cui atra melancholicus, cui denique pituita pituitosus. Humorũ istæ redundantiæ confinibus sibi temperamentis haud semper respondent: quòd non raro candidos & molles, eósque tactu frigidos obserurre sit, quibus ingens bilis copia quotidie reiicitur: vti & alios hirtos, subnigros atque graciles, qui huius eluuiei minimum congesserunt. Videas præterea non paucos prima origine frigidum siccúmque temperamentũ adeptos, quos tamen melancholicos esse minimè iudices, neque atræ bilis proluuie suffusos. Quin & senes extre-

Alia temperamentorum, alia dominãtiũ humorum esse nomina.

Prima ratio.

Secunda.

Tertia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

remi quorum ætas frigido ſiccóque laceſſitur, minimum
nelancholiæ coaceruant, ſed ſi quis ſuperfluit noxius hu-
nor, is maximè pituitoſus eſt: vnde & ſenes à ſuperuacuo-
um redundantia pituitoſos eſſe omnes confirmant. Hinc
nulti rerum affinitate capti, eos quoque frigido humidó-
ue tēperamento prodiderunt: quos nihilominus ſuperior
a demonſtratio arguit & inſimulat, qua confectū eſt, eum
emperamenti ſtatum ætate nulla poſſe recipi, ſed continuò
editum eſt animal, annorū numero & diuturnitate cor-
us ſiccius euadere. Huc accedit, externarum cauſarum, vi
nultóque magis alimentorum varia ſubſtantia & faculta-
e, aliàs bilem, aut flauam, aut atram, aliàs pituitā in nobis
ongeri ac ſuccreſcere, cuius nequit origo corporis conſti-
utioni tanquam efficienti cauſæ tribui. Quis quęſo tam
elirus ſit, vt in eo humore temperamentum collocet, qui
otus interdum, præter naturam eſt, cui nulla cum corpore
ommunio familiaris intercedit? Ergo quamuis qui prima
tate per vaſa ſparſus eſt humor, purioris ſanguinis ſpeciem
ſtendat, proxima dein ętate is corporis ardore ſiccitatéque
d flauæ bilis naturam trahatur, tertia omnium fiat humo-
um quędam moderatio, quarta melancholicus humor, po-
trema pituitoſus ob caloris coctionísque infirmitatem re-
undet: quoniam tamen hunc ordinem externarum cauſa-
um plerumque vis inuertit, neque corporis perpetuò vna
ſt & eadem atque humorum conditio, ſed plerumque di-
erſa: non vtique ex humoribus, ſed ex conſtitutione pro-
ria definiendum eſt corporis temperamentum. Quę hu-
norum ſunt nomina periti artificis non eſt corpori accom
nodare: quare nullum prorſus temperamentū ſanguineum
icere permittimus, vt nullum biliosūm, nullū melancho-
icum vel pituitoſum: quamuis aliàs bilioſum hominem,
liàs ſanguineum, pituitoſum aut melancholicum rectè
ppellemus. Videor equidem iam omnem de temperamen-
is diſputationem compleuiſſe: cui nihil attinet illorum in-
ernoſcendorum ſigna ſubiungere, in propriam tractatio-
nem commodius relata.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

quis humor quauis ætate abūdet.

Temperamēta ſunt partiū corporis, non humorum.

LIBRI TERTII, DE TEMPERAMENTIS FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

DE SPIRITIBVS ET INNATO CALIDO,

LIBER IIII.

Calorem quendam in nobis cunctisque viuentibus inesse, cúmque diuinum. CAP. I.

Quid traditum sit hactenus.

NIVERSAM hominis naturam cùm altiùs inúestigare & persequi conaremur, primū quidem concretum hoc corpus in minimas quasq; similes particulas anatome dissoluimus. Hinc verò aliā earū compositionem si quæ erat, speculantibus, deprehensum est vnamquamque ex primis simplicibúsque rerum naturis, terra, aqua, aëre, & igni constare: ex harum permistione varias enasci temperamentorum differentias, quorum sua cuique parti proprietas insideret. Nondum autem ab hac contemplatione digressi, rursum scrutemur ecquid pręterea parti cuique penitùs inhæreścit aut assidet, quòd pleniorem illius cognitionem faciat. Quid illa sint vetustioribus medicis celebrata, innatus calor, spiritus, humidum primigenium, quid natura, atque triplex in similaribus substantia, vt hęc singula consistant, vnde & quibus viribus gubernentur. Quoniam autem vnus calor præ cęteris sensum manifestè ferit, ab hoc ceu notiore inducto exordio, reliqua serie quadam quasi conserta ex aliis alia nectemus. Animantium generi communi lege est à natura tributum, vt insiti vi caloris vitam agant. Primùm enim illas dum in viuis numerantur, caloris temperatione perfundi, morte verò consumptas hoc prorsus extincto refrigerari, vel sensus ipse declarat, nulláque id alia demonstratione, sed vnius est sensus præstantia confirmandū ceu cōmuni quadam animi notione. Quanquam verò in stirpibus minùs aperta & euidens est caloris inspectio, eas tamen non minùs quàm animantes hoc salutari calore conseruari, omnémque omnium salutem hinc oriri perspectū ei fiet qui naturæ opera effectúsque ęstimabit. Constans enim est & rata sententia omnia viuentia propter inclusum in se calorem viuere, illius beneficio alimentum trahere, conficere, eóque nutriri ac sustineri, augescere,

Quid restet tradendum.

Caloris vi omnia contineri & regi.

pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

procreare animantes, præterea sensu affici & moueri: quantóque perfectiora hæc fuerint opera, tanto caloris vim atque substantiam vberiorem adesse. Quòd si vlla id ratione suaderi debet, vnius Solis pręstantia spectetur, qui dux & princeps moderatórque mundi cuncta viuentia luce sua lustrans, illa pariter caloris sui temperatione fouet, & ad ea quę dixi opera suscitat. Hęc si externo calore fota agunt, impediuntur frigore, nónne optima ratio est quempiam in eis calorem inesse operum effectorem, eúmque Solis maximè calori concordem esse & consenęaneum? Rectè igitur Aristoteles vitam vno calore contineri sine calore, neque animalia neque stirpes viuere, tãquam protritum & peruulgatum memorię mandauit, qui & mortem caloris extinctionem esse definiuit. Itaque huius imitatione vna omniũ philosophorum consensio vitam calore finit, mortem caloris extinctione.

Calorẽ nostrum non esse prorsus elementarem.

Quantuluscunque inerit calor in corpore, id ipsum vita fruetur, & quas dixi functiones licet obscuras de se promet, neque extremę senectutis frigus quod in temperamento dominatur, huius potest caloris superare vires. Hoc viuunt serpentes, quas tamen temperamento frigidas commemorant. Hoc viuit papauer, mandragora, & vniuersum frigidarum stirpium genus: Ex quo iam video posse quasi connexum quippiam effici, calorem hunc supra elementorum naturam esse.

Prima ratio.

Secunda.

Tertia.

Ab eo enim contrariorum quod suppar est ac infirmius, alterius excellentis cõspectu nihil quicquam agi potest, sed tota misti actio in id quod exuperat tanquam in vincentem causam refertur. Atqui in earum stirpium quas connumeraui temperamento, calor depressus est, & inferior quàm frigus: non igitur hic vi & operibus potest frigus superare, neque in hunc tanquam in efficientem causam possunt vitæ functiones referri. Quocirca si quis calor vitæ functionum effector est, vt certè est, nequaquam is esse potest qui in temperamenti mistione diminutus est ac mutilus. Quare necesse est hunc vitę calorem præstantioris cuiusdam esse originis, neque ignei elementi rudiorem naturam redolere, quemadmodum alio loco vberiùs disputatum est à nobis.

1. Dialog.

Calori nostro nõ opponitur frigus.

Hinc pręclara & eximia quadam mentis agitatione videtur Aristoteles mortem definiens, vitali huic calori non frigus tanquam contrarium opposuisse, sed extinctionem, quę eius ipsius est priuatio. Vt

Quarta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

igitur lumini contrarium nihil est,sed aduersæ tenebræ illius sunt priuatio,atque si vel minimum luminis corpus illustrat,idipsum illuminatum dicimus:sic & de vitali calore statuo qui quantuluscunque corpus possideat,idipsum regit atque moderatur,calidúmque denuntiat. *Quinta.* Qui volet huius essentiam pleniùs cognoscere,ob oculos sibi proponat sulphur & arrhenicum, quę calidissima quidem cùm sint,& igneo elemento confertissima,vt plerunque nos vrant ,tamē vitali hoc calore destituta iacent,sicuti & vniuersum inanimorum genus: quod argumentum planè conuincit igneum non esse,neq; ab elementorum mistione hunc ortum quem proponimus calorem. *Sexta.* Quinetiam animantis demortuę cadauer,tametsi partium ac totius structuram figurámque retinet,caloris tamen huius ne minimum quidem habet:haberet autē si ab elementis nasceretur,cùm in partibus singulis aliqua supersit & resideat quatuor elementorum permistio. Vnde intelligi potest calorē eum per quem vita inerat,non ex prima elementorum mistione, sed aliunde ortu recondito fluxisse.

Spiritum quendam cunctis datum viuentibus qui vitæ calorem continet. CAP. II.

Spiritus necessitas. QVONIAM igitur calor is indissolubili adhæsione corporis moli consertus non est,sed ab ea separari seiungíque potest,necesse est extra molem eam sit tanquam assumptum quippiam & aduentitiū. Atqui cùm nequeat simplex calor in qualitatis genere constitutus,sine sede & vehiculo in omne corpus permeare,huc illúcque momēto diffundi,qualiter tamen hunc à corde per omnes arterias partibus singulis impartiri cernimus, fuit, opinor, necessarium hunc corpore aliquo fluxo & profluente contineri. Cæterùm nullus humor ad hoc aptus erat & habilis,vt tanta celeritate corpus omne traiiceret:quocirca necesse fuit, caloei materiam substerni substantia tenuissimam, pernicitate velocem,quæ simul fouendo calori familiaris esset ac amica. Atque cùm eiusmodi sit aërea ,aut si rectiùs appellare velis, ætherea optima ratione debuit talis calori subiici,quæ semper ętheris modo incensa ardet, cuíque perpetuò calor insidet,vt neutrum possit ab altero dirimi. *Spiritus nomina.* Plato quidem rariùs eam materiam calore perfusam,spiritum appellauit,

ignē

ignem frequentiùs, vt interdum calorem. Aristoteli crebro spiritus est dictus, nonnunquam calidum, atque naturalis calor: aliàs quidem à tenuitate & velocitate, aliàs à viribus & effectu ratione nominis desumpta. Planius Hippocrates, qui nusquam addubitauit hunc spiritum nuncupare, ex eo quòd eximiis viribus cùm prędituς sit, oculorum tamen effugit obtutum: etenim & aërem, & ventum, & auram, & vnamquamque substantiam quę sub aspectum non cadit, sic dicere consueuerunt. Ad huius profectò imitationem Stoici spiritum ex splendida, perspicua, nec aspectabili substantia constare rectè quidem prodiderunt, eo tamen falsi, quòd hunc tunc naturæ, tum animæ substantiam esse pronuntiant, nihil eo prę stantius, nihil diuinus inuestigantes. Quò autem spiritus necessitas atque substantia pleniùs demonstretur, repetenda sunt & replicanda veterum philosophorum decreta: quorum primi Academici cùm perspicerent fieri non posse vt naturæ quàm maximè dispares, nullius idonei medij interiectu societatem inirent, coiréntque, animum nostrum à summo rerum opifice conditum priusquam emanaret immigraretque denso huic & concreto corpori, censuerunt corpore quodam illustri, puro & astro simili tanquã simplici veste indui: quod immortale & sempiternum nunquam ab animo absolui diuellíque posset, & sine quo non fieret huius mundi incola. Ab hoc deinde alterum corpus animo circumiecerunt, tenue illud quidem ac simplex, sed tamen impurius: minùs illustre & splendidum superiore: non ab summo id opifice procreatum, verùm elementorum præsertímque tenuiorum permistione concretum, à quibus nomen inueniens aëreum & æthereum appellatur. Duobus hisce corporibus iam stipatus animus, in tertium hoc mortale caducúmque corpus, seu potiùs in tetrum & tenebricosum carcerem tanquam exul deiectus, terrarum sit hospes, donec effracto carcere alacer & liber in patriam reuersus, municeps fiat & ciuis deorum. Hanc corporis atque animi communionem confirmans Alexander Aphrodiseius, spiritum quem proposuimus ait perquàm idoneum vinculum illis interponi: qui aduersas naturas, interiectu suo conciliet atque cõtineat. Is enim extremo vtiq; familiaris & accommodatus, cùm non sit prorsus sine corpore, crasso quidem corpori inseri potest: cùm verò tenuior

Animum triplici corpore teneri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Cuiq; animæ parti, vt menti suum subiici spiritũ

splendidiórque sit, potest cum animo connecti. Sicque vtrique quodammodo particeps, naturam corporis expertem cum natura coporea copulat, immortalem cum mortali, puram cum impura, diuinam cum terrena. Hæc quanquam mentis corporísque communionem nonnisi spiritus interiecti nexu fieri demonstrant, eadem nihilominus & cæteris animæ partibus caducis par est accommodare. Etenim animæ pars mortali conditione genita, impura licet neque vt mens syncera sit, longo tamen interuallo terreni huius concretíque corporis statim antecedit, vt citra vinculum ei nequeat inhærescere. Quocirca rectè prodidit Aristoteles in semine spumosóque corpore spiritum, in spiritu naturam contineri. quę proportione respondet elemento stellarum: apertè quidem significans spiritum hunc inter corpus & diuinam illam naturam tanquam cõmune quoddam vinculam interponi. Neque verò menti solùm, sed vnicuique animę parti caducæ propriũ spiritum attribuit, omnémque animę facultatem affirmat corpus aliud participare, idque magis diuinum quàm quę elementa dicuntur atque prout nobilitate obscuritatéve animę inter se differunt, ita & huius corporis naturam distare. Quapropter si tum Aristotelis, tum cæterorum rationes iudicio certo ponderemus, palàm fiet vnamquanque animæ partem spiritu quodam ceu fundamento niti per quem tum corpori insidet, tum omne officij munus exequitur. Est igitur spiritus corpus æthereum caloris facultatúmque sedes & vinculum, primũque obeundę functionis instrumentum. Quisquis illius substantiam & statum nondum plenè sit assequutus, corporis nostri structuram contẽplatus arterias adeat, in cordis sinum & in cerebri ventriculos introspiciat, quos dum inanes ac nullius propè humoris participes videbit, neque tamen frustrà ac temerè tantos à natura conditos, hæc quidem mente contrectans, mox opinor cogitatione comprehendet pertenuem auram eos tum impleuisse dum in viuis fuit animal, quę tamen in eo animam agente leuissima cùm esset, sine sensu euanuerit. Huius fouendæ gratia inspiratione aërem introducimus, qui non modò corpori refrigerationem (hęc enim satis posset aliunde comparari) sed pabulum quoque sumministrat. Corporis autem densa moles, eiusmodi subsidio haudquaquam indiget: vt quæ cras-

2. de animal. gen. c. 5.

Spiritus quid.

Spiritus substantia vbi iigeat

ſiore recreatur alimento ex omnium elementorum permiſtione concreto: quare neceſſum eſt aërem hauriri & attrahi, vt finitimæ & cuipiam in nobis ſui generis ſubſtantiæ iungatur, eiq; velut in paſtum cedat. Si nulla in nobis eſſet tenuis & ſpirituoſa ſubſtantia, vix vlla profectò nos ad inſpirandum neceſſitas impelleret.

Corporum quæ intenduntur exemplo, materiam tum caloris, tum ſpiritus in nobis cognoſci. CAP. III.

NON alienum inſtitutis meis arbitror ſuſceptam tractationẽ exemplis illuſtrare, quę licèt de medio ſumpta erunt, rei tamen omnis pleniſſimam fidem facient, Igni ſummus feruor ineſt & caloris exuperantia, maximè verò flãmæ, quæ propriè noſter ignis eſt & appellatur. Ea autem fumus eſt aut aërcũ corpus accenſum, neutro ſeorſum, ſed iunctis ambobus abſoluta, huius enim tãquam materia fumus eſt, cui flagrans calor accedens flammam efficit. Flammam ambiẽs aër tuetur idoneus, neq; craſſus, neq; humore multo madens: quem ſi ſepimento quodam circumcludimus, vt tũ eo nequeat liber affluere & illabi, mox flãmam peranguſtè coarctatam marceſcere reſtinguíq; cõſpicamur. Neque ideò ſolùm aër deſideratur, vt vel refrigerationem flãmæ præſtet, vel fumoſam exuſtámq; illius fuliginẽ excipiat: quia ad vtrunq; ſatis eſſet accommodatus aër denſus & humidus, qui tamen flammam fouere non poteſt. Reſtat igitur vt tenuis & ſyncerus aër idcirco ſit neceſſarius, vt flãmæ tanquam pabulum accedat, & libero flatu alius aliúſq; accedens, quaſi paſtionem ſe offerat flammæ deuorandam. Velim equidẽ animum cogitationémq; referri ad ignem, qui in medicis cucurbitulis, aut in anguſto conclaui diligẽter obturato concluditur. Hunc enim magnam ambientis aëris partẽ abſorbere, id planè declarat, quòd dum rimæ vel tenuiſſimæ patefient aq; reſerabuntur, cõfeſtim ac repentè ſumma vi nouus intrò aër irruet & ſe ingurgitabit, vt eum nimirũ reſarciat qui antè fuerat exhauſtus. Quibus apertũ eſt flammam vt fumoſa ſubſtantia, ita & ab ambiente aëre foueri atq; ſuſtineri. Præter hæc autem tertiũ illi fomentum & pabulũ cõfertur, ex prępingui quadã materia, cuiuſmodi lucerna eſt oleũ. Hoc quidem corporum omnium celerrimè promptiſſiméq; inflammatur, quod tenui ſubſtan-

Ariſtot. 2. de gener. Gal. 3. de tẽperam.

Quid aer flãmæ cõferat.

Aërẽ pabulum eſſe flammæ.

Triplex flãmæ pabulum.

tia, multo aëre, ſpiritúq; perfuſa continetur: deinde adeps, ab hoc reliqua deinceps corpora quæ illius conditionem quodammodo imitantur. Quanto enim vnumquodque ad olei naturã propiùs accedit, tanto deprehenditur magis habile & aptum vt inflammetur: quo autem abeſt lõgius, hoc ineptius. Vnde conficitur corpus omne quod inflammari poteſt, olei cuiuſdã eſſe particeps, huiúſq; ſolius gratia conflagrare: quodcunque autem olei eſt expers, flammam non alere. Videbor hoc loco magnum quippiam & veteribus inauditum offundere, ſed quod longè ſit veriſſimũ, & multis huius ſeculi experientiis confirmatum. Nullũ enim corpus eſt ad inflamationem propenſum, ex quo ſyncerum oleum arte non elici poſſit. Non adeps, non cera, non pix, non reſina, non terebinthina, non vllum denique ligni ſtirpíſve genus: nulla radix, nullus flos, nullus fructus, nullum ſemen: atque in animalibus nulla pars eſt, ſiue os, ſiue neruus, ſine membrana aut caro: nihil denique in ſtirpium aut animantium genere vitam habuit, quod non poſſit oleum de ſe profundere, aliud quidem affluentius ſolóque preſſu, aliud parcius maioréq; induſtria: huius etiã cauſa quæcunque viuunt inflammari poſſe compertum habemus. Quin etiam inanimorum genus quæ cõplectitur inflammationi ſubiecta, eadem quoque oleo ſunt finitima. Nam ſulphur quicunque metallorum naturas perſcurtantur, terræ adipem vel oleum appellant, quod moderato calore coctum cogitur atque concreſcit. Ergo quæcunque viuunt aluntúrque corpora, pinguem & olei ſimilem continent humorem.

Corpora inflãmari ob oleoſã ſubſtantiam quã in ſe habent.

Præter hunc verò & alio perfunduntur, qui minimè eſt ad inflammationem idoneus, ſed ſuperiore magis tenuis & profluens, ab alimentis aſcitus & cõſertus in cæcos arctóſque viuentium corporum receſſus, qui quidem concoctione mutationem atque vires iam accepit, nondum tamen in illorum ſubſtantiam planè conuerſus: hunc humorem dicere placet alimentarium. Ab hoc demum diuerſus eſt aqueus humor, quo tanquam viſo terrenæ corporum partes iunctę cohærent, quíque rerum omnium ex elementorum permíſtione concretarum eſt communis. Vniuerſum inanimorum ſiue lapidum, ſiue metallorum genus, hoc ipſo conglutinatũ ſuſtinetur: at alimentorum aut olei ſimilem humorem neutiquã nouit, ſed hi viuentibus duntaxat pro-

Alter humor alimentarius

Terti⁹ humor elemẽtaris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

priè tribuuntur, vt intelligere sit eoſdem ad vitę caloríſq; tuitionem partes primas obtinere. Triplex id humorum genus quiſquis volet perſpectum ſibi eſſe, in materia è ſyluis cæſa cogitationem defigat. Virentes enim ſtirpium ramos, aut ceram, aut picem, aut reſinam inſtillans vaporarium qui cõiecerit, ſubſtrati ignis vi primùm aquam dimanare ſentiet, ab hac dein oleum: quod non prius elici poteſt quàm illa plenè exaruerint: ſic enim mos eſt exiccata omnia deligere, è quibus oleum elici debet. Siquis porrò ligneam materiem viridem recénſque cęſam igni mandet, principiò videbit ægrè incendi, propterea quòd multo ſcatet humore, quem è terra pro alimento ſibi hauſerat. Is enim eſt, qui ab eius extremis dum incaleſcit emanare ſolet. Hoc conſumpto reliqua ſubſtãtia promptè à flãma depaſcitur, quia purior manet pinguis illa quę olei ſpeciẽ gerit, alio liquore nulla madefacta. Hanc cùm omnem ignis depopulatus fuerit, flammæ tum nihil prorſus erumpet & euolabit: in ſubiectis tamen carbonibus ſua inſuper inerit ſoliditas, ex relicto aqueo humore tenaci & cohærente, quem in elementorũ concretione acceperant: quo tandem exeſo diſſipatóque cinis duntaxat aridiſſimus reliquus erit. Idem propemodum temporis diuturnitas iis affert arboribus, quæ in ſyluis erectæ ſenio ſicceſcunt. Primùm enim exhauſtus alimentarius humor deficit, quo tempore dominatur oleo ſimilis humor, poſſúntq; illæ ocyſſimè ſuccendi. Hic verò annis procedentibus adeò exhauritur, vt inflammari prorſum nequeant, cùm putrida ligna vulgus appellat, quę ſolo cõſtant aqueo humore. Poſtremo autẽ & hic atteritur, qui tanquam glutinũ erat terrenis partibus connectendis: tum igitur diſſoluta ſoliditate caries inuadit, quæ extrema eſt omniũ conſumptio. Stirpes reliquæ omnes, itémq; fructus, ſemina, animantium particulæ, eaſdẽ propemodum mutationes diuturnitate ſubeũt. Ergo ſi rem vniuerſam in caput referemus, in corpore quod accenſum conflagrat, ſiue id lignum eſt, ſiue lucerna, ſiue quiduis aliud, flammæ proxima materia eſt fumoſus quidã vapor, halitus modo efflatus: in hoc qui ſummus ineſt feruor, ſpecies quędã eſt & perfectio flammę: hæc autem aëris circunfluentis cõtinuo acceſſu fouetur. Halitus porro ex illa olei ſubſtãtía ſuſcitatus emergit, quę flammæ pabulum eſt. Ea autem olei ſubſtantia in

Triplicis humoris in ſtirpibus demonſtratio

Alia demõſtratio.

Cõcluſio.

ſubiecta denſiore, aut ligni, aut ellychnij materia conſiſtit, vtranque verò alimentarius humor olim fouit, neq; ſinens diſſipari reſarſit, copioſiorémque exaggerans eandem auxit.

Humidi primigenij, quod tum caloris tum ſpiritus ſubiecta eſt materia, demonſtratio. CAP. IIII.

Spiritus ex duobus conſtat.

AD hęc autem ſi quæ corporis noſtri ſunt transferimus, ſpiritus quem in nobis ineſſe demonſtrauimus, quia tenui eſt & ætherea ſubſtantia inſito calore perfuſa, ei proportione reſpōdet quę propriè flamma appellatur. Neque enim calor ipſe ſolitarius, neq; ſubſtantia tenuis quam ſeorſum cogitatione comprehendimus, ſed quod ex amborum ſocietate nexúque conditum eſt, verè ac propriè ſpiritus dicetur. Hunc autem alit ſuſtinétq; pinguis & oleo perquam ſimilis humor, non is quidem adeps quo partes quāplurimas oblini cernimus, ſed alius multo diſſimilis & aëreus, qui in partium ſimilarium ſubſtantiam conſertus omnem effugit oculorum aciem, arte tamen & induſtria poteſt(vt præmonuimus) ſecerni. Is tum ſpiritus, tum innati caloris fundamentum eſt atq; prima ſubſtantia, quem proinde de cætero primigenitum placet appellare. Is enim primus eſt, & communis viuentium omnium in quo ſpiritus calore perfuſus primùm & per ſe conſidit, adeò vt neutrum eſſe poſſit aut diutius permanere citra illius humoris opem. Ineſt autem in ſimilaribus quibuſque particulis eius generis humor, quem omni viuentium generi eſſe datum, ſuprà ratione cōfecimus. Hunc planè expreſſit Ariſtoteles, dum ait: Calidū autē ipſum in nonnullis pingue habetur, quę res ſimul efficit vt neque facilè inareſcat, neq; facilè refrigeretur. In nōnullis alio ſucco præditū eſt. Hæc ille: reuera enim non ſolùm hic pinguis, ſed etiam triplex cōmemoratus humor tum noſtrum calorē, tum omnē ſolidę partis ſubſtantiam continet atq; firmat. Os (hoc vnū in primis ad exemplū adhiberi liceat) quandiu in animante conſtitutum alitur & continet in ſe vim caloris, alimentario madeſit & conſpergitur humore anguſtis ſpatiis affuſo. Ab animante autem defectum id auulſumque, ignis cedit ardoribus, incēditúrq; celeriter, ob pinguem eum humorē qui ad inflāmationē eſt habilis: cùm verò is iam incendio abſorptus fuerit, ſuperſtes etiamnum erit oſſis conſtantia & firmitas: idq;

humor natiuus & primigenius.

Lib. de lōgitud. vitæ cap. 2.

Triplex partiū ſolidarū humor.

Exemplū in oſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

comunis illius ceu visci vi & beneficio. Eadem ferè & in cæteris similaribus est ratio. Triplex itaq; cùm sit omnis earum humor, elementaris, primigenius & alimentarius, duo quidē propriam illarum substantiam complent, tertius illis aduētitius quodammodo & externus. Quocirca vitam etiamnum agēte animali, hic quidem absorberi siccaríque potest, ac reliqui duo nunquam funditus, sed neque maiore ex parte disperdi possunt: nam priusquā in id discrimen res veniat, propria detracta materie spiritus calórque emarcescet, & animal vitam naturę reddet. Dissipata enim materia quæ spiritus & caloris propria est sedes, quæ spiritū continet atq; seruat, quî fieri potest vt spiritus substantia & calor diutiùs persistat? At vero qui integra valetudine frigorum vi intolerabili adeò opprimuntur, vt quàm mox è vita excedant, iis calor interclusus extinguitur, superstite quodāmodo spiritus materia. Vehemens insuper animi deliquium si hominem rapit, & caloris & spiritus substantiā vnà in breui dissipat, citra vllā primigenij humoris iacturā. E contrario autē huius dissolutionē fieri manente spiritus substantia, aut hāc quidem manente natiuo calore dissipari, naturalis rerum ordo haud patitur. Primigenius is quem proprium dixi viuentium humorem, quatenus substantię nostræ portio quædam est, à prima statim origine suscepta, ab alimentario distat atque secernitur. Ab aqueo autem abest, quòd tametsi vterque ingenitus est nobis, hic tamen omnium corporum vel in animorum communis, nihil societatis, nihil commercij habet cum calore & spiritu: ille verò plurimum, vt qui eorum sedes est & fomentum. Hic idcirco est quem prę cæteris natiuum humorem appellarunt, alij proprio si fortè inepto nomine, humidum radicale: nos id vt primigenium ita dicere possumus vitale & salutare humidum, quod spiritus & caloris totiúsque vitæ fundamentum est & pabulum.

Triū humorū mutua comparatio.

Trium humorū quod discrimen est.

Quis triū natiuus humor propriè dicēdus.

De triplici similaris partis substantia, & de cæteris humorum differentijs. CAP. V.

SIMILAREM vocatam particulam simplicem, compositionis expertem, & vsui vndique similem sensus æstimatione iudicamus, primámque illi structuram ex elementorum temperatione nasci. At verò ne sic ad vnguem ea tem-

Partē similarē non prorsus esse simplicem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

peratio per omnes eius particulas æquabiliter diffusa est quin aliæ aliorum sint elementorum magis minúsve participes: neque cogitatione modo, sed etiam (si quis studiose penitúsque introspiciat) sensu varietas quædam animaduerti potest. Vnde si facilis & accurata quæritur rerum distinctio, pars quæque similaris ex aliis quibusdam substantiis est condita, hæc vero ex primarum simpliciúmq; quatuor naturarum concretione. Quoniam vero substantias illas nondum partes corporis appellamus, similarem partem compositam dicere vsus non admittit, compositionem duntaxat existimans eam quæ ex aliis quibusdam particulis cõsurgit. Substantię autem illæ tres sunt omneis in parte similari positę, solida, carnosa & pituitosa, his enim vtar recentiorum verbis. Solida primum est lineamentum & stamen illud stabile atque constans, per quod toti robur inest & firmamentum, & qua tanquam basi reliquæ substantiæ innituntur. Hanc enim ea quæ carnosa appellatur vndiq; circunfundit & obuallat, infercitque spatia inter fibras vacua, quasi rimas expleat: hinc & partis moles rectè dici consueuit. Cõmune quidem illi carnis nomen est inditum, sed cuius substantia in magna sit varietate. Quæ enim musculorum fibris innascitur, propriè caro appellari solet, quę autem visceribus, vt cordi, vt iocineri, renibus, lieni, & pulmoni, eam παρέγχυμα Græci dixerunt, nos affusionem: intestinis, gulæ, ventriculo, vtero, vtrique vesicæ, arteriis, venis, neruis, & mẽbranis quęcunq; insidet, commune illa quoque nomẽ mutuatur, vt vnicuiq; parti similari sua sit caro. Spirituosam substantiam suprà satis persequuti sumus, prætenuẽ nempe & æthereã eam quæ partis similaris essentiam complet & absoluit: illa quidẽ in solida substantia primùm & maximè consistit, omniúmque functionum est opifex. Quò autem clariora sint omnia, & hæc superioribus quasi annexa consentiunt, solidam substantiam ex aliis rursum constare meditemur, nempe ex terreno crassamento (hoc interim verbi à Columella mutuabor) cuius constantia atq; firmitas aqueo humore continetur: mox ex humido primigenio quod vitale & spiritus fundamentũ appellauimus. In hoc igitur naturalis spiritus (qui est ætherea substantia paulò antè cõmemorata) radices egit ab ortu quibus innititur: inde tanquã è seminario prodiens, in carnosam quoq; substantiam propagatur, sicq; calorem & naturam secum pro-

Qua ratione pars similaris appellatur simplex.

Triplex substantia partis similaris.

Solida quæ

Carniformis quæ.

Caro triplex.

Spirituosa substantia.

Solida substãtia rursũ ex triplici cõstat

Natiuum humidum prima est sedes spiritus.

rens, his partem similarem vniuersam perfundit. Ergo omnes quæ in similari corporis parte sunt substātiæ numerātur, carnosa & solida: in solida crassamentū illud terrenum, humidū primigeniū, & insitus spiritus. In crassamento, præter terrenam substantiā, aqueus est & tenax is humor, cuius interuentu partes eius cohærent, firmáq; id soliditate constit. Nequid autem hîc intactū & quasi prætermissum desiderari possit, quod partium similariū perfectam cognitionem tradat, in aliā huic proximam contemplationem animum relaturi, quatuor humorū quos secundarios propriè appellant genera, ab optimis quibusque medicis celebratissimis comparemus. Quod in solida substancia partis similaris primum inest crassamentum, humorē id in se continet aqueum, qui cùm sit omnium corporū communis, ad hunc numerum minimè referri debet. Neque his humor primigenius qui nobis insitus est & viuentium proprius, naturaque spiritus sedes, in solida substantia positus, quem leuiter & inconsideratè videtur Auicennas cum aqueo eundem fecisse, à quo partium robur & firmitas existit. Sed secundariorum vnus constituendus est is humor, qui carnosa vocatur substantia, & qui ceu cōcretus liquor solidis fibris adcrescens, moles fit similaris partis: hunc manifestò videre est in carnibus, dum igni immodicè torrentur, liquari & plurimùm defluere, ferríque in prunas largiter. Alter est qui à proximum patris alimentum illi iam annectitur & agglutinatur. Deinde accedit qui nondum quidem agglutinatur & adhærescit, sed roris vice in partis substantiam diffusus propriusque adductus illi apponitur. Postea is humor stit qui in exilibus arteriis veniśq; continetur, hinc mox earum finibus in vacua partium loca influxurus. Hunc idem esse constat purioris sanguinis portionem multiplici coctione exquisitè elaboratam, & ex qua pars similaris aletur. Quocirca tres hi posteriores nequeunt ad similarem substantiam pertinere: quanquam varia commutatione in corporis naturam tandem commigrabunt. Qui in maioribus venis reconditur sanguis, ad hæc secundariorum humorum genera neutiquam pertinet, sed eos quatuor primos ac principes humores ac verè succos recipit, de quibus suo loco futura est commemoratio. Iam verò si præscriptū ordinem inuertemus, ex sanguine qui in venis concluditur

Omnium substantiarum enumeratio.

De humoribus secūdarijs.

maioribus, quatuor humores secundarij, consequutior... quadam fient. Cùm enim sanguis iam in extrema & o... exilium venarum arteriarúmque perductus est, primus h... mor tum appellatur, secundus autē cùm iam vice alimen... in partium substantiam influxit, iisque apponitur: terti... ibi circum partium villos & stamina concrescens illis a... nectitur & agglutinatur: quartus quum iam illis assimil... tur, & in earum propriam carnem conuertitur. Itaque s... cundariorum humorum solus hic quartus est in essent... partis similaris.

Quid innatum calidum, quæ eius substantia.

CAP. VI.

VT autem hic rerum ordo compositióque disciplin... sibi constet, in quartum hunc humorem toto anim... omníque studio incumbendum, explicandúmque pleni... quid causæ erat cur eum in cunctis viuentibus inesse, t... tantísque rationibus contenderemus, quantúmque m... menti & ponderis ad rem institutam obtineat. Quicqu... vitam agit, salutari calore perfusum continetur & regitu... atq; is calor qualitas quum sit, totus tamen diuinus est at... cælestis, & in æthereo spiritu subsistit. Cùm autem huius b... neficio & munere corpus alioqui frigidū, vniuersum qua... tum est concalescat, necesse est ei vim inesse caloris vale... tissimam, quæ si pariter siccitate comitaretur, nos impe... dio adureret: atqui non vrit, eam igitur necesse est humor... temperatione perfundi, viuentiúmque calorem ac spiritu... idoneo conuenientíque humido contineri, quod illius sul... iecta est & indissolubilis materia: quemadmodum in h... corporibus quæ apta sunt vt inflammentur, flammæ sed... & pabulum aëreus quidam est humor. At quoniā compl... res sunt humorum ordines, cōpluresque in nobis differe... tiæ, æstimandum nunc est quisnam eorum, salutaris istiu... caloris sedes esse possit. Postrema duo humorum gene... alimenta duntaxat, nondum autem corporis partes hab... ri, ex dictis fit manifestum: quare in promptu quoque e... horum neutrum eam esse, quam inuestigamus innati cal... di substantiam. Neque præterea ea fuerit aqueus hum... ex quo suam consistentiam accepit partiū solidarum cra... samentum: vt qui omnium sit corporum communis. Re... sta

Substantiā caloris humidā esse.

Quisnam humorum corporis est substantia innati calidi.

at igitur innati calidi ſubſtantiam eſſe, vel carnoſam vo-
tam ſubſtantiam, vel id humidum quod radicitus inhæ-
ns vitale & primigenium appellauimus, quódve olei
iuſdam ſpeciem oſtendit. Conſentaneum autem magis
t & ad veritatem propéſius, in hoc quàm in illa potiùs ca-
rem vitæ collocari. Permanens enim eſt & conſtans hu-
idum hoc primigenium, in ſolida ſubſtantia firmatum,
eque niſi annorum ætatíſque decurſione imminui poteſt:
rnoſa ſubſtantia frequenter omni ætate vt augeri ita de-
ahi & extenuari videtur. Illud ſiquando iacturam acce-
t, non reſarcitur: hæc marcore exhauſta, rurſus in am-
am molem aſſurgit: nam carnoſæ ſubſtantiæ magnitudi-
variatur, etiamſi præterea non augetur animans. Ita-
ue ſi innatus calor vitæ opifex, tuto nos debet in extre-
um regere atque moderari, par eſt vtique hunc in ſtabi-
humido permanere. Quin & noſtrę originis contem-
atio, vitalem calorem vnà cũ humido primigenio à ſemi-
e, carnoſam autem ſubſtantiam à materno ſanguine deri-
ri cõmemorat. Etenim prima fœtus conformatione
m ſimilarium partium procreatione inſtitueretur, corpus
ſum ſeminis, primùm in quædã rudimenta ſeſę extendit,
inde verò in exactam ſpeciem. Dum enim ea rudimenta
nerentur, videri poterat corpus ſeminis adumbrationem
andã partium ſimilarium lineamentis ſuis exhibere, quæ
aſi fibræ erant & ſtamina filis quibuſdã tenuiſſimis ara-
orum ſimilibus contexta. Hæc eſt igitur conſtans & verè
lida partium ſimilarium ſubſtantia ex puro ſemine con-
eta: ad quã deinde ſenſim influens & illabens ſanguis ma-
rnus, villos & ſtamina vndique circumſedens illic concre-
ebat, fiebátque ſubſtantia carnoſa ex ſanguine: quæ affuſa
ſperſáque locis inanibus, moles eſt partium ſimilarium.
uancunque autem ſolidior illa ſubſtantia ab ortu condi-
nem acceperit, eandem totius vitæ curſu retinet. Nam
mina ex humido liquidóq; ſemine creata, quanquã diu-
rnitate magis magíſque ſicceſcunt, dum ad extremum ſe-
um (quod aridiſſimũ eſt) veniant, ſemper tamen eius hu-
idi quod à ſemine contraxerunt, aliquid ſibi in omnem
tam recondunt: quod vt recens natis & infantibus pluri-
um eſt, ſenibus exiguum, ita interiectis ætatibus medio-
e. Quantulumcunq; idipſum eſt quod in vitæ extremum

Humorẽ oleoſum eſſe innati calidi ſubſtantiam.

Totam ſimilaris partis ſolidam ſubſtantiam ex ſemine naſci.

quatuor in solida sub-stãtia quæ ex semine prodierũt.

reconditur, secum id spiritum & calorem ex semine aduexit, hósque retinet tum sibi tum solidę substantiæ perennes & indissolubiles. Ex quo intelligi potest carnosam similarium partiũ substantiam à sanguine, solidam verò & quicquid in eius compositione inest, siue crassamentum, siue humidum primigenium, siue spiritus, siue insitus calor, id omne olim à semine natum processisse, & tanquam illius quædam portio sit incorrupta, seminis naturam plurimum redolere. Hinc rursus perspicuũ euadit innati calidi quam exquirimus substantiam, prę̨stanté illam quidem & vitæ conseruatricem, nonq; ad carnosam quę ex sanguine prodiit, sed ad primigenium humidum, quod suam seminis originem refert acceptam, pertinere. Ergo si qua illius promenda est definitio, calidũ innatum est humidum primigeniũ insito spiritu & calore vndique perfusum. Id nẽpe humidũ cui spiritus & calor ab ortu est inditus in quo saluus viget & conseruatur. Tribus ergo illis coniunctim innatũ calidũ continetur, quanquã hoc ipso nomine quidẽ spiritũ ingenitũ appellant, at rariùs nec satis propriè. De his hactenus nunc de natura.

Innatum calidum quid.

Quid natura medicis, & quæ eius substantia.

CAP. VII.

QVOD generatim atque vniuersè physici proponunt, hoc loco contrahentes, naturam esse definimus vim primam & causam per se nostri opificem & conseruatricẽ. Hominis enim natura est quæ non aliud quicquam procurat, & quę soli addicta homini, quem conformauit gubernat quantum potest longissimè. Etenim ne frustra condidisse videatur, edito illa operi in omni vita insidet, id nunquam deserit; sed eius gubernacula tractans partes omnes in suum quamque opus ducit & concitat, vt illa ipsa simul omnium functionum causa censeri debeat. At illius substantiam quænam sit peruestiganti, vis & potestas caloris prima in mentem venit, cui solet omnis effectus causa palàm attribui. At verò qualitas syncera caloris, etiam si diuinus hic sit ac planè cœlestis, tamen functionum opifex non erit, neque dum intensione creuit, continuò integriores firmioresque functiones expromit, nisi pariter incremen-

Naturæ humanæ definitio.

Naturã nõ solùm calorẽ, sed substantiam esse.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

...um accipiat substantia caloris: quocirca necessarium est naturæ nomen atque finitionem non vni calori, sed illius quoque substantię accommodari: quod & omnes philosophi nunquam accidenti attulerunt, sed alteri compositæ rei principio. Moderato autem cuique calori qui aut in sanguine, aut in quouis humorum genere, aut in spiritu, aut in corporis substantia situs est, naturæ nomen nonnisi promiscuè & fusa nimis appellatione aptari potest. Aptiùs quidem spiritum ingenitum quicunque is fuerit, naturã dixeris. Veruntamen si propriè agendum est, naturę substantia est calidum innatũ quale suprà circumscripsimus. Id enim animal ab initio conformauit, auxit, & tanquam omnium operum naturalium causa nutriuit. Natura igitur perinde atque innatus calor tria comprehendit, humidum, primigenium spiritũ & calorem, omnia quidem vno eodémque ortu ex semine prognata. Quum veteres naturam & virium substantiam tum ex spiritu, tum ex carnosa specie, tum ex solidis ipsis simul iunctis constare & compleri pronunciant, potiùs ea quibus sustinentur vires enumerant, quàm propriè naturæ nomen vsurpent, cùm carnosa illa species nequaquam sit à seminę contracta: quę autem verè natura est tota ex semine nascens, animal affinxit, huícque totius vitæ cursu moderatur. Quæ purè natura dicitur carni non est ingenita, sed in hanc ex solida substantia cui peculiaris est, confertur. Corporis natura, quæ & innatum calidum, in solidæ partis crassamento tanquam in materia consistit: vt hæc solida seminalísque substantia aliorũ omnium more, ex materia & natura constitui intelligatur. Cæterùm hæc ipsa principia, non vt quæ solent accuratè à physicis tractari, simplicia sunt & omnis compositionis expertia, sed etsi fortè sensu simplicia iudicantur, cogitatione tamen ex primis constant elementis se prioribus. Crassamentum enim quod substratum atque subiectum est, ex densis terrenísque elementis plurimum quidem conditum est, non tamen tenuiorum prorsus expers. Natura quæ in illo viget, humido primigenio & spiritu calido perficitur, quę aëris atque ignis plurimum in compositione acceperunt, sed tamen terræ & aquæ nonnihil, licet id omnino minimum: vt medicis nulla prorsus substantia sit, quę non ex quatuor naturarum temperatione sit concreta. Hinc fit vt rursum

Multiplex naturæ appellatio.

Naturæ substãtia.

Naturæ substantiã ex quatuor elementis constare.

Naturam esse temperamentũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

naturam quodammodo licet appellare primũ id corporis temperamentum, quod à prima statim origine ex elementorum & caloris diuini perfusione contractũ est. Illic tanquam in prima functionũ omnium causa consistunt, quicunque caducæ naturæ limitibus coerciti: nihil supra hanc diuinius quicquam neque ipsam animæ substantiam inuestigant. His igitur natura est temperamentum in spiritu & humido primigenio situm: quod quoniam caloris dominio vincit, calorem quoque natiuum appellant. Tot modis natura dici solet: num quod Hippocrates aliquando quatuor humorum congestionem, aliquando corporis formam & figuram hoc nomine signarit, præter vsum est & consuetudinem loquendi. His iam decursis, plenius adeunda nobis est innati calidi & spirituum tractatio, quorũ gratia hic à nobis liber fuerat institutus.

Vt innatum calidum ætatum inclinatione, status mutationem subeat. CAP. VIII.

In ortu sũmus est tũ calor tum humor.

ABVNDANTER calida humidáque est innati calidi substantia, eò cumulatior & plenior quò magis sit caloris humorísque particeps. Talis est omnino in semine mistisque ortus nostri primordiis, quæ caloris atque humoris datiui summum habent complementum, vt alias nunquam pleniùs affluere possint. Quæ ortui proxima est ætas, tanta istorum abundantia circunfluit, quantam nulla ætas consequuta aut arte aut industria potest excedere, sed ne parem quidem atque primo ortu acceperat, vel exquisitissima viuendi lege conseruare, alioqui perpetuari & sempiternis seculorũ ætatibus sustineri posset animans. Illa porrò summa cùm sint infantium ætate, moderata tamen esse dicimus, ipsámque innati calidi substantiam bene temperatam. Qui enim in hac calor inest, licet sit summus, quia tamen humido perfunditur, mitis est omnino & blandus, nulla feriens acrimonia. Sic & humor licet vberior, haud tamen diffluit, sed calore coërcetur, sic summa quæ sunt ad moderationem quandã exquisitè sunt temperata, vt infantibus & puerulis redundans humor pari quodammodo spiritu & calore sit aspersus. Hinc ętate progrediente sensim vi caloris membra siccescunt, simul quoque & robur & incrementum consequuntur, non modica quidem humoris portione in ac-

Summus quamuis sit, tamen est temperatus

Membra tẽpore siccessere.

in accretionem profusa. id itidem sentiens Hippocrates, ait corpus quodcunque augescit & robur accepit, necessariò calidum esse, illáque ob innati calidi vim conferri. At verò cùm iam ossa, nerui atque membranæ non vltrà sequi ducive possunt, incrementũ omne sistitur: tum verò membris summum robur inest, summæque vires insunt ad animalium operum functionem. Quæ profectò argumento sunt: ætatem floridam humidum primigenium iam siccius obtinere. Cæterùm hæc ætas inter extrema medium occupauit, neque vt senium ingenti siccitate inarescit, neque vt infantium ętas humore multo affluit: atque in ea mediocritate tametsi humor non satis ad incrementum suppetit: satis tamen est qui possit ingenitum calorem & spiritum, quantum à primordiis acceperat quodammodo asseruare. Ita enim existimant parem adolescenti atque infanti inside re calorem, quia quantum substantiæ caloris perpetuus ille fluor ab ineunte ætate dissipauit, tantundẽ qualitatis & acrimoniæ genuit attulítque adolescentia: quandoquidẽ sicciore facta materia solet calor omnis vires suas vehementiùs proferre. Hac igitur vicissitudine quia disperdita substantia qualitas increuit, parem calorem sensus æstimatio illis forte decernit. At verò infantis plurimus est naturalis calor, ísque blandus, & halitus similis, vt substantiæ æstimatione Hippocrates hominẽ prima die calidissimũ statuat. Iuueni autem caloris substantia, non potest non esse ad quandam paucitatem atque exilitatem redacta, quam ob causam is reuera minùs est calidus: at si qualitas spectatur, calore est acri & intenso. Qui calidissimus est infans, is pariter bene temperatus est, ad cunctas naturæ perfunctiones accommodatus. Huius verò comparatione iuuenis intemperatus censetur, qui acrem igneúmque calorẽ est consequutus, quem etiam aduentitium externúmque appellant: non quod extrinsecus assumptus sit aut accesserit (illuc enim suopte impetu inuectus est & sublatus) sed quòd bene temperati limites egressus & extra eos positus, non similiter atque ille ad naturę munera vires habeat. Itaque infantes natiuo calido excellunt, iuuenes aduentitio: multóque magis qui febre iactantur: ac natiuus in istis non inest pristino æqualis, nedum maior. Sed ad nos iam redeamus. Ab summo ætatis vigore sensim qualitas & acrimonia caloris mar-

Lib. de natura huma na.

Media ætate licet humor sit paucior, par tamen est sensu calor.

Reuera in fanti copiosior est calor quàm ætate media.

cescit & paulatim collabitur, vsque eò dum is extremo senio languidus contabescat. Quicquid enim subest tanquam calori pabulum, id vniuersum incendio deflagrat ętatis vigore, vt cum acerrimus calor omnia vorans sese nequeat amplius effundere. Hinc verò quoniam nimiùm exesa dissipatąque insiti illius & primigenij humidi substantia, non est satis apta pari colori fouendo, necessum est vt dum sensim humidum absumetur, calor quoque pariter obsolescat: & (vt ait Hippocrates) dum corpus arescere incipiet, defluens ad ruinam frigidius efficiatur: diebúsque postremis quanto plus homo extabescit, tanto frigidior necessariò reddatur, vt sui ipsius ratione sit postrema vitæ die frigidissimus. Hac igitur ratione innati caloris aliàs substantia, aliàs qualitas ætatum progressu ad ruinam defluens, in perniciem agitur. Cæterùm quoniam exhausto pabulo calor vnà restinguitur, si hic causa est quæ pabulum absumit, vt certè est, fiet protinus idem calor interitus sui causa. Gaudet quidem & iucundè fruitur humidi commercio, cuius etiam si interitum non expetit, ipsum tamen necessario affert: sublato autem humido consequens est & calorem tolli. Vnde hic calor dum conseruari & perfici naturaliter desiderat, semetipsum is conficit & interimit: & quem sui occasum & obitũ non intendit, cum tamen conficit. Sed quoniam nihil quod genitum est & natura constat, primum & per se sui exitium molitur, sed quam longissimè prorogari & in rerũ natura consistere peroptat, ne ipsę quidem calor per se & ex instituto, sui interitus causa fuerit, verùm vt dicere solent ex acidenti & alterius interiectu. Nam aliud quippiam agens, ipse quippe humidum conficiens, se ipsum pariter diripit atque vastat. Quocirca non alia est ortus nostri, alia interitus causa, sed quæcunque nos genuit & moderatur, ea tandem extremum vitæ diem morte confici. Dixerit hic aliquis, Si summus ætatis vigor calorem profert actu acerrimum, senectus autem ignauum & inertem, necessitas est medio transitu moderationem quandam percipi caloris, qualem & superior de temperamentis tractatio confirmauit. Quid est igitur quam ob rem non hanc similiter vt infantium ætatem, aut fortasse conuenientiùs liceat in temperatis numerare? Nunc sanè diuersa nobis atque tum est temperati ratio: illic enim temperamenta ta

A media ætate calorem minui.

Calor seipsum destruit & consumit.

Non per se, sed ex accidenti id efficit.

Obiectio.

Solutio.

Inclinantium non similiter atque infantium ætatem dici temperatam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ctu & qualitatis ordine, hîc ſubſtantiæ copia & vbertate dimetimur. Quę enim floridæ ſuccedit ętas, tactus iudicio temperatum præbet calorem, at verò paucum, id eſt, nec ei ſimile quod ſummè expetitur laudatúrque omni vita, & quale infantium ætati ineſt plurimum, naturæ muniis congruentiſſimum. Pollet enim hæc ætas eius humidi facultate, quod tum naturæ iucundiſſimum, tum calori affinem têperiem accerſit, ſubſidiúmque confert ad actiones. Altera verò quia ſiccior aduentitio calore continetur, qui tamen tactione mediocris deprehenditur. Etſi igitur quicunque natiuus calor integer eſt & valens, is continuò eſt temperatus: non id tamen retrò commeat, vt qui temperatus ſenſus iudicio confirmatur, is natiuus ſit & noſtrę naturę familiaris. Hîc animo tractare & contemplari liceat rem cognitione dignißimam, humidi quippe primigenij, atque caloris ſocietatem. Tanta enim eſt horum conſentiens, conſpirans & continuata cognatio, vt ſemper mutuas operas conferant, nihilque vnum efficere poſſit alterius ope deſtitutum. Iuueni ſiquidem etſi par quodammodo atque puero calor inſidet, naturæ tamen operibus ille obſcurior & infirmior eſt quàm puer quòd quadam ex parte exhauſto humore factus ſit aridior. Quod planè argumentum eſt humorem inſitum non minùs atque calorem ad naturę opera conferre. At certè illa eſſe, diuerſa declarat quæ per ætates incidit mutatio: cùm altero conſtante alterum ſenſim diſſipatur. Huc pertinet quòd humidum tanquam fomentum & pabulum eſt caloris calor autem illius beneficio ſuſtinetur: hic vt efficiens eſt præcipuum, humidum vice materiæ ſubſternitur calori, magíſque patitur. Quibus magna vi frigoris inſitus calor repentè extinguitur (quod hyeme per Alpes iter facientibus tempeſtas Aquilonia inferre ſolet) humidum ferè ſupereſt: quid enim potuit inſperata & repentina morte id tam ſubitò diſperdere? At vero contrà humidum euaneſcere diſſoluíve non poteſt ſuperſtite calore. Qui extrema ſenectute confracti, naturæ neceſſitate mortem oppetunt, iis vnà cum calore innatum humidum diſperditur, vt illius nihil reſtet aut certè perexiguum, quòd non ſit ſatis aſſeruando calori. Itidem ferè ſuſtinent qui tabifica febre areſcentes immatura morte decedunt.

Caloris & humoris innati amicitia.

Differunt tamen calor & humor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Vt innatum calidum per anni tempora & per regiones mutetur, & multiplex illius appellatio.

CAP. IX.

Hyeme vberior est in nobis copia caloris quàm æstate.

QVALEM ætatum decursio affert calidi nostri commutationem: talem existimauit Hippocr. ex anni tẽporib⁹ nobis obuenire. Etenim hyeme copiosa in nobis substantia caloris affluit: æstate vero dispersa decedit. Hyeme quidem circumsepientis nos aëris frigus corpora contingens, calorem cum sanguine & spiritu, quorum est comes intro repellit in profundum, forisque cutis spiracula astringens, caloris substantiam cogit & ita coërcet, vt nihil eius aut minimum possit effluere: sicque illa partibus intimis vires colligẽs, multò quam prius robustior euadit. Æstate contrà quoniam ambientis feruor corporum spiramenta laxat, & interiores tum spiritus tum humores foras elicit, necesse est substantiæ caloris plurimum in confinem aërem diffluere atque dissipari, exiguum verò intus contineri. Ver & autumnus istorum moderationem quandam inuehunt. Hunc igitur in modum anni tempora caloris substantiã augent minuuúntve. Eius verò qualitatem sic cõmutant, vt ęstas feruentissima exiguam quæ in nobis concluditur substantiam torreat ardore, efficiátque vt temperata quæ fuerat naturę metas plerumque excedens, aduentitia reddatur. Hyeme ex frigoris sæuitia substantia caloris nihilo fit frigidior, sed priorem statum retinet iis maximè corporibus quę plurimo sanguine & calore prædita sunt. Exanguia autem (cuiusmodi eorum sunt animalium quæ per hyemem degunt in latibulis) vt omnia frigorum iniuria læduntur, sic plurima extincto calore de vita decedunt, imo & inter homines vt omniũ externæ saltem partes refrigescunt, ita quicunque imbecillo sũt corpore, aut sine sensu & motu tanquam [illegible]lũbati iacent, aut prorsus ex hominũ vita demigrant. Iam verò calidi commutationem quę per anni tempora fit, si quis ei conferat quam ætatũ inclinatio protulit: hyemis parte postrema, vt ineunte ętate, vberrimũ deprehendetur innatum calidũ: vere autem eam sortietur conditionem quam in pueritia & adolescentia: ęstas proportione respondet florenti ętati: autumno ob eam quæ æstate fit dispersionem, pauca est substantia caloris, sed ea minùs acris

Aestate acrior in nobis est calor quàm hyeme.

Temporũ anni & ætatum comparatio.

quàm

quàm æstate vnde possit autumnus inclinanti & præcipitatæ iam ætati conferri. Sub autumni finem hyemísque ingressum, calor in nobis modicus inest, qui quoniam corpus etiam tum laxum est & patens, promptè refrigescit, eique non admodum fit dissimilis qui senectutem decrepitam tenuiter fouet. Regionum varietas similis ferè mutationis est occasio. Quanto enim ad austrum & medium illum cingulum qui Solis ardore torretur, magis inclinata est, tanto paucior hominibus inest calidi substantia, ipsa verò qualitas acrior. Contrà quantum regio ad Aquilonem vergit, tantum in corporibus abundat benéque temperata est innati calidi substãtia, nisi fortè cùm ad vltimas terræ regiones acceditur, in quibus præ frigore vix vllum animal hyeme vitam agit. Existit autem hoc loco quæstio subdifficilis, quî fieri possit vt hyeme quàm ęstate innatum calidum sit vberius: nunquid fortè tum augetur ea partium solidarum substantia quæ olim à semine dimanauit? Cùm assiduo substantiæ fluore corpus nostrum sensim dissoluatur, neque vitare possimus ingenitam nobis senij ac interitus necessitatem: fieri certè nõ potest quin de propria innati calidi substantia continenter quędam fiat decessio, non modò maioribus illis ætatum decursionibus, sed & quouis anni tempore tum calido tum frigido. Quanquam enim ambiens aër minus hyeme quàm æstate dissipat, interior tamen noster calor non minùs pabulum suum populatur & conficit. Quòd si fortè coërcitus intus calor concoctionem augeat, & benigni succi copiam exaggeret ad partium nutritionem, instaurétque humidi natiui portionem quæ perpetuo illo fluore periit, perspicuum tamen est quicquid accidit instauratione, plurimùm ab eius integritate deficere quod euanuit, quódq; olim fuerat à semine comparatũ: alioqui immortale fieret animal. Quò fit vt de innati calidi substãtia quotidie magis magísque detrahitur, neque possit vlla hyeme abundantior esse quàm æstate prætergressa: quemadmodum neque florẽtium ętati potest vel optimis alimẽtis par ei comparari, quam infantium ætas præ se ferebat. Sed tamen Hippocratis sunt illa. Ventres hyeme & vere natura esse calidissimos, tum verò & magnã innati calidi copiam inesse. Ab hoc igitur medicinę parente cùm nefas sit desciuisse, verborum illius vim & bene dicta sic intepretari con-

Innati calidi ex regione varietas.

Quæstio.

Solutio.

Verã calidi substãtiã hyeme nõaugeri.

Obiectio ex Hippocr.

Solutio.

filium est: eo loco innatum calidum non eam puram substantiam appellasse, quam solidę partes à semine contraxerunt, & quam aphorismo superiore, crescentium ætati plurimam esse prodiderat: verùm vel eam impuriorem iam factam auctámque vberioris alimenti appulsu, vel omnem substantiam quę moderato & miti calore sit prędita, siue ea pars nostri sit corporis, siue minùs. Hac notione sanguis & arteriarum spiritus ipsáque corporis moles innati calidi substãtia sunt: sicuti & eadem naturæ appellatione diximus quandoque contineri: qua etiam pubescentibus & adolescẽtibus plus calidi inesse quàm infantium & puerorũ ætati, quiuis rectè censuerit. Veruntamen calidum hoc impurum est, neque innatum idipsum est, quod à prima origine semen nobis indiderat. Itaque naturalis calidi substantia cùm bifariam dicatur, aut purior illa partium solidarum à semine ducta, aut ea ipsa nutritione aucta factáque impurior adultis, atque etiam liquidum omne corpus mediocri calori perfusum, siue id sanguinis, siue spiritus est: fieri quidẽ haudquaquam potest, vt vna eademque nominis ratione, crescentium ætas & hyems plurimum habeat innati calidi: sed qui ita pronuntiat, necessario ὁμωνυμίαν inducit.

Quid eo loco Hippox alidũ appellet.

duplex dici innatũ calidum.

Natiui tum caloris, tum spiritus differentiæ, hósque partibus singulis insitos, aliunde influentibus gubernari. CAP. XII.

PARTEM vnamquamque similarem innato calido & proprio spiritu instructam esse quoad in vita sit animans, neque citra opem illorum posse vnquam consistere, perspicuum iam est & euidẽs. Similares partes non vno eodémque omnes temperamento tenentur, sed os frigidius est aridiúsque neruo, neruus vti & membrana carne frigidior atque siccior. Quoniam igitur compositæ rei temperamentum ex simplicium quibus constat permistione nascitur, fit necessario vt eæ substantiæ quas parti cuique similari datas esse meminimus, diuersam in hac atque in illa parte tum speciem tum substantiam sortitæ sint, neque vna temperamenti lex atque modus insit omnibus. Quare qui in osse inest spiritus ab eo distat qui in neruo, hic rursum ab eo qui moderator est carnis. Sic humidum primigenium ipsámque innati caloris substantiam aliam os adeptum est, aliam

Triplex substantia cuiq; parti similari sua est ei propria.

Quot partes corporis tot sũt spiritus & totidẽ naturæ.

aliam neruus, aliam caro, vti & pars vnaquæque similaris. Est autem in his varietas non modo ex substantiæ multitudine, sed ex primorum elementorum vnde conditæ sunt temperatione profecta. Qui partium functiones studiosè animaduertet, & quod neque os nerui, neque neruus carnis substantiam gignere possit aut resarcire, neque contrà: adductus functionum discrepantia, quę illas tota specie discludit, mox opinor causas quæ illarum sunt effectrices, pari interuallo disiunget. Hę autem quum sint spiritus & innatum calidum, quibus naturæ substantiam compleri diximus, consequens est totidem statui spirituum innatorum, totidem & humidorum & calidorum & naturarum varietates, quot partium similarium differentias numero dimetimur, vt vniuscuiusque partis sua hæc sunt, cæterarum nulli eadem prorsus impertita. Quæ partes corporis principatum obtinent, iecur, cor & cerebrum, tum natura, tum spiritu præpotente valent, vt non seipsis duntaxat gubernandis dent operam, sed alios dę se spiritus tanquam iugi de fonte promant, in omne corpus propriis ductibus deriuatos. His quicunque partibus singulis ingeniti sunt spiritus, aluntur: his in vires functionésque suas concitati, constantem & perpetuam operum functionem edunt. Vnde intelligitur præter innatos spiritus qui stabiles & in vnaquaque parte fixi sunt, tres insuper errantes & vagos influentésque existere, vnum naturalem è iecore per venas in corporis extrema diffusum: alterum vitalem quem cor assiduò per arterias emittit: tertium animalem qui in cerebri ventriculis genitus, hincque per neruos protectus partes irrigat sensus motúsque compotes. Hunc quidem in cerebri ventriculis viísque sensuum contineri, quemadmodum & in arteriis vitalem, inter omnes medicos iam planè constat: at naturalem ex iocinere proferri, non vsque adeò est sensu compertum. Cęterùm si vis est vlla demonstrationis, neque sunt omnia sensuum testimonio fulcienda, conficient suprà adductę Aristotelis rationes, si qua in iocinere communis & influens statuitur naturalis facultas, illinc quoque naturalem spiritum dimanare, qui eius distribuendæ sit vehiculum. Non enim sanguis ad id muneris satis est accommodatus, qui nempe crassior mediam inter corpus facultatémque substantiam non est sortitus. Ergo

Spiritus & vires influẽtes.

Naturalis

Vitalis.

Animalis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Partes omnes tū insitis tum influentibus viribus gubernari.

vniuersum animal gubernant principes tres facultates, t
tidem spirituum vehiculis, ex suis quæq; fontibus, per pr
prios canales in omne corpus distributæ. Nulla pars in n
bis aut calorem, aut insitum spiritum, aut vires ab ortu d
tas potis est retinere citra influentium spirituum vires, se
in breui omnia conciderent à principiorum viribus & f
uore destituta. Itaque quum sint partium corporis aliæ pri
cipes, vt cerebrum, cor, & iecur, adde si videtur & testes: a
liæ ab his natę & quasi earum viribus subseruientes, vt ne
ui, arteriæ, venę, seminis vasa: reliquarum omnium in
sitæ vires influentibus inde viribus gubernantur: alię m
nifestiùs, vt musculus: aliæ obscuriùs, vt os, cartilago, vin
culum. In has enim partes tametsi neque vena inseritur qu
sanguinem, neq; arteria quę spiritum perferat, satis tame
hęc in illas deriuari declarat assidua quę fit earum nutr
tio. Neque enim citra influxum possint eæ persistere & vit
teneri. Nulla igitur seipsa duntaxat gubernatur: nisi id fo
tassis ita accipiendum quis velit, quòd non per manifest
& parentes ductus, musculorum & interiorum viscerun
modo regatur. Hæc siquidem vt vberiores spiritus atqu
vires acceperunt, sic venis arteriis, atque neruis indigen
quibus manifesta sit & conspicua gubernatio. Ex his denu
planum fit & apertum, tum vitalem, tum naturalem spiri
tum in omne corpus effundi atque diffluere: eóque perti
gere vbi neque vena, neque arteria est: harum enim adm
niculo non vbique indiget: animalem autem spiritum nu
quam posse citra neruos aut eorum villos atque stamin
contineri, aut vires suas prodere. Optima id quidem ratio
ne à natura institutum, quod pars vnaquęque nutrition
& vita, non autem sensu & motu indigeret.

Non partes omes indigere animali spiritu, vt aliis.

Naturalem spiritum fieri materiem vitalis atque animalis, vtq; spiritus & aliæ substantiæ partibus ingenitæ alantur. CAP. XI.

Naturalis spiritus procreatio

HAc autem ratione insiti spiritus, & aliæ solidarū par
tium substantiæ seruari nutririque solent. Alimēti pu
rior magísq; aërea portio, concoctione in eam transit san-
guinis tenuiorem substantiam, quæ vaporis speciem quan
dam exhibet. Ea tum à spiritu iecori ingenito vim accipi
ens, eiúsque vbertate penitus perfusa, spiritus fit naturalis

reliquo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

eliquo sanguine tantò præstantior, quantò iecoris molem
is ei naturaliter insita præcellit. Huius spiritus quantum
er venam cauam vnà cum sanguine effertur, & in cor in- *Vitalis spi*
ehitur, illic denuò caloris vi accuratiùs elaboratum atte- *ritus crea-*
uatúmque, in aëris propè speciem mutatur: atq; ex dextro *tio.*
ordis sinu per communes eósque arctissimos aditus, in si-
istrum sinum viam capessit & permeat, vbi hausto per pul-
iones aëre temperatum; materia quædam fit cui calor &
is concessa vitalis spiritum profert vitalem per arterias *Spiritus a-*
oto corpore diffusum atque consertum. Quæ portio istius *nimalis vt*
er ceruicis arterias in cerebri basin rapitur, tertiò contex- *generetur.*
us illius admirabilis anfractu mitigata, mox in cerebri
entriculos, per contextum alium choroidem appellatum
onfertur. Illic exhausto per nares elaboratóque aëre, fo-
ientum incrementúmque recipit, & vi proprietatéq; spi-
itus qui cerebro est ingenitus, conuersione quadam spiri-
us fit animalis, æthera planè imitatus, ad motum, ad sen-
um, ad omnes denique animales functiones aptè compa-
atus. Itaque vapor ille sanguinis in iocinere natus, si vitali *Naturalis*
piritui, deinde & animali sese materiam & quasi alimen- *primus est*
um exhibet, debet primo statim spirituum ordine collo- *omniũ, ve-*
ari. Quantum hic à vitali, tantundem profectò & vitalis *réque spiri*
b animali tenuitate differt: etenim naturalis vaporem æ- *tus dici de*
iulatur, vitalis aëreus est, animalis autem æthereus. Vi- *bet.*
alem peræquè ac animalem, si spiritum dicimus, quid non
ariter naturalem eadem appellatione notemus: Quæ in
ıbstantia spirituum varietas inest, efficit quidem vt non
nius eiusdémque ij sint naturæ: at genus vnum commu-
émque appellationem eos participare quid quæso obsta- *Naturalis*
it? De his quidem ita sit statutum. Qui naturalis spiritus *spiritus in-*
st appellatus, supra reliquos hoc peculiari munere prædi- *situm nu-*
us est, vt quum propriæ facultati se vehiculum exhibuerit, *trit.*
limentum deinde se offerat ei alendo spiritui, qui suus est
iique parti similari congenitus. Ita enim conuenit vnam-
uanque huius substantiam conuenienti atque idoneo fo- *Vnde &*
eri alimento. In eo porro humore qui per ora venarum *quomodo*
partium vacuas regiones tanquam ros aliquis confluxit, *vnaquæ-*
uicquid crassius & concretum magis est, id solidæ substan- *que partiũ*
æ crassamentum, in alimentum sibi allicit atque iungit: *substantia*
uicquid autem tenuius est, & olei cuiusdam particeps, hu- *alitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

midum illud primigenium fouet & alit: vapor illinc sub-
latus vnà cum naturali spiritu, ingenitum partis cuiusqu
spiritum continet, simul vero & circunfundentis nos aër
per diastolen transmissio. Reliqua quęcunque similari par
insidet substantia, id sibi allicit reponítque in alimentum
quod in affluente humore medium est inter vaporem &
crassiorem substantiam. Itaque particulæ toti similari alen
dæ vnus sanguis sufficit: sed cuius singula conuenientibu
earum singulis accommodantur, vt suo posthac loco pleniù
afferetur.

QVARTI LIBRI DE SPIRITIBVS
& innato calido, finis.

DE ANIMÆ FACVLTA-
TIBVS LIBER V.

Quid anima. CAP. I.

Præfatio. ERRENO concretóque corpori quicquid
finitimum natura nobis ingenuit, quicquid af-
fine in vnum quasi concentum nexuit, siue aspe-
ctabile, siue abstrusum id & sensibus incomper
tum foret: sic omne superior commentatio explicauit, vt
nihil insuper desyderari posse confidam, quod eius fabri
cationem & structuram pleniùs adornet. At quoniam non
in solius corporis, sed in hominis, qui ex corpore & ani-
mo constat, meditatione versamur, quum ad exitum iam
perducta sit corporis tractatio, nunc animi eiúsque par-
tium & facultatum contemplatio iure adeunda videatur,
si quidem vllum est studium percipiendi hominis atque
Animã so- cognoscendi. Inuoluta nimis & obscura animæ cognitio,
lis operib⁹ & quam ceu minùs obuiam non sit promptum attingere
cognosci. Quocirca sensus nostros effugientem illam, solis functio-
nibus operibúsque proditis, cernere mens possit: vti & v-
namquamque reconditam causam ex effectibus qui con-
spicui sint & obiecti sensibus, ea solet excutere. Itaque dum

n viuis est homo, plurima munera exequitur, quæ mortè consumptus ne minimum quidem attigerit: quod argumentum sanè est horum munerum non corpus ipsum efficientem causam haberi, sed inesse quippiam viuenti quo sit præstantior atque potentior demortuo, & quo ad obeunda munia se comparet. Inest quidem in homine quædam actionum habilitas & efficientia, ipsa denique vita quæ propria quædam est viuentis functio: verùm actionem veterum philosophorum imitatione animam censere, quæ dormientibus nobis extra corpus diuagetur, vigilantibus in id remeet, nisi fortè immodico sopore longiùs profecta remigrare non possit, anile sanè & plenum superstitionis est. Quare quum sint actiones in eorum accidentium genere quæ continenter abeunt prolabunturque, quemadmodum motus omnis, neque à seipsis vnquam firmè subsistant: necessarium est quoties actiones obiri cernimus, superiorem his causam mente complecti, quam illæ velut vmbra corpus consequantur. Ergo actionum vitæ stabilis & constans quædam in nobis est causa, qua præsente vita actióque omnis perficitur, qua decedente simul vita perit atque dissipatur. hanc tantisper dum nequeunt aliter illius essentiam cognitam habere, omnes quidem animam esse profitentur: ut sit anima principium & causa functionum viuentis corporis. Nihil verè refert si quis organici corporis perfectionem esse statuat: quod enim viuens est corpus, id continuò naturale est & organicum. Nam quatenus viuit, alimento planè vtitur, organáque adeptum est tum ad concoctionem, tum ad alimenti distributionem accommodata; sine quibus neque alimento vti possit, neque viuere. Ergo quum viuens omne corpus statim sit organicum, quicquid illi vitam conferet, actionésque vitales inducet, anima censeatur: ea autem totiùs est perfectio.

Corporis actiones nec à se, nec à corpore proficisci.

Actionũ corporis causam esse animã.

Anima quid.

τῦ ὅλυ ἐντελεχεία.

Animæ genera, partes & facultates quot & quæ sint.

CAP. II.

VIVENTIS corporis species est anima, cui vita tanquam propria peculiarísque actio comes est & socia. Cuicumque igitur illa insidebit, id animatum reddet pariter & viuum, animámque sortietur ceu veram essentiam, vitam verò vt propriam illius functionem. Vnde exquisita anima-

Vnde sumãtur rerum differẽtiæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

torum ab inanibus differentia per animam & animatorum ordines ex animæ differentiis vere discernuntur. At nihilominus quoniam plerumque relicta essentiæ obscuritate, ad eius proprias functiones quæ manifestiores sunt diuertimus, idcirco ex his plerunque differentias rectè nobis comparamus. Sic philosophi præstantissimi & animam vita definierunt, & ex vitæ differentiis animæ genera protulerunt. Quos & nos hîc sequuti, ab infimo viuentium ordine per singulos gradus ad homines vsque naturam progressione facta, ex vitę functionibus, quod alia corporea solius naturæ beneficio viuant, quæ φυτὰ, id est, terra edita dicuntur, alia sentiant, alia ratione & intelligentia prædita sint, tres viuentium differentias mente complectimur, naturale, sentiens, & intelligens: tres quoque animæ species iisdem nominibus insignitas, quæ ~~sunt~~ naturalis, sentiens, & intelligens: quibus hæc respondent viuentium genera, φυτὸν, id est, terra editum, siue stirps, brutum, homo. Etenim propriè illa inferiorum generum conditioné subeunt, quod disclusa disiunctáque separatim subsistant, quod nunquam in idem coire conciliaríque possint: quódque sigillatim de vnoquoque animę nomen enuncietur. Quæ enim in satis ac stirpibus naturalis inest, ea sanè est anima, à qua & stirpes animatas dicimus, licet nondum animalia: quæ item beluis præest sentiens ea quoque anima est, quę non animatas modo, sed etiam animalia illas efficit. Intelligētem demum hominis mentem nemo fuerit, qui animam esse non dicat. Sic autem seiugatæ sunt atque distractæ, vt neque quæ hominis intelligens est anima sit sentiens, neque quæ beluis sentiens imperat, sit naturalis, vt neque homo belua est, neque belua stirps: alioqui in magnam confusionem adigerentur rerum species. Quinimò eidem nequeunt pariter insidere intelligens & sentiens, vel sentiens & naturalis: quoniam neque complures substantiarum formæ, reuera eiusdem esse possunt subiectæ materiæ, neque idem liceat beluā & fruticem appellare, neque beluam & hominem. Hæc igitur tria sint discreta animæ genera. Efficit autem nominum inopia, vt iisdem quoque appellationibus tum partes, tum facultates animæ designentur: vnde permagnis sæpe obscuritatibus scripta latent inuoluta. Ita enim quicquid intelligens est, cōtinuò sentiens esse dicimus, id est, sentiendi facultate præditum

Viuentiū differētiæ & ordines

Tria animæ genera

Quo distet genera à partibus.

Eadē nomina generū & partium animæ.

litum: & quod ſentiens eſt, id quoque fatemur naturæ facultatibus teneri: vt hæc non principum formarum, ſed vel partium vel facultatum ſint nomina. Partes animæ eas dici velim, quæ ſociatæ atque connexæ, in totius vnam & integram ſubſtantiam conſpirant, quibus ſeorſum ſingulis non aptè poteſt totius nomen accommodari. Quæ tria modò ante oculos poſuimus, intelligens, ſentiens, & naturale, in homine quodammodo comprehenduntur, vt partes ſunt animæ, non autem vt genera: eadem diſcluſa ſedibus, genera conſtituunt. Animæ partes geometricis figuris rectè viſus eſt Ariſtoteles contuliſſe. Inter has primus eſt trigonus, qui neque ex aliis ſe prioribus conſtat, neque ab angulo in angulum alterum, exporrecta linea diuidi poteſt. Secundus ab hoc eſt tetragonus, qui trigonum poteſtate concludit: vt pentagonus tetragonum atque trigonum. Vt igitur in pentagono qui ſimplex eſt figura, trigonus & tetragonus vt partes inſunt poteſtate duntaxat non reipſa (neque enim illic trigonum, neque tetragonum, ſed pentagonũ dũtaxat figuræ nomẽ & rationẽ habere dicimus, alioqui nõ ſimplex eſſet, ſed iam ex cõpluribus cõpoſita figura) ſic procul dubio intelligentẽ animam homini ſimplicem ineſſe ſtatuendum eſt, cuius partes ſint ſentiens ac naturalis, non hæ quidem energia, ſed poteſtate duntaxat conſiſtentes. Ea eſt partium animæ ratio. Appetens verò, cogitatione fingens, & ad locum mouens, neque genera, neque partes ſunt animæ, ſed vnius eiuſdémque partis facultates, eius nempe quæ ſentiẽs appellatur. Hæc non animantium ordines atque gradus ſecernũt, vt quædam ſentiant quę loco nequaquam mouentur: ſed adeò inter ſe connexa ſunt & apta, vt diſſolui nunquam poſſint, & cuique animanti vniuerſa pariter inhæreſcant. Omnium quippe animantium tactus ſaltem eſt communis: hoc autem primo ſenſu quicquid præditum eſt, ſtatim voluptatis atque doloris eſt particeps, poteſtque peſtifera à ſalutaribus ſecernere, & quodam deſiderio ad res ſalutares accedere: vnde fit vt quicquid ſenſu vllo præditum eſt, id illico appetitu quodam ornatum eſſe videatur. Quum autem res ſalutaris ſenſu percepta in communem ſenſum referetur, tum orietur voluptatis & eximiæ delectationis comprehenſio, hæc verò deinde appetitum concitabit: ſic comprehenſione & appetitu impulſum animal

Partes animæ quæ.

Facultates quæ.

Omne animal appetere, imaginari, & loco moueri.

eo trahitur mouetúrque, vt optata consequatur & teneat. Quo fit vt quæ pars animæ sensu pollet, eadem pariter & phantasiæ & appetitus & motus facultates habeat. Itaque non modo perfectiora animantia, sed & muscæ & vermes & vniuersum insectorum genus, quinetiam ostreę & conchylia & spongiæ, & quę inter frutices & animalia ambigunt, ζωόφυτα Græcis appellantur, plantanimes à quibusdam dici cœperunt: hæc tametsi sede stabili vitam degunt, compuncta tamen in sese coguntur, diffunduntur verò lętorum occursu: indicium sanè quòd tum motu, tum sensu valent & prædita sunt. Cęterùm vt in illis sensus appetitúsque plurimùm obscurus inest, ita & motus incertus atque confusus: vt hac ratione nonnunquam censuerit Aristoteles motu illa priuari, & eorum quę sentiunt quędam loco moueri, quędam non moueri. Quocirca appetens, cogitatione fingens, & ad locum mouens, nequaquam noua quędam animę genera constituunt, sed quum sentienti ea semper insint & assideant, in idipsum genus pertinent, cuius vires & facultates rectè dici possint. Est enim facultas vis illa & potestas quam anima tanquam de sinu suo promit, & ad munerum functiones profert. Id autem perinde est atque si dixeris insitam & vernaculam animæ proprietatem: quæ ipsa quidem est accidens, sed animę intimum atque adeò intestinum, vt plerisque illius essentia putetur. Hinc non raro vnaquęque pars animæ, facultatis appellatione describitur. At cui exquisita nominum rerumque notio curæ fuerit, is non essentiæ animæ, sed viribus quæ ab illa dimanant, facultatis nomen aptabit. Quotidianus quidem vsus licet opera facultatibus referat accepta, ea tamen primùm ab animæ substantia emanare censemus, quæ vnà facultates ad opus impellit. Vna siquidem animæ substantia multis facultatibus & viribus se fundit atque ostentat: haud secus ac pomum, quod reuera vnum varias spargit qualitates, odorem, speciem, & calorem. Magnes lapis vim obtinuit, qua ad cœli se vertices conuertit aspectúmque refert, vim aliam qua ferrum ad se prolectat. Aloë vim & facultatem habet purgandi, ventrem corroborandi, vulnera conglutinandi, & obducendę cicatricis. Itaque dum vna animæ essentia complura de se profert opera, varias in hæc facultates accommodat, vt sit sua cuiusque operis facultas, neque sint

Facultas quid.

Omnia opera tribuenda sunt essentiæ

Vnius essentiæ cōplures facultates.

Quot opera tot esse facultates

ue sint vnius & eiusdem facultatis opera diuersa. Vnde uum par sit operum atque facultatũ numerus ex illorum fferentiis harum quoque differentias liceat numerando ercensere. Ergo cùm vniusquisque quatenus vnum est & 1o modo se gerit, vnicus sit motus: si anima quæ simplex st substantia, aliis aliísque motibus varia efficit opera, vaas quoque in hæc vires facultatésque tanquam instrumen-ı confert: quibus multifariam se exhibens diuersos pronit effectus. Has autem facultates neque animę substan-am, neque eius vllam partem esse inde intelligitur, quòd lę nonnunquam exolescunt atque pereunt integra superite animæ essentia. Etenim vis & facultas augescendi post igorem annis confirmatum intercidit & aboletur: quęue viridi ęuo constans fuerat, exitum certum habet in ęate, tametsi eadem superest animæ substantia. Quinetiam ıullo seminis concursu, sed quadam putrida colluuie quęunque vltrò suáque sponte prognata sunt: quæcunque colatis perfusisque diuersorum generum seminibus emerseunt, vt mulus, vt leopardus: quanquam anima continentur entiente, facultatis tamen gignendi sunt expertia: siquod ıb eis semen editur, sterile id toto genere est ac minimè œcundum. Ex quibus perspicuum est facultatem ab animæ parte hoc potissimùm distare, quòd illa possit ab animæ substantia seiungi atque discludi, pars nulla queat separari, quin tota simul anima disperdita soluatur. Facultas quamuis ingenita sit animæ, tamen accidit & inhæret: pars animę substantia est & quædam illius ceu portio. Hæc seorsum constituta aut in stirpibus aut in beluis subsistit, illa disiecta nunquam consistit citra animæ ex qua pendet adhæsionem.

Facultatem esse quãdã proprietatem rei, nõ partem eius.

facultatis & partis discrimen.

Quot primæ partis animæ sint facultates, quæ naturales appellantur. CAP. III.

QVONIAM igitur facultates ex operibus internosci, & ex horum multitudine illarum numerum animaduerti proditũ est: quot vniuscuiusque partis animæ facultates sunt, quot earum differentiæ, nullo negotio potest recenseri. Opus vnumquodq; effectione quadam completur, & in lucem prodit, eáque effectio motio est efficientis. Efficiens igitur quippiam id præcurrat necessum est, aut for-

Animam esse primariam causam, facultates esse adiuuãtes causas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tasse complura, quorum tamen vnum statuatur tanquam primaria aut princeps causa. Huiusmodi est anima quæ quum inter omnia quę in nobis sunt vi & efficientia præstet, propriis facultatibus quasi causis adiuuantibus & instrumentis tum corporeis, tum incorporeis vtitur, ad omnia quæcunque obit. Facultates autem proximæ & continentes operum sunt causę, quarum obseruationem atque cognitionem satis supérque medico sufficere plerique censuerunt: in earum igitur inuestigationem nobis est diligentiùs incumbendum.

Naturalis partis animæ facultates tres. *Fūctiones.* *Opera.* Partium animę omnium ea prima statuitur, quę omnium viuentium communis, natura & animæ pars naturalis dicta, sola stirpes regit atque moderatur. Huius gestionis tres vti & tria opera cernimus in omni tum stirpium, tum animantium genere, quæ defecta non sunt & oblęsa vt mulus: eæ sunt procreatio, nutritio & accretio: opera autem sunt stirps surgens è semine, aut qui vtero geritur fœtus ac fingitur: augescens stirps aut animal: hoc saluum & vita conseruatum. Tres præsunt illis effectrices facultates, procreatrix, altrix & quæ auctrix appellatur. *Quo tēpore quæque facultas dominetur.* Quo tempore fœtum gestat fœmina, omnes tametsi in cōmune idémque opus conspirant, procreatrix tamen illa vis dominatum habet: edito iam partu ea lāguescit, móxque aboletur vt dentes emiserit, quumq; ab editione nulla iam pars gigni videatur, dentium duntaxat gignendorum gratia hæc manet incolumis: deinde augendi facultas viget, dum ad magnitudinis constitutum certúmque modū hunc prouexerit. Quod reliquum est vitę tempus, in solius altricis est potestate: quę quum vitæ totius sit comes & cōseruatrix, primis illa vitæ ętatibus aliarū duntaxat erat administra & auxiliaria: vt in vtero ea quę ad augendum valet, procreatrici subsidio venit atq; suffragatur. Itaque prima seminis natura ab initio tribus illis est instructa facultatibus, quas inde naturales appellarūt. Hæ sunt vnius eiusdémque partis animæ multę vires, quę propriis se operibus exuscitant & expromunt. *Questio.* Si fœtus vtero gestatus tribus illis continetur, editus vtero dum adoleuerit duabus, reliquo vitę curriculo vnica quónam illæ auolarunt? perierúntne prorsus, an illic præterea ignauę iacent & quasi feriatæ? *Solutio.* Persistit vna quidem facultatū substantia in diem vitæ supremū, neque à suis illa viribus manet destituta: quorsum enim genito iam animali eóq; edito debeat procreandi vis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

i vis perire? quid illā sustulerit? Verùm quoniam prima il- i seminis natura quo vires suas exprimat, idoneo corporis licuius & caloris adminiculo indiget, citra cuius opem ne ninimum quicquam efficere potest: quum certè aut mutila rit & violata corporis integritas, aut ad effectionem ma- eria deficiet, tum illa vacabit, finémque constituet operi. Vt gitur magnetem alio perunctum, quia ferrum allicere non otest, trahendi facultate orbatum dicimus aut saltem præ- editum: & cui suffusio oculi aciem perstringit, is obcæca- is dicitur: eíque adempta cernendi facultas aut certè im- edita. ita & qui senio confectus effœtum corpus & emeri- im adeptus est, augescendi aut partes nouas gignendi fa- ultatem non habet: & quæ in illo est naturalis pars animæ, forte illæsa statuitur, intercepta tamen est & corporis vi- is irretita. Iam verò quę & quot singulis naturalibus fa- ultatibus subsint partes, excutiendum, explicandúmq; est.

Qua ratione facultas quædā pereat.

rocreatio motio est quę ad nouam substantiam perducit. Dum autem quæuis substantia in alteram commigrat, vt se- nen in os aut in cartilaginem, aut in neruum, ea propriæ es- ententię cōmutationem & conuersionem necessariò subit, lioqui enim eadem substantia maneret: simul verò eadem n aptam & conuenientem naturæ suæ figuram conforma- ur: hísque duobus absoluitur eius procreatio, substantiæ ommutatione & conformatione. Ergo quum sit sua cuiusq; ctioni vis quædam efficiens, erunt sanè procreatricis fa- ultatis immutatrix & conformatrix (hæc quidem vsu mol- enda sunt) non vt duę species, sed vtique partes, quibus illa bsolutè completur. Vna partis vniuscuiusque substantiam ualem cernimus, ex semine produxit: altera figuram illi ompagémque & situm propriis vsibus idoneum contulit. rgo quot sunt in nobis similarium partium substantiæ, otidem plęnè recenseri licet immutatricis illius partis spe- ies, quarum suam quæque substantiam propria quadam ommutatione extulit. Alia enim ossis, alia nerui essentiam ompleuit, & similiter vniuscuiusque partis substantiam sua uædam facultas ingenuit, cui liceat à partis natura nomen nponere. Ad hunc propemodum multas quiuis instituere ossit conformatricis partis differentias, vt sua cuique in- rumento pręsit, quę propriam ei figuram atque positio- em adsciuit. Omnes hę quidem ad immutatricem & con-

Procreatio quid.

Procreatricis facultatis partes duæ.

formatricem referuntur ac pertinent,quæ duæ vnius procreatricis ſunt partes. Huius autem proprium hoc munus eſſe diximus,partes ſingulas ipſúmque adeò fœtum perficere. Quę in adultis nobis facultas ſemen conficit,& in fœtus conſtitutionem exhibet, procreatrix dici non meretur, alioqui quæ vel ſanguinem vel lac vis generat, procreatricis quoque nomen ſibi vendicaret: neque qui ſemen confert propriè generator eſt,non enim hic fœtus particulas effingit aut profert.Abundanter igitur ſic enumeratæ videri poſſunt quæcunque procreatrici parent facultates.Altrix porrò eſt quę adiectum alimentum in corporis ſubſtantiam, conuertit eíque aſſimilat.Quum enim corporis noſtri ſubſtantia aſſiduo fluore variis ex cauſis continenter diſſipetur, neque tamen præproperè abſumi & conſeneſcere id ſinant alimenta,proprium certè altricis facultatis munus eſt nonnihil ſubſtantiæ pro diſperdita reſarcire: quod quidem vel par eſt ei quod affluxit,vel eo vberius, vel parcius.Actio qua id efficitur nutritio eſt,nempe adiecti alimenti in corporis ſubſtantiam conuerſio & aſſimilatio ,quæ omnino triplex deprehenditur ,vna priorem corporis habitum conſeruat, altera extenuat,tertia ſaginat & amplificat.Animans omne quoad vitam degit ,neceſſe eſt quodammodo nutriri, ſiue firma id ſiue ęgra ſit valetudine:nunquam enim otio perfruitur illa vis altrix ,vt quam planè naturalem eſſe conſtat.

Vis quæ ſemen generat dici nõ debet procreatrix.

Altrix facultas quæ.

Nutritio quid.

Obiici autem poteſt corpori nihil aſſimilari,quod non plenè conuerſum ſit & commutatum : atqui ea commutatio nutritio eſt:non aliud igitur fuerit nutritio quàm procreatio,in qua ex alimento tanquam ex materia,portio quędam ſubſtantiæ corporis progignitur . Verùm id quidem dum os aut neruus alitur ,aliquid fieri:at nihil prorſus fit quod antè non eſſet.Prius enim & os erat & neruus,neque ad hęc ſimpliciter facta eſt mutatio,neque ad ſubſtantiam ſe ſuis viribus ſuſtinentem & ſolitariam,ſed ad eam quæ pars ſit alterius.Sunt qui non ineptè hoc ſtatuunt diſcriminis , nutritionem motum eſſe ad materiem,quæ prius exiſtente forma ornetur:procreationem vero motum eſſe ad formam. Commutationem igitur quę ad ſubſtantiam ſimpliciter & per ſe fit,procreationem:quæ verò fit ad ſubſtantiam alteri iam per ſe conſiſtenti adhærentem, hanc nutritionem appellemus.Augendi facultas eſt,quę corpus quoquouerſum porrigit

Nutritionẽ à procreatione differre.

Auctrix quæ.

orrigit atque profert. Ipsa autem illius gestio accretio est, empe corporis quoquouersum porrectio atque prolatio. uod corporis esse dico, non de vnaquaque parte accipi- dum: non enim si quid in maiorem carnis molem atque morem dilatatur, id continuò augescit: sed tota incre- enti ratio ad solidas duntaxat animantium partes, ma- méque ad ossa pertinent, quæ si crescunt, animal pariter iuersum crescit, quanquam idipsum fortasse tum macie tabescit. Quoquouersum autem porriguntur, dum in ngitudinis simúlque latitudinis & altitudinis dimensio- s contendunt atque diffunduntur, quod solius naturæ est ous: nulla enim ars potest corpus, quantumlibet tenerum que sequax, integrâ continuatione in omnem partem di- tare: sed si in longitudinem protrahetur, necessariò fiet t latitudo aut altitudo contractior. Augetur autem pro- iè quod ortum iam est, & integram formæ suæ absolu- onem obtinent. Si enim ad hanc etiam nunc progressio (veluti quum domus ea ædificatur) non vtique accretio, d constitutio quædam est. Si pristina species excedit (seu im aqueus humor raritate diffusus vertitur in aëra) occa- s quidem est & interitus, non accretio. Imò neque si aqua raritate funditur vt suam insuper speciem retineat, auge- tum putetur, sed rarescere: quia veterem suam solidita- m non retinet. Quod igitur accrescit, integra id iam spe- e absolutum est, neque illam incremento mutat, & pristi- continuatione soliditatéque corporis seruata quoquo- rsum porrigitur & extenditur. Et his palàm fit quantum ortu vel interitu distet accretio: in illis ad nouam substā- um, hîc ad amplitudinem & molē fit progressus: gignitur od nondum est, neque speciem obtinuit, augetur quod rma perfectum consistit. Si quod augetur pristinam soli- tatem debet asseruare, necessum est hanc nutritione ali- entíque appulsu confirmari, vt quod auctum est in am- iorem molem sursum inde sibi robur firmitatémque con- liet. Sic igitur accretioni affinis est & cōiuncta nutritio, nequeat citra eius opem compleri. Existimari hoc loco rtasse possit, atate adolescendi dū sequax est corpus, ple- orem vberiorémque nutricationem, esse eam accretio- em quam proponimus: quod ipsum sequutus Auicennas nsuit incrementum fieri non posse nisi vberior alimenti

Accretio à procreatione differt.

Non quiequid plenius alitur & pinguescit, augetur.

Prima ratio. fiat accessio, quam propriæ substantię decessio. At verò p
rumque cernimus, tum pueros, tum adolescentes febril
diuturnísque morbis oppressos, grandi macie torreri atq
attenuari, qui tamen interea incrementum capessant.
quum parcius alantur, planè declarant accretionem nec
pleniorem nutricationem esse, neque illi perpetuo tāqu
Secunda. comitem assidere. Quinetiam quod sit vniuscuiusque
uentis corporis certus & constitutus incrementi modus,
quem nonnisi pedetentim statísque temporum spatiis p
uenitur: quod etiam plerique eo sint statu, vt licet vberri
se saginent, atque pinguescant, nunquam tamen liberal
illam proceritatem attingant, palàm detegit altricem
cultatem ab ea quæ in augendo est, non modò appellat
ne, sed & functionibus, & editis operibus plurimùm dissi
re. Augendi facultas non quemadmodum altera circa
mentum negotiatur, sed circa corporis partes solidas: h
enim quoad sinunt, in omnem partem efferre atque dila
re, proprium illius est munus. His auctis tum deinde alt
facultas adnititur alimentum apponere, affigere & assimi
re, non modò quantum effluxit, sed & largiùs ac fusiùs q
laxiores factas capacitates affatim impleat, conseruétq
pristinam earum soliditatem, atque robur.

Quatuor facultatum subsidio altricem indigere.

CAP. IV.

FACVLTATVM naturalium numerus vt impleatur,
altricem reuersione facta, quæ illi tanquam auxilia
quatuor facultates, quæ nutrici ministrant. vel administrę parent, huc referendæ videntur. Sunt aut
hæ, attrahens, expellens, continens, & concoquens, quar
necessitate corpus alitur & sustinetur. Nulla enim est
minima quidem corporis particula, quam nó alimenti be
gnitas attingat. Id autem non eò appellit per se impetúq
Attractricis necessitas. suo motum: quemadmodum nos ex instituto quodam
arbitrio in forum concedimus: sic enim nunquam in su
ras, sed omne in inferas partes quæ sub iecore sunt, gra
tatis pondere fluminis instar illaberetur Quare necesse
aut alieno externóque pulsu agitatum illuc protrudat
aut allectum trahatur. Atqui ex ventriculo aut iocinore
per venas in omne corpus pulsum excurrat, vtile pariter
inutile permixtè illuc confluet, neque quod familiare e

micum, parti cuique suum conferetur. Restat igitur vt sit ua cuiusq; particulæ vis attrahendi, quæ quod illi familia- e est & conueniens, ex sanguinis mole priuata benignita- e prolectet. Quum enim partium corporis perampla sit arietas, ob quam non omnes vnius & eiusdem alimenti uauitate pascuntur, neque eisdem deliciis capiuntur, erit niusque partis quædam vis & facultas quę quod sibi aptũ rit & iucundum veluti sugat & alliciat. Sic stirpes è terra mœnum succum, sic lapis heraclius ferrum, sic & purgan- ia medicamenta vnumquempiam è corpore humorem, aturarum substantiarúmq; similitudine trahunt. Ea si est acultatis attrahentis necessitas vniquique parti ingenita, ecesse est simul & expultricem quandam inesse, quæ quod nutile est & superuacaneum depellat. Vt enim conuenien is amicitia atq; desiderio res vnaquæque trahit, ita par est andem odio & offensione concitatam, quicquid sibi no- ium est & infensum extrudere, aut certè respuere. Trahit orrò vt quod familiare est sibi annectat, eiúsque suauitate erfruatur, & sibi tandem prorsus assimilet: quod dum ef- icit, id necessariò continet & conseruat (alioqui enim ne- quaquam eo frueretur) dum autem diutiùs continet, id- psum proprio calore mitigat, immutat, atque concoquit. Quare præter attrahentem & expellentem necessaria quo- que intelligi potest continens atque concoquens facultas.

Vnde nata vis attrahendi.

Expultricis facultatis necessitas.

Est & altera demonstrationis horum necessitas. Vnum- quodque alimenti genus, seu panis, seu caro, seu fructus quiuis aut vinum sit, si animo & cogitatione cõplectamur, plurimùm à corporis nostri natura distare videbitur, neque posse in nostram substantiam conuerti, planéque assimilari nobis, nisi multifariam variéq; mutatum. Neq; verò id vni- uersum concoctione mutari potest: nam quantumcunque benignum & familiare sit, alteram partam idoneam ad cor- pus alendum, alteram discrepantem habet & ineptã. Hanc quidem conuenit è corpore eiici, ne succorum salubrium commodis officiat: quare vis quædam & facultas in nobis admodũ necessaria est, quæ perniciem tantã exturbet. Ali- menti quicquid vtile relinquitur, & ad corpus nutriendum cõueniens, nisi in partes corporis singulas accedat, eas ale- re non potest: atqui ad eas non adit suopte impetu: necesse est igitur alliciatur & attrahatur. Tractũ autem adiectum-

Alia demõstratio quatuor facultatũ naturaliũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

que nisi aliquantùm retentum quasi adhæreſcat, concoc non poteſt: nõ enim quod aſſiduò huc illúcque rapitur, c coctionem facilè ſubit, vt quæ non ſic momento tempo compleri poteſt. Quapropter quandam in nobis neceſſe c vim ineſſe, quæ alimentum contineat: in ſumma vero qu tuor facultates naturales ſuas cuique parti inſidere, qu nutrici auxiliariæ ſint & miniſtræ. Nunquid quæſo aliqu piam his inſuper addendæ ſunt & afferendæ? Alimentu quum iam in partem influxit, primùm quidem ei appon tur, deinde agglutinatur & adhęreſcit, tum demum perf ctè aſſimilatur, neq; vlla nutritionis integritas poteſt ex ſtere, quem non perueniat agglutinatio, & ante hanc a poſitio, variæ quidem functiones ex propriis effectis co ſpicuæ. Cæterum hæ non ex aliis, ſed ex narratis duntax facultatibus proceſſerunt. Etenim appoſitio attractionis e finis, & idcirco vnaquæque pars alimentum trahit, vt id ſi iungat & apponat: agglutinatio vero tum retentionen tum concoctionem cõſequitur, éſtque neceſſarium vt du alimentum cõcoctione cõcreſcit, ſitq; craſſius, retentum i parti ſimul affigatur. Ipſa porrò aſſimilatio naturaliũ fu ctionũ ſuprema & tanquã finis, concoquendi facultate pe ficitur: hæc autem facultatis ſumma quum ſit in quam rel quę contendunt, vna prę cęteris iure debuit altrix faculta appellari. Huic alię ſubminiſtrant, omníſque nutritio qua tuor duntaxat naturalium facultatum ope completur.

Reliquas omnes naturales functiones ad quatuor eas facultates referri.

Præter eas quatuor, non aliam quandam eſſe naturalem app tendi facultatem, aliam internoſcendi, aliam ſecernendi. CAP. V.

NON leui quidem diſputatione philoſophi mediciqu certant, ſitne in ſtirpibus appetendi facultas quę illa ad trahendum impellat. Omnes quidem mirificè congru unt naturalem quendam apetitum rebus ineſſe: atque vt animantia non niſi appetitu animali incitata progredi & incedere, ſic neque ſtirpes, neque corporis noſtri particulas quicquã allicere aut depellere, niſi illius naturali appetitu odióve ſtimulatas. Quod enim familiare ſibi iucundúmq eſt, idcirco trahunt & alliciunt, quia illius deſiderio tenen- tur: quòd verò nociturum & aduerſum eſt, id quia deſpuũt & aſpernantur, expellunt. Cæterùm in hoc tota controuer-

ſia eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

sia est, num vt in animalibus, ita in stirpibus, & in his quæ sola duce natura reguntur, propria quædam instituenda sit appetendi facultas. Hanc equidem minimè necessariam duco, sed quæcunque attrahit, eadem quod familiare est atque salutare appetit: hoc autem iucundum est & amicũ, quia simile: similitudo quippe amicitiam, amicitia desiderium seu appetitum, appetitus attractionem mouet. Sic propemodum & quæcunque expellendi facultas est, eadem quod noxium & pestiferum est auersatur & respuit, quia inimicum atque dissimile. Hinc autem alia difficilior quęstio existit, stirpésne ea sensu quodam, vt nos percipiant & internoscant quæ sibi salutaria pestiferáve sunt. Nõ pauci illas quemadmodum & corporis nostri particulas naturali quadam cognitione duci arbitrantur, iísq; vim tribuunt internoscendi salutaria à pestiferis. Hanc discernentem & quę suauia insuauiáque distinguit facultatem, sensum quendam appellant, non vtique ceu aspectum, auditum, odoratum, gustatum, aut tactum: sed proprium quendam & naturalem sensum, qui quæ nutrire possint & quæ secus, duntaxat diiudicet. Itaque non modo ventriculum, iecur, partésq; singulas, verumetiam frutices existimant suauium & idoneorum sensu atque voluptate effici, hęcque si desint protinus appetere, quia vero appetant eadem atrahere, vt tandem optatis fruantur & voluptatis fructum percipiant. Hæc Platonis consulta esse perhibent, quem constat stirpes nonnunquam animantes appellasse. At verò Aristoteles his aduersatur, qui satis omnibus atque plantis vim illam insidentem salutarium & idoneorum attractricem, censet appetitu solo naturali impelli, citra vllã vtilium cognitionem. Neque vllam stirpibus vim inesse posse, quæ idoneum ab alieno discernat & internoscat, sed hoc altioris duntaxat illius esse facultatis quam cõmunem sensum appellant. Appetitus autẽ is, vt cęteris quibúsq; rebus est suus, grauibus vt deorsum ruãt, leuibus vt in sublime conuolent: sic propemodum magneti purgantibúsq; medicamentis appetitus est ingenitus attrahendi, quod sibi affine est & amicum, stirpibus cõuenientem succum è terra sugendi. Hunc verò appetitum incitat & impellit non sensus aut cognitio, sed penuria & indigentia eius quod familiare est & incũdum. Ergo substantiarũ conuenientia atq; similitudo amicitiam

parit, quúmque similis atq; iucundi erit indigentia, hæc a-
petitum suscitabit naturalem, appetitus attractionem, eo
fruetur attrahendi facultas, si quidem præsens id est, nec
liunde impedimétum obtingit. Nulla igitur necessitate i
troducenda est discernendi & internoscendi facultas, cui
consilio atque prudétia stirpes corporísque nostri partic
læ regi viderentur. Non aliter, quæ de secernente & sep
rante facultate controuersia est, dirimitur. Quòd enim r
nes serum à reliquo sanguine secernat, quódque natura i
morbis post concoctiones, humores secernat & superu
cuos exigat, quo tempore fiunt iudicationes: quòd deni
oporteat cócoctionem præire, subsequi verò secretioner
& postea euacuationem, vt bona sit crisis, omnes quide
fatemur. At vero ea ipsa secretio non propriæ cuiusdam e
facultatis, sed aut excernentis aut attrahentis opus. Qu
enim facultas post factam in morbis concoctionem co
fusos in venis maioribus humores puros ab impuris sece
nit, eadé est expultrix, quæ nihil depellere potest, quod no
antè à reliq uis quasi euulserit. Quæ verò superuacuos hu
mores è iecoris sanguine secernit, ea est attrahendi vis, qu
tum in liene, tum in bilis folliculo consistit, & quæ seru
separat à sanguine, eadem est vis attrahendi renum. Sic &
sanguinis mole quæ in venis est maioribus, partes singul
quod sibi familiare est, eadem facultate secernunt qua a
trahunt. Quocirca secretio non propriè cuiusdam facult
tis est opus, sed vel expulsionis vel attractionis initium.

Alijs partibus alias facultates naturales esse valentiores, iisq;
propria quædam functionum instrumenta destinata
esse attributa. CAP. VI.

PARTES corporis tanta cósensione inter se coniunct
sunt, vt omnes communiter totius commodis vtilitati
que inseruiant, omniúmque vsus in id vno quasi concent
conspirent. Harum actiones quę naturales appellantur
duplices existunt: aliæ propriæ vni cuipiam addictæ parti
vt ossi, vt cartilagini, & reliquis quoque omnibus: nulla e
nim pars est in nobis vel minima, quæ non seipsam alat at
que cóseruet: alię communes omnium partium gratia có
paratæ, quales sunt quæ in ventriculo & iecore præter pro
prias consistunt, ad totius partiúmque omnium vtilitaten

Actiones propriæ.

Actiones communes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

: cōmodum natæ. Sic œsophago manifesta vis est alimen- *Quȩ facul-*
um trahendi, sic ventriculo vt & iecori præter proprias, *tates, qui-*
ommunes illæ omnes insident, inter quas tamen vis illa ad *bus parti-*
oncoquendū valens excellit. Sic in intestinis expultrix va- *bus maxi-*
lidissima, concoctrix infirma inest, reliquæ duæ deficiunt. *mè vigēt.*
enibus eliciendæ è venis vrinæ facultas prȩstantissima,
iq; profundendæ & deiiciendȩ non imbecilla: reliquarum
utem ij sunt expertes. Sic denique vtero vis continendi ro-
ustissima, qui fœtum nouem integris mensibus recōditum
erat: nec parum huic validæ allectandi seminis & fœtus *Naturales*
xigendi vires, at concoquendi prorsus nullæ. Itaque partes *facultates*
læ vt & aliæ nonnullȩ, quȩ non modò priuato, sed publi- *quæ habēt*
o quoque munere funguntur ac vigent, instrumentorum *instrumēta*
eciem acceperunt, & iis muneribus ad quæ in primis sunt
ropensæ staminum villorúmque proprium genus adeptæ
int. Triplex autem est hoc illorum genus: alia enim recta
int in longitudinem porrecta, alia transuersa quæ ad pa-
es rectósque angulos in illa feruntur & incidunt, obliqua *Quod villo*
lia quȩ obliquè & ad impares angulos in recta incidunt. *rum genus*
Quanquam igitur concoquendi vis nullum staminum ge- *cuique fa-*
us, sed humidum duntaxat calorem nobis ingenitum *cultati ser-*
d concoctionem accommodat, reliquæ tamen quæ motu *uiat.*
uopiam munus suum explent, villis indiguerunt: attrahens
uidem rectis, transuersis expultrix, continens obliquis. Vt
nim in musculis villi nutu nostro & arbitrio contracti, &
d suam originem quasi reducti motum efficiunt: ita & na-
uralibus instrumentis, recti villi solius naturæ instinctu
ontracti breuiorésque facti alimentum attrahunt: trans-
ersi autem astricti, subditam capacitatem in angustiam
lducunt, & quicquid ea concipitur detrudunt: cæterùm
bliqui villi quia intenti, nec breuiorem nec angustiorem
artem reddunt, seruata quadam naturali æquabilitate &
onstantia, omnia planè continent, nihílque vel attrahunt
el expellunt. Cuicunque igitur naturæ instrumento triplex
uiusmodi facultas accessit, triplex etiam villorum genus
t concessum, aliàs tunica simplici vt in vtero, aliàs vt in
ntriculo duplici. Quibus vero istarum virium vnica data
t, vt intestinis, iis (tametsi geminæ sunt tunicæ) simplex
llorum genus obtigit. Quapropter facultatum parti vni-
ique assidentium numerus ex functionum varietate co-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

gnitus, villorum differentias explicat: econtrario quo villorum varietas confectione cognita renuntiat quot iusque partis sint facultates, gulę, ventriculi, intestinoru arteriarum, venarum, vteri, vtriusque vesicæ, & aliorum plura his publica naturę sunt instrumenta. At vero quæ duntaxat priuatisque commodis dant operam, vt ossa, cartilagines, etsi quò se alant naturalium facultatum species omnes assequutę sunt, nullius tamen villi opere indigent, sed ingenita vi omnia efficiunt & edunt. Neque porro ventriculus, neque intestina vt se duntaxat alant & conseruent, suos villos ad proprij alimenti attractionem & retentionem, aut ad superuacaneorum depulsionem applicant & accommodant. His iam videor vniuersam principum naturæ facultatum summam attigisse, necnon reliquarum omnium quarum illæ opera & ministerio vtuntur, numerum percensuisse: quocirca tempestiuum erit ad animalium facultatum differentias sermonem transferre.

Peculiares facultates villis non indigere.

Externæ sentiendi facultates. CAP. VII.

FACVLTATVM animalium quæ non vtique stirpibus sed solis animantibus obtigerunt, vnde & illis nomen accessit, duo prima summáque genera existunt: alię rationis sunt participes, huius expertes alię, quę sensus duntaxat impetu feruntur. Quæ brutis animantibus supra naturalem illam vim, moderatur, pręcipuámque administrationem tenet sentiens anima, tota quidem essentia simplex est, sui tota persimilis, neque vt corpus ex partibus coagmentata disparibus: aliàs vnum eiusdémque generis nequaquam id esset quod ex ea constaret. Huius tamen vnius effectione & opera animal cernit, odoratur, audit, gustat, tangit atque tractat: quinetiam mouetur, rerum discrimina internoscit, cogitatione fingit, somniat, meminit. Hęc vnius & eiusdem sunt essentiæ munera, non tamen ea dum exequitur & perficit, vno similiq; modo se semper exhibet, sed vt varia corporis instrumenta ad effectionem accommodat, ita aliis aliter sese exprimens illa profert. Vnde quum sic discretæ sint horum munerum gestiones, vt possint singulæ seorsum atque separatim consistere, neque vna quapiam concita sit necesse alias continuo proferri, aut vna pereunte reliquas

Facultatū animaliū demōstratio.

omne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mnes pariter occumbere: optima fit ratione vt sua sit cu-
isque propria quædam facultas, sintque totidem sentien-
facultates, quot functionũ differentias numerando per-
nsuimus. Vniuersum igitur animalium facultatum ge *Animaliũ*
is ita patiemur, vt aliæ rationis, aliæ sensus sint effectri- *facultatũ*
s: harum autem quæ brutis animalibus imperant, aliæ *diuisio &*
terna sentiunt, aliæ loco mouent, aliæ cognoscunt. Quæ *numerus.*
mum externa sentiunt, quinque statuuntur, cernendi, o-
randi, audiendi, gustandi, atque tractandi. Qua videt ani-
al, ea ipsa facultate nec audit, nec odoratur, nec gustat,
c tangit, vti neque ex aduerso fieri quicquam potest; tan-
scilicet est inter eas distantia, quam & instrumentorum
obiectorum in quæ incumbunt varietas peperit. Quo- *Facultatẽ*
nque sentimus, id quemadmodum cæterorum corporum *esse formã*
umquodque, ex subiecta materia & specie constituitur: *instrumẽti.*
ntiendi instrumentum tanquam materia est, sensus tan-
uam forma & ratio. Aspectus qui facultas est videndi, tan-
uam forma in crystallino oculi humore consedit, qui pel-
cidus primum est cernendi organum: circunfusum id hu- *Videndi facultas.*
oribus, tunicisque septum, quę vsum ei conferunt, vt
elior completiórque sit visio. Cernit quidem simpliciter
ulus crystallino, integrè verò ac perfectè visus instru-
ento: sub hunc autem sensum veniunt ij maximè colores
ui corporibus per summa insident. Eos enim hic vnus præ-
teris internoscit discernítque singulos, cęterorum autem
llus. Quocirca cernendi facultatem eam esse definimus *Definitiõ*
ę in oculo sita colores citra materiam, per medium re *visionis.*
à conspicuum excipit. Quum autem vnusquisque sen-
à prima anima quasi pręcisus abiunctúsque videatur, &
cuique spiritus portio illinc ad functionem & ministe-
m tributa sit, poterit reliquis ad visus exemplum finitiõ
commodari propria. Pręcipuum audiendi instrumen- *Audiẽdi*
n est aër quidam pręteuis auribus ingenitus, mem- *facultas.*
ana obductus, ad aurium intimam capacitatem positus,
o audientis nerui à cerebro ducti extremum pertingit.
c enim ingenitum eum aërem atque spiritum, qui pri-
um est audiendi instrumentum, ambit, quemadmodum
ticus in oculo neruus crystallinum humorem: sic in o-
ibus per influentem spiritum & per neruum maxima in-
umento societas intercedit cum intimo sentiendi prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cipio. Huic igitur aëri insidens audiendi facultas sonu[m]
verè percipit, eiúsque discrimina diiudicat. Odorandi p[ro]-
prium instrumentum extra caluam non excidit, respirant[i]-
bus quibusque animantibus opertum & penitus condit[um]
in iis extremis cerebri, quæ ad nasi summum pertine[nt].
Vnde intelligitur hos quinque sensus non quod foras e[x]-
prompti sint & promineant, sed quod externarum reru[m]
propriis organis cognitionem capiant, ideo externos a[p]-
pellari. Illic constituta odorandi facultas, per narium [du]-
ctus, vnà cum spiritu haustos rerum odores comprehe[n]-
dit, qui subiecta eius sunt materia in qua solet versari. [In]
his porro maximè neruis quos ad linguam, ad palatum, [&]
fauciúmque regionem dispergi narrauimus, gustandi [fa]-
cultas consedit, rerum sapores internoscens, spongiosæ ei[us]
carnis adminiculo qua lingua prædita est. Cæterùm [vis]
tangendi nullo proprio conclusa organo coërcetur, [sed]
quum tactus ad animantis vitam maximè videretur nec[es]-
sarius, toto corpore æquabiliter fusus est. In his autem n[er]-
uis potissimum collocatur, qui duriores iam facti intrò f[o]-
rásque commeant: per quos corporum omnium tractab[i]-
les qualitates animaduertit. Hæ non vt colores, sapores, [o]-
dores, aut soni, vno possunt nomine designari, multis qu[i]-
dem contrariorum pugnantiis discretæ: quarum extre[mæ]
sunt calor & frigus, humor & siccitas, mollitudo duriti[es],
asperitas læuitas, grauitas & leuitas. Hinc nonnulli compl[u]-
res tactus instituerunt, qui has seorsum differentias perc[i]-
perent, quasi ex obiectarum qualitatum varietate sensuu[m]
numerus petatur: non sic autem, sed ex organorum diff[e]-
rentia facultatum numerus æstimandus. Atqui vnum e[st]
atq; simplex tactus instrumentum. Distat præterea sens[us]
hic à cæteris, quòd non omnia subiecta prorsus sentiat: qu[æ]-
cunque enim obiecta sibi temperatione similia offender[it]
non sentiet, quia ab illis nihil patitur. Sensus autem non ni[si]
perpessione quadam fieri potest. Reliqui verò sensus eas o-
mnes quæ sub se recidunt qualitates sentiunt, ab hísque p[a]-
tiuntur: quia dissimiles sunt omnes. Commune autem e[st]
omnium sensuum, vt sit vnusquisque potestate talis, qual[e]
idipsum est quod percepturus est: hoc enim extrinsecus po-
situm sensum impellit ac mouet: quòd si sensus ab subiect[o]
re afficitur, necesse est tum similitudo tum dissimilitud[o]
quædam

Odorandi facultas. *Vnde nomẽ habent externi sensus.* *Gustandi facultas.* *Tangendi facultas.* *Omnẽ sensum perceptione affici.*

quædam intercedat. Inter motus quidem initia similitu-
o: quum finis attingitur, dissimilitudo: quod quomodo
at, pleniùs suo loco recitabitur. Commune præterea est,
vnusquisque tum subiectas sibi res cognoscat, tum ea-
um priuationes, tum verò excessus immoderatos, sed via
tionéq; diuersa. Quandoquidem propria obiecta & ido-
ea blandè impulsus excipit, priuationes nulla irruptio-
e, nullo inuitamento lacessitus: excessus autem & exu-
erantias non citra offensionem oblæsionémque sustine-
potest: vnde & illas quia graues sint & violentæ, multi
on sentiri putant. Itaque distant inter se sensus omnes, lon-
éque sunt diuersæ atque seiunctæ eorum facultates, non
odo ex rei quæ comprehenditur natura, verumetiam ex
roprio cuiusque instrumento. Hoc visui aqueum est & pel-
ıcidum: nam oculus multiplici humore perfusus est, à ce-
ebro constitutus atque profectus, quod omnium parti-
m humidissimum est & frigidissimum. Auditui aëreum
st instrumentum, odoratui igneum, quemadmodum & o-
or exhalatio quædam est fumosa & ignea: tactui instru-
nentum datum est planè terrenum, gustatui (quia ceu ta-
tus quidam est) id etiam terrenum, sed humoris quoque
licuius particeps.

Facultatũ differẽtiæ ex instrumentis.

Interiores sentientis animæ facultates.

CAP. VIII.

SENTIENS anima duas cognoscendi facultates obti-
net, externam, in sensus quinque tanquam in species di-
tributam, & interiorem. Hæc porrò species habet, vim dis-
ernendi communem, vim fictricem, & eam quæ meminit
tq; recordatur. Has quidem omnes vnius animæ non tan-
uam partes, sed vtique facultates esse, perspicuum ex iis
t, quæ de partium & facultatum discrimine à nobis sunt
rodita: quæ quemadmodum diuersæ sint, & ab eadem es-
entia dimanent, deinceps aperiendum. Sentiens ea & co-
noscens anima in cerebri quidem corpore tanquã in arce
x propria sede penitus insedit, quòd inde proprium senti-
ndi instrumentum appellant. Id etiam primarium sensum
lixere, quod reliqui sensus externi ei omnes circumiecti
roximè assideant, in quos & in omne corpus neruorum
propagines dispersę sunt, quibus anima vires suas effun-

Tres interiores sẽtiẽtis animæ facultates.

Sensus cõmunis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dit. Vt enim ab ortis ambitu lineę pares tanquam radij
centrum deuergunt, sic à sensibus viæ quædam & foram
na patent, per quæ haustæ rerum imagines in illud tãqua
in arcem confluunt. Harum autem æstimator & arbi
est princeps ille sensus, quem communem & intimum a
pellant. Nigrum ab albo potest vnus aspectus discerne
& calidum à frigido vna tangendi facultas: quæ verò dul
ab albo discernat, atq; eorum quæ variis subiecta sunt se
sibus differentias diiudicet, facultatem quandam esse n
cesse est istis præstantiorem. Nullus enim externus sen
de dulci & albo potest iudicium ferre, quòd ea non vn
idémque sentiat: quemadmodum si ego hoc, tu verò ill
separatim perceperis, à neutro certè nostrorum diuersa il
Discernendi faculta. cognoscentur. Quoniam igitur multorum sensuum subi
ctam materiam, non modò homines, sed beluæ quoque i
ternoscunt, necesse est vim quandam esse communem
promiscuam, quæ varias illorum imagines complectatu
Sẽsus communis præstantia. quę & similia & discrepantia diiudicet. Hęc est discerne
di & internoscendi interior facultas, quam primam cõ
munis ille & intimus sensus expromit. Hic autem substa
tia est animæ sentientis, idque principium quod vniuersũ
animantium genus constituit, à quo & animantes omne
vel quę infimo sunt insectorum ordine, sentientes appell
mus. Hic tanquam rex atque princeps sedem stabilem
domicilium certum habet in cerebri corpore, è quo ta
quam è suggesto rerum omnium imagines à ministris
nuntiis sensibus extrinsecus allatas & ante se positas co
templatur, omnésque sensuum actiones obseruat. Hic il
est quo nos visu videre & auditu audire cognoscimus. Hi
imaginum discrimina constituit, ac de illis suum promit iu
dicium. Ex quo intelligitur communem hunc & intimu
sensum cum externis quinque quodammodo eundem ess
hósque ab illo omnes tanquam à fonte riuulos deriuari :
vim illam primam sentiendi è cerebro in sensuum instru
menta se diffundere, eorúmque famulatu vti & opera. Hæ
autẽ quia se variè gerunt, & vnius opificis vsibus sese mul
tifariam accommodant, idcirco quinque exteriorum sen
suum facultates constituere par est, sed quarum sit vna ea
démque cum sensu principe substantia. Ea est igitur princi
pis sensus vna facultas, quę externarum rerum varietate
discerni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſcernit,internoſcit,& iudicat. Altera eſt vis & facultas con- *Vis & facultas conſeruatrix imaginum.*
ſeruatrix ,quæ impreſſiones & veſtigia ſenſuũ excipit , continet & recondit. Quum enim externus ſenſus in ſubiectam rem incumbit ſimul quoque in eam ipſam fertur interior & princeps illa ſentiendi facultas,quæ rem vnà percipit atque ſentit: ab externis rebus laceſſiti ſenſus ſimulachra ſpectráque ab eis emiſſa recipiunt ,quæ deinde interiorem ſentiendi vim impellunt ,hæc tum formas atque imagines rerum quas ſenſus præbuerunt retinet & conſignat in ſe. Digreſſis ſublatíſve rebus iſtæ diutius inhærent,& quaſi exculptæ conſeruantur :hoc iudicio quòd tum abſtractas res ſenſus ille cognoſcit ac percipit , vt cui earum cuſtodia eſſet concredita. Effigies illæ ſpectráque rerum cerebro inuſta atque inſculpta ,obiectum efficiuntur facultatis eius quæ fingit,quemadmodum res externæ ſenſuum. Hos enim externę,illam interiores qualitates extimulant. Ab illis ergo excitata alia quędam facultas quæ fictrix appellatur , & quę tertia eſt interiorum , obiecta ſpectra apprehendit & concipit: atque vt in ſenſu tria quidem ſunt,res obiecta , vis ſentiens,& actio quæ ex illorum congreſſu inueruenit : ita hæc quoque ratio tribus coutinebitur,ſimulachro,facultate fingendi,& ipſa actione , qua externis rebus abiunctis facultas ob ſimulachrum verſatur. Hæc propriè efficio appellatur,nempe motio facultatis circa rerum duntaxat ſimulachra atque veſtigia. Ex iis autem confuſis & permiſtis plerunque multa fingendo inducit atque profert , quæ ſub ſenſum non venerant , vt homines volantes , boues alatos, hócque à ſuperiore facultate diſſidet. Vnde quum in multa feratur nunquam ſenſu percepta , & quodammodo vim imitetur rationalem,ab Ariſtotele intelligentiæ larga appellatione comprehenditur. Iam verò rerum ſimulachra aut leuiter cerebro impreſſa ,mox euaneſcunt , aut altiùs quaſi in theſauros condita ,diu tanquã affectiones aut habitus inſiſtunt & aſſeruantur:hæcque imaginum conſeruatio, cuius antè mentionem feci,memoria eſt,quæ pueris atque ſenibus infirma & inconſtans eſſe proditur,illis quòd imaginum impreſſionem ſeruare atque retinere , his verò quia admittere & recipere non poſſint. Hanc confirmat tuetúrque meditatio & cogitatio,quæ ipſa crebra eſt repetitio atque recurſio imaginum , quatenus imagines aliorum

Facultas fictrix, quæ phantaſia dicitur, & imaginatio

Meditatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

sunt. Est & altera memoriæ ratio quum quis affectionem illam & similitudinem rei alterius spectat & intuetur, cum temporis præteriti cognitione quo facta est impressio: tum enim meminisse dicitur, ipsáque spectandi actio memoria est, sed ratione, vt dixi, diuersa: illa siquidem quod imaginem conseruaret, hæc vero quod ex imaginis apprehensione rem ipsam repræsentet. Illa perpessio & affectio quædam est, hæc vero actio: aut si dicere mauis, illa memoria est patiens & sustinens, hæc verò agens. Vnde perspicuum esse potest inter bruta ea duntaxat meminisse, quæ sensum & notitiam temporis habent, & quæ simulachro spectato sentire possunt vt aliquando rem ipsam nouisse. Rursum eandem animæ partem tempus cognoscere & meminisse, ea autem sentiens est anima. Hæc tamen non propriè & per se tempus sentit, sed quatenus motionem & effectionem agnoscit, quam tempore aliquo acceperat. Sic igitur definiri potest, Memoria est rei absentis per imaginis spectationem, cum temporis præteriti cognitione repræsentatio. Fit autem hæc memorandi facultate concita stimulatáque ab imagine, quatenus imago est exemplárque suum refert. Itaque vt omnes sentientis animæ interiores facultates functionésque in summam referamus, externarum rerum simulachra haustа è sensibus in principem intimúmque sensum commeant. Horum beneficio princeps sensus res externas cognoscit, discernit & iudicat, eóque munere vis discernendi se exhibet atque promit. Simulachrorum si altior fiat impressio, tum conseruatrix erit memoria, cuius facultas conseruandi ex cerebri constitutione intelligi potest qualis quantáque sit. In spectra & simulachra princeps sensus incumbens, si seorsum illa versat spectátque vt nihil præterea externarum rerum tractet, tum fingere dicitur, & ipsa sentiendi actio effictio est, quum propria fingendi comminiscendíque facultas exprimit. Si verò illa non in se consideret, sed vt simulachra & imagines externarum sunt rerum: tum meminisse dicitur, ipséque actus memoria est, pròpria memorandi facultate completus. Hæc omnia in sensu primario insunt, neque alterius partis animæ aut cerebri est effictio, alteriùs verò memoria, sed in subiecto eodem insunt & eiusdem partis animæ functiones. Vnde intelligitur eos ab antiqua celebríque philosophia defecisse, qui vim illam ad fingendum

Memoria duplex.

Memoria propriè quid.

Numerus interiorum facultatũ.

Omnes interiores facultates in eadem parte cõstitui.

aptam

ptam cerebri parte priore, memoriam posteriore colloca-
unt. Nam vtraque totius est cerebri, in cuius toto corpore
usa est princeps sentiendi anima. Sed de his posthac fusiùs.
atisne videmur omnes sentientis animæ facultates con-
numerasse, anne præter illas quædam sint, quibus somnum
apimus & dormientium irrepant insomnia? Planè constat
omnum & insomnia animantibus tanquam munera pro-
riásque functiones attribui: at nequaquam his obeundis
liæ quędam sunt facultates. Nam somnus & vigilia plu-
imùm inter se distant, & vere opposita sunt: hæc quidem
t actus est, ille huius est priuatio: quare eodem vt subiecto
ecipientur consisténtque, & vnius eiusdémque facultatis
runt. Cuicunque sensus inest, eidem & vigilia & somnus
est. Sensus quidem incitatio & motio est vigilia, illius au-
em vinculum & quasi cancer somnus est & immutabilitas.
Cęterùm non vnius cuiuspiam priuati sensus affectiones
ę sunt, sed primarij illius & communis, quo sopito ne-
esse est reliquos etiam sensus consopiri, & tanquam satel-
tes eius affectioni accumbere. Itaque quum primum illud
entiendi instrumentum nempe cerebrum, ex lassitudine
ut longis excubiis impotens & incontinens sui redditur,
æteris officinis simul defessis, necessariò somnus obrepit,
quo vacationem quandam feriarum vice habent sensus
mnes, quod eorum vires durare & sufficere operi non po-
erant. Quamobrem necessarius est cunctis animalibus ad
columitatem salutémque datus & ad quietem: similis
ropemodum & insomniorum ratio. Nam quum sit inso-
nium visum id & simulachrum, quod ortum & profectum
sensibus in somno animalibus se offert & obseruatur, id
usdem partis animæ eiusdémque instrumenti esse debet
que somnus, & qua parte dormit animal, eadem somniat.
Dormit autem somnúmque capessit communi & principe
nsu: huius ergo erunt insomnia, non vtique quatenus sen-
ens est, sed quatenus cogitatione fingit, & euagantibus si-
ulachris lacessitur. Interpellatur vis illa fictrix motione
impulsione positarum imaginum: ídque maximè noctu
dormientibus, quo tempore absolutis sensibus iísque
nctionum suarum vacationem habentibus, minima quæ-
ue simulachorum vestigia aduolant, confluúntque ob fin-
ndi vim: quæ per vigilias sensibus opere vario detentis

Somnus et vigilia ad intimũ sensum pertinent.

Somnus.

Insomniũ cuius sit facultatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

& mente viuis cogitationibus obruta, offunduntur suppri-muntúrque.

De appetitu & mouendi facultate. CAP. IX.

SVPRA sentiendi cognoscendíque vires alia quædam e vis appetendi, quam & appetitum dixerunt, clara qui-dem & aperta functione se promens. Nullum enim ani-mantis genus est, quod non aliquando impetu atque per-turbatione incitetur, quod non rei cuiuspiam desiderio pul-setur & æstuet. Ea illius interior agitatio & animæ motu appetitio quidem est, Græcis ὁρμὴ appellata. Huic nihil com-mune intercedit cum reliquis functionibus interioribus sed à singulis dissidet, à discretione, memoria, & effictione quanquam eas, præsertim verò effictionem, naturali quo-dam instinctu consequitur. Quocirca & facultas quæ illius est effectrix, à ceteris distabit, easque tanquam assecla co-mitabitur, erítque sentientis animę summa atque suprem facultas, quæ cæteris tanquam finis aut princeps insideat. Neque verò solùm hominibus, sed & beluis & stirpibus & in animis sua quædam inest appetitio, vt nihil prorsum na-tura constare possit, quod non appetendi facultas impellat. Cæterùm id lato peramplóque discrimine: quandoquidem & stirpes alimentũ proliciunt, & omnia generis cuiuscun-que sint, inanima, proprio quodam motu aguntur, natural appetitu concitata. Eodem & corporis vnaquęque particu-la, si quando inanita fuerit, quod sibi familiare est alimenti ad se conuertit & rapit è venis. Huius summa vis in iecore considet, è quo tanquam è fonte in omne corpus diffusa partium singularum vires sustinet. Alter ab hoc appetitus est communis ille sentiens, in cerebro situs, cuius tamen se-minaria in alias quoque partes funduntur: maximos quip-pe ignes & incendia in testes pudendáque & in os ventri-culi natura coniecit, in illos quidem libidinis (sic enim pro-priè appellatur, quanquam hoc nominis quandoque ad omne cupiditatis genus accommodant) in hoc verò ligu-ritionis & cupediæ. Coniecit & fomitem in cor qui ambi-tionis author est & excandescentiæ. Atque duo hi fomites quum sint distincti sedibus, vnus cupiditatis: alter excande-scentiæ, vno tamen eodemque apetitu reguntur, qui sen-tiens est & animalis. Vniuersum ergo animantium genus

Appetitio postrema est facultatũ interiorum.

Appetituũ differẽtiæ.

Appetitus naturalis.

Appetitus animalis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

sentiente illo cõmuni appetitu ducitur, quem idcirco animalem dixerunt: perfectionem enim hic & absolutionem continet omnis desiderij animalis atque bruti. Quicquid sensu vllo præditum est, eius rei quam senserit comprehensione in appetitum ducitur, quo demum illam consectatur aut declinat. Hunc qui volet poterit ex ortus sui modo in complures species distrahere, vt alius ex iecoris virtute in pudenda & in os ventriculi diffusus, illecebram & incitamentum inde accipiat: alius ex cordis impetu & feruore, alius nempe sentiens ab his quæ foris occurrunt stimuletur & excitetur: omnes quidem animales, sed variis orti principiis. Tertius præter hos est appetitus, qui quid cum ratione desiderat, qui mentis rationísque consilio obtemperat, qui immanes & importunos ferinósque ardores refrenat & coercet: ea est voluntas libera homini quidem familiaris, omnium princeps & regina. Appetitum animalem acuere solent & incitare quæcunque bona videntur, tametsi talia fortasse non sunt: at mentis appetitum ea duntaxat, quæ reapse & verè bona sint, possunt incendere, solóque veri boni desiderio is capi & deliniri potest. Itaque quum tres omnino sint animæ partes, si suus cuiusque esse debet appetitus, tres quoque erunt appetituum ordines, naturalis qui stirpium est: animalis siue brutus, qui belluarum: tertius rationis particeps hominum. Hoc enim præcipuo homo viget, quanquam est etiam reliquorum particeps. Rursum vero animalis appetitus, aut cupiditas est, nempe libido vel cupedia, aut excandescentia, aut eorum quæ sensus annuntiauerit desiderium. Hęc de appetitu satis: nunc de mouendi & progrediendi facultate animal omne moueri & incedere, atque sui incessus finem quendã habere, cuius gratia moueatur, demonstrari hinc potest, quòd rerum omnium agendarum status quidam sit finis. Motionem & progressionem animal suscipit, vt rem eam consectetur, quę speciem boni & iucundi præ se fert, aut eam declinet quæ tristis & aduersa iudicatur. Quocirca triste aut iucundum finis est, cuius gratia animal motum intendit persequens aut fugiens. Hoc quidem postremum attingitur & obtinetur, omnium tamen primum ad motionem inducit, huiúsque initium affert. Immobile enim obiectum quum sit, primò sensum mouet externum, deinde

Appetitus rationalis.

Incessus efficiens facultas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

primatem atque intimum, ab hoc verò cogitandi, finge[n]dique facultatem, quæ quum rem subiectam vt iucunda[m] & voluptariam apprehenderit, simul insurgens appetitus i[l]lius desiderio tenetur: atque hic si promptus est & effica[x] confestim animal impetum facit vel ad motum vel ad acti[o]nem. Vnde hoc rectè vt alia plurima videtur Aristoteles de[-]monstrasse, cognitionem & appetitum principia & causa[s] esse actionis atque progressionis animalium, ab hísque an[i]malia cieri concitaríque ad motum. Cæterum quod app[e]titum proximam causam statuant quæ animal mouet & c[on]turbat, quódque nullam insuper mouendi facultatem in[-]stituat: cui sit hoc muneris præcipuè concessum, nòn sat[is] dilucidè singula videtur exequutus. Nam reuera mouen[s] illa facultas est à sentiente & ab appetitu diuersa. Primùm enim vulgatum est & contestatum, alia sensus, alia motu[s] esse organa, alióśque neruos: vnde obtingit eiusdem artus velut cruris aut brachij, motum perire illæso tactu qui in omnem cutem fusus est: contráque tactum oboleri salu[o] motu & incolumi. Quinetiam motio diuersum quiddam esse intelligitur à sentiendi functione omnísque sensus per[-]pessione quadam & affectione accepta obiri solet: motu[s] verò non nisi adnixu & roboris contentione. Quibus pla[-]nè conficitur sentiendi atque mouendi non modo instru[-]menta, sed etiam obeundi rationes & efficientes facultate[s] plurimùm dissidere. Quod si est, consequens est continu[o] animalem appetitum, qui à sensibus & cogitatione duci[-]tur, illáque perpetuò comitatur, omnino à progrediend[i] facultate differre. Iam verò singula persequamur. Imper[-]fecta animalia quę solo tactus sensu prædita vitam agun[t] stabilem, vt conchylia, ostrea, conchæ: sensu quidem ill[i] doloris atque voluptatis tenentur, & fingendi cogitandíqu[e] facultatem, licet obscuram inexplanatámque, quemadmo[-]dum & animalem appetitum, acceperunt. At illa tamet[si] compuncta sese contrahunt & in angustum se adducunt, nequaquam tamen progredi compertum est, neque orga[-]na motus habere. Quòd si progredi non possunt, nequ[e] ad incessum facultatem habent. Quorsum enim hæc da[-]ta illis esset sine neruis, sine musculis, sine villis quæ hi[s] proportione respondent instrumentis, quę sunt ad mo[-]tum perquàm necessaria? Nunquid otiosam & inertem

Mouentem facultatē aliā esse á sentiente.

Prima ratio.

Secunda

Tertia.

illa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

illam omníque opere & negotio vacuam? nunquid in tantis rebus natura committens fortuitò atque frustrà illam ingenuit? Quæcunque igitur appetendi vis est in illis, ea nulla ratione mouet. Quocirca prestat vim mouentem ab appetente & sentiente, quæ semper comites sunt & coniunctæ nunquam separabiles, seiugare, quòd eorum quæ sentiunt animantium, alia mouentem vim habeant, alia huius sint expertia. Huc demum persuadendi necessitas ex iis accedit, quæ perfectioribus animantibus ipsísque hominibus neruorum resolutione prehensis obuenire solent: illic enim motus periit, quum interiores animæ vires plenè constent, atque adeò ipse appetitus. Contrà verò accidit furore aut delirio percitis: tum enim non mens, non memoria, non appetitus, sed neque sensus ipsi integrè valent: atque tametsi interiores omnes animæ functiones læduntur, incessus tamen firmissimus plerunque est, & constans musculorum robur. Ex quibus perspicuum est aliunde quàm ab appetitu progressum institui & gubernari, esséque mouentem vim & appetente diuersam. Sed & he sedibus disclusæ apparent. Etenim mouendi facultas in totius cerebri corpore sedem habet, maximè in parte posteriore, quam Græci παρεγκεφαλίδα vocant, à qua tum spinæ medulla tanquam caudex, tum plurimi mouentes nerui ortum habent. Sentiendi verò & appetendi facultas parte cerebri priore domicilium habet, quam constat sentientes neruos, eosque molles in sensuum organa profundere. Non hinc tamen existimari velim promouentem illam vim quam à sentiente loco ac sede disiunxi, ab eadem etiam substantia dissidere, tanquam ea sit pars animę diuersa: sed totius sentientis summa vis est & vltima facultas quæ seorsum collocatur, vti visus vel auditus. Ea autem quemadmodũ omnes externę sentiendi vires, appetitus potestati subest, cuius imperio compulsa, continuò quamcunque iussa fuerit corporis partem promouet. Qua autem ratione fieri possit, vt vis ea quę mouet sentientis animæ sit facultas, deinceps aperiendum.

Quarta.

Quinta.

Quam vnaquæque sentientis animæ facultas sedem habeat, quod agendi instrumentum, neque omnes omni inesse animanti.

CAP. X.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

FACVLTATES ex operibus discerni, & suum cuiusque operis instrumentum haberi ad proprias functiones accommodatum, suprà quidem in genere est proditum. At particulatim sentientis animæ propria sedes, propriúmque instrumentum est cerebrum, quod abditum & reconditum ad interiores quaslibet functiones comparatum est, sed ratione varia latóque discrimine. Cerebri substantia mollis vel dura memoriæ sedes est, & instrumentum excipiendis rerum spectris: eius temperamentum quantitas, & figura, vnà cum insito spiritu, discernendi, cogitatione fingendi ac memorandi facultatibus inseruiunt & propriè accommodantur. In appetitu autem exultat cerebrum, & effusum lætitia gestit: sensui & motioni interiores sinus & capacitates quatenus receptacula sunt spiritus, pro instrumentis destinantur: duo quidem priores sensui, medius & postremus motioni. cui & glutia appellata, & ductus ille vermi similis, subsidio sunt, eo quem enarrabimus modo. At quoniam facultates opus suum foras depromunt, externis quoque adminiculis indigent, sed quæ à communi illo cerebri fonte deriuentur. Visus, auditus, atque gustus foris quum sint, neruos habent concauos per quos vis influat: similes habet & olfactus, quanquam intimus est: atque hi molles sunt omnes à priore cerebri parte nati. Tangendi sensus paulo durioribus instructus est, quos sexta cerebri coniugatio ad interiora viscera forasque ad cutem diffundit, nullius motus authores. Iam verò exquisitè duri sunt mouentes appellati, qui tametsi motum voluntarium non efficiunt, vim tamen motus effectricem in musculos deuehunt, qui propria sunt mouendi instrumenta. In his vero paulum insistamus, & scrutemur quæ ratio esse possit, vt inter eos neruos quorum similis est structura, alij mouentes sint, alij sentientes. Et neque fortasse causentur alios è cerebro, alios à parencephalide & spinæ medulla proficisci, eandem statuamus vtrisque originem. Quid causæ est igitur cur eorum quę à cerebro nati sunt, hi ad motum accommodantur, ad sensum autem illi? Eadem vtrisque est origo, spiritus similis in hos influens, compositionem eandem facit Galenus: quænam igitur sortitio hæc est, quę discriminis ratio? Duriores (inquit) sunt qui mouent, molles qui sentiunt. Atqui è sexta coniugatione in viscera

Interiorũ facultatũ instrumẽta

Sentiendi instrumẽta

Alios tãgẽdi, alios mouendi esse neruos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

viſcera, in cutem, & in corporis extrema porriguntur tangentes nerui multò iis ſunt duriores, qui in oculos è ſecũda coniugatione protenduntur motum eis præſtaturi. Neque id modo ex longo viæ tractu, ſed ab ipſa ſtatim origine, quòd poſteriorem quàm illi originem acceperint. Quocirca tam varię huius facultatis cauſa non in multitudinem aut duritiem referenda eſt. Quónam igitur alio? in compoſitionem. Huius verò compoſitionis quęnam eſt ratio? dicam paucis, diſſeram pluribus. Cerebri corpus motu agitatur aſſiduo, nullo tamen tangendi ſenſu præditum: contrà verò quæ idipſum ambiunt meninges, immobiles per ſe ſunt, præſertímque craſſior, tactu autem eæ valent exquiſitiſſimo: quę ſingula, vt Galeni fide cõfirmata ſunt, ita etiam vulnerata apertáque calua contrectantibus nobis ſunt deprehenſa. Hæc autem morborum euentus pleniùs declarant, quòd in delirio & phrenitide (quæ ipſa phlegmone eſt ſubſtantię cerebri) nullus plerunque dolor affligit, multóque minùs in ſopore & lethargo, qui tamen cum putredine eſt: at ſi vel minima occaſio aut humoris, aut etiam vaporis acrioris in meninges effertur, grauis dolor excruciat: quę cerebri & meningum diuerſam naturam commõſtrant. Atqui ſpina & nerui omnes vel eo authore medullam habent è cerebro, eámque meningibus conueſtitam, quę ſingula talem vim & naturam habent, qualem ab exortu acceperunt. Quocirca neceſſe eſt medullam in ſpina atque neruis (tametſi ea non vt cerebrum motu agitatur) vim duntaxat mouentem, eius verò membranas vim ſentientem & tractabilem tum ſuſcipere, tum aliis particulis conferre. Si enim corpus cerebri ſenſus eſt expers, multo magis quę in ſpina aut neruis eſt medulla. Vnde enim & qua conditione vim nouam accepiſſet? Aut quomodo cerebri corpus vim illi ſentientem conferat, quam non habet? Itaque quicunque nerui & tangendi & mouendi vim obtinent, vtriuſque functionis inſtrumenta ſunt, parte tamen diuerſa. Qui ſentientes dicuntur, ſolius tactus, nullius autem motus authores ſunt, quod genus ij ſunt qui è ſexta coniugatione in inferiora viſcera & in extimam cutem abeunt. Hi quanquam non à ſolis meningibus (vt nonnulli quondam cenſuerunt) producuntur, ab eis tamen ſubſtantiæ ſuæ plurimum receperunt, à cerebro minimum: ſtatim enim à tenui meninge

Aliam mouentiũ, aliã ſentiẽtiũ eſſe cõpoſitionẽ.

Cerebrũ moueri, meninges ſentire.

Vim mouendi eſſe à cerebro, vim ſẽtiẽdi à meningibus.

orti vt ad crassiorem appulerunt, multum incrementi, ro boris & virium illinc ascifcunt sibi. Quapropter tactum duntaxat, non item motum efficiunt. Contrà verò qui e spina orti magnam cernuntur medullæ copiam suo exortu cōtinere. Ergo prior cerebri pars sensus, posterior verò motus principium est atq; sedes, meninges autem tactus fun origo: omnium autem animalium functionum efficiens est cerebrum suis meningibus conuestitum. Qui nerui multa medulla conferti sunt, mouendi instrumenta existunt tangendi autem ij quos maiore ex parte meninges protulerunt. Hoc si exquisitiùs pronuntiãdum est, motus voluntarij proprium organum est musculus: qui quum ex simplici carne, ex vena, arteria, atque neruo conditus sit, ex neruo tamen qui inter cætera principatum habet, cuique præcipua mouẽdi functio refertur accepta, vim omnem assumit. Hic in musculi principium, quod caput appellant, inseritur primùm in paucas portiones distributus, sed quę rursum in alias tandémque in fibras prętenues diffindantur. Omnes rursùm in musculi fine coeunt, vbi neruum parē atq; principio referũt, qui aut in tendonẽ, aut in os, aut in membranam intruditur. His ita de instrumẽtorum ratione cõstitutis, promptum fuerit vulnera quęcunque paulò antè infligebantur eadem persanare. Itaque si mouendi facultas eandem cum sentiente substantiam est sortita, neq; hæ disiunctæ sunt animę partes, cur nõ omnia quæ sentiũt animantia vt rerum cõprehensionem quãdam & appetitum habẽt sic etiã progrediẽdi vim sunt assequuta? Quia (inquã) motus instrumenta non acceperunt, quibus deficientibus necesse est & functiones & earum facultates deesse. Quanquam igitur tactu omnia prædita sunt animantia, quod vnus ad salutem & conseruationem maximè sit necessarius, eóque dempto animal effugere non possit tractabilium qualitatum exuperantias, quarum occursu mors statim irruit: reliquis tamẽ sensibus qui boni cuiusdam & locupletioris notæ, non necessitatis gratia conditi sunt, non omnia instruuntur animalia: imò verò ab eiusdem homo quãdoque tum ortus tum morbi vitio deseritur, quum ab idoneis instrumentis destituitur. Alia animantia solo tactu vigẽt, cu alia gustũ, alia alios denique sensus adiecerũt. Interioribus autẽ facultatibus quia minus distinctam hæ instrumento

Cerebrũ motus & sẽsus principiũ, & quomodo.

Mouendi instrumẽtũ ꝓpriũ.

Argumẽtorũ solutio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

um rationem desiderarent, plurima (vt antè dixi) constant
nimantia, sed quædam obscuriùs, quædam magis insigni-
er efficientérque. At verò progrediendi facultate ea dun-
axat vigent, quibus spinæ medulla, aut ei simile quiddam
ccessit. Haud dissimulanter hoc loco adeunda est, sed
unditus euertenda iuniorum propè omnium absurda &
itilis opinio quæ memoriam cerebri ventriculo postre-
no, phantasiam verò, id est, cogitandi fingendíque vim prio-
ibus collocauit. Hæc ex Arabum factione primùm orta,
ullis rationibus stabilita, partim ficta pueriliter, partim
ffutita temerè, ita demum iactationem habuit in popu-
). Verùm quæ suprà productæ sunt à nobis rationes, pa-
àm faciunt memoriæ atque imaginum facultates vna ea-
émque essentia contineri, sede vna firmari, circa spectra
adem negotiari, similíque vti instrumento corporeo, quan-
uam est efficiendi ratio diuersa. Quandoquidem fit nec
irò vt causa efficiens vna, eodem vsa instrumento diuer-
os idcirco promat effectus, quod dissimiliter id adhibeat
peri, alitérque vires intendat. Hoc si potest tactus effice-
e, vt antè proditum est, id ipsum multo faciliùs præsta-
it princeps ille intimúsque sensus, qui quanquam in orga-
o est corporeo, functiones tamen occultas obit potius ac-
urata ingenij intentione & obseruatione ad res adhibita,
uàm organorum ope. Omnes enim eæ functiones in il-
us sunt potestate, quas dum vult exhibet. At non sic ex-
rnæ, quæ quia expromptæ sunt nec liberæ, ab instrumen-
rum necessitate pendent. Quare occultas illas & interio-
s facultates, non est necesse sedibus & instrumentis disiun-
ere. Si Aristotelis & Peripateticorum rationibus illi non
dunt, audiant saltem vniuersam Græcorum medicorum
miliam, qui omnes ad vnum iisdem principiis informati,
sa memoria non modò occipiti, sed toti cerebro reme-
a adhibere iubent: id ratum habentes, partem animæ
ταστικὴν, quæcunque ea sit, hanc eandem & recordari &
rum impressiones conseruare. Pluribus non ago, quod
à illorum declinatio ad libidinem prorsus efficta videa-
r. Quomodo autem fieri possit, quum sint illæ facultates
eadem sede, vt vniuscuiusque actio impediatur aliis con-
ntibus & integris, ex his quæ de functionibus trademus,
e posthac illustrius.

Imaginationis & memoriæ eadem sedes.

De intelligentiæ facultatibus. CAP. XI.

OMNIVM animæ partium princeps & regina, me
est ac intelligentia, qua præditus homo vnus cæte
antecellit animantibus: quæcunque enim præstantiora
dit opera, eorum effectrix est & opifex intelligentia. R
Intelligentia est incorporea. incorporeas ab omnique materia seiugatas & nudas,
niuersales rerum notiones atque formas, huius opera
mnium animantium vnus homo cognoscit. Vnde stati
huius essentiam simplicem esse, indiuiduam, ab omni m
teria & corpore abstractam abiunctámque deprehenditu
neque demum vllius instrumenti corporei opera indiger
alioqui particeps fieret corporis: hísque potissimùm à sen
distare. Iam verò si instrumento corporis intelligentia n
opus habet, neque profectò ei miscetur, neque ab eius qu
litatibus afficitur, prorsúmq; impatibilis euadit. Itaque i
Intelligentia. telligentia simplex est, incorporea, separata, impatibil
immortalis, atque æterna, imitatione Deo proxima, hom
ni diuinitus & extrinsecus accedens. Omnis tamen eius qu
Omnis intelligentiæ actio ducta est à sensibus. in nobis fit actio atque cognitio (quam etiam intellige
tiam dicere solemus) ab hisce rebus tracta est quæ sub se
sum recidunt, hoc argumento, quòd quem natura cęcu
surdúmque progenuit, is non possit Geometriam edoce
neque qui odoratu captus est, aut gustu possit vllam de s
poribus & odoribus cognitionem animo concipere, & q
non sentit, nihil discere, nihil intelligere. Quocirca ex sp
ctris & imaginibus rerum externarum, quæ omni mate
spoliata communi sensu continentur, necessum est prim
& simplices intelligendi notiones proficisci. Vt externaru
rerum qualitates sensibus subiecta sunt materia, ita illaru
imagines interiore sensu conceptæ, atque ab omni corp
rea labe expurgatæ, subiiciuntur intelligentiæ. Hæc aute
in illas incumbens, intellectiones elicit, & de illis multa c
gnoscit, quæ sensus mouere non possunt: ab imaginib
Intelligentia patibilis. tamen primùm cietur, quemadmodum sensus à rebus e
ternis. Ergo quum intelligentiæ obuersantur puræ imag
nes, si ex illis debent abstractæ quædam formę confici, n
cesse est facultatem adesse, quæ illas materiæ sordi us pro
sus vacuas & absolutas excipiat, & tanquam thesauros co
seruet. Solent Peripatetici hanc intelligentiam patibile
appellare: quæ pro subiecto quodam & gremio data fo
m

…is & notionibus excipiẽdis, illis quasi substernitur. Quo-
…iam verò quicquid in rerum natura consistit, præter ma-
…riam, effectionẽ & perfectionem demũ consequitur, sine
…ia temerè & fortuito nasceretur: necessarium est patien-
…m intelligentiam ab altera quadam perfici, quæ dignior
…odammodo quum sit & præstantior, agens intelligentia
…ncupatur. Hæc tota patibili intelligentiæ immergitur in-
…xitúrque, atque ex his tãquam ex materia & specie fit res
…a. Itaque sentiens anima tanquam materia quædam sub-
…rnitur patibili intelligentiæ, hæc autem materia fit in-
…lligentiæ agentis, quæ propriè & maximè debet species
…nseri, & simplex formatum forma: ad quam quum natu-
… processerit, non vltrà progressuro receptui canit, nullam
…æstantiorem, nullam nobiliorem formam inueniens: cæ-
…ræ autem quę illi suppares sunt, nunc materiæ, nunc for-
…e conditionem subeunt. Ex duabus naturis tanquam ex
…ateria & specie ratio atque mens constat, ipsa quidem in-
…rporea, impatibilis & immortalis, tota quidem diuinitus
…iecta nobis. Hoc autem rectius accipi velim, nempe quòd
…telligentiæ agentis appulsu nulla fiat concretio, sed hęc
…a eadémque sit atque intelligentia patibilis, fiátque ex il-
…res simplex, quæ tamen duarum rationes obtineat. Ne-
…e reapse intelligentia patiens alteram agentem tempore
…ecedit: nam simul ac rerum notiones acceperit, per illas
…gnoscit: sed vt accipiendi & agendi, sic & illarum intelli-
…ntiarum diuersa est ratio. Quascunque mens singulas &
…iuiduas rerum imagines atque notiones materia libe-
…, intelligentia patibili exceperit, eas dein agente intelli-
…ntia tractans apprehendit, atque primùm quidem singu-
…es, mox deinde vniuersas ex illis formas elicit. Hic duæ
…n se promunt intelligentię facultates, vna patibilis, agens
…era. Quoniam verò agens intelligentia non modò sim-
…ces illas rerum notiones apprehendit, sed etiam (quem-
…nodum in nobis ipsis experimur) multas in vnam com-
…nit, hincque alia affirmat, alia inficiatur, tertia quę isthęc
…ciat statuenda vis est intelligentię, quam componendi
…ultatem appellant. Enunciatione composita tum deinde
…icare solemus, & decernere quid verum falsúmve sit, quid
…num & honestum, quídve perniciosum: quæ omnia effi-
…vna iudicandi facultas. Hinc demũ ex aliis alia necten-

Intelligẽtia efficiẽs

Intelligẽtia agẽs omniũ summa est & suprema.

Mens vt constet ex duabus intelligentiis

Componẽdi facultas

Iudicandi facultas.

Ratiocinatrix facultas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tes, quàmplurima complexione concludimus, sicque indu-ctione aut ratiocinatione scientiam aut opinionem comp-ramus, ídque eius facultatis opera quam ratiocinatrice appellant. Supra has omnes se extollit contemplandi facu-

Contemplatio. tas, quæ sapientiæ rerúmque æternarũ studio tenetur. Qui-quis autem illius amore & suauitate non satis illectus, a

Actio. res caducas ratiocinandi vim conuertit, omnéque studiu-ad humanas refert commoditates & vsus, is vice conte-

Cõsultatio plationis, actionis sibi facultatem adhibet. Si quid aute-rectè facturus est, aliam facultatem accerset, sibíque iu-

Prudentia get, quæ consultandi est & deliberandi. Ita iis instructus quam habet scientiam vel opinionem, bona consultati-ne ad domesticarum aut ciuilium rerum administrati-

Ars. nem conferat & accommodet, vt prudens inde dici consu-uit: ita & prudentiæ facultate tum maximè vtitur. Sin v-ro illas ad vilioris operis & artificij constructionem add-

voluntas. cat, artémque sibi paret, artificem facultatem exhibeb-Hoc loco voluntas existit, non vtique simplex & temer-

Electio. ria, sed libera & quæ boni cuiusdam opinione per consult-tionem ducta, quod bonum est & vtile seligit, vnde elect-à quibusdam dici solet, quam Græci προαίρεσιν, nos consi-facultatem appellamus: hæc ab intelligentia non subiect-aut essentia, sed cogitatione duntaxat & definitionis ratio-distat. Ex consilio & proposito rem vnamquanque pers-quimur, si bona ac vtilis videtur: si verò tanquam mala r-probetur, eam declinamus Hícque surgit effectrix facult-quæ consilij conatus implet & exequitur, & qua ad rẽ pe-sequendam impellimur: hęc autem est omnium facult-tum intelligentiæ postrema. Memorię recordationis facu-tates non primùm & per se intelligentia, sed in commu-sensu collocantur, huiúsque duntaxat interuentu ad intel-gentiam pertinere possunt, quemadmodum nos posthac i-his quæ de functionibus tradentur, pleniùs disseremus. N-autem certos instituti mei limites prætergredi videar, l-summatim decursis quæ propriè Philosophum decent a-vnius vitalis animæ facultates me confero.

De vitali facultate, quam Aristoteles eandem atque naturalem existimauit. CAP. XII.

EXPLICATVRO mihi vitalis nostrę facultatis su-stantiam atque præstantiam, quamplurima obseruant-inu-

uoluta, summéque ardua, quibus præclari philosophi Ari- *Vis natu-*
otelis patrocinio corroborati, contendunt nullam eius- *ralis & vi*
iodi vim in nobis seorsum insidere. Is enim quum omnes *talis vna*
nimę partes atque facultates sigillatim numerando per- *& eadem*
enseret, hanc omnino tanquam nulla seorsum esset, præ- *sunt Ari-*
ermisit, statuens nimirum naturalem vim omnium pri- *stoteli.*
ıam, cunctorúmque viuentium communem, quam ean-
em nullo nominum discrimine, nunc altricem, nunc vita-
m appellat. Huius enim prospero fauore & præsentia, nu-
itio atque vita in cunctis manet, perit autem dum illius
enignitas se subtrahit. Vitam quidem nutritione accre-
onéque definit, quod vsque eo dum vita erit, nutritio quo-
ue perstabit, hac autem deficiente, vita pariter tolletur. Ita-
ue si eo authore, vnũ idémque sunt vita & nutritio, itém-
ue viuere ac nutriri: quæcunque facultas corpus alit ac su-
inet, eadem vitam quoque tuetur, neque à naturali diuer-
 est vitalis facultas. Quinetiam insitũ calorem cuius sub-
dio natura omnia concoquit, corpúsque nutrit, sine quo
on possunt animalia, sed ne stirpes quidem consistere, vi-
lem appellat, quod inde sit omnium viuentium ortus, &
tę permansio, quódque eo deficiente, interitus sit omnium.
Quanquàm autem omnis vitę & interitus causam huic ipsi
lori acceptã refert, quem inde vitalem & salutarem con-
euit appellare, nullam tamen in eo vim collocat, quæ à
ıturali sit diuersa, sed hanc vt omniũ primam in eo vita- *Vim eam*
calore constituit, ita & vitalem iure dici contendit. Non *naturalem*
nim hic calor opifex est functionum corporis, sed animæ *in corde es-*
úsque facultatum tanquam vehiculum & instrumentum, *se.*
ne quo eæ neque alimentum conficere, neque aliud quic-
uam possint efficere, sed ne consistere quidem. Vnde intel-
gitur illic facultatem versari, vbicunque calor fuerit de-
rehensus. Atqui plurimum in corde hunc vigere & flagra-
e sensus confirmat, illincque vbi plurimus est & vberrimus
anquam à fonte quodam in omne corpus diffundi atque
eriuari. Qua constanti validáque ratione asseuerat, vitam
 facultatem quæ semper cum istius caloris integritate si-
nul est, vniuersum quidem corpus sustinere, sed totam ex
orde tanquam è fonte & principio quodam fluxisse, quod
um vitalis, tum naturalis facultatis prima sit sedes primá- *Cordis præ*
ue origo. Hoc visceris dignitatem & præstantiam lucu- *stantia.*

lenter declarare, quòd omnium in corpore primum v
fruitur, postremúmque mortem oppetit. Deinde sede
quæ in corpore medio est, dignam quidem haberi, & tu
sub pectore conditam, vbi arx vitæ commodissima strui
buerat. Porrò autem in quo principe corporis loco &
qua eius loci particulas vitalis & insiti caloris principiū
ibidem naturalem altricémque animam omnium quid
primam collocari: non enim hæc potest citra caloris op
aut alimentum conficere, aut corpus nutrire. Quocirc
pereni illo fonte caloris nequit vita & prima nutriendi
cultas seiungi. His demum tanquam consequens annect
cor primam esse & summam conficiendi sanguinis offi
nam, hincque venas perinde ac arterias propagari, & in c
pus vniuersum proferri. Quicquid virium cor in perfe
animantibus accepit, idipsum in exanguibus parti cuipia
tribui, quę cordi proportione respondet: in stirpibus aute
ei quæ media inter radicem & stipitem interponitur. Se
tientis porrò animæ sedem eôdem intrusit, hac duntax
ratione adductus. Animal omne qua animal est viuit, n
que fieri potest vt id quod ei tribuit vt animal sit, nō etia
eidem vitam conferat. Quocirca concludit quocunque
principio animal est, eodem quoque idipsum viuere, neq
seiuncta hæc diuersaque esse principia: alioqui enim vt d
principia, sic duæ fierent cuiusq; animantis animę, & vtr
uis qualibet ex causa dissoluto & extincto, alterius ope a
mal etiamnum constaret atque viueret. Ex quo demum i
fert vnam eandémque eam substantiam esse qua id viuit
animal est: tametsi varia id diuersáque fit ratione & cogit
tione, neque qua ratione est animal, eadem ipsa viuit. It
que si in corde aut in alia parte quę huic proportione co
paratur, vitæ fons & origo collocatur, ibidem est sentien
principatus, quò animal omne consistit. Iam verò in qu
sensus, in eodem voluptas & dolor inest, perceptiórque i
cundi atque molesti, ex quibus cupiditas nascitur & appe
tio. Prꝫterea ex sensu surgit cogitatio & comprehensio,
hac autem & ex appetitione, incessus itióque animalis. V
de planè & expeditè conficit omnes sentiendi, cogitation
fingendi, appetendi, mouendíque vires è corde duci, exte
norúmque sensuum in capite quidem positorum origine
cordi acceptam referri, omnésque tum mouentes, tum se
tiente

Nutriend vis in corde.

Venas & arterias ex corde nasci.

Sentiēs anima in corde.

Motus & imaginatio in corde.

Nerui à corde.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tientes neruos illinc tanquam à fonte primo deriuari. Ergo anima illis instructa facultatibus in corde potissimùm quidem insedit, ex quo tamen in omne corpus æquabiliter se fundit, partibúsque singulis inhæret. Hoc planè declarant animalium quæ insecta vocantur desectę partes, & ab arboribus auulsi rami: viuunt enim, pristináque functiones etiámnum retinent, seruaréntque diutissimè si nutriendi instrumenta non deessent. Id planè argumento est partes has tantam in se animi vim habere, quantam & ipsa olim integra. At perfecta animantia & homines, non viliori & abiectiori conditione viuunt, quàm stirpes & insectorum genus. Ex quo fit, vt integri cuiusque viuentis vnica sit anima, quæ vniuersa corpus vniuersum continet. Si dum id in partes distractum est, partium vnæquæque propria anima regitur, fient tum complures animæ, quæ prius vnica fuerant. Quapropter in integro reipsa quidem vnica esse dicitur, at potestate complures, quòd ex ea fieri multę possint. Vnica autem & simplex quæ in nobis inest anima, dispares longéque dissimillimas functiones iccirco edere potest, quod varias facultates & disparia partium temperamenta ad illas accommodat: quemadmodum vnus idémque artifex, variis instrumentis diuersa plerunque & dissimilia opera condit & reponit. Ea igitur est Aristotelis de partibus animæ eiusdémque facultatibus, & de communi earum sede sententia, ex omnibus philosophiæ monumentis deprompta: ita sibi quidem cohęrens suísque principiis consentanea, vt nullis argumentis, nulla disputatione quæ de vniuerso sit genere conuelli labefactaríque possit.

Cor animæ sedes.

Anima in toto reuera tota est, & in qualibet parte tota est potestate.

Anima vna dissimillimas actiones edit.

Medicos Platonem sequutos, vitalem facultatem à reliquis disiungere. CAP. XIII.

CAETERVM si singula diligenter studioséque spectabimus, in quibus maxima multóque certissima vis inest demonstrationis, non pauca sanè occurrent, quæ planè vniuersa illa redarguant, commonstréntque luculenter, pręter duas animę partes, quę pro certis atque concessis receptæ sunt, tertiam vitalem eámque diuersam haberi, cuius sit vnius sedes in corde. Perennis enim & constans deprehenditur in nobis cordis & arteriarum motio, cuius assiduitate perpetua est spirituum procreatio. Hanc autem cuius-

Vitalis necessitas demõstratur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nam facultatis opera fieri arbitrabimur? Non animalis, v
cuius motus omnis eſt ad arbitrium, quæ orta defatigatio
ne ſenſim ingraueſcit atque demum intermittit: cordis au
tem & arteriarum motus nō eſt in noſtra poteſtate vt nobi
pareat,ſed continuatus nullius cauſæ vi laceſſitus, & qu
nunquam interrumpi poteſt. Neque prçterea hic è natura
li facultate regitur,vt quç corporis nutritioni duntaxat ac
dicta eſt,& mancipata,nec tam apertos motus ſolet expro-
mere. Aut ſi hos profert in nobis,quid eſt cauſæ cur non ſi-
miles efficit in ſtirpium genere,in quibus tamen nihil tale
conſpicitur? Neque demum inſitus & naturalis calor tan-
tæ motionis eſt author, tum ob eas quas modò percenſu
rationes,tum quòd is per ſe quum ſimplex ſit qualitas,non
poteſt eſſe efficiens cauſa motionis:aliàs enim naturam
eum eſſe confirmaremus. Sentire quidem rectè videtur A-
riſtoteles motionem illam ex materiæ & refrigerationis
neceſſitate quadam fieri:cæterum iſthçc neceſſitas, incitans
duntaxat & impellens,non autem efficiens cauſa rectè poſ-
ſit exiſtimari, ſed aliam ſuperiorem atque prçſtantiorem
ſcrutari neceſſe eſt. Erit igitur in vitali cordis calore vis
quædam & facultas harum motionum,& aliorum quæ poſt-
hac referam operum effectrix, quæ vitalis quoque nuncu-
pata,à naturali & à ſentiente prorſus diſſideat. In hæc for-
taſſe quũ penitus introſpexiſſent,quicunque ſub duce Auer-
rhóide in hanc Ariſtotelis ſententiam iurarunt,hac diligen-
ti rerum obſeruatione adacti ſunt, vt vitalem eam faculta-
tem intromittant,atque ſuſcipiant, ſed quam (ne violetur
iuſiurandum) modo quodam incomprehenſo ſomnient
veriùs quàm cogitent,in altricis illius & naturalis faculta-
tis genere comprehendi. Itaque duas conſtituunt ei differen
tias,vnam vitalem,alteram altricem,iudicántque vitalem
altrici in opem & ſubſidium fuiſſe additam. Hoc illi com-
mento probabile quiddam afferre videntur,ſed tamen Ari-
ſtotelis mentem offundunt, qui vnam eandémque vim nũc
altricem,nunc naturalem,nunc vitalem conſueuit appella-
re. At mihi cum illis controuerſiç nihil eſt,qui eò iam ad-
ducti ſunt,vt nobiſcum concedant tres in nobis facultates
conſiſtere,naturalem, vitalem, & animalem, quarum gu-
bernaculis corporis natura & integritas tenetur, & cohæ-
ret. Iam verò tempeſtiuum eſt demonſtrare haſce tres,non
modo

Auerrhoidis cauillus.

nodò cogitatione,sed re ipsa & essentia inter se distare, es-
ıque seiunctas. Omnia enim quęcunque sic comparata
ınt, vt possit eorum vnum quoduis vel lædi & labefactari,
el prorsus interire & extingui, aliis constantibus & inuio-
ıtis, disiuncta ea sunt,neque vnam eandémque substan-
am complent. Atqui in osse,in cartilagine,cui secundum
aturam firma sit constitutio,nullus inest sensus, nulláque
entiendi facultas:vitalis tamen & naturalis insunt, quarum
eneficio alitur,atque viuit. Lethargus,sensus omnes mo-
ımque consopit ,totámque vim animæ sentientem stupi-
um reddit,reliquis integrè valentibus. Paralysis quam-
ınque partem vehementer prehenderit , sensu motúque
riuat,aliis permanentibus quæ partem non sinunt conta-
escere. Sícque multifariam vis sentiens aut omnino lædi
otest, aut partem quampiam deserere, aliis in nullam of-
nsionem incurrentibus. Cæterùm in atrophia,palàm est
nutritionis errore vim altricem incommodo detrimen-
que affici,nec dum tamen alias concuti.Nec profecto de-
nt qui iudicent partis cuiuspiam nutritionem sensúmque
orsus exterminari,vita duntaxat superstite,quum nempe
liquefacta in totum extabescit ,solámque vitalem facul-
tem retinet,quæ illius integritatem tuetur ,obsistitque ne
a consumpta putredine dissipetur.Est enim putredo vitæ
uersa,neque aliud quàm vita obsistit ne pars in perniniem
atur.Quicquid igitur nutritione sublata integrum præ-
rea manet, neque putrescit,id sanè viuit,vitalique faculta-
sustinetur.Hinc vt facetè,ita præclarè olim dictum fuisse
imaduerto,hanc vim datam esse corpori pro sale,ne pu-
escat,quòd hæc vna possit omnem interitus perniciem
undere, arcere,præcludere.Hæc enim summa est illius
tio,non vt corpus alat ,nõ vt rerum occursum sentiat,sed
am & integritatem conseruet. Quinetiam quum quis
stilenti febre malè torquetur , affligitúrque cordis dolo-
vomitione,animi defectione , quúmque pulsus obscurus
imbecillus deprehenditur, quis tum ambigere potest fa-
ltati in corde vitali,cuius hæc sunt opera negotij pluri-
i exhiberi,aliis quidem aut nihil omnino , aut multo mi-
s agitatis? Vt enim alia morbi genera aliis solent facul-
ibus malum inferre , sic hoc maximè pestilens vitalem
n obsidet,oppugnat,atque demolitur.Itaque potest quę-

Animalẽ facultatẽ lædi alijs illæsis.

Prima ratio.

Secunda.

Tertia.

Naturalẽ lædi alijs illæsis.

Vitalẽ lædi posse alijs illæsis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

uis vna facultas noxam & incommodum subire, reliqu
aut nondum, aut non perequè læsis: quin fortasse potest i
quapiam corporis particula vis animalis ex morbo perir
simul cum hac & naturalis, vna superstite vitali, quorum o
mniũ rationes posthac vberiùs afferemus. Vnde planè pe
spici potest, tres illas non modo cogitatione, & (vt dicere so
lent) ratione, sed reipsa propriáque substantia disiungi.

Tres animæ facultates, sedibus atque locis discludi.

CAP. XIIII.

NVLLA vis animæ quæ potissimum obstricta sit co
pori, quicquam potest efficere citra instrumenti al
cuius subsidium. Quum autem vel animæ instrumentu
vel domicilium offensionem acceperit, necessum est pros
ctò, aut ipsius quoque facultatis substantiam lædi, si ind
originem duxit, quod plurimi confirmant, aut certè (quo
in externis fit artificiis) effectus contortos & deteriores re
di, præpediríque functiones. Quare si cor vna est omniu
facultatum sedes, quoties id iniuriam & incommodum acc
piet omnes hę facultates necessariò peręquè lędentur. Hæ
autē perspicuè falsa esse & inania, declarant, quæ in pestile
tibus febribus aliisque venenatis morbis obtingere prod
tum est. Quin & posthac apertius erit, multis ex causis co
eiúsque actiones affici, constantibus aliis viribus. Itaq; tr
eæ quæ sunt, non essentia modò, sed sedibus quoque & pri
cipatų disiectæ sunt, neque in eodem possunt solio con
dere. Quòd si earum opera & effectus magna cum cura
diligentia intuebimur, non operosum fortasse fuerit pr
priam cuiusque sedem designare. Perspicuè ernimus esc
lenta potulentáque in eas partes, quæ sub præcordiis posit
sunt, maximè in ventriculum illabi, vbi primùm concoct
deinde iocineris vi in sanguinem conuersa, alendo corpo
fiunt idonea. Cerebrum etiam tanquã commune sentien
principium à sensibus omnibus circumsederi quis non v
det? eósque per somnum comprehenso cerebro quasi vin
ctos teneri, excitari autem & operam quemque suam con
ferre per vigilias liberato illo & soluto? At cor in somn
semper cietur & agitatur, nunquam facta intermission
officij conquiescit. Hoc si sensibus prima est efficiendi cau
sa, cur non eorum functio similiter perpetua sit & cont
ner

Tres animæ partes locis discludi.

Iecur naturalis animæ sedes.

Cerebrum principis animæ sedes

Prima ratio.

nens? Conquaſſato compreſſóque vehementer cerebro, animans continuò ſenſus omnis motúſque expers obtorpeſcit cerebríque offenſione fiunt obliuio, ſtultitia, deliratio, apoplexia, quibus tum principes tum ſenſuum præpediuntur actiones, ab híſque malis liberant quæ cerebro, non autem quæ cordi adhibentur remedia. Malè autem affecto iocinere ægrè corpus alitur, aliàs atrophia extabeſcens, aliàs corrupto humore turgidum: quúmque ei viſceri valetudinis curatio adhibebitur, altrice facultate corroborata ad ſalutem corpus omne reducetur. Nemo eſt tam delirus qui conſtantibus his malis velit facere medicinam cordi, aut hanc ſi fortè tentet, non hallucinetur, expectationémque ſuam decipiat. Itaque ſenſuum actiones in capite maximè naturales in iis partibus quæ ſub præcordiis ſunt, explentur ac vigent. Vbicunque autem eę plurimum eminent & apparent, ibidem conſentaneum eſt vim & facultatem earum effectricem dominari, ſuúmque principatum habere: nam hac iſta ratione ductus etiam Ariſtoteles vitæ principium in corde collocat, quod omnium primum viuit, poſtremum emoritur. Ex propriis igitur operibus, ex medendíque ratione, altrix vis & naturalis in iocinere, animalis ſeu ſentiens in cerebro, reliqua vitalis in corde conſtituenda videbitur. Nunc autem mihi liceat rei fidem iis ductibus confirmare, qui facultatibus ad proprias functiones ſubſidio veniunt: venæ quidem naturali nerui animali, arteriæ vitali. Omnes quidem quemadmodum & ipſas facultates ex corde naſci prodidit Ariſtoteles, nequicquam à mente ſua, nequicquam à ſe ipſo diſcedens rectè exiſtimans illic facultatem & partem animę figi debere, vnde illius inſtrumentum naſceretur, ductúſque deriuaretur. Quocirca quum arterias ex corde duci, omnémque pulſationem hinc eas accipere inter omnes conueniat, ſi præterea neruos è cerebro, venas è iecore primam originem duxiſſe commonſtrem, videbor etiam planum feciſſe, illud domicilium eſſe animalis facultatis, hoc verò naturalis. Vt in arboribus vniuerſóque ſtirpium genere, maiora minorũ ſunt principia, & truncus omnium ampliſſimus deorſum radices agit, ſurſum autem in ramos diffinditur, hi rurſus in alios exiliores, dum tandem in tenuiſſimam ſobolem vndique propagetur atque fruticetur: hincque vnus omnium conſenſus in

Secunda.

Tertia.

In iecore naturalis eſt.

Argumẽta à propriis canalibus.

Venas è iecore naſci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

trunco principium constituit,& eam vim quæ stirpi mode rans,alimentum trahit distribuitque singulis partibus: ita sanè in venis atque neruis statuendum videtur. Cæterùm vena caua quà cordi assistit multo quidē tenuior est, quàm vbi è iocineris conuexo emergit: quinimò hic in duos ramos diffinditur,quorum vterque duplo maior est eo, qui ad cor sursum irrepit:quod planè argumento est non è corde,sed è iecore primam venis originem esse. Huc accedit,è cauis regionibus interioréque facie, iecur venam ad portas emittere, quæ serpens multiplici lapsu & erratico, complures riuulos tanquam radices effundit in ventriculum,in omentum & mesenterium. His autem (venæ tametsi sunt)nulla intercedit cum corde communio aut societas,sed ne cum his quidem venis quæ è iecoris facie conuexa emerserunt: quare stirpium exemplo iecur venarum origo constituendum est. Ex quo intelligitur partem in stirpibus inter radicem & truncum interpositam, quàm Aristoteles cordi comparauit,iecoris potius quàm cordis similitudinem speciémque gerere, vt in qua vis insit naturalis,eam prorsus exprimens quæ in iocinere consedit. Postremò vt perfectis animantibus arterias è sinistro cordis ventriculo nasci animaduersum est, sic terrenis animantibus iisque vocalibus dexter ventriculus adiectus est,in eúmque inserta vena caua,vt inde erumpente reiectóque sanguine pulmones alerentur. Muta autem animantia,vt pisces omnes,dextro sinu defici atque destitui,omniū iudicia sensúsque confirmant,quòd aquatilia neque pulmones habent, neq; vociferantur,neq; spiritum ducunt. At nihilominus sanguine aluntur in venis recondito,ipsæque venę omnium iecori sic affixæ sunt,vt apertè hinc deriuari cernantur. In dextrum autem cordis ventriculum(vt quem non habeant)nec inseri,nec inde possunt educi. Quid quòd vena in piscibus vix cor attingit,potéstne inde exoriri vnde longius abest atque disiungitur?Eadem propemodum sunt rationū pondera in neruorū exortu,quos palàm est cor non attingere,neq; ei vlla communione iungi,vt idcirco nemo(nisi qui in contemplandis rebus cæcus fuerit)existimet à corde tanquā à principio eos emanare. At si diligenter cerebri structura animo sensúque lustrabitur,clarum erit & euidens neruos omneis sentientes illinc deduci,ortúsque sui primordia accipere. Si

Prima ratio.

Secunda.

Tertia.

Neruos nō à corde, sed à cerebro nasci.

substan-

ubſtantia ſpectabitur, eos cerebri tanquã ſurculos arboris partes eſſe, ſed quæ in extrema corporis progreſſæ, tum viæ longitudine, tum locorũ per quos tractus eſt, ſiccitate, mira ſoliditate dureſcant. Spinæ etiam medulla vera cerebri ſoboles, quà foras excedit ampla quidẽ eſt, tanto deinde gracilior facta, quanto longius procesſit. Ex hac autẽ tãquam ex arboris ſtipite, quamplurimi vtrinque nerui adeò expreſſè & perſpicuè diffunduntur, vt niſi ſenſuũ fides & præſtantia tollatur, hæſitari non poſſit, omnes aut proximè aut medullæ interuentu ex cerebri ſubſtantia prodiiſſe. Vetus olim fuit ſententia, quæ ob duritiem eorum ortum meningibus tum cerebrum tum ſpinæ medullam circumplicantibus, acceptũ referret. Ab his fortaſſe nerui omnes inuolucra quædam acceperunt, medullam tamen (quæ ramorum qui in arboribus ſunt exemplo, intus inſeritur) origo cerebri ſubſtãtiæ datur. Hęc autem prima eſt & præcipua nerui portio, qua valente motio omnis conficitur, & qua læſa concidit. Ergo ex functionum proprietate, ex inſtrumentorũ poſitu, ex ductuum ortu ac deriuatione, in promptu & ante oculos eſſe debet, vim & facultatem animæ naturalem in iocinere, ſentientem in cerebro, reliquam autem vitalem in corde, quaſi in ſede propria conſtitui. Quibus etiam confectum arbitror eas non modò ſimplices facultates, ſed loco ſedibúſque diſcluſas haberi. *Neruos non naſcì à meningibus.*

Rationum quas aduerſarij proponunt confutatio.

CAP. XV.

At iam video Sophiſtarum veriùs quàm Ariſtotelicorum turbam his obſtrepere, qui tamentſi planè vident naturæ functiones in iocinere, animales in cerebro, vt in ventriculo chyloſin, & in oculo viſionem: has tamen fateri nolunt facultatum eſſe ſedes, vt neque neruos à cerebro, venas à iocinere proferri. Quid eſt cauſæ cur ita cenſeant? quoniam (inquiunt) non vt medici ſenſuum æſtimatione de his iudicio decernimus, ſed vna duntaxat ratione demonſtratiua. Quomodo? Quia princeps Auicennas ſcriptum reliquit, Philoſophos qui vires omnes reponunt in corde, omnia altiùs perſpexiſſe, inueſtigaſſéque rationes magis neceſſarias: medicos verò quæ ſenſus duntaxat mouent ſequutos, facultates illas ſedibus diſtraxiſſe. O delira-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tionem incredibilem! desipientis enim arrogantiæ est ar-
gumentationis necessitatem sensuum authoritati antepo-
nere. Sed quid necessitatem dico, quum nulla in id necessa-
ria argumentatione, sed ne satis quidem probabili addu-
ci possint? Nunquid quod sensu comprehensum est, po-
test vlla ratione conuelli? Tanta est eorum in vnius opi-
nione pertinacia, vt errare malint, & in controuersia con-
certatione´que perpetuò versari, quàm synceram purám-
que rerum cognitionem capere: atque quum perspicuis
dubia debeant illustrare, dubiis perspicua tollere conan-
tur. Quænam autem est eorum tam firma constánsque ra-
tio? Cor quia nobilissimum est & vitæ fons, idcirco animæ
omniúmque eius facultatum sedem esse & principium:
cerebrum autem, iecur, ventriculum, reliquásque partes
illarum instrumenta duntaxat esse: omnes in corde altissi-
mis defixas esse radicibus, at illarum functiones aliis parti-
bus alias comparere. Est igitur (inquiunt) cor principium,
quod omnes facultates sinu complexúq; suo continet at-
que fouet, non autem principium edendę depromendæ-
que functionis. Hac intrepretatione quam plerique quasi
ex tripode dictam suspiciunt & admirantur, putant Plato-
nis medicorúmque obseruationem Aristotelis argumen-
tationibus reconciliare, sicque omnem se controuersiam
dirimere. Sed quàm vanus & irritus hic labor, velle eos qui
ex instituto detracti sunt, in concordiam adducere? Cor, in-
quiunt, omnium est facultatum origo, quia nobilissimum.
Quasi verò rex qui totius est imperij nobilissimus, omni-
um subiectorum vires in se vnus comprehendat: & quia
penes illum sit omnis necis & vitæ potestas, iccirco subie-
ctis propriæ vires non insint, quibus quæ sua sunt procu-
Cōfutatio rent. Expendamus autem ponderemúsque diligentius con-
trouersam hanc rem, & plenam dessensionis inter doctissi-
mos. Si iecur & cerebrum non primariè sunt sedes, sed in-
strumenti duntaxat rationem acceperunt, hócne à confor-
matione & figura solùm habent, an etiam à temperamen-
to? Ab vtroque (opinor) cauti nec incallidi respondebunt:
cæterùm temperamento quàm conformatione plus effici:
sanguis enim in iecore, & spiritus animalis in cerebro, à
substantiæ proprietate, & à temperie potius quàm à con-
formatione procreatur. Quoniam igitur ex temperamen-

to vi

vis quædam & facultas enaſcitur, quæ cauſa eſt efficiens;
vnaquaque particula vt temperamentum, ſic & ingeni-
n oportet quandam facultatem ineſſe, quæ functionum
us eſt opifex. Hoc quidem & illi tanquam planè conſe-
ens fatentur: quum vitalem ſpiritum ex corde videant
r carotides arterias in contextum admirabilem, & in ce-
bri ventriculos efferri, illicque in animalem conuerti.
hæc autem conuerſio vndénam & à quo prodiit? Nónne
vi aliqua quæ cerebro propria inſideat & ingenita ſit?
eque hoc illi diffitentur. Neceſſe eſt ergo hanc iſtam vim
ſitam quæ ſpiritum gignit animalem, animalem quoque
beri: quî enim fieri poſſe intelligemus vt hoc aliud gi- *Aduerſariorum ſubterfugium.*
at, cuius vi nulla & poteſtate ſit præditum? Multi quidem
unt hoc fuiſſe Auicennę decretum, ne dicam ſubterfu-
um, ſpirituum omnium vt certè facultatum vnam eſſe
ndemque ſubſtantiam: atque quum ea ſit vitalis ſpiritus
corde, portionem quæ in cerebri ventriculos contendit,
mperationem quandam adipiſci obeundis animalibus
unctionibus idoneam. Hunc tamen ſpiritum vim nouam
inc nullam conſequi, quę non antè fuerit, neque ſubſtan-
a, ſed qualitate duntaxat mutari & noua conſtitutione.
uę ſpiritum illum vitalem aliter atq; prius verſans ac præ-
arans, efficit vt ad functiones animales accommodetur, &
nimalis in eo facultas nunc primùm ſeſe expromat. Prius
nim huius facultatis ſubſtantia ei ſpiritui inſidebat, quum *Cõfutatio multis argumentis.*
dhuc in corde tenebatur, nondum tamen ea ſe functioni-
us exprimebat, quòd impedita eſſet, nec rebus conſenta-
eis & adiuuantibus inſtructa. Solers iſta quidem & ſubtilis *Cerebri, cordis, & iecoris, tũ vires tum ſpirit⁹ ſpecie & ſubſtantia differre.*
erum notatio, ſed tamen falſa nimis & fallax aſſenſio. Spi-
itus dum in contextu admirabili atque cerebro propriam
emperiem mutauit, nónne ſimul ſubſtantia & ſpeciem
nutauit? Si ſpeciem, nónne & facultatem? Alias enim nulla
uerit toto corpore ſpirituum ſpecie diſtinctio. Quod ſi fa-
entur, neq; vlla profectò fuerit humorum ſpecie differen
ia, ſed ſolo accidente diſtabunt ſanguis, lac & ſemẽ. Et qui-
cunq; ingerentur cibi, non in ventriculo, non in iecore, non
n venis, non in reliquo corpore, aliam quàm in qualitate
mutationem ſubibunt: erit vna eadémque omnium vbiq;
ſubſtantia ac ſpecies, non eorum modò quæ in corpore cõ-
tinentur, ſed ipſarum etiam partium. Hoc autem quid aliud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

est, quàm rerum species ac differentias de medio tollere? quàm omnia in idem substantię genus contrudere? quàm rerum ortus & interitus in naturę mundíque exilium agere? quàm omnia omnibus confusa permiscere ac perturbare? Quòd si specie distant corporis partes, & qui ab illis conuertuntur humores, cur non item spiritus substantia & specie inter se distabunt, quos palàm est multo tenuiores esse, & facilè mutabiles, vt expeditius quàm illi partiū quibus assidebunt, vim & conditionem subeant? Itaq; consentaneū magis est, vt cerebrū à corde, ita animalem spiritum à vitali specie atque substantia differre, diuersisque illos facultatibus teneri. Quicunq; aduersa substinere contendent multis astricti vinculis, eò quo minimè volunt imprudentes reuoluentur. Quocirca multò melius quàm illi & luculentius Alexander Aphrodiseius, quamuis impensè Aristotelicæ disciplinæ studiosus, cerebro, iecori, ventriculo reliquísque partibus proprias vires addixit: qui quum alias esse distinxisset quæ famulantur & seruiunt, alias quę regunt & quasi dominantur, subiecit animæ principatum in corde constitui, vires autem eas quæ velut subiectæ famulantur, in varias corporis partes disiici. Nam quæcunq; animalis facultatis demonstrationem attulimus, eadem ferè ad naturalem & reliquas accommodari possunt. Quisquis igitur volet naturalem contemplationem medicis obseruationibus confirmare, omni deposita concertationis inuidia, tres animę facultates, vitalem, animalem & naturalem, essentia, sede, instrumentísque discludat. Nunquam enim futurum est, vt qui eas turbulenta confusione connectet, quicquam in re medica vel dilucidè demonstret, vel certa intelligentia & ratione comprehendat. Hinc videbis non modo Alexandrum, sed reliquos propè omnes Aristotelis interpertes vitalem facultatem à naturali discreuisse, alios inseruientes quasdam facultates membris assignasse, alios non vnam & eandem, sed planè diuersam instrumentis originem dedisse, iudicium sanè vacillantis & fluctuantis opinionis tanta interpretationum varietas. Quanquam vero vnus Aristoteles admirabili scienta, atque iudicio, cęteris verò suspiciendus est, & à nobis venerandus, hîc tamen primus temerè fregit authoritatem veteris disciplinę, atque vt nouam conderet, partes illas animæ labe-

Cōfutatio

Cōclusio.

ctat

ctauit, atque peruertit, quas mirificè Plato erat amplexatus. Verebatur enim ne si illas cum Platone admitteret, multas in homine animas, & hunc multa esse animalia fateri cogeretur. In has autem ruinas atque salebras si Plato incidit, ne illas quidem Aristoteles vlla declinatione vitare possit & effugere, vt qui alteram animæ partem immortalem, caducam alteram instituat. Hinc Themistius vtrique opinioni impedimentum hoc accidere tradit, quòd non simplicem, sed concretam ex partibus animam dicit. Quid autem in his statuendum sit, paulo pòst fusius disseretur à nobis, quum animæ substantia & integritas explicabitur.

Quid vitalis facultas cæteris præstet & impertiat, in quibus insit, quo accedat ordine, quid vita. CAP. XVI.

ID quidem peruagatum vel apud idiotas omnium sermone percrebuit, viuere stirpes, viuere animantia, viuere superos: hos quidem solius mentis agitatione, ista sensus impulsu, illas verò natura duce. Quum autem vnus homo naturæ, sensus mentísque viribus teneatur, sitque naturæ vis altrix in iocinere, reliquæ in cerebro, quid est quod duorum istorum conspiratione & mutuis officiis non satis gubernamur & conseruamur? Si omnis vitæ functionum causa ad hæc referri putetur, quid præterea cor nobis additum est? qua impellente necessitate conditum? quænam illius actio quam iecur & cerebrum non obeant? Aut igitur omnino id superuacaneum videtur, aut prima omnium facultatum sedes. Hæc quidem sunt quæ nonnulli inexplicabilia esse dixerunt & nondum comprehensa, quæ tamen extricare & in perspicuam lucem proferre conabimur. Animantium genus naturalem & altricem vim cum stirpibus quidẽ habet commune m, eámq; positam in iecore: sed quæ tamen præstantioris cuiusdam sit ordinis & dignitatis: omnem quippe nutriendi functionem animantia lege quadam & ratione perfectiore complent. Stirpi alimentum est succus impurus atque lutulentus è terra haustus: animanti verò id quod iam multiplici mutatione præparatum est, vt olus, vt fructus, vt caro. Facili promptáque coctione & rudi quadam alimenti conuersione stirpes aluntur: animantes autem non

Argumẽtũ

Vim altricem in animantibus perfectiorem esse quàm in stirpibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nisi vtilis alimenti multifariã facta concoctione, qua long
rerum serie in sanguinem ac demum in corporis substan
tiam conuertitur. Quoniam igitur tam multiformis est i
animantibus concoctio, & alimentum id perfectionis asse
quitur quò nequit in stirpibus peruenire: necesse est omn
no vim quandam præstantiorem in animantibus quàm i
stirpibus nutritionem moliri, eámque aut generis cuiusdan
esse præstãtioris, aut acceptis aliunde viribus adiuuari. H
ratione perfectis animantibus cor attributum est, cuius c
lor & facultas toti corpori maximè verò iecori & cerebr
impartiretur, omniúmque functiones, & munera compl
ret. At verò stirpibus quę solius naturę beneficio viuunt
vigent, vnica vix altrix obtigit eo sustentata calore, qui ta
quam materia subiectus est. Hic porro languidus est atq
iners, in omnem stirpis substantiam diffusus nec facilè d
sipabilis, hoc indicio quod arborum defracti, auulsi aut a
scissi rami aliquantum viuunt, possúntque insiti reuiresc
re & fruticari. Sic profectò exanguia animantia quæ nat
ræ ancipitis sede stabili scopulis adhærent, vt conchę
quæ sponte sua intimóque motu huc illuc promiscuè f
runtur, vt apis, formica, vermis, & reliquum omne insect
rum genus, quorum resectas partes seorsum moueri co
spicimus: omnia quidem vitæ suæ calorem exiguum h
bent, eúmque toto corpore æquabiliter consertum, neq
in iis vlla est sedes cordi verè comparata, è qua hic cal
quoquouersum in omnes partes influat & illabatur: his
nim ita positis, abscissæ partes neque viuere, neque mo
ri possent. Contrà autem perfectiorum animantium p
tes, quum desectæ continuo vita priuentur, argument
est, non ex se, sed aliunde influentibus viribus eas sustine
neque proprio solùm calore vt stirpes, verùm etiam asc
gubernari, & supra vim iecoris naturalem, aliam ex co
vitalem aduenire. Porro autem vitalis facultas animali
iam succurrit & opitulatur, quod ei velut pabulum & n
teriam suggerat, ex qua demum spiritus profertur anim
lis. Hinc nonnullis existimatum est, vitalem animalis g
tia potissimum conditam esse, quod ei plus quàm natu
conferre videatur: quandoquidem præter materiam v
etiam subiicit qua in opus excitatur erigiturque, vt c
cuius opem vis animalis qualiscunque fuerat ex sem

Quid cor iecori & cerebro cõferat in perfectis animalibus.

Iecur & cerebrum cordis indigere auxilio demõstratum.

Quid cor cerebro cõferat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

producta, ignaua & languida otiaretur. Itaque hæc omnium postrema rectè constituitur, quæ in fœtu dum vtero gestatur, tum obscuras vires ostentat, tum minimùm videtur necessaria: at quum iam editus infans hac luce fruitur, ea pectus distendens depriménsque spiritum ducit ac reddit, nec tum exiguam opem fert cordi. Cæterùm hæc ipsa vitalis facultas non modò cęteras omnes quum rudes adhuc & inchoatę sunt perficit, sed etiam easdem quoad viuit animal tuetur, & ad agendum impellit. Id planè declarant arteriarum interceptiones, quę aut vinculis aut aliis quibuscunque causis opprimentibus inciderint: per has enim cordis aspiratione cohibita, mox repentè tanquam attonitum corruit animal. In syncope tantisper dum vitale robur corporis partes non illustrat, reliquę quoque facultates omnes pariter intermissionem faciunt: mox autem vt id excitatum reuixerit, ac seipsum collegerit, omnes illę quasi recreatæ recurrunt. Absonum autem & absurdum fuerit, existimare hoc exiguo tempore partes corporis ab omni vi & facultate destitui, in quod tamen discrimen Auicennas adducitur, & quicunque statuunt facultates omnes à corde illabi. Hoc igitur temporis articulo, particulis suę insunt propriæ & ingenitę vires quemadmodum & cordi, sed quas tamen nulla vis princeps stimulet & incitet. At nihilominus si robur id vitale perdiu abest, nec influit (quemadmodum quum pręceps & insolens syncope hominem tollit) inficiari nolim partium facultates tandem corruere & intercidere, animálque prorsus vitam demittere: tanta quippe est vitalis necessitas, vt citra illius fauorem reliquæ ne minimum quidem efficiant. Hinc rectè vitalis nomen ei potius quàm stirpium facultati est impositum, quod præstantiore magísque salutari vitę genere corpora collustret, vnáque reliquarum omnium perseuerentiam & firmitatem contineat. Est enim animantium vita facultatum actionúmque omnium conseruatio. Hęc autem à corde cum spiritu caloréque defluit. Mors est vitalis roboris omniúmque facultatum extinctio. Quas autem horum definitiones prompsit Aristoteles, eas non modò ad animantes, verùm etiam ad stirpes accommodauit, vt longè latéque paterent. Vis porrò ista vitalis totius animę pars non est, quod solitaria nusquam subsistat, quódque illius ope

Animalis facultas omnium postrema.

Vitalē facultatē nō modò alias perficere, sed etiam cōseruare.

Vita animantium quid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nihil seorsum viuat: sed totius est animæ summa quædam facultas, quæ partes animæ perficit, tuetur, & quasi nexu coniungit.

De facultatum concentu & principatus ordine. CAP. XVIII

Trium facultatum cõsensus in toto animante.

TRES animæ facultates quanquam in perfecto animante substantia, instrumentis & sede seiunctæ sunt fieri tamen non potest, vt posteaquam in vno eodémqu corpore coierint, tum inde quasi diuulsæ & seiugatæ pror sus distrahantur. Mutua enim conspiratione vsq; eò omn inter se aptæ & connexæ sunt, vt vnaquælibet reliquarui ope cõsistat. At verò fieri potest vt cuiuspiam particulæ, vr animalis facultas pereat aliis commorãtibus: aut simul cu animali naturalis etiam pariter occumbat, vna superstite v tali: quemadmodum fit dum in particulam per arterias manat vis spiritúsque vitalis, à cerebro autem & iocine nihil quicquam illabitur. Tametsi igitur dum vita est, sem per nutriri animal verum est & compertum, non tamen in particulis fieri est necessarium. Vna vitalis cæteras per cit atq; conuertit, & ab eisdem mutuis iuuatur officiis. N turalis enim pabulum ei suggerit, animalis autem pe pulmonésque agitans, tum alimenti tum refrigeratio eius est effectrix. Animali porrò reliquę duę materiam su iiciunt: naturalem autem vitalis per arterias illapsa tue atque auget, quæ ipsa animali perpetuò eget. Ex quibus telligitur indissolubili eas concentu teneri, nullam p citra aliarum opem consistere, & vnaqualibet intercide reliquas etiam pariter emori. Cæterùm quoniam vari disiectæ sunt earum sedes, quarum incommodo tum sp tus, tum calor, & facultatum substantia offenditur, fieri dem poterit vt vnaquælibet offensiunculam accipiat, nondum læsis: quamuis ea si diutius inhæreat, in cætera demum irrepat, fiátq; omnium communis. Hoc autem tercidunt ordine, vt ab ea quæ in malum & perniciem mùm incurrit, ea proximè laboret quæ maiorem, po mò autem ea quę cum illa minorem necessitudinem cognationẽ habet. Ab animali enim primùm vitalis, d de naturalis afficitur, à vitali animalis: vt cui illa mate & vitę formam ministrat, tandem verò naturalis: à nat

In parte corporis potest vna facultas perire aliis manẽtibus.

Potest in toto animali vnaquælibet lædi aliis non læsis.

Quo ordine perire solent facultates.

vitalis, mox animalis. Hunc ordinem tum ratio, tum rerum euentus edocuit, quoties pars vnica princeps simplici morbo tenetur. Quod si vnaquælibet facultas iacturam facere potest aliis nondum offensis, necesse est perurgente causa, eandem prius aliis, neque eodem omnes puncto temporis interire, licet exiguo post tempore vnus sit omnium interitus. Is itaque ex mutuo consensu affectionum ordo statuitur: cæterùm in actione & ad ministratione corporis, alius multò diuersus. Exortu quidem prima est altrix, deinde vitalis, postrema animalis. Nobilitate & principatu prima atque præstantissima est animalis, ab hac vitalis, tertia altrix ignobilis & abiecta: hęc enim vilium stirpium communis est: vitalis data animantibus, quia altricis actiones integrat & absoluit, ea pręstantior vtiq; videtur, obscurior verò & inferior animali, vt cuius causa maximè condita sit: finis autem in quem reliqua contendunt, splendore & commendatione clarus est. Quinetiam animales functiones, sentire, moueri, ratiocinari, contemplari, sapienter viuere, quia altioris gradus & dignitatis sunt quàm solùm ac simpliciter viuere, planè declarant vim harum effectricem omnium summam esse & principatum tenere. In actionum autem & vitæ necessitate omnium prima vitalis statuitur, quod non modò reliquis materiam sufficiat, sed illas etiam suscitet, perficiat, mutuóque complexu tueatur & foueat. Siue enim particula quæuis & motum & sensum habitura est, siue debet nutritionis cōmoda percipere, in eam necesse est spiritus & vis influat vitalis: quæ si lędetur, mox vtriusq; functio interpellabitur, quasi in vtriusque opus communiter concurrat. Huius itaque beneficio quum reliquę indigeant, non autem è diuerso, vna omnium iudicabitur maximè ad vsum vitę necessaria.

Ordo procreationis.

Ordo præstantiæ & dignitatis

Ordo necessitatis.

Simplicem esse animam quæ his partibus continetur, hincque Aristotelicorum rationes dissolui.

CAP. XVIII.

STIRPIBVS ea moderatur anima quā naturalem altricémque dixerunt, vt quæ eius duntaxat gratia & officio vita fruuntur. Beluæ eam ipsam quidem, atque insuper alteram sentientem sunt adeptę. Ex his autem vitalis facultatis interpositu aptè coniugatis, vna fit totius anima, cui

Partes animæ interpositu vitalis facultatis iungi et vnam efficere animā.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

pars illa pręstantior nomen dedit. In homine omnes ea partes insunt, quibus tertia insuper accidit, mens appellata tanta profectò familiaritate cum illis consentiens, vt ex omniũ concentu vna euadat anima, quæ intelligentiæ & rationis est particeps. Cęterùm hęc non ex illis tanquam ex discretis seiunctísque partibus condita est, quoniam vna simplex totius est forma, omnis expers coagmentationis & structurę, verùm nascitur ex illis quemadmodum posteriores Geometricę figurę ex prioribus. Trigonus enim ac alterum trigonum si decenter aptetur, fiet tetragonus non composita quidem, verùm simplex figura, ad hunc deinde accedens accommodatúsque alius trigonus pentagonum efficit, re ipsa quidem simplicem, at potestate compositum. Sic propemodum dum fœtus vtero fingitur & conformatur, primùm naturalis anima emergit séque prodit, deinde vitalis facultatis interuentu & conciliatione, anima sentiens comparet & elucet. Hęc verò quanquam simplex est, vt in beluis, comitem tamen retinet vim illam naturalem, quę tum manens anima dici non potest, ne corpori vnius & eiusdem aut reuera complures formas, aut vnam compositam fateri cogamur. Inest tum igitur ceu illius pars duntaxat & quędam facultas: quemadmodum quę in ossе, aut quæ in carne est forma, quum iam totius species appulerit, superérit quidem non re ipsa & energia, sed tãquam præparatio & facultas ministra formę succedentis; quod plenius alio loco disputauimus. Postremò autem quum mens consilij rationísque particeps immigrabit, quæ sentiens fuerat anima, iam non reapse commorabitur & residebit, sed vt facultas quædam & superioris illius quasi præparatio. Hoc loco dubitatione & rerum obscuritate æstuant quidam philosophi, qui putant fieri non posse vt simplex nostra sit anima. Etenim mens intelligentiáque nostra sempiterna habetur & immortalis, quæ extrinsecus nobis accessit: sentiens autem anima mortalis & caduca, quasi ex corpore procreata. Illa quasi separata & simplex, corpori non permiscetur, sed ei duntaxat vt naui gubernator assistit: hæc verò in corpus penitus immergitur, à quo nũquam diiungi diuellíque potest. Illa denique, vt cogitet, vt contempletur & intelligat, corporis subsidio non indiget: hæc verò nihil efficere potest citra idoneam corporis eiúsq; organic

Qua ratione ex his partibus vna sit & simplex anima.

Lib. 1. dialog.

Argumẽta eorum qui putant nõ simplicem esse nostrã animam.

ganici pręparationem,cuius certè perfectio quædam est & absolutio. Harum igitur rationum animaduersione complectuntur & efficiunt fieri non posse,vt tam dispares diuersęque naturæ,communi societate in vnius eiusdémque simplicis substantiam coëant.Itaque siue Platonis,siue Aristotelis sententia recipitur,hoc vtrobique impedimentum accidere contendunt,vt non simplex,sed ex diuersis partibus concreta sit anima. *Solutio.* Sic igitur grauissimis hisce vexati implicatíque rationibus hęrent in salebra.Cæterum quisquis quæ ad hanc controuersiam litémque minuendam attulimus,animo & cogitatione comprehendet, censebit animam quæ in nobis est, rationis & intelligentię particeps, non ex aliis tanquam ex partibus componi,sed simplicem esse & tanquam reginam(quum accesserit) aliarum principatus obscurare,vt vna præstantissima dominetur, quæ omnium vires atque facultates haud secus atque pentagonus,simplex illa comprehensas teneat. Quæcunque enim præstantior est & superior,supparis vires omnes habet. Hinc fit vt simplex ea & singularis,vna possit omnia in nobis vel dissimillima efficere,sed alia quidem per se, alia corporearum facultatum adminiculis.Vt enim soluta mens & libera cogitat, ratiocinatur,& meminit,sic talia efficit in nobis nullius corporis adiuta concretione mortali. Illa corporis soluta vinculis omnia sentit,ídque purè, dilucidè, & quale quidque sit:at verò his terrenis concretísque corporibus intersepta,non nisi quinque nuntiis externa cognoscit. Eadem naturæ vtens facultatibus corpus vniuersum alit,vtens vitalibus hominis vitam sustinet. Hæc igitur omnibus fons est & principium mouendi,quoda se nõ ab alio quoquam mouetur.Qua potissimum ratione planè cognosci potest, animam immortali conditione sustineri: hinc etiam quòd infinitam rerum innumerabilium cognitionem capit,memoriámque retinet,quòd res occultas ab omníque sensu & corpore seiunctas inuestigat,quod tot res & tantas, nullius concreti corporis subsidio efficit. *Animã nostrã esse immortalem.* Quę enim his est ornata viribus,nequaquam cócreta esse potest ex terrena mortalique natura nihil admistũ,nihil concretũ, nihil coagmentatũ capit.Itaque simplex quum sit,nec secerni,nec diuidi,nec discerpi,nec distrahi potest. Nec interire igitur. Ex quo demum intelligitur omni illam turbido motu sen-

Vnde fit vt læso corpore animæ actiones lædantur.

per vacare, nec dolore nec ægritudine pulsari. At multa è corpore existunt quæ illius functiones iuuēt & acuant, multa quæ obtundant & impediant. Corpore acri & vehementi quadam status conuersione confracto, illa cōfestim emigrare cogitur. Quæ mala quum adsunt: quid causæ est cur illa functiones suas non implet? An propriæ substantiæ iacturā quandā fecit? At ea nec offendi nec labefactari potest. Instrumentum illius violatum est? At nullum ei concedimus. Quid igitur restat? Corpus quod proprium illius est domicilium præpediri. Vt enim opifex idoneis instrumentis instructus, si in tenebricosum aut arctum conclaue contrudatur, nequit quæ artis suę sunt efficere, sic anima vitioso corpore, quod est tanquam domicilium, coërcita quæ sua sūt munia exequi non potest. Conuenienti enim corporis mediocritate teneri desiderat, quæ si parum commutabitur, functionibus illa suis interpellabitur: sin multum, tantum illam discrepantiam perhorrescens nec ferre potis, de corpore decedit.

De moralibus facultatibus. CAP. XIX.

INEST autem in homine aliud earum facultatum genus, in quibus mores versari proditum est à virtutum magistris. Est id quidē genus vniuersum appetens, quod nimirum in totidem differentias distrahitur, quot animæ facultates sunt locis sedibúsque seiugatæ. Siquidem suprà enucleatè disputatum demonstratúmque est, vnamquanque non nisi proprio appetitu ad agendum impelli. Itaque vt animæ, ita appetitionis pars altera rationis est particeps, altera huius expers. Has enim inter se distare atque seiungi puerorum mores demonstrant, qui iracundia æstuant rationis nondum compotes. Quinetiam adulti qui prudentia præditi sunt, multorum plerumque importuna cupiditate flagrant, quæ insurgens ratio & obsistens dissuadere ac peruertere conatur: hincque frequenter acerrima pugna committitur, planè ostendens non vnicam, sed duas saltem esse facultates, vnam rationi obtemperantem, alteram voluptatum amicam. Quum autem ratio certamine fortassis euicta fuerit, qui ita vitiorum blanditiis & voluptatibus succumbit, iratus deinde seipsum obiurgat: túmque rationi assistens iracundia tanquam auxiliaria, partes eius tutatur, cupiditatis ardores

Appetitus triplex.
Rationalis
Cupiditas.
Iracūdia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ardores & impetus oppugnatura. Ex quibus intelligi potest non modò duas, sed tres in nobis facultates morales inesse. Rationis particeps appetitio, voluntas nuncupata, constanter prudentérque quippiam desiderat: quæ verò huius est expers, partibus duabus tenetur, quę sunt cupiditas & θύμωσις, illa in iecore, hæc in corde. Cupiditatis rursum partes sunt libido & cupedia, illa in testes, hęc in ventriculum effusa. Appetendi autem facultates iis quas dixi sedibus diiungi ex propriis earum perturbationibus clarum erit & perspicuum, quę sunt huiusmodi. Libidinis perturbatio aut ægritudo est mulierositas, contraria autem offensio eius atque fastidium, μισογύνεια, id est, odium mulierum. At cupedia perturbationes & ægrotationes habet, circa cibum quidem liguritionem, circa vinum temulentiam: offensiones autem, cibi & vini fastidium, & stuporem, quo qui tenetur, suauitatem cibi non sentit. Vtriusque autem mediocritas est temperantia. Vis animi in corde inhærens, vt in variam materiam quam vtilem iudicat, nec tamen obtinet (his enim causis duabus incitatur, priuatione & vtilitate) appetitione sua fertur & incumbit, ita variis perturbationibus conquassatur. Huius est ambitio, quæ gloriam persequitur & honores, auaritia quæ pecuniam & opes auet: ira quæ iniuriam punire & vindicare cupit: metus qui futuri mali opinione conturbat. Quum verò iam bonis potitur, gaudio & lætitia animus exultat: sin mala inciderunt, doloribus affligitur. Iam verò si quas partes corporis singulæ perturbationes exagitant, diligenter animaduertimus, constabit opinor quo quęque in loco facultas insideat atque inhęreat. Par est enim vnamquamque facultatem in ea potissimum parte tanquam in sede constitui, quę illius perturbatione euidentius impelli & conquassari deprehenditur. Atqui dum iracundia, doloribus, gaudio, metu, cæterísque huius ordinis perturbationibus concutimur, conspicuè & insigniter cor in nobis aut opprimi aut gestire percipitur. Qui vehementer esuriẽs aut sitiens inedia consumitur, huic tristi quodam languore præcordia contrahuntur, qui mox lenitur mitiórque fit, vt sibi potúsque quippiam demissum fuerit. Quinetiã vterum ferentes alienorum sordidorúmque vt luti, vt carbonum, extraordinaria appetentia lacessitæ, mox absoluuntur atque liberantur, si qua potione ventriculum ac iecur expurgent.

Cupiditatis partes duæ.

Exuperãtiæ aut defectiones cupiditatis.

Exuperãtiæ & defectiones excãdescẽtiæ.

Sedes facultatum moralium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

In delirio, obliuione, & stultitia, vt summus ille splendor rationis extinctus est, ita & cerebrum grauiter afficitur, huícque non autem cordi adhibita præsidia, ex vsu sunt & salutaria. Hæc quum in aperto sint & cuique obuia, nihil iam ambigi debet appetitionem eam, quæ compos est rationis in cerebro tanquam in arce propriáque sede collocari: eam vero quę ad iram procliuis est & θύμωσις dicitur, in corde, quod vnum inter omnia viscera maximo ardet incendio, vt hos possit impetus inflammare: postremam autem quæ cupiditas appellatur, subter præcordia, maximè vero in iecore considere. Posteriores duæ quia variis, vt dixi perturbationibus agitantur, patibiles quidem sunt & affectioni subditæ: atqui si patibiles, mortales etiam sunt & caducę, necessum enim est affectionum diuturnitate contabescant. At verò prima quę rationi obtemperat, vt nullis perturbationum fluctibus iactatur, nullísque vitiorum procellis obruitur, ita prorsus impatibilis & immortalis censeri debet. Hinc percipi potest hãc istam appetẽdi vim, incorpoream esse mentis supremæ conditione: reliquas autem tum corpori immersas, tum nobis esse cum beluis communes. Quãquam autem illa cum cęteris intelligentiæ facultatibus, vna eadémque mentis substantia tenetur non tamen cum illis confunditur, sed diligenter facultatis cuiusque ratio discernenda. Sic quam in corde constituimus vim excandescentiæ cauendum prouidendúmque est ne cum vitali, tanquam vna sint confundamus: nam tametsi eadem sunt sede eadémque substantia comprehensæ, diuersas tamen facultates esse effectuum operúmque varietas renuntiat. Ita propemodum in iecore posita cupiditas, ab eiusdem altrice vi quamplurimum differt, licet vnius sint substantiæ. Vbique enim appetens facultas prior est suis comitibus, quas quasi admoto stimulus ad agendum incitat & impellit. Hæc de animæ facultatibus quæ primò sese offerebant: iam pari verborum contractu, earum functiones proximus liber decurrat.

Duo appetitus mortales.

Rationalis immortalis.

Appetitus omnes à reliquis facultatibus distingui.

LIBRI QVINTI DE ANIMÆ FACVLTATIBVS FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

DE FVNCTIONIBVS ET HVMORIBVS, LIBER VI.

Alimenti in ventriculo confectio. CAP I.

FACVLTATIBVS cognatione tanta functiones cohærent, támque immutabili continuatione iunguntur, vt aliarum ex aliis cognitio capi debeat, fuerítque necesse nobis pariter de ambabus superiorem sermonem facere, qui vtrarũq; omnes ex æquo differentias recenseret. Quamobrem de functionibus dum hoc loco rursùm dicere instituo, neque profectò enitor vt illas nobis adesse demonstrem, neque vt earum differentias enumerem, quippe quas omnes iam suprà plenè cumulatéque sumus complexi. Verùm à facultatibus tanquam à causis conuersione facta articulatim distinctéque edisserere contendo, qua lege, quo ordine vsæ suis illæ spiritibus suísque particulis & temperamentis, tanquam instrumentis functiones omneis suas compleant, vt simul inde partium omnium corporis humani commoditates & vsus in promptu sint & eluceant. Primùm autem omne sigillatim scrutabimur & explicabimus in homine iam genito omnibúsque suis partibus absoluto, deinde in eo qui gignitur in lucémque profertur: atque in illo quidem naturæ primùm, deinde animæ, postremò vitæ functiones attingemus. Summum supremúmque naturæ munus est nutritio, quam ex alimento accepto illa perficit: hoc enim illius est tota materia, in quam penitus incumbit quam variè tractans expurgat, conuertit, propriísque ductibus in omnes extremásque corporis particulas diffundit atque confert. Quodcunque durius & solidius est alimentũ, dentibus in ore constructis manditur, extenuatur, & molitur, nec leuẽ inibi conuersionem accipit, admiscétq; sibi quodammodo animantis qualitates, vt pristinam speciem & naturam vix retineat. Quod sanè potissimùm efficit tum diligens confractio atque confectio, tum pituitæ oris perfusio, quę ad alia

Præfatio.

Alimẽtũ est materia altricis facultatis.

Alimenti præparatio in ore.

quoque plurima non modicas facultates obtinet tum oris calor, tum denique tunicæ eius, quæ ipsi quoque ventriculo continuata est & communis, attrectatio. Mansum iam & ad nutritionem præparatum alimentum, crebra agitatione & motibus linguæ detruditur, idque excipit stomachus via communis per quam illabitur in ventriculum. Est autem hic & cibi & potionis receptaculum: omniáque rectis in interiore tunica positis fibris a gula detrahit, atque eisdem gula ab ore prolectat, perinde ac si dicas ventriculum per gulam quasi per manum ab ore cibos eripere. Hęc porrò actio à transuersis villis, qui in externa sunt gulæ tunica adiuuari videtur. Cum enim quippiam siue aridũ, siue humidum ab ore depellimus, transuersæ fibræ quæ infra id ipsum sunt dilatantur, quæ autem supra contrahuntur, idque adeò arctè vt inter deuorandum plerumque haustus spiritus, tametsi tenuis est, simul impulsus & adactus remigrare vix possit. Itaque partim ventriculo trahente, partim detrudente gula ciborum fit depulsio. Ventriculi attractionem incitat appetentia, & iis qui extra modum appetunt promptior celeriórque fit depulsio: cùm enim fames immodice dominatur, venter cibos nondum in ore planè confectos mandentibus etiamnum & inuitis plerumque eripit, vt famem latrantem se obsonet. Quæ sibi adduxit, sinu suo complexúque recipit: eadẽ continendi facultate & obliquarum fibrarum ministerio includit, complectitur, continet supra subtérque, & omni ex parte adeò compresse vt his circumiiciatur & prorsus adhærescere videatur, nec inane quicquam relinquat, si quidem conuenienter & secundum naturam se habet. Alioqui cibus in tanta capacitate huc illud fluitans, neque lateribus ventriculi coarctatus haudquaquã plenè concoqui posset. Tum igitur pylorum interclusum ac prorsus obsignatum reperire est, vt non modo arceat crassiorem cibum, sed ne liquidum ac maximè profluentem elabi sinat. Ea profectò ratione concludit cohibétque accepta, nec antè legitimum naturæque præscriptum tempus effluere quicquam patitur, nisi cùm aut magno copiæ pondere, aut qualitatis mordentis acrimonia lacessitur. Est autem id legitimum tempus, quo plenam perfectámque concoctionem absoluit. Hoc interim spatio facultas concoquens cibum omnem mutat & conficit, nullis quidem fibrarum mi-

Alimẽti in ventrẽ depulsio.

Vẽtriculi attractio.

Vẽtriculi retentio.

Coctio vẽtriculi.

miniculis, ſed tum proprio ingenitóq; calore & ſpiritu, tum eo quem vt lebeti magno circumiectus ignis, ita & proximæ partes illi inferunt, iecur lienis, cor, diaphragma, vena caua & omentum, quod illius calorem coërcet duntaxat atque continet. Cæterùm propria vẽtriculi ſubſtantia concoctionis illius abſolutionem perficit, ídque non modò vulgatis & notis illis qualitatibus, verùm etiam tacita & recõdita proprietate. Itaque his omnibus tanquam miniſtris adiutus vẽtriculus primùm quidem alimenta in vnum cogit, & alia cum aliis, arida cum humidis confundit, ſimul verò omnia frangit & exterendo comminuit, vt iam partes omnes quandam ſubſtantiæ æquabilitatem adeptæ videri poſſint. Quę dum ita exquiſitè permiſcentur, neceſſario quum ex miſtionis lege, tum ex affectionis natura mitigantur, & depoſita omni qualitatum exuperantia in quendam mediocritatis ordinem adducuntur & recidunt, fitque vniuſmodi eiuſdemque naturæ ſubſtantia, ſpeciem quandam cremoris conſequuta. Hoc primum eſt concoquentis facultatis opus, ciborum in cremorem conuerſio, quam & ventriculi & vicinarum partium ſolo calore fieri credibile eſt. At verò id concoctio nondum cenſeri debet, quòd talem ars ſola plerumque nobis exhibeat, ſed duntaxat præparatio quædam ad concoctionem. Poſthæc verò cremor hic aptam & accommodatam nutriendo animali qualitatem atque ſubſtantiam ſumit, tumque perfectè mutatur & conficitur: eáque mutatio & in chylũ facta conuerſio, concoctio ea eſt quam definimus. Fit autem hæc non modò vi & ardore caloris, ſed etiam tota ventriculi ſubſtantia, & inſita quam diximus proprietate. Sic ſtruthiocamelus ferrum coquit & exterit, quod nõ leo calidiſſimus, ſed ne ignis quidem ardor effecerit: ſic fruges aridas & prędura minutæ aues conficiunt, omnéſque crudum quippiam ſubigunt & mutant, quod vix audeat homo attingere: ſic coturnix veratrum coquit & mitigat, nobis prorſus inimicũ, inuictum, indomitum, & quod omnem corporis noſtri vim, omnes conatus reſpuit & aſpernatur. Quodcunque autem idoneum & conueniens alimentum ventriculus acceperit, id demum vincit atque mutat, omnéſq; in id tum qualitates, tum naturæ ſuæ vires confert. Hoc iam plenè coctum tametſi ingratum guſtatui videtur, poteſtate tamen & viribus conue-

Coctionis ratio.

Cauſæ efficiẽtes χυλώσεως

Concoctio quid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

niēs est & salutare. Idipsum autem concoctio est, nempe in
peculiarem & propriam eius quod ali ur qualitatem con-
uersio. Aristoteli quidem hæc ἕψησις existit, id est (vt iunio-
rum nomine vtar) elixatio: est enim in humido facta co-
Alimēta ctio. Quidam ex veteribus hanc falsò corruptioni annu-
cocti. n nō merant, idcirco alimenta temporis spatio in ventriculo cō-
putrescere mutata putrescere exstimantes, quòd pristinam saporis o-
dorísque gratiam non seruent, sed prorsus iniucunda, gra-
ui molestóque tum sapore, tum odore sensus feriant. At ill
parum cognitum habent eam concoctionis salubritatem
non gustatu, non olfactu, sed virium præstantia & substan
Vt vētri- tiæ familiaritate ponderandam esse & æstimandam. Eiu
culus chyli porrò quod iam conuenientem & familiarem qualitaten
benigni- est adeptum, portionem quandam sibi arripit ventriculus
tate fru- nam quod in cremore longè optimum est & congruens, i
tur. halitus specie ad se rapit, inque suas tunicas sugendo recon
dit, eis etiam adiungit & agglutinat: ex quo demū fructum
voluptatémque percipit, & quodammodo saturatur. Ve
ram hanc esse nutritionem à Galenó quidem videtur pro
ditum literís: quod tamen nonnulli de interiore ipsius dun
taxat tunica accipiendum intrepretantur, háncque ex te
nuiore benignioréque chyli vapore sustineri: externam ve
rò ex sanguine alimentum capere per venas conspicuas e
Totū vē- iocinere in se pertinentes, atque directas. Ego verò vt han
triculū sā- sic & interiorem illam sanguine nutriri duco, neque pastio
guine verè nem eam quam ex chylo ventriculus capessit veram nutri
nutriri. tionem appello, sed ex qualitatis cognatione & conuenien
tia oblectationem quandā & satietatē nutritionis æmulam
Exanguia (fateor) non pauca animantia, vt conchæ, vt ver
mes, succo aluntur, qui veram sanguinis speciem non acc
pit: at non protinus existimandū est idipsum in sanguine
obtingere, quòd nihil quicquam præter sanguinem possi
in eorum substantiam conuerti. Quocirca fieri non pote
vt chylus proximum sit ventriculi alimentū. Quæ quiden
mea assertio, ne inanis esse videatur, illa me causa moue
quòd dum fœtus vtero continetur, totus ventriculus max
méque interior eius tunica, puro ac syncero sanguine al
batur, nullo nimirum tum vspiam existente chylo. Nun
igitur quia cumulatiùs atque perfectiùs is ali postulat, opt
ma ratione similiter ex sanguine nutrietur & incrementu
suum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſuum capeſſet. Quinetiam oſſa quę longiore interuallo quàm ventriculus à ſanguinis natura recedunt, ſanguine ali fatemur: quanto magis igitur ventriculi membranæ ſanguinem pro ſuæ naturę cuſtodia requirent? Qui fit igitur, inquies, vt cibus ventriculo conceptus, famem & appetentiam ſedet atque ſaturet, ſi is neque ventriculum paſcit neque nutrit? Fames quidem & animalis appetentia totius eſt ventriculi, pręſertímque oris eius, tum temporis potiſſimùm excitata, quum ſupra modum exinanita ventriculi capacitate, eius latera collapſa in ſeſe concidunt, conuellúntque grauiter vicina ſibi præcordia, & quum interiores receſſus & quaſi rugæ proprio humore exhauſto inaruerunt. Hoc interim ſpatio ventriculus tum ſe ſuámque capacitatem implere & quaſi ſarcire, tum verò ſucci vtilioris quippiam in interiores illos receſſus recondere deſiderat. Vtroque autem deſiderio eum laborare argumento eſt, quod modico cibo qui interiorem duntaxat tunicam oblinat, ſaturari non ſolet, niſi ipſa etiam interior capacitas expleatur: quòd etiam dominante fame, dum quis cibum capit, non protinus vt hic intrò demiſſus eſt, ſed aliquãto poſt ſatiatur deſiderium, quum perutilem ſuccum ventriculus in tunicam rapiens ſumma cum voluptate amplexatur, ſibíque apponit perinde acſi eo verè aleretur. At certè ea nequaquam propria eſt nutritio: ſed ſuccus ille vacua tunicæ ſpatia referciẽs in vaporem fuſus & extenuatus ad extremum vaneſcit: iſque ſua potius qualitate quàm ſubſtantia famem depellit. Famem dico animalem appetentiam: naturalem quippe vna duntaxat ſanguinis ſubſtantia per ventriculi corpus & molem effuſa, ſatiare poteſt, dum in eius naturam conuertitur: cæterùm animalem non modò ſanguis, ſed & quicquid qualitatis cuiuſdam ſuauitate præditum in ventrem demittitur, compeſcit.

Quæſtio.

Solutio.

Fames ex cauſa fit duplici.

Ingeſtꝰ cibus famẽ ſedat animalẽ, non autem naturalem.

Vt è ventriculo per inteſtina & venas meſaraicas in iecur fiat alimenti diſtributio. CAP. II.

POSTEAQVAM perfectè planéque cibos ventriculus concoxit, iiſque abundè ſaturatus eſt, os infernum cui Pyloro nomen eſt diducit, aſpernatúrque quicquid alimenti reliquùm eſt, tanquam redundans ac moleſtum. Quamobrem tum otioſa & feriata continẽdi facultate, officiorum

Expulſio ventriculi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

vsa vicissitudine expultrix exurgit, quæ transuersas fibra[s] contrahens, ventriculum coangustat: atq; iam confectum chylum à se excludit, detrudítque per pyloron in intestina. Cæterùm quum sit ventriculus in naturalium instrumētorum numero, cautio etiam atque etiam adhibenda est, ne imprudentes hunc tanquā animal ratione intelligentiáque præditum producamus, quod prouidentia quadam & cura aliarum etiam partium saluti consulat. Non enim eò cibos concoxit, vt reliquis partibus alendis eos accommodaret, sed dum sinu complexúque eos continet & vndique comprehendit, propriæ saluti atque voluptati dans operam necessariò eos commutat. Vnde & idonea cibi portion[e] iam expletus, quod reliquum est tanquam onus inutile [à] se deponit exigitque, non quòd in reliquas partes conferr[e] quicquam conetur, in ídque viribus incumbat. Itaque dum sibi prouidet, & in eo maximè est occupatus, aliis etiam vtilitatē & fructum affert, non quidem ex instituto, sed fortuitò tanquam aliud quippiam agens. Hac igitur via & ratione geruntur omnes ventriculi functiones, si modò integer est & incorrupta sanitate, nec quorundam iniuriis lacessitur, quæ vel magno copiæ pondere, vel qualitatis acrimonia stimulent. Quæ sanè quemadmodum & quæcunque posthac traduntur functiones, tum ex quotidianis natur[æ] operibus, tum ex viuorum atque mortuorum confectione comprobari solent. Quod ergo in ventriculo redundat alimentum, in intestina protruditur: exceptum autem (neque enim id trahunt, neque huius gratia fibras rectas habent intestina) confestim præteruehitur, à depellendi facultat[e] quæ in intestinis inest longè valentissima, ad cuius muneris functionem vtraque tunica fibras obtinuit transuersas in orbem actas. Quoniam autem multiplex est intestinorum anfractus & flexuosa circuitio, haud ita facilè alimentum perlabitur. In tanta igitur viæ longitudine, defluentis materiæ quicquid coctum est & salutare, potest opportunè in iecur per mesenterij venas transportari. Vix enim fieri potest vt in tam longo viæ tractu vlla succi portio præterfluat, quæ non ad cuiuspiam venæ os aliquando sese applicet, & quæ si primùm fortè ambitum præterlapsa erit, secūdo vel tertio vel alio deinceps consequente non arripiatur, suctáque [com]prehendatur. Quod autem hunc anfractum prætergre[ssum]

Nō agit ventriculus præcognitione quadam.

Alimēti per intestina depulsio.

Alimēti distributio ad iecur.

Excremētum alui.

ur,nec raptum fuerit in mesenterij venas, tanquam inutile
c superuacaneum in crassiora intestina deiicitur, quò simul
c peruenerit excrementi appellationem sumit: honestiori *Excremē-*
ec inquinato verbo sibi reliquias appellant. Hæ tũ astrin- *ta retineri*
entibus se intestinis, tum relaxantibus tandem in aluũ de- *voluntate,*
elluntur, in quo tanquam in receptaculo residēt dum pro- *expelli vi*
ulsentur foras. Alui extremum podex est, quem σφιγκτὴρ *naturæ.*
nusculus ambiens atque circunfundens marsupij modo
ntercludit,nec quicquam antè elabi sinit quàm ratio iubet.
Dum autem arbitratus imperio hic relaxatus soluitur, na-
uraliter quidem expellentibus intestinis, nonnunquam ve-
ò adiuuantibus diaphragmate & abdomine, excrementa
eturbantur. Ex quo planè intelligi potest deiectionē hanc
rorsum naturalem esse,retentionem verò voluntariã, quæ
olius sphincteris operá completur. Quamquam autē non *Intestina*
riùs è ventriculo cibus delabitur, quàm plena & absoluta *cibum cō-*
oncoctione sit mutatus, in ipso tamen per intestina transi- *coquere.*
u elaborationem etiamnum & absolutionem completam
dipiscitur, quòd iners & otiosa nunquam esse possit quæ
n eis est commutandi facultas. Simul verò eo transitu at-
que prolapsione, vtile quippiam & conueniens intestina su-
unt,sibíque apponunt, quo demum (perinde vt de ventri-
ulo antè cõmemoratum est) perfruũtur. Cęterùm vera eo-
um nutricatio per venas fit mesenterij,quę sanguinem è io-
inere reuehunt, quemadmodum eędem vicissim chylum *Chyli ad*
omportant.Vt enim arboris tenuissimę radices, è terra suc- *iecur trã∫-*
um trahunt,ita quę in quoduis intestinum pertinent vena- *uectio per*
um ora,quantum chyli coctum est, & à reliquo cibo secre- *venas me-*
um,id omne hauriunt & exorbent: ab hisque venis mino- *senterij.*
ibus ad maiores permanat, dum tandē ad iecoris portas se
pplicet: ad hanc quippe regionē aditus est & introitus per
nultiplices admodum vias, easque perangustas. Præparant *Venæ me-*
æ quidem chylum iecori, conferuntque quasi rudimentum *senterij*
anguinis, quale in eis per consectiones deprehendi solet, *præparãt*
dcirco sanè quòd à iecore initium ducunt, cuius proinde *iecori.*
aturam referunt & ęmulantur. Si arterię quę ad intestina
eruntur ac pertinent, nonnihil etiam humoris è cibo alli-
iunt, id omninò perexiguum esse debet, quòd crassior il-
c succus existat, sintque arteriæ spiritu halituíque trahen-
o accommodatæ. Qui vnum sensum æstimatorem iudi-

Cibi ad iecur distributionem ratione potiùs quàm sensu cognosci.

cémque adhibuerit, mesenterij venas ventriculi & intesti-norum nutricationi, non autem succorum distributioni de-stinatas esse contendet, quòd omnes semper rubro, nun-quam albo succo confertę videntur: quódque in ventricul-& intestinorum substantiam se figant, neque ad interioren capacitatem apertæ sint. Veruntamen quoniam alię nul-quam viæ ex intestinis in iecur directę feruntur, per qua-alimentum influat, ratio magis quàm sensus conuincit ea-etiam ad distributionem accommodari. Existet autem mo-quęstio non parum difficilis atque ardua, multùm & sęp-quæsita, per singulásne mesenterij venas tum nutritio tum-distributio sit, an potíus aliæ ad nutritionem, aliæ ad distri-

Quælibet mesenterij vena sanguinẽ continet, atque chylum.

butionem aptę sint & constitutę. Omnes vna sanè & com-muni conditione seruitutis vtuntur, nec vlla operę vari-tas illas seiunxit: sed singulis vtrunque datum est, tum v-in iecur chylum transportent, tum vt ex hoc in intestin-sanguinem refundant: neque id quidem temporum & o-ficiorum quadam vicissitudine, sed simul vna eadémqu-humorum congressione. Quanquam autem eisdem ven-permiscentur chylus atque sanguis, trahentium tamen par-tium naturæ & desideria causæ sunt, quòd diuersa diuers-

Superiores ad distributionem, inferiores ad expulsionẽ magis aptæ.

prolectent atque secernant, quemadmodum in alui purga-tionibus, non obscurè fieri deprehendimus. Ad hæc ver-sciendum probè est, superiores venas quæ in ventriculu-& gracilia intestina concedunt, minus sanè quàm inferio-res humoribus è venis & ex iecore purgandis destinari. Na-in dysenteria multóque apertius in tenasmo, mordax & a-cris humor in crassiora intestina illabitur, quo tempore ple-rumque superiora nihil noxæ & incommodi ferunt, se-cocta alimenta continent atque distribuunt, tametsi alu-inferior continenter prouocata humorem deiicit. Dum al-mentis nonnihil purgantis facultatis permiscebitur, vn-eodémque temporis momento nutritio fiet & infesti h-moris secretio: hic per venas inferiores in aluum detrud-

Distributio attractione fit.

tur exigetúrque foras, alimentum verò per venas superio-res in iecur raptum concedet. Ad hunc igitur modum al-mentum in iecur perlabitur, trahentibus quidem tum m-senterij venis, tum verò iecore per venas. Rapiunt aute-id maximè ob conuenientis cuiusdam facultatis comm-nionem, veruntamen aliæ permultæ sunt causæ quæ tran-

uectio-

...uectioni celeritatem addant, vasorum amplitudo, ſucci tenuitas cum permeandi impetu, & attrahentis facultatis robur. Ex qualitatis quidem cognatione, vinum quàm aqua ocyus in corpus aſſumitur: at ſubſtantiæ tenuitas & vis quædam penetrandi, cauſa eſt vt vinum album promptiùs quàm rubrum & auſterum in iecur peruadat, id enim expeditiùs trahentis vim conſequitur. Si diſtributio, expoſita modò ratione, trahendo duntaxat perficitur, quomodo mente concipiemus corporis habitum eiúſque venas extra modum impleri: quòd in illo habitu athletico vſu venire compertum eſt & proditum? Nulla ſiquidem tum partibus abunde ſaturatis ineſt appetentia, quæ trahendi deſiderium iniiciat aut ſtimulet. Si igitur non appetunt, neque profectò alimentum rapient. Deinde pars vnaquæque idcirco alimentum trahit, vt eo perfruatur: quod ſi iam plenè fruitur, non eſt quòd noui deſiderio pulſetur, nec quòd ad id trahendum ſeſe comparet. Veritatem porrò huius rei impura orum intemperantia illuſtrabit, qui tanquam gurgites & voragines de poculorum magnitudine certant & bibendo ſe ſuperant. Quanquam enim multas vini amphoras exſorbent & exſiccant, quæ tamen ab illis depelluntur cibi reliquiæ, nihilo fiunt liquidiores: argumentum ſanè, quicquid vini abſorbuerunt, in venas id omnino permanaſſe. Quinetiam ſi tenue ac potens vinum fuerit ingeſtum, & qui ad iecu patent aditus ſoluti fuerint, nec obſtructio diſtributioni moram & impedimentum vſpiam afferat, quale ferè hauſtum fuerat víxque vlla ex parte commutatum profundi cernetur. Quòd ſi aliquiſpiam omnem huiuſmodi diſtributionẽ trahenti facultati attribuit, nec vinum quantumuis tenue exiſtimat niſi tractum in venas peruadere, edoceat is quæſo & planum faciat, qua ratione cõplura medicamenta anguſtas admodum vias, venáſque prætenues ſubeat, & nullam non corporis partem peragrent? Non liceat ad trahendi facultatem cõfugere, eámque moleſtè obtrudere, cui nihil hîc loci relictum eſt. Nulla enim medicamentis cum corporis partibus affinitas intercedit, imò contrà odio penitus inſito, tacitíſque diſcordiis plurimum inter ſe diſſidẽt, naturæ prorſus infenſa. Quamobrem his non excitabitur vis appetendi, nec demum illius impulſu trahendi facultas inſurget, quæ illa tã aduerſa in venas & corpus alliciat. Cæ-

Quomodo venæ poſſint ſupra modũ impleri.

Multa alimenta tenuitatis impetu in venas permeare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

terùm quum illa quoquouersum permeantia, omnia traii
cere & peruadere medicorũ curationes multis iam seculi
comprobarint: quænã obsecro huius alia potest causa pro
babilis afferri, quàm quod illa aut substantiæ tenuitate, au
alia quapiam vi ingenita sibi, in corporis interiora pene
trent? Hoc si est, quid quęso obstabit quo minus multa e
tiam alimenta prętenui substantia aliisque facultatibus va
leant, quibus velut impulsa promptiùs ferantur ac perma
nent in corpus? Quum quis ad mediocritatem & ad satie
tatem se impleuit, omnémque cupiditatem tum ventris, tu
reliquarum partium saturasse creditur, si crudus postridie
rursus ingurgitet, an non potiùs humor in venas se protru
det quàm partium vi prolectetur? Si hæ satietatem expl
uerunt, cur pluribus & immodicis humorum ponderibu
sese obruent? At (inquiunt) ventris ori ingenita vis est a
petendi, quæ cùm sensu quodam eximio, indigentiæ atq
plenitudinis molestiam percipiat, saturari quidem pote
reliquæ autem partes eo sentiendi munere destitutæ sun
quæ quoniam satietate nulla premuntur, naturali quoda
desiderio tanquam stirpes, ex venis nullo puncto tempo
intermisso alimentum rapiunt, neque fieri potest si mate
suppetit, vt aliquando illæ trahendi finẽ faciant. Hæc mi
videtur delicatior (vt ita dicã) molliórque ratio, quàm ph
losophi vis grauitásque postulat. Si enim partes assiduè t
hunt, insaturabiliter explentur, éstque naturalis earum c
piditas insatiabilis. Hoc verò quid aliud est quàm partes p
petuo & insanabili malo teneri? quàm morbum cùm in
gra valetudine confundere atque omnia perturbare? Bu
mu m quidem & diabetem affectiones præter naturam
cimus, quod assiduo desiderio ad trahendum impellant,
que vllum agendi modum adhibeant. Similiter igitur &
nobis quantumuis benè valentibus, si partes corporis t
hendi moderationem non adhibent, debent infirma atq
etiam ægra valetudine censeri. Iam verò quod illi pro
nunt partes corporis nullum sensum habere indigentiæ
que plenitudinis, quem exitum reperire possit æstimen
Hoc fixum atque ratum omnes habent, venas & habit
corporis cùm supra modum implentur, plenitudinis m
veluti pődere aliquo grauari: hinc grauissima mala imp
dere, quæ prospiciens Hippocrates iubet habitum soli

Subterfugium quorundam.

Cõfutatio multis rationibus.

sine mora. Hoc & natura sæpe aggreditur, dum onere oppressa & quasi extincta, miris conatibus superuacuam molem per nares per vterum, aut mariscas à se tanquam à ceruicibus depellit. Deinde vero multis antè rationibus corroboratum est, partibus naturalem quendam sensum inesse conuenientis & aduersæ qualitatis, eóque naturale desiderium incitari. Quod si est, cur non item molesti ponderis atque grauitatis sensus inerit? Iam si quis inest, vt certè videtur, cùm ad mediocritatem partes implebuntur, carũ cupiditas & naturale desideriũ expleri satiarique debet. Quocirca si supra hanc mediocritatem eas impleri contingat, non id solùm trahentis facultatis desiderio, sed iis maximè causis quas suprà recensui, fieri necessum est.

Sanguinis & humorum in iecore procreatio. CAP. III.

EX intestinis autem & ventriculo secretus à reliquo cibo succus is quo alimur, permanat ad iecur per quasdam illinc vsque ad πύλας, id est, portas, iecoris ductas & directas vias. Sic enim appellant venam in iecoris introitu peramplam, ad quam tenues mesenterij venæ pertinent. Huc totus chylus confectus iam coctúsque perlabitur, qui tamen mox rursum dispersus in omne iecur distrahitur. Quas enim venas ad portas natura in vnam coniunxerat, mox rursum in iecoris corpus disiecit, quæ quum tenues & admodum angustæ sint, non facilè & celeriter potest succus distributionis impetu allatus per has peruadere. Quocirca is in iecore diu multúmque cunctatur & in transitu hæret: éstque tarda eiusmodi transuectio loco retentionis & moræ, quę absolutæ concoctioni necessariò debetur. Quum igitur tanta sit venarum per iecur disiectarum exilitas, succus totus ad eius carnem propriámque substantiam proximè accedit, à qua vniuersus vsquequaque attingitur. Ob hanc verò moram diutinam, & ob exquisitam in iecore contagionem, chylo per minima quæque distributo, tum celebrior tũ integrior sanguinis asciscitur species, quàm si ampla capacitate, qualis est aut cordis aut ventriculi, cõciperetur. Ad quod non parum confert quòd quæ in iecore sunt venæ, tenuibus admodum tunicis sunt præditæ. Quem igitur chylum ope venarum mesenterij præparatum, & rudi quadam sanguinis forma adumbratum iecur accepit, hunc per eam moram do-

Iecoris retentio.

Iecoris cõcoctio.

Caro iecoris opifex sanguinis, & quomodo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

& contagionem, vera & expressa sanguinis specie ornat &
perficit: cuius operis non quæuis illius sine delectu particu-
la, sed quæ duntaxat illius propria est caro atque substantia
effectrix est, quanquã reliquæ omnes in id vsum quendam
& commoditatem habent. Dum ea caro quę substãtia con-
cretum & coactũ sanguinem exprimit, allapsum ex ventr
chylum sensim enititur in propriã naturam commutare, si
bique prorsus assimilare (est enim hic scopus vnus in quem
vnaquæque particula caloris sui munus dirigit atq; refert
primùm quidem crassiorem reddit & colore rubrũ: quúm
que iam ad quandam mediocritatem accessit, sanguis ver
est & appellatur, tantò à iocineris substantia deficiens, quan
tò ventris chylum superat. Ex quo percipi potest sangui ni
confectionem, nõ modo caloris beneficio, sed maximè io
cineris ingenita proprietate compleri. Huius proportion
eorum quæ in reliquis partibus gignuntur humorum, v
lactis, vt seminis concoctionem æstimari velim: vt non aliu
sit concoctio, quàm imperfecta & inchoata quædam assi-
milatio, seu gradus quidã & aditus ad assimilationem. Ge
niti iam sanguinis portionem quandam familiarem ac be
nignam sibi iecur adiungit, agglutinat & assimilat, non v
ventriculus aut intestina chylum, sed nutritione perfecta i
lam in propriam naturam conuertens. Reliquam verò san
guinis partem ceu redundantem & sibi superuacaneam, i
venam cauam perlabi sinit, à qua in totũ corpus distribu
tur per venas sanè quàm multas, in omnes partes corpor
pertinentes. Cæterùm priusquam hanc distributionem or
tione persequamur, sanguinis procreatione paulò altius re
petita, inuestigemus quinam & quales, quótque humor
vnà cum sanguine gigni solent. Mustum recens ab viuis ex
pressum coniectúmque in dolia cernimus ab innato sit
calore efferuescere, mutari, & concoqui: hinc superuacane
comparere quæ prius quidem confusa inerant, ac tum pr
mùm concoctionis vi secernuntur atque secedunt, alteru
quidem grauius magísq; terrenum: quod in fundo subsid
fæcem appellant: alterum leuius magísque aëreum, quo
per summa innatat & flos vini dici solet. Simili profectò r
tione chylus in iecur transfusus, cùm humidus quidam l
quor sit, quodammodo feruet & concoquitur, tandémqu
nonnihil crassum existit, fęci respondens, nonnihil etiam t

vt iecur alatur.

Quatuor humorũ ortus & procreatio.

uæ & leue flori consimile:hoc bilem flauam dicimus, illud melancholicum humorem. Hęc quidem superuacanea, quia unt ad corpus alendum minus idonea, idcirco sanguini pu o corporis alimento permisceri non pareat. Quamobrem atura illa segregans, flauam bilem in propriam vesiculam d iecoris portas constitutam, melancholiam verò in sple em confert & reponit. Itaq; vesicula proprio ductu & via x iecore bilem flauam attrahit, eámque synceram, nec alio uoquam humore adulteratam, tum quòd vię angustia rassiorē illabi non sinit, tum quòd eiusmodi attractio maimè ex humoris familiaritate & occulta conuenientia initetur. Quanquā enim mordax est & acris hic humor, vesiulæ tamen proprióque receptaculo tristis non est aut infetus, sed mutua cognatione iucundus & amicus, ex quo ila voluptatem & iucunditatis sensum percipit. Cæterùm eo audoquaquam alitur, quòd vsquequaque amarus sit nullo enigno succo perfusus, sed sanguine quem suscipit per veam conspicuam ex portis iecoris in suum ipsius collum inertam. Cùm bilis copia supra modum turgescit, onere se euat quod ab se in intestina se exigit atque deponit, idque ia altera quæ magna ex parte in ieiunum intestinum conendit. Hæc secretio tum intestina ad celerem reliquiarum eiectionem impellit, tum eas ipsas fuluo tingit colore. Lieis porrò parte concaua venam gerit à portis iecoris allaam, qua is à squalido illo & melancholico humore iecur xpurgat. Hunc enim insita facultate, qua sibi gratus est suauis, attrahit & in se recondit, per venarum tenuitates iffundens: assidua deinde opera summáque administraione hunc elaborat, comminuit, excrit, & in tenuiorem uoad licet succum commutat, ad hanc quidem actionem um robur innati coloris, tum perpetuam arteriarum (quę llic multæ sunt & ingentes) pulsationem accommodans. Qui in splenem allicitur sanguis eum qui in iocinere coninetur crassitudine superat: verùm cùm in illius venis & arteriis elaboratus fuerit non vniuersus, neq; crassior illius portio, sed tenuior duntaxat lienis sit alimentum, & in eius arnē sensim illabitur. Id autem quamuis tenue sit, nequauam tamen rubrum est, sed subnigrū lienis colore: quemdmodū qui sanguis iecur alit crassus est & ruber: sic enim conueniebat vnumquodque familiari & cognato sibi hu-

Bilis tū flauæ tum atræ secretio.

Vt flaua bilis in cystim trahatur.

Cystin al, sanguine.

Bilis ad intestina deiectio.

Vt lien melancholiam trahat.

Liē quomodo alitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

purgamentum lienis quomodo mittitur. more nutriri. Crassior autem melancholici humoris portio quæ lienis vi nec moliri nec subigi potuit, tanquam ad nutriendum inepta, in os ventriculi proprio ductu quasi eructando eiicitur. Hæc quidem cùm austera sit & acerba, ventriculum astringit & in angulum adducit, vt inde omnis illius actio firmior sit & validior. Deinde verò in ventris capacitatem relabitur: hinc vnà cùm alimentis in intestina excidit, tandem verò quia inutilis in cibi reliquiis inhærẽs cum eis foras propulsatur: non enim denuò in venas & iecur illinc traducitur, vt neq; flaua bilis quę iamdudum expulsa alui superuacua infecit. Rursum autem vini cõparatio ante *pituitæ procreatio & locus.* oculos exponenda est, si pituitæ ortum atque substantiam placet animo percipere. Quod bimestre adhuc est, quamuis à fęcibus & spuma expurgatum, gustatu tamen subcrudum, austerum & astringens deprehenditur, quòd crudis partibus visum effugientibus perfusum sit. Has dierum numero vini calor euincit & concoquit, indicio quod vinum anunũ aut bimum qui degustabit, iam maturatum id, suaue plenum caloris & roboris percipiet. Sic in sanguine à quo vtraque bilis secreta iam est, crudus quidam humor confusus permiscetur, cui perpuganda natura nullum instrumentum designauit, quòd segregari excludíque non deberet. Est enim quasi dimidio coctum alimentum, quod manens cum sanguine vnà rapitur in venas, vt per inedias & cibi penuriam tempore mutetur & integrè coquatur, fiátque sanguis cõmodus & salutaris. Hæc pituita non quemadmodũ dicti supra melancholicus humor aut flaua bilis, superuacua censeri debet, quum sit ad nutriendum apta: neque præterea muco mananti è naribus, neque ei lentæ crassǽque pituitæ similis est quã in ventre & intestinis necessario gigni perhibent. Hęc enim ventriculi concoctione deficitur, vt in succus quidem omnino sit, quam autẽ hîc definimus, ea succus est, ex bono & percocto chylo genitus. Reliquas tum pituitæ tum bilis differentias paulò pòst fusius persequemur.

Omnes humores simul gigni & ab vno eodémque calore.

CAP. IIII.

Li. de naturalib. facul. 3. QVVM tam multiplex sit & varia humorum natura fieríne potest vt omnium vna sit procreatio, & ab eodẽ calore profecta? Sanguinem aiũt ex mediocri te...

per...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

peratóque calore naſci,reliquos humores ex immodico, quod ipſum varis argumentis fulcire nituntur, iíſque ab hominum naturis, ętatibus, vitæ generibus, ab anni tempore, regione & cœli ſtatu ductis atque depromptis. Ex his enim quæcunq;in calorem propenſiora ſunt,bilem,quæ in frigus vergunt,pituitam:vt mediocria ſanguinem gignunt. Si in hoc procreationis humorum ſumma cauſaque tota conſiſtit,quum in vnoquoq; homine calor vniuſmodi ſit & ſimplex,vnicus duntaxat humor proferetur. Et cui acrior ille obtigerit,ex quouis ſine diſcrimine tum calido tum frigido alimento , nihil præter bilem gignet.Contrà verò cui natura aut ætate iam acta decurſáque calor torpeſcit , tametſi calidiora erunt alimenta ,meram pituitam procreabit.Hæc autem per ſe & perſpicuè ſunt falſa & inter ſe vehementer repugnantia,quæ quotidie re & euentis refelluntur : quandoquidem in omnibus tum naturis tum ætatibus, tum cœli conſtitutionibus,ex quocunque alimento, omnes humorum differentiæ gignuntur in nobis. Dum enim alimentum ſanguinis formam commutatione nanciſcitur , reliqui humores pariter ortum habent. Itaque quoniam hominis ſimplex eſt & eiuſdem naturę calor,conſequens eſt hanc humorum differentiam non calori,ſed alimento adſcribendã eſſe.Atq; vt apertiùs id explicem,locos eos penitus ſcrutabor ex quibus argumenta eruuntur.Nihil prorſus communi rerum natura ducitur & conſiſtit,quod non quatuor illa peruulgata rerum primordia quadam miſtionis temperatione compleant: maximè verò quæ alimenta dicuntur ex illorum quadam mediocritate conſtant. Hinc fit,vt chylus ex alimento factus,quanquam ſimplex &vniuſmodi intuentibus apparet,reuera tamen partium diuerſarum mutua permiſtione concreuerit, quarũ alię calidæ ſunt & tenues, aliæ figidæ & terrenæ,frigidæ aliæ & humidæ , vt aliæ calore humoreq; excellunt.Quum igitur vnus iocineris calor in tam varium & multiformem chylum agit,quid difficile exiſtimes varios humores inde procreari , quando maximè à naturæ interpretibus proditum eſt,ab efficiente cauſa ſimplici,complura diuerſáque gigni , ob eam quę in materia eſt diſſimilitudinem?Vt ſimplex omnino nullum poteſt alimenti aut chyli genus haberi,ita fieri non poteſt , ne ex grauiſſimo quidem morbo,vt omnes chyli partes in vnum

Expoſitio, aut ſi mauis cõfutatio.

Vnde diuerſi humores gignantur.

Neceſſariò quatuor humores in nobis gigni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

simplicémque humorem commutentur. Etenim si quis melle, alliis, porris, aut cœpis vescatur & vino meraciore, sitque is calidiore natura & ætate florenti, non idcirco duntaxat synceram ex his bilem, quamuis certè multam eam & feruidum sanguinem suscipiet. Cui iecur temperatum natura obtigerit, id ex ea chyli portione quæ temperata sit & mediocri substantia sanguinem, ex calida & tenui bilem flauam, ex frigida humidáque pituitam, ex frigida atque terrena melancholicum humorem efficiet: omnia quidem sui generis quendam mediocritatem adepta. Si vero vel alimentum, vel iecur, vel vtrunque in calidum verget, bilis quidem abundantior efferetur, eáque calidior, quemadmodum & sanguis: & pituitosus, aut melancholicus humor minus erit frigidus: nam vnusquisque humor certa temperamenti latitudine circumscribitur, per quam diuagari potest. Ex melle non modo copiosior, sed etiam calidior bilis quàm ex lactucis progignitur: & cui iecur est calidum plus bilis eiúsque calidioris ex simili alimento is coaceruat quàm cui id in frigidum vergit. Est igitur sanguis alius alio calidior frigidiórve, & bilis bile calidior, & pituitosus melancholicúsve humor alius alio frigidior, neque suus cuique ad vnguem definitus est gradus. Ex quo intelligitur non omnes quæ in alimento ad bilem aptæ sunt partes, in omnibus ęquè corporibus in bilem conuerti, nec omnes quæ pituitæ gignendę sunt, semper in pituitam abire, sed varietatis plurimum offerri, ex efficientis caloris vi & alimenti materia, quarum iusta comparatio gignendi humoris speciem definiet. Rursum non omnem flauam bilem ab immoderato fieri calore, sed etiam à temperato, aliam quoque ab imbecillo: ridiculum enim & absonũ videatur siquis dicat temperatum aut frigidum iecur nil prorsum bilis habere, nec alimenta frigidiuscula illius quicquam proferre. Quod obiici solet bilem duntaxat fieri à natura, ætate, & regione, & alimento calidiore, non est vsquequaque verum, quòd ab aliis etiam causis proueniat, attamé ab bili maximè redundantia quædam fit & affluentia bilis supra mediocritatem: quemadmodum iecur & alimentum si frigidiora sint, pituita superfluet: si temperata, sanguinis erit vbertas: si temperatus calor & alimentum terrenum, melancholicus humor redundabit. Cęterùm non simpliciter ex sim-

Ex chylo temperato intẽperato corpore omnes fieri humores suo genere tẽperatos.

Bilem quãdóque ab imbecillo fieri calore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

libus duntaxat causis singulos ortum habere necessitas est, quum omnes (vt dixi) ex eodem chylo vnius caloris beneficio producantur. Iam verò id multis ænigmatum obscuritatibus inuolutum explicare consilium est vt humores quatuor simul & vno eodémque temporis spatio gignantur. Vnus quidem iocineris calor toti chylo equabiliter sese exhibet, in eúmque pari robore & conatu vbique incumbit: veruntamen non eius partes omnes parem mutationis modum subeunt, quòd non similis sit omnium cōstitutio. Hinc accidit, vt qui ex his diuersi fiunt humores, eodem tempore emergant atque compareant. Pituita enim ex frigida & cruda chyli fit portione, bilis ex calida atque tenui, sanguis ex mediocri, melancholicus humor ex frigida atque terrena. Quoniam igitur vnus idémque calor in chyli partes omnes æquabiliter penetrat, cásque afficit, quocunque tempore ex mediocri portione sanguinem effecerit, eodem ex calidiore bilem, ex cruda pituitam, ex terrena melancholichum humorem proferet: quum enim omnibus par elaboratio accesserit, tanta necessariò consurget humorum varietas. At, inquiunt, pituita frigidior est & crudior, ex hac deinde si perfectius coquatur, sanguis fiet, ex hoc demum caloris vi & exuperantia bilis: sic contendunt necesse esse vnumquodque prius leuiter quàm perfectè concoqui, sic gradatim ad summam perfectionem peruenire. His quidem rationibus vrgent & pungunt quasi aculeis, quas tamen refellere licet. Quanquam enim pituita dicitur sanguis leuiter & modicè coctus, aut sanguinis rudimentum & quasi adumbratio, & quæ vi caloris perficiatur, fiátque sanguis: non tamen contrà necesse est omnem sanguinem parcè concoctum pituitam dici, aut ex hac prouenisse, vt prius pituitæ quàm sanguinis speciem acceperit. Hac enim ratione quicquid id est quo alimur, siue cibus, siue vniuersus chylus pituita dici deberet, quia nondum plenam concoctionem obtinuit. Quinetiam si ex pituita totus fit sanguis, ex hoc deinde bilis flaua, postremò atra, vnus duntaxat humor erit in nobis, neque simul complures consistent. Deinde verò quia omnis humor coctione cogitur, crassiórque fit, flaua bilis sanguine crassior euadet, nullus naturalis existet melancholicus humor, si ex bilis ardore gigni debet: nulla reddi poterit secernendorum humorum ratio, omnia fun-

Omnes humores simul gigni.

Rationes eorum qui putant humores ordine quodā gigni.

Cōfutatio.

Nō omnem sanguinem ex pituita fieri.

ditus euertentur quæ de illorum ortu & differentiis vete-
rum præceptis stabilita sunt. Non ergo humorum procrea-
tiones atque differẽtias ex vnius caloris vi & gradu, aut ex so-
lis qualitatibus, sed etiam ex propria materia æstimabimus,
quę sua est cuiusque humoris propria & familiaris. Alia qui-
dem sanguini, alia melancholico succo, alia bili flauæ sub-
iecta est materia: neque fieri potest vt ex puro sanguine bi-
lis gignatur & prodeat: sed vnumquemque necesse est ex
conuenienti & idonea chyli potione gigni, idque simul &
vnius eiusdémque efficientis caloris opera.

Humorũ differentiæ spectantur non modò ex qualitate, sed etiã ex materiæ modo.

Vt sanguis è iecore delapsus per venam cauam in omnes corporis partes diffundatur. CAP. V.

POSTEAQVAM succus quem in iecore confici & or-
tum accipere demonstrauimus, à superuacaneis expur-
gatus fuerit, ruber iam syncerus in eam venam perlabitur
quæ in conuexo iocineris sita est & caua appellatur. Ho
autem loci aquo & tenui humore sanguis perfunditur
quo tanquam vehiculo facilè & expeditè in graciles & per
quam angustas tum mesenterij, tum iecoris venas perma
nat. Hic humor quoniam alendo corpori minimè est accom
modatus, perfunctus iam illo vehendi munere, & ad reliqu
deinceps inutilis, è iocineris conuexo secernitur & trahitu
in renes: vnde mox profunditur in vesicam. Idcirco enir
venæ cauæ vtrinque renes assident mox subter iecur posit
vt expeditiùs sceleriúsq; id muneris obeant. Cæterùm no
omnem eum humorem proliciunt, propterea quòd nonn
hil illius retineri conuenit, quo reliquus sanguis per ven
in omnes partes corporis pertinentes traducatur. Itaqu
renes per ductus venarum emulgentium vrinam eliciun
ad id quidem incitati mutua & communi qua inter se co
ueniunt familiaritate. Per amplam eam ductuum laxitate
fieri vix potest, vt syncera illa atque pura trahatur, sed cu
ea tum flauæ bilis plurimum, tum sanguinis humidi ac t
nuioris non modicum fertur. Vrina quidem & quæ cum
tenuior est bilis, potest per exiles transitus qui sunt in tun
succingente interiorum rerum capacitatem elabi profu
dique in vesicam: at sanguis, nempe illis crassior, inibi co
seruatur, qui dein roris modo fusus renibus primum app
nitur, hinc annectitur, demum assimilatur, & in eorum s

Vrina à sanguine secretio.

ſtantiam faceſſit. Vrina quum præ longis validíſque ducti-bus è renibus in veſicam depulſa fuerit, retro cômeare non poteſt quòd obliqua ſit ductuum in veſicam inſertio. Coa-ceruatur autem illic & continetur vt proprio receptaculo, ne continenter & intempeſtiuè eam reddere cogamur. Quum vero illius influxu veſica iam turgeſcit, aut acrimo-nia ad illam reddendam impellitur, cõtractis quas in ſe cõ-tinet tranſuerſis fibris, vrinam propellit: idq; ſimul relaxa-to ex rationis præſcripto eo muſculo qui in orbem agitur, & qui tanquam cuſtos aliquis in ceruice poſitus, inhibet ne ſponte proprióque impetu profluat vrina. Qui in abdomi-ne ſunt muſculi non parum eam expulſionem adiuuant, potiſſimum dum ad imum ventrem conſtricti veſicam in-trò protrudunt & impensè contrahunt. Quin & muſculus ille in ceruice cuſtos, dum ſub finem emiſſæ vrinæ ſe com-primit & coarctat, omnes quæ in ceruice ſunt reliquias ex-primit, maximè vero quum eæ aut acrimonia aut arenis moleſtæ ſunt & graues. Veſicam vrina non alit, ſed ſanguis qui per peculiares venas vtrinque in illius ceruicem inſer-tas influit, quemadmodũ ſanè tum vterum, tum bilis folli-culum nutriri conſtat. Hæc eſt omnis viſcerum inferiorum nutritio, & ſuperuacaneorum ſecretio: nunc quæ reliqua ſunt ſimili compendio perſequamur. Quando iecur qui-dem ſanguinis officina atque principium eſt, è quo tan-quam è fonte alimentum defluere & in omne corpus dif-fundi conueniret, vt iuſtitiæ quadam mediocritate ſanguis vnicuique parti conferretur, venas inde tanquam à fonte riuulos ſanguinem delaturos deduci par erat. Hæ etenim ſi defuiſſent, quæcunque iecori viciniores ſunt partes, exu-perantis ſanguinis copia obrutæ mergerentur: quæ verò longiore interuallo diſtant, ab hoc deſtitutæ penuria lan-guerent & extabeſcerent, quippe ad quas hic minimè per-manaret. Quemadmodum igitur qui hortũ aliquem ſum-mo artificio irrigare connituntur, ab ipſo fonte aut ab am-plo quodam riuo tubos complures, tum magnitudine, tum ſpatiis diſcretos, in omnes horti partes deducunt, ſic exiſti-mantes humorem quocunque trahi commodius & conſe-qui poſſe: ita profectò per venarum productiones è iecore, partes corporis omnes iuſta ſanguinis menſura perfundun-tur. At non vt aqua per riuulos, ſic per venas ſanguis ſua

Vrina in veſicã profuſio.

Vrinæ miſtio.

Veſica vnde alatur.

Venarum vſus in corpore.

Quib⁹ vi-

vibus san- guis per- meat in ve nas.

sponte & impetu perlabitur: sed is tũ iecoris vi expellitur, tũ à propinquis venę partibus attrahitur, quæ deinde in alias proximè consequentes extrudunt: ad huncque modum pellentibus quidem prioribus, trahentibus vero iis quæ deinceps subsequũtur, commoda fit sanguinis in extremas corporis partes distributio. Huc non parum momenti affe- runt propriæ singularum partium vires, quæ naturali ap- petitu incitatę, id ex preterlabente sanguine prolectant, quod sibi tota substantia familiare est atq; iucundum, ídq; proprio venę ductu ad se pertinente. Quæ inter venas me- dia interponuntur spatia, quanquam ductus non habent in se directos, alimentum tamen suscipiunt, nec præparcè, vt aliquis putauerit, sed abundanter: id autem halitus spe- cie per tenues occultósque propinquarum venarum tran- situs, tum incidit, tum rapitur. Non enim ex solis vasorum finibus & osculis, verùm etiam, vt author est Aristoteles per quęque angusta venarum foramina alimentum effluit & illabitur in carnem in aliásq; particulas. Distributioni huius non prius finis erit, quàm in omnes corporis particu- las nutrientis substantiæ qualitas perlata sit. Verùm hoc in- terim temporis spatio venæ maiores quem in se continent sanguinem (nunquam enim otio perfruuntur) multò ex- quisitius eleborant & conficiunt, ídque aut insita sibi vi & facultate, aut ea quàm à iocinere illapsam acceperunt: id enim communi medicorum consensu firmatum est, sangui- nem in venis summum perfectionis gradum adipisci. San- guis autẽ simulac è venis amplioribus in angustiores, qua vnicuique parti natura dedit, attractus quasi deriuatione quadam exciderit, omni tum qualitate, tum proprietate cir- cunstantis particulæ sensim perfunditur, eáque commuta- tione partis naturã assumens, fit primus humor ex quatuor secundariis quos antè commemorauimus. Dehinc verò per oscula aut cæca exilium venarum foramina, roris modo multiplici lapsu & erratico in omnem partis substantiam influit, pérq; omnia spatia diffusus combibitur: fitque tum vera istius humoris appositio, quem non ineptè qui rorem appellauerit, quanquam non aquæ similis est, sed superiore paulò crassior. Appositus iam hic continenter assiduo par- tium calore conuertitur, concoctione cogitur crassiórque fit: deinde vero coactus parti agglutinatur & adhærescit estq; hic tertius humor ex secũdis, qui partis tũ qualitatem

Vt sãguis illabitur in carnẽ & alias partes.

li.2. de gẽ. animal. c. 4.

Sanguinẽ in venis perfici maioribus.

Vt ex sãguine quatuor fiãt humores secundarij.

ctum temperamentum nondum autem perfectam substantiam attigit. Ad extremum verò naturæ vi & vniuersa partis substantia ita cõcrescit, ita mutationem subit, vt ei demum perfectè & vsquequaque assimiletur. Hoc opere quod veram nutritionem perhibemus partis substantia quædam sit carnosa, quam in secundariis humoribus loco quarto collocauimus. Itaque sanguis vt primùm in pusillas partium venas adductus fuerit, sensim mutatione ad illarum substantiam & temperamentum accedit, dum perfectè assimiletur, & ex toto expressa mearum naturam referat, idq; nutritione quæ omnis concoctionis est finis & summa totius functionis naturalis absolutio. Quocirca sanguis qui ossa, cartilagines, vincula, membranas, & neruos est nutriturus, quodammodo (inquit Actuarius) in angustarum venarum extremitatibus iam albescit. Quum verò inter illarum partium fibras atq; in media spatia illabitur, pleniùs sanè conuertitur, & quandam partis similitudinem gerit. Sic quæ in ossium cauernulis est medulla (hæc enim, non autem quæ in maioribus capacitatibus concreuit, ossis est proximum alimentum) perspicuè iam ad ossis naturam accedit: cartilaginem muco simile quiddam circunfundit: vinculis, membranis atque neruis lentus quidam humor circumiectus conspicitur. Tale autem est proxmum cuiusque alimentum, quod quidem appositum iam est: deinde verò pleniùs confectum calore coactúmque parti agglutinatur & adhæret, in eiusque naturam tandem facessit, ídque propria partis vi & facultate, quæ propriè assimilans est, & altrix appellatur. Hæc alia est in osse, alia in neruo, alia denique in aliis, vt sua insit cuique peculiaris. Simili prorsus ratione totidémq; interpositis mutationibus caro alitur, non modò ea quæ musculorum, sed & quæ iecori & quæ reliquorum est viscerum. Quum enim sanguis è venarum osculis in carnem incidés ei apponitur, calore mutatus similem parti substantiam sumit, nec fieri potest quin medio ferè mutationis tempore crassior iam factus ei affigatur & adhærescat. Cæterùm in hęc multò celeriores fiunt mutationes, vt idcirco vix vllo sensu percipi possint, víxque fieri videntur. Carni enim proxima est sanguinis substantia; vt proinde leui facta mutatione ali possit: non sic autem ossa, cartilagines, vincula & membranæ, vt à quibus sanguinis

Vt ex sanguine sensim fiat nutritio & assimilatio.

Caro citiùs alitur quàm aliæ partes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Vt venæ & arteriæ nutriantur. substantia longiùs abscessit. Non dissimili ratione nutriun-tur venæ & arterię quæ quanquam proximum in se san-guinem continent, quo aluntur, hunc tamen non possunt leui momento in se conuertere: sed quæ portio tunicis pro-ximè assistit, primùm commutata albescit, móxq; tãquam ros in angusta foramina venæ aut arteriæ rapitur, quibus penitus apposita crassiórque facta annectitur, tandémque assimilatur.

Quot concoctionum genera, quis cuiusque proprius sit humor quod excrementum CAP. VI.

FVNCTIONVM igitur quę natura duce ac magistr administrantur, summa atque suprema nutritio existit Hæc autem à natura fit, quæ spiritus calorísque appulsu & opera alimentum assiduè exagitat: id enim est tanquã sub iecta materia in qua versatur, & in quam vires exercet sua dum plenè & omnino in corporis substantiam sit conuer sum. At non derepentè sed longa continuatáque rerum se rie fit ea conuersio: multorum enim operis concurrentibu variè commutatur, expurgatur, in omne corpus distribu tur, huícq; ad extremum assimilatur. In ea longa distribu tione multiplex incidit concoctio, varij gignuntur humo res, diuersa item superuacanea. Itaque assumptum alimen tum quanquam vbiq; mutatur, & omni corporis loco con uersionem subit (quandoquidem vnaqueque corporis par ticula proprio calore in id incumbit, & quasi culturam sub gendo adhibet) non tamen vbicunque sit, concoqui id fi re ac merito aliquispiam dixerit. Non enim quæuis vel l uissima alimenti mutatio, qua id aut exteritur, aut mol tur, aut odore saporéve mutatur, sed duntaxat quę à natiu calore fit in alimento perfecta substantiæ conuersio, co coctio existit. Quę perfecta futura est concoctio, haud q dem exiguo breuíque tempore, sed mora & cunctatio quadam absoluitur. Quocirca firmum ratúmq; esse deb eo duntaxat loci hanc fieri, vbi alimentum diu multúm hæret, & vis illa cõtinendi valens est, simúlq; concoquen facultas copioso circunfluit & abundat calore. Hoc aute tribus tantummodò locis cõcessum videmus, è quibus eti triplex existit concoctio, prima in ventriculo, secunda iocinere, tertia in singulis particulis. Sua quanque ante

Perfecta concoctio non vbiq; fit.

Triplex cõcoctio.

dit præparatio, suáque sequitur absolutio, suum cuiusque alimentum tanquã subiecta materia, suus genitus humor, suúmque excrementum. Itaque prima omnium est chylosis, quæ in ventriculo magna caloris ví perficitur, vertitúrque multiplex & varium alimentum in quippiam vnius substantiæ, candidum id quidem & ptissanæ cremori persimile. Huius præparatio quædam prægressa est in ore, qua non atteritur modo & molitur cibus, sed & leuem conuersionem subit, qualem manifestò cernimus in subrubro vino, quod pauco momento ore conceptum tum ardorem tum ruborem deponit. Eius autem absolutio in intestinis est, quæ ipsa modicam concoquendi more ventriculi vim obtinent. Quanquam enim è ventriculo valente & cui integritas est valetudinis, nihil prorsus excidit quod non plenam concoctionem accederit, si quidem ad hanc aptum erat: quoniam tamen innatus partium calor nunquam otiosus conquiescit, necesse est, quæcunque in intestina illabuntur, perfectius quodammodo mitigari & concoqui. Secunda concoctio celebratur in iocinere, αἱμάτωσις Græcis appellata. Hac enim chylus è ventre haustus, propria iecoris vi quæ in eius substantia potissimùm insidet, in veram sanguinis speciem conuertitur, quam à chylo constat non modò colore, sed etiam vniuersa substantia planè diuersam esse. Hic sanè adumbrationem quandam in venis mesenterii prius accepit, in quibus iam ruber conspicitur, perpolitur verò in vena caua aliísque maioribus, in quas è iecore lapsus confluit. Vires enim habent venæ non solùm continendi distribuendíque sanguinis, sed etiam concoquendi, hásq; à iocinere originis suæ principio & quasi fonte, quemadmodum à ventriculo intestina, mutuantur. Tertia concoctio in partibus fit singulis, qua appositus adiectúsq; sanguis iam à priore natura deficiens, in idoneam alendæ parti substantiam conuertitur. Hæc rudimentum quoddam & primordium capit in venis exilibus, in quibus antè diximus sanguinem à partis natura & calore iam mutari: eius autem absolutio est perfecta assimilatio atque nutritio, omnium concoctionum finis. Priores duæ concoctiones in communem totius corporis commoditatem & vsum comparatæ sunt, ac tertia peculiaris est, & iam parti cuique sua: neque hanc iccirco pars vlla parat & molitur vt alteri cuipiam parti, sed vt

Prima coctio ventriculi.

Secũda in iecore.

Tertia in partibus singulis.

Duæ coctiones cõmunes sũt.

Mammarũ aut testiũ coctio non est cõmunis. sibi duntaxat commodet atque prosit. Mammæ quidem & quæcunq; in eis sunt glandes rapto tractóq; sanguine alun-tur, hunc in suam naturam conuertunt: at insuper eędem ex redundantis functionis vbertate lac generant, quo partu alatur. Sic testes per vasa seminis adducto sanguine conuer-sóq; se nutriunt, qui adultis præstantia roboris excellente semen efficiunt, ex quo deinde procreatio fit & generis con-seruatio. Quanquam autem hæ partes actione sua non si-solùm, sed alia quoq; iuuant, quoniam tamẽ hęc extra cor-pus sunt, neque in illius dominatu, non vtique generalis, se-peculiaris duntaxat concoctio dici debet. Quot partium in humano corpore sunt differentiæ, totidẽ statuere licet pe-culiarium concoctionum varietates. Primæ autem illius ge-

Primæ cõcoctionis quis humor quod excrementũ. neralis ad nutriendum idoneus humor in ventriculo geni-tus proprio nomine chylus appellatur, & primum quod in corpore consistit alimentum. Huius autem excrementum est stercus, Græcis ὑποχώρημα & σκατόν, quod reuera in ven-triculo cum vtili substantia confusum erat: sed cùm postea ventriculo & è superioribus gracilibúsque intestinis chy-portio tenuior rapitur in iecur, reliqua crassior, impurior & fæcis æmula, in cæcum intestinum vel in colum, mox in aluum irruit, vbi primùm fęx alui dici solet. Alterius conco-

Secundæ humor & excremẽta ctionis vtilis humor est sanguis, aut si vniuersa complecti vo-lumus, omnis humor quicunque à Græcis χυμὸς, à nobis suc-cus appellatur: quo nomine non modò purum syncerúmque sanguinem, sed eos etiam qui cum sanguine gignuntur hu-mores naturales quidem & nutritioni accommodatos de-signamus. Superuacaneum autem eius est vrina, quæ è ie-core & venis prolectatur in renes, ac profunditur in vesicam: similiter melancholicus humor quem lienis ad se rapit, e crassa terrenáque chyli portione factus, quæ naturæ conco-ctionem subterfugit, neq; potuit iecoris vi mutari. Est & te-tium eius excrementum flaua bilis ea quæ in fellis vesicula reconditur: ex tenuissima hæc calidissimáque chyli portion (qualis plurimũ est pinguis atq; dulcis) assa & torrida, qua flammeam acrimoniã assumit: quocirca excremẽtum ve-est omnino superuacuum, nec alendo corpori accommod-tum. Qui autẽ iam ab his expurgatus est reliquus humo purus est & mediocris succus, atque secundum animantis a-

Tertiæ cõ- mentum, quod in omnes partes distribuitur. Tertia conc-

ctio-

ctionis opus & vtilis ſuccus eſt vniuerſum eorum humorũ genus, quos aliquando diximus ſecundarios appellari, in quorum ordine eũ primum collocauimus, qui in exilibus eſt partium venis, ſecundũ qui tanquã ros in partes influit eiſque apponitur; tertium qui affigitur; quartum qui iam n partis ſubſtantiam concedit, eíque aſſimilatur. Huius quidem ſuperuacanea ſunt, quæcunque vaporis ſpecie ſine ſenſu per cutis ſpiracula exhalantur, & quæ paulo craſſiora ſordium ſtrigmentorúmque ſpecie cuti extrinſecus adhæreſcunt, & ſudores qui tanquam reliquiæ ſunt ſeroſi humoris illuc euecti, & tenui bile perfuſi. Hi enim ſi corpus atens, nec cutis denſa eſt, plerunque modicè erumpunt, lque ſponte & naturaliter. Qui verò per ſe extra modum manant, ab humore quodam inutili prẹter naturam fluunt, eque poſſunt inter naturalia excrementa referri, vt neque uris, neque ſaniei, neque tuberculorum eruptio. Rurſum ui à manifeſtis cauſis, vt à balneis, ab immoderata exertatione, ab æſtu fiunt ſudores, non modò hoc excrementi enus, ſed vtilis quoq; humoris, nonnunquam & tenuioris nguinis quippiam proliciunt atque diſſipant. Iſthæc quiem ſuperuacanea ſunt communia, & quæ ab omnibus articulis promiſcuè dimanant, maximè à muſculis & ab iis quæ extrinſecus circũmiectæ ſunt partes. Præter hæc ia quædam in conſpectum ſe dant, ſua quibuſque partius peculiaria, quemadmodum pili & vngues partium ſolarum ſunt excrementa, renum autem & veſicæ ea quæ m vrinis redduntur, lienis quod in os ventriculi refundi, r, pulmonum ſputa quotidiana, cerebri excrementum t id, quod tũ per palatum tum per nares defluit & emuntur, βλέννα & μύξα, id eſt, mucus, aut κόρυζα, id eſt, deſtilla o ſolet appellari. Id enim ex cerebri nutritione tanquam utile relictum eſt, retinétque quandam illius conſtituonem frigidam atque humidam, quúmque ex vniuerſo rebri corpore in amplos eius ventriculos abundantius ngeſtum fuerit, tum demum illinc per palatum & nares igitur. Quanquam autem id pituitæ temperamentum cepiſſe videtur, nequaquam tamen verè pituita eſt: hæc ippe in ſolo iecore gignitur, & in vtilium ſuccorum nuero cenſetur: illud cerebri planè excrementum eſt: hæc teſt in ſanguinem concoctione conuerti, illud nun-

ctionis humores & excremẽta.

Qui ſudores ſũt naturales, qui minùs.

Quæ partis cuiuſque ſint excrementa.

Mucũ narium aut ventriculi pituitam non eſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quam, sed caloris vi siccessit & in tophos cogitur. Huius speciem præ se fert ea quæ in ventriculo & in intestinis gigni procrearíque solet : pituita enim non est, sed ne succus quidem omnino : concoctionis autem primæ cruditas est quæ euinci non potuit, vel ex cibi crassa & tenaci natura, vel ex ventriculi intestinorúmque imbecillitate concrescens. Quum etiã exanguis membranosáq; sit ventriculi & intestinorum substantia, necesse est & propria illorum excrementa (fęx enim alui commune excrementum est) alba, frigida lentáque inueniri.

De sanguine, vt que is consistat in venis. CAP. VII.

Sanguinẽ nõ esse simplicẽ multis demonstratum rationibus.

LICET è iecore erumpens sanguis in venas, ab omni superuacaneo humore purus expurgatúsque sit, non tamen simplex is omnino est ac vniusmodi : sed ex variis eum substantiis constare demonstrat tum ortus nostri tum alendarum partium necessitas. Harum enim alia calidior percipitur, frigidior alia, rursus alia mollior, alia durior : quæ vt non omnes ex eadem similíque substantia nasci, ita nec eadem nutriri sustentaríque possunt. Seminis è quo gignimur materiam palàm est non prorsum vnius esse modi, sed in ea partes consistere varias, adhiberíque crassiorem portionem solidis, humidam mollioribus, calidam calidioribus, frigidámque frigidis. Et quum deinceps corpori partes alantur ex sanguine, singulas ex simili quadam & idonea materia nutriri & increscere, vt idcirco non simplex, sed mixtus atque compositus etiam in ætate prouectis, sanguis appareat. Quomodo enim partium naturæ tam variè & longissimè à se dissidentes, ex vna eadémque prorsus materia commodè vitam suam tuentur? Semina in terram proiecta, itémque stirpes non vno omnes alimento sustinentur, sed alia dulcem è terra succum, alia salsum, amarum alia denique vnaquæq; quod sibi familiare est & amicum pro alimento haurit, à quo si fortè destituatur, mox extabescit & emoritur. Tantúmne in stirpes beneficium atque priui legium natura contulerit, hominibus negauerit? In tam immensa hominum & temperaturarum varietate, omnésne eodem similíque cibo gaudebunt? Si non omnes vna cibi substantia æquè seruat ac sustinet, neq; profectò tam mu
tis 8

tis & variis partibus quę in nobis ſunt alendis, ſimplex vnũ atque purum ſucci genus ſatis eſſe poteſt. Itaq; ſanguis qui è iecore emerſit, maioribúſque venis concluditur, exquiſitè vnus & purus eſſe non poteſt. Id verò apertè in eo conſpicitur, qui ſecta vena ex integrè ſano corpore ſit emiſſus. Nam præter ſerum in reliquo quod concreuit partes ſpectantur, planè diſſimiles: alia quidem tenuis, ſubrubra ac feruida per ſumma innatans, alia in imo craſſa, ſubnigra ac veré terrena, alia medio ſitu in iſtarum mediocritate conſiſtens, per quas & quarta quædam portio crudior effuſa eſt. Quicquid in hac concretione cernitur, medici iuxtà ac philoſophi ſanguinem appellant, qui communi ſentẽtia omnes corporis partes ſolo ſanguine nutriri, id eſt, iuſta quatuor ſuccorum commoderatione, pronuntiant. Quid igitur (inquies) vitioſúmne fuerit ſanguinem puriſſimum in nobis contineri? Si enim debet is ex variis partibus ad nutriendum conſtare, videtur non eſſe procurandum vt purus atque ſyncerus in nobis gignatur, ſed alimentorum vſu varij ſucci erunt in nobis accerſendi. Eſt hoc (fateor quidem) neceſſe, veruntamen non idcirco quærenda ſunt alimenta, quæ varios illos procreent, ſed omnes ex optimo & puriſſimo quoque procedunt: víxque illa viuendi ratio & facultas efficit, vt ſyncerus ſanguis in venis coaceruetur, qui tamen ſi talis conſiſtat, nihil incommodi quicquam eſt allaturus. Porrò autem quicquid illud eſt in venis contentum, quod in partium corporis ſubſtantiam faceſſere debet, ſanguinem id perhibemus. Hoc quidem diſcrimine à cæteris ſeiunctum humoribus, quòd è venis ſiue foras, ſiue in ventrem, ſiue in veſicã, ſiue in vterum, ſiue in inteſtina, ſiue in thoracis ſpacium, ſiue in aliam denique capacitatem excidat, concreſcit in grumum, quod cæterorum humorum nulli eſt conceſſum. Proxima autem & continens concretionis cauſa, fibræ eæ ſunt, quas cunctorum animantium ſanguis confuſas in ſe continet. Neque enim ceruos, neque damas de hoc numero (vt Ariſtoteles fecit) auferam & excludam, nimirum in quibus iugulatis etſi non ſummè, coire tamen ſanguinem videmus. Quod ſi à concretione alienus omnino is foret, nec corporis alendi, nec in ſolidiorem ſubſtantiam ſe conuertendi vim & poteſtatem haberet. Ita vero accuratè diligentérque ſanguini confuſæ ſunt fibræ, ita perturbatæ, ne-

Obiectio.

Solutio.

Propriæ ſãguinis notæ

Sanguis omnis cõcreſcit ob fibras quas habet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

hil vt sensus in calido etiam nunc sanguine possit percipere, nihil vt in eo qui iam frigore coiuit & conglaciauit. Verumtamen seiungi hæ, separarique hac ratione consueuerunt, si vel calens tepidúsq; sanguis per linteum transfundatur, vel crebra agitatione bacillo manúve concutiatur dũ refrixerit, quomodo solent mulierculæ suillum præparare. Quin etiam quũ incisa in malleolo saphena, sanguis, vt mos est, in peluim tepētis aquæ profunditur, mox vt hæc refrixerit & ad exiguum tempus cōstiterit, tota tenuiore sanguinis portione tingetur, ad fundũ autem delabentur fibræ illæ prorsus cohærentes & albæ: quæ quamplurimos specie quadam assimilatę pituitæ in errorem induxerunt. Hæ quotiescũq; exemptæ detractæque fuerint, reliquus sanguis & à concrescēdi ratione in quã sua sponte ferretur, & à nutriendi pręstãtia longissimè distabit. Fibras quidem chylus prima concoctione contrahit è ventriculo, qui ferè totus quũ neruosus sit, suã illi substantiã quadamtenus impertit, qualem obtinere videmus tum eorum plurima quæ vomitione reddũtur, tum propria vētriculi intestinorúmque excremēta summè nimirũ pituitosa ac lenta, illapsus dein chylus in iecur, veram sanguinis substãtiam colorémque adipiscitur. Itaque concrescendi vim sanguis habet è ventriculo, cuius errore corpus omne quasi atrophia plerũque extabescit, sanguine fibris destituto. Hinc non paucos cernimus macie confectos, quibus tamē sanguis copiosus inest, isque bene temperatus: alios optimum corporis habitum & carnis molē consequi, licet sanguine constent calidiore. Maxima igitur & admirabilis in sanguine facultas, sed & magna vis est venarum, quæ conceptum sanguinem coire nunquam sinunt nisi fortasse ex rara quadam & abdita morbi causa, ex qua vidimus quempiam, post diuturnũ lãguorem de vita exiisse, cui sanguis vniuersus in venis concreuerat, adeò vt demum coralli modo fruticans illinc eximeretur: Non igitur, quemadmodũ Aristoteles affirmat, conseruandi sanguinis facultas in venis est ex caloris tepore, quum & reliquum corpus omne tepescat, sed ex ingenita quadam vi & familiaritate quæ profectò efficit, vt hæ naturalis & legitimus locus sint sanguinis. Huius apertum id esto indicium, quòd in mortuorum venis refrigeratus etiam sanguis non concrescat quem tamen in viuentium intestina, aut in ventriculum a

Venæ sanguinem conseruãt, ne concrescat.

vesi

vesicam irruentem, tepor à concretione non preseruat. Quicquid igitur venæ concludunt & intra se cohibent, siue crassum id atque nigrum sit, vt liquidã picem repræsentet, siue flauum, siue prorsus album aut liuidum, cuiuscunque demum substantiæ sit aut caloris, si ex his profusum mox durescit atque coit, id vniuersum sanguinis appellatione complectemur: quanquam non omnis huiusmodi secundùm naturam esse, & vitio carere existimandus est.

Sanguinem in venis, non trium, sed quatuor humorum permistione contineri, quotque eius sint differentiæ.

CAP. VIII.

QVALISCVNQVE autem is fuerit, chymus, id est, succus appellatur, qui interdum bonus est, vt in euchymia; interdũ malus, vt in cacochymia, & vterque quoniam in partium sustantiam effusus fibrarum vi concrescit atque coit, alere dicitur. Sed bonus, qualis in bono atque etiã in athletico habitu consistit probè, malus verò vitiosè, vt in vtroque ictero, in leucophlegmatia. Qui porrò bonus ac laudabilis est sanguis, ex partibus constat & substantia & temperamento & colore variis. Has bonos succos appellant, quibus ex quadam temperamenti affinitate humorum superuacuorum nomina sunt indita. Nam sanguinis pars tenuissima calidissimáque bilis etiam appellatur: melancholicus succus, pars quę crassa frigida siccáque est, pituita, quæ cruda nempe frigida est & humida: sola verò ea quæ tum substantiæ tum qualitatum mediocritate quadam continetur, peculiari sanguinis appellatione notatur. Non defuerunt qui sanguinem vniuersum existimauerint non ex quatuor, sed ex tribus duntaxat permistis succis constare, nempe ex pituita, & bile tum flaua, tum atra. Hi non aliud esse sanguinem putant, quàm trium succorum mediocrem & commoderatam permistionem: neque præter hos quartum sanguinem purum in venis contineri, sed ne cogitatione quidem percipi contendunt, hac potissimùm ratione, quod seorsum tres humores positi sunt, sanguis autem purus nullus extat. Addunt sanguinem dum corrumpitur, in tres eos omnino humores conuerti, neque sanguinis quicquam seorsum manere. Cùm igitur tres hi succi æquabili-

Rationes eorum, quæ dicũt sanguinem esse triũ humorum permistione.

ter aucti sunt, sanguinem per id temporis dominari ferunt: sin inæquabiliter, eum duntaxat qui reliquis est superior, à quo tum sanguinem aut pituitosum, aut biliosum, aut melancholicum dici volunt. Simillimam demum in lacte rationem haberi, quod tribus duntaxat substantiis contine-tur, præter quas nulla est quarta, quæ lactis nomine designe-tur, sed totum quod ex iis tribus idoneè temperatis consi-stit, lactis nomen sibi assumere. At verò si partes chyli in-tentis oculis & animo cernemus, & eas tum ex substantia, tum ex qualitatum coniugationibus spectabimus, non mo-dò tres, sed quatuor fient earum differentię, ex quibus qua-tuor etiam succi prouenient. Quinetiam si partium corpo-ris, quas hi nutrire debent, varietas perpendetur, vt quædam se offerent, ad quas tres reliqui humores accommodari pos-sunt, ita quędam etiam deprehenduntur calidę & humidæ vt caro, quędam temperatæ vt cutis, quæ non nisi puriore sanguine nutriri possunt. Quocirca necesse omnino est pręter tres reliquos succos, purum sanguinem etiam in ve-nis haberi, eúmque longè reliquos multúmque superare. Inepta igitur & iniqua censeri debet sanguinis cum lacte collatio: nec dum sanguis corrumpitur, vniuersa eius sub-stantia in bilem tum atram tum flauam facessit, sed etiam pars quædam manet, aut nondum corrupta, aut corrupti sanguinis speciem ostendens. Itaque qui intra venas gran-diores coërcetur, quatuor illis succis perfunditur, sed e proportione, vt in temperata & mediocri constitutione pu-rus sanguis multum antecellat, cæterísque præstet: ab ho deinde pituita, quia dulcis est, potéstq; in sanguinem con-uerti, & compluribus partibus nutriendis est necessari. Tertio loco est melãcholicus succus: omnium autem pau-cissima est flaua bilis, tum ob nunc commemoratas ratio-nes, tum etiam quòd illius quàm bilis receptaculum cap-cius & plenius deprehenditur in nobis, quódque ex ven sectione, si sanguis asseruetur, plus subsideat lutulenti, quà per summum innatet biliosi. Ea quidem est quatuor su-corum in sanguine permistio. Cæterùm id nondum sa liquet, síntne ij veri humores, & quales in suis conceptac-lis puros esse intelligentia sensúque comprehendimus, án ad illorum duntaxat speciem atque similitudinē accedu. Magna quidem & controuersiæ plena disputatio, quòd d

Cõfutatio

Quatuor humorum in sanguine proportio.

Non esse synceros humores in venis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ficile ſit intelligere, vt humores puri ac veri conſiſtant in venis. Etenim quæ (verbi gratia) propriè veréque bilis dicitur, vſquequaque lutea eſt & prorſus amara, ad corpus nutricandum neutiquam habilis & accommodata, nimirum quæ ne propriæ quidem veſiculæ, à qua ingeniti ſenſus voluptate allicitur, alimentum ſit. Eius quippe ſubſtantia ſupra omnem ſanguinis eſt mediocritatem, atque adeo à nutriendi benignitate deſciuit, vt nulla caloris efficientia, nulla concoctionis præſtantia vnquam poſſit in familiarem atque alimentariam reduci. Nec eſt quod dicat quiſpiam, non hanc ſynceram & puram, ſed ſanguini permiſtam corpus nutrire. Si enim omni ſubſtantia totóque genere alimenti rationem exceſſit, quoquo modo benigniorum temperatione perfundatur, integram omnino priſtinámque naturam reſeruabit, atque benigniora fortaſſis in corporis ſubſtantiam faceſſent, illa certè nunquam: quemadmodum neque lapidis aut ferri puluis tenuiſſimus, quãquam cum pane eſt accuratè ſubactus, nutriendi vires conſequitur. Quocirca bilis ea quam in ſanguine atque in venis teneri fatemur, vera haud quaquam eſt, neque eius ſimilitudinem ſpeciémque gerit quę in folliculum reconditur, maximè ſi integrè ſanum eſt corpus. Hoc & ſenſu comprobamus, nullam animantium partem (ſed ne pulmonem quidem, quem tamen vnum præ cæteris ea nutriri aſſeuerant) commanducatam bilis amarorem referre. Quin & totus ſanguis dulcis eſt in ſanis, qui tamen ſi amara bile perfunderetur, eius ſapore inficeretur, quemadmodum ſi fellis tantulum lactis copiæ iniicias. Præterea vera bilis ſi cum ſanguine in corpus perferatur, vt in ictero, corpus flauo defœdat colore: nil autem tale ſanis accidit. Iiſdem propè rationibus demonſtrari poteſt, nec atram bilem, nec ſuperuacaneam pituitam fieri poſſe conueniens vſquam corporis alimentum. Ex quibus intelligitur quatuor humores, qui in ſanorum ſanguine continentur, ſynceros non eſſe, nec eorum naturam exprimere, qui in bilis folliculum atque in lienem coniecti ſunt. At nihilominus ab æſtu, ab exercitatione, à balneis, à calidiorum cauſarum vehementiori occurſatione, non ambigimus partem ſanguinis tenuiſſimam in flauam bilem eámque amaram conuerti, quemadmodum & reliquas ſanguinis partes perſiſtente ſimilium cauſarũ impetu, in affinem ſibi & finitimũ

humorem. Idem propè accidit,& quum ex vehementi obstructione orta putredo,sanguinis molem inuaserit.His ergo ex causis præter naturam alij humores,sanguine gignuntur in venis.Quinetiam plerũque in has permeant ex aliarum partium vitio:bilis quidem flaua quum iecur immodico calore flagrat,aut quum vesicula fellis: velut in ictero intercluditur: melancholicus succus,quum lien vel obstructus, vel quauis ex causa imbecillior factus,non potest sanguinis imum prolicere: pituita quum ob frigidiorem intemperiem ingens oboritur cruditas tum ventriculi, tum iecoris,vt in leucophlegmatia. Ab his igitur causis puri atque vitiosi humores in venis sanguini permiscentur, è quibus illos demum cernimus per multa morborum genera foras subter cutem erumpere. Cęterùm corpus quòd omnino sanum & integrum est,quacunque etiam id temperie naturaliter sit affectum,si neç alimentorum vitio, nec aliis externarũ causarum iniuriis lacessitur,puros atque synceros humores nullos,habet in venis sanguini permistos, sed eo duntaxat modo quem nunc exposui.Viderîne potest Hippocrates his contrarium attulisse? Libro quem de humana natura conscripsit,hominem ait,quoad vita fruitur, omnia in se continere sanguinem, pituitam, & vtramque bilem. Epoto enim medicamento quod pituitæ educendę sit idoneum,pituita euometur:eo autem quod bilem flauam purgat,bilis;eo quod atram elicere natum est,atra bilis purgabitur:sin vulnus acceptum fuerit,sanguis profluet. Hæc autem accidere compertum est quouis die ac nocte,hyeme & ęstate. Verè quidem hæ sunt ab Hippocrate pronũtiatia;veruntamẽ quæ ex corpore,non è venis necessario,sed aliunde etiã detrahuntur,bilis quippe ex hepate,& è proprio folliculo,pituita(si verè pituita dici ea debet)è vẽtriculo & intestinis,melancholicus humor è liene,in quibus locis solet eorum humorũ aut potius excrementorũ copia affluere.His etiam qui incorrupta sanitate sunt, idcirco difficiles fieri censuit purgationes,quòd quum desint affines & cognati quos medicamentum trahat humores, sanguinem id & carnes colliquefacit, quò ex his proprium alliciat humorem.Quibus quidem verbis significat, sana corpora cum sanguine reliquos humores in venis reuera non habere, sed potestate duntaxat: quia fieri potest, vt medicamenti, aut aliarum

Hippocraticæ sententiæ interpretatio.

qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quas dixi causarum vis & vehementia, & variis partibus sanguinis varios excitet & proliciat. Hinc iam constitui possunt & explanari sanguinis naturalis differentiæ, quòd alius substantia sit mediocri & colore ruber, qui pulcherrimus & optimus appellatur: alius magis flauus & consistentia tenuis, alius crassior atque nigrior, alius demum liquidior & albior. Quum autem à pristina natura desciscens, vitio corruptelàque deprauatur, & è limitibus iam excessit, non naturalis appellatur. Excedit autem bifariam, aliàs paululum ob leuem modicámque intemperiem substantiæve mutationem nulla ex parte in aliud humoris genus conuersus: hic quidem etiam tum sanguis est, tamen naturalis minimè: aliàs multum, quum vel proprio contaminatur vitio, vel alieno perfunditur humore, atque hic non simplex, sed ex multis permistus est humoribus. Hæc de sanguine: nunc ad cæterorum humorum differentias pergamus.

Sanguinis differẽtiæ.

Sanguis nõ naturalis duplex.

Pituitæ & vtriusque bilis differentiæ. CAP. IX.

HVMORIS quidem appellatio quanquam propriè Latinis qualitatem duntaxat eam designat, quę Græcis est ὑγρότης, medici tamen ad omnem etiam profluentem, & liquidam substantiam hoc nominis accommandant, vt id sit humor quod etiam Græci ὑγρὸν propriè dicunt, quicquid in corpore profluens liquidúmque cernitur, siue id chylus est, siue mucus, siue sputum, siue vrina, siue sudor, siue sanguis, siue pituita, siue bilis tum flaua tum atra. At quum genus hoc omne in species diuidendum distribuendúmque erit, percensebuntur quidem humorum alij toto genere superuacanei (hos suprà vniuerso excrementorum genere sumus complexi) alij verò ad nutriendum & corpus sustentandum apti. Horum autem genus duplex chylus & chymus, ille fortassis cremor, hic succus rectè nobis appellabitur. Est quidem chylus in ventriculo, aut succus in iecore ortus, & ad corporis nutritionem pręparatus. Succorum autem alij primi sunt & prægredientes, alij secundarij & consequentes, quorum iam antè rationem breuiter explicauimus. Primi succi quatuor numerantur, sanguis, pituita, & bilis, tum atra, tum flaua: hi enim singuli quemadmodum & secundarij, constitutionem acceperunt ad corpus alendum

Humor quid.

Humorum differẽtiæ.

Succus quid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

licet id quandoque non præstent, neque præscripto fine po-
tiantur. Itaque succorum alius naturalis, qui & omnino vti-
lis est, alius non naturalis, qui non satis probè alere potest.
Excrementorum differentiæ. Similiter excrementorum aliud naturale, quod in corpore
optimè sano naturę legibus prouenit, aliud præter naturã.
Naturale aliud vtile, quod vsum quempiam confert in cor-
pore, vt bilis in vesicula, & quę in liene est melancholia,
aliud prorsus inutile, vt fęx alui, vrina vesicę atque sudor.
Triplex est vnusquisque succus. Non naturale est quod citra naturæ pręscriptum à causis
præter naturam gigni solet. Itaque tum pituita, tũ vtraque
bilis triplex est omnino, alia ad nutriendum apta quę ali-
mentaria dicitur, alia superuacanea, quæ aut naturalis est
aut præter naturam. Bilis alimentaria est sanguinis pars te-
nuissima, per venas distributa, tum vt affines naturę sua
particulas nutricetur & alat, tum vt reliquo sanguini qu
præ crassitudine non sine multo negotio per venas perlabe
retur transuectionis promptitudinem afferat: quod quun
præstiterit, si quid minus vtile restet ac superfluat, id vnà c
Bilis excrementitia & vtilis. sudoribus defluit & foras erumpit. Superuacanea è sangu
ne tanquam excrementum in bilis vesiculam amandatu
proprio deinde ductu in intestina illabens, tum ea ad excr
mentorum deiectionem stimulat, vnde & fuluo colore i
fecta comparent, tum lentam & adhærescentem illis pitu
tam detergit & exturbat, quæ alioqui immodicè aucta, i
Bilis naturalis duplex. grauissima incommoda deduceret. Ea ferè flaua existit,
mediocritatem quandam tum substantiæ tum coloris obt
net: ex qua tenuis cuiusdam humoris permistione, alte
procreatur colore pallidior & substantia tenuior: vtraq
licet superuacua sit, naturalis tamen est, & naturæ legib
continetur in nobis. Gignitur & interdum bilis præter n
Bilis vitellina præter naturam. rurã genere quadruplex. Vna est vitellina, Gręcis λεκιθώ-
δης appellata, quam flaua à naturæ modo deficiens p
fert, dum caloris non naturalis acrimonia torretur, vt
fuluo igneum calorem, & ex tenui substantia crassior
dissipatione consequatur, quæ & colore & crassitudine
mnino vitellorum crudorum ouorum speciem offerat, à
Auicennæ error debile. bus nomen sibi asciuit. Auerrhois rectè mihi videtur A
cennam erroris insimulasse, qui vt multa alia peccat, in
tellinę opinione turpissimè labitur, contendens nimir
hanc fieri, dum pituitæ aut melancholiæ portio flauę
per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

permiſcetur. Hinc in bile egregia illa comminiſcitur maioris & minoris famæ genera, quæ quàm plurimos in deſignandis febrium differentiis, mirificè (ne dicam ridiculè) implacitos & circumretitos tenent. Hac enim opinione vitellinam bilem frigidiorẽ redderet flaua & naturali, quam tamen multis partibus ardentiorem eſſe inter omnes conſtat. Adde quòd ſimplicium humorum differentias dinumeraturus, quaſi inconſtans aut certè iam ſui immemor, ex eorum permiſtione noua quædam & inaudita ſimplicium genera inuehere conatur. Quas tres hactenus cõmemorauimus bilis differentias, omnes in iecore generantur, atque in vaſis: Præter has autem aliarum par numerus recenſetur, quæ ſæpius à præcordiis originem habent: vna eſt porracea Græcis πρασωειδὴς, altera æruginis ſimilitudine ἰώδης dicta, tertia ἰσατώδης glauco aut ceruleo colore glaſtum referens. Harum gignendarum eſculenta quædam vitioſa & mali ſucci non modò occaſio, ſed etiam cauſa fiunt, cuius generis cenſentur allium, porrum, cæpa, naſturtium, & ſinapi, maximè eorum folia. Dum enim nequeunt à ventre deuinci, neque in chylum conuerti, ac colorem ſuum magna ex parte retinent, primùm ex illis fit porracea, quæ ſi infixa diutius hæreat & commoretur, perſiſtente ventris incendio, in æruginoſam commutabitur: hæc demum in eam quæ glaſti colore tincta apparet, minus quidem viridis quàm ſuperiores, ſed tantò illis deterior, quantò propius ad nigrum colorem accedit. Gignuntur & hæc genera nonnũquam in venis ac iocinere, ídque per morbos graues & ardentiſſimos, qui vehementi caloris incendio bilem vitellinam exurunt, & in hæc genera deducunt prorſus pernicioſa quidem & exitialia. Ex his demum ſummè vſtis fit & in conſpectum ſe dat atra bilis ea, quæ omnium eſt humorum deterrima. Melancholię autem multæ ſunt differentiæ, vna quidem qualitatibus mitior, quæ cum ſanguine in venas peruadens corpori alendo eſt idonea. Hanc medicorum præcipui viſi ſunt μέλανα καλεῖν χυμὸν, οὐ μέλαιναν χολὴν, id eſt, atrum vocare ſuccum, non atram bilem. Sicuti plerumqne melancholicum ſuccum vel melancholicum ſanguinem, non atram bilem. Superuacanea eſt, quam lien ſanguinem expurgans, è iecore prolicit, & in ſe recondit. Hęc quemadmodum & quæ in folliculo eſt bilis, ſanguinis quidem non

Tres bilis ſpecies in ſtomacho genitæ.

Melãcholici humoris differẽtia.

Vtilis & nutriens.

Excremẽtitia.

autem corporis excrementum est, quippe quæ & lieni & ventriculo non mediocriter conducat. Quocirca naturalis est, & nondum atra bilis, sed ater humor nuncupari debet. Quantum verò huius vel exustione, vel non naturalis caloris vi putrescens, acidam aut acerbam qualitatem aut acrimoniam contraxit (idem enim putredo quod vehemens incendium solet efficere) id quasi in cinerem conuersum, conuenit atram bilem nuncupare, quæ omnino præter naturam sit.

Præter naturam triplex.

Est autem ea triplex, vna ex melancholico succo vel humore profertur, quæ aut putredinis aut caloris ardore quasi in cinerem conuertitur. Hæc calida quidem, est acris & mordax, eo discrimine à superuacua naturali dissidens, quo fęx vsta ab non vsta. Quem dico cinerem, non ei parem existimo, qui exustis lignis manet, haudquaquam enim possunt humores omni suo liquore spoliari: sed ita summam dico humorum siccitatem, & quantam maximam possunt in corpore ardoris vi consequi.

Atra bilis quæ ex vitellina fit.

Altera species ex ea fit bile quam vitellinam dixerunt. Exustione enim hæc primùm in porraceam, deinde in æruginosam, post in cæruleam, nouissimè in atram omnium perniciosissimam commigrat, quę tantò certè deprehenditur malignior, quantò bilis melancholia est acrior. Ea enim est quę in terram impacta, fermenti more & quodam quasi æstu efferuescens, hanc iactat & excutit: qua sua crassitudine parti se affigens adhærescensque, eam arrodit & exulcerat: quę demum in perniciem semper excernitur: quanquam horum omnium vitiorum altera etiam quodammodo particeps est.

Atra bilis nulla fit ex sãguine

Ex sanguine nulla proximè bilis atra profertur. Nam si sanguinem statuamus vel incendio, vel putredine in venis torreri & conflagrare, prius quidem necessariò pars eius in bilem flauam, pars in melancholiam migrabit, ex quibus deinde non alię quàm duæ commemoratæ fieri poterunt atræ bilis differentię. Quum autem sanguis è venis illapsus fuerit in ventrem, in intestina, aut in aliam interiorem capacitatem, illic quidem primùm concrescit in grumos, tandémque putrescit. Excernitur is plerunque liquidæ picis modo nigerrimus, summè malignam ac ferè venenatam qualitatem adeptus: hic tamen tum nomine, tum reipsa ab atra bile differt, quandoquidem extra venas à se discedens non in alios conuertitur humo-

res

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

res, sed totus cõcrescens humor esse desiit, nec tum humor dici potest, sed corruptus grumus. Neque ex pituita dulci fit bilis atra. Nam quæ ex cerebro stillat, aut quæ in pulmonibus, in ventriculo aut intestinis coarceruantur, vehemẽti calore durescit, vti mox erit manifestius, nunquam in alterius humoris speciem mutatur: quare neq; potest ex ea atra bilis suscitari. At vero pituita salsa quoniam caloris cuiusdam prȩter naturam est partic ps, si vehementius & prorsus torreatur, acrem atrámque bilem gignit, quæ tertia species est: vnde intelligi potest non omnem atram bilem ex melancholico aut bilioso humore nasci. Porrò autem pituita quæ verè & propriè dici meretur, succus est alimẽtarius, totiúsq; sanguinis portio crudior, quæ & sanguis ex dimidio coctus appellari solet. Permanat hȩc in venas, tum vt partes frigidas & humidas, cuiusmodi est cerebrũ, alat: tum vt si aliquãdo penuria erit sanguinis, in eum conuersa reliquis etiam partibus in alimentũ cedat. Neque verò vt sanguinis forma plenè exornetur, necesse est in iecur ea recurrat, sed venȩ ipsæ ad id operis perficiendum, satis virium & caloris obtinent. Cæterùm neutra bilis potest vlla vi in sanguinis mediocritatem & benigni arem reduci. Licet enim quandoq; adeò refrigeretur, vt fortasse qualitatum mediocritatem assequatur, non potest tamen substantiæ benignitatem recipere. Atque hæc quidem alimẽtaria pituita dulcis existit. Ex qua aliæ duȩ prȩter naturam emergunt. Vna est quȩ acida vocatur, summè quidem cruda, & quȩ prȩter primam ventriculi confectionem, vix vllam aut minimam in iecore atq; venis accepit. Paucus admodũ calor ei inest qui facilè dissipatur & euanescit, atque tum pituita necessitate quadam coacescit. Par enim atq; vna ratio est ac in plerisq; fructuum succis, qui si nõ multo præditi sunt natiuo calore, postea quam sponte sua efferbuerint, mox in breui coacescunt: quibus autem valentior impertitus est calor à natura, ij vt vinum generosum, diutius in integritate sua persistunt. Altera pituitȩ species salsa appellatur, ex dulci hȩc putrescente nata: quum enim portiones eius quædam vi putredinis assæ, reliquȩ dulci substantiæ permiscebuntur, salsum hunc saporem inducent, quod & in maris aqua fieri demonstrant. Tres hȩ pituitæ species consistunt in venis, prima quidem naturalis, reliquæ duȩ prȩter naturam: qua-

atra bilis tertia fit ex pituita

Pituita nutriens.

Pituita acida.

Salsa.

rum omnium materia à iecore sumpta est & initium duxit, qualitas autem aliunde irrepsit à causis quę cōtra naturam sunt. Superuacua pituita extra venas consistit, cuius sunt differentiæ quatuor. Vna est pituita tenuis & aqua, qualis plerūque aquę modo stillat è naribus, aut è cerebro in plurimas corporis partes illabitur. Altera censetur muco similis, quam corporis calor ex illa tenui ob modicum lētorem cuius particeps est, ad muci consistentiam coëgit. Hæc si caloris vi & appulsu tantam adipiscatur crassitudinem, vt iam partibus conclusa possit adhęrescere, vitrea tum appellabitur, quæ tertium genus est. Ad extremum verò cùm ex concretione sic iam durescet, vt à lapidis aut gypsi duritia non procul absit, quarta tum emerget quam multi gypseam appellant. Hanc sępe deprehendimus in pulmonibus & in digitorum articulis, accepto quidem ex distillatione principio, tandem in extremam tophi & calculi duritiem euasisse. Ea certè omnis est atque integra humorum explicatio ex qua liceat cognoscere qui ab excrementis, quíve à venarum succis, ortus sui primordia acceperint. Nunc de animalibus functionibus transigendum nobis est.

Pituitæ excremētitiæ quatuor genera.

De animalibus functionibus. CAP. X.

QVEMADMODVM altrix illa, quin potius tota naturalis pars animæ, in vnum corporis alimentū prorsus incūbit, suásq; omnes in id gestiones cōfert: sic altera pars animę quę sentiens est & appellatur, in iis rebus externis versatur, quæ circumiectæ sunt nobis, totáque negotiatur vt illarum cognitionem capiat, suísque ministris & nuntiis sensibus rerum omnium notiones in se comprehendat. Hæc illius molitio, hæc agitatio, qua assiduè concitatur & impellitur, quæ qua ratione obiri perficíque solet, verbis explicare conabimur. Sentiens anima quemcunq; illa substantiæ modum est adepta, cerebri corpus tanquā propriam arcem ingenitúmque domicilium elegit, omnium quas ... xi facultatum vires in se suóque quasi sinu complexa. H... quidem propriis quibusdam functionibus & muniis exp... nit, ad quas varia instrumenta confert & accommodat. ... mnium primū spiritus est animalis appellatus, qui ex vit... per ceruicis arterias in contextum admirabilem subla...

Sentiētis animæ vis & materia.

Spiritus animalis primū instrumentum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

primùm elaboratur, deinde in interiore altero cerebri contextu, qui à secundis nomen habet, vi cerebri ingenita in animalem conuertitur. Illic noua specie & dignitate præfulgens, sentientis animæ vires consequitur, & ad illius cuncta munia illo se splendore aptat & comparat. Hoc plurimo conferti sunt ventriculi, interioresque cerebri sinus, vnde tanquam è iugi fonte per neruorum ductus & canaliculos, tum in sensuum instrumenta, tum in musculos motores profluit. Hic autem quum iam insidet, aliam fortassis speciẽ ex partis natura suscipit, qua particulatim illi addicta est, eiusque seruitio prorsus mancipatur. Quod si est, non vnus idémque fuerit, videndi, audiendi, odorandi, gustandi, atque tangendi spiritus, quinetiam ab illis longiùs distabit qui motioni destinatus est. Alterum instrumenti genus ex crassiore magísque terreno corpore constat, vt in quo tum spiritus ille, tum externarum rerum imagines conceptæ seruari debent. Non vna id eadémque vbique substantia præditum, neque vniusmodi, sed multiplex & varium. Interiorum motionum cerebri corpus instrumentum est, quod varia & multiplici sua conformatione ad omnes animi actiones agitationésq; sese iungit & applicat, visioni verò oculus & qui ad hunc pertinent nerui, auris auditioni, odorationi nares & cerebri papillæ, gustatui lingua, tactioni tangentium neruorum propagines, vt motioni duriores & musculi in quos illi se fundunt, ancillãtur & ministrant. Varia hæc sunt instrumenta corporea, in hísque spiritus siti dispares & varij: sic & facultates quæ ab illis omnem agendi rationem acceperunt, neque quicquam possunt citra illorum opem præstare non modica varietate distinctæ sunt, tametsi omnium vna est eadémque substantia. Quæ igitur sic comparata sunt organa, vt in subiecta conformatáque materie familiarem quendam spiritum obtineant, in eóque spiritu facultatem, quæ organi species est & ratio, ea quidem idonea fiunt & concinna suis muneribus obeundis. Quæ qualiter compleri absoluíque possint, hoc iam contextu sigillatim aperiam. E sensibus externis alij contrectando munere suo funguntur, vt tactus & gustus, qui non nisi coniuncta sibi percipiunt, aliæ medij cuiusdam corporis interpositu sentiunt, vt visus, vt auditus & olfactus. Corpus autem id medium intercedens, aut aër est

corporis instrumẽta.

Varia sentiẽtis animæ instrumenta.

Quo distet sensuum actiones.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

aut aqua: vtrunque enim alimentum ad inuectionem eo-
rum quæ sentiuntur idoneum est: nam colores & sonos pe-
aërem percipiunt quæcunque terrenæ gradiuntur aut ser-
punt animantes, per aquam verò aquatiles. Dura itaque &
solida corpora, quum aut in aëre aut in aqua inuicem co-
liduntur sonum edunt ac strepitum, in hac quidem obscu-
rum, in aëre verò perspicuum: maximè verò si illa leuia sin-
concaua & ampla quæ celeribus & magnis ictibus confli-
gant. Aër igitur qui inter dura corpora confertim & impet-
in se incurrentia continetur, primùm sonitũ efficit. Hic qu-
dem non illinc abiungitur, vt ad auditum ipse accedat, se-
proximũ sibi & cõtinuum aërem commouet atq; hic reper-
tè alium, donec successione continenter ad auditum mo-
tus perferatur: quo more in fluctibus cernitur alter alt-
rum trudere, qui pulsus deinde sequentem impellit. Hi-
accidit, vt non simul ac corporum allisio conflictúsque i-
ciderit, sed aliquantò post ictum sonus audiatur, priúsq-
à propinquo quàm à longinquo. Sic exterior aër agitat-
impulsúsque, per aurium tortuosos & flexuosos anfract-
motu perplacido, citra vllam turbam fertur, peruadítq-
adusque interiorem illum aërem membrana obtensa co-
clusum, & auribus ingenitum. Huic autem membranæ a-
sidens, blandè eam ferit & concutit, vt ea agitatione to-
strepat & personet. Externus aër tum demum cum inter-
re illo continuatur & adhærescit, illiúsque interuentu a-
diendi spiritui, qui cũ illo implicitus est, confertur: hoc c-
mum exploratore & ministro recepta strepitus imago, -
sentiendi principium transmittitur. Sed hęc apertiùs in-
cabuntur æstimabuntúrque ex odorandi ratione. Nam -
drus, thus, aliíque odores incensi calefactíque suauem-
iucundum odorem spirant, qui in arido quasi fumo si-
est. Hic sensim tanquam vapor per intermedium inte-
ctúmque corpus conuolat & sparsus euehitur. Medium -
tem id corpus, aut aër est, aut aqua, nam pisces & aqu-
lia quæque, quamuis spiritum non ducant, odorari tan-
comprobatum est. Quanquam verò iam odor propriu-
nares appelletur, non tamen prius poterit respirantibus a-
malibus odorandi sensum mouere, quàm viæ quæ è na-
bus per os summum & meninges in cerebrum pertine-
pateſiant, possitque vnà cùm attracto ductóque spiritu, o-

Sonus vt fiat.

Auditio vt fiat.

Odorum effusio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ad pulmones, sic ad cerebrum olfactúmque permeare.
t quibus promptus atque expositus in aperto est odora-
s, neque operculo tanquam vallo quodam communitus,
apibus & insectis (sic enim recentiores Latini, nec ineptè
pellant) ea ad odores è longinquo conueniunt, & citra
lam respirationem olfaciunt, ipsíque odores non attracti
orum sensum feriunt & incitant. Quod ipsum piscibus &
s quæ in humore degunt accidit. Nam sine anhelitu &
iritus reciprocatione videntur odorari. Ad illorum simi-
udinem accedit & visio. Color enim aut fulgor perspicuũ
edium collustrans, in conspectum oculúmque cadit. Id
edium aut aër est, aut aqua, aut vitrum, aut cornu, aut a-
ud quod istorum naturam imitatur. Hæc autem si idonea
tura sunt ad videndum, perlucida fieri oportet & luminis
æsentia collustrari. At lumen neque corpus est, neq; quic-
uam quod à corpore excidat aut defluat, alioqui pedeten-
m neque puncto temporis posset medium omne circun-
ctum illustrare, neq; in perspicuum corpus omnino pe-
etrare. Itaque lumen est actus & perfectio perspicui, ex lu-
di corporis præsentia. Quicquid aspectum ciere debet, id
simplex color est, in medio perspicuo eóque illuminato
portet constitui: si verò splendidum & fulgens est, vt fun-
us, vt putre & præaridum lignum, vt vermis, & quicquid
octibus collucet, conspici quidem non potest in lumine,
uia exiguum eius lumen maioris splendore offunditur: at
tenebris istorum vnumquodque videtur sensúmque fe-
t, quòd proximum & circũfundentem aërem leuiter illu-
rat, vt se potissimùm vendicet à tenebris. Ignis verò quòd
ncipitis sit naturę, & in tenebris & in lumine videtur: no-
ibus enim suo lumine propinquũ aërem illustrat, vt non
mo dò, sed alia etiam videri possint: interdiu verò perspi-
uum iam mediũ tanquam color aliquis mouet. Fit au-
m visio quum perspicuum illuminatúmque aërem me-
ium rei calor aut imago afficit, aër deinde adusque ocu-
m protensus affectúsque aspectum concitat. Tum enim
i aspectabilis imago per pupillam in crystallino humore
xcipitur. Hinc demum prouehẽte spiritu, per opticos ner-
os in cerebrum & commune sentiẽdi principium confer-
ur. Hoc autem discrimine ab auditione & odoratione se-
ngitur, quòd in his motione non derepentè, sed paulatim

Insecta & pisces vt odorantur.

Color.

Lumen.

Visio vt fiat.

Visio quo distet ab alijs sensibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

per media facta, sensus feriatur : in visione autem non pro-
gressione, sed subito facta medij aëris mutatione, quemad-
Multarũ opinionum confutatio modum & luminis appulsu, rei species cernendi obtutum
statim mouet. Vnde intelligi potest non defluentibus qui-
busdam quasi exuuiis à re conspecta ad oculum demissis vi-
sionem fieri, quia non continuò vt obiecta res est videre-
tur : & priùs propinquo quàm distanti se proderet. Add-
quòd tanta caloris aut imaginis amplitudo exiguo ocul-
excipi non possit. Neque præterea visio fit, foras à conspe-
ctu erumpente lumine, quod cum alio externo iunctum
coëat, nec spiritus radio ab oculo per medium in obiectam
rem incidente, qui pari angulo resiliens in obtutum refera-
tur. Quomodo enim tantus prodire possit, qui repentè a
astra vsque pertineat, omnémque interiectum aërem quan-
tus est impleat? Quod ad istius fidem afferri solet de basi-
lisco, aut muliere cui menstrua defluit purgatio, inefficax
prorsus & irritum videtur : nam neque basiliscus hominem
interemit, neque mulier quum menses profluunt, speculum
præsertim æneum polluit atque fœdat videndi spiritu a
oculo manente, sed tetro quodam & diro vapore, qui fora
vt ab ore & à reliquo corpore, sic etiam ab oculis erumpi
& emanat. Hæc est eorum sensuum ratio, qui non nisi me-
dij cuiusdam interpositu obiectas sibi res comprehendunt.
Qui sensus medio non indigent. Gustus autem & tactus medio corpore non indigent, se
coniunctione quadam & contrectatione functiones su-
obeunt. Etenim si vel sapor in gustandi neruum, vel calo-
pungénsve stylus in nudum apertúmque tangendi neruum
incidit, eximiè & acriter sentitur, quanquam nulla caro m-
dia intercedit. At verò si aut pupillæ rem candidam ad-
cies, aut aëri qui auribus est ingenitus strepitum inculcab-
Gustatus vt fiat. aut in narium ductus odorem penitus immittes, nulla
mnino vel obscura erit perceptio. Itaq; sapor succo hum-
rique permistus, aut (si rectius mauis) in humore constit-
tus (eius enim qualitas quædam est & affectio) simulac a-
hibetur admouetúrque linguæ, diffusus cum humore g-
stum incitat, móxq; species eius & imago vi spiritus in p-
matem sensum infertur. Quod si fortè in duro concretóq-
corpore, vt in sale sapor erit, id nõ antè poterit sensum m-
uere, quàm calore liquefactum & dilapsum diffundatu-
Quicquid autẽ mollitia fluere & effundi nõ potest, gusta-
di se-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſt ſenſum prorſus non afficit: quemadmodum neque cui
rida & ſcabra lingua ex morbo torretur, is bonus eſſe po-
eſt ſaporum æſtimator. Tactionem porrò fieri conſtat, ſi
tractabiles qualitates qualeſcunque eæ ſint, aut carnis, aut
etiam nullius corporis interuentu proximè ad tangendi
neruum accedant. Contendit Galenus in extremis corporis
partibus tactum proximè fieri, nulla qualitate per neruos
in ſentientis animę principatum relata: neruum cerebri,
veluti ſurculum arboris partem eſſe, in eóque cerebri to-
tam vim contineri, quæ tractabilium qualitatum affectio-
nes diſcernat: in eo autem ſenſus facultatem conſiſtere, in
quo quidem & ſenſus ineſt doloris. Quod profectò ſi con-
ficit, idem de aliis quoque ſenſibus erat afferendum. Ho-
rum ſiquidem nerui tum molles ſunt, tum ſubſtantiæ cere-
bri finitimi, vt idcirco ad illius naturam propiùs debeant
quàm tangentes nerui accedere. Deinde verò quę tangen-
di neruis interceptiones & obſtructiones obtingunt, ſubdi-
tis particulis ſenſum motúmque adimunt: quod dilucidè
commonſtrat tangendi vim non eſſe neruis ingenitam, ſed
à cerebro quemadmodum & reliquas continenter defluere
& illabi: neque externum tactum poſſe rerum qualitates
diiudicare, ſed inſtrumentum duntaxat eius eſſe facultatis
quæ princeps in cerebro conſedit, illúcque oportere om-
nium ſenſa conferri. Hæc ſingula mihi ſatis videtur Hip-
pocrates duobus confirmaſſe aphoriſmis, quorum altero
ait, Dolentes parte aliqua corporis, ſi omnino dolorem
non ſentiunt, iis mens ægrotat: altero, Duobus doloribus
non eodem in loco infeſtantibus, qui vehementior eſt, al-
terum leuiorem obſcurat. Hoc igitur omni ſenſui commu-
ne eſt, vt perpetiendo ſentiat: primùm enim ſenſus om-
nis ab ſubiecti corporis qualitatibus afficitur, mutatio-
némque ſubit. Hęc iſta mutatio ſenſus nondum eſt, ſed
quę fit eius apprehenſio atque cognitio. Quum enim prin-
ceps illa ſentiendi vis ab arce cerebri per neruos in ſenſus
ſingulos diſtributa, affectiones quę illis obtigerunt perci-
piet, tum quodammodo & rudiùs ſentire dicetur: propriè
verò quum eas cerebro communi ſentiendi principio re-
nuntiabit. Senſum autem affici immutaríque ab externis
qualitatibus, non ſic propriè audiendum eſt, vt priore qua-
litate excuſſa nouam accipiat: neque enim à colore albe-

Tactio vt fiat.

Lib. 7. de placitis Hipp. & Platonis.

Expoſitio, aut fortè confutatio.

Vt ſenſus affici dicatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſcit oculus: neque à ſono exacuitur aut obtunditur audi-tus, neque à dulcedine palatum dulceſcit. Sed vt aureum ſi-gillum in ceram, non aurum, ſed imaginem imprimit, ſic propemodum & res externæ ſola forma ſenſum impellunt corúmque ſimulachra & ſpecies ſine materia ad ſenſum perueniunt, quas hic foris illapſas intra ſe admittit præalto condendas. At verò quàm ſenſus imaginum impreſſionem dicitur accipere, non partium eminentia, vt quæ annulo ſignatur, iudicamus. Nam calori, ſapori, odori qualis figu-ra decernetur? Nullam igitur ille conuerſionem mutatio-némve ſuſtinet, neque priorem ſtatum exuit, quin potiùs dum rerum cognitionem & iudicium incumbit, quem ſta-tum habebat, agendo gerendóque excolit, perficit & con-firmat.

Senſus interioris functiones. CAP. XI.

Rerum ſpecies in ſenſibus aliquantum conſiſtere.

QVAE ſic communiter in ſenſus omnes ab externis re-bus inuehuntur imagines, non modo habentur & cõ-ſiſtũt dũ ſenſus in geſtione actúque ſunt, ſed etiã qu abiunctis rebus externis ab opera diſceſſere, moram quan-dam in illis trahunt atque retinentur. Ita enim ſi quis d Sole in opacum ſe conuertat deflectátque, primùm offuſu nimio ſplendore nihil cernit, deinde veluti album quiddam aut viride, quod in puniceum mox ſe conuertet, proximè i purpureum, atque ita deinceps in alia, poſtremo in atrum à quo demum euaneſcit. Si quid rubrum aut viride con ſpexerit, quicquid deinde ob oculos incidet, concolor ap parebit. Si ocyſſimè in labentem amnem oculos coniicia ex ea vertigine quæcunq; ſtant in littore moueri videbun tur. In aliis porro ſenſibus à validis ingẽtibúſque ſonis ſtre pitus relinquitur: à vehementi fœdóque odore, olfactus fœ ditatem aliquantum retinet, fitque in reliquis ſimiliter: Ia vero ſenſuum inſtrumentis acceptæ formę illę ſpeciéſqu rerum, mox per neruorum capacitates atque ductus ve hente ſpiritu in cerebrum commeant: adeo vt quum ſen ſus exterior rerum quæ foris ſunt occurſu pulſatur, interio rem pariter impellant & excitent illarum ſimulachra. Hæ enim ſenſus interioris obiecta ſunt, in quæ is incumbit, quem admodum externi in res externas ſibi obiectas. Itaque ſpe cies illæ rerum ab externis ſenſibus præteruehuntur & pe

Vt ſenſus interior afficiatur.

mean

neant in commune idémque principium, in quo sita est primaria sentiendi anima, huic sensus suis quique officiis omnia annuntiant spiritu inuecta, quæ ante se posita prima cognoscendi facultate comprehendit ac percipit. Estque illius munus perceptio atque cognitio: quæ si fixa est, attenta & diuturna, cognatio aut meditatio dici solet. Atq; quãuis expers ea sit corporis, indiuidua & vna, quia tamen complurium potestatem habet, multa & varia cognoscit, horum discrimina cernit, eáque tandem diiudicat. At nequaquam illa componit, connectítque, vt ex eis verum aut falsum quicquam constituat, aut vllam argumentationem concludat: id enim solius est mentis & intelligentiæ, de qua mox dicetur. Verùm quæcunque comprehenderit simplicia & indiuidua simulachra, aut seorsum illa discernit, aut temerè cõgesta, nulla copulatione, nulla complexione in aceruum confert. Quò fit, vt actio ea qua vel gallina pullos primùm cognoscit, deinde discernit, vel ouis lupum inimicum prehendit, secretio potiùs censeri debeat, quàm iudicium aut existimatio. Sub hæc autem insurgens & in opus erumpens conseruatrix illius facultas, suscepta è sensibus simulachra amplectitur & continet, móxque tum propria vi & potestate, tum illorum adnixu & impulsu, in cerebri corpore illa insculpit & consignat, citra vllum materiæ vestigium, ea autem diutiùs manent abeunte & cessante omni rerum cognitione. Hæc quidem eorum conseruatio quædam est memoria, quam frequens stabilit meditatio. Spectra cerebro insita aliâs alia se magis minúsve expromunt & obiiciunt animæ sentienti, prout illustriùs obscuriúsve impressa fuerint. Inter vigilias igitur quum externarum rerum turba & occursatione primarius sensus non admodum distractus tenetur, tum simulachrorum stimulis agitatus in ea penitus incumbit, atque tum vsus comminiscendi illa & fingendi facultate, quæ Græcis est φαντασία illa quidem per se, & vt simulachra sunt, obuertit, aliâs quidem simplicia & qualia fuerant insculpta, aliâs commista atque confusa citra vllam compositionem aut copulationem. Neque hoc tantùm, sed ex illis quoque nouas formas & simulachra effingit, quæ nunquam sensibus percepta fuerant, & in ea plerunque trahitur, quæ rerum natura & vniuersi ordo non admiserit, vt in Sphinges, Hippocentauros, tricipites homines, atque in

Cognitio.

Cogitatio

Discretio, seu distinctio.

Memoria conseruãs.

Imaginatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

huius generis monſtra innumera. Hęc eadem altius ſeſe attollens,nonnunquam(vt ouis viſo lupo)ex ſpectris horrendum quiddam & formidoloſum comminiſcens, inimicitiam elicit ſenſu non perceptam: at ſi delectamentum quoddam iucunde comprehendet,vt ouis conſpecto benigno paſtore,amicitiam ſuſcipiet & inducet. Sic tamen illa fingens,omnia commiſcet & congerit,citra aptam compoſitionem,ex qua verum aut falſum elici poſſit,& citra vllam rationis complexionem,quæ ſerie quadam rerũ & ſententiarum ex aliis alias connectat.Hæ quidem ſunt beluarum functiones præſtantiſſimæ, iis quodammodo reſpondentes quas ratio & intelligentia in nobis efficit. Veruntamen quanto hæ interuallo diſtẽt ab illis palàm & apertum fiet de ſequentibus.Ab actionibus autem diſcernentis facultatis hę diſtant,& eo diſcrimine ſeiunctæ ſunt quod illę ſint comparationes & collationes quędam eorum quę ex ſenſibus hauſta acceptáque fuerant;hę verò nouæ ſunt confictiones formarum,quæ ſunt ſupra ſenſum ab his ductæ quæ aliquando ſub ſenſum inciderant.Iam verò quum accidet primatem ſenſum ſic derelicta ſeruatáque ſpectra contueri,vt non illa per ſe dũtaxat contempletur,neq; ex illis in nouas effigies abeat,ſed ex illius vſus opera facultatis memorandi in res externas ſe referat,vnde ſpectra illa prodierant,ſimúlque percipiat ſe aliquando illas cognouiſſe, tum meminerit earum, erítque ipſa illius actio memoria, non illa quidem patiendi,ſed planè efficiendi.Eæ quidem ſunt functiones omnes,quas primarius ille ſenſus & promiſcuus inter vigilias facultatum ſuarum opera obit & exercet. At quando fieri non poteſt vt perpetua ſit ſenſus agitatio, ſed neceſſum eſt, quum ſpiritus vigiliis ſupra modum diſperditi fuerint atque diſſipati,agitationis vigorem prolabi & quietem ceſſationémque ſuffici,tum proculdubio arctior ſomnus obrepet.At quum multa corporei vaporis exhalatio vi caloris è vino & cibus in principem ſenſum efferetur, quod pueris & temulentis ferè obtingit: aut quum larga frigidi humoris eiúſque ſuperuacanei copia ſuperioribus ſedibus ſe immiſcuerit velut in lethargo, vbi quaſi nexu quodam & impedimento ſic primus ſenſus offunditur, vt ſe minimè poſſit extricare:ſomnus vtique intercedit, & functiones omnes concidentes deiectęque manus dant ſopori. Si ar-

Memoria efficiens.

Somnus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ctior atque profundior somnus occupat, non modò exter- *Insomniũ*
ni sensus, sed & interiores facultates consopitę iacent, vt ne- *quãdo nul*
que discernere, neque fingere & comminisci quicquam *lum sit.*
possint, nullámque in illas vim habet spectrorum turbu-
lenta concursio. Vnde tum nullum insomnium offendit,
aut obseruatur: eáque ratione statim à cibo non somniant
animalia, neque quum primùm egressa in lucem sunt, vt in-
fantes. Si verò contrà accidat, vt leuiter quis obdormiat, *Insomniũ*
neque vaporis humorísve copia discernendi comminiscen- *falsum.*
dique vires obterat & præstringat, licet tum fortasse multa
ante sensum visa, multæque motiones obuersentur, eas ta-
men insomnia non dicimus, vt neque is verè somnus est,
cui minimum à vigilia deficit. Quum enim hoc tempore
in statu incolumis sit & libera vis discernendi quæcunque
eam simulachra vim illam fictricem exagitant & impellunt,
internoscit & detergit, neque illorum errore trahitur: sed
quum nocturna spectra occurrent, agnoscet tum se dormi-
re, tum somnia ea esse quę videntur, neque illis tanquam
veris assensum adhibebit. Eodem prorsus modo afficiun-
tur, qui in leni nec profunda quiete, aut canum latratus,
aut gallorum cantus excipiunt, de quibus tum quoque sibi
somnia confingunt. Cæterùm dum ex causarum medio- *Insomniũ*
critate sic placidus & moderatus somnus obrepit, vt discer- *quãdo ve-*
nendi quidem vis offundatur, fictrix autem facultas libera *rè sit &*
sit, nullísque quasi vinculis irretita, ex rebus quas vigilans *quomodo.*
gesserit, senserit, cogitauerit, spectra plurima, in quiete ia-
ctabuntur, quæ tanquam res veræ sint dormiens intuebi-
tur ac cernet. Vis enim discernendi tum vincta constrictá-
que non obsistit, atque iccirco ad ea quæ visa sunt quasi ac-
cepta sensibus veráque sint, assensum dormiens adiungit,
nesciens se dormire. Atque id propriè somnium est, nem-
pe visum quod in quiete occurrit, tanquam verum sit existi-
matum. Eadem propemodum ratio reddi potest eorum
quæ delirantibus per morbos apparent. Cur autem & vn-
de accidat, vt tam multiplex & inaudita visorum copia ob- *Insõniorũ*
uersetur, & vnde possit tanta illorum varietas trahi: non aliò *varietas*
sanè potest referri quàm ad corporis humorúmque affectio- *ex corporis*
nem variámque perturbationem. Affectio enim & consti- *affectione.*
tutio causa est vt in somniis atque delirationibus, alij me-
tuenda & horrenda, terrorísque plena iactent animo, alii

iurgia quædam furiosa & effrenata? alij delicias & voluptates plenas iucunditatis. Sic & perturbatio, quæ corporis aut spiritibus aut humoribus obtigerit, causa est omnino vt spectra & effigies rerum vehementius agitatæ appareant, non quales veræ sunt, sed distortæ, præposteræ & portentosæ quod frequens esse solet in temulentis & in iis qui febre iactantur. Quibus autem quieta & tranquilla omnia consistunt, nec fluctuantia, nec immoderatè agitata, solidę & incolumes à sensibus effigies se obiectant, distincta digestáque somnia occurrunt, ad veri similitudinem expressa.

Vt fiant appetitio atque morales actiones. CAP. XII.

Appetitus, id est, ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, triplex.

Causæ quæ mouẽt appetitũ.

τὸ ἐπιθυμητικὸν, id est, libido.

APPETITIO motus est & interior quædam agitatio, qua quod bonum est & vtile quæritur. Quum autem, vt anima triplex sit omnino, ea quæ naturalis appellatur cunctis rebus est ingenita, & nunquam separabilis semper illis insidet: reliquæ non item. Quæ sentiens & animalis dicitur, fit dum appetitus aut ab iis quæ intus sunt rebus, aut ab iis quæ extrinsecus irruunt, impellitur. Res interiores sunt venereus ardor & stimulus in pudendis ortus ex semine: ventriculi maximéque stomachi exinanitio & immoderata siccitas: sanguis aut bilis in cordis sinubus efferuescens. Externæ autem res sunt, quęcunque subiectæ sensibus illecebris & cupiditatum lenociniis eos prolectant & irretiunt. Itaquę si in pudendis congesta est seminis copia, ea primo pruritum quendã & titillationem naturaliter inuehit: hæc deinde sensum, mox verò interiorem sentiendi facultatem mouet, non modo vigilantibus, sed & plerunque dormientibus nobis. Ab animaduersione demum rei delectabilis vt appetitus impulsus fuerit, eam quàm mox ardenter expetit: atque tum in conditionem stimulantis rei se conuertens, libidinem parit, quæ ipsa est propria venereorum cupiditas & appetitio. Quum stomachus supra modum exinanitus tristi quodam sensu afficitur, comprehendens vis illa interior irritata, cibum & epulas concipit, illarúmque spectra sibi obuersat, quæ deinde appetitui oblata, eum inuitant & alliciunt: hic demum concitus, captúsque rerum suauitate, in illarum desiderium fertur, & in eam cibi auiditatem irruit, quæ fames appellatur. Haud dissimiliter

ridiore facto stomacho, sitis accenditur, quę humidi frigidíque desiderium est. Vtranque appetitionem, sitim inquam & famem, genus vnum comprehendit, quod est cupiditas & cupedia. Cæterùm circa cor bilis aut sanguis efferuescens illud vsque adeò incendit, vt odij, inimicitæ, aut vindictæ, imagines communi sensui obiectet, quibus apprehensis excitatur animalis appetitus, qui cordis irritamento, compulsus in interiorum animi perturbationem, ceu bonum quoddam sit, incurrit: vniuersum hoc appetitionis genus Græcis est θυμωσις. Quum porro rerum externarum blandimentis pulsatur vis illa interior apprehendens, mox in illarum desiderium communem sentiendi appetitum adducit, qui ardenti rei vtilis desiderio inflammatus, mox deinde peculiarem quendam appetitum irritat & illicit tanquam administrum, vt amborum communi concursu & opere appetitio proueniat. Quæcunque boni malíve specie nobis obiecta fuerint, ea si cum ratione sequimur aut fugimus, tum appetitio est rationis particeps; quum autem aduersus rationem incitamur vehementiùs, & delectationis vis est maior quàm rationis, tum contra mentis decretum allicitur appetitio quæ ratione vacat. Primùm igitur ab obiectis illis turbido motu & inimicissimo mentis vitæque trãquillæ ratio concitatur & inflammatur: quúmque illa se sæpenumero iactant inconstanter, vt animi statum conturbent, perturbationes insunt. Hæ autem cùm iam diutius inueterauerint, & tanquam in venis medullísque insederint, tum morbi existunt & ægrotationes, quarum omnium fons & veluti genus est intemperantia. Sic enim quum insurgit vehemens vini appetitio, neque adhibita ratio hanc ipsam personat & restinguit, tum excitata iecoris & stomachi cupedia se satiat ebrietate, quæ si frequens erit nascetur demum ebriositas: hæc quidem ægrotatio est & affectio manens, illa verò perturbatio mouens. Similiter solent cęteri intemperantiæ morbi enasci, inhærere, & penitus inseri. Sic iugi formosæ mulieris intuitu & apprehensione, communisque illius & promiscui appetitus incitatione, in testes & pudenda promotio fit, & illapsio seminis ac spirituum: vnde licet nulla prius subesset interior causa, tum nihilominus libido incenditur. Sic non modò homines, sed equi & beluæ, audito tubarum sonitu strepitúque armorum, excandescunt

τὸ θυμοειδές, ira.

τὸ ἡγεμονικόν.

Perturbationes morbos præcedunt, vt actus habitum.

Vt à causis externis incitetur omnis appetitus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

animíque impetu rapiuntur. Sic quum quis læsus est iniu-
ria, eius apprehensione vis animosa cordis, quę eius est ap-
petitus, Græcis dicta θύμωσις, incitatur, quæ cùm eam vin-
dicare & vlcisci cupit, neque rationis mansuetudine lenitur,
tum ira exardescit: hæc si mox desistat, excandescentia di-
citur: sin inueterata sit, odium: si acerbior, discordia: si vl-
ciscendi tempus obseruat, inimicitia. Horum omnium of-

Offensio, seu defectio contraria exuperantiæ.

fensio contraria est verecundia. Quum vehemens est de di-
uitiis expetendis opinio, cordis appetitio non refrenata ra-
tionis liberalitate, in auaritiam effertur, cui contrariam of-
fensionem habet prodigus. Quum denique maximi fient o-
ptimíque iudicabuntur honores, horum stimulis hæc vis

Desiderium est futuri boni.

inflammata, in ambitionem trahetur, cuius contraria est a-
nimi demissio & abiectio, mediocritas autem animi magni-
tudo. Sic quidem futuri boni opinione excitari solent cu-

Metus futuri mali.

piditates. Cæterùm futuri mali apprehensio, si adeò vehe-
mens erit, vt superato spretóve rationis imperio animus
fortitudine non consistat, tum metu conturbabitur: qui, si
malum propinquum est, timor: hic autem si permanet, for-
mido: si laboris metus erit, pigritia dicetur: si valdè concu-
tiat, terror: si mentem de loco mouet, pauor: si vltrà pro-
cessit, exanimatio. His modis quæ cupiditas mala & contra-

Aegritudines animi.

ria censuerit, solet effugere. Vbi verò iam mala instabunt,
aut aspera bona non accedent, animi fient ægritudines:
dolor quidem crucians, angor premens, luctus ex interitu
mœror cum fletu, lamentatio cum eiulatu, ærumna cum
labore, afflictio cum vexatione corporis, solicitudo cum

Voluptates animi.

cogitatione, molestia permanens, desperatio sine vlla rerum
expectatione meliorum. Contrà verò si potiatur rebus se
cundis, aut aduersis ipse careat, voluptate perfruetur: hæ
autem si placida est atque constans, gaudium dicitur: si pro
fusa & inanis, lętitia: si magis gestiens & se efferens inso
lentiùs, iactatio. Ex quibus intelligitur animalem appetitu
vnicum esse, qui cupiditas appellatur, sed dum singulis se

In quæ bona fertur unumquodque genus cupiditatis.

accommodat, varias parit cupiditatum differentias, hon
ris, glorię & diuitiarum ambitiones, quæ ad θύμωσιν & ar
mi impetum referuntur, quásque Plato ex corde nasci co
memorat: quum verò corporis bona procurat, cupediam
libidinem exsuscitat, ídque primùm è iecore. Vnde qu
tria sapientiæ studiosi bona statuerint, alia corporis, a

f

fortunæ, alia vero animi: quúmque omnis appetitio boni cuiusdam, aut veri, aut ementiti gratia sit, in ídque referatur, quæ ex iecore surgit concitatúrque appetitio, in corporis bona duntaxat irrumpit: quæ autem ex corde manat, in fortunæ externis bonis versatur: at quæ animi sunt bona, hæc sola voluntas appetituum regina consectatur, de qua seorsum mox differetur.

De progressione & tactione. CAP. VIII.

QVONIAM vero vna appetitio cuncta animantia ad mouendum impellit, proximum his est, vt de incessu atque tactione cõtemplemur. Horũ quidẽ operũ facultates vna continentur essentia, quæ in cerebri corpore collocatur: sed quæ tamen variis, instrumentis vsa, vnicuique tum operi, tum facultati peculiare quoddam & idoneum accommodat. Non enim tutum fuerat essentiam illam animæ in cerebro tanquam in arce positã, in longinquis & extremis corporis partibus munia quædam obire, nisi satellitibus & suarum viriũ quasi internuntiis vteretur. Quocirca in omnes sensus externos, in omnes corporis partes, quæ extra arcem illã & extra caluam positæ sunt, anima spiritus emittit tanquam administros & portitores virium quas à se diffundit, munus quodq; suũ expleturas. Interiores autem functiones & munera plenè exequitur, citra vllum spiritus subsidium. Itaq; spiritus is verè primũ censeri debet animæ instrumentum, quod ad externas functiones accommodatur: deinde nerui, mox sensuum organa & musculi. Quòd magna quidẽ assiduè fiat in motibus sensibúsq; spirituum dissipatio, necesse est magnam istorum vim & vbertatem in arce contineri. Eorum materia continenter è corde per carotides suggeritur, præparatúrque in admirabili contextu, ac dein in choroide vi ambientis cerebri in animalẽ spiritum conuertitur, qui priores ventriculos prorsus implet. Ex his autem in sensus & musculos, hac ferè lege distribuitur. Cerebri corpus iugi constantíque agitatione, cordis more, ex se & sua sponte mouetur, nunc se amplum diffundens, nunc in angustum reducens: quapropter inter meninges inane spatium natura reliquit, quantum cerebri dilatationi conueniret. In eo motu dum cerebum se contra-

Animã externas functiones instrumẽtis perficere.

Spirit⁹ animalis assidua procreatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

hit, compressisque lateribus interiores sinus coarctat, spi-
ritus è prioribus vẽtriculis, tum in posteriores, tum in sen-
suum instrumenta profundit. Dum autem sese latius expli-
cat & aperit, ex contextuum arteriis vitalem spiritũ, ex na
ribus aërem allectat & attrahit. Hoc ipso temporis momẽ-
to via quæ ex tertio ventriculo in postremum ducit, pror-
sus conniuet, & ab insidente epiphysi, cui à verme nomen
est, inter glutia concidente atque prolapsa intercluditur, vt
nihil spiritus possit tum ex postremo illo sinu in mediũ re-
migrare. Contrà verò accidit in cerebri contractione: epi-
physi enim sublata, ipsisque glutiis amplius diductis, via
patet liberior, qua spiritus ex tertio sinu in quartũ influat.
Quantum igitur cordi valuæ, tantũ cerebro vermis & glu-
tia conducunt. Sic diffusi dispersique spiritus, irrigant im-
plẽntq; sensuum instrumẽta: sic postremus ille ventriculus
spiritu semper cõfertus est, qui leui quadam mutatione ac-
cepta in eam capacitatem illabitur & influit, quæ per spi-
næ longitudinem porrigitur. Excauata enim est tota hæc
medulla medio intimóque ductu: & qui ab hac prodeunt
nerui maiores, suis ij quoq; exortibus & initiis luculenter
caui sunt. Quocirca in hos etiam animalis spiritus è medul
la defluẽs illabitur, qui demum in extremas tenuissimásque
neruorum fibras diffunditur, tametsi hæ præ exilitate cauæ
non sunt, neque vllam viæ productionem sustinent. Hoc igi-
tur loco quàmplurimi in quęstionem disceptationémque
vocant & quærunt, ipsáne spiritus animalis substantia dum
motus sensúsve instituitur, commeet in neruos. Hanc qui-
dem vsque eò influere, dum manifesta sit medullæ & nerui
capacitas, perspicuum quidem est, de quo etiam inter o-
mnes plane constat. At longius in reliquas partes dimanare
pauci admodum sibi persuaserunt. Quamobrem? Quoni-
am, inquiunt, hæ excauatæ non sunt. Quasi verò spiritus
qui tenuissimus est, patentem alueum vbique desideret, ne-
que sensim illabens possit neruos irrigare. Si alimentum
quod neruos nutricatur & alit, in eorum substantiam irre-
pit & penetrat, si crassus & lentus humor, si pingue oleum
instillatũ penitus illos subit, quid causæ est cur spiritus ani-
malis, tenuis ille quidem & æthereus, nõ possit omnem eo-
rum substantiam quoquouersum peruadere? Quemadmo-
dum igitur in neruos opticos oculorum, & in medullæ c

Spiritum animalẽ non solùm per manifestum canalẽ distribui.

pa

pacitatem, inq; neruorum origines hunc illabi & influere sensus iudicat, ita & eũdem in reliquam illorũ substantiam pertinere, hęc rationum momenta confirmãt. Adde, intelligi vix posse qua ratione conueniens virium facultatisque distributio fiat citra vectorem spiritum. Quum vitalis spiritus in animalem commutatur, à cerebro eiúsque meningibus nouam speciem & vires nouas assumit, asciscítque sibi: quas demum, tanquam actionum opifices in neruos sentientes, tangentes ac mouentes secum prouehit. In his autem semper pręsens adest, quoniam iugis illa quam commemoraui cerebri agitatio, eum assiduè profundit atque distribuit. Quanquam verò semper in neruis dum sani sunt spiritus hic adest, non tamen necessariò motum efficit, sed neruorum dũtaxat & musculorum robur & firmitudinem tuetur ac continet. Quidnam ergo aliud præter hunc spiritum, motionem sensúmque conferet? éstne hoc ipso quicquam pręstantius? Explicandum hoc planiùs & fusiùs est. Sensuum instrumenta neruíq; omnes & musculi, spirituum viriúmque animalium continenti illapsu & aspiratione firmantur, simúlque stabilimen & pręparationem quandam ad obeunda munia assumunt: hoc certè argumento quòd præpeditis & obstructione quadam interceptis viis, velut in paralysi, non modò sentiendi aut mouendi spes adimitur, sed omni prorsus robore dissoluto languescunt. Dum verò accepto spiritu omnia suo robore constabunt, bene instructa & composita erunt ad opus, & tum integrè functiones suas obibunt: sed modo planè diuerso. Sensus enim externus perpessione quadam percipit, quũ subiectarum rerum incidentibus qualitatibus mutatur & afficitur. Non sic autem motus, sed sola actione is perficitur, nulla re extrinsecus irruente: quum primum enim appetitus aut voluntas mouenti facultati per neruos & musculos cum spiritu diffusæ imperauerit, in quamcunque illa partem intenderit, continuo illius mouens facultas concita motum exercet & imperio paret. Est quandoque hoc voluntatis imperium promptum quidem & euidens, sed plerunque obscurum vsque adeo ac tenue, vt nos prorsum fugiat, velut in oculorum & palpebrarum motu, in plerisque tum capitis, tum manuum gestibus, in dormientium respirationibus & corporis iactationibus, ad quas nihil aut minimum intenti vi-

Spirit⁹ animalis diuersus à vitali, vector est facultatum.

Spirit⁹ animali neruorum dũtaxat robur cõtinet & seruat.

Voluptas prima est mot⁹ causa efficiẽs, sed nõ pracipua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

demur. At quum paralysis artus occupat, quia tum neruià spiritu & facultate destituti sunt, nulla vel efficacissima voluntas motū potest efficere. Ex quibus intelligi potest prę-cipuam motus causam ad spiritum & facultatem potius quàm ad appetitum pertinere, illúcque refundi, & præter appetitum seu voluntatem, aliam propinquiorem atque coniunctiorem motus causam haberi. Hoc porrò voluntatis imperium parum omnino efficax videbitur, nisi conatus quidam & intentio animi tanquam comes accedat. Non enim siquis velit aut oculos in diuersa contorquere, aut omnes simul partes motibus impellere, ant sensibus omnib. pariter & perfectè quippiam percipere, omnia statim efficiat, etiam si bene valeant & integra sint instrumenta. Cuius sanè hæc vnica est causa, quod nō potest animus omnia simul animaduertere, neque esse ad singula intentus. Ergo non sola voluntas satis est, sed animi quædam est intentio necessaria, quę facultatem in particula alioqui sopitam & languidam concitet in opus.

Animi intētio ad motum est necessaria.

Hæc autem facultas animalis quæ vectore spiritu in quancunque particulam per neruum influxit à cerebro, dum voluntatis imperio & animi conatu intentionéq; pulsabitur, motū faciet: primúmque dum neruum ac musculum cōtendet, & in seipsum firmiùs contrahet, simul eam particulam adducet, in quam inseritur, siue os est, siue membrana. Dum enim facultas musculum intendit & contrahit, simul & os mouet, in cuius capu inseritur, & totum membrum cuius id fundamentum est. Ergo contentio ea & contractio propria musculi est fun ctio, extensio autem & relaxatio ceu remissio quædam est hæc autem oppositorum musculorum est contentio.

Tria quæ motum efficiunt.

Labo rat musculus quoties impendio aut contrahitur, aut exten ditur: neque membrum citra laborem & defatigationem diu multúmq; extendi potest aut contrahi. Ea autem dun taxat figura & constitutio quæ inter extremas exquisit media sit, & in qua musculi omnes quasi dissoluti cessan prorsus lassitudinis & doloris est expers. Quocirca dum ve hementer tensum aut contractum membrum est, vt in bra chij porrectione, licet id tum fortasse fixum sit, nec de loc aut statione sua decedat, moueri tamen dicimus, quaten laborat & operatur, ídque frequentius cum dolore. Qui etiam quæ media figura dicitur, si cum intētione omniu

quæ cōstitutio sit musculis laboriosa, & quæ naturalis.

musc

nusculorum immobilis continebitur, quia tamen ad postremum, laborem affert, in quiete non est, sed motu & labore concutitur. Eiusmodi motus est, qui tonicus appellari solet, ei similis quo auis alarum nisi vno eodémq; loco quasi subnixa se diutius immobilem sustentat.

De mentis functionibus. CAP. XIIII.

EIus partis animæ quæ rationis atq; consilij particeps est, sic omnes intus abditæ functiones delitescunt, vt nunquam foras in apertum se dent, neque vllius illā aut externi aut interioris instrumenti egeat subsidio: sed quum sit omnis expers materiæ, in eas duntaxat res incumbit, quæ neque in materia subsistunt. Subiecta enim illi sunt ea rerum simulachra, quæ suprà dixi in principe sensu conseruari, & quæ verę sunt rerum notiones perceptæ sensibus. Hæ quidem in mentem & intelligentiam altiùs penetrare non possunt, quia tametsi sine corpore sunt, materiæ tamen impurum quiddam redolent: sed mens quæ ex duplici intelligentia tum agente tum patiente condita est, dū illas agentis vi & impulsu contuetur, puras, indiuiduas atque simplices ex iis rerum singularum notiones elicit, quas dein patiens intelligentia continet atque seruat. Non sunt hæ quidem simulachra atque spectra rerum externarum, sed aliæ quędam ex his tractę atque conceptæ animi notiones: est enim notio, actus mentis & animi è subiecto simulachro ductus. Itaque agens intelligentia tanquam architectus quidam & fabricator est notionum: has autem omni materiā liberas & exutas suscipit, & continet patiens intelligentia: neq; tamē ab eis quicquam patitur, sed in earum materiam quodāmodo transit. Hæc igitur quia rerum omniū notiones erat acceptura, omniū capax formarum, peculiarem nullam formā obtinuit, ne hæc vna cæteris formis tanquam peregrinis & aduentitiis aditū intercluderet. Hinc rectè animā seu mentem formarū omniū præstantissimam atq; summā appellauerūt, quòd vna reliquas omnes cernat atq; percipiat. Cæterùm non in illis duntaxat singulis versatur & cōsistit, sed in notionum quasi syluam ingressa, ex singulis vniuersales quasdam colligit: neq; ex his modò, sed è singulis etiam rebus quæ nobis obuersantur, vniuersales formas à materia

Mentem instrumē-to non indigere.

Vt mēs intelligat, & rerum notiones concipiat.

Notiones generales.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

diuellit & exuit, propriám que essentiam ab ipsis quibusq
rebus discernit. Ea est simplicium notionum tum singula
Cōpositio. tum vniuersalium ratio in quibus veritas aut falsitas nul
versatur. Ad has porrò quum mens componendi facult
tem adhibebit, temporis copulatione interiecta, plurin
Existimatio, seu iudicium. aptè componet, in quibus veritas aut falsitas iam est. D
inde vero de compositis istis planum iudicium profer
hoc aiens bonum esse, illud inficians esse honestum: in q
bus vt quædam rectè diiudicat, sic plerumque dum
storta & falsa pro veris sumuntur, iudicij error incidit. Ha
vt iudicandi, ita discernendi functionem possis appella
sed quæ tamen multò sit ea præstantior, quam commu
sensus proferebat. Mens porrò se ad ratiocinandum
Ratiocinatio. gens & excitans, ex illis plurima admirabili cóque libe
contextu complectitur & colligit, aut inductione, aut arg
mentatione. Nam ex singulis primùm tanquam ex quib
Inductio. dam exemplis vniuersalia inducit theoremata, commune
rerum & generum summas. Ex his deinde argumentatio
Argumentatio plurima comparat, de quibus scientia habetur vel opin
Si ex necessariis principiis atque theorematis argument
concluditur, scientia fit, quæ ipsa necessariorum dunta
Scientia. & æternorum est: sin vero ex probabilibus, opinio.
Opinio. iam partis interdum mens & intelligentia nostra
Contemplatio, quæ & philosophia. vltra progreditur, sed infixa in eorum contemplatione
illic tanquam in extremo consistit, quid in illis verum
súmve sit perspiciens, his saturata bonarum cogitation
epulis. Ea est quam contemplantem intelligentiam ap
lant, quæ maximè & duntaxat circa res est vniuersales,
cessarias & sempiternas, quæ eædem admirandæ sunt, d
ciles atque diuinæ. Habitus quo hæc efficit & facultas
pientia est, eiúsque functio studium est sapientiæ, quod
colunt, sapientes appellantur, quoniam propria comm
negligentes, æternorum contemplatione viuunt. At
quum mens intelligentiáque nostra in rerum caduca
Praxis. & fortuitarum cognitionem consequutione quadan
progressione adducetur: si in illis non prorsus inhære
neque illarum contemplatione tota teneatur: sed iam
gnitum habens & compertum illas posse mutationem
ire, quærat & inuestiget, moliatúrque ad quandam h
num commoditatem & vsum illa referre, tum sanè pr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

a erit intelligentia, quæ tota in actione versatur, omnésque atiocinandi progressus in hominum commoda tanquam n finem supremum dirigit. Vt autem hominum bona alia ræstantiora sunt, vt rei domesticę aut publicæ administra-o, alia his viliora: ita vis intelligens in illa aliter atque in æc incumbit. Nam prudentiæ facultate, pręstantiora illa actat, & in hominum commoda fructúsque refert. Quæ *Prudẽtia.* uoniam commutabilia sunt & opinione dubia, de illis con-lium captat, consultat, deliberat. Atque si non hebes est, *Cõsultatio* d sagacitate pollens ac solertia (quę perspicax quædam prudéntia) boni atque honesti desiderio tenetur, non *Sagacitas.* stinanter & citò quasi auguratione quadam, sed recta ra-ocinatione & inuestigatione accurata multo maturóque mpore, quodcunque bonum in consultationem positum , assequitur: atque ea bona est consultatio ex prudenti sa-citate genita; mala verò consultatio, si quid horum econ-rio accidat. Qui ad bene consultandum aptus idoneúsq; rit, quo aut publica bona aut priuata augeat atque mo-retur, is omnino prudens censebitur: contrà verò impru-ns, qui non poterit recto consilio bonum finem prospi-e atque consequi. Cæterùm quum agens illa practicáque elligentia, quæ conceperit nouerítque theoremata, non *Ars.* bene beatéque viuendum, sed ad vilius quoddam opus rtificium refert: hoc si bono consilio & maturo rectáq; one facit, arte quidem facit: quæ ipsa certam rationem ue viam prębet operis faciendi. Quid demum conse-tur? Vbi practica intelligentia prudentiæ bona consul-*Voluntas.* one hoc illúdve agendũ esse deliberauerit, quia bonum tile: aut vbi artis bono consilio statuerit opus quoddam eundum faciendúmque, quia item vtile: tum sanè ratio-participem appetitum mouet allicítq;. Is demum quic-*Electio.* l bonum existimatum est eligit, ídque non simplici & voluntate, sed ea quę bono consilio & deliberatione rmata est. Hęc autem tantæ est efficacitatis, vt quæ-que bonorum specie agenda faciendáve selegerit, illa persequatur & perficiat, & idcirco vna videri possit o-actionis effectionísve causa atque principium: contrà si quam reiecerit tanquam noxium & infestum, mox il-ugam arripiat. Ergo dum quippiam nobis occurrit l arideat & iucundum sit, si continuò vt pecudes illius

lenocinio, nulla deliberatione pręgressa trahimur, simple
ea voluntas est: quę si incontinentes sumus, sæpiùs à brut
appetitu præualente lacessitur & euincitur. At verò si co
sultatione adhibita nectemus multa & conferemus inu
cem: ex quibus colligimus, si hoc aut si illud fiat, mala mu
ta impendere: tum sanè id effugimus & declinamus, qu
primùm oblectamenti speciem præ se ferebat. Hæ su
omnes intelligentis animę mentisque functiones, ad e
rum imitationem explicatæ, quas sentiens anima protu
Memoria mentis. rat. Quid omnes dico? nonne insuper illa tū meminit tu
reminiscitur? Meminit illa quidem, atque ad vsum men
rię eas quoque vniuersales notiones reuocat, quæ inte
gentia mentéque capiuntur. Nulla quidem generum
formarum haberi possunt spectra & simulachra, quæ
mente aut in communi sensu quasi sopita seruentur, & q
aliquando posthac mentem ipsam & intelligentiam de
concitent: sed à generibus atque formis solum notione
mergunt, quæ semper intelligentiam mouent & imp
lunt, & quæ in sola mentis contentione consistunt. A
mulachra, vt quæ ab indiuiduis duntaxat eiiciuntur, o
animę conatu actionéque sedata & prorsum anima q
scente seruantur. Sic autem mens & intelligentia mem
Vt fiat memoria. Quum notiones illæ generum aliquando disperditę
nuerint, singulorum simulachra ex quibus illæ haustæ
cepteque fuerant, & quę sensus communis retinet, ri
intelligentiā incitabunt & impellent, ex quibus illa sin
atq; olim generū notiones eliciet. Hę dum in mentem
niunt, si pręteriti temporis ratione suscepta, mens pa
sentit se illas prius tenuisse atq; nouisse, id profectò e
telligentię memoria. Quocirca mens aut intelligentia
per se atq; primùm meminit, sed principis sensus inte
atque auxilio: in quo, vt inquit Aristoteles, memoria
& primo inest, non sic autem in mente. Quandiu itaq;
Li. de memoria. stans & dilucidum erit externæ rei simulachrum, id è
cipe sensu mentem impellens, memoriam rei à qua du
est, poterit excitare. Quod si non vniuersum id retine
recordatio sed vel tēporis diuturnitate, vel morbo, vel alia quaui
ria pars deleta est, pars verò tam pusilla reliqua est, v
animum ciere, neque rem externam repræsentare i
possit, tum profectò illius periisse memoriam dic

æterùm si pusilla ea pars tanquam origo & seminarium uoddam poterit vel minimum excitare & proritare, hęc onfestim contextu & serie in proximum & affine quip-iam migrabit, mox in tertium, deinde in aliud, donec ad-irabili rerum continuatione & serie pristinam cognitio-em capiat. Hoc quidem modo mens reminiscitur, ipsáque lius actio recordatio est, collapsæ memorię reuocatio. ęc idcirco non beluarum, sed solius est hominis, quòd on nisi connexione rerum & ratiocinatione quadã com-aretur. Neque etiam beluis propriè inest memoria, quòd ręteriti & futuri temporis perceptionem nullam habent, ne qua meminisse non possumus. Quę bona aut mala m sæpius senserunt, agnoscunt illæ quidem, sed tanquam æsentia sint, nulla elapsi tẽporis obseruatione. Neq; enim es, neque formicæ, quæ alimenta sibi in hyemem recon-ere putantur, in futurum prospiciunt: verum ea solius est aturæ quædam inconsiderata nec pręmeditata molitio. ortuis nobis statim omnium rerum quas in vita cogno-mus memoria deletur: quoniam hæc ex communi sensu endebat, qui ipse patibilis est, & pereuntibus nobis simul cidit: quare ab illa seiuncta mens immortalis, illiúsque bsidio destituta pręteritorum meminisse non potest. Est i Aristoteles communem sensum fusa nominis appella-one intelligentiam appellat: eámque patibilem & quæ in hilum occidat. Non recordamur (inquit) ab occasu, quia telligentia quę patibilis est extinguitur, sine hac autem hil intelligit separata illa mens impatibilis & immorta-. Idem alio loco, Amare, odisse, affectiones continentis n illius sunt quatenus ipse est: quapropter continente rrupto neque meminit, neque amat, quia non erant illius ec, sed communis quod iam periit. Mens illa & simplex ostra intelligentia quum è corpore discesserit, patiendi tione deperdita, alteram duntaxat agendi vim conserua-t. Non enim tum ea sensuum ministerio indigebit, neque his haustas rerum notiones suscipiet quibus cognoscat: d ipsa per se omnia spectans nihil aliud quàm merus erit tus, à sua simplici natura id obtinens, vt tum se aliáque telligat, tum intelligatur à se. Ea neque componit quic-iam aut diuidit, neque vlla connexione ad rerum cogni-onem accedit, sed formas rerum omnium in se cõtinens,

Solus homo recordatur.

Solus homo propriè meminit.

Post mortẽ non meminimus.

1. de anima.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

vna comprehensione simul aggreditur & intelligit omnia. Vnde semper intelligit & intelligitur à se, nunquam defa tigatione ingrauescit, tota æterna & immortalis.

Principes animæ facultates non esse sedibus distinctas. CAP. XV.

LIBERANDA hîc postremò fides est quam suprà de dimus, dum quæstionem illam explicare sumus poll citi, nunquid fingendi, ratiocinandi & memorandi functio nes discretæ sic habeantut, vt vnaquęlibet lędi deprauaríqu possit, aliis ne vel minimùm quidem offensis. Id quiden omnino fieri posse quamplurimi sibi persuaserunt, simpli quadam ratione eáque non planè comprehensa. Aiun enim eos qui febre iactantur, nonnunquam floccos & p leas euellere, monstrosa visa obseruari, esséque in his sim lachrorum comprehensionem, ipsámque fictricem facu tatem offensam constante ratione ac iudicio, quo hęc pl runque agnoscũt ac iudicant falsa esse ac mendacia, quem admodum & dormientes quæ vident in somnis, sæpe iud cant non vera illa, sed commenta somniorum esse. In h igitur læsa est confictio & phantasia, salua & constante tu ratiocinatione tum memoria. Alij in delirio peruersè i dicant & ratiocinantur, qui tamẽ & familiares, & quæcu que obseruantur agnoscunt, satísque præteritorum men nerunt: in quibus constat rationem turbari reliquis duab illæsis. Ex his statim concludunt isthæc obuenire non pos nisi quæ effectrices earum sunt facultates, locis sedibúsq disiungantur. Quum firmissima sit hęc eorum ratio, exp riamur, si possimus eius cornua summouere, vt hac minu controuersia quid lateat veritatis fiat perspicuum. Philo phorum id quorundam authoritate celebrari video, sin lem imò & eandem animæ essentiam cunctis inesse hom nibus, neque in hoc quàm in alio vspiam perfectiorem uenıri, quod omnino simplex & indiuidua sit, cui nihil a di minuíve potest quin speciem mutet. At nihilominus si plex illa in hoc quàm in alio facultates exhibet perfect res, & aliàs expeditius, aliàs segniùs functiones edit. quippe alios natura animaduertimus cogitatione & in nio valere, quibus infirma est memoria atque ratiocinat

al

alios tum rerum tum literarũ memoria præstare, quibus nihil aut minimum sit rationis ac iudicij: alios solido ac bene naturali esse iudicio, quorum non æque prompta sit cogitatio, aut firma memoria. Has autem facultates varias efficit non animæ essentia, sed corporis & instrumentorum eius varia constitutio, ex temperamento & conformatione contracta: horum quippe conditionem animæ facultates atque mores sequuntur. Neque vero insita solùm & congenita nobis, sed & adscititia constitutio animi facultates moresque mutat: & corpore puro omnique sorde vacuo candidi sunt mores, vegetęque animi vires: impuro autem & sordibus inquinato perturbati mores & hebetes vires animi. Quòd tam multa támque varia sint hominum ingenia, támque dispares eorum mores alij sobrij, alij vinosi, non aliunde petendum, quàm ex corporis aut naturali aut adscititia constitutione. Iam vero si corpus grauiùs morbo conflictabitur, quis dubitat occupata impeditáve animi sede illius vires grauiter aut impediri aut perturbari? Si corp⁹ spiritúsque vehementer concutitur, vt in febrium ardoribus, mens constare non potest, sed concita turbido motu commouetur. Sin vero corpus morbo prosternitur, animæ vires pariter languescunt, neque laboranti integræ possunt consistere. Musita ad rem subiectam constitutis non difficile sit aduersariorum rationes diluere. Dum anima turbulentis ita causis concutitur, ipsi quidem fatemur non protinus omnes peræquè illius facultates offendi. An idcirco necessum videtur sedibus illas discludere? Minimè. Vndenã igitur hæc affectionum varietas? Quæcunque facultas natura aut vitio infirma existit, irruentibus causis minus obsistit, promptiúsque offenditur: quę vero firma est ac valida, minùs offensionis & iacturæ suscipit. Quum itaque leuior erit delirij perturbatio, cui comprehensio fictióve infirma erat, is sola comprehensione delirabit, multáque aliena cogitatione finget: cui verò iudicium inualidum fuerat & imbecillum duntaxat pręposterè iudicabit & ratiocinabitur. Quum autem vehemens insidet delirij perturbatio, omnes pariter principes facultates peruertentur, aliàs pari iactura, aliàs dispari. Non absimilis est in cæteris facultatibus ratio: quum enim in illas aduersa vis peræquè irruet, imbecillior quidem prosternetur, validior obsistet irruenti iniuriæ, etiam si ci-

dem ſede conſiſtant. Itaque ex leuibus aſſumptionibus nec planè cognitis rationem ſuam concluſere, qui cogitationẽ, ratiocinationem ac memoriam ſedibus atque inſtrumentis ſeiunxerunt. Indignum erat Philoſophi grauitate atque conſtantia, quod non ſatis exploratè perceptum fuerat & cognitum ſine vlla dubitatione confirmare. De animalibus functionibus hęc tradidiſſe ſatis: nunc de vitalibus, quibus pulſus & reſpiratio aſſident.

Calorem noſtrum perpetuò refrigeratione, pabulo & expurgatione indigere, alioqui extingui ipſum & extabeſcere. CAP. XVI.

SIc eximia & illuſtris illa rerum natura tulit, vt omnia quæ aluntur & quę creſcunt, contineant in ſe vim caloris, ſine qua neque ali poſſent, neque creſcere: inter hæc verò animantes quarum quàm ſtirpium perfectius erat vitę genus futurum, vberiorem hunc acceperunt, cuius nimirum temperatione vitę ſtatus omnis conſeruaretur. Rurſum in animantibus quæcunque ſanguine præditæ ſunt, hoc ipſo amplius circumfluunt & abundant, quàm quæ ſanguinis ſunt expertes. Hic autem noſter calor quanquam æthereus, frigidi tamen aëris appulſum continenter deſiderat, cuius defectione mox prorſus extinguitur. Vt enim flamma medici cucurbitulis aut anguſto conclaui coërcita marceſcit ita & quum animanti fauces præcluduntur, obturantúrque omnia cutis ſpiracula, quàm mox caloris ſequitur extinctio. Huiu quidem cauſa triplex, quòd denegata ſit refrigeratio, quòd idoneum deficiat pabulum, quòd offuſus aër nullus ſit, ii quem fumoſa ignis caloríſve excrementa pellantur au erumpant. His enim tribus de cauſis conſequitur calori interitus & extinctio, quandoquidem is trium contraria rum adminiculis ex neceſſitate indiget. In balneis, in cal dariis & in æſtu vehementi, qui non regit & moderatur ca lor, idcirco languet & extabeſcit, quòd frigoris occurſa tione nequaquam reficiatur. Qui enim nos circumſep ęſtus, ſi immoderatus eſt, haud ſecus calorem noſtrum at que lucernę flammam foras euocat, prorſúſque diſpergi nihil aut certè perquàm exiguum illius reliqui facien hinc virium infirmitate tentamur & affligimur, intabeſc

Refrigeratio denegata.

mu

mus,& ad exeremum vitam cum morte commutamus.Contrà frigus moderatum & æquabile perinde vt flammam, ita & natiuum calorem continet & à dissipatione tutatur: tametsi immensum & immodicum frigus si diu multúmque adest flammam & calorem ad materiam intrò reprimens, æquè vt aduersus calor vitam eripit. Neque nos ambiens calor ex eo duntaxat quòd interiorem nostrum dissipet, offensionem offert, verùm hinc etiam quod neutiquam refrigeret,imo verò cor & interiora viscera magis ac magis inflammet vnde propria illorum substantia consumitur & in perniciem agitur. Tale quiddam manifestiùs infert calidus feruidúsque aër diutius inspiratus.Eadem ex causa in pauco eodémq; aëre continenter & assiduè versati suffocamur, ęquè vt in aqua modica pisces. Qui enim exiguus est aër, reddito spiritu facilè concalescit,vt deinde neque refrigerationis auxilium præstare.Quin etiam motio vehementior, æstu aut balnearum ritu,innatum calorem diffundit,disperditque,moderata hunc conseruat & excitat, quies autem sopit & ignauum inertémque reddit:quemadmodum mediocris ventilatio flammam auget,nimia dissoluit. Cęterùm neque in balneis,neque in solis ardoribus calori deest alimentum, sed hac vnica causa extinguitur is & occidit, quod frigoris appulsu non recreatur.Vt autem respirationis maior iniecta corpori necessitas est quam transpirationis, ita hausti frigoris commoditas maior est, quàm nos vndique cingentis.Ex quo fit vt qui ex lebete calidum aërem spiritus trahunt,etiam si reliquum corpus frigido aëre circunfunditur, celeriùs extinguantur & intereant,quàm qui in hypocausto constituti ore atque naribus frigidum aërem ducunt. Porrò autem ob alimenti egestatem is vitam amittit,cui os et nares vel fauces præcluduntur: non modo enim refrigerationis defectio,sed eius maximè pabuli inopia premit, quod caloris substantiam conseruat.Id quidem planiùs declarat corpus quodcunque in frigidam demergitur: mox enim id suffocatur & perit, nisi aëre & respiratione inuetur, non quod à refrigeratione,sed quod ab idoneo caloris & spiritus alimento destitutum sit. Quum quis autem plurimo attracto aëre eóque frigido hunc vniuersum sic pulmonibus comprehendet,vt nihil deinde illius expiret, eum profectò tandem extingui & è vita discedere necesse est non

Pabuli inopia.

Superuacaneorum retentio.

alimenti penuria vt quod copiosum insit & abundans: non refrigeratione prohibita, quod frigidus haustus sit aër, qui pulmones & cor potuit vel immodicè refrigerare. Quænam igitur tum relinquitur interitus causa? Ea nimirùm quòd fumosa insiti caloris spiritúsque supernacanea non eddantur: atque vt flamma à crasso multóque fumo, ita ror ab illis immoderatè congestis opprimitur atque strangulatur. Huius id esto indicium, quòd qui sic grauiter vehementérque affliguntur, expiratione alleuantur recreantúrque, éstque ea tum illis vnica medicina, quæ suffocantes halitus atque fumos eiicit. Has tres causas ad insiti caloris & ad omnium terrenorum animantium custodiam condonatas, ambiens nos aër in se vnus continet, si tum qualitate tum substantia mediocritatem quandam acceperit. Aquatilia autem non aer, sed aquæ humor tuetur, vt qui refrigerationis vsum & commoditatem illis suppeditat, nisi quum immodicè exardescens robur eorum adimit, omnibúsque orbat vicibus. Ab humore nonnihil etiam vaporis & halitus pro caloris spiritúsque pabulo trahunt in quem commodè fumosa caloris superuacanea depellunt. Id inter animantes discriminis peperit innati caloris varietas: quum enim in terrenis animantibus multo sanguine eóque puriore præpeditis, copiosus & vberrimus sit vitæ calor, celeri quidem & prompta refrigeratione atque nutritione indiget: quæ sanè aer facilè confert, quia leuitate subtili celeriter id omne corpus penetrat, móxque partibus singulis præsens est & obuius. At verò pisces, quibus multo minus tum caloris tum sanguinis inest, cùm non æquè subito tantum refrigerij desiderent, solius aquæ contagione appulsúque satis commodè sustinentur.

Tractũ acrẽ aptum esse conseruando calori.

Aquatilia satis refrigerari citra aeris appulsum.

Pulsus & respirationis vsus: vtque inter se distent.

CAP. XVII.

Cordis pulsatio.

In ea corporis parte quæ immensa æstus ac caloris vi quodammodo efferuescit, natura gubernatrix, & quasi magistra animantium, vim posuit cientem agitantémque motionibus perpetuis, cuius tamen impertum reliquę etiam corporis partes minus calidæ percipiunt, vt in quas fund ac dimanare solet. Ea est vis & facultas quæ cor suis moti bus exagitans aërem idoneum in idipsum rapit, & ab eo der

dem excrementa quæ plena ſunt fuliginis, foras expellit. Eadem ex corde per arteriarum corpora peruadens illas diſtendit atque demittit, vt partes in quas diſtributæ ſunt, frigore reficiantur,& earum ſuperuacanea propulſentur. Quandiu ergo harum omnium partium ingeneratus calor moderatus erit,iſque exiguus,hunc quidem ſatis conſeruare videbitur arteriarum pulſus, quem eo nomine incredibiliter natura machinata eſt. Vis enim quæ à corde initium ducens per arteriarum tunicas demittitur & influit, illas quidem eodem modo atque eodem tempore atque cor attollit & ſummittit. Cùm attolluntur ac dilatantur, ſeſe ſuáque ſpiracula aperiunt, & vndique ad ſe tum ambientem nos aërem,tum proximi ſanguinis tenuem portionem trahunt.In his enim communes tranſitus exiſtunt per tunicarum ſpiramenta & oſcula,alij in cutem,alij in inteſtina & viſcera, alij in venas, hoc indicio quòd vulnerata magna arteria vniuerſus animantis ſanguis profunditur.Cùm verò ſummittuntur atque contrahuntur, fumida & halituoſa ſuperuacua,quæ ex humorum & ſpirituum vſtione proueniunt;tum in cutem,tum in alias partes expellunt.Sic igitur perflabile corpus eſt,& arteriæ ſuo pulſu tum ex omni parte trahunt,vt natiuum calorem conſeruent,tum in omnem partem transfundunt, vt eum ipſum ab omni eluuie liberent & expurgent. Cæterùm cor quòd calore ingenti tanquam flammam exardeſcit,non ſatis commodè poteſt arteriarum pulſatione conſeruari, ſed maiore quodam adminiculo quaſi flabello indigebat: cuiuſmodi in his animantibus quæ multo ſanguine & calore vigent ſunt pulmones,in piſcibus verò branchiæ. Dum enim cor ardoris incendio flagrat,nec ſatis valet pulſatione agitatione que ſua refrigerationem conſequi & ſibi aſciſcere, tum temporis pulmones ipſámque ſentiendi vim premit & irritat,efficitque neceſſitate quadam,vt mouendi facultas diapragma & thoracem, hincque annexos pulmones crebrò tollat deprimátque. Dum autem pulmones attolluntur, in eos tanquam in follem ſpiritus adducitur, redditur verò,cùm deprimuntur & concidunt in ſeſe. Hoc igitur modo qui inſpiratione hauſtus eſt frigidus aër,celerrimè ad intima quęque penetrat, iiſque refrigerationis commoda ſubminiſtrat.Vt verò reliquarum partium calorem at-

Vt pulſus calorẽ refrigeret: et quid præſtet cõmodi.

Reſpirationis vſus et neceſsitas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

teriarum pulſus, ſic cordis ardorem inſpiratio temperat, eundem purgat expiratio, fumoſa excrementa propellens. Quocirca inſpirationi rectè comparatur diaſtole, expirationi ſyſtole. Ergo vnius eiuſdémque vſus cauſa reſpiratio & pulſus dati ſunt animantibus:hoc ſolùm diſtant & diſſident,quòd illa ab animali facultate,hic autem à vitali manat:hic continuus eſt neque interruptus,extra omnem arbitrij noſtri poteſtatem,illa plerunque ceſſat libera quidem & in noſtra poteſtate. Quod enim reſpirationem excitare poſſumus cum volumus,& eandem crebriorem aut rariorem,tardiorem aut velociorem reddere, contráque ſedare & cohibere,cum volumus,apertè commonſtrat eã eſſe motum voluntarium,noſtróque ſubiici arbitrio. Non ſic autem motum cordis & arterriaum,quem nec excitare, nec ſedare,ſed ne mutare quidem aliter poſſumus etſi volumus. Reſpirationem prorſus continere & cohibere arduum in primis eſt & difficile,quod ſi exiguo quodam tempore aut certa menſura,non tamen perpetuò poſſumus. Quocirca non illa ſimiliter atque ambulatio aut locutio prorſus eſt libera, & in noſtra poteſtate ſita, ſed quadam affectus neceſſitate ducitur & incitatur. Erunt igitur in motibus voluntariis alij prorſus & abſolutè liberi, quos quoties & quantum volumus impellimus,nulla ad id nos vrgente neceſſitate, alij liberi quidem,ſed à quibuſdam corporis affectibus incitati atque laceſſiti:quod genus ſunt reſpiratio, vrinæ & excrementorum alui retentio. Fiunt hæ quidem & ab animali facultate,ídque muſculorum beneficio, vnde & arbitrio noſtro fieri dicuntur:cæterùm quoniam multa plerumque actiones illas perturbant, magnáque neceſſitate laceſſunt, non quantum & quomodocunque volumus illas complere poſſumus. Quare quanquam liberę ſunt & voluntarię, non tamen abſolutæ,ſed corporis affectibus ſubditę.

Respiratio nis & pulsus differẽtia.

Respiratio nem esse liberam.

Liberorũ motuũ duo genera.

Qua ratione fiant respiratio atque pulsus.

Cap. XVII.

PVLSATIO tum cordis,tum reliquarum partium calorem fouet,ſed & cordis calorem reſpiratio continet, ad quam pulmones planè accommodati ſunt & à natura con tributi. Huius quidem efficiens cauſa eſt libera illa & voluntaria facultas, cui inſtrumenta præſto ſunt, diaphragma & thora

Respiratio nis instrumenta.

thorax variis musculis agitatus, tum iis qui inter costas positi sunt, tum iis qui extrinsecus sunt adhibiti, interdum & iis qui sunt in abdomine. Est & aspera arteria respirationis via, & pulmo receptaculum materiæ, quam inducimus. Materia verò aër, qui tum per os, tum per nares atrahitur. Itaque mouens illa & voluntaria facultas, dum ardoris necessitate tanquam stimulo impellitur, musculorum ope thoracem, simulque quadam consequutione pulmones distendit, qui læues atque rari facilè sequuntur quocunque ducas. Dilatati autem necessariò implētur leui quodam profluenteque corpore per asperam arteriam irruēte, cuiusmodi maximè est ambiens nos aër. Compresso autem thorace vnà pulmones demittuntur, & qui in illis superuacuus est spiritus per arteriam excluditur. Si modica ad respirandum astringimur necessitate, huic obeundę vnum certè diaphragma suffecerit, quod deorsum impulsum pulmones secum adducens leuiter attollit, reductum autem eosdem comprimit collidítque. Sin autem grauior vrget necessitas, præter diaphrama thorax modicè attolletur, eorum musculorum ope, qui inter costas positi interiorem sedem habēt: contrahetur autem sua ipsius grauitate concidēs in mediocrem naturalémque situm. Cùm autem maxima fit inspiratio, illis omnibus actionem suam conferunt ij musculi, qui thoraci extrinsecus incumbunt, & quos maximè ab humeris ad thoracis superiora deriuari diximus, omniúmq; vno impetu atq; conatu thorax plurimùm distēditur. Plurimùm autem contrahitur in vehementi expiratione, qualis est appellata exsufflatio, ita quidem thoracem infra naturalem situm comprimentibus iis musculis, qui inter costas positi exteriorem sedem habent, suffragantibus etiam aliis qui extrinsecus thoracis inferiora tegunt. Altera igitur horum musculorum actione respiratio completur partibus duabus absoluta, inspiratione & exspiratione. Inspiratione ambiēs aër per os & nares in asperam arteriam insiliens, non modò eius ramos per pulmonis substantiam diffusos, sed & omnem ferè eius molem implet, adeò vt vniuersā in thoracis capacitatem inflatus spiritúque turgens pulmo occupet. Qui haustus aër fuerat, primā in pulmone elaborationem sumit, illicque cōcoquitur & præparatur vi carnis quæ planè tenuis est, mollis & aerea, vt proinde huiusce operis,

Inspirationis & expirationis effectus.

Inspirati aeris præparatio.

quemadmodum & caro iocineris, sanguinis conficiendi causa maximè constructa esse videatur. Non enim externus aër, rudis, frigidus & impurus, & derepentè irruens fieri potest interioris spiritus conueniens pabulum, sed hunc quemadmodum & alimēta necesse est paulatim mutari & familiarem innato spiritui qualitatem, longiuscula mora recipere. Post hæc autem elaboratus deligenter spiritus in sinistrum cordis ventriculū arripitur, ex quo, accedente etiam sanguinis vapore, qui ex dextro ventriculo permanauit, vi cordis insita eiúsque innato spiritu & ingenti caloris incendio, haud secus atque in fornace spiritus procreatur vitalis, qui demum in omne corpus per arterias effusus salutarem impertit toti calorem. Qui ex hac concoctione fiunt torridi vapores, foras reiiciuntur tum cordis & arteriarum pulsatione, tum pulmonis expiratione. Quum igitur thorax attollitur asperæ pulmonum arteriæ aëre per inspirationem implentur, simul autem læues implentur fumoso excremento quod ex sinistro cordis sinu depellitur, ne id prauitate suffocet, venæ arteriosæ tenui sanguine distendūtur, qui ex dextro cordis sinu ad pulmones nutriendos eiicitur. Quum autem depresso thorace pulmones in se concidunt, vasis hisce omnibus quodammodo coarctatis, per asperas quidem ærterias expiratio fit excrementi fumosi, per lęues autem, quas venosas diximus appellari, præparatus & quasi concoctus in pulmone aër, in sinistrum cordis sinum conIicitur. Qui in venis est tenuis sanguis, pulmonis coarctatione in dextrum cordis sinum haudquaquam remeat, sed in carnem pro alimento truditur, ab eius singulis partibus familiaritate quadam raptus: veruntamen hæ venæ, vt quæ ex duplici constant tunica, sanè quàm parum comprimi possunt expiratione, vt neque dilatari inspiratione, sed eos motus præsertim subeunt arteriæ, quæ propria sunt spiritus instrumenta. Eo autem ordine collocata sunt tria hæc vasa, vt aspera arteria vbique media & inter lęuem arteriam atque venam interposita cernatur: non hæc quidem extremis continuata sunt, neque qui in aspera arteria est aër, mox in læuem transfertur: sed cùm extremæ omnium fibræ in omnem pulmonis substantiam dispersæ sint, quicquid in illis est conceptum, id omne in pulmonis substantiam illabitur. Per hanc (quia mollis est & summè rara)

Vt aer fiat spiritui pabulū.

Aeris spiritu⁹ & sāguinis distributio per pulmones.

rara) tum aër, tum fumosum excrementum facilè commeat, & expiratione in idonea vasa relabitur: sanguis verò cùm ex venis in carnem effluxerit, in illius substantiã conuertitur, nec potest (nisi propter vlcus quale est in tabe) in asperas arterias retro commeare: quanquam quæ ex pulmonis nutritione quotidie progignuntur excrementa, per eas vnà cum sputis redduntur. Hanc cuiusque materiæ distributionem efficit pulmonis respiratio, cui & maximam vim addit cordis motus & pulsatio. Cor enim diastole ex pulmone per leues arterias præparatum aërem in sinistrum sinum rapit, & ex vena caua sanguinem allicit in dextrum suum sinum, idque patefactis horum vasorum valuis. Systole ex dextro sinu per venam arteriosam sanguinem in pulmones effundit, ex sinistro vero confectum iam vitalem spiritum in maiorem arteriam (quæ aorta dicitur) simúlque in minores emittit, quo tempore necesse est omnes illas dilatari. Quanquam igitur earum motus cordis pulsationi similitudine quadam magnitudinis, celeritatis & frequentiæ respondet, vt ex earum contactu cordis motum coniectura assequi liceat: hæ tamen dilatantur in systole cordis, committuntur autem in diastole. Dilatantur enim dum compressum cor in eas spiritum immittit. At non solius influentis spiritus & sanguinis in vapores extenuati copia implentur: non enim fieri tum posset vt omnes vno, eodémque momento pulsarent, quod nequeat puncto temporis spiritus per arterias in corporis extrema peruadere. Ergo quum simul omnes pulsare deprehenduntur, quæcunque hosce diastoles & systoles motus efficit causa, eadem sanè & quæ cor mouet. Ea est in arteriarum corpore posita, sed quæ tamen suam originem aut certè conseruationem cordi acceptam referat. Cæterùm quæ in corde vis inest pulsus efficiens, ea vitalis nequaquam est, quæ tum spiritum tum vitalem in eo calore gignit: hæc enim in solo corde collocata est & cõsedit illa vero arteriis & cordi coniuncta atque communis est. Hæc vitalis vires suas in ossa, cartilagines, carnem, in omnes denique partes diffundit, quibus vitam & salutarem calorem impertit, nulláque pars manet ab illius aspiratione & fauore destituta: contrà quum à corde & arteriis discesseris, quæ pulsu motionéq; agitetur, pars omnino nulla in conspectũ se dabit, nisi cerebrum fortas-

Cordis & arteriarũ pulsationes.

Vis pulsifica.

Vis pulsifica alia est à vitali.

ſis in illorum numero reponendum eſſe videatur. Ex quibus profectò perſpicuum ſit, vim illam pulſantem plurimum à vitali diſcrepare, eſſéque tãquam ancillulam & miniſtram tum ſpiritus eius & caloris diſtribuendi, tum vt innato calori motus quidem adhibeatur, certáque is ratione gubernetur. Simili modo atque ratione à vitali eæ diuerſæ ſunt facultates, quæ excandeſcentiam & alias animi affectiones concitant: de quarum operibus quum iam plenè cumulateque verba fecerim, nihil ſupereſſe arbitror quod huic tractationi videatur attexendum.

LIBRI SEXTI DE FVNCTIONIBVS ET HVMORIBVS, FINIS.

DE HOMINIS PROCREATIONE ATQVE DE SEMINE.

LIBER VII.

PRAEFATIO.

ORPORIS totius conſtitutionem, partis cuiuſque ſitum, vſum, figuram, ex elemẽtis cõpoſitionẽ iam antè expoſuim' & quibus facultatibus adornatus homo ſingulas functiones edat. At quoniã nec elemẽta, nec quæ ab his emergũt tẽperamẽta, facultatũ cauſas ſtatuimus, nũc ordinis ratio locúſque poſtulat, vt inueſtigemus quęnã ſint earũ cauſę. Quapropter toto animo & ſtudio omni perquirẽdũ, ſitne præter primam illã ex elemẽtis cõpoſitionẽ cõmunémq; rerũ omniũ ꝓcreationẽ, ſingularis quædam in animalibus vis, quę facultatum cauſas in ſe cõtineat. Hoc enim pacto futurũ eſt, vt hac ſermonis ſæpius repetita atque paulo altiùs relata, ab iis quæ ſenſibus ſubiecta ſunt in occultas & abditiores cauſas demum penetremus. Itaque dum hominis ortum atque procreationem in medium proponemus, dúmque explicabimus quas vires obtineat procreãdi facultas, quomodo quóque ordine partes conformentur ſingulæ, vtq; fœtus in vtero gubernetur
tu

rum simul omnium quę libris superioribus tradita sunt à nobis, summa causa & ratio perspicuè elucebit. Neque profectò fieri potuit, vt prius hominis procreatio intelligeretur, quàm is esset numeris omnibus cognitus & exploratus: quisquis diuersum doctrinę ordinem instituet, eum necesse est in obscura multa & inexplicabilia inuolui. Primum enim (inquit Aristoteles) nouisse oportet; an sit vnum quodque de quo futura est disputatio: deinde quid sit, tertio loco vnde & à quo id fit. In hunc itaque locum hominis procreationem tradere distulimus, quamuis fortè nonnulli pulchrum putarent, ab hac facto artis exordio, ad alia deinde progredi.

Sexuum distinctio vnde sit, & quid de semine sit ab Aristotele proditum. CAP. I.

QVAE rerum omniũ pulcherrimæ sunt ac summè diuinæ, id vnum præ cæteris diuinitatis suæ specimẽ obtinent, vt sempiternæ quidẽ sint & immutabiles, nulli affectionum impetui subiectæ. *Procreãdi necessitas.* Hæc autem cùm summa quædam sit perfectio, & præstantissimum supremúmque bonum sit bene viuere, vitáque frui lætissima, iure ac merito quę mortali conditione generata sunt, eò aspirant, & esse vereque natura desiderant. Quanquam autem fieri nequit vt id perfectè & omnino consequantur, hoc tamen nata sunt, vt quodammodo sempiterna sint: non numero quidem, verùm specie, quæ semper est & æterna. Quapropter immutabili æternitate continuantur viuentium ortus procreationes, vt quod singulari substantia seruari nequit, specie saltem persistat. Etenim vsuuenit vt vnum quodque indiuiduum cum mortale & dissolubile se sentiat, aliud sibi simile optet in suum locum reponere, in quod & languidam & inclinantem suam vitam quodammodo conferat, & per quod procreatione quasi repuerascens atque renouatum, quodammodo perpetuum fiat & æternum. Hæc est illa procreandi libido: quę vt species in perpetuum salua conseruaretur, cunctis est viuentibus à natura tributa. *Procreãdi vis stirpiũ.* Hanc etiam & frutices acceperunt, quas procreare manifestum est, quęque etiam nutriri & increscere. Quum autem hæ alimentis iugiter inhærescant altissimis defixæ radicibus, nec admouendum sint aptę, ex seipsis progignunt nullo alterius *In stirpib⁹ confusi sexus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

congressu. Huiusce rei causa natura promiscuum sexũ ma-
ris ac fœminæ stirpibus attribuit, vt confusas ac perpetuò
mixtas haberent maris ac fœminę vires. At verò animan-
tes quia non solùm in procreationem & nutritionem in-
cumbunt, sed præterea sensus ac cognitionis participes ad
alias quasdam pręstantiores functiones comparatæ, mari
ac fœminæ sexu distinctæ sunt. Sic enim melius ad alia quę-
dã pręstantiora cognitionis munera se conferunt, nec peni-
tus alimento affixę omni impetu in procreationem ruunt.
Si quando igitur generare debent, commisceantur coëant-
que necesse est, & (vt inquit Aristoteles) ex ambobus quasi
vnum fiat animal. Fieri itaque non potest, vt vel mas per se
vel sola fœmina ex seipsa animal perfectè generet, quan-
quam plerumque rudem quandam & inchoatam molem
producit: quod de mola & gallinarum ouis, quæ nostri sub-
uentanea dixerunt, compertum habemus. Infœcunda enim
sunt & irrita, quòd maris societate sit opus, qui procreatio-
nem perficiat. Rursum neque omnis in mare potestas gi-
gnendi sita est: vt qui procreationis locum non habeat. Er-
go quum in plantis tum in animantibus vtroque sexu est
opus: fœmina quæ corpus & materiam, mare qui animam
speciémque conferat. Est enim mas, à quo motus procrea-
tionísque origo manat: fœmina verò, quæ materiam sege-
témque subministrat: quapropter mas id animal est quod
in altero gignit: fœmina verò quod in seipso. Hisce de cau-
sis mas & fœmina tum facultate, tum quibusdam corpori
partibus, quę ad procreationem atque coitum accommo-
dantur, inter se plurimum discordant: hinc Aristoteles ge-
nerandi principia facultate distincta constituit. Quum au-
tem in procreationem incumbunt, fieri certè nequit vt inui-
cem omnino misceantur atque confundantur, vti neque i-
psa illarum principia. Non enim quemadmodum ex vete-
cicada aut ex phœnice nouum nasci prædicant, sic ex mar-
& fœmina coniunctim confusis aut intereuntibus, nouu-
homo progignitur. At verò quum complexu coitúque ge-
nerent, necesse est saltem ab vtroque materiam quandam
emitti & conferri, in qua illorum vis & potestas continetu-
atque tanquam confluentibus principiorum & facultatum
vicariis aut instrumentis, tertium quippiam gigni. Est au-
tem ea materia vtriusque semen, in quo tametsi actu & re
ipi

Procreatio animãtiũ. *Sexuũ necessitas.* *Mas. Fœmina.* *Cõmistio.* *Ortꝰ nostri principia vera & proxima.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ipsa mas & fœmina minimè comparent, viribus tamen & potestate insunt, vti mox conspicuè cernetur. Quamobrem aliquispiam id rectè nostri ortus verum proximúmq; principium statuerit. Semen igitur est ex quo primo oriuntur ea quæ secundum naturam constituuntur, non quidem vt ex materia, sed ex motus efficiente principio. Primam seminis naturam atque rationem perscrutaturus Aristoteles, demonstrat planè id nec corporis nostri partem esse, nec alimentum, nec colliquefactum quippiam: concludens propterea id prorsum in reliquiis & excremētis haberi. Excrementum appellat reliquias alimenti: quę profectò aut inutiles sunt & ad nutriendum prorsus ineptę, aut certè vtiles, quæ sola copia superfluant. Atqui semen non inutile excrementum esse inde constat, quòd iis qui vel ex ætate vel ex morbo pessimè se habent, inutilis excrementi plurimum inest: seminis verò nihil vel certè minimum, & siquid è seminis vasis emittitur, id prorsus infœcundum est, nec quicquam constituere potest ob eluuiei illius permistionem. Ergo (inquit) vtilis cuiuspiam excrementi portio quædam semen est. Omnium autem vtilissimum atque purissimum est vltimum, ex quo iam vnum quodque membrum alimentū capessit atque sustinetur. Id enim omnino paucum ex pluri mo relinquitur alimento. Dum igitur purior ac planè confectus sanguis in membra distribuitur, accedénsque illi assimilatur, postremę concoctionis atque etiam nutricationis redundans & superfluens vtile alimentum, excrementum etiam appellamus, id autem seminis est materia. Semē igitur excrementum est & residuum alimenti vtilis atq; vltimi. Id putat Aristoteles sanguinem esse, hoc indicio, quòd i vi nimioque conatu reddatur, nondum facultate testium plenè conuersum (vt iis accidit qui supra modum rei venereæ indulgent) cruentum id plerumque prodeat. Imò & in spermaticis vasis cruentum id plerumque animaduertitur. Aristoteles semen ait magnam vim ob id obtinere, quòd ad partes corporis accedēs, similem atque proximum alimentum, substātiam & facultatem conquisiuit: vtrunque enim iam partis vim & naturam accepit. Itaque semen, aut manus, aut faciei, aut etiam totius animalis, manum indefinitam aut faciem, aut animal totum indefinitū esse colligit, & quale vnumquodque illorum reuera iam est, tale & se-

Semē quid

1. de ortu animaliū cap. 18.

Seminis materia quæ.

Seminis natura.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

men posse effici. Vt autem id portio quædam sit vltimi ali-
menti, vtque in solidis quibusque particulis gignatur, hoc
loco fusius aperiendum.

Seminis materiam in solidis partibus progigni, vtque ab illis testium vi secernatur. CAP. II.

PRODITVM quidé suprà iam est,&rationibus confirma-
tum, partes omnes corporis sanguine nutriri: ex quo
corporis (simplex enim non est vniusmodi) vnaquęque
pars quicquid sibi cóueniens est & familiare prolicit. Id ha-
litus specie tractum, mox vnaquæque pars mutat & conuer-
tit, inque suam naturam demum perducit: ita enim particu-
la nutricationem perficit, dum appositum alimentum per-
fectè sibi assimilat, & in suam naturam substantiámque mu-
tat. Qualis itaque est cuiusque partis substantia, tale prorsu
euadet & illius alimentum. Prima autem solidarum parti
substantia ex semine cõstituitur ac gignitur, vt posthac eri
apertius. Omnis igitur alimenti illarum substantia, in semi-
nis naturam atque materiam facessit. Non ex alia materi
procreatę sunt particulæ, ex alia verò alimentum & vitam
capessunt. Atqui partes omnes solidę ex semine ortum ha
bent: omnes ergo aluntur semine. Rursum pars vnaquæque
σπερματικὴ dum nutritur, simile ei generat & resarcit quod
fluore dissipatum est: at dissipatum est quippiam spermati
cum: ergo spermaticũ erit quod in eius locum sufficitur: i
autem proximum est alimentum & sanguinis pars purissim
pleniúsque confecta. Hoc iam fiat obseruationum medita
tione planius. Vasa seminis quę multis anfractibus in te
stes ferũtur si diligenter contemplere, conspicies sanguinen
modicè iam albescentem continere, qui tamen nondun
testes attigit. Hic cùm non è testibus eo refluxerit, argu
mentum est hæc vasa ex sanguine diutius concepto semen
quodammodo conficere: atque dum sanguinem in suam na
turam vertere nituntur, hunc prius in semen commutar
pollent, itaque hæc vi quadã seminis effectrice. Atqui semi
nis vasa inter venas habentur, & communem cum eis sub
stantiam acceperunt: neq; igitur aliis venis per corpus vni
uersum dispersis, vis & natura deerit seminis gignendi. S
qua alia corporis regione venæ similiter atque hęc vasa fle
xuosæ laberentur, posset in eis multo facilius humor simi
lis

Prima ratio. *Secunda.* *Tertia.* *Quarta.* *Quinta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

lis animaduerti. Et certè in omnibus venis talis quidam verè inest, qui per eorum tunicas insertus, proximum sit eis alimétum. Iam verò si venę hoc muneris & dignitatis à natura sunt adeptæ vt semen generent, maiori profectò ratione in arteriis, neruis, membranis, & in ossibus, eadem vis insidebit, quòd hæc spermatica magis sint quàm venæ. At ne quis fortè contentionis æstu conetur quas proposui rationes diluere, dicátque nec vero semine spermaticas partes nutriri, nec id verum semen esse quod in spermaticis vasis reconditur, nihil equidem eiusmodi rationibus efficere contendebam, sed id duntaxat, quicquid est, propius quàm sanguinem ad seminis vim & naturam accedere. Siue igitur id nondum semen, siue inchoatum crudúmque semen appellet: satis supérque factum putabo si docuero, proximum id vnum partium nutrimentum, quod Aristoteli vtile ac vltimum dici solet, tum partium alendarum, tum verò seminis gignendi materiam suffici. Quę purior est in sanguine portio alendis partibus familiaris & accommodata, ea vt facilè & cito alit, ita cùm tenuis sit plenáque spiritus, quàm mox in seminis materiam cõuertitur. Huius quidpiã solidis partibus semper assistit, sempérque sanguini spermaticus humor roris modo inspergitur. Hic tametsi vera est materia, non tamen simplex est & vniusmodi, sed alius aliã vim & naturã accepit, ex varia partis natura à qua mutatus est. Qua auté is ratione secretus, in testes adducatur, hoc loco narrandum est. Vt in liene vis quædem inest ad prolectandum melancholicum humorem comparata, in renibus alia quæ vrinam alliciat, ita & testibus conuenit vim quandam inesse qua seminis materiam sibi quidem perquam familiarem & idoneam, tanquam proprium coniunctúmque alimentum inuitent & attrahãt. Cùm autem magna sit & vehemens hæc eorum vis, quæ in corpus vniuersum permanat (ceu mox aliis multis rationibus planum fiet) ij nimirũ tum vberiorem materiam quàm sibi opus est, tum verò hãc ex vniuerso corpore elicient & euocabunt. Vt ergo iecur ex intestinis succum rapit per venas mesenterij, sic testes per seminis vasa materiam sugunt à vena caua, quæ lumbis & renibus assistit, hæc verò ab omnibus circumiectis venis grãdioribus, hæ à minutis, quę iam vix capilli magnitudinem adæquant, & quæ partes singulas alunt. Ea enim at-

Materiæ seminis in testes secretio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tractio manet ac persistit dum vasa & testes impleantur: neque enim prius intermitit quàm testes copia turgeant atque saturentur: inaniti enim ex locis plenioribus veluti eripientes violenter euellunt. Ex his potest intelligi Aristotelem iure optimo falsi insimulasse Polybium, qui libro de natura seminis Hippocrati ascripto, hanc ex toto corpore secretionem in solo concubitu fieri censuerit, ipsúmque semen ceu colliquefactum quiddam esse, motu agitationéque secretum: neque id in vasis aut testibus aliquando subsistere & commorari,& vt tempore mutationem subeat. In hæc autem quoniam ille plurima scitè attulit, satis erit subiecta obseruatio quæ id funditus euertat. Animante enim quæ à venere diutius abstinuerit dissecta, copiosissimum crassissimúmque semen comperitur, quo & vasa & testes & epididymis turgent: quod non nisi summa vi trahendi testium fieri potuit. Contrà verò accidit si quod animal effrenata & indomita venere feratur. Testes enim è vasorum inuolucro rapient,eáque prorsus exinanient, vt si demum confectionem fieri contingat, nihil omnino seminis inesse deprehendatur. Ergo quodcunque in coitu semen emit titur, id necesse est congestum prius fuerit & coaceruatum tractumque vi præpotente testium. Obscurior alia ac scrupulosior dubitatio hìc difficiles explicatus habet. Multa enim plerique proferunt, quibus persuadeant seminis quam diximus materiam, & in partibus singulis progigni, & ab iis quotquot sunt in testes confluere, alioqui inutile id fore ac minimè fœcundum. Quæ tametsi firmissimis rationibus Aristoteles visus est confringere, alias tamen subiungam ex quibus id nequaquam fieri posse demonstrem. Si enim de minima quaque particula seminis quippiam decederet, cùm nihil extare possit minus minimo, necesse esset vnico concubitu vniuersum corpus in semen quasi liquefactum diffundi. Quoniã verò minimę particulæ quã cogitatione potius quàm sensu comprehendimus, nullũ potest fragmentum haberi,non potest de illa quicquam decedere. Neque præterea ex omnibus sensu manifestis tum simplicibus, tum compositis quippiã secernitur ad seminis constitutionem: copiosum enim id colligi necesse foret quod fœcundum euadit: nec fieri posset vt tantula quę eiicitur substantia vim haberet ad procreandum fœtum, quòd è singulis corpori

Semen in testibus aliquandiu morari & confici.

Semen nō ab omnib. partibus secerni.

Prima ratio.

Secunda.

Semen non ex omnib. manifestis partibus secerni.

Prima ratio.

ris partibus quippiam accepisse non possit. Quinetiam semen totum sensu simplex apparet, & vnaquæque eius portio fœcunda, vt totum esse ex iis animalibus intelligitur, quę vnico coitu & ex pauco semine multiplices fœtus procreant. Ergo cùm quælibet seminis portio totius vim habeat, qua corpus vniuersum conformet, non sic potuit totum semen á toto corpore dimanare, vt de vnaquaque parte fiat partis similis decessio. Quamobrem rectè censuit Aristoteles, seminis materiam non à toto corpore demitti. At nihilominus hanc necessum est de cerebro, de corde & iecore, quæ tria sunt, principia, decedere: plurimum autem de cerebro: hoc quidem illius argumentum est, quòd qui vnum quodlibet istorum grauem offensionem acceperit, infœcundus is reddetur: quemadmodum si leuius erit vitium, prolem suscitabit ægra infirmáque valetudine. Ex quo fit, vt iis venis & arteriis quæ ponè aures sunt resectis aut exustis, fœcunditas adimatur. Seminis ergo materiam ex toto deriuari atque dimanare sic accipiendum, vt ex illius principiis principibúsque partibus necessariò profluat. Sunt qui putent hanc non modò è principiis, sed ex omnibus quoque similaribus partibus secerni: non quidem ex vnoquoque osse vel neruo, sed ex calido osse, ex neruo, ex membrana, ex cartilagine quiddam in seminis materiam conferri. Deinde verò quod à neruo vel ab osse profluxit, non modo illius, sed etiam omnis nerui vel ossis in conceptu materiam fieri. Proinde ex tantulo semine tanquam ex materia, similares omnes partes effici: idque eius facultatis opera, quæ in semine sita omnia conformat. Non desunt qui seminis materiam, vltimi quidem alimenti superantem partem esse dicant, quæ tamen non à toto decedat, sed contra quæ ad totum esset proximè accessura.

Secunda.

Semen ex trib⁹ principib⁹ partibus secerniuntur.

De testiculis & eorum præstantia. CAP. III.

MAGNAM quidem vim esse testiculorum seminis secretio decessióque docet, qua ij ex vniuerso corpore materiam proliciunt: at multò maximam declarant tum vires quas ij corpori impertiunt, tum verò completa seminis absolutio. Quibus enim execti sunt testes, etiamsi eorũ vasa læsa non sint, vis illa & facultas effectrix seminis occumbit:

Testium robur, primò.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

vt licet ij ætate sint adulta atque florente,non tamē rei venereę voluptate oblectationéque teneri possint, omnísque generandi potestas sit erepta. Simul his extingui deprehenditur masculus & virilis animus totáque viriditas & flos roboris cum testibus excinditur. Quin etiam eorum natura in frigidiorem conuertitur,neque sanguis bonus,neque color suauis aut formæ dignitas apparet:arterię partum & imbecillum,quemadmodum in senibus pulsum edunt: corpus albescit,graue,iners,opimúmque redditur & minus hirsutum,atque(vt semel dicam)effœtum fit, molle & effœminatum. Neque verò hanc solùm roboris temperamentíque mutationem incidere, verumetiam propriæ substantiæ naturam inuerti hinc intelligitur, quòd castratorum animaliū carnes quadam dulcedine & suauitate gustatum mouent: quæ autem è non castratis acceptæ fuerint, tum odore,tum sapore testiculos referunt,euomúntque graue quoddam virus acerbitatis suæ. Si testiculis exectis,totius corporis robur temperamentum, propriáque substantia inuertitur atque mutatur,testiculi dum aderant,istorum authores erant & affectores. Neque tantę mutationis & præstantiæ causa sunt & principium,vt quidā existimant,quòd in se illabentem ex vniuerso corpore tum calorem,tum spiritum, densa compactáque substantia, tanquam speculum radios in vniuersum corpus refundant. Neque quod in illis congestum semen,robur & calorem eiusmodi corpori impertiat: quanquam profectò illa non parum augere hinc animaduertitur,quòd cum affluit & redundat, turgescens id impetu ardoréque corpus perturbat,excretum autem hoc placidum,lene tranquillúmque reddit. Sed hoc roboris & caloris ex se propriáque facultate obtinent:hasque suas vires in omne corpus effundunt, quemadmodum cerebrum neruis tum sentiendi tum mouendi vim,cor arteriis pulsandi facultatem impertit. Ex quibus intelligi potest testiculos magno subsidio corpori venire, quò perfectius id & salubrius vitam agat,esséque ad meliorem vitæ statum & conditionem vtiles Porrò autem ad generis conseruationem , magna quidem est eorum necessitas, vt iccirco in principum partium numero censeantur. At certè Aristoteles hoc vno argumento,quòd quædam animalia,vt serpentes & pisces omnes,semen fœcundum profundant,quibus tamen testes à natu-

Secundo.

Tertio.

Quarto.

Quomodo testes corpus mutēt.

Testiculi vtiles corpori.

Vtiles ad generis cōseruationē

Nullū perfectum animal sine testibus gigni posse.

na tura denegati sunt, visus est existimasse, hos ad seminis cõfectionem & ad generis custodiam principatum non haberi. Si quæ tamen eiusmodi sunt, vt sine semine generent, quale esse perhibent insectorum genus: aut si quæ emisso semine sine testiculis generant, vt pisces atque serpentes, omnium procreandi rationem mancam atque imperfectam censemus, quippe quę non nisi temporis longinquitate perfici potest. In reliquis autem animantibus, quę modo quodam perfectiori generant, & quæ in procreationem, non quemadmodum insecta & muscę, tanquam affixa diutius incumbunt, testes additi sunt, qui plenius semen excolerent & complerent: idque foras profunderent: nullam enim in his posse creationem sine testibus perfici, vna experientia [...]aris confirmat. Ergo non (quemadmodum Aristotelis fert [o]pinio) testes melioris duntaxat vsus gratia conditi sunt, [n]eque vt motum seminis stabiliorem faciant, neque vt pon[d]era telis textorum sic vasis seminis adiecti sunt, vt illa con[t]endant. Putauit siquidem castratos idcirco generare non [p]osse, quòd exectis testiculis vasa seminis intrò se contra[h]ant, occludantúrque eorum vię, per quas euadere iam se[m]en non possit. At verò quid de iis sentiet, quibus non ex[e]cti, sed attriti duntaxat sunt testes, aut quibus immodicè [r]efrixerunt, aut alia quapiam intemperie aut vitio aut mor[b]o affecti sunt, velut in gonorrhœa? His enim tametsi reli[q]uum corpus firma est & incorrupta sanitate, & viæ satis [p]atent, vt per eas abundè id possit emanare, quicquid ta[m]en effluit, imperfectum est & minimè fœcundum. Quam[o]bré efficiendi seminis testes primi sunt authores, vasa de[fe]rentia id quodammodo præparant, iaculantia verò per[fi]ciunt. Etenim in his animalibus quę sibi diutius à coitu [te]mperarunt, omnia conferta semine videntur, sed quod (vt [di]xi) concoctionis varietate distinctum sit; hoc autem qua [ra]tione fiat, explicandum excutiendúmque planiùs est. Vt [se]minis materia quam è singulis particulis paulatim testes [m]agna vi traxerunt, inflexuosis vasorum anfractibus lon[g]o vitę tractu hæret cunctatúrque diutius: ita in arteriis quæ [...]is anfractu quodam substratæ sunt spiritus quasi irretitus [su]bsistit atque retinetur. Hac mora & cunctatione vtraque [va]sa nituntur, quicquid continent tanquam alimentum, se[u] [...]n in similem sibi speciem mutare: & vt illius colorem ita

1. de generatione animal. ca. 4.

Quomodo semen in testibus & vasis conficiatur.

planè & ſubſtantiam totam paulatim conuertere. Quum ita præparatus humor in poſtremos illos anfractus qui teſticulos inuoluunt & circumplicant, tractus delatúſque fuerit, coquitur, aptúſque perficitur ad animalis procreationem: ídque tũ robore & colore eorum vaſorum quæ teſtes ambiunt, tum verò ipſorum teſtium ingenita vi. Glandes enim cùm ſint, & ſpongiæ modo rari, complures fiſtulæ ſeminis confertæ in eos ex vaſis propagantur, per quas ſuſceptum humorem propria vi conficiunt.

Quænam eſt ſeminis compoſitio, quid teſtes ad eius confectionem conferant. CAP. IIII.

In ſemine vim ſummam eſſe cum calore & ſpiritu. SEMINIS ergo materiam è vena caua elici, ídque perfectam tum coloris tum ſubſtantiæ mutationem in teſtibus habere, vna ſenſuum fide confirmatum putamus. A verò in ſemine quod fœcundum eſt, & ad procreationem comparatum, præter eam materiam ſpeciem quandam h[...] beri, quæ ſpiritus & caloris vim ſummam obtineat, arg[...] mentis & rationibus oportet docere, iíſque ex naturæ a[...] canis & ex re condita aliorum animantium conditione d[...] promptis. In iis ergo quæ ſemen non emittunt (quod gen[...] maximè inſectorum eſt) fœmina particulam ſui quampia[...] inſerit in marem, & veluti materiam ad opificem adhib[...] in hanc deinde mas vapore quodam vitæ vim & facultate[...] coniicit. Diu coit genus id animalium, quouſque conſtitu[...] tur aliquid: tam imbecilla enim his ineſt vis procreatrix, [...] ſi quid quaſi medium intercedat, nihil quicquam poſſit [...] ficere, ſed eam neceſſe eſt per ſe & proximè animal con[...] re, & propriam cuiuſque membri naturam nullius ſemi[...] aut inſtrumenti interuentu, ſibi ſimile in alio membrum [...] fingere At in perfectioribus animantibus, quæ non m[...] procreationis, ſed præſtantioris cognitionis gratia co[...] ſtunt, mas tanto facultatis robore præditus eſt, vt cùm de[...] vim quandam cum ſeminis materia in fœminam emiſe[...] poſſit ipſe vel abſens ſeminis interpoſitu prolem gigne[...] Itaque quodcunque fœcundum eſt & vtile ſemen, ſimp[...] id non eſt, ſed vtique compoſitum, materiámque habe[...] timi alimenti excrementum, & in hac facultatem qu[...]

Vis & fa dam opificem, quę tota eſt & ætherea ſpiritúſq; plena. H[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

insitam non esse materiæ id planè demonstrat, quòd in se- *cultas se-*
mine appellato, quod per morbum ceu per gonorrhœam *minis alta*
præter voluntatem excidit, nulla facultas inest, sed id om- *est ab eius*
nino excrementum est ad id gignendi neutiquam munus *materia.*
accommodatum. Hoc nemo rectè semen nuncupare pos-
sit, nisi fortè inducta homonymia: quemadmodum ma-
num quæ ab omni animæ facultate destituitur, manum:
hominémque demortuum hominem solét appellare. Cęte-
rùm quę in fœcundo semine facultas consistit, ea est quæ
per se agit, omnísque motionis est principium: seminis au-
tem corpore & materia vis ea tanquam instrumento vti-
tur, quemadmodum anima vt apprehendat, manum, & fa-
ber securim adhibet, vt ex ligno lectum arte construat. Vt
igitur anima manum: hæc deinde materiam ex qua quip-
piam efficit, mouet ac impellit, ita in his animantibus quę
semen profundunt, hoc quidem proximè mouet & agit, sed
à propria quadam vi & energia quam gerit, incitatum. In
quibus ergo quippiam constitui solet secreto profusóque
semine (non enim omnia, vt dixi, emittunt) non id quidem
tanquam efficiens primarium & insitum generat, sed id
quod primùm mouet. Virtus enim quæ in seminis materia
exercetur vitam impertit, & partes conformat, summa il-
lius facultas, non ex mole, sed ex viribus spectanda. Cùm i-
taque duo in semine comprehensa teneantur, materia & fa-
cultas, illa quæ patiendi vim habet, non ab omnibus cor-
poris partibus, à quibusdam tamen necessariò secernitur:
hæc verò quæ prorsus est efficiens, ab vnaquaque vel mini-
ma demigrat: quod nonnulli hac verborum interpretatio-
ne explicant, semen non mole, sed viribus à toto defluere. *Seminis*
Cęterùm qua via quáve ratione hæc ex toto decessio fiat, *materia*
atque ex duobus illis vnum semen constet, aperiendum. Se- *ex corpore*
minis crassior materia, cum solidis partibus apposita erat, *lapsa, vim*
ab eis generandi vim non conquirebat, sed pręparationem *habet dun*
duntaxat & patiendi constitutionem, ob quam facilè posset *taxat pa-*
in illarum substantiam conuerti. Ea verò cum ad testes ra- *tiendi.*
pitur, vim suam etiam tum retinet, & præparationem ha-
bet, ex qua poterit aliquando in partium suæ naturæ mate-
riam suffici atque substitui. Seminis materia quanquam va-
sorum testiúmque vi exquisitè adeò coquatur, vt crassior al-
biórque euadat, nequaquam tamen semen inde absolutam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

fœcunditatis naturam consequi potest, nisi magna vbertate spiritus influant, eísque materiæ penitus confundãtur. Quãdoquidem horum causa arteriæ ab aorta deductionem habent in testes seminis vasa comitatæ. Ex quo intelligi potest, per ea vasa materiam: per arterias verò formam & facultatem semini conferri. Per has quidem spiritus vitalis, per venas naturalis à iecore, per neruos animalis à cerebro & spinæ medulla illabitur in testes. A cæteris autem particulis & ab vniuerso corpore credibile est nonnihil spiritus atque facultatis derepente in testes irruere, idque valida agitatione corporis & perturbatione, quæ in ipso fit coitu: cuius hoc esto iudicium, quòd titillatio vehemens tum corpus vniuersum eximia voluptate afficit. Hæ igitur vires & facultates quæ cum spiritibus ex vniuerso corpore, maximè vero ex principibus partibus confluxerunt, illi demum seminis materiæ insident tanquam procreationis magistræ & opifices. Quapropter non testes semini vim tribuunt quâ fœcundum est, sed hæc ab vniuerso corpore suscipitur. Quid est (inquies) quamobrem testes inter principes partes retulimus, & quid hi in semen conferunt? Non materiam, vt quæ ex corporis alimento rapta haustáque est, non vires illas & facultates, vt quæ ab vniuerso corpore cum spiritu dimanarunt. Quænam igitur eorum est efficientia? Ea sane quòd materiam seminis concoquunt, ac planè in alteram speciem conuertunt, simulque ei formam eam à qua semen est & appellatur (quemadmodum mammæ facti speciem ex se ij tribuunt. Quinetiam suo illi calore spiritus quos ex corpore acceperunt, diligenter commiscent materiæ, eorúmque facultates inserunt semini, & omnium temperatione vnum efficiunt, hácque ratione semen perficitur omnium viribus ornatum. Neque igitur facultas, neque spiritus generans in testibus collocandus est: sed hæc propriè totius sunt corporis: eorum animalium exemplo quæ vniuersi sui corporis calore & spiritu generant, nullo semine profuso. Neque in perfectis animantibus quæ semine generant, vllus est spiritus qui generans dici meretur. Non enim vt cerebrum ex vitali animalem spiritum producit, testiculi vim habent ingenitam, quæ illapsos vndique spiritus in vnius generantis ciúsque simplicis naturam committent: sed si quis est in nobis generandi spiritus, is coniunct

& co

Vis & facultas cum spiritibus influit.

Quid testes semini præstant.

Nullum in testibus esse generãdi spiritum.

& confusio quædam est omnium. Cęterùm qui contentione velit generantem vim ac spiritum testiculis attribuere, húncq; ex multorum congressu simplicem esse factum, vix fortasse possit rationibus conuinci quemadmodnm neque si semen simplex ac prorsum vniusmodi, non ex multarum partium naturæ dissimilis adhæsione compactum & coagmentatum pronuntiet. Vtcunq; hæc constituta stabilitáq; fuerint, testes nihilominus iure possunt inter principes partes haberi: non quia singularis cuiuspiam animalis vitam, sed (quod præstantius est) quia eius vniuersum genus perpetuant, neque vnquam id vlla mortali necessitate sinunt occumbere.

De seminis natura, præstantia & viribus, idq; omnium tum spirituum tum facultatum causam esse.

CAP. V.

IAM verò ad seminis contemplationem reuersi, ex procreationis modo scrutemur quęnam illius substantia, & quæ natura sit. Quodcunque absolutè coactum coctúmque est, id vt calore album ita & substantia crassum redditur, planéque imitatur vasorum ac testium naturam: cuiusmodi plerunque ab animali grandinis specie prodire deprehenditur. Cæterùm non sicuti grando vel nix id frigoris vi concreuit, sed ab ingenito & interiore vasorum ac testium calore. Neque tamen vti lac, ouum, aut alia quęcunq; multum terrenæ substantiæ permistum habent, coctione cogitur, in quibus vi caloris humore dissipato crassior portio subsistit. Nemo enim tam rudis est, qui semen quod planè aëreum aut potius æthereum est, inter hæc terrena connumeret. Quid ergo restat? Vt aqua oleo permista, aut oui candidum diutius agitatum, à coërcito statu in spumæ densæ & albæ ingentem tumorem exurgit, ita propemodum quod in nobis est semen calore cogitur & albescit. Testium enim calor spiritum vitalem ac reliquos tanquam concoctione agitant, materiæ seminis omni ex parte permiscet, cúmq; ea materia non parum cohærens & tenax, ab immixto spiritu facilè in spumam eámque densissimam turgescit, cuius tamen bullæ cerni vix possint, vt neq; in butyro. Ea certe de causa veteres fabulantur Venerem ex spuma progna-

Albũ crassúmque semen.

Vnde semẽ albescat & densetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tam fuisse, Græcis ἀφροδίτη ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ, quasi spumans dea Venus est appellata,& ἀφροδισιάζειν, despumare in libidinem. Itaque semen etsi aëreum est, multo spiritu eóque calido confertum, calore tamen in spumam conuersum concrescit albescitque. Cuius etiam rei indicium est, quòd sub dio positum liquefit, cúmque iam planè refrixerit,spiritúsq; euanuerit, nigrius id effectum dilapsúmque diffunditur. Remanet enim velut aqua minimum quippiam habens terrenæ portionis, quæ dum exaruerit, manifestò deprehendi solet. Ex his autem quæ euentuum obseruationibus confirmata sunt, palàm fit id quod propriè semen appellamus, natura calidum humidúmque haberi. Iam verò seminis vires quantæ sint verbis explicemus, ídque ex Aristotelis decreto. Quoniam alimentum quod ad membra diffunditur & accedit, simile ei est quod tanquam superua-caneum relinquitur, semē aut manus, aut faciei, aut etian totius corporis, manus est aut facies, aut corpus totum, sed promiscue & confusè. Nam quale vnumquodque istorum reipsâ iam est, tale & semen euadere potest, aut crassitudi-nis mole, aut facultate quam in seipsum continet. Semen igitur(inquit) tale est,motúmque habet & principium eius modi, vt motu peracto pars quæque emergat, eadémque si animæ viribus instructa. Omnia enim quæcunque aut na-tura aut arte fabricantur & ortum accipiunt, ab eo quo reuera iam est fiunt, ex materia quę habilitatem aliquam & adumbrationem habet futuri operis. Dehinc vero dum expressam atque solidam perfectionem consequuntur, in actum erumpunt, quemadmodum ex seminis materia in vterum emissa homo tandē procreatur, cuius species qua-dam & forma pręcesserat in semine. Hoc quidem null corporis particulis comformatum conspicamur, quonian tamen eæ illinc aliquādo comparebunt & exsuscitabuntu viribus & facultate præditum est, omnémque animę pot-statem obtinet. Quum enim semen in animātis vtero co ceptum nō secus ac stirps vita fruatur & alatur, animam in se continet naturalem & altricem. Ea quoque quæ se sus particeps est, à qua animalis nomen assumit, tempo progressu accedit, quum moueri incipit: tum demū rati nis vis, cuius appulsu homo dici meretur, non enim sin animal fit & homo. Animam igitur nataralem in semi

Seminis quātæ sūt vires.

2. de gener animal. c. 1.

Cap. 3.

bus atque conceptibus nondum separatis haberi potestate
statuendum est:nō actu & reipsa: priusquam eo modo quo
conceptus qui iam separantur,cibum trahant,& officio eius
animæ fungantur: principio enim hæc omnia vitam stirpis
uiuere videntur. De anima quoque sensus participe similis *Anima*
atque eadem est ratio.Duo hęc principia,quoniam ad agen- *naturalis*
dum indigent corporis adminiculo, sine corpore nequeunt *& sentiēs*
consistere. Ex quo fit vt in semen extrinsecus ea non appel- *ex semine*
lant: neq; enim solitaria & per se ipsa accedunt quòd à cor- *prodie-*
pore seiungi non possint, neque corpore quodam suffulta, *runt.*
quod diuersum sit à semine. Restat igitur vt semper in se-
mine potestate fuerint, nūquam seiuncta.At verò mens illa *Mens di-*
simplex, nullius corporis terrena mole instructa vel indi- *uinitus ac-*
gens, sola extrinsecus accedit, eáque sola diuina est, nihil *cedit.*
enim eius actioni cum corporis officio commune interce-
dit: omnis enim huius animæ vis alterius corporis est par-
ticeps, quod magis diuinum est, quàm quæ elementa ap-
pellantur. Quoniā verò protinus huius libri initio demon- *Spiritus &*
strare proposuimus, omnium quæ in nobis consistunt fa- *facultates*
cultatum causas: iam ex his tanquam certa demōstratione *non ex ele*
confici potest, spiritus & eas quæ in nobis vigent facultates, *mētis, sed*
nec primam elementorum temperiem esse, nec ex ea, sed è *ex semine*
semine solo originem habere. Quanquam enim quatuor e- *nasci.*
lementa optima temperie conuenient, & ad moderatio-
nem sese redigent, nequaquā tamen vllum animal vel stir-
pem efficient citra seminis, quod aut reipsa & actu, aut po-
testate duntaxat insideat appulsum. Potestate dico ob stir-
pes quæ è terra sponte sua emergunt, & ob ea animalis quæ
putridæ materiæ vi proueniunt: in vtrisq; enim non mi-
nima vis percipitur seminis, aut caloris qui eius potestatem
habeat. Huius vero caloris vires & naturam Aristoteles mē- *2. de ge-*
morię propagauit, suprà quàm ad naturalem spectet. Dura *ner. ani-*
(inquit)mollia, lenta, rigida, & quicunq; alij affectus par- *mal. ca.1.*
tibus insunt viuentibus, caloris & frigoris vi effici possunt.
At ratio qua iam caro aut os est, non sic potest: sed à motu
efficitur, proficiscente ab eo quod genuit, quódque energia
tale est, quale potestate ęst id ex quo gignitur. Ex quibus
clarum & euidens est,quæcunque in viuentium numero ha-
bentur, sui ortum non primis rerum elementis, sed semini
acceptum referre.Obiicies hîc fortassis, id semen ex primis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

conſtare elementis,omnémq; vim ſuã ex illis adeptum eſſe.
Hoc certè non eſt vſquequaque verum, ſed à diuiniori quo-
dam magiſq; excelſo principio robur aſſumit, quanquã eſt
ex elementis concretum. Nam (inquit Ariſtoteles) omnis
animæ ſiue vis ſiue poteſtas, alterius cuiuſdã corporis par-
ticeps eſſe apparet, eiúſque diuinioris quàm quæ elementa
appellantur. Verùm quemadmodum nobilitate obſcurita-
téve animæ inter ſe diſcrepant, ita & natura eius corporis
differt. Continet enim in ſe ſemen cuiuſque fœcunditatis
ſuæ cauſam, nempe ipſum calorem, qui igneus minimè eſt,
neque id generis facultatem aliquam æmulatur: ſed ſpiri-
tus qui in ſemine ſpumantéque corpore coërcetur, & natu-
ra quæ in eo eſt ſpiritu proportione reſpondet elemento
ſtellarum. Quamobrem ignis nullum animal generat, ne-
que conſtitui quicquam denſis, vel humidis, vel ſiccis vide-
tur. At vero Solis calor & animalium, non modò qui in ſe-
mine continetur, verùm etiam ſi quid excrementi ſit, quan-
quam diuerſum à natura, tamẽ id quoq; principiũ habet vi-
tale. Cæterùm calorem in animalibus contentũ, nec ignem
eſſe, neq; ab igne originem ducere, aptum ex his eſt. Ho-
itaq; Ariſtotelis decreto perfacilè liceat facultatũ omnium
& ſpirituum cauſas intelligere: quibus equidem in totum
aſſentior & ſubſcribo. Ab homine autem ad cætera quoq;
genita digreſſus, ſciri velim omnium genitorum primam
conſtitutionem ex elementis proficiſci, omnémque mate-
riam, omne temperamentum, & eas effectiones quas Ari-
ſtoteles ſecundas qualitates appellauit molle durũ, rarum
denſum, craſſum tenue, & ſimilia, ab iis ſumptas eſſe. A
propria cuiuſque ratio & eſſentia quia idipſum eſt quod eſt
dicitur, nequaquã ex elementis emergit. Quemadmodum
enim hominis eſſentia atq; ratio, quæ illius eſt anima, diu-
niorẽ quàm qui ex elementis eſt ortum habet, ſic & eſſen-
tia ratióq; carnis qua caro eſt, aut oſſis qua os eſt, neutiqu
ab elementis his denſis atque concretis, ſed ab element
ſtellarum, planè cœleſtem naturam ſumit: & hæc in cœleſt
quodam ſpiritu conſiſtit, hic autem ſpiritus eſt in ſemin
per quod genito toti impertitur. Ad eũdem propè modu
tum reliquorum omnium animantium, tum ſtirpium pro-
pria natura cœleſti ortu profertur. Hinc facultates quaſdam
obtinent occultiores & reconditas, quas etiam cœleſtes ap-
pellan

Cap. 3.

Rerum omnium formæ diuinæ sunt.

δυνάμεις ἄρρητοι.

pellant, nequaquam ex elementorum temperie profectas. Circunspectis rebus omnibus rationibúsq; subductis, hanc de semine summam facio; Seminis materia vtilis atque syncera, eius alimenti quod partibus solidis attribuitur portio quædam est, quæ vi testiculorum attrahente, de singulis corporis partibus secreta decessit. Ex hac testes & vasa suo quo prædita sunt calore semen generant, quod tamen fœcundum atque fertile neutiquam habetur, nisi plurimus spiritus vitalis ex toto confluat, qui diligenter ei permisceatur. Quod ea cõfusione gignitur semen fœcundum, id substantia crassum est & spumans, colore album, pondere leue, natura aëreum, temperamento calidum & humidum. Eius substantia & crassitudo ex elementorum constat temperamento: præter id autem calorem quendam diuinum atque cælestem obtinet, non ignis aut alterius elementi participem, in quo vita omnis consistat ac manet, in quo præterea potestas insidet tum naturalis & altricis animæ, tum eius quæ sensum, motum & appetitum habet. Hic dum efferuescit, quæ compressæ atque tacitæ in eo delitescebant facultates, in actum erumpunt & viribus sese ostentant. Omnes has facultatum adumbrationes semen, non ab elementorum permistione, sed à parentis corpore consequutum est, in quo energia consistunt. Ex quo intelligi potest eum hominẽ qui emisso semine generat, omnes quoque corporeas facultates vnà producere. Cæterùm animum & eam animi partem quæ princeps est, quæq; mens nominatur, minimè confert, quia cùm animus sit à corporis natura diuersus eius substantiam non comitatur, sed extrinsecus in id illabitur ceu diuinum munus.

De fœminarum semine. CAP. VI.

FOEMINAS semen proferre, hac potissimum ratione doceri potest, quòd testiculos & seminis vasa acceperint crebris flexibus atq; circuitibus intorta, haud secus ac maribus enata. Quæ omnia si natura non frustrà condidit, generandi seminis facultatem simul his attribuit, huiúsce causa fabricata sunt. Rei veritas sensus testimonio comprobatur. Nam fœminis quæ diutius à coitu sibi temperant dissectis, in vasis semen circunfluere, idque iam albe- *Fœminis semen inesse.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſcere cõſpicitur, æquè ac in maribus: in ipſis verò teſtib
craſſius & perfectius. Quinetiam per inſomnia eæ interdu
fatentur ſemẽ non minori ſe voluptate quàm in coitu e
culari. Viduis & iis quæ diutius veneris ſtudia intermiſerun
vt per inſomnia, ità obſcœnarum partium titillatione c
pioſiſſimum craſſiſſimúmque ſemen erumpit. Quæ cù
integra ſenſuum fides affirmet, non aliunde rationes pe
dæ ſunt, quibus doceatur ſemen in mulierum vaſis habe
ídque concubitus magna voluptate profundi. Non idcir
mulieribus id conceſſum eſt, vt duntaxat impetum illis
quaſi ſtimulum adderet ad venereos amplexus, ſed ad al
quoq; plurima conducit, quæ paulò pòſt afferemus. Id a
tem vim habere procreantem atque fingentem inde col
gitur, quòd non alium in his quàm in maribus ortum &
teſtibus & à vaſis acceperit, quod etiam mulier quæ mor
comitiali, calculo aut podagra affligitur, prolem gerit h
rum malorum hæredem: quòd demum partus ſit plerun
matri ſimilis: quæ omnia non maternus ſanguis, ſed qu
ab illa profuſum eſt ſemen efficere poteſt. Ergo ſem
quod de mulieris partibus ſimilaribus deceſſit, ad ſimili
partium effectionem & conformationem vim quãdam c
tinet: tametſi ea profectò minor eſt & infirmior, quàm q
à maris ſemine confertur. Qualis autem & quanta ſit
vis, declarant oua quæ ſubuentanea dicuntur, & rudio
molæ quas mulieres quandoque proprij duntaxat ſemi
vi, nullo viri concubitu concipiũt. In his ſiquidem proc
tionis eſt quędam adumbratio, & rudis materiæ concre
quam maris ſemen ſi ſuis inſtructum viribus acceſſiſſet, t
quam multo potentius numeris & ornamentis omni
abſoluiſſet. Neque tamen hoc per ſe & ſolitarium, ſed
mineo duntaxat permiſtum quicquam perficit. In adu
ſam partem multis rationibus contendit Ariſtoteles, vt
monſtret mulierem ſemen nec habere nec emittere. E
certè humorem qui in mulierum vaſis manifeſtò cerni
& quibuſdam in venereo complexu magna cum volup
effunditur, ſatis quidẽ animaduerterat: at is (inquit) ſe
nis rationem non habet. Loci enim proprius eſt, & vter
lut quædam profuſio, qualis etiam viris minimè fœcu
ſponte ſua plerunque erumpit. Itaque cùm ante ſeme
eſſe definiuiſſet, ex quo primo oriuntur ea quæ ſecun

Fœminæ ſemẽ fœcũdum eſſe.

Rationes quibus Ariſtotelici cõtẽdũt fœmineũ ſemen eſſe infœcũdũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

aturam constituuntur, hunc illum humorem qui non sit
d generandum accõmodatus, semen non appellauit. Eum
umorem qui à fœminis cum voluptate emittitur, idcirco
ihil ad conceptum conferrre putat, quod plerunq; (inquit) 2.de gẽ. a-
ne ea voluptate quæ fœminis per coitum euenire solet, nimal.c.4.
ıcipitur, si locus turget, & vterus propiùs descendit. Non
esunt qui eodem interpretationis genere, hunc mulieris
umorem semen appellent, sed quod fœcundum non sit.
ationes autẽ quæ illi fœcunditatis vim adimunt, hæ sunt:
omni rerum procreatione aliquid est vt efficiẽs, aliquid
materia: quæ quamuis in fruticibus vnũ idémque esse vi- Prima ra-
antur, forma tamen & rationis dignitate longè latéque tio.
stant. In perfectioribus autem animantibus, vt hæ facul-
tes sexibus distinctæ apparent, ita efficientis & patientis
m naturæ, tum corpora diuersa sunt. Quocirca cùm sit
as efficiens, fœmina verò patiens: hæc ad procreationem,
n verum semen, sed materiam duntaxat conferet. In qui- Secunda.
s enim mas à fœmina separatur, natura generandi prin-
ia non miscuit, sed prorsum vt viribus ita & sedibus ea
unxit. Si fœmina semen gerit fœcundum, cùm alterum Tertia.
ncipium nempe materiam contineat, poterit citra ma-
cõgressum, ex seipsa fœtum edere: hoc, si fieri potest, fru-
mas erit. Absona autẽ hæc sunt, fœcundum igitur non
mulieris semen, nec quicquam constituere potest. Oua Quarta.
uentanea quæ gallinæ citra maris opem pariunt, imper-
a sunt & infœcunda. In piscium genere cùm fœmina
depofuerit, mas deinde illa semine conspergit: quæ- Quinta.
que id attigerit vitam assumunt, reliqua autem irrita &
aris calore destituta contabescunt. Ex quibus perspicuũ
volunt, fœminæ si quod semen inest, id vim nullam ha-
e efficientem & procreatricem, sed tanquam materiam
is semini subiici: quæ tamen ardoris stimulo fœminam
oitum impellit, simúlque vterum ad concipiendũ parat
ccommodat. Maris autem semen tum materiam, tum
& facultatem eximiam habens, procreationis efficiens
t opifex. Quapropter mas formam motúsque princi-
n, fœmina verè corpus atque materiam affert. Hæc
um valida istiusmodi ratione stabilire contendunt. In Sexta.
fectiorum animantium genere fœmina quem conce-
t fœtum diu gestat atque alit: hoc autem efficere non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

potest, nisi superuacaneorum redundantiam frigido humi dóq; suo temperamento congerat: eiusmodi ergo cùm si fœmina, neque copiosum, neque crassum, neque calidum idcirco neque fœcundum semen potest efficere. Hoc cùm Aristoteles animaduertisset diligentius mox subiunxit, si se men esset, menstrua non essent: idcirco autem illud dee quoniam hæ insunt. Itaq; fœmineum semen non eam ela borationem, non eos vitales spiritus, non eas denique vir quas masculū potest obtinere, quanquam similem ortus si modum accepit. Hinc conficiendum putant, id non debe seminis appellationem sortiri, aut si semen dicendū videb tur, quia nō fœcundum id est, & modicum à menstrui sa

Solutio. guinis natura discessit, homonymiam committi. At verò altius omnia scrutabimur, solui quidem hæc poterunt. Et enim rationibus inniti videntur, quæ ex philosophiæ the rematis depromptæ sunt, hoc tamen duntaxat efficiun maris semen præstantius atque fœcundius esse quàm fœm næ, non autem illud solùm vim habere efficientem, hócq prorsus infœcundum tanquam materiam subiici. Comme titium enim videtur, & anicularum figmentis proximu solum maris semē ex materno sanguine citra vllam fœm næ opem, perfectum quicquam progignere: nec est pro ctò earum muliercularum dictis fides habenda, quæ asse ranter pronuntient se nulla coitus voluptate vtero conc pisse. Vt autem quæ à gallinis eduntur oua subuentanea, & quæ galli pariunt exigua, compertum habemus neq quam fœcunda esse. Necessum est igitur amborum semi mutua substantiæ familiaritate & amicitia se copulent prorsus cōfundantur, si qua inde futura & absoluta procre

Vnde semē fœcundum dicatur. tio. Semen non idcirco fœcundum appellamus, quòd lùm ex sanguine quippiam generet: ita enim ne masculu quidē fœcundum haberetur: sed hinc quod dum alteri c funditur ad generandum conferat. Nunc autem quis monstrare possit, fœmineum nō opitulari masculo? Si

Controuersiæ solutio, ex Aristotele. bis permittetur Aristotelis rationem huc accommoda ea certè quanuis ab aduersario petita, rem nostram omn constituet, & quasi sepimento aliquo vallabit. Is enim turā ait maris ac fœminæ vtrunq; sextum in fruticibus scuisse, quòd sola vis mascula (licet terra materiam ei c ferat) non satis sit quæ procreationem in stirpibus effic

Qu

Quòd si in his, multo magis opinor in animantibus, quæ [p]ræstantiori sunt ordine, necessum fuerit maris ac fœminæ [vi]res coniungi, non idcirco duntaxat vt fœmina materiam [su]ppeditet, sed vt copulatis atque confusis amborum viri[b]us, semen vnum ex ambobus procreationi aptum profe[ra]tur. Hoc igitur integris absolutísque viribus præditum, [ta]nquam opifex in subiectam materiam incumbit. Hæc [d]e semine procreationis humanæ principio: nunc de mater[n]o sanguine differendum.

De menstruo sanguine. CAP. VII.

MENSTRVVM non quemadmodum semen vltimi alimenti, sed sanguinei portionem quandam esse hoc [es]t indicium, quòd non mariscæ, non fluxus sanguinis è na[ri]bus, non varices, non tale quicquam mulieribus magna [ex] parte accidere solet, quandiu id profluit: si quid horum [er]umpit, deterior fit menstrua purgatio, quòd huius mate[ri]a alio rapta dissipetur. Eorum animantiũ quæ viuum fœ[tu]m edunt, fœminas menstruo abundare necessum est, vt [h]oc fœtum quem stato tempore vtero gerunt, plenè alant [&] sustentent. Quò autem hanc alimenti vbertatem natura [su]ppeditaret, fœminam imbecilliorem frigidiorémque ma[re] constituit. Hic quidem quia plurimo calore circunfluit, [o]mne quod susceperit alimentum perfectè mitigat atque [co]quit: & si quid præterea redundat, id potenter discutit. At [fœ]mina quæ haud ita multum à mare perfectè calido dis[ti]ncta est, alimentum satis quidem conficit, infirmiorem [ta]men calorem obtinuit, quàm vt quod redundat possit [di]scutere. Proinde illi ex frigida imperfectáq; natura men[st]rui sanguinis vtilitas accessit. Quæcunq; animantia ouum [pa]riunt, nec fœtum in se viuum continent, mensibus non [pu]rgantur: minus enim sanguinis obtinent, aues quidem [qu]ia sicciores, pisces quia humore plurimo circumfluunt. [H]æc vna ratio efficit, vt in reliquorum animantium genere [m]ulier plurimum menstrui sanguinis emittat. Calida enim [&] humida est illius constitutio, caretque pilis, cornibus, vn[gu]lis, aliísque particulis, in quas solet cæteris ainmantibus [su]peruacua moles conuerti. Quæcunque porrò pleniùs gu[læ] ventriculi indulgent, & vitam inertem otiosámque tra-

Menstrui necessitas & productio.

Quę animalia mẽstrua habẽt & quæ nõ habent.

Quæ multum, quæ parum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ducunt, quoniam exercitationis defectu & caloris inop
minimum superuacui sanguinis discutitur, eius plurimum
coaceruant. Vnus ergo sanguis redundans, tum viris mate
ria prima sit seminis, tum mulieribus mēstrui. Vt enim ma
ribus, sic etiam fœminis circa annos pubertatis ingens inc
dit corporis vniuersi mutatio; ac tum temporis increscent
iam & vegetiore facto natiuo calore, pubes erumpit, vber
tumescunt, corpus libidine titillatur, exuberans sanguis c
lore veluti extenuatus diffunditur, víxque suis receptacul
coërcitus viam sibi parat qua dimanet. Quamobrem ha
ætate prodidit Hippocrates maribus sanguinis è narib
profusiones, puellis vero menstruorū eruptiones obti
gere. Illis siquidem venæ quæ ad nares constitutæ sun
his verò quæ in vterum, inque eius ceruicem inseruntur, f
ciliùs promptiúsque reserantur & patefiunt. Itaque qui
vena caua redundāt sanguis, in vteri venas perlabitur, ha
que copia & calore distendens aperit, vt ab earum oscu
stillās dimanet, profluátque è partibus obscœnis. Imminu
copia circumcisáque redundātia, quod reliquum est & co
pori necessarium venæ retinent: dum vero menstrui nil
amplius erumpet, quæ ad vterum pertinent ora venaru
sponte sua occluduntur & conniuebunt. Mensis vnius cu
riculo tantùm denuò congeritur & accrescit, quantum a
tè profluxerat, ídq; simili prorsus ratione, naturæ impul
per vterum deponitur. Non est autem quod aliquispiā
stimet, hanc duntaxat sanguinis redundantiam circuit
causam esse, quoniam iis etiam quæ sanguinis exiguum co
gesserunt, quanquam parciùs statis tamen circuitibus p
funditur. At huius circuitus causa aut in naturæ consuetu
nem, quæ omnia certis legibus, statísque periodis exeq
tur, aut in sempiternos & immutabiles lunæ cursus refer
da est: quæ vt luminum varietate, tum crescens, tum se
scens mensem dimetitur, sic hominis vt sanè reliquor
omnium humores, rata ordinis constantia regit atque n
deratur. Ne quis porro menstruum sanguinem existi
quasi affluentiam & exuperantiam esse sanguinis vtilio
& ei prorsum similem qui in venis pro alimento est, ve
equidem hoc loco pleniorem de illo rationem institui. I
rimum in mulieribus fieri author est Aristoteles, & cum
statis circuitibus profluit, genus esse quoddam sangui
vit

Quo tempore menstruum erumpat.

Quomodo sistitur.

Circuitus mensium causa.

Menstrui natura.

3. de hist anim. c. 9.

-ciatum, & quasi ægrotans. Etenim à puriore sanguine se- *Mēstruum*
-rnitur naturæ beneficio, præsertim decrescente aut silen- *quid.*
-luna. Hoc excidente, si nouella vitis tangatur, in perpe- *Menstrui*
-um læditur, steriles fiunt tactæ fruges, moriuntur insita, *pernicies*
-uruntur hortorum germina. Si omnino mulier prægnans *et maligni*
-terius menstrua supergrediatur, aut illis circumlinatur, *tas.*
-ortum facit: ei autem quæ vterum non gestat, concipien-
-spem adimit. Mulierum quæ purgantur spiritus & vapor
-ore, specula atque eboris nitorem obscurat. Gustatus hic
-guis canes in rabiem agit, homines autem miris crucia-
-bus affligit, comitialem morbum, pilorum effluuium,
-áque elephanticorum vitia infert: idcirco à veteribus in-
-r venena relatus, pari malignitate existimatur atque san-
-is elephantici potus. Hinc dum in muliere supprimitur,
-c statis temporibus emanat, ei etiam cui proprius est, de-
-tque familiaris esse, grauissima affert incommoda, visce-
-m abstructiones, tabem, cancrum, morbum comitialem,
-iúsque perniciei quamplurima. Quum itaque tanta sit *Fœtum mē*
-us pernicies, sitque vis ei tam pestifera, vix animum indu- *struo nō ali*
-fieri posse, vt ex eo fœtus in vtero gestatus alimentum
-pellat: imò tum optimè solet mulier vtero concipere quū
-hac fœda eluuie munda repurgatáque fuerit, quúmque
-urus existet tum vterus tum reliquus sanguis in corpore,
-quo demum fœtus aletur. Quanquam autem reliquo
-inceps temporis circuitu, vitiosus similiter ac prius con-
-ritur & accrescit, eo tamen haudquaquam fœtus conti-
-tur aut viuit, nec eum, sed quantum potest purissimum
-que suauissimũ pro alimento rapit sibíque iungit. Quó-
-m igitur corruptus ille sanguis, quem menstruum appel-
-uimus, in grauidis concedit? Pars exigua circa vterum in-
-eret in venis, pars maxima reliquo puriori sanguini per-
-iscetur. Hinc quia nequit naturæ vis omne illius virus mi-
-gare aut euincere, grauidis mulieribus plurima mala ob-
-eniunt, corporis grauitas, fœdus faciei color, lienis tumo-
-es, varices, malacia, atque vt in genere dicam, ab hoc reten-
-in omne morbi genus procliuiores sunt, quàm quæ vte-
-um non gestant. Hunc autē natura intus continet, ne si
-am patefaceret, cum eo vtile fœtus alimentũ simul ema-
-aret. Itaque natura nouæ prolis procreationem instituens,
-n vitæ discrimen plerunque parentem adducit. Non igitur

menſtruo fœtus alitur,ſi hac appellatione corruptum eum ſanguinem notamus, qui purgatio eſt & excrementum puris. At verò quoniam hoc nomine omnem ſanguinis ab vtero factam deiectionem ſæpius veteres ſignificarunt,ferè fit vt & fœtum ali & lac gigni ex menſtruo ſanguine pronuntiemus. De ſemine ac ſanguine menſtruo quid ſint, vnde & ex qua materia, & quomodo gignantur,dictũ iam ſatis eſt:nunc verò de hominis procreatione tradendum.

De ſeminis conceptione & prima hominis conſtitutione.
CAP. VIII.

QVONIAM in animantium genere conducebat marem & fœminã ſeparari,ſolers & prouida rerum natura,vt eos quandoque ad generis ꝓpagationẽ inuitaret,vt ne vniuerſum genus intercideret,libidinem quaſi ſtimulum ex ſeminis ardore vtrique iniecit: & partibus obſcœnis illecebras & admirabile congreſſus deſideriũ, vt ſua ſemina in vnum conferrent,alioqui prorſus inutilia futura. Quare prꝫter teſticulos,quorũ eſt ſemen generare,conditæ ſunt partes obſcœnæ,iiſque inſigniores duo nerui eximij ſenſus inſerti,qui viris deſinunt in glandẽ,venereæ voluptatis ſedẽ. Dũ itaq; qui concauus eſt in pene neruus, ſpiritus copia impletur,penẽ arrigit,viáſque diſtẽdit,per quas ſemẽ directè & impetu iaculemur. Veneris autẽ ingens facta delectatio ſeminis vaſa & teſticulos irritat. Hinc mirificè impulſum ſemen turgidũque ſpiritus & vbertate,vix poteſt ſuis vaſis contineri,ſed cogitur foras exilire ingenti voluptate, viris quidem quodam quaſi ſaltu ob viꝫ flexum & longitudinem, mulieribus verò languidiùs. Vt autem omnes hæ cauſæ maiores ſunt in viris quàm in mulieribus,ſic illos conſtat in coitu maiore voluptate teneri quã mulieres:quanuis hæ pluribus modis oblectantur,nẽpe dum ſemen erumpit, atque etiam dum vterus viri ſemen auidè ſuſcipit & amplectitur. Hinc Tireſias vates, qui vtrunque ſexum fingitur expertus,mulierum partes viſus eſt tutari. Porrò autem ſeminis emiſſio non fit in vteri ſinum, quoniam eius os internum conniuere occludíque ſolet, ſed in ceruicis fundum excidit ad os vteri,quo plerique ſeminis vaſa & teſticulos deriuari prodiderunt. Illic igitur viri & mulieris ſemina confluunt:

Seminis eiectio.

Seminis attractio.

hincque (vt author est Aristoteles) in vterum angusto ore rapiuntur. Profusio (inquit) seminis non intrò fit, vt quidam volunt, os enim vteri angustum est, sed antè, quo fœmina mittit vaporem illum nonnullarum recrementum: eodem enim mas etiam mittit quod fuderit, & aut ibidem manet semen emissum, aut intrò ab vtero trahitur, si calidus est & modicè temperatus. Cuius rei indiciũ quod locus qui modo madebat resiccatus mox sentiatur. Sic & Oribasius, Duo (inquit) orificia habet vterus, vnum interius, alterum externum in quod viri genitale semen conditur, in illud quidem non ingreditur, sed trahit vterus ad se semen, quemadmodum concurbitula. Idipsum videtur alio loco planiùs expressisse. Quemadmodum è profundis cuniculis ceruus serpentem narium inspiratu allicit, sic vterus viri semen è sua ceruice. Miror ab his atque etiam à vero Galenum desciuisse, qui putauit mulierẽ semen per cornua in solũ vteri sinum iaculari. Quum illa vterum gerens fortasse concumbet, quonam tandẽ semen id vteri sinu susceptum euadet? Obsignatum enim tum adeò est os vteri interius, vt nihil vel minimum subire possit aut excidere. Hoc si in præscriptum patiendi tempus intus contineretur, inutile prorsus & otiosum computresceret, & grauissima tum animi tum corporis incommoda necessariò inueheret. Hac forsitan ratione perterritus Auicennas, inconsideratè statuit grauidam mulierem, nullis virium conatibus, posse in concubitu semen effundere. Ad hunc itaque modum semen prolectat vterus, si quidem validus est & inanis, appeténsque veneris: atque si futura est conceptio, mulier quadã voluptate præsentit vterum gestire, miróque seminis desiderio totum in partes obscœnas prouolui, vt ei obuius ore quasi manu id excipiat, aut potiùs arripiat. Acceptum deinde continet auidissimè ac in sinus suos recondit, adeò certè id vndique comprehendens, vt nullum intus spatium inane sinat: quin in id sese contrahens, os suum adeò coarctat & claudit, vt ne vel minimum quidem dehiscat: ceruicis autem os quod est ad partes obscœnas, nunquam non patet. Sic quidem Hippocrates memoriæ prodidit, iis quę vtero gerunt vteri comprimi: hócque testimonio, si obstetrices immisso digito, os vteri conniuere sentiant, mulierem concepisse pronuntiant. Cæterùm si imbecillior erit vterus, quod in vitio-

2. de gene. anim. c. 4.

Apor. 23. lib. 6.

Obiectio contra Galenum.

Vterus vt semen comprehẽdat.

sis affectibus fit, aut si minus appetens erit seminis, vt in grauidis & in iis quarum libidinis ardor euanuit, quæque expletæ iam sunt venere: viri semen in ceruice aliquantum consîdens, mox foras excidit & elabitur. Id autem mulier fœcunda facilè apprehendet & retinebit, si integra sit valetudine, si pauco antè tempore repurgata & munda sit à mēsibus, si pariter cum viro aut paulò pòst id eiaculetur. Ita enim si eodem impetu atque vir semen emittit, aut si paulò antè cùm iam libidinis furor plurimum incensus est, vterus ingenti voluptate, & auiditate id allicit & in se recondit. Cōtrà verò si multò pòst aut antè quàm mulier, vir semē emittat, cùm nēpe vel nondum efferuescit, vel iam cessauit impetus libididis in muliere, vterus aut semen non prolectat, aut certè non continet: neque si continet, vtile id redditur, propterea quòd nimia mora à fœmineo destitutum est, spiritúsque totus euanescit. Neque profectò seminis attractio, neque retentio, conceptio est, tametsi id ratio nominis videtur indicare. Non raró enim auidus vterus semen attraxit, quod diu continere non potuit, sed biduo aut triduo siuit elabi. Est & cùm id diutius inutiliter reseruat, vti in mola, quæ nec conceptio vera est, huius enim mole opprimitur & laborat, perinde vt ventriculus cibo graui & immutabili, quem tamen traxit ac continet. Est igitur conceptio propria & peculiaris vteri actio, qua seminis potestas exsuscitatur, & insitum sibi munus reipsa obit & exquitur. Quemadmodum enim terra ferax & fœcunda exceptum semen suo calore fouet, deinde excitat, & ad parturiendum impellit, sic vterus fœcundus ingenita vi, quæ alteri nulli parti est concessa, sopitam seminis vim & delitescentem in eo potestatem excitat, & ad agendum extimulat, vt energia fiat & dicatur. Tum temporis semen opus aggreditur & suscipit, quod antè nusquam agere potuisset: alioqui enim mas solus in seipso generaret. Itaque seminis potestas in actum erumpit & exsuscitatur vteri vi: atque ea ipsa exsuscitatio conceptio est. Auicennas & qui eius institutionem sequuntur, perperam censuerunt seminis potestatem in actum erumpere ea corporis exagitatione, quæ fit concubitu. Primùm itaque vterus semen attrahit, attractum continet, contentum concipit: haud secus atque ventriculus tractum contentúmq; alimentum conficit: vt enim

Concipiendi rationes

Conceptio quid.

Auicennæ error.

conc

concoctio ventriculi, sic conceptio vteri propria est actio. Ex his profectò quiuis perspicere possit, quæ ad probam & exquisitam conceptioné desiderentur. In primis enim necessarium est, maris semen rectà affatímque emissum, fœcundũ esse, nec tenue vt vel serum vel aqua, nec mole exiguum, sed tale quale redditur à bene temperatis viris, non præter modum veneri indulgentibus. Deinde verò vterum repurgatum, seminísque appetentem, auidè hoc ipsum trahere è ceruice. Tertio tractum vndique amplecti ac continere, in totum conniuente illius osculo. Ad hæc vterum fœcundum esse, qui ad seminis conceptioné sit idoneus. Is autem est, inquit Hippocrates, qui mediocré ex omnibus obtinet tempera turam: nempe qui nec immodico frigore densior factus, maris semé refrigerat, oráque vasorum obstruit: nec humoris affluentia seminis fœcunditatem tanquam terra palustris extinguit: nec siccior alimenri vbertatem inhibet: nec calidior semen ipsum ardore torret & exurit. In summa omnis immoderata absit intemperies. At modicè intemperati optimè commodéque generant, si coëant cum intemperatis pari exuperantia in contrarium vergentibus, sese enim temperant & certa ratione moderantur. Cùm similibus autem si commisceantur, nequicquam valent producere. His ergo omnibus vniuersè concurrentibus, conceptio naturæ legibus fit: neque si vnum desideretur, fieri potest, vt conceptus ad absolutioné perueniat. Sterilitatis aut impeditę conceptionis causæ, huius loci non sunt, quod in præsentia ea duntaxat quæ natura ducę ac veluti magistra proferuuntur, persequi statuimus.

Quæ necessaria sunt vt bona fiat cõceptio.

Prima animalis conformatio. CAP. IX.

AGE verò iam vtero conceptum sit fœcundum semen, quid id deinde præstet ac moliatur enarrandum. Sunt quę non ex seminis materia procreantur: sanguinea tamen animantia è semine omnia lucem accipiunt, oriuntúrque hoc à mare in fœminam emisso. Maris ac fœminæ fœcunda semina, vbi consentanea quadam moderatione opportunè conuenient, mutua quidem amicitia tanto complexu iungentur, veréque permiscebuntur, vt fiat amborum vis vnica eadémque natura. Mox deinde suscitata vis illa in se-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mine latens,huius materiam variè distrahit,eiúsque partes secernit:non enim est exquisitè vnum & omni ex parte con simile.Itaque statim primo & altero die, partes seminis tenuiores,calidiores,& spiritus magis participes, intro & in medium totius molis se recipiunt,crassæ verò ac magis terrenę illas ambiunt & circumcirca obuallant:ex quibus durioribus factis atque coactis vteri contagione & calore, obuoluentes fœtum membranæ proferuntur. Omnium extima ac prima fit allantoïdes ,à farciminis specie appellata: tenuis ea quidem & inualida,& angustior quàm quę totũ conceptũ circumplicet & inuoluat,longis tamen & arctis processibus ad vtrumque apicem porrecta:per hanc membrana chorion dicta,vteri apicibus annectitur.Sub hac tota seminis pars exterior & magis terrena (semper enim semen sese colligit in angustum,& parte sui media vires obtinet multò maximas)qua vterum contingit,in membranam alteram concrescit,quam Latini secundas , Græci χωρίον appellant. Semen etenim quia lentum est,& omni ex parte cohęret ,calore crassius fit & magis cogitur,ob ídque externa & summa eius facies in membranę constantiã coit,

Cotyledones. Leuis autem cùm sit,vtero committitur & adhærescit per ora vasorum quæ in vterum desinunt:ea dicuntur acetabula,per quæ semen alimentum ad se rapit: perferatur enim membrana,vt quæ mollis adhuc & recens sit coacta. Præter has autem & tertia quædam amnios appellata gignitur,circumcirca vniuersum conceptum amplectens & inuoluens,valida certè & futura sudoris receptaculum. Ab his autem ad reliquum semen conuertamur. Quod intrò conclusum est tenuius,multo etiam magis calore diffunditur,hinc mox turgescit spiritum concipiens,vt inquit Hippocrates. Per id temporis quicquid in semine tenue est,i in spiritum abit,non eum quidem venti flatúsque plenum non enim tum vterus flatu turget,aut eius distentione tor quetur,neque per vteri ceruicem flatus vlla vis erumpit.A verò sic in spiritum id verti putemus,vt spiritus ille calor omniúmque facultatum moderator, & primus procreatio nis author,in seminis medium se colligat:non enim (multi Aristotelem interpretantur)is euanescit, aut auol à semine,sed in eo persistit omnium partium conformat & opifex,in quibus radicitus ac penitus inhęrens prima

Amnios.

Spiritus in semine opifex qualis & vnde.

p

partium omnium natura, hásque vbi conformauerit, postea semper assistens, in omnem vitam quantum potest diutissimè & saluberrimè conseruat. Itaque hic spiritus non modò primum vehiculum, & instrumentum est procreatricis facultatis (in eo enim constituta est summa illa diuináque vis conformandi) sed etiam reliquas omnes naturales, quibus nutrimur & augemur, earúmque auxiliarias is vnus in se omnes sustinet & comprehendit. Ex quibus planum euadit spiritus & omne facultatum genus ex semine initium originémque ducere. Hoc pacto quod nuper simplex semen erat à parentibus emissum, naturę rationem sumit: aut si explicatius hoc dici mauis, quæ prius in semine sopita erat naturæ vis & quasi intercepta, tum ad agendum exsuscitatur, dum primũ id innatum sibi officium peragit, quod diximus cõceptionẽ esse & nũcupari. Ambiguum enim est, an otiosum semen possis naturam appellare, quemadmodum nos rectè vocare solemus dormientem musicum. Itaq; hic spiritus facultates habens & naturę instrumentum, tres bullas in medio semine constituit quasi guttas perlucidas, quæ tum proximæ sibi rudimenta quędam & principia exhibent trium principiorum, cordis, iecoris & cerebri. Non tamẽ spiritus in his quasi fixus inhæret, sed per totum seminis corpus vagatur, nunc quidem ad externa pergens, nunc vero crassiusculæ iam membranæ occurrens, & ad seminis medium refluens, vt ab Hippocrate commemoratum est. Nulla enim pars seminis ab huius cõtagione immunis est, imò hic simul cum natura quoquouersum se diffundit & cuncta tranat. Efficientis siquidem naturæ vehiculum est & instrumentum, quæ effingit partes singulas. Has autem quia totas per intima conformat, si verum est Aristotelis decretum, omnem actionem contagione perfici, necesse quidem est totas eas penitus attingat, neque duntaxat extrinsecus vti statuarum fictor, qui in interiores materię partes minimè descendens, neque his manum admouens, rudes omnino & impolitas relinquit. Iam verò ad institutum reuertor.

Rudimẽta triũ principum partium.

Vt de partium corporis principatu, ita & de confirmationis ordine magna quidem contentione certatur.

CAP. X.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Cor ex Arist. primum conformari.

ARISTOTELES venarum quemadmodum & arteriarum originem, & tum mouendi, tum nutriendi principium cor institués, non abs re, dum sibi suísque principiis vult consentire, hoc contendit primum effingi & seorsum consistere in iis animalibus quæ sanguine prædita sunt. Id enim primum cohęrere atque cõstare necesse est, ex quo incrementum &motus cæteris partibus accedit. Quapropter (inquit) si quid tale est, quod in animalibus inesse necesse est, in quo omnis naturæ principium atque finis consistat, id primum quidem fingi & præ cæteris conformari necesse est. Eiusmodi autem cor esse ait, idq; sensu primum percipi. Adhæc quum per obitum cor postremum vita priuetur, id quoq; ait primum viuere. Omnibus siquidé commune est, vt quod primùm constitutionem & ortum acceperit, id postremò deficiat, quasi natura decursionem reducem agens, à calce ad carceres, vnde initium sumit redeat. Quod autem primum gignitur, id esse vitæ & animæ sedé, ab hoc deinde cętera membra suo quæque ordine conformari. Cuius nonnulli modestiorem, nterpretationem subiiciunt, vitalem calorem in corde fixum atque stabilem, in seminis materiam influere, ex qua partes omnes conformat.

Cõfutatio. Hęc autem medici haudquaquam recipiunt, neque fatentur cor venarum esse originem: neque similaribus dissimilaribusque partibus motionis nutricationísve principium existere: neque id ante cætera gigni. Rursum neque nouissime id per obitum vita omni deficere, quamuis fortasse motu concuti, calere, ac vitales functiones obtinere videatur. primum vitæ genus, quod naturale appellant, perfectiori quodam ordine statuunt homini inesse quàm plantis. Hæ quia aluntur & increscunt, viuunt quidem, at non vitali eo calore & spiritu, qui animalibus ex corde proficiscitur, quãdo nimirum nec cor, nec quicquam quod illi proportione respondet, obtinent. Fœtus ex semine recens conformatus, aut secus atque stirpium genus, iecoris beneficio viuit. Hęcq; illi prima est & simplex viuendi ratio, quæ quoniam ad vitam animantium tuendam non satis esse potest, temporis prolapsione perfectionem quandam consequitur ex corde, quod ingenti caloris & spiritus copia hanc actionem vegetiorem absolutioremque reddit. Solet tum tempori animantium vita ipsaque vis & spiritus vitalis appellari

nemp

nempe quorum appulsu præstantiore quodam viuendi munere conceptum viget quàm planta. His certè rationibus conficiunt, non cor sed iecur primum viuere, & primũ conformari. Hæc ita quidem variè disputari solent ratione vtrinque probabili. Cæterùm si de obscuris non modo ingenij acie, verumetiam obseruatione iudicandum est, conceptum intelligemus nunquam otiosum esse, sed statim initio partes omnes eius in suum quodque opus incumbere: fœtus partes æquè omnes conformationis suę adumbrationem & rudimentum nancisci, licet non pariter omnes summam consequantur perfectionem. Nam ex puriore & vegetiore seminis portione quæ in vteri medium cõcedit, loci tepôre suscitatur solidarum partium materia, quę spiritus omniúmque virium & facultatum atque etiam opificis nostri sedes est. Hic protinus quasi discusso torpore exurgit, in actúsque proprios erumpit: ac primùm multo spiritu turgescens se diffundit, omniáque permeans, partes varias quę sunt in semine (hoc enim simplex nõ est & vniusmodi, quãquam tale apparet) secernit calidas à frigidis, tenues à crassis & terrenis, vt singulę demum in propriam naturam recedant, & his partibus effingendis suggerantur, à quibus olim decesserunt. Seminis portiones quæ à tribus parentum principiis defluxerunt, comparent in primis medio semine in tres quasi bullas digestę spiritu facultatéque confertas: quæ rudimenta sunt iecoris, cordis & cerebri. Ac tum etiam generans facultas seminis materiam commutat, aptamque reddit efformationi: & idcirco alię portiones crassiusculæ apparent, quæ in ossa obituræ sunt, aliæ tenues ac liquidę, ex quibus nerui fient & venæ atq; membranæ. Sic omnium præparatio quædam instituitur ad futuram conformationem. Huius operis nonnihil iam die septimo cerni potest, et multo apertius decimoquinto, quum in semine iam conspicuæ sint partes & substantia & situ discretæ. Post id temporis ex idonea materia conformatrix facultas opus aggressa, primùm rudia & inchoata principia, cor, iecur ac cerebrum in propria loca seiungit, propriáque figura ac specie exornat: simul & membranæ fœtum obuoluentes robur nanciscũtur. Mox in his venæ & arterię effinguntur omnes in fœtus vmbilicum deductę, & quarum oscula polyporum modo acetabulis vteri cohærent. Tum temporis è iecore

tum vena porta, tum caua multiplici sobole dispergitur, & è corde arteria, è cerebro spinę medulla caudicis instar, è qua & nerui filis aranearum tenuiores emergunt, ventriculus, intestina, vesica, cordis inuolucrum, hypezocua membrana, atque peritonęos, duplex meninx, omnes denique membranę firmo robore obtenduntur. Cutis concrescit omnia contegens ex ipso quoq; semine, non vt quidam prodiderunt ex carne aridiore facta. Ossa figuram sensimque duritiem conquirunt, ex coarcto & verè concreto semine. Ab ossibus quicquid vi caloris spumæ modo emanat, id partim iuxta ossium extrema reponitur ad vinculorum conformationem, partim circuncirca & in longum effunditur vt membrana fiat periosteios Græcis appellata. Die quidem vicesimoseptimo partes omnes & dispositæ & conformatæ quodammodo iam apparent, sed perfectè in maribus die trigesimo, in fœminis trigesimosexto. Hactenus sola existit solidarum partium conformatio ex puro semine, quod quantulumcunque initio conceptum est à parentibus, id nihil auctum, nihil amplificatum satis est partibus omnibus conformandis. Tum inde sanguis ex vtero prolicitur, qui primum circum iecoris spermaticas fibras atque rudimentum concrescens, totam illius molem & substantiam constituit. Id quidem sępe obseruauimus die quadragesimo eiectum fœtum, semidigiti, aut (vt ait Aristoteles) formicæ maiusculæ magnitudine verè ac prorsus conformatum, & cuius partes omnes excepto iecore albæ ac spermaticæ cernebantur. Caput par erat auellanæ, & maius quàm pro reliqui corporis ratione: oculi vt cancris exerti: nasus, auriculæ, brachia, manus, crura, pedes, hísque secreti digiti: penis conspicuus sub quo scrotum milij magnitudine, superiora autem inferioribus maiora, nullo ossium robore, sed flexibilia quò cunque ducerentur. Omnia contecta cute tenuissima, pellucida, per quam interiora cernebantur, alba quidem omnia, fibrosa & seminis ęmula, nullo carnis aut sanguinis rubore perfusa, vnum tamen iecur rubrum inerat, amplum & recèns concreto sanguini persimile: in quod ex secundis per vmbilicum venæ ferebantur sanguine confertæ fœtum posthac nutrituræ. A trigesimosexto aut quadragesimo, conformatæ partes solidæ nutriri incipiunt & carne fulciri, ídque iecoris beneficio, quod omnibus alimen-
tu

mentum conficit & miniſtrat. Senſim ergo natura carne eas implet capacitates, quæ inanes inter ſpermaticas fibras ntercider ant, pictoris exemplo, qui primùm imaginem rudibus lineis adumbrat, mox vario pigmentorum genere lluſtrat & perficit. Caro igitur ex materno ſanguine fibris accreſcit mucoſa & lenta cuique parti ſua: fit autem ea tum n muſculis, tum in aliis partibus, coacto frigoris vi quod n eas illabitur alimento. At verò quoniam magna eſt parium tum in dignitate, tum in facultatum robore varietas, ieri omnino nequit, vt gubernatrix omniũ natura omnes æquè promoueat: ſed dũ ipſa vniuerſim in omnes vires ſuas xercet, accidit vt aliæ partes citius, aliæ tardiùs formã conſequantur, & genitæ appareant: ac tum primùm vſu quodam dicere ſolemus naturam eas partes procreaſſe. Proinde ſi quis à veteribus cõformatarum partium propoſitus eſt ordo, non agentis eſt naturæ, ſed effícti operis. Sic quidem t eximius Hippocrates de his ſtatuit. Membra ſimul omnia conformantur & increſcunt, nullúmque prius aut poſterius altero: maiora verò natura priuſquam minora comparent, quum tamen nihil priora ſint. Non ergo pari tempore ornantur ac perficiuntur omnia, ſed quædam citius, quædam tardius, prout quæque ignem nutrimentúmque acta ſunt. Ergo ſi quem in genere procreandi ordinẽ ſpees, ea pars primùm gignitur, id eſt, genita apparet, quæ dinior eſt, motúſque principium in ſe obtinet: valentiore em ea facultate, tum generante tum propria agente præta eſt. Poſt hanc verò cæteræ, quæ illi ſunt vtiles, & quæ ius gratia conſiſtunt. Sic igitur ſuperiora inferioribus, interiora externis, & ſpermatica ſanguineis prius orta appant: ac inter illa quæcunque præſtantiora ſunt, priora ſunt teris, licet ſępe poſterius compleri ac perfici cernantur. c enim tres principes partes, cor, iecur & cerebrum, priuſam vmbilicus aut cæterorum quicquam procreationis e primordia ſumunt, tametſi omnium primus vmbilicus rfectè conſiſtit. Hac igitur via & ratione, quid poſt quod t quærendum eſt.

De fœtus perfectione & complemento. CAP. XI.

PECIE atque forma modò adornatus fœtus, totus tenellus eſt, omníque ex parte præ immodico humore len-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tus & muci plenus, ob idque ad omnes actiones minus ac
commodatus. Reliquo deinceps tempore, dum vi calori
assiduò aridior fit & siccior, cuncta firmantur, membranæ
Quādo primum sentit fœtus. nerui, atque cutis, vngues in extremis digitis, ac pili in capi
te radices agunt. Sensus autem facultate fœtus illustratu
circiter diem sextum & trigesimum. Vbi autē iam ad men
Quādo primùm mouetur. sem tertium mas peruenerit, fœmina verò ad quartum, fir
matis ossibus ac paulo durioribus factis, moueri inquit Hip
pocrates, ac calcitrare incipit. At certè siue mas, siue fœmi
na geritur, aliæ prægnantes semper die quadragesimo se
cundo, aliæ mense tertio, aliæ nonnisi medio prægnation
cursu eum loco dimoueri sentiunt. Eadem quoq; prægnan
aliàs secundo & quadragesimo die, aliàs quarto mense pr
mos motuum insultus obseruat, quum quasi volitantis mu
scæ excussionem vel titillationem percipit. Tanti causa di
criminis non sexui, sed vel robori bonæque constitution
fœtus, vel prægnantis naturæ tribuenda est. Quanquam ho
tempore vnaquæque particula conformata apparet, non
dum tamen integrè consummata est atque firma. Proind
hinc ad nonum vsque mensem, quo fœtus lucem ortúmqu
accipere consueuit, perficiuntur singulæ, nutriuntur & i
crescunt. Tum deinde quum fœtus id magnitudinis & r
boris cōsequutus est, vt seipso regi & ore sumptum alime
tum cōficere valeat, amplior factus, vberiorémque cibu
expostulans & aërem ampliorem, quem ad natiui calor
Situs infātis in vtero refrigerationem spiritu ducat, viam & egressum ipse sibi f
cit. Vtero gestatus, incuruus totus ac contractus, talos
nates applicat, manibus genua apprehendit, in quæ cap
sic demittit, vt oculi manuum pollicibus veluti affixi h
reant, nasus verò inter genua procumbat. Prior corpo
pars in matris abdomen, posterior in dorsum vergit, si m
geritur: nam fœminæ aduerso situ collocantur. Hac aute
ratione alitur fœtus in vtero. Singulis acetabulis tum ve
rum tum arteriarum ad vterum pertinentium alia adn
Vmbilici vasa. sunt vasa carne suffulta per secundarum medias region
dispersa, quæ tandem in vmbilicum coëunt, ex quibus f
tus sanguinem & spiritum assiduò rapit. Duæ siquidem
vmbilico cernūtur arteriæ, in ramos arteriæ maioris lu
bis subiectos insertæ. Totidem venæ ex vmbilico in vn
coëunt, & in iecoris caua pertinent: vt qui per has ex sec
dar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dărum venis tanquam ex radicibus (alitur enim fœtus authore Hippocrate vt cuncta humi naſcentia) tractus eſt ſanguis, rurſum in fœtus iecore perfectioné ſuſcipiat, & quaſi noua mutatione familiare id fiat alimentum. Hinc per venam cauam quoquouerſum deriuatus, partibus ſingulis pactionem affert: omnes quippe hinc alimentum capeſſunt. Concoctiones iecoris quæ perfectior quædam eſt αἱμάτωσις, quatuor humorum differentiæ gignuntur in fœtu, haud ſecus ac in adultis. Vrina licet pauca (quo enim ſanguine fœtus alitur, is iam in matre ab vrina magna ex parte fuerat purgatus) in renes & veſicam ſecernitur: hinc autem effluit, non quemadmodum nobis per veſicę ceruicem, ſed eo ductu qui in fundum veſicæ inſeritur, redundat in vmbilicum, indeque ſpargitur ſub membranam allantoïdem, vbi collecta ſeruatur ad pariendi tempus. Alterum vniuerſi corporis excrementum, quod ſudor eſt, ſub amnion membranam excipitur, eóque fœtus circunfuſus eſt, vt cutem vſquequaque contingat. Inter allantoïdem tunicam & chorion nihil incidit: ſed hæc quaſi cõtinuatæ ſunt Nullum excrementum ex aluo fœtus deponit, cùm neque ore cibum capeſſat, neque ventriculo concoquat: tametſi recens in lucem editis ex aluo elabitur quippiam ſimile craſſo, nigro & lutulento ſanguini: quod iecoris recrementum eſt, ex cuius cauis in inteſtina exciderat, in quibus cumulatum ſeruabatur in pariendi tempus. In hunc igitur modum alitur, augetur, perficiturque fœtus. Cæterùm circa nonum menſem factus grandior, copioſiore (vt dixi) egens alimento & ſpiritu: diutius includi nõ patitur. Proinde primũ ſeſe conuoluit, capútq; inclinans pudendo offert, crura ac reliquos artus in ſublime extendens. Id autem nonnunquam molitur vno mẽſe ante partũ. Ac ſic ſe inuertẽs nihil defringit, quòd laxior ſit vmbilicus, duos plerunque cubitos longus, multis modis & inuolucris fœtũ præcingens. Inſtante partu ille calcitrans, primùm amnion membranã manuũ pedũmq; crebra impulſione diſrumpit, ac tũ miſcetur vrina ſudori. Poſt hæc verò maiore impetu ſeſe cõuolutãs plurima acetabula diſſoluit: eo tẽpore mater ventris tortiones experitur, defluítq; ſanguis in vteri capacitatem. Poſtea verò ſecundæ ab acetabulis pelluntur, & reliquæ diſcerpuntur mẽbranæ, ac tum aquæ ex vtero defluunt: cúmque nil amplius hæret, fœtus excidit

Vrina fœtus vbi cõtinetur.

Vbi ſudor.

Infantis excluſio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ceu maturum malum ab arbore, soluto sponte pediculo. Hæc quidem fœtus molitur. Vterus vero qui nouem continenter mensibus tota ceruice connixerat, fœtum auidè comprehendens, tum os paulatim aperit, ac primum quidem ita diducit, vt obstetricibus minimum in id digitum immittere liceat: dehinc vero amplius, vt obstetrices allantoidem tunicam, & quas vocant aquas ori obuias percipiant. Ab his vero ore ad fœtus prolapsionem satis patente, vniuersus vteri fundus, quamproximè potest ad os se contrahit fœtúmque foras propellit: cui & aliæ quæ circumstant partes suppetias ferunt. Ipsa quoque mulier non mediocriter sibi ipsi opitulatur, & viribus connititur ad fœtum strenuè excludendum, contractis intentísque his qui in abdomine sunt musculis. Fœtus in os vteri delapsus, capite corpori viam parat, séque foras dat per lubricam ceruicem, vt quam copiosus effluens humor perfuderat. Multa igitur in tam difficili arduóque opere conueniunt, fœtus, mulier & vterus, quem ipsi aliquando vidimus tanto impetu fœtum extrudere, vt simul foras excideret. Quo autem pacto os vteri tantopere dehiscat, vt per id fœtus elabatur, nescit Galenus, nec aliud quàm admirari potest. Auicennas autem in ea est opinione, vt existimet, pubis ossa tum necessariò se iungi, horúmque commissuram quasi dissolutam patere: quod tamen fieri nulla ratione potest, nec est vsu deprehensum: rectum tamen intestinum & podicem grauissimè pre- mi constat. Ita quidem ex naturæ præscripto paritur infans, mas quidam facie ad matris podicem, fœmina vero ad partes obscœnas conuersa, quoniam in vtero illis quoque contrarius situs erat. Fœtus exitus angustia secundas exuit & inuertit, quę & mox fœtum sequentes cernuntur vmbilicum foris habere. Vix dum editus infans eiulans vociferatur, & sine magistro, duce natura lac è mammis exugit, quod e magna profusione reconditum fuerat: sanguis enim qui mensibus singulis excerni consueuerat, subsistit non in ipso quidem vtero (illic enim concresceret in grumum) sed venis maioribus. Hic in vniuersum corpus redundans tres distribuitur portiones. Prima ea est quam fœtus per cetabula vi sua pro alimẽto trahit, hæcq; non modo me- strui, sed etiam totius materni sanguinis (vt Auenzoari cr- dimus) pars est syncerissima & longè optima. Altera sangu-

Pariendi modus.

15. de vsu partium.

nis portio, nullo item contaminata vitio, cùm primùm fœtus mouetur, in mammas concedit, vt naturæ mutationibus in lac conuersa, recens nato infanti familiare & conueniens suppeditet nutrimẽtum. Tertia in ipso iam partu & multo pòst tempore copiosè è venis per vterum dimanat. Tres eę portiones in superuacuo mulierum sanguine continentur, & mensibus singulis naturæ impulsu foras exturbantur, híncque menstruorum nomen inuenerunt. Vna tamen ea portio quę in pariendi tempus reseruata foras propulsatur, verum est menstruum nutricationi ineptũ, non molis tantummodo copia, verumetiã qualitate noxium & infestum. Tanta autem cùm sit menstrui pernicies, quemadmodum suprà diximus, mulier si à partu non commodè expurgatur, vita est in discrimine. Qua ratione motus Hippocrates, nec dies viginti nec quinque & viginti, mulieri expurgandæ satis esse pronuntiauit: verùm omnino aut duos & quadraginta, aut certè triginta. Quæcunque grauidis sub partum incidunt symptomata, maximè verò malacia, cordis dolor, & appetentiæ deiectio omnia verus hic menstruus humor prorsus accersiuit. Vterum diuturna obseruatione animaduersum est, mulierem quæ profluentibus menstruis fortè conceperit, fœtum edere ad elephantiasin propensum, definitúmque est à quibusdam, quoto ætatis anno illa in conspectum se dabit. Huius causam statuunt, quòd per id temporis fœtus necessario augetur & increscit ex menstruo prorsum vitioso & corrupto, quod suæ perniciei radices agens tandem suam prodit malignitatem. Si verò haud ita multùm antequã menses erumpere consueuerunt, mulier concipiat, quoniam iam quiddam in venis huius est menstrui, in lucem proferetur infans in multos certè morbos procliuis. Fœliciter autem & integra sanitate hic ortum accipies, quem nuper expurgata mulier conceperit: nisi aliunde à parentibus vitium quasi hæreditate contrahat. Iam de infantis figura & similitudine.

Purgatio mensium post partũ.

Veri menstrui pernicies.

Quibus ex causis fit, vt nati parentibus similes dissimilésve sint.

CAP. XII.

HVIVS quæstionis ardua & tanta obscuritate inuoluta est inuestigatio, vt quicũq; in hac versati sunt veteres, de causa dissentiãt. Quo autem hæc breuiter summa

Triplex similitudo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tímque perstringam, omissa Aristotelis de hisce sententia, triplex in primis similitudinis genus commemorem, vnum in specie, alterum in sexu, tertium in effigie. Quæ in specie existit similitudo, maximè ex subiecta materia proficisci-tur. Hinc quod ex animalium diuersi generis concursu pro-gignitur, propius ad fœminæ quàm ad maris speciem acce-dit. Vt ex oue & hirco, ouis gignitur pilis duris & longis con-sita: contrà vero ex capra & ariete, capra fit pilis molliori-bus: hæcque proportio retinebitur, si canis & vulpes, vel asi-nus & equa coëant. Qui certè euentus argumento est mul-tò copiosiorẽ fœtui materiam à fœmina quàm à mare con-ferri. Cùm autem mas nihil nisi semen suppeditet, conse-quens est ipsum quoque semen fœtui pro materia subiici: alioqui fœtus matrem omnino exprimeret & specie refer-ret, quod perspicuè falsum est & inane. Sexus porro ex tem-perantia & moderatione agẽtium & principum quæ in se-minibus insunt qualitatũ emergit. Si enim vtriusque paren-tis semen calore siccitatéque plurimùm excellat, mas pro-creabitur: contrà si frigus humórq; vincat & exuperet, fœ-mina. Sexus discrimẽ non solum ex partibus obscœnis, sed etiam ex reliquo ferè corpore spectatur: ex barba, partium amplitudine & voce. Ergo ex robustis parentibus, calidis, & temperantia quadam venerem exercent, mas ferè exsuscita-tur: rursúmque à dextri testiculi semine & in dextro vteri si-nu, mares; à sinistris vero fœminæ. Formæ & effigiei simili-tudinem robori facultatis conformantis, quæ in semine opi-fex est, Galenus refert acceptam. At ne quis inferat, oporter semper fœtum patri similem gigni, quòd patris semen va-lidius sit materno: inquit fœmineum quandoque præpol-lere, præterea quod nouem mensium spatio vim pluri-mam sumit ex menstruo, atque hinc accidere ait vt fœtu nonnunquam matri similes euadant, aut interdum vna par-te matrem, altera patrem repręsentent, cùm neutrum sem reliquum prorsus euincit. Hęc autem sententia vix sibi con-stat, quòd effęctricem conformatricémque vim non mo-dò fœmineo semini, sed ipsi quoque menstruo conceda Sed neque ex iis rationibus causam reperiet, quamobrem fœtus plerunque alterius ignoti speciem similitudinémque gerat, qui nihil ad procreationem contulit. Quum etiã m matris effigie in lucẽ editur, rationẽ statuit, quòd in vtriu

Species seu genus.

Sexus.

Effigies.

Disputatio de effigie.

qu

que semine calor & siccitas excellant: quæ pudenda foras protrudant, ac reliqua depromant quæ masculi sunt sexus, sed tamen inquit in fœmineo vis effingendi præpollet. At si vis hæc (vt idem quàm pugnacissimè tutatur) temperamentum consequitur, quî fiet vt musculum semen temperamento sit potentius, fingentem autem facultatem habeat imbecilliorem? aut vndenam accidere possit, vt tanta vis conformandi insit fœmineo semini, quod nihilominus constanter asseuerat crudum esse frigidum & aqueum, semperque masculo imbecillius? Probabilius est igitur, vehementi comprehensione & firma grauidarum cogitatione vim eam quæ fœtum conformat, duci atque gubernari. Huius enim quæ potissimum data est hominibns, tanta vis est & potestas, vt sicuti plerunque corpus cogitantis immutat, sic & in conceptum semen vim suam conferat. Hoc testimonio quòd dum mulieri quæ nuper vtero conceperit, vel cerasum, vel fragum, vel vinum in sinum effundetur, si animo id grauiter ferens vehementer apprehendat, ibidem infanti nota inuretur. Par ac similis est eorum ratio, quæ in malacia accidunt, si grauida eo cuius flagrat desiderio minimè potiatur, infans illius signum geret. Veterum etiam literis proditum est, mulierem albam prolem nigram genuisse, hinc duntaxat, quòd fixis oculis intentóque animo diu Æthiopis imaginem comprehendisset. Si pauo dum ouis su.s incubat, linteis albis circumtegatur, albos omnino pullos, non gemmantis coloris edet: quemadmodū etiam gallina colore varios emittet, si variè picta oua foueat. Hæc quum multorum animaduersione comprobata sint, similitudinis quę in effigie est, ea iusta causa videri potest, quam Plinius commemorat, è celebri quopiam authore depromptam. Hausta (inquit) imago sub ipso conceptu, similitudinum rępucatio est. Cogitatio enim vtriuslibet parentis animo subito transuoluans, effingere similitudinem existimatur. Hinc alios auis similes, alios patribus enasci videmus: nonunquam ex albis parentibus in AEthiopem partum ipsum degenerare. Suntque plures in homine, quàm cæteris omnibus animalibus differentiæ, quoniam velocitas cogitationum, animíque celeritas, & ingenij varietas, multiformes notas imprimit: quum cunctis animalibus immobiles sint animi & similes omnibus, singulisque

Vera effigiei causa

Demõstratio.

Lib. 7. de natu. hist. cap. 1.

in suo cuique genere. Hæc ille, quibus ego prorsus assentior, & verè (vt loquar) omnino mihi persuadeo, vim formæ effectricem à cogitatione duci & ab ea vna regi. Atque hæc de similitudinum causis, in quibus neque vitiosas neq; monstrosas affectiones quæ præter naturam sunt, intelligi velim. De gemellis nunc reliquū est, vt breuiter disseramus. Si quod semen vir eiaculatur, statim dilapsum vteri sinus ambos ex æquo subeat, eisque conclusum foueatur affluente tum muliebri semine gemelli procreantur, authore Hippocrate, quanquā Aristoteles aliam causam refert. Si æqua partitio non est contingit molam cum fœtu haberi. Qui gemelli vnius sunt sexus, iisdem secundis inuoluti, simplici duntaxat membrana seiunguntur, suum quisq; tamen vmbilicum, propriásque tum venas, tum arterias obtinet. Qui verò diuersi sunt sexus, diuersas quoque secundas acceperunt, eásque prorsus diremptas. Ergo locorum in quos seorsum semen inciderit distinctio, fœtuum numerum designat: quos (tametsi complures erunt) vnus idémque concubitus instituit. Si enim postea ex alio congressu semen vtero concipitur, quod mulieri per quam raro, canibus autem & aliis plerisque animantibus frequentiùs accidit, gemelli non fiunt, sed ea fit quæ superfœtatio dici solet. Non enim vno tempore, sed dierum interiecto numero eduntur ij fœtus; éstque vt concipiendi sit & patiendi tempus varium. Corporis moles ad alimenti sanguinísque materni bonitatem & vbertatem, amplitudo solidarum partium ad paterni seminis copiam, proceritas ad eius naturam refertur: ea enim plerumque artus ad iustam parémque magnitudiné porrigit. Mulier eadem ex pusillo viro pusillum, ex procero procerum fœtum parit; rarò tamen vir ex diuersis mulieribus dissimilem magnitudine prolem suscitat.

Gemelli vnico fiunt concubitu.

Vnde & quonam ordine animæ facultates conceptui tanquam genitæ accedant: nec esse præterea dubitandum an semen pars fiat conceptus. CAP. XIII.

POSTEAQVAM vniuersam fœtus procreationem sumus exequuti, tempestiuè postremo loco de animæ viribus & earum ortu (quisquis est) disseremus. Repetenda autem sunt quæ semini inesse demonstrauimus, nempe fœcundum, animam in se continere, tum naturalem, tum sensus

sus participem, ídque potestate non reipsa & energia. Nemo enim semen animam iam habere, vti neque profectò animal esse dixerit, quod tamen vt euadat, potestatem & vim habet. Præditum enim est diuino & cœlesti calore, qui non in elementis, sed in spiritu quodã est æthereo. Hic autẽ spiritus sentientis animæ sedes est & vehiculum primúmque agendi instrumentum: atque in omne seminis corpus penitus immergitur, eiq́ue fœcunditatem conciliat. Hic à corpore inseparabilis est, nec per se potest solus constare, vti neq; anima cuius est sedes. Quod si a materia nunquam seiungitur anima, neq; ea diuinitus, neq; aliunde extrinsecus accessit. Quocirca vt in omni animantium genere mas præcipuam seminis substantiam, ita sanè & animę vim statim primo ortu vnà cum spiritu confert. Primum tamen in semine delitescens, sensum latet, nec magna ex parte cernitur, quo tempore potestate dicitur inesse: at in progressu teri vi excitatur, & opere se ostentat. Nam mox simul ac semen concipitur, vis conformandi exurgit quam nonnulli iunt veluti idolum quoddam & ideã generantis esse. Hæc bi fœtum totum conformauerit, superuacua omnino ercidit & euanescit, vt multorum fert opinio: at verò quoiam postea in adultioribus dentes gignit atque profert, ectius putem illã seruari, sed idcirco otiosam, quod ei det materia: Nutriendi insequitur facultas perpetua, & quæ unquam viuum animal deserit. Hæc à parente defluens, on (vt putauit Auicennas) in fœtu perit, vt ei mox alia fficiatur vegetior: sed quasi repuerascens perpetua sit, non cus quàm quæ in stirpium seminibus inest. Eadem de sentente facultate ratio est, quæ in fœtu redintegrata, interim io sopitur dum fœtus perfectior euadat, tum deinde in tum prodit, suáque depromit opera: his demum mouendi s appellit. Cęterùm princeps pars ea animi quę mens apllatur, & rationis pręstantia excellit, separabilis quum sit orpore, nequaquam in materia potestate continebatur, qua demum temporis progressu erumperet. Alioqui en immersa corpori, ipsiúsque egens perpetuo, nec ratioari, nec intelligere, nec aliud quicquam citra organum rporeum possit efficere. Ab summo rerum autem conore primùm creata, in præparatum instructúmq; infancorpus vniuersum, temporis momento commigrat, id-

Spiritus qui in semine est præstantia.

Infantis sẽtiẽs anima ducta est à parẽtibus.

Naturalis facultas.

Sẽtiẽdi facultas

Mẽs & intelligentia

que mense quarto, fieri proditum est, quo tempore cor & cerebrum consummata iam sunt. Cæterùm humoris redundantia, veluti in ebrietate, aut lethargo sopita nondum potest quę sua sunt munera proferre. Si animus ille in quo inesse quiddam cœleste & diuinũ doctissimi illi veteres putauerunt, potestate nequaquam inhærebat in seminis materia, quid causę est cur non similiter vt hominum sic etiam equorum, canum, brutorúmque cæterorum fœtibus accedit? Quoniam sic summus ille rerum omnium conditor singulari sua erga hominum genus bonitate contulit. Veruntamen si naturæ rationem penitus introspicimus, luculenter profectò deprehendemus, in humano fœtu quandam corporis præparationem, partium tẽperaturã & compositionem à vi effectrice produci, quæ diuinam illam mentem & ratiocinandi facultatem elicit, vel eam saltem admittit & conseruat, tanquam conuenientem, & cunctis functionibus obeundis consentaneam. Quanquam enim (vt Aristoteles est author) nihil cum eius actione communicat actio corporea, corpore tamen malè affecto, aut non congruenter præmunito, eius actio deprauari percipitur. Hoc itaque succ essus ordine animę partes in fœtu ex Platonis sententia comparent, qui tres ea situ atque substantia seiugauit. At minimè putes sentiendi anima appellente, altricem perire, & cùm summa illa rationis particeps accesserit, qu[...] omnium vim habere existimant, cæteras intercidere. I[...] enim hæ semper assident, essentia sedibúsq; distinctæ. Ar[...] stoteles de hoc ipso facultatum ordine inquit, non idem [...] mul animal & hominem fieri: sed prius quidem anima[...] deinde vero hominem, postea & hunc quoque homine[...] Quum in fœtum primum simplex & solitaria inerat anim[...] naturalis, frutex is vtique non erat: neque quum sentie[...] anima accessit, brutum is certè fuit. Non enim quicquid [...] pium modo viuit, id pro stirpe ducendum: quoniam ia[...] sæpe admonuimus naturalẽ hanc partem in animantib[...] quàm in stirpibus quodammodo perfectiorem haberi, [...] quę semini inest, potestatem in se hanc continere sentie[...] di: neque quod eandem cum animali vitam agit, anim[...] statim est: neque si animal, continuo brutum, aut bos, a[...] leo, aut canis, aut eorum quiddam quæ per se viuere ac [...] tire conspicimus. Et quanquã, vt alibi à nobis proditum [...]

q[...]

Quæstio.

2. de gen. animal. c. 3.

Obiectionum quorũdã solutio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quæ in absoluto iam animali sunt animæ partes, adeò connexę sunt vt seiungi aut diuelli nequeant, nec vlla possit occumbere aliis saluis constantibus, gigni tamen possunt, & in actum erumpere, eo quem diximus ordine. Multo enim aliter occumbunt quàm genitæ sunt, non enim interitu in semen redeunt, vnde emerserunt. Quare omnium simul facultatum interitus, momento fit. Cęterùm si Aristotelis sententiam institutionémque prosequimur, quæ ad veritatem propensior videtur, hæ facultates & animæ partes non ex crassà seminis materia prodierunt, sed ex cœlesti calore & spiritu, in quo omnem vim & potestatem consistere, à nobis est explicatum. Est enim eo authore in spiritu & calore vis atque facultas nondum reipsa agens, sed potestate: huius autem instrumentum est spiritus, vtriusque vero sedes & materia est seminis pars terrena atq; crassa. Hæc igitur seminis potestas, & quę in spiritu vis delitescit, tota in fœtus facultates conuertitur, spiritus in spiritum, quemadmodum terrena eius materia in solidarum partium & spermaticarum substantiam facessit. Ex his autem intelligi potest, eos aut perperam aut contumeliosè Aristotelis sententiam detorsisse, qui eum dicunt statuisse semen solius opificis, non autem subiectæ materiæ rationem habere. Sæpenumero enim hic seminis appellatione eam facultatem designauit, quæ in terrena crassitudine consistit: hanc autem demonstrat constituti fœtus partem non fieri, sed opificis vim obtinere. Nec enim mas omnis (inquit) semen emittit, & quibus emittitur maribus, nulla pars fœtus hoc est: sicut nec à fabro quicquam secedit ad lignorum materiam. Quibus certè nihil aliud inferre conatus est, quàm opificem quatenus opifex est, partem non fieri constituti artificij. At seminis corpus ille fœtui pro materia subiecit. Ossa (inquit) in prima constitutione gignuntur ex seminis excremento. Paulo pòst, Nerui etiam eodem modo quo ossa instituuntur, & ex eodem seminis excremento. Iā verò si maris semen, multo magis fœmineū pars sit constituti fœtus: ex hoc enim tum membrana allantoides dicta, tum etiam masculi seminis incrementum fit, vnde partium quoq; solidarum materia sufficitur. Vt enim in bicoloribus ouis, animal (inquit Aristoteles) ortus sui materiam à candido sumit, cibum autem à luteo (origo quippe pulli in albumine

Ex qua se minus parte facultates ortæ sunt.

Aristotelis interpretatio.

1. de gē. animal. ca. vlt.

Fœmineū semen partem fœtus fieri.

3. de gē. animal. c. 1.

est, cibus per vmbilicum ex luteo petitur) ambóque à fœmina proficiscuntur: quòd autem in ouo est maris semen, tepido calore excitatum, pullum constituit, fingítq; ex candido partes singulas, eas autem alit ex luteo. Ad hunc eundem prope modum vel eo authore, in mulieribus atque iis animantibus quæ viuum partum edunt, masculum semen ex fœmineo auctum solidas partes constituit, quæ dein menstruo aluntur. Oui quippe luteum mulieris menstruum, candidum verò terrenæ seminis substantiæ proportione respondet. His omnem iam videor hominis ortum atque adeò vniuersam physiologiam complexus, quæ hominis (dum prospera fruitur valetudine) constitutionem naturámque continet. Nunc qui affectus illi præter naturam obtingere possunt, & quæ horum sint causæ, proximo deinceps opere narrandum.

LIBRI SEPTIMI PHYSIOLOGIAE DE HOMINIS PROCREATIONE, FINIS.

IO. FER

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

IO. FERNELII AMBIANI PATHOLOGIÆ, LIBRI VII.

De morbis eorúmque causis, Liber I.

Morbi definitio, quid affectus, quid affectio. CAP. I.

EXIMIAM corporis humani structuram, si natura qualem instituit, integram tueri atque conseruare potuisset, ars vtique nulla medendi inuenta vnquam excultáve foret. At quoniam vt rerun omnium quas mundus ambitu suo continet, ita
x hominis certus interitus: isque variis externarum iniu-
iarum incursionibus tanquam procellis vndique lacessi-
ur, perfecti quidem medici præcipuæ partes fuerint, ho-
ninis valetudinem, cuius permagna est varietas & incon-
tantia, & omnes quotquot infliguntur illi affectiones, di-
genter penitúsque perspectas habere. Illius quidem na-
uram, facultates, & quibus hę modis suas quæq; functio-
es edant, corpúsque conuenienter naturę regant atq; mo-
erētur dum integrè sanum est, totam denique naturalem
ontemplationem in Physiologia, quę totius artis quasi so-
m quoddam atq; fundamentum est, fusiore demonstran-
i via sumus persecuti. Nunc igitur presso cōtractóq; stylo
e aduersa corporis valetudine, quæ verè medica est consi-
ratio, tradendum & expendendum qui morbi, quæ sym-
omata illi impendere soleant, quibus ex causis hæc orta
ocedant, & quibus signis adesse noscantur. Hisce enim
soluta videbitur omnis eorum tractatio, quæ insalubria
præter naturā sunt, quorum vi & impulsu homo de opti-
o vitæ statu decedit. Sigillatim horum vnumquodque ex-

Sequentium librorum argumentum.

cutiam, & in singulis, quantum exercitatio vsusq; medendi exposcit,commorabor. Quoniam verò nulla est singulorum scientia, vt omnia certa via & ratione stabiliam,docendi initium ab vniuersis illorum ducam generibus. Hæc auté tria sunt morbus, causa & symptoma. Morbus est affectus contra naturam corporis insidens. Quę Gręcis est διάθεσις, affectus nobis appellatur: non ea quidem pręcisa argutáque significatione, quam Aristoteles vsurpauit, sed admodum ampla & multiplici verbi potestate, quæ omnem corporis constitutionem contineat, siue in substãtia, siue in qualitate & temperamento, siue in conformatione & figura, siue in magnitudine, siue in numero ea cõsistat. Affectus autem omnis mutatione quadam motúque facto induci gignique solet: qúumque causa præter naturam efficiens, obiectum corpus immutat, eíque vim infert, aliquid ea quidem efficit, hícque eius motus effectio dicitur, Græcis ἐνέργεια: obiectum verò corpus patitur & afficitur, hícque eius motus affectio est atque perpessio, Græcis πάθος vel πάθημα. Ex affectione tandem proficiscitur affectus, qui Græcis est διάθεσις, quasi impressum affectionis vestigium. Sublata causa, protinus omnis eius cessat effectio, cessat & patientis corporis affectio. At genitus affectus interdum manet ac persistit, manifestè ab effectione seiunctus: eiusmodi est vlcus à candente ferro corpori inustum, aut vulnus inflictũ gladio. Interdum minimum subsistit, nec certè permanet, sed seiuncta causa aut pariter cum affectione, aut quàm mox deletur: sic putrida febris, quę calor est præter naturam omnes corporis partes occupans, vacuato humore putrido, qui eius efficiens est causa, nihil aut minimum persistit. Est tertiò & quum ex affectione nullus emergit affectus, si leuis eius nec magna vis est: vt quum leuiter pungente acicula, aut igne acrius ardente dolor affectióque premit, qua tamen desinente nullum sæpe manet punctionis aut vstioni vestigium, nullúsque affectus. Et quum ex impuro ventriculo tenuis acérq; vapor sublatus, cerebrum meningésq; tentat, dolor quidem inest ac sæpe delirium, quo falsa rerum simulachra sese obiiciunt atque repræsentant: hęc quidé affectiones sunt capitis, in quo tamẽ nondum vllus contractu est affectus, quemadmodum neque in ventriculo quum eiu concoctio malè affecti iecoris contagione impeditur. Mult

Morbus quid.

Quî differant affectio & affectus.

qu

quidem euidentius timorem, mœstitiam, excandeſcentiam, aliáſque perturbationes, animi affectiones appellant, quæ citra vllum cordis affectum hominem exercent. Quanquam igitur Græcis idem ſunt διακεῖσθαι καὶ πάσχειν, id eſt, affici & pati, diuerſa tamen iiſdem ſunt διάθεσις καὶ πάθος, id eſt, affectus & affectio, ſeu perpeſſio, vt rurſum diuerſa ſunt πάσχειν καὶ νοσεῖν, ita ſanè affici & ægrotare. Solũ ęgrotat quod morbo & affectu tenetur: afficitur verò tum affectu tum affectione. Etenim ſimplices quas recenſui affectiones contra naturam ſunt, corpúſque variè fatigant, morbi tamen idcirco non ſunt, quod minimè in affectuum ſint genere, ſed numerentur in ſymptomatis.

Quid contra naturam, quid præter naturam. CAP. II.

OMNIS porrò corporis coſtitutio atque affectus, aut naturalis aut non naturalis exiſtit: atque non naturalis alius præter naturam, alius contra naturam. Præter naturam, qui tametſi ex naturæ pręſcripto non eſt, illi tamen nullam vim infert: eiuſmodi eſt fœdus ictericorum color, & qui Solis ardore cõtrahitur, & faciei lentigo, omnis præterea leuior affectus & præ exiguitate adeò obſcurus, vt neque noſtris, neq; laborantium ſenſibus animaduerti poſſit. Sic vlcuſculũ quod neque ſenſum mouet, neq; functionibus obeſt, præter naturam eſſe dicimus, nec tamẽ contra naturam, nec morbum: licet enim idem ſit ſpecie atque ingens vlcus, ad quod efficientium cauſarum continuatione perueniret (nam ſimilare quum ſit, non vt domus quæ exædificatur, incremento aut magnitudine ſpeciem mutat) quia tamen non perſpicuè functionem lędit, contra naturam dici hudquaquam debet. Contra naturam affectus eſt, qui non modò naturæ limites exceſſit, ſed & illi vim infert, eiuſq; vires & functiones manifeſtè interturbat, atque id modo proximè, modò alterius interiectu facit. Ita quippe medicus omnia ex viribus æſtimans, manifeſtam potiſſimum offenſionem expendit, & in hanc præcipuè animum intendit, quæ mediam opem efflagitat. Quod igitur contra naturam, vnum & idem eſt atque præter naturam actionem lædens. Nihil autem intereſt vtrum lædens an impediens actionem dicas. Vt enim quum actio aut non fit, aut malè

fit, idq; proprio alicuius partis vitio, verè læsam actionem dicimus, ita & quum alienæ rei interuentu id fit, vt dum calculus vel grumus vesicæ ceruicem obstruit vrinæque profusionem cohibet, tum quoque vt impedita, ita & læsa actio dicenda. Atque licet nulla sit partis similaris, est tamen instrumenti offensio. At verò quum externo duntaxat vitio peccatur, nec læsa nec impedita est actio. Neque enim si vitiosum alimentum ventriculus non concoquit, idcirco læsus est, neque si vuarum acini integri nihilque mutati deturbantur ex aluo, cruditas est, aut cõcoctio læsa aut impedita: cocti fateor hi non sunt, sed minime tamen crudi.

Morbum omnem in corporis partisve substantia consistere. CAP. III.

τὰ ἴσχοντα, τὰ ἐνισχόμενα, καὶ τὰ ἐνορμῶντα: *Id est, continentia, contenta, & incitantia, seu impellentia.*

QVICQVID in nobis cõsistit, aut corporis pars est, aut in illa certè continetur. Partem dico quæ ex solida substãtia & carniformi atq; ex innato spiritu, in quo natiuus calor & facultas inest, constituitur. In corpore autem continentur spiritus vagi & diffluentes, sanguis, humores, & excrementa. Quinetiam præter partes & contenta functiones quoque existunt ex iis profectæ. Itaque quoniam res ipsas non rerum vmbras sectari consilium est, tria hæc semper animo teneri & quasi ob oculos proponi velim; contenta, corporis partes, & functiones. Horum cuiusque vitium & de statu naturali decessio, affectus est & constitutio præter naturam. Quod autem in contentis est vitium morbi causa est, quod in partibus, morbus: quod in functionibus, symptoma. Quum enim corporis pars sola primùm & per se functionum sit opifex, eius duntaxat integritas & firma constitutio functiones perficit, & sanitas est: infirma vero atque vitiosa, primùm & per se functiones euertit hæcque sola morbus censetur. Partis appellatione & similarem & organicam complectimur, atque in organo tum pars præcipua, tum aliæ quæ vsum illi præbent, continentur: vt non solùm qui in crystallino humore, verumetiam qui in alia quauis oculi parte contra naturam affectus inest morbus habeatur. Quum enim cristallino partes cæteræ subsidio veniant, & ad videndi functionem magnum vsum afferant, earum affectus primùm ac per se visionem per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

uertet, quæ non solius cryſtallini humoris, ſed totius eſt oculi. Quocirca omnis partis ſiue principem ea functionẽ edat, ſiue duntaxat opituletur, affectus contra naturam, morbus eſt. At verò contentorum, vt ſpirituum, vt humorum, & ſuperuacaneorum affectus, etiamſi contra naturam ſint, morbos non dicimus, quãdoquidem in partis ſubſtantia non inhæreſcunt. Atque hi quoniam in nulla parte conſiſtunt, nec per ſe, nec proximè, ſed morbi interuentu functionibus incommodant. Hoc verò luculentius explicandum. Anima eiúſque facultates in vniuſcuiuſque partis innato ſpiritu & calore ſitæ, primæ & principales functionum quæ eduntur, efficientes cauſæ ſunt: partes verò earum duntaxat inſtrumenta, ſine quibus nihil illę efficiant. Et nihilominus partes ipſas hîc principales ſtatuimus proximáſque functionum cauſas: ſiue quòd recondita penitúſq; abſtruſa ſit animæ facultatúmque ſubſtãtia, ſiue quòd ad agẽdum in primis neceſſaria ſit inſtrumentorum vis, ſiue quòd forſaſſe, vt præſtantiſſimis philoſophis viſum eſt, animæ facultatúmq; ſubſtantia immutabilis, nulla vi, nullo morbo labefactari atterive poſſit, quanquam plerunque inſtrumenti uitio interpellatur. Sed neque partes ipſæ ſimpliciter functionum cauſæ ſunt, verùm conſtitutio earum atque διάθεσις. Bona quippe conſtitutio, bonarum: mala, malarum eſt functionum cauſa: atque illa ſanitas, hæc morbus exiſtit. Contentorum autem, vt quæ ſint morborum cauſæ, firma cõſtitutio ſanitatis, infirma morbi cauſa fuerit. Non igitur veſicæ, non renum calculi aut grumi numerantur in morbis, ſed neq; inteſtinorum lumbrici, neque aſcarides, etiamſi toto genere contra naturam ſint, ſed duntaxat morborum cauſæ putantur: atque id ſolùm dum partibus corporis incommodant. Non enim ſi tanta capacitate quanta eſt cæci inteſtini, citra partis offenſionem contineantur, morbum efficient. Ad hæc neque humores ſi putreſcant in venis, morbum inferent, actionémve lædent, niſi partes effectrices contagione prius attingant labefacténtque. Ad hunc modum febris intermittens, morbus comitialis, hydrophobia, aliíque morbi complures cauſam intus habent in quiete & interuallo otioſam, & quæ non niſi quum partes laceſſit morbum excitat. Ex his, opinor, ſatis intelligitur multa contra naturam atque adeo ipſam necis cau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſam interdum conſopitam in nobis contineri, ſine vlla of-
fenſione, & proinde ſine morbo: quemadmodum & gla-
dium & arrhenicum nullo plerunque incommodo circum-
ferimus. Hinc & multos qui iamdiu mortis cauſam intus
concluſam haberent, derepente nullóq; antecedente mor-
bo videmus mortem oppetere. Solùm igitur affectus contra
naturam qui in partis ſubſtantia conſiſtit atque hæret, debet
morbus cenſeri.

De affectu per conſenſum. CAP. IIII.

QVi igitur per cõſenſum morbus exiſtit, nec ſimplici-
ter, nec abſolutè morbus appelletur. Eſt nãq; affectu
cõtra naturam duplex, vnus partis proprius, alter pe
Triplex conſenſum. ἰδιοπάθεια affectus eſt contra naturam part
morbus per inſidens eiúſque proprius, συμπάθεια affectus eſt contra na
ſympathiã turã parti alterius vitio impertitus. Tribus iis quidem mo
dis fit. Vnus eſt quum pars aliquid pręter naturam aliund
illapſum incipit. Sic è ventriculo aut humores tenues, au
corrupti vapores in caput ſublati, modò mentis actione
interturbant, modò meningum diſtentione vel exeſu do
lorem excitant, modo oculis ſimulatas fictáſque rerum i
magines obiiciunt atque repræſentant, iis ſimiles quæ pe
ſuffuſiones cernuntur. Alter eſt quum facultas opifex i
partem illabi & influere prohibetur, veluti ſpina inflam
mata vel obſtructa, crurum reſolutio incidit, omníſque
lorum motus ſenſúſque perit: & obſtructis neruis optic
oculorum videndi actio concidit. Tertius per conſenſu
affectus eſt, quum materia ad agendum neceſſaria acc
dere prohibetur. Exempli gratia, obſtructis pulmon
bus, aut reſolutis coſtarum muſculis, aut perforato thor
ce, quia non ſatis ſpiritus cum efflatu ad laryngem con
pellitur, vox quæ illius eſt actio aut ſupprimitur aut etia
perit. Quinetiam magna venarum quæ ad iecur ſunt ol
ſtructio impedit, quo minus ſanguinis fiat in omne corp
diſtributio, efficítque vt alimenti penuria langueſcat co
pus, tandémque atrophia contabeſcat. Iam vero quom
docunque ſeu naturalis ſeu animalis pars conſenſu labore
affici ea quidem patíque dicitur, quandoquidem & illius
ctio vel omnino perit, vel quodammodo impeditur, mi
mè t

mè tamen idcirco ægrotat, neque ipsa illius affectio morbus est, quòd parti non insideat: quare nec illi remedia adhibentur, nec si adhibeantur, magnopere iuuant. Itaque si cui parti morbus inest, necessario illius actio læditur, at non contrà. Non enim si partis actio læditur, statim etiam consequitur illam morbo teneri. Porrò autem pars quæ diutius ex alterius consensu laborauerit, quandoque proprium inde contrahit affectum, fitque ex sympatia idiopathia. Hic verò quanquam proprius est effectus, non tamen primigenius, sed secundarius & posterior. Illum Græci πρωτοπάθειαν, hunc δευτεροπάθειαν ἢ ὑστεροπάθειαν dixerunt. Ita quidem ex morbo subinde morbus nascitur, atque idem plerunque morbus est & morbi causa. Hæc quidem de morbi notione satis.

Tum sanitatis, tum morbi amplam esse latitudinem & inter hæc neutram constitutionem interuenire.

CAP. V.

ETSI animal tam firma corporis constitutione nasci, támque iustis viuendi legibus contineri seruaríque potest, vt vitam ad extremum senium integra atque incorrupta sanitate ducat: hanc tamẽ decursu & ætate progrediente mutari necesse est, & varias ac multiplices mutationes sustinere. Sed neque omnium qui sani degunt, vna est eadémque constitutio, nec vna igitur sanitas. Quinetiam hominis cuiusq; sanitas, aëre, cibo, potu, somno, vigiliis, motu, balneis, ira, dolore, aliarúmque causarũ vi & impetu lacessita, plerũque commutatur, vt perspicuum esse debeat amplo illam spatio contineri. Iisdem rationibus intelligitur, neque morborum angusta latitudine circumscribi: nec eadem constitutionis pernicie eũ periclitari, qui nunc primùm in morbum incidit, atque eum qui extremum vitæ diem breui cõficiet, nec deniq; morbos omnes peræquè graues existere. Itaque corporis partísve absoluta & exquisita symmetria, quæ ad summum peruenerit, summa est sanitas. Quę ab hac paulum deficiens constitutio, nec actionibus nostris nocua est, nec animali manifestè grauis, sanitas etiamnum est, at non perfecta. Quæ dein eo vitij processit vt iam homini conspicuè molesta sit, eiúsque functiones grauiter offendat morbus est, qui sensim ingrauescens tandem ad extremum, quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mors eſt, perducit. Inter has media quædam interiecta e
vtrinque obſcura, quę idcirco nec ſanitas, nec morbus, ſe
neutra eſt conſtitutio. Neutrius enim eſt particeps, & neu
trum corpus reddit nec ſanum nec ægrum, ſed inter vtrũqu
quodammodo medium. Argutas quidem & multiplic
huius verbi poteſtates nonnulli percenſent, ſed profectò r
medicæ parum vtiles, & quæ interpretes in varios ſophiſm
tum labyrinthos præcipitarunt. Neutra hęc conſtitutio l
titudine circũſcribitur in tres ordines diſtincta, in neutra
obſcurè ſanam, neutram obſcurè ægram, & neutram qu
inter has verè media interuenit. Omnes conſpicuè elucen
dũ vel ex ſanitate in morbum, vel ex morbo in ſanitate
tranſitus eſt. Exquiſitè medium ab vtroq; extremo quar
plurimum diſtat. Quod vna parte ſanum, altera ægrum e
ſtit, haudquaquam neutrum, ſed ægrum appellauero. A
ſtoteles ſanum ex integritate actionum, ægrum ex qua
offenſione dimenſus, nihil inter hæc medium conſtituit, l
priuantia fecit, perinde atq; videns & cæcum. Omnis p
rò corporis conſtitutio, tum ſana, tum neutra, tum ęgra
tres diſpartitur ordines, vt ſint totius humanæ vitę con
tutiones nouem. Extrema quidem maximè contraria ſu
integerrima ſanitas & mors. Qui ab illa ſenſim ad morte
deducetur, has omnes vitæ conſtitutiones ſubibit, quæ h
ſibi ſerie cohærent. Optima ſanitas, bona ſanitas, ſani
leuis & parum firma: neutra conſtitutio ad ſanitatem p
penſa, neutra abſoluto ſermone: neutra ad morbum in
nans: morbus ſimplex & leuis, morbus grauis & medio
ter periculoſus, morbus grauiſſimus & maximè pericu
ſus. Hæc proximè mors ſequitur, vltima rerum linea. Q
omnium media conſiſtit, indiuidua eſt: cætera ampla l
tudine excurrunt, quas terminis exquiſitè diſcernet peri
artifex. Hę quidem non in varias ſpecies diſiectæ ſunt,
ſolo gradu ordinéque diſtant.

Cuiuſlibet conſtitutionis corporis ordines ſunt tres.

Prima ſummáque morbi genera. CAP. VI.

QVONIAM quidem morbus omnis in parte ali
corporis penitus inſidet, conſentaneum eſt primas
lius differentias ex partium differentiis conſtitui. Par
vero duplices ſunt, alię ſimilares, organicę alię. Mor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

qui partis similaris eucrasiam naturalémque constitutionem peruerterit, similaris appellatur, organicus qui instrumentã rationem & symmetriam infregerit. Quum autem vtrique parti commune sit, vt particularum continuatione earúmque coagmentatione & adhæsu consistat, harum dissolutio vtriusque morbus est, & vtriusque functionibus peræquè incommodat. Itaque prima summáque morbi genera tria omnino sunt, similaris, organicus & communis, qui vnitatis solutio dici consueuit. Atque hæc non ex morbi essentia, sed ex partium varietate deprompta sunt.

Similaris morbi differentiæ. CAP. VII.

HORVM verò inferiora genera speciésque veræ ac propriæ, ex vitiorum, quæ contra naturam parti insident, ducuntur generibus, seu ex modis quibus pars vnaquæque de optimo & naturali statu decedit. In parte similari tria spectantur, materia, temperamentum & forma, quæ totius est summa perfectio. Horum trium naturalis constitutio & symmetria sanitas est: vniuscuiusuis igitur immoderatio & ametria quæ contra naturam euaserit, morbus censeatur. Materię morbus est immoderatio, temperamenti intemperies, formæ corruptela: atque hæc in similarem partem incidunt. Huius proinde morbi tres existunt, materiæ immoderatio, intemperies, & formæ seu totius substantię corruptela. Tria quidem in similari parte distincta contineri, totámque substantiam à materia & à temperamento secerni, propria esse vniuscuiusque vitia, tres hinc oriri similaris morbi differentias, alio opere pluribus demonstraui. Iã verò intemperies octo numerantur, quatuor simplices, calida, frigida, humida, sicca: coniugatæ totidem, calida & sicca, calida & humida, frigida & sicca, frigida & humida: quæ quum exuperant, actionésque manifestè lędunt, morbi fiunt. Aliàs hæ purę existunt, aliàs ex humorum vel intemperatorum, vel putridorum vitio prodeunt. Materia immoderata, mollis est aut dura, laxa aut astricta, tenuis aut crassa, rara aut densa: hęcque illius vitia morbi sunt. Totius vero substantię nomine & insitum spiritum, & diuinum illius calorem, & facultates ipsámque formam complectimur. Totius substantiæ morbi sunt, qui

Partis similaris morborum tres differentiæ.

Li. de abd. causis.

Materiæ morbi.

Totius substantiæ morbi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

partium ſubſtantiam primùm & per ſe oppugnant. Horum alij manifeſti ſunt, alij occulti. Manifeſti qui partium corporíſque ſubſtantiam manifeſtis ex cauſis demoliuntur : eiuſmodi ſunt vlcera maligna, phthiſis, iecoris, lienis aliarúmque partium putredo, ex primarum qualitatum intemperie nata. Et ſpiritus innati diſſolutio per vigilias, labores, inedias, atrocéſque dolores : & natiui caloris extinctio in ſtrangulatu vel in penetrabili extremóque frigore. Occulti morbi ſunt qui cęcis ex cauſis totam ſubſtantiã oppugnant. Eorum alij venenati, alij contagioſi, alij peſtilentes. Hi ex aëre cœleſtium corporum viribus inquinato ſuſcitantur, vt febris peſtilens, vt carbunculus, & peſtilens bubo: híque grauiores appellantur. Sunt & alij leuiores, vt exanthemata tum rubra tum purpurea, quę ſumma cute maculis minimè extuberantibus efflorеſcunt : & ecthymata, quæ pituitæ eruptiones dicuntur: atq; vtriq; conſueti ſunt. Pręter hos nonnunquam alij emergunt inſolentes, nouis & inauditis ex cauſis orti, vt paraplegia quędam Hippocrati dicta, vrentes ardores, grauedines anheloſę, ſudorifica febris, quibus noſtro ſeculo regiones plurimę perculſę & afflictę ſunt: alios verò alia ſecula protulerunt, qui veterum obliuione obruti extinctíve iam ſunt, alios futuris ſeculis poſteritas animaduertet, quum nouę ſyderum concurſiones permiſtionéſque illorum effectrices obtingent. Contagioſi morbi externi cuiuſdam veneni occurſu & contagione inferri ſolent, vt ſtupor à torpedine piſce vel ab opio, & hydrophobia, & qui ſcorpionum beſtiarúmque virulentarum morſu aut telorum ictibus infliguntur. Huius quoque claſſis ſunt lues venerea, elephantiaſis, quíque ex horum confuſione oriri poſſunt. Venenati morbi ex veneno aut intus genito aut aſſumpto originem ducunt. Ex intus genito morbus comitialis, ſtrangulatus vteri à putri ſemine, ſyncope ex putrido ſanguinis grumo, cordis quædam palpitatio. Ex aſſumpto veneno morbi eius veneni naturam imitãtur, quo totius ſubſtãtiæ diſſidio nobis eſt infenſum : eiuſmodi ſunt quos aconitum, taxus, ephemerum, cantharis, lepus marinus, huiúſque claſſis plurima intulerunt. Has quidem differentias omnes ſimilaris morbi genus vnum complectitur, quas à veteribus magna artis iactura aut pętermiſſas, aut perperam ad intemperiem ſimplicémve putredinem rel[...]

Peſtilẽtes morbi.

Cõtagioſi

Venenati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cas fuisse miror. Ita igitur quasi figura descriptę sunt omnes similarium morborum differentię, luculentius tamen posthac sigillatim explicandæ.

Instrumentarij morbi differentiæ. CAP. VIII.

PROPRIA instrumenti cuiusque ratio est figura, conformatióque ad suum munus obeundum aptissima. Ab hac & cranij & spinæ dorsi os instrumentũ nuncupamus, etiamsi compositione simplex & similare existat. Neque tamen musculi portio, quę carnis, venæ, arterię, & nerui nonnihil retinet atque dissimilaris est, instrumenti nomine digna sit, quandoquidem figuræ concinnitas perempta est: rudis enim & informis restat, minimè apta perfungendis muneribus. Est & certa instrumenti cuiusque magnitudo, extra cuius limites quodcunque egreditur, vitiosum censetur. Adhæc verò quæ dissimilaria vocantur instrumenta, similarium partium ex quibus constant certum definitũque numerum sortita sunt. Hásq; partes aptè inter se cohærere, ibiq; consentire, & bene collocari necesse est. Itaque quod ad proprias functiones instructum & accommodatum est instrumentũ, conformationem, magnitudinem, partium numerũ, earúmq; sitũ naturæ legibus conuenientẽ obtinet. Horum symmetria & naturalis constitutio, instrumenti sanitas est: vniuscuiusque vitium immoderatius morbus est instrumentarius. Cuius idcirco quotuor sunt differentiæ, vna conformationis, altera magnitudinis, tertia numeri, quarta collocationis siue situs vitium. Hęc autem denuo conciduntur etiam minutius. Quum enim conformatio aptáque ad opus figuræ concinnitas in multis posita sit, ex multísque constet, ex figura, ex meatu, ex cauitate, ex læuitate aut asperitate, vnaquæque horum permutatio, & de statu naturali decessio, instrumenti morbus dicenda. Figuræ morbo tenentur vacij, quibus foras, & vari quibus intrò crura contorquentur: & quibus caput vel rotundum vel oblongum nimis est. Meatuum per quos feruntur distribuuntúrque contenta, morbus est dilatatio nimia, qualis est pupillæ in oculo, & venæ in varice, & arteriæ in aneurysmate. In hoc genere dilatationi opponuntur astrictio & obstructio. Astrictio, quum meatus ab externa causa angu-

Instrumentarius morbus quadruplex.

Figuræ vitia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſtiores euadunt,vt ſpiraculorum cutis denſitas atque conni-uentia ex ſiccitate,vt aſperæ arteriæ & œſophagi coarcta-tio ex premente angina. Obſtructio,quum meatus ab inci-dente intúſque hærente materia quaſi anfracti anguſtio-res fiunt:quod vitium non modò cuti, ſed & venis, & arte-riis,& inteſtinis, ductibúſque omnibus frequens ineſſe ſo-let. Cauitatis(quæ excipiendi continendíque gratia com-parata eſt,hinc ſinus & receptaculum appellata)morbi ſunt, nimia capacitas, vt ventriculi, thoracis, & ſcorti amplitu-do:& coarctatio immodica, vt thoracis depreſſio, quæ ad phthiſim deducit, ventriculi inducta medicamentorum vi tanta aſtrictio,vt idoneam cibi copiam excipere nequeat. Illius quoque morbus eſt repletio,vt quæ eſt ventriculorum cerebri in apoplexia, vteri in mola, veſicæ in calculo: ne-que tamen cum Auicenna calculum ipſum morbum dixe-ris,vt neque telum corpori infixum,neque humorem craſ-ſum venas obſtruentem, ſed duntaxat morbi cauſam: ipſa verò calculi conſtitutio, & veſicæ repletio(quemadmodum & obſtructio)morbus inſtrumenti habendus eſt, impedien-ne veſicæ capacitas ſatis multã vrinæ copiam excipiat con-tineátque. Leuitatis morbus eſt,quum læuis & lubricus au-ventriculus euaſerit, aut vterus,quæ vt firmiùs continerent natura quodammodo aſpera conformauit. Aſperitatis mor-bus eſt in tracheia arteria, quum nimiopere exaſperata rau-citatem infert. Atque hi quidem morbi idoneam inſtru-menti conformationem labefactant. Magnitudinis au-tem morbus eſt,quum pars aliqua aut ſupra conuenientem naturæ modum increuit, aut infrà ſubſtitit: vt linguæ tan-ta moles quæ ore comprehendi nequeat, capitis vaſtitas, crus quale in quodam viſitur reliquo corpore grandius. Huc quoque pertinent linguę breuitas, capitis, digitorum crurúmque conciſa atque minuta quantitas. Hæc autem vitia vel ab ortu nobis adnata ſunt, vel ab alimenti exupe-rantia penuriáve contrahuntur. Quæ verò ex humorum in-fluxu proceſſerunt, non huc, ſed ad tumores præter natu-ram referri debent, quos ſtatim dicemus morbos eſſe com-poſitos. Numeri morbus tum in exuperantia, tum in defe-ctu conſiſtit. Exuperantia quidem vel eſt naturalis, vt ſexti digiti,vt tertij teſticuli, quem omnibus cuiuſdam fa-miliæ ſuperare nouimus: vel eſt rei toto genere præter na-

Magnitudinis.

Numeri.

turam

turam, vt verrucæ & calli. Defectus est solius rei naturalis, quę vel ab ortu deest, vt quum quis mancus nascitur, vel postea detrahitur, vt manus amputatio, ídque siue partim, siue omnino deest. Quum pars quædam ab instrumento penitus eximitur, solius numeri morbus est, qui in instrumenti residuo dicitur inesse: execto enim digito numeri morbus residet in manu. At dum non prorsum & radicitus, sed veluti ex dimidio pars resecatur, tum numeri tum magnitudinis morbus existit, idémque affectus sub vtroque genere comprehenditur. Compositionis porrò morbi sunt & in situ & in consensu. In situ quidem artuum luxatio, dentes exerti & prominentes, omenti vel intestini in scrotum prolapsus, manus scapulis adnatæ, vt in ea muliere quæ sine brachiis oberrat. In consensu, quum mutua partium societas & connexio peruertitur, vt in strabismo. In hoc genere vitium est, quo vel digiti, vel oculorum palpebræ, vel podicis, vel vuluæ, vel oris labra cohærent, ídque siue ab ortu, siue ab vlcere. Hoc nonnulli vitiatam continuitatem appellarunt, & sub genere morbi communis malè sunt complexi. Tot sunt igitur organicorum morborum differentiæ. *Cōpositionis.*

De morbo communi, qui est continui solutio.

CAP. XI.

ILLVD arctè tenet accuratéque defendit Auerrhois, continui solutionem propriè partis esse similaris, partémque organicam non alia ratione dissolui, quàm quòd illius ossa, nerui, fibræ, venæ, arteriæ, aut secentur aut disrumpantur. Eam quoque diuulsionem cutis à neruo, aut nerui à vena, aut ab osse, quæ aut in manu, aut alio fit instrumento, non continui solutionem appellat: sed vitium compositionis atque consensus, eámq; morbum statuit organicum: quoniam totam instrumenti rationem ex similarium partium connexione deducit. At turpiter ille fallitur: quandoquidem (vt ipsi aliquando demonstrauimus) vera instrumenti ratio est conformatio, à qua venam & arteriam instrumentum appellamus. Quoniam igitur continui solutio rei figuram, & conformationem vitiat ac peruertit, ipsa quidem per se & primum instrumentum morbus est: huícque perinde atque similari per se accidit. Solutioni continui varia ex partium

differentiis nomina posuerunt. Ossis enim solutio transuersa fractura dicitur, recta vero fissio. Cartilaginis quæcunque fit solutio nomen nondum inuenit. Nerui solutiones sunt punctura, & incisio in transuersum, & fissura in rectum & contusio. Venæ & arteriæ solutiones sunt, osculorum apertio & dilatatio, incisio in transuersum, & fissura in rectum. Membranarum omnis solutio ruptura dici solet. Cutis leuior solutio solam epidermidem diuellens excoriatio est, at quę in veram cutem aut altiùs in carnem penetrat, aut vulnus est, aut vlcus. Cor ex partibus omnibus vnum nullam solutionem tolerat, quin continuè animans morte extinguatur. Aliæ complures extant tum similarium, tum organicarum partium solutiones, quas quum necdum vsus nominibus propriis notauerit, communi totius nomine appellamus. Hæc summa sunt genera, hæ differentię, in quas morbi omnes quicunque modo vllo corpus exercent, referri coniicique debent. A plerisque autem dubitari video de flauitie aut rubore ceratoidis tunicæ, qui omnia ante oculos proposita aut flaua, aut rubra exhibet, oculique videndi actionem peruertit. De aurium quoque tinnitu, qui cùm magnus est, auditionem impedit: de fœtore narium, qui odorandi vim interturbat: déque linguæ amarore, qui gustatus iudicium corrumpit. Hæc quidem vitia alij ad nouum morbi genus referunt, quod secundæ qualitatis morbum appellant: alij ad intemperiem, quandoquidem secundæ qualitates ex primis ortæ processerunt. Cæterùm in maxima rerum ignoratione vtrique versantur: illa quippe non morbos, sed symptomata esse apertissimæ rationes conuincunt. Nam si fortè actionem labefactant, non tamen proxime, sed noui cuiusdam morbi interuentu. Sic profectò symptoma plerunque nouum morbum accersit, eiúsque fi[t] causa: quemadmodum vehemens dolor aut vigiliæ ventri[c]uli concoctionem impediunt, non per se quidem, se[d] quod frigidam intemperiem ingenerent. Si quid porrò sort[i]bus, incantamentis, aliísve perditis magicisque artibus, au[t] etiam diuinitus morbi infliguntur, huius instituti limite[s] transcendunt: atque tametsi causam omnino trans natura[m] habeant, possunt tamen singuli (quia in aliqua corporis pa[r]te consistunt) in sua quoque genera refundi. Ita quidem d[e] singulis percontamur, vt discussa ambiguitate, res ipsa cl[a]ri

Solutionis cōtinuæ appellationes variæ.

riùs eluceat, nec locus sit incursantium cauillis. Hactenus traditæ sint simplicium morborum differentiæ.

De compositis & implicitis morbis. CAP. X.

CORPVS aliàs vnus, aliàs multi morbi exercent & infestant. Vnus morbus appellatur qui in vena eademque corporis parte consedit, siue vni siue multis actionibus officit & incommodat: eiusmodi est ventriculi intemperies, quæ non vnam aliquã, verùm omnes pariter illius naturales functiones subuertit. Febris quoque vnus est morbus: licet enim partes omnes corporis similares occupet, quoniã tamẽ ex his aptè inter se continuatis atque connexis vnũ corpus efficitur, vnus quoq; omnium morbus censetur. Neque tamen febris in toto corpore, vt quod organicũ est, primùm & per se insidet, neque illius nisi ex accidenti morbus est. Cæterùm inflammatio pedis & inflammatio manus vnus morbus non sunt, quia tametsi specie similes, nulla tamen continuatione iunguntur & cohærent. Iam euidentius multi sunt & diuersi, iecoris inflammatio, & reuum vel lienis obstructio: quippe qui & generibus & partibus discreti seiunctique sunt. Morbus vnus duorum est generum, aut enim simplex est, aut compositus. Simplex qui vnius duntaxat simplicisque generis naturam accepit, siue in similarium, siue in organicorum sit ordine: vt calida intemperies, vt renum simplex obstructio. Hic rursus modò solitarius, modò comitatus existit. Quum nulla eius efficiens causa præsens adest, nullúmq; graue symptoma, quod ad se curantis consilium reuocet, tum solitarius est morbus, vt intemperies simplex. Comitatus verò quem præsens & continens causa intus fouet atque alit, vt obstructio: aut quem horrendum symptoma consequitur, vt nephritis aut dolorem immanissimum aut syncopen inferens. Hæ differentiæ non modò ad simplicem morbum, verùm etiam ad omnia, tum compositorum, tum implicitorum, distinctorúmque genera pertinent & accommodantur. Compositus morbus appellatur qui ex multis eidem parti insidentibus & quasi connexis concreuit vnúsque factus est, vt ventriculi intemperies calida & intemperies sicca, quæ vnam vt coniugatam, & compositam efficiunt. Si ex vlcere & intemperie ca-

Morbus qui vnus & qui plures.

Solitarius morbus & comitatus qui.

Cõpositus morbus.

lida si in eadem sunt parte, morbus fit vnus isque compositus. Quum ab ictu violento depressus simúsque factus est nasus, figuræ quidem vitium est & naris obstructio, ex quibus compositus est morbus: quemadmodum dimidij digiti vel dimidiæ linguæ circumcisio ex numero magnitudine componitur. Quum carneum tuberculũ vt narium polypus interiori canali adnascitur, obstructio fit & morbus in numero, vnus quidem morbus sed compositus, aut certè vnicus affectus, qui duorum morborum rationẽ obtinet. Manifestè compositi morbi sunt, phlegmone, œdema, scyrrhus, aliíque tumores preter naturam: in his enim & intemperies est, & vitiata partis figura, plerunque & continui solutio. Tot igitur morbus vnus differentias habet. Multos porrò morbos dicimus, quæ multas variásque partes occupant. Atque hi aut impliciti sunt, aut connexi, aut disiuncti. Impliciti quum variæ partes quibus insident in communem vsum aut functionem conspirant. Inuoluuntur enim & complicantur, quia vni eidémque functioni incommodent: vt pleuritis & asthma, horum enim societate & concursu cõmunia quædã emergunt symptomata, quæ vix explicari disiungíve possint: vt tussis, vt difficilis respiratio consequentes aut connexi morbi sunt, quorum prior posterioris est causa. Id bifariam fit aliàs ex ipsa morbi natura, quemadmodum pleuritim necessariò & proximè febris consequitur, eíque connexa est: aliàs ex partium conditione, quarum vna cum altera affectum communicat. Id autem trifariam accidit. Primùm ex communi partium societate, qua affecto ventriculo cerebrum per neruos, & affecto vtero mammæ per venas vitium contrahunt. Deinde situ proniore, quo renum vitia in vesicam, & capitis excrementa in pulmones, in ventriculum, in neruos & in articulos procidunt, illincque ortum habent asthma, tussis, paralysis, dolor articularis. Tertiò partium robore, quo validior atque nobilior in imbecillam atque ignobilem excrementa sua deponit: vt malè affectum iecur in ventriculum, in intestina, in alas & inguina in omne denique corpus: eadem ratione illius inflammationem dysenteria, & scyrrhum hydrops insequitur. Ita quidem consequentes hi sunt, vt prior posterioris causa sit, non sua essentia, nec proximè, sed excrementorum & defluxionis interuentu. Hos idcirco & connexos dicimus, quod ni subla

Multi morbi impliciti.

Connexi & consequentes.

ſublato priore vix poſterior eximi poſſit. Qui morbi commutatione quadam ſibi ſuccedunt, & quorum prior in poſteriorem abit, cõſequentes quidem at raro connexi dicuntur, quòd raro prior ſit poſterioris cauſa. Hoc modo pleuritim nulla connexione ſequitur peripneumonia, & phrenetim lethargus, & colicum dolorem paralyſis. Diſiuncti ſeparatique morbi ſunt, qui in diſtantibus ſeiunctiſque partibus conſiſtunt, quarum nec functio nec vſus eſt communis, nec vna alteri affectum confert & impertitur: vt pedis vlcus & renum obſtructio, linguæ amputatio & pedis luxatio. Partis autem appellatione non eam quam aliquando preſſè & anguſtè definiuimus, ſed omnem ſubiectam ſedem ſignifico, in qua quaſi confuſi affectus conſederunt. Quum igitur complures morbi in eandem prorſus ſedem concurrent, compoſitus erit morbus, aliàs minimè. Multiplex autem eſt morborum compoſitio. Interdum enim ſimilaris ſimilari permiſcetur, vt calida intemperies: ſiccę, ex quibus coniugata fit intemperies: interdum ſimilaris communi, quum vlcus eſt cum calore. Tertiò inſtrumentarius inſtrumentario: vt in digito qui ſupra modum increuit ſimúlque diſtorquetur. Quartò inſtrumentario communis: vt quum accepto vulnere manus inuertitur. Quintò ſimilaris inſtrumentario: ſic ventriculi aut manus phlegmone, id eſt, rubens reniténſque tumor vnus morbus eſt, vt & affecta ſedes vna, ſed is ex intemperie, ex vitiata figura & ex latente continui ſolutione compoſitus. Apertius verò tria morborum genera componũtur, quum phlegmone manifeſtò vlceri accedit. Poſterioribus modis compoſitus morbus non in ſolo inſtrumento, non in ſola parte ſimilari, ſed in vtroque collocatur ſedémque habet: atq; idcirco vtriuſq; actionẽ primùm & per ſe ſubuertit, quanquã id ratione diuerſa. At verò in oculo ceratoidis eroſio, rhagoidis exitus, pupillæ diſtortio, & apparens ſuffuſio, quanquã vno eodémq; tempore conſiſtunt, nequaquam tamen vnum conſtituunt cõpoſitum morbum: ſed ij verè impliciti ſunt, quia diuerſis partibus quum inſideant, vni eidémq; obſunt videndi functioni. Vniuſcuiuſque particulę quę ad inſtrumenti ſtructuram pertinet vitium, totius inſtrumenti morbus cenſetur, quemadmodum ſanè & pleuritis & nephritis, & arthritis, totius ſunt corporis, licet non in toto ſint, nec eidem par-

Separati.

Multifariam morbi componuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ti inhærescant. Sic ceratoidis erosio & pupillæ distortio oculi sunt morbi, at nec in toto, nec in eadem parte siti. Partes quibus insident instrumentum vnum construunt, non tamen earum morbi compositum vnum efficiunt: alioqui fateri cogemur, pleuritim, nephritim, & pedis luxationem vnum totius corporis compositum esse morbum. Quāquam autem hæc vera sunt, tamen qui in similari parte morbus est, non primùm, sed ex accidenti debet instrumenti morbus censeri. Dum enim manus calida intemperie vel inflammatione citra tumorem laborat, nec instrumentum læditur, nec vllus in eo morbus est. Vndénam igitur, aut cur illius actio periit? quod instrumentum ad agendum indigeat subsidio & bona constitutione partium similarium, sine quibus nihil efficiat. His ergo offensis instrumentum rectè nequit functionem suam obire: ac tum instrumenti functio subuertitur, eo tamen haudquaquam primùm ac per se affecto: quod etiam suprà de affectu per cōsensum confirmauimus. Licet autem morbus hic similaris instrumenti functionem secundario lædat, nulla tamen ratione contrà potest morbus instrumentarius similari parti officere. Neque morbus similaris quòd instrumenti actionem secundario lędat, idcirco morbi causa est: quanquam enim causa omnis secundariò & per accidens actionem lædit, non tamen contrà quicquid secundariò actionem lædit, morbi causa statuitur.

DE MORBORVM CAVSIS.

Causarum genera & differentiæ. CAP. XI.

ἡ αἰτιολογία.

T Philosophi qui rerū omnium contēpla-tioni dant operā, quàm acrerimè in causa-rū inuestigatione notitiáq; versātur, ꝙ nul-lius rei queat haberi cognitio, cui⁹ ignora-ta sit origo: ita & medicis, qui omnia in cor-poris cōmoditatē vsúq; referunt, in primis necessaria est causarū quæ morbos effecerūt obseruatio, sine qua neq; morbos præcauere neq; curare licet. Causę quid-genitis ex se morbis adeò cōsertè cōtextéq; cohęrēt, vt hos as-siduò foueant atq; cōseruēt, neq; vnquā morbi possint cau-sis manentibus deleri. Quibus nō illa empiricorū temerari-

& fortuita, sed rationalis medédi via curæ est, ij efficientes illas conseruantésq; causas primùm demoliri & circũcidere contendunt, vt his sublatis facilior reliqua sit morborũ curatio. Itaq; causæ omnes peruestigandæ quæ ad morborũ cognitionem curationémq; in primis sint necessariæ. Earũ autẽ genera quatuor sunt philosophis, materia, forma, efficiẽs atque finis. Nascentis morbi subiecta materia est humanum corpus, in quo (vt suprà demonstraui) penitus insidet: quemadmodum & in ære hominis aut equi effigies. Non enim (quod multos fefellit) vitiosus humor subiecta est morbi materia: quanquã efficiens illius materia quodammodo dici potest. Forma est morbi species in materiam impressa inductáque. Finis actionum læsio & interitus. Efficiẽs causa omnium certè prĉstantissima atque princeps est quę corpus immutat, déque optimo ac pristino statu deturbat. Hæc est cuius differentias atque vires scrutari consilium est. Humanum corpus aliàs à seipso ab insitísque principiis, aliàs externarum rerum iniuria lacessitur: hinc efficientium causarum duo fiunt summa primáque genera, aliæ insitę sunt nobis & congenitæ, quas ab ipso iam ortu accepimus: aliæ aduentitiæ, quæ in nos iam editos extrinsecus inuadunt. Insitarum aliæ naturales, pręter naturam aliæ: vtræque vero aut ex parẽtum semine, aut ex materno sanguine profectæ. Naturales temporum ætatúmque decursu sensim nos immutant, & sine sensu in extremum senium mortémque deducunt. Hoc genere est primordium, ex quibus constamus, repugnantia: & insiti nostri caloris efficientia, qui tametsi nos quoad viuimus alat, tueatur & regat, nos tamen tiam tempore mutat & conficit, alios quidem ocyùs, alios egniùs, vt sua cuiq; stata est vitę periodus, quàm vix quisquam naturæ legibus conficit. Præter naturam insitæ nobis ausæ dicũtur, quæ vel ex seminis vel ex materni sanguinis itio exortę morbos tandem nobis accersunt. Quale parentum maximéque patris semen obtigerit, tales euadunt milares spermaticæque partes. Bene temperatum temperem, calidum vero atq; siccum, aut frigidum atque humium similem quoque naturalem insitamque tẽperaturam milaribus partibus inurit. Quocunque etiam morbo pa-r quum generat tenetur, eum semine transfert in prolem, uandoquidem ex corpore vniuerso (vt aliquando demon-

Quatuor causarum genera.

τῶν νόσων αἴτια διττά. τὰ μὲν γὰρ ἔνδοθεν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ἡμῶν ὁρμώμενα, τὰ δὲ ἔξωθεν.

ſtrauimus) deciſum ſemen, tum morbi tum cauſæ eius vim in ſe cõtinet. Sic ſenes & valetudinarij, imbecilles, nephritici, arthritici, & epileptici filios vitioſa conſtitutione gignũt, qua tandem in morbos ſimiles, hæreditarios idcirco nuncupatos, incurrant, vt parentibus liberi ſuccedant, non minus morborum, quàm poſſeſſionum hæredes. Quinetiam maternus ſanguis primum fœtus alimẽtum, altera eſt temperamenti conſtitutioniſque cauſa, atque is ſua etiam vitia, at leuiùs quàm ſemen in corpus inſerit. Hinc maxima temperamenti vis atque natura ex prægnantis conſtitutione ducitur: & cui cibo prægnans mater plurimùm aſſueuerit, is futurus eſt fœtui iucundus, & vinoſa vinoſum, & quę medicamentis crebrò vtitur, fœtum profert in medicamenta propenſum. Sic & de morbis animaduertimus, ſi grauidam medio geſtationis tempore quartana febris adoritur, par tum edi, qui diu poſtèa quartana febre conflictabitur: atq ſi nono ea mẽſe pleuritide prematur, prolem gigni in pleu ritidem quoque procliuem: quemadmodum & eius cui ab cessus ex aure octauo menſe proruperat, filium in omnem vitam habuiſſe purulentas aures. Vnde intelligi poteſt no modò prima conformatione ex ſemine, verùm etiam tot geſtationis tempore, tum ex materno ſanguine, tum e aliis humoribus atque alimentis morborum procliuitates i fœtum contrahi. Maxima igitur ortus noſtri vis eſt, nec pa rum fœlices bene nati. Quamobrem præclarè humano ge neri conſultum videretur, ſi ſoli parentes bene habiti atqu ſani liberis operam darent. Si enim agricolę ſementem f cturi purum ſemen & fœtum ſeligunt, experti frugem m Iam è marcido percipi, quanto id diligentius in procreand liberis obſeruandum? Iam vero aduentitiæ cauſę genit nobis dum extrinſecus occurrunt, alias ſępe in nobis exc tant morborum opifices. Quocirca cauſarum quæ in nob iam editis morbos efficiunt, alia externa eſt, alia interio hæc rurſum duplex, antecedens & continens, quæ proxi dicitur: vt tres ſunt omnes efficientes morborum cauſæ e terna quæ & euidens antecedens, & continens. Euidens q extrinſecus aut corpori aut contentis vim infert. Co nens quæ in corpore ſita morbo proximè adhęreſcit c nexáque eſt. inflicti vulneris gladius idcirco continens c ſa non eſt, quòd in corpore non conſiſtat, licet proxima

Morbi hereditarij.

τῶν νόσων ποιητικὰ αἴτια, τὰ μὲν προκαταρτικά ἐσι, τὰ δὲ προηγούμενα, τὰ δὲ συνεκτικά.

illi. Antecedens quæ in corpore prior continente, hanc efficit ac mouet. Euidentes omnium primæ maximæque necessariæ sunt, ex quibus cæteræ ortę defluunt. Illas vulgus in primis sectatur, quæ & vetustissimi medici solas animaduerterunt, obscuris (vt inquit Celsus) ab arte reiectis. Ea porrò est adhæsio copulatióque causarum, vt continens ex antecedente, antecedens ex euidente defluat, quúmque omnes continuatione quadam & serie connexę sunt, ordine prima est euidens reliquarum effectrix, postrema est cōtinens: quotquot inter has mediæ intercedunt, antecedentes appellantur. At non omnis morbus tribus ex causis necessario ortum habet, sed aliàs ex duabus, aliàs ex vnica. Quum cibi potúsque immoderato vsu summa cumulatur venarum plenitudo, quæ has tandem adeò vel diducat vel disrumpat, vt pleuritis insequatur, pleuritidis euidens causa est cibi immoderatio, plethora, venarum ruptio vel diductio, & sanguinis effluxio causæ dicuntur antecedētes, omnes in corpore positæ. At sanguinis copia lateri impacta putrescensque, continens tum illius tum comitis febris est causa. Si adstringentium balnearum vsu putrida febris accenditur, hę causa sunt euidens: cutis adstrictio, prohibita transpiratio, causę antecedentes, hinc exorta putredo continens proximáque causa. Non possum autem in neotericorum quorundam errore conniuere, quos tantus stupor oppressit, vt nulla queant mentis contentione continentem causam à morbo internoscere. Hi ignorata maiorum doctrina sanguinem lateri impactum, pleuritim, humorúmque putredinem, febrem appellant: quasi humores particulæ sint corporis, atque in his morbi insideant. At certè febris nulla in humore, nulla in spiritu, sed in corde corporísque partibus tota inhęret: hoc tamen discrimine, vt in ephemera partium intemperies ex spirituum feruore pendeat: in putrida ex humorum putredine: in hectica primùm ac per se partium substantia consistat atque defigatur. In his quę dixi omnia causarum genera connexa videre licet. At quum ab australi flatu destillatio fertur in pulmonē, eius arterias obstruens, asthmáque ingenerans: aut quum motu immoderatiore calculus è rene deturbatus vreterem obturat, nephriticúmque cruciatum mouet, duę duntaxat causę euidens & continens concurrunt: vnica verò eáq; euidens,

Causarum cōsertio & consecutio.

Ignorata recentioribus causa continens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quũ vulnus gladij ictu infligitur. Ex quibus intelligitur causam externam & euidentem in omni esse morbo necessariam, neque corporis, neque causarum interiorum firmam constitutionem, nisi externarum graui impetu labefactari contaminaríque posse, & de naturali statu vnquam decedere: rursúmque continentis quàm antecedentis necessitatem esse maiorem. Iam verò causarum morbos efficientium aliæ statuendæ sunt differentiæ. Earum quippe vnaquæque interdum per se, interdum per accidens opus efficit & edit. Per se quidem, quum propriis insitísque viribus proximè nulliúsque interuentu id præstat: per accidens verò, quum aliud quippiam excitans & interponens idipsum agit. Aqua frigida corpori affusa id per se quidem & proximè nullius interuentu refrigerat: ex accidente autem calfacit, dum contracta densatáque cute natiuum calorem forâs erumpentem intrò repellit, qui dein intus collectus & coarctatus, multóque pabulo auctus, vi maiore in corporis summa remigrat recurrítque. Intus verò scammonium vel rheubarbarum corpus per se calfacit; at calidam feruentémque bilem expurgans, accidente refrigerat. Causa porrò omnis efficiẽs triplex existit: aut enim principalis est, aut adiuuãs, aut sine qua nihil efficeretur. Principalis & perfecta, insita vi etiam sola id efficit cuius est causa. Adiuuans sola quidem nihil efficit, sed ad efficiendum adiumenta affert: hæc Græcis συναιτία, id est, causa adiuuans, & quasi concausa dicitur. Tertia efficiendi nullam planè naturã obtinet, neque quicquam in opus confert, sine ea tamen effici nihil potest. Sed hæc perspicuis exemplis illustranda sunt. In purgationibus quæ arte comparantur, causa principalis est medicamentum proprietate valens, adiutrix causa illius temperamentum calidum omnibus purgantibus concessum, quod & illorum vim corroborat adaugétque: in hoc etiam genere sunt quæcunque medicamento permista illius vim exacuunt, vt gingiber, nardus, eiúsque generis plurima. Causa sine qua nihil efficeretur, est natiuus noster calor, sine quo medicamenti vis sopita in actum haudquaquam erumperet. Et in morborum procreatione, dum frigida cœli constitutio distillationem proritat in articulos, principalis perfectáque causa est frigida cœli conditio, & superuacuorum copia: adiutrix est humorum tenuitas: causa sine qua non efficeretur, est

articu

Externa causæ necessitas.

Causa per se & ex accidenti.

Efficiens causa triplex.

articulorum imbecillitas, & viarum per quas humor fluxurus est laxitas. In causis sine quibus nihil efficeretur, numerari solent locus, tempus, instrumentũ. Causa omnis quandiu operi assistit incumbítque, idipsum conseruat & auget: sublata verò nihil amplius quicquam efficit. Id eius opus aliàs persistit ac manet, aliàs omnino perit, ídque vel breui vel multo pòst tempore.

Euidentium causarum genera. CAP. XII.

QVi firma corporis cõstitutione ortus & in lucẽ editus est, si nulla externarũ rerum offensione lacessitur, incorrupta sanitate ad longissimum tempus vitam producet. At si illarum immoderatione concutiatur, optimum vitæ statum diutius retinere non poterit, sed tandem de illo decidet, prolabetúrque in deteriorem, quem certè morbum appellamus. Naturalem igitur vitę cursum complebit, qui turbulentis externarum procellarum fluctibus minimè iactabitur. At verò quotusquisque toto vitę curriculo ex his tutus emergit? Quem blandę voluptatis illecebrę non aliquando irretiunt? Aut quem si moderatrix temperantia sedulò conseruauit, inconstans volubilísque fortuna pręcipiti casu non obterit? Difficile prorsus quę vndique nobis intenduntur retia defugere. Discendę igitur res omnes & causę, quarum vi aut pristinum statum retinemus, aut in morbum incidimus. Harum alię necessarię, quę necessariò nobis ferendę sunt, & sine quibus viuere non liceat: alię non necessarię, quas declinare possumus. In necessariis sunt aër, in quo versamur, cibus & potus, motus & quies, somnus & vigilia, quę excernuntur aut subsistunt, & animi perturbationes. Non necessarię verò gladij ictus, ruentis lapidis & bestiarum occursus, omniáque fortuita. Harum impetus ęci nec arte præuideri, nec declinari possunt: illę possunt, in quarum obseruatione ars versatur. Earum alię corporis sanitatem tuentur, alię depellunt, alię restituunt. Hinc efficientium causarum alię insalubres sunt, quæ corpus de bono statu deiiciunt, aliæ salubres. Hæ rursum duplices, vel quòd sanitatem conseruent, vel quòd deperditam restituãt. Conseruant quę moderatæ & corpori similes existunt: restituunt quæ sunt morbo contrariæ, & æquabiliter atq; is à

τίνα αἴτια πρόδηλα καὶ προκαταρχοντα:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mediocritate in diuersum deflexerunt. Hæc opinor perspi-
cuum faciunt, eandem causam & insalubrem & salubrem
dici, sed comparatè & quũ ad varia refertur. Est enim cau-
sa ex eorum genere quæ ad aliud referuntur ac pertinent.
Aër temperatus aliæq; causæ si æquabiles & moderatæ ob-
tigerint, hominem temperatum & bene habitum, qualem
acceperunt, tuentur ac seruant. Immoderatæ verò obterun-
inferúntque morbos. Quem porrò morbum inflixerit aë-
impensè calidus ac feruens, eundem depellit, sanitatémqu-
restituit frigidus, qui pari sit à medio recessu. Qui huic sa-
nitatem restituit, eíque salubris est causa, alteri morbum in-
fert, causáque fit insalubris. Efficientes hæ causæ triplic-
ad tres quoque artis partes accommodantur. Conseruatr-
ces quippe ad eam quæ sanitatem tuetur: salubres ad ea-
quæ morbis medetur. Solæ insalubres huc pertinent, -
quarum viribus sigillatim dicendum.

Qua ratione ambiens aër corpora mutet, & causas interiores morbósque excitet. CAP. XIII.

OFFVSVM nobis aërem sanguine præditorum anima-
tium natiuo calori & spiritui tum conueniens pab-
lum tum refrigerationem præstare, fumosáque illius sup-
uacanea excipere: his tribus ex causis eorum vitæ tuen-
conseruandóque calori præfici in Physiologia diximus, -
& illud animaduersum est, aërem nobis circumfusum ar-
riarum pulsu corporis vniuersi calorem, eum verò que-
spirando ducimus vnius maximè cordis calorem respirat-
Circũstãtis nos aeris necessitas. ne tueri & conseruare. Quoad viuimus necessariò spiritu-
de cœlo ducimus, nec animus sine anima, nec anima si-
spiritu & aëre teneri conseruaríque potest. Inspirati qu-
circumfusi aëris tanto maior & efficacior ad immutan-
corpora vis est, quanto vberiùs & violentiùs is intrò sub-
Respiratione primùm quidem os, nares, cerebrum, asper-
arteriam, pulmones, cor, omnésque arterias is confertè i-
plet, ex iis dein in omne corpus perflabile mox quasi -
mento diffunditur. Quacunq; is vel substantia vel quali-
te præditus est, ea ipsa primùm spiritus, deinde humo-
postremo partium substãtiam afficit. Serenus, tenuis, pur-
benéque temperatus, spiritus nostros collustrat, sanguin-
attenu-

attenuat, cor exhilarat, mentem serenat, corpus omne peruadens raritate diffundit, suscitatóque calore appetentiam, cócoctionem, superuacuorum dissolutionem, expurgationémque procurat. Crassus, densus, caliginosus, & aliena permistione inquinatus, spiritus obscurat, sanguinem & humores densat atque labefactat, cor mœstitia perstringit, mentem obumbrat, corpus degrauat atque densat : & oppresso atque debilitato natiuo calore concoctionem lædit, superuacuorúmque dissolutionem cohibet. Qui porrò circunfusus est nobis aër, in intima quæque penetrans contagione nos etiam immutat: neque nos solùm, verùm etiam solidissima quæque & inanima, vt ligna, vt lapides & metalla, quæ aliter sicco, aliter pluuioso cœlo affici notamus. Tanta quidem vis est aëris per cuncta rerum meabilis. Huius autem quàm cæterorum vis maior & efficacior ad morbos infligendos, & plures temporum tempestatúmque mutatione, aut ex salubri loco in grauem transitu, aut ex orta intemperie, aut quibusuis aëris inquinamentis, quàm victus mutatione morbis pulsantur. Is quippe vnus plurimos pariter attingit, cuius non vt cæterorum incommoda facilè declines: in cor viscus nobilissimum, in cerebrum, in corpus denique omne promptè penetrans suis vitiis omnia perfundit, acutorum ferè morborum author. Morborum verò hic opifex est vel qualitatum immoderatione, vel substantiæ vitio, vel subita insolentíque mutatione. Qualitatum intemperies calidior, frigidior, humidior, aut siccior, siue à regione, siue à situ, siue ab anni tempore, siue à cœli statu talis existit, spiritus, humores, ipsúmque corpus immutat. Regio quidem temperata, locus editus, apricus, & perflatus, veris constitutio naturalis, status cœli placidus & tranquillus, vt perflante Fauonio, salubritatem bonámque valetudinem tuentur, nec quicquam corpora permutant. Regio feruida & æstuosa, locus Austro Solíque expositus, æstas ignea & torrida, austrinus cœli status, spiritus inflammant, sanguinem & humores ardoribus extorrent, bilem augent & exacuunt : quibus ex causis morbi plurimi híque acuti suscitantur. Sed & poros reserant patefaciúntque, corpora laxant & extenuant, & eorum substantiam, calorísq; natiui vim dissipant: & si diu perseuerant, senium mortémque præproperè accelerant. Regio frigida, locus ad Aquilonem con-

Mira vis aeris nil nō peruadentis.

Quæ ipsius efficacitas procreādis morbis.

Qualitatū eius immoderatione.

uersus,hyems gelida, statúsque cœli aquilonius, spiritus con- sopiunt , humores incrassant quæ certè causa acutos qui- dem morbos reprimunt, sed diuturnos, destillationésque concitant. Deinde poros occludunt, densant firmántque corpus , huius atque natiui caloris substantiam conseruant & augent, appetentiam præstant , concoctionem fouent, vi- tam denique longissimè protrahunt. Regio humida, lo- cus in occidentem deuergens, humens pluuiosáque consti- tutio, tenebricosum spiritum facit , corpus multo humo- re superuacuo onerat , cuius copia natiuus calor infringi- tur,& deliberata concoctione cruditates fiunt. Quibus ex causis destillationes,diuturnæ febres, cachexiæ,vlcera putri- da eáque curatu difficillima. Quinetiam corpora molli- laxa infirmáque reddit & obeundis vitæ muniis inepta. Re- gio sicca, locus arenosus in ortum apertus ac patens, sicca cœli cõstitutio,spiritus illustrat, humores superuacuos absu- mit,vtiles verò à putredine tuetur : corpora dura, solida for- tiáque efficit,& articulos corroborat : quoniam tamen ill densat,& humores siccos duróſque reddit, obstructionũ ef opifex,minus tamen quàm superiores infensa. Tot ergo mo dis aëris intemperies morborum causæ fiunt. Vitiata por rò aëris substantia gignendorum morborum maiorem mul to vim obtinet. Hæc licet adeo simplex sit & vniusmodi, v fortasse corruptioni subiecta minimè sit, variis tamen vn díque inquinamentis conspergitur. Multis exhalatione & caligine humescit : terrarum , aquarum, cadauerum alio rúmve putrescentium expiratione graui inquinatur : pesti lentiæ seminibus vel cœlitus immissis vel in se genitis pol luitur labefactatúrque. Hæc igitur vnà cum aëre quem spi ritu ducimus permanant in omne corpus , & contagion tum spiritus , tum humores suo quæq; modo contaminan & varios eósque ferè occultos morbos proferunt. Iam ver subitæ insuetæque temporum , locorum , tempestatúmqu mutationes sæpe morbos attulerunt , præsertim si ex salu bribus in grauia atque deteriora fiant. Quos tẽporum mu tatio insigniúmque syderũ exortus , quos tempestatum fla tuúmque cõuersio morbos inuehere soleat, diligenter qu dem Hippocrates & Aristoteles literis prodiderunt , om nium certè eam facientes causam , quòd ex contrariis i contraria , atque etiam ex humidis in calida aut frigida gra

Substantia vitio & inquinamẽto

Repẽtina & insolẽti mutatione.

u

uis periculosúsque transitus sit. Multò his grauior est peregrinatio & omnis longinqua traductio, quod vnicuique regioni ex soli & aquæ natura, ex situ & flatibus, quibus iactatur, peculiaris inest constitutio suáque proprietas, cui nō facilè sit assuescere. Sed & quæ ex coarctato conclusóque in liberum perflabilémque aërem vel saluberrimum sit mutatio, imbecillis & iis qui ex morbo conualescunt sæpe detrimento fuit, quòd repentè ac vehementer corpus humorésque exagitet. Flatuum porrò effrenata incursio haud secus atque valida exercitatio corpora fatigat: præter eas quas vel è terris vel è cœlo qualitates inuehunt. Tranquillus autem aër nulla ventorum vi impulsus, quanquã mitis ac lenis apparet, nisi tamen tempestate huc illúcque iactetur, requietæ residúsque & restagnantis aquæ more corrumpitur. Ventus verò saluber, præsertimq; aquilonius inspersa aëri inquinamenta purgat. ἡ ἀνῃνεμία

Qua ratione quótque modis esculenta & potulenta nos afficiant. CAP. XIIII.

EVIDENTIVM causarum ordine cibus atq; potus locum obtinent secundum, eorúmque vis est aëri proxima. Hic quidem celerius ac promptiùs in plures inuadit: at cibus atque potus quoniam permanentem ac inhærescentem corpori materiam suppeditant, id validiùs contumaciúsque afficiunt. Cibi potúsque vitia gignendis morbis pabulum materiámque suggerunt, è qua & morbi interdum sponte emanant, nullo euidentis causæ impulsu. Imo & quoniam vel ab aere vel ab animi perturbationibus, vel aliis causis euidentibus morbi nulli excitantur, nisi consentiat corporis præparatio, & humorum constitutio: si hęc tota ex cibo potúque profecta est, maximam hi sanè in gignendis morbis vim obtinent. Vt semel dicam, Vna gula omnium est propè morborum mater, etiamsi alius est genitor. Quicquid in corpus illabitur, aut temperamento aut materia, aut tota substantia agit nósque permutat. Tēperamento & qualitate aqua frigida & lactuca corpus refrigerant, illa quidem reipsa, hæc verò potestate: ignis atque vinum calfaciunt, hoc potestate, ille energia. Materia agit quod substantiæ tenuitate penetrat humorésque incidit, quod crass-

παρὰ τά τε σιτία, καὶ τὰ ποτὰ νόσοι.

Morborum materia et velut semē tis à cibo potúque.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſiore materia corpus aſtringit & denſat, & quod viſcoſum adhęret, aut contrà detergit. Tota ſubſtantia quicquid totius ſubſtantię vel familiaritate nos alit, vel diſſidio & inimicitia naturam noſtram depeculatur atque depaſcit. Illud alimentum, hoc venenum appellamus. Totius ſubſtantiæ notionem alibi accuratè expreſſimus, demonſtrantes alimẽtum non quòd vel temperamento vel materia, ſed quòd totius ſubſtantiæ affinitate nobis familiare ſit, idcirco in noſtram ſubſtantiam conuerti eiúſque molem augere: proinde alimento opponi & è regione ſtatui venenum. Hæc quidem ſimpliciter nos immutant: at non pauca bifariam, alia trifariam. Bifariam, cetum, temperamento quippe & materia, & lactuca temperamento & tota ſubſtantia, panis azymus materia & tota ſubſtantia. Trifariam vinum album, quod calfacit, extenuat & alit. Quicquid igitur totius ſubſtantiæ familiaritate in corporis ſubſtantiam conuertitur, alimentũ eſt, quod verò corporis firmam naturalémque conſtitutionẽ quoquo modo euertit, medicamentum. Si quid dum in corpus conuertitur, idipſum pariter afficit atque commutat, alimentũ eſt medicamentoſum. Hoc ventriculo exceptũ viq́ue noſtri caloris excitatum qualitates & vires etiam tacitas & quaſi ſopitas quibus pręditum eſt exerit, hiſq́ue ventriculum in quo diutius hęret atque retinetur, exercet: licèt ab eo interdum coquatur dometúrque. Eſt ea quippe agẽtis patiẽtiſq́ue naturalis conſenſio, vt quia materiam obtinent cõmunẽ mutuas operas conferant in ſeſe, omnéque agens agẽdo non nihil etiam patiatur ac perferat. At verò ſi eius quod aſſumptum eſt validæ vires indomitæ fuerint, nec prorſus ventriculi robore euictæ, eæ vel ſubſtantia, vel quoquouerſum expirante vapore, in omne corpus permanabunt, ipſúmque cor, & cerebrum atque vniuerſum corpus concutient: vt in meraco vino, in allio, in cæpa, in aliiſque cõpluribus perſpicuè animaduertitur. Hęc igitur dum è ventriculo in inteſtina, in meſenterij venas & in iecur illabũtur, ſuis qualitatibus quicquid attigerint, imbuunt. Ventriculi quippe calore infracta quodammodo ſunt, non tamen prorſus extincta, nec priſtinis omnino ſpoliata facultatibus, ſed tum harum, tum priſtinæ qualitatis nonnihil etiamnum manet in ſanguine, qui & in venas maioris, & in minores, & in corporis ſingulas partes effunditur. Quanquam igitur ſanguis alimenti

Quid alimentũ & cui oppoſitum.

menti

menti ex quo genitus est formam perdidit, qualitates tamé aliásque vires quodammodo retinet, eásque impertit partibus alendis. Quamobrem quod ait Aristoteles, alimentum initio dissimile, tandem nobis simile reddi, nõ de omnium qualitatum, sed de substantiæ & formæ potius similitudine audiendum. Etenim lactuca, tametsi coctione mutatur, ventriculum tamen & corpus refrigerat, ex eáque sanguis profertur frigidior. Sed & id quod veterum omnium literis & memoria celebratur, omne alimentum tum calidum tum frigidum, quum in sanguinem abierit, calfacere, ita quidem audiri velim, quia alit, sanguinis & innati calidi substantiã, nõ autem qualitatem calorísque gradum augere. Quisquis enim ex lactuca æquè calidum atque ex vino aut ex allio sanguinem gigni censuerit, omnes efficientium causarum vires & naturas euertet. Ergo lactuca frigidum, vinum calidum sanguinem suæque naturæ consentaneos profert humores. Azymus panis & castanea crassum atque lentum: vitellus & pullus gallinaceus tenuem: mora, persica mala, horariíque fructus vitiosum, putridum verò quæcunque alimenta iam corrumpi cœperunt. Hinc corporis omniúmque facultatum eius peruersio. Vt enim calx ad arboris radicem conspersa fructum accelerat, arborem verò perimit, ita calidius alimentum maximéque vinum suscitato calore, spiritus facultatésque erigit, mortem verò maturat. Dum enim corporis calorem auget, substantiam minuit: dúmque innati calidi spiritum & calorem halitu fouet, eius substantiam, quæ humidum est primigenium, dissipat exsorbétque: omnem vitam alacriorem ac vegetiorem, sed tamen breuiorem facit. Sic suæ sunt vnicuique cibo dotes, sua sunt incommoda. Ex quibus intelligitur, non modò spiritus & humores quibus conseruamur, sed & omnem corporis partiúmque constitutionem ab esculentis potulentísque mutari. Hinc intemperies, hinc obstructio, hinc cacochymia, hinc plethora, quæ vitia grauissimorum morborum causæ antecedentes continentésque fiunt. Neque verò vna cibi potúsq; qualitas, verumetiam illius optimi quantitas & exuperantia naturæ grauis infensáq; est, tum ea quæ receptacula venásque solùm implent, tum etiam quæ vires grauat. Hæc enim quia supra vires est, neque integrè coqui, neque in purum sanguinem verti potest, sed cruditates multas cumulat, quę

Alimentũ omne calfacere quî intelligi debeat.

Diuersa in nobis vini effecta sua quæque momento imprimis põderanda.

quum ab inferiore debilíque natura nequeant domari, corrumpuntur, morbósque generant. De hac rectè Hippocrates. Vbi cibus pręter naturã copiosior ingestus est, hic morbum facit. Quinetiam ea cibi exuperantia quæ vasa implet, nondum tamen vires premit, licet tota in optimum succum & in sanguinem facessat, tuta tamen non est, sed maximè lubrica & periculosa. Natiuum quippe calorem è sensibus, è mentis & animæ functionibus auocat, occupátque in concoctione. Excrementorum flatuúmq; ingentem facit prouentum, quæ præ copia non facilè excludantur. Omnis generis humores congerit, obstructiones multitudine accersit, vias contrahit, in angustúmque adducit, omnia arctè coërcet ac continet, vix vt quicquam è corpore dimanet. Hac onustum turgidúmque corpus ingrauescit, atque etiam si infirmũ vietumque est, prosternitur: quia vero infarctum compactum, ac minimè peruium est, nec perflari, nec ventillari potest. Hinc perinde atq; à multo oleo lucernæ & flãmæ, natiuus calor opprimitur & quasi strangulatur, morbíq; frigidi (etiamsi calidus cibus erat) succrescunt, quemadmodum ab ebrietate cruditas, cachexia, paralysis, apoplexia. Quúmq; diutius insedit redundantia, corruptelam demum putredinémque acquirit. Quæ autem coagmentatione assidua in summum iam excreuerit, aut extinctio natiuo calore inopinata repentináque morte iugulat, aut vasa disrumpit. Quocirca hunc habitum rectè commonefacit Hippocrates, esse periculosum & sine mora soluendum. Perniciosa admodum sentina est abdomen insaturabile, omnium tum corporis tum animi vitiorum fons atq; origo. Non minus acutè quàm facetè quis intemperantiam medicorum nutricem appellet. Cæterùm quisquis cibus potúsq; moderatus sit & ad naturam accommodatus, spiritus natiuum calorem corporísque substantiam tuetur & reficit, facultates omnes earúmque functiones corroborat, concoctionem, alimenti distributionem, humorum æquabilitatem & excrementorum propulsionem, motus denique, sensus mentisq; vires integras incolumésque cõseruat. Vna temperantia totius est iucundæ salubrísque vitæ moderatrix. Nulla calamitate vel ęrumna premetur, qui vitę fundamentum iecerit temperantiam. Iam verò longior inedia, aut tenuior, parciorq; victus, non id aptè resarcit & instau-

Quæ à plethora corporis mala impẽdeãt.

Parcimonia & moderatio cibi ac potus, quæ cõmoda adferat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rat quod tum natiui caloris, tum circumfusi aëris vi necessariò dissipatur è corpore: proinde ex accidente siccat: quod in pabuli penuria natiuus calor propriam corporis substantiam exorbeat. At profectò corpus peruium paténsque reddit, obstructiones expedit, flatus, alui fæces, vrinas, cerebri, omniúmque partium excrementa mouet & excludit. Atque si impurum corpus vitioso humore perfunditur, cruditates concoquit & emendat, tenues humores ac inutiles exhaurit aut halitu dissipat: crassos verò cuique parti tenaciùs inhærente proritat atque mouet. Itaq; per inediam humorum omnium vires se producunt. Biliosis enim bilis efferuescit & quasi ferocitate exultat, quæ suo dein furore febrem, oris amarorem, iracundiam aliáque symptomata infligit. Melancholicis proprius humor mœrorem & metum incutit, vigilias, terrores, oris aciditatem, hisque similia. Pituitosis destillatio è capite in subiectas partes illabitur, & pituita in ventriculum influens, nausea, cibi fastidio, vomitione, animi defectione, hisque similibus hominem lacessit. In magna quippe cibi potúsq; parcimonia, vitiosus humor aut in ventriculum irrumpit, aut propria sede solus & purus ferociter subsultat, consueta videlicet alimenti benignitate destitutus. Quapropter qui impuro sunt corpore ægrè ferunt inediam, & tamen dum conituntur humoris impetum & ferocitatem frequenti alimento sedare: non se, sed suam ipsi perniciem alunt. Per hos verò impetus si constanter perferatur inedia, quos primùm concitauit, mox certè compescet atque domabit. Leuis inedia bilem accendit, quam illa tamen perseuerans extinguit, corpúsque refrigerat. Nam vitiosos humores exerit, suo modo concoquit, domat & in vias deducit per quas naturæ impulsu è corpore exturbentur. Huius ope aliquando morbi periculosi & ancipites fœlicem eúmque admirabilem exitum inuenerunt, ad quem ars nulla dirigebat: ídq; multo minùs ac leuius quàm dum corpus medicamentorum aliena qualitate lacessitur. Si quis obiiciat natiuum calorem per inedias cum superuacuo & vitioso nonnihil etiam vtilis puriorísque humoris exhaurire, sicque vires atterere. Id quidem consentaneum est, neque vllum flagitium admitti puto, vires sinere aliquantum collabi, vt pariter quod vitiosum est eximatur; quandoquidem earum iactura leuis promptè resarcitur: grauior au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tem omnino metuenda, quã sequitur exolutio. His, opinor, de causis tenuis & admodum exquisitus victus ab Hippocrate iampridem est explosus: quippe qui tum sanis tum ęgris periculosus existit, si præsertim non modo sanguinem atque carnem, verumetiam propriam solidarum partium substantiam colliquat, & in marasmum coniicit, à quo vix quisquam se recipit. Sed vix eò præcipitant inediæ. Cæterùm, inquit Hippocrates, non satietas, non fames, non aliud quicquam bonum est, quod naturæ modum excedit.

Quæ excernuntur ac subsistunt morborum causas fieri. CAP. XV.

παρὰ τὰ ἐκκρινόμενα καὶ τὰ ἐπεχόμενα νόσοι.

SVPRA descripta causarum genera secum humorum vitia & alienas qualitates inuehunt in corpus: aut quæ dein ceps erunt, non extinsecus, sed intus è corpore vitia suscitant. Quocirca distinctione adhibita illas externas, has autem euidentes causas propriè appellemus. Corporis superuacua quia in corpore continentur & hærent, debent in causis antecedentibus haberi: at immoderata illorum vacuatio vel retentio causa est euidens. Illa morbos infligunt non simpliciter, sed quia contra naturam & immodicè in corpore coërcentur. Quę naturæ legibus è corpore deiici exterminarique solent, si qualia, quantum, & quando oportet procedant, corpus quasi sarcina leuant, ídque robustius & ad functiones aptius comparant. Sin verò subsistant, morborum causæ fiunt euidentes, quæ dein antecedentes continentésque mouent, quantum morbus soboles est. Naturæ legibus ad vitam necessariæ vacutationes sunt alui deiectio, vrinæ è renibus & è vesica profusio, sudor vel vniuersi corporis exhalatio, bilis flauæ è suo folliculo, aut atræ è liene in ventrem effusio. Aliæ quidem non simpliciter, sed vel in tempore, vel ex consuetudine necessariæ sunt: vt hæmorrhoidum mensiúmque eruptio, mucus è naribus & palato sputum è pectore, lac è mammis, semen è spermaticis vasis Horum itaque suppressio, atq; etiam parcior & non quali aut quando expedit facta vacuatio, tametsi verè symptoma est, morbi tamen causa fit euidens. Siquidem eorum quę toto genere præter naturam existunt redundantia naturę molesta atque grauis, morborum fit materia. Nam plerunque natiuum calorem vel premit vel obruit, cuiu

Quotidiana superfluorũ vacuationes.

demum

demum functiones periclitantur omnes. Nõnunquam eorum redundantia corrumpitur, putredinem & alienas qualitates sortita naturæ corporíq; graues. Nonnunquam vias corporísque ductus obstruens alimentorum distributionem, & excremẽtorum vacuationem deiectionémq; cohibet. In voluulo, in intestini prolapsu, quoniam intestinũ quasi vinculo deuinctum & constrictum tenetur, fæces præterlabi nequeunt, sed sua mole corporis partes ita plerunque onerãt, vt vomitione reddantur. Quòd si hę præterea putrescant, fœtore & praua qualitate sic vniuersum corpus inquinant, vt etiam si illarum cursus redeat, sępe tamen inquinatum corpus è viuis excedat. Nec minus conspicua hæc sunt quum vrina supprimitur, aut quum menses aur mariscæ cohibentur, quibus mala succedunt grauissima. Sic suppressis vacuationibus necessariis, varij omnísq; generis morbi prodeunt, neque vlla causa euidens ad morbos excitandos est efficacior. Hanc enim proximè sequitur excrementorum prouentus, morborum causa interior. Magna sępe molestia torquent quę iucunda effrænatáque voluptate fuerint assumpta. Immodica porrò repẽtináque vacuatio, etiam si eorum sit quæ toto genere præter naturam sunt, procreatrix est morborum. Hinc censuit Hippocrates suppuratos aut hydropicos qui vruntur aut secantur, si pus aut aqua vniuersum effluxerit, omnes commori. Multò magis periclitantur quibus aluus immodicè profluit, aut vrina copiosior profunditur, anr corpus sudore diffluit. His quippe vires vsqueadeo sępe dissoluuntnr, vt simul anima deficiat. Nam cum superuacaneis non parum spiritus calorísque defluit: hinc tum naturales tum animales functiones languescunt, & crudi ac frigidi morbi emergunt. Rectè igitur est ab Hippocrate dictum, Plurimùm atque repẽtè vacuare periculosum esse & naturæ inimicum, maximè si insuetum id est. Iam verò sanguinis ex vtero, ex mariscis, è naribus, aut ex vulnere effusio, si immoderata repentináque obtigerit, ocyùs multò quàm quiduis aliud, spiritus, natiuum calorem virésque dissipat & exhaurit, quæ in sanguine & sedem & pabulum habent. Multi quippe, vt ait Poëta, extremam fundunt cum sanguine vocem. Quibus autem moderatior fit profusio, his corpora quasi tabida liquescunt, & cruditates, cachexiæ, hydropes, eiúsque classis morbi emergunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Motus & quies immoderatior, morborum est causa.

CAP. XVI.

παρὰ τὴν τε κίνησιν, καὶ τὴν ἡσυχίαν νόσοι· κίνησις ἡ μὲν φυσικὴ, ἡ δὲ καθ' ὁρμήν.

MOTVS alius naturalis, alius voluntarius. Naturali quidem ventriculus, intestina, venę, aliæque partes omnes alimenta ad sese rapiunt, excrementáque depellunt, & cor arterięque sic assiduè pulsant, vt nihil intermittant. Voluntarius consilio volũtatéque suscipitur, qualis est musculorum & neruorum. Hi primùm quidem & per se imperio voluntatéque mouentur: ab his deinde ossa, vincula, venę, arteriæ, carnes, cæteræque partes, ídque veluti ossis consequutione, atque idcirco ex accidente. Motus naturalis partes nihil defatigat, nec lassitudine vnquam intercidit, sed potius exercendo corpus leuat & exacuit: voluntarius vero defatigat, huiúsque contentione corpora ingrauescunt, & assiduo labore defessa languent. Hunc proinde quies necessario excipit, quæ leuamentum & remissio quædam est laboris. Itaque labori requietísque alternus vsus animanti necessarius. Porrò autem arbitrij motus velox est aut tardus, robustus aut imbecillus, vehemens aut leuis. Veloces ceu celeres motus sunt, saltatio, pilæ exercitatio, digladiatio: & quoscunque non robur, sed sola corporis celeritas exercet. Robusti & validi sunt, fossio, maximi oneris gestatio & sublatio, luctarúmque multa genera quæ corporis robore & vehementi nisu, non celeritate fiunt. Vehementes sunt, graue telum iaculari, discum mittere, graui armatura tectum currere aut saltare: & quicunque ex robusto celeríque constant. Hi quidem omnes, quemadmodum & omnis generis exercitationes, & artificum operæ vel labores, animantium viribus eduntur, ex hísque manant. Sunt & alij qui extrinsecus accedunt, vt nauigatio, vectio, gestatio, frictio, equitatio, hísque similes. Motus omnis animalis calorem non extrinsecus accersit, sed ex ipso corpore suscitat, perinde atque ventilatio flammam. Calorem quippe partibus intimis quasi sopitum & torpescentem excitat, diffundit, forâs euocat, in corpus omne & in multò plures quàm dudum partes traiicit. Hic autem concoctionem, alimenti distributionem, excrementorum omniúmque superuacaneorum expulsionem iuuat. Quinetiam corporis partiúmque substantiam perspicuè mutat. Celer namque & velox,

Exercitationum differentiæ.

Quid motio corporibus conferat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

corpus denſat & attenuat: tardus carnem rarefacit & auget. Robuſtus corpus vegetum durúmque: imbecillus laxum molléque reddit. Vehemens, corpus quidem extenuat & gracile facit, ſed tamen compactum, durum, firmum & vegetum: contrà leuis & languidus habitum quidem corporis opimum inducit, ſed languidum, mollem, eneruatum & infirmum. Hęc quidem præſtat motus quicunque ſuo ſit genere temperatus. Cęterùm immoderatus ſiue ſupra corporis vires, ſiue perpetuus nęc interciſus eſt, morbos infert. Multa quippe defatigatio ſpiritus viriúmque ſubſtantiam exhaurit & diſſipat, tandemque corpus refrigerat: muſculorum, neruorum & vinculorum robur diſſoluit, membranas adeò interdum laxat aut diuellit, vt interocelem excitet. Sed & viſcera concutiens, tenues plerunque venas diſrumpit, ex quibus emictiones, vomitiones & expuitiones cruentæ, pluritides, aliíque morbi. Sanguinem vniuerſum ita plerunque in venis diffundit, vt concalfactus liquatúſque propriis conceptaculis coërceri haud poſſit, ſed his apertis foras excidens partibus phlegmonas infligat: aut ſi coërcetur, capitis dolores, pulſationes ſynocháſq; febres procreet. Corruptos autem humores qui alioqui tranquilli, ignobili loco concluſi & quaſi conſopiti tenebantur, quíque a natura tempore concoqui, domari, ac demum blandè excludi poterant, irritat, & quaſi in furorem agit, qui poſtea tanquam mota camarina tetro vapore corpus variè laceſſunt: ſed & ipſi quoquouerſum effuſi ſcabiem, turbercula, omnis generis abſceſſus, putridas febres, alui profluuia, vomitiones, morbóſque multiplices & varios inuehunt. Impura igitur plethoricáve corpora laborem ne ſubeant. Quies porrò diuturnior & exercitationis intermiſſio, qualem habet deſidioſa vita, inertem calorem, ſpiritus ignauos, ad omnes ſenſus & mentis naturæque functiones ſegniores facit. Corpus vniuerſum degrauat, languidum, molle infirmúmque reddit: vt tandem verum ſit quod ait Ouidius, Ignauum corrumpunt otia corpus. Hinc etiam cruditates & obſtructiones, & excrementorum prouentus, quæ omnis generis morborum cauſę ſunt proximæ.

Quid inertia & deſidia adferat.

Somnum & vigiliam plerumque morborum causas esse. CAP. XVII.

παρὰ τὸν ὕπνον, τὰ ὕπνον, καὶ τὴν ἐγρήγορσιν νοσήματα.

HIs vt viribus, ita ordine connexi & affines sunt somnus & vigilia. Est autem somnus non solùm motus, verumetiã sensus omnísq; animalis functionis cessatio, in qua non modò vt in quiete nerui, musculi, artúsque, sed & cerebrum & sensus omnes consopiri solent, éstque somnus omnium quasi perfugium laborum, requies animi, pars humanę melior vitæ. Hic spiritus labore vigiliisque dissipatos restituit, aliis videlicet ad functionum frequentationem suffectis. Membrorum sensuúmque defatigationem tollit, naturales functiones maximéque concoctionem & retentionem corroborat & auget. Tum siquidem natiuus calor minimè dispersus, sed circum viscera intrò se colligens vegetiórque factus, in cibi crudorúmque humorum concoctionem validiùs incumbit. At verò attrahendi expellendíque facultates per somnum languidiores sunt, proterea quòd conquiescat mouendi vis solita quidem illis opem ferre: quodque corporis contenta vigiliis atque motu concitata, expeditiùs trahenti pellentíque cedant. Quin etiam somnus sanguinis eruptionem, alui profluuium, vomitionem, immoderatásque vacuationes omnes præter sudorem cohibet. Licet enim (vt author est Aristoteles) corporis summæ & extimæ partes in somno frigescant, túmque pluribus tegumentis indigeamus, sudores tamen vberiùs tandem emanant: quòd humores intus conclusi alimenti concoctione distributionéque paracta, manifestè & affatim in extima summáque corporis eruptionem faciant. In vigiliis maior fit per cutem dissipátio, sed humorum tenuiũ qui obscurè atque sine sensu exhalantur. Cæterùm somnus immoderatior, spiritus offundit & obscurat, omnes sensui mentísque vires torpore & ignauia debilitat, calorem obtundit, functionésque naturales infringit, crudos pituitosósque humores & omnis generis superuacanea exaggerat. Corpus itaq; refrigerans & humectans ignauum atque iners magis quàm quies efficit, destillationem, frigidorum diuturnorúmque morborum author. Nihil tam morti simile quàm somnus, ipsius nimirum imago & simulachrum. Vigilię contraria atque somnus edunt. Etenim spiritus sensúsqu

Quæ bona à somno.

Quæ mala

vigiliæ effecta.

ſúſque excitant, promptos, celeres alacréſque reddũt, & partium omnium vires omnes recreant & erigunt. Calorem in omne corpus diffundunt æquabiliter, aliméti humorúmque diſtributionem, excrementorum depulſionem accelerant. Et hæc quidem moderatæ. Immoderatæ verò ſpiritus exhauriunt, corpus præſertímq; cerebrum ſiccant, & (vt inquit ille) Attenuant iuuenum vigilatæ corpora noctes, ſenſus obtundunt, & mentem perturbant Bilem inflammant, phrenetidis, continuarum febrium acutorúmque morborum procreatricem. Natiuum calorem humidúmque primigenium diſſipant, ſicque læſa cõcoctione magnus fit cruditatum prouentus.

Animi perturbationes morborum cauſas fieri.
CAP. XVIII.

SI QVIS animi perturbationibus omnino vacaret, poſſet & ſine his integra nihilominus ſanitate vitam traducere: at quoniam nulla diſciplina hominis mores ita temperare & moderari, aut animi impetus ita comprimere & ſedare poteſt, quin ſemper horum procellis & fluctibus iactetur, iure quidem perturbationes inter cauſas euidentes eáſque neceſſarias collocantur. Sex autem numerari ſolent, metus, mœſtitia, ira, gaudiũ, agonia, verecundia. Qua ratione & quibus ex cauſis fiat, & quã multas comites habeãt, ſatis in Phyſiologia perpendimus. Perturbationum animi etiamſi moderatæ ſint, nullus ferè vſus præterquam gaudij. Hoc exhilarans cor ſpiritúſque lætitia diffundit, natiuum calorem ſuſcitat, ſanguiné humoréſque extenuat, quibus ſalus comparatur conſeruatúrque ſanitas. Triſtitia nemini frugifera, niſi quis effuſo e gaudio diſſolutus ſit: nec ira niſi ſomniculoſis & inertibus: nec timor niſi temerariis & furibũdis: nec verecũdia niſi impudétibus & pallore fœdatis. Agonia omnibus aduerſa infeſtáq; eſt. Cæterùm hæ modũ prætergreſſæ, nos grauiter conuellunt, quippe quæ euidentium cauſarum vim adipiſcũtur. Gaudium profuſum ac inſolens ſpiritum calorémque tam vehementer è corde in ſumma corporis effundit diſſipátq; vt id caloris beneficio prorſus deſtitutũ, vel ſyncope vel morte repentina corruat: quod nonnullis obtigiſſe memoriæ proditũ eſt, qui tamen omnino vel ſenes erant, vel languidi

ψυχικὰ παθηνό-σοι.

ac imbecilli. Cæteris omnibus corpus duntaxat refrigerat. Ira verò calorem & spiritum è corde etiam foras, non vt gaudium sensim, sed repentè permouet. Ex hac tamen nemo omnium deprehensus est repentè sublatus, nec dissipato calore exanimatus, quòd soli audaces & robusti iracundia efferri possint, & iis solis vbertas caloris circa cor effervescat. In his itaque dum cor ira cumulatur & exardescit, inflammatus calor in omnia effertur, vt tum homo extra sese percitus feratur. Ea spiritus primùm, dein humores corpúsque calfacit, inflammat, & plerunque in ephemeram vel in synochum agit: aut si cacochymia subest in putridam febrem, in aliósque ex bilis feruore & ex humorum confusione morbos. Timor & tristitia calorem spiritúmque introrsum reuocant, ille quidem subitò & affatim, hæc paulatim impetúque nullo. Itaque corporis externas partes refrigerant, nec tamen vt somnus aut ambientis frigus interiores calfaciunt, quòd is calor ac spiritus in cor solùm recurrat. Ea quidem affectione cor vehementer premi & strangulato calore penè obrui fidem facit, quod pulsus paruus, tardus, rarus & imbecillus euadat. Speciatim verò tristitia corpus omne, maximè verò cor refrigerat & exiccat, spiritus innatúmque calorem obterit & effundit, vigilias siccitate inducit, concoctionem labefactat, sanguinem humoresque incrassat, exaggerátque melancholicum succum. Quibus ex causis corpus atrophia liquescit & in marcorem, in aliósque frigidos morbos præceps ruit. Eadem pericula multò violentiùs euidentiúsque timor iniicit, qui cæco & repentino impetu percellens, non paucis calore cordis violenter suffocato vitam ademit. Nam cunctis vires subtrahit ipse timor. Quòd timentibus aluus interdum soluitur, aut vrina profunditur, non mihi videtur cum Aristotele indicium esse sanguinis in aluum compulsi, sed potius remeantis in cor. Verecundia porrò natiuum calorem spiritúmque in intima primùm cogit, eúmque mox sensim foras reuocat, sed blandè adeò vt neque cor oppressum frigescat, neque spiritus dissipetur. At verò agonia, id est, certamen, vtroque motu vehementer concutit: quúmque ex timore & ira constet, amborum pericula motu tamen inæquabili intendit. Quæcunque numerantur aliæ perturbationes animi, in hæc quæ dixi genera coniiciendæ sunt. Excandescentia quidem, o-

dium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ium, diſcordia inimicitia, in irã: timor, formido, terror, pa-
or, exanimatio, ad metum: dolor animi, luctus, mœror, la-
centatio, ærumna, moleſtia, deſperatio, ad mœſtitiam: læti-
a, iactatio, animi voluptas, ad gaudium. Neque duntaxat
e morborum cauſæ fiunt, verumetiam cura, ſolicitudo, af-
ctio, omnéſque animi moleſtiæ, quas ambitio, auaritia, aut
iud feruentius deſiderium inflixit, quemadmodum men-
in rerum inueſtigatione aſſidua contemplatio acriórve
ntētio. Harum quippe omnium immoderatione ſpiritus &
lor emarceſcunt. De neceſſariis & euidentibus cauſis, &
ibus eæ modis nos immutare poſſunt, dicta hæc ſint.

De cauſis euidentibus non neceſſarijs.

CAP. XIX.

CAVSAE verò non neceſſariæ, quas declinare licet, & quibus nulla neceſſitate vtimur, ad ea genera quæ ſu-
a de neceſſariis poſuimus referri poſſunt. In ambientium
uippe genere collocantur æſtuaria quæ corpus præter mo-
m calfaciunt & exiccant, ac demum calore diſſipato re-
gerant. Balneæ verò aliæ refrigerant & humectant, aliæ
faciunt & humectant, aliæ calfaciunt & exiccant: vt ſul-
ureæ, nitroſæ, aluminoſæ, marinæ: quacunque enim qua-
ate inſignes fuerint, eadem corpus perfundent. Adhæc
ctiones & emplaſtra foris ſuas etiam vires contagione
ois impertiunt, dum eas noſtro calore ſuſcitatas per cu-
ſpiracula altiùs infundunt. Veſtes & tegumenta quibus
erimur, interdum per ſe, vt calidorum animantium pel-
, interdum accidente calfaciunt, quòd inſitum corporis
orem retinent nec exhalari ſinunt. Florum denique &
matum odor omníſque fumus aut vapor, ſiue manife-
ſiue occulta vi præditus, dum intrò ſpiritu ducitur, lucu-
ter intima quæq; mutat. Et hæc quidem in ambientium
ere. In eorum autem quæ ſumuntur claſſe numerantur
dicamenta, quæ quoties vel imprudenter vel ex cauſa
antur, primis, ſecundis, tertiiſque qualitatibus aut tota
ſtantia ſpiritus, humores corpúſque afficiunt. Inter ea
o quæ corpore excluduntur, nõ neceſſaria eſt ſanguinis
ribus aut è vulnere eruptio, quæ nimia, calorem, ſpiri-
& vires exhaurit: neque integrè ſano erumpentis quo-
m modo ſanguinis vlla eſt commoditas. Neque profe-
venus quoquo modo ſalubris, niſi cui fortè multo iam

τὰ ἀφροδίσια.

tempore præter consuetudinem sit intermissa. Huic ideir-
co moderata confert, quod titillantis aut turgentis mate-
riæ exuperantiam quasi onus infensum deponat. Immo-
derata verò, spiritus, calorem humidúmque primigenium
exhaurit, concoctionem euertit, mentem & sensus infir-
mat atque conuellit, corpus eneruat, emollit, inérsque red-
dit. Horum nihil tamen extreme: quandoquidem veneri
modus quidam est, nec vt cibo ita venere citra desiderium
quis vtitur. Vix quisquam sine libidine venerem exercet si-
ne appetentia plurimi supra satietatem se saginant. Proind
cibi quàm veneris crebriora sunt grauioráque pericula. A
motuum genus accedunt clamores & vociferationes, qu
bus interdum venæ membranæque diuelluntur: eôdem
dolores pertinent, diri immanesque cruciatus, & extern
motus: vt nauigatio, vectio gestatio equitatio, & quæcu
que corpus humores spiritusve durius exagitant. Singu
quippe validas ad morbos gignendos vires sortita sunt. H
finitima est frictio sicca, quanquã in corporis summa præ
cipuas vires habet. Deinde attritus, contusiones, casus, vu
nera ferarum morsus, venenatarum bestiarum ictus & qu
cunque fortuitò in nos irruunt, nobisq. quasi fato impe
dent, quorũ periculis corpus variè iactatur. Euidentes mo
borum causas, quarum vi immutamur omnes iam quide
recensuisse videor, quas solas veterum imitatione vulg
scrutatur, sedulò rogans vnde morbus vnusquisque proce
sit. Ab his autem defluunt gignuntúrq. interiores, de quib
proximè differendum.

Interiores morborum causæ quot qualesque sint vtque ab euidentibus defluant. CAP. XX.

Hæc omnia Hippocrates τὰ συγγεγονότα appellat quæ & sanitatis & morborum causæ sunt interiores & congeneres.

CORPORIS spiritus, sanguis, humores, excrementa
quæcunque contentorum nomine complectimur,
teriores quidem causæ sunt. Hæc si naturæ legibus tenent
salubres & sanitatis conseruatrices appellantur: Sin verò
naturæ bonitate multum decedunt, insalubres & morb
rum effectrices. Decedunt autem vel quantitate vel qua
tate quæ duo vitia illis contra naturam insunt. Quant
tis vitia sunt exuperantia & penuria. Spiritus exuperare
dem non potest, deficit tamen quum magna eius est ino
Quæ toto genere præter naturam sunt, vt calculus, vt lu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

prici, ſemper dum adſunt exuperant, nunquam deficiunt. anguis humores, excrementa ſiue immodicè exuperant, ſiue deficiunt, vitio dantur. Solius ſanguinis exuperantia, plethora dici conſueuit. Reliquorum omnium redundantia in cacochymiæ genere continetur. Quinetiam contentorum omnium intemperies tum ſimplex tum coniugata, craſſities & tenuitas, durities & mollities, lentor & acrimonia, deinde putredo & totius ſubſtantiæ corruptio cacochymiæ ſpecies ſunt. In his igitur contentorum vitiis omnes conſiſtunt interiores morborum cauſæ. Euidentes autem ſic illas proferunt. Spiritus quidem innatíque calidi penuriam ambientis feruor, balnearum, diſſipantiúmque medicamentorum vſus, alimenti penuria & inedia, immoderata vacuatio, labor, omníſque motus vehementior, vigiliæ, inſolens gaudium, venus intempeſtiua, dolor excrucians. Eædem quum increuerint, ſanguinis ſuccorúmque inopiam tandem inferunt. Spiritus, innatúmque calidum premunt & humores coarctant, aër denſus & caliginoſus inémque gelidus, alimentorum vbertas, excrementorum prouentus, diuturna quies, ſomnus arctior & profundior, metus & mœſtitia Eadem ſi violenta & intempeſtiua irruerint, haud ſecus atq. laqueus faucibus ceruicíque iniectus natiuũ calorem ſtrangulant & extinguunt. Spiritus, humores, excrementa, omniáque contenta putredine contaminant aër putris & graueolens, ingeſtorum corruptio, eorum putredo & inordinatus vſus, excrementorum ſuppreſſio, obſtructio hincque cohibita perſpiratio. Quies quoque & ſomnus idem præſtant, at non niſi ex accidenti, & quia excrementa augent. Spiritus & innati calidi, ſanguinis ſuccorúmque totam ſubſtantiam corrumpunt aër aut peſtilens aut quouis inquinamento contaminatus, hauſta venena, retẽti ſeminis aliorúmque ſuperuacuorum pernicies, venenatarum contagio & virulentarum beſtiarum morſus. Intemperiem in ſpiritibus, in ſanguine in aliíſque contentis, calidam quidem inuehunt, circumfuſi aeris æſtus omniúmque circumſidentium feruor, & quæcunque cutim coarctant atque denſant. His accedunt, cibi, potúſque calidiores, medicamenta quoque calida & acria, excrementorum ſuppreſſio, obſtructio, atque hinc nata putredo, motus exercitatióque vehemens, ira & vigiliæ, niſi extra modum ex-

Plethora.
Cacochymia.
Spiritus & humores diſperdentia.
Eoſdem obruentia & conculcantia.
Inquinãtia.
Corrumpentia.
Vnam aliquam intẽperiem adferentia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cesserint Frigidam verò intemperiem accersunt,aëris omni-
úmque frigidorum occursus, alimentorum parcior aut li-
beralior vsus,eorúmque & medicamentorum intemperie
frigidior, ingens vacuatio, & magna superuacuorum sup-
pressio,otium motúsque immodicus,somnus, metus atque
mœstitia. Siccæ intemperiei effectrices causæ sunt, aëris sic-
ca constitutio, & eorum occursus quibus exiccandi vis in-
est,cibi potúsque tenuitas & inedia, extenuantia dissipan-
tiáque medicamenta, immoderata vacuatio, motus vehe-
mentior,vigiliæ,mœror cura atque solicitudo. Humidio-
ris causæ sunt humidum & pluuiosum cœlum, balneæ dul-
ces præsertim à cibo,potus liberalior humectantium cibo-
rum copia, excrementorum parcior vacuatio, vita otiosa,
somnus multus,lætitia & animi tranquillitas. Crassos spiri-
tus & humores similisque naturæ excrementa proferunt,ci-
bi atque potus crassæ compactæque substantiæ, vt panis a-
zymus bubula caro,maiorúmque animantium & piscium e-
sus,vinum crassum ac rubrum. Idipsum causæ omnes quæ
refrigerare atque densare recensuimus ex accidente præstã.
Tenues verò gignunt alimenta & medicamenta extenuan-
tia,potúsque tenuis & liberalior. Lentos aut acres alimen-
aut medicamenta hisce viribus prædita. Nam animantiu
extrema piscésque complures & caseus,lentum glutinosũ
que succum reddunt: mel verò hordei cremor, similiáq
medicamenta,detergentem & minimè viscosum. Sic sa
humores excrementáve durescunt aut molliuntur alime
tis aut medicamentis,quorum talis sit materia atque etia
vehementer calidis atque siccis,aut impense humidis cu
tepore. Corporis spiritus humorésque exagitant atque co
turbant,quæcunque humores valdè extenuant aut in f
uorem agunt, & quæ aut subitò vehementérque comp
munt,aut vehementiore motu incitant,vt dolor atrox, in
modica exercitatio, ira,timor, omnésque tum corpor
tum animi perturbationes. Ex his sciri potest quàm var
sint euidentium causarum vires. Aliæ morbis materia
suggerunt,vt alimenta & excrementa,quæ principales su
causæ. Grauissimis proinde morbis maximè obnoxij et
dunt, qui gulæ abdominique dediti, tempestiuam asp
nantur medicationem. Aliæ materiam duntaxat imm
tant,soláśque huic qualitates impertiunt, vt aëris & occ
renti

rentium intemperies, motus & quies, ſomnus & vigilia, & animi pathemata, quæ rariùs morbos excitant. Quot igitur qualéſque ſint interiores morborum cauſæ, & qua hę ratione ab euidentibus procedant, omnium denique efficientium cauſarum genera viréſque ſumus perſecuti.

Quæ ſit vniuſcuiuſque morbi cauſa.
CAP. XXI.

NVNC morborũ ordine repetito particulatim ſcrutari par eſt quibus ex cauſis vnuſquiſque originem ducat, vt ex earũ obſeruatione omnis quæ ad medendi rationem conducit habeatur cognitio. Quum autem morbus alius à ſolis euidentibus externíſque cauſis profectus ſit, alius præter has etiam interiores eáſque vel antecedentes vel continẽtes cauſas habeat. prima quidem vniuſcuiuſque eſt origo diſcenda. Partium ſimilarium tum ſimplex tum coniugata intemperies, earum quoque putredo & totius ſubſtantię corruptio, ab euidentibus plerunque cauſis fiunt. Hæ ſiquidem dum blandè & æquabiliter in omne corpus irruũt, primùm promptéque ſpiritus, qui in tenui ſubſtantia poſiti omni affectioni parent, ab his deinde humores cæteráque contenta: poſtremò partium ſubſtantiam quæ ſolidior eſt, quæcunque vi aut qualitate inſignes ſint, afficiunt. At ſi validæ cauſæ eæ ſint, & diu multóque tempore aſſiſtant atque iis expoſitum corpus propinquum ſit, idque iam affectioni obnoxium (illa quippe quatuor in omnem rerum actionem concurrãt oportet) affectus etiam proximè in corpus immigrabit. Quinetiam ij morbi ſimilares nonnunquam à ſolis antecedentibus aut à continentibus cauſis emergunt. Etenim vitioſus putríſque humor firmiùs parti adhæreſcens, illius ſubſtantiam tandem corrumpit: quomodo & pulmones & iecur putreſcere perſæpe deprehendimus. Sic ſuppreſſi ſeminis & quorundam excrementorum malignitas in veneni naturam faceſſens, principium partium ſubſtantiam contaminat. Quacunq. autem intemperie alienáve qualitate ſpiritus, ſanguis, humores excrementáve tenentur, mox, contagione corporis partes eadem inurunt, eáque interdum leui, interdum altiùs infixa & permanente. Itaque morbi ſimilares aliàs à ſolis euidentibus, aliàs tum ab his tum ab ante-

Similaris morbus vnde.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cedentibus continentibúsque causis originem habent. Iam de instrumentorum morbis. Naturalis partium figura inuertitur aut spermatis conformantísque facultatis vitio, aut membris in partu posteáve, dum adhuc mollia teneráque essent, contortis, aut quòd multo post tempore collisa confractáve vitiosè coalescunt, siue medici, siue laborantis, siue alterius cuiuspiam inscitia & errore. Interiores etiam causæ plerumque figuram inuertunt, vt tumor præter naturam, sectio, conuulsio, & resolutio neruorum. Concauitatis & meatus vitia quidem multa sunt, quorum coalitus maximè à causa fit interiore, dũ capacitatis facies exulceratę, nec bene curatæ, inter se glutinantur & adhærescunt. Obstructio ab interiore quoque causa, vt à caruncula, à duro tuberculo à tumore, à callo, à grumo & ab humore crasso lentóque interiorem canalem ductúmque inferciente. Angustia verò fit vel aliquo extrinsecus comprimente intróque impellente meatuum latera: vel his in seipsa concidentibus, ídque cogente frigidorum adstringentium aut exiccantium vi. Sed & causam sæpe habent interiorem, quum retinendi facultas validior, meatus eorúmque oscula quasi impetu coangustat. Laxitatis causæ his contrariæ sunt, medicamenta aperientia, quæ incidendi, detergendi expurgandíque vim nacta sunt, & quæ vehementer molliunt atque laxant: expultrix quoque facultas valida aut retentrix imbecilla. Asperitatis porrò causæ sunt, medicamentorum, humorum, & excrementorum immodicè acerborum, cuiusmodi sunt immaturi fructus, aut acrium, aut abstergentium vis eousque interdum inualescens, vt partes ipsas vel corrodat vel exulceret. Læuitatem verò efficiunt cibi, potus humores tum vtiles, tum superuacui pingues atque glutinosi. In numero autem pars quæcunque deest, aut natura conformationísque vitio, aut sectione, aut vstione, aut putredine, aut frigore periit Si qua autem superest & accrescit, ea est validæ naturæ opus, quæ ex vtili eáque vberiore materia naturale quiddam progignit: eiusmodi est in cõceptu sextus digitus & in adultis tuberculum carnosum. Ex inutili verò materia fiunt ganglia, melicerides, steatomata, atheromata, acrochordones, eiúsque generis tubercula. Partis porrò molem supra modum augẽt, vtilis materiæ vbertas & valida natura, quæ frictione, calore, pice aliísq; trahẽtibus iuuatur

Minuun-

Organicus.

Minuunt verò imbecilla virtus,& alimenti penuria, & aliæ causæ quas diximus de naturali numero nonnihil detrahere. Partem è sua sede atque situ dimouent vinculorũ solutio aut,laxitas, vt in luxatis, siue repentino vehementíque motu,siue mollientium occursu fiat: continentiũ partium disruptio vel laxitas,qualis in enterocele aliísq ramicibus, & in abdomine disciſſo,& quum vulnerato pectore pulmo excidit. Vicinarum autem partium consensus deprauatur quum illæ inter sese cohærẽt, aut commune illarum vinculum laxatur, intenditur vel abrumpitur. Continui solutionem efficiunt flatus humórve vel exuperans, vel acer, vel pungens, vel exedens: & in causis euidentibus motus immoderatior,& quæcunque contundunt, frangunt,vulnerãt, perforant, aut vrunt. Atque hæ quidem simplicium omnium morborum causæ putentur. *Communis.*

Implicitorum compositorúmque morborum causæ.
CAP. XXII.

NVLLA causa proprio atque vni est semper addicta morbo,sed vna eadémque simplex morbos plerumque varios infligit. Solis ardor distillationem è capite frigidam concitat, ex qua asthma arthritis & paralysis. Idem iecoris bilem accendit & extimulat, cuius febris est soboles. Sed & causæ cõtrariæ in morbi eiusdem procreationem sępe concurrunt. Vt enim solis ardor cerebrum dilatãs illiúsque ductus patefaciens excrementa diffundit, fluxáque reddit, ita frigus immodicum quasi comprimens & coarctans, illa exprimit,depellítque. Quum itaque morbi complures erũt vniuscuiusque interior causa seorsum peruestiganda: quòd si multæ deprehendantur, obseruandum implicitæne sint an connexæ, ánve disiunctæ: quandoquidem earum non minus quàm morborum obseruatio ad curationem confert. Implicitæ vix vnquam seorsum eximi possunt. Ex connexis antecedens prius quàm consequens delenda. Disiunctæ separatim sigillatímque tolluntur. Quoniam autem humores omnes præter naturam, morbósque partium plurimos humorum defluxio parit,quę & ipsa plurimorum est morborum causa,hoc loco expendendum, quid fluxionem moueat & in hanc non illam partem deducat. Fluxionis materia sunt,sanguis, bilis tum flaua, tũ atra pituita,aquo- *Complures morbi à fluxione & rheumate.*

ſus humor, flatus & quicquid ex his permiſtis conflatur. Omnis autem materia vel per ſe & ſua ſpõte, vel impulſa fluit. Spõte, quum vel copioſior eſt, vel colliquefacta, vel iactata vehementius. Talis quippe nequit propria ſede coërceri, ſed ſuopte impetu effluit exciditque. Impulſa verò fluit aut vi partis expellentis ea quæ tum qualitate tum quãtitate moleſta ſunt, aut vi frigoris aut aſtringentis cuiuſdiam aut cõprimentis robore. Atque hæ cauſæ fluxionis ſunt effectrices. Cur autem in hanc quam in illam potius partem incumbat, cauſa eſt pars vel recipiens vel attrahens. Recipit autem quia imbecilla, aut quia prona & ſubiecta mittendi. Imbecilla eſt vel natura, vt cutis, axillæ, inguina, adenes, & alia quæcunque laxa molliſque genita eſt: vel morbo, vt quæ contuſa eſt obtrita, vulnerata, alióve morbo languida. Pars prona fluxioni ſubiecta eſt, ſi vias ad ſe directas & ingredientes amplas habet atq. latas, egredientes verò anguſtas. Sic ad renes, ad pulmones, ad articulos, ad aliáſque ſedes in quàs humor illabi conſueuit, prona eſt fluxio. Prona etiam fluxioníque ſubiecta pars eſt, quæ inferiore eſt ſitu: quandoquidem materia grauis faciliùs deorſum fertur & in procliue deuoluitur, quanquam & flatus & vapor & tenuiſſima bilis facilè quoquouerſum excurrit. Attrahit pars quæque fluxionem, dolore, motu, frictione & calore, ſiue ab interioribus ſiue ab externis cauſis comparata hæc ſint. Humor in parte coaceruatur bifariam: congeſtu & defluxione. Cõgeſtus fit partis vitio & imbecillitate, quum illapſum alimentum nec conficere nec abſumere valens non pauca inde congerit ſuperuacua: aut quũ valida ipſa plura allicit quàm vt poſſit concoquere: aut quum denſior adſtrictiórque excrementa nec facilè deponit nec diſſipat.

Rheuma comitãtia.

Rheumatiſmo pars quæ obnoxia.

LIBRI I. DE MORBORVM DIFFERENTIIS EORVMQVE CAVSIS, FINIS.

DE

DE SYMPTOMATIS ATQVE SIGNIS, LIBER II.

Quid symptoma, & qua id ratione à morbo & à causa distet. CAP. I.

TERTIVM nunc genus restat eorùm quæ præter naturã nobis inesse proposita sunt, symptomatum nempe atq; signorum: quæ vt ortu, ita & tractatione morbis succedunt. Licet autem morbi compluresque eorum causæ penitus lateant & intrò condantur, symptomata tamen signáq; omnia foras sedant, & conspicua sunt nobis. Alia quidem signi, alia symptomatis est ratio: omne symptoma signum est, non tamen omne signum symptoma. Est autem symptoma, affectus præter naturam vbiuis consistens. Hic quidem affectus appellatio latiùs quàm in morbi finitione patet, vt & affectionem omnem contineat. Qui præter naturam simpliciter existit, nondum contra naturam est, nec corporis functionem vllam manifestè offendit. Morbus & morbi causa à symptomate distant, quòd functionem lædant, ille quidem primùm & per se, hæc verò per accidens: symptoma neutro modo lædit, quia nondum contra, sed duntaxat præter naturam est. Distant & aliter, quòd morbus in aliqua corporis parte solùm consistat causa in contentis, symptoma verò tum in vtrisque, tum in functionibus ipsis. Hac quidem nominis ratione quicquid vel in corporis substantia, vel in contentis, vel in functionibus præter naturam existit, si nondum functiones manifestè offendit, symptoma iudicandum, vndecunque id originem ducat. Itaque & corporis nigrities ex Solis ardore contracta, & vrinæ aliorúmve excrementorum color odórve præter naturam citra morbum grauis, & leuiusculi partium affectus, adeóque tenues vt nondum functionibus incommodent, symptomata sunt, neque in aliud affectuum præter naturam genus coniici possunt. Est tamen & altera multò angustior huius nominis ratio, qua solùm affectus præter naturam ex morbo profectus symptoma appellatur. Hoc genus vniuersum

Quid propriè symptoma.

morbi soboles est, quò nihil eorum pertinet quę modò per-censui: at nihilominus fœdus icteri color & putrida fœténs-que deiectio ex febre profecta, & omnis functionis læsio, huius sunt generis. Cæterùm quum morbus vnus alium de se proximè gignit vt dum iecoris feruor ventriculo calidam intemperiem inurit, posterior affectus ex morbo quidem natus est, non simpliciter tamen symptoma sed morbus ap-pellari debet: siquidem in parte inhæreſcit, cuius actionem primùm ac per se manifestò lædit. Atque hi sunt quos supra consequentes morbos nuncupauimus, quorum prior po-sterioris est causa, Quis enim vel mediocriter eruditus ven-triculi intemperiem symptoma censeat calidioris iecoris? Nihil igitur ne diuersa quidem ratione potest morbi atque symptomatis rationem sibi vendicare, quoniam neque fie-ri vllo modo potest, vt vnum quippiam atque idem actio-nem lædat & non lædat. Quinetiam quum imbecillum lan-guidúmque iecur malè sanguinem conficit, hæmatosis læ-ditur, ex hac deinde corrupti vitiósique humores toto cor-pore succrescunt, qui febres & alios deinde morbos exci-tant: ipsa humorum corruptio, licet affectus sit præter na-turam ex morbo natus, minimè tamen symptoma censeri possit, sed morbi causa, quòd in contentis subsistat, actio-némque ex accidenti lædat. Nihil enim idem possit mor-bi causa & symptoma dici, quanquam fieri potest vt sympto-ma alterius symptomatis sit causa: vt quum ex eodem mor-bo complura symptomata continuata serie defluunt. A fri-gida ventriculi intemperie concoctio offenditur, ex qua ci-borum est cruditas: hinc porrò lienteria, quæ est cita alui deiectio, ab hac demum impedita alimenti in totum cor-pus distributio. Hac serie quoties morborum, symptoma-tum & causarum ingens quædam fit concursio magnáque confusio, morbum neque symptoma proximè antecedit, neque causa vlla proximè insequitur: sed ea serie ita semper ex aliis alia nectuntur, vt morbum causa antecedat, sympto-ma verò proximè sequatur. Quanquam autem idem inter-dum morbus est & morbi causa, neutrum tamen sympto-ma dici potest. Nam & morbus morbi, & symptoma sympto-matis interdum causâ fit: at symptoma neque morbus ne-que proxima morbi causa esse vsquam deprehēditur. Quam obrem Auicennas tria hæc genera permiſcens confundens-

que

que, non planè videtur rerum substantias dispertitus. Quum propter ictum dolor acerbissimus phlegmonem parit symptoma ait morbi causam fieri: at certè dolor proxima continénsve non phlegmones, sed fluxionis causa existit, fluxio verò collectionis, hæc demum quia partem copia distendit, obstructionis; ex qua sequitur prohibita perspiratio, natiui caloris extinctio, humorum putredo, ipsa denique inflammatio, quàm propriè phlegmonem appellamus. Tumoris igitur principalis causa est ingens cumulatorum humorum copia inflammationis putredo, dolor verò incitans duntaxat causa est & sine qua nihil efficeretur. Neruos omnes contendit Auicennas vt persuadeat symptoma in morbum verti commutaríque, quum capitis dolor ex stomachi vitio acceptus diutiùs persistit. At verò dolor hic ex sympathia tametsi capiti fit proprius nec tamen in morbum degenerat, nec pristinam symptomatis naturam commutat: sed vel ipsa capitis intemperies, vel alius quidam morbus ex ventriculo contractus proprium hunc capitis dolorem infert.

Tria symptomatum summa genera. CAP. II.

MORBVM proximè tanquam effectus sequitur functionis læsio, primum illius symptoma ídque proprium & indissolubile, è quo dein alia defluunt omnia. Sunt autem hæc bipertita: nam alia in partium substantia, alia in excrementis insident. Itaque tria sunt omnino summa symptomatũm genera, actio læsa, excrementorum vitium & simplex corporis affectus. Posteriora duo ex læsa functione, hæc verò ex morbo proficiscitur. Exempli causa, vtque omnia pateant apertiùs, obstructio fit in bilis folliculo: sub hoc vitio flaua bilis á reliquo sanguine expurgari nequit, hácque functione lęsa bilis cum sanguine manens in totum corpus refunditur. Hinc cutis fœdo tetróque colore deturpatur, & icterus fit simplex quidem symptoma. Hinc etiam vrinæ crassescunt flauescuntq;, & alui excrementa albicãt bilis per mistione destituta. Ea igitur serie simplices corporis affectus excrementorúmq; vitia ab actione læsa proficiscuntur. Iam verò læsarum functionũ differẽtiæ ex integrarum numero colligendæ. Functionum aliæ animales, aliæ naturales & animalium aliæ sensus, aliæ motus, aliæ principes. Sensus porrò quinque sunt, tactus, gustatus, odoratus, auditus & vi-

ſus. Principes verò functiones ſunt, phantaſia, intelligentia, & memoria. Harum vnaquæque bifariam læditur, quia aut non fit, aut malè: & malè rurſum bifariam, aut diminutè aut deprauatè. Cæcitas viſionis eſt priuatio, hebetatio, diminutio, hallucinatio, error & deprauatio. His in auditu reſpõdent, ſurditas, grauis auditio & tinnitus. Haud quidem difficile ſit iſtorum imitatione cæteras animales functiones læſas, tametſi proprio adhuc nomine caruerint, numerando percenſere, ſi vniuſcuiuſque tres conſtituantur differentiæ. Eadem propemodum in læſis naturalibus functionibus numerandis ratio tenenda. Quum pars vnaquæque ſimilaris quatuor tum facultatibus, tum functionibus inſignita ſit, ſi quamlibet trifariam lædi contingat, quod vel minimè, vel remiſsè, vel deprauatè edatur, erunt vniuſcuiuſque partis, vt ſimilaris eſt, ſymptomata duodecim. Si eadem quoque ex naturalium inſtrumentorum eſt ordine, quoniam præter eas quibus ſe alit & tuetur, alias etiam toti corpori communes vires accepit, aliis duodecim erit ſymptomatis obnoxia. Ventriculi apepſia, bradypepſia, diſpepſia læſæ communis concoctionis vitia ſunt: totidémque & in attractione, & in retentione, & in expulſione conſiſtunt, ſed quibus propriæ appellationes non ſuppetunt: quemadmodum neque læſis functionibus duodecim, quæ illi quà ſimilaris eſt peculiares ſunt. Tot igitur ſymptomatum genera functio læſa comprehendit, quorum alia in alias partes incidunt pro cuiuſque functionibus connumeranda.

Functionis cuiuſlibet offenſæ tres differentiæ, quæ primi generis ſunt ſymptomata.

Symptomatum quæ tum in affectu ſimplici, tum in excrementis conſiſtunt differentiæ. CAP. III.

SIMPLICES partium affectus præter naturam qui functioni nulli incommodant, ſenſibus fere obuij manifeſtique ſunt. Hos proinde ſenſuum quibus percipi ſolent numero, in ordines quinque redegerunt. Aſpectabiles ſunt fœdi colores, quos morbi inflixerunt, qualis flauus eſt in ictero, pallidus in leucophlegmatia & in vitiligine, niger in elephantiaſi. Odoratus ſunt, teterrimi & graues odores, quos axillæ, aures, nares, os, aut corpus vniuerſum expirat. Ad auditum referuntur ſoni præter naturam, quales ſunt aurium tinnitus, pulmonum faucíúmque ſtertores, dentium ſtridores, ventriculi atque etiam colli rugitus, inteſtinorum crepi-

Secundi generis ſymptomata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

crepitus. Ingrati sapores qui palatum & linguam inficiunt, gustatu deprehenduntur, cuiusmodi sunt oris amaror à bile flaua, sapor acidus è melancholia, aut salsus è pituita. Cutis scabra, arida, & rugosa symptomatis inquinatur, quæ tactio percipit. His ergo differentiis comprehenduntur symptomata generis secundi, quæ simplicis sunt corporis affectus. Tertium porrò genus in excrementis inest, quæ præter naturam vitium contraxerunt aut substantiæ, aut qualitatis aut quantitatis. Substantiæ vitium appellamus, quum quod excernitur toto genere præter naturam est, vt calculus, vt arenula, vt lumbricus. Aut quum non id quod excernitur, sed ipsa illius excretio præter naturam existit: vt sanguis è naribus, ex auribus, ex ore, seu sputo seu vomitione, è vesica vel aluo profluens, & quæcunque citra naturæ præscriptum fit eruptio. In excrementis qualitatis vitia insunt, quum aut eorum color è naturæ modo recedit, vt si vrinarum, deiectionum mensium, sputorum, aut vomitionum niger est color, liuidus, aut viridis. Quum etiam aut graueolentia fe-rit; aut sapor amarus, salsus, acidúsue subest, aut lentor vel acrimonia, & crassities vel tenuitas, aliáve qualitas præter naturam, tum his tum cæteris quæ manant è corpore inesse deprehenditur. Quantitatis vitium est, quum iustus naturæ modus in his minimè tenetur, sed ea vel abundantiùs vel parciùs profluunt. Hæc igitur excrementorum vitia in symptomatis connumerentur, si præsertim ex morbo originem sumpserunt. At quę non hinc, sed ex alimentis profecta sunt, quorum vel qualitas praua, vel immodica quantitas permanet, nò propriè symptomatis annumerari debent. Ipsa porrò excrementorum vitia atque symptomata dum præter naturã intus coercentur, nouorum plerumque morborũ causę fiunt. Haud equidẽ scio vllâne alia causa plures morbos procreet, quam excrementorum prouentus. Symptomatum differentiæ hæ sunt: iam eorum causas breuiter perstringam.

Læsarum functionum causæ. CAP. IIII.

FVNCTIO lęsa per se nulliúsque rei interuentu ex morbo proficiscitur. Morbus autem qui sensum motúmque offendit, vel in cerebro propria facultatis sede, vel in sensus motúsve organo consedit. Qui facultatem eiúsque sedem

occupat & impedit, aut intemperies est, aut continui solu-
tio, aut constipatio, aut obstructio, eáque vel à tumore præ-
ter naturam, vel ab influente humore orofecta. Ab his si-
quidem coërcita facultas prohibetur in sensus motúsque
instrumenta defluere, qui instrumentum, modò partem
eius principem & primariam, modò cæteras quæ illi subsi-
dio veniunt, aut quouis modo vsui sunt, exercet. In primaria
quidem (cuiusmodi in oculo est humor cristalloides) fiunt
intemperies, continui solutio, & situs mutatio: hîc enim sæ-
pe de sede propria decedit. In cæteris instrumenti partibus
præter intemperiem & continui solutionem instrumenta-
rij quoque morbi consistunt: cuiusmodi sunt pupillæ am-
plitudo vel angustia, humorum penuria vel exuperantia,
horum tunicarúmque crassities aut alienus color, suffusio,
vnguis, & quæcunque ob pupillam succrescunt, deinde vlce-
ra, inflammationes, aliíque tumores, qui nihilominus & to-
tius oculi morbi sunt, & symptomatum causæ. Sic prope-
modum & aurium obstructio vel à tumore nascitur, vel à
tuberculo, vel à sordibus, vel ab iis quæ in eas incidunt. Na-
rium quoque obstructio vel ex attritu & tumore, vel ex po-
lypo fit; & ossis spongoidis obturatio à grauedine. At fœto-
res iis insidentes odoratum corrumpunt: quemadmodum
linguæ lentor salsus, acidus, aut amarus, gustatus iudicium
euertit. Iam verò tactus motúsque symptomata, vt stupo-
& paralysis, fiunt neruis aut refrigeratis, aut vinculo alióve
extrinsecus premente constrictis, aut crasso lentóque humo-
re obstructis. Hæ causæ spiritum & facultatem animalem la-
tiùs manare non sinunt. Ita igitur animales functiones cau-
sæ multiplices offendunt. At verò læsæ naturalis function-
causa omnis vel intemperies est, vel substantiæ corruptio:
hæc enim vitia, similarem partẽ actionum opificem inuadi-
labefactántque, neque priuatæ vllius functiones naturales
liis ex causis lædi possunt: at publicæ, quales in naturalibu-
instrumentis insunt, aliis etiam quibusdam ex causis offen-
duntur. Etenim ventriculi, iecoris, alteriúsve instrumenti ra-
tio ab erysipelate à phlegmone, ab aliísque tumoribus præ-
ter naturam interdum peruertitur, hincque diminuta at-
deprauata concoctio hominem fatigat. Quinetiam non so-
lum similaris, verumetiam instrumentarius morbus attr-
ctionem interpellat. Sic tuberculo carnoso vel alio quou-
tumor

Læsarum animalium functionum causa.

Naturaliũ offensarum causa.

umore in gula succrescente, quo cibis via præcluditur & in ercipitur, vel omnino nulla, vel difficilis, vel deprauata, quasi saltu quodam aut tremore attractio perficitur. Eisdé ex causis & ex flatuum turba præpeditur retentio, nec ventriculus cibos arcte complectitur, nec eisdem firmiter adhærescit. Expulsionem lædunt morbi similares, & viarum angustia atque obstructio. Sed hanc accelerat excernendorum copia vel acrimonia: crassities verò aut lentor remoratur. Non aliæ profectò causæ quærendæ sunt, cur alimenti n vniuersum corpus per venas distributio aut fæcũ alui deectio, aut vrinæ profusio, aut flauæ bilis in suam cystim, aut denique melancholiæ in lienem expurgatio vitiosa sit.

Simplicium symptomatum interiores causæ.

CAP. V.

AFFECTVS verò simplices siue in corporis partib. siue in excrementis citra vllam functionum læsionem inhærescunt, interiores causas has obtinent. Color quidem præter naturam, succum & humores de optimo & mediocri statu delapsos, qui vel in cutem se extulerunt, vel cum excrementis excidunt. Fœtor omnis & graueolentia soboles est putredinis. Alienus sapor, aut humoris qui in os influit, aut qui excremẽtis permiscetur, naturam imitatur. Sonus præter naturam, rugitus & murmur, vel ab instrumentorum fit angustia, vel à flatus copia, vel ab eo huc & illuc impulso. Ex quibus intelligi potest horum symptomatũ quemadmodum & superiorum causas esse morbos. Naturalium autem excrementorum, vt deiectionum, vrinarum menium & sudorum vitiata qualitas eas causas habere putetur, quas nunc simplici affectui ascripsimus. At verò quantitatem eorum supra modum augent, vel ingens ciborum copia, vel eorum corruptio & acrimonia, quæ expultricem vim stimulat, vel lubrica fluxaque materia, vel continentis facultatis imbecillitas, vel exquisitior corporis sensus, vel impedita alimenti distributio, vel excrementa aliunde refusa, vel corporis vniuersi colliquatio. His enim ex causis vrinæ, deiectiones, sudores atque menses validiùs, abundantiùs, crebriúsque erumpunt. Quantitatem verò eorum minuunt alimentorum parcitas, crassities & adstrictio, expellentis facultatis imbecillitas, partium expellentiũ sensus obtusior, viarum angustia vel obturatio, immoderata è cutis spiracu-

Naturaliũ excretionũ causæ.

Excretionũ prӕter naturã causa. lis facta dissolutio. Verum enimuerò excretiones quæ toto genere sunt præter naturam, alias causas habent. Vt sanguinis profusio fit rupta, exesa, aut aperta vena quæ sanguinis est receptaculum. Rumpitur autem nimia plenitudine & vi causarum euidentium quæ superiore libro positæ sunt. Exeditur ab acri & mordaci, humore, si præsertim ea mollis est & tenuis. Reseratur patefactis osculis & copia, & tenuitate, & acrimonia sanguinis, interdum & à natura quæ lacessita ora venarum diducit, vt iis exigat quicquid est molestum. Nonnumquam & sanguis ita extenuatus vt seri speciem referat, è venarum tunicis rarioribus atque laxis emanat. Vomitiones autem mouent cibi assumptorúmque copia contentorum velut bilis acrimonia, & quæ pondere grauant, vt sanguis vel pituita copiosior quodam loco conclusa. Tres hæ causæ cerebri destillationes, oculorum lachrymas, expuitionem, gonorrhœam omnémque ex quauis parte vacuationem contra naturam proritant. Hic nempe continendi facultas excrementorum pondere defessa, omnia tandem elabi finit: expultrix verò stimulata impetu eadem omnia deturbat.

Dolorem symptoma tactus esse, & quæ illius causa.

CAP. VI.

SENSVS vnusquisque rei obiectæ vehementia pulsatus ac dolet: vt oculus nimio splendore, & auris aspero vehementique strepitu. Vnius autem tactus dolores idcirco maximè atroces existunt, quòd crassissimus atque in compactiore materia positus, primus sit & omnium animatium communis, quódque qualitates in quibus hic versatur maximè sint efficaces. Hæ igitur si quando exuperent & tactum repentè vehementerque feriant, dolorem commouebunt. Non ipsa noxiarum qualitatũ perceptio, sed quæ hinc protinus exoritur affectio dolor est, quemadmodum & quæ e inimici conspectu nascitur tristitia aut ira existit. Vt igitur inimici conspectus non est ira, ita profectò neque rei noxiæ tactio, sed molestia ex tactione profecta dolor est. Itaque vt ira animi, ita & dolor debet tactus symptoma censeri. Galenus Hippocratis locum exponnens quo dixit omnem morbum vlcus esse, dolores omnes non nisi diuulsione & continui diuisione moueri contendit. Auerrhois Galenum

insimu

insimulans suadet soluto continuo idcirco dolorem inferri, quòd praua & nocens qualitas inducta sit: hanc vnicam & proximam causam statuit doloris, quæ vna proximum est & proprium tactus obiectum. At verò vtraque sententia videtur sophismatum subtilitate instituta. Tactus enim non vnum est & simplex instrumentum, sed quod in extremorum caloris & frigoris, humoris & siccitatis, mollis & duri, asperi & læuis, grauis & leuis mediocritate, conuenienti forma atque situ consistunt. Hunc proinde in Physiologia demonstraui a temperatis suíque similibus nihil affici, nec ea percipere, a dissimilibus verò & contrariis variè perpeti, eáque non nisi offensione & læsione sentire. Quamobrem quicquid supra modum calidum, frigidum, durum, acutum, graue aut multum repentè irruet in tactum, dolorem infliget, idque qualitatis suæ vi & efficacia, quæ proxima est doloris causa: nempe calfaciens, refrigerans, contundens, secãs, exedens aut diuellẽs. Itaque doloris causam non vnicam, sed tot nimirum quot sunt tactus obiecta, statuere par est. Quæcunque violenter & repente in tactum irrumpunt, tandiu solum dolorem inferre possunt, quandiu agunt & sensum mouent: atque cum sensus mutatione illius pariter dolor conquiescit. Licet interdum sublato efficiẽte torpor aliquis (perinde atque in oculo rei visæ simulachrum) aliquantisper remaneat, obscuram quandam doloris speciem exhibens, ea tamen dolor haudquaquam est. Multæ quidem existunt dolorum differentiæ, quas inter signa demonstratiua collocandas esse duximus. Quamobrem de symptomatum summis generibus horúmque causis isthæc attigisse satis supérque videmur, de singulis: inter particularum morbo paulò post aptiùs dicturi. Nunc de signis tradendum.

De signis, quotque sint illorum differentia.
CAP. VII.

MORBI in intimo corporis recessu conditi, qui neque cerni neque sensu vllo percipi possunt, solis signis intelliguntur, quibus tanquam rerum indiciis mens recta ratione ducitur, & in recondita penetrans, quæcunque magna obscuritate inuoluuntur sic aperit, vt oculis ea cernere videatur. Tanta est signorum necessitas, vt his sublatis medicinæ fundamenta corruant. Quoniam autem præter morbos ἡ σημειωτική.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

eos qui de partibus singulis posthac tradentur, alij plerunq; aut noui aut nouo modo impliciti ingruunt qui neque literis, neque expressis signis doceri omnes possunt, generalis quædam signorum ars iure præmittēda est, quæ modum exprimat tum morbi, tum causæ cuiusque interioris inuestigandæ. Quum autem tria sint prima signorum genera, hic quidem de insalubribus quæ morbos eorúmque causas demonstrant, in opere prognostico de signis prognosticis, in opere sanitatis tuendæ de signis integræ valetudinis differendum.

Quid signū. Quicquid igitur sensibus nostris obuium, aliud quippiam latens & occultum comitatur, id illius est signū. Sic symptoma quia conspicuum, interioris occultiq; morbi è quo fluxit, expressum est signum: sic & causa euidens vt vitiosus corruptúsq; cibus morbi quem procreauit index est.

Duo signorum summa genera. τό τε διαγνωστικὸν καὶ προγνωστικόν. Est autem signum genere duplex demonstratiuum & prognosticum. His nonnulli cōmemoratiuum adiecerunt, quo præterita corporis cōstitutio memoria repetitur. Demonstratiuis præsens indicatur constitutio, prognosticis futura præuidetur. Signa prognostica non continuò vt morbus inuadit, sed aliquanto pòst tempore se proferunt hincque mox apparentia & superuenientia nuncupari solent. Ea genere quidem triplicia sunt: alia coctionis vel cruditatis, alia salutis vel mortis, alia decretoria & in vnoquoque genere alia salubria, alia insalubria, alia neutra, de quibus sigillatim aliquando fusius differetur. Demonstratiuorum quoque alia salubria, alia insalubria, alia neutra. Salubria quæ corporis naturalem constitutionem & bonam humorum commoderationem cōmonstrant. Insalubria alia quidem morbi speciem declarāt, vt pulsus frequés, celer & inæqualis febrem: alia sedem affectam, vt pulsus durus membranam, mollis & vndosus pulmones molliorémve partem affici: alia morbi causam, vt plethoræ & cacochymiæ signa. In vnoquoque porrò genere alia propria sunt & inseparabilia, quæ propriam rei essentiam perpetuò comitantur, neque possunt ab ea seiungi. Statim pariter cū morbo inuadunt pariterque

παθογνωμονικά. desinunt, vnde comitantia & simul apparentia nuncupantur. Ita quidem lateris dolor pungenti similis, difficilis spiratio, tussis & acuta febris, propria dicimus signa pleuritidis. Alia dicuntur assidentia quæ aliàs cùm morbo inuadunt aliàs superueniunt, aliàs neque omnino adsunt: proinde non

propr

propria nec inseparabilia sunt, sed multorum communia. Sic dolor ad iugulum vel ad ilia pertingẽs, & in latus egrum quàm in sanum decubitus facilior, non propria, sed assidentia sunt pleuritidis signa: quemadmodum & capitis dolor, qui febri non assiduus comes assistit. Prætermissis autem salubribus prognosticisque signis, insalubria duntaxat hoc loco exponenda suscipimus.

Signorum insalubrium quæ morbos eorúmque causas indicant summa genera. CAP. VIII.

TRia corpori præter naturam insident, morbus, morbi causa, & symptoma. Postremum hoc, quia perpetuò sub sensum aliquem cadit, seipso non aliis signis percipitur. At morbus atque eius causa interior nostros plerunque sensus effugiunt, nec in conspectum se dant, ex symptomatis tamen ceu ex signis innotescunt. Hinc artis medicæ pars maxima opinabilis & coniecturalis est, cuius veritas non aliter quam argumẽtis atque signis illustratur. Quoniam autem ad curandi methodum, non modò morbi speciem, verum etiam corporis sedem cui is inhærescit compertam esse oportet, conuenit vt signorum insalubrium alia sedem affectam indicent, alia morbum qui in ea consistit. Sedis affectæ signa sunt, excrementa, actio læsa, doloris proprietas, situs & propria accidentia. Non semper omnia, sed tamen quædam necessariò elucent in vnaquaque affecta sede. Iecur enim inflammari plerunque doloris proprietas, situs, & propria accidentia dilucidè innuũt, etiamsi nec læsa videatur actio, nec excrementa profluant. Sic factum vlcus exesámque venam sola sanguinis expuitio retegit, licet cæterorum nihil se proferat. Excremẽti quidem appellatione tum quod excernitur, tum ipsum excernendi modum complectimur. Quod excernitur interdum portio quædam est affectæ sedis, quam certo coarguit: nam cartilago tussi eiecta arteriam, caruncula in vrinis renes, & ramentum in alui fæcibus, tenue quidem superiora, crassum & carnosum inferiora intestina exulcerari demonstrat. Interdum non ipsa partis substantia, sed quiddam illi adhærescẽs excidit, vt intestinorum adeps: interdum quippiam quod pars affecta complectitur. Sic per acceptũ vulnus si vrina profluit, vesica, si fæx alui intestinum sauciatur. Vulnerato autem pecto-

πεπονθότος τόπου δηλωτικὰ seu ἐνδεικτικὰ σημεῖα.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

re si spiritus efflatur, succingens membrana diuellitur. Excernendi quoque modus affectam sedem patefacit: nam ex vulnere sanguis quasi saliendo prosiliens ex aperta est arteria: & portio sedis affectæ si pura & solitaria excernitur, è proximis est sedibus, sin verò naturalibus excrementis ad vnguem exquisitéque permiscetur, distantibus atque sublimioribus est. Actio læsa eam partem à qua edi solet affici ostendit vt cæcitas oculum, surditas auditum, cruditas ventriculum. Partis autem affectus propriúsne sit, an per alterius consensum, non ex læsa actione, sed ex aliis signis discendum. Quum enim solitarius consistit & perpetuus est nihilque intermittens, neque increscente alterius partis affectu augetur, sed quouis alio sublato persistit, atque illi accommodata præsidia conferunt, proprius existit. At qui alterius incremento inualescit illiúsque remissione mitescit, nec idoneis subsidiis parti abhibitis leuatur alterius consensu fit. Doloris quoque proprietas seu species explicat quæ pars primariò sit affecta: vt dolor pulsans aut arteriam aut partem arteriæ proximam laborare: pungens membranam: conuellens neruos aut tendones: extensus venas: contundens & profundus ossium membranas: laxus & mollis carnem: grauis & obtusus viscera aliámve partem sensus hebetioris. Situs porrò tum doloris tum tumoris, affectæ sedis est index. Nam si dolor dextro hypochondrio penitus insidet, iecur non lien: si sinistro, lien non iecur afficitur. Si dextri hypochondrij tumor per costarum extrema producitur, iísque subiectis lunæ figuram exhibet, in iecore est, si circumscriptus in ventris longum exporrigitur, in rectis est musculis abdominis. Hæc signorum genera sunt quibus affecta sedes deprehenditur, atque ex his quæcunque propria & inseparabilia dicuntur, quia maxima demonstrandi vim obtinent, certissima sunt: assidentia verò quòd multorum sint communia, non paruam interdum dubitationem habent. Iam verò affectuum signa ex eisdem (ratione tamen paulùm diuersa) depromuntur, præterquam ex actione læsa: hæ enim quæ pars affecta sit, non quis in ea insit affectus exprimit. In excrementis igitur si partis cuiuspiam portio continetur, vlcus subest: vt quum intestini ramentum deiicitur aut asperæ arteriæ bronchium expuitur. Si arenę rubrę subsident in vrinis, renes calor exercet. Si alui fæces

τῶν νοσημάτων δηλωτικὰ γνωρίσματα.

semini

semini cucurbitæ similes exeunt, aſcharides vrgent. Doloris proprietas morbi ſpeciem demonſtrat: vt dolor inflammans calidam intemperiem, ſtupefaciens frigidam: Dolor pungens, exulcerant, aut pruriens, humoris vel acris, vel ſalſi ſoboles eſt. Dolor diſtendens, vel aquam tenuem vel flatum oſtendit in tumore contineri. Loci quoque natura atque ſitus, quòd vniuſcuiuſque partis ſui ſint & peculiares morbis. Oculi ſoli ſuffuſione tentantur: renes & veſica ferè calculo: inteſtina lumbricis, non autem ventriculus. Cor nunquam penetrante vlcere, vt neque pulmo neque ſyndeſmus dolore. Propria tandem accidentia, vt vngues adunci tabem, lingua nigricans ardentem febrem, citrinus vniuerſi corporis color, iecoris, niger verò lienis obſtructionem declarat. Ex iis igitur ſignorum generibus, tum, ſedis affectę tum morbi cognitio capi debet.

Qua ratione ſit affecta ſedes ex ſignis inueſtiganda.
Cap. IX.

OMNIS inueſtigatio ab eo quod ſenſibus perſpicuum eſt in abſtruſas occultáſque cauſas deducit: quodque ortu & cauſarum ordine poſtremũ eſt inueſtigatione primum occurrit: nempe aut morbus aliquis manifeſtus, aut certè ſymptoma Hoc autem ſiue læſa functio, ſiue excrementum, ſiue dolor fuerit, tum ex ſitu tum ex ſpecie nos in aliquám partis affectæ ſuſpicionem primùm adducet: deinde percontandum num etiam alia exiſtant ſuſpectæ partis ſymptomata quæ primæ coniecturæ conſentiant. Etenim nullum ferè ſymptoma ſolitariũ exiſtit, ſed vnius eiuſdémq. morbi multa ſemper concurrunt. Quum igitur omnia quæ tum narrando, tum percuntanco audita ſunt, in vnius eiuſdémque affectæ partis ſignificationem congruũt, explorata compertáque eſt affecta ſedes. Sin verò illa inter ſe diſſident atque diſcordãt, in alterius partis inueſtigationem diuertendum, dum quædam deprehendatur, quæ certorum ſignorum teſtimoniis affecta cõfirmetur. Si omnium ſymptomatum ſignificationes eodem pertinent neque vllum aliò quoquam deflectat, pars vnica laborat. De hac præter ea diſquirendum propriόne affectu an alterius partis conſenſu laboret, & quænam ea fuerit. Si proprius eſt affectus ne etiam primarius ſit, an ex alio antecedente profectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Omnium quippe eiusmodi distinctio in primis est ad medendi rationem necessaria. Quendam (exempli gratia) statuamus de spirandi difficultate queri. Quum ex ea actione læsa constet instrumentum aliquod eorum quæ respirationi inseruiunt affici, prærutandum quidem fauces'ne an aspera arteria peculiari vitio tenetur. Si nihil in his apparet causa aut in pulmones, aut in thoracem, aut in septum transuersum, aut in vicinas partes, conferenda. Quum stertor respirando obauditur, & tussis molesta est sine sensu doloris, pulmones in vitio sunt. Quum dolor in thorace premit, idque circa nothas costas dextri lateris, ex aliis signis dispiciendus is discernendusque est. Si enim pungēti similis fuerit cum febre assidua, cum, tussi qua maxime cruentum expuitur pleuritidis est index. Grauis verò cum assidua febre, cum tussi sicca, coniecturā adfert inflammati iecoris. Tum igitur obseruandum, num tumor aliquis in dextro hypochondrio lunę speciē exhibeat, lingua scabra'ne sit & nigra, sitis inexhausta, ingens cibi fastidiū, vomitus biliosus, frequénsve deiectio biliosa, vrina crassa & flammea, hæc enim si extant, iecur phlegmone tentatur. Sin multa desunt, aliò referendus est affectus. Rursum verò exponat aliquispiam dolorem obortum subter costas sinistri lateris. Doloris quidem specie perpensa, eius regionis loci omnes adeundi animóque lustrandi sunt, coxendix, musculi abdominis lien, colum intestinum, & ren sinister quorum est omnium magna affinitas. Hic verò dolor si infra deuergens in crus vniuersum exporrigitur & incessu ingrauescit, huncque distillationis signa antecesserūt, coxendicus est. Sin manus contractu vel blandissimo deprehenditur, & tussi, sternutamento, altáque inspiratione exasperatur, in musculis est abdominis. Si cum dolore tumor animaduertitur sinistro hypochondrio circunscriptus, estqúe molestus decubitus dexter, & flatus plurimi concoctione suscitati aut vētriculum distendunt, aut ructu erumpunt, metus & mœstitia diu habent, in lienem referendus est affectus. Si dolor fixus ex eo cauo, quod inter costas extremas & coxendicem est, vreteris progressu per alia in vesicam ferè porrectus qui aluo soluta haud prorsus conquiescit, vomitióque varia est, frequens meiendi desiderium cum ardore, vrina vel substantia vel contentis à naturali plurimùm abest, is in rene con-

sisit.

Ad dignoscēdam affectam sedem exercitatio particulari proposito exemplo

Aliud exēplū ad certius peruestigandam sedem affectam propositum

sistit. Colicus verò dolor & vagus & latè diffusus est qui aluo citata & liquata mitescit. Ea sit igitur inuestigandi ratio. Quum autē res ipsa planè apertéque omnibus symptomatis instructa explicatur, non inuestigatione, sed acri duntaxat iudicio trāsigenda decidendáq. est. Vt si quis ter quatérve quotidie synceri puris circiter selibrā ex aluo reddat, interdum cum fæcibus, nonnunquam seorsum, nec dolor sit vllus nec vnquam fuerit nec sitis, nec appetētia deiecta, nec febris admodum valida, sed lenta solùm, nec laborans decumbere cogatur, id vndénam emanare iudices? Hæc dubitatio aliquando multorū mentes occupauit. At certè ex quodam abscessu sub diaphragmate rupto id effluere constat. Non autem in ventriculo aut intestinis, quia in his sine sensu esse nō potest Non in renibus aut vesica, quod ex his non in aluum sed in vrinas contenderet. Non in iecore aut in liene, quia horum abscessus laborantem omnino prosternunt cum febre ardente, cum siti, cum grauibus aliis symptomatis. Restat igitur in solo sit mesenterio, quod pars est ignobilis, sensus omnis expers: atque in eius parte ima, è qua syncerum possit in intestinum rectum confluere. Iam verò si multa iudicia variáque symptomata sese exhibent, quorum nec vires nec significationes in vnam & eandem affectam sedem pertineant, simplex esse nequit & vnica sedes affecta. Hic autem imperiti & artis ignari signorū turbulenta concursione præpediri solent, tanquam in nouum inauditúmque morbi genus incidant. Et reuera confusos implicitósque morbos dilucidè explicare, in primis quidem arduum & operosum est, maximè verò quum affectæ sedes vicinæ sunt, & in communem quandam functionem conspirant, quoniam pleraque illarum symptomata communia sunt. Vt tamen ij secernantur explicentúrque, perpensis singulorum signorum viribus & naturis, quotquot in eiusdem partis significationem concurrunt, seorsum constituenda referendáque sunt, dū tandem constet quot partes primariò sint affectæ, vt & totidem morbi reipsa designentur. Quum igitur respiratio offenditur, tussisque vetus fatigat, & stertor, & sputum copiosum est, quibus dein lateris dolor accessit: quoniā nec tussis illa vetus, nec stertor possunt ex pleuritide proficisci, necesse est præter latus ipsos quoque pulmones iamdiu obstrui, esséque asthmati implicatam pleu-

Vbi varia multa symptomata concurrunt, quid agendum.

ritidem. Rursum verò quum dysuria meiendo acri dolore & ardore distorquet, si emictionis initio pus emanet, idque interdum sponte citra vrinæ profusionem, & vrinæ cursus plerumque intercipitur, si præterea sub emictionis finem dolor acriùs vrget, exciditque nonnihil sabulosum aut viscosum, sæpiusque dolor in podicem incumbit, cui quæso morbi huius primus aditus circumseptus & difficilis non appareat? singulis tamen accuratè explicatis variæ sedes affectæ cernuntur, & vlcus in penis meatu vesicæ calculo implicitum. At verò quum affectæ sedes longiùs dissitæ sunt, quoniam symptomata edunt prorsus disparia & quæ eodem pertinere nequeunt, earũ secretio diremptúsq; multò quidem expeditior, in hísque morbi euidentiores sunt ac magis perspicui. Vt si purulenta vrina citra sensum doloris emetitur, idque cum lumborum dolore, simul etiam fauces ceruixque tument ac rubent cum spirandi vorandíque labore, atque etiam cum febre: promptum fuerit renis vlcus ab angina secernere. quoties porrò deprehensæ erunt multæ sedes affectæ, videndum num vna affectum alteri impertiat, vnaque alterius causa sit. Tum siquidem connexi morbi erunt aut consequentes. Vtro autem genere sint internoscetur, si exploretur vtra pars sit prior morbo prehensa, & an illius graue quoddam symptoma posteriori incommodauit. Sic quum in hydrope dextrum hypochondrium tumet ac renititur, difficilisque est sinister decubitus, & ícterus multo antè tempore animaduersus, connexi morbi judicentur, iecoris scirrhus & hydrops, atque ille posterioris causa. Sic & quum impurum multóque humore vitioso perfusum corpus, nephriticus cruciatus in febrem præcipitat, nephritis febris causa statuitur. Pleuritidi autem febris connexa est ferè symptomatica: at si quando pleuritim præcecessit, primaria est, illi tum quidem implicita, non tamen connexa, quòd eius causa minimè sit atque hos consequentes appellamus. Non enim qui prior est affectus, sed qui in posteriorem vim obtinet, illius est causa: nec si post alium, idcirco ab eo fit.

Qua ratione morbus eiusque continens causa peruestigetur. CAP. X.

PERSPECTA affecta sede, quis deinde in ea affectus sit quærendũm. Hic autem quoniam ex doloris proprietate

tate & ſitu atque excrementorum genere cognoſcitur, de affecta ſede roganti multa etiam de affectus ſpecie ſeſe exhibent iiſdémque ſignis ambo plerunque innoteſcunt. Interdum ſedes affecta, interdum affectus ipſe conſpectior atque manifeſtior eſt, vt excreto pure abſceſſus, ſanguine vlcus intelligitur, etiam ſi nondum conſtet quæ pars laboret. Itaque his quæ dicta ſunt ſignis exquiſitè noſcendum, quíſnam affectus in laborante parte conſiſtat, ſiue ſimiliaris, ſiue inſtrumentarius, ſiue communis ſit. Deinde verò ſimpléxne is ſit, an compoſitus: ſi compoſitus ſit, ex quibus conſtet: vt ſi renis intemperies ſit calida, an cum ea vlcus etiam conſiſtat. Atque ſiue ſimplex ſiue compoſitus ſit, ſcrutandum præterea ſitne ſolitarius & ſine fouente cauſa (hic enim expeditiùs ſanatur) an cauſa interior comitetur: quum enim ea in primis ſummouenda ſit, curationem difficiliorem habet. Quocirca poſt affectam ſedem & morbi ſpeciem, cauſa omnis interior perueſtiganda, primùm quidem continens & proxima, flatúſne ſit an aquoſus aliúſve humor, pituita, ſanguis bilis flaua, aut bilis atra, aliúdve præter naturam, ut calculus, grumus, lumbricus, excrementíve genus. Id autem indicant partis color & natura, doloris ſpecies, excrementi genus, & quæ de humorum dominio mox afferentur. Aliæ ſiquidem partes aliis gignendis coaceruandíſque excrementis comparatæ ſunt iecur bili flauæ, lien atræ, ventriculus inteſtina & cerebrum pituitæ, renes & veſica calculo, inteſtina lumbricis. Pars quæ præter naturam aut conſuetudinem incaluit ſi rubet ſanguine; ſi flaueſcit, bile præter modum perfuſa eſt: quæ friget, ſi albeſcit, pituita; ſin liuet, melancholia grauatur. Dolor acerrimus eſt à bile, mitior à ſanguine, hebes à melancholia, à pituita, ab aqua & à flatu niſi cum copia vehementer diſtendunt. Quæ ex affecta ſede prodeunt, ſi portio quædam ſunt concluſę materiæ, vel colore vel ſubſtantia quænam ea ſit exprimunt. Ex his igitur quæ proxima & continens morbi cauſa atque materia ſit intelligitur. Deinde verò quærendum ſoláne ea ſit atque ſolitaria, an ab antecedente quapiam foueatur. Quæ ſolius laborantis partis vitio quaſi congeſtione quadam coaceruata eſt, ſolitaria cenſetur. Quum verò vel corpus vniuerſum, vel pars aliqua humoris copia premitur, háncque exuperantiam quaſi moleſtum onus excutiens in partem labo-

Cauſæ continentis diſquiſitio.

Antecedẽ[tis]

rantem deponit, tum quidem antecedens causa subest continentis comes: duplexque interiorum causarum genus adest remediis profligandum. In his porrò diligenter internoscendum quæ pars in laborantem superuacua deponere solet: & quę materia quísve humor tum in ea parte tum in vniuerso corpore plurimùm abundat. Quoniam igitur sæpius ex vniuerso corpore in affectam partem vitium incumbit, atque etiam si nihil incumbat, nisi tamen perspecta corporis totius & viscerum constitutione, nullius partis affectæ curatio rectè suscipi potest, hoc loco subiicienda signa sunt, ex quibus vniuersi corporis status intelligatur, & quis maximè humor in eo dominetur & exuperet.

Signa vniuersalia causæ antecedentis, & quis humor dominetur in corpore. CAP. XI.

EORVM quæ toto corpore exuperantem humorem indicant, alia absolutè signa, alia signa sunt & causæ. Signa quidem sunt, corporis facieíque color & habitus, animi mores, insomnia, quæ excernuntur, vt vrina, deiectio, sudor, screatio, & quæ vndelibet exeunt: functiones tum naturales, tum animales, vt concoctio, somnus, atque pulsus: & quæ lædunt aut iuuant. Signa & causæ sunt, totius laborantis natura: iecoris quod sanguinem humorésque progignat, & cordis cuius vis toti impertiatur corpori, temperamentum: principalium viscerum constitutio, parentum vitia, suppressa quædam vacuatio consueta, viuendi consuetudo in cibo atque potu, vitæ & exercitationis genus, ætas, regio, anni tempus, cœlíque status. Deinde & præteritorum morborum quibus plurimùm conflictari consueuit recordatio. Faciei igitur corporisque calor & habitus quis maximè humor in toto dominetur palàm faciunt, quandoquidem humoribus similis color efflorescit, quum præsertim nec in altum corporis vel frigore, vel timore, vel tristitia compulsi sunt: nec in cutem violentiùs irruerunt vel ira, vel pudore, vel æstu, vel balneo, vel exercitatione immoderata. Ergo si horum nihil corpus vehementer afficit, certissima est dominantis humoris ex colore cognitio. Nec minus quidem certa ex habitu & mole corporis. Εὐεξία quippe, id est, bona habitudo, quæ in molis corporeæ mediocritate consistit, succorum probitatem atque mediocritatem ostendit. Καχεξία

χεξία verò & ἀτροφία κακοχυμίαν, vt ὑπερσαρκία sanguinis copiam. Hæc autem coloris habitúsque indicia tum in vniuerso corpore tum maximè elucent & leguntur in facie. Quippe quæ omnium corporis partium vna cutem obtinuit à subiecta carne minimè diuulsam: ea enim cutis non aliud esse deprehenditur quam summa & extima faciei portio resiccata. Proinde quæcunque in corporis molem effunduntur, conspectiùs & dilucidiùs in facie quàm in reliqua corporis cute efflorescunt. Si icteri iacta sunt rudimenta, prima facies flauescit: si arquati nigri, liuescit: si elephantiasis, cum liuore crassescit & extuberat pilique decidūt: si luis venereę, pustulis fœdatur: si leucophlegmatiæ, pallescit ac tumet: si pulmones inflammantur, rubore perfunditur: si iecur aut lien obstructione scirrhóve tentatur, obscuro colore marcescit: si phthisis est, cadaucrosa euadit: si quod denique animi pathema premit, quot animi motus, tot commutationes & significationes erunt in facie. Sunt & qui ex vnguium colore de humorum corporisque constitutione pronuncient: sed multo obscuriùs quàm ex facie. Vt igitur vultus imago est animæ, ita facies index est & quasi sermo quidam tacitus non modò perturbationum animi, sed & interiorum corporis affectuum. Mores autem & impetus animi, nisi longo philosophiæ vsu sedati sint, humorum affectuúmque corporis certi quoque sunt indices. Quum enim tres animæ partes, sentiens, concupiscibilis & irascibilis, omnino brutæ sint, plurimúmque affinitatis cum corpore obtineant, necesse est eius in quo penitus demersæ sunt, naturam & vires sequantur. Sanguineo & adolescēti lætitiæ & hilaritatis plurimū inest, omniáque tandem florescente vere iucunda obuersantur & arrident: seni & melancholico eadem tristitia & horrida, qualia visuntur autumno inclinante & senescente anno. Eam autem varietatem non res ipsa quæ spectatur, sed æstimationis discrimen facit, quæ corporis naturam constitutionémque imitatur. Quæ huius palato sapiunt & voluptati sunt, alteri sæpe ingrata sunt & iniucunda. Hic veneris illecebris incitatus furit: ille nullo vnquam illius stimulo lacessitur. Huic sensus hebetes, tardi & pingues: illi acuti, veloces & expediti. Ingenium vni eximiū, alteri mens tarda. Ille iracundiam sæpe exercet hic cohibet: ille iratus, hic propitius & quietus. Ille tristis & mœrens, hic hilaris & lætus. Ille

Facies nuntia & velut interpres dominantis in corpore humoris, & futuri morbi præsaga.

Indicia redundantium humorum qui petantur ex moribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

elato & insolenti animo, hic abiecto & demisso. Quum tanta morum dissimilitudo & varietas citra occasionem cernatur, vnde causa nisi à diuersa coporis natura quæri potest? Morum quædam semina nobis inseruntur naturę primordiis consentanea. Sunt autem ea primordia, temperamentum & vis illa præstantior quæ nos conformauit. Calidi & sicci concitato, celeri expeditóque animo & corpore sunt: at non idcirco prudentes. Frigidi ac humidi, habeti atque tardo. At multò efficaciores ex abditiore & præstantiore illa facultate mores eduntur, quos ex faciei figura & conformatione indicari author est Aristoteles. Inferior maxilla magna hebetes ac tardos, breuis ac parua solertes & ingeniosos ostendit. Frons magna segnes, rotunda iracundos. Aures magnę & erectæ stupidos ac bardos, paruæ versutos & fallaces: horũ plena est φυσιογνωμονία. Præter mores cuique à natura insitos alij ex victu, alij ex disciplinis accedunt. Vt enim vinum immoderatius alios in melancholiam, alios in furorem agit, & delirio à sensu mentis abstrahit: vtque aqua vel lactuca furoris impetum comprimit ac restinguit, nasturtium aut allium somnolentos efficit, hyoscyamus dementat: ita quidem & multò efficacius humores qui præter naturam exuperant, nos in mores suę naturæ consentaneos inducunt. His ex causis dissimiles sunt hominum mores, & vnius eiusdémque adeò plerunque varij, vt à seipso plurimùm distare videatur. Hinc quoque phrenitis, furor, melancholia, mœstitia, motus, iracundia, morositas aliáque animi symptomata præter consuetudinem & citra euidentem causam irrumpunt. Quamobrem diligens morum obseruatio morbos sæpe detegit aliis quibuslibet signis incomprehensos. Ieiunus autem sub longa inedia maximè conspicui sunt mores, quum humor syncerus & impermistus viget & exultat, nondum alimenti benignitate repressus.

Ex somniis coniectatio exuperantis humoris qui facienda.

His finitima est insomniorum ratio. Quum enim per somnum sopitis colligatísque sensibus, externarum rerum occursu animis haudquaquam pulsetur & occupetur, tum sanè multò maiorem vim quàm per vigilias humores animum exercent. Lacessitur autem per somnum animus tum reconditis reseruatísque spectris eorum quæ frequentibus actibus per sensus altiùs irrepserunt, tum aliena corporis constitutione. Nam insomniorum causæ sunt quæ atten-

tentius videntur, & audiuntur, & quæ curæ sunt, & tacita corporis constitutio. Quæcunque igitur insomnia nequeunt ad præcedentem meditationem referri, ex corporis ea statu originem habent, eiúsque sunt indices. Quicquid enim corpus vehementer in somno premit, quandam de se imaginem animo exhibet, & insomnium facit. Famelicis epularum, sitientibus potionum species sese dormientibus offerunt: & seminis copia turgentibus sæpe obuersantur mulierum formæ. In somnis graue quoddam pondus gestare, aut arctiùs premi videtur, cui corpus humorum sarcina onustum est. Et ex altissimo loco in profundum præcipitari, cui caput humore multo confertum epilepsiam, vertiginem, aut apoplexiam minatur. Aut volare, aut celeriter currere, cui corpus leue ac purum est, aut caput tenui vapore perfusum. Somnium ictus aut vulneris quadam parte accepti, in ea doloris morbíve causam inesse portendit: quemadmodum graueolens odor humorum putredinem, iucundus puritatem. Itaque vt deliriis, ita & insomniis constitutioni nostræ consentaneis animus concutitur. Quæ porrò è corpore defluunt & excidunt, quia vel humorum portiones, vel partium excrementa quędam sunt, eorum sanè in quibus hęserunt naturam quodammodo retinent, & eam quum foras excidunt, nobis ob oculos proponunt. Vomitio ventriculi, lienis, cauorúmque iecoris: alui deiectio horum atque intestinorum, vrina venarum, sudor corporísque halitus summarum partium index est, non modo quę constitutio sit, sed & qui humores exuperent significans: quemadmodum narium mucus cerebri, sputum pulmonis est indicium. Pulsus vt cordis & arteriarum, ita aliarum quoque affectarum partium quæ cordi societate quadam iunguntur notam exhibet. Etenim humorum qui tum in vasis, tum in aliis sedibus exuperant, vaporatione tentatur & afficitur, atque pro cuiusque humoris conditione se gerit & pulsat, paritérque arteriæ omnes. Harum igitur pulsus dominantis cuiusque humoris certus est nuntius, ea quidem ratione quam postea trademus. Rerum autem externarum vsus quasi tentans & periculum cuiusque naturæ faciens, quę corporis humorúmque constitutio sit exprimit. Bona constitutio in omnium extremorum medio posita, quoniam firma existit, omnes externas iniurias peræquè feret, nec nisi

Ab excretis humorum indéque affectuum iudicatio.

A facultati eius nota dominantis humoris.

A iuuantibus & lædentibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſumma illarum exuperantia offendetur. Vitioſa quæ tamen natiua eſt nondum naturæ limites egreditur, omnino ſimilibus gaudet, vt quibus ſuſtinetur atque conſeruatur: ſimilibus verò exuperantiis atque omnibus contrariis offenditur, quòd eorum vi de ſtatu ſuo naturali deiicitur. Quæ autem præter naturam & morboſa iam eſt, tum omnino ſimilibus, tum etiã exuperantibus læditur, quòd horum vi multò magis de priſtino & naturali ſtatu recedat: contrariorum moderato vſu iuuatur, quæ ſenſim ac blandè in natiuum ſtatum reducunt. Omnis autem immoderatio & exuperantia grauis. Sic ergo ex facili difficiliue cuiuſque tum aëris, tum cibi aut alterius externæ cauſæ tolerantia corporis humorúmque conſtitutio coniicitur.

Quæ ſigna ſint & cauſæ. CAP. XII.

IAm verò euidentes cauſæ morborum effectrices magnam quoque ſignorum vim obtinent: quos enim morbos quáſque interiores cauſas genuerint neceſſariò commonſtrant. Harum aliæ inſitæ ſunt & congenitæ nobis, aliæ aſcititiæ. Inſitæ ſunt temperamentum, & totius natura à parentibus ſuſcepta. Aſcititiæ verò ætas, ambiens aër, victus ratio, vitæ genus in exercitatione & ſtudiis perturbationibus animi poſitum, vacuandorum ſuppreſſio, & prægreſſorum morborum cõditio. Euidentes hæ cauſæ tum ſibi conſentaneos humores tum morbos qui horum vitio ſuccedunt nobis ingenerãt, qui & illarum animaduerſione protinus innoteſcunt. Inſitum corporis totius temperamentum iecoris atq; cordis naturam ferè imitatur. Quum enim muſculorum omniúmque partium quæ ad cutem ſummaq; corporis accedunt, ſubſtantia è iecore alimentum, è corde ſpiritũ caloréq; ſumat, atque ex his quodammodo conſtet, eorum prorſus conditionem naturámque retineat neceſſe eſt. Quibus iecur natura calidum eſt, iis venarum ineſt amplitudo, eáque maior ſi humidũ ſimul ſit: at ſi ſiccum ſimul eſt, durities quędam exiſtit. Quum enim venæ quaſi propagines ſint è iecore profectę, illius nimirum inſitam temperaturam ſequuntur cámq; nobis ob ſenſus exponunt. Venter deinde & ilia piloſa ſunt, & magis quũ etiam ſiccum id fuerit, minùs verò quum humidũ. Contra autem quibus iecur frigidũ eſt, venę anguſtę apparent, & ſi humidũ ſimul eſt, molles: ſin verò ſiccũ, duræ.

Ex totius tẽperamẽto inſito de cæterarum partium natura coniectura capienda, & contra.

venter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

venter & ilia glabra pilísque nuda. Si cor temperamento calidum est, pulsus magnus, velox & frequens existit: si pariter siccum est, durus: sin humidum, mollis. Spiratio pulsui quodammodo similis est, dummodò thoracis conformatio atque magnitudo cordi proportione respondeat. Animus quoque amplus est & excelsus, præsens & acer, audax, iracundus: quum simul siccum id erit, tardior quidem, sed ferocior nec facilè placabilis: quum humidum promptus, placabilis ac minimè ferox. Thorax quoque hirtus est, & magis in sicco, minus in humido. At verò si cor temperamento frigidum est, pulsus inest, paruus, atque is quidē mollis si humida tēperies, durus si siccitas comes est. Respiratio pulsui persimilis, nisi quum thorax à cordis commoderatione recedit. Animus humilis ac demissus, propitius in iracundiam minimè propensus: idque cū metu & ignauia si pariter humidum est, si siccum, cū pertinacia. Pectus glabrū & pilis nudum, magis in humido, minus in sicco. Sic igitur ex cordis iecorísque signis de totius corporis temperamento iudicium fieri potest. Præterea verò ex calore, ex mole, ex colore & pilo. Corpus enimquodcunque calido est temperamento, tangenti etiam calidum apparet, acri quidem & mordaci calore, si simul siccum est: blando & halituoso si humidum. Pilosum quoq; id est, magis quidem quum etiā siccū, minus verò quū humidum, Temperamento proximas vires habet corporis principiúmq. partium natura à parentibus inducta. Temperamēti notę interdum fallunt: ac tum si fortè perspectum sit quales erant parentum naturæ, quo maximè tēpore genuerunt, cōspectis erit prolis temperamentū, neque temperamentum solùm, verumetiam omnis illius natura, & quas in se partes validas, quas imbecillas illa obtineat, & quibus cumulandis humoribus, quibus morbis sit opportuna. Nam parētum semina atque etiam prægnantis victus, principum partium totiúsque corporis naturam constituunt. Causæ porrò ascititiæ multò pòst tēpore genitis iam nobis hos illósve humores exaggerant: quandoquidem ætas, ambiens nos aër, alimenta, vitæ exercitationísque genus, animi pathemata, vacuandorum suppressio, humores morbósque generant in nobis suæ naturæ finitimos, quorum etiam notæ, hac ratione quàm in singulis subiiciam, conspicuæ sunt.

Parentum cognita per spectáque natura plurimùm facit ad liberorum procliuitatem intelligendam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Signa plenitudinis. CAP. XIII.

PLENITVDO quidem ſtatuenda duplex, vna impura nec exquiſita, cuiuſque ſanguinis redundantia ſiue bilioſus is ſit, ſiue pituitoſus, ſiue ſeroſus, ſiue flatulentus, ſiue aliter inquinatus. Atque hæc veriùs multa eſt cacochymia, quam & impuram plenitudinem nuncupamus. Altera eſt plenitudo pura, quæ ſolius ſanguinis ſiue omnium ſuccorũ æquabilis eſt redundantia. Nuſquam enim tam ſyncerus ſanguis cumulari poteſt, quin aliorum ſuccorum atque ſeri permiſtione ſit perfuſus. Ea autem excellentiæ nomine plethora dici conſueuit. Hæc rurſum duplex, vna ſupra vires, in qua tametſi ſanguis nec qualitate nec copia ſymmetriam & commodorationem exceſſit, vires tamen quauis alia ex cauſa imbecillas premit. Altera abſoluta quæ iam ſupra naturæ ſymmetriam eſt, & copioſiùs increſcens naturalis eſſe deſinit. Quæ ipſa aut leuis eſt, quum mediocritatem paulùm excedit aut tenſiua quum iam vaſorum tunicas præ copia diſtendit ac propè diuellit. Hæc licet immodicè exuperet, fieri tamen poteſt vt vires non premat: nam plerunque (vt in habitu athletico) vires cum ſanguine & carnis mole æquabiliter increſcunt. At ſi vires infirmæ ſubſiſtant, ſupra vires erit plenitudo. Sed & plenitudo omnis impura, ſupra vires eſt & naturæ grauis. Omnis autem plenitudinis vaſorum hæc communia ſunt ſigna. Venarum omnium tumor æquabilis. Hic autem obſeruandus eſt quum omnes ſimul particulæ eodem ſunt ſtatu, nec pars vlla cæteris eſt decliuior in quam ſanguis incumbat. Et quum omnes æquabili & moderato ſunt calore, & ſanguis nec frigore in altum refugit, nec immodico calore ſiue aëris, ſiue balnei, ſiue vini, ſiue exercitationis, ſiue febris, ſiue vllius cauſæ calfacientis vi concitatus aut turgeſcens, aut quaſi colliquatus venas diſtendit in tumorem. Alterum ſignum eſt tenſio venarum cum quodam ſenſu doloris, quæ non ſolius plenitudinis, ſed exuperantis plenitudinis eſt index. Hæc eſt tenſiua laſſitudo ſpontanea, in qua & corpus & artus omnes ægriùs præpondere mouentur, vixque manus in pugnum adducitur. Si corporis moles iam plenior euaſerit, & brachia, manus, tibiæ inturgeſcant, non ſolùm venarum, ſed totius eſt corporis plenitudo. Pulſus etiam fortis, validus, magnus & plenus ineſt. Venæ ſiquidem pleniores anaſtomoſi copiæ non-

Plethora duplex.

Plenitudinis signa cōmunia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nihil in arterias transfunditur, nisi supra modum crassi viscosique humores existant Plenæ autem arteriæ pulsum edunt qualem diximus, non in carpo solo verumetiam in temporibus, in digitis, & in extremis quibusque partibus molesta pulsatione conspicuum. Respiratio nec alta, nec omnino libera: etenim difficilior & crebrior (præsertim verò in exercitatione) deprehenditur. Communia hæc sunt plenitudinis signa. Euidentium porrò causarum quæ plenitudinem ingenerant obseruatio demonstratiuorum signorum vim obtinet. Cibus plenior valentísque materiæ, plenitudinis est pabulum. Insuetarum balnearum moderatus vsus à cibo hunc quasi fusum liquatúmque celeriter allicit distribuítq; in corpus. Consueta exercitatio neglecta, vitáue deses & otiosa nihil è corpore dissipat, omnia retinet: quemadmodum & cutis densior. Multò manifestiùs consueta omnis vacuatio suppressa, plenitudini materiam suggerit. Hæc igitur quum iã diu antecesserint, multò certiùs plenitudinem inesse demõstrant. At verò quæ plenitudinis species sit, non ex illis communibus sed ex propriis cuiusque signis internoscendum. Quum in plethora corpus nihilo magis ingrauescit & vires omnes æquales persistunt, sola est vasorum plenitudo. At si corpus artúsque ingrauescunt, & motus pigrior euadit, somnus grauis, profundus & interturbatus: & laborans per insõnia se grauiter premi aut onus gestare, aut loco moueri non posse putat, virium est grauans plenitudo. Cuius autem humoris hęc sit, quum in omne corpus æquabiliter diffunditur, color ostendet. Rubens enim nec ex sole, nec ex balneo, nec exercitatione: nec ex acuta febre, nec ex iracundia aut pudore contracta sanguinis est, subpallida flauæ bilis, albæ pituitæ, nigra bilis atræ. Cerebrum bilis occupans vigilias pituita soporem, atra-bilis insomnia terroré sque incutiet. Si os ventriculi humor aliquispiam imbuat, pituita appetentiam excitabit, bilis flaua sitim, nauseam, oris amarorem: atra animi demissionem, morositatem, tristitiam, copiosam ori saliuam. Quoniam autem hæc non satis conspicuè dominantis humoris speciem ob oculos proponunt, de vniuscuiusque propriis signis accuratiùs dicendum.

Plenitudinis ex prægressa viuẽdi ratione indicia cõmunia.

Propria & peculiaria cuiusque plenitudinis signa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Signa boni sanguinis, & signa veræ plethoræ.
CAP. XIIII

Omnia tẽperata & mediocria sanguinis bonitatem præstant.

GIGNENDO cumulandóque sanguini apti quidem & accommodati sunt qui siue ab ortu, siue postea iecoris cordísque temperiem sunt adepti. Etenim quum iecur in temperamenti mediocritate est, nisi cordis vehementior intemperies obstiterit, humorum mediocritatem & commoderationem gignet, quæ bonus est & temperatus sanguis. Huic etiam gignendo apti sunt, quibus iecoris cordisque temperatura commemoratis signis calida humidáque deprehenditur. Quinetiam ex ætatibus pueritia quidem & pubertas bonum temperatúmque sanguinem: adolescentia & iuuentus copiosum, sed aliquantùm calidiorem producunt. In externis porro & euidentibus causis sunt cibi euchymi benéque temperati quíque facilè ac celeriter alũt: sanguini quippe & humoribus sui similem materiam subministrant. Moderata autem tempestiuáque exercitatio sine labore, somnus mediocris, vita curarum expers, gaudiorum plena, aeris clementia, qualis Vere & regione temperata existit, sanguinis humorúmque omnium mediocritatem si non efficiunt, saltem tuentur nihílque immutant. Quum igitur eiusmodi causæ quasi connexæ consentiunt, εὐαιμίαν id est, bonitatem sanguinis, & omnium humorum quandam faciũt æquabilitatem: quum verò cogitatione sola & memoria repetuntur, dominãtis sanguinis indices sunt notæ. Signa autem assidẽtia quæ sanguinem in corpore syncerum contineri dominaríque demonstrant, hæc sunt. Faciei corporísq; color supra consuetudinem rubicundus, & quasi ex albo rubróque mistus. Habitus carnosus, firmus, sine multo adipe: miti, blando & halituoso calore perfusus. Venarum vasorúmque omnium symmetra, sed ab exercitatione vel ab æstu prompte turgens plenitudo, Pulsus fortis, magnus & plenus: virium robur cum sanguine & habitu proportione quadam pariter increscens. Vrina copiosa, colore, substantia, contentísque mediocris. Animi mores tranquilli hilares & iucundi. Somnus placidus, in quo & res in somniis visuntur iucunditatis & lætitiæ plenæ, quasi floribus aut luce illustres. Externarum causarum atque etiã iniuriarum facilis tolerantia. Iam verò πολυαιμία, id est, sangui-

guinis vbertas veráq; plethora inesse credatur, si in ea corporis constitutione venæ & arteriæ intumescunt, aliæque comitantur plenitudinis notæ. Si euchymi cibi maximéque vini vbertas & affluentia præcessit: nam potu quàm cibo impleri facilius est. Vt autem vinum, ita & humida liquidáque omnia celeriùs quàm solida coquuntur, atque tum in venas tum in omne distribuuntur corpus. Hæc igitur plenitudiné faciunt si tempestiuè conuenientíque reliquarum causarum concursione accedant. Si præterea sanguinis è naribus, ex hæmorrhoide, aut ex vtero cósueta vacuatio suppressa est. Si laborans morbis ex plenitudine iam sępiùs conflictari consueuit. Atque si plethora carnem ipsam corporísque molem iam occupet, cæcæ exiléſque venæ, quales oculorum sunt, rubent atque distenduntur, arteriæ omnes valide pulsant, maximè verò in capite & in temporibus, sudor copiosus, dulcis nec graueolens occasione leuissima suauiter emanat Quo autem plenitudinis signa grauiora obtigerint, eò plenitudo maior est atque periculosior.

Signa bilis flauæ exuperantis. CAP. XV.

QVI iecoris cordísque calido & sicco temperamento sunt, bilis flauæ copiam vel ex optimis & bene temperatis alimentis exaggerant, maximè verò si iuuentutem ipsamque constantem ætatem agunt, quæ & omnium feruentissima est, & biliosis morbis facilè conflictatur. Deinde si alimenta calida siccáque antecesserint, inediæ aut victus admodum tenuis, parcus & rarus. Exercitatio vehemens, robusta, multa & frequens: æstus feruidiorísque aëris siue à regione, siue ab æstate, siue ab æstuariis siue à calfaciente vitæ sit genere, frequens occursatio: vigiliæ immoderatæ: curæ graues, attentæ cogitationes & mœrores: suppressa bilis vacuatio spontanea aut intermissa, quæ medicamentis fieri cósueuerat per vomitum, per aluum, per vrinas aut sudores. Cui isthæc omnia obtigerint is necessariò bile multa redundat. Quum autem ea iam molestiùs iuualescet, signa hęc apparebũt: Faciei oculorum, totiúsque corporis color pallidus, flauus aut citrinus, ad eum accedens qui ictericorum est. Interdum biliosæ pustulæ erysipelatis specie erumpentes. Corporis habitus siccus macer & gracilis, & qui tangentem acri mordacíque calore feriat: venæ & arteriæ amplæ, & à

Causa copiosioris bilis.

Argumẽt. redundan bilis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

prima conformatione caloris vi distentæ: pulsus vehemens, velox, frequens & durus: vrina flaua, flammea, & acris, sedimenti pauci: interdum vomitione, deiectione, vrinis aut sudoribus ardens & biliosa excretio, in iracundiam, in audaciam & vindictam propensio: somnus leuis nec profundus, magna corporis iactatione inquietus: insomnia belli, furoris, iracundiæ splẽdorísque plena. frigidorum appetentia eorúmque vsus gratus & delectabiles: bilis purgatio vtilis toleratúque facilis. Hæc exuperantis bilis communia sunt indicia. Atque ex partium in quas illa proruit imperúmque facit varietate symptomata euariant. Siquidem illa in cerebrum insiliente, vigiliæ fiunt, deliria rixarum & iracundiæ plena in os ventriculi, sitis, nausea, inappetentia, oris amaror, animi defectio in intestina, diarrhœa & dysenteria.

Melancholiæ dominantis indicia.

CAP. XVI.

Causæ melancholiæ effectrices. CVMVLANDAE melancholiæ apti sunt quicunque iecur & cor frigidum siccúmque, sinistrum verò hypochondrium distentum, in eóque obstructum imbecillúmve lienem, aut natura, aut viuendi consuetudine obtinent. His crassi lentíque humores ac prorsus terreni succrescunt, aliàs in vnum lienem, aliàs in omne corpus effusi. AEtas iam inclinans primáque senectus represso vitæ feruore in hãc prona est. Victus vsúsque frequens crassorum ac terrenorum alimentorum, cuiusmodi sunt bubulæ ceruinæ, caprinæ, ac leporinæ carnes, & thumni balenæ omniáque cetaceorũ genera, & maxima condita sale, atque etiam vina crassa, rubra, aut nigra. Vitæ conditio tristis multis curis, negotiis, contẽplationibus aut literarũ studiis implicita, nulla interposita animi hilaritate, aut corporis exercitatione: sub hac .n. natiuus calor elãguescit, & omnia torpore sopita crassescũt. Autumnus, aut regio, aut cœli tẽpestas frigida & sicca, incõstãs & inæqualis. Cõsueta melãcholiæ vacuatio suppressa, siue ea spontanea esset, vt per hæmorrhoidas, per mẽstrua per aluũ aut vomitionẽ, aut per varices aut scabiem: siue medicamentis fieri solita. His igitur ex causis melancholia coaceruatur & immoderatiùs exuperat, túmque naturæ suæ morbos cognatos inuehit. Quum iam illa exuperat, hæc signa se pro-

Inditia. ferunt

ferunt. Faciei totiúsque corporis color fuſcus, obſcurus aut nigricans, interdnm vniuerſus & æquabilis, interdum maculis quibuſdam inuſtis. Nigra plerumque & cruſtis fœda ſcabies, aut cutis nigra vtiligine conſperſa. Corporis habitus ſiccus & macilentus, aſpectus incõſtans, horridus, ac mœſtus, Pulſus paruus, tardus, rarus & ſubdurus. Vrina ſi nihil vnà excidit melancholiæ, tenuis & alba, ſin verò illius quiddam præterfluat, craſſa, liuida, vireſcens aut nigra. Præcopia ſpontè erumpens melancholia vomitione, deiectione, vrinis, ſudoribus, mariſcis aut varicibus. In morbi animi metus & mœſtitia taciturnitas ſolitudo, inanis rerum commentatio, ſomnus turbulentus, horrendis inſomniis fluctuans & agitatus ſpectris rerum nigrarum, fumorum, mortis, cadauerum ſepulchrorum, quæ plena ſunt terroris. Appetentia ſæpe corrupta, interdum canina cum accido ructu. Medicamenta quibus vis eſt atram bilem detrahendi conferunt laborantémque leuant: omniſque victus probum tenuémque ſuccum proferens iuuat, contrarius verò lædit. Hæc igitur quoties adſunt, melancholiam exuperare demonſtrant quæ ſi in hanc illámve partem inſiliat, propria quædam partis illius ſymptomata concitat. At verò atræ bilis quæ ex præaſſatis quibuſcunque humoribus, maximè verò ex flaua gigni ſolet, non hæc, ſed miſta quodammodo ſunt ſigna. Huius cauſæ eadem atque bilis flauæ ſunt, ſed quæ magnæ ac vehementes diu multúmque perſiſtunt, & bilem flauam extra metas deducunt in atram. Reliqua quæ narrantur melancholiæ ſigna hîc etiam apparent quidem, ſed cum quadam caloris efferueſcentia. Omnia quippe ex mediocritate in ardorem ſummum deuergunt, quòd ex atra quàm ex flaua bile calor acrior emergat. Hinc & animi mores & inſomnia magno furore magnáq; feritate inſurgunt.

Signa pituitæ dominantis. CAP XVII.

PITVITAM coaceruare ſolet cui cor, iecur, & ventriculus frigido humidóque temperamento ſunt, atq; iis conſentiens totius corporis conſtitutio. Nempe habitus obeſior, calore albicans aut liueſcens, venæ & arteriæ exiles & anguſtæ: ſiue ab ortu poſtea tales euaſerint. AEtas proprie quidem ſeneſcens & præcipitata, ob natiui caloris penuriam: & ob vocracitatem puerorum ætas. Frigidorum *Cauſa.*

humidorúmque alimentorum immoderatus vſus, & liberalior aquæ potus. Victus plenior & liberalior, largiórque potus intempeſtiuè necdum priore confecto ſumptus: omnis denique ſatietas & ingluuies. Vita ſedentaria & in otio deſes, locis præſertim aquoſis & humidis. Aëris conditio frigida & humida, ſiue ex regione, ſiue ex hyeme, ſiue ex cœli ſtatu & artis quam quis exercet conſuetudine. Somnus longus ac profundus, præſertim à cibo: itémque balneum à cibo, vita ſine curis, ſine ſtudiis, aut mœrore. Pituitæ per os aut per aluum vacuatio ſuppreſſa, quę diu ſiue ſponte ſiue arte conſueta fuerat. Hęc ſanè pituitam congerunt, cuius deinde hęc in corpore ſigna apparent. Faciei corporíſque color albicans, interdum plumbeus aut liuidus. Moles ampla & obeſa mollis & contactu frigida. Pulſus paruus, tardus, rarus & mollis. Vrina alba vel pallida, nunc tenuis, nunc craſſa & turbida cum multo ſedimento. Pituita vomitione aut deiectione ſpontanea erumpens, corpúſque madore ſæpe diffluens. Pituitoſorum morborum, vt œdematis & deſtillationis atque ſimilium conſuetudo & frequentia. Animi motus omnéſque corporis motus tardi cum grauitate & ſegnitie, ſenſus obtuſi, mens hebes, ſomnus profundus atque grauis, aquarum, pluuiæ, niuis aut ſubmerſionis plena inſomnia. Cibi potúſque calidi, omníſque cauſæ calfacientis occurſus iucundus & vtilis. Pituitæ vacuatio quæcunq; vel arte vel ſponte obtigerit conducibilis. Hæc ſigna exiſtunt, quoties pituita toto corpore æquabiliter dominatur & exuperat. Cæterum ſi vel capite duntaxat, vel in ventriculo vel in inteſtinis colligitur (his enim tribus maximè locis ſupervacanea illa coaceruari ſolet) affectæ partis propria ſymptomata illam detegent. Salſæ porrò pituitæ non hæc, ſed miſta quodammodo ſigna ſunt. Quum enim vel bilis permiſtione, vel inducta putredine calorem præter naturam acquirit, vt miſtas bilis & pituitæ cauſas, ita & illarum miſta quodammodo ſigna obtinet. Eadem ſapore, pruritu, & fœda ſcabie plerumque deprehenditur.

Signa aquoſi humoris abundantis
Cap. XVII.

TENVES feroſóſque humores congerunt quibus ventriculus frigidus, lien verò aut iecur obſtructū ſcirrhoſumque

ſumque eſt. Qui cibis humidis potuíque liberaliori indulgent, ætate potiſſimum ſenili. Qui in otio vitam agũt, hyeme, regione humida, ſimilíque cœli ſtatu. Quibus vrina pauca, nec potui reſpõdens profluit, & ſudor nullus emanat: & lienteriæ aut ſpontinæ vacuationis aquoſæ conſuetudo deleta. Aquoſo autem humore in omne iam corpus effuſo, facies manus, reliquumq. corpus ſubtumidum cernitur, non viuido ſed pallido & obſcuro colore corporis habitus plerumque œdematoſus, in quo prementis veſtigium manet, quemadmodum in cachexia & in leucophlegmatia. Abdomen interdum mole tumeſcit, ſub quo fluctuantis aquæ ſonus obauditur Vrina cruda & aquoſa, ac ſæpe vt in diabete multa alui deiectio liquida & mollis cutis madida expuitio multa, ſimplex, ſine tuſſi, è vẽtriculo plérumque redundans. Pulſus animi mores, ſomnus, inſomnia, omnia quidem iis ſimilia quæ in pituitæ dominio.

Signa flatus. CAP. XIX.

FLATVS copioſos exuſcitant ventriculus frigidus & humidus, omníſq. caloris imbecillitas, ſiue ex ſimplici intemperie, ſiue ex humorum vitio contracta: Lien melancholia turgens & obſtructus ventriculi cõcoctionem contagione offendens. Flatulẽti cibi, vt fructus crudi, caſtaneę, fabæ, tubera potus immoderatus, nimiáque ventriculi é liquidis cibis fluctuatio, crapula & ingluuies. Otium, ſomnus multus, ætas, regio, cœlíque conſtitutio frigida. Quum autem ab his cauſis flatus multus in corpore congeſtus eſt, vẽtriculus & colon inteſtinum, ſiniſtro præſertim hypochondrio diſtenduntur & rugiunt quaſi ventis agitentur. Eſt enim colon præcipua flatuum ſedes, quorum vi id nonnullis ampliſſimè dilatatur. Tenſiui dolores in omne corpus euagantur vagique tranſcurrunt, Frequẽs ructu crepitúque auditur flatuum eruptio, cui mox leuamen ſuccedit: frequens & aurium tinnitus & partium corporis palpitatio. Magna procliuitas in colicum dolorem, in alióſque ex flatu morbos. Inſomnia rei celeriter currentis aut volantis, interdum etiam tonitrui & tẽpeſtatis. Signa hæc ſunt omnia ex quibus corporis cuiuſque conſtitutio innoteſcit, & materia quæ in eo dominatur & redundat. Ea tota eſt antecedens morborum cauſa, à qua & proxima continénſque il-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

lorum materia fouetur incrementúmque ſumit. His ita mihi abſoluenda videbatur generalis demonſtratiuorum ſignorum tractatio.

LIBRI II. DE SYMPTOMATIS ET SIGNIS, FINIS

DE PVLSIBVS ET VRINIS, LIBER III.

Qui pulſus, quótque eius differentiæ. CAP. I.

Hic quoque liber ad tractationem ſignorũ & ad τὴν σημειωτικὴν refertur.

NON paruam demonſtrandorũ morborum vim obtinent pulſus & vrina: ille ſiquidem cordis & arteriarum, hæc iecoris venarúmque conſtitutionem, renunciat, quorũ adminiſtratione corpus vniuerſum gubernatur. Pulſus primùm & maximè vitalis facultatis totiuſque corporis robur at non obſcurè tamen cordis corporiſque conditionem refert. Vrina certò & manifeſtè iecoris humorumq; ſtatũ & morbos ex his genitos repræſentat, at obſcuriùs virium corporíſque robur. De his igitur vt certis ſignis ſeorſum, quantum artis vſus expoſcit tradendum. Pulſus eſt cordis arteriarúmque motus natiui caloris moderator, ex diaſtole ſyſtoléque conſtans. Diaſtole, id eſt, diſtractio, eſt qua arteria ſeſe quoquouerſum diffundit dilatátque vt aëre tenuique ſanguine tracto inſitum calorẽ tẽperet ac ſpiritui pabulum ſubminiſtret. Syſtole, id eſt, contractio, eſt qua in ſe ipſa vndique conſidet ſéque ſummittit, vt ſpiritus fuliginem exuſtione comparatam expellat. Inter hos motus, quod omnino contrarij ſint, neceſſe eſt media quies intercedat, eáque gemina vna ſupera quæ diaſtolen, altera infera quæ ſyſtolem terminet. Pulſuum differentiæ aliæ ſtatuuntur, a diaſtole, aliæ à quiete, aliæ ab ordine. A diaſtole quinque, à quantitate, à vehementia, à tempore, ab arteriæ qualitate, & ab arteriæ perfuſione, Quantitas lõgum, latum & altum comprehendit: eſtque pulſus longus, quo in longum excurrit arteria, vt latus quo in latum, & altus quo in altum: horum omnium cõcurſu fit magnus, quo arteria ſe quoquouerſum pandit.

Quid pulſus.

pulſuũ differenntia.

andit. His contrarij pulſus ſunt, breuis, anguſtus, humilis, qui horum trium concurſione paruus euadit. Qui in extremorum medio conſedit moderatus appellatur. Omnes igitur hoc quantitatis genere pulſus erunt, longus, breuis, moderatus: & latus, anguſtus, moderatus: altus, humilis, moderatus. A diſtractionis vehementia ſunt pulſus validus eu vehemens, qui validè, ac firmè tactum ferit: imbecillus eu languidus, qui contrà, & moderatus. A tempore pulſus celer, qui breui tempore arteriam diſtendit, tardus qui longo, moderatus qui mediocri. Ab arteriæ qualitate, mollis quum tenera laxáque arteriæ tunica, durus quum durior rigidiórque eſt & moderatus. Ab arteriæ perfuſione pulſus plenus quo arteria in diaſtole non modò ampla & turgida, ſed humoris perfuſione plena occurrit: vacuus quo non humore, ſed quaſi flatu turgere tactu deprehenditur, prementibúſque digitis nihil firmum ſolidúmve ſubſiſtit: mediocris horum eſt medius. Sexta pulſuum differentia eſt à quiete ſeu ab ictuum interuallo. Hinc fiũt pulſus creber ſeu frequens, qui ſæpe & breui quietis interuallo arteriam diſtendit tactúmque ferit: rarus qui ex longioribus interuallis. Septima differentia eſt ab ordine: hic quum ſui ſemper ſimilis eſt, æqualis appellatur. Eſt porrò genere duplex, in omnib aut certè multis pulſationibus æqualis, ſui ſemper ſibique ſimilis, ſibíque perpetuò conſtans, & in cuius pulſibus ſingulis ſimilitudo & æqualitas omnino ſpectatur in magnitudine, in celeritate cæteríſque differentiis. Æqualis in vno pulſu, cuius initium & finis omneſq; arteriæ partes æquabiliter procedunt. Inęqualis in multitudine, eſt quum multi pulſus comparati inæquales ſunt & diſſimiles aut magnitudine, aut celeritate, aut vehementia, aut alio quodam modo: & qui modis omnibus talis exiſtit, is abſolutè inæqualis appellatur. Rurſus inæqualis bipartitus eſt, inæqualis æqualiter, & inæqualis inæqualiter. Æqualiter inæqualis eſt qui inæqualitatis æquam parémque mutationem retinet: vt quum primo pulſu ſecundus paulò minor eſt, & tertius ſecundo, & quartus tertio ad plures vſque deinceps. Atque is eſt qui Græcè μύουρος, Latinè ſenſim imminutus & gracileſcẽs appellatur. Hic ſi ſenſim ita minui perſeueret dũ ad quietem prorſus recidat, myurus deficiens eſt. Horum alij in ea paruitate vel quiete perſiſtunt, alij reſurgunt & ad

ὁμαλός. ἀνώμαλος. μύουρος. μύουρος ἐκλείπων παλινδρομοῦντες μύουροι.

pristinam magnitudinem aut parem aut minorem reuer-tuntur:hi sunt myuri reciproci. Inæqualiter inęqualis nullam inæqualitatis similitudinem retinet. Hic si aliquando desinat, propriè inæqualis deficiens dici consueuit. Et si duorum, trium, vel plurium pulsuum ictibus prætermissis iterum arteria agitari incipiat, deficiens reciprocus vocatur. Huic finitimus est inæqualis intermittens, cuius est quies interdum longissima, ísque circuitibus admodum rarus euadit. Est & intercurrens Græcis παρεμπίπτων appellatus, intermittenti oppositus, is enim tactui obiicitur insperatò medius inter duos expectatos. Inæqualis porrò vno pulsu duplex est, aut enim in vna eadémque arteriæ parte, aut in diuersis fit. Pulsus eadem arteriæ parte inæqualis triplex: nam arteriæ motus licet continuus, par tamen plerumque non est initio, medio atque fine: interdum quiete interpellatur & intercidit, interdum recurrit ac bis ferit. Impar est motu initio atque fine, alias in vehementia, alias in magnitudine, alias in celeritate, aliísque modis quos omnes numerare vix liceat. Intercidens pulsus seu intercisus est cuius distentio continuitate destituta, media quiete interrumpitur, hicque quanquam bis ferit, non tamen duo, sed vnicus est pulsus. Quòd si motus à quiete celerior & vehementior sit primo, caprizans tum appellatur. Dicrotus, id est recurrens aut bis feriens, qui simulátque omnem distentionem effecit, se paululum subducit ac mox pulsat iterum, tanquam malleus ab incude resiliens, estque ab interciso planè diuersus. Est & quum non semel tantùm, sed bis aut sæpius arteriæ pulsus reuertitur. Pulsus diuersis partibus inæqualis est quum multis digitis arteriam contingentibus non similis sentitur occursatio. Ac primùm interruptus primo & tertio digito, vel secundo & quarto, non autem aliis sentitur. Inæqualis magnitudine, vehementia, duritie, plenitudine, quum omnibus digitis æquè tangentibus, aut magnitudo, aut vehementia, aut durities, aut plenitudo non similis apparet. Hic si pariter durus existit, serratus appellatur. Est & inęqualis in situ partium arteriæ, quum eius pars vna dextrorsum altera sinistrorsum, vna sursum, altera deorsum inflectitur. Id autem si admodum manifestè & perspicuè fiat, magnáque sit arteriæ diastole, pulsus vibratus appellatur, in quo crebra & inæqualis est, quasi in iaculis quæ impetu celeriter vibra-

[Margin: ἐκλείπων παλινδρομῶν. αἰώμαλος. διαλείπων. — διακεκομμένος. — δορκαδίζων. δίκροτος. — ἐμπρίων ἢ ἐμπρισμός.]

…prantur, concuſsio. Sin verò id obſcuriùs fiat, appareátque …teria tenſa & vtrinque retracta, conuulſiuus is eſt. Vndoſus …lſus, quum arteria primum digitum pleniùs validiúſque …rit, deinde ſecundum exiliùs & mitiùs, tertium pleniùs & …lidiùs, quartum denuo exiliùs & mitiùs: non hic quidem …terruptus, ſed inæqualis vt vndarum æſtus. Vermiculans …lſus vermium greſſui ſimilis, vndoſo finitimus, à quo non …æqualitatis ſpecie, ſed magnitudine ſolùm ac robore diſsi…et. Formicans his ſuccedit mirè paratus, languidiſsimus, …eberrimus & inæqualis, à vermiculante tantum deficiens …uantum hic ab vndoſo. Pulſus omnis inæqualis bipartitur: …ius quippe ordinatus, inordinatus alius. Inæqualis ordi…atus eſt, in quo inæqualitatis ordo retinetur: vt quum pul…is quatuor inæquales quodãmodo ſunt, omnéſque quater…i ſimilem habent inæqualitatis proportionem. Inæqualis …nordinatus eſt, in cuius inęqualitate nulla ſimilitudo, nullus …ircuituum ordo ſtatui poteſt.

κλονώδης. σπασμώδης. κυματώδης. σκωληκίζων. μυρμηκίζων. τεταγμένος καὶ ἄτακτος. ἀνώμαλος.

Qua ratione pulſus obſeruandi internoſcendíque ſint.
CAP. II.

OBSERVANTIS manus temperata ſit, mollis, miniméque calloſa & eximij ſenſus. Digiti tres aut quatuor ſupernè …antum carpi arteriam (quæ mediocris quum ſit & obuia, ob…eruationibus accommodatiſsima exiſtit) contrectent. La…orantis manus quæ tangitur, nec ſublata ſit, nec depreſ…a, nec extenta, nec vinculo, aut decubitu conſtricta, nec …rona in volam, nec reſupina: ſed molli naturalíque ſitu æ…quabiliter reclinetur in latus imum quod minimo digito …lauditur. In carpo ſi directo ad maximum digitum obſcurus …ſt pulſus, alio quouis loco atque etiam in altero carpo …eruestigandus, quòd multis ex cauſis euariet, ac plerumque …el ex vulnere, vel ex contuſione, vel ex obſtructione alter …bliteſcat. Qui vehemens eſt, non niſi preſſa arteria di…gitíſque validè infixis dignoſcitur, hoc à magno & à pleno …diſsidens, quòd ſuo robore reniti tactúmque repellere de…prehenditur. Non tamen hic adeò premendus, vt vi appli…catæ manus arteriæ ſuperetur robur. Langu dus pulſus …conſpectior eſt in manu prona atque decliui, attingíque de…bet molliter & quaſi ſuſpenſis digitis: nam ſi arctius prema…tur, licet languidus hic pariter quoque magnus ſit, vt in le-

Quid obſeruandũ medico in tangenda ſummis digitis arteria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

thargo,aut nullus omnino aut immotus videbitur omnéque sensum effugiet. Systole in vehementi in magno & duro pulsu aliquantum deprehenditur, in languido nunquam: in vehementißimo maximo atque duro aut saltem in eo qui mollis non sit, conspicua & aperta sentitur non mediocriter sed validè pressa arteria. Quies externa mediocri tactu citra vim vllam, interior non nisi digitorum impulsu pressuque animaduertitur. Ad horum autem perfectam cognitionem qui sese componere & accommodare volet, primùm se exerceat in systole & interna quiete cordis, quum id vehementißimè maximéque pulsat. Pectoris enim contactu conspicuæ sunt, quarum imitatione illas quoque in arteriis ediscet. Reliquæ pulsuum differentiæ tactus quadam mediocritate animaduerti debent.

Generales pulsuum causæ. CAP. III.

PVLSVVM tres omnino statuuntur causæ, efficiens, impellens, & instrumentum. Primaria efficiénsque pulsus causa est facultas illa mouens è corde profecta: instrumenta sunt arteriæ, quæ facultatis impetum sequuntur eíque obtemperant: causa facultatem incitans ac impellens vsus est atque mouendi necessitas. Hæc vna omnium est causarum prima & validißima, à qua & mouendi initium existit. Omnis autem necessitas ex affectione quadam præter naturam proficiscitur, quæ quum cordi infensa molestáque est, eam protinus excutere contendit. Triplex est eiusmodi affectio, aut enim caloris spiritúsque est penuria, quem cor pulsu resarcire conatur: aut intemperies frigida calidáve, siue simplex, siue à febre, siue à phlegmone, quam refrigerare postulat: aut aliena substantia, cuius expulsionem molitur, vt quum fuligo, vapor, humórve aliena vitiosáque qualitate cor ferit, aut id mole copiáque premit. Et hæc quidem interiores causæ sunt: externæ verò immoderati omnes corporis motus animíque perturbationes: vt ira, excandescentia, metus atque mœstitia. Ab his ergo causis necessitate quadam stimulata incitatáque cordis facultas, efficit vt per diastolen nouus aër extrinsecus hauriatur, qui insito calori refrigerium vitalique spiritui pabulum suppeditet: per systolen verò exusta spirituum fuligo, & quicquid denique præter naturam est tum cordi, tum arteriis infensum expurgetur

Necessitas pulsandi vnde, & quotuplex eius causa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ur. Itaque vſus atque neceſſitas cordis facultatem ad pulſandum impellit: incitata facultas inſtrumenta arteriáſque mouet: hæ verò illius cedunt robori. Semper autem pro neceſſitatis conditione pulſus edentur, modò facultatis ſubſit robur, & obſequantur arteriæ. Duo enim hæc, vitale robur & arteriarum conſtitutio, neceſſitatis ſæpe ſignificationes obſcurant. Etenim amplæ arteriæ pulſum ferè magnum edunt, qui & talis deprehenditur, ſi non altè in profundum illæ demerſæ ſunt. Exiles verò anguſtæque arteriæ quales inſunt pinguibus & craſſis, nequeunt pulſum proferre magnum. Quinetiam vitale robur ſi vegetum eſt, pulſus natura magnus ac validus exiſtit: ſi imbecillum, paruus ac languidus. His ex cauſis quibuſdam vel in extremo ſenio validus magnuſque pulſus apparet, quibuſdam vel ætate virentibus obſcuriſſimus ac propè nullus. Vitalis roboris cauſa non facile perſpici poteſt: vna proinde obſeruatio, quæ magnum habet in ſingulis momentum, pulſum ac naturæ locupletem cognitionem dabit. Quum igitur omnium cauſarum concurſione mediocritas quædam obtingit, pulſus moderatus exiſtit. Quum verò a mediocritate diſceditur, pulſus immutatur, & de medio decedit.

Pulſuũ vnde petenda cognitio.

Quàm varij ſint pulſus naturales, & quibus ex cauſis per ſanitatem & citra morbum immutentur.

CAP. IIII.

His ita conſtitutis primùm quidem in pulſus moderati cognitionem penitus incumbendum, in eúmque animus defigendus, qui cæterorum lex ſit atque menſura. Moderatus autem appellatur qui nec magnus eſt aut paruus, nec celer aut tardus, nec creber aut rarus, nec vehemens aut languidus, nec durus aut mollis, nec inæqualis, nec alio quoquam modo nimius. Is eſt cuius comparatione cæteros omnes magnos aut paruos, celeres aut tardos, aut alio quouis exuperantiæ nomine inſigniuerunt. Hic non niſi in optima corporis natura animaduertitur, quæ & temperatiſſima eſt & conſtitutione prorſus media ac verè quadrata. At verò intemperatis naturis etiam dũ ſanæ ſunt, pulſus ab hoc diuerſi exiſtunt. Natura quippe calidi celerem, crebrum, magnum & aliquantùm vehementem pulſum edunt. His enim refrigerij & expurgandæ fuliginis magna neceſſitas adeſt, nec deeſt virium robur: frigidi contra. Graciles magnum

Ad certam pulſuum vt etiam temperamentorum cognitionem mediũ vnum & ſymmetrum conſtituere oportet, qui reliquorum ſit velut idea atque regula ad quam exigantur.

Pulſumq. immutent.

quia facilè nullóque impedimento distenditur arteria, sed rarum & aliquantum vehementem. Hinc viris quàm mulieribus pulsus longè maior & vehementior, sed paulò tardior atque rarior inest. In ætatibus infantis puerique pulsus celerrimus, & creberrimus, quòd caloris exuperantia per diastolen refrigerari, & fuliginis copia per systolen expurgari postulet. Senis contrà rarus ac tardus. Reliquarum ætatum pulsus inter hos ambigunt. Iuuenis pulsus maximus, quòd calor sit acer ampláque arteria: senis minimus: pueri medius: huic quidem necessitas inest, sed angusta arteria. Iuuenis pulsus vehementissimus, quia facultas validissima: senis languidissimus: pueri medius. Ex his quidem coniici potest, qualem vniuscuiuslibet laborantis naturalem pulsum esse oporteat. Hunc porrò vel integra valetudine cœli status & corporis motus animique perturbationes immutant. In anni temporibus. Vere medio pulsus maximi sunt & vehementissimi, quòd in summa illa tẽperie facultas sit robustissima: at celeritate & crebritate moderati, quia in temperie pulsandi vsus moderatus est. Tales apparent autumno medio. Æstate media celeres atque crebri: vsus etenim necessitasque crescit: at parui sunt & languidi, quia languescit facultas. Hyeme quoniã vsus remittitur, tardi atque rari & quàm æstate minores, sed tamen vehementiores. E regionibus & cœli constitutionibus quæcunque vehementer calida fuerit & æstuosa, æstati mediæ: quæ verò frigida, hyemi: qua temperata veri simillima putetur. Exercitatio moderata quidem pulsus vehementes efficit, quandoquidem facultas contentione excitatur: magnos quoque, celeres & crebros quòd caloris incremento vsus pariter increscat. Contrari apparent in otio & torpore. Immodica exercitatio quò iam supra vires sit, pulsus paruos & languidos efficit, sed e vsu celeres & crebros: at quum ad virium resolutionem & defectum peruentum erit tardos atque raros. Eadem ratio balnearum calidarum, frigidarum verò similis atque otij & corporis. Cibi viníque vsus plenior, pulsus edit magnos, vehementes, celeres & crebros, sed vini quàm cibi celerio mutatio, quæ tamen ocyus vanescit. At multò immoderatior vini vsus, pulsus inæquales & inordinatos concitat. Dormientium parui sunt, languidi, tardi atque rari: eorum ver qui expergiscuntur, è vestigio quidem magni sunt vehe-

mente

Sexus. *Ætas.* *Tempora anni.* *Regio.* *Motus.* *Vinolentia.* *Somnus.*

mentes, celeres & crebri cum quadam vibratione, sed qui in mediocritatem mox redeunt. Iratorum pulsus magnus, altusque vehemens, celer & creber: tristium, paruus, languidus, tardus & rarus: timentium, vehemens, celer, vibratus, inordinatus & inæqualis. Sic igitur quotidianæ corporis affectiones pulsus immutant, sine quarum animaduersione non certo poßit pulsus percipi, nec quantum per morbos à naturali distet. Itaque pulsus naturalis obseruandus est: neque mox ab exercitatione, à balneis, à cibo immodico, à vino, aut ab aliis causis calfacientibus: neque ilico ab ira, vel timore, vel ab aliis causis cor & spiritus agitantibus: de pulsu nihil quicquam statuendum antequam externarũ causarum vis deferbuerit, omnisque sedata sit corporis perturbatio. Hi pulsus non omnes quidem mediocres existunt, sed naturæ tamen limitibus continentur. Deinceps verò qui contra naturam sint, & quam in morbis significationem habeant, tradendum.

Animi pathemata.

Quæ sunt pulsuum præter naturam causæ. CAP. V.

COR dum se secundum naturam habet, moderato pulsu insitum sibi calorem spiritúsque mediocritatem tuetur: at præter naturam affectum diuerso pulsu quicquid molestum insensúmque est excutere, aut etiam quicquid deest instaurare cõtendit. In eo autem primùm quid diastole deinde quid systole demonstret significétque tradam. Quum vsu & necesßitate cor lacesßitur, stimulatum id, primùm quidem pulsum edit crebrum, idque siue valida, siue imbecilla sit facultas: creber enim omnium primus est, quia facillimus. Si necesßitati non satisfaciat crebritas, huic etiam celeritas accedet: atque etiam si ne duo quidem illa satis sint, addetur & magnitudo, modò non imbecilla sit facultas: tum quippe totis hæc opitulatur viribus. Quòd si pariter valida est, pulsum edit robustum seu vehementẽ, eúmque plenum si spiritus vbertas inest. Ita quippe artis vsu & exercitatione obseruamus, per febres omnes frequentem nec non celerem pulsum edi, at non perpetuò magnum: quandoquidem si vires languent, cum crebro paruus quoque ac languidus existit. Rursum & quibus sine febre imbecillæ, vt in animi defectione, sunt vires, & quibus hæc copia vel impuritate premuntur, vt in leucophlegmatia, pulsus frequens ac

Hinc diagnostica signa petuntur tum causæ præter naturam, tum affectus, tum sedis affectæ.

Creber est vsus primus deín celer, magnus, vehemens virtute valida: alioquin paruus, & languidus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

celer (non enim ex frequentia perpetuò febris iudicanda) at non illico magnus deprehenditur, sed verè paruus ac languidus. Quocirca prima pulsus mutatio non in magnitudinem, sed in crebritatem fit, cui dein celeritas, postea magnitudo accedit. Mirari proinde subit Galeni dictum, pulsum omnem vrgente necessitate statim initio magnum euadere, siue valida siue imbecilla sit facultas, & celeritatem nunquam sine magnitudine inueniri. Itaque pulsus frequens ac celer aut exuperantem calorem, aut spiritus vitalis penuriam ostendit: magnus non imbecillam esse facultatem, vehemens eandem esse validam: paruus autem pulsus natiui caloris penuriam ingénsque refrigerium denunciat. Quod quum obtigerit primùm quidem raritas erit conspicua: increscente malo tarditas accedet, postremo paruitas, vice versa atque in caloris incremento. Iam verò pulsus differentiæ in longum, latum & altum, non ex rei necessitate proficiscuntur, nec vllius affectus essentiam, sed impedimenta duntaxat repræsentant, quæ circum arteriam incidunt. Arteria enim quam maximè potest distrahitur, at distractionis magnitudo alias obtegitur, alias interpellatur, vel numero, vel crassitie, vel duritie circumiacentium corporum, vt membranæ, vt cutis, adipis aut carnis, quorum gratia pulsus varius apparet, & alius plerunque quam necessitas exposcit. Sic igitur corpulentis breuis ac paruus, gracilibus longus & magnus, quadratis moderatus obtingit. Mollis verò pulsus arteriam mollem demonstrat, & corpus humore multo eóque pituitoso perfundi, vt in hydrope, in leucophlegmatia, in lethargo, in comate: siue ab humidiore cibo, siue à balneis immodicis, siue à somno, siue à molliore vita succreuit. Hic tandem ingrauescente morbo & viribus languescentibus vndosus & vermiculans euadit. Pulsus durus si neque ex langore animi, neque ex metu, neque ex verecundia est, arteriæ duritiem perpetuò declarat, víxque vllus est durus, qui non etiam paruus sit, licet non statim languidus. Durior autem arteria fit vel siccitate, vel constrictione, vel tensione. Siccitas fit ab immoderato vsu vini meracioris, à febribus ardentissimis, à marcore, à quartana febre & à melancholia. Constrictio interdum à frigore fit, quod aëris, balnei, aut frigidæ potionis vis intulit: interdum à vitiosis fructibus, qui vitream crassámque pituitam gignunt.

Quæ vniuscuiusque pulsus præter naturam causa sit, & quæ indicatio.

Tensio

Tensio ab ingenti inflammatione, à scirrho iecoris aut lienis. Duro huic & tensiuo pulsui affinis est conuulsiuus, qui aut neruorum propaginem conuulsione teneri prodit, aut aluum immoderatiùs quasi poto elleboro fluxisse. Vibratus pulsus ex paruo duróque procedit: quum enim magna est refrigerij necessitas & facultas valida, si arteria dura tum sit, contensione facultatis validæ & arteriæ renitentis, vbi rarè continget. Hoc proinde eosdem quos & pulsus durus morbos denunciat. Ita igitur ex diastole iudicandum. Systole vero quemadmodum & diastole alias maior aut minor est, alias vehementior aut languidior, aliàs celerior aut tardior, alias mollior aut durior. Harum tamen vnica celeritatis aut tarditatis differentia sensu dignoscitur, atque in his duntaxat quorum systole animaduerti potest. Celeritas systoles magnam prodit vstorum excrementorum copiam, quam natura arteriarum compressione nititur expurgare. Ea ferè ex putrescentibus humoribus coaceruari solet, qui febres necessariò accendunt quoties eorum substantia aut vapor putris in cor irrepit. Quocirca systole quàm diastole celerior, putridæ febris perpetuum est indicium. Ea celeritas non modò febrium est quas in venis, sed & earum quas vel in pulmone, vel in iecore, vel in liene, vel in alia quauis particula putrescens humor accendit. Contractionis tarditas est quum non multum excrementi putridi & exusti inest in corpore, nec magna desideratur expurgatio. Crebritas impuri excrementi copiam augeri testatur, quæ idcirco efficit vt externa quies minima sit. Raritas contractionis in qua externa quies longa est, excrementa arguit pauca inesse fumosa.

Accelerata systoles causa & denuntiatio.

Morborum ex pulsu cognitio. CAP. VI.

HAEc verò iam ad artis vsum & exercitationem apertiùs referenda sunt. Pulsuum differentiæ & affectum præter naturam, & affectam sedem demonstrant. Affectus præter naturam alij primùm ac per se, alij secundò ex pulsu deprehenduntur. Primùm quidem ac per se intemperies omnis tum quæ simplex, tum quæ ex humorum est vitio: adhæc plethora, cacochymia vel simplex vel cum putredine, phlegmone, scirrhus, obstructio: qui affectus cæterorum omnium velut principia quædam & continentes causæ sũt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Qui affectus cuiusnus præter naturam & partis affectæ proprius sit pulsus.

Calidæ intẽperiei simplicis, qualis est ab æstu aut ab ephemera febre pulsus creber est celer ac magnus, simúlque æqualis. Eiusmodi & in hectica febre existit, sed aliquanto durior. In plethora simplici quæ nondum vires premit, atque in synocho simplici non solùm creber, celer magnus & æqualis, verumetiam turgidus, plenus, ac vehemens, quòd non nisi robustis integrísque viribus obtingat. Intemperies ex humorum putredine, quemadmodum & putrida febris pulsum etiam crebrum, celerem & magnum efficicit, sed inæqualem, non in multis solùm verumetiam in vnico. Tum quippe systole celerior est quam diastole, vt putris fuligo expurgetur: est & externa quies breuior, ob quã etiam crebrior pulsus euadit. Inæqualitas aliquantum conspicua accessionis initio, sed incremento & vigore magis. Phlegmone quæ & insignis fuerit & in parte nobili, quoniam putredinis calorem cordi totiq; corpori impartit, febrilem pulsum infert præterea vero durum ac interdum serrantem & vibratum, quandoquidem partis imflammatæ tensio peruadit arterias: sed tamen duriorem si phlegmone obtigerit neruosis partibus, & iis quæ circa membranas, venas, & arterias positæ sunt. Frigida intẽperies pulsum efficit rarum, tardum & paruum, sicca durum, humida mollem. Et hæc quidem dum simplex illa consistit. At verò si ex humoris cuiuspiam influxu contrahitur, iis quæ dicta sunt accedit pulsus inæqualitas, maximè si in partẽ nobilem humor impingat. Siue enim obstruuntur arteriæ siue humorũ copia cõprimuntur, siue his natura grauata oppressaque est, inæquales fiunt, magisq; quum crassi, viscosi & copiosi sunt humores, quam quum tenues atq; pauci. Quæ porrò pars corporis affecta sit noscitur ex pulsu molli atque ex duro, qui tẽsiuus appellatur, ex serrante & vibrato. Mollis enim & affectum molliorẽ & partẽ carne venis arteriísq; cõspersam affici denunciat, durus vero partem neruis mẽbranísque præditam. Quinetiam partes cordi propinquæ, aut ei vasis maioribus coniunctæ, magis ac celeriùs affectum suum cordi impertiunt: distantiores & paruis vasis copulatæ, minus & tardiùs. Horum permistione secundario noscetur qui pulsus in singulis morbis existant. Nam inflammato septo transuerso dirissimus est, plurimùm serrans aut vibratus & plerunque conuulsiuus: minus in pleuritide, rursumq́ue minus sit aut

Qui pulsus affectam partem ostendant.

inflam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

inflammatio, aut scirrhus sit in ventriculo, vel in vesica vel in vtero, intestinis, renibus, iecore, liene aut pulmonibus. A peripneumonia pulsus magnus, languidus & mollis simul & inæqualis tum in vno motu, tum in multis: sæpe etiam vndosus & dicrotus. In lethargo pulsus illi ferè similis: & huic finitimus in catoche, nisi quòd æqualis est. Epilepsiæ & apoplexiæ (quũ præsertim malum inualuit, & facultas grauiter opprimitur) pulsus lãguidus, paruus, rarus, tardus & inæqualis tum demum celer euadit. Conuulsionis pulsus conuulsiuus appellatur, tensus quidem vibratus & inæqualis, non perinde tamen validus ac magnus. Paralysis paruus languidus atq; tardus, nonnihil inordinatè intermittens. Hydropis ascitæ paruus, creber, durus atq; densus: tympanitæ longus celer, creber, subdurus: anasarca vndosus, latus ac mollis. Phreniticis durus atq; idcirco paruus, mirè celer & creber, vt proximam syncopem denunciet: interdum tremulus, aut cum cõuulsione intermittens. Anginæ magnus & vndosus aliquantum conuulsiuus. Quum iam suffocatio impendet paruus, tardus, creber & inæqualis. Orthopnœæ inæqualis inordinatus creber, tardus ac deficiens: tandem verò lãguidus. Phthisis paruus, languidus non admodum celer hecticus. Suppurationis hecticus inæqualis & inordinatus. In puris eruptione latus, tardus, rarus & languidus. In cæteris deniq; morbis, ad horum imitationem qualem pulsum esse deceat intelligi potest.

Virium obseruatio ex pulsu. CAP. II.

MAXIME autem ac propriè virium robur atque constantiam pulsus ostendit. Facultatum quippe omnium princeps atque conseruatrix est vitalis, qua vna constante nemo interire potest, ex qua & vita omnis, & virium robur æstimari solet. Quum mors futura est, huius labantis signa apparent alias quidem multo antè tempore, vt quum illa morbi diuturnitate languet sensimque deficit: alias non diu ante mortem, vt quum vitale robur immoderata eaque repentina vacuatione vel dolore, vel alio grauissimo symptomate dissipatur atque perit: aut quum rupto abscessu, vel inopinato humorum influxu, vel maxima obstructione suffocatur. Itaque si pulsus cordis ac vitæ est nuncius, idem omnium quoque virium & facultatum index erit. Robustu

Viriũ hæc æstimatio ex pulsu, maximi est ad prognosin momenti.

veheménſque pulſus ſanis vitæ longitudinem, ægrotis ſecu-
Validus quid deſignet. ritatem pollicetur: languidus contraria. Vehemens qui ta-
ctum euertit, facultatis robur oſtendit, eóq; maius quo fue-
rit vehementior. Hic etiam indicat corporis humores tum
qualitate tum quantitate laudabiles ac probè coctos: aut
naturam ſemicrudorum (quales in ſalutaribus morbis ſunt)
concoctionem vehementer moliri: maxime vero ſi nec ab
ira nec ab exercitatione, nec à vini cibíve vſu immodera-
Languidus. to proceſſit. Languidus pulſus qui a tactu euertitur, imbe-
cille facultatis eſt nuntius: ac proinde vel animi defectionē
vel ſyncopen demonſtrat, vel vires morbi longitudine de-
bilitatas, vel quauis cauſa diſſolutas, vt inedia, vigiliis, dolo-
ribus, animi pathematis, aut vacuatione immodica, vel af-
fectus magnitudine preſſas obrutáſque. Robuſtus ac vehe-
mens pulſus ferè quidem magnus eſt, at non neceſſariò,
quemadmodū nec qui iuuenis eſt ac robuſtus magnis ſem-
per citatiſque paſſibus incedit. Languidus non omnis par-
uus eſt, nec omnis paruus languidus. Lethargicis quippe
Infirmitatis virium cauſa triplex. languidus quum ſit, magnus tamen exiſtit. Vt autem virium
robur certius ex pulſu innoteſcat, triplex ſtatuatur imbe-
cillitatis cauſa: vna quæ ſenſim ac tempore virium ſubſtan-
tiam conficit: altera quæ repentè diſſoluit ac diſſipat: ter-
tia quæ vel copia illam obruit, vel malignitate extinguit.
Semper quidem pulſus languidus virium imbecillitatem
portendit, quæ vero imbecillitatis cauſa ſit, reliqui pulſus
iudicāt qui languido comites aſſiſtunt. Itaque quum vitalis
facultas vel intemperie, vel atrophia, vel morbi diturnita-
te infirma & imbecilla euaſit pulſus primùm per ſe langui-
dus apparet, deinde etiam paruus citra vllam inæqualitatē:
rarus quidem & tardus ſi febris nulla creber atque velox ſi-
qua ineſt. Facta iam imbecilliore facultate pulſus myurus
reciprocus deinde deficiens reciprocus, poſtea myurus non
reciprocus, ab hoc deficiens non reciprocus & formicans,
hinc pulſus abolitus apparens, niſi ex ſyncope ſit: omnium
tandem extremus ferè abolitus, qui ſummis partibus ipſiſ-
que arteriis iam demortuis ineſt. Quum facultas ex repen-
tina ſpirituū diſſolutione atque diſſipatione imbecilla eſt,
vt per dolores, vigilias, aut vacuationes immodicas, huius
euidentes efficientéſq; cauſæ præceſſerunt, pulſus ſimiliter
initio languidus deprehenditur & paruus, creber & celer,

minimè

minimè tamen inæqualis : illa verò iam imbecilliore, vndo ſus, vermiculans, formicans, abolitus apparens, & tandem verè abolitus. Quum facultatis ſubſtantia non ipſa per ſe conſumitur, ſed vel obſtructione, vel tumore præter naturam, vel humorum copia & influxu quaſi preſſa & obruta ſuccumbit : atque etiam quum pernicie vt in peſtilentis febris malignitate extinguitur, pulſus quidem languidus, paruus, tardus & rarus eſt, iſque continuò inæqualis. Tanta quippe inæqualitas animaduertitur, vt qui nunc languidus eſt, mox vehemens appareat : & qui paruus, mox magnus : qui celer, illico tardus : & qui creber, ſtatim rarus. Quo plures magni ac vehementes erunt, hoc minus premetur grauabitúrque facultas, eò verò magis quò plures parui & languidi. Vbi autem magis oppreſſa facultas ſuffocabitur, intercurrens primùm exiſtet: deinde intermittens in pulſuum multitudine. Intermiſſio aut quies quò diuturnior, hoc periculoſior. Diuturna cenſetur quæ tempus excedit duorum pulſuum: breuis quæ citra hoc manet. Iuuenibus periculoſiſſima pulſuum intermiſſio, minus pueris, minimè ſenibus. Interdum tamen neque iuuenibus ipſis exitialis eſt, quum vel integra valetudine ex arteriarum obſtructione aut diuturno quouis affectu, vt ex aſtmate familiaris exiſtit. Ex vnius pulſus intermiſſione multi ſenes pariter & pueri euaſerunt: at iuuenum ne vnus quidem. Perſeuerãs illa diutius inopinatam repentinámque mortem minatur, ipſiúſque cordis vitalem calorem derepentè extinctum iri: quemadmodum & animalem facultatem apoplexia. Quietis externæ diuturnitas intermiſſioni quidem eſt finitima, hoc tamen diſſidens, quòd breuior ſit citra inæqualitatem, at cum pulſus tarditate : intermiſsio verò cum pulſu celeri & inæquali eſt. Illa quidem arguit vel cordis corpus vel ſpiritum & ſanguinem ſinubus concluſum, vel partem aliquam vicinam ingenti frigore occupari : minus quidem quàm intermiſſio pernicioſa, ſed quæ interdum in repentinam mortem præcipitat. Intercurrens pulſus eadem quæ intermittens ſignificat cauſiſque eaſdem habet : minus tamen periculoſus, quoniam facultas validior decertat cum cauſis noxiis, non autem in intermittente. His ſuccedit intermittens in vno pulſu, qui naturam à cauſis inſalubribus impediri, ſed cum illis nihilominus decertare prodit : deterior qui-

Incurrens quid portendat, & quid intermittẽs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dem & multò periculosior quam intermittens in pulsuum multitudine, quoniam natura non solùm in quarto aut quinto quoque pulsu, sed in singulis impeditur, ob idque præsentem mortem denuntiat. Ex hoc genere sunt caprizans & dicrotus, qui planè ostendunt aut cordis inæqualem intemperiem, aut fumosorum excrementorum copiam non omnibus cordis partibus æquabiliter insidere. Ita enim calidæ partes cum frigidis, aut liberæ cum grauatis contendunt, vt quæ prius leuitate aut calore exiliunt, retrahantur à frigidis & grauatis, maximè quum imbecilla facultas est, & arteria dura. Vndosus & vermiculans facultatis non validæ, viriúmque insigniter dissolutarum sunt indices, quos proximè fornicans sequitur. In iecoris, lienis & cuiusque visceris inflammatione atque in scirrho, quoniam pulsus durior euadit, nec vndosus nec vermiculans esse potest. Neque profectò in hectica febre, neque in tabe aut marcore, etiamsi iam morti proximus sit æger: at languidus tamen & inæqualis deprehenditur. Myurus in vna distentione facultatis imbecillitatem in extenuato corpore ostendit, & cor ipsum eatenus debile, vt vim & actionem ab se iam nequeat ad extremas vsque corporis partes æquabiliter protendere. Hic igitur malus est atque ruinam minatur, etiamsi reciprocus sit. Hoc deterior est deficiens reciprocus & hoc rursum periculosior myurus non reciprocus. Omnium verò pessimus atque perniciosissimus est deficiens non reciprocus. Fit & interdum myurus ex vitiosa arteriæ conformatione: vt quum arteriæ pars media nudæ cuti subiecta est, & quæ vtrinque sunt, altiùs demerguntur. Hic facultatem eò vsque imbecillam ostendit, vt nequeat arteriam æquabiliter attollere. Tales etiam sæpe visuntur initio grauium accessionum à frigore inuadentium. Tremulus pulsus qui necessariò languidus est & paruus, facultatem imbecillam arteriámque mollem renuntiat, cum corporis habitu gracili. Conuulsiuus non admodum frequens occurrit. Hos tanquam postremi excipiunt abolitus apparens, & verè abolitus, facultate quidem iam prorsus extincta. Quocunque autem genere ordinatus sit pulsus, fidus existet, inordinatus verò infidus. Proinde bonus pulsus ordinatus certissimus est & optimus, malus ordinatus pessimus, & in ordinato malo deterior.

Quid caprizans & dicrotus. *Vndosus & vermiculans.* *Myurus.* *Tremulus.* *Ordinatus & inordinatus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Quid Vrina, Vtque humorum partiúmque affectus demonstret. CAP. VIII.

QVVM corporis excrementa aut affectarum partium aut peccantium humorum portio quædam sint, aut saltem ex his defectæ reliquiæ, quæ illorum sit constitutio certò referunt, atque in demonstratiuis signis primas tenent. Vna autem vrina omnium maximè de toto decedit significationem in primis generalem sortita. Est enim vrina serum vehiculúmque sanguinis renum vi secretum. Vt in lacte dum concrescit, ita & in sanguine serum à crassiore terrenáque substantia seiungi secerníque animaduertitur: quod idcirco sanguini permiscebatur, vt hunc fibrarum copia iam crassum ac lentum dilueret, & tanquam vehiculum per venas tenuissimas in corporis extrema deduceret. Oritur quidem serum ex potu, aut ex liquore quocunque cibus solidior diluitur, & sine quo vix quicquam emolumenti corpus ex cibi benignitate perciperet. Hac ratione potus cunctis animantibus apprimè conueniens & necessarius, aliis quidem vt volucribus, quæ haudquaquam meiunt, parcior, aliis vt hominibus & quadrupedibus liberalior. Ventriculi concoctione liquor totus cibo permiscetur, totáque cibi vis in liquorē confertur dum vna fiat æquabilis substantia, cui chylo nomen est. Hunc flexuoso per intestina prolapsu exugunt mesenterij venæ, & quicquid inest vtilioris substantiæ id omne eripiunt, potúque tanquam vehiculo subuehūt ad iecoris portas. Quum dein ex chylo factus sanguis est, vt melancholia in lienem, bilis flaua in proprium folliculum, ita & vrina (proprium iecoris, quemadmodum & alui fex ventriculi & intestinorum excrementum) iam inutilis & superuacanea è gibbis iecoris renum vi per venas emulgentes allicitur. At non vniuersa: portio enim cum sanguine in corpus distribuitur, quæ quum vectionis munere perfuncta est, aut sudoribus exhauritur ac diffluit, aut qua via processerat, eadem tracta relabitur in renes & in vesicam. Itaque non è iecore solùm, verumetiam è venis tum maioribus tum minoribus & è corporis mole vrina prolicitur: quod apertè sentiet quisquis biduum triduúmve nullo aut parcissimo potu transegerit. Ea autem si nec immoderato potu diluta, nec aliena permistione cōspersa sit, manifestò humorum qui in iecore maioribúsque venis, obscuriùs verò eorum qui tum in minori-

Quid vi Græcis appellata.

Vrinæ materia.

Causa effectrix.

Quarum partium characterem impressam & inustam notam vrina referat.

bus, tum in partibus ferè singulis insunt notam exhibet eorúmque constitutionem indicat. His enim tantisperdum vrina permiscebatur, eorum omnem affectionem, omnem qualitatem contraxit asciuítque sibi, & nunc quasi desecta portio quæ ipsorum constitutio sit coràm proponit planúmque facit. Quocirca si vel viscera, vel maiores venæ, vel caput vel pulmones, vlláve corporis pars morbo tenetur, quoniam hæc affectionem humoribus in se contentis impartit, vrina profectò quæ sanguinis & humorum comes est, eiusdem quoque particeps erit, & profusa affectionis notas referet, propriáque eius signa dabit. Sed & partium per quas illabitur, vt renum, vt vreterum, vesicæ ac penis affectus repræsentabit. Nam tametsi non diutius in his subsistat ac hereat, ab illis tamen sordes & inquinamenta (si qua insunt) præterfluens corradit secúmque rapit. Quocirca partium quas attingit omnium affectus illa ostendit. An verò cum affectu quæ etiam pars affecta sit certò & apertè referat, postha c diligentiùs scrutabimur. Hæc porrò humorum partiúmque vitia demonstrat vel sua chymosi, vel puritate, vel quantitate, vel colore, vel odore vel contentis: quorum significationes sigillatim deinceps oratione prosequemur.

Quæ obseruanda antequam certa de vrinis sententia feratur. CAP. IX.

EXCIPIENDA vrina est à somno prima & expleta concoctione cibi, eáque vniuersa, quòd pars nulla dilucidè possit notas omnes exprimere. Matula alba sit & pellucida, qualis ferè vitrea est, oblonga ne diuulsam hypostasin exhibeat, & magna quæ totius vrinæ sit capax. Obturetur procul à sole, à frigore & à flatu, ne vel turbetur, vel crassescat: quieta nulláque agitatione resideat dum sensim refrixerit, nec tamen supra sex horas asseruetur, ne quam corruptionem subeat. Si fortè vel frigoris vi vel sponte sua crassescat turbetúrque, igne leni dissoluetur atque declarabitur, nulla agitatione, ne dissipetur hypostasis, quam ne ignis quidem extenuare aut colliquefacere solet. Quid autem causæ sit cui interdum tum crassæ, tum tenues vrinæ ne vel ingenti frigore quidem, interdum verò temperato etiam loco turbentur, non nisi ad insitum vrinæ calorem referri potest qui vt hypostasin, ita & cæteras partes locis disponit distinguítque

Cur aliàs turbetur, aliàs non turbetur vrina.

guítqu

guítque quem constat aliàs languidum, aliàs valentem esse. Vrinæ inspectio in loco sit nec obscuro, nec nimium lucido, nec Solis radiis collustrato splendórque luminis in maculam desuper quàm transuersum potius incidat. Hæc autem in vrina veniunt consideranda, chymosis, perspicuitas & puritas, quantitas, color, odor, contenta: in quibus omnis est interiorum affectionum significatio, tã quę secundum naturam quam quæ præter naturam existunt. Illa verò aliàs ex assumptis rebusque externis, aliàs è renum vesicæque ductibus, aliàs è venis aut è reliquo corpore proficiscuntur atque manant: ita enim tribus ex causis manifestæ qualitates imprimuntur in vrina. potus immoderatior pręsertim aquæ aut vini albi tenuis, copiosiorem vrinam profundit: eámque tenuem & crudam: & quæ quoniam præproperè perlabitur ac præterfluit, nec partium nec humorum affectiones nec qualitates expressas exquisitè refert. Non pauca etiam vel mediocri vsu vrinā colore inficiunt, vt crocus, cassia, rheubarbarum, senna, rubia maior: quædam alieno illam odore perfundunt, vt allium, & terebinthi lachryma. Horum enim qualitates quum sint præter naturam, pariter cum excrementis, præsertim verò cum vrinis amandantur ac defluunt. Peruertunt igitur propriam vrinæ indicationem, vt neq; morbus neq; interior vlla constitutio præsentibus his certa prodatur. Sic vrina morborum nuntia externarum rerum nulla permistione inquinetur, omníq; earum qualitate vacet. Quinetiã si vel vlcus, vel abscessus in renibus, aut in vesica, aut in vreteris, aut in pene inest, vrina crassior euadet ac turbidior, eáque vel puris permistione alba, vel cruoris perfusione rubra: quemadmodum sæpe aut arenulis aut filamentis variè conspersa. Et hæc renum vesicæque vitia vrinas plerumq; efficaciter immutant. Quæ vero nec rerum externarum qualitate, nec renum vesicæq; labe inquinata fuerit, ea certius venarum reliquíque corporis demonstrat affectus. Cauendum igitur ne aut res externæ, aut renes te fallant. Quod ne fiat qualitatum quæ cernuntur in vrinis causas in tres vbiq. partiemur differentias, in externas, in eas quæ ductuum, & in eas quæ totius sunt corporis. Hac enim obseruatione atque distinctione, certa veráque vrinarum significatio haberi potest.

Immutat Vrina tū assumptis, tum renum vesicæq. vitijs tum venarum reliquiq. corporis affectibus.

Quæ vrina sit optima, vtque sexu temperamento & ætate mutetur. CAP. X.

OMNIVM autem prima inſpectanda & cognoſcenda eſt vrina optima, quæ cæterarum quaſi lex ſit & regula. Talis ſubſtantia mediocri eſt, nec aquæ modo tenuis, nec vt iumentorum craſſa: clara, non turbida: colore ſubaureo atq. flauo quem hic extremorum mediũ collocamus. Quantitate media & heſterno ſuperiorúmq. dierũ potui reſpondés, aut aliquantùm parcior, quod potus nonnihil in corpus abſumatur. Hypoſtaſis in hac ſubſidet alba, læuis & æqualis, in acutum faſtigiata ea ratione quæ poſthac exprimetur. Neq. craſſum quicquã ſubeſt neq. bulla, neque filamentum, neq. eorum quicquam quæ inter mala referentur. Hęc non modò inculpatam omnem naturæ concoctionem, ſed & integrã corporis valetudinem indicat, viríque ſummam temperiem eiúſq. ętatem floridam: non enim alij cuiquã vrina talis obtigerit. Nam mulieris etiamſi temperatiſſima ſit & ętate florens, vrina non parum ab hac deficit. Subſtantia quippe non (vt quibuſdam placuit) tenuis, ſed apertè craſſiuſcula, eſt, neque vt viri pura & pellucida, ſed aliquantum turbida & multis innatantibus impura. Huic enim plura quàm viro ſuperuacanea in vteri veſicæque ſedes confluũt, quæ vrinis plerumque permiſcentur. Color ex albo liueſcés non modò cruditatis, ſed ſexus præcipuè index. Horum proportione hypoſtaſis copioſior quàm viris craſſior & albior. Qui ſæpe & ſedulò maris ac fœminæ vrinas inter ſe contulerit, eas tandem internoſcet oculorum cõſuetudine.

Mulieris vrina qualis.

Puerorum.

Infantium & puerorum vrina albior quidem, ſed craſſior & copioſiore ſedimento quàm ætate florentium. Calor enim tametſi in illis plurimus ineſt, quoniam tamen humoris copia obtunditur, quas dixi vrinas producit. Senum alba, tenuis hypoſtaſi pauca, cruditatis & imbecillæ concoctionis nuntia, quòd in illis paucus & imbecillus ſit calor. Horum exemplo minimè arduum ſit coniicere qualis eſſe debeat vniuſcuiuſque temperamenti, & quantùm ab optima quæque diſtet. Itaque cuiuſpiam vrina propoſita, ex ſexu & temperamento tũ inſito tum aduentitio, & ex ætate coniiciendum & æſtimandum qualiſnam eſſe debeat ea naturalis: vt ſi quando offeratur alia, recordatione illius planum ſit & in promptu, cáne præter naturam ſit, quantúmque à naturali abſit.

Senum.

absit. Antequam verò de morbo ex vrina iudicetur, æstimandum quod quis vitæ genus paulò antè sit sequutus. Nam exercitatio vehemens, vigiliæ, animi excandescentia, inediæ, calidiorum ciborum esus vt insitum calorem, ita & vrinas inflammant eásque bilis permistione colorationes reddunt cum paucis contentis: quemadmodum & aër vel à regione, vel ab æstate, vel ab alia quacunque causa exæstuans. Contra verò otium, somnus multus ac profundus, inertia, crapula, frigidorum ciborum esus albas, crassas vrinas, contentáque multa atque cruda proferunt: quemadmodum & aër vel a regione, vel ex hyeme, vel quauis ex causa frigidior. Sine horum animaduersione parum firma futura sunt de vrinis iudicia, nec quæ sanorum ab iis quæ ægrotantium sunt facilè queant internosci.

Vrinæ copia & paucitas quid indicet.
CAP. XI.

VRINA si mediocri sit copia, moderatam seri abundantiam arguit, proindéque naturam tum rectè valere, tum omnia conuenienter administrare. Multa vero atque copiosa interdum ex immoderato potu vini tenuis vel aquæ, aut ex diureticis medicamentis, aut vi frigoris, aliáve externarum rerum importunitate obtingit. Interdum vitio renum, qui vi maxima ex omni corpore serum proliciunt assiduóque profundunt, præsertim si ardentis visceraque ipsa exurentis febris æstus collectam materiam liquauerit, quæ multa in eos deferatur: appellatur ea affectio diabetes à celeri vrinæ transitu, in qua admodum multa exuperat, eaque ferè alba, tenuis & sine hypostasi. Interdum ex interiore affectu prodit, vt quum ingens aquarum copia quodam loco iamdiu coërcita erumpit, aliàs quidem ab hydrope, aliàs à multa cruditate aquosa quæ circum viscera fluctuabat. Illinc si quidem quodam impetu aut naturæ vi contendit in renes, perinde atque in spontanea ventris perturbatione. Tota huic origo ex victu est, quoniam nihil potest è corpore manare, cuius materia non aliquando fuerit immissa. Ea vacuatio tametsi vires aliquantum debilitat, ventriculum tamen & abdomen quasi pondere leuat, neque corpus reliquum extenuat. Quinetiam corporis humorúmque moles nonnunquam liquescit dilapsaque diffunditur in v-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rinas:quo modo obseruauimus bibulum quendam opimo corporis habitu, diebus circiter octo ex ingenti corporis mole in magnam gracilitatem citra vllam vim morbi collapsum. Id etiam caloris aut colliquantis febris vi fieri proditum est: túmque vrina multa, non tamen tenuis & alba cernitur, sed flammea, vinea, aut passea, cui etiam pingue & oleosum quiddam innatat. Atque hoc hecticæ febris est initium.

Vrinæ paucitas vnde. Vrina pauca quæ neque potus penuriam, neque licciorem victum, neque austerum crassúmve potum, neque nimios sudores aut copiosam alui deiectionem, neque multos labores consequatur, morbum ostendit, eúmque ferè in vrinæ ductibus. Obstructio aut tumor præter naturam renum hanc plerunque efficit, túmque his sensus quidam grauitatis inest, aliáque significatio ex contentis conspicua. Si obstructio ex calculo aliáve causa vtrinque circa vreteras est, dolor vehementer affligit, isque fixus vt in nephritide. Si vesicæ ceruix quouis modo impedita est siue tuberculo, siue pituita crassa, siue calculo, difficilis est emictio, aut etiam vrina supprimitur, cum pubis & perinæi dolore, multáque subsident aut volitant in vrina. Quæ citra hæc pauca redditur, à crasso & viscido fit humore, qui difficilè secernitur ac permeat, eáque tum crassa existit. Febris vehementia nonnunquam vrinam cohibet, túmque & calor & alia febris signa comitantur. Sanis etiam parcior fit vrina, quum potus in corporis nutrimentum facessit, quod extenuatis & ex morbo conualescentibus frequens esse solet.

Odor Vrinæ quid denunciet. CAP. XII.

VRINAE odorem obseruare fœdum est ac planè sordidum, medicíque dedecet dignitatem. At plerunque velimus nolimus teter vapor odoratum ferit, maximè quum vrina adhuc calet aut admota igni est concálfacta. Odoris suauitatem vix sperare licet ab vrinis, nisi vel terebinthina, vel moschi, vel silphij, vel odoratioris medicamenti vi afficitur. At moderatio sæpe è sanis ac bene constitutis corporibus est. Fœtor interdum assumptorũ, vt putris casei, vt aliorũ qualitate contrahitur: interdũ è renum aut pudendi vlcere, ac tum vrina alba crassáque est cum hypostasi purulenta: si è vesicę calculo existit, crassior mucus subsidet in vrina eáque cũ dolore redditur. Fœtida vero vrina ex superioribus

locis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ocis profluens ſiue rubra turbidaque ſit, ſiue vt interdũ contingit tenuis ac perſpicua, alias cum febre, alias ſine febre, putredinis ſemper eſt index: eáque putredo in humoribus, aut n partium ſubſtantia conſiſtit. Si recens eſt fœtor & repente natus in vrina craſſa ac turbida, humor: ſin vetus ac diuturnus n vrina tenui ac perſpicua, partis cuiuſdam ſubſtantia puteſcit. A criſi quæ fœtida meiitur, diu apparet decretorio, opioſáque fluit, ac mox ſuccedit ægro leuamen.

Quid ſignificent ſinguli vrinæ colores. CAP. XIII.

VRINARVM hi maximè colores obſeruandi, albus, ſpiceus, citrinus qui omnium verè medius eſt, aureus, roceus, ruber, palleus, viridis, cæruleus, liuidus, & niger. lorum duæ ſunt effectrices cauſæ, viſcerum corporíſque calor, & alieni humoris permiſtio. Etenim labor, inedia, æſtus, ebris & quæcunque cauſæ corpus concalfaciunt, vrinam pariter colorant, eóque magis quo vehementiores fuerint: & rina quæ diutius in corpore ſubſiſtit, & quæ longè à paſtu neiitur, prioribus coloratior exiſtit. Quin etiam bilis irruens in venas ſero permiſcetur, ídque (vt in ictero) flauo citrióve colore inficit, quod & de alio quouis humore ſtatuenum. Differt autem color ex ſimplici intemperie profectus, b eo quem humoris permiſtio tulit: ille ſiquidem vix vnuam rubrum ſuperat, conſiſtítque in vrinæ ſubſtantia enui aut mediocri, hic verò ad omne genus pertinet & extenditur, reddítque vrinam aut turbidam aut craſſam. Itaue citrinum vrinæ colorem temperatus moderatúſque alor efficit in homine temperato & ætate florida. Citra nedium quicunque ſubſiſtit, imminuti caloris & cruditas eſt nuncius. Vrina alba ſi ſimul tenuis & perſpicua veréq; quea eſt, niſi ex tenui & copioſo potu genita ſit, aut ſum nam renum vel meſenterij iecoríſque obſtructionem, aut ummam coctionis imbecillitatem denuntiat ab extrema ecoris & ventriculi intemperie frigida perfectam. Sæpe tiam per febres ardentes cùm bilis in cerebrum rapitur, albida apparet & delirium prænuntiat. Alba & craſſa ſi ariter perſpicua eſt vt cornu (glauca & charopa appellar) pituitę mucoſę dominium oſtendit ſi obſcura (lactea hęc ſt) craſſæ viſcoſæque pituitæ exuperantiam. Hæ ſi diutius pparent frigidos diuturnóſque morbos portendunt. Ab

χρῶμα ὑπόπυῤῥον καὶ μήλινον ſeu κήρινον, quid indicet in vrina.

λευκὸν καὶ διαφανὲς οὖρον, id eſt, diluta, alba & tenuis.

Alba ſaturatior.

λευκόφαιον, Gallis louſche, ὠχρὸν pallida.

πυῤῥὸν, ξανθὸν καὶ ἐρυθρόν. ὑπέρυθρον, *diluta rubra, seu rubida.* οἰνωπὸν, *vinosa & rubicunda, seu rubea, saturata.*

his est spicea, quæ minorem crudentem ostendit, & calorem temperato finitimum. Citrina omnium mediam sedem sortitur. Supra hanc sunt aurea, crocea & rubra: quæ omnes calorem præter modum increuisse significant: atque si puræ hęsunt ac perspicuæ, puram simplicémque intemperiem, sin crassæ ac turbidæ, humorum vitia permistionésque referunt. Rubra si perspicua fuerit, ardens flammeáque dicitur, iecoris exuperantem calorem, sed etiam ardentem febrem denuntiat: sin crassa obscuráque est siue cum febre siue citra hanc contingat, flauæ, aut vitellinæ, aut rubræ bilis permistionem. Huiusmodi ferè apparet inclinantib. febrium accessionibus, at maxime quum iecoris substantia vitiata est à phlegmone aut ab exquisito scirrho, vt in hydrope: aut quum vel illius, vel folliculi fellis ingens est obstructio, ob quam bilis in venas & in vrinas confluit, hásque eatenus inficit, vt si linteum immergas, citrinum colorem planè referat, perinde atque epoto rheobarbaro: hæc aut præsentem icterum, aut mox futurum portendit. Ea igitur ratione ardens flammeaq; vrina ab ea quæ ex bilis permistione aut crocea aut coloratior euadit, discernitur. Cruenta vrina siue duntaxat recen-

ὑφαιματηρὸν, *subcruenta vrina.*

tis carnis loturam ac veluti saniem, siue puriorem sanguiné repræsentet, quum plane refrixerit, quasi grumum concreti sanguinis deponit Ea fit renibus attritis atque reseratis eorũ venis, è quibus sanguis mox emanat, ídque ferè calculi pondere. In errore versantur qui hanc etiam iecoris imbecillitati tribuunt, vix enim intelligi possit sanguinem alicunde cum vrina præterlabi citra renum affectionem. Itaque si nec lumbis nec renibus casu ictúve contusis cruenta vrina redditur, ea ex calculo renes obterente, præsertim quum vehementior subitur exercitatio, proficiscitur. Hanc sæpe turbida &

θολερὸν μελανίζον καὶ ζοφῶδες. κυανοῦν. χλωρὸν καὶ πελιδνόν.

nigricans præcedit, quæ impendentem nephritin præmonstrat. Rubræ vrinæ succedunt vinea & passa vuæ nigræ persimiles, quæ vel sanguinem vel bilem præassari & in atram deuergere indicãt. Viridis prasinæ bilis aut æruginosæ copiam & permistionem: veneta verò seu cærulea: deinde etiã liuida seu plumbea, nisi è plagis & verberibus sint, aut melancholiæ dominium atque permistioné, aut natiui caloris extinctionem. Omnium extrema est nigra, quæ si ex rubra

μέλαν.

& viridi processit, summum incendium & bilis atræ perfusionem; sin verò ex cærulea & liuida, extremam caloris ex-

tin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tinctionem demonstrat. Est tamen & quum vrinæ eiusmodi crisi quadam profunduntur, cùm in acutis, tum in diuturnis morbis & melancholicis. Id verò decretorio die fit, facili tolerantia, & in laborantis salutem.

Quid Vrinæ substantia in morbis ostendat. CAP. XIIII.

VRINAE chymosis & substantia in liquore spectatur, τοῦ συστά-
cuius differentiæ sunt tenuis, crassa, mediocris. Tenuis σει οὖρον.
sub iis duntaxat coloribus inueniri potest qui ad rubrum λεπτὸν, μέ-
procedunt, sub albo, spiceo, aureo, crocco, ad rubrum vsque: τριον, πα-
nunquam enim cærulea, liuida aut nigra tenuis apparuit. χύ.
Crassa nulli nô colori permiscetur: nam vt in nigra ita etiam in alba crassities interdum inest. Itaque tenuis quæ neque immoderato potu, neque alia externarum causarum importunitate facta sit, renum & vreterum obstructionem sequitur, quæ cum liquore nihil crassi præterlabi sinit, qualem ferè in nephritici doloris vehementia notant: quum vreteris caput calculo obseratur. Sequitur & nonnunquam imminutam concoctionem natiuique caloris penuriam ex intemperie sola citra humorum vitium: tam exiguus interdum calor est, vt aquam aliúmve potum talem elabi sinat, qualis acceptus fuerat, atque hæc cruditas extrema est. Natiuus noster calor alimentum humorésve concoquens primum quidem & maximè substantiæ mediocritatem molitur, cui dein pro partium natura colorem addit, proinde ex substantia magis quàm ex colore concoctio spectatur. Qua ratione dixit Hippocrates. Quoad vrina ruffa tenuísque fuerit, crudum morbum significat. Mediocris vrinæ substantia vegetum calorem, exquisitam concoctionem ventriculi, iecoris atque venarum ostendit, hac ratione in tribus illa mediis coloribus consistit, in subaureo, aureo & crocco. Crassa vrina nisi ex laxioribus patentioribúsque viis vrinæ profluat, oppressi caloris atque cruditatis soboles est: non quòd calor insitus intemperie, sed crudorum humorum exuperantia prematur. Vtraque tum crassa, tum tenuis concoctione tandem substantiæ mediocritatem adipiscitur. Ad crassam vrinam pertinent pinguis & oleacea, non ea qui- ἐλαιοφανὲς
dem cui pinguedo telis araneorum similis innatat, sed ea καὶ ἐλαιό-
cuius substantia lentore & crassitie oleum adipémve lique- χρουν.
factum repræsentat, & quæ commota grauis lentáque, vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

oleum apparet. Hæc vel phthiſi,vel hectica febre, vel hydrope corpus liqueſcere demonſtrat.

Vrina perſpicua & turbulenta quid ſignet. CAP. XV.

PERSPICVA atque clara vrina eſt quam viſus acies facilè penetrat. Turbulenta & obſcura, per cuius medium non videmus. Quantùm autem turbulenta diſtet à craſſa, & tenuis à perſpicua, hinc diſcitur quòd & oui candidum & oleum, & vitrum liquefactum, & vinum ſubnigrum verè craſſum ſit, non tamen turbidum, ſed planè perſpicuum. Quòd etiam vinum album & tenue plerumque turbulentū ſit: quemadmodum & aqua è vino ſtillatitia tenuiſſima quum ſit, interdum tamen obſcura turbulentáque cernitur. Quo ſit autem res dilucidior & fructuoſior, turbulentas vrinas in tres ordines differentiáſque ſecerhemus. Vna θολερὰ οὖρα. turbata eſt quæ externi frigoris vi talis euaſit. Hæc omnium denſiſſima & obſcuriſsima, matulam lentore quodam albo ſumma præſertim corona inficit, quæ calore promptè declaratur priſtinúmque ſplendorem recuperat. Quòd autem vrina vna quàm altera faciliùs difficiliúſve, quædam vix vnquam turbetur, id ad illarum conditionem referendum eſt: ſed externum quoque frigus non paruam vim ad perturbationem obtinere argumento eſt, quod loco calido nulla conturbetur, ſed qualis emicta eſt talis ſeruetur. Altera verè turbida eſt, cuius ſubſtantia atque liquor vel ex ſeſe vel ab interiore quadam permiſtione craſſeſcit: eiuſmodi à purulentis renibus profluit. Hæc calore diſſolui non poteſt, multáque habet innatantia corpuſcula, quæ quiete ſubſident cum hypoſtaſi craſſa, & plerumque reliqua mox vrina expurgatur atque inclareſcit. Vino ea comparatur quod fecis permiſtione turbidum eſt. Tertia iam cœpit recepto nomine confuſa appellari, in qua nihil innatare manifeſtò deprehenditur, ſed eſt tota ſui ſimilis, nec tamen hypoſtaſin, nec aliud quicquam (etiam ſi diutius quieſcat) deponens quo magis inclareſcat: igni omníque calore manet indiſſolubilis. καθαρὸν καὶ διαφανὲς οὖρον. Vino confertur quod vetuſtate coaleſcens, aut tonante fulgurantéque cœlo mutatum & vappa factum, omni ſplendore nitoréque deſtituitur. Perſpicua vrina integram perfectámque concoctionem, humorum bonitatem & natiui caloris ſummam vbertatem oſtendit, cuius vis etiam in vri-

na per

na permanens hypostasin tandem secernit & distinguit. Quę frigoris vi mutatur posteáque calore restituitur sibi, admodum leuis est significationis, nisi fortè quòd per acutos morbos quum primum apparuerit creditur concoctionis rudimentum habere, quia scilicet morbi initio tenuis non facilè cogitur, postea crassamentum nacta facilius turbatur. Verè turbida plerumque ex renum aut vesicæ affectu manat: in quibus vel humoris est copia, quum vrina secum rapit, vel vlcus simplex è quo cruor, vel sordidum è quo sanies, pus aut mucus profluit: horum quippe colluuione vrina crassa turbidáque redditur.

ἀνατεθολωμένον οὖρον, turbulenta vrina.

Quocirca grauioribus nephriticis dõloribus quicunque sunt opportuni, his vrinæ vix vnquam claræ meiuntur. Turbida quæ citra hos affectus fuerit, crassorum humorum copiam in venis horúmque effusionem renũciat, quos difficilè coquit calor insitus. Hinc & morbi diuturni contumacésque & capitis dolores fiunt, de quibus Hippocratis est sententia, Quibus vrina turbida qualis iumentorũ est, iis capitis dolor vel adest vel aderit.

ἀναπεταραγμένον οὖρον turbata.

Perseuerans autem diutius, aut veternum, aut lethargum minatur. Sæpe etiam vrina repente turbida euadit, quum solutis obstructionibus apertísque viis crassior materia diu cohibita excidit è liene, iecore, renibus aut venis maioribus: quod ferè sanis post exercitationes, ægrotantibus post morbos obuenit: maximè verò in crisi diuturnarum febrium quales quartanæ sunt, & in lienis iecorisq; morbis, & in abscessuum eruptione. Omnis autem eiusmodi commodè emanare solet cum alleuatione corporum. Quinetiam vrina rubida citrináve & sine sedimento, qualis per febrium tum continentium tum intermittentium initia redditur & quæ simpliciter cruda nuncupari solet, turbida quoque nondum autem confusa censetur: hinc quippe facta est, quòd humor crudus & superuacaneus aut è venis, aut è liene, aut è iecore, perinde atque in ictero prosiliens, in sanguinis serum se inferat.

ὑπέρυθρον καὶ ὑπόπυῤῥον.

Confusa porrò vrina nunquam renum aut duntaxat visce rum, at venarum semper affectibus succedit. Ea non crudorum humorum exuperantiam, sed propriè sanguinis & humorum qui in venis sunt maioribus confusionem, corruptionem & putredinem portendit, eámque ferè malignam: quandoquidem putredo omnia permiscet, confundit atque perturbat. Quocirca in solis continuis febribus iisque peri-

συγκεχυμένον οὖρον confusa & perturbata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

culosis & malignis ea deprehenditur. Ex his autem intelligi velim vrinam quæ vel nullo renum vitio sit inquinata, non semper sanguinis & succorum eius conditionem ostendere. Ea quippe nonnumquam citrina, crassa & turbida mentitur, & qui nihilominus tum detrahitur sanguis exquisite purus & rubicundus existit. Id persæpe & in quartana, & in tertiana intermittente, atque etiam in ictero cernitur, quibus bilis superuacanea aut è iecore aut ex eius folliculo, ex aliisve sedibus prorumpit in venas, neque ipsi sanguini sed eius duntaxat sero permiscetur. Atque hic turpiter errant qui ab vrina crassa & rubra protinus mittẽdum sanguinem esse, pronunciant. Est & nonnumquam vrina & colore & substantia & sedimento secundum naturam, quum tamen detractus sanguis tum colore, tum substantia vitiosus apparet. Id ferè contigit in statu & ante crisim continuarum febrium, quum perfecta est vrinarum concoctio, nec dum tamen natura vllam est noxij & peccantis humoris vacuationem molita. Hæc sunt quæ prima vrinarum inspectione ex quantitate, ex odore, maximè verò ex colore, substantia & perspicuitate animaduerti percipique possunt etiam si nõdum quicquam in vrina subsederit: sed quæ, vt monui, summo sint prudentique iudicio discernenda. Nunc de contentis transigendum.

Documẽtũ notabile.

De ijs quæ vrinæ permiscentur. CAP. XVI.

EORVM quæ vrinæ permiscentur, alia per summam vrinam innatant alia volitant per mediam, alia in infima subsident. In summis prima est corona, quæ supremam faciem ambitu cingit. Hæc in vrina quæ æquabilis & vbique sui similis sit, dignosci vix potest, facile verò in ea cui partiũ dissimilitudo quædam inest, aut humorum exagitatio. Etenim pars vrinæ summa tenuissima quũ sit, mutationi magis est opportuna, ac sæpe multa vel colore, vel substantia subiicit oculis, quæ nondum in reliquo vrinæ humore cerni possunt. Corona ferè docet qualis in vasis maioribus sanguis habetur: nam tenuis & alba dilutum sanguinem & sero tenui perfusum ostendit: crassa & alba pituitosum: citrina naturalem: crocea bile multa eáque flaua conspersum: rubra & ardens feruidum & accensum: viridis bile prassina vel æruginosa: cærulea & liuida vel naturali melancholia vel

περὶ τῶν ἐμφερομένων τοῖς οὔροις καὶ τῶν συνεξερχομένων.

στεφάνη.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

atra bile inquinatum, aut hunc certè in eorum humorum naturam corruptione mox abiturum. Quocirca harum postremæ vel Melancholicum morbum, vel epilepsiam designant. Spuma multa citra vrinæ agitationem innatans, flatus plurimus in corpore vagari, ventriculum & intestina distendi, colicum dolorem imminere, ídque vel fructuum vel ἀφρῶδες οὖρον, *spumans vrina.* leguminum immoderato esu, vel insiti caloris imbecillitate. Ea si magnis bullis diu perseueret, crassos & viscosos humores ex hisque obstructiones indicat: at si leui causæ hæ bullæ rumpuntur atq; dissoluuntur, tenuẽ flatũ tenuésque humores Si bullæ paruæ & exiguæ per vrinæ coronam dispositæ sunt, capitis dolor adest: cephalalgia quidem si coro- πομφολυγῶδες, *bullās vrina.* nam omnem, hemicrania verò si illius solùm medietatem occupent: acriórque dolor erit si aureæ sint & citrinæ, mitior si albæ & pallidæ, diuturnus verò si diu permaneant. Quæ porrò media vrinæ facie consistunt, pacati doloris sunt indices. Quum enim summam vrinæ partem teneant, ipsum quoque caput in homine summum dolore obsideri testantur, ídque vel à flatu, vel ab humore, cuius speciem bullarum color exprimit. Bullæ granis exiguis similes in corona sitæ, si dum versatur & agitatur vrina, deorsum versus depulsæ, mox in coronam resiliũt, destillatio è capite vel in pulmones, vel in ventriculum, vel in scapulas, vel in alias subiectas sedes procumbit, cuius vis & natura ex colore vrinæ, coronæ, atq; bullarum intelligitur. Pinguedo per summa innatans telis araneorum similis, hominem, inquit Hip- ἡ ἐφισταμένη πιμελή. pocrates, tabe consumi significat. Nisi enim renum colliquatio & fusio quædam in causa sit, corpus vniuersum vel febre ardente, vel phthisi, vel hectica febre liquescit. Diuulsa quasi olei puncta innatantia alterutrum similiter, sed inefficacius denunciant. Nonnunquam tamen animaduerti ex epoto oleo hæc cum vrina fluxisse. Quę autem faciliùs illa dissipantur, eo morbum leuiorem, contumaciorem verò quo diutius persistũt. Volitant porrò & interdum subsident corpuscula quædam vel farinæ crassiori, vel squamulis, τὰ πιτυρώδεα *furfurosa quædam.* vel furfuri similia. Quibus in vrina crassa quędam furfuri similia exeunt, iis vesica scabie affecta est. At si hæc in vrina tenui apparent, flammeum & colliquantem febris ardorem denunciant, ob quem & venarum sanguis retorretur, & earum substantia incendio perusta solidũ quiddam quasi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

in tetrimentum deperdit abiicítque, quod cum vrinis emittitur. Si quis squamulas minxerit & grauis odor adsit, vesica exulcerata est. At si citra vesicæ exulcerationem exeunt, febris ardens vasorum summas partes & tunicas colliquefacit, & veluti in lamellas dissoluit, vnde & solidarum partium consumptio inest, sed tanto minor quantum squamulæ furfuribus tenuiores existunt. Quæ farinæ crassiori similia volitant aut subsident, eandem sed leuiorem significationem obtinent. Quum enim febris ardore vel exassatus & torrefactus sanguis crassus, vel in carne quicquid tenerum & adipale inest liquatum fuerit, & caro denique ipsa durior, non secus atque ea quæ in sartagine pertorrentur exaruerit, tum quæ vrinis redduntur crassiorem farinam referunt: quæ Hippocrati longam inualetudinem significant. Prægnantium integrè valentium vrinis quædam innatant tenui farinæ aut amylo similia, quæ in quiete sedimentum vel enæorema deponunt crassiusculum instar carptæ tenuiter lanæ: reliqua vrina subturbida existit, aliquantum virescens, aut liuescens. Caruncula exiguæ in vrina crassa exulceratis renibus apparent. Filamenta albis capillis similia à renibus reddi author est Hippocrates: at ipsi animaduertimus ea sæpius ex iis vasis spermaticis deriuari quæ parastatæ dicuntur, in quibus teretem figuram sortiuntur ex seminis materia, quæ vi morbi plurimum defluens calore crassescit. Apparent autem in iis qui fœda exulcerataque gonorrhœa correpti non ita pridem fuerunt, & iis mulieribus quibus albicantes menses profluunt, aut vterus fœda colluuie turget. Nonnunquam & vrina quæ prima fit à concubitu tale quiddam refert, aut aliquantum filamento crassius. Iam verò sanguis purus aut in grumum concretus, recens vicus, pus verò, inueteratum ac sordidum ostendit: idque aut in rene aut in vesicæ ceruice. Discernitur autem quod à ceruice ingenti partis dolore manet, à rene nullo ferè sensu doloris: quodque à pene aut à vesicę ceruice omnia vel seorsum sine vrina, vel emictionis initio profluunt; è renibus verò vel cum vrina diligenter permista, vel sub emictionis finem, sed quę mox in quiete subsideant. Arenulæ cum vrina postremæ prodire solent: harum rubræ & flauæ à renibus, albæ, à vesica proficisci creduntur; veruntamen quum sordidum in rene est

Margin notes: τὰ πεταλώδεα. — τὰ κριμνώδεα. — σαρκία μικρὰ, ἢ ὥσπερ τρίχες. — Aphoris. 75. lib. 4. — ψαμμώδεα

rene vlcus ineſt, ex eo quoque albi calculi quaſi concreto pure obducti excidunt. Craſſior pituita inſtar muci narium matulæ fundo inhæreſcens cum dolore emiſta, veſicæ calculum aut ceruicis ſordidum vlcus denunciat. Talem enim affecta veſica quia frigida atque membranoſa cumulat, quam & calculi moles fouet. At quæ nullo dolore fluit, è crudo renum aut circumpoſitarum partium vlcere vel abſceſſu illabitur. Turpiter hallucinantur quicunque anatomes & operum naturæ ignari pituitam hanc putant vel è cerebro, vel è crudiore ventriculo in veſicam permeare: quomodo enim per venas illa pura nec ſanguine tincta nec perfuſa defluat in renes, hóſque ſola præterlabatur? Tria cernuntur in vrinis finitima, ſemen, pus atque pituita, quę ſic tamen internoſcuntur. Semen quia tenue ac leue, vrinæ ſemper innatat, pus & pituita ſubſident: hæc tamen craſſa atque tenax ſibi cohæret, pus verò agitatum mox diſſoluitur ac diffluit. Quoniam autem eorum quæ permiſcentur vrinis pars maxima ex vrinæ viis defluit, ne cui fortè de reliquis partibus iudicaturo imponant, omnem cauſam effectuúmque ſeriem à prima referam origine. Rubræ arenulæ defluunt à renibus, quæ ſi copioſæ ſunt & craſſiuſculæ, calculum minantur. Earum adhæſu calculus vel milij vel hordei magnitudine concreſcit, qui quum è renum ſubſtantia in capacitatem excutitur, vrinas craſſas, turbidas, rubras aut ſubnigras reddit, impendentis nephritici doloris indices. Calculus in caput vreteris infertus dolore excruciat: ac tum vrinæ tenues & albæ, quales in omni ferè renum infarctu cernuntur. Grandeſcens porrò calculus ſic plerumque in rene coërcetur, vt exturbari minimè queat: ac tum in labore & exercitatione valida renum proterens vrinam profundit non modò craſſam & turbidam, ſed & verè cruentam, in qua ſæpe concreti ſanguinis thrombus ſubſidet. Simile quiddam interdum fieri videmus vel à caſu, vel ab ictu, rariùs à labore violento. Quum iam factum vlcus eſt, vrina in quiete alba & craſſiuſcula, in labore coloratior ſpectatur cum ſedimento craſſiuſculo. Deinde vrina craſſa, alba, fœtida veréque purulenta inſequitur, lacti non admodum diſſimilis, in qua pus ſubſidet, vbi ſcilicet iam vlcus cauum ac ſordidum euaſit. In quo vrinæ aliquando tales viſæ ſunt, nunquam in aliis morbis poſſunt certam ſignificationem

τὰ μυξώδεα τοῖς οὔροις ὑφιστάμενα.

Rubræ arenulæ vnde.

De calculo notatu digniſſima.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

præbere: quandoquidem perpetuò renales, vt ita loquar, apparent. Vbi verò renis vlcus supra modum sordescit & in fistulam abit, in vrina alba, crassa, turbida atque fœtida sæpe crassamentum quoddam subsidet viscidum & cohærens, narium muco aut oui candido non dissimile. Tale etiam plerumque animaduertitur, quum in vesica calculus inest: ea quippe materia licet ferè profluat è renibus, circum tamen calculum concrescit vesicæ vitio & imbecillitate, eo argumento quòd talis etiamnum plerumque manet ac persistit exempto calculo. Quinetiam sordida ceruicis atque penis vlcera eiusmodi sæpe vrinas emittunt, maximè quum ex fœda veneris lue gonorrhœa illa virulenta parastatis insederit. His quidem incipientibus in vrinis filamenta quædam visuntur, primùm tenuia, deinde crassiora: ab his vrina tota crassescit, postremò sedimentum quale dixi mucosum inest: atque licet vlcus arte sanescat: diu tamen filamenta ex derelicta loci & spermaticorum vasorum imbecillitate permanent.

De hypostasi & Vrinæ contentis. CAP. XVII.

AMPLA sanè & controuersiæ plena est de hypostasi disputatio, quam non tam contentionis quàm veritatis cognoscendæ studio his complecti consilium est. Vrina è potulentorum liquidorúmque fit materia, quæ omnia permeans dum concoctione quæ in ventriculo, in iecore atque venis fit, cibo, sanguini humoribúsque permiscetur, tũ coloris tum substantiæ suæ modum adipiscitur, perinde atq; leguminum carniúmve iuscula. Non enim simplex illa existit, qualis olim potus fuerat, sed aliena profusione crassior. Quinetiam tantisperdum in nobis ea continebatur, insiti caloris vim quandam conquisiuit, quam & Aristoteles rectè annotauit in ipsis quoque animantium excrementis manere. Quicquid igitur in emissa vrina crassioris inest substantiæ, licet non protinus aspectabile sit, mox tamen secernitur atque coit, ac plerumque subsidet, perinde atque fex in aqua rosarum stillatitia, ídque insiti huius caloris beneficio, cuius est vis heterogenia secernere. Hæcq; crassior vrinæ portio insiti caloris vi secreta atque in imum depulsa, hypostasis est. *Quid hypostasis.* Non igitur hæc (vt Actuario visum est) eius duntaxat coctionis quæ in extremis venis perficitur, aut etiam solidarum par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

partium excrementum est. Neque (vt aliis plerisque placet) portio cibi crudior quæ interdum e ventriculo in venas cum sero prouehitur. sed vbique cum vrina ortum perfectionémque nacta est. Quocirca non solùm aut ventriculi aut solidarum partium, sed præcipuè maiorum venarum hypostasis est index. Vt autem huius atque vrinæ vnus est ortus, ita & earum substantiæ mirè consentiunt. Multa quippe tenuissima ac prorsus aquea vrina hypostasin nullam exhibet, simpliciter verò tenuis tenuem, vt in iis quibus cruditas est & infirma cibi concoctio: mediocris mediocrem: crassáque crassam, vt in pueris & helluonibus, qui multa vorant eáque probè conficiunt. Quæ verò externæ cuiuspiam rei vel à renibus vel à vesica profluentis permistione crassescit & perturbatur, crassamentum deponit, quod non propriè hypostasis, sed fex est vrinæ. Sic igitur hypostasi materiam confert vrinæ chymosis. Illam autem secernit insitus calor, qui si in vrina vegetus est ac validus, materiam in vrinæ humorem sparsam ac tum minimè conspicuam, citò quidem segregat & colligit, ac dein prorsus deorsum deponit: & demum ita cogit vt æqualis euadat, id est, sui vbique similis, atque etiam læuis nihil asperum nihil diuulsum habens. Infirmior vrinæ calor crassamentum hoc tardius secernit neq; id deorsum impellit, sed in medio sinit propendere, quod enæorema dixerunt, ídque ferè aut diuulsum aut inæquale. Languidus calor tardissimè secernit, neque potens cogere, id aut diuulsum relinquit, aut per summa innatans nubis specie. Itaque triplex ex situ fit contentorum genus, in imo subsidet hypostasis, id est, sedimentum; in medio propendet enæorema, id est, suspensum; summa facie nubes innatat.

τὸ ἐναιώρημα, crassamentum in media vrina pensile.

Idem ὅταν ἐφελον.

Calor demum extremè languidus, vt in exitiali putrida febre, aut nimia indomitorum humorum copia oppressus, vt in ictero, sæpe & in tertiana febre, quum è iecore bilis abundantior irrumpit in venas seróque permiscetur, nihil prorsus segregat, & vrinam permistam ac verè confusam exhibet. Hæc verò in solis obseruatur ægrotantibus, de quibus iam dicendum. Qui de febricitantium vrinæ hypostasi ex veterum decreto disseruerunt subtiliùs, illam statuunt puri pro portione quadam respondere, esséque portionem eius humoris qui in febre computruerat, sed iam coctam, secretam, & naturæ vi depulsam cum vrina. At certè hoc in primis per-

Quorundam de vrina sedimento in febricitantibus opinio improbata.

niciosum est medicinæ commentum. Non enim ardẽtis febris materia quæ torrida bilis est, aut in pus aut in quippiam simile puri concoctione verti potest: neque eadem est huius atque phlegmones ratio. Neque febris materia in statu iam cocta dum tandem perfecta crisi ab aluo deiicitur, vnquam purulenta apparet aut alba, sed planè flaua atque biliosa. Quî fiet igitur vt hypostasis quæ in statu febris ardentis alba conspicitur, portio sit eius flauæ materiæ quæ computruerat, & quæ nunquam albescit? Ad hæc si in statu portio noxæ materiæ excidit, in principio verò & incremento nihil, vrina in statu quàm in principio vel incremento crassior existet: quod quotidianis obseruationibus falsum deprehenditur. Vt enim principio acutarum febrium cruda & confusa, ita & crassa cernitur vrina. Quocirca aliter de febricitantium vrinæ hypostasi statuendum: hanc non portionem coctam eius esse humoris qui putruerat, sed similẽ atque in sanis materiam obtinere: & quũ primùm in acutis febribus apparet, indicare caloris & naturæ dominium atq; victoriam, quæ putridos humores non ita pridem turgentes & ferocientes tum repressit ac edomuit, & quæ iam ad pristinas muneris functiones redit. Etenim materiæ febris concoctio quam appellant, nec suppuratio est, nec propriè maturatio, sed solius putredinis repressio atque cohibitio. Ita enim in statu tota febris materia adhuc in venis conclusa est, nec eius quicquã crisi vacuatum, & nihilominus quia sedata est & in naturæ dominio atque potestate, vrina purior existit cum hypostasi, quæ eiusmodi sedationem ac victoriam certò demonstrat. Tum igitur represso furore noxij humoris minus cum vrina defluit, eáque tenuior & minus turbida est quàm initio, quum vi putredinis magna inerat humorum perturbatio atque confusio, quorum & magna vis in vrinam quoque ferebatur. Tum etiam superior dominatríxq; natura crassiorẽ ex vrina materiam in enæorema vel hypostasin secernit. Cui vulnus salutare pus albũ ac legitimũ reddit, si febris etiã primaria superueniat, pus ipsum peruertit vulnúsque idcirco siccat quòd insitus calor prematur & laboret neque rectè possit concoctioni incumbere. Ad eundẽ sanè modum & per febres languidus oppressúsve calor insitus nequiens cibos secundum naturam conficere, nullam in vrinis concoctionem exhibet. In hæc igitur contrahenda erat disputatio longè difficili

Pepasmus.

difficillima, quam accuratiùs exequar in opere prognostico, vbi ex professo de morborum concoctione differetur. Itaq; quũ calor noster insitus perniciosos morbi humores prorsum euicerit atq;concoxerit, bona fit hypostasis, nempe alba læuius & æqualis,quæ est omnium perfectissima.Enæorema quo,albũ,& læue & æquale fit,minus bonũ quàm hypostasis est, & quodàmodo imbecillum calorem ostendit, qui nondum plenè coctam materiã nequeat subigere & in fundũ depellere.Nubes etiã bona,nempe alba, læuis & æqualis cruditatis imbecilliorisque caloris est nuncia. Hypostasis nigra aut liuida omnium est deterrima, eámq. perniciẽ minatur quæ naturam omnino prosternat. Enæorema nigrũ aut liuidum minorem perniciem, rursúmque minorem nubes quæ similis obtigerit: sub iis calor insitus nondum siccumbit sed vigoris nonnihil etiamnũ retinet. optimum igitur vnũ quodque contentum quod quantitate & substantia est mediocri,album læue & æquale Quodcunque ab hoc defecerit,vitiosum. Multũ fit quia aut consueti sudores, aut alui deiectio, aut alia naturalis quædam vacuatio supprimitur: atque hoc pariter crassum ac crudum apparet Quod autem aliméti vbertate & facultatis robore multùm euadit, simul tum substantia tum colore mediocre existit. Paucum verò reddunt inediæ,vigiliæ exercitatio vehemens. & quæcũque euidentes causæ corporis substantiam absumunt dissipántque.Et hæc quidem in sanis.In morbis verò quod substancia crassum apparet vel à crudioris materiæ sit copia, quam natiuus calor euincere non potest, túmq. alia cruditatis signa comitantur, vel a crisi diuturnorum morborum éstque tum manifesta alleuatio morbi. Fit nonnunquam & à pure & à viscida pituita, vt ex iis quæ suprà nobis sunt dicta facilè discernes. Quod enim tenue est,cruditatẽ in morbis portendit,aut coctionis initium:in sanis tenues humores nõdum ad substantiæ mediocritatem deductos. Contentum læue quod nempe continuum est,nulla ex parte fissum, rugosum aut diuulsum. sed sibi cohærens, nihil habens asperitatis,à valido fit insito calore Contrarium huic asperũ ac diuulsũ imbecillus calor haud prorsus cogere potuit. Sic & æquale cuius partes omnes & crassitie & colore sui vbique similes sunt:& contrarium inæquale, cuius partes dissimilitudine quadam distinguuntur, nec æqualiter coctæ aut coloratæ

Improbãda hypostasis quæ.

Insanis contentũ quod optimum.

Emo copia.

Paucitas.

Crasities

Tenuitas.

Læuitas

Æqualitas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

apparent. In coloribus autem ſpiceum, aureum rubrumve, bilem in venis exuperare, aut ſanguinem vehementi incendio corrumpi ſignificat: quanquam Hippocrati rubrum leuéque in vrina rubra reſidens ſæcuritatem portendit. Venetum, liuidum & nigrum vitalis caloris extinctionem, aut corruptum ſanguinem, atrúmve humorem, aut illic genitum, aut alicunde irrepentem. Contenta ſi fortè deſunt in ſanis non ſemper malo ſunt: ſæpe enim vel ex magna obſtructione, vel ex potu multo ac tenui, qui antè diſtribuitur quàm vllam cum cibo permiſtionem aut concoctionem acceperit: tenuis fit vrina, in qua aut nulla aut admodum pauca cernuntur contenta, quòd iis materia non ſuppetat. In ægrotis autem qui humorum vitio laborant, quoniam peccans materia ſubeſt in venis contenta ſiquando deſunt, ſemper malo ſunt, naturámque denunciant corruptorũ humorum copia impediri. Sed hic demonſtratiua vrinarum ſigna perſequemur prognoſtica quibus aut concoctio, aut ſalus, aut mors in morbis præuideri ſolet, aliò relaturi.

Exercitatio iudicandi ex Vrinis. CAP. XVIII.

QVICQVID in vrinis præter naturam ineſt, niſi ex aſſumptorũ qualitate ſit, aut viſcera, aut venas ſummaque corporis, aut renes vrinæque vias affici commonſtrat. Eadem ex his vitia vrinæ contrahunt, ac proinde antequam ex iis quicquam decernatur, perpendendum è quo præcipuè loco illa dimanent. Quæ de renibus & vrinæ viis defluunt, promptum ſit ex iis quæ de morbis eorum protuli, internoſcere, atque ſi horum nihil comparet, omnis vrinæ ſignificatio aut viſcera aut ad venas maiores ad reliquúmque corpus certò refertur. In his autem diſcernendis ſemper animo contemplari & memoria repetere oportet, quod anni tempus, quæ cœli conſtitutio ſit, & quos morbos regio inuehere ſolet, aut quis morbus communiter graſſatur in populum: nam is ſemper metuendus ſuſpiciendúſque eſt qui multis inſidiari conſueuit. Deinde perſpecto laborãtis ſexu rogandum notúſne is ſit, vt illius natura atque conſtitutione repetita conſtet quibus ille morbis ſit oportunus. Horum quidem animaduerſio non parum habet ad morborum inueſtigationem & dignotionem momenti, præſertim quum morbus recens adhuc eſt, aut eius nulla inſunt

Antequam de vrina ſentẽtia feratur, quæ medicũ ſecum repu-taſſe oportet.

in vrini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

in vrinis perspicua signa. Nam si senex est qui laborat, hyeme, pluuioso cœlo, & in regione humida, fieri vix potest, quin tussi, distillatione aut grauedine & ventriculi imbecillitate affligatur, maximè verò si crapulæ & vinolentiæ deditus & natura humidior, distillationem morbis sæpe conflictari solet. Aut si iuuenis ísq. biliosus ægrotat, æstate media, cœlíque statu & regione feruentiore, post victum calidum exercitationémve immoderatem, suspicio mouetur febris ardentis, aut intermittentis biliosæ, aut dysenteriæ, aut pleuritidis, eius scilicet cui magis ægrotus sit obnoxius, aut quæ tum temporis plurimùm grassatur in vulgus. Horum exemplo de cęteris quoque morbis (vel vrina nondum perspecta) coniiciendum est. Adhæc verò vrina quæ nec renum ductuúmque vitio, nec externarum causarum vi mutata sit, quænam tum visceris, tum venarum totiúsq; corporis sit intemperies ostendit: deinde simpléxne sit, an ex humorum vitio: & quod humoris genus exuperet, & an cum putredine atque febre. Nam color intemperiem, substantia crassa aut turbulenta humoris vitium, confusio putredinem denunciat: quæ profectò omnium ferè morborum interiores causæ sunt ex quibus etiam si morbi species nos lateat, non parua tamen agendorum atque vacuandorum cognitio capi potest. Sed & vrinæ contenta sedis affectæ certam interdum notitiam exhibent. Quoniam verò iam ita mos inoleuit, vt præter hæc tanquam arioli multa multi de absente ægroto ex sola vrinæ inspectione angerētur, quisquis se ad eorum imitationem studet accommodare captandæ gloriæ desiderio, is aceruatim recenseat quæcunque primùm nouerit ex vrina. Nam verborum circuitu stultorum mens irretitur. Itaque si vrina alba vel spicea tenuis offertur, dicat ventriculum atque iecur supra modum refrixisse, cibi inesse fastidium feréque deiectam appetentiam, ventriculum à pastu distendi atque dolitare, ructus multos eósque acidos emitti, flatus plurimos euagari, frigus plerumque sentiri, caput ingrauescere, corpus vniuersum quasi eneruatum languere, multa olim commissa fuisse in victu, ídque vel potu frigidæ, vel fructuum esu, vel vigiliis, vel mœrore. Si iamdiu malum persistit, corpus vniuersum cruditate scatere, viuidum periisse faciei colorem, aut lienteriam esse, aut pedes tumere, & leucopglegmatiæ aut

Nota

Quid vroscopos & vrinarũ coniectores respondere oporteat alba & tenui vrina proposita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cachexiæ periculum impendere. Et quoniam ea quoque vrina sępe notatur in melancholia atque in lienis tumore, de huius quoque symptomatis narrandum, de mœrore, metu, insomniis turbulentis, rugitu sinistri hypochondrij, cordis palpitatione, scotomate déque his similibus. Quum alba simul crassa aut turbida fuerit, quoniam à crassæ lentæque pituitæ dominio fit, enunciet caput dolore concuti vel graui somnolentia teneri, viscera humoribus multis impediri, intestina atque hypochondria flatibus distendi, & colicum dolorem imminere, ventriculum nausea aut pituitosa vomitione premi. Hæc si simul confusa apparebit, aut quotidianam, aut lentam febrem esse eámque diuturnam, & symptomata vrgere quę febres comitari solent. Vrina aurea si tenuis fuerit, iecoris calidam intemperiem, sitim, corporis extenuationem, vigilias, somnum turbulentum, manuum volas plantásque pedum impendiò calidas. Ea si crassa erit, bilem flauam exuperare & exagitari, hánceque vomitione reddi, os ieiuno amarescere, animi defectiones obrepere, ventriculum & præcordia incalescere, idque ferè cum siti aluum torminibus aut crebra deiectione solicitari quę dysenteriā minatur, aut corpus pruritu ardere, aut scabie fœdari. Eadem si confusa existet, tertianam aut ardentem febrem affligere, capitis dolorem, vigilias, delirium, sitim inexhaustā, aliaque harum febrium symptomata aut adesse aut imminere. Rubra vrina si tenuis aut mediocris sit, sanguinis efferuescentiam inesse, capitis pulsantem dolorem atque grauitatem, membrorum tensiuam lassitudinem: & si confusa erit synochum putridam eiúsque symptomata. Ad hūc modum si ex aliis vrinæ coloribus, vel icterus, vel iecoris scirrhus vel phlegmone, vel melancholia in liene, vel cæterorū quippiam inesse coniicitur, symptomata omnia, tum quæ illinc profecta sunt, tum quæ impendere solent, causas quoque euidentes ex quibus illa proficisci consueuerunt diligenter persequi decet. Talis propemodum est & affectarum partium ineunda narratio Sed interrogatiuncula cautè pręmittenda, quam pridem morbus inuasit, subitóne an lentè ac pedetentim, & quàm vehementer, vt hinc cōiectura fiat, acutúsne an diuturnus is sit. Hinc quipe & ex naturæ, temporis, regionis, & morborum vagantium æstimatione, ad morbi speciem proximè acceditur. Ad hęc verò si bullæ per summam

Quid alba & crassa,

Quid aurea & tenuis.

Quid si eadem crassa.

Quid si eadem confusa.

Quid si rubra & tenuis,

Nota

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſummam vrinæ coronam diſpoſitæ, caput dolore aut humore multo grauari denuncient, mox iudicandũ & ſomnolentiam, & ſenſuum tarditatem eſſe, ex hiſque aut ſoporem, aut paralyſim, aut grauiorem defluxionis ruinam inſtare: aut quum iam certa deſtillationis ſigna quæ ſuprà dixi deprehenduntur, humorem aut in ceruicem, aut in ſcapulas, aut in artus & articulos procumbere: atque ſi cum deſtillatione febris ſigna exiſtant, pleuritin vrgere, maximè verò ſi tum temporis populariter ea vagatur: ſin verò cum deſtillatione vrina ſit oleaginea, phthiſin vel ineſſe vel proximè inſtare. Solas autem haſce corporis partes imperitorum vulgus nominibus deſignat, caput, latus à ſumma ſcapula ad coxendicem, ſtomachum à clauibus ad vmbilicum, ventrem, dorſum, & artus. Quumque vllo modo pars dolens (nam dolorem vt maximè infeſtum omnes in primis animaduertunt) deprehenſa fuerit, quæcunque hanc ſymptomata premunt enarrentur, móxque idonea illi remedia prudenter decernantur. Incertam & plerumque dubiam mercedem referet, qui periclitatione medicos tanquam vates augurari coget. Conſultor verò prudens & fidelis ſani conſilij fructum percipiet. *Quid bullans ſit vrina.*

LIBRI TERTII DE PVLSIBVS ET VRINIS, FINIS.

DE FEBRIBVS,

LIBER IIII.

PRÆFATIO.

VMMA morborum ſymptomatúmq; genera & eorum cauſas atque ſigna expoſui, & qua ratione vniuſcuiuſq; (etiamſi inauditus aut ex multis variè implicitus eſſet) eſſentia cauſáq; percipi poſſit, vt iam nihil eorũ quę ſunt ad generalem medendi rationem prætermittenda deeſſe videatur. At verò quoniam vniuerſalium perceptione nemo quicquam

magna laude dignum consequi potest sine vsu & exercitatione, quæ in singulis versatur: morborum qui in humanum corpus inuadunt differentias omnes speciésque nunc sigillatim persequar, veterum instituto & ordine quoad licet obseruato. De febribus itaque primùm scribam, déque morbis qui totius sunt corporis: hinc ad eos dein pergam qui vniuscuiusque partis proprij sunt. Non pauca interim legenti occurrent à maioribus aut prætermissa, aut non satis explicata, aut ab illis interdum dissentanea, sed quæ tamen vt ratione stabilita, ita & longo sint medendi vsu comprobata. Sic enim decet inuestigatorem veri non solum quæ legerit, sed & quæ secum ipse meditando considerat & contemplatur vsúque tenet cognitione dignissima, in communem fructum proferre.

Quid febris, quæ illius essentia, quæ signa. CAP. I.

τὸ πυρετός. FEBRIS est calor præter naturam è corde in omne corpus effusus. Rigor horrórve intermittentium febrium, tametsi accessionis est initium, febris tamen haudquaquam censeri potest quòd nondum sit calor incensus. Neque per febrim exitialem partium extremarum frigus è febris est essentia: neque vlla rectè potest frigida febris appellari, sed omnis in caloris genere subsistit. Calor præter naturam aduersatur naturali. *Calor naturæ duplex.* Est autem naturalis duplex, vnus insitus in solidarum partium humido primogenio inhærescens, cuius est origo cœlestis. Alter elementarius, moderatus & ex omnium elementorum permistione temperatus. Ille omnium functionum primarius est opifex: hic verò adiuuans, quòd elementorum temperies insitum illum calorem foueat excitétque. Insitum olim demonstrauimus exuperare non posse, nec illius copiam vbertatem vitio vnquam dari, sed quò fuerit vberior (vt infantium ætate) eò naturales vitæ functiones reddi fœliciores. In eo igitur consistere febris nulla potest: sed febris essentia calor est præter naturam, qui quum adest, tanquam hostis infensus insiti illius substantiam semper oppugnat, labefactat, omnésque functiones interpellat. *Calor præter naturam triplex.* Triplex autem constitui debet, vnus admodum simplex, qui solius est caloris exuperantia, hinc genitus quòd calor elementarius assiduo incremento de temperie & mediocritate decedens, plus nimio exuperat, &

rat,& qui naturalis fuerat, sensim non naturalis euasit, vitiosus proinde & naturæ iam infensus. Alter est calor ex putrescente materia prognatus, qui etiam si non admodum sit ardens, quoniam tamen eius de qua prodiit materiæ conditionem redolet. præter naturam est & insito calori grauis. Tertius est malignus & perniciosus, quem pestilens venenataq; materia fundit, non qualitatis exuperantia, non putredine, sed totius substantiæ dissidio vitali insitóque calori aduersus. Solus igitur qui præter naturam est calor, febris existit, si modò iam accensus constánsque permanet Etenim si vel æstu, vel balneis, vel exercitatione corpus incalescit & mox agitatione sedata deferuescit, calorem hunc nemo febrē vt neque morbū appellet. Neque porrò calorem præter naturam qui vel caput vel brachium vel crus solùm occupat, quia non in omne corpus euadit. Neque si ex parte quapiam latè dimanet, sed neque si è calidiore iecore pariter cū sanguine & halitu prodiēs, palmas atque plantas quasi exurat: aut etiā quoquouersum effusus omne corpus prehendere videatur: non.n.è corde prodiit. Vnus calor præter naturam, qui è corde per arterias vnà cum spiritu profluit, vniuersalis esse potest, vnúsque promptè ac celeriter in corpus omne distribuitur. Solus igitur debet febris appellatione contineri. Adde iecore duntaxat affecto, non pulsum sed naturales solùm functiones immutari. Affecto verò corde vitæ principio, ipsi mox omnia consentire, omnésque peræquè partes ne munus expleant impediri. Itaque quum febris maximè vniuersalis morbus omnes vbique functiones offendat, debet eius partis affectio censeri, quæ est ad omnium conseruationem vsúmque necessaria: solúsque calor præter naturam è corde in omne corpus effusus, vera febris haberi. Non est id perpetuum (quod definit Auicennas) omnis febris calorem in corde accendi. Tametsi de continuis & primariis id verum fatemur, intermittentium tamen & symptomaticarum calor non in corde primùm accenditur, sed aliunde sublatus cor ferit, è quo æstuans cum spiritu mox per arterias in corpus omne refunditur. Omnium porrò febrium communes notæ sunt pulsus celer ac frequens, interdum etiam inæqualis: qui solius calidioris cordis est proprius. Virium languor & imbecillitas cum spontanea corporis grauitate aut dissolutione: corpus quippe vniuersum consentit laboranti cordi. Calor

Definitionis febris particulatim explicatio.

Febrium signa communia.

aut foris acer ac pungens, aut intus certè molestus, qui & nonnumquam feruido halitu prorumpit è naribus.

Febrium differentiæ. CAP. II.

VT TOTA febris essentia calor est præter naturam, ita illius propria summaque genera ex caloris differentiis statuenda sunt. Tria igitur febris vt caloris præter naturam prima summaque genera existunt, simplex, putrida, & pestilens. Simplex febris est cuius calor elementarius solo incremento, naturæ ac temperiei limites excessit: potest & eadem dici naturalis calor in igneum conuersus. Putrida, cuius calor ex illuuie putrida emersit. Pestilens quam venenata perniciosaque expiratio intulit. Simplex porrò febris triplex est, ephemera, synochus, & hectica: quæ solo caloris subiecto distant, quod aut corporis substantia est, aut humor, aut spiritus: nec enim plura in corpore subsistunt. Ephemera in solo spiritu vago primùm consistit, ísque verè inflammatus est, cuius tamen calor toti etiam corpori impertitur. Hæc quia in tenui & dissipabili est subiecto, vno ferè die soluitur, vnde ephemera, id est, diaria, nuncupata est, raró longiùs excurrit. Synochus, id est continens, simplex est sanguinis efferuescentia, qua nimirum citra putredinem aliámve labem is incaluit, cuius contagione corpus ipsum partesque omnes incalescunt. Hectica vna omnium in partium solidarum substantia primùm ac per se consistit ac hæret. Consistunt igitur omnes in corde, at ratione dissimili. In ephemera cordis spiritus iam incaluit, humores verò atque substantia duntaxa calent. In synocho humor incaluit, substantia verò calet. In hectica cordis substantia prorsus iam incaluit, & permanentem fixúmque obtinet calorem. Est autem hectica duplex, vna quidem vniuersalis & primaria, quæ cordis primùm deinde reliquarum partium substantiam æquabiliter inuasit. Altera partis est hectica, quæ cuiuspiam partis substantiam primùm ac per se obsidet, è qua tamen tum cordi tum partibus singulis impertitur. Huius genera complura: nam & ventriculi & iecoris & lienis & pulmonum hectica deprehenditur. Iam verò putridæ febris, ex putrescentis humoris specie atque ex situ duo prima constituuntur genera, continua & intermittens. Quum tanta in venis arteriisque maioribus inest putredo,

Febris triplex.

Simplicis tres differentiæ.

Hectica duplex.

Putridæ febris genera duo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tredo, quæ vel seipsa vel suo vapore cor continenter attingat & labefactet, continua sit febris. Quum vero aut leuior est, aut longiùs à corde dissita, vt non assiduò id afficere queat, febris est intermittens. Continua febris duplex, vna vera & primaria, quam accendit putrescens humor in vasis maioribus quæ inter alas & inguina excurrunt. Altera symptomatica est, quæ visceris cuiuspiã partísve putredinẽ quasi comes insequitur. Et quæ ex iecoris, lienis, renis aut cuiusuis partis erysipelate fit, typhodes appellatur: quæ ex earum aut insigniorum partium phlegmone, vt ex peripneumonia, pleuritide, aut phrenitide, phlegmonodes: vtraque autẽ symptomatica est continua. Fit & nonnũquam symptomatica dum in hisce visceribus citra eorum inflammationẽ coercitus humor putrescit: idque si affatim vniuersimque fit, acuta febris existit: sin verò sensim ac lentè, continua lenta, quæ diuturna esse consueuit. Putrida febris continua quam primariam nuncupaui, species sortitur ex vincentis humoris natura. Etenim venarum arteriarũmque sãguis, si quum putredine incendióque prehenditur, bene temperatus est, & ex quatuor humorum æquabili permistione constitutus, febrem accendit synochum putridam, cuius mox species explicabimus. Si calidior is est plusque bilis quàm cæterorum humorum continet, absolutè cõtinuam facit tertianam. Cuius si magnum est incendium in cor & præcordia deuergens eaque obsidens, verus causus, id est, febris ardens, existit. At vero si pituitosus est sanguis, incensus is ac putrescens febrẽ profert continuam quotidianam: si melancholicus, quartanam continuam. Putrida febris intermittens alia simplex, alia composita, alia confusa. Simplicis tres differentiæ, tertiana ex bile flaua extra venas maiores putrescente, quotidiana ex pituita putri, quartana ex atra bile pura ac seorsum putrescente. Confusa febris non ex humore syncero, verùm ex multis vno extra maiores venas loco confusis, pariterque putrescentibus emergit: huiusmodi est tertiana notha ex bile atque pituita pariter corruptis. Composita febris ex mistis implicitísque fit intermittentibus, vt tertiana duplex, quartana triplex, & hemitritæos quæ ex quotidiana continua & tertiana intermittente constat. Hic vt multæ sunt febres, ita & humores multi separatim putrescunt non loco vno eodémque confusi. Hac quasi figura putridæ fe-

Cõtinua duplex.

Symptomatica quæ.

Putridæ primariæ species.

Intermittẽs putrida.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

bris differentiæ ex humoris specie ac situ deprómptæ sunt. Pestilens porrò febris non vno calore, sed pestilenti malignáque pernicie aliàs spiritus, alias humores, aliàs partium substantiam contaminat, hincque differentiæ surgunt, quas postea exequemur. Rursum autem de his singulis expressiùs & quantum exposcit medendi ratio tradendum.

Pestilens febris.

De ephemera febre. CAP. III.

FEBRIS ephemera est calor præter naturam in spiritu primùm considens. Est autem hic spiritus non insitus, quem in Physiologia diximus solida parte contineri, eiusque præcipuam substantiam complere: sed arteriarum communis e corde in omne corpus influens & illapsus. Hic ephemeræ materia est continénsque causa, vt in quo tanquam basi consistens, in reliquum dein corpus inuadit, eiúsque functiones interpellat. Atque vt spiritus admodum tenuis est, ita & quæ in eo consistit febris omnium est leuissima & facilè dissipabilis: non constans, sed veluti transiens ac præterfluens. Huic ferè origo est à caussis euidentibus, quarum vi & impulsu tenuis, calidus, feruidúsque spiritus, omnium quæ in corpore sunt promptissimè incenditur. Quum igitur ab his non prius humores quàm spiritus inflammari possint, necesse est febrem omnem putridam ab his genitam quædam antecedat ephemera. Huius notæ sunt, quòd non sensim præcedente cibi fastidio aut spontanea corporis lassitudine, aut grauiore somno, & frequenti oscitatione, sed tota repentè prehendit, soláque euidentium causarum vi infertur. Aut nullus aut admodum leuis horror initio fatigat idque duntaxat quum cacochymum corpus expirationem multam eámque calidam & acrem diffundit, quæ ob cutem à frigore densatam, aut ob exilium meatuum constipationem suppressa, ferit partes neruosas. Nulla comitantur sæua symptomata, nec vehemens dolor, nec magna corporis iactatio. Pulsus quidem celer & frequens, sed tamen æqualis & ordinatus, magnus ac validus, nisi vel ex mœrore, vel ex inedia, vel cruditate, vel frigore orta sit: est & in pulsu diastole maior atque velocior quàm systole: inspiratio quoque expiratione & maior & celerior. Calor tactu mitis, suauis atque halitu plenus, qui ferè eo ipso die aut totus occultè expiratur, aut madore sudoréve naturali eó-

Febrem omnem putridam ab euidentib. caussis exuscitatam necessario præcessit diaria Signa.

li cóque miti nec graueolente discutitur. Vrina substantia, colore, sedimento, aut nihil aut minimum à naturali distans. Diariæ febris prægressæ euidentésque causæ sunt, quæcunque calidiorem intemperiem inferunt: solis æstus, omnísque ambientis feruor: lassitudo labórque vehemens: vigiliæ, inediæ, intenta animi contentio ex ira, curis, tristitia vel timore. Omnium autem grauissimæ sunt cruditas, siue ex nimia cibi copia & helluatione, siue ex vino meraciore, siue ex fructuum corruptorúmque ciborum esu contracta: Naturalium vacuationum, vt alui, vt vrinæ quauis ex causa retentio, vt sudoris halitúsve suppresio ob cutis densitatem & constipationem vel ex frigore, vel ex adstringente balneo: Adenum maximéque inguinum ex labore tumores atque bubones, & atroces cruciatus qui corpus inflammant humorésque exagitant. Tres hę causę non solùm qualitatem, sed & vitiosam materiam vel in corpore retinent, vel aliunde suggerunt, ac proinde febrem sæpius accersunt ab horrore & in periculum adducunt putridæ febris, ceterę verò solam qualitatem intemperiemque conferunt. Quæ causa diariam excitauerit, ex antecedentium inuestigatione disci potest, neque in re tam leui, necessaria videtur amplior signorum discussio Has in febres maximè propensi sunt qui calido siccóque sunt corpore, & qui halitu acri plurimo conferti sunt, & quibus sudor, vrina aut egestio supra modum graueolet. Quum diaria nulla inclinatione, nullo sudore, aut etiam finito sudore, statu pari diem vnum excesserit, metuenda permutatio vel in synochum, vel in putridam, quod ex signis suspectæ imminentísque febris internoscitur.

Causæ procatarcticæ.

De synocho febre. CAP. IIII.

FEBRIVM quæ in humoris vitio positæ sunt, omnium prima est synochus nobis continens appellata. Ea assiduò fatigat, nulla excandescentia, nulláque intermissione, dum integrè soluta sit. Est autem duplex, vna sine putredine, altera putrida. Vtriusque materia continénsque causa in vasis est maioribus, inter alas & inguina sitis, atque ea est vtrique sedes. Materia autem sanguis est, non ille quidem simplex, sed qui ex quatuor humorum æquabili permistione constat. In eos proinde duntaxat synochus inuadit, qui temperati aut aliquantò humidiores calidioré sque sunt æta-

Causa proxima.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

te media, habitu carnoso ac verè quadrato, & quos plethora, id est sanguinis exuperantia & æquabilis succorum redundantia premit: cæteras naturas constitutionésve non attingit. Eaque causa est cur admodum rarò synochus reperiatur simplex. Itaque sanguinis quædam velut efferuescentia & simplex inflammatio, quæ phlogosis appellatur, synochus est sine putredine. Vt autem sanguinis ea materia sui vbique similis est, ita & illius inflammatio tota vnius est modi, & ab initio in finem vna quasi accessio. Id quidem trifariam fieri contingit: alias enim calor par suique similis toto febris decursu manet quantúmque recens inflammatur, tantundem protinus dissipatur: ea est synochos homotonos: alias recens inflammatio quam dissipatio maior est, túmque calor continuo, incremento inualescit, & synochos fit epacmastica, id est, increscens, alias plus dissipatur quam recens inflammetur, ac tum calor statim à summo vigore incipiens, sensim minuitur dum desinat & synochos fit paracmastica. Synochus omnis sine putredine easdem atque diaria febris causas habet, quæ leuiores quum fuerint diariam, quum vehementiores, synochum profeкrunt. In causarum censu admodum efficaces sunt, magna adstrictio constipatióve cutis, & sanguinis redundantia siue ex suppressa consueta vacuatione hæmorrhoidum, mensium aut narium, siue ex immoderato vsu ciborum euchymorum & calidorum ea succreuit. Quamobrem huic ferè obnoxius est temperatus intemperanter viuens, qui quum bene habito sit corpore, multo se tamen vino multáque carne implet: huic enim sanguis multus atque calidus inest, qui non facile corrumpitur. Ab his igitur causis primùm inflammatur spiritus, ac tum sanguis sensim incalescit. Huius etenim tenues acrésque vapores ac ipsum calorem præter naturam cutis densitas aut adstrictio cohibet nec prodire sinit, qui geminatus sãguinem inflammat simplicémque synochum facit. Huius notæ sunt quæ & ephemeræ, verùm aliquantum manifestiores. Propriè tamen corpus omne maximéque facies inflammatione ruboréque suffunditur: distendens lassitudo artus omnes occupat: magna iactatio fatigat: venæ copia distentæ multùm turgent: tempora vehementer pulsant: caput dolet vel ingrauescit, somnus sæpe profundus ac veternosus premit: respiratio difficilis: pulsus magnus

Synochos quid.

Causæ prægressæ.

Signa.

magnus, plenus, frequens, ac velox, cutis non ſqualida, ſed mollis, non acri ſed blando calore madoréque perfuſa. Huic generi & alterum finitimum ſæpe fieri animaduertimus ex bilis calidorúmque humorum agitatione nimia. Cauſæ ſiquidem euidentes quum vehementiores in biliosum corpus alioqui ſanum irruerint, non modo ſpiritus concalfaciunt, ſed & acres humores exagitant, quorum æſtu febris accenditur ſine putredine. Hæc ephemeræ limites egreditur, nec tamen ſynochos eſt nunc expoſita: illa quippe ſanguinis efferueſcentia eſt, hæc bilis concitatio ſine putredine: illa in corpus incidit temperatum benéque habitum, hæc verò in calidum ſiccúmque ac plenè bilioſum. Huius cauſæ euidentes non aliæ ſunt quàm quæ ephemeram mouent: maximè verò cruciatus ſummus, qualis nephritici aut parturientis eſt, exercitatio labórque immodicus, æſtus, balneum, animi excandeſcentia, & quæ his pares ſunt viribus. In hac nullæ putredinis notæ in pulſu aut in vrinis cernuntur, veruntamen os amareſcit, deiicitur appetentia, ſitis excruciat, capitis dolor ac vigiliæ vrgent: in cute arida calor acer ferit. Sublata euidente cauſa paucis pòſt diebus febris eiúſque ſymptomata, quiete ſola, nullo artis ſubſidio ſedantur ac ſponte deſinunt. Quum febris diaria citra putredinis notas diem vnum alterúmve exceſſerit, harum alterutra ſuſpecta eſſe debet.

Notha ſynochos ex bilis concitatione frequens.

De ſynocho putrida. CAP. V.

PVTRIDA ſynochos febris eſt continua ex putreſcente ſanguine prognata. De huius exortu ſumma quidem diſſenſione certant artis proceres, poſſitne ſanguis putreſcere: & quæ hinc prodit, ſynochóſne ſit, an bilioſa febris. Cæterùm poteſt eorum controuerſia, hac obſeruatione dirimi. Sanguis bifariam putreſcit vno generali modo quum vi caloris præter naturam ſegregantur quę in eo ſunt ſubſtantiæ diſſimiles, & bilis flaua ac tenuis ab atra quæ craſſa terrenáque eſt ſecernitur. Hæc autem de generatio veriùs corruptio, quàm putredo cenſetur, vt alio loco dilucidiùs explicatum eſt à nobis. Atque ſi ſanguis hac ratione putreſcat accendatúrque febris, ea non ſynochos, ſed vel bilioſa vel melancholica euadet. Alio modo verè ſanguis putreſcit, quum citra ſubſtantiarum diremptum aut ſecretionem

Vera ſanguinis putredo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

totus corrumpitur magno fœtore aut graueolentia. Vt enim è venis in pectus, in ventriculum, in inteſtina, aut in aliam capacitatem ſanguis præter naturam effuſus vitiatur & quaſi in venenatam ſubſtantiam putreſcit: & in muſculos irrumpens tumorem preter naturam phlegmonemque parit, atque putreſcit primùm, deinde ſuppurat: ita dubitari non debet eum validis ex cauſis, vt in putrida atque peſtilẽti cœli conſtitutione in venis maioribus putreſcere. Quinetiam quum phlegmone tentatur iecoris ſubſtantia, ſanguis totus non modò putridus, verumetiam nonnunquam purulentus exiſtit. Sed & omnes fatentur ſanguinem tam magna interdum mutatione deprauari vt non amplius ad habitum redeat naturalem, nec poſſit iterum per naturæ concoctionem ad primam humoris bonitatem redire. Denique per febres qui detrahitur, ſæpe animaduertitur non ſolùm fœtidus & graueolens, ſed & putridus adeò vt nec ſibi cohærere nec concreſcere queat, omnibus ſcilicet eius fibris putredine conſumptis. Hoc igitur modo quum ſanguis corrumpetur, ſynochos accendetur putrida. Hæc quemadmodum & altera ſimplex, vna quaſi acceſſio eſt, nec antè aut miteſcit aut intermittit quàm integrè deſinat. Eſt & ea triplex: quum enim toto decurſu par eſt modus putredinis, homotonos exiſtit: quum plus putreſcit quàm diſſipatur, epacmaſtica: paracmoſtica, quum minus putreſcit quàm diſſipatur. Hæc etiam non niſi in temperato benéque habito fit corpore, cuius ſanguis copioſus & laudabilis eſt.

Synochos putris triplex.

Cauſæ prægreſſæ.

Cæterùm cauſas habet quàm ſimplex validiores, quæ non modò inflammationem, verumetiam putredinem accerſunt. Omnium autem efficaciſſima eſt cutis non ſimplex conſtipatio, ſed ab impactis multis craſſis viſcoſiſque humoribus vera obſtructio, quæ non cutem ſolam, ſed & tenues iecoris habitúſque corporis venas inferciat. Tametſi igitur integrè ſanum corpus fuerit, omnéſque humores ſecundum naturam ac ſynceri, quia tamen valida obſtructio perſpirationem prohibet, neque vis refrigerans foris intrò ſubit, neque tenuia, acria & fuliginoſa excrementa intus foras erumpunt, hinc & natiuum calorem ſtrangulari, & quæcunque illic calida humidáque ſunt, putreſcere neceſſe eſt. Nonnumquam verò & ſimilium putridorum occurſu febris hæc accenditur.

Signa.

Notæ ſimiles atque in ſynocho ſimplici,

sed insigniores ac magis conspicuæ. Præterea verò calor in hac acriùs contactum ferit: pulsus non modò magnus vehemens, celer & frequés, verumetiam inæqualis & inordinatus: vrina crassa, rubra, turbida, sedimentóque nullo.

Qua ratione in venis maioribus putrescant humores, ex quibus febris accenditur continua.

CAP. VI.

PROMPTE putrescunt calida humidáque corpora, ídque fere quum insitus eorum calor quauis ex causa imminuitur: humor quippe tum vincens & effrenatus, nec caloris vi coërcitus, è permistione terrenæ substantiæ secedit, graueolentia ac fœtore comitatus. Sic & corporis humores facilè putrescunt, & ex propria in alienam substantiam concedunt, alias quidem in venis aut omnibus aut certè maioribus, alias in vna quapiam particula, ídque interdum cum phlegmone, interdum citra phlegmonem. In venis arteriísque maioribus febris accenditur continua, eò vsque perseuerans dum humores qui hanc gignunt, vel incendio consumpti dissipatíve sint vel quouis modo edomiti. Etenim venarum putredo non facilè restinguitur, quòd coarctata non liberè perfletur ob loci densitatem, quódque adhæsu apparatos humores inquinet, & continuatione in propinquas, ex hísque in alias venas prorepat transferatúrve, nec antè desinat quàm quicquid in venis vitiosum est, depopulata sit. Duplex autem est putredinis ratio: alia in omnes aut saltem in maximas venas æquabiliter inuadit: alia ex vna quapiam initium ducens, in cæteras sensim continuatione perreptat. Quæ in venas omnes pariter inuadit, licet earum sanguinem, non tamen eius omnes æquè partes occupat. Quum enim non omnino simplex sit sanguis, sed ex multorum humorum permistione compositus & sero multo perfusus, primùm quidem illius portionem putredini magis obnoxiam prehendit, ab hac deinde aliam ipsi permistam atque confusam, quæ minus quàm illa sit vitiosa: hócq; modo sensim obrepens simul cum calore præter naturam augetur & inualescit, nec antè desinit quàm partes omnes sanguinis putredini obnoxias absumpserit. Hoc perinde accidit, atque in ingenti phlegmone, in qua collectus sanguis non statim vniuersus, sed eius pars alia citiùs

Non vnus idémque putriendi modus.

alia tardiùs & putrescit & suppurat, sic sensim augescens putredo in summum vigorem fertur: quemadmodum & dum ignem accendimus, aridiores primum stipulæ, deinde virgulta, postremò ligni materia, suo quæque concremantur ordine. Omnibus quæ putrescere apta fuerant absumptis, putredo calórque febrilis cessat, manet tamen pars sanguinis melior, quæ quoniam minus erat putredini obnoxia, huic inuiolata resistit, eáque licet putridæ permisceretur, illius tamen contagione minimè computruit, sed duntaxat incaluit: restincta proinde sedatáq; putredine in pristinam illa puritatem redit. Atque tum vrinæ puræ ac prorsus laudabiles apparent, quæ crassæ, turbidæ ac sine sedimẽto fuerant. Itaque ea putredine (nisi fortè extremo exitio fuerit) neque sanguis vniuersus neque totus labefactatur. Nam soluta febre, non omnino ex haustæ venæ manent, sed aliquid in his etiamnum inesse deprehenditur ídque vtile & alendo corpori idoneum, quod tamen olim miscebatur putredini. Idipsum continget etiamsi nihil sanguinis recèns genitum, nihílque cibi toto morbo sumptum fuerit, quod in extremè acuto fieri iubet Hippocrates. Hac propemodum ratione putret sanguis in synocho putrida: nec multò secus in causo, in continua tertiana, in aliísve continuis. In his quippe non vniuersus corrumpitur, nec omnes pariter humores ex quibus constituitur: (ita enim permiscerentur omnia continuarum febrium genera) sed is duntaxat qui maximè omnium vitiosus est. Atque vt huius est natura, ita & consentaneum febris continuæ genus accendit: tertianam quidem continuam, si bilis flaua quæ in sanguine est: quotidianam continuam, si pituita: & quartanam continuam, si melancholia putrescat. Altera putredinis est ratio, quæ non in omnes pariter venas, sed ab vna quapiam (à qua fortè initium sumpserit) continuatione in cæteras in earúmque sanguinem & in humores irrumpit. Obtingit hæc quum putrefaciens causa vni sit quàm alteri venæ propinquior aut quum sanguis non in omnibus æquè venis sui similis habetur. Nam in qua magis ad putredinis conditionem accedit, in ea primùm labe tentatur, dein verò (ni periculo prohibeantur) in iis quæ ordine succedunt: nec antè serpere ea putredo febrísque desinet, quàm omnes venas sensim peruagata, quicquid in his putrere aptum erat absor-

Quis sit putredinis finis.

Modus alter putrẽdi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

absorbuerit. Varietas atque mutatio vena secta sæpe animaduertitur: nam interdum primus sanguis emanat syncerus, mox dein corruptus nonnunquam contra & interdum è naribus purissimus, è secta cubiti vena vitiosus; quod & Hippocratis authoritate celebratum est. Hinc dissimilium symptomatum origo, aliis per febres lumbi maximè ingrauescunt aut ardent: aliis præcordia siti æstuq; flagrant: aliis vel animi defectio vel summa spirãdi difficultas molesta: aliis capitis dolor, vigiliç, aut deliria, vt partis natura fueritquã putredo obsidet. Hinc & inordinatæ febres, quum priore relicto humore, corruptela alterum adoritur. Hinc febrium implexus, quum humores obsidentur varij. Hinc & prædictiones fallaces, quum priore humore iam ferè edomito victóque alius alióve loco putrescere incipit, qui post concoctas vrinas crudiores alias de se profert. Putredinis efficiens causa duplex, vna propria & intima, altera externa. putrescunt corporis humores propria intimáq; causa, dum in se vitium obtinent, quod nullo naturę beneficio emendari potest. Ita quidem sensim ac tempore corrumpuntur, ídque sponte sua nullo extrinsecus suscitante. Id vitij genus ferè, ab alimentis corruptis, & quorum vitiosa est substantia contrahi solet: cuiusmodi sunt frumẽta, legumina, oua pisces, carnes, & quæcunque aut vetustate aut negligentia, corruptione quadam labefactantur. Contrahitur & à cibis quidem probis, sed qui facilè corrumpantur aut putrescant: quales sunt lac horarij fructus, & quicunq; alieni vitiosique sunt succi: ex his quippe genitus sanguis tametsi concoctione crebram mutationem subiit, pristina tamen conditionis & eius à quo nascitur nonnihil etiamnum vbique retinet. A cibis intempestiuè aut ordine præpostero sumptis vt quum priore nondum confecto alter ingeritur; aut quum duri concoctúque difficiles leuioribus præmittuntur quorum infirma est substantia. Corrumpuntur postremò ac putrescunt humores interiorum partium, vt ventriculi, iecoris, omniúmq; viscerum affectione mala. Hæc enim in alimenta concoctione imprimitur, quę etiam si purissima sunt, tamen contracta labe inquinantur. Externa porrò causa putredinis duplex obstructio & putridorum occursus. Obstructio à crassis viscosísque humoribus tanta vt perspirationem impediat: tum enim quia nec perflantur,

Efficiẽs Putredinis causa gemina.

Cacochymia contrahitur alimẽtis vel corruptis, vel quæ facilè corrumpantur, vel intempestiuè ingestis, vel viscerum vitio.

nec refrigerantur humores, etiamsi probi sint putrescunt. Eandem vim obtinet & obstructio quæ à vasorum fit plenitudine. At quæ supra vires est plenitudo, idcirco putrescit, quòd neque concoqui neque regi ab imbecillis viribus possit. Putridorum occursus, spiritus primùm deinde humores ipsos corrumpit, vt aeris halitus, vaporisque putridi inspiratio, & vel scabie, vel putrida febre, vel lue venerea inquinato acubare. Non pauci contendunt vnam obstructionem quæ perspirationem prohibeat, omnis putredinis causam esse, nihilque in nobis citra hanc corrumpi posse. neque eum humorem ex quo calor præter naturam vapórq; teter facilè totus exit, quique liberè perflatur, vnquam putredine tentari. At contra euidens perspicuúmque est vitiosos cibos sæpe in ventriculo aliisve partibus computrere & in pestilenti constitutione tum inspiratu tum perspiratu humores corrumpi: licet corpus omnino patens laxúmque sit, & omnia spiracula dehiscant, aeréque frigido perflētur. Multis quippe aliis ex causis potest citra obstructionem innati humidi calorísq; substantia minui, alienúsq; calor introduci, qui efficiens est putredinis causa.

Perspiratio prohibita vnica non est putredinis causa.

De febre continua quæ conclusa nuncupatur, déque eius differentijs. CAP. VII.

CONTINVAE febris subiecta materia in vasis est maioribus, quæ illic putrescens aut ipsam de se putredinem, aut putrem vaporem in cor assiduò continentérque fundit, è quo assidua fit putrida febris, quæ cōclusa nuncupatur. At quum vel in inguine, vel in semotiore loco coarctata hæret, tum nec putredinem nec eius halitum, sed vnum calorem partium continuatione in cor infert, è quo solùm vel diaria febris fit, vel symptomatica. Ea autem venarum materia sanguis est: in quo (siquidem ex æquabili humorum permistione constet) synochus consistit: si verò ab illius mediocritate deficiens vel biliosus, vel pituitosus, vel melancholicus appelletur, in eo putrida febris excitatur continua. Vt igitur synochus non nisi temperata natura quæ multo sanguine eóque mediocri abundat, & quæ carnoso est habitu, gigni solet: ita & putrida continua iis duntaxat obtingit, qui ab hac mediocritate recedunt, biliosis, pituitosis aut melancholicis. Hic autem eorum meminisse

nisse velim quæ in Physiologia fusiùs, demonstrauimus, in venis nihil prèter sanguinē cum sero contineri, & quidquid foras effusum concrescere potest, sanguinis nomine cōprehendi nullos illic secundum naturam humores esse synceros & superuacaneos, sed eos quatuor, ex quibus sanguis constat, vere succos esse quibus, alimur, neque aliud illic bilem esse, quàm totius sanguinis partem tenuem atque calidam, quam etiam biliosum sanguinem appellamus: neque aliud pituitam quàm sanguinis partem crudiorem: neque aliud melancholiam quàm terrenam portionem & melancholicum sanguinem. In quibus igitur non æquabilis inest succorum permistio, ex putrescente æquabiliter sanguinē febris accenditur continua: & quibus sanguis multum biliosus est, tertiana fit continua: quibus is pituitæ quàm cæterorum humorū magis particeps fuerit, continua fiet quotidiana: & quum nimiopere in melancholiā deuerget, continua quartana. Est autem continuarum omnium genus duplex. Vnum, earum quæ ab initio in finem perseuerant nullo stato excandescentiæ ordine. Huiusmodi sunt synochos putrida, & quæ causus appellatur. Alterum earum quæ nunquam intermittunt, remittunt verò & excandescunt, aliæ quotidie vt quotidianæ continuæ, aliæ alternis diebus vt tertianæ continuæ, aliæ quarto die vt quartanæ continuę. Quæ ordine nullo excandescunt, earum materia in venis est cordi proximis, ac proinde putredo cor assiduo pari vehementia exercet. Cæteræ verò causam in venis habent aliquantum disiunctis, è quibus putredo in cor pari impetu assiduo ferri nequit. Harum autem excandescentia non vt intermittentium vel à rigore, vel ab horrore, vel frigore initium habet, nec sudore soluitur, nec in apyrepiam desinit. Talis est omnium earum continuarum ratio quas cōclusas appellaui. Earū quippe materia in venis coërcita ac putrescens, tametsi quadam ex parte per cutis spiracula sine sensu dissoluitur, non tamen potest ante perfectam solutionem tota depelli. Continuarum frequentissima est tertiana, rara quotidiana, rarior quartana continua vtraque crebrior est continua inordinata. Sanguis enim quisquis admodum pituitosus vel melancholicus, est, quia frigidus ægre admodum putrescit; neque hinc vehemens febris, sed duntaxat lenta aut languida excitari sole, quæ ferè

Continua febris duplex.

Qui dignoscatur putrida ab ephemera. inordinata euadit. Putrida febris ab ephemera his notis statim initio discernitur. Prægreditur inæqualis quędam & neutra corporis constitutio ex ea certè plethora vel cacochymia, quæ sensim cumulatur ceu futura febris materia: hinc spontanea corporis lassitudo, motus grauis atque piger, somnus turbulentus, immoderatæ vigiliæ, hypochondriorum distentio, respiratio difficilis, venarum repletio, capitis temporúmque dolor grauis, ac interdum pulsans. Ex his demum excrementa succrescunt præter naturę consuetudinísque modum: vt sudor insolens sputum mucusve exuperans, nausea aut vomitus: alui deiectio aut vrina copiosior & fœtidior. Talia ferè existunt in neutra corporis constitutione, quæ putridã febrem anteuertit. Quum verò iã febris prehendit putridã hanc esse testatur, quod est neutra corporis constitutione, non ex sola euidente causa processit. *Diagnostica signa putridæ febris.* Vel enim sponte ex corporis præparatione fit, vel à causis euidentibus quę præparatum corpus excitant ac mouent. Calor in ea non mitis ac blandus, sed acer, mordax & qui tangentis sensum acriter feriat, non ipso inuasionis initio, sed vel in augmento, vel in statu, ídque maximè si diutius corpori manus insideat. Pulsus atque respirationis inæqualitas: velox enim est systole, diastole verò tardior, ídque præsertim augescente calore: quum enim ex incensa putredine multa torrida & fuliginosa incrementa spiritus humorésque premant, natura systole festinat depressa arteria illa excludere: neq; tanta necessitate nititur per diastolen refrigeriũ allicere. Est & plurimum pulsationũ inæqualitas: modò enim celer, modò tardus est pulsus, ídque ex inæqualitate varióque motu putredinis: & rursum modò fortis, modò languidus, alias quidem oppressa, alias leuata natura. Est & pulsus velox simúlque paruus initio. in vigore tamen velox atque magnus, ita quidem vrgente refrigerij necessitate. Vrina penitus cruda vel obscurè concocta, ídque maximè initio: crassa enim rubra ac turbida existit, in qua nihil secernitur: interdum etiam ex vehementi obstructione tenuis quidem, sed rubra & turbida: sæpe acris est mordax, sæpe grauem fœtidúmque halitum efflat. Expiratio aut sudor prætercon suetudinem graueolens Si exactis horis viginti quatuor febris ex toto non desinat nisi hecticæ suspicio sit (quod est certè rarissimum) affirmari certò potest

hanc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nanc ex humorum putredine accendi. Cõtinuam porrò ab intermittente his notis discernes. Nullo rigore aut frigore prægresso repente calor hominem adoritur, aut si quando rigor, horror frigúsve (vt sæpe fit) animaduertitur, noxij humoris non parum circum præcordia inhærescit, qui horrore concutit tum totus calore sit insensus. Pulsus inæqualitas maior quam pro caloris vehementia: vltra horas viginti quatuor exporrigitur, neque vt intermitens vel manifesto sudore vel sensim hoc tempore desinit, sed perseuerans eousque durat dum prorsus conquiescat. In ea autem continua quæ causus appellatur, in primis conspicuæ sunt communes putredinis notæ, perpetuus & constans est ardor, ísque ferè æquabilis nec manifestè tertiano motu excandescens: vehemens est præcordiorum æstus: spiratio difficilis ac penè suffocans: iactatio inquietudóque indefessa: vigilia deliriúmq; frequens: sitis inexhausta: lingua nigricans, sicca scabra feréque amara. Quòd si tanta accedat malignitas ac pernicies, vt interiores partes ipsáque viscera vri videantur simúlque extrema frigeant, peculiari ea iam nomine lypirias febris appellatur. Ardentium quidem deterrima, in qua interiores ardoris vehementia instar cucurbitulæ calorem ad se ex toto corpore reuocat. Tertianæ verò continuæ manifestior est remissio, manifestior & exacerbationis motus, nullo frigore aut rigore prehendens, nullóque insequente sudore mitescens: cæteræ quæ in causo notæ, at leuiores apparent. Continua quotidiana aut quartana siquando inciderit, excandescentiæ ordine circuitúq; internoscetur. Vtraque sine frigore aut horrore exacuitur, mitescítq; nullo sudore, prior quidem quotidie, posterior quarto quoque die. Putredinis quidem notę ad sunt, sed admodum obscuræ, neque pulsus ea celeritate, frequentia aut inæqualitate fertur atque in cæteris. Neque vrina peræquè flammea aut rubra est, etiam si fortè crassior sit, neq; tanta premit symptomatum sæuitia. Ad hæc laborantis natura & habitus & victus antecedens, qualis habeatur venarum sanguis ostendunt, & qualis hinc nata sit febris. Ferè autem continua quæ tertiana non est, inordinata deprehenditur bis térve vno die, altero aut semel aut minimè excandescens. Raro quippe obtingit, vt vnicus in sanguine solitarius humor putrescat. Quocirca putridarum febrium admodum

Continuæ signa diagnostica.

Ardentis signa demistratiua.

varia signa & symptomata se proferunt. Cæterùm cuius generis inordinata febris magis particeps sit, ex iis signis quæ vnicuique propria sunt colligi potest. Atque hæc de continuis febribus primariis seu conclusis

De febre symptomatica Cap. VIII.

SYMPTOMATICA febris omnis in continuarum est genere, neque vlla vnquam visa est intermittens. Huius proxima materia continénsque causa non in venis est maioribus, sed in parte aliquapiam, è qua aut putredinis quidam aut teter putridúsque vapor in cor obrepit. Eius quidem genera multa. Vnum inflammationes sequitur, quod & ipsum & multiplex. Quum enim aut externa aut distans est inflammatio, non nisi ephemera febris accéditur, quod solus calor partium cõtinuatione in cor euadat. At si partium interiorum maximéque principum & cordi vicinarum vel phlegmone vel erysipelas est, sanguis bilisve putrescens aut illinc in cor subit aut tetrum putrémque de se vaporé in ipsum emittit, è quo per arterias fuso putrida fit febris. Sic à phrenitide, ab angina, peripneumonia phthisi, pleuritide, hepatitide, splenitide, & à nephritide febris fit phlegmonodes: ab erysipelate typhodes, eo quæque grauior, quo pars affecta nobilior cordíque vicinior fuerit. Nonnunquam inflammatio quæ febris huius est origo, per initia quasi inuoluta latet, at febris eius symptomatica admodum conspicua est: quæ hoc modo à continua primaria dicernitur. Vtraque acuta est putredinis notas exhibet, sed symptomatica nullis statis periodis exacuitur, vrinę nullum putredinis indicium habent, nisi ex affecta sede putredo forsan obrepat in venas: si non statim initio, mox tamen inflammatæ sedis indicia se proferent. Rarò vel septimo vel quartodecimo die aliísve decretoriis iudicio soluitur. In primaria febre continua hisce contraria apparent omnia.

Quî symptomatica à primaria dignoscatur

Alterum febris symptomaticæ genus multò obscurius est, eam febrem continens quam lentam appellaui. Oritur non è visceris partísve cuiusquam inflammatione, sed è latente obstructione & putredine, quæ visceri contumaciter adhærescit impactáque est, adeò vt & ipsa visceris substantia plerumq; labefactetur. Putredinis portio nonnunquam in venas effusa sanguini permiscetur. Hæc notas præ se fert symp-

Lenta symptomatica.

ſymptomaticæ eius quæ aut phlegmonodes aut typhodes appellatur. Diſtinguitur autem quod omnium eſt putridarum mitiſſima: æger nullo graui ſymptomate premitur: ſæpe nec ſe ægrotare putat. Putredinis tamen notæ interdum elucent in vrinis: pulſus frequens, celer & inæqualis, non tamen magnus aut vehemens: vires imbecillæ & languidæ collabuntur, vt ne progredi quidem æger poſſit. Corporis moles, etiamſi alimentum ſumitur, ſenſim liqueſcit. Diuturna etiam hæc febris eſt quæ reliquarum continuarum terminos prætergreditur, nec vigeſimo, nec interdum quadrageſimo ſoluta. Huius quum ſuſpicio eſt, fomes quærendus omnéſque corporis partes animo ſenſúque luſtrandæ ſunt, dum ſignis conſpicuum ſit, in qua is parte conſiſtat. Sæpe in ventriculo aut in iecore, interdum in liene aut meſenterio, nonnumquam in pulmonibus cuiuſuis humoris ſeminala putredo cumulata hanc excitat. Sedulò igitur obſeruanda ſunt hypochondria & hypogaſtrium, num in his tumoris cuiuſdam ſenſus inſit. Sæpe etiam vel in cachexia, vel in fœdis virginum coloribus, seroſæ pituitæ in corpus effuſæ leuis putredo illam protulit. Et hæc quidem lenta ſimplex appelletur. Altera eſt lenta periculoſior, quæ non ſolùm ex impacti humoris, verumetiam ex viſceris cui inſidet corruptione putredinéque emergit. Iecoris pulmonis, cerebri ac lienis, interdum etiam renis diſtantiorúmque partium corruptela, ſimpléxque putredo, tametſi nullo putri humore comitatur, quoniam tamen expiratione graui cor aſſiduò laceſſit, continuam febrem non aliter quàm putridus humor ſuſcitat: eámque ſymptomaticam ac omnino lentam: hanc plerique rerum affinitate ducti, hecticam dixerunt. Iiſdem notis ſe prodit atque nunc expoſita. Internoſcitur autem, quòd ſenſim editur multóque tempore procedit: aliis ferè morbis ſuccedit: nihil vel minimum vacuatione miteſcit, nullis cedit remediis, ſed iis ſæpe exaſperatur: vires plurimum offendit ac debilitat leuíque occaſione ſyncopen accerſit, ſenſim ac plerumque ſine ſenſu hominem extenuat & marcore conficit. Hoc genus eſt febris quæ phthiſin comitatur: hectica quippe nō eſt, ſed putrida ex putreſcente pulmonū ſubſtantia: nec enim neceſſe eſt putridā omnem in humore conſtitui. Hic omnis mihi concludenda videtur continuarum fe-

Signa febris lentæ ſimplicis.

Quî febris lentæ ſedes perquirenda.

Altera lenta ſymptomatica longè grauior.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

brium tractatio. De intermittentibus deinceps tradendum.

Intermittentium febrium continentem proximámque causam non esse in habitu corporis.

CAP. IX.

VETVS iam opinio increbuit, humorem qui continens & proxima & intermittentis febris materia, in solo corporis habitu & extra venas conputrescere: Hunc accessionis initio è venis maioribus in quibus conditus erat, sanguini permistus in minores, ex hísque in corporis habitum propelli. Hoc impetu summas corporis partes quarum exquisitior est sensus, ferientis humoris occursu vel inhorrescere vel rigere. Eum mox sensim incalescere, inflammari ac putrescere: tum demum extenuatum caloris vi vniuersum dissipari in sudores: accessionem finiri, dum noua similiter recurrat. Hæc opinio dum quadam verisimilitudine frigoris rigorisque causam reddere contendit, veram intermittentis febris originem obscurat. Hoc in primis absurdum illa statuere videtur omnes ferè humores qui morborum causæ fiunt in venis contineri, illic primam omnium esse originem, quasi neque in visceribus, neq; in mesenterio, neque in eo quod pancreas appellamus, eorum quicquam congeri possit aut computrescere. Quod deinde illa existimat primo accessionis insultu noxiam materiam prorsus è venis in corporis habitum depelli, acerbum quidem auditu est. Quo pacto enim tam repente possit noxius humor sanguini permistus, præsertim vero crassa lentáque pituita, aut bilis atra, è puriore sanguine prorsus secerni, & quasi momento in extimas corporis partes, in manuum pedúmque digitos, & in nasum (quæ fere prima frigescunt) protinus extrudi? Admirabilis sanè nec vsquam comperta tam expedita permistarum rerum secretio atq; depulsio. Adhæc quum in continuis febribus peccās materia in vasis maioribus tota consistat, cur non eius quoque portio in corporis molem effunditur, quæ sæpe rigorem efficiat. Quoniam (inquient) exilium venarum obstructio in his quam in intermittentibus maior est, atque tanta vt omnem humorē intus cohibeat. Sed hoc diuerticulum est. Nam plurimæ continuæ aut ab horrore aut a rigore primùm inuadunt: quòd si ipso statim earū initio bilis in corporis summa effunde-

Imò verò ex habitu intrò tum calor vniuersus tum humores in corporis profundum visceráque ipsa [illegible] solent. Comment. ad aph. 1. lib. 2.

batur

batur, cur non deinceps quoties inardescit, aut motu nouo excandescit, eôdem similiter insilit? Licet igitur rigor causo superueniens eúmque solués excitetur a bile e venis in corporis molem effusa, non sic tamen qui vel continuæ vel intermittentis initio fatigat. Hoc autem rerum euétus luculenter commonstrat. In horrore atque in rigore febrium intermittentium vrinæ meiuntur albæ tenues & crudæ. Quòd aperto indicio est bilem tum flauam tum atram intro potius quàm foras compelli. Tum temporis molesta etiam est suffocatio, tussis plerũque sicca, oscitatio, anxietas, præcordiorum distentio, ac sæpe dolor vehemens: ab his nausea, & sub rigoris finem biliosa vomitio. Accessionis verò progressu multóq; magis declinatione omnia mitescunt, & vrinæ euadũt crassæ, citrinæ aut rubre: quæ argumento sunt tum temporis bilem vt in vrinas, ita & in corporis summa contendere. Hisce verò contraria omnia obtingerent, si accessionis initio bilis in summa corporis irrueret. Sed & quòd interdum toto febris intermittẽtis decursu vrinam substantia, calore hypostasíque laudabilem animaduertimus, nónne planũ facit eiusce febris nullam putredinem in venis haberi? Iam verò in febrium differentias descendamus. Quum leuior est exquisita tertiana, in qua non rigor, sed extremarum partium frigus (vt plerũque fit) solùm percipitur quo modo bilis flaua in corporis molem effusa frigoris causa ponetur? nunquid calida acrisque ea quum sit, corporis habitum refrigeret? Aut quum pars corporis quæ vel natura vel morbo imbecilla est omnium prima ac sola inuadẽte febre inhorrescit, túmne ea sola bilis acrimonia tẽtatur? Sed & in aliis quid etiam contingat æstimandum. Quartana continua omnium est febrium rarissima, quandoquidem (vt etiam Auicennas animaduertit) melancholia admodum rarò peccet in vasis maioribus, rariúsque multò putrescat: quartana autem intermittens admodum frequens ac sæpe popularis. Iam si admodum rarò melãcholia vitiosa est in venis, quomodo ex his potest tam copiosa suffici, aut tam crebrò in corporis habitum pelli, quæ tot gignendis intermittentibus quartanis sit satis? At nũc obsecro opinio hæc rationem reddat compositarum febrium, & cui in tertiana duplici, bilis (quæ eius vna ipsis censetur antecedens materia in venis maioribus) portio quædam quotidie in omnem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

corporis habitum propellitur. Si copia id efficit, tertiana omnis vehemens, vt quæ ab exuperãte bile fit, in tertianã duplicem, omnisque quartana ferocior in duplicem triplicémve quartanã facesset. His quasi laqueis ita sese irretiũt opinionis huius interpretes, vt se nunquã extricare possint. Ad extremum curandi lex & ratio spectetur. Si antecedens febris intermittentis materia tota in venis est maioribus, vna venæ sectio quæ hanc promptè demit, illius curatio sit. Atqui neq; hæc febrem tollit, neq; qui in solos venarum humores mẽtẽ cogitationémque refert, illius vnquam curationem rectam consequetur. Ea quidem causæ ignoratio ita veritatem quasi tenebris offudit, vt nondum sit vllius intermittentis febris vera curatio percepta, solutióq; sponte sæpius quàm arte succedat. Hæc quidem pauca (nam alia commentabuntur alij) non potui non in eam opinionem contorquere, quæ tã fraudulẽta perniciosáque fuit humanæ saluti. Piget sanè atq; etiã pudet de sententia tot annorum authorúmq; numero & vetustate confirmata decedere. Sed quid eorum multitudo terrere debet qui spreta inuestigatione veri vnius imitatione eadem omnes via in salebras inciderunt? Leuibus in rebus falsis interdum assentiri aut conniuere nihil fraudi est: at verò in seriis & grauibus quæ tanti sunt ad hominũ salutem momenti in primis dolosum, omninóque veritas in lucem fidenter proferenda. Quod expono, & ratione & quotidiano rerum vsu veritati consentaneum deprehendetur.

Quæ sit intermittentium febrium materia, & quæ illi sedes in corpore. CAP. X.

QVAE protuli, vt intermittentis febris materiam non è venis in corporis habitum propelli, ita & hanc penitus immergi, & circum præcordia adhærescere demonstrãt: cámque non esse venarum succũ alendo corpori destinatum, sed humorem superuacaneũ qui è iecoris sãguine prolectus in propria conditur receptacula, antequam is iecur transcẽdat. Itaque intermittens tum materia, tum materiæ situ ac foco à continua secernitur. Tertianæ materia bilis est flaua, affinis ei quæ in fellis cisti conditur. Quartanæ bilis atra in lienem refusa. Quotidianæ (si qua vera est) pituita mucosa & superuacanea, quæ in vẽtriculo intestinisque plurima colligitur. Omnium propria sedes & origo in prima est corporis re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ris regione circum præcordia, circum ventriculum, diaphragma, iecoris caua, lienem, pancreas, omentum aut mesenterium. Hæ siquidem partes sunt quasi publica corporis sentina, in quam omnis confluit cumulatúrque humorum colluuies Ex hisce autem sedibus febrium horrores rigorésque suscitari, primùm quidem docendum. Frigus, horror atque rigor intentione & remissione distant. Frigore summa corporis inalgescunt, horrore id vniuersum leuiter concutitur: etenim hic ceu diminutus rigor est, rigore vsque eò contremiscit concutitúrque vix vt cohiberi possit. Omnium eadem similisque causa, caloris nempe frigoris, rei pungentis aut quouis pacto molestæ vehemens incursio in corporis sentientes partes confertim facta. Distantque solùm inter se aut vbertate causæ, aut vehemētia seu acrimonia, aut motionis impetu. Vt enim aëris aut aquæ frigidioris occursu corpus frigescit, ita & interdum horret atq; etiam riget. Præcordia autem & partes omnes quæ circum hæc sunt quia membranis sepiuntur, neruósque sentientes suscipiunt è sexta cerebri coniugatione, eximio tangendi sensu sunt praditæ. Magna etiam societate tum principibus tum externis corporis partibus connexæ sunt, iisq; adeò consentiunt, vt affectæ mox principes partes vniuersúmq; corpus in consensum trahant. Sic enim vinum meracius liberaliúsque sūptum, tametsi è ventriculo nondum elapsum, mox tamen exulceratę vesicę, aut vulnerati cruris, aut arthritidis dolorē exasperat. Sic & frigidæ potus liberalior corpus vniuersum frigore horroréve concutit. Bilem vomiturus rigescit, multóque magis qui alienum vitiosúmq; cibum, velut fungos, sumpsit. Rigescit & cui calidum mordáxq; medicamētū vētriculū præcordiaq; ferit, non minus quàm si nudā cutem aut vlcus acrius cōpungat. Horrescit demū & cui pus interiore abscessu collectū irrumpit in membranas. Ac certè bilis putrescens in febre acrē malignámq; qualitatē adipiscitur: eáq; accessionis initio quasi turgēs impetu fertur, affatimque irruit in præcordiorum mēbranas, iis sanè argumentis quæ de tussi sicca, de oscitatione, de suffocatione, de anxietate, de præcordiorum distentione ac dolore de nausea, de vomitu & de albis tenuibúsq; vrinis protuli Quanto magis igitur quā superiores causæ ea tum potest horrorē rigorémve concitare. Citrina porro illa & prassina cæruleáve bilis quæ syncera

Διάψυξις φρίκη καὶ ῥῖγος.

sæpe vomitione prorumpit, propria intermittẽtis febris materia hinc esse dignoscitur, quod dũ tota liberaliter redditur febrem omnem penitus extirpat atque soluit. Ea sanè nunquam tam syncera possit è venis amandari citra exitium, sed duntaxat è præcordiis, quæ illius sedes sunt. Hoc quoque vel inde cõstat, quod si accessionis initio humidi fotus aptè calentes præcordiis imponãtur, maximè verò lieni in quartana iecori in tertiana, aut alij cuicunque sedi fomes inesse deprehendetur, horrorem rigorémve leniant, quia nimirum ipsum mali fontem demulceant. Iam verò sudores non è solo corporis habitu, sed & interdum è pręcordiis moueri, hinc sciri potest, quòd qui vel exercitatione vel Solis ardore exæstuat, si frigidam liberalius bibat, mox totus sudore diffluit non mehercule aqua in corpus disiecta atq; fusa (diu enim postea sentitur huc & illuc fluctuare in ventre) sed eius halitu ab æstuantibus præcordiis in omne corpus effuso, qui demum in sudorem concrescit. Sed & illud præterea obseruari velim, eum cui iecur aut lien ætate morbóve inaruit, vel magna obstructione vel scirrhos obduruit in hydrope, in ictero aut in cachexia, nulla vi eum posse ne per febres quidem in sudores induci, etiãsi reliquũ corpus humore multo perfundatur: eum verò cui iecur atq; lien calore humoréque naturali abundent quauis ex causa sudore diffluere. Hinc igitur conspicuum esse potest primã sudorum scaturiginem è præcordiis esse. Discussa igitur illa velut caligine, vt veritas clariùs aliquando dilucescat, rem hãc omnem sic in summam concludemus. Calidus ac putris humor extra venas quauis in sede conditus, quandiu conquiescit, corpus raro exagitat: at verò dum quasi efferatus illinc præter naturam impetu dimouetur, id variè concutit affligitque. Si paucus est vt in leuioribus tertianis, aut eius parua acrimonia, vt pituitæ putrescentis, motúsve lentus ac languidus, solum frigus inuehit, calore quidem ac spiritu ab externis partibus intrò quasi in opem & subsidiũ aduocatis. Sin copiosior est aut acrior, aut eius motus impulsúsque concitatior, horror inuadit. Quum verò plurimus, isque vehementer acer & mordax, magno impetu in præcordia excussus: rigor verus inducitur. Hæc præterea rigoris febrísque materia circum præcordia hærens ex se tanquam è fomite tetrum malúmque vaporem in omne corpus effundit,

Sudorum vt perfrigerationis, horroris, rigorísque fontem & originẽ è præcordiis deriuari.

Eadem & febris intermittentis, & rigoris, horrorísque causa, & sedes eadẽ circum præcordia & viscera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

fundit, qui & altera frigoris, horroris rigorísve causa esse potest. Hinc febris intermittentis accessio, ea ferè ratione prehendit, qua censuit Hippocrates ex inguinis abscessu putridam febrem accendi, si non solùm calor, sed & fumus vapórque putridus minimè coërcitus partium continuatione ad cor peruenerit. Itaque concitato & quasi turgente putrido humore, ab eius emissa portione ac vapore membranæ feriuntur horrórque vel rigor inuadit. Tum etiam vapor teter ex eo fomite excitatus in cor primùm per cæcos ductus effertur, atque illinc quoquouersum per arterias effusus, omne corpus implet. Atque hic initio cor offundens pulsum contrahit & obscurat, cerebrúmque implens degrauat consopitque, omnes denique artus velut obtũdit. Postea verò in corpus quasi aura quædam disiectus, sensim incalescit & inflammatur, ac tum febris ardorē eiúsque symptomata mouet. Tandem supra modum extenuatus, tum impetu proprio tum impellente natura dissoluitur, interdum manifestè sudores, interdum obscurè sensimque per cutem. Atque hæc quidem pura simplexqúe intermittentis species existit: in qua vrinæ plerumque toto morbi decursu, colore, substantia sedimentóque laudabiles apparent, quia nimirum nihil bilis peccantis è præcordiis irrumpit in venas: plerumque verò tales cernuntur primis accessionibus intermittentium. Nonnunquam verò inuasionis impetu humoris vehementiùs impulsi vna portio insilit in ventriculum, quæ biliosam vomitionem mouet, eámque ferè sub rigoris horrorísve finem: altera portio tenuior eo ipso impetu ex eodem foco per iecur venásque maiores in omne corpus irrumpit: túmque grauior est accessio, sub cuius finem vrinę crassæ redduntur atque flauæ, iis longè dissimiles quæ paulò ante accessionem fuerit. Atque multò quidem grauior euadit accessio, quum ex eo ipso foco portio maior penetrat in venas, sed & nonnunquam accessione soluta febrilis quædam manet inæqualitas, nec pura sequitur intermissio: quod in primis conspicuum est in hemitritæo de qua mox dicam. Intermittentium porrò febrium focum atque fomitem de quo disputo, præter rationes quas antè protuli, velim & exemplo confirmare. Vir quidam ingenuus, ætate florente epulans liberaliter, quotidianæ vomitioni biliosæ iamdudum fuerat obno- *Accommodatissimum rei probandæ exemplum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

xius. Hac repente ſuppreſſa, ventriculi vehemens dolor prehendit cum nauſea & tuſſi inani. Hinc mox cœpit corpus citra febrem vllam vehementi rigore, tanquam inuadente exquiſita tertiana, ex interuallis quotidie ſupra vicies concuti. Exactis diebus circiter quindecim putreſcente iam bile, tertiana febre corripitur: qua multis pòſt diebus ſoluta, reſolutio inſequitur omnium partiū quæ ſunt ſub capite, nec multò pòſt interitus. Corpore diſſecto tam multorum affectuum cauſam deprehendimus, bilem ſynceram eámque praſſinam circum iecoris caua libræ pondo membranis coercitam, & cuius iam portio in ſpinæ neruos obrepſerat. Non paucos dein non admodum diſſimiliter affici notauimus: quorum exemplo intelligi poteſt, rigorem modò ſine febre modò cum febre interdum ex præcordiis ſuſcitari: intermittentis quoque febris fomitem in iiſdem locis contineri. Id ex his quoque conficitur, quæ ſæpe fieri obſeruamus, tertianam diuturnam atque quartanam in atrocem cruciatum colico immaniorem deſinere, qui nonnunquam & in artuum dolores & in paralyſin faceſſit. Hic dolor ſine febre eſt, ferè tamen conſueto acceſſionis tempore exacuitur & excandeſcit priſtinúmque circuitum retinet. Vix niſi bilis vacuatione miteſcit, quam conſtat vt doloris ita & febris cauſam fuiſſe: depellitur enim è præcordiis & viſceribus in peritonæi inteſtinorúmve membranas eo argumento quòd & febris & ſitis & inappetentia miteſcunt ſuborto dolore. Itaque vt doloris circa peritonæum & inteſtina, ita & intermittentis febris ſedes eſt circa viſcera & præcordia.

Quæ circuituum cauſa ſit, & quid eorum ordinem formámque mutet.

CAP. XI.

QVID humorum motus efficiat, & cur putreſcens pituita quotidiè, bilis tertio, melancholia quarto quoque die impetum faciat, diſputatio eſt plena diſſenſionis & omnino controuerſa. Multi quidem demonſtratione confecerunt, morbos omnes qui ex defluxione fiunt, intermiſſionem habere, ac dein recurrere, quoties adeò aucta & collecta ſunt excrementa, vt partem ad excretionem ſtimulent, tum ſiquidem validior in imbecillam ea quaſi onus excutiens deponit. Hinc quidam interpretātur pituitæ ſatis quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

idie bilis flauę non nisi tertio, & melancholiæ nō nisi quarto die satis cumulari posse, vt naturam proritet circuitúmque moueat. Cæterùm hi nusquam periodi causam attigerunt, nec cur pituita etiamsi pauca putrescat, quotidie tamen moueatur impetúmque habet, nec cur bilis flaua vno loco si copiosior sit, non frequentiùs quàm tertio die, nec melancholia frequentiùs quàm quarto efferatur. Quid quæso vetat concurrentibus causis omnibus illis efficientibus, tam multā flauam bilem atrámve quotidie cumulari, vt naturam quotidie stimulet circuitúmque moueat? Nō igitur sola excrementi copia, sed alia quędam vis maior necessariò vnumquēque humorem ordine certáq; regula ciet ac impellit. Hæc autem propria est contractæ putredinis qualitatisve natura atque conditio, quæ omnem corporis statum naturalem immutat. Vt epilepsiæ insultus aut hydrophobiæ impetus, non humoris genus, sed qualitatis natura in humore sita excitat: & menstruam mulierem purgationem statis periodis mouet non sanguinis exuperantia (nam siue paucus siue multus est in muliere, mensibus tamen singulis, nisi quid naturæ ordinem interpellet, erumpit) sed vis ortæ qualitatis: ita & vis quædam seu qualitatis in humore genita efficit, vt putrescēs pituita quotidie bilis flaua tertio, atra quarto die impetum faciat. Humor autem superuacaneus plenior cumulatus, quia vix naturæ beneficio & calore regi potest, corrumpitur & quodam modo putrescit: ac tum qualitatum eam adipiscitur, quæ hunc illúmve motum impetúmque habet. Atque vt sua est cuiusque humoris species, ita & sua cuiusq; putredo vel qualitas, suus cuiusque motus. Aliam igitur qualitatem aliúmque motūm pituita, alium bilis flaua, alium melancholia putredine contrahit. Hac autem ratione accessio ordine recurrit. Quum febris inuasura est, humor in suo quasi foco coërcitus concitatur, & quasi turgescens excandescit, ipsóque impetu & multum de se tetrum vaporem quoquouersum in corpus omne diffundit, & interdum exiguam sui portionem eructat excutitque in præcordia, in vētriculum, nonnumquam & per iecur in maiores venas: eaque manet accessio dum sedetur impetus: & dum quicquid è foco excussum est, calore crematum dissipetur aut in sudores abeat. Hinc succedit intermissio eousque cessans dum alio humoris motu & nouo quasi furore alia recurrat acces-

Hanc contractæ putredinis qualitatisve proprietatem, quæ stato tempore paroxysmos ciet, Græci apto nomine ἰδιοσυγκρασίαν appellant.

ſio. Recurret autem ſtatis vt dixi periodis, niſi quiddam ordinem interpellet. Multa febres ordinem tenere prohibent, efficiúntque paroxyſmi vel anticipent vel cunctentur. Anticipant præter conſuetudinem vel quum ſubiecta illorum materia augeſcit, vt ex impuro vitioſóque cibo & excrementorum ſuppreſſione: vel quum nimiopere extenuatur, vt ſinapis & aromatum aliorúmve calidorum tenuantiúmque vſu: vel quum motu exagitatur, vt exercitatione, balneis, æſtu, animi excandeſcentia. Cunctantur verò dum contrariis ex cauſis materia vel minuitur vel craſſeſcit, vel pigrior ignariórque redditur. Quoties verò tanta circuituum mutatio apparebit, vt nullo ordine procedant, humor aut in alterius naturam commigrat, aut alterius generis permiſtione confunditur. Acceſſiones porrò longæ euadunt, quum humor effuſus eiúſque vapor multus craſſus & viſcoſus eſt. hic enim non niſi multo tempore inflammari abſumíve poteſt: & quum meatuum eſt adſtrictio aut virium imbecillitas, hæ ſiquidem diſſolutionem prohibent. Breuitatis verò cauſæ ſunt, humor paucus ac tenuis, viarum amplitudo, viriúmque robur.

De quotidiana febre. CAP. XII.

FEBRIS vnaquæque intermittens à circuitus motúſque ordine nomen habet. Hinc quotidiana, quòd quotidie typo ſimili redeat, amphemerina dicitur. Omnium quidem febrium rariſſima, & quæ vix ex ſexcentis vna obtingit: ſed quum laborans quotidie febre conflictatur id ferè à duplici tertiana fit. Vt autem paria ſtatuerentur febrium atque humorum genera, hanc in pituita collocarunt: quæ tamen rariſſimè putreſcit, víxque eam putredine qualitatem conſequitur, quæ febris eſſentiam compleat. Quum aut ſuper-

Cauſæ. uacua pituita (cuiuſcunque ea generis ſit) vel in inteſtinis, vel in meſenterio, vel circum ventriculum viſcerúmque caua coërcita putreſcit, febrilémque qualitatem nanciſcitur, quotidie mota conditionis ſuæ vaporem effundit, continen-

Qui quotidiana oportuni. tem acceſſionis cauſam. Accidit hæc quibus pituitæ copia ineſt, natura vel ætate humidis, obeſis mulieribus, eunuchis, ſenibus & iis qui vel otio vel ſomno longiore, vel crebris balneis, vel frigidioribus humidioribúſq; cibis, vel aſſidua crapula, vel edacitate vt pueri, vel ebrietate cruditatis

ac pi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

c pituitæ copiam congesserunt: maximè verò hyeme, frigidis regionibus & pluuioso cœlo. His ferè facies subliuida & subtumida est, os ventriculi imbecillum, deiecta appetentia, acidúsque ructus, frequens. Accessio autem non repente, sed sensim inuadit, corporis extrema duntaxat refrigerans, raro admodum rigore concutiens corporis adest grauitas, & inexpugnabilis dormiendi necessitas: plerumque in hoc initio animus vel defectione vel syncope languescit. Calor dein pedetentim & ægrè augescit, magna certè inæqualitate, qua modò calor, modò frigus percipitur. Accensus dein calor nō acer, sed hebes & halituosus tangenti primùm occurrit, quasi ex succēsis viridibus lignis vapor sublatus, postea verò aliquantum mordax & acer. Quum in omne corpus iam effusus est, nullum vehemens incendium corpus nudare cogit, nec ardoris compunctio id variè iactare, nec spirandi difficultas multum frigidúmque aërem ducere, nec sitis vehemens aquam frigidam exposcere. Inclinans accessio primis diebus nullum, postea verò paucum sudorem effundit, qui pro vaporis specie pinguis viscosúsq; est. Tota accessio horarum est octodecim, intermissio sex, quæ raro integra puráque existit. Pulsus paruus, languidus, summissus ac rarus, præsertim accessionis initio & incremēto, quòd natiuus calor frigidi, crassi viscosique humoris agitatione vehementer prematur: postea verò creber euadit, sed minùs quàm in tertiana atq; quartana, æquè tamen velox atque in quartana: huius inæqualitas omni accessionis tempore quàm in cæteris intermittentibus maior. Vrina primis diebus tenuis & alba cernitur ex crudæ materiæ copia quæ & vehementer obstruit & natiuum calorem obtegit: postea verò quum materia coquitur eiúsque nonnihil cū vrina præterfluit, rubra, crassa, turbidáque redditur Alui deiectio liquida, cruda, pituitosa. His igitur prima sæpe accessione quotidiana febris dignoscitur, quū præsertim quotidianæ populariter vigent. In hoc pituitosarum febrium genus referri solet Epiala febris: per hanc quauis corporis particula eodem tempore calor frigúsq; percipitur, & vna quæque corporis pars rigore febréque iactatur. Huius causa putatur acida vitreáq; pituita leuiter putrescens, & cuius portio incensa iam est, altera verò nec dum putredinem experitur. Eos autem qui in dignotionem febrium diligen-

Symptomata lenia.

Signa alia

Epiala febris.

Inuasionis febriū magna varietas imprimis, obseruanda.

tius incumbunt, hoc in primis loco moneri velim, & continuas (quæ biduum triduúmve quandoque occupant) & intermittentes omnis generis variè admodum inuadere. Sæpe quidem in horrore atque rigore tum interiora tum externa summè frigent. At nonnunquam interiora frigore perhorrescunt aut rigent: quum tamen partibus externis non frigus sed calor vnus ęquabilísque deprehenditur. Nonnunquam partes summæ externæq; frigent, interiores verò vruntur ac sitiunt, potúmque in horrore continenter expostulant. Tantæ autem varietatis causa non ad vitream acidámve pituitam reuocanda est, sed eò sanè quòd impulsa febris materia dum præcordia feriens horrorem parit, partium externarum calorem aliàs reuocat intrò, aliàs non reuocat: aliàs quoque horroris materia acris salsave non paruam sitim infert.

Tertianæ febris causæ signa. CAP. XIII.

τριταῖος γνήσιός τε καὶ ἀκριβὴς, legitima & exacta tertiana.

TERTIANA febris exquisita ex putrescente flaua bile superuacanea incenditur, idque vel in propria cysti, vel circum præcordia cauáque viscerum: è quibus tamen & eius nonnihil interdum in venas irrumpens sanguini permiscetur. Hoc autem loco quiddam admonuisse lectorem iuuabit permagni ad artem totam momenti. Bilis superuacanea siue è proprio folliculo, siue è iecore redundans, quũ impetu facto irrumpit in venas, vt in ictero, in tertiana febre, nonnunquam & in continua, & aliis plerisque morbis nô sanguini, sed sero verè permiscetur, nec sanguinis portio quædam fit, quemadmodum neque serum. Cuius rei hoc tibi argumẽtum esto, quòd in iis affectibus si vena secetur, sanguis ille ex quatuor humorum permistione constans, purus atque syncerus (nisi aliunde vitium contraxerit) apparet, nec citrino bilis colore infectus. Sicque bilis ea superuacua nusquã videtur cum sanguine concrescere, tota quippe trãsfertur in serum eíque tanquam vehiculo insidet, nisi fortè minimum eius in spumum versum per summa sanguinis innatet: ac proinde eius permistione in his febribus vrinæ visuntur supra modum crassę atque citrinæ. Eos maximè prehendit qui natura calidi siccíque sunt, habitu gracili, ætate florida, qui laboribus, vigiliis, mœroribus, curis, ardoribus, victui parco, calido siccóque assueti sunt, qui ie-

Ad tertianam qui procliuiores

cur

-ur impensè calidum obtinent. Hi quippe bilis flauæ pro-
-ientum faciunt, maximè quidem æstate, calidis, siccísq; re-
-gionibus & æstuoso cœlo. Si quid istorum deest, exquisita
-ertiana esse non potest. Repentè quidem hæc prehendit in
-gni rigore, quo plerumque corpus omne concutitur, sub-
-uius finem excussa bilis sæpe vomitione redditur. Hinc ca-
-or breui accenditur, & in omne corpus effunditur mox ad
-igorem festinans, acer, pungens & iniectam manum acri-
-er feriens sed statim mitescens. Laborans ita exuritur, vt & corpus nudet & variè iactet, & spirandi difficultate oppres- *Symptomata.*
-us magnum multúmque spiritum ducat, sitíq; enectus fri-
-idam expetat, vigiliis, capitis dolore, & ira, furoréque per-
-itus. Longissima accessio horarum & duodecim interdum
-eptem vel quatuor, multo quidem sudore eóque calido &
-aporoso inclinans, quam pura sequitur intermissio. Pulsus
-ccessionis initio contractus, paruus, postea verò quàm in
-eteris celerior atque crebriòr, quòd refrigerij maior insit
-ecessitas: vehemens & validus, sed aliquantum durus ob
-rteriæ siccitatem, minimum inæqualis ob tenuitatē ma-
-eriæ cuius est facilis inflammatio, ob id etiam quòd nō mi-
-or sit refrigerij ex diastole quàm expellendorum putrido-
-um ex systole necessitas. Vrina flaua aut flammea, substan-
-tię mediocris & odore grauis. Atq; hæc pura quidem & ex-
-uisita tertiana est, quam censuit Hippocrates septem cir-
-uitibus, quod longissimum est iudicari. Tertiana notha a-
-as ex vitellina bile in ventriculo putrescente ac inhęrente
-rmiùs. alias ex permistione bilis atque pituitæ gigni solet.
-tque hęc non omnes bilis, sed quasdam etiam pituitæ cau
-s habet euidentes. Accessiones nullo anticipationis cun-
-tationísve certo ordine recurrunt, neque si statæ sunt,
-xquisita propterea debet illa censeri, non enim ex circuitu
-olo febris essentia spectatur: rigor minùs quidē vehemens,
-ed diuturnior, calor minùs pungens minúsq; vehemēs qui
-on æquabilis in omne corpus inuadit, nō absimilis igni ex
-ustis virentibus siccísq; lignis succēso. Ardoris symptoma-
-a omnia mitiora, quòd bilis furorē pituita restinguat: hinc
-tiam pauco nec admodum calido sudore inclinat. Accessio
-ltra horas duodecim multùm exporrigitur, quantóq; lon-
-ior fuerit, tantò impurior: nunquam septem, rarò quatuor-
-ecim circuitibus iudicatur: sæpe verò longiùs excurrit.

τριταῖος νόθος καὶ μὴ εἰλικρινής, tertiana impura nec legitima.

Quartanæ intermittentis causæ signa. CAP. XIIII.

QVARTANAE febris continens causa censetur melancholia putris. Hęc enim quum propriis ex causis multa cumulatur, nec caloris natiui beneficio regi potest, quasi destituta putrescens hanc febrem accendit. Est autem melancholia duplex, vna naturalis, quæ sanguinis quasi fex & limus est: altera adusta, quæ vniuscuiusque humoris torrefacti velut cinis est: hæcque alias ex bile flaua, alias ex melancholia exusta fit: interdum sed rariùs ex pituita aut sanguine perusto. Hinc quartanarum alia ex seipsa, non ex alia præcedente febre originem habet, eáque ferè succedit lienis tumori, quum naturalis melancholiæ exuperantia peperit. Alia aliarum febrium vel continuarum vel intermittentium erraticarum soboles est, de qua dixit Hippocrates: Interpollata febris eadémque errabunda in quartanã mutabitur præcipuè si autumnus proximus est. Humor enim quicunq; priorem febrem genuit, nisi integrè vacuetur, exustus crassiórque factus melancholiæ naturam subit, putrescénsque subiecta fit quartanæ materia. Itaque eos inuadit qui melancholicum humorem congesserunt: cuiusmodi sunt lienosi, & qui vel adurentes vel erraticas febres passi sunt non integrè solutas. Neq; tamen in liene solo, sed & in mesenterio & circum hypochondria exuperans melancholia coaceruari solet. Huic gignendæ apti sunt frigidi ac sicci, qui gracili & glabro sunt corpore, ætate constante vel iam inclinante: qui curis & mœroribus confecti sunt, cibis diu addicti crassis, terrenis ac omnino feculentis. His melancholiæ copia succrescit autumno præsertim & regione cœliq; statu inæquali. Qúmque putredinis causæ aderunt febris exquisita quartana accendetur. Accessionis initium a frigore est valido, quod eousq; sensim inualescit dũ vehementem rigorem inuehat, non eum quidem vt in tertiana pungentem ferientémque, sed verè contundentem, quo corpus vniuersum tremore concutitur, dentes strident articuli verò ac ossa quasi pondere obteruntur: hoc abeunte vomitio erumpit amara, quum præsertim viæ patent in ventriculum. Calor accenditur non vt tertianæ vehemens, sed quàm quotidianæ ardentior: neque is toto corpore æquabilis est, sed cum quadam frigoris permistione & permanente quodam artuum & ossium dolore. Sitis, vigiliæ, capitis

In quartanam propensi.

τεταρταῖος ἀκριβής.

Symptomata.

capitis dolor, reliquáq; symptomata sæuiora quidem quàm in quotidiana, mitiora quam in tertiana. Accessio quam in cæteris intermittentibus longior: háncq; sudor finit quàm in quotidiana vberior. Pulsus accessionis initio multò quã naturalis languidior, minor, tardior ac rarior: postea verò validus, magnus, frequens ac celer, & quam in cęteris febribus inæqualior. Vrina primis ferè diebus tenuis, alba aquosáque, postea verò & substantia & colore & contentis sæpe mutabilis, quod eius materia plerumque varia sit, eiúsq; modo minimum, modò plurimum penetret in venas. Vix tota febris, nisi ex errore, vltra annum prorogatur, soluitur sæpe mensibus sex, interdum tribus. Quæcunque ab huius conditione supra infráve multùm recessit, exquisita quartana non est, sed aliorum humorum particeps. Neque exquisita censeri debet, quę in annos duos excurrit, nec quam vidi in annos nouem produci, nec quam infantes ac pueri citra vllum vitæ errorem ipso ortu à matre contraxerunt. In hoc genus plerique referendas putant febres longioris intercapedinis & intermissionis, quales sunt quintana, sextana, aut si quæ rariores periodos habent. Harum quippe materiã statuunt melancholiam admodũ crassam atq; terrenam, qualis ab exusta pituita gignitur. Atque eam quidem paucam in parte quadam distantiore iamdiu coarctatam, vt idcirco tardiùs moueatur accessionémque facit. Has Hippocratis authoritate confirmatas Galenus non recipit, ne vel supra quatuor humores alium statuere, vel aliam illis sedẽ quàm in venis designare cogatur. Simplicium febrium formæ tales ferè existunt: at certè nonnunquam variant. Nam quartana interdum à blando frigore exorta, miti dein calore in quatuor séxve dũtaxat horas excurrit. Tertiana verò hac plerumque cum horrore, tum æstu atrocior atq; prolixior. Quam quidem aggressione prima difficile ex typo facile postea fit ex circuitus ordine dignoscere.

τεταρταῖος νόθος καὶ μὴ εἰλικρινής.

De compositis febribus. CAP. XV.

SIMPLEX & exquisita febris ex vnius simplicísque humoris corruptione proficiscitur, & eius omnes causæ omniáque signa, nempe natura, ætas, victus ratio, regio, anni tempus & status cœli, omnia denique symptomata in vnius eiusdémque humoris dominium conspirant. Compo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

sita autem febris bifariam dicitur, vel quòd ex multis confusis, vel quòd ex implicitis constet. Confusæ sunt quæ ita permiscentur, vt simul incipiant simúlque desinant. Fiunt autem ex diuersis humoribus eodem loco permistis atque confusis pariterq; putrescentibus. Nam seorsum internosci potest, neque vlla simplex ac pura elucet, sed sunt earum signa confusa. Hæ sunt quæ supra febres nothas appellauimus. Quum par est cófusarum modus, vix vllum potest definitum genus signari: quum verò impar, confusa febris eius quæ plus pollet potiórque est genus noménque sortitur. Quę plus bilis putrescentis quàm cęterorum humorum nacta fuerit tertiana appellabitur, sed notha ac illegitima: & quotidiana notha in qua syncera pituita, sed alterius quippiam humoris vna putrescet: quartana notha in qua melancholia aliis etiam humoribus perfundetur. Implicitæ febres sunt, quæ diuersis horis incipiunt diuersísque desinunt. Harum vnaquæque seorsum consistit propriámque essentiam habet, tametsi accessionem partes quædam in tempus idem concurrunt. Fiunt hæ ex diuersis humoribus non eodem loco positis, sed quorum sua sit cuiusque sedes, sua essentia suúsque motus. Harum vnamquamque tanquam seorsum atque solitaria consisteret, minimè arduum fuerit propriis signis internoscere. Continua cum continua duntaxat confunditur, non autem implicatur: & absurdum est quod scribit Auicennas, vnius continuæ putredinem ex vno loco, alterius ex altero effundi. Nam reuera in vtraque humores in venis putrescunt maioribus, in hísque agitati permiscentur. At intermittens tum cum altera intermittente, tum cum continua implicari solet. Quum itaque tres sint omnes simplices intermittentium differentiæ, quotidiana, tertiana, & quartana, harum vnaquæque cum altera vel eiusdem vel diuersi generis implicari potest. Ex similium generum implexu hæ fiunt. Duplex quotidiana, quum in dies accessiones duę typis definitæ contingunt, quod admodum insolens est Duplex tertiana frequens obtingit, cuius accessiones quotidie fiunt, sed nec pares nec iisdem horis: ferè enim quæ diebus imparibus fiunt accessiones, similes inter se sunt, atque iis dissimiles quæ in dies pares incidunt. Duplex tertiana à simplici ferè initium habet, cui dein accedit & altera. & implicatarum vna prior terminari solet, altera manen-

Confusæ febres.

Implicitæ.

Tertiana duplex frequens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

manente. Non minùs frequens eſt duplex atque etiam triplex quartana: illa duobus diebus exercet, vno intermittit: hæc quotidie acceſſiones habet eáſque raró pares. Vtraque ſolet è ſimplici naſci, cui dein altera, poſtea verò & tertia ad illas ſe applicat. Has omnes à quotidiana typus diſtinguit, quòd ſint quotidianæ ſimiles inter ſe acceſſiones, harum verò diſſimiles. Et licet ſimiles fortè contingant ex mouendi tamen impetu & ex commemoratis ſignis internoſci poſſunt. Neque enim duplex tertiana ſimiles atque quotidiana acceſſiones efficit, nec triplex quartana ſimiles atq; tertiana duplex, quotidianáve: nec ſimiles euidentes cauſæ ſunt, quæ melancholiæ atque bilis aut pituitæ dominium proferant. Iam verò intermittentes diuerſorum generum perquàm raró implicantur, vt quotidiana & tertiana, tertiana & quartana, idque ſi quando inciderit, primis vix diebus animaduerti poteſt. Cæterùm intermittens vt tertiana interdum continuæ iungitur: atque hæc a tertiana continua diſtat, quòd huius exacerbationes ſine horrore rigoréve prehendât, nullóque ſudore inclinent: in illa verò contra à rigore incipiunt inclinantque cum ſudore: nec tamen vt in intermittente ſudorem ſequitur integritas, ſed alterius continuatio. Huius generis eſt quæ ſemitertiana dicitur: continua quidem ac minimè intermittens, vno die cum horrore inuadẽs, hincque grauiùs increſcens affligénſque, altero autem leuiùs. Conſtat enim ex tertiana intermittente & ex quotidiana continua: vnóque die acceſſiones duas habet, altero vnicam. Si pares ambo ſũt humores, exquiſita fit ſemitertiana: ſi verò bilis exuperat ardentior fit & tertianæ magis affinis: ſi pituita, mitior magiſque quotidianæ particeps. Quotidiana intermittens ſi quando tertianæ continuæ iungatur atque implicetur, ſemitertianam quoque efficiet, eámque exquiſitam & nunc dictæ perſimilem, ſi humores ipſi æquales concurrant: non exquiſitam verò exuperante eorum alterutro. His ad vnguem comprehenſa mihi videtur omnis putridarum febrium tractatio.

Quartana duplex atque etiam triplex.

ἡμιτριταῖος

Hecticæ febris gradus, cauſæ, ſigna. CAP. XVI.

FEBRIS hectica eſt calor præter naturam in cordis ſubſtãtia primùm ac per ſe hærens & infixus. Hic autem cordis vitaliſque principij, mox etiam reliquarum partium ſi-

milarium ſubſtantiam obſidet, quòd omnis cordis intemperies mox corpori reliquo facilè impertiatur. Conſiſtit in cordis partíſve ſimilaris ſubſtantia, non quidem leuiter, vt ephemeræ aut putridæ febris calor, qui ex accenſo ſpiritu vel humore in partium ſimilarium ſubſtantiá quadantenùs effunditur: ſed penitus quaſi immerſis primum ac per ſe in propriam partis ſubſtantiam infigitur.

Calor ſimilaris partis geminus.

Quumque partis ſimilaris duplex ſit calor, vnus elementaris, alter diuinus, non hic quidem, ſed vnus elementaris ſupra modum auctus, hecticæ febris eſt eſſentia: cuius tamen vi tum diuinus ille calor, tum quicquid in ſimilari parte conſiſtit tandē exhauritur. Etenim partis ſimilaris triplex eſt ſubſtantia, ſolida, humida, & ſpirituoſa. Humida rurſum triplex, carnoſa quæ nil quàm concretus eſt humor alimentarius: primigenia, quæ propria eſt innati calidi ſubſtantia, in qua & ſpiritus & calor innatus primùm conſiſtit: aquea ſeu elementaris qua tanquam glutine ſolida ſubſtantia cohæret ac perſiſtit. Quū itaque febrilis ille calor cor & vnamquamque partem ſimilarem inuadit, primùm quidem carnoſa quoque illius ſubſtantia incenditur & efferueſcit: ac quamdium nihil eius aut exiguum diſſipatum eſt, primus eſt febris hecticæ gradus.

Tres hecticæ gradus.

Secundus quum amplius procedente calore, aut plurima aut tota carnoſa hæc ſubſtātia abſumpta eſt: nam & huius multi exiſtunt ordines. Tertius hecticæ gradus eſt, quum abſumpta carnoſa ſubſtantia, calor ille febrilis & immanis primigenium humidū manifeſtè depopulatur: hic verus eſt marcor, & febris hectica cum marcore, quam Græci μαρασμώδη & περιφρυγῆ appellant. Per hanc quidem inſitus ſpiritus atque calor qui eo humido innititur, omníſque hinc prodiens facultas magnam facit virium iacturam: hinc & corporis vires omnes marceſcunt & languent, omnéſque functiones intercidunt. Hæc ſi manifeſta iam eſt, penitus immedicabilis exiſtit. Quum enim nobis inſitum ſit & ex ſemine contractum humidum id primigenium, quicquid illius abſumptum fuerit, reſarciri nunquam poteſt, & hominem neceſſe eſt multo antè tempore interire, quàm maior illius portio diſperdatur. Carnoſa verò ſubſtantia quia inſtaurari poteſt, ſecundus hecticæ gradus curationem admittit, niſi iam fortè marcori ſit proximus. Vt autem febris calore, ita etiam ætatis decurſu ſine febre, ſine dolore, ſolo in-

terdum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

terdum senio naturalique siccitate carnosum id humidum absumitur, deinde & primigenium, fitque simplex ex senio marcor: quemadmodum & dum arbores vetustate senióque marcescere cõperimus. Hectica porro febris quæ vera simplexque existit, aut statim ab initio prehendit, aut ephemeræ succedit. Hęc in eum duntaxat incidit qui natura calidior sicciorque fuerit. Fit autem a vehemẽtibus causis euidentibus, vt ab iracundia, à mœrore, labore, æstu, siti, inedia. Hæ siquidem causæ quum leuiores sunt, ephemeram, quum vehementissimę hecticam mouent: statim nimirum inflammatis solidis partibus. Incipientis hecticæ febris primique gradus signa sunt, quum vehementes causæ euidentes antecesserunt. Exacto triduo aut quatriduo quum ephemera amplius dici nequeat, si febris perseuerat æqualis citra insignem vel additionem vel minutionem: quæ quia æqualis existit, sine vllo dolore est, vixq; laborans febricitarę se putat. Magna virium imbecillitas est cum quodã languore. Tangenti calor mitis primùm apparet, sed mox acer ac mordax. Pulsus debilis, paruus ac frequens: & arteriæ quàm circumpositæ partes calidiores sentiuntur, maximéque in diastole. Hora vna duabúsve ab ingesto cibo calor exacuitur pulsúsque crebrior atque celerior euadit: cibo autem confecto febris in pristinam æqualitatem redit. Vt enim si calcem humore conspergis, vapor multus acriorque, calor suscitatur, ita & corporis solidæ partes hectico calore obsessæ, ampliorem calorem effundunt dum cibi madore proluuntur. Quum secundus gradus est hecticæ, præter superiora inualescente cordis siccitate, corpus iam manifestè liquescit & absumitur. Vrinæ pinguedo telis araneorum similis innatat, cutis non rugosa & mollis vt iis qui aliis de causis extenuantur, sed vt cæteræ solidæ partes arida squalidáque existit. Pulsus durus tẽsusq; est, multóque debilior ac minor. Febris marasmodes verusque marcor & tertius hecticæ gradus est, quum præ siccitate consumptionéque corporis, oculi supra modum caui sunt, & prominent quæ circiter sunt ossa, aridæ palpebræ vix attolli possunt, atque vt dormienti conniuent: neque tamẽ is status somnus est, sed dormiendi impotentia. Collapsa tempora ac summè caua, quòd eorum caro absumpta sit: frons dura, intenta & arida: facies squalida & plumbea, cuius & viuidus calor periit. Ven-

Causæ euidentes vehementissimæ quæ hecticam vrunt.

Symptomata.

Secũdi gradus signa.

Tertij gradus notæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ter quasi inanis, depressus atque contractus, reliquúmque corpus omne ita aridum, vt nihil præter ossa membranis & cute obducta, & quasi sceleton esse videatur: ipsáque cutis apprehensa vt corium aridissima apparet. Pulsus omnium maximè durus, paruus, debilis ac frequens. Atque hæc quidē hectica febris omnino simplex est, alteri nulli permista, quæ proculdubio rarissima visu obtingere animaduertitur. Est & alia febris hectica aliquanto frequentior, quæ acutam ardentemque febrem excipit. Quum enim admodum vehemens est febris incendium, & laborans natura calidus siccusque diutius ediam aut sitim tolerat, nulláque ope incendio succurritur colliquefit carnosa similiariū partiū substantia, & febris in partes solidas inuadit easque populatur. hæc propriè ardens & colliquans est febris. id breui efficiens quod simplex hectica sensim multóque tempore. Traditur & tertia hecticæ differentia ex partis cuiuspiam affectione præsertim ex iecoris, lienis ventriculi, pulmonum thoracis renum vel intestinorum inflammatione haud rectè curata, maximè verò si purulenta euadat. Quum enim febrilis calor diutiùs in his persistat corque obsideat, solutu certè quidem difficilis euadit, ac tum cordi, tum cæteris partib. summam siccitatem ingenerat. Cæterùm hæc propriè hectica censeri non potest, sed symptomatica febris, eáque plerunque lenta, de qua antè iam dixi. Quinetiam neque hoc genus, neque alterum præcedens in hecticæ simplicis genere contineri potest: vtrumque enim ex putredine natum est, quam etiamnū diu redolet, eius quippe indicia in pulsu, in vrinis, in siti, in aliisque symptomatis permanent. Quin & crebræ in his excandescentiæ etiam sine cibo fiunt, & inæqualitates, & crebri horrores, quum præsertim purulenta est collectio. Itaque omnis quæ hæctica appellatur ex putrida febre profecta putredinis etiamnum particeps est.

Hectica febris prima differentia quæ & simplex est & inuentu rara.

Altera frequētior quæ putredinem coniunctam habet.

Tertia ex putredine quoque nata

De maligna pestilentéque febre quæ totius substantiæ morbus est.

CAP. XVII.

MALIGNA febris est quæ non modò calore, sed & qualitate venenata cor fatigat. Quà enim febris est, calore: qua maligna pernicie molesta est. Venenata qualitas appellatur, cuius vis & pernicies supra vulgaris putredinis conditionem est. Ea autem vel intus sponte gignitur in nobis,

κακοήθης καὶ λοιμώδης πυρετὸς καὶ ὀλέθριος.

bis, vel extrinsecus inducitur, idque aliàs è sublimi, aliàs aliis ex causis. E sublimi venenata febris quę fit, pestilens est, aliis ex causis simpliciter maligna. Hæc itaque fit quum in nobis humores præter simplicẽ putredinem, alienã quoque perniciem his ex causis contrahunt. Hi enim vel sponte sua eò interdum sensim vetustate degenerant, vt prassina, cærulea atráve bilis putrescens, vel vitiosi cibi atque potus, quia sint cuiusdã veneni participes, naturæ suæ humores febresque proferunt. Aëris quoque inquinaměta quæ ex infectis paludibus, lacubus, antris, specubus, hominũ animantiúmque cadaueribus aut excrementis, aut ex aliis grauioribus expirationibus sunt contracta: & quæ ex temporum tempestatúmque inordinatis exuperantiis procedunt. Quæcunque his ex causis genita sit pernicies, ea vel cum aere, vel cũ cibis, vel quouis modo aliter in nos penetrat, atque si suscipiendæ febri præparatum corpus est, malignè corruptis humoribus febrem infert simpliciter malignam. Pestilentis autẽ febris causa est pernicies venenatáque qualitas è sublimi cœlitúsque in aerem demissa, quæ quasi furibunda passim inuolat in vulgus. Quia enim pestilentiæ semina aeri inspersa inspiratione perspirationéque intrò subeunt, si corpus affectioni preparatum est id continuò, inde verò arteriarum spiritus, postremò humores corpúsque vniuersum labefactãt. Sed est cognitu difficillimum, quid corpus vnum quodque pestilẽtiæ obnoxium reddat. Quum maligna pestilénsve febris simplex est & solitaria citra putridam, pulsus languidus, paruus, frequens, celer, omninóque inæqualis existit: vires omnes præsertimque vitales concidunt: frequens animi defectio ac interdum syncope: assidua vomitio per quam ne cibus quidem optimus cor recreat: vigiliæ molestę, frequens corporis iactatio, vrinæ nec crudæ nec turbidæ: nec sitis vehemens, nec appetẽtia deiecta, nec magnum incendium, nec febris admodum ardens vt idcirco interdum ægri nec se febricitare putent, & sine sensu doloris viribus extinctis inopinatò decedãt. Hæ igitur notæ sunt malignæ, pestilentísque febris. Quum autem solitaria non est, sed putridę permista commemoratis signis accedunt capitis dolor & grauitas, & in somnum propensio, deinde delirium, spiratio difficilis & graueolens, sitis inexhausta deiecta appetẽtia, biliosa vomitio, interiorum æstus vehemens & ex-

ὁ λοιμὸς καὶ ὄλεθρος.

tremorum frigus, vt idcirco febris foris mitis sit, intus cõturbans: vrina cruda, turbida ac fœtida: fœda & graueolens alui proluuies, aliáque plurima quæ pro varia corporis humorúmque constitutione alia alios exercent. Hæc enim cõstitutionis varietas causa est, cur vix duos vsquam videas eadem contagione inquinatos similibus premi symptomatis. Futurorum porrò grauium malignorúmque morborũ præsagia quædam sunt. Ver pluuiosum & australe æstásque feruida: nã putredo corporibus accersitur. Auster sine pluuiis diu perseuerãs: omnia quippe corrumpit, quia natura calidus humidúsque est: pluuiosus verò calorem æstúmque temperat. Aër turbidus, caliginosus, æstuosus quodam caumate, sine ventis aut leui austro. Nam flatu quouis & tempestate valida aer expurgatur, neque putredinem ingenerari finit. Cometæ, stellæ cadentes, hiatus ardores, & alia in æthere nocte conspicua. Hæc enim singula si diu persistant, putredinis tum causę tum signa perhibentur. Eius verò genitæ aut proximè impendentis signa sunt, insectorum & ex putredine genitorum animalium exuperantia, cuiusmodi sunt pulices, cimices, muscarum varia genera, locustæ, ranæ ac mures. Sæpe quæ in terræ visceribus degunt animalia errabunda prosiliunt, auiculæ corruptione percepta nidos deserunt cœlúmque mutant: nonnunquam minutiorum animalium quæ proniore sunt capite, vt ouium, magna clades antecedit. Ex his igitur pręsagiri potest annum grauem calamitosúmque fore, in quo putridi malignique morbi grassentur. At verè pestilentem annum fore, non hinc præuidere licet, sed ex sola syderum commistione, quæ illius est procreatrix.

Prognostica signa quibus præsentitur grauis & pestilens annus futurus.

De carbunculo bubonéque pestilenti. CAP. XVII.

PESTILENTIVM febrium aliæ incomitatæ sunt, aliæ malignitatis suæ atque veneni characterem quendam exhibent. Hic autem vel carbũculus est, vel bubo, vel exanthemata purpurea. Hæc quidem in mitioribus sub morbi statum erumpunt toto corpore conspersa, interdum cæruleą vel nigra nullo tumore exuberantia. Carbunculus perniciem adfert maiorem, non è certa sede sed indiscriminatim modò ex hac modò ex illa prosiliens. Ferè autem oritur à pustula exili milij seminis magnitudine: interdum verò & multæ

ἄνθραξ.

multę prosiliunt, primum quidé pruritu, deinde rubore, ardore doloréque vehementi. Hoc verò sensim increscente pars vritur, crustosúmque vlcus quasi cádente ferro inducitur, ídque vel nigrum vel inercum. Nonnunquam & à crustoso vlcere siue pustula initium sumit. Caro quæ circum vlcus est summè inflámatur, nigrescéte colore doloréque implacabili, quæ demum corrupta excidit. Proximam continentémque huius causam statuunt, crassum retorridúmque sanguinem longè ab eo diuersum qui phlegmonem parit. Cæterùm quod pestilens sit popularitérque grassetur causa est non modò putrida, sed & venenata aeris constitutio, qua dum præparatum corpus attingitur, contractæ cladis hunc quasi characterem exhibet. Quæsitum autem perdiu, febrísne ex carbunculo, an ex febre carbunculus procedat? Quoniam interdum carbunculi initium multo antè tempore conspicuum quam febris est, tametsi Galenus ex carbunculo febrem necessariò deducit. At certè vna venenata pernicies vtriusque causa est, nec tota in carbunculo, nec in febre tota inhærescens. Quamdiu enim carbunculus sine febre est, quis omne virus in affecta sede collocet: licet affecta pars extirpetur, aut circunscriptione facta virus intrò subire inhibeatur, non idcirco reliquum corpus in tuto fuerit. Non enim quemadmodum virulentarum bestiarum demorsu, ex ea parte pernicies inducitur, sed inquinati aeris inspiratione. Quum itaque huius veneno cor lacessitur, si robustæ sunt vires, veneni quiddam statim in aliquam corporis summam partem disiicitur, illicque sensim incremétum sumit partémque contaminat: altera veneni portio intus hærens, quum sensim inualuerit, febrem infert pestilentem. Sin verò imbecillæ vires erunt, incensum intus venenum febrem parit, cuius impetu veneni quiddam foras exiliens, postea carbunculum promit. Similis est & de pestilente bubone disputatio. Hic autem similem atque carbunculus ortus sui perniciem obtinet: materiam verò minùs feruidam ac verè phlegmonodem, vt quæ sanatione suppurat. Insidet verò solis adenibus, nempe vel tonsillis, vel alis, vel inguinibus. De hoc nihil veterum literis proditum est, siue quòd tum rarus admodum & insolens esset, siue quòd in regionibus feruidis nusquam grassetur. Nunc autem aquiloniis præsertim regionibus in pestilentia frequens,

Pestilentis tum febris tum carbũculi vera causa.

ὁ λοιμώδης βουβών.

aliàs cum carbunculo, aliàs solitarius, aliàs antè, aliàs post febrem ortum habens. Si carbunculi comes est, illi ferè assidet proximasq; glandulas occupat: vt si in capite vel in aliqua vicina parte cõsedit, eas quæ in collo & secus aures sũt glandulas inuadit: si in brachiis, alas: si in cruribus, inguina. Nec tamen bubo carbunculi quasi comes est indiuiduus, sed vterque etiã seorsum deprehẽditur. Finitima his sunt exanthemata & ectymata. Hæc pustularum specie in summa cute extuberãt, alba quidem, sed in ambitu rubra. Exanthemata verò maculæ sũt exiles vel rubræ, vel purpureæ vel nigrę. Vt autem corporis summa, ita & interiora omnia viscera, musculos, neruos, cæteràsq; partes solidas obsident, ex hisq; primam ducũt originem. Vtriusque sua propriáque causa in aere: qualitas quippe maligna diuersi mitiorisque generis quàm quæ carbunculum bubonémq; pestilentem ingenerat: proinde in infantes ac pueros, non auté in seniores, nisi ferocior immaniórque sit inuadit. Neq; austrina neq; pluuiosa constitutio neque æstus, sed cæca pernicies hyeme pariter ac æstate annis quibusdã irrumpens, horum est effectrix: cum hac enim inquinamenta illa incipiunt paritérque desinũt. Initium habent à febre quæ synochi speciem habet: cuius pulsus frequens, celer ac vehemens est. Membra omnia ingrauescunt, somnus obrepit, caput dolet, nares stillant, oculi tument & illacrymantur, facies quasi inflammata rubescit, vox raucescit difficilis crebráque fit respiratio. Die tertio, quarto aut interdum quinto exanthemata ecthymatáve morbi vi impulsa prorũpũt nulla crisi, nulla febris solutione. Hæc enim persistit dum cita aluo fœda proluuies exeat, aut dum absumatur tempore. Morbi complures alij sunt pestilentes, aut consuetorum aut insolentium numero, quorum est sua cuiusque causa euidens propriáque malignitas in aere cœlitus demissa, cuius essẽtia haud secus quã ex euẽtu dignosci cõprehẽdíque potest. At nihilominus quoniam vniuscuiusque comes est maligna perniciosáque febris ex ca contagione profecta, quæ inspiratu cor viscus omnium nobilissimũ primùm attingit iure debent omnes hoc genere pestilentis febris recenseri. Quicunque verò aut epidemij, aut contagiosi, aut venenati morbi nulla comite febre nos obsidet, licet occultæ cuiusdam & cæcæ malignitatis sint participes, non huc tamen, sed in particularium morborum genere-

rare-

τὰ φύματα καὶ ἐξανθήματα.

ra referri debent, in quorũ deinceps tractatione versamur.

De febrium symptomatis. CAP. XIX

FEBRIS nulla incomitata progreditur, sed tum symptomatis tum aliis plerunque morbis stipata. Symptomata quæcunque leuia sunt ac mitia, in signis dũtaxat connumerari solent: quæ verò sæua ac sæpe laborantem non minùs quàm febris exercent, virésque nimiopere aut fatigant aut dissoluunt, animaduersione & tractatione digna sunt. Si quid igitur præter febrem ægrotum immaniùs torquebit, videndum & accuratè discernendum, idne ex febre vt proprium eius symptoma emergat, an ex alio morbo qui febri sit implicitus & cuius propria sit seorsum causa. Grauius autem symptoma reddit, aut humoris situs aut partis imbecillitas. Quum enim febris materia non in omne corpus est æquabiliter effusa, sed in aliquam partem præcipuè impegit pro illius conditione symptomata exurgunt. Quũ etiam ante febrem pars quædam corporis vel natura vel humoris cuiusdam veterísve mali vitio imbecilla erat, tametsi æquabilis sit corporis affectio, pars tamen iamdiu offensa prima omnium iacturam & incommoda persentit: & si quod in vlla corporis parte vitium olim delituit, id protinus excitatur cum febre. Febrium verò symptomata, quæ ferè solent grauissimè torquere, hæc sunt: sitis, linguæ ariditas & scabrities, deglutiendi difficultas, gustus deprauatus, cibi fastidium, nausea, vomitio, alui profluuium, singultus, syncope, animi defectio, oppressio, æstus immodicus, corporis iactatio & eius velut contusio, lumborum grauitas, capitis dolor, vigiliæ, delirium. In intermittente verò febre rigor vehemẽs, sudor exuperans. Sitis quidem fit interiore ventriculi tunica vel ardore in arefacta, vel imbuta nitroso & acri calidóque humore. Illa tamen potu extinguitur, hæc verò minimè etiam si totus venter humore perfundatur ac turgeat sæpe, enim vel ore madido grauis existit. Sola corporis æstuatio nisi hæc interueniant, raro siti excruciat. Nam interdum corpus febri exardescit sine siti, nõ quòd (vt vulgò creditur) frigida destillatio vẽtriculũ proluat, sed quòd ardoris causa longiùs absit à ventriculo. Lingua nonnunquã sine siti arescit in febre, perinde atq; in iis qui per sanitatem hiãte ore obdormiunt: arescit & ab immodico æstu, & à calido acrique

ἀσύμπτωτος πυρετὸς οὐδείς.

ἡ δίψα καὶ τῆσδε αἴτιον.

ἡ γλῶσσα ἐπίξηρος καὶ τραχεῖα καὶ περίγλισχρος καὶ λιγνυώδης.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

vapore in fauces, in os & in palatum sublato. Huius plerumque tanta vis est vt linguam scabritie exasperet, nonnũquam & hanc diffindat. Si crassiusculus vapor est, aut pituita è ventriculo in os redundat, aut è cerebro procumbit, crassescens ea vi caloris & obdurescens linguam ac dentes plerumque & gulam totam lentore obducit. Hæ ipsæ causæ quum fauces œsophagíque introitum obsident, & viam cibi vel siccitate vel lentore coangustant, deglutiendi difficultatem inuehunt. Nunquam tamen deprehensum est his solùm ex causis (quod tamen plurimi metuunt) omnino fauces præcludi. Gustus deprauatur quum lingua aut os vel bilis perfusione amarescit, vel corrupti humoris substantia aut vapore inquinatur. Sub hoc autem vitio integra nonnunquam est appetentia. Cibi verò fastidium aut febrem antecedit, aut primum eius symptoma existit. Huius enim causa multiplex. Nam & sola corporis perturbatio & omnis ventriculi perfusio à quouis humore, qui aut ipsum quasi saturat, aut aliena qualitate appetendi vim illius consopit & obruit: necnõ corruptus vapor in os ventriculi vnde libet efflatus, aut sola infensa qualitas eò se inferens appetentiam euertit. Nausea atque vomitio causas habet aut humorem aut vaporem aut qualitatem, quæ modò nimiopere relaxat & emollit, vt pituita dulcis, modò expultricem facultatem vel copia vel acrimonia extimulat, vt bilis genus omne, modò pernicie facultatis ipsius robur aut infestat aut dissoluit, vt maligna atque pestilens febris qualitas. Quum igitur causarum aliqua vel in ore ventriculi, vel circum tunicas eius tam vehementer impingitur ac hæret vt excuti ipsa minimè possit, si exinanitus est ventriculus nauseam solùm: sin verò potu cibóve confertus est, cibi vomitionem mouet. Quum autem causa ipsa nusquam obhæret, sed aut in ventriculo fluctuat, aut in eum aliunde confluit humoris aliàs biliosi, aliàs pituitosi vomitionem ciet. Alui profluuium quod lienteria dicitur, nonnumquam perinde atque vomitio febri succedit, quum ventriculus vel copia, vel acrimonia, vel malignitate humorum vaporúmve eousque proritatur vt minimè cibum vel amplectatur vel conficiat. Sed & id nonnumquam præstat immoderatus ac intempestiuus frigidæ potus, præsertim ventriculo purgatione lacessito datus. Singultũ vel ab inanitione vel à repletione fieri author

Marginal notes: τὸ στόμα ἐμπεφραγμένον. — ἡ ἀποσιτία καὶ ἀνορεξία. — ἡ ναυτία καὶ ἔμετος. — ἡ διάρροια. — ὁ λυγμός.

thor eſt Hippocrates, atqui per febres acutas eáſque malignas incidit, quum ferè pernicioſus ſit, aliam cauſam habet, aut corrupti humoris acrimoniam, aut malignitatẽ ac perniciem, qualem peſtilens febris exhibet. Hæc quippe vt vomitionem ac plerumq; animi exolutionem, ita & dum in ventriculi tunicas altiùs inſeritur, ſingultum ciet. Animus in febre deficit & exoluitur modò ab eius humoris pernicie qui venenatã febrẽ infixit, modò ab æruginoſa aut praſſina aut atra bile, quę ventriculi os præcordiorúmve membranas acriter ferit ac vellicat. ἡ λειποθυμία, ἔκλυσίς τε καὶ λειποψυχία, Quum autem turgens hæc materia è venis in cordis arcẽ vel ſubit vel impellitur, multò grauior obtingit exolutio, necnon ſyncope in primis periculoſa, quum ea repente & affatim irruperit. Exolutionẽ etiam plerumque infert ſymptomatum quæ febribus aſſiſtunt ſæuitia, vt vigiliæ, dolor, timor, immodica & repente facta quæuis vacuatio, itémque victus tenuis atque parcus. Quæ hactenus protuli, ferè quidem ventriculi aut præcordiorum offenſione emergunt, quum vel bilis accerrima vel aliùs quiuis putreſcens aut venenatus humor in eas ſedes vehementius irruit, aut eò de ſe tetrum vaporem effundit. ἡ ἄση τὸ καὶ πνῖγος μετὰ ῥιπτασμοῦ. Quæ autem non ex his cauſis profecta ſunt, ex alio quodã peculiari morbo ducunt originẽ. Oppreſſio quę penè ſuffocat laborantémq; huc illuc agitat & impellit, fit interdũ ab ardore bilis praſſinę vel æruginoſæ, quæ circũ cor, vt in cauſo, exæſtuat, interdum ab eius humoris copia qui in præcordiis aut in viſceribus firmatus ac per febrem impulſus ventriculũ atq; diaphragma premit. Poſterior hæc non minùs in intermittente febre quam in continua frequens, cui ferè comes eſt præcordiorum diſtentio, atq; in cõtactu preſſúq; ἡ δύσπνοια dolor. Eſt porro grauiſſima oppreſſio, quum vel iecur vel lienẽ phlegmone exercet. Huic affinis eſt ſpirandi difficultas non parui in morbis acutis momenti. Ea præcordiorum oppreſſionem ſæpe conſequitur, nonnunquam cordis & pulmonum æſtum, quum vt in cauſo bilis atque putredo circum eas ſedes incenditur: aut quum turgens in venis materia impetu proſiliens eò procumbit. Delirantibus quorũ ſenſus alio diſtrahitur, rara & alta: iis verò qui iam morti proximi ſunt, alta, crebra difficiliſque fit reſpiratio, ſed non tam vehementia æſtus quàm inſiti caloris penuria & virium languore. Quæ verò vel à diſtillatione vel ab alia quauis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

causa processit, minimè debet in febriũ symptomatis recenseri. Lumborum dolor atq; grauitas tum maximè fit quum peccantis materiæ pondus in venã cauam aut in maiorem lumborum arteriam plurimùm illabitur. Ea si pariter vehementiùs incenditur, renũ lumborúmq; suscitat ardores. At verò quũ eius portio in tenues venas quæ per summa sunt corporis, atq; etiã in musculos excurrit, lassitudines, membrorũ grauitates, artuúmque dolores excruciant, quos imperitũ vulgus catarrho refert acceptos. His ex causis maximè verò ex oppressione, ex lumborũ artuúmq; dolore atq; ex ęstu magna incidit corporis iactatio qua id subinde modò in alterutrũ latus, modò in pedes inquietũ deuoluitur. Quũ verò neque à dolore neque ab his causis impellẽtibus corpus perturbatione iactatur, vel morbi materiam in venis turgere & huc illúcque ferri vel cęca malignitate cor, vt in pestilente febre, obsideri putandum.

ἐσφύος ὀδύνη καὶ πόνος.

Capitis dolor in febre subiectarum partiũ maximéque præcordiorũ cõsensu fit, in quibus exæstuans humor multum de se vaporẽ in caput per medias quasque regiones (est enim corpus omnino perspirabile) emittit. Hic verò meninges & pericranium vel calore & acrimonia feriens, vel copia distrahens dolorem parit. Nõnunquam & è venis arteriisque maioribus sursum impulsus tenuior sanguis temporum pulsantem facit dolorem. Omnis autem ex febre genitus capitis dolor aut tempora aut frontem, aut omnino priorem capitis regionem adoritur. Qui verò aut in occipitio, aut in vertice, aut circũ aures figitur etiamsi cum febre excandescat peculiarem causam habet in capite neque symptoma est febris Sæpe enim hisce locis vetus dolor quasi sopitus atque conquiescens, humore irritato exasperatur cum febre: quemadmodnm & humor omnis circum membranas & articulos præter naturam obhærens, si tacitus erat, vini meracioris liberaliore potu suscitatur dolorémque ciet.

κεφαλαλγία.

κεφαλαλγία.

Vigilias inferunt causę omnes quę somnum & quietem interpellant: dolor, æstus, oppressio, sitis, & quæcunque nimiùm infestę sunt & laboranti graues Plerumque etiamsi ne istæ quidem molestæ sint, somnus tamẽ nullus obrepere potest. Id ferè obtingit quum calidus acérque vapor cerebri substantiam magis quàm meninges ferit, eámque exiccat & calfacit, spiritúsque supra modum attenuat & variè dispergit.

ἀγρυπνία.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

pergit. Idipſum quoque citra magnũ ardorem euenire cõpertum eſt, quoties pernicioſa qualitate cor obteritur. Somni modus diligenter obſeruandus. Nam in acutis morbis conſopiti laborantes quum expergiſcuntur, plerumque nec meminerunt nec ſe dormiuiſſe putant. Poſteriores hæ cauſę ſi vehementiores occurrũt, aut ſi feruida bilis in cerebrum obrepit, idque vrinis factis interdum purioribus: mens conturbatur & portentoſa rerum ſimulachra ſenſibus & menti ſeſe obiectat, quibus continuò ſuccedit diliriũ ipſáq; mentis alienatio, cuius varias poſthac ſpecies exponemus. Maioris auté terroris quàm periculi eſt deliriũ, quòd ſæpe nullo vitæ diſcrimine hominé abducat ab vſu rationis. Quum iã perſeuerante delirio cerebrũ grauius offenditur, neruorum accedit ſubſultus, quo non nerui modò ſed & artus ipſi præſertim manus ac brachia ſaltu quodam à tremore diuerſo inuitis iactãtur: is quidem perniciem ferè portẽdit. Præſentitur autem impendens delirium aut importuna loquacitate, aut immoderatiore geſtu aut quauis effrenata laborantis impudentia. Ferè autem quum is humor deferbuerit, repreſſo delirio grauis profundúſque ſopor obrepit. Rigor horrórve quanquam intermittentium febrium eſt proprius, nonnunquam tamen modum excedit. Ex his autem cauſis prodit quas ſuperiori oratione ſumus complexi. Qui in cõtinua febre interdum apparet aut commutationis aut ſolutionis eſt index. Sudor non modò febrium intermittentium ſed & continuarum & aliorum quorundam morborum eſt communis. Huius materia eſt humor vel copia vel qualitate grauis, per cutis ſpiracula manifeſtè affatímque proſiliẽs. Hinc verò quod calidus ſit aut frigidus, mitis aut acer, tenuis aut craſſus atque viſcoſus, fœtidus aut ſuauis, humoris qui hunc protulit genus exprimitur. Erumpit ſudor aut naturæ vi, quiddã ſuperuacaneum robore expellentis, aut ſpõte propriόque impetu. Illum naturalem, hunc ſymptomaticum appellant. Qui decedente febris intermittentis acceſſione profluit vberius, & qui in continuarũ febrium criſi emanat, naturalis eſt: præter naturam verò & ſymptomaticus, qui quouis modo alitur alióve morbi tempore proſilit. Hic ferè primùm incipit à capite, ac deinde à reliquis etiam partibus ſenſim emanat. Solùm enim vtilis & ſecũdum naturam is habendus eſt, qui expurgatæ aluo ſuccedit, quique

ἡ παράκρουσις καὶ παραφροσύνη.

ὁ ἱδρώς.

iam vacuata crassiore morbi materia, reliquam tenuem per corporis summa dissipat. Qui verò vel morbi initio, vel quouis alio tempore, vel ante concoctionem, vel ante crisim exierit, irritus est atque symptomaticus, & cui nulla morbi fida solutio committi potest. Qui in syncope & in virium exolutione siue calidus siue frigidus emergit, non sudor, sed propriè mador appellatur. Hæc præcipua sunt febrium symptomata, ex quorum specie atque sæuitia intelligi potest, in quam præsertim partem continens febris materia iucũbat, aut quæ pars corporis vel imbecilla vel humoris vitio grauata ante febrem fuerit. Si omnis comprehensa sit tractatio noscendarum febrium, à qua in eam me confero quæ de morbis est partium singularum.

ἐφιδρωσις.

LIBRI QVARTI DE FEBRIBVS EARVMQVE SYMPTOMATIS FINIS.

DE PARTIVM MORBIS ET SYMPTOMATIS

LIBER V.

PRÆFATIO.

Qvi primi omnium medicinæ initia & quasi fundamenta iecerunt, iure quidem ac meritò id sibi laudi & gloriæ tribuêre, vt à se inuentis & modò deprehensis inusitatísque affectibus inaudita quoque nomina arbitratu suo imponeret. Sed quum ipsi rudem ad huc & incultam rerum cognitionẽ haberent, nomina morbis confixerũt, non ex rei essẽtia cui primùm & maximè medemur, sed ex eo quòd forte primùm occurreret, quemadmodum & lui venereæ hæc ætas maximè varia aptauit nomina. Itaque morbi alij à parte cui insident nuncupati sunt, vt pleuritis, nephritis, peripneumonia. alij ab efficiente materia, vt melancholia, cho-

Nõ propriè, sed fortuito, vtq; sors tulit morbis olim esse imposita nomina.

cholera, calculus: alij ab ingenti quodam symptomate, vt epilepsia, apoplexia paralysis, tremor; alij ab externarum rerum similitudine, vt elephas, cancer, polypus, satyriasis. Veteres igitur illi & primi medici quum vnam empiricam colerent, dogmatici dein notandis rebus artem fecerunt, longásque obseruationes ad artem & ad præcepta reuocarunt: quam ne obscurarent & offenderent nouitate verborum, longo iam vsu trita morborum nomina retinuerunt, aliíque deinceps eadem vsurparunt. Nobis quoq; eorum vsus tenendus: corporísque partes sequutis, morbi omnes eorúmque causæ & origines scrutandæ, non opinabiles tantùm quas plerique meditando fingunt & comminiscuntur, sed curationi in primis consentaneæ, & ex quibus medendi ratio depromatur. Equidem nunquam vllum planè cognitum penitúsque perspectum morbum esse putauerim, nisi compertum habeatur & quasi oculis cernatur, quæ in hnmano corpore sedes primariò laboret, quis in ea sit affectus præter naturam vnde is processit, vtrum in ea sede genitus κατ' πρωτοπάθειαν, an aliunde profectus κατ' συμπάθειαν, an denique causa aliqua interior illum foueat. Hæc enim singula certis signis scrutari & internoscere oportet eum qui rectè velit morbis mederi. In hanc morborũ causarúmque doctrinam nunc totus incumbo. cui nec dũ curationem subiiciam, ne in turbulenta singularium confusione occuper, quorum non est disciplina. Alia noscendorum, alia curandorum morborum methodus, nec singulis omnia conuenienter aptari possunt. Interiores autẽ corporis morbos primùm oratione persequar, deinde externos qui sensibus obiecti ferè chirurgiam postulãt: id initio sanciens, nequis huc nisi ignarus anatomes ac peritissimus accedat: & quæcunque quis vel leget vel audiet (fit autem audiendo quàm legendo mens in rem ipsam attentior) fixa meditatione ea contẽpletur in humano corpore: vt summã rerum cognitionem firma memoria stabiliat.

Primi ac præcipui in consultando scopi.

De capitis dolore eiúsque causis. CAP. I.

CAPITIS affectus quoscunque vsus olim notauit, symptomata certè sunt, non morbi. Hæc in tres ordines ex affecta sede partimur: alia capitis membranas, alia cerebri substantiam, alia meatus atque ductus obsident. Mem-

περὶ τῶν κεφαλαλγούντων.

branas appello meninges & pericranium, in quibus solis vt exquisite sentientibus dolores fiunt, cephalalgia, cephalæa & hemicrania. In cerebri substantia, quæ omnis principis facultatis nempe mentis, imaginationis & memoriæ sedes est atque instrumentum, deprauatæ functionis symptomata sunt phrenitis, delirium melancholia, lycanthropia, amentia. abolitæ verò functiones sunt, stultitia, amentia, extincta memoria, sopor veternus, catoche, lethargus. In cerebri ventriculis atque in iis ductibus per quos animalis spiritus in sensuū motuúmque organa distribuitur, sensus motúsque symptomata fiunt, vertigo, epilepsia, incubus, apoplexia, paralysis, conuulsio, tremor, catarrhus. De singulis rursum pleniùs dicendū. Dolor omnis capitis in membranis existit, quæ si neque ab æstu neque à frigore, neque ab ictu, neque ab odore graui offenduntur, causam interiorem habent doloris, quæ aut illas intemperie afficit, aut ferit, aut diuellit aut distendit. Quę autem signa doloris speciem, eadem & efficientes causas ostendunt. Dolor acer, erodens ac perforans ab humore fit aut vapore bilioso & acri feriente membranas, grauans à frigidorum pituitosorúmque copia: distendens à flatuū aut hmorum mitiorum exuperantia qui inter caluam & pericraniū, vel inter caluā crassamque meningem se insinuant, eásque membranas diducunt ab osse: dolor pulsans à tenui biliosóque sanguine, vel à spiritu redundante, quo turgentes ac distentæ arteriæ vehementius pulsant membranásque cōcutiunt. Eius ferè generis est dolor omnis qui statis horis quotidie siue cum febre siue citra hanc recurrit. Sed enim horū dolorū causæ ex iis signis certius discerni possunt, quę demonstrant quis humor in capite exuperet. Dolor omnis aut externus est aut interior. Externus quoniā pericranio incumbit, capillorū radices inuertinon sinit, & capitis pressu exacuitur, interior verò mitescit. Falsum est & a veritate prorsus alienum, interiores solos dolores ad oculorum vsque radices pertinere: nam & externi eodem sæpe pertingunt, quòd & pericranium cui insident, oculorum cauum succingat. Dolor capitis cōsuetus & multos iam annos hominē frequenter leui occasione exercens, aut cephalæa aut hemicrania est: illa caput totum aut partē eius maximā, hæc alteram duntaxat occupat, à temporúmque pulsatione initium ferè sumit. Quinetiā cephalæa semper,

Doloris capitis causæ diuersæ.

κεφαλαία
ἡμικρανία.

per proprio & primario fit capitis affectu: hemicrania verò præcordiorum subditarúmque partium sympathia. Cephalalgia genus vtrumque comprehendit, ac præterea quemuis dolorem siue ex febris, siue ex solis ardore, siue ex ebrietate, siue ex alia quauis euidente causa excitatum. Ita igitur doloris species eiúsque causa internoscitur.

Principis facultatis symptomata. CAP. II.

PRINCIPIS facultatis animæ quæ in cerebri substantia περὶ τῶν πα-
tanquam in proprio domicilio residet, deprauata fun- ραφρονούν-
ctio est desipientia, παραφροσύνη Græcis & παράνοια dicta, quæ των.
mentis est alienatio. Hac qui conflictantur præposterè ratiocinantur aut aliena cogitant, qualis aut nusquam, aut aliter multò subsistunt. Quibus ita mens ægrotat, ij dolorem, inquit Hippocrates, ferè non sentiunt. Desipiẽtium tres sunt ordines, alij cogitatione sola delirãt, quibus etiam vigilantibus mens visis quibusdã mẽdacibus iactatur: alij verbo, qui vel impudẽtiùs & effrenatiùs, vel nullo ordine nullóq; iudicio multa obloquuntur: alij opere, qui suas etiam cogitationes factis explét. Omnium causa est humor aut vapor feruentissimus in cerebri substantiam in eiúsque ventriculos effusus, cuius impulsu & agitatione mens in falsa quædã fictitiáque traducitur. Desipientia alia cũ febre, alia sine febre consistit. Quæ cum febre, aut phrenitis est aut delirium. Distant autem quòd simplex delirium fiat ex bile, aut παρακοπὴ
ex tenui sanguine per cerebrum effuso, aut ex vẽtriculi, præ- καὶ παραφο-
cordiorũ totiúsve corporis calida expiratione, qualis in ar- ρὰ καὶ παρά-
dentissimarũ febriũ vigore suscitatur. Phrenitis semper ex κρουσις.
proprio atque primario cerebri affectu, vt ex inflammatio- φρενῖτις.
ne, ex erysipelate. Distant etiã quòd deliriũ plerumq; febris aut morbi grauioris symptoma fit: phrenitis verò non symptoma, sed causa sit febris. Adhæc frequẽs admodum est delirium, phrenitis verò rarissima. Horum autem causa sanguísne sit an bilis flaua, ex delirationis specie perspicuè nòscitur. Nam deliria, inquit Hippocrates, quæ cum risu accidũt, tutiora sunt quàm quæ seriò: quòd illa à sanguinis exuperantia, hæc quia ferocia, à bilis sint acrimonia. Discernuntur porrò ex iis signis, quæ quis humor exuperet demonstrant. Atq; hæc quidem desipientiæ in febre sunt. Desipientia porrò sine febre alia simplex est, alia melancholia. Sim-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

plex illa & leuis interdum fit ex cerebri inanitione atq; ex imbecillitate principis facultatis, qualem dixit Hippocrates ab immoderato ſanguinis effluuio, atq; etiã ex vigilijs accidere. Fit & interdum vehementius perculſo & impulſo cerebro vnde & animalis ſpiritus & mẽs perturbatur atq; cõfunditur, vt quæ apud Hippocratem ex capitis ictu fit deſipiẽtia. Quinetiam ex multa vini potatione naſci traditur, idq; plerunque ſine febre, capite nimirum ſanguinis vaporiſq; feruidioris copia incaleſcente & celerius impulſo. Melancholica deſipientia triplex, melancholia, lycanthropia, & mania.

μελαγχολία. Melancholia mentis eſt alienatio, qua laborantes vel cogitant, vel loquuntur, vel efficiunt abſurda longéque à ratione & conſilio abhorrentia, eaque omnia cum metu & mœſtitia, quæ duo Hippocrates indubitata melancholiæ ſigna conſtituit. Incipientes quidem melancholici abiecto, demiſſo & hebetiore ſunt animo, ſe ſuaque negligunt, vitam ſibi acerbam putant & amariſſimam etiamſi ex ea migrare pertimeſcant. Quum iam malum inualuit, multa animo & cogitatione fingunt & obloquuntur aliena perturbatè atque confusè, eáque ferè triſtia: alij ne loquendum quidem ſibi eſſe putant ſed omnem vitã in taciturnitate tranſigendam. Dein hominum conſuetudinem conſpectúmque magnopere fugiunt, multi ſolitudines quærunt, & interdum mortuorum ſepulchra, aut horridas ſpeluncas errantes ſectantur eóque ſe recondunt, ac ſæpe luporum ritu vlulant, quorum

λυκανθρωπία. propriè vitium lycanthropia nuncupatur. Infinitæ horum ſpecies: qualis nimirum maximè olim fuerit cuiuſque intẽta cogitatio, aut qualis vitæ conditio, talis ſeſe repræſentat melancholica deliratio. Nam (quod Ariſtoteles literis prodidit) vt vinum potantium naturæ & moribus, ita ſanè melancholia laborantium conſtitutioni ſeſe accommodat. Eorum plurimi qui ſine febre deſipiunt, melancholici putantur, maximè ſi meticuloſi ſint & triſtes, qui facilè continentur, nec violenter quicquam faciunt: ſola quippe melancholica deſipientia à frigidiore ſucco contrahitur, reliquæ omnes à calido. Melancholiæ ſuccedit mania, nobis furor vel inſania

Μανία. dicta, quæ cogitatione verbo aut opere melancholicorum quidem deliramenta imitatur, ſed iracundia, iurgiis, clamoribus, horrendo aſpectu, multo denique maiore corporis impetu & mentis perturbatione laborantes exercet ac impellit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

pellit, vt quasi feræ & immanes beluæ in obuios dentibus, vnguibus & pugnis inusitata rabie petulanter inuadūt. Horum iam causas expediam. Melancholiam efficit ater ac feculentus humor aut vapor in mentis sedem irrepens. Humor autem modò in liene viciníſque partibus, modò in capite solo consistit, modò in venas vniuersúmque corpus effunditur. Hinc melancholia triplex, hypochondriaca, primaria, & quæ totius corporis vitio fit. Omnium mitissima est hypochondriaca, quæ & flatulenta nuncupatur: ea sinistri hypochondrij sympathia concitatur, è quo vapor ater & obscurus obrepit in mentem. Huius generis signa conspicua sunt subter præcordia, in quibus arteriæ vehementer & molestè pulsant, sicut & Hippocrates notauit, Præcordiorum venæ si pulsant, aut turbationem aut delirium portendunt. Ex humoris ardore æstus præcordiis inest, sed sine siti: nam læsa ventriculi concoctione sputum humidum copiosúmq; reiicitur. Hinc etiam ructus, flatus, rugitus & fluctuatio: sæpe dolor & cordis palpitatio: interdum etiam suffocatio. Sumpto cibo calidiore & coctu difficili calidus vapor sursum expiratur, è quo tum hæc tum omnia melancholica deliraméta inualescunt: mitescunt verò refrigerante cibo, alui deiectione, vomitione & ructibus. In plerisque etiam lienis aut mesenterij renitens doléńsque tumor aliæque horum affectuum notæ insunt: in aliis quum præsertim ab exusta bile flaua tales euaserunt, nec sola fex melancholica, sed atra bilis molesta est, non manifesta humorum congestio deprehenditur. Melancholia primaria in qua cerebrum primariò afficitur, siue peculiari, siue totius corporis vitio, hinc intelligitur, quòd sine præcordiorum affectione fatiget, quódque signa adsint quæ melancholicum humorē vel in capite, vel in toto corpore dominari & exuperare demonstrant. Iam verò quū atra bilis vel melancholiæ, vel sanguinis, vel flauæ bilis exustione genita est, mania insilit & adoritur, quæ proinde sæpe succedit incalescenti melancholię. Ater hic humor similiter atque melācholia alias in præcordiis, alias in toto corpore, alias in capite solo congeritur. Calidus verò quū sit, immania horrendáque deliraméta concitat: quòd si putrescat, febrem accerset: sin duntaxat vehementius incalescat, sine febre maniam solitariam. Et hæ quidem deprauatæ aut perturbatæ mentis functiones existunt, quibus

Melancholia causa.

Triplex melancholia.

Hypochondriaca.

Primaria.

μανία μονήρης.

ferè comites ſunt vigiliæ, eæque interdum pertinaces adeò ac diuturnæ, vt mente captus quidam mēſes quatuordecim inſomnes duxerit. Nunc de contrariis ſymptomatis.

Stultitia ſeu fatuitas, quæ Græcis eſt μωρωσις, mentis eſt imminuta & infirmata functio ceu quædam ignauia. Amentia quæ ἄνοια, eſt vel imaginationis vel mentis occaſus atque priuatio, qua iam ab ipſo ortu perculſi affectique vix mentis inopia loqui diſcunt. Huius claſsis eſt fluxa & amiſſa memoria, quæ & obliuio. Omnium autem cauſa frigida eſt cerebri intemperies, quæ functiones omnes torpidas ſegnéſque reddit: nonnunquam cerebri aut temporum ex ictu aut ex vulnere vehemens concuſſio, quæ id imbecillius fecerit. At qui ab ipſo iam ortu & naturæ primordiis vitium contraxerunt, iis inconcinna cerebri figura maláque ineſt conformatio, aut certè pauca cerebri ſubſtantia, vt quibus caput puſillum exiſtit. Verumenimuero frigida cerebri intemperies quæ non ſimplex eſt, ſed ex humoris frigidi pituitoſique copia, iis quæ iam diximus ſoporoſos etiam affectus adiungit, ſomnum, ſoporem, cataphoram, lethargum.

ἐπιλησμονὴ καὶ λήθη.

ὁ ὕπνος.

Somnus quidem naturalis, cerebri & animalis facultatis quies eſt ſpiritus ac vires inſtaurans, quæ vigiliis & exercitatione per ſenſuum motuúmq; organa diſsipatæ ſunt. Quocirca inanitio & defatigatio ſomni quietiſque cauſa quædam eſt: ac proinde à vigiliis à multaque exercitatione ſomnus arctior & placidior obrepit. At verò ſomnus non naturalis (vt Ariſtoteli placet) oppleto fit cerebro, ídque vel halituoſo quodam vapore, vt à balneis, à cibi viniq; copia, ab aluo ſuppreſſa: vel humore copioſo qui nec caloris nec frigoris modū vehementer excedat. Is enim ſi pariter frigidus veréq; pituitoſus ſit, & magna copia in cerebri ſubſtantiā & in ventriculos (quò proprium cerebri excremētū cumulari recondiq; ſolet) effundatur, non ſomnum, ſed altum ſoporem, qui Græcis κατaφορὰ βαθεῖα dicitur, inferet: aut etiam veternum ſopore grauiorē, ſi illius copia admodū grauis extiterit. Adhæc ſi fortè humorē eū pituitoſum putredo inuadens febrem accerſat, lethargus excitabitur, à ſopore vnius febris eiúſque pituitoſæ interuentu diſtinctus. Ab apoplexia verò ſopor, qui grauis ſit, internoſci vix poteſt: hoc tamē diſcriminis intercedit, quòd ſopor facilem liberámque

τὰ καταφορικὰ καὶ καρώδη πάθη.

λήθαργος.

ὁ κάρος.

reſpi-

respirationem sine stertore conseruet, quæ tamen in apoplexia sensim ingrauescit, accersitque stertorem. Reliquæ omnes motus & sensus & mentis functiones, in sopore perinde atque in apoplexia, vel etiam grauius interceptæ concidunt: quanquam in quodam deprehendi vnam constitisse memoriam. Is quum per accessionem ita sopiretur, vt nec pilorum auulsionem, nec punctionem sentiret, excitatus tandem omnia furore quodam memorauit, quibus acerbè excruciatus fuerat in sopore. Fiunt præterea & soporosi affectus cerebro ictu vel casu vehementiùs concusso. Agitatis quippe & commotis spiritibus nulla rectè actio edi potest, túmque subsistit homo quasi attonitus, vt qui aut timore aut verecundia obstupuit. At si concussionis vi & impetu fracta ac depressa calua meninges cerebrúmq; premit, sensus atque sermonis expers obstupescit æger. At certè quum effractum cerebrum est, atq; eius aut neruorum inde prodeũtium diuulsio quædam obtigit, omnibus quidem fractis ac debilitatis deterrimus oritur sopor exiguam nobis salutis spem relinquens. De hoc inquit Hippocrates, A capitis ictu stupor malum. Et rursum, Quorum cerebrum concussum aliqua ex causa est, eos repente obmutescere necesse est. Quendã vidi ictu adeo vehementi ac valido concidisse vt sanguis ex oculis, auribus, naribus & ex ore manaret: hinc tãtus mẽtis sensuúmque stupor inuasit, vt calua pertusa ac deinde obducta fuerit omnéque remedij genus sine sensu inductum, sitque is tertio mense restitutus, immemor omnium quæ obtigerant. An autem ex cõtusione, an ex humorũ frigidorum copia ortus sit affectus soporosus facilè tum propria signa explicabunt, tum quæ morbum antecesserunt.

ἡ ἐκπλῆξις

Est & aliud symptoma ex contrariarum causarum permistione nascens, quum pituita bilísque flaua permistæ in cerebro simul immoderatiùs exuperant. Id catoche seu catalepsis, id est, prehensio aut stupor vigilans vocitatur, quòd licet mens sensúsque omnes subitò correpti vigilantis formam figurámque retineant, nihilominus tamen omnis eorum functio consopita sit. Quocunque statu prehensus sit æger, eodem permanet. Rarum certè hoc malum, & cuius admiratione spectatores obstupescunt. Laborantes duos referam, quorum animaduersio in cæterorum cognitionem adducat. Vnus dum literis & chartis sedulò inuigilaret, re-

κάτοχος. ἢ. γρυω ἄγρυπνον κῶμα.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

pente hoc vitio perculsus, ita quidem obriguit, vt sedens calamúmque digitis premens oculis in libros defixis putaretur in eorum studia incumbere, donec vocatus ac impulsus deprehensus est omni sensu motúque carere. Alterum mortui ritu iacentem inuisi qui neque cernebat, neq; audiebat, neque compunctus sentiebat quicquam: facilis tamen inerat spiratio, & quicquid in os inserebatur, promptè vorabat. E lectulo sublatus solus consistebat impulsúsq; incedebat, & quocunque vel manus, vel brachium, vel crus inflecteretur, illic quasi fixum & stabile permanebat. Expressam quandam dixisses laruam aut arte progredientem statuam. Hinc igitur constet quæ cerebri symptomata simplicem intemperiem, & quæ humorum vitium sequantur. Nunc de ventriculorum ductuúmque affectibus.

Motus sensusque symptomata. CAP. III.

ὁ σκοτόδινος ϗ τὸ σκότωμα. τὸ ὑπόχυμα.

VERTIGO est qua omnia circumagi videntur, ita quidem cerebrum sensúsque exagitans, vt sæpe laborans corruat: nisi propinquis nitatur adminiculis. Hac leuius symptoma est suffusio, qua solùm fumi, nubes, muscæ, hisque similia volitare ob oculos putantur. Huius causa proxima est tenuis calidúsq; vapor per arterias in cerebri ventriculos irrepens, qui in plexu choroide spiritus & humores exagitans & variè impellens, turbulentos sensus motúsque reddit. Hic porrò vapor ex humore quodam vitiosa non continenter & assiduò, sed circuitibus & quoties euidentium causarum vi cietur, efflari consueuit. Hic autem humor interdũ in cerebro, sæpius in ventriculo & præcordiis aliisve partibus subsidet. Hinc vertigo alia primario cerebri affectu, alia ventriculi aliarúmque partium consortio fit. Illam demonstrant capitis dolor aut grauitas, aurium tinnitus, olfactus vel auditus oblæsus: hanc verò nausea, inappetentia, oris amaror, & cordis erosio cardiogmos appellata. Aut si qua pars alia huic malo dedit originem, eius affectæ indicia elucebunt. Vt in quodam cui ab occipitio vertigo exoriebatur, pars in eo minima dolebat, quæ si vel blandissimè attingeretur, concitatus humor vaporem in sensus omnes expirabat quo protinus offusi tenebantur. His qui vertigini aut suffusioni obnoxij sunt accessionem cient euidentes hæ causæ, Solis æstus, exercitatio immodica, & quæcunque humores

mores calfaciunt aut exagitant, aut cerebrum concutiunt. Deinde rotarum circumactus & aquarum vortices.

Epilepsia totius corporis distentio crebra est, seu conuulsio non perpetua, qua homo subitò concidit, sensuum omnium atq; mētis functionibus interceptis, vt nec audiat, nec videat nec expeditus præteritorum meminerit. Concussione ex ore spumæ mouentur, & solutis musculis interdum vel vrina, vel stercus, vel genitura præter voluntatem exit, & obscura vox eliditur. Atq; hæ quidem absolutæ epilepsiæ notæ sunt: plerunque leuior existit cuius non tam expressa sunt symptomata: nam vertigini finitima hęc est, aut quasi medio ordine inter vertiginem & epilepsiam. Proinde non pauci vertiginem dixerūt diminutam epilepsiam, prodiderúntque ingrauescentem illam in hanc facessere. Causa interior traditur humoris pituitosi aut melancholici ingens copia: quæ repente cerebri ventriculos meatúsque infer-ciens, efficit vt æger cohibito animali spiritu corruat. Hæc tamen non affatim ac penitus spirituum ductus obturat, sed eius nonnihil etiam præterfluit, quo cerebrum concussione adnititur quicquid noxium est excutere. Cæterùm non sola noxij humoris copia epilepsiam infligit, quòd in sopore eius copia insit citra conuulsionem: quòd etiam quum subitò desinit epilepsia ei sanè quemadmodum & apoplexiæ, excusso in neruos humore, necessariò succederet paralysis, id verò nusquam obseruatum est. Quocirca vt alio opere pleniùs demonstrauimus, præter humoris copiam venenata & cerebri substantiæ grauiter infensa atq; inimica qualitas, epilepsiæ causa statuenda est quæ quoties exagitatur ac prorepit in cerebrum, eà quidem feriente, cerebro autem contrapugnante, quasi colluctatione quadam ac dimicatione fit epilepsia. Huius autem fomes modò in cerebro, modò in ore ventriculi, nonnunquam & in aliis distantioribus sedibus delitescit, è quibus furtim per cæcos ductus in cerebrum serpit & progreditur. Hinc epilepsiæ tres differentiæ consurgent, vna cerebro assignatur, altera est quæ ventriculi tertia quæ alterius cuiusuis partis consēsu fit. Quę in cerebro fit epilepsia, aperto eorum qui è viuis decesserunt capite, animaduersa est sæpius aliunde suscitari quàm ex ventriculorum infarctu. Causam interdum deprehendi cerebri abscessum esse, interdum corruptam meningis por-

ἐπιληψία.

Veræ epilepsiæ causa continens, qualiscunque sit antecedens seu frigida seu calida materia.

Triplex epilepsia pro parte vnde suscitatur.

tionem caluæ adhærentem summo dolore: quibus è locis teter vapor in cerebri vẽtriculos penetrabat. Hanc speciem ostendunt, capitis grauitas aut etiam dolor atrox, sensuum mentisque stupor aut tarditas, faciei pallor, turbulenta insomnia, & quòd accessio repente hominem adoritur nulla symptomatum præsensione. Alteram quæ ab ore ventriculi haud secus atque oculorum suffusio originem sumit, præcedunt ventriculi dolor, distentio, compunctio, & difficilis inediæ tolerantia, quúmque accessio proxima est, nausea, cordis dolor, aut animi defectio: quum verò ea desierit, vomitio aliàs pituitosa, aliàs biliosa. Tertia species sæpe à manuum pedúmve digitis, vel a crure, interdum ab vtero suspiratur, præsertim quum fœtus gestatur, cum quo & putria multa coerceri solent. Non paucas noui mulieres quæ quoties vterum gestant, crebro epilepsia corruunt, expeditæ verò nũquam. Hæc etiam potest ab alia quauis parte proficisci: nam visa est quę à summo vertice capitis originem haberet: è quo vapor quoquouersum excurrens, si per externas partes solùm vagabatur, vertiginem: sin intrò penetrabat in cerebrum, epilepsiam ciebat. Omnium manifestissimè hæc species deprehenditur. Ex ea quippe sede in qua mali fomes delitescit, prehendente accessione velut aura quædam frigidior per continuatas partes in cerebrum efferri percipitur: cuius etiam impetus incipiens iniecto arctiore vinculo (si pars id incommodè ferat) intercludi cohiberique potest.

ἐφιάλτης. Incubus est grauis corporis oppressio & nocturna suffocatio, respirationem offendens vocemq; intercipiens. Sensus quidem non adimuntur, sed tamen stupefiunt hebetantúrque, quemadmodũ & mens & imaginatio. Etenim laborans vel ab hoste se inuadi, vel ab aliquo venerem exigente tanquam ab incubante mole premi, qui manu attactus mox effugiat, vel absurdiora quædam spectra imaginatur ac fingit. Causa est crassior pituita aut melancholia, non in cerebro sed circum præcordia inhęrescens, qua per crapulam & cruditatem turgescente, diaphragma pulmonésque premuntur: crasso autem vapore illinc in fauces & cerebrum expirato vox supprimitur, sensus atque mens obturbatur, visisque tristibus offunditur. Incubus epilepsiæ & apoplexiæ affinis est, in quas si diutius persistit, sæpe degenerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Apoplexia est repentina motus & sensus, omnisque animalis functionis priuatio. Hac quippe perculsus, nullis ferè mali indiciis præcurrentibus totus repente quasi attonitus concidit: atque si acerbum malum est, iacet fixis oculis sine sensu, sine motu, sine mente, sola respiratione à mortuo dissidens, quæ & admodum difficilis mox euadit & cum stertore grauissimo. Hoc vno maximè à sopore & ab vteri strangulatu distat, quod in his ferè respiratio facilis & libera seruetur. Licet enim in caro in omnique graui sopore priores cerebri partes opprimantur ab hisque prodeũtes sensus torpescant, partes tamen posteriores illæsæ, satis spiritus in mouendi neruos effundunt quo motus conseruetur, maximéque respirationis ad vitæ conseruationem in primis necessariæ. At Apoplexia omnia occupans & offendens, motum omnem respirationémque tollit, eáque maximè causa hominem iugulat. Ad hæc solutum carum ferè incipit bona valetudo: apoplexiam paralysis. Vteri verò strangulatus quum solo vapore cerebrum feriat, multò minùs respirationem impedit, nisi fauces præcludat. A syncope verò dissidet apoplexia, quòd nullus aut in primis obscurus ac languidus in illa arteriarum pulsus existat, in apoplexia verò plenus ac validus, nisi quum iam in propinquo mors est. Si mitior apoplexia fuerit, sensus quidem aut motus inest, sed admodum stupidus & incertus, ac tum ferè pars altera corporis resoluta ingrauescit. Huius causa in cerebro consistit, omnis motus atque sensus communi principio. Ea autem est crassior frigidiórque pituita, neque enim à sanguine, neq; à melancholia hanc gigni verisimile est, etiam si toto corpore exuperent. Atque frigidior ea pituita, licet proprium cerebri excrementum sit, dum tamen affatim & vniuersè omnes eius ventriculos implet, aut dum minimum quiddam retis admirabilis arterias, per quas spiritus ex corde in cerebri sinus influit, repente obstruit aut coarctat, apoplexiam infert. Tũ quippe sinus influente spiritu destituti, nihil deinceps suppeditare possunt sensuum motuumq; neruis, moxque necesse est animal collabatur, ac si eius carotides arteriæ interciperentur vinculo. Quibus caput graue frequenti sopore tentatur, & corpus omne pigrescit inertiusque euadit, & oculi tenebris offunduntur, hi apoplexiæ opportuni sunt, maximè verò senes, pituitosi & crapulæ addicti, qui

ἀποπληξία. *Causæ.* *Qui propensi in apoplexiam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

breui angustáque sunt ceruice.

Paralysis quæ consummata sit, vnius cuiuspiam partis non totius corporis motum & sensum perimit. At imperfecta internum sensum perimit constante motu, interdum motum incolumi sensu: vtrumque enim altero manente interdum perire posse in Physiologia demonstrauimus. (παράλυσις.) Est & quum imperfecta paralysi sensus motúsue torpet & hebescit, hic propriè stupor appellatur, quo aliquando vidi vniuersam corporis cutem ex crapula & vinolentia affici illæso motu. (ἡ νάρκη, ἀμυδρά τις παράλυσις.) Fit autem paralysis aliàs ex debili apoplexia, ac tum propriè paraplegia dicitur (παραπληγία), aliàs ex stupore sensim aucto, qui paralysis est nuncius. Illa quidē grauior & periculosior est, ac sæpe in apoplexiam recurrit, hæc verò mitior, at nihilominus pertinax. (ἡμιπληγία.) Illa ferè aut partes omnes quæ sub capite sunt, aut alterum saltem corporis latus occupat, estque propriè hemiplegia: hęc interdum illas, interdum vnamquampiam partem obsidet, vt linguam, oculum maxillam, labrum, brachium, manum, crus, pedem, aut quicquid sub diaphragmate constituitur.

Pars resoluta celeriter frigore obriget ea quoque grauis est, si attollitur, mox sua mole recidit relabitúrque, laxa, mollis, tum motus tum sensus expers. Quumque iam diu malum protractum est, ea contabescit atrophia Faciei quęcūque pars resoluta fuerit in aduersam partem sanam contorquetur. Inuestiganda porrò diligenter mali prima sedes. Si partis cuiuspiam in facie extinctus est sensus, affectio in iis est neruis qui à tertia cerebri coniugatione prodeunt: at perempto motu, in primis spinæ vertebris causa subsistit. Si partes omnes quæ sub facie sunt resoluuntur, affectio totius spinæ obsidet initium. Hemiplegiæ causa non in tota spina, sed in illius altera duntaxat parte inhærescit. Altero crure aut vtroque resoluto causa non supra lumbos quærenda est Si tota spinæ medulla in transuersum afficitur, resolutio subditas partes omnes tum dextras tum sinistras occupat sin altera medullæ pars afficitur, eas duntaxat, quæ è nocumenti regione sunt. Quacunque igitur parte resoluta, accuratè discendum in cáne sola effectus consistat, an in illius neruo Sed & quæri debet in totóne processu nerui, an in eius parte aliqua, & an in origine solùm, an ipsa cerebri aut spinæ medulla. Ad quam quidem rem exquisitè tenenda est

da est ex anatome omnis neruorum distributio. Ea porrò causa spiritus influxum & distributioné interpellans, crassa fere est pituita neruo tenaciter impacta, huncque obstrués & impediés quo minus spiritus animalis in eam distribuatur partem, in quam neruus propagatur. Quinetiam alius quiuis humor in spinæ medulla infixus paralysin cõmittere potest: ac sæpe flaua bilis hanc infligit, quum sub finem intermittentium febrium in spinam dorsi ac in neruorum origines effunditur. Eam præterea inducit nerui callus, & tuberculum & tumor omnis præter naturam neruum aut medullam constringens, multóque magis iniectum vinculum, & contusio ex casu vel ictu, & vertebrarũ luxatio, quæ aut in dexterum fit aut in sinistrũ Quænam autem harum causarum paralysin intulerit, quiuis facilè propriis ex signis internoscet. *Causa paralysis.*

Conuulsio est neruorum musculorúmque suam originem versus præter voluntatem perpetua contractio. Hac membrũ in quod musculi tendo inseritur simul adduci necesse est & contrahi & à naturali figura desciscere, & vehementissimo torqueri dolore, qui modò leuiùs modò atrociùs insultet virésque prosternat. Rarum quidem & insolens, sed tamen acutum malum est conuulsio & quod breui interimit. Hæc interdum totum corpus, interdum partes infestat. Quæ totius est corporis, id adeò arctè occupat, vt flecti haud possit: qúmque corpus in priora curuatur emprosthotonos est, quum in posteriora opisthotonos, quum æquali robore in vtramque parté intenditur, tetanos, id est, distentio: quæ nomina solent etiam solius ceruicis conuulsionibus accommodari. Huius causam & vitium in spinæ initio contineri extra controuersiam est. Iam verò partis conuulsio interdum in oculo, in frontis cute, in linguæ radice, in maxilla, in labris vnde risus fit sardonius: interdum in brachio, in manu, in crure animaduertitur: eo scilicet neruo aut musculo affecto qui partis motioni destinatus est: Pars autem nerui primariò affecta ea ratione designabitur, quæ in paralysi exposita iam est. Conuulsionis causæ multæ sunt quas omnes Hippocrates in duas contulit, inanitionem & repletionem. Quæcunque enim vel ab ardente febre, vel ab ellebori alteriúsve medicamenti potione, vel ab immoderata sanguinis profusione, vel ab immodicis vi- *σπασμός.* *Causa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

giliis, vel ab inediis, vel à labore immodico fieri traditur ab inanitione eſt, quemadmodum & quæ ex vulnere aut ex nerui compunctione concitatur. Hanc ſequitur inflammatio ſimplex, & ardor neruoſas partes cerebrumq́ue feriens. His igitur ex cauſis propria ſubſtantia diſſipata, nerui & membranæ ſicceſcunt ac in ſeſe contrahuntur. Quæcunque verò conuulſio vel ex phlegmone, vel ex ebrietate & crapula, vel ex ſuppreſſa quadam vacuatione conſueta, vel ex intermiſſa exercitatione proficiſcitur, ad repletionem referenda eſt. Ex his igitur quæ anteceſſerunt, conuulſiònis ſpecies atque cauſa diſcernetur, tum etiam quòd ex repletione, repente gigni ſoleat, ex inanitione verò ſenſim multóque tēpore. Præter illas alia quoque cōuulſionis eſt ſpecies, quā rectè flatulentam quis appellet. Ea ſæpe manuum pedúmque digiti, nonnūquam & crura vel extenduntur vel in ſeſe contrahuntur ſummo dolore, ſed eo breui & qui frictione ſola miteſcat. Cauſa eſt craſſus lentúſque vapor in neruorum propagines inſiliens, qui illas haud ſecus atque citharæ chordas implet atque conuellit: proinde iis qui vino & crapulę aut ſocordiæ ac deſidiæ ſe dediderunt, frequens eſſe conſueuit. Huius etiam generis quædam non ita pridem mihi occurrit, non extremas ſolùm, verùm alias quoque partes impetens. Ea quotannis hyeme duntaxat, ſed bis térve quotidie affligebat. Caput primùm in acceſſione vibratione quadam ex interuallis cōtorquebatur, hinc ſenſim malū per ceruicem frigoris ſenſu deuoluebatur: quúmque inter ſcapulas irruebat, illæſa mente integríſque ſenſibus opiſthotono corpus rigebat. quum verò in alterutrum latus, aut in brachium aut in crus excutiebatur, ita arctè id protinus contrahebatur, vt nulla aſtantiū vi exporrigi poſſet, dum prorſus conquieſceret acceſſio. Ex quibus intelligi poteſt continentem proximámque illius cauſam non humorem, ſed frigidum, craſſum lentúmque vaporem fuiſſe, qui inclināte acceſſione totus diſſiparetur, cuius tamen fomes eſſet in capite.

φυσώδης σπασμός, Gallicè goutte crampe.

ὁ τρόμος.

Tremor motus eſt deprauatus membrum præter voluntatem concutiens. Oritur quum inſita grauitate membrū delabitur: facultas verò imbecillior id nequit erigere nec robuſtè exporrigere: tum enim pugna quadam grauitate reſiſtit facultas ac tantum in ſublime membrum attol-

lit

lit, quantum in suo pondere deorsum fertur. Præcipua igitur causa est facultatis atque neruorum imbecillitas: quæ contrahitur interdum ex ætate, vt quum iam grauis est senectus: interdum ex causa vires resoluente, cuiusmodi est diuturnus, grauisque morbus immoderata intempestiuáque venus, & timor aliúdve animi pathema: interdum ex iis quę tota substantia neruis sunt infensa, vt hydrargyri vapor immodicus: interdum ex iis quæ neruos acriùs feriunt ac implent, vt vinolentia viniq́; meracioris liberalior vsus, hac nulla crebrior tremoris causa existat. Quinetiam præter neruorum imbecillitatem alia quoque causa statuatur, neruorum obstructio à lentis craßisque humoribus, quæ si tamen leuior quàm in stupore aut in paralysi: communes quippe horum causas esse volũt & ordine solo distingui, vt quanto interuallo à paralysi stupor, tanto stupore tremor recedat. Atque vt pituita sic & bilis flaua in neruos insiliẽs horum fit symptomatum causa, ea ferè ratione qua & de parallysi traditum est. Etenim non rarò sub acutorum morborum finem tremor enasci deprehensus est His iam omnia tum principis tum sentientis mouentísque facultatis symptomata videor persequutus. Nunc quæ ab excrementis prodeunt, expediam. *Causa.*

Excrementorum cerebri symptomata. CAP. IIII.

DESTILLATIO Græcis κατάῤῥους est superuacanei humoris è capite in subiectas sedes prolapsio. Hoc nomẽ latè patet iunioribus, quo tamen veteres eam solùm designarunt quæ in fauces irruit. Ergo distillationis causa atque materia capitis est excrementum. Cerebri ampla copiosáque medulla multo eget alimento, è quo necesse est multum quoque excremẽtũ gigni: maximè verò si impensè frigidum humidúmque aut alia id ratione imbecillũ sit, illíque vel copiosius vel non satis congruens alimentũ suppeditatur. His enim ex causis vbique magnus fit excrementorum prouentus. Quum moderatum excrementum est, id omne in priores cerebri sinus reconditur, qui in id quodammodo destinati sunt: quum verò immoderatius exuperat, extrinsecus etiam circum cerebrum circumq́ue meninges dispergitur & fluctuat, quò per interiorum ora venarũ effusus est. Cerebri sinus seu ventriculi facilè per palatum

ἐγκεφάλου περιττωμάτων συμπτώματα ὁ κατάῤῥους.

Distillationis interioris materia.

expurgantur , reliqua verò capacitas tum per palatum tum per nares,tum per aures & oculos. Itaque si cerebro humido siccæ sunt nares , distillationes capitisq; morbi ingruunt, quique foris splendent intus sæpe sordent. Excrementum porro id cerebri naturam imitatur , quúmque pituitosum sit,tenue tamen aquosum atque dulce existit : sed in cerebri ventriculis diutius obhærens plerumque vel salsam vel acrem qualitatem tempore conquirit. Aliud præterea in externis partibus capitis excrementum colligitur , maximéque sub cute verticis,quo venarum per faciem & tempora in caput irrepentium extrema desinunt. Quoties enim hæ vel sero vel humore multo turgent, alimẽti reliquias & superuacua sub cutem effundunt , quæ præ cutis crassitie atque densitate vaporare foras vix queũt. Horum coagmentatione assidua tantus interdum cumulus fit , vt tumor ceræ instar mollis promineat cutem condensans eámque à calua plurimùm disiungens. Hic certè fons , hic fomes est omnis externæ distillationis , quem miror neminẽ omnium veterum animaduertisse. Hinc in externas corporis partes fertur distillatio in oculos , in maxillas , in dentes , in ceruicẽ,in scapulas,in brachia,in latera , in dorsum & lumbos,in coxendicem , in crura , in omnes denique articulos : eáque tum omnis arthritidis tum omnis ferè externi doloris causa esse deprehenditur.

externæ omnis distillationis materia, è qua arthritis.

Quæ autem è cerebri ventriculis,aut ex iis locis quæ sub calua sunt fertur distillatio , ea in interiores corporis sedes prolabitur , in hisque varios morbos excitat:in neruorum origines irruens apoplexiam , paralysim, stuporem , tremorem : in sensuum organa , cæcitatem, surditatem, tinnitum , odoratus priuationem : in nares grauedinem : in fauces & in asperam arteriam raucitatem : in pulmones tussim , asthma , phthisim : in ventriculũ cruditatem : in intestina alui profluuium : hincque si in iecoris venas se insinuet,crassescens tum eas tum viscera infercit obstructionésque parit. Sic distillatio quam plurimorum est morborum procreatrix. Vnus autem homo præ cæteris animantibus his malis idcirco obnoxius est , quòd amplo sit cerebro eóque sublimi , è quo excrementum in omne ferè corpus facilè delabi potest,ídque perfundere & quasi irrigare. Id autem excrementum quandiu in cerebro consistit, ferè aquosum est & sero persimile,quod tamen cum ea tenui-

A distillatione interiore qui morbi.

tate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tate ex cerebri substantia lentorum adipiscitur: quo sæpe cernuntur per frigora nares stillare. Talis igitur initio vel in pulmones vel in alias interiores sedes illabitur: talísque ab summo capitis vertice in extimas corporis partes atque in pedũ articulos profluit. At verò excrementũ hoc partium in quas procubuit calore sensim crassescit, portione eius tenui dissipata. Sic enim ex tenui & aquosa pituita superuacanea mucosam, ex hácque albugineam, deinde vitream & gypseam caloris vi procreari in Physiologia demonstrauimus. Quum autem frigida distillatio in partem quampiam incidit, ab externísne an ab interioribus capitis sedibus ea profluxerit internoscendum quidem (nam medendi ratio diuersa est) tum iis signis quæ nunc posita sunt, tum iis quæ externum capitis dolorem ab interiore seiungunt. Destillationis porrò materiam gignunt ac augẽt intemperans humidiorque victus, & capitis imbecillitas intẽperiesque frigidior. His ex causis cumulatum excrementum si diutius subsistit ac hæret, tum morbus tum quæ retuli profert symptomata. Id verò depellit & è capite exturbat, quicquid suo id loco dimouet, vt copia grauans, frigus exprimens, æstus colliquefaciens, balneum laxans & perturbans exercitatio vel animi pathema. Hæ igitur quoniam efficiunt vt pondere suo excrementum in subiectas sedes profluat, destillationis causæ statuendæ sunt. Recentiorum medicorum turba non satis probabili Auicennæ dogmate, omnem distillationis materiam statuit è iecore calidiore suscitari: multos inde vapores in caput efferri, qui deinde cerebri frigore in aquam versi protinus relabantur, perinde atque terrarũ expirationes quæ in nubes concrescẽtes mox dissoluuntur in imbrem, aut sicut vaporarij halitus in sublime elatus densatur in aquã. At verò excrementi minimũ hac ratione congeri potest. Sd & iis qui vel temperato vel frigidiore sunt iecore distillationes plerumque fiunt: & hæ quidem quemadmodum & reliquæ ferè omnes à capitis imbecillitate & frigida intemperie, quæ omnium sunt causarum creberrimæ ac validissimæ. Capitis symptomata omnia persequutus videor quorum interiores ferè causæ sunt intemperies simplex & vitium humoris, qui vel extra vel intra caluam consistit. Hic verò vel in meningibus, vel in cerebri substantia, vel in eius ductibus obhæret, vel illinc in subiectas

Causæ destillationis omnis euidentes.

Distillationis occasio seu prophasis destillationem irritans.

partes illabitur. Atque hi præcipui sunt scopi, ex quibus tota medendi ratio peti constituíque debet.

Oculorum morbi, symptomata, horumq. causæ. CAP. V.

ὀφθαλμῶν πάθη.

SIMILI ratione & oculorum interiores affectus ab externis summa cura seiungendi sunt, quod in his curatio & remediis & viuendi ratione variet. Interiores dico qui intra corneam membranam conditi sunt, & quorum origo ab intimis cerebri sedibus ducitur. Externos verò qui vel in cornea vel extra hanc existunt. Hi autem affectus aut oculi visionem aut motum peruertunt, ídque modò cum dolore modò citra dolorem vllum. Motui ímpedimēto sunt strabismus atque paralysis

στραβισμὸς ἢ διαστροφή.

Strabismus oculi conuulsio est, qua is in obliquum ita contorquetur, vt nequeat amborum vnus aspectus esse. Paralysis motus est abolitio: horum causæ suprà commemoratæ vel in oculorū musculos incidunt, vel in neruos ex secūda coniugatione eò directos, vel in eam cerebri partem vnde illi emergunt. Atque hi primùm & per se motum impediunt. Affectuum porrò interiorum qui visioni obsunt, alij in cernendi spiritu, alij in cerebro, alij in optico neruo, alij in humore crystalloide consistunt. Spiritus vt acutè & distinctè cernat, debet multus esse & æthereus. Nam multus si crassus quoque sit, & longinqua & vicina quidem videt, vix tamen discernit. Paucus verò licet æthereus sit, luscios tamen facit, qui propinqua planè discernūt, distantia haudquaquam vident. Paucus & crassus hebetes, qui neque distantia vident neque propinqua discernunt: senū hoc ferè vitium est cæcitas, obscuritas omnísque visus imbecillitas, cuius causa in oculo conspicua non est, vel cerebri, vel optici nerui, vel humoris crystalloidis vitio exoritur. Cerebri autem vitium intemperies est aut simplex, aut ex humore Optici nerui vitium obstructio ex humoris crassioris influxu: aut angustia ex tabe vel ex tumore præter naturā: aut illius disruptio ab externis causis Crystalloidis peculiare vitiū est, è propria sede dimotio aut ex casu aut ex ictu, quibus vehementer oculus ipse concussus est. Iam verò hæc notis discernenda sunt. Vitium & offensæ visionis causam in cerebro esse certò scies, si non ad oculum modò verumetiā ad alios sensus imbecillitas pertinet. An verò ex simplici intem-

οἱ μύωπες καὶ νυκτάλωπες. οἱ ἀμβλυωποί.

Qua obseruatione causa affectæ visionis sit peruestiganda.

ci intemperie, an ex humore vitium sit inductũ, ea luculenter declarant quę de affecti cerebri signis prodita sunt. Quum causa in cerebro non reperitur, in neruis opticis aut etiam infra hos quærenda est: atque si cæcitas repente aut breui tempore inuaserit, obstructio certè est ex humoris influxu; sin verò pedetentim multóque tempore, aut intemperies aut adstrictio vitio detur. Quãta autem sit optici nerui obstructio vel adstrictio, ita quidem cõiectura intelligere est. Si laborans oculum sanum claudens altero videre contendat, ac tum pupilla dilatetur, spiritus nonnihil etiamnum influit per neruum: sin verò eadem pupillæ figura eadémque amplitudo permanet, nihil omnino spiritus illabitur prorsúsque illi interclusa est via. Ruptus autem opticus neruus, aut humor crystalloides è propria sede dimotus, intelligitur ex ictu vel casu vel ex alia quauis manifesta causa quæ vim intulerit: quanquam interdum vidi nullius externæ causæ vi, solius acerrimi humoris influxu repente & crystalloidem è propria sede dimoueri & pupillam dilatari, sed tũ comitabitur dolor immanis & implacabilis. Quinetiam quum crystalloidis dimotio sursum deorsum sit, laboranti quæcunque cernuntur gemina apparent, non autem quum in alterutrum angulum fit.

Glaucoma est crystalloidis aut vitrei humoris in glau- γλαύκωμα, καὶ ἀμαύρωσις.
cum aut fuscum colorem mutatio. Hoc vitio impediti aut per fumum aut per nebulam se videre arbitrantur. Idem impedimentum accidit quum vtriusuis humoris substantia nimiopere crassescit. Si quem fortè alium colorem contraxerit, is etiam in obiectis rebus elucebit. Hoc quidem vitium rarum, at certè immedicabile, quòd humorum substantiam immutet.

Suffusio est humoris præter naturam vel in pupilla vel ὑπόχυσις.
inter rhagoidem tunicam & crystallinum humorem concretio. Is autem è cerebro per opticum neruum prolabitur, idque sensim, vt idcirco vix possit initio conspici: quanquam interdum vidi omnino crassam atque consummatam suffusionem vno die congeri. Etenim si crassus humor in opticum neruum repente incidens subitò obcæcat, cur non etiam is longiùs ob pupillam prolapsus repẽtinam suffusionem eámque perfectam inducet? Omnis autem suffusio ob pupillam consistens, impedit, ne crystalloides primum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

videndi organum, externarum rerum species atque simulachra excipiat néve illa liberè cernat. Principio quum tenuis adeò est humor, vt minimè deprehendi possit, fumi duntaxat & vapores, deinde etiam muscæ ante oculos obuersari putantur. Tempore eousque crassescit dum omnino visionem præpediat, idque si pupillam omnem obtegit. aut si eius partem duntaxat, obiectarum quoque rerum partem quampiam obscurat Atque vt est suffusionis figura, ita & varia sunt rerum simulachra. In his omnibus iam manifestè crassus, concretus albúsque humor animaduertitur. Incipiēte igitur hac suffusione eadem ferè visa atq; in ea quæ affecto ventriculi ore fit sese repræsentant: quæ hac tamen ratione discernuntur. Suffusio propria alterum duntaxat oculum falsis rerum simulachris illudit, aut si ambos, non simul tamen neq; similiter S[u]ffusio per consensum & ambos & simul & æqualiter visus offendit. In illa visorum occursatio assidua est, ne diem quidem sed ne horam intermittens. In hac verò & remittit, & intermittit, si parciore & facili dato cibo ventriculus bene concoquat, aut is expurgetur medicamento dialoës: inualescit si cruditas est, aut os ventriculi dolitat aut nausea fatigat.

Suffusio primaria, & quæ per consensum fi[t], qui discernantur.

αὔξησις τῆς κόρης.

Pupillæ vitia manifestè sensibus patent: ea sunt dilatatio, imminutio, diuulsio & ruptio Dilatatio siue iā ab ortu siue postea ex morbo nata sit, visioni obest, vt quæ videndi spiritum vniuersè diffundi atque dissipari sinit. Imminutio natiua quoniam spiritum cogit atque densat, acutissimam visionem reddit: at morbosa quoniam causam præter naturam habet, deteriorem facit. Diuulsio & ruptio nec occæcāt nec magnopere visioni officiunt. Dilatationem porrò efficit humor in vuea tunica conclusus ac redundans, qui illam distēdens, illius quoque foramen quod pupilla est amplificat. Quocirca oculi prominentiam atque etiam scirrhum, phlegmonem & abscessum comitatur pupillæ dilatatio. At verò imminuitur pupilla angustiórque fit in oculi phthisi & atrophia, & quoties vitreus humor quauis de causa absumitur: tum quippe contracta ruptáq; vuea & in sese quasi concidens foramen coarctat. Eisdem causis atque etiam externarum vi & iniuria fiunt, pupillæ deuulsio atque ruptio. Hi sunt omnes interiores oculorum affectus. Externos qui corneæ & adhærenti membranæ insident persequamur.

μείωσις.

παραστροφὴ καὶ ῥῆξις.

Cali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Caligo est tenebrosa visio ex crassiore densioréque facta τὰ ἐπισκο-
tunica cornea. Rarum hoc vitium ex morbo, ex senectute τοῦντα ταῖς
frequens: qua certè membranæ quemadmodum & vngues ὄψεσι.
crassescunt.

Nubecula verò tenuis est humor corneæ inhærescens, cuius adhæsu putat laborans se per nebulam, per vaporem aut fumum res omnes intueri. Hic verò humor sensim cras- ὁμίχλη.
sescens tadem albuginem parit. Est enim albugo crassus & albus humor in cornea aut etiam supra hanc ita concretus λεύκωμα.
atque densatus, vt omnem plerunque videndi aciem perstringat. Sensim quidem hæc duo vitia succrescunt, ac sæpe ex ophthalmia & epiphora. Interdum & ex proprio fiunt humore lento, qui ob pupillam effunditur ex iis spatiis quę sunt inter membranam adhærentem & corneam.

Hallucinatio quæ Græcis est παρόρασις, fit cornea tunica alieno colore infecta, quo etiam foris omnia tincta cernuntur: vt in ictero citrina, in sugillatione & inflammatione rubra.

Rhexis est eiusdem corneæ ruptura vel sectio vel exesio, è ῥῆξις.
qua primùm albugineus humor emanat oculúmque multò minorem relinquit. Deinde rhagoides tunica procidit, ac πρόπτωσις
tum oculi est procidentia, quæ Græcis est proptosis. Ab hac ὀφθαλμοῦ.
diuersa est oculi confusio, in qua ex ictu humores permisti confusique sunt, citra eruptionem vllam.

Extuberant (sed rariùs) in hac tunica pustulæ quales exanthematum, phlyctænæ dictæ. His ruptis vlcuscula manent varia, quorum sordidissimum epicauma dixerunt. Hæc tandem pus excipit. Quinetiam huic tunicæ & carbunculi & carcinomata incident, rarissima quidem, sed omnium vlcerum deterrima. Nunc adhærentis membranæ affectus percurramus.

Vngui neruosa dura & albicans membranula est ex angu- πτερύγιον.
lo sese obtendens & plerunque pupillam contegens. Oritur ex adhærente membrana sensim multóque tempore (si permittitur) increscente & obdurescente.

Omnium autem frequentissimè oculos infestant epiphora ἐπιφορά.
& ophtalmia, ex quibus & dolores sanè quàm acerbi & alij plerique morbi expullulant. Epiphora est tenuis humoris impetus, lachrymarum specie in oculos factus. Is autem humor aliàs frigidus ac planè aquosus sine dolore, si-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ne ardore aut rubore: aliàs acer est aut salsus, qui & dolore & acrimonia & ardore & rubore molestus est, vnde & palpebrarum sequitur exulceratio. Fluxionis huius origo ferè è sincipite & è summo vertice ducitur, in quo humor extra caluam & subter cutem congeri solet, qui per pericranium in adhęrentem membranam destillat, ac demum foras per oculos excidit: quemadmodum & ex ea sede destillationes aliàs in dentes, aliàs in maxillas procumbere proditum iam est. Quocirca huius eædem atque destillationis causæ statuendæ sunt.

ὀφθαλμία. Ophthalmia est oculi phlegmone ex oculorùm angulis in totam adhærentem membranam effusa. In hac tenues oculorum venæ turgent, & quæ in oculorum albo obscuræ fuerant, conspicuæ fiunt: plerunque quicquid album fuerat rubescit: Summus ardor atque dolor affligit, qui acrium sæpe lachrymarum fluxionem accersit. Tum sanè magna huic similitudo est cum epiphora. Sed inter se distant, quòd in ophthalmia oculi album, in epiphora solùm palpebræ ciliũ rubescat. Distãt præterea & materia & origine. Quum ingrauescente ophthalmia album oculi rubescẽs vsque adeò tumet & increscit, vt nigro sublimius euadat ipsúmque ferè contegat, chymosis appellatur. Inflammationis causa est tenuis biliosique sanguinis in oculo fluxio, è temporum angulorúmque venis in obscuras & latentes oculorum venas irruens. Quibus fluxione frequenti venæ patefactæ sunt hi quauis ex causa inflammatione rursum tentantur, & à plethora, & à solis æstu, & ab exercitatione, & ab aliis externis causis quas diximus fluxionem irritare.

ὀφθαλμοδυνία. Oculorum dolores quoniam in primis graues esse solent, seorsum quoque æstimandi. Mouentur autem ab humorũ acrimonia in acri epiphora, ab ardore in ophthalmia, à flatuum vel humorum influentium copia, quæ illorum tunicas distendit, à carbunculo & carcinomate: sed à pustulis & vlcusculis quæ in corneam incidunt aut nullus aut admodũ leuis oritur dolor. Quos hactenus numeraui affectus omnes oculi globum obsident. Nunc qui ambitum inuadant, palpebras dico & angulos, tradendum.

αἰγίλωψ. Maximus quidem & creberrimus est ęgilops, phlegmone parua inter maiorem angulum & nasi radicem. Pars ipsa quasi furunculo tumet, ambitus rubore perfunditur, dolor

summus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſummus vrget iſque lancinans. Cauſa eſt tenuis bilioſúſque ſanguis per temporum, frontis facieíque venas eò inſiliens, ſicque venam illic conſpicuam exedens aut corrumpens, vt ſãguis in id ſpatium ſub cutem effuſus phlegmonem pariat: qua rupta exulceratáque cute abſceſſus apparebit, è quo pus per vlcuſculum manat.

Ex his parum bene curatis affectibus, ſinus conſequitur aut oculi fiſtula, etenim quum ægilops non maturè aperitur, aut quum cute adhuc integra pus non liberè effluens diutius coercetur, cuniculos agit, ac demum vicinis partibus exeſis ſinum parat in quo copioſius colligitur: hic ad os ſubiectum penetrat, & viam aperit in narem proximam, è qua graueolens excidit. Quòd ſi pus viam ſibi muniat in angulum oculi maiorem, fiſtulam excauat qua ſinus expurgatur. Solet quippe in ſinu illuuies aſſiduò congeri, quæ preſſo angulo per illius fiſtulam emanat: tumque tumor ſubſidet, dũ noua illuuie denuò repleatur, quod pleriſque ſingulis horis obtingit. κόλπος κὴ σύριγξ.

His malis rhyas ferè ſuccedit, quæ eſt carunculæ anguli maioris abſumptio vel imminutio, à qua & angulus latior euadit. Fit tamẽ & aliis ex cauſis, velut ab humoribus & medicamentis exedentibus. Rhyadi opponitur encanthis, quæ ipſius eſt carunculæ immodica eminentia. ἡ ῥυάς. ἐγκανθίς.

Palpebrarum vitia ſunt ſcabies quæ pſorophthalmia, & pruritus qui xerophthalmia nuncupatur: illa ſcabies eſt ex humore calido & acri cilia potiſſimum occupans: hæc pruritus eſt ex humore ſalſo atque nitroſo, ſolétque noſtris ſicca lippitudo nuncupari. τὰ ψωρικὰ κὴ ψωρώδη βλέφαρα. ξηροφθαλμία.

Ectropion palpebræ eſt inuerſio, qua pars eius interior rubra prominet. Oritur autem vel ob cicatricem vel ob ſubditæ carnis exuperantiam, qualis ſæpe ex chymoſi relinquitur.

Grando tuberculum eſt durum palpebræ ferè ſuperiori innaſcens. Hordeolum tuberculum calidum in abſceſſum ferè deſinens, quod è palpebræ margine atque è cilio prorumpit. Quinetiam ciliis atque ſuperciliis pilorum defluuium contingit, quod madaroſis appellatur: & pilorum inuerſio & pediculorum prouentus omnia certè ex iis cauſis genita quæ finitimos capillorum affectus edunt. χάλαζα. μαδάρωσις. φθειρίασις.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Aurium morbi & symptomata, horumque causæ & signa.
CAP. VI.

ἡ διὰ φλεγμονὴν γινομένη ὠταλγία.

AVRIS phlegmone plerumque tentatur. Hæc parte intima inter crassiorem meningem & membranam quæ audiendi meatui prætenditur colligi solet. Gignitur ex acri tenuissimóque sanguine, qui ab interioribus meningum venis cò irruens tandem putrescit. Calore se prodit & dolore grauissimo, membranas quippe humoris acrimonia pũgit & copia distendit atque diuellit. Hinc pulsans & vehementer lancinans dolor excruciat, qualis & per phlegmonas omnes quæ circum arterias & membranas accenduntur. Febricula oboritur suis comitata symptomatis. Nullus tumor nullúsque rubor foris conspicitur, nisi fortè geminato malo externa in consensum trahantur. Putris materia in pus sensim coctione mutata abscessum inuehit, è quo rupta vel exesa vel rarefacta audiendi membrana pus foras per auris anfractum manat, magna doloris lenitione atque grauitatis leuatione. Quibus imbecillum est cerebrum & excrementis abundãs, iis diu auris diffluit, manétque interdum suppuratio admodum diuturna, qua vel pus album vel liquidior sanies excurrit. Fit tamen & interdum suppurationis aut sordium genus aliud citra inflammationem ex magna cerebri impuritate ex multáque colluuie cò sibi viam & exitum moliente.

συῤῥοῦντα ὦτα.

Vlcus auris sordidum ex his sæpe causis excitatur, quoties vel pus vel humor influens summa pollet acrimonia. In vlcere verò humido nec tempestiuè reficcato caro excrescit, quæ auris ductum obturat & auditum peruertit. Obturant præterea tum sordes copiosæ si vel concrescant vel obdurescant, tum calculi tum alia quæcunque imprudentibus in aurem incidunt. Diuturna autem sordis ac saniei suppressio, ac etiam impurum sordidúmque vlcus vermes progignit.

σκωληκιῶντα ὦτα.

ὠτωδυνία.

Iam verò dolor, tinnitus, auditúsq; grauis, & omnia audiendi symptomata, ex iisdem sæpe causis procedunt. Dolor enim acerbissimus in phlegmone est, nec minus acerbus fit ex flatulento spiritu circum membranas coercito, exitum quippe non reperiens, vehementer illas distendit di uellítque ab osse. Discernitur autem quòd neque in hoc ar dor neque grauitas, sed sola inest distentio cum tinnitu au

strepitu

ſtrepitu valido. At multò leuior dolor exiſtit, quem frigidus craſſuſque humor intimæ auri impactus ciet Hic etiam citra ardorem, citra grauitatem atque diſtentionem altè fixus eſt, cauſáſque manifeſtas habet redundantis pituitæ ſuperuacuæ. At certè ſibilus, tinnitus, ſonitus, ſtrepitus omuíſque deprauata auditio, ex motu & agitatione eorum τρισμός. naſcitur, quæ intimam aurem occupant. Hæc vt varia ſunt βομβός. & variè impelluntur, ita & varios ſonitus edunt. Sibilus ex ψόφος. flatu tenui exiliter elabente: tinnitus ex illius curſu interru- ἦχος. pto: ſonitus ex craſſiore pleniùs erumpente: ſtrepitus ex impulſu valido: fluctuatio ex humoris iactatione. Horum verò nihil obauditur ſi cauſa interior quæcunque ea ſit, conquieſcat Quum vlcus ab inflammatione vel abſceſſu, multo pure manauit, niſi id probè coaleſcat, perpetuum ſonitum aut ſtrepitum relinquit. Nam licet flatus nullus præter naturam ſubſit, ſpiritus tamen per arterias impulſus impetu læſum auditum offendit. Quinetiam citra vllam auris offenſionem obauditio, id eſt deprauata auditio interdum capitis παρακουσις conſenſu accidit. Quæ huius eſt generis, non vt ſuperior in ſolam aurem impingit, ſed per omnes capitis arterias effundi percipitur. Talis ferè exiſtit per ſummum febrium ardorem, nec non ſine febre quum è ſubditis viſceribus calida copioſáque expiratio in caput effertur. Etenim tum hac tum flatuoſo ſpiritu diſtentæ arteriæ vehementiùs pulſant, multúmque calidi ſpiritus in cerebrum & aures effundunt: ab his verò audiendi ſenſus alioqui ſanus, perturbata atq; confuſa obaudit: quemadmodum & oculus aliena multa cernit in ea ſuffuſione, quæ ventriculi conſortio fit: Hac multos noui grauiter torqueri, atque tum maximè quum impuris eſſent viſceribus.

Grauis porrò auditio atque ſurditas ſola magnitudine diſtant. Fiunt autem vel cerebro vel primo audiendi organo βαρηκοΐα vel auris anfractu aut læſo aut impedito. Cauſa quæ cere- ἢ κώφωσις. brum aut primum audiendi organum occupat, vel intemperies eſt ſimplex vel humoris vitium. Ex bile ſurditaté inferri prodidit Hippocrates. Quibus, inquit, deiectiones bilioſæ exeunt, eæ ſurditate ſuperueniente ſiſtuntur: & quibus ſurditas adeſt, bilioſorum deiectione finitur. A phlegmone præterea, ab abſceſſu & ab vlcere illam infligi ſuperiora demonſtant. Ab humore quoque frigido, craſſo & pituitoſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

penitus impacto & conquiescente crebrior eidem origo est. Hic enim omnium maximè sensus omnes eorúmque functiones consopire solet. Has verò non aliter quàm doloris causas, nec aliis oportet signis distinguere. Impedimẽta auris appellantur quæcunque illius infractum obstruunt, pus, concretæ sordes, tuberculum carnosum, callus scirrhus & quæcunque incidentia tenacius inhærescũt. Grauis auditio atque surditas, quæ iam ab ipso ortu & à prima natali die contracta sit ab his minimè causis, sed à conformationis vitio proficiscitur, quo vel audiendi instrumentum deest, vel certè figuram vitiosam obtinet. Sic quidam senator ex coniuge sana liberos omnes suscipit surdos atque mutos, cuius rei causa in primis cæca & obscura censetur.

δυσηκοΐα.

παρωτίς.

At verò parotis inflammatio est in hisce potissimum glandibus erumpens quæ ponè aures & ad earum radices consistunt. Hæc notas omnes phlegmones habet, tumorem, ruborem, calorem, pulsantémque dolorem, nisi (vt interdum fit) œdematis sit particeps. Oritur ferè à capite, humoribus, calidis eò confluentibus: aliàs sine febre, aliàs in acuta febre, in qua præsertim caput vel delirio, vel dolore, vel grauitate torquebatur.

Narium morbi, symptomata, causa & signa. CAP. VII.

NARES expurgando cerebro destinatæ, eorum quæ præterlabuntur acrimonia sæpe exulcerantur: deinde etiam ab ictu, à casu, à vulnere, ab aliísque causis euidentibus. Narium vlcus neque dolore neque acrimonia cõspicuũ, ac proinde diu sæpe latet incomprehensum, dum planè sordescat exedátque ossa tenella. At verò quum recens est hinc noscitur, quod sanguinis nonnihil frequenter eructet, maximè quum attingitur aut irritatur: quódque nares hoc sæpe madeant: atque si finitur, crustula sicca eáque nigra obducitur, quæ emunctionis impetu nonnunquam procedit. Vetustius ac iam putridum vlcus ozæna appellatur, è quo crustula sordidior atque etiam graueolens mucus excidit. Laborans ipse tum sibi graueolet tum vicinis tetri spiritus contagione molestus est. Sæpe illic vlcera diuturna serpunt, quæ vel narium alas, vel earum interstitiũ, vel alia eius loci tenella ossa exedunt atque putrefaciunt magna deformitate, excesúmque palatum sæpe perforãt: idque maximè si vel carci-

ὄζαινα.

carcinomatis speciem habent, vel è fœda lue venerea, (quod creberrimum est, contracta sunt.

Recentibus vlceribus neglectis caro plerunque excrescit, quæ sarcoma nuncupatur. Ea quum longitudine ita excreuerit, vt iam è nare foras propendeat, aut in fauces relabatur, polypus est. Vtrunque vitium narem obstruit, & spiritui viã intercludit, dum præsertim in latus affectum decumbitur, loquelam offendit & obscurat. Atque hæc symptomata grauedini quodammodo similia, nisi quòd admodum diu permanent, nec errhinis tolluntur, quódque vlceris signa iamdiu antecesserunt. τὸ ὑπερσάρκωμα. ὁ πολύπους.

Iam verò odoratus symptomata sunt, fœtor assiduus, odorandi imminutio vel abolitio. Fœtor ex his duntaxat partibus eructatur, quæ circa nares & os ethmoides sunt: nam quæ in ipso olfaciendi sensu, vel prope hunc intra meningas putrescunt, sensum ipsum haudquaquam feriunt nec ea laborans sed quiuis assidens deprehendit. Vt enim quippiam odoratum feriat, necesse est, ex eo vaporẽ quodam interuallo in eum sensum & in priores cerebri ventriculos efferri. Odoratus quoque perit aut imminuitur impedito narium ethmoidisque ossis meatu, quo spiritus ac odor duci solet. Idque vel sarcomate, vel polypo vel phlegmone, vel grauedine. At si horum nulla signa comparent, offensionis causa, vel ad priores cerebri ventriculos, vel ad eas propagines in quibus est odorandi sensus, referri debet: in his vel intemperies, vel humorum copia, vel corruptela, sensum eiúsve spiritus contaminat. Circum eas sedes abscessus interdum fiunt nulla febre, minimo dolore, è quibus ruptis animaduerti pus syncerum per nares affatim profluere perinde atque è purulẽtis, auribus, idque nullo incommodo valetudinis. Sed & in quodam milite qui resimis erat naribus ex fœdiore quadam eluuie diutius cohibita, vermes duo villosi instar digiti illic geniti inuentíque sunt, qui tandem in furorem illum adegerunt, febréque non admodum manifesta de medio sustulerunt die circiter vigesimo. ὀσφρήσεως συμπτώματα.

Grauedo autem frigida pituitosaque est destillatio in os ethmoides eiúsque membranas incidens, è partibus quæ circum cerebrum aut è ventriculis eius effusa. Ea caput ingrauescit, respiratio difficilior euadit, nec nisi hiãte ore anima duci potest, vox non vt antè sonora, nonnihil liquoris, ἡ κόρυζα.

profluit è nare, principio tenuis, deinde crassiusculi. Fit interdum etiam grauedo superiore multo grauior à pituita, quæ vel sanguine vel aliorum humorum permistione calida & acris euaserit: ea nares nõ solùm tumefacit, sed etiam ardore summo exulcerat.

αἱμοῤῥαγία.

E naribus porrò sanguis erumpit aperta, rupta vel exesa vena eò desinente. Eam quidem aperit sanguinis tenuitas vel exuperantia: rumpit vulnus, contusio ex ictu aut ex violenta quauis euidente causa: exedit sanguinis vel cuiusuis humoris acrimonia. Venæ in nares, non ex intimis cerebri, sed ex oris palatíque sedibus excurrunt, satis quidem detectæ ac patulæ, vt quasi emissarium sint superuacui sanguinis expellendi: quemadmodum & hæmorrhoides, & quæ in vteri ceruicem pertinent. Ex his siquidem omnibus, aliàs naturę beneficio, aliàs pręter naturam sanguis emanat.

Faciei orisque vitia, & horum causæ. CAP. VIII.

CVTIS quæ faciei obtenditur, quoniam subiectæ carnis portio quædam est siccior, vitia contrahit cæteris partibus insueta. Eiusmodi in primis sunt ardentes pustulæ quæ tum in naso tum in reliqua facie magna fœditate extuberant. Causa est tenuis biliosúsque sanguis immodicè auctus, aut consueta eius vacuatio suppressa: tum quippe in eas sedes irrumpit impetúmque facit. Accedit etiam cutis rara atque tenella, quæ eo humore sub epidermide coercito promptè imbuitur. Huius quoque ordinis est rubor faciei vniuersus præter modum sine pustulis efflorescens: qui si perpetuus est atque cõstans, feruidiore sanguine cutis imbuta est: sin ex interuallis recurrit, solus vapor eò sublatus in causa est aut tenuis humor nondum impactus. Huc etiam pertinent citrinus, liuidus, albicans aut aliter fœdatus color, & cutis scabrities: quales icterus, leucophlegmatias, omnéque cachexiæ genus proferre solet: omnes quippe ex humorum vitio, ex corporis ac viscerum impuritate ducunt originem, vt posthac plenius differetur. At varus, tumor est durus & exiguus ex frigido crassóque humore quasi in callum concretus. Lentigo subnigra aut verè fulua faciei macula est, lentem magnitudine coloréque referens. Suggillata nigritiæ quædam sunt ex contusione ictúque vehementi derelictæ, quemadmodum & vibices. Eiusmodi de for-

ἴονθος.
ϕακός.
τὰ ὑπώπια

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mitatum ingens est numerus, quæ quoniam corporis functionibus haudquaquam obsunt, non inter morbos sed quòd omnino præter naturam sint, inter simptomata recenseri debent.

Cynicus spasmus oris est distentio seu conuulsio, qua id omnino peruertitur. Conspicuum quidem malum si graue est atque consummatum, leue autem non nisi quũ loquendum ridendúmve est detegitur: tum siquidem oris labra nolenti contorquentur. Similem deformitatem inurit labrorum paralysis, hoc tamen discrimine, quòd si paralysis est, labrum in sanam partem contorquetur, si spasmus in affectam Quæ horum efficientes sint causæ ex iis quæ suprà de paralysi atq; cõuulsione prodita sunt intelligitur. Huc pertinent & labrorum fissurę, quæ ventriculi viscerúmque cõstitutioni prauæ succedunt.

Dentes variè affici solent: modò enim aut exerti aut longiores prominent, modò atteruntur aut mandendo aut externarum causarum vi. Stupescunt frigidioris humoris influxu, & acerborum crudorúmque fructuum esu. Nigrescunt & fœdo lentore obducuntur detergendi incuria, dulcium & calidorum vsu expiratione cruditatis & crapulæ, humorum vitio propter viscerum maximéq; lienis impuritatem à quartana relictam, atque hydrargyri illitu. Vacillant mobileśque fiunt externa vi concussi, & quum eorum radix multo humore madet laxiórque fit alueolus. Dolore conflictantur grauissimo, ídque ferè ob distillationem alias tenuem alias frigidam, quæ vel in maxillæ membranam, vel in dentium neruum, vel etiam in corpus decumbit, Ruit autem destillatio è capitis vertice per tempora in maxillam aut superiorem aut inferiorẽ: & si quis dens excesus est in quem iam via pateat, in eum maximè fluxio insilit. Tenuis porrò an frigida distillatio sit ex suprà commemoratis signis internoscendum: & quod frigidæ malarum tumor sępe comes est, tenuis raròhuiusque dolor acerbior, illius verò mitior. Crebra sæpeq; recurrens distillatio dentes excauat, exedit, putrefacítque, ac nonnunquam ab alueolis exturbat.

Gingiuæ interdum præter modum luxuriant & excrescunt, adeò vt dentes propè integant, iis potissimum quibus molles & spongiosæ sunt, & qui locis aquosis humidi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

oribúsq; vt nautę degunt. Flaccescunt & exeduntur humoris acrioris & salsi adhęsu, & vlcusculis dentium radices detegentibus.

φλεγμονή. Eædem phlegmone manifesta tentantur parulide appellata ad dentium radicem intrò forásve adeò prominente, vt etiam vicinæ partes distendantur, rubeant, caleant ac dolitent. In superiorem maxillam ea procumbere solet ex oculorum cantho maiore: in inferiorem verò per tempora è venis eò desinentibus. Absessus hinc sequitur, cuius pus non ad faciei cutem, sed ad dentium radices exili velamento tectas irrumpit. Vlcus si malè curatum est, caruncula extat & prominet epulis nuncupata. ἡ ἐπουλίς.

Maxilla autem inferior & conuulsione & paralysi interdum tenetur, crebriùs verò destillatione, quæ in eius articulum ad auriculæ radicem influens, immobilem eam plerumque reddit, loci quidem dolore & tumore duro atque conspicuo. Ea ferè externarum more deriuatur è vertice capitis.

αἱ ἄφθαι. Aphthæ porrò vlcera sunt nō admodum caua in quamuis partem oris serpentia, in palatum, in gingiuas, in linguæ latera in eiusque radicem. Hæ infantibus familiares, sed adultis quoque illas efficit halitus calidior è iecore & ex bilis feruore per œsophagum aut etiam per cæca spiracula exurgens: illas etiam interdum gignit pituita salsa profluens è capite. In febribus quidem hæ frequentes, nonnunquam & sine febre graues quales sæpe mensibus suppressis obseruantur. Eas autem hic prætermitto, quas venerea lues & hydrargyri perunctio solet excitare.

Linguæ fauciúmque morbi, symptomata & causæ.

CAP. IX.

ὁ βάτραχος. IN ea oris parte molli & laxa quæ sub lingua est, & cui ea incubat, atque quasi vinculo alligatur, tumor colligitur batrachus appellatus, qui interdum phlegmones, sæpius œdematis mollis & laxi speciem exhibet, è quo aperto mucus prosilit oui candido persimilis. Lingua verò tota interdum stupore vel paralysi tenetur, iis neruis prorsus impeditis qui à septima cerebri coniugatione propè spinalis medullæ initium deriuantur. Interdum altera duntaxat eius pars dimidia, dextra sinistráve resoluitur citra vllam gustus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

offenſionem. Quum tota prehenditur, grauis apoplexiæ metus impẽdet: quanquam non rarò animaduerti diuturnam linguæ paralyſim nulla conſequuta apoplexia. Ex cõſummata paralyſi omnes obmuteſcunt: ab ortu quoq; nonnulli muti permanent, ídq; naturæ conformantis vitio. Viſus eſt etiam cui leuiore ex cauſa biduum triduúmve loquela adimeretur, móxque repente & inopinatò redderetur, & qui ſæpius ex interuallis & circuitibus modò loqueretur, modò miteſceret integrè ſano corpore.

Blæſi atque balbi ſermonẽ non articulatè explicant aut linguæ breuitate, aut craſſitie nimia, aut alio naturali vitio conformationis: nonnunquam & affluentis humoris copia modò ex humidiore cerebro, modò ex ebrietate: nonnunquam immodica ſiccitate. οἱ τραυλοὶ, ψελλοὶ καὶ ἰσχνόφωνοι.

Guſtus autem perit aut imminuitur neruis mollioribus, qui à tertia cerebri coniugatione exeunt perfrigeratis aut quadamtenus obſtructis, aut certè ea cerebri parte affecta vnde illi originem habent. Deprauatus verò guſtus qui abſurdi alieníque ſaporis perceptio eſt, accidit quum vel linguæ corpus, vel quæ ipſum veſtit membrana vitioſo atque tetro humore imbuitur, qui vel ſolus, vel liquore eorũ quæ bibuntur edũtúrve dilutus, in linguæ corpus molléſq; neruos penetrat, ſuíſque vitiis eos perfundit: túmque vel ſalſus vel amarus, vel acidus vel aliter abſurdus ſapor guſtu percipitur tanquam à cibo potúve eſſet inductus. Is autẽ humor atq; vapor ſæpe ex inferis ſedibus elatus, œſophagum linguámque proluit, nonnunquam & è cerebro defluit.

Tonſillæ ſæpe tument imbutæ diſtillatione frigida: ac tum quidem ſub maxilla tumor tactu viſúq; intus animaduertitur, hicque ceu fruſtulum quoddam faucibus inhæreſcens mole ſua premit, obſtátq; ne cibus potus & ſaliua facilè vorentur: ídque ſine ſiti ſine ardore. Sed & interdum inflammatio tonſillas exercet, quæ partis nomen etiam ſortitur. Hæc tumoris notas præ ſe fert, præterea verò dolorem, ruborem, ardorem atque ſitim. Concocta materia interior cuticula facilè diſrumpitur, abſceſſúq; facto pus in os & in fauces emanat. Hinc vlcus ſequitur ſordidũ & quo graueolens fit expiratio. Oritur eiuſmodi vlcus frequenter citra phlegmonẽ ex humore ſalſo vel acri, qui molles, humidas, calidáſque tonſillas prorſus exedit nonnunquam, & ex con- τὰ παρίσθμια.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tagionis labe incipienti lui venereæ familiare est.

ἡ κιονὶς καχαλασμένη

Sed & columella e palati extremo propendens plerumque molesta est. Laxior enim longiórque euadens, in fauces & æsophagi caput illabitur, titillatione molesta, qua qui afficitur, hanc perpetuò vorare frustra cõtendit, metuit que ne eius impetu strangulet. Hoc vitij nascitur quũ ea humore multo supernè defluẽte madet atque perfunditur. Quinetiam columella seu gurgulio interdũ (ac certè raro) inflammatur tumétque cum rubore & ardore. Ac tum in fauces illapsus maiore tædio quam relaxatus suffocationis metum concitat. Quum per inflammationem illius pars ima crassa, summa vero tenuis & nigricans apparet, σταφυλὴ, inquit Hippocrates, id est, vua, nominari solet. Si quidem figura, calore atque magnitudine est vuæ acino persimilis.

γαργαρεῶν ἤγουν κιονὶς φλεγμαίνουσα.

ἡ κυνάγχη.

At verò angina affectus est fauces, id est, summas gulæ gutturísque partes per quas tum cibi potúsque tũ spiritus introitus est, præcludens. In hac spiratio fit difficilis, deglutire vix licet, ac proinde potus resilit in nares dolor acerbus fauces occupat. Atq; hæc quidem omnis anginæ cõmunis sunt signa. Singulis autem eius differentiis alia peculiaria existunt. Etenim angina alia vera, alia notha est: veræ & legitimæ quatuor sunt differentiæ. Vna quam omnium periculosissimam censuit Hipocrates, vbi neque in faucibus, neque in ceruice quicquam apparet. Huius quippe inflammatio penitus abstrusa grauiora infligit symptomata, non sine metu præsentis stragulatus. Hac sæpe vidimus sublatũ ægrotum horis octodecim, constante mente integrisq; sensibus. Altera est quum interiores laryngis fauciúmque musculi manifesta phlegmone tentantur. Hæc æquè ac superior symptomatis sæua est, sed minore tamen fit periculo, quòd manifesto se proferat tumore, qui & remedia promptè admittit, & in os expurgari potest. Tertia fauces interiores vna cum ceruice occupat, in qua foris tumor atq; rubor est cõspicuus cum calore & dolore. Symptomata huic nihilo sunt quàm cæteris leuiora, sed tamẽ spes salutis melior, quòd inflammatio foras prosiliens euocari digerique possit. De hac scripsit Hippocrates, Ab angina habito si tumor fiat in collo, bonum: foras enim morbus profertur. Quarta omnium leuissima atque tutissima censetur, quæ non interiores fauces, sed solam ceruicem eiúsq; musculos

vera angina quadruplex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

prehendit, quorum tamen humore interiores etiam laryngis musculi comprimuntur, introitúsq; omnis coarctatur. Omniū causa est fluxio biliosa aut sanguinea, quæ è venarum iugulariū ramis eò pertinentibus in has sedes influens vel erisipelas vel phlegmonem parit. Euidentes verò causæ variæ, frigus potius quam æstus, ictus, ossa piscium imprudenter vorata, per media paristhmia traiecta, frigidę potus, temulentia atque quæuis repletio nimia. Præter communia anginarum signa memorata, adsunt præterea in his tumor, rubor, calor atque febris, quæ omnis veræ anginæ comes est assidua. Angina verò quæ notha nuncupatur, febris est expers. Hæc autem fit quum pituitosa distillatio in fauces cereísque musculos decumbit: ac tum fortasse tumor inest, sed sine rubore, ardore & febre: quocirca inter acutos morbos habenda non est. Huic finitima est ea anginæ species, quæ nullo quidem fit proprio faucium affectu, sed quū ceruicis vertebræ intrò luxatæ, fauces ac gulæ gutturísque introitus premūt & arctius coangustāt. Noscitur hinc quòd signorum, quæ in aliis prodita sunt, nullum apparet quódque ceruix ponè excauatur, ægréque & cum dolore inflectictur: causus quoque aut ictus antecessit: vel humor præter naturam vertebrarum vincula laxauit, vel eas sua copia de propria sede disiecit.

Pulmonum morbi symptomata, causæ & signa.
CAP. X.

PVLMONVM quidem appellatione omnia etiam quæ in eis sunt vasa ipsamque asperam arteriam notamus. Affectus autem qui eò incidunt numerantur intemperies simplex, obstructio, peripneumonia, vomica seu abscessus & tabes. In ipsa verò thoracis capacitate, humoris collectio & suppuratio. Simplex intemperies maximéq; frigida, deinde etiam sicca gutturis arteriam exasperans, tussim excitat siccam, qua nihil humoris expuitur, respirationē raram facit, & ad calidi aeris potúsque desiderium stimulat. Calidior verò intemperies frigidum tū aërem tum potum ex-postulat, & respirationem crebram efficit: quę validior fuerit intemperies dolorem inferet. Atque hæc quidem omnia de intemperie inęquali audienda sunt. Nam quę iam æqualis euasit, quum veluti ascititia quædam natura sit, δυσκρασία

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nullo penitus dolore cruciat.

Flatus in pulmone præter naturam coarctatur quidem, sed admodum raro: tum autem ambientes partes distendit, & si agitetur dolore afficit, ac interdum violenter erumpere deprehenditur.

Obstructio autem frequens est magnique momenti. Ea tussim inuehit, & oppressionem, & spirandi difficultatem, quæ tanto grauior est, quanto & ipsa obstructio maior. Huius causæ variæ, humorum copia, lentor atque crassities, grando, lapis & crudum tuberculum, de quibus vt præcipuis affectorum pulmonũ causis sigillatim tradendum. Humorum copia in solam membranam guttur succingentem destillatione profluens eámque imbuens, vocem obscurat ac raucitatem infert. Hanc etiam gutturis seu arteriæ asperitas nimia parit, siue a fumo, siue a clamore, siue sit a frigore contracta. At si destillatio in gutturis cauum ductúmq; incidit, tussiculam cum quodam irritantis acrimoniæ sensu: sin in pectus ac in pulmones, veram tussim ex imo pectore erumpentem mouet. Hæc enim fit quum natura vehementi spiritus efflatione eiúsq; erumpentis impetu, nititur quicquid acrimonia aut obstructione molestum est, excutere: quemadmodum & quum inter bibendũ edendúmve, quippiã in guttur illabitur. Verumenimuerò quod in pulmones destillat, si admodum tenue est, tussiendo difficilè reiicitur: nam occurrentis spiritus vehementia repulsum atq; subleuatum mox disrumpitur delabitúrque in pulmones. Sed multò quoq; difficilius expellitur ac extruditur, quod nimis crassum lẽtúmq; est: nec enim abstergi nec dimoueri, nec sursum efferri spiritus vi facilè potest. Quum recens est atque etiamnum ruit destillatio, eius acrimonia guttur ardet ac corraditur frequénsque tussicula fatigat, qua nihil aut tenue quiddam effertur: quum verò ea consistit hæsitque pulmonibus, rarior est tussis, quæ sine gutturis ardore crassius quiddam ex imo ducit pectore. Quum porrò pauca leuísque est destillatio, leuia quoque comitantur symptomata: quum verò magna grauísque impetu ruit, præfocans quædam spirandi difficultas angit, crebra, celeris & magna est respiratio, sed qua paucus aër attrahitur, sensus quidam grauitatis percipitur ad pectus & ad spinam protensæ, quo loco pulmones membranis figuntur & hærent. Calidus autem

tem an frigidus humor sit qui destillat, ex acrimonia, ex siti; atque ex iis perspiciẽdum quæ de destillationum signis tradita sunt. Porrò autem humor crassus & lentus pulmonem eiúsve arteriam occupans, arida tussi vehementissimè exercet, qua vix quicquam extũditur: spiritum difficilem reddit: inter spirandum stertorem quẽdam aut sibilum elidit, quod pulmonum bronchiis pertinaciter sit impactus, & vias coarctet per quas spiritus euadit: destillationis notæ antecesserunt vel à cerebro vel à vicinis sedibus.

Hic humor quum non totus expuitur, reliquum bronchiis aut pulmonum cauis in quæ subiit firmiùs inhærescẽs quàm vt euelli possit, tempore magis magísque crassescit atq; siccessit, dum vi caloris in vitream aut etiam in gypseam pituitam abeat. Quúmque destillationibus multis circuitu redeuntibus, ex vnaquaq; nonnihil crassæ huius & gypseæ pituitæ relictum fuerit, sensim magna eius copia in pulmonum fistulis atque cauernis cumulata, verum tandem fit asthma, cui opportuni esse solent, qui destillatione atq; tussi frequenter tentantur, maximè verò senes & qui angustis sunt pulmonibus. Ab asthmate fit orthopnœa qua difficiliùs nec nisi recta ceruice spiritus ducitur, qualiter & eos spirare dixi quos angina vehementer premit.

Malo ingrauescente, lentus humor in grandinem concrescit, atque hæc tãdẽ in veros calculos, quibus interdum dissectos pulmones confertos deprehendimus, alióśque in his præduros ac solidos, alios veteris casei constantia, incipientes alios gypseæ pituitæ duritie: omnes quidem propria cysti obductos. Sed etiam non ita pridem vir occurrit, qui quoties exercitatione incalescit, concitata tussi calculos è pulmonibus edit præduros, eósque excreat modò hordei, modò pisi magnitudine. Bona tamen is valetudine fruitur, præterquam quòd paulò difficiliùs respirat, & in medio thorace grauitatis cuiusdam pondus percipit. Atque hæc quidẽ aliis sine dyspnœa, aliis cum suspiriosa orthopnœa obtingunt, qua qui conflictantur vehementi angustia pressi propè suffocantur, altóque & suspirioso spiritu multum & frigidum aerem ducere contendunt, quo plurimo cor ad refrigerium indiget. Omnes ita affectos verè asthmaticos, id est, anhelatores & suspiriosos appellamus, qui ieiuni & in quiete & sereno cœlo faciliùs spirare solent: at quoties cau-

τὸ ἆσθμα.

ἡ ὀρθόπνοια.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſa & materia intus condita frigido humidóve cælo, aut etiam multa crapula humeſcens & quaſi tumens diffunditur, noua dyſpnœæ quaſi acceſſione conflictatur. Multóque magis ſi forte recens quædam deſtillatio in arterias veteri malo iam impeditas ingruit. Sed & ſæpe fit vt grauiore & repentino vtriuſque cauſæ impetu æger prompte iuguletur, eáque deſtillatio ab euentu catarrhus præfocans appellatur. Galenus neque à deſtillatione, neque à peripneumonia, neque à pulmonum tuberculo: neque à ſuppuratione quenquam repente ſtrangulari poſſe exiſtimauit, ſed à ſola angina in qua neque in faucibus neque in ceruice quicquam apparet. At verò quibus iam diu & multum pulmones infarcti erant, vt in veteri aſthmate, multam repentinámque deſtillationem pleroſque iugulaſſe teſtamur.

κατάῤῥους πνιγώδης.

Crudum tuberculum pulmonum arteriis adnatum eáſq; obſtruens, iiſdem atque aſthma vrget ſymptomatis: diſcernitur tamen quòd pedetentim increuerit nulla præcurrente deſtillationis nota, quódq; difficilis reſpiratio inſit citra ſtertorem. Omnis tamen vetus & contumax ex quacunque cauſa ſit obſtructio, inſpiratione magna detegitur: per hãc enim ſub pectore offendiculum percipitur, quod protinus tuſſim etiamſi diu ſopita fuerit proritat. Si iam tuberculum aut alia quæuis obſtruens cauſa tam altè penetret, vt non aſperis, ſed læuibus pulmonum arteriis cordi vicinis inhæreſcat, nõ modò difficilis reſpiratio, verumetiam pulſus omnino varius & inæqualis atque intermittens, vel etiam interciſus exiſtet: ac tum cordis palpitatio & animi quædam defectio accedet oppreſſo iam corde. Atque hæ omnes quidem ſunt obſtructorum pulmonum cauſæ. At tum hi tum eorum arteriæ anguſtiores fiunt vel à natura, vt iis qui iam ab ipſa conformatione depreſſum obtinent pectus arctúmque ſub hoc ſpatium: & qui vel natura vel pleniore victu & ocioſa vita obeſiores euaſerunt. De quibus Hippocrates, Qui natura admodum craſſi ſunt, breuiore vita fruuntur quàm qui graciles. Vtriuſque ductus omnes corporis præanguſti inſũt & exiles, in hiſque ſpiritus paucus leui occaſione opprimitur, eſtque vel citra humoris influxum extinctioni maximè obnoxius.

ὠμὸν φῦμα.

Peripneumonia pulmonum eſt inflammatio, aliàs quidem phlegmones, alias eryſipelatis ſpecies. Magna ſpiritus diffi-

περιπνευμονία.

difficultas vrget, malæ præter modum quasi inflammatæ rubent, oculi intumescunt. Atque si phlegmone est, sputum, inquit Hippocrates, cruentum citatur, nisi admodum crudus sit morbus, præcordiorum totiúsque pectoris angustia premit, grauitas summa sternum dorsúmque contrahit, sed tamen febris acuta non admodum vrit. In erysipelate verò tussis flauum sputum trahit non multo permistum cruore, pectoris angustia grauitatísque sensus minor, at febris flagrantiore incendio extotret. Vtraque autem modò per se oritur, modò anginæ vel pleuritidi succedit, dũ è faucibus aut è latere humor repente fertur in pulmones. De hac scripsit Hippocrates, A morbo laterali inflammatio pulmonis, malum. In vehementi enim pleuritide si sine causa lateris dolor soluitur repentè aut plurimum mitescit, plerũque in pulmones transitus fit, ac tum increscente tussi ortáque suffocatione maiore peripneumonia nascitur cum sputo etiam cruento, a qua pauci admodum liberantur. Quæ non alium morbum subsequitur, sed ex sese primam duxit originem, fit quidem ex tenui biliosóque saguine è dextro cordis sinu per venam arterialem in pulmones vehementius & abundantius excusso, qui non modò pulmonis venas & arterias, verumetiam totum ipsius corpus præter modum implens atq; distendens, coarctatur ac putrescit & pulmonis inflammationem accendit. non eam quidem aliarum more collectam, sed toto viscere effusam. Rara autem admodum est vera peripneumonia. Hanc Hippocrates tradit vinolentia potissimum fieri: pisciúmque vt mugilum & anguillarum esu, qui pingue habent hominis naturæ infestissimum, atque carnis deuoratione nimia & aquæ mutatione. At verò tenuis & acris multáque destillatio è cerebro cõfertim in pulmones illapsa, interdum ardore præter naturam incenditur, æstum ac febrem inferens: ac plerique eam affectionem peripneumoniæ nomine designant, in qua & tussi & spirandi difficultate & lenta febre sensim conficitur æger sine vlcere, sine expuitione cruenta. Hæc si peripneumonia dicetur, ab exquisita profectò plurimùm tum causa tum symptomatum magnitudine dissidebit.

Vomica pulmonis est abscessus exiguus, & puris in pulmonis quadam parte collectio, quod membranula propriaque cysti arctè adeò concluditur, vix vt quicquam de se te- ἀπόστημα ἐν πνεύμονι.

trum in cor expiret. Hæc frequens est in tabidis, sed & plerumque sine tabe fit, quum sanguis ex aperta, rupta, aut exesa vena in paruam quandam pulmonis regionem secedens illic putrescit sensimque mutatur in pus, ac per summa siccescens sibi cystim efformat. Latens profectò & in primis abditum vitium, sæpe nec laboranti, nec medico notum, quo laborans ipse nec consueta munia intermittit, nec se morbo teneri putat, causamque interitus sui nesciens intus gerit sub pectore. Sic affecti subliuido ferè sunt faciei colore, eisque lingua lentore quodam est oppleta maximè quum longè à cibo absunt: & corporis agitatione aut potu cibóve calidiore vrina facilè tingitur & pulsus citatur, citra tamen vllam spirandi difficultatem. Interdum verò post concitatiorem corporis motum pillulæ paruæ & globuli instar pisi exigui redduntur è pulmone membranula conclusi, qui contriti digitis pus reddunt fœtidissimum, quale è cauo putrique & corroso dente interdum expurgatur. Adolescés quidam à paulò vehementiore exercitatione, quũ acerba tussi nullo puncto temporis intermisso torqueretur, vomicam integram columbini oui magnitudine excreauit, in qua aperta pus exquisitè album & æquale deprehensum est: cruenta excreatio integrum biduum perstitit magna febre magnáque corporis perturbatione. At nihilominus seruatus is est atque sanitati restitutus. Non pauci inopinatò è viuis horæ quadrante erepti sunt, in quibus dissectis non alia mortis causa comparuit, quàm repentina vomicæ disruptio in pulmonibus, è qua pus in cordis arcem penetrauerat ipsius vim extinguens atque obruẽs. Quúmq; ex his duo medici essent percelebres, attamen nec febre, nec inappetentia, nec alio vllo symptomate impendentem sibi diem vitæ supremum præsenserunt. Id mihi quidem persæpe eius loci memoriam refricauit, quo inquit Hippocrates, Quibus suppuratio in corpore abdita non innotescit, ea propter crassitudinem vel puris vel loci delitescit. Etenim haud raró efficit obuoluentis membranæ densitas, vt nihil tetrum à pure in cor vitæ fontem inspiretur. Omnibus tamen sic affectis multo tempore antequam vomica rumperetur, cruenta excreatio processit è pulmonibus, eáque cum tussi: adfuítque spiritus grauis ac fœtidus, corporis grauitas, pectoris leuis oppressio & spiritus difficultas, quibus tabes raró comes.

Sed

Sed hæc quidem signa aliorum quoque affectuum communia sunt.

Tabes autem pulmonis est exulceratio, qua sensim corpus vniuersum liquescit. Hac incipiente frequens tussis molesta est, qua cruentum aliquid sine sensu doloris extunditur: hoc interdum subsistit, tussique sordidum quiddam editur, deinde purulentum, tum febricula leuis adoritur, cuius nulla sit intermissio: quæ tandem hectica facta, mox à cibo aliarum more inualescit. Vlcere magis magísque serpente & sordescente pus excreatur, fitque quod dixit Hippocrates, A sanguinis sputo puris sputum. Hoc quum syncerum est, aquæ iniectum minimè alterius ritu innatat, sed (si purum est) in imum descendit subsidétque. At nihilominus quoties vel labore, vel tussis impetu, vel excandescentia vlcus puris fœtore obductum refricatur, cruenta excreatio redit. Confirmato ac iam inueterascente vitio putris pulmonis portio interdum exit, & sputũ carbonibus iniectum aut etiam per se graueolet, sæpe id etiam halitus cõtagione imprudentes labefactat: capilli defluunt, ídque alimenti penuria: toto corpore exarefacto & inualescente febre vngues in manibus curuantur, malæ liuescunt tetro vapore eò sublato, costarum extrema siccitate sursum conuelluntur, dum tandem corpus omne consumptum contabefiat, calórque natiuus exhausto pabulo intereat. Magna inter scriptores controuersia est, posśitne quis citra cruentam excreationem tabe resolui. Nonnulli post solam screationem humoris liquidi & subflaui, leui febricula correpti tabescere cœperunt, ac multò pòst tempore cruoris exiguum quiddam cum pure reiecerunt. Sed non paucos etiam animaduerti tabe sensim sublatos, in quibus nihil omnino cruoris toto morbi decursu comparuit. Atque horum quidem ratio mox proferetur. Tabis causa duplex, vna quidem pulmonis vitiosa constitutio, altera humor exedens. Vitiosam cõstitutionem appello, non intemperiem, sed mollem, tenellam ac corruptioni paratam pulmonum substantiam, de qua alibi fusè disserui. Sic plerique iam ab ipso ortu & à parentibus latente pulmonum vitio tenentur, quo tandem omnes contabescunt, etiamsi nulla aut certè minima destillatio è cerebro aut aliunde procumbat. Qui tabida stirpe sati sunt, quasi hæreditario iure omnes necessariò tabe marcescunt: hócque

malum sæpe vidimus in omnes eiusdẽ familię ordine grassari. Et qui natura pectus angustum atque depressum obtinent, hi sunt in tabem procliuiores horúmq; natura, vt inquit Hippocrates, ad phthisim vergit. Non hinc certè quòd pulmones angusti sint, (hoc enim duntaxat in asthma deduceret) sed quòd ij ferè languidi adeò sint & imbecilli, vt tempore sensimq; flaccescant ac sponte corrumpantur. Ac proinde qui ab ortu vitiosos nacti sunt pulmones, alij a cruenta screatione, alij citra hanc tabidi decesserunt. Causa tabis altera acris est & exedens è capite destillatio: aut humor acer è corde in pulmones eiectus, qualis maximè autumno cumulatur, aut pus in thoracis capacitate cõclusum, de quo statuit Hippocrates, Empyos, id est, purulentos qui intra dies quadraginta screatu non purgantur, in tabem transire. Hæ igitur causę valentissimos quosque pulmones sensim & sine sensu doloris exulcerant: quibus etiam accedunt quæcũque in cæca proprietate vt lepus marinus præstare possunt.

τὸ ἐμπύημα. οἱ ἔμπυοι.

Iam verò pulmonum vena casu, labore, clamoribúsve rupta. aut æstu, balneis, vini potu alimentísve calidis & multis vel etiam suppressorum mensium (quod interdum fit) eò confluentium multitudine reserata, magnam sæpe sanguinis copiam excreatione profudit, quam nulla tabes est insequuta, ac ita affectos plerosque vidi diu postea vitam nullo incommodo exegisse. Non enim simplici venæ ruptione (modò reliqua pulmonis substantia integra sit) quisquam cõtabescat. Aut si qua illinc tabes insequitur, id sane fit quòd sanguis ab vlcere in pulmonum substantiam dimanet, inflãmatúsque ac demum putrescens eam labefactet. Id postremò de omni affectu internoscendum, in vtro pulmone consistat. Si alter duntaxat obstructione vel peripneumonia, vel vomica, vel vlcere tentatur, inspiratione magna atque etiam tussi grauitas aut offendiculum est in affecto latere, è quo & nonnunquam sputum corradi ac educi percipitur. In affectum latus decumbenti spiratio difficilior tussisque crebrior euadit: contráque accidit quàm in vera pleuritide, & in iecoris aut lienis inflammatione & in nephritide: sub his enim tolerabilior, laborante verò pulmone molestior est in latus affectum decubitus. Quum porrò his morbis lateris dolor comes accedit, isque interior fixus & permanens, affectam pulmonem membranæ costas succingenti iam adhæres-

ἀἱματος ἀναγωγή.

hærescere suspicio est. Id autem fit interuentu pituitæ aut saniei cuiusdam lentæ quæ è læso pulmone dimanans eum contagione lateri agglutinat, ac demum putrescens latus pulmonémque labefactat.

Thoracis morbi & symptomata. CAP. XI.

PLEVRITIS phlegmone est eius membranæ quæ costis subtenditur. Latus varij dolores exercent, qui tum situ tum materia distant. Situ quidem quòd alius causam habeat inter costas & membranam quæ intus illa succingit: alius in musculis mesopleuriis: alius, in musculis qui extrinsecus costis incubant. Postremus hic dolor non vtique exquisita sed notha pleuritis est: qui verò vel in musculis mesopleuriis, vel inter hos & membranam succingentem, vel in vtramque sedē incidit, ex situ vera & exquisita pleuritis est. Materia quoque dolores hi distant: quod alius à phlegmone, alius à destillatione, alius à flatu suscitetur. Fit autem phlegmone rarò ex crasso, sæpius ex tenui biliosóque sanguine qui ex vena caua cordi assidente: in eam quæ azygos nuncupatur, ac dein in tenues costarum venas impetu quodam incurrit, ex quibus apertis aut disruptis exilit, inciditque aut in musculos mesopleurios, aut inter costas & succingentem membranam, illicque collectus phlegmonem verámque pleuritim parit. Quum verò sanguis in externos thoracis musculos effusus fuerit, ídque per ramum qui à vena caua mox vt è thorace in alam emersit, delabitur propagatúrque in partes thoracis externas, ex materia quidem veram, at ex situ notham pleuritin facit. Quanquam autem hę phlegmonæ situ distant, magna tamen societate connexæ sunt: ac sæpe interioris in externam, aut contrà transitus est: quòd vt in anatome docui, interiorum venarum extrema foras emergant, & externarum ora intrò subeant. Causa porrò quæ sanguinis fluxionem impetúmque mouet, aut illius immoderata est copia, aut tenuitas, aut efferuescentia & exagitatio ab æstu, à balneis, ab exercitatione, ab excandescentia, ab ictu, à subita refrigeratione, aut à potione frigida, quæ concalfactum agitatúmque sanguinem variè depellit ac disiicit. Ad has causas accidit lateris imbecillitas, qua fluxio non quidem allicitur, sed promptiùs excipitur. Dolor autem pleuriticus non perpetuò vniusmodi est, sed

ἡ πλευρῖτις

[Margin: Lateris dolor à sanguine.]

[Margin: Irritãs causa quæ & occasio & prophasis appellatur.]

vt sanguis inciderit varius & situ & loci amplitudine, sic & dolor sæpe vehementia variat: nam à tenui biliosóque sanguine qui phlegmonem erisypelatodem gignit atrocior, à puro aut pituitoso mitior. Ab his enim aut simplex phlegmone fit, aut quæ œdematodes nuncupatur. Lateris dolor è destillatione contractus externas etiam partes occupat, oritúrque humore frigido è summo capite per ceruicẽ in scapulas & omoplatas, tandémque in lateris externos musculos modò priores, modò posteriores illapso. Hic tametsi nequaquã pleuritis est, perseuerans tamen verã interdũ pleuritim quæ etiam sputum cruentum emolitur accersit, seu quòd sensim altius penetrans tandem se in mesopleurios & succingentem membranam insinuet, seu quòd illius dolor nouam fluxionem eò proritet è venis. A flatu lateris dolor etiamnum fit admodum vehemens, quoties is inter membranas aut externas aut interiores sese infert, eásque distendit diuellitque à vicinarum partium adhæsu. Adhæc hisce membranis viscerum pondere & grauitate deorsum retractis sæpe diuturni insunt dolores, quos vt iecoris vitio & mole fieri traditũ est, ita & lienis occasione diu protrahi animaduertimus. Neque prætereundum est ex ictu aut casu sæpe laterum dolores relinqui diuturnos atque contumaces, multóq; magis si vel costarum luxatio, vel fractura sit insequuta. Hæc genera iam signis discernenda sunt. Lateris dolor quocunque pertineat spiritum intercipit, nec liberè & magnum spirare sinit, quòd latus atque thorax ad respirationem conferat motúq; irritetur. Distant tamen quòd dolor à flatu verè vagus est, nec diu eadẽ sede persistit, sed calore & fomentis mitescit atque etiã sæpius discutitur: ortus quoque est à frigore, aut ab aliis causis flatulentis, hísque euidétibus. Dolor ex destillatione prægressam habet & manifestam causam: in ceruice vel scapula primùm afflixit, deinde in latus delapsus est, in quo pressu contractúque exacerbatur, fomentis non tollitur. Atque horum dolorum nulla febris comes est, nisi aliunde fortaßis accersita. Iam verò externæ atq; etiam veræ pleuritidis hæ communes notæ sunt, febris assidua, respiratio difficilis, frequens atque parua: dolor pungens atque distendens: tussis initio sicca quæ nihil prorsus emolitur. At multùm inter se distant, quandoquidẽ externæ dolor tactu pressuque exc andescit: molestus est in

A destillatione.

A flatu.

Lateris dolor per sympathiã frequens verámque pleuritim mentiens, qui vel fluore alui spontino purgationéve vel sudoribus soluitur.

latus

latus ægrum decubitus,in ſanum facilis:pulſus quidem fre-quens & inæqualis,ſed neque tenſus neque durus. Interio-ris & veræ pleuritidis febris aſſidua acutior eſt, quòd affe-ctæ ſedi magna inſit vicinitas cum corde: ſpiratio difficilior, frequentior & minor: dolor pungens atque diſtendens, qui ſi membrana coſtas ſuccingens parte ſuperiore inflamma-tur,ad iugulum,ſin inferiore ad hypochondrium pertingit: neque lateris tactu neque preſſu ingraueſcit,éſtque in ægrũ latus decubitus quàm in ſanum facilior: materia ſi quidem inter coſtas & membranam ſuccingentem collecta aduer-ſo decubitu propendens, membranam magis diſtendit at-que diuellit,vnde dolor,dyſpnœa,atque tuſſis acerbior.Pul-ſus frequens & inæqualis,durus eſt atque tẽnſus, ídque ma-gis quum membrana ſuccingens,quàm quum ſoli muſculi meſopleurij inflammantur. Tuſſis interdum initio ſicca, ſed mox ferè humida,cuius deinde ſputũ coloratum exiſtit. Pri-mùm enim liquidum & album reiicitur, quum è ſolo pul-mone pituita, nondum autem ex affecto latere quicquam excidit:deinde, flauum quum ſanies quædam tenuis illabi-tur: poſtea rubrum ac verè cruentum,quum iam patentio-re via ſanguis purus emanat, hinc purulentum inſequitur maturata phlegmone. Hæc autem omnia ex affecto latere per ſuccingentem membranam vel pertuſam, vel exeſam, vel quouis modo rariorem factam excidunt effunduntúrque in thoracis capacitatem. Etenim dum expirando thorax de-primitur,ac multò magis dum in tuſſi vehementer compri-mitur, humorem qui in capacitate eſt cogit reiicitq́ue in a-speras pulmonum arterias: in quas facilè recipitur,quòd ea-rum ora cartilaginea & ſemper patentia deſinant in extre-mum pulmonis tenuiſſima membrana obducti. Ex his ſen-sim in maiores ſubeunt,dum tandem frequente tuſſi in eam quæ gutturis eſt arteriam,ac tandem foras exigantur. Hæc thoracis vitia ſunt. quorum hoc loco meminiſſe oportuit. Nam vulnera,contuſiones, vlcera, abſceſſus, eryſipelata & quæcunque foras erumpentia vel dolorem inferunt, vel re-spirationem interpellant,ſeipſis conſpicua ſunt & ad aliam contemplationem pertinent.

Exquiſita pleuritidis ſigna pathognomonica & comitantia.

Diaphragmatis vitia non alia ſymptomata infligunt, quàm quæ interiora thoracis obſidere diximus, atque iiſdem ferè ſignis præterquam doloris ſitu ſe produnt. Tumores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

duros diaphragmatis radici infixos nonnumquam depreheńdi, qui sensim tabe laborantes consumpserunt, citra vllam delirij speciem.

τὸ ἐμπύημα.

Suppuratio est puris in thoracis capacitatem collectio, in cuius illuuie pulmo totus immergitur. Eò autem confluxit vel ex angina, vel ex peripneumonia, vel quod frequentiùs contingit ex pleuritide. His enim tussi non bene expurgatis abscessus exoritur, è quo tandem rupto pus sæpe vniuersum in thoracis capacitatem influit: eóque etiam diu postea è sordido vlcere stillat, dum tandem ingens ac penè suffocans copia cumuletur. Interdum ex abscessu pus sursum in os irrumpit expuitúrque, ac tum suppurationis periculo liberat. Est quidẽ suppuratio omnis puris tũ confectio, tum collectio, quacumq; parte sit corporis: at propriè ea est quæ vel thoracis vel abdominis spacio fit. In alia verò quauis corporis parte, si maiuscula est, abscessus: sin minor, vomica nuncupetur. His autem notis suppuratio deprehẽditur. Ex prægressa angina, aut ex peripneumonia, aut ex pleuritide vehementi nihil penè laborans expuit. Pulmonis grauitas, aut faucium aut lateris dolor, simúlque febris vehementia subitò remissa est: nouum grauitatis sensum in imo thoracis ad diaphragma surrectus æger percipit, decumbens verò aut in alterutrum latus se conuoluens, trãsfluere quiddam & fluctuare: tussis valida perseuerat, sed sicca & qua nihil aut minimum reiicitur: febricula perpetua, languida inordinata ac verè hectica: perseuerans enim suppuratio phthisim accersit. Quoniam autem thoracis capacitas dissepto (quod mediastinum appellant) media dirimitur, neque dextri lateris cum sinistro vlla societas est, contingit quidem vt alias suppuratio alterutrum duntaxat latus; aliàs vtrumque occupet, quod magna est obseruatione dignum. Ab angina & à peripneumonia suppuratio in vtrumque ferè capacitatis latus influit: à pleuritide in alterutrum duntaxat: in id quippe quod dolore vexatum est. Latus porrò in quo vno suppuratio reconditur, hinc nosces quòd & grauius & calidius existit. Decumbens æger in latus sanum onus sentit pectori incumbere, quod & angustia vehementer premit & tussim exaspe-rat. In latus ægrum decubitus hæc omnia mitigat, pure nimirum in costas recumbente.

Empiematis signa.

Suppurationi affine interdum malum est, in quo magna thora-

horacis capacitas ſeroſo pituiſo, eóque tenui humore ſca-
et, qui aut è cerebro per aſperam arteriam & pulmones te-
uitate ſua affatim irruens, aut è reliquo corpore, aut etiam
x abdominis capacitate (quòd ſæpe in hydropicis animad-
erſum eſt) cæcis ductibus redundans eò penetrauit. Tum
ippurationis ſigna atque ſymptomata inſunt, niſi quod
eque febris affligit neq; ſupputationis efficientes cauſę pre-
eſſerũt. Ea proinde affectio nõ ſuppuratio, ſed ſuppuratio-
i finitima eſt. Hactenus morbos omnes attigi, qui pulmo-
es thoracem, omnéſque reſpirationis partes infeſtare ſo-
ent. Iam verò præcipua eorum ſymptomata perſequamur. *Thoracis*
Spiritalium partium ſymptomata, quibus maximè la- *ſymptoma-*
orantes vindicari expetunt, hæc numerantur: vocis læſio, *ta.*
iſpnœa, tuſſis & ſputum cruentũ. Vocis inſtrumenta ſunt.
uttur, larynx, muſculi & nerui eò inſerti, quemadmodum
oquelæ organa ſunt, lingua, labra, dẽtes, palatum, gurgulio
tque nares. Itaque affectis aut muſculis qui laryngem
laudunt aperiúntve; aut neruis recurrentibus, qui è ſexta
unt coniugatione; aut cerebri parte è qua hi prodeunt of-
enſa, vel animal obmuteſcit, vel obſcuram vocem, vel exi-
em edit. Rauceſcit verò quũ gutturis ſuccingens interior *φωνὴ βραγ-*
nẽbrana humore multo, vt per graues deſtillationes ma- *χώδης.*
leſcit, & quum ingenti clamore exaſperatur. Vicinarum
uoque partium affectiones vt gulæ, œſophagi, ceruicis &
uxatæ ſpinæ officiunt voci. Præterea verò & quicumque
ffectus reſpirationi obſunt, quòd citra reſpirationem vox
iberè elidi non poſſit.

Difficilis ſpiratio multiplex magna qua plurimus ſpiri- *δύσπνοια.*
us trahitur, hæc ingentem calorem ſine obſtructione ſub-
ſſe denunciat vel in corde vt per febres: vel in pulmone vt
n peripneumonia: eadem ſimul frequens, eſt & ſpiritus ca-
idus ac feruens ab ore & naribus efflatur. Magna aliter re-
piratio qua thorax & ſcapulæ plurimùm attolluntur, mea-
uum anguſtiam offendit vel ab angina, vel a multa deſtil-
atione pulmonis arterias opplente, vel a tuberculo duro
ulmonis, vel à ſuppuratione. Parua & frequens reſpiratio
ut imbecillitatis virium eſt index, aut doloris atque impe-
imẽti, quod vel pulmonibus inſidet, vt in peripneumonia,
el thoraci, vt in pleuritide, vel diaphragmati, vt quum vẽ-
riculi, iecoris aut lienis mole premitur, vel muſculis abdo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

minis qui omnes respirationi subseruiunt.

ἡ βήξ. Tussis expiratio est valida qua quicquid spirandi instrumentis molestũ est excutere natura contendit. Instrumenta autem ea sunt, fauces, aspera arteria, pulmones interioráque thoracis. His interdum molesti sunt humores præter naturam illapsi, qui ferè humidam tussim excitant: interdũ & alij affectus, vt refrigeratio exulceratio, tuberculũ, quorum materia expelli minimè potest, fitque ab his arida tussis. Quánam autem in parte hæreat affectus, tussiendi ratio ac modus ostendet. E palato & è faucibus quicquid infestũ est screatu eruitur: ex arteria verò tussicula, illícque titillatio ac sæpe proritans ardor percipitur: è pulmonibus valida tussi. Quæ porrò tussis quibusdam interuallis, vt bis térve anno affligit, ex irruente destillatione proficiscitur: quę verò cõtinenter nulláque aut minima intermissione fatigat, aut vitiosam pulmonum affectionem, aut obstructionem veterem, aut aliam stabilem intus causam habet.

αἱμοπτύσεις, seu αἵματος ἔμετος, ἐκπτύσεις, ἀνάχρεμψις, ἀναγωγή. Succedit his malis cruenta expuitio, per quàm è locis ad modum variis sanguis exit, quos tamen peculiaribus notis internoscere licet. Qui enim expuitur sanguis, si è gula aut è ventriculo est, vomitione: si è gingiuis, lingua & palato, expuitione simplici: si è faucibus & gurgulione, screatu: si ex gutture, tussicula: si ex pulmone, & thorace, tussi reiicitur. Et qui tussi, si tenuis, floridus ac spumosus, atque sine sensu doloris effertur, ex pulmone est: sin verò crassus, grumosus ac nigricans, simúlque pars quædam thoracis dolitet, è thorace. Per omnes autem expuitiones cruentas etiam atque etiam animaduertendum, num sanguis nuper fluxerit è naribus, illinc siquidem sæpe in fauces relabitur, interdum in pulmones aut in ventriculum, sed qui postea grumosus euadat atque concrescat.

Cordis affectus. CAP. XII.

COR morbi omne genus obsidet, maximè verò simplex intemperies, phlegmone, erysipelas, omnísque præter naturam tumor, vlcus quoque ac vulnus: sed hæc sanè rariùs. Crebriùs autẽ atque propriè venenatus humor, qui tota substantia est infensus vitali robori. Intemperies omnis vires dissoluit, corpúsque languidũ reddit, quòd sub hac vitalis calor ac spiritus laboret, cuius affectus & offensa in

ā in omne corpus redundat. Calidę intemperiei signa sunt, pulsus frequens & velox ac interdum magnus : similis quoque respiratio, febris plerumque comes & expiratio calida. Frigidæ intemperiei contraria adsunt omnia. Humidæ pulsus plenus est, mollis & languidus. Siccę exilis, tensus ac durus. Cordis autem intemperies quæ iam multùm increuerit, manifestè partibus quoque similaribus inuritur, quæ principi consentientes supra modum incalescuut vel inarescunt, vel frigescunt, vel multo humore madent, dum pedetentim mors obrepat. Reliquos cordis affectus incipientes quidem nosse difficilimum, inualescentes verò facile, qui & antequam conspicui sint syncopas magnas frequentésq; inferunt, quibus ferè repentina mors comes assistit: fitque quod ab Hippocrate literis proditum est, Quí sæpe & vehementer sine causa manifesta deficiunt, ij derepente moriũtur. Vulnera cordi inflicta, quæ non altè in ventriculos penetrant, non protinus interimunt: & in quodam qui sensim contabescens & liquescens de medio tandem sublatus est, ria vlcera in corde reperi non parum caua & sordida, multò antè iam tempore contracta.

Quæ hinc præcipuè nascuntur symptomata, sunt syncope & cordis palpitatio. Syncopes præceps est virium lapsus. συγκοπή. In hac pulsus aut nullus est, aut extremè rarus & obscurus, corporis summa frigent, tempora, ceruix & thorax frigido sudore madēt, facies pallet, totúmque corpus quasi eneruatum iacet, mens omnísque sensus deficit, Syncopen autem inferunt cordis affectus omnes, præter simplicem intemperiem, sæua animi pathemata, vt timor grauis, voluptas maxima, interdum & mœstitia fortis. Dolor atrox, labor, inedia, vacuatio immodica & quæcunque calorem natiuum spiritúsque dissoluūt atque diripiunt: cuiusmodi causi sunt, febres magnæ & ardentes & malignæ quæuis. Omnis verò quæ in os ventriculi (quod eximij sensus est & cordi vicinũ primísque consentiens) inciderit grauis offensa, in eam syncopen coniicit quam stomachicam vocitant. Idem præstat & inflammatio, & erysipelas, & à bile compunctio, & venenatus humor siue illic inhærescit, siue in crure vel in bubone, vel in vtero, vel in intestinis, vel in quouis viscere conclusus tetrum de se vaporem in os ipsum ventriculi aut cor eructat exhalátque.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

παλμὸς καρδίας

Cordis palpitatio immoderata est concussio vehementi diastole atque systole molesta. Huius tanta vis est vt sæpe sit animaduersa thoracis vicinas costas effregisse. Sæpe & eas quæ supra mammam sunt de propria sede depulisse, sæpe etiam arteriam foras dilatasse in aneurysma contracti pugni magnitudine, in quo & tactu & visu conspicua erat pulsatio. Ita quidem affecto corde arteriæ omnes vehemétiùs pulsant ac interdum dilatantur, præcipue verò quæ supra iugulum sunt. Nonnunquam ac præsertim in quiete intermittit hoc symptoma, sed vehementer exasperatur immodica exercitatione, æstu, balneis, venere, crapula, meraciore vino & excandescentia. Huius causam omnem veteres vel in sanguinis exuperantiam retulerunt, vel in humorem copiosiorem pericardio infixum. Cæterùm in iis quos modò exempli gratia recensui, palpitationem peperit retorrida bilis, quæ alias sponte vacuari consueuerat, in arterias effusa. Hanc in duobus qui à valida pilæ exercitatione repentina morte sublati sunt, illic deprehendimus in tophi nigri speciem concreuisse. In cæteris verò causam animaduertimus bilem esse perassatam, interdum in præcordiis, sæpius in liene congestam. Quamobrem in hoc symptoma plurimùm propensi sunt qui hipochondriaca melácholia laborant, & quibus lien bilis atra copia turgescit. In his etiam circa lienem & pancreas conspicua & molesta percipitur arteriæ palpitatio: ex eóque loco per arterias quibus multis lien perfusus est: teter atérque vapor promptè in cor vicinum subit, cuius vi & malignitate irritatum, vehementiori pulsatione nititur quod noxium est excutere: haud secus atque cerebrum in epilepsia. Nequam autem confusionis obscuritatem pariat longior ac malè distincta rerum productio, partium quæ supra diaphragma sunt morbos hoc libro concludam, reliquos qui sub diaphragmate consistunt, in proximum relaturus.

DE PARTIVM MORBIS ET SYMPTOMATIS LIBRI QVINTI FINIS.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

DE PARTIVM QVÆ SVB DIAPHRAGMATE SVNT MORBIS, LIBER VI.

OEsophagi & oris ventriculi affectus, causæ & signa.

CAP. I.

ESOPHAGVS cibi potúsque via raró morbis tentatur, quòd in eo nihil quod perlabitur diu tius moretur aut tardet. At interdum vel intéperies, vel tumor aliquis præter naturam obstruēs, ísque modò frigidus, modò inflammationis particeps, nonnunquā & vlcus malè afficit. His omnib. deuorandi actio præpeditur, sed quodam discrimine. Quum simplex est intemperies, esculenta potulentáque tardè delabuntur, toto œsophago æquabiliter affecto sine vllo angustiæ dolorísve sensu: quod iis etiam commune est qui nausea fastidióque cibi vix deuorare queunt. Verùm si scirrhus aliúsve præter naturam tumor durus ac frigidus œsophagi viam intercludat, siue is in œsophago, siue in ceruice excuberet, difficilis quoque ac tardus transitus est, sed cum partis cuiusdam angustia. Quum verò phlegmone inhæresceit, præter vorandi tarditatem & loci angustiam, dolor quoque lancinans excruciat, cum calore, siti magna & febre. Hinc tempore pus vel screatu vel vomitione exit. Vlcus tandem his accedit, à quo dolor in affecta parte acerbior euadit, qui mirum in modum exacuitur, si vel acre, vel salsum, vel acidum, vel acerbū quippiam voretur. Omnis porrò œsophagi dolor in dorsi spinam incumbit, in quam gula quoque reclinat & adhærescit.

Similibus quoq; affectibus os ventriculi tentatur, quos & iisdem licet notis deprehendere: præterea verò & mētis alienatione ob eos neruos quos è sexta cerebri coniugatione suscipit. Mulierem vidi grauidā, cui tuberculo duro cóque ingenti ita os ventriculi obturabatur, vt quicquid in- debatur attacto ventriculi ore mox remearet atque reddeetur. Sic astātium omnium iudicio nihil cibi potúsve bimestri tempore vel conatu maximo ea vorauit. Tandem

στομάχου πάθη.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

morbo, desipientia febréque confecta decessit edito partu quem vitæ superstitem reliquit.

Ventriculi morbi, causa & signa. CAP. II

τῆς κοιλίας σπλάγχνου πεπτηρίου πάθη.

IN ventriculi morbis numerantur intemperies tum simplex tum quæ humoris particeps est: inflammatio hunc raro exercet, rariùs abcessus, aliquando tamen vlcus. Quũ intemperies calidior est, sitis est diuturna, quæ expleri nequit: cibi potúsque frigidi appetentia eiúsque facilis cõcoctio: frigidis tum sumptis, tum admotis ventriculus iuuatur recreatúrque: meraco vino & quouis potu cibóque calido offenditur ac plurimùm exæstuat editque ructus nidorosos. Quòd si humor præterea calidus biliosúsque redundat, his insuper notis accedit nausea, oris amaror, cibi fastidium, & rosionis cuiusdam sensus. Frigidam ventriculi intemperiem testantur, sitis nulla, cibi potúsque calidi desiderium, tarda concoctio, frigidis tũ sumptis tum admotis offensio horror, perfrigeratio, & ructus acidus. Atque si humor crassus frigidúsque qualis pituitosus inhæréscit, grauitatis cuiusdam sensus ventriculũ premit, sine ipsius demorsu, sine oris amarore, adhæc nausea, languor atque dissolutio. Humidum ventriculum delectat ac firmiorem reddit cibi solidioris siccique vsus: at immoderati potus humidiorísque cibi copia hunc ita obtundit, vt quasi dissolutus languescat: atque si pariter humor aquosus multus innatat, aut ventriculi tunicis impactus est, saliua multa in os exurgit, quæ frequentem expuitionem sine tussi promouet. Ventriculi siccitatem comitatur potus humidiorísque cibi appetentia vsúsque facilis ac iucundus, solidioris sicciorisq; cibi tædium, difficilísque concoctio, sed nulla erosio, nulla grauitas, nulla denique nausea aut vomitio.

πτυαλισμός.

Inflammatio autem que in ventriculi substantiã inuadit originẽ habet è sanguine per venas quibus alitur è portis iecoris deriuatas, immoderatiùs inter illius membranas effuso. Ingens ex partium diuulsione dolor excitatur atque tumor, atque is contactu maximè, interdum & visu conspicuus. Hic putrescente sanguine vehementer lancinat, quòd pars affecta eximio sensu prædita sit: febris ardentissima, magna corporis iactatio & inquietudo, sitis inexpleta: assidua

ua ingestorum aut vomitio aut deiectio, nisi quum fortè
ius osculorum aut pylorus obsidetur, his quippe coarctatis
ihil illabitur animi frequens exolutio: vigiliæ & plerum-
ue delitia. Hinc plurimùm affinis est inflammatio quę vel
ummum iecoris lobum quo ventriculus obtegitur, vel in-
umbentem illi abdominis regionem occupat. Tumor e-
im prominens & circumscriptus cum dolore in ventriculi
tu inest, & febris & sitis & reliquarum notarum plurimæ:
t proinde vel experientissimos medicos interdum fallat.
Distinguitur sola symptomatum vehementia & pernicie:
uandoquidem in ventriculum omnium sæuissima incidũt.
bscessus si fortè insequitur, non foras quemadmodum qui
abdomine est, sed vel in ipsum abdominis spacium, vel in
entriculi cauum pus eructat, aut vomitu aut deiectione
onspicuum.

Ad phlegmonem, abscessum atque vlcus diarrhœa consequitur ventriculi quoque affectus.

Vlcus siue ex abscessu derelictum est, siue ex assumpto
austico aut septico medicamento, siue ex humore qui simi-
facultate polleat eò se insigente, prorsus exitiale censetur:
uemadmodum & omnis corruptio & labes quæ illi ex toxi-
aut ex venenata potione inuritur. Dolor quidem plerum-
ue subest, interdum tamen & sine dolore malum clanculũ
rpit. Alui deiectio aut vomitio fatigat, quum præsertim ex
liena qualitate inducitur. Febris lenta eáque assidua labo-
antem conficit, cum pulsu crebro ac frequenti: appetentia,
oncoctio omnísque ventriculi functio languet corpus malè
litur sensímque liquescit, dum tandem insito calore pabu-
oque deficiente vita priuetur. Atque ij quidem ventriculi
orbi sunt.

Ventriculi symptomata, horumque causæ.
CAP. III.

OS in primis ventriculi multa symptomata exercent.
Horum alia fiunt quatenus eximio id sensu præditum
rincipibus partibus cordi ac cerebro magna affinitate con-
ungitur. Illis enim consensu quodam sua etiam vitia im-
artit, & variis ea modis lacessit: cor quidem animi defe-
tione, syncope, dolore quẽ cardialgiam dixerunt: cerebrum
opore, veterno, catalepsi, incubo, morbo comitiali, melan-
holia, delirio, quorum omnium rationes atq; causæ suprà
atis explicatæ sunt. Alia verò huic vt appetentiæ sedi sym-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ptomata ingruunt, qualia sunt diminuta atque deiecta appetentia, bulimos, appetentia canina, pica, malacia, sitis.

ἀνορεξία καὶ ἀποσιτία. Imminuitur aut omnino prosternitur appetentia, cibique fastidium adest, quum corpus vniuersum multo luxuriat alimento, nec huius quicquam partes cæteræ sugunt e ventriculo. Hic enim vtili modo humore perfusus alium respuit. Idem quoque obtingit quum os ventriculi pingui adipe, aut per morbos humore lento aut aliter vitioso obtunditur. Sæpe quidem fit vt quum cibi fastidium est, gustus nihilominus (vt qui in lingua consistat) integer permaneat & rectè diiudicet.

βούλιμος. Bulimos autem, id est, vehemēs fames magnam cōsequitur inanitionem & alimenti penuriam ex inediis: quādoquidem exhausto pabulo pars vētriculi summa exquisitè sentiēs efflagitat quod est sibi necessarium. Est enim fames ex penuriæ sensu orta cibi appetentia.

κυνώδης ὄρεξις. Canina quoque vocata appetentia modò ab eisdem fit causis, modò ab humore frigido & acido, osculo ventris impacto: qui adstrictione alimenta in ventriculi fundum compellens, famem accersit.

κίττα καὶ μαλακία. Pica verò & malacia quibus vitiosi alienique cibi, vt terra, caro cruda, carbones, fructus acidi & acerbi expetuntur, grauidas sæpe mulieres infestant, nonnunquā & viros. Tanta malaciæ vis est vt vir quidam nobilis edendæ calcis viuæ desiderio iamdiu pressus, illam tandem pugni magnitudine vorauerit, sitque omnino recreatus, nulla ventriculi, nulla viscerum offensione. Fit autem quoties oris ventriculi tunicæ vitioso quodam humore vel excremento oblitæ sunt, cuius longa consuetudine similia etiam vitiosa expetuntur: quanquam quum ingens & morbosum iam omnino vitium inest, contrariorum appetitus vrget.

βοῦδρον δίψος. Sitis demum est frigidi humidíq; potus appetentia. Hæc nulla prorsus est. quum os ventriculi humore dulci, frigido multóq; perfunditur: immoderata quum id ipsum quasi humore prorsus exhaustum inaruit, idq; vel potus penuria vel magna corporis dissolutione ab æstu & balneis: aut quum illius tunicæ vel humore falso vel calido & acri imbutæ sunt, vt ex salsorum ciborum & condimentorum esu, ex meracioris vini potu, maximéque per febres ardentes.

Ventriculus porrò vt cibi promptuarium est & primæ coctionis officina, aliis rursum symptomatis premitur, quæ

hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

hæc ferè ſunt : cruditas , bradypepſia, vitiata concoctio , ructus, rugitus, inflatio, ſingultus, nauſea , vomitio tũ ſimplex tum cruenta cholera, dolor. Cruditas coctionis eſt priuatio, bradypepſia tarda difficiliſque concoctio. Harum cauſæ ſola vi & magnitudine diſtant. Eæ autem ſunt intemperies omnis modo ſimplex, modò ex humorum vitio: tumor præter naturam, omnéque morbi genus, quod ventriculi concoctionem neceſſariò peruertit. Sæpe etiam iecoris, lienis aut meſenterij vitia vel integrè ſani ventriculi concoctionem ſympathia quadam & affectus communicatione præpediunt. Sic hepaticis & quibus calidum iecur multa bile ſcatet, ventriculus contactu imbecillior, non tamen (quod multi prædicant) continuò frigidior euadit: quod non omnis illius imbecillitas ex intẽperie frigida procedat. Sic & melancholicis & hypochondriacis & quibuſcunque venter inferior abſceſſu aut graui humorum vitio laborat: ventriculus malè cõcoquit ſi vitioſa illa qualitate laceſſitur. Cruditatis effectrices etiam cauſæ ſunt cibi potúſque exuperantia, quam natiuus calor moderari nequit: aut praua illorum qualitas quæ nec ſuperari nec mitigari poteſt : aut intempeſtiuus illorum vſus , quum vel potus vel cibus nouus ingeritur priore nondum confecto, aut ſomnus breuior, aut immoderatæ vigiliæ, aut balneæ, aut exercitationes mox à cibo , quæ huius deſcenſum accelerant. Cibum verò corrumpit aut aliena ipſius qualitas , aut vitioſi humoris permiſtio , aut vescendi ordo præpoſterus, vt quum perſica mala, fraga, aliíque fructus horarij, cotoneis malis aliiſque ſolidioribus cibis poſteriùs eduntur.

Ructus flatúſque vel ſurſum erumpens vel intus cum rugitu ſtrepitúve concluſus, omnis denique ventriculi flatulenta diſtentio, cruditatis ſoboles eſt, atque iiſdẽm ex cauſis originem habet, maximè verò ex cibo flatulento & ex immoderato fluctuantéque potu: præſertim quum bilis flaua vel atra ventriculo ſubſternitur, vt in hypochondriaca melancholia: tunc enim liquidi flatulentique cibi pars maxima concoctione caloriſque vi faceſſit in flatum. Quænam autem tum flatus tum cruditatis cauſa præcipuè ſubſit, ex iis notis intelligitur quæ ventriculi demonſtrant affectus.

Singultus conuulſiuus eſt ventriculi motus, quo quæ in proprium corpus impacta ſunt excutere conatur. Sæpius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

autem ex interuallis vt & tussis repetit, dum quod molestũ est extundat. Hũc perinde atque conuulsionem vel ab inanitione vel à repletione fieri censuit Hippocrates. Ab inanitione quidem vt ab immoderato sanguinis effluuio, & ab immodica purgatione. A repletione vt in pueris & iis qui crapulę abdicti sunt: vt etiam quum vel piper voratũ est, vel bilis vel aliud quiduis acre & mordax in tunicas ventriculi sese penitus infixit: id quippe ventriculus interdum singultu, interdũ & sternutamento quod plerunque a singultu liberat, discutere contendit. Hæ singultus causæ tradi solent, præter quas tamen & aliæ grauiores existunt. Etenim sæpe vapor malignus in os ventris effusus deteriorem quam quiuis humor acer & mordax singultum inflixit, qualem sæpissimè comperimus malignis & pestilentibus febribus atque etiam iecoris inflammationi superuenire, & maximè quum spes in angusto posita est, & cor morbi malignitate obruitur. Sed & quæ extrinsecus ventriculi premunt, singultum ingenerant. Quidam tres continuos menses singultu vexatus nullis consuetis remediis antè potuit expediri, quam costæ extremum, quod tum primùm deprehensum est contorqueri, altiúsque in ventriculum nullo sensu doloris infigi blandè ac molliter erectum sit. Confestim namque singultus affligere desiit: qui tamen repetebat quoties costam denuò incuruescere contigisset. In aliis dein non paucis eandem sæpe singultus causam agnoui.

ναυτία. Nausea inane est vomendi desiderium quo nihil eiicitur: sæpe tamen sponte nullóque conatu aqua pellucida profluit ab ore. Vomitio autem est eorum quę in ventriculi sunt ἔμετος. spatio sursum facta reiectio. Hæc enim quæ in capacitate ventriculi hęrent, singultus verò quæ illius tunicis penitus insederunt expurgat. Similis est eadémque horum symptomatum causa, sed in nausea leuior, in vomitione grauior. Ea sanè est multiplex, vna ventriculi imbecillitas tantáque dissolutio vt neque cibum amplexari neque continere possit. Noscitur hæc inde quod cibus purior nullo humore vitioso permistus redditur. Imbecillitas porrò vel ab intéperie præsertimque humida proficiscitur, quæ & dissolutioně prænuntiat: vel à lubrico & in pingui læuore quo omnia qualia sumpta sunt remeant: vel ab aliena qualitate, qualis præsertim est venenata ac pestilens, qua afflati ferè assiduò

vomunt,

vomunt. Altera nauseæ vomitionísque causa est res quæuis præter naturam lacessens ventriculum ac irritans. Id autem efficit modò copia, vt copiosior ingestus cibus naturæ grauis, modò acrimonia vt bilis, modò lentor vt pituita, modò aliena & externa qualitas, vt corruptus putrescénsque cibus. Hæc etiam causarum vitia nonnunquam in ventriculo gignuntur, vt quū crudior cibus permanens: in pituitā facessit, aut quum exustus vertitur in bilem, aut quum in externam alienámque substantiam corrumpitur. Nonnunquam vitium ex aliis sedibus eò confluit, è iecore, liene, mesenterio & intestinis, cerebro & vniuerso denique corpore per iecoris venas. Iam verò quis humor vomitionem proritet, etiam si nōdum is erumpat, multis tamen ex notis dignosci potest. Ex eius sapore, qui aut acidus, aut nidoris æmulus, aut amarus, aut acer est: dein ex doloris proprietate, qui nunc pungens, nunc grauans est, ídque quodam vel caloris vel frigoris sensu: postremò ex eorum quæ vomuntur qualitate atque substantia, maximè quidem quum noxius illis humor permiscetur: nam irritat is interdum ventriculum cogítque cibos vomere, nec tamen dimouetur ipse, sed inconcussus subsistit ac intus remanet. An autem humor vomitionis causa in ventriculo genitus sit, an aliunde influxerit, discernitur, quòd in ventriculo genitus iamdudum eum afficit atque torquet, & in victus ratione aut ordine peccatum aliquid recens est. Qui verò è iecore, aut è liene, aut aliunde confluxit, signa exhibet affectæ eius partis quæ veluti seminarium & origo mali fuerit.

Sanguis quoque interdum vomitione redditur: sed impetu longè diuerso quàm in tussi atque sanè copia maiore, quanquam visus est tussi affatim reiectus pelues implere, vena ampliore derepente rupta. Qui vomitione redit, vel cibo, vel potui, vel pituitæ permistus existit ac ferè concretus in grumos, non tenuis ac rubicundus, sed crassus & iam concretione nigrescens. Hunc etiam sæpe comitatur deiectio nigra, dum erumpentis ipsius portio in intestina deuoluitur, quæ longo illorum anfractu prolapsa ita nigrescit vt vel picem vel casiæ medullam repræsentet. Frequens præterea accidit animi defectio, quòd extra venas coërcitus putrescénsque sanguis, perniciosa & venenata qualitate cordi sit infestus. Quisquis auem reuomitur, è ventriculo prodit in αἱματηρὸς ἔμετος.

quem aut è iecore, aut è liene, aut è vicinis partibus confluxerat, idque vel aperta vel rupta vel exesa vena, quod ex pręgressarum causarum animaduersione discerni potest. Vomitionem cruentam nullam equidem naturalem esse puto, neque aut in plethora aut in mensium suppressione naturam vacuandi hanc viam vnquam moliri.

ἡ χολέρα. Cholera est bilis tum supernè tum infernè eruptio. Ea quippe vomitur pariterque deiicitur, primùm liquidior, deinde crassior atque coloratior: vt primùm pallida & citrina, deinde flaua, prassina, cærulea aut etiam nigra. Affectus hic acer, ferox & in primis acutus existit, in quo stomachus & intestina mirè torquentur & flatuum copia distenduntur: sitis cruciat: pulsus celer, frequens ac ferè paruus: his & nonnumquam succedit animi defectio. Huius itaque causa bilis est, quæ tempore vel in suo folliculo, vel in iecore, vel in liene, vel circũ pancreas, vel circum intestina, stomachúmque cumulatur: quúmque supra modum aucta naturæ grauis & infensa esse cœperit, huc illúcque impellitur ac diffluit, vt etiam ea perculsi toxicum sese bibisse putent.

ἡ πελαδυνία. Ventriculum porrò dolor exercet plerunque immanis, cuius causa aut flatus est in illius capacitate coarctatus nimiopere distendens haud secus atq; in colico dolore, aut humor cibúsve acer & mordax tunicis impactus, aut tumor præter naturam, aut vlcus. Intemperies verò sola dolorem vix infligit. Indolescit & nonnumquam ventriculus incubãtium viscerum tumore, aut humorum decumbentium copia: atque hic etiam dolor contactu pressúque exacuitur. Causæ his notis internoscendæ quas in aliis iam sæpe recensui.

Iecoris morbi, causæ & signa.

CAP. IIII.

IECVR compluribus variisque patet affectibus. Hi autem sunt intemperies tum simplex tum ex humorum vitio, substantiæ corruptela, obstructio, scyrrhus, inflammatio, abscessus, vlcus. Quum simplex intemperies calidior quacunque ex causa contracta est, cibi maximéque carnis fastidium δυσχερεία inest, ac nihilominus inedia plurimùm imcommodat: sitis quoque vehemens: corpus vniuersum maximéque manuum palmæ & plãtæ pedum calét, atque si siccitas comes est, arescũt, madent verò si ea simul humida sit. Ex intemperie frigida

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

da cibi cupiditas maior: sitis nulla, præsertim si ea pariter
umida sit. Simplex verò nulla intemperies, diu sola consi-
ere potest, quin breui post tempore humoris vitium accer-
t. Quæcunque enim vis siue alimenti, siue aeris, siue alte-
us cuiuslibet causæ, iecoris, eadem multò facilius humorũ κακοχυμία
emperiem immutat, eósque sui similes reddit. Imò etiam
ab ortu iecur intemperatum est, quum gignendorum hu-
morum præcipua sit officina, quacunque id constitutione
ierit, eadẽ quoque humores afficiet: ac impensè calidum,
alidos biliosósque multiplicabit: frigidum verò frigidos
tque pituitosos. Itaque calidior intemperies tum eos hu-
nores qui per mesenterij venas feruntur, tum quos iecur in
è continet & in omne corpus distribuit, extorret. Frigidior
verò crassos, lentos, crudos pituitosósque reddit: siccior
densos, siccos atque terrenos: humidior tenues & aquosos.
Sic humorum vitio & exuperantia sæpe iecur scatet & pre-
mitur. Signa verò calidioris humoris exuperantis sunt, bilis
aut vomitione aut deiectione prorumpens, primùm quidem
tenuis ac pallida, deinde crassa verè flaua ac fœtida: oris a-
maror, cibi fastidium, sitis vehemens & plerunque febris, ea-
que aut intermittens tertiana, aut errabunda, aut certè len-
ta, qua omnino languescit corpus paulatímque exarescit.
Frigidioris tum iecoris tum exuperantis in eo humoris si-
gna sunt, nec frequẽs nec multa, nec multùm colorata, nec
fœtida alui deiectio: deinde cibi appetentia, nulla sitis, nulla
febris, nulla denique corporis extenuatio.

Substantiæ corruptela non minus iecur quàm pulmo οὐσίας δια-
contaminari solet, qua laborans sensim languore contabe- φθορά.
scit. Ea fit ex omni humore, frequentiùs autem ex biliosa
sanie per iecoris substantiam effusa, quæ sensim lentéq; pu-
trescens, ipsam pariter iecoris substantiam labefactat atque
corrumpit. Eiusmodi autem ab alimentorum vitio contra-
hitur, quæ aut corrupta sunt aut septica vi pollent. Vinum
quoque generosum & meracius longo ac liberaliore vsu in
idem vitium præcipitat, non solùm quod viscus hoc calefa-
ciat & desiccet (ita enim in scirrhum duntaxat deducit) sed
quòd putridum quendam lentorem saniemque exaggeret.
Sic affectis quoniam malum sensim ac pedetentim serpit,
virium robur diu infractum persistit, vt etiam obire illi pos-
sint consueta munia: febris initio nulla atque etiam proce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dente malo admodum lenta inest: sitis quoque non acriùs vrget, quòd iam caloris ardor deferbuerit, & nullus ferè in hypochondrio tumor subsit. Hinc tamen vitium deprehenditur, quòd vini optimi eiúsque meracioris summum inest desiderium, perinde atque iis qui pulmonum corruptela cōtabescunt. Sic sæpe illecebris blanditur hostis, infensissimus & sui amantissimis clam iugulum petit. Eduliorum maximéque carnis ingens fastidium, vt etiam eius calentis vapor odórque grauis sit cieátque nauseam. Halitus ex putrida illuuie teter admodum & fœtidus expiratur, multóque magis quàm in tabe frequens animi languor & defectio, principio quidem leuis, deinde sudore frigido erumpente grauior & periculosior: quibus tandem crebrò violentérque pressus æger succumbit.

ἥπατος ἀτονία. Hos iecoris affectus proximè consequitur imbecillitas, qua qui tenentur propriè hæpatici dici solent. Vt enim vniuscuiusque partis integritas & temperies tum ipsius tum facultatis robur tuetur, ita intemperies & substantiæ corruptela ipsis inuehunt imbecillitatem. Itaque si iecoris attrahendi facultas infirma sit, liquida defluunt ab aluo cremoris specie, etiamsi nulla ventriculi offensa, nulláque mesenterij sit obstructio. Si retinendi vis languet, aluus interdum (sed admodum raró) liquida & saniosa reddit carnis loturæ recens mactatæ similia. Sæpius etiam quum hæc imbecillitas increuit, sanguis sponte profluit è venis, ídque vel per nares vel per vterum, vel per hæmorroidas, vel per sputa. Sed & interdum sanguinem animaduerti ab extremis venis quæ in cutem desinunt multis è locis effundi, qui nullo ardore liuescebant. Si vis sanguifica imbecilla est, cruditates fiunt, quibus primùm pedes, deinde & cæteræ partes intumescunt: vt iis qui à morbo graui conualescunt, necnon hydropicis, scirrhosis, ictericis aliisque hepaticis. Etenim venæ iecori malè affecto vt pote suæ origini condolescunt, & consentiunt, vt & nerui cerebro.

ἡ ἔμφραξις. Obstructio iecori admodum familiaris est. nullúmque viscus hoc æquè vitio tentatur, quòd vena è portis per iecoris substantiam in ramos tenuissimos dissipata obliteretur: húcque alij non minus tenues è caua vena conueniant, per quos omne debet alimentum traduci & exportari. Hæc apertas præ se fert notas, nam grauitas & distentio cum ob

tuso

tuſo dolore dextro inſidet hypochondrio tum præcipuè manifeſta, quum quis mox à cibo exercitationem ſubit. Et tamen ſine tumore, ſine febre eſt. Obſtructionis cauſæ ſunt, humor craſſus aut lentus aut multus. Talis interdum à cerebro procumbit in ventriculum, qui deinde præterfluens ſenſim in tenues iecoris venas cum alimento penetrat eáſque obſtruit. Ferè tamen ex alimentis craſſis, viſcoſis multiſque fit obſtructio, quum aut balneis aut motu vehementiore mox a cibo in tenues venas vel rapiuntur vel impellũtur: nonnunquam & bilis flaua in iecore præter naturam diutius coërcita, nec tempeſtiuè expurgata mirè craſſeſcit, grauéſque & admodum periculoſas iecoris obſtructiones inducit, vt quæ (ceu mox oſtendemus) interdum etiam in cyſti lapideſcat.

Scirrhus tumor eſt præter naturam durus ac renitens, doloris expers, niſi fortè quum pars affecta duriùs premitur. Tactus hunc deprehendit præſertim ſi gracile & adipis expers eſt abdomen: idque faciliùs erecto vel in dextrum latus inclinato ægro quàm decumbente ſupino, tum quippe non niſi preſſu animaduerti poteſt. Hic iecoris ſitu & figura circumſcribitur: ægro præterea facilis eſt decubitus dexter, ſiniſter verò grauis, quòd moles quædam velut ſuffocans in ventriculum & præcordia incumbat. Ex contumaci & inueterata obſtructione ferè ſemper, raròvel potiùs nunquam ex inflammatione originem trahit, quòd in viſcere natura calido & humido omnis inflammatio in perniciosum abſceſſum deſinat. Humor igitur obſtructionis author, primùm quidem tenues iecoris venas implet & infarcit, auctus deinde hinc etiam in omnẽ viſceris ſubſtantiã redundat, & eam perinde atque venas obſtruit: quòd ſi rurſum multò plenior cumuletur, iecur in amplam molẽ diſtendit, túmque viſcus turgidum ac tumens apparet. Tempore humor ſicceſcit & vi caloris tenui parte diſſipata, reliquus totus obdureſcit: cuius permiſtione iecoris ſubſtantia labefactatur verúſque tandem ſcirrhus emergit. Hic è ſimplici tumore diſtat, quòd non niſi longo dierum numero, ſimplex verò breui etiam procreetur. Vt autem peccans & efficiens humor, modò pituitoſus, modò bilioſus eſt: ita & ſcirrhi prodeunt varij quos accuratè diſcernere expedit: quandoquidem & vehementia & impendente periculo plurimùm

σκίῤῥος.

dissident. Illũ causæ antecesserunt quæ crassum pituitosúmque succum coaceruant, hunc verò quæ biliosum: in illo dominantis pituitæ refrigeratíque iecoris, in hoc bilis exuperantis concalefactíque iecoris signa elucent: hic ferè ictero succedit & lentam febrem comitem habet, ille nequaquam hic vnus in eum hydropem præcipitat qui ascites appellatur, ille citra vllum incommodi genus diu persistit, aut duntaxat cachexiam leucophlegmatiámve infert.

ὄγκος ἄνευ σκίῤῥου.

Magnus etiam plerunque tumor iecur sine scirrho distendit, qui iisdem se profert notis atque scirrhus, nisi quòd minus renititur & breuiori tempore genitus est. Hic ferè in iecoris ambientes membranas effunditur hásque prorsus obsidet. Contactu obseruandus: etenim plerunque tantus apparet, vt vniuersum hypochondrium repleat, neque costarum extrema percipi, neque sub hæc digiti infigi possint, neque iecoris vlla figura sit aut circumscriptio. Oritur interdũ à flatu aut à tenui cruditate, quam vel immoderata frigidæ potio, vel intempestiuus fructuum esus, vel crapula satietásque nimia peperit: & hic quidem non grauitatis, sed tensionis sensum infert: & breuiori tempore contrahitur. Interdũ verò ab humore crasso & lento, aliàs bilioso, aliàs pituitoso, quem validum iecur à se excutiens in proprias ambientes membranas deposuit. Hic magis renititur, & sua mole premit, atque etiam multo tempore congeritur, nec nisi multo discuti potest.

Est præterea & in hypochondrio tumor alius musculis abdominis insertus. Hic admodum rarus est & insolens, qui non pressu, sed leni blandóque tactu ac sæpe visu percipi debet: foras enim prominet. Figuram quoque oblongam habet, qualis est recti in abdomine musculi.

ἡπατῖτις.

Hepatitis, est iecoris inflammatio, qua sanguis illius parte quadam præter naturam collectus incenditur. Fit autem dum sanguis ipse vel exuperantia vel tenuitate, vel feruore & acrimonia, vel externarum causarum impulsu, è venis immoderatiùs prorumpens, in visceris corpus copiosior secedit. Tum extra propria vasa putrescit & inflammatur, simúlque imbutam carnosam partis substantiam labefactat atque corrumpit: hic plerunque sinus excauatur. Primùm igitur sanguis vertitur in putridam saniem ac tum inflammatio est: sanies deinde caloris natiui beneficio in pus abit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

abit: ea ipsa puris collectio abcessus dicitur. Erumpente demum pure vlcus manet cauum ac sordidum. Hac mutationis serie multa vitia ex vno eodémque fonte dimanant, quę vt variis sunt nominibus insignita, ita & varias curādi leges habent Singula verò propriis signis ita indicātur. Inflammationis notæ sunt grauitas dextra præcordiorū parte, dolor (qūū maximè ea sedes attingitur) à iugulo ad costas nothas protensus, ob conclusam materiæ congeriem quæ succingentem thoracis membranam conuellit. Hac ratione & spiritus difficultas & tussis exigua eáque sicca inest, qua nihil excreatur. His igitur notis atq; doloris situ distat à pleuritide. Febris ex inflammatione fit ardens & acuta, sitis inexhausta, linguæ scabrities & huic lentor inhærescens, primùm quidem flauus; deinde nigricans, nausea & cibi fastidium: interdum singultus propè strangulans: sæpe corporis calor ictero fœdatus: vrinæ crassæ, rūbicundæ ac turbidæ. Synceræ bilis modò vitellinæ modò æruginosæ vomitio, & plerumque per aluum deiectio, quæ interdum vel diarrhœam vel dysenteriā infligit. Si inflammatio erysipelatodes fuerit, febris, ardor, vomitio reliquáque signa grauiora euadent ac tandem in marcorem deducent. Hæ quidem omnis inflammationis communes notæ sunt: particulatim verò si inflammatio in caua iecoris magis deuergat, cibi fastidium, nausea, sitis, biliosa vomitio aut deiectio acrius vrgent, & præterea grauis & admodum laboriosus est decubitus sinister, nec promptè inflammati iecoris tumor cōtactui obuius est. Si verò inflammatio gibbam magis regionem obsideat, spirandi difficultas, tussis & grauis dolor iugulum retrahens magis infestant, & præterea difficilior est decubitus dexter, vt quo pars affecta premitur: contactu pressuq; dolor exacuitur, promptéque tumor percipitur, qui & interdum prominens est & oculis cōspicuus. Omnes hæ quidem manifestæ & vehementes notæ apparent quum ingens est inflammatio. Quum verò exigua, obscuræ & exiles: sæpe enim iecur animaduertimus tuberculis & abcessibus instar furunculorum obsideri, nullo hypochondrij dolore, nullo tumore, nullo decubitu difficili: febris solùm inerat non admodum ardens, cum siti, cum cibi fastidio, cúmq; alui bilioso profluuio in menses interdum multos perseuerante: vt idcirco difficilè id mali quemad-

ἥπατος ἀπόστημα.

Inflammati iecoris signa.

modum & substantiæ corruptela ab intemperie calida aut ab obstructione internosceretur. Quum autem musculis abdominis rectus iecori prætensus solus inflammatur, superiorum notarum nulla quidem (nisi fortè febris) adest lancinans dolor magis affligit, tumor oblongus foras prominet, visu tactúque conspicuus: cutis enim circumtensa rubescit atque calet.

Abscessus quum iam fit & putrida sanies in pus conuertitur, dolores & febres, inquit Hippocrates, & cætera symptomata inualescunt, rigores sæpe nullo ordine nulláq; ratione inuadunt, quos sequitur caloris exacerbatio. Confecto iam pure omnia quidem remittuntur, ipséque ardor deferuescit, vires tamen relinquuntur multo imbecilliores, pulsúsque frequens, paruus ac languidus, crebráque animi defectio. Quum ruptio abscessu puris illuuies prorumpit eius tetro vapore cor obruitur, qui sæpe graui orta animi defectione ægrum de medio tollit: ex hoc enim vix quisquam seruari potest. At quum exiguus est abscessus, si vires satis constent, pus nonnunquam vomitione prorumpit, aut per aluum aut per vrinas profunditur. Sed & interdum fissa, vel exesa iecoris substantia id excidit in abdominis capacitatem, quò & hydropicorum aqua confluit.

Vlcus ex abscessu contractum quoniam alimento continenter alluitur, perpetuò colluuie multa sordescit, neque vnquã potest sanescere. Iecoris enim solida substantia spermatica quum sit, non magis quàm pulmonis reparari potest. Quum igitur vitiosa est sanguinis confectio corpus non alitur, sed verè tabescit, putrida saniosa & interdum cruenta est alui deiectio ac sæpe quasi ex cadauere facta colliquatio. Vrina quoque sanie perfusa, aut si ea in abdominis spatium penetret, hydrops omnium grauissimus exoritur, qui & inguinum pubísq; grauitate & manifesto tumore se prodit. si quidem vires tamdiu persistãt, quod certè vix vnquam vlla obseruatio notauit.

Qui morbi in cysti fellis. CAP. V.

χολοδόχου κύστεως πάθη.

CYSTIM fellis occupant obstructio, calculus, repletio & inanitio. Obstructio aut eius est ductus quo bilis è iecore prolicitur, aut eius quo è cysti in intestina eructatur.

In vtra-

In vtraq; aluus durior pigriórque est, feces albicant, vrinæ flauæ crassæque adeò sunt vt sæpe nigrescant, bilis cum sanguine in summum corpus effusa ictero cutem deturpat. In priore tamen cystis prorsus exhausta est: in posteriore illa bilis copia distenditur, variisque exuperantiæ symptomatis premitur.

Calculus in cysti fellis plerumque concrescit niger, sed tamen leuis & qui aquæ immersus innatat, neque vt qui è renibus aut vesica euellitur subsidet in imo. Origo illi est è flaua bile quæ proprio conceptaculo diutius coërcita nec tempestiue vacuata, non nouo influxu renouata mirum in modum obdurescit. Id autem in primis accidit quum vterque cystis ductus obstruitur. Huius quidem neque manifestæ sunt notæ neq; grauia symptomata quibus certò ac facilè detergi possit. At suspectus iis esse debet, quibus grauis & diuturnus fuit icterus. Decrepitus quidem senex in iram mire propensus post decessum sine felle ac sine cysti inuentus est, in cuius sede calculus ingens concreuerat. Quinetiam post diuturnum icterum oborto alui profluuio, huius naturæ innumeros calculos instar pisi aut hordei in plerisque exturbari deprehendimus.

Bilis porrò propria cisti nonnunquam tantopere exuperat, vt hanc in ingentem distendat magnitudiné. Ac tum sanè infesta est grauitatis pondere, pressu, dolore ac suffocatione, ructu, ardore, siti, iracundia, & si quãdo fortè computrescat febrib. intermittentibus. Hinc igitur grauissima mala prodeũt, nec certè leuiora quũ affatim ea prorumpit.

Cystis enim quum prorsus exinanitur omnémq; bilem suam foras eructat, aut biliosas vomitiones, aut choleram morbum, aut diarrhœam, aut dysenteriam, aut toto corpore auriginem subitam, aut vrinarum vim primùm tenuiũ deĩn crassarũ & saturato croci, colore, aut alia his finitima symptomata concitat. Non pauci è viuis erepti sunt, in quibus nõ alia interitus causa comparuit, quàm quòd folliculus bile omnino esset exhaustus.

Lienis morbi, causæ & signa. CAP. VI.

LIENIS grauiores morbi sunt, tumor distendens, obstructio scirrhus & inflammatio. Lien substantia rarus atque laxus occasione leui distendi potest: quúmq; sangui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

τὸ: ὄγκον μέγαν καὶ λιπαρὸν ἐπαιρόμενος σπλήν.

nis excipiendæ fæci destinatus sit, hãc omnémque impuritatem facilè admittit: hac imbutus tumet multo quidem quàm iecur frequentius ac plerumque sine scirrho. Tumor tũ sinistro hypochondrio animaduertitur laxus, nec admodum renitens, qui interdum lienis situm figurámq; retinet, interdũ vniuersum hypochondriũ implet: sed & is interdũ subter vmbilicum prolabitur, noxia quidem materia è viscere in omentum quoquouersum effusa. Hæc autem varia diuersáq; est. Crudus, aquosus aut pituitosus humor eò nõnunquam confluit, iis potissimum qui in locis palustribus humidísq; degunt, & qui frigidæ potu largiore humidísq; vescuntur oleribus: iis etiam qui è frigidis, humidis, diuturnísque morbis emerserunt. Sæpe tamen melancholicus ac terrenus humor, qui sanguinis fæx est, & limus, in lienẽ rapitur. Illic abundantior cumulatur, vel quia multus erat in sanguine, vel quia eius naturalis vacuatio quę è liene in vẽtriculum aut in aluum fieri solet, suppressa est. Cumulatus autem principio laxum tumorem ingenerat. Huius signa sunt respiratio crebrior & difficilior, præsertim in cursu ac labore, aut etiã quum in dextrum latus decumbitur: amplificatio quippe visceris maximè quum ventriculus cibis turget, diaphragma premit. Appetentia ferè persistit, sed ventriculi offenditur concoctio: ex qua crudus aquosúsq; chylus plerisq; fluctuat, quo sępe os madet expuitióque multa fertur. Flatus plurimus sursum deorsúmque erumpit, aut hypochondrio sinistro rugitu quodam & murmure obauditus, totus ferè aut in ventriculo aut in ea coli intestini parte quæ visceri assidet collectus: non enim audiendi sunt qui hunc in liene concludi temerè profitentur. Humoris vapore cor lacessitur, corpúsq; vniuersum ignauũ & iners quasi dissolutum languet: & nonnunquam leuiusculæ animi defectiones obrepunt. Adhæc capitis grauitas & insueta somnolentia eáque turbulenta ac molesta Desidia, timiditas, negligentia cõtemptúsque rerum. Pallidus, subliuidus aut omnino fœdus corporis maximéque faciei color. Atque hæc quidem efficit quum in liene copiosior fuerit simplex illa naturalísque melancholia: quæ tametsi sanguinis fæx est, fluxa tamen & liquida etiamnum manet, alioqui per tenues venas eò minimè laberetur.

καὶ ἱμορραγεῖς

Quum verò copiosior ea melancholia liquida tempestiuè ex

uè expurgata minimè fuerit, crassescet, ac tum obstructionem venarum arteriarúmque gignet. Sub hac, hypochondrij sola grauitas aut interdum lienis dolor exercet. At quũ multa nõ venas modò, sed & lienem vniuersum implet atque distendit, dissipatáque tenui illius portione crassior subsidet, lien totus obstruitur.

Hic caloris vi ea materia magísque crassescit, sensimque in scirrhum lien obdurescit. Id autem accidere solet, quoties tumori aut nulla aut etiam vitiosa adhibetur curatio, per ea quæ ipso protinus initio vehemẽter digerunt ac dissipant. Hic lieni scirrhus aliàs solam illius substantiam occupat, ísque & situ visceris & figura cicumscribitur: aliàs σκίῤῥος. verò in partes quoque vicinas diffunditur, vt omnem plerumque ventris sinistram regionem impleat. Hic longiori tempore quàm simplex laxúsque tumor genitus est, prementi magis renititur, omniáq; simplici tumoris symptomata grauiora & manifestiora exhibet. Purior quippe melancholicus est humor, è quo quicquid inerat tenue ac benignum tempore dissipatum est.

Iam verò inflammatio non sæpe in lienem incidit, quòd φλεγμονή. puris sanguis phlegmones author in id viscus raro penetret. Si quando tamen ea obtigerit, similiter & eisdẽ ex causis atq; in iecore progignitur. Febris inest, assidua & ardens lentor linguæ nigricans, sitis implacabilis, cibi fastidium, sinistri hypochondrij distentio atque tumor: dolor pulsans, molestus dexter decubitus & interdum sinister, aliáq; symptomata in sinistrum latus perinde atq; inflammato iecore in dextrum incidũt. Ea etiam si impura sit inflammatio, nonnihil tamen ex loci natura resipit melancholicorum symptomatum. Si vel abscessus vel vlcus insequitur, non ex áliis fit causis, neque aliis notis ostenditur quàm in iecore comprehensum est

Atra bilis grauissimorum symptomatum effectrix, in liene proprio etiam receptaculo in vicinísque locis congeri μελαίνης solet. Fit autem aliàs ex bile flaua, quæ exusta malignamq; χολῆς συμ naturam subiens, iam aut à liene prolicitur, aut iecoris vi in πλώματα. lienem ipsum atque interdum in pancreas ac mesenterium protruditur. Aliàs quoque ex naturali fit melancholia, quæ in liene iam diu inhærescens, victu calidiore, æstu, exercitatione, aut etiam vetustate supra modum incalescẽs vstáq;,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

malignam bilis atræ naturam adipiſcitur, qualem ſæpe ex lienis tumore fieri notamus quoties is immanius efferatur. Bilis hæc atra ſæpius ſine tumore, rarò cum tumore exuperat: vix enim tantam illius copiam natura ferat. Nullus igitur ſiniſtri hypochondrij tumor, nullus aut obſcurus dolor, nulla diſtentio aut oppreſſio. Cæterùm æſtus in præcordiis magnus, præſertim quum aut vinum aut calidior cibus aſſumitur. Huius confectio moleſta, ructus, flatúſque plurimus ſuſcitatur, quaſi ex lebetis aqua ſubdito igne: nec enim pituita nec alius quiſquam humor ęquè flatus ex cibo profert. Arteriæ in præcordiis & ſupra vmbilicum dilatãtur ac vehementer pulſant: cordis magna & frequens eſt palpitatio, ſi quid pręſertim vel corpus vel animus exagitatur: animi defectio nonnunquã incidit pulſum immutans. Quum autem, vt ſæpe fit, vapor in caput irrepſit, facies quaſi inflammata rubore perfunditur, mẽs peruertitur & alienatur, terrore, metu & mœſtitia concutitur, quaſi mors immineat, nihílq; reliquum ſit ſpei. Furori omnia finitima in quẽ æger ſæpe metuit raptum ſe iri. His reliqua hypochondriaca melancholiæ quæ ſupra commemoraui ſigna plerumque accedunt, interdum etiam abſunt.

Meſenterij & eius quod pancreas appellatur morbi cauſæ & ſigna. CAP. VII

TANTA plerumque ſuperuacuorum eſt humorum colluuies, vt deſtinatis a natura receptaculis tota excipi haud poſſit. Ac tum non parua ſuperfluentis portio in vicinas quoque ſedes illabitur, maximè quidem in pancreas & in meſenteriũ, quę totius corporis veluti ſentina ſunt. Quibus ergo aſſidua ingluuie magnus fit vtriuſque bilis & pituitæ prouentus, eas tempeſtiue non expurgatas natura valens ac robuſta plerumq; in pancreas & in meſenterium ignobiles ſedes deponit: idq; ferè è iecore & è liene per eos venæ portæ ramos qui nõ in inteſtina, ſed in ipſum meſenterium & pancreas deſinunt & obliterantur. His locis & glandulis tempore exaggerantur varij humores, qui primùm laxum mollémque tumorem, deinde ſic ceſcentes renitentem durum ac verè ſcirrhoſum ingenerant. Durus vſque adeò interdum deprehenſus eſt, vt penitioribus ſub vmbilica partibus vel os vel calculus concreuiſſe putaretur. Itaq; ſi ampla &

Hippocrates lib. de glandulis inteſtinorũ.

pla &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ola & vasta mole venter totus præter naturam prominet, id-
que citra fluctuationem, citra alui suppressionem diutinam
citra hydropis suspicionem, vnde & qua id ex causa obtige-
rit tactu ita quidem discernendum. Quum adipis copia ven-
ter prominet, quoniam cuti summę is inhærescit, manu to-
tus comprehendi secernique potest à musculis abdominis:
ac præterea reliquus corporis habitus obesior existit. Quũ
tumor insertus est musculis abdominis, primo is contactui
occurrit, & quum premitur plerumque etiam citra pressum
dolore afficit, quòd pars ea sensu prædita sit: intestina non
coarctat, neque alui deiectionem remoratur. Mesenterij ve-
rò tumor quoniam altè sepultus est, non nisi pressu animad-
uertitur, nullo dolore affligit, quòd pars ipsa doloris sit ex-
pers. Quinetiam sua is mole intestina premens atque coar-
ctans sæpe efficit vt aluus pigrior sit, tardiúsque fæces des-
cendant. Vtrum præterea tumor vniuersum mesenterium an
partem duntaxat & quamnam occupet, mollísne sit an du-
rus, tactu etiam internoscendum. Cæterùm quísnam in me-
senterio humor exuperet, iam non tactu, sed iis ipsis notis,
quibus in iecore aut in liene proditum est, cognoscitur, sed
quæ tamen tum obscuriores tum leuiores existunt. Hæc au-
tem obscuritas multis causa fuit ignorantiæ, & cur harũ par-
tium affectus prætermissi fuerint nec veterum scriptis cele-
brati. Ego tamen hoc affirmo & profiteor, choleræ, melan-
cholia, diarrhœæ dysenteriæ, cachexiæ, atrophiæ, languoris,
lentarum errantiúmque febrium, latentium denique mor-
borum causas me in his plerumque sedibus animaduertis-
se, quorum depulsione deploratis salus redderetur.

An ad mesenterium ventris tumor pertineat, qui sciri potest.

Hic persæpe fotus & seminarium grauium & diuturnorum morborum.

Vera quoque inflammatio in mesenterium incidit, quum
ab excesis aut ruptis illius venis sanguis excidit, & in aliqua
sede præter naturam collectus putrescit, tandémque suppu-
rans abscessum facit. Ea inflammatio sine manifesto dolo-
re est, solúmque grauitatis sensum habet, nisi fortè vehe-
mentiùs prematur. Febris admodum leuis & lenta, sine siti,
sine grauibus symptomatis, nec omnino ægrum prosler-
nens, nec quotidianas functiones interpellans. Principio sa-
nies quædã rubra, facto deinde abscessu pus album defluit
ab aluo, & vtrumque modò permistum alui fæcibus, modò
seorsum & syncerum, vt quum inflammatio in postrema
intestina deuergit. Tum quippe pus per venam proximã in

Pus exal.

Pus syncerum si reddatur, ex mesenterio deriuari.

recti aut coli intestini capacitatem influit, syncerúmq; magna interdum copia redditur nullo sensu doloris: quod aliquando celebres medicos magna admiratione & controuersia torsit. Sed non aliunde id quàm ab affecto mesenterio dimanare facilè nosci poterat. Neque enim ab inflammatis intestinis, neque à ventriculo potest sine vehementi dolore prodire. Ex iecoris verò aut ex lienis inflammatione, febris vehementior affligit, omniáque symptomata fiũnt grauissima: neque tam syncera sanies seorsum ob longiorẽ viæ tractum exit. Renes etiam affecti non illac, sed per vrinas repurgantur. Itaque vnum mesenterium reliquum est in abdominis capacitate, quod sub illis notis inflammatione tentetur.

Iecoris lienisque symptomata, & horum causa.
CAP. VIII.

MVLTA sanè symptomata promiscuè à iecore, & à liene originem habent, quod ea viscera in humorum procreatione secretionéque plurimùm occupentur. Ea sunt icterus, melancholia, atrophia, cachexia, hidrops eiúsque species. Icterus biliosi est humoris per summa corporis effusio. In hoc album oculorum & partes quæ circum tempora sunt, interdum & cutis tota vel pallido, vel flauo, vel citrino colore suffunditur, hincque vitium aurigo nuncupatur. Auriginosum corpus vix sudat, sed prurigine plerunq; tentatur, & quasi suscepto onere ingrauescens torpescit, mens sensúsque habescũt, & variis lacessuntur imaginibus. Icteri variæ existunt causæ, vna est virulentarum bestiarum vt viperæ demorsus aut epotum venenum: quorum vi sanguis totus pristinam amittit puritatem & in citrinum ac biliosum humorem corrumpitur, qui omnia peruadẽs cutim inficit atq; labefactat. Tunc autẽ euidentes causæ prægressæ sunt, atque repente aut breui color mutatus est, febris nulla fatigat. Fit & aliter icterus per crisim biliosarum febrium, qua noxiam materiam natura ex alto corpore in summum foráſque propellit. Hic repente nascitur, febrem finit nec tamen cum febre desinit, sed diutius aliquando protrahitur: vrinæ & alui excrementa secundum naturam habẽt. De hoc loquebatur Hippocrates. Quibus per febres icterus die septimo, aut nono, aut vndecimo, aut quartodecimo superuenerit,

ἴκτερος

nerit, bonum, nisi dextrum hypochondrium durum sit: alias minime bonum. Ex iecoris quoque inflammatione icterus nascitur, cuius vi & incendio par sanguinis maxima vertitur in bilem, & in omne corpus quoquouersum effunditur. In hoc vehemens ardensque febris existit, dextro hypochondrio grauitas dolórque subest, deiectiones & vrinæ biliosæ profluunt, inflammati iecoris signa comitantur. Atque hi quidem rarius incidunt, nec omnino simplices existunt. Simplex verò icterus & qui frequentius ingruit, aut iecoris aut cholodochi folliculi peculiari vitio fit. Quum enim in calidiore iecore bilis copiosior gignitur quam à cysti expurgari tota possit, redundans ea quoquouersum irrumpit aut effunditur, atque cum sanguine vel eius sero euadens summam corporis cutē inficit. Sed & quū ea cumulatur in iecore, eius substantiam amplificat & in tumorem attollit tactu conspicuum: ac dein tempore crassescens atque obdurescens non modò obstructionē, verumetiam iecoris scirrhum renitentem ac prædurum ingenerat, cui ferè succedit hydrops. Sub hoc ictero aut nulla aut admodum lenta febris est, atque licet turbidæ, crassæ & croceæ sint vrinæ, alui tamen deiectiones non albicant, quòd è folliculo atque etiam è iecore bilis multa proruat in aluum. Icterus verò qui & obstructione meatuum ad bilis cystim pertinentium fit, repente hominem adoritur, sine febre, sine magna corporis aut virium iactura: deiectiones albicant, quòd bilis illapsus in intestina cohibeatur. Vrinæ crassescunt atque rubent adeò vt & propè nigrescant: dextro hypochondrio grauitatis sensus inest sine conspicuo tumore. Comminiscuntur plerique alias icteri causas, vt folliculi fellis imbecillitatem, & partiū quæ in habitu sunt corporis calidiorem intemperiem: quæ tamen omnes rarissimæ quum sint, in earum numero haberi debent quæ cogitatione potiùs quàm vsu & euētis deprehensa sunt.

Icteri simplicis causa continens.

Icterus arquatúsve niger melancholici est humoris in cutem & in corporis summa effusio. Sub hoc coloris flos perit, ísque pro viuido obscurus primùm, deinde subliuidus & subniger nulla euidenti occasione apparet. Corpus quidem minùs quàm in altero ingrauescit, mens tamen imaginibus magis perturbatur, quæ metus & mœstitiæ plenæ sunt. Nec deiectio nec vrina de naturali statu manifestè de-

ἴκτερος μέλας seu μελάγχλωρος.

cedit. Proxima huius continénsque causa est melancholicus humor in omne corpus cũ sanguine effusus, idque vel quod in sanguine atque in iecore nimium exuperet, neque totus lienis vi elici expurgarique possit: vel quod lien huius copia infarctus alium excipere nequeat, vel copia turgens illius portionem refundat in venas, ac tum lienis tumor grauitásque premit: vel quòd vena e portis iecoris in lienem directa & qua sanguinis fæx deducitur ac expurgatur, obstructa obstipatáque sit.

τὸ φυσῶδες καὶ ὑποχονδριακὸν πάθος.

Affectio hypochondriaca vtriusque affecti visceris maximéque lienis soboles est. Huius enim species duæ, vna mitior, deterior altera. Illa ex melancholico humore terreno sanguinisque fæce ducit originem, qui in liene viciníſque sedibus supra modum cumulatus, tumoré ingenerat, è quo teter vapor sursum effertur. Lienis tumor interdum conspicuus ingensque animaduertitur sine ictero, sine cachexia, idque quum & iners est humor & arcte coercetur. At verò quum e propria is sede prorumpit in venas effusus, aut icterum aut cachexiam parit. Quum autem præter naturam incalescit, vel deteriorem substantiæ conditionem subit, atrum de se vaporem exhalat, qui animum mentémque variè conturbans, author est hypochondriacæ melancholiæ. Huius notæ sunt multa fixáque diu cogitatio, rerum commentatio & suspicio malarum, verecundia rusticúsve pudor, solitudo, mœstitia, timiditas & ignauia, animi deiectio aut desperatio, mentis atque sensuum caligo, turbulentus somnus, peruersa rerum existimatio ac sæpe præposterum iudicium. Atque hæc quidem sunt melancholicorum symptomatum mitissima. Altera affectio ferocior existit. Ea fit ab atra bile quæ vel ex terrena sanguinis fæce supra modum incalescente & exusta, vel ex bile flaua processit. Colligitur hæc nonnunquam in liene, sæpius in pancreas & in mesenterium spargitur nullo tumore manifesto. Quúmque sit humor acer atque perniciosus, exigua portione sæuissimorum symptomatum author existit. Quæ igitur ab hoc fit melancholia, superioris notas præ se fert omnes & eas quidẽ multò grauiores. Præterea verò præcordia sæpe ingenti feruore æstuant, pulsúsque arteriarum in his est validus, quum vapor quauis ex causa excitatus sursum euolat, cor palpitat aut premitur, anima deficit, plerisque fauces siccitate præ-

cludun-

cluduntur, vt iccirco difficilè possit in mulieribus ab vteri strāgulatu secerni facies rubore ardoréq; suffunditur, oculi quasi suffusione caligant, mens denique perturbatur, ac interdū tantopere occupatur, vt sine vlla rerū expectatione meliorum, summa sit desperatio vitæ: neque possit vlla orationis suauitate ad spē recuperandæ valetudinis erigi. Hoc miserabile medicis tormentum: summa verò tranquillitas est laborantis constantia & prudentia. At verò extincto dissipatóque vapore symptomata mitescunt, subinde tamen recursura. Hoc malum si penetret in cerebrum eóque figatur, furorem ac tandem febrem accerset hecticæ finitimam & quæ in marasmum deducet.

His quadantenus similia profert incommoda bilis simplex circa iecur abundantior coercita & exæstuans: nam & æstus apparet, & animi defectio, & suffusio atque rubor: & nisi vires iam malo succumbant, animus concitatus exardescit, iracundia sæpe iactatur, vlciscendi libidine effertur.

Hac etiam tandem corpus absumitur & liquescit, nisi in melancholiam transitus fit.

Atrophia est nutritionis error quo corpus sensim exarescit & absumitur. Si vel alimenti penuria, vel vacuatione immoderata, vel aliarum euidentium causarum vi, vel acuto morbo corpus emarcescit, atrophia non appellatur: sed duntaxat quum lentè ac pedetentim nulla prægressa causa id sumpto alimento non alitur. Atrophiæ quæ vnam quampiam partem obsideat, causa est peculiare quoddam illius vitium: eius verò quæ totius est corporis, causa in aliquo principe viscere consistit, quæ caloris spiritúsque aut naturalis aut vitalis robur vel obtundit vel extinguit. Itaq; cordis affectus maximéque febris hectica, & pulmonis exulceratio quoniam vitalem illius omniúmque partium spiritum labefactant, in atrophiam perducunt. Quinetiam ventriculi grauiores affectus eodem adigunt, & lienis iecorisque calida atque sicca intemperies, & bilis multæ tum flauæ tum atræ perfusio. Vix enim vllam animaduerti veram atrophiā in qua viscera præter intemperiem, non multa quoque humorum præsertimque biliosorum colluuie scaterent, ac earum plerumque copia distenderentur. Hæc igitur causa quoniam naturalem spiritum & calorem proterit, vix vt vtilem sanguinem gignat, in atrophiam præcipitat. Per hos affe-

ἀτροφία τῆς θρέψεως ἀποτυχία.

ctus tametsi alimenti copia suppetit, & venæ multo humore turgent, corpus tamen non alitur, quia is humor caloris & substantiæ bonitate, sæpe etiam fibris quibus concrescat destitutus, partibus neque adhærescere neque assimilari potest. Multo autem diuersa est cachexiæ ratio, de qua nunc transigendum.

καχεξία.

Cachexia malus est atque vitiosus corporis habitus. Sub hoc plena satis atque copiosa corporis moles est: at verò tũ substantia tum colore vitiosa. Corpus non vt athletarum promptum & alacre sed graue est atque iners; non viuido colore florescens, sed vel pallido, vel liuido, vel citrino squalidum. Hoc mali ex alimentis impuris atque corruptis contrahi solet: aut si hæc vitio non sunt, ventriculi aut viscerum vel imbecillitas vel impuritas accusanda. Imbecillitas diminutam concoctionem cruditatémque parit, quæ in venas & in habitum corporis, vtilioris vice alimenti rapta, partibus singulis tum apponitur tum etiam agglutinatur, at non perfecte assimilatur: hincque vitiosa non autẽ vera & perfecta fit nutritio. Impuritas viscerum siue à scirrho, siue à corrupti humoris affusione siue ab eorum corrupta substantia proficiscitur, vitiosum corruptumque saguinem profert, qui demum in partes singulas euectus illicque concrescens vitiosam quoque efficit nutritionem, vitiatam nimirum substantiam pro vtili dissipata reponens. Hinc cachexia pro sanguinis conditione varia: alia cruda ac pituitosa, alia melancholica, aliáque aliter corrupta quam alimenti natura & mala viscerum constitutio protulit. Pituitosa cachexia, qua ferè virginum nitor squalet viuidíque coloris flos perit, leucophlegmatiam antecedit, eámque prænunciat: quemadmodũ & melancholica cachexia elephantiasim minatur. Cachexia igitur ab atrophia quàm longissimè distat: in hac extenuatum corpus sensim contabescit, in illa amplioré id molem habet. In atrophia quod in venis est nec concrescit nec parti adhærescit vixque sanguinis appellationem meretur: in cachexia & concrescit & nutriendæ parti adhærescit, atque licet pituitosus, melancholicus aut aliter vitiatus, sanguis tamen appellatur. In vtraque corporis viriúmque robur elanguescit, sed in atrophia quòd nulla prorsus, in cachexia quòd vitiosa sit nutritio.

Cachexia duplex, vna primaria victus ratione improbabili ingenerata, altera secundaria, affectuum omniũ præter naturam maximè verò longorum & vitiosorum viscerũ soboles.

Huic proximus est, hydrops, maximè qui sarcites appellatur

latur. Triplex enim traditur, ἀνὰ σάρκα, ascites, & tympa- ὁ ὕδρωψ.
nias: horum rationes atque causæ in primis diuersæ. Ana ὁ ἀνὰ σάρ-
sarca, id est, subter cutem, qui & leucophlegmatias Græ- κα ὕδρωψ
cis nuncupatur, molis corporeæ incrementum est præ- λευκοφλε-
ter naturam. Huius initio pedes tument, maximè vesperi & γματίας.
ab exercitatione, aut quum decliues diu fuerint, in hísque (si crassiusculus est humor) digiti manet impressum vestigium, manè verò & per quietem sæpe dissipatus tumor euanescit. Deinde neque facies, neque brachia, neque partes aliæ, imò neque abdomen ipsum magis quàm reliquum omne corpus intumescit: sed id æquabiliter molle, laxum & pallidum existit, dissolutum & quasi eneruatum minimo labore frangitur, omnésque illius functiones languent & hebescunt: febris ferè assidua sed lenta conficit, cum pulsu paruo, crebro & inæquali: vrinæ albæ, tenues & omnino crudæ. Hæc autem iccirco accidunt quòd corpus vniuersum cruditate & pituitoso albicantéque sanguine, aut si dicere mauis, aqua lenta & concreta suffunditur: hinc & malum ipsum aquam inter cutem rectè nuncuparunt, cuius copia natiuus calor obruitur. Hanc à phlegmatica cachexia seiungit sola magnitudo, quòd tumidiorem habeat Causa.
corporis vitiatam molem. Vna & eadem vtriusque causa, immodica nimirum iecoris atque venarum refrigeratio, quæ aut primaria est aut ex cordis, lienis, ventriculi, mesenterij aliarúmve partium concoctioni seruientium vitio contracta, & insiti caloris ac spiritus nimia dissipatio. E causis autem euidentibus viscera refrigerant natiuúmque calorem obtundunt aquæ frigidæ & vitiosæ potus immodicus, lactucarum fructuúmque esus intempestiuus, præsertim dum vel æstu vel exercitatione corpus incaluit, eiúsque viæ patent, per quas externa vis penetrat. Insitum verò calorem spiritúsque dissipant acutus veheménsque morbus & sanguis è naribus aut ex vtero aut ex hæmorrhoide immoderatiùs profluens, & quæcunque denique exhauriunt nutrientium viscerum robur. Harum causarum magna vis est, si vehementer & affatim fiant: sin verò sensim ac lentè, tametsi perseuerent (vt diutius ab vtero vel naribus paulatim fluens sanguis) minimùm certè incommodaturæ sunt. Mensium verò consuetarúmque hæmorrhoidum suppressio & omnis sanguinis nimia exuperā-

tia calorem ſpiritúmque ſtrangulat & obruit.

ἡ ἀσκίτης. Aſcites eſt abdominis ex ſubdito aquoſo feroſóque humore diſtentio. Venter ſenſim impletur dum diuulſa laxatáve cute ſupra modum intumeſcat. Corpus reliquum marceſcit ac liqueſcit. Tumor preſſo diaphragmate ſpiritū difficilem reddit. Si abdomen impellitur, aut corpus in alterutrum latus prouoluitur, fluctuantis humoris ſonus obauditur. Vrina admodum pauca eſt, eaque ferè craſſa & rubicunda: præſertim ſi iecur morbo initium dedit. Seroſus humor totus interdum ſub abdomine concluditur, nonnunquam eius portio in femora & in pedes maxime poſt inambulationem, interdum in ſcrotum veluti cuniculis ſibi inuſitatam viam parat. Irrepit & nonnumquam in thoracis ſpatium, infertque ea ſymptomata quæ diximus purulentos affligere: nonnunquam & in vterum, vt in ea muliere cui instante menſtrua purgatione humor ſub abdomine congeſtus, per vterum ſponte ita profundebatur, vt omnis moles abdominis biduo ſubſideret: alius dein humor ſenſim proximo menſe ſuccreſcere incipiebat, qui ſtato quoque tempore totus efflueret. Hic non vt leucophlegmatias ex ſola partium nutrientium refrigeratione, nec ex cruditate ſola ortum ducit: ſed maximè ex ſoluta cōtinuitate partium aut vaſorum quibus humores contineri ſolent. Itaque in leucophlegmatia quoniam ſolida ſunt omnia, cruditas è visceribus per venas in omne corpus permeat: in aſcite verò quoniam exeſum, opertum, ruptum fiſſúmve aliquid eſt, ſeroſus humor vtpote tenuis, ſine ſanguine ſolus vti ſolet per renes, excidit & in abdominis capacitatem illabitur. Haud ſecus atque ſuppurans pleuritis, exeſa aut diſciſſa ſuccingente coſtas membrana, affatim irruit in thoracis capacitatem. Non enim aliter tanta ſeri collectio præter naturam illic fieri poteſt. Turpiter hallucinantur qui putāt per anguſtos cæcoſque poros ſeroſum humorem transferri in capacitatem abdominis. Nam hac ratione aſcites peræquè omnes inuaderet: & diſtribuendis humoribus videretur natura inutiliter vias ductúſque tam multos deſtinaſſe. Adde quòd iis quos ex vrina dies viginti ſuppreſſa extinctos nouimus, aquæ nihil quicquam deprehenſum eſt per cæcos illos ductus in abdominis ſpatium refluxiſſe, quoniam integra nec pertuſa his erant ſanguinis ſeríque conceptacula. Hinc fit vt aſcites iis

Aſcitæ cauſa efficiens.

Qui in aſcitē propenſi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

iis ferè superueniat, qui rupta vel exesa viscerum vena, cruentis vomitionibus aut deiectionibus opportuni sunt. Licet enim suppressus sanguis sit, serosus tamen humor per derelictam fissuram præterfluit inciditque in spatium abdominis. His etiam superuenit qui viscerum errore ictero diu tētantur, & quibus lien vel iecur vel mesenterium veteri scirrho obduruit: quandoquidem viscerum substantia siccitate humorisque penuria ceu rimis quibusdā dehiscit, eorúmque ambiens membrana distringitur, vt non amplius tenue serum continere possit, sed id renum more elabi sinit, atque sensim quasi ex fissa olla stillare in vacuum abdominis spatium. Hanc causam innuit Hippocrates, quum ait, Quibus hepar aqua plenum eruperit, iis venter aqua repletur. Quod si sola visceris substantia diffinditur, ambiens autem ac cingens membrana integra manet, aqua non excidit, sed vesiculæ aqua plenæ ὑδατίδες Græcis dictæ emergunt quibus sæpe pecudum boúmque iugulatorum iecur scatere deprehensum est. Hoc enim viscus quia terrenum siccúmque est magis quam reliqua, hydropem accersit, & magis ætate prouectis quàm pueris. Itaque causæ omnes quæ iecur vehementer exiccant, vt ardentes febres, vt calidorum ciborum præsertim vini meracioris liberalior vsus, hydropem inuehunt: ab his quippe exarefactum iecur perinde atque terra siccitate dehiscit ac finditur. Fit præterea ascites ex iecoris aut lienis vulnere exiguo quod non altè penetrauit (hoc enim repente hominem interimit) sed summam duntaxat extimámque faciem attigit. Oritur & ex vlcere quod ferè ab illorum suppurante phlegmone atque vacuata relinquitur.

Hydrops tympanias, abdominis est distentio ex multo flatuum in illius capacitate concluso. Moles quam in ascite minor & minus grauis, parum fluctuans, sed rugitu obmurmurans: summus vēter vngue percussus vt tympanum tinnit multáque flatus indicia existunt. Huius ergo materia flatus est ex imbecilla concoctione & cruditate genitus: qui cùm multus in ventriculo aut intestinis, velut in colico dolore co ercetur, nec exitum naturalem reperit, impetu viam sibi muniens, per cæcos tenuésque ductus inter abdominis mēbranas magnis cruciatibus sese infert, ac demum variè, impulsus in ipsum abdominis spatium penetrat aut deuolui- ὁ τυμπανίας.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tur. De hoc inquit Hippocrates, Quibus tormina circa vmbilicum fatigant, & labor atque lumborum dolor, qui nec medicamento aut vllo alio modo solui potest, in hydropem siccum firmatur. Rarus certè hic hydrops, vixque syncerus flatus sub abdomine citra humoris permistionem vnquam est animaduersus.

Intestinorum morbi, causæ, & signa. CAP. IX.

περὶ ἐντέρων πάθη. INTESTINA non admodum intemperie infestari solent: horum autem grauiores morbi sunt, obstructio, adstrictio, inflammatio, abscessus & vlcus. Obstructio aut alimenti prolapsionem, aut fæcis deiectionem, quæ præcipuæ sunt intestinorum functiones, interpellat. Ea autem interdum, sed admodum rarò fit à tumore præter naturam in intestini substantia orto, qui nonnumquam eousque increscit, vt eius ductum viámque impleat. Hic notis elucescet, quæ mox recensebuntur. Interdum à resiccatis obduratísque ἐμφράξις. fæcibus, quæ in illorum anfractibus reconditæ exturbari vix possunt: siccantur verò quoties tardè descendunt, aut quum forensibus negotiis aliísve occupationibus coercitæ sursum remeant. Euidens has causa antecessit: nullus subest dolor, nullúsque tumor conspicuus. Leuiter ac facilè hæc soluitur obstructio. Interdum à crassa, lenta, veréque gypsea pituita, quæ sensim copiosior collecta firmiúsque intestinis adhærescens, omnem eorum capacitatem replet. Superuacanea quidem pituita in cerebro, in ventriculo & in intestinis gigni consueuit, sed in cerebro tenuis & aquosa, in his verò crassa atque lenta: hæc enim peculiare est ventriculi & intestinorum excrementum, non fæx alui, quippe quæ cibi excrementum est commune. Etenim quum illorum substantia frigida sit atque membranosa, crassum certè ac viscosum de se excrementum proferet, quale est pituita lenta. Hæc igitur secundum naturam gignitur concrescitque in intestinis: è quibus cernitur aliàs sponte fæcibus circumiecta descendere, aliàs clystere manifestè deduci, aliàs dysenteriæ vi corradi. Quum autem parciùs ea vacuatur, sensim aucta caloris vi sic tàdem crassescit, vt prorsus obstruens intestina quasi infarciat, fiátque latentium difficiliúmque morborum causa. Caroli Quinti Imperatoris legatus quidam dolore torquebatur, nec non tumore à dextro hypochon-

hondrio per ima ventriculi in sinistrum exporrecto. Huic quum sexennio toto remedij genus omne tanquam emolliendo scirrho adhibitum fuisset, iniecto tandē acriori clystere durum ac firmum quippiam, medio ducto pertusum pedis longitudine detractum est: quod ille intestini portionem esse metuebat. Sed quum repentè leuatus videretur, adhibito consilio iterum ac tertio clystere prolutus est, rursúsque simili euulsa materia continuò pristinæ est valetudini restitutus. Alteri cuidam similis, sed grauior affectus aluum prorsus cohibuit: qui tandem ventre supra modum intumescente decessit è viuis: inuentúmque est colum intestinum vsque adeò infractum pituita cōcreta: vt solidū prorsus censeretur, nihílque omnino fæcis in aluū delabi sineret. Vera hæc esse testamur, quæ tamen Galeno non admodum probabilia videntur. Crassior porrò hęc pituita in cæci aut coli intestini cellulis diutius coërcita, nonnunquam concrescit in calculos: quales sæpe vidimus instar nucis iuglandis, & in quodam magnitudine castaneæ quarto aut sexto quoque die dolore nullo exturbari. Hæc igitur mala concrescēns pituita efficit, qua exuperante animus viresq; languent, ventriculi cruditas adest, tardáque alui deiectio, flatus plurimus obmurmurat, venter friget, ac nonnunquam colico dolore premitur.

Obstructioni affinis est intestinorum coarctatio & angustia. Ea autem fit eorum vi quæ ingeruntur: siue cibi sint, vt cotonea mala: siue adstringentes clysteres. Quinetiam à mesenterij aut viscerum tumore intestina premente: hoc que frequens admodum est. Fit & ab interocele, quum intestinum in scrotum deuoluitur, eóque quasi vinculo coarctatur. Horū vnumquodque seipso non aliis indiciis percipi debet, præter institutum non erit exemplum memorabile hoc loco interserere. Septennis puella diarrhœa correpta, quum per dies complures subalbidam ac putrem olidamque materiam indolenter aluo redderet, diuturnitatis fluoris eiusmodi pertæsa eius auia consilium de cohibendo cum aliis mulierculis cepit. In eam rem cydoniato lagranu exhibito sic est eius esu aluus repressa, vt eo die & sequenti nocte nil omnino reddiderit, sed excitatis sęuissimis vētris doloribus & torsionibus vsque eo intumuerit vt hydropica derepente euasisse putaretur. Accitus medicus quid

στενοχωρία.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rei eſſet ſuſpicatus clyſmatis primùm lenibus, dein etiam acrioribus identidem iniectis hærentem aluo noxiam materiam foras euocare, fotu dolores lenire tentat: ſed id fruſtra. Inualeſcétibus quippe doloribus immanibus cum crebris animi deliquiis tandémque liquidioris ſtercoris vomitione intra biduum miſerabiliter extinctá eſt. Aperto corpore cæcum inteſtinum coanguſtatum conſtrictúmq; adeo obhæreſcente interiorémque ductum obturante cydoniato deprehenſum eſt, vt illac nullo modo prorſus quicquam poſſet peruadere: vnde accidit vt acris illa & corrupta materia meatu prohibita obiectáque mora reſtagnans inuſitatam ſibi viam in abdominis ſpatium patefecerit, paulo ſupra obſtructum locum pereſo perforatóque inteſtino, quo velut emiſſario & cuniculo acto excidens abdominis totam capacitatem repleuerat. Hinc acerbiſſimi dolorum morſus, hinc diſtentio, hinc animi defectiones, obtortóque fœdo vomitu crudeliſſima mors breui conſecuta. Hæc hiſtoria ad eos valebit qui redundantem nocentémve humorem, vndecumque is profluat, intempeſtiuè ſiſtere atque coërcere properant maximo ægrotantium malo.

φλεγμονή. Iam verò inflammatio in gracilia inteſtina non ſæpe incidit: at in craſſiora quæ ſanguine multáque carne prædita ſunt, frequenter maximéque in id quod ructum appellant. Dolor in primis acer íſque lancinans, non vt in dyſenteria aut corradens, aut vagus aut intermittens: ſed in vna eademque ſede fixus conſtánſque premit. Febris quàm in dyſenteria ardentior, eáque dum pus conficitur exaſperans & inæquali rigore fatigans. Deſidendi cupiditas inanis, & qua præ obſtruentis tumoris magnitudine nihil minimúmve deiicitur: in dyſenteria verò nonnihil atque etiam creberrime. Dolorem vel anodynus clyſter mirum in modum exacuit, quòd tumorem comprimat: in dyſenteria compeſcit atque demulcet acri humore deterſo.

ἀπόστημα. Abceſſu facto ruptóque pus primum ſanioſum, deinde album & concoctum à podice exigitur: ídque vel ſeorſum ac ſyncerum, vel paulũ ante feces, à quibus detergi impellíque ſolet. Tum dolor, febris aliáque ſymptomata miteſcũt & aluus impedimento ſublato libere exit.

ἕλκωσις. Vlces tum ex abſceſſu, tum etiam ex diſenteria aut teneſmo relinquitur. Huius dolor fixus eſt, cuius ſenſu debilitat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ata intestina, sæpius onus suum deponunt, eructántque modò cruentam, modò purulentam saniem. Id si cauum est, quoniam in parte humida consistit & excrementis peruia, diu sordidum manet, víxque tandem cicatrice obducitur, & nisi diligenter præcauetur, ferè vel in fistulam, vel in cancrum desinit.

Intestinorum symptomata, horum causa & signa. CAP. X.

INTESTINA non paucis dirísque symptomatis torqueri solent, qualia hæc ferè sunt dolor tum colicus, tum alius, tarda alui deiectio & ileus, profluens aluus, quæ aut lienteria est aut colliquatio, aut diarrhœa, aut dysenteria, aut tenasmus. Adhæc cruenta aut purulenta deiectio, lumbrici quoque & ascarides — τῶν ἐντέρων συμπτώματα.

Colum intestinum amplum quum sit & laxum, anfractibúsq; multis sinuosum, varias sanè materias excipit, quarum exuperantia distorquetur dolórque fit, quum ab affecta sede colicum nuncupamus. Hæ autem materię sunt flatus crassior humor aut lentus ac pituitosus, aut acer & mordax & verè biliosus, qui interdum etiam inflāmationem accendit è qua pus in colo fieri interdum solet. — κωλικὴ ὀδύνη. Flatus in colo intestino plurimus gigni cumularíque solet, in quo sæpius rugire vel murmurare obauditur: neque enim aliud natura condidit excipiendi flatus receptaculum, quē tamen prima ventriculi concoctio maximè progenuit. Itaque flatus in hoc intestino copiosior congestus, si propter obstructionem à duris resicatísque fæcibus aliísve de causis erumpere nequit, intestinum vi distendit atque diuellit, magno certè & immani cruciatu magnóque sensu doloris. Cohibendi flatus consuetudine non paucos dissectione animaduertimus, quibus dilatatum colon intestinum brachij amplitudinem adæquabat: alios quidem ex imo ventre flatus toto anfractu in ventriculum resiliens ructu emittebatur, & quibus pro crepitu ructus erat: alios quoque aliis ex causis hoc symptomate continenter affligi, vt his plures ructus quàm verba essent. Flatulentus dolor colicus ventrem distendit, vagus est & instabilis, in variásque ventris sedes se contorquet: sæpe obmurmurat, & arctè conclusis, nec ab ore nec ab albo erumpit: hunc causæ flatus effectrices præcesserūt.

A crassa lentáque & præsertim a vitrea pituita, quę nō modò huic intestino adhærescit, sed & ipsum corradit, dilacerat atque in plerumque perforatis terebelli more se infigit, colicus etiam dolor exercet. Hic sæpe fixus est & alte excruciat, nauseam & pituitæ vomitionem ciet: neque ructibus neque flatibus emissis demulcetur, habuítque originem a crapula & otio, quę cruditatem crassúmque humorem progignunt. Ab acri verò erodentéque humore, aut etiam ab inflammatione quisquis ortus fuerit dolor colicus, fixus etiam est, sed cum febricula, ardore, siti & vigiliis: irritatur esculentis potulentísque calidioribus, à quibus etiam sumpsit originem. Atque hi quidem verè colici dolores facilè mitescunt cedúntque iustis, remediis. Nephritici dolores in quibus nec arenula nec calculus exturbatur sæpe colicorum specie eludunt.

Nothi colici dolores.

Alij insuper cruciatus, quadam similitudine & vehemētia colici nuncupantur, quibus tamen nō in colo intestino sedes est, sed vel in peritonæo, vel in membranis quæ abdomini ventrísque partibus obtenduntur. Hi sanè grauissimi sunt & admodum diuturni, ac neque clysteribus, neq; medicamentis, neque fomentis neque iis remediis, quibus qui verè sunt colici dolores, deliniri solent. Eorum materia aut flatus est tenuis, aut humor acerrimus & æruginosus membranarū spaciis conclusus, è quibus detrahi vix potest. Succedunt diuturnis febribus aliísq; biliosis morbis, quorum est difficilis solutio. Natura quippe crisim noxiíquę humoris depulsionem in aluum molita, quum nusquam vacuandi viam promptam & expeditam nanciscitur, illum è venis & visceribus in membranas sæpe auertit, vbi dolores exurgunt priore morbo grauiores. Obseruaui & continuas & tertianas, sæpius verò quartanas febres hisce doloribus finiti, qui diu circuitu certo exacuebantur parémque accessionum ordinem retinebant.

ἡ βραδύνουσα διαχώρησις.

Tarda atque pigra alui deiectio est, qua fæces & cibi reliquiæ raro nec pro assūmptorum ratione descendunt. Per hanc fæces necessariò obdurescunt, quòd diutius cohibitæ caloris vi continenter siccescant, ab hísque nonnihil succi semper exugant mesenterij venæ, non modò in tenuia, sed & in crassiora intestina distributæ. Tarda deiectio intestinorum quidē symptoma est, sed quod alios deinceps morbos

bos excitat: quocirca inter euidentes morborum effectrices causas refertur. Illinc siquidem vapore caput tentatur, corpus ingrauescit, ventriculi concoctio offenditur, ac reliquæ functiones deteriores euadunt. Sæpe ex viuendi errore nascitur, velut ab esculentis siccioribus, aderbis & adstringentibus, quæ præsertim prima mensa assumpta sint: ad hæc ex immoderata ciborum copia, quam pauco tempore natura neque vincere neque distribuere potest: ex otio denique & decubitu somnóque multo. Cæterùm non hanc, sed eā quæ morbi soboles est, tardam deiectionem perquirimus. Huius causa triplex statuitur: sensus obtusus qualem infligunt veternus, apoplexia & paralysis. Stimuli penuria, vt quum flaua bilis quæ obiter intestina ad excretionem irritat cohibetur, hócque crebrò fit in ictero. Intestinorum vel obstructio, vel adstrictio, quæ ceteris est causis frequentior. Adstrictio à mesenterij aut viscerum tumore nascitur, qui intestina pressu coangustat: nonnunquam & ab enterocele. Obstructio verò vel à duris siccisque fæcibus, vel à crassa lentaque pituita, vel ab assidua corruptione cibi & multi & varij nec consueti multiplicatisque cruditatibus, vel à concreto calculo. In quibus ergo pigra multum ac tarda est aluus, vt in eo quem nouimus non nisi duodecimo quoque die excrementa fæcesque deiicere, & aliquando citra manifestum corporis functionúmque detrimentum dies totos quadraginta nihil prorsus ab aluo reddidisse, causa quidem neq; à consuetudine, neque à natura, sed ab iis quæ nunc recensui vitiis petenda. Quinetiam tumor præter naturam in intestino genitus, id in totum obstruit fæcísque prolapsum cohibet.

Hæ causæ quum supra modum increuerint, excrementorum via prorsus occlusa, miserabilem ileum edunt, in quo fæces aluum præterlabi nequeunt. Hunc persæpe committit intestinum, si cum resiccato stercore vel in scrotum vel in disruptum vmbilicum procidens retrudi nequeat. Interdum & stercus durum, & intestini tumor præter naturam: aliæ verò causæ rarius. Sub hoc omnino neque cibus descendit, neque iniectus clyster ascendit. Atque per initia intestinorū murmur inest, dolor circunuectus, ructus inanis, nausea atque ventriculus nimium humidus. His dein accedit pituitæ bilisque vomitio, quicquid estur bibitúrve, tametsi in inte-

ὁ εἰλεὸς καὶ στρόφος.

ſtina prouoluitur, hinc tamen poſtea remeat inquinatum ſtercoris nidore: ac poſtremò horrendum viſu ſtercus ipſum morituris vomitione reiicitur, frigeſcente quidem iam corpore, & oborto ſudore frigidor

διέξοδος ταχεῖα. Cita alui deiectio contrariis fit ex cauſis, quum videlicet cibus vel liquidus vel lubricus vel pinguis nimium eſt, quũ is ſua copia ventriculum & inteſtina quaſi pondere grauius onerat: quum quædam acrimonia eum pungit atque vellicat, ſiue ea ex medicamentorum genere, ſiue cibus ſit corruptus, ſiue bilioſum & acre corporis excrementum ſit, aliunde eò confluens, aut etiam illic genitum. Hæc quippe citam aluum reddunt, quæ & leuida & ſæpiùs quam ex conſuetudine deiicit. Ex iis autem quæ exeunt profluuiorũ differentiæ ſtatui debent. Quum ab aluo continenter cruda defluunt, aquoſa nempe diluta, humentia, colore ſubalbida vel cinerea, graueolentia, idq́ue ſolo vẽtris rugitu vel murmure, nullo manifeſto torminum doloríſve ſenſu, aut lienteria aut cœliaca eſt affectio. Si enim læuia & æqualia ſuiq; ſimilia & quaſi chyli aut cremoris ſpecie profluunt, cœliaca: ſin verò inæqualia & diſſimilia, in quibus cibi nec obtriti

κοιλιακή. nec confecti ſubſtantia apertè cognoſcitur, liẽteria eſt. Cœliacæ affectionis cauſa non cruditas eſt, non imbecilla ventriculi concoctio, ſed chyli imperfecta maláque diſtributio, quam meſenterij, lienis aut iecoris obſtructio, vel trahẽtis facultatis imbecillitas, vel alimentorum maximéque fructuum fugaciũ & potus immoderata copia peperit. Hæc enim diſtribui tota nequit, ſed maxima ex parte in abdomine ſubſiſtit. Ab his cauſis multa congeritur illuuies, quæ ſenſim in tenuioribus inteſtinis aucta vel in ventriculo, vel in meſenterio, vel circum viſcera, tempore corrumpitur. Quúmq; ſua copia grauis eſſe cœperit, vel ſponte infrà interdúmq; ſuprà prorumpit, vel à natura laceſſita propellitur, nonnunquam leuiſſimo clyſteriis medicamentíve irritamento exit. Pulſus frequens & celer exiſtit tanquã febris affligeret, & deiecturis leuiuſculæ animi defectiones obrepunt. Ante eruptionẽ abdomen diſtenditur, ventérque prominet: hiſq́ue ſuccedens ſpontanea perturbatio, cœliaca eſt affectio. Vacuato humore omni ſuperuacuo, profluuium ſponte conquieſcit, interdum eodem quo cœperat die, interdum poſtero aut tertio,

λειεντερία. Lienteria dicitur inteſtinorum læuitas, quã quę per aluum

um defluunt, alimentis tum substantia tum colore finitima sunt. Causam habet non distributionis impedimentum, sed concoctionis primæ imbecillitatem, ob quam cibus crudus nihílque mutatus delabitur: siue quòd imbecillior ventriculus eum non conficit, siue quòd laxior ille non arctè continet dum integrè coquatur. Ventriculus autem imbecillior redditur proprio robore dissoluto ídque bifariam vel suo, vel externo seu aliarum partium vitio atque sympathia: Propria illius vitia hæc sunt: refrigeratio, cuiusmodi est ab immoderato frigidæ potu: præsertim quũ corpus exęstuat. Laxitas seu emollitio, qualem inducunt aquæ tepidæ, olei, butyri, adipis, prunorum, maluæ atque similium vsus immoderatior. Aliena qualitas insita, qualem fungorum, cucumerum, melonum & fructuum maligna qualitate putrescẽtium intempestiuus eius, multoque efficacius haustum venenum induxit, quemadmodum & peruersa cæli constitutio, quæ popularem sæpe lienteriam promouit. Aliarum autem partium consensu lienteria fit, quum ab illis vitium aliquod in ventriculum incidit. Sic pituita è cerebro procumbens, quia refrigerat & emollit: & bilis è iecore profusa ventriculum proritans, crudos cibos nec dum planè coctos in aluum præcipitat. Sic sæpe animaduertimus ingentem abdominis abscessum, & pulmonum vomicam, & pectoris renúmque suppurationem tetro malignóque nidore in cor & in ventriculum effuso grauem periculosamque peperisse lienteriam, qualem in iis quoque cernimus, qui diuturno morbo confecti iam morti sunt proximi.

Diarrhœa quanquam dici potest omne alui profluuium, id tamen propriè designat quo synceriores humores defluũt sine vehementi sensu doloris. Alias enim seorsum pituita, aliàs bilis flaua, aliàs atra purior apparet. Pituita crassa & mucosa ex intestinis crassioribus ferè corraditur, in quibus cumulari & concrescere solet: sæpe & ex mesenterio in quo a plenior congesta, œdemata schirrósque progignit, hincque ferè pituitosum omne profluuium originem sumit. At nihilominus tenuem spumosámque pituitam censuit Hippocrates è capite in ventriculum inque intestina prolabi: dulcem verò atque dilutam ex vniuerso corporis habitu deriuari. Qua ratione etiam testatur diarrhœam soluere leucophlegmatiam, esséque balbis familiarem. Diarrhœa bi- διάῤῥοια.

liosa est qua bilis flaua aut citrina ardés aut plerunque spumans emanat, ídque sine magna ventris torsione, quòd liberè per laxas patentésque vias defluat. Ea sæpe è calidiore iecore aut cysti fellis profunditur in intestina: nonnunquam & ex mesenterio in quod superuacuum omnem humorem oppressa natura solet recondere: nonnunquam sed rariùs è venis maioribus atque etiam ex corporis habitu. Sic enim diarrhœam statuit Hippocrates, surditatem aliósque ex bile morbos soluere. Melancolica diarrhœa aut è liene aut mesenterio prodit, quum oppressa natura vel naturalem melancholiam, vel bilem atram in aluum excutit exturbátque. Hæc autem cæteris multo est insolentior. Atra nonnunquam vsque adeo apparet deiectio, vt vel cū diluta pice vel cum cassiæ medulla conferri possit, quæ multos melancholiæ similitudine fefellit. At illa certè è sanguine fit, qui quoties aperta, rupta vel exesa præcordiorum vena, in intestina incidit, longo sinuosóque prolapsu ita præassatur ac nigrescit, vt picem planè referat. Discernitur autem quòd intincta lintea rubescant, quódque cruenta vel comitetur vel præcesserit vomitio. Fit & quum post diuturnum icterum iecore infarctu schirrhóve laborante aut aliter malè affecto, bilis flaua proprio folliculo diutius coercita virorem tandémque nigrorem vstione contrahit, quæ vel in atros calculos sphærularum è gagate specie ibidem concrescit, vel turgescens & naturæ molesta irrumpit in intestina: túmque excrementa illa nigra atro sanguini similia existunt, quæ Hippocrati habentur pessima, nimirum quæ non ita multo pòst ægrotanti sunt perniciem allatura.

ὑποχώρημα μέλαν.

Sed & intestinorum colliquatio ad diarrhœam referri potest: in qua quod infernè procedit, quasi adipe vel oleo perfusum cernitur. Hinc autem fit, quòd recens concreta pinguedinis carnísve aut etiam (diu protrahente vitio) solidarum partium substantia liquescat defluátque in aluum. Familiare hoc quidem profluuij genus pestilentibus febribus, & causo colliquanti, & hecticæ, & phthisi, & atrophiæ, nonnunquam & viscerum inflammationibus.

συντήξεις τῶν ἐντέρων.

δυσεντερία.

Dysenteria est cruenta alui deiectio cū dolore & ventris torsione: vnde & hanc Latini tormina nuncuparunt. Primùm quidem intestinorum mucus egeritur, deinde adeps intus illis adhærescens exiguo cruore perfusus: eáque prima

est

est dysenteriæ species. Altera, quum interior intestinorum tunica corraditur, cuius pelliculæ & fibræ deiectionibus permistæ apparent. Tertia quum altius penetrante & depascente vlcere, ipsa caro propriáque intestini substantia putris vel excesa procidit. In quo autem maxime intestino vlcus consistat, primùm ex situ doloris intelligitur, deinde ex permistionis ratione. Etenim si cruor & quicquid corraditur, fæcibus alui exquisitè permiscetur, intestina superiora: si verò id purum ac minimè permistum excidit, seorsúmque fæces alui descendunt, inferiora crassioráque vlcere depascuntur. In hoc genere tenasmus habetur, qui directi intestini vlcus est. Sub hoc assidua desidēdi cupiditas sollicitat, sed qua nihil ferè præter mucosum quiddam & subcruentum egeritur. Dysenteriæ atque tenasmi causa est pungens acérque humor, qui non recta, sed per anfractus in intestina vi quadam delatus & infixus, ea exulcerat & acrimonia rodit. Is autē vel bilis est flaua, vel atra, vel pituita falsa. Nonnunquam & exedentia medicamenta, vt colocynthis, & adamantis puluis: nec non vitiosa & acria alimenta ingesta altiùs se in intestinum figunt; dysenteriámque cient. Humor porrò acer in intestinum irruit interdum ex mesenterio, in quo iam dudum cumulatus erat, vt crebrò iis accidit quibus amplum abdomen prominet: interdum vel è iecore, vel è liene, vel ex vicinis partibus: interdum è venis maioribus atque ex ipso etiam corporis habitu. Hæc omnia propriis signis nosse expedit, vt certa sit curatio. Nō omnem dysenteriam febris comitatur, sed eam duntaxat cuius humor est acerrimus, ísque è visceribus aut è venis magna corporis perturbatione profusus. τεινασμὸς.

Cruenta alui deiectio qua cruor sine dysenteria ac sine tenasmo fertur, raró ex iecoris imbecillitate fit, sæpius ex apertis internis hæmorrhoidibus. Qui è iecore imbecillo dimanat verus cruor non est, sed dilutus & recentis carnis loturæ persimilis. Hic idcirco rarissimè apparet, quòd insolenter admodum sanies ea per mesenterij venas è iecore prolabatur in intestina. Qui autē seorsum purus ac rutilus exit, ex aperta hæmorrhoide est, quæ hunc proximè è vena caua profundit, modò egestionis initio, modò in fine & in ipso egerendi conatu. Interdum & grumus rubens hinc procidit, dum hęmorrhois stillat in recti intestini capacitatem, in qua ὑποχώρησις αἱματηρά.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

omnino coit. Neque igitur ex apertis mesenterij venis sanguis multus, neque ex superioribus liquidus ac rutilus descendit, sed vt antè dixi picis instar retorridus ac niger.

πυώδης ὑποχώρησις. Purulenta excretio si exigua & cum dolore prodit, ab vlcere aut intestinorum aut podicis est, quod vel dysenteria, vel tenasmus, vel phlegmone reliquit: hoc autem antecedens affectus commonstrat. Si copiosior est atque doloris expers, ex abscessu quodam mesenterij in proxima intestina fertur. Si verò parcior paritérque indolens, ea quidem verè purulenta non est nec ab vlcere manat, id quod multos puris specie fefellit, sed mucosa quædam sordes est subalbida & veluti limus fæxque sanguinis melancholici quam podicis expuunt venæ, atque multo interdum tempore eructant post diuturnos ferè morbos melancholicos duramque & laboriosam equitationem. Nunquam certè aut admodum rarò è iecoris aut è lienis abscessu, multóque rariùs (quod tamen affirmat Galenus) è purulentis pulmonibus syncerum pus in aluum deriuatur. Hanc tamen illi viam comminiscitur è pulmonibus eructari in sinistrum cordis ventriculum, hinc in aortam arteriam, ex hac in minores quæ per mesenteriũ ferũtur pelli & excidere in intestina. Auicennas aliam viam confinxit, è pulmonibus in dextrum cordis sinum, hinc in venam cauam, è qua in iecur & portas, ex quibus in mesenterij venas tandémque in intestina. Cæterùm in his figmentis fieri omnino nequit, vt tam longo viæ tractu pus quod sanguinis permistione tinctum fuerat, tandem album redeat, secernatúrque syncerum.

μυξώδης ὑποχώρησις.

ἕλμινθες ventris tineæ. Lumbrici ex omnibus corporis partibus maximè intestina occupare solent: quanquam & exiguos interdum in renibus genitos vidi cum vrina profusos & in pulmonibus, & in auribus, & in dentibus: sæpe etiam in neglectis abscessibus vlceribusque sordidis. Ex crassa lentáque pituita, quæ in intestinis frequens corrupta præparatáque fuerat, ab vberrimo insito calore suscitantur vitámque sumunt, eorum animalium exemplo quæ ex putri materia cœlestis caloris ope vitam habent. Vt autem varia est putrescentis materiæ figura, ita & variæ fiunt lumbricorum species. Alij longi sunt ac teretes, qui in superioribus gracilibúsque intestinis gigni solent: è quibus dum cibus descendit obnituntur & sursum plerumque irrepunt in ventriculum, quem grauibus torquent

στρογγύλαι.

quent symptomatis. Inde per gulam os ipsum conscendunt, quo hiante etiam prosiliunt: clauso verò dormientibus per palati cauum obrepunt in nares foràsque prodeunt. Alij breuiores sunt & lati cucurbitæ seminis effigie, quorũ procreatio est vel in cæco intestino, vel in coli cellulis: atque hi sæpe mira serie inter se cohærent. Interdum mutuo horum adhæsu & adunatione crebra contexitur latus ille vermis, quem ob similitudinem Græci ταινίαν appellant, quòd vittis & fasciis mulierum quibus capillum vinciunt similis, tam latus ac longus existat, vt per omnia præcipuè verò crassiora extendatur intestina, in iis præsertim quibus pigrior tardiórque aluus natura est. Alij exigui sunt & tenues, simúlq; teretes (ascarides appellant) quibus ferè sedes est in recto intestino & extremo sphinctere: adultis nonnunquam horum multitudine fæces consperguntur. Hos etiam animaduerti interdum ab ano pruritu quodam emergere, hincque in femora natésque quoquouersum serpere. Omnibus materiã suppeditant cruditas & crapula, deinde eorum vsus, quæ facilè putrescunt, vt lactis, casei, fructuúmque dulcium & fugacium. Itaque pueri quàm adulti his multo sæpius afflictantur, quòd illorum calor humidior sit, confertioréque halitu perfundantur. Lumbricorum signa sunt ventris distẽtio cum murmure atque torsione, lientericum profluuium, corporis dissolutio, faciei pallor, oculorum suffusio, vel sugillatio, narium pruritus: Quúmque sursum obrepunt, agitati (maximè per inedias & cibi penuriam) intestina morsu aut suctu feriunt, siccam tussim mouent: oris ventriculi præcordiorúmque compunctione animi defectiones, syncopas, epilepsias: ascensu verò tremorem, deuorandi conatum & strãgulandi metum inferunt, quibus malis infantes plerique sunt extincti.

αἱ πλατεῖαι.

ἀσκαρίδες.

Ani affectus atque symptomata. CAP. XI.

ANum hi affectus occupant, phlegmone, abscessus, fistula, fissura, condyloma & hæmorrhois, cuius symptoma est sanguinis effluuium. Phlegmone fit copia sanguinis è vena caua per hæmorrhoides in partes inanes quæ circa podicem sunt incidente. Hæc quum ex aliis causis tum maximè ex multa duráque equitatione proficiscitur. Dolor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

inest admodum acerbus ísque lancinans & qui premendo exacuitur, foras interdum prominet, aluus non nisi difficile & summo cruciatu exit, ac interdum dies multos sistitur comite etiam febre, vt & vrina ob viciniam affecta vesica.

ἀπόστημα. Abscessus è phlegmone relinquitur qui in recti intestini cauum sæpius quam in cutem erumpit, quandoquidem parte molliore excedens pus sibi promptiùs viam parat. Rupto abscessus vlcus manet purulentum ac sordidum, quale & nõnunquam existit ex neglecto tenasmo. Id autem in fistulam breui degenerat: vix enim parte humida & excremẽtis peruia coalescit, sordiúmque copia callosum diutissimè manat etiam dolore sedato. In hoc pus vel seorsum vel deiectionis initio exit multò secus, quam è mesenterij aut superiorum partium vlcere. Sed & id visum est interdum in vesicam penetrare: ac tum micturo crepitus è pudendo perinde atque è podice, deinde puris atque etiam fæcis nonnihil mistum vrinæ prorumpebat. Aliquando autem è phlegmone non abscessus vlcúsve relinquitur, sed ad anum venæ crassa & melancholica sanguinis colluuie distentæ, ob ídque partibus etiam vicinis vehementes dolores & cruciatus acerbos facientes, vel liberè eam postea expuunt in intestinum, vel in condylomata deponunt.

ἡ ῥαγάς. Radages, id est, fissuræ, ani vlcuscula oblonga sunt, quibus sphincteris rimæ proscinduntur: iis similes quæ inferius labrum & manus pedésque dilacerant. His finitima sunt & leuia quæcunque sedis vlcera. Dolor acerrimus est cum ardore citra phlegmones indicia, vlcerísque extremum expressa ano plerunque oculis patet. Fiunt autem vel duriorum asperitate fæcum, vel humoris acris salsi siccantísque morsu.

κονδύλωμα. Condyloma durum est tuberculum in ani margine ortum, aut verrucæ, aut grani vuæ, aut maturi mori, aut ficus effigie. Ex melancholico nigróque sanguine illic sensim extuberat & increscit, tædio potius quàm dolore molestum.

ἡ αἱμοῤῥοΐς. Hæmorrhois verò quæ externa & conspicua est, ex ano quoque surgit ac prominet. Ea ex atro melancholicóque sanguine fit, qui è caua in extremum venæ profusus, nondum tamen illinc præ loci duritie exiliens cumulatur, ídque implet & in ficus speciem distendit. A condylomate autem, distat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

distat, quòd & breuiori tempore fiat, & affligat graui dolore, quódque nondum in callosam duritiem concrescat. Atque ea cęca appellatur hæmorrhois, quum nihil sanguinis effundit. Quæ vero aperta iam est, sanguinem interdum sponte, in conatu semper profundit, nec in tantum tumoré attollitur. Interiores hæmorrhoides quũ corporis venæ aut multo aut acri turgent sanguine, nullo fere sensu tumoris dolorísue superuacuum sanguinem eructant, ídque solùm in egerendi conatu, atque iis seorsum conspicitur fæce minimè permistus.

Hæmorrhoidum symptomata sunt immoderata sanguinis profusio, & eius minimè consueta suppressio. Vtrunque enim præter naturam est, fitque grauium morborum causa. Sola quippe vacuatio naturalis ea censetur, quæ quòd graue insensúmque est, velut onus inutile deponit citra corporis infirmitatem, citráque virium iacturam. Profusionis causa continens vel in sanguine est, qui multus, tenuis aut acer violenter erumpit: vel in venis quæ aut apertæ aut exesæ aut ruptæ iam sunt. Suppressio autem contrariis fit ex causis.

Anus procidit modò sponte, modò egerendi conatu, apparétque sphincter totus interdum inuersus atque prouolutus. Causa est musculi resolutio seu laxitas ex multi humoris perfusione: qua ratione pueris & infantibus quàm adultis id vitij familiarius obseruatur. ἀρχὸς προπίπτων.

Renum morbi, causæ, atque signa. CAP. XII.

RENES morbi pauci exercent: inflammatio, obstructio, abscessus & vlcus. Inflammatio quæ propriè nephritis appellatur admodum raró accenditur in renibus, quòd firma eorum & prædura caro ægre fluxionem admittat. Fit tamen interdum renibus ictu casúve contusis, accersitáque fluxione per emulgentes venas. Hanc adesse testantur ardor ingens, dolor grauis ac pulsans in ea inanitate, quæ est inter extremam costam & coxendicem. Hic & vicinas partes quę circum præcordia sunt, circum lumbos, circũ coxendicem & pubem atque partes obscœnas, distentione conuellit. Extremorum frigus, atque cruris è directo siti stupor inest: mictio cum ardore atque labore frequens, νεφρῖτις.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

principiò tenuis & cruda, deinde crassa atque mucosa : aluus impedita & pigra. Hinc ventris distentio, febris assidua, nausea, ructatio, crebráque vomitio.

νεφρῶν ἔμφραξις. Renis obstructio varias habet causas: arenulas, calculum, humorem crassum & viscosum. Rarum quidem est vixque vnquam compertum, vt à solo humore vel crasso vel lento ren totus obturetur: à calculo aut ab arenulis sæpissimè, ψαμμώδης νεφρός. à quibus etiam solis vrina supprimitur. Arenulæ autem non in interiore cauo, sed in propria renum substantia proueniunt, à qua duræ sunt ac rubræ & renis substantiam colorémque retinent. Illinc fluentis vrinę impetu raptæ feruntur in cauum, prolabunturque in vesicam per vreteras, & vrinam reddunt arenosam. Si curatio negligitur, tempore crassescunt illæ, vel mutuo adhæsu inter se colligatæ calculum coagmentant atque componunt. Hic deinè renis sub- νεφρὸς λιθιῶν. stantia exturbatur in cauum quúmque euellitur, renis partem cui adhærescebat, sine doloris sensu diuellens & quasi dilacerans saniem prolic t, quæ pariter cum vrina profunditur eámque crassam, turbidam, subnigrámque reddit. Calculus autem exceptus renis capacitate si exiguus est, non multo pòst tempore in caput vreteris se infert, ex quo magna vi summóque dolore nephritico in vesicam procidit. Si crassiusculus est aut salebrosus & asper, in via diutius hæret & magno cruciatu vreterem dilacerat Sed & nonnunquã in renis capacitate subsistit ac permanet, quum præ crassitie non satis lata illi est vreteris via. In illam contrusus & exagitatus acerbum sæpe dolorem mouet, quũ præsertim prosilit atque se infert in vreteris caput: at is mitescit calculo remeante in remis cauum Hic (nisi tempore procidit) assiduo arenularum appulsu coagmentatur in verum renis calculum, cuius nec vna semper est magnitudo, nec vna forma, nec color vnus. Confirmatus ferè renis cauum implet consuetásque arenulas exire prohibet : ac proinde renum calculus veteres dolores nephriticos obtigit & dissimulat. Perfectum in rene hunc esse docent, affectæ partis grauitas, ob quam vix spina dorsi inflectitur : cuius tamen dolor, non vt is quem destillatio peperit, externarum partium pressu admodum manifestus est. Nullo tumore foris conspicuo obtusioris cuiusdam doloris sensus inest, præsertim quum aluo suppressa ren ipse vel flatu vel fæce premitur, aut quũ

decu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

decubitus est in aduersum latus: aut quum vehementior est exercitatio. Nephriticus dolor ex interuallis citra calculi excretionem redit:per laborem & duram equitationem vrina profluit cruenta,tum quippe calculus suo pondere & atritu renem contundit ac plerumque sine sensu dilacerat exulcerátque, è quo sanguis cum vrina profunditur. Cruris, quod è directo affecti renis est, torpor quibusdam inest molestus. Calculi materia est crassus & viscosus humor in renem pariter cum sanguine eiúsque sero excurrens qui alias ex cruditate, aliàs ex torrido terrenóque sanguine processit. Efficientem causam omnes quidem profitentur immoderatum esse renum calorem, qui humores perurens, siccans & obdurans cogit in lapidem. At certè alia statuenda causa efficacior longéque crebrior, insita renum arenosa calculosáq; constitutio. Hanc quisquis à parentibus cõtraxit, vix vlla ratione calculi torméta effugiet: quãdoquidem hoc vitium omnium est maximè hæreditarium, vt nõ paucis pariter cum renibus calculus procreetur. Adiuuantium porrò causarum præcipua est otium somnúsque diuturnus decubitu supino.

Materia calculi.

Causa efficiens.

Renum abscessus quo purulenta materia coërcetur, rariùs ex phlegmone fit, sæpius ex sordido vlcere non expurgato, ea ratione quam mox subiiciam, Concoctione tamen phlegmones pus gignitur & abscessus tantus interdum vt distento rene tumor circa lumbos & alia foras promineat. Febres cum horrore oberrant:grauitatis sensus quàm antè magis infestat. Rupto autem abscessu pus cum vrina defertur, & interdum sordes aut corrupta caro ex putri renum substantia.

νεφρῶν ἀπόστημα.

Vacuato expurgatóque abscessu vlcus manet diuturnum admodũ ac ferè immedicabile. Quæ enim substantiæ portio vel putredine vel attritu exesa est, neque resarciri vnquã neque coalescere potest: quandoquidem viscus hoc vt cætera spermaticũ est, cuius etiam vrina iugiter præterfluens vlcus agglutinari non sinit. Quocirca sordidum id vt fistula perpetuò relinquitur. Huius signum est quòd modò pus, modò mucosum quiddam vrina permistum defluit; hincque vrina redditur alba, turbida, lactis sero persimilis, quæ tandem quiete sedimẽtum id purulentum mucosúmve deponit. Vlcus ex abscessu phlegmones insolens admodum

ἕλκωσις.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

est. Nec minus id quoque insolens putandum, quod vel à profluentis materiæ acrimonia renem exedente, vel ab ictu, vel à casu eius venas disrumpente fieri tradunt. Crebrò autem ac ferè semper à calculo intus coërcito fit, qui vel pondere renem contundit, vel attritu comminuit exeditque. Ita sæpe vidimus tota renis carne ac substantia peresa, ambiente tanquam marsupio membrana pus calculósque multos obuolui. Vlcus ab his causis ortum habuisse argumento est, quòd vrina antequam purulenta esset, sæpe cruenta fuerit, præsertim ab exercitatione & labore, quòd febris nulla aut perobscura fatiget. Siquando autem obstructo vreteris capite pus cohibetur, id sensim vel per emulgentem in maiores venas redundans, sanguinem habitúmque corpois inquinabit (qua ex causa quasi ex leucophlegmatia calculosos tumere ac pallescere sæpe animaduerti) vel ea sede congestum ilia lumbósque copia distendet, è quibus etiam aperta cute diu multúmque manat. Nonnunquam & illinc calculus ingés cum pure aliàs excessit, aliàs euulsus est. Hęc quum accidunt tota iam penè renis substantia putredine cōsumpta est, illincque pus redundans inter peritonei membranas fluctuat. Huius copia interdum vidimus totam vētris lumborúmque regionem distendi, & pus hinc tum deiectione, tum vomitione reddi syncerum.

Vlceratorū renum causa.

Nephriticus dolor, acerbissimus est renum cruciatus, aut certè vreteris cuius est sensus eximius. Is in renis situ fixus alterutro latere stabilis est, nisi quòd interdum vel ad coxendicem vel ad testē qui è directo iacet, vreteris tractu protenditur. Non vt colicus dolor in ventrem medium aut in omnem illius regionem murmure quodam euagatur: neque semper citata & expurgata aluo discussisque flatibus mitescit: sed immanitate & ferocia peritoneum conuellit: hinc viscera & ventriculus subuertūtur, ac primùm quidem pituitosa, deinde biliosa vomitione reiiciunt. Vrina quum malum incipit pauca, tenuis, & aquosa est, interdum verò supprimitur: postea copiosa, crassa & arenosa exit: eáque ardoris quodam sensu ad crebrius meiendum compellit. Decubitus in ægram partem dolorem demulcet, in aduersam exasperat. Creber admodum est ac multus frequens hic dolor: colicus verò rarus. Tanti cruciatus neque inflammatio, neque sanguinis grumus, neque crassus humor causa statui

ἡ νεφριτικὴ ὀδύνη.

qui potest, quòd mollis ac fluidus facilè obsequatur, quódque obseruamus crassiorem mucum, imò & cōcretum pus nullo sensu è renibus facilè prolabi. Vnus calculus causa fit doloris, qui crassiusculus inæquabilis ac scaber dum per angustum vreterem deuoluitur, hunc magna vi dilatans atque dilacerans perquàm immaniter excruciat. Iis qui iampridem nephriticis doloribus erant assueti vsque adeò dilatatum vreterem aliquando comperimus, vt in eum maior digitus immitti posset. Per hūc mediocres calculi sine molestia excidebant, qui olim non nisi summo cruciatu procidissent. Qui verò aut admodum certè rarò & leuiter nephritico dolore tentati sunt, minimè calculo distorquētur. Hunc autem à colico discernere in primis arduū est quum nihil excedere manifesto deprehenditur. Sedato atque restincto dolore etiam atque etiam considerandum, dolorísne causa in vesicam exturbata sit, an in renis cauum remigrauerit. Si exturbata est, cauendum ne illic subsistat, & assiduo materiæ appulsu in vesicæ calculū coagmentetur. Iam verò eiecto cum vrina calculo, æstimādum solidúsne sit, an ex arenularum adhæsu compactus. Ex iis namque medendi ratio constituitur. Neque iis credendum est, qui calculos albos in vesica duntaxat, rubros in renibus nasci affirmant. Nam purulenti renes albos quoque proferunt.

Causa nephritici doloris effectrix.

Vesicæ morbi, causa, signa atque symptomata.
CAP. XIII.

VESICA calculo crebriùs affligitur, inflammatione & abscessu admodum rarò, exulceratione nonnunquam. Vesicæ calculus magnitudine, substantia, colore, figura atque situ plerumque variat, nec vniusmodi cernitur in omnibus: hinc & varia symptomata laborantes exercent. Huius causam plerique omnes tradunt crassum esse crudúmque succum, qui per venas cum vrina in vesicę capacitatem influat, in qua tanquam fęx subsidens, loci calore exarefactus sensim lapidescat. At verò, qui limum istum (nisi fortè admodum angusta aut obstructa sit vesicæ ceruix) tamdiu possit illic remorari non video quum & sanguinis grumus, & pus & mucosa lentáque pituita, aliáque multò crassiora facilè illinc profluant cum vrina. His argumentis adductus aliā cœpi causam inuestigare, ac tandem com-

ἡ λιθίασις κύστις.

Causa calculi vesicæ.

peri omnem calculum in vesica conclusum, rudimentum quoddam è renibus traxisse, è quibus per nephriticum dolorem excidens, si grandiusculus est, in vesica aliquandiu hæret, ac plerumque persistit, illicque allatarum sordium adhæsu coagmentatur, dum verus confirmatúsque lapis fiat. Ita quidem neminem hactenus offendit in vesica calculum habere, qui nephriticis doloribus diuexatus antè non fuisset. Et quoscunque exemptos vesicæ calculos obtriui (obtriui autem experiundi gratia permultos) in eorum medio quasi nucleum reperi, verum rudimentum è renibus exturbatum, diuersi quàm reliquum integumentum ac inuolucrum & coloris & substantiæ. Propria calculi vesicæ signa hæc ferè sunt, vaga quædam & oberrans circa pubem & perinæum titillatio, siquidem exiguus is & leuis etiamnum est: quum verò grandescit, incumbentis grauitatis pondus percipitur, vt idcirco difficilis & doloris plenus per salebrosa loca sit incessus, multóque difficilior saltatio. Mictio crebrescit adeò vt & tandem assiduò meiendum sit, víxque possit vrina cohiberi. Quum meiendum est vrinæ fluor repente intercipitur, obuiam quidem impulso calculo, sicque minimè continuata sed intercisa est emictio. Ac tum dolor aliàs vniuersum pudendi ductum, aliàs glandem solam affligit, ísque accerrimus sub emictionis finem, quum calculus vrinæ cursu incitatus quasi proditurus sphincterem violentius comprimit. Meiendi conatum comitatur desidendi cupiditas, quòd calculi magnitudo è perinæo rectum intestinum vt vesicæ ceruicem extimulet. At verò nonnunquam summæ vesicæ adhærescens calculus & quasi ex illa propendens, vix illum ex his signis manifestè exhibet: & visi sunt qui nullo dolore diu illum gestauerint: omnibus tamen hæc signa modò mitia sunt & obscura, modò sæuiora. Vrina alba, crassa & turbida redditur quum grandior calculus iam diu est in vesica detentus, in qua sedimentum purulentum est aut narium mucori persimile. Horum signorum plurima etiam spectantur in cauo & sordido ceruicis vlcere, quale venerea gonorrhœa profert. Hæc verò ex causis antecedentibus internoscenda sunt. Si vlcus inest sordidum, fœda illa gonorrhœa iamdiu antecessit: sin calculus, laborans miris quibusdam nephriticis doloribus fuit opportunus, neque semper calculum doloris causam eminxit.

Signa.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ad extremum verò digitis in anum aut certiùs catheter in vesicam immissus, quòd coniectura dubium incertúmque fuerat, sensu explorabit confirmabítque.

Inflammatio si qua premit, ea non vesicæ vt quæ tenuis exanguísque est, sed sphincteri ceruicis musculo insidet. In ea febris ardens & acuta infestat: dolor perquam acerbus ac lancinans in perinæo cum rubore & ardore excruciat: vrina supprimitur summo tandem meiendi desiderio atque conatu: aluus solito adstrictior est, quia rectum intestinum inflammationis magnitudine coarctatur: pubes atque pecten ad vmbilicum vrinæ copia distenditur. Catheter præ loci angustia immitti non potest: sed & in primis periculosa est irritatio, quandoquidem hic affectus sæpe in gangrenam vel sponte abit, è qua vix vllus vnquã seruatus est. Quũ abscessus fit & suppuratio, omnia ingrauescunt: eo autem aperto mitescunt, pure quidem erumpente, subsidente verò tumore profusáque vrinæ exuperantia.

φλεγμαίνων σφιγκτήρ.

Ex abscessu si seruetur æger, vlcus in sphinctere cauum manet ac sordidum, è quo cum vrina crassa modò sanies, modò pus copiosum & graucolés excidit, tandémque subsidet in imo. Visus est & hic abscessus per perinæum erumpere, è quo vrina reddebatur, nonnunquam & in anum penetrare, illacque vrina omnis defluere.

Quinetiam vesicæ corpus ipsósque vreteras leuior interdum exulceratio occupat, qua interior duntaxat pellicula abraditur. Ea fit alias à contundente corrodentéve calculo, aliàs ab vrina acriore, quà vel vini meracioris ciborúmque calidiorum vsus, vel acris salsiq; humoris permistio tulit Ex vtraq; aliquanto crassior euadit vrina, & modò sanguine, modò pure exiguo perfusa: pelliculæ aut squãmulæ aut furfurea quædam cum vrina exeunt. Cæterùm ab ea quæ in vretere consistit exulceratione, dolor inter renem & pubem affligit, & pus capillorum specie natat in lotio. Ab ea verò quæ in vesica vrina contineri nequit, assidua meiẽdi cupiditas perurget, neque laborans erectus stare potest: ingens cruciatus & indesinens vesicam, pubem, perinæúmque obsidet, maximus verò emictionis tempore.

τῆς κύστεως ἕλκωσις ἐπιπολαία.

In penis ductu ab eisdem causis leuis quoque fit exulceratio abrasa interiore tunicula. In hac quæcunque modò dixi etiam cum turbida vrina maneant, attamẽ non vt in il-

ἐν τῇ οὐρήθρᾳ ἕλκωσις.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

lis ſub emictionis finem, verùm vel ipſo initio vel etiã ſponte citra vrinæ curſum. Inter meiendum vrina acrem in pene dolorem parit, præſertim quum fluere vel incipit vel deſinit: quemadmodum in veſicę exulceratione (cui acris vrina ſemper incumbit) perpetuus ac deſinens eſt dolor. Fiunt & in vrinæ ductu exulcerationes ſordidæ atq; cauæ illis multo deteriores, cuiuſmodi hoc ſeculo frequentes protulit venerea lues, de quibus poſtea.

πριαπισμός.

Priapiſmus eſt colis arrectio & incrementum præter naturam permanens citra libidinis ſtimulum. Hic interdum cum inflammatione, interdum citra hanc exiſtit, quum inflatus coles quodam tetano diſtenditur. Cauſa eſt flatulentus ſpiritus pudendi arterias fiſtuloſúmque neruũ affatim implens. Is autem vel ex craſſo viſcoſóque humore caloris inopia ſuſcitatur, vel ex genitalis ſeminis vbertate atq; redundantia. Hoc mali genus inſolens admodum eſt, quo tamen narrant iugulatum quendam biduo ab exceſſu è vita intentum rigidúmque exhibuiſſe penem.

ἀδυναμία τῆ ἀφροδισιασμοῦ.

Iam verò præcipua partium obſcœnarum ſymptomata ſunt rei venereæ impotentia atque gonorrhœa. Impotentia ea fit, aut quia extincta virilitate ſemen intus non gignitur, aut quia emitti non poteſt. Extinguitur virilitas ex ſenio, ex morbo, ex cauſis omnibus quæ inſitum ſpiritum robúrque diſſoluunt, ex incantamentórum (neque enim fabula eſt) maleficiis, & ex medicamentis quæ genitale ſemen aut proprietate aut qualitate manifeſta perimunt. Nõ emittitur verò ſemen in magna vaſorum obſtructione atque in partium obſcœnarum paralyſi. Poſteriores tametſi rei venereæ libidine iactantur; hanc tamen membrorum ignauia non exercent, priores verò nec ruunt in venerem, nec eius deſiderio pulſantur.

γονόῤῥοια.

Gonorrhœa, eſt inuita & nimia ſeminis profuſio citra venerem, citra libidinis inſomnia, citra colis tentiginem leui quodã aut nullo oblectationis ſenſu titillatúve facta. Sed & gonorrhœæ ſpecies quædam eſt, quum occaſione minima ſemen emittitur, vt in eo qui ſola clyſteris perfuſione ſemen eiaculari conſueuit. Sed & quendam vidi qui longa gonorrhœ conſuetudine, per inſomnia atq; etiam cogitatione ſola purum ſanguinem, non minori voluptate quam ſemen effunderet. Malum quidem eſt gonorrhœa mulie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mulieribus perinde atque viris commune. Est autem in hac semen crudum, aquosum, liquidum, ac tenue, nec prorsus album. Effluuij causa est spermaticarum partium infirmitas, qua vel non concoqui vel non retineri semen potest tantisper dum coquatur atque crassescat. Quamobrem frequens his esse solet, qui impuberes nec dum matura ætate veneri petulantiùs sese addixerunt. Nam imbecillæ partes euadunt, in quas longa consuetudine humores abundantiùs confluunt.

Quum per insomnia libidinis, aut in attenta rei venereæ cogitatione semen affatim procidit, non vt in vera gonorrhœa, crudum id & aquosum ac sine sensu, sed magna vtique voluptate exit, sed in mulieribus cum partium obscœnarum odaxismo quodam, pruritu atque titillatione. Effluentis huius causa est seminis vel exuperantia, vel calor & acrimonia naturam proritans, vel ingens spermaticarum partium robur: hoc argumento quòd voluptate iucunda id semper emanat, γονόρροια

Inuasit hoc seculo in humanum genus ex lue venerea quoddam vitium gonorrhœæ finitimum, quod idcirco & fœdam virulentámque gonorrhœam appellamus. Principiò virus album aut subcitrinum è vasis spermaticis sine sensu excidit vigilanti pariter atque dormienti. Eius causa est spermaticorum vasorum atque testium imbecillitas, non illa quidem simplex, sed ex venenata lue contracta: hæc enim efficit vt quicquid in his vasis colligitur, in tetrum fœdúmqe virus facessat: quod deinde contagione alium quemuis contaminat. Tempore virus hoc putret & acrimoniam asciscit, ductum penis in transitu exedit & exulcerat. Factum verò iam vlcus esse ostendit dolor exortus, qui & in tentigine quasi funem peni subtendit, & in emictione tanquam in dysuria acriùs stimulat, vt idcirco multi in calculi vesicæ suspicionem venerit. Sed hæc propriis affectuum signis haud difficile sit internoscere. Tam altè interdum excauatur vlcus, vt foras emergat in penis summam cutem. Hoc virulento fluore præter rationem suppresso, intus plerumque colligitur abscessus, alias quidem circa testiculum in epididyme, aliàs in perinæo, qui rupta apertáve cute materiam fundit.

Diuturnum quidem penis vlcus esse solet, víxque vnquam

ſponte ſaneſcit. Quocirca in eo neglecto vel tuberculum carnoſum inſtar verrucæ expullulat, vel cumulata ſordes in callum obdureſcit: idque non vno meatus loco, ſed duobus ac plerumque tribus. Adnati tuberculi callive notæ ſunt: vrinæ ſuppreſſio, vel tenuis emictio, qua non pleno illa curſu ac fluore, ſed exili quodam quaſi filo exit. Pene compreſſo durum tuberculum deprehenditur, & immiſſo cathetere obuiam fit obſiſtitque quaſi offendiculum.

ὁ διαβήτης. Meiendi porrò ſymptomata ſunt: diabetes, vrinæ incontinentia, iſchuria, dyſuria, ſtranguria, mictio cruenta atque purulenta. Diabetes immoderatum vrinæ profluuium eſt, quo aſſumpta potio nihil mutata profunditur. Quibus venter aut corporis habitus aquoſi humoris copia tumet, iis interdum magno impetu vrina quam potus longè copioſior emanat: quomodo obeſum quendam & tumidulum vidi ex multa mictione diebus circiter octo, mirum in modum extenuari & concidere. Qui largiſſimè bibunt, copioſam quoque profundunt vrinam, vt is quem nouimus quotidie horæ ſpatio tepentis aquæ medicatæ libras ſexdecim exorbere: etenim qualem ſumpſerat, talem protinus emeiebat. Cæterùm horum affectuum neuter diabetes putandus: ſed cum ſiti inexpleta ſupra modum bibitur, omniſque potus nihil ferè mutatus mox effluit. Hoc proprium eſt renum ſymptoma, in quibus calor ingens, aut ardentiſſimus humor impactus, vim trahendi ſeri vehementer impellit, quod tamen præ retinendi imbecillitate continuò prolabitur in veſicam. Proinde corpus vniuerſum & ſiti & calore immodico exhauſtum planè contabeſcit. Sed hoc quàm rariſſimè ſymptoma vſu venit, vixque vllus eſt deprehenſus, qui copioſæ emictionis non aliam intus cauſam haberet.

οὔρησις ἀπροαίρετος καὶ ἄκουσις. Vrinæ incontinentia dicitur quum ea ſine acrimoniæ & doloris ſenſu manifeſtè excidit præter arbitrij imperium: hiſq; ſignis longè diſtat à dyſuria. Fit autem reſoluto ſphinctere ceruicis, atque iis neruis paralyſi affectis, qui è lumbis in eum inſeruntur muſculum. Hoc aliàs ex ictu aut caſu, aliàs ex refrigerio aut deſtillatione fit. Qui ſe in ſomno permeiunt quales maximè pueri, his quidem non paralyſi, ſed ſola laxitate atque mollitie ſphincter diſſoluitur, qui neq; exuperantiam neque acrimoniam vrinæ ſuſtinere poteſt, præſertim quum animales vires ſomno ſopitæ obſcuram

fun-

functionem obtinent.

Iſchuria his contraria eſt, vt qua prorſus vrina ſupprimitur, nec huius quicquam exit. Cauſam Galenus plerumque refundit in obtuſum veſicæ ſenſum, ob quem illa ſe impleri non ſentit, nec idcirco ad excretionem irritatur. At certè vrina quamdiu patentem liberámque viam habet (vt in iis qui ob calculum ſecti ſunt) nullo propellente aut excernente prolabitur, & ſuopte impetu foras excidit. Vna igitur ſuppreſſæ vrinæ cauſa eſt adſtrictio vel obſtructio. Hæcque vel vreterum amborum capita vel veſicæ ceruicem opplet. Vtrum autem eorum in cauſa ſit, certis notis peruestigandum. Si alterius duntaxat vreteris via obſtructa eſt, haudquaquam ſupprimitur vrina: per alterum enim perlabitur. At quum vterque obſtruitur aut coarctatur, ſuppreſſio fit, hinc conſpicua, quòd laborans renis vtriuſque dolori fuit opportunus, lumborum ſumma grauitas eſt, ac interdum vehemens vtrinque dolor excruciat: nulla aut minima meiendi cupiditas vrget: in pube nec dolor nec tumor ne premendo quidem percipitur: veſica inanis eſt & vacua, vt nè immiſſo cathetere vrinæ quicquam emanet. Quum verò obſtructa veſicæ ceruix vrinam cohibet, aſſiduum meiendi deſiderium premit, ſummúſque ſed irritus conatus eſt: pubes collectæ vrinæ copia diſtenditur ac dolet: atque ſi catheter in veſicam inſeritur, copioſior vrina impetu profluit leuamentóque eſt. Obſtructio circa vreterum capita ferè fit à calculis grandiuſculis, qui pariter illis impacti ſunt: rarò vel ab humore craſſo vel à ſanguinis grumo: rariùs ab inflammatione vel à pure. In veſicæ ceruice plerumque fit, vel ab inſerto & hærente calculo, vel à tuberculo carnoſo aut calloſo, cuiuſmodi ex virulenta gonorrhœa ſuccreſcit: rariùs à craſſo humore, aut à pure, aut à ſanguinis grumo. Hæc enim non diu ſubſiſtunt in via, ſed facilè vrinæ curſu ac impetu foras impelluntur. Cuidam annum agenti trigeſimum obſtructa veſicæ ceruice, vrina affatim tanquam emictione ex vmbilico in multos menſes profluxit: ídque citra tumorem, citra vllam aquæ in abdomine collectionem & citra valetudinis offenſam. Quum hinc multi admiratione tenerentur, audirem verò recés in lucem edito malè vinctum vmbilicum nunquam coaluiſſe, ex hincque ſemper nonnihil ſtillaſſe, cenſui nondum inaruiſſe vrachū, & nunc

ἰσχουρία.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

illi perinde atque dum vtero gestaretur vrinam è vesica in vmbilicum refluere.

στραγγουρία. Stranguriam, id est, vrinæ stillicidium, nuncupant, quum vrina stillatim guttatímque redditur: id aliàs quodam conatu, sed dolore nullo, aliàs vehementi dolore & irritatione fit. Quæ nullo fit dolore, easdē causas atque ischuria obtinet, sed sanè leuiores, quòd sit diminuta quædam ischuria. Quæ cum dolore acri, tum ischuriæ tum dysuriæ permistas causas habet. Quòd enim guttatim stillet, ischuriæ: quòd verò ardeat ac stimulet, dysuriæ rationem sumit.

δυσουρία. Dysuria penis & vesicæ vt dysenteria intestinorum difficultas est, vrina quippe magno cruciatu atque dolore interdum affatim interdum guttatim redditur. Causa vel in vrina consistit vel in vesicæ ceruice. In vrina quòd acrior euaserit, ídque aut victu calidiore aut bilis permistione aut acrimonia puris ex rupto abscessu manantis. Id vesicæ ceruice vel exulceratio vel inflammatio est, quam transiens vrina acriùs ferit. Causæ his signis internoscentur, quæ suprà vnicuique affectui sunt ascripta.

αἱματηρὰ οὔρησις. Mictio cruenta est quæ sanguine perfunditur. Puri syncerique sanguinis eruptio ex interiore penis meatu, mictio haudquaquam appelletur, quòd sine vrina nullóque voluntatis arbitrio, ex aperta, rupta vel exesa vena fiat. Quum autem sanguis vrinæ permiscetur, si copiosus est, vel à renibus excidit vel à sphinctere ceruicis musculo: nam neque ab vretere neque à vesicæ corpore multus emanare potest. Qui à renibus defluit, vrinæ toti exquisitè permiscetur, vt ea quasi dilutus & tenuis quidam sit sanguis: hic verò mox subsidet rubicundus, liquidus ac minimè concretus. Huius causa si neque casus neque ictus fuit, debet omnino ad calculum referri, qui per corporis laborem præsertim per exercitationem validam, renem eiúsque venas obterens, sanguinem profundit. Sola sanguinis emictio sæpe renis calculum patefecit, qui aliis nullis indiciis se prodebat, vt ne subesse quidem putaretur. Sic diu potest multa emictio cruenta prodire, sine manifesta virium iactura. Quæcunque huius aliæ causæ tradi solent, vt renum imbecillitas, simplex eorum apertio, iecoris infirmitas, plethora, mensium aut hæmorrhoidum suppressio, raræ adeò hæ & insolentes obtingunt vix vt vnquam solæ cruentam mictionem protulerint

tulerint

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tulerint. Qui porrò sanguis à sphinctere musculo in vesicæ capacitatem instillatus mictionem cruentam reddit, vrinam non æquabiliter perfundit, ac subsidens in imo concrescit in grumos: eius quoque portio aut grumus interdum citra vrinam excidit, dolor plerumque meiendo premit, ac veluti penis radicem adurit, aliáque vel vlceris vel ruptæ venæ signa comitantur.

Mictio purulenta interdum è renibus, interdum è penis ductu prodit. Illa pus habet accuratè permistum, aut si quid fortè crassius seorsum est, id sub finem emanat. Hæc verò primo loco pus syncerum eiaculatur, quod vel à penis ceruice, vel à parastatis exulceratis, vel à vasis spermaticis exierat: ab hoc dein purior vrina subsequitur. πυώδης οὔρησις.

Mictio subnigra ac turbida sine dolore, si neque ab ictero neque à crisi prodit, ab euulso calculo est, qui postea non sine molestia exturbabitur è rene. Mucosa vel ab vlcere quodam vel à calculo vesicæ fit. Filis aut capillamentis conspersa, vel à lenta pituita, quæ in vreteribus, vel à seminis excremento, quod in vasis spermaticis longitudinem hanc adipiscitur. At verò tum hæc tum alia quæcunque vrinas possunt immutare, fusiùs explicantur in iis quæ de vrinæ contentis sunt tradita. ὑπομέλαινα οὔρησις. μυξώδης. τριχίασις.

Scroti morbi, caussæ & signa. CAP. XIIII.

SCROTVM & qui in eo sunt testes tum inflammatione labefactantur, tum tumore duro scirrhosóque, tum omnibus herniæ generibus. Inflammationem accendit tenuis feruidúsque sanguis præter naturam in scrotum & testes profluens. Scrotum in tumorem distenditur, durities inest, rubor atque calor, dolor lancinans, qui leui contactu exacuitur, febris plerumque comes. Quòd si inflammatio testem solum occupet, hæc in profundo demersa sunt, tactu meliùs quàm visu comprehensa: sin verò in scrotum effunditur, omnia foris extant oculis obuia.

Malè curata inflammatio illic sæpe prædurum tumorem ex calore præproperè extincto relinquit. Tum rubor, calor & dolor absunt, durities vna persistit, cuius nonnihil plerumque immedicabile permanet.

Hernia seu ramex aliàs in inguine prominet, Bubono- ἡ κήλη.

βουβωνοκήλη. cele appellatur, mulierum atque virorum communis, aliàs in scroto, quæ virorum duntaxat est. Fiunt autem quum quippiam in alterutram sedem illapsum, tumorem parit. Illapsus causa est peritonæi (quod omnia sub abdomine coërcere solet) ruptio aut dilatatio. Quum sola est ruptio interioris membranæ (duplex quippe est peritonæum) tumor in inguine solo existit: quum verò huic etiam dilatatio accedit eius membranæ, quæ in scrotum deuoluitur, hoc pariter distenditur. Illabuntur autem varia, ex quibus ramicum differentiæ statui solent. Ab intestino, enterocele est: ἐντεροκήλη ab omento epiplocele: ab aqua, hydrocele: ab adnata carne, sarcocele. In enterocele & epiplocele permanens tumor ἐπιπλοκήλη. ὑδροκήλη καὶ σαρκοκήλη. non est: nam resupino & intestina & omentum vel sponte vel blando digitorum impulsu remeant: illa quidem rugitu & flatulento murmure, hoc verò ægriùs & nullo sono, nullo rugitu. Hydroceles atque etiam sarcoceles tumor perpetuus est, nec impulsus in abdominis capacitatem cedit. Hoc autem discriminis intercedit, quòd hydroceles tumor mollior est, pulsatus resonat, pondere leuis & opposito lumine perspicuus. Sarcoceles tumor durus, grauis & obscurus, qui longiori tempore pedetentim increuit. Vt autem viris in scrotum ita & interdum mulieribus tum intestinorum tum omenti aut aquarum prolapsus fit in pudenda, οἱ ἐξόμφαλοι. è quibus illa videntur tanquam è sacculo propendere. Sed & vmbilici ruptio ramicis genus censeri potest, quo sæpe videturis mirum in modum prominere, intestinis sub cutem prorumpentibus. Neque præter institutum sit eum virum producere, cui ex accepto ventris vulnere præcisum tenue intestinum prodit, è quo alui excrementum nondum solidum aut cohærens continenter emanat annos iam quindecim, ea via intercepta quæ in anum ducebat. Ab his iam mulieri peculiares morbos exequar.

Vteri affectus, causæ & signa. CAP. XV.

VTERVM morbi varij obsident: phlegmone, abscessus, vlcus, cancer, scirrhus, mola, inflatio, hydrops, calculus:. & in ceruice rhagades, cōdylomata, hæmorrhoides. φλεγμονή. Phlegmone fit tenui feruidóque sanguine è vena caua per tenues venas, non in vteri capacitatem, sed in illius substantiam

tiam effuso: qui collectus accensus ac putrescens phlegmonem parit. Malum certè in ceruice quàm in vtero frequentius. Quum totus vterus inflammatione obsidetur, dolor acer ac pulsans excruciat: atque si inflammatio in priorẽ partẽ magis deuergit, in pubem quoq; dolor inclinat, & vrinæ difficultas est: sin verò in posteriorẽ partem, dolor lumbos infestat, & aluum supprimit. Pubis, imi ventris, lumborúmq; ardor, tumor, distentio atque grauitas inest: febrísque comes assidua cum symptomatum syndrome: immisso in ceruicem digito quæcunque pars vteri prematur, vehementer dolet.

Putri sanguine in pus transeunte abscessus fit. Ac tum cõmemorata signa inualescunt, febrium horrores sæpe adoriuntur nullóque ordine: omnia tamen confecto iam pure mitescunt. Rursum verò quum pus acre & exedens eruptionis viam parat, acriores dolores, febres vehementiores, aliáque grauiora symptomata excruciant. ἀπόστημα.

Rupto expurgatóque abscessu vlcus manet ídque sordidum. Pus autem ex veteri corpore, vel in illius capacitatem incidit, vnde syncerum profluere deprehenditur: vel extrà in abdominis capacitatem penetrans, inter intestina hæret ac subsistit, vt imum ventrem copia distendat premátque pondere. Ruptus in ceruice abscessus tactu quidem deprehenditur, atque is interdum in solam ceruicem pus effundit, tandémque foras emittit: interdum in vesicam, túmque vrina per vteri ceruicem assiduò fluit, hácque ex re sæpe vidimus naturalem mictionem prorsus abolitam: interdum in directum intestinum penetrat abscessus, túmque fæcis nonnihil ex veteri ceruice profluit. ἕλκος ῥυπαρόν.

Leuior interdum exulceratio vtero eiúsve ceruici inuritur quæ interiorẽ pelliculã corradit aut excauat modicè. Fit autem à partu difficili quo aut grandior fœtus editur, aut etiam aduersus aut corruptus vi miserè extrahitur. Fit & à violento effrenique concubitu. atque à diuturno fluore acri & erodẽte. Ab omni exulceratione dolor subest acer, pungens & exedens, sanies & colluuies emanat, eáq; copia, substantia & colore varia, nonnunquã fœtida, nonnunquã odoris expers, quámq; à simplici fluore vix discernas. Propria autem exulcerationis cognitio ex causis antecedentibus atque ex sensu doloris capitur, qui vel immisso digito vel acri iniectione, qualis ex vino aut ex hydromelite est refricatur. ἕλκωσις ἐπιπολαία.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

τῆς μήτρας ἕλκη κακοήθη. Vteri maligna vlcera, quòd locus excrementis putredinique pateat, ſæpe vel in nomas, id eſt, depaſcentia, efferatáque vlcera, vel in carcinomata degenerant. Nomæ inæquales conſpiciuntur, exedentes, indiéſque magis ac magis depaſcentes, cæteris vlceribus fœtidiores, ſordidiores acerbioréſque. Neque à ſolis euidentibus cauſis, ſed & ab acri exedentéque humore infixo originem habent. καρκίνωμα. Carcinoma humor efficit atribilarius, qui collectus vi caloris efferatur & excandeſcit. Hoc ſi nondum exulceratum eſt, moles pondere grauis percipitur, tumórque durus colore ſubliuido. Ab inflammatione hinc ſeiungitur, quòd diuturnus ſit, dolórque minus lancinans, & febris non perinde ardens. A ſcirrho, quòd calore doloréque fatiget. Exulceratum verò carcinoma vt nomis malignius eſt, ita præter cæteras notas labra habet prætumida ac dura, atque ex concreta illuuie, ſordida & liuida: ſanie quoque id manat graueolente, tenui & nigra vel etiam fulua.

σκιρρωθεῖσα μήτρα. Scirrho autem interdum totus vterus, interdum pars quędam obdureſcit. Tum durus ipſe tumor tactui renititur, nullus aut obſcurus dolor adeſt, ſtantibus graue pondus (quod in aliis etiam tumoribus obtingit) quaſi prolapſurum incumbit in pudenda: ſedentibus verò aut decumbentibus ſua grauitate rectum inteſtinum premit: inceſſus difficilis, crurum totiúſque corporis ſegnities. Fit autem ex humore craſſo ac terreno per vteri ſubſtantiam effuſo, illícque concreſcente: aut ex inflammatione quę neque diſſoluta eſt neque in abſceſſum conuerſa.

ἡ μύλη. Mola tumor eſt carnoſus non in ſubſtantia, ſed in vteri capacitate genitus. Rudimentum interdum cuiuſdem formæ obtinet, ſæpe moles eſt informis cute vel membranis obducta, intus caro mollis & confuſa, venis reſperſa compluribus, ſine oſſibus, ſine inteſtinis, ſine viſceribus. Alimentum ea per venas prolicit, nutritúrque plantarum more & incrementum ſumit, vt interdum ventrem quaſi octimeſtris fœtus diſtendat. Hæret nonnunquam acetabulis firmiſſimè, vt hanc aliquæ quatuor quinquéve annos, interdum & totam vitam vtero geſtarint. At plerunque leuiùs adhæreſcens, tertio quartóve menſe excidit, nondum ad iuſtam magnitudinem perducta.

τὰ ἔμβρυα. Ad hanc proximè accedunt irriti & inutiles conceptus, quo-

quorum frequens est euentus. Multi simul interdum gestantur, pariuntúrque, & interdum cum legitimo fœtu eduntur. Molæ causa efficiens non est solus sanguis menstruus, neque hanc (vt oua quæ appellantur subuentanea) efficere potest solum muliebre semen, quum nusquam visa sit mulier molã sine mare cõcepisse: sed molæ causa est viri semen, idque aut corruptum aut quouis modo inualidum, quod alimentum quidem trahere, nihil verò conformare potest. In mola quemadmodum in conceptu menses sistuntur, mammæ turgescunt, cibi fastidium inest, venter sensim attollitur, vt iccirco concepti fœtus suspicio magna sit. Atque his signis distat à scirrho. A fœtu autem vero atque legitimo, quòd hic blandè ac leuiter mouetur: mola aut grauitate figitur, aut impetu quodam prouoluitur in quodcumque latus mulier decumbat. In mola mulier ad incessum grauior euadit, eíque quasi pondus propendet ex vtero, artus gracilescunt, dolórque ventrem sæpe compungit: quorum nihil adest in vero atque legitimo fœtu, præsertim si valetudine integra est mulier.

ἄκυρα καὶ ἀμβλωθρίδια.

Vterus præterea nonnumquam tumet atque distenditur flatuum copia, qui aut edito partu in vacuam capacitatem irrepserunt, aut alia ex causa illic geniti coarctantur. Pecten imúsque venter inflatur ac dolore concutitur, qui & plerumque ad septum transuersum & inguina excurrit: agitato corpore interdum sonitus obauditur, ventréque digitis impulso tympani sonus editur, ac flatus è ceruice manifestò prorumpit.

ἐμπνευμάτωσις τῆς μήτρας.

Tumet & nonnunquam vterus aquarum copia, qui certè hydrops est vterinus. Inflationis signa sunt, sed grauitas maior & sonus quasi fluctuantis aquæ. Huius quemadmodum & ascitæ efficiens causa est iecoris aut lienis vitium, aqua tamen ex abdominis capacitate cæcam & inusitatam viam sibi parat in vterum. Interdum etiam vena caua solum sanguinis serum eódem instillat. Mulier quædam hoc hydrope correpta, quoties appetebat menstrua purgatio, omnem aquarum colluuiem ex vtero per ceruicem profundebat, peluésque sex aut octo implebat aqua citrina feruentissima, dum venter totus subsideret. Mox dein menses insequebantur ex naturæ præscripto. Collecta proximo mense par colluuies, stato dein tempore profluebat. Hæc

ὕδερος ὑστερικός.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tandem perſanata vterum geſtauit, peperítque bene vitalem fœtum.

Rhagades, condylomata & hæmorrhoides in vteri ceruiuice, in eiúſque pudendo, perinde atque in ano proueniunt. Percipiuntur dolore aut cruoris perfuſione, maximéque in coitus attritu: atque etiam (niſi foras prodeant) inſtrumento vterino quod dioptriſmum appellant.

ἡ διόπτρα.

Vteri ſymptomata, horúmque cauſæ.

CAP. XVI.

VTERI propria ſymptomata ſunt: menſium ſuppreſſio, menſium profluuium atque ſtillicidium, albus fluor vterinus, gonorrhœa duplex, vteri ſtrangulatus, aſcenſus, deſcenſus, prolapſio & conuulſio. Hinc furor, dolor: adhæc quoque ſterilitas & abortus aliáque geſtantis vteri incommoda. Menſtrua purgatio ex naturæ præſcripto primùm erumpit ætatis anno quarto decimo, deſinit verò quinquageſimo. Quibuſdam à duodecimo in ſexageſimum perſiſtit. Pleriſque ſeriùs incipit citiúſque deſinit. Horum cauſa eſt tum naturæ tum victus varietas, quæ aliis copioſam, aliis perexiguam purgationem exhibet. Itaque aptus & conueniens purgationis modus eſt, qui naturæ & vitæ generi eſt conſentaneus: hoc vno ſigno dignoſcendus, quòd vbi deſiit, neque vires grauatas neque imbecillas relinquit.

ἡ ἔμμηνος κάθαρσις.

Menſium ſuppreſſio in ætate matura citra prægnationem omnino præter naturam cenſetur: quemadmodum & eorum purgatio rarior quàm menſtrua, & parcior quàm naturæ & victus conditio poſcit. Hinc ſymptomata ſuccedunt: nauſea, cibi faſtidium, lũborum, ſcapularum, capitis, totiúſque corporis grauitas, & dolor quaſi tenſiuæ laſſitudinis, vrinæ craſſæ, turbidæ, rubicundæ, ac plerunque nigricantes: ex quibus tandẽ graues ac diuturnos morbos fieri commemorat Hippocrates. Euidentes horum effectricéſq; cauſæ ſunt, cibi potúſque parcitas, labor vehemens, ſudor multus, ſanguinis immoderata vel ex naribus, vel ex hœmorrhoidibus, vel è ſecta vena profuſio, vomitio, aut alui immodica vacuatio, corporis extenuatio ex quocunque ſit morbo contracta. Quinetiam curæ ac mœrores & timor horrendus, ſæpe menſes ſuppreſſerunt. Interiores verò cauſæ aliæ quidẽ in principibus partibus vel in toto ſunt corpore, aliæ in vtero

ἡ τῶν καταμηνίων ἐπίσχεσις.

ro ſolo. In principibus partibus vt in iecore, in liene, in ventriculo aut in pulmonibus In his ſi qua eſt frigidior intemperies contracta, aut vehemens obſtructio aut ſcirrhoſa durities velut in ictero, in cachexia, in hydrope, in aſthmate in aliiſq; affectibus, quorum vitio venarum ſaguis labefactatur, fieri certè nequit vt mẽſes rectè atque ordine ex naturæ præſcripto fluant: quemadmodum neque ſi craſſorum viſcoſorúmque alimentorum vſu, aut frigidæ multa potione aut otio diuturno, frigidus, lentus craſſúſq; ſanguis euaſerit. In vtero autem menſium purgationem impediunt, refrigeratio obſtructio, tum quæ ſimplex eſt, tũ quæ à tumore fit, vt è ſcirrho ab inflammatione: vteri quoque peruerſio, & quicquid interius os eius obturat, vt concretus ſanguis, caro excreſcens, adipis copia & adnata pellicula, aut ab vlcere malè inducta cicatrix: aut conformationis naturale vitium, ex quo mulierem vidi, cui nunquam vel menſes, vel aliud quicquam fluxit ab vtero, ac nihilominus bene habita, prorſuſque incolumis annos vixit circiter ſexaginta.

Immoderata autem menſium purgatio vltra naturæ vitæque modum eſt, qua aut copioſior ſanguis, quàm pro multitudine, aut diutius profluit, aut crebrior, aut non ſtato circuitu redit. Omnis nimiæ & exuperantis vacuationis ſignum eſt virium imbecillitas, & eorum ſymptomatum inuaſio, quę immodicam ſanguinis effuſionem ſequuntur: cuiuſmodi ſunt inappetentia, cruditas, fœdus faciei color, pedum ac deinde reliqui corporis tumor œdematoſus. Fit autem vacuationis exuperantia ab his cauſis omnibus quæ ſanguinem ita excalfaciunt, extenuant, vel quoquomodo exagitant vt promptè ora venarum patefaciat, tantóque impetu efferatur, vix vt poſſit naturæ robore cohiberi. Fit & à plethora, quæ tanta plerumque exuberat, vt non ſolùm venarum ora aperiat, ſed & ex iis tenues interdum diſrumpat, quod his fere accidit, quibus menſes diu ſuppreſſi poſtea confertim ac concitatiùs erumpunt: & quibus abortus, aut veri aut irriti fœtus quauis ex cauſa contingit. A partu quoque laborioſo atque difficili, quum vel grandior fœtus vel obliquè ſitus, nimio conatu excluditur in quo vel rumpuntur venæ vel nimis dehiſcunt, vt idcirco immoderatus ſanguis, quemadmodum & ab euidentibus cauſis quibuſlibet violentis emanet.

ἄμετρος κάθαρσις τῶν καταμηνίων.

ἄτακτος καὶ συχνοτέρα καταμηνίων κάθαρσις.

Crebrior mensium purgatio, siue bis siue ter ea mense redeat, si modò copiosa sit, iisdem quoque fit ex causis Etenim neque huius ordinem neque mensuram natura moderari potest. Atque hæ quidem immoderatæ eruptiones confertim ac repente fiunt. Est & vteri stillicidiũ seu fluxio diuturnior, qua sanguis parcè ac sensim, nullóque ordine illabitur, interdum quidem purus, interdum serosus & quadam saniei specie: idque aliàs assiduò, aliàs ex breuioribus interuallis. Huius causa est venæ exesio modò simplex modò vlceri coniuncta, quod nonnunquam in vtero, sæpius in eius ceruice consistit. Quum simplex est exesio, aut nullus aut obscurus est dolor, sin verò vlcus adest, manifestus ac vehemens, plerumque immisso digito deprehensus.

ῥοῦς γυναικεῖος.

Fluor quem muliebrem aut vterinum appellant, à mensium profluuio distat, quòd non syncerus sanguis sed corruptum quiddam prodeat, ídque continenter aut nullo ordine nullóque circuitu. Est autem id modò liquidum & albicans lactis sero aut ptissanæ cremori persimile: modò citrinum aut pallidum, modò subuiride, adeò acre ferè & adurens, vt quascunque partes attigerit, erodat aut leuiter exulceret: atque id rursum modò tetrum est & graueolens, modò odore nullo molestum. Prodeuntium odor, color atque substantia fluoris speciem commonstrat. Causa autem quæ corruptum humorem assiduò gignit, aliàs in vtero, aliàs in principibus partibus consistit. Grauiter proinde hallucinantur, qui omnium ex vtero prodeuntium, quemadmodum & omnis suppressionis mensium causam ab vno requirunt vtero. Etenim quibus mulieribus viscera refrigerata, vel obstructa vel scirrho dura, cruditates, malum habitum aut leucophlegmatiam, inuexerunt, corruptus humor in varias partes effusus, sæpe in vterum procumbit, & illac decurrens corpus expurgat quod aliis qnibusdam per renes aut per aluum fieri contingit. Hoc quidem vitium multarum commune, sed maximè in ea muliere conspicuum, cuius suprà diximus hydropem mensibus singulis per vterum expurgari. Neque verò affectus hic ætate maturas tantùm, verumetiam virgines quas pallor docolorat inuadit, quo & puellam octauo ætatis anno obsessam vidi, ac diu postea grauitérque afflictam. Atque hæc fluoris vterini causa admodum frequens obseruatur. Altera causa ex vtero longè

quidem

quidem rarior exiſtit, eáque vel intemperies eſt feréque frigida, vel imbecillitas ab vteri geſtatione, à partu, à contuſione aut ab alia externarum cauſarum vi contracta: vel eroſior vel exulceratio ex inflammatione aut ex abſceſſu, derelicta. His quippe cauſis oblæſus vterus & proprium alimentum malè conficiens, excrementa multa progignit, quæ foras elabuntur & excidunt. Internoſcuntur cauſæ, quod ex ſolo vteri affectu parcior ſit fluor, & eius affecti adſint indicia: at ex viſcerum totiúſve corporis affectu, fluor ſit copioſus nec malè affectorum viſcerum notæ deſint.

Muliebri fluori affinis eſt gonorrhœa, quæ mulieres perinde ac viros imò etiam frequentiùs exercet, quod harum ſemen vtpote crudius ac dilutius minus ſubſiſtat. Profluit autem citra vllam veneris titillationem, nec aſſiduò nec quotidie vt in vterino fluore, ſed quibuſdam interuallis, non ab vteri capacitate, ſed à vaſis ſpermaticis in vteri ceruicem, éſtque id album, ſeroſum, omnis expers graueolentiæ & acrimoniæ ac omnino paucum. Huius eadem eſt cauſa atque virilis gonorrhœæ. γονόῤῥοια ἡ ἀπὸ τῶν γυναικῶν.

Hac autem multo crebrior eſt virulenta gonorrhœæ, quã impura venus infligit, eo modo quo ante in viris eſt comprehenſum. Quod per hanc exiuit, cõtinenter aſſiduóque fertur vt in vterino fluore. Eſt tamẽ craſſius multo, atq; modò albũ modò flauũ aut vireſcẽs, odore graui moleſtũ, acre & exedẽs: ac proinde raò deprehenditur citra pudendi vlcus. At nondum his notis certò poſſit ab vterino fluore internoſci: ſed hinc maximè quòd non vt ille ab vtero, ſed è ſpermaticis vaſis prodeat: quódque prorumpentibus menſibus non deſinat, ſed cum his & mox ab iis ſimiliter perſiſtat: vterinus verò fluor ceſſet in menſium eruptione & aliquanto pòſt tempore. Quinetiam luis venereæ ſigna ſe produnt, neque vterini fluoris ſeu primarij ſeu eius qui viſcerum vitio fit, indicia vlla cernuntur. Ἰχωρώδης γονόῤῥοια.

Hyſtericorum porrò ſymptomatum grauiſſimus eſt ab vtero ſtrangulatus. Primùm quidem quum leuis & exigua eſt mali cauſa, ex vtero ſublatus vapor viſcera ventriculumque feriens, nauſeam quandam mouet, cui tamen raò ſuccedit vomitio, ſæpe tædium quoddam & cibi faſtidium, ídque interdum cum murmure ventríſque rugitu, interdum citra hæc. Quum vapor in diaphragma thoraciſque partes ἡ πνῖξ ὑστερική.

efferrur, reſpirationem, breuem crebrámque tanquam compreſſo pectore facit Simul etiam cor obſidens leuem interdum animi defectionem inducit, qua tamen vix pulſus immutatur. Metus hinc atque deſperatio ægram concutit, ac plerumque tanta vt ſe mox interituram putet, nulláque ratione in ſpem erigi & recreari poſſit. Malum altiùs in fauces inuadens, eas quaſi vinculo conſtringere, aut manu præcludere videtur, prorſúſque ſpiritum intercipere magno ſuffocationis metu. Vbi verò cerebri arcem conſcenderit, aliàs quidem furorem vterinum appellatum, cum garrulitate, iracundia & inquietudine mouet, aut alia deſipientiæ genera metus horroríſque plena: aliàs quaſi ſoporem quendam ac veternum inducit, quo mulier corruens velut attonita iacet, ſine motu ſine ſenſu vllo, reſpiratione adeò parua & rara, vt interdum nulla eſſe credatur, tanquam ipſa iam mortua extinctáque ſit. At nihilominus pulſus interdum conſtat validúſque eſt, interdum obſcurus paruúſque, vt ne percipi quidem poſſit. Hi varij ſunt ordines variæque hyſtericarum acceſſionum formæ, quæ circuitu vt epilepſia repetunt, aliis quidem crebriùs, aliis rariùs, dum diſcuſſa ſit earum cauſa. Sub acceſſionis finem humor quidam ex muliebribus locis excurrit, inteſtina obmurmurant, deinde oculi attolluntur, malæ rubeſcunt, intellectus, ſenſus ac motus reſtituitur, & corpus firmari incipit. Sæpe tamen deprehenſum eſt frigus tum temporis è capite per ceruicem in ſcapulam & brachium illabi, quod ſtuporé difficilémque motum redderet, exhiberétque ſpeciem quandam paralyſis, ſed quæ non multò pòſt diſcuteretur. Cauſa quidem acceſſionis hyſtericæ eſt vapor ex vtero, non ſolum per venas aut arterias, ſed & per ſpiracula cæca & latentia ſublatus, atque is certè venenatus támque malignus ac pernicioſus vt partium quas attigerit facultates offundat earúmque functiones intercipiat. Si vaporis naturam ſpectemus, plurimorum venenorum conditione frigidus is & melaucholicus eſt. Huius focus eſt vterus, in quo vel menſtruus ſanguis, vel concluſum ſemen, vel alius quiuis humor in hanc venenatam malignitatem corrumpitur. Vt igitur ſæpe animaduerſum eſt comitialem morbum ab vtero vel in prægnante ſubcitari, è quo venenatus humor tetrum vaporem in cerebrum expiraret, ipſúmque morbum cum partu finiri, ita & de hy-

ftericis ſymptomatis credendum. Hæc autem vix putem duntaxat vel à menſtruo vel à ſemine ſuſcitari, quum & eas quæ bene purgantur & vterum geſtant & viri conſuetudine fruuntur, plerumque fatigent: quúmque ſupra quingentas eodem cœnobio degere videamus, quæ diu conſuetum veneris vſum intermiſerunt, nullo hyſterico ſymptomate. Quiuis autem humor in vtero hoc modo corruptus, eius generis vaporem ex loci natura venenatum expirat, & vnde vitalis illinc & ſumma veneni pernicies exoritur. Hinc fit vt tametſi viris diu hæmorrhoides ſuppreſſæ ſint, aut veneris vſus ſit intermiſſus, nulla tamen hyſtericis ſimilia ſymptomata contingant. Hæc quoties grauia incidunt, noſcuntur quidem facile, leuia difficilè, quòd melancholicis aut cardiacis non admodum ſint diſſimilia. Debent autem omnium affectarum partium obſeruatione, omniúmque ſignorum conſenſione diſcerni.

Vteri aſcenſus, deſcenſus, prolapſus atque conuulſio mulieres ſæpe fatigant. Galeni motus authoritate nonnunquã putaui vterum nihil aut perexiguum è ſua ſede dimoueri: at ægrotarum mulierum modo querimonia modò precibus adductus, hunc ſæpe tactu deprehendi inſtar globi cuiuſdam in ventriculum efferri, cúmque grauiter opprimere. Hinc & ſæpe manu depreſſus eſt, manifeſtóque in propriam ſedem propulſus. Neque id ſanè alienum magis videri debet, quam eiuſdem prolapſus, quo totus ferè procidit. Aſcenſu non quæ ſtrangulatu ſymptomata fiunt ſed duntaxat premitur mulier quodam præcordiorum dolore, ſpirandi difficultate aut animi defectione, at ſine metu, ſine delirio aut alio ſymptomate grauiore. Deſcenſus vteri appellatur, quũ in inferas partes is prouoluitur. Percipit obſtetrix hunc pudendo obuium: laborans verò ſi ærecta ſteterit grauitatis pondus in pudendum incumbere: ſin verò vel ſedeat, vel ſupina iaceat, vel aluum exoneret, quaſi onere rectum inteſtinum premi, ſin prona iaceat vrinæ difficultatem naſci, vt etiam viri congreſſum pertimeſcat. Prolapſus deſcenſu grauior eſt, quòd euerſus vterus foras procidat, eiúſque fundus promineat, & manu attractetur anſerini ſaltem oui magnitudine. Conuulſio eſt quum vterus in alterutrum inguen contorquetur. Inguinis ac ſæpe coxendicis vehemens tum dolor exercet, qui ſi atrociùs excandeſcat vteri furor

τῆς ὑστέρας ἀναφορά.

καταῤῥόπια.

πρόπτωσις. περισπασμὸς καὶ διαστροφή.

appellatur: crus totum maximéque femur torpescit ac friget. Tam varij motus & errores iis duntaxat obtingũt, quibus vteri appendices laxiores, ídque vel ex graui vteri gestatione, vel ex casu atque contusione, vel ex copiosi humoris perfusione euaserunt. At prolapsus non ex leuioribus hisce causis, sed ex vehementiore solùm pariendi conatu, quo vterus fœtum secundásve excludens impetu consequitur, séque inuertens præcipitat: interdũ & imprudentis obstetricis temeritas vterũ cum fœtu aut cum secundis inuertit detrahítque. Quibus itaque habenæ seu appendices laxiores sunt, his vterus quoties irritatur, sursum deorsúmve, aut in alterutrum latus se contorquet. Irritatur autem aut rei præter naturam quam in se continet, aut externæ eiúsque aduersæ molestia. Tum quippe lacessitus & quasi succensens de proprio loco decedit, alias in aliam partem oberrans, vt quod infensum inimicúmque est fugiat, quod verò iucundum ac blandum sequatur. Ita quidem rem habere sensus animaduertit, vt proinde non parum demirer Galenum contra Platonem censuisse, vterum nihil aut certe perexiguum moueri, ídque non per se, sed duntaxat à vinculis & appendicibus quibus annectitur, dum plenitudine distẽta contrahuntur breuioráque fiunt. At tametsi sponte mouetur vterus aut errat, non idcirco animal haberi debet. Nã & ventriculus pars etiam planè naturalis, sine arbitrio sine iussu nostro mouetur: quũ rei alienæ iniuria lacessitus magno impetu hanc vomitione repellit: aut quum fame exinanitus iucundo cibo quasi gestiens occurrit, húncque ab ore vix dum præmansum eripit, ereptúmq; auidè adeò continet & arctè amplexatur, vt vndique cõtractus in eum totus incumbat. Hæc si in ventriculo conspicua sunt, multóque magis in corde, cur non similiter in vtero fiant? quem scimus prima fœtus cõceptione semen attrahere, genitúmque fœtum mensibus nouem continere, & maturum (quasi cognitione sit præditus) excludere.

τῆς μήτρας πλανήματα.

Causa motus vteri.

Sterilitatis causæ, prægnantium signa symptomata, horumque causæ, CAP. XVII.

τὰ τῆς ἀγονίας ἤτοι ἀτεκνίας αἴτια.

STERILITAS vt alia pleraque symptomata aliàs vteri obscœnarúmque partium, aliàs viscerum vitio tum viris tum mulieribus inducitur. Steriles enim & infœcundi sunt

ſunt impuberes & ſenio cōfecti, quòd his tenue & aquoſum languidúmque ſit ſemen: & qui vel ætate matura morbo acuto, vel etiam diuturno conficiũtur, qui vel humores corrumpat, vel ſpiritus principes offendat. Ad horum cōditionem accedunt, & qui citra manifeſtam corporis actionúmque vitæ offenſionem principum partium, vt ventriculi, iecoris, lienis ac pulmonum latenti vitio, intemperie, obſtructione. aut ſcirrho tenentur, maximè ſi vel cachexia, vel leucophlegmatias, vel ícterus vel tabes & corporis extenuatio, vel lenta febris, vel alia quædã cocochymiæ ſoboles ſit conſecuta. Viri enim ita affecti aut ſemen non proferunt, aut prorſus euanitum & infœcundum, vt pote nec ex vtili materia productum, nec ſpirituum benignitate perfuſum. In mulieribus vero quę ita ſint affectę aut viri ſemen vtero non concipitur, aut conceptum a muliebri ſemine deſtituitur moxque excidit: aut retentum principum partium vitiis obrutum extinguitur, ídque vel mox vel aliquãto pòſt tempore. His ex cauſis non modò ſterilitas fit, ſed & mola, & irritus conceptus, & fœtus languidus & abortus, multo quidem frequentiùs quam peculiari vteri errore. Iam verò obſcœnarum partium vitia, quæ ſterilitatem accerſunt, in viris quidem numerantur: pudendi paralyſis & atonia, gonorrhœa, vaſorum ſpermaticorum obſtructio, coarctatio & contuſio: teſtium pudendíque exilitas & quæuis mala conformatio. In mulieribus eadem atque in viris teſtium, ſpermaticorúmque vaſorum vitia: & oris vteri ceruicíſve nimia amplitudo vel anguſtia, obſtructio, obliquitas, perverſio, híncque nata menſium ſuppreſſio: quæ omnia non ſignis egent, ſeipſis quippe conſpicua. Adhæc vteri ſemen ſuſcepturi intemperies immodica ſterilitatem facit. Calidior ea eſt, quum (vt in viragine) genitalia pruriunt nimíſque titillantur venere, & menſes parcè & cum lábore emanant ardoréq; exulcerant. Frigidior, quum venus eſt ignauior, menſes aut ſupprimuntur aut parcè fluunt, atq; ij decolores: lumborum, pubis, crurumque ſtupor ineſt. Humidior, quum tenue, aquoſum, copioſúmque menſtruum redditur, ac ſæpe vterinus fluor infeſtat, frequénſq; lumborum & pubis grauitas premit. Impedit etiam & nimia coarctatio ab omento pingui, & vteri inflatio, omnis denique affectus inſignior. Quæcumque igitur mulier ætate matura

στείραι γυναῖκος.

Genitalium vitio ſterilitas.

Intemperie inſigni.

Sterilitatis indicia & fœcunditatis.

his vitiis minimè tenetur, & bono rectéque cõformato est corporis habitu nec extenuato nec obeso, lumbis latis amplóque ventre, fœcunda censeatur. Eam autem hinc nosci putat Hippocrates, si veste obuolutam subter suffias, atque odor per corpus ad os & nares transmitti deprehendatur: sterilem verò quum in via extinctus odor eo minimè pertingit. Quinetiam allium expurgatum si pessi forma dormituræ subdatur, odórque vel sapor ad os pertingat, fœcũda est; sin minus, sterilis. Hordeũ in mulieris aut viri vrina maceratum, si deinde sepultum decimo die germinet, fœcunditatem, sin minus, sterilitaté arguit. Præterea si vrinæ viuum sulphur inspergatur, hincque vermes prodeant, fœcunditas; sin minus, sterilitas est. Quum igitur maris ac fœminæ congressu conceptus non euadit, vtrius id culpa cõtingat hæc indicabunt. Sæpe tamen vsu venit, vt neuter coëuntium sit sterilis, sed quia eorum sunt inter se abhorrentes naturæ nihil idcirco ex sese, ex aliis verò generare possunt. Sic amborum impense calidorum non facilis est consensus, vti nec frigidorum temperatorum atque etiam cõtrariorum perutilis congressus.

Conceptus signa.

Itaque mulier viro iuncta conuenienti & consentaneo, quæ nec naturali nec aduentitio vitio sterilis sit, nec ad veneris vsum ignauior, ea ad concipiendum apta idoneáque est. Eam autem concepisse coniiciendum, si ingenti oblectatione vnà cum viro, aut certè paulò post semen eiaculetur. Si exceptum id retinetur nec excidit, nec à concubitu mulieris pudenda madent. Tum etiam eo ipso die mulier aut leuiter inhorescit aut titillatu quodam vterum cõtrahi percipit, dum semen arctius comprehendit, aut dolor leuis imum ventrem obsidet. Vteri os interius arctè adeò cõniuet, vt ne specilli mucronem admittat. Deinde pleniore distentóque iam vtero, os illud interius quod oblongum erat, breuius fit ac retrahitur, sursúmque remeat, vix vt immisso obstetricis digito attingi queat. Veneris appetentia languet, huiusque aliquanto negligentior est prægnans. Menstrua purgatio præter consuetudinem subsistit, nec stato tempore procedit: quum enim vteri acetabula secundarum adhæsu obturentur, ósque ipsum interius conniueat, nihil sanguinis ex vteri capacitate elabitur. At quibus fortasse sanguis primis mensibus aut etiam postremis effluxerit, ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rit, ex iis venis quæ ad vteri ceruicem pertinent queadmodum & virginibus emanat, citra vllam fœtus offensionem. Mense secundo etiamsi menstrui aliquid profluat, quia tamen prouida solérsque natura sanguinis nonnihil reponit in mammas superioréfque sedes, pectoris venæ impleri, mammæ verò turgere ac durescere incipiunt. Fœtu grandescente latera lumbíque expandũtur dilatantúrque, ac vẽter citra manifestam grauitatem intumescit. Quibusdam tum temporis in facie vel citrinæ vel liuidæ maculæ, vel lentigines efflorescunt, vel oculorum ambitus liuescit aspectu languido: aut alia symptomata vigent, quæ posthac enarrabimus. Vrina citreo aut subliuido est colore, crassiuscula ac subturbida, quæ leuiter concussa bullulas vel granula è summa corona demittit: in hac quod per quietem subsidet innatátve crassiusculum est & malè cohærens, carptæ lanæ haud absimile. Vrina vini albi permistione, similis euadit elixarum fabarum iusculo. Mulsa cruda ex aqua cælesti data dormituræ, si deinde ventrem torsionibus affligit, grauida est, sin minus, non est. Postremum hoc & minimè fallax indicium est, quum iã fœtus loco dimoueri cœperit, quod vel tardissimum accidit medio prægnationis tempore. Moueri autem incipit non vt mola, graui molestóque pondere, non rugientis aut euagantis flatus specie, sed leni, blando ordinatóque impulsu, aut quasi muscæ volatu, quem sæpe calens manus imposita animaduertit. Quum citra hæc signa menses subsistunt, ac venter præter modum sine hydrope distenditur, in vtero præter naturam quippiam inest, aut irritus conceptus, aut mola, aut inflatio.

Másne an fœmella gestetur.

Másne an fœmina vtero geratur hinc coniiciendũ. Mulier si marem gerit, probè colorata est, & hilari vultu, si fœminam, decolor ac tristis. Mares parte vteri dextra magis continentur, fœminæ magis sinistra. Et quum mas est, dextra mamma amplior est ac tumentior, eiúsque papilla nigrescit firma & arrecta, citiúsque lacte stillat. Prægnans è sede progressura dextrũ pedem primùm promouet. Omnes tum venæ tum arteriæ dextræ magis quàm sinistræ implentur ac tument, præsertim sub lingua: éstque pulsus dextra quàm sinistra manu plenior, maior ac validior. Quum verò fœmina gestatur, sinistra omnia firmiora & magis conspicua sunt, flaccidioréſque sunt mammarum papillæ. Quin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

etiam lac emulctum si aquæ instilletur, mox (quia tenue & dilutum est) diuellitur, cohæret autem ac diutius persistit in summo si masculus est fœtus.

Mulier quæ viuidum fœtum opportunè conceperit, si integrè sana est, nil molestiæ offensionisve perpetitur toto prægnationis decursu. Natura quippe singula in conuenientes vsus legitimè disponit. At verò si valetudinaria est secundo aut tertio mense quum iam menstrua purgatio diutius subsistit, nec dum tamen in fœtus alimentum absumitur, eius morbi insultus præsentiscit cui maximè fuerit opportuna, & quicquid est in corpore vitij, id tũ detegitur, quemadmodũ & non grauidis mulieribus quoties mensium instat eruptio. Ei autem quæ vel cacochymia vel plenitudine premitur, corpus quasi lassitudine frangitur, lumbi, inguina, fœmoráque ingrauescunt ac dolent: somnus grauis interdiu obrepit. His accedit cibi fastidium, inappetentia, nausea ac plerúmque vomitio modò pituitosa, modò biliosa, ex eo scilicet humore superuacaneo qui in præcordiis redundauerit. Quibus autem cumulatus humor vomitione non prorumpit, iis spirandi difficultates, vertigines, animi defectiones anxietatésque contingunt. Et quum tetri humores ventriculi tunicis impacti fuerint, pica & malacia, omnísque rei alienæ & peregrinæ, vt terræ, testarum, carbonum, salsorum acidorúmque eduliorum deprauata appetitio in quartum quintúmve mensem fatigat.

Prægnans causaria.

Malaciæ causæ.

Abortus porrò vel ab euidentibus vel ab interioribus fit causis. Euidentes aliæ fœtum enecant, vt syncope, timor & tristitia: & quæ toto genere extinguunt, vt quæ vel suffitu, vel odore, vel substantia venenata sunt. Aliæ cibum subtrahunt, vt inedia, immoderata purgatio sanguinis è naribus, ex hæmorrhoide aut aliunde reiectio. Mulier enim sanguine misso abortum facit, ídque magis si fœtus auctior est. Aliæ vteri acetabula dissoluunt, per quæ fœtus alimentum capessebat, vt violenta exercitatio, saltatio, durior equitatio aut vectio, grauioris oneris gestatio, casus violenter cõcutiens, aut ventris ictus fœtum contundens. Interiores verò causæ sunt cibus immoderatus, & plethora fœtum suffocans aut extinguens: mucosus humor vteri implens acetabula, & ligamenta ita remolliens ac dissoluens, vt fœtum continere non possint. Cibus mali succi & inde nata cacochymia,

Abortionis causæ.

Interiores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

chymia, ob quam fœtus alimenti benignitate destitutus, sensim languet & emoritur. Morbus acutus, qui sæpe fœtum in grauius discrimen quam matrem coniicit, adhæc quæ supra enumeratæ sunt & principum partium & vteri affectiones malæ. Quæcunque igitur mulier citra euidentem causam abortire consueuit, vel totius corporis vel vteri solius vitio laborat. Abortu porrò immaturus fœtus excluditur alias viuus, alias mortuus & extinctus. Viuus quidem quum acetabula violentiùs dissoluta sunt, mortuus quum iis firmis & constantibus fœtus ipse perit. Abortus futuri notæ sunt, lac sponte fluens è mammis, præsertim aquosum. Id enim, inquit Hippocrates, fœtum imbecillum esse testatur. Mammarum spontanea extenuatio. Nam si gemellos habenti dextra mamma gracilescat: marem, si sinistra fœminam amittet. Laterum ventrisque superioris coarctatio. Lumborum coxarúmque grauitas & ad motum segnities. Si fœtus iam moueri cœperit, rarior languidiórque motus euadit, quúmque abortiendi tempus instat: aqua primùm saniosa profluit loturæ, carnium similis, deinde cruenta, hinc purus sanguis, postea grumi, ac demum fœtus ipse aut formatus aut informis excluditur.

Abortionis impendentis signa.

Quum verò extinctus iam fœtus diu in vtero subsistit, commemorata omnia ingrauescunt, adsúntque stomachi morsus, animi deliquium, capitis & oculorum dolor, frequens horror febrilis, spiratio fœtida & graueolens, venter grauis & quasi procidens, & qui etiam admota manu frigidus percipitur. Imò & obstetrix immissis digitis frigidam animaduertit vteri ceruicem: interdum conuulsiones oboriuntur epilepticis finitimæ.

Pariendi difficultas aut à matre aut à fœtu est. A matre quidem mala conformatio: staturæ breuitas, virium corporis imbecillitas, vt in puella & anu pusillanimitas atque metus. Vteri ceruicísque mala conformatio, angustia & ossis pubis firmior compactio, compressio seu coarctatio ex vicinarum partium tumore ac duritie, ex vesicæ calculo, ex recti intestini excremento duriore & lumborum concauitas. A fœtu autem quum solidior illius membrana ægrè disrumpitur, quum ipse imbeclllior enixu nihil matrem adiuuat: quum grandior, aut monstrosus, aut geminus est: aut quum non recta in caput fertur, nec manibus secundũ la-

Δυστοκία.

tera adductis, ſed vel ambos pedes, vel (quod multo operoſius exiſtit) alterum duntaxat, vel manus primùm exerit, vel duplicatus in nates exit: vel obliquus alterutrum latus, vel pronus ventrem primùm exhibet, quæ omnium peſſima eſt pariendi figura. Difficilem partum in propinquo eſſe prænunciat, humor aquoſus in membrana allantoide concluſus totus ante partum effluens, aut copioſior ſanguinis eruptio multo tempore fœtum præcedens. Loci enim ſicci manent, deſtituti eo humore qui fœtui tranſitum facilem & lubricũ præbet: languidi dolores ex interuallis longioribus recurrunt, quandoquidem ægrè abrumpuntur acetabula, vixque ſecundæ ab vtero diuelluntur.

Arthritidis differentia, ſigna & cauſa.

CAP. XVIII.

ἀρθρῖτις. ARTHRITIS articulorum eſt dolor ex interuallis ferè inuadens. Corporis artus varij dolores occupant: alij nanque oſſium membranas, vel muſculos, vel neruos, vel medias regiones, quales aut lues venerea, aut ſimplex deſtillatio proferre ſolet. Alij articulos duntaxat obſident, in quos quaſi defixi inciderũt: atque hos ſolos arthritis nomen complectitur. Statuuntur autem arthritidis differentiæ ex articulorum numero: ſed tribus duntaxat vſus nomina indidit, hæ ſunt chiragra, iſchias & podagra. Quæcunque in alio quouis figitur articulo, generis nomine arthritis appellatur. Chiragra manum infeſtat, eiúſque vel carpum vel externam partem vel digitorum articulos ac vincula. Dolor huic ineſt plerúmque pulſans, ſæpe cũ tumore, rubore, calore atque turgentibus pleníſque venis. Podagra vel malleolos vel pedium, maximè verò pollicis articulum adoritur. Tumor vt in chiragra adeſt, tum partis tum venarũ ambientium rubor, calor, dolórque pulſans. Iſchias omnium vehementiſſima ſedem habet non in eo articulo quo femoris caput in coxendicem inſeritur, ſed altius ad ſummam natem, qua nerui à lumbis & ab oſſe ſacro emergentes feruntur in crura. Dolor atrox non in ſola eſt coxendice, ſed in femur quoque & in ſuram & in extremum pedem exporrigitur, quocunque nimirum ab effecta coxendice deductus neruus pertingit. Rarò tumor ineſt conſpicuus, rariùs calor aut rubor, quòd eius loci ſumma cutis venis conſperſa minimè ſit. Humeri arthritis dolore quidem inſignis eſt, non tamen

[Margin notes: χειράγρα. (beside "pellatur. Chiragra"); ποδάγρα. (beside "calore atque ... Podagra"); ἰσχιάς. (beside "bientium rubor ... Iſchias")]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tamen (vt neque ischias) tumore, rubore vel calore manifesta. At quæ cubitorum genuúmque est, & dolorem & tumorem præ se fert ingentem, ruborem verò calorémque exiguum. Proxima continénsque omnis arthritidis ac doloris causa est non simplex vlla intemperies, sed humor præter naturam infixus & adhærens, qui sæpe tumore manifesto se prodit. Atque tametsi nonnunquam (vt iis qui primùm incipiunt illa tentari) citra insignem tumorem dolor affligit, tenuis tamen ac paucus aliquis humor subest. Hic autem qui continens est doloris causa, nunquam aut admodum rarò (præter multorum id opinionem asseuero) in id cauum ac spacium penetrat, quod inter ossium extrema interuenit, sed in vincula duntaxat, atque in eas membranas quæ extrinsecus ossium extrema nectunt & ambiunt, ac etiam in tendones eò directos: hoc sanè argumento, quòd in nodosa tophaceáve podagra atque chiragra, humor in calculum iam concretus, aperta ruptáque plerúmque eruitur è digitorum articulis, vinculo integro ac illæso. Et in ischiade si noxius humor in coxendicis pixidem conditus esset, nec tam vehementem (quod vinculum obtusi sit sensus) nec tam latè diffusum dolorem inueheret. Neque porrò humor hic, continés arthritidis causa, tam varius atque traditur existit: nec enim sangnineus, nec biliosus, nec melancholicus vnquam est, sed omnino vel pituitosus vel serosus, perperàque arthritidis differentiæ ex humoris genere statui solent: vt alia calida, alia frigida sit, sed omnis frigida est, ex frigido humore genita. Quòd si rubor aut calor interdum maximéque in chiragra vel podagra cernitur, is non est morbi essentia, sed ex vehementia fit doloris, qui ruborem calorémque nonnunquam & febrem accersit: quæ potissimum iis eueniunt qui constitutionem corporis obtinent impensè calidam atque plethoricam, & qui leui occasione febre iactãtur. Hic igitur frigidus humor ac tenuis, articulorũ vincula, membranas aut tendones implens & distendens aut feriens, dolorẽ infert: dolor verò si corpus præparatum iam est, ruborem, calorem atque febrem: quæ distendentis aut ferientis humoris sunt symptomata. Talis est ratione artísque vsu comprobata sententia de arthritidis continente causa. Antecedentem porrò causam rectè omnes statuunt humorem esse, qui aliunde in imbecillos articulos aut influit aut

Proxima arthritidis causa.

Qualis humor arthritem faciẽs.

Antecedẽs causa.

influxurus eſt,vnde autem & per quas vias influat, nemo ad vnguem videtur inueſtigaſſe. Ex hac ignoratione hactenus dolor articularis pro immedicabili derelictus eſt, nuncupatúrque medicorum opprobrium. Errant profectò quicunque ex intimis illum partibus in articulos irrumpere putãt. Quomodo enim à viſceribus intimíſque ſedibus poſſit humor ſyncerus aliquiſpiam per venas ferri? aut qui ſanguini permiſtus nuper erat, illinc per ora venarum in articulos purus excidere? aut ſi etiam cum humore ſanguis emanat, cur in articulo collectus phlegmonem non excitet? Sed neque humor crudus qui per alios ductus quàm per venas fertur in articulos arthritim facit. Nam cruditas in cachexia è viſceribus in pedes incumbens dum tumeſcant,podagram non efficit. Alia igitur quàm ex intimis partibus eſt arthritidis origo. Hæc autem,caput eſt, e quo ſanè pituitoſus humoríſque tenuis profluit in articulos. Non quidem cerebrum aut interiores eius ventriculi, in quibus pituitoſum excrementum cumulari coaceruaríque ſolet (hoc enim vel foras per nares, vel per palatum in aſperam arteriam atque pulmones,aut in ventriculum interioréſque ſedes illabitur) ſed partes capitis externæ & extra caluam poſitæ origo ſunt arthritidis: è quibus ſuperuacaneus humor per ſumma corporis ſub cute deorſum decurrit. Venæ enim multæ ab externis iugularibus deductæ eò excrementa ſua tenuia atque ſeroſa deponunt. Quúmque capitis craſſa denſáque ſit cutis è qua capilli ſuccreſcunt non quemadmodum è reliqua corporis cute illinc facilè humor expiratur. Tempore igitur cumulatur copioſior, in iis maximè quibus gignendi eius euidentes cauſæ(quas mox referemus)conueniunt. Cumulati iam humoris ſigna ſunt: capitis grauitas & ſomnolentia,dolor externus, & qui contactu præſertímque inuerſis capillis exacuitur. Tumor œdematoſus interdum vt cera mollis,cuti præſertim ad occipitium ſubiectus: cutis denſa nec caluæ propius adhærens, Ea igitur humoris denſa lentáque congeſtio arthritidis fomes eſt atque origo. Supra modum congeſtus humor leuiſſima occaſione aut æſtus, aut frigoris, aut frictionis interdum etiam ſponte de ſua ſede decidit,& in ſubiectas partes illabitur. Atque quũ aquæ & ſeri inſtar tenuis ſit, ei perſimilis quem frigidiore cœlo è cerebro per nares fluere comperimus, nó per ſpinalem medullam

Arthritidis fons & scaturigo.

dullam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dullam(paralysis enim fieret) non per neruos & musculos, sed facilè sub cute(vbi laxæ & amplæ sunt viæ) in corporis extimas sedes influit. Is autem fluxionis decursu, quia tenuis, in solis articulis qui compacti densiq; sunt, subsistit ac hęret, non item in mediis regionibus, quæ amplæ laxæque sunt. In id demum corporis latus præcipuè fertur, in quod crebriùs corpus decumbit. Atque si dum incitatus est humor in dextrum latus est decubitus, dextrum humerum brachiúmque dolor impetit, si in sinistrum, sinistrum, si in dorsum, ceruicem, scapulas, coxendices vel crura. Qui arthritide conflictari incipiunt, solent primùm leuem chiragram aut podagram experiri, cuius vix quisquam nisi expertus credat humorem è capite duci, aut illinc posse tam repente in extremo pedes clanculum & sine sensu illabi. At quoniam initio admodum tenuis est, & iis maximè qui calidiores mundi regiones incolunt, facilis promptáque illius est defluxio. Quum autem tempore crassiusculus is iam euaserit, maximè in frigidis regionibus & ætate prouectis, non repente in extrema profluit, sed in mediis hæret regionibus ac tum mali origo, tum decursio conspicua est. Sentitur enim dolor è ceruice vel per humeros in cubitos & manus, vel per dorsum in coxendices, genua pedésque sensim deuolui, sensu interdum frigoris oborto quo corpus omne perhorrescit. Dolor è superis partibus in inferas sæpe descendit, ascendit nunquam, nec è dextris in sinistras aut contrà commigrat: si quando enim dolori dextro succedit sinister, hunc non loci permutatio, sed noua defluxio parit. Omnis etiam quum defluit humor aliquantum tenuis est, alioqui non defluxurus: articulo iam impactus nostri caloris vehementiorúmque medicamentorum vi crassescit, & parte tenui dissipata dissolutáque, fæx quædam terrena manet, quæ frequenti influxione coagmentata, in manifestum tophum & calculum digitorum præsertim in articulis concrescit. Ea est arthritis nodosa, qua dissiliunt articuli, distorquentur, & pereũte motu incuruescunt. Iam verò arthritidis euidẽtes causæ eædem quæ fluxionis existũt: vna quippe humoris in capite redundantia, altera articulorum imbecillitas. Harum neutra seorsum arthritim facit, sed necessarius ambarum concursus. Imbecillitas quum ex aliis quibusdam vitiis æstimanda est, tum maximè ex vinculorum

procatarcticæ & euidentes causæ.

membranarúmque laxitate & ex viarum amplitudine. Hæc autem vitia vel ab ortu sunt ex parentum imbecillo semine, fitque tum arthritis hæreditaria: vel aliis ex causis euidẽtibus quę laxant & molliunt mẽbranásque feriunt: eiusmodi sunt veneris balnearúmque vsus crebrior. & quæ foris incidentia articulos contendunt. Redundantis verò humoris interiores causæ sunt cerebri totiúsque capitis imbecillitas, & frigida humidáque intemperies. Humor enim vel alimenti vice capite exceptus, quum hæc vitia adsunt, totus confici nõ potest, ex cóque necesse est excrementum tempore gigni atque cumulari. Hæc autem fluxionis materia multiplicabitur, si præterea euidentes causæ accesserint, quæ illius exuperantiam gignũt. Hæ præcipuæ sunt, crapula, potus omnis viníque maximè liberalior, hoc enim & caput implet & neruos membranásque ferit. Somnus immodicus præsertim mox à cibo: ocium, exercitationum intermissio, consuetarum vacuationum earum maximè quæ per vrinas & sudores fiunt suppressio vel imminutio.

De elephantia. CAP. XIX.

περὶ τῆς ἐλεφαντιάσεως ἤτοι τοῦ ἐλέφαντος.

ELEPHANTIA morbus est venenatus in terrena substantia, totius corporis naturam immutans. Quum terrenus ac melancholicus humor venenatam qualitatem asciuerit eam mox tum visceribus, tum partibus omnibus impartitur, quæ dein inquinata, terrenum quendam ac melancholicum succum vel ex purissimis alimentis gignunt eiusdem veneni participem, quo partes imbutæ ac nutritæ tempore similem nanciscuntur naturam, fitque in eis elephantia totius substantiæ morbus. Neque verò hic (quod plerisque visum est) cutem solam aut corporis summa, sed & intima quæque ossáque ipsa inuadit & obsidet, quod omnia impuro fruantur succo. Quanquam autem ipsa morbi qualitas ad totum corpus pertinet, præcipua tamen vis in iecore atque in liene residet, quæ sua dein vitia corpori toti impertiunt. Elephantiam alij ab ortu, alij contagione, alij sponte propríoque vitio contrahunt. Ab ortu, qui ex elephantico parentem semine procreati sunt: atque si parentum alter quũ genuit elephanticus erat, fœtus quoque nascetur elephanticus: tanta est diuinæ illius procreatricis facultatis energia, vt in semine intemperato ac prorsus impuro consistens, cor-

Hereditaria.

poris

poris partes fingat vel ex impura materia. Si nondum elephantia parens quum genuit tenebatur, sed in eam duntaxat erat propensus, filius eadem ætate qua parens elephanticus euadet. Quorundam etiam literis proditum est, mulierem quæ instantibus aut profluentibus mensibus conceperit, fœtum edere in elephantiam procliuem. Contagione verò siue concubitu, siue accubitu, siue assidua vitæ consuetudine, lues hæc hominem adoritur, quòd ex elephantico perniciosa qualitas pariter cum humore trãsferatur in aliud corpus, sensimque irrepat in omnes partes. Proprio corporis vitio inducitur, cum bilis atra plurimùm exuperat, quæ sensim ac tempore venenata labe inficitur. Nam veneni speciem in nobis sponte gigni posse, alio loco demonstrauimus. Exuperat autem quum vel sanguis, vel melancholia, vel bilis flaua supra modum torretur. Quocirca eos adoriri solet, quibus vel menses suppressi, vel varices, vel diuturnæ hæmorrhoides curatæ sunt: & eos qui bubula, ceruina, asininave carne vescuntur, cæterisque cibis glutinosis atque crassis: eos denique quibus vel iecoris ardor, vel victus calidior bilem flauam cumulauit, quæ diu cohibita degenerauit in atram. Quæ mala quũ non nisi florentis aut etiam prouectioris sint ætatis, elephantia nec pueros nec adolescentes sponte inuadet. Incipiente morbo viuidus ille coloris flos perit, cutis decoloratior apparet, aliis quidem nigricans, aliis flauescens, aliis albicans: vnde nonnulli tres elephantiæ statuerunt pro coloris varietate differentias: hinc densior, durior, asperiórque redditur, quum scilicet iam multo est humore perfusa. Talis verò præcipuè conspicitur aut in facie, aut in manib. aut in pedibus, natura quoad licet vitia propellente in corporis extrema. In his sensus torpescit frigúsque perpetuum inest maximéque in pedibus. Licet enim horum initio integer seruetur motus: stuporis tamen & frigoris sensus inest. Tum temporis verrucæ plurimæ succrescunt, non in manibus solum, sed & in facie & in reliquo corpore, peculiares verò in linguæ radice. Pedes, manus & facies tument, in hísque varia prominent tubercula, maximè verò in malis quæ extuberant liuido tumore: labra inuertuntur: nares resimæ obstruuntur crassitie alarum, & rimis discerptæ crustulas nigras atque cruentas excutiunt: oculi candidum flauescit, miráque crassitie quasi vngue ob-

Contagione inaucta.

Improbabili victu acquisita & vitæ intemperantia.

Confirmat signa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

regitur:ſupercilia prædura ac ferè calloſa atque etiam glabra. Ex his enim quemadmodum & ex palpebris & ex mento pili venenata qualitate imbuti defluunt, dum tãdem horrenda euadat partium omnium deformitas. Manuum pedúmque digiti ſiccitate dehiſcunt, vnguéſque finduntur ac dilacerantur. Totius etiam corporis cutis areſcit atque fœda ſiccáque ſcabie exaſperatur, eáque interdum cum prurituIpſa muſculorum caro abſumitur ac ſenſim liqueſcit. Malo autẽ ingraueſcente pro ſtupore cutis ſenſus perit manente motu, vt ne infixa quidem acicula dolorem moueat, neque inſperſa feruidior aqua exurat: vox è gutture rauceſcit, reſpiratio difficilior euadit, ſpiritus totiúſque corporis exalatio fœtet, ſordida virulentáque vlcera in manibus, pedibus & pleriſque locis excauantur, grauiſque putredo omnia contaminat. Quæ ex vrinis aut ex ſanguine tradi notæ ſolent, incertæ omnino ſunt atque fallaces. Eſt autem eo ſæuior elephantia, quo ſigna grauiora apparent: maximè verò quum non in ſummo duntaxat corpore, ſed & in ipſis quoque viſceribus, in oſſibus cæteríſque interioribus partibus firmius inhæreſcunt. Non omnia tamen in omnibus ſed alia in aliis comparere ſolent.

Conſummata.

De lue Venerea. CAP. CXX

LVES venerea eſt contagioſus affectus cum vlcere aut immani cruciatu variis locis emergens ac ſæpe extuberan. Efficiens eius cauſa, venenata eſt & maligna qualitas atque pernicioſa labes, quæ in quacunque corporis parte primum inſederit, eam contaminat, indéque continuatione in corporis omne ſpargitur, & ex paruo initio & quaſi ſuſcitabulo profecta, ſenſim inualeſcit & propagatur, dum non ſpiritus modò atque humores, ſed & carnem & partes omnes ſolidas peruagetur. Neque earum temperamẽtum ſolùm, verùm etiam totam ſubſtantiam peruertit, vix vt vlla deinceps probo ac puro fruatur alimento. Hinc excrementorum prouentus ſuccreſcunt, variaque vitiorum genera emergunt, qualia mox recenſebo. Ea porrò qualitas non ſimplex & ſolitaria eſt, ſed in humore ſubſiſtit; quo vt ſubiecto quodam & vehiculo vtitur. Neque qui iam inquinatus eſt alium halitu ſolo, ſed liquore de ſe in alterius corporis partem epidermide nudatam eiecto contaminat: è qua malum

Cauſa.

prorſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

prorſus initium ſumit. Itaque venerea lues contagioſus eſt morbus, non ſponte intimóque corporis vitio, ſed attactu ſolo contrahendus. Nam & quam quis ab ortu accepit, ea olim ex parentum contagione proceſſit. Maximè autem venereo contrahitur concubitu, à quo & nomen inuenit: eius frequentatione propagata eſt in hominum genus, atque ex vnius impuritate & inquinamento ſenſim in vniuerſum orbem eſt diſſeminata, miſerabile ſcortatorum flagellum. Sæpius ea è partibus obſcœnis incipit, licet interdum & ex aliis plerìſque locis expullulet, in quibus labes contagione fuerit aſperſa. Inquinatur autem duntaxat vel purus ab impuro, vel impurus ab eo qui longè ſit impurior, à ſimili verò aut à minus impuro nunquam. Æquè impuros citra offenſionem congredi licet, & vterque tamen puriorem alium congreſſu labefactat. Hauritur interdum lues è ſcorto, quod nondum inquinatum eſt, quum quis cum eo volutatur mox ab alio impuro ſcortatore. Impuritas non ex cute ſpectatur, quod ſæpe maximéque inueterata lue fermentum intus reconditum ſit & abſtruſum. Et hæc de cauſis & ortu.

Ortus & propagatio.

Differentias eius ſpecieſque nonnulli, quibus ſymptomatum quàm eſſentiæ maior cura fuit, varias multiplicéſque ſtatuerunt. Vna tamen & eadem totius eſt eſſentia, ſed variis diſtincta ordinibus, vt alia leuior ſit, alia grauior. Eſt & corporum in quæ illa incidit per magna varietas: ac vtra que ex cauſa fit, vt lues alia leuioribus, alia grauioribus ſymptomatis exerceat. Omnium leuiſſima eſt ea ſpecies qua ſolùm capitis, & barbæ pili ſenſim citra aliam corporis offenſionem defluunt. Eius quippe virus in tenui quodam vapore conſiſtit, qui in corporis ſumma effunditur ad illorum radicem: atque vt ephemera febris à putrida, ita & hæc ſpecies diſtat à cæteris. Altera paulo deterior eſt, qua cutis vniuerſa crebris maculis minimè extuberantibus conſpergitur, iiſque paruis lentiginis inſtar, ac modò rubris, modò flauis: quæ non antè deleri extinguíve poſſunt, quàm morbi radix ſit euulſa. Hæc in tenuiſſimo ſanguine virus habet quam nulla grauiora ſequuntur incommoda. Tertia ſpecies grauior ac iam vera lues eſt: hac rubræ aut flauæ puſtulæ primùm quidem circa frontem ac tempora ponéque aures, deinde in capite atque etiam toto corpore erumpunt &

Primus luis venereæ gradus.

Secundus.

Tertius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

extuberant rotundo ſchemate ſiccæ ſine pure: quæ deinde ſicca cruſta obducuntur, atque, ſi negliguntur, ſerpũt in ambitum excauántque cutem, dum ex puſtula verum vlcus euadat, quod ferè virulentum eſt ac ſordidum. Partes quæ ad podicem, ad nares, atque fauces ſunt, quia tenellæ, omnium primæ exulcerari ſolent. Emergunt autem hæc, quum iecur ipſum atque ſanguinis humorúmque maſſa labefactatur, à qua protinus carnoſæ molléſque partes detrimentum capiunt. Quarta his ſpecies ſuccedit, quum iam inualeſcens lues ſolidas partes, oſſa, vincula, membranas, ac neruos adoritur. In his tam vitiatis excrementa multa, craſſa quidem & glutinoſa pro partis conditione, ſed tamen maligna congeſtione cumulantur, quæ nonnunquam in tendones ſæpius inter oſſa & perioſtia confluunt. Hæc quum vel membranam ab oſſe diuellunt, vel eam malignitatis acrimonia feriunt, cruciatus cient implacabiles, qui noctu ferè ingraueſcunt. Ab his demum coagmentatis præduri tophi cruciatu multo grauiore ſuccreſcunt. Eadem porrò quũ in oſſe ſubſiſtunt, id amplificant, diſtendunt atque etiam exedunt, vt eius ſæpe deprehenſa ſit monſtroſa figura. Tandem verò corpus vigiliis, diris cruciatibus confectum, & atrophia marceſcens vita deſtituitur. Longiſſimè hi dolores diſtant ab arthritide, quòd hæc breui paruóque tempore exoritur, ídque ex defluxione, quæ repentè in articulum incubuit. Dolores verò luis venereæ ſenſim multóque tempore procedunt ab eo excremento, quod pars malè affecta paulatim congeſſit. Adhæc arthritis aut in articulo, aut circa hunc conſiſtit fixáque eſt. Dolores ex lue, non articulos, ſed medios artus obſident, in quibus & plerumque tophi concreſcunt, maximè verò in fronte & capite, in clauibus, in medio humeri oſſe, & in medio cubiti radio, & in parte priore tibiæ, nonnunquam & in aliis quoq; oſſibus. His ergo ex ſignis vnaquæque luis ſpecies dignoſci percipíq; poteſt. Quũ autem ex dubiis ſignis de lue ambigitur, eius origo altiùs eſt inueſtigãda, à qua parte initium habuerit. Etenim quoniam non niſi attactu contrahi poteſt, neceſſe eſt labes aliqua in ea primùm parte comparuerit per quam inſertum eſt virus. Hæc enim prima ſe profert in partib. obſcœnis, ſi concubitu: in ſumma cute, ſi accubitu contracta eſt: in nutritum mammis, ſi inquinatus erat infans: in infantis ore

Quartus.

Symptomata luis venereæ grauia.

&

faucibus, si nutrix infecta. Emergunt autem in obscœnis partibus pustulæ, vlcera maligna, virulentáque gonorrhœa, inguinum bubones. Sed hæc nisi altiùs intrò subeant, nondũ lues sunt venerea, sed rudimentum & veluti character eius impendentis. Huc affinitate quadam attexendi videntur reliqui tum venenati tum contagiosi affectus, & quicunque virulentarum bestiarum ictibus infliguntur. At quoniam præcipua eorum cognitio ex causarum animaduersione capitur, non antè duxi de his tradendum quàm eorum curandorum ratio quoque subnectatur. In hæc omnem iam videor interiorum affectuum cognitionem contraxisse, quam tamen frequens inspectio contemplatióque rerum confirmabit. Confido etiam particulatim singula me persecutum, nihilque recens emersurum, quod non ex illorum obseruatione ac imitatione nosci percipique possit.

LIBRI SEXTI DE PARTIVM MORBIS ET SYMPTOMATIS FINIS.

DE EXTERNIS CORPORIS AFFECTIBVS, LIBER VII.

PRÆFATIO.

CHIRVRGIA primùm medicinæ pars est habita, & ambæ sub iisdem natæ sunt authoribus: nec chirurgiæ alia quam medicinæ præcepta, nec aliæ demonstrandi sunt leges. Postea verò vt vnius medicinæ dignitas splendidior præstabiliórque foret, rationis consiliíque facultatem vt pote liberalem assumentes medici, ac suo quodammodo iure sibi vendicantes, quicquid manuum operâ geri solet, id omne ad chirurgos ac pharmacopæos artis ad-

transtulerunt. His prima cura fuit luxata ossa sedibúsque suis mota reponere, fracta verò dirigere in suámq; sedem compellere: & nonnulla ferramentis quoque aperire, secare, excidere, vrere. Tum deinde vulnerum vlcerúmque, ac postremò suppurantium tumorum curatio illis est relicta, quę vnguentis illita linteola atque linamenta manu adhibet. Reliqui affectus externi possunt sine chirurgia curari, quos tamen & illa plerumque vsurpat sibi. Omnium tamen origo ferè ex interiore causa trahitur, cuius obseruatio atque curatio planè est medica: imò etiam omnium quæ foris existunt atq; geruntur rationem medicus tenet, qui & chirurgi opus dirigit, vt medicus ratione, chyrurgus manuum vsu & exercitatione præstet & excellat.

Tumorum præter naturam differentiæ. CAP. I.

Extrenorũ affectuum pro humoris specie & qualitate, & pro affecto loco differentiæ.

MORBI qui in externis partibus ex humoris vitio succrescunt, modò cum tumore fiunt, modò citra tumorem: & ex vtrisque alij ex sanguine, alij ex bile flaua, alij ex atra, alij ex pituita, alij ex sero, alij ex flatu, alij, ex horum permistione. Humor porrò qualitate aut acer est & excedẽs, aut mitis ac blãdus. Situs verò humoris aut in sola cute est, aut cum cute subiectam quoque carnem, vel tendonem, vel adenem occupat. Qui in cute, vel in summa quæ epidermis appellatur: vel etiam in vera consistit, quæ illi substernitur. Rursum verò humor vel partem cui insidet in suam naturam conuertit, vt in elephante & alpho, vel per ipsius duntaxat substantiã effusus sua illam qualitate afficit. Hæ quidem propriæ externorum affectuum differentiæ sunt ad medendi rationem accommodatæ. Itaque vniuscuiusque propria continensq; causa est humor quidam vitiosus præter naturam cumulatus: cumulatur autem, vel congestione, vel fluxione.

ἀθροισμός.

Congestio præter naturam sensim fit ex humoribus in partem alimenti vice distributis. Quum enim pars vel ita imbecilla est vt nec affluens alimentum in propriam substantiã mutare, vel ita vitiata vt idipsum corrumpat, nec genita excrementa à se propellere queat, necessariò præter naturam cõgestio quædam fit.

ῥευματισμός.

Fluxio autem est humoris incursio concitatior atque copiosior quàm parti alendæ sit ex vsu. Huius interiores causæ sunt fluxuræ ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

teriæ copia, acrimonia vel tenuitas: propellentis partis robur, viarum laxitas, & excipientis partis imbecillitas sitúsve decliuior. Euidentes verò causæ, contusio, ruptio, vulnus, luxatio, & quæcumque doloris aut caloris vi fluxionem accersunt. Hi porrò affectus qui corporis summa obsident, vel in cute prominent, vel eam excauant, vel cõmaculant. Prominent tumor, tuberculum, pustula. Tumor tuberculo maior, & vtroque minor est pustula. Tumores sunt: phlegmone, phygetlon, bubo, phyma, erysipelas (hoc enim & in tumoribus recenseri solet) œdema, hydrocephalon, hydrocele, tumor flatulentus, scirrhus, ganglion, bronchocele, parotis, struma, cancer. Tubercula sunt: carbunculus, furunculus, terminthus, glandula, nodus. Pustulæ sunt: psydracia, epinyctis, phlyctænæ, ecthymata, ephelides, hidroa, herpetes, scabies, prurigo, lichen, psora, lepra, omniáque verrucarum genera, clauus, callus. De singulis igitur dicendum, sed alio ordine ex causarum affinitate instituto, quæ in curandi ratione primas obtinent.

Tumores, tubercula, & pustulæ è sanguine. CAP. II.

PHLEGMONE tumor est calidus præter naturam collectus, prominens atque circumscriptus, oui saltem gallinacei magnitudine. Huic quasi ex igne aut ex balneo rubor inest: calor quoque ex inflammatione vehemens quasi pars vratur. distentio ex copia renitens: pulsatio profunda & molesta, quòd arteriarum diastole partem inflammatam feriat: dolor ex calore, ex pulsu atque tensione acerbus, præsertim quum pars eximio sensu prædita est. Causa continens sanguis est, non in solam cutem, sed in subiectam quoque carnem impactus, qui è venis eò tandem confluxit. Quum enim venæ arteriæque maiores immoderata sanguinis copia distenduntur, hanc grauatæ in minores quasi onus deponunt, ex his demum in minimas. Ac tum per earum oscula, perque tunicarum meatus sanguis cohiberi non potis, effluit illabiturq; in spacia vacua quæ inter fibras sunt primorum corporum, præcipuéque musculorum, venarum, arteriarum, neruorum atque membranarum. Hæ partes fluxione dum perfunduntur implentúrque, distentæ copia quasi diuelluntur, feruentísq; sanguinis ardore incalescunt, doloremque faciunt. Sanguis quippe extra vasa collectus,

a φλεγμονή.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nec liberè perflabilis, necessariò putrescit atque inflammatur. Ita quidem si purus is erat, exquisita phlegmone fit, cuius species sunt, ophthalmia, paroris, angina, parulis in gingiuis, aliæq; ex partibus nomina adeptæ. Est & alia minus exquisita, cuius non syncerus est sanguis, sed aliorum quoque humorum particeps. Hinc fiunt phlegmone erysipelatodes, œdematodes & scirrhodes.

τὸ φύγεθλον

Phygethlon phlegmone est in adenum locis emergens, maximè verò in ceruice, in alis, aut in inguinibus. Latinis Panus appellatur. Sed & qui in inguine nascitur, peculiari nomine bubon nuncupatur. Similibus ex causis ortúq; simili ac phlegmone nascitur, iisdémq; signis innotescit. Ferè autem fit aut post febres, aut post dolores partis alicuius, qui fluxionem proritant in adenes.

ὁ βουβών.

τὸ φῦμα.

Phyma tumor quoque adenum est, simplici phlegmone atque phygethlo aliquanto minor ac planior, minúsq; rubens ac dolens. Non enim è puro sanguine proficiscitur, sed ex eo cui pituitæ quiddam sit admistum, vt sit phlegmone œdematis particeps.

ὁ ἄνθραξ.

Carbunculus ex sanguine originem habet, non eo quidam tenui & laudabili, sed crasso ac nigro, calido tamen, feruente atque corrupto. Hic in quancũque partem inuaserit, eam mox exurit, pustulas circum se ardentissimas acerrimásque ciet, tandémq; ardoris vi crusta vel nigra vel cinerea obducitur. Huic partes vicinæ longo sæpe tractu cõsentiunt, caloris dolorísque participes: valida quoque febris accersitur. Inflammata pars nunquam suppurat, sed feruore exusta corruptæ carnis lobum tandem excutit, quo excidente vlcus cauum sordidúmque manet, hócq; vno maximè à cæteris seiungitur tuberculis. Carbunculorum alius simplex, qui è solo ardore simplicíque putredine nascitur, alius malignus, qui his etiam iungit venenatam qualitatem: talis in pestilentia grassatur, de quo plura proprio loco diximus.

ὁ δοθιήν.

Furunculus dothien. Græcis appellatus, tuberculum acutum cum inflammatione ac dolore, ouum columbinum magnitudine non excedens, Phymate ergo minus est, sed acutius, rubentius, ac dolore grauius. Phlegmones veram speciem exhibet, sed eius exiguæ, & quæ vix infra cutẽ descendat, atque subiectæ carnis minimum comprehendat.

Suppu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Suppurat furunculus perinde atque phlegmone, híncque à simplici carbunculo discernitur. Fit autem non quemadmodum phlegmone è probo sanguine: qui in particulam vi quadam irruat: sed è crasso & vitioso, non perinde tamen atque in carbunculo exusto quem à reliquo puriore natura secernens tanquam infensum & inutilem in corporis summa propellit. Quocirca vt phlegmone multitudinis, sic furunculus cacochymiæ soboles est: raróque fit vt hic solitarius erumpat, sed fere multis corpus scatet atque inquinatur.

Epinyctis Celso pustula est pessima circa quam vehemens ἡ ἐπινυκτίς. inflammatio cum ingenti dolore, subrubra ac quadam tenus liuescens, eáque noctu potissimum affligit. Sponte exulceratur ex eáque subcruenta sanies emanat. Vnde & speciem habere cognoscitur carbunculi, causámque similem, sed quæ nullius pestilentiæ particeps, leuior existat: quemadmodum & eius pustula carbunculo minor. Terminthus ὁ τέρμινθος. huius quoque generis est, ex feruido præassatóque sanguine prorumpens. Epinyctidi par quidem magnitudine, sed cui pustula incumbit nigra ac rotunda, quæ ardore in squamam abit. Ecthymata etiamsi pestilentiæ conditionem sequantur, ex sanguinis tamen feruore prodeunt & extuberant: τὰ ἐκθύματα. neque manifesta est pituitæ permistio. Tempore concoquuntur & albescunt, eorum materia in pus iam conuersa, quæ tandem & in squamas siccescit.

Tumores, tubercula, atque pustulæ ex pituita.

CAP. III.

VT pituita alia tenuis, aquosa aut mucosa existit, alia crassa & glutinosa, cuiusmodi est quæ vitrea aut gypsea appellatur: ita necesse est varios ex hac collecta nasci tumores. Ac primum quidem œdema tumor est frigidus, laxus ac mollis, doloris expers. Nec calor nec rubor, sed vel ge- τὸ οἴδημα. nuinus vel albidus duntaxat color inest: tumor sæpe magnus & qui presso digito, vel nullo vel exiguo dolore cedit. Est autem duplex: vnus collectus & circumscriptione definitus, qui propriè ac simpliciter œdema nuncupatur: alter diffusus & expansus, qui rectiùs tumor est œdematosus. Hic ὄγκος οἰδηματώδης. ex crudiore pituitosóque sanguine, aut iecoris aut assumptorum vitio progignitur, qui in nutriendas partes illapsus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nec in earum ſubſtantiam conuerſus, ſenſim cumulatus redundat partémque tumore diſtendit, ac ferè retinet prementis digiti veſtigium. Ita ſanè in tabe, in cachexia & in leucophlegmatia, modò pedes, modò reliquum corpus omne tumidum euadit. Verum autem & exquiſitum œdema non ex ſanguine pituitoſo, ſed ex pituita fit ſuperuacanea, quæ ſolùm vel aquoſa, vel mucoſa ſit, vndecunque illa in affectam partem deferatur. Ferè tamen è capitis diſtillatione huic origo eſt, quæ ſæpe in genua, interdum in humeros aliáſque partes decumbit.

ὄγκοι ὑδατώδεις. Huc pertinent aquoſi tumores, quibus vel aqua citrina, vel ſanguinis ſerum comprehenditur: quod genus hydrops, aſcites, dydrocephalon, hydrocele, & quicunque horum ſimilitudine ſub cutem prominent.

φυσώδεις. ἢ φοσοκήλη. Finitimi his etiam ſunt flatulenti tumores, in quibus vapor aliquis flatúſve præter naturam concluditur. Huiuſmodi ſunt hyprops tympanias, ramex flatulentus, & quicunque aut ſub cute, aut ſub oſſium membranis, aut in muſculis ex collecto vapore attolluntur. Hi admodum rarò vſu veniunt, víxque vſquam poteſt ſolus flatus citra humoris permiſtionem colligi. Tumor indolens eſt, niſi quum membranas magna vi diuellit atque diſtendit, œdemate mollior minúſque renitens, nec prementis digiti veſtigium retinens.

σκίῤῥος. Scirrhus tumor eſt præter naturam durus ac renitens, concolor & indolens. Duplex is eſt: vnus velut incipiens nec confirmatus nec legitimus, in quo preſſo doloris ſenſus ineſt: alter confirmatus & exquiſitus, qui omnis doloris omníſque ſenſus eſt expers. Vtriúſque materia eſt craſſus viſcoſúſque humor, qui particulæ impactus in eiúſque ſpacia inſertus ita obduruit, vt non niſi ægrè ſolui diſſiparíque poſſit. Hic autem humor aut ſtatim tumoris initio talis exiſtit, vt quum vel pituita vitrea atque gypſea, vel naturalis melancholia quæ fæx eſt ſanguinis, in parte aliqua ſeu fluxione ſeu congeſtione cumulatur: aut ex malè curato eryſipelate vel phlegmone talis euaſit, vt quum eius materia immodicè refrigeratur & adſtringitur, aut diaphoreticis diſſoluta tenui portione craſſior ſubſiſtit ac manet. Vt enim iecoris ſcirrhus ferè omnis qui ab ictero relinquitur, ex bile ſenſim craſſeſcente fit, ita & nonnunquam in externis quoque partibus eandem habet originem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ganglion tumor est concolor, durus, renitens & indolens, nisi quòd vehementer pressus stuporis sensum exhibet. Oritur circum neruos & articulos, sæpe in carpo ex crassa lentáque pituita, vel ex naturali melancholia, quæ in eam duritiem concrescit. Qui extra articulos neruósque necnon extra adenes passim exoritur, discriminis gratia quibusdam nodus appellatur. Huius generis est bronchocele, nostris hernia gutturis appellata, inter asperam arteriam, cutémque congesta: non vt plerísque visum est ex immodicis clamoribus, aut ex potu aquæ ex liquefactis niuibus, quæ Alpinis aliísque montanis in vsu est: sed ex crassa lentáque pituita quæ eò sensim è capite eiúsque partibus externis per auris posteriora deuoluitur.

Glandula est adenis tumor obduratus à nodo ganglióue solo situ distans. Hæc enim è solis adenibus, ille è neruis aut articulis emergit. Quúmque adenes variè sparsi sint in omne corpus, maximè ad venarum arteriarúmque diductiones, in multas quoque partes glandulæ incidere solent: quibus nonnunquam corpus vniuersum (quod multa pituita redundaret) scatere deprehendimus. In hoc etiam genus pertinent parotis frigida, bubóque frigidus. Glandularum aliæ resoluuntur, quarum humor non admodum crassus sensim digeri dissiparíque possit. Aliæ suppurant, factóque & erumpente pure in abscessum desinunt. Et hæ quidem sanguinis calorísque sunt participes. Aliæ duræ persistunt veram scirrhi speciem adeptæ, earum origo è gypsea pituita est: aliæ vbi inueterauerunt contracta tandem malignitate in vlcus desinunt: illæ strumæ simplices sunt, hæ verò exulceratæ. Vehementer quidem duræ sunt strumæ, & propriis membranis vt glandulæ omnes obuoluuntur, sed earum materia acrior tandem euadens, adenem ipsum, circumsitam carnem cutémque exedit, vlcúsque efficit malignum, serpens & exedens. His sæpe ortus est in ceruice, in qua plerumque longa serie dispositæ glandularum modo cernuntur. Hinc & nonnunquam in pectus aut in alas, aut in mammas prorepunt. Defluit autem earum materia è capitis parte externa, per ceruicis tendones & adenes: idque sensim ac lento adeò cursu, vt sæpe obscura sit origo. Ea verò materia non simplex pituita est, sed quæ iam caloris vi ac putredine excandescens acrimoniam conquirit. Quòd si pituita a-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

καρκινώδης χοιράς. træ bilis permiſtione ferocior ſit, ſtruma carcinomatis vim & conditionem æmulabitur, nuncupabitúrque ſtruma carcinodes.

ὁ καρκῖνος. Cancer tumor eſt durus, rotundus, inæqualis, venis quandoque in ambitu turgidus, colore liueſcens aut nigricans, dolore, ac interdum calore grauis. In qualibet corporis parte naſci ſolet, in ore, in oculis, in vulua, in colo, in ano: at maximè in fœminarum mammis, quæ quia fungoſæ & inanes illius materiam promptè excipiunt, ſed & in eas tum è capite tum ex vtero facilis eſt decurſus. Huius obſcura ſunt rudimenta, ac plerumque tumor exoriens ſentitur ciceris magnitudine, cum dolore & calore quaſi ferientis candentis acus, interdum etiam dolore nullo. Hinc fabæ, deinde iuglandis & oui magnitudinem æquat, dum tandem in ampliorem molem attollatur & increſcat. Quum iā illius materia aut vetuſtate aut errore viuendi, aut medicamentis incaleſcit: dolor calórque citra inflammationem vehementior exercet, pars conſpicuè liueſcit aut nigricat, venæ in ambitu craſſo nigróque ſanguine nonnunquam turgent. Huius continens cauſa eſt bilis atra ſanguíſ-ve feruidus ac retorridus: ſæpe ex ſuppreſſis menſtruis aut hæmorrhoidibus, nonnunquam ex quartana febre cumulatus. Quo pigrior & ignauior humor eſt, hoc mitiorem cancrum infert: grauiorem verò quo is calidior acriórque fuerit. Ille niſi irritatus excandeſcat, diu citra perniciē conſiſtit Hic verò coërceri vix poteſt quin breui exeſa cute ſe detegat, fiátque cancer exulceratus. Tum quidem corruptæ carnis ſpeciem tumor exhibet, cum fœtore, cum ſordida illuuie, horrido aſpectu labris præduris & inuerſis. Ex eo ſanies tenuis, nigra aut fulua manat, vapor expiratur cordi, ori, cerebróque grauis, febris aſſidua eáque lenta ineſt, frequens animi defectio, quum præſertim cancer mammis inhæret: exeſis venis ſæpe ſanguis profunditur, & niſi malignitate ocyus interimat, longè latéque prorepit.

ἡ φαγέδαινα. Cancrum proximè imitatur phagedæna, vlcus quidem non cutem modò ſed & ſubiecta quæque depaſcens & erodens. Huius etiam origo eſt ab atra bile maligna aut ab æruginoſa, de qua inter vlcera tradetur.

τὸ σάρκωμα. Sarcoma carnis eſt incrementum tuberculi tumoríſve ſpecie. Non ex humoris cuiuſquam fit affluxu, ſed ex ſolo

partis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

partis alimento. Hæc enim quia aut intus aut foris exulcerata est, ni cohibeatur, assiduo alimenti accessu diffunditur atque luxuriat: sæpe etiam venarum & arteriarum instar ductus producit, per quos alimentum sumat. Sic in malè curatis vlceribus sæpe excrescit caro, sic polypus naribus contusis, sic epulis in gingiuis ad dentium radices, sic ficus in ano. Sic demum & integra cute quum subiecta caro contusa ruptáque est, ingẽs tumor sensim exurgit, qui & cæterarũ partium more alimentum capessit, nullo quidem dolore, sed exquisito sensu & naturali colore. Hic in quauis parte, sed frequentiùs in ceruicis, alarum, inguinúmque adenibus prouenit, quorum circumscripta caro non facilè potest amplificari in tumorem. Similé ferè ortum habet atque phlegmone, distat verò quòd non affatim, sed sensim sanguis accedat, & quantum accedit in alimentum absumatur atque luxuriet. ὁ πολύπους. ἡ ἐπουλίς. ἡ σύκωσις.

Huc fortasse causarum affinitate pertinebunt, varix & aneurysma. Varix venæ immodica est dilatatio: in cruribus quàm in cæteris partibus frequentior. Quúmque vena impletur multo crassóque sanguine, pars aut liuida aut nigra apparet, atque etiam tumet, sed sine dolore: pressus tumor protinus cedit, móxque redit. Fit autem ex ictu, ex contusione, ex nimio conatu, ex labore & peregrinatione: interdum ex plethora, vt plerisque mulieribus vterum gerentibus. Aneurysma arteriæ dilatatio est spirituoso plena sanguine. Id interdum in externis partibus existit, in manibus, pedibus, circa iugulum atque pectus: hoc à varice distans, quòd magna, turgida ac sæpe molesta pulsatio insit. Presso tumore, quæ intus est materia promptè subterfugit. Fit & nonnunquam in interioribus arteriis, maximè sub pectore, circa lienem & mesenterium, vbi vehemens sæpe pulsatio animaduertitur. Credi vix potest quod nonnulli comminiscuntur, per hos affectus ruptam apertámque esse venam aut arteriam. Si enim sanguis è vena aut arteria prosiliens, non amplius illis contineretur, mox corruptus putresceret, tumórque fieret generis diuersi. ὁ κιρσός. τὸ ἀνεύρυσμα.

Externi affectus & pustula à bile.

CAP. IIII.

ERYSIPELAS, ardor est vehemens per corporis summa diffusus. Nec tumore manifesto extuberat, nec par- τὸ ἐρυσίπελας.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tem attollit aut diſtendit, nec penetrat in ſubiectam carnē, ſed latè diffunditur nulla collectione circumſcriptū. Quancunque partem prehendit, vehementer mordicat & vrit: color ineſt ex rubro flaueſcens, qui preſſu ſubterfugit, móxque redit. Dolor nec pulſans nec admodum vehemēs eſt. Quum fluxio excutitur, horror quidem ac dein febris hominem adoritur: ac ſæpe quum in crura irruit, ab inguinis tumore initium ducit. Serpit id quidem herpetum more, atque priori derelicta ſede, in vicinas partes ſenſim obrepit. Eſt autem duplex, vnum quod ſimplex eryſipelas Celſo appellatur, ſolo rubore & ardore, nulla exulceratione moleſtum Alterum quod eidem ſacer ignis nuncupatur: éſtque exulceratum eryſipelas Huius duæ ſpecies ſunt, vna qua ſumma cutis ſine altitudine exulceratur, in qua & cruſtulæ inſtar furfuris excitantur; altera cuius exulceratio altiùs in cutem penetrat, è qua ruptis puſtulis purulenta ſanies exit. Simplicis eryſipelatis origo eſt è feruente tenuíque ſanguine, qui bilioſus appellatur: exulcerati verò ex eo cui bilis ſuperuacuæ eiúſque incaleſcentis nonnihil ſit admiſtum. Is è venis tenuioribus propulſus nequaquam in carne ſubſiſtit & hæret, ſed tenuitate in cutem fertur & euolat, quæ denſior & compactior hunc retinet cohibétque. Quúmque tenuis ſit humor facilè diſpergitur, neque in conſpicuum tumorem ſe attollit. Genus hoc vniuerſùm exquiſitum eſt eryſipelas: quod verò phlegmonodes appellatur, tumentius quidem, ſed minus feruidum exiſtit multóque minus œdematodes.

αἱ φλύκταιναι καὶ φλυκτίδες.

Huc pertinent phlyctænæ & phlyctides Græcis nuncupatæ. Repente emergunt ſubflaui humoris copia diſtentæ, bullarum modo lucidæ atque iis ſimiles quæ ab aqua feruida, vel ab igne ambuſtis erumpunt, non manifeſto tamen dolore graues. His ruptis humor excidit, cruſtulæq; obdureſcunt, dum ſaneſcant. Has conſtat non niſi ex feruentiſſima bile gigni, quæ ignem viribus ſuis adæquet, vt non idcirco præter rationem illas vulgus ignem ſyluestrem appellarit.

Sylueſter ignis.

ὁ ἕρπης.

His proxima eſt papula. Eſt autem ardor cutem ſerpentibus minimis puſtulis exaſperans ac rodens, Græcis herpes appellatur. Ea quidem duplex, vna ſimplex quæ herpes eſt miliaris, altera fera, quæ herpes exedens nuncupatur. Papula fera ruptis puſtulis veram cutem exulcerat, rodit atque depaſcit

depaſcit,ſerpit in latum atque in altum, ex eáque vlcuſcula manent arida. Papula ſimplex & mitior ſummam cutem exaſperat,& ſub vna epidermide conſiſtit, exiguas illic puſtulas excitans, quæ minimùm extant aut prominent, milio haud abſimilis. Vtraque in vicina quaſi in orbem quoquouerſum ſerpit,ſéque diffundit,ac plerũque medium ſaneſcit externis longiùs procedentibus. Papula exulcerata eryſipelati ſummè affinis eſt, vt idcirco nonnulli in genus idem confundant:hoc tamen diſcriminis intercedit, quòd eryſipelas conſpicua fluxione derepente emergit, herpes & verò ſeu papula ſenſim multóque tempore, nec conſpicua fluxione effloreſcit. Herpetis puſtulæ aridæ ſunt, è quibus ruptis nec ſanies nec pus exit. Eryſipelatis verò magnæ, exulceratæ & humidæ, quæ ſanioſum pus effundunt. Herpes pruritu, eryſipelas dolore ac ardore torquet. Omnis papula diuturna eſt, prorſus febris expers, nec niſi tempore ſaneſcit: eryſipelas verò ferè cum febre eſt, præceps & quod breui vel ſponte ſoluitur. Vtriuſque herpetis materia continénſque cauſa, bilis eſt ſyncera, ſuperuacua eáq; ardétiſſima, cuiuſmodi praſſina vel æruginoſa, quæ ſenſim nullóque fluxionis impetu è venis expurgata, tenuitate partes omnes præcipuéque carnoſas tranſgreditur, dum denſiorem cutem attingat. At verò craſſior ea atque glutinoſior eſt quàm in eryſipelate, ac proinde diutius atque tenaciùs in cute hæret ac ſubſiſtit. Quæ igitur glutinoſior fuerit,ſimúlque acrior in cute tota remoratur, puſtuláſque mouet, quibus ruptis exulcerata cute, papula fera emergit. Tenuior verò cutem etiam penetrat, coërcetúrque in ſola epidermide, quam ſi ſudoris modo nequeat tranſire, erodit & puſtulis intercurſantibus exedit. *Cauſa proxima.*

Impetigo, cutis eſt aſperitas dura ac ſicca cum ingenti pruriginе. Ea autem à ſcabie diſtat, quòd ſicca ſit & omnis humoris omníſque ſaniei expers. Ex ſiccis enim puſtulis fit, ſcabies verò ex humidis. Huius quatuor ſunt ſpecies, vna admodum ſimplex, qua cutis rubra, dura, exaſperatáque vehementi pruritu roditur: at hæc ſimplici pruritus nomine continetur. Oritur ex bile, aut ex pituita tenui, quæ tamen putrida ſit aut falſa, & quæ ſub vna epidermide coërcetur eámque exedit. Altera eſt vera impetigo, lichen Græcis nuncupata, quæ aſperior puſtulis maioribus emergit, a- *ὁ λειχήν.* *ὁ κνησμὸς, prurigo.*

acrius corrodit, latiúſque procedit. Hæc ſæpe ex neglecta papula fit, feréque ex ea quæ papula fera nuncupatur & quę niſi maturè ſublata ſit in lichenen vertitur, hic deinde in pſoram, pſoráque in lepram. Lichenis materia eſt bilis ardentior, aut pituita putris ac ſalſa, non tenuis illa quidē, ſed quæ craſſitiem aut ex ſe aut ex aliorum permiſtione contraxit. Tertia ſpecies eſt Græcorum pſora (hæc enim à ſcabie longe eſt diuerſa) qua cutis craſſior, ſiccior, durior, tumentior & ſerpentibus puſtulis aſperior euaſit: his vehementer roditur & exeditur paſſimque finditur, ex ſe furfuracea quædam nigra excurit. Huic originem dedit atra bilis in cutem effuſa, e qua digeri vix poteſt: ægrè ſiquidem hoc malum ſaneſcit. Quarta ſpecies eſt lepra Græcis nuncupata, omnium ſanè deterrima. Ea cutem vehementer rodit, altè depaſcit atque findit: ex qua non ſolùm furfures, ſed & ſquamulæ decidunt, modò pallidæ, modò ſubnigræ: nullis hæc cedit remediis, & de eius curatione vulgus diuos implorare ſolet. Naſcitur ex bile atra, cui etiam craſſæ lentæque pituitæ ſalſæ quiddam ſit admiſtum. Híncque non epidermidem ſolùm, verùm etiam totam cutem prehendit ac obſidet. Quodcunque pſora lepráve inquinatum ſit corpus, ſenſim id tabeſcit & abſumitur.

ἡ ψώρα.

ἡ λέπρα.

De puſtulis. CAP. V.

CVTIS admodum frequens vitium eſt puſtula, cuius appellatione comprehenditur quicquid rotundo ſchemate leuiter in cute extuberat. Eius duo genera, vna èſt humida, è qua rupta vel humor vel ſanies vel pus emanat: altera ſicca humoris nihil profundens. Humidis continentur hidroa, ephelides, phlyctænæ ſeu phlyctides, epinyctides & quæ ex his ruptis fiunt ſcabiei genera. In ſiccis numerantur exanthemata quædam, pruritus, deinde & vari & verrucarum genera.

τὸ ἔκφυμα. eruptio.

ἡ ἐφηλίς.

τὰ ἐξανθήματα.

ἱδρῶα.

Exiguæ & aquoſæ puſtulæ ſunt hidroa, id eſt, ſudationes. Emergunt repente ſparſim toto corpore, ſed frequentiùs in manibus pedibúſque milij magnitudine, aqua plenæ, ſine rubore, ſine vllo dolore. Fiunt enim ex ſudoribus ſub epidermide coërcitis, per cuius ſpiracula ij digeri minimè poſſunt: vnde à quibuſdam ſudorum papulæ nuncupantur

His

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

His aliquanto maiores sunt ephelides, pustulæ quidem in ambitu rubræ ac feruidæ leui dolore, è quarum medio rupta bulla aut vesica albus humor instar lactis exit, scabiésque succedit. Fiunt autem ex feruido impuróque sanguine sub cutem effuso. αἱ ἐφηλίδες.

Scabies asperedo cutis est, seu leuis exulceratio pruriens aut interdum rodens. Fit autem ex humidiore quauis pustula, siue pallida, siue liuida, siue nigra sit: quæ rupta vlcusculum in cute profert humidum, aut etiam interdum expurgata sanie aridum, idque modò cum prurigine sola, modò cum leui rubore in ambitu, cúmque calore ac dolore. Ex resiccata sanie crustula obdurescit, qua sæpe vlcusculum obducitur. Vt autem pustularum, ita & scabiei species multæ, humorésque multi ac varij earum causæ existunt, quos & dolor & color & manantis saniei species distinguit. E toto quidem corpore scabies erumpere solét, sed ex capite pessimæ, quæ idcirco peculiari nomine sunt insignitæ. Appellantur autem psydracia, fauus, & manantia capitis vlcera. Fauus, qui Græcis est cerion, saniem amplis foraminib. emittit milij crassitudine. Vlcus manans, quod Græcis est achor, glutinosam saniem angustis foraminibus eructat. Hæc scabiei genera ab ea simplici capitis scabie distant, quæ summam duntaxat cutem obsidet. Hinc autem cerion & achor dignoscuntur, quòd euulsi capilli radix crassa in primis est, lento crassóque humore obsita. Causa est nitrosa salsáque pituita aut melancholia sub cute malignè putrescens, quæ quoniam capillorũ radici multa inhærescit, & capitis quàm cæterarum partium cutis densior est, ex ea detergeri aut elui tota vix potest. Quocirca vlcus ægrè sanescit, atque ex humoris pernicie in primis contagiosum pueris existit. ξυσμός. τὸ κηρίον. ὁ ἀχώρ.

Verrucarum genera licet exigua sint mole, quòd tamen fœda sint ac plerumque molesta, in morbis haberi debent. Verruca pensilis, quæ acrochordon Græcis appellatur, parte quidem summa latior, ima verò quæ ad cutem est tenuior, qua quasi pediculo innititur. Exquisitè dura est & aspera, cuti concolor. Altera thymium dicta, & colore thymi florem repræsentans, ad cutem etiam tenuis est, in summo lata, dura & aspera, pensili minor. Hæ quidem verrucæ rarò solitariæ, sæpiùs complures proueniunt, maximè in palmis pedibúsque puerorum. Plerumque inopinatè comparent, atque ἀκροχορδών.

etiam nonnunquam ſubitò diſparent. Verruca ſeſſilis, quæ Græcis eſt myrmecia, humilior eſt thymio, lupino vix vnquam maior, dura, ſtabilis, latiore baſi radices altè exigens dolorem ciet. Clauus vt ſeſſilis verruca, in cute eminet, albus, rotundus, calloſus, parte ſumma clauorum capiti ſimilis, ſed prædura ſolidáque radice intrò ſe infigens, quaſi ex oſſium membranis emergat & expullulet. In digitis plantíſque pedum ex calcei preſſu aut intertrigine naſci ſolet, acuto interdum dolore ſponte feriens, ſemper verò ingredienti moleſtus. Callus colore atque ſubſtantia clauo ſimilis, obdurata eſt ſumma cutis ex labore, in palmis aut inferioribus pedum plantis ſuccreſcens. Nullam tamen radicem altè demittit, ac proinde prorſus eſt doloris expers.

μυρμηκία. ἧλος. τύλλωμα.

Maculæ. CAP. VI.

CVTIS etiam vitia quædam nihil prominent, ſed æqualia manent nulla aſperitate: huiuſmodi ſunt maculæ quæcunque alieno colore hanc fœdant: vt vitiliginis ſpecies, lenticulæ, ecchymomata, ſugillata, ſtigmata, vibices. Vitiliginis tres ſunt ſpecies: alphus, melas, leuce. In his cutis fœdatur diſperſis maculis, neque continuatis, neque cohærentibus, ſed quæ ſedem mutant ac ſerpunt. Sub his ſenſus aut omnino perit, aut multo ſtupidior euadit, vt ne ſi cutis ſcalpatur & interdum ne ſi acus quidem leniter infigatur, percipiat. Alphus albo: melas nigro colore velut vmbra inficit. atque hi ſummam duntaxat cutem occupant. Leuce albo etiam, vt alphus, colore deſcribitur, ſed altiùs deſcendit cutémq; totam prehendit. In hac pili excidunt, aliíque albi ac tenues ſuccreſcunt lanugini ſimiles. Cõfirmata leuce perfrictione nuſquam rubeſcit, neque adacta acu ſanguis ſed aquoſa duntaxat ſanies exit. Videtur præterea & interdum vitiligo quædam rubro, fuſco, aut liuido colore, cuius ſenſus aut perit aut ſtupidior eſt, hócque genus vniuerſum iuniores malum mortuum appellant. Hæc vitia peculiaria iis ſunt quorum malus eſt habitus: omnium quippe efficiens cauſa eſt humoris impuritas. Alphi quidem & leuces craſſa glutinoſáque pituita, melanos bilis atra, cæterorum humor fœdo colori conſentaneus.

δέρματος σπῖλος, καὶ κηλίς. ὁ ἀλφός. λεύκη.

Lentigo & varus in facie potiſſimùm & in manibus nonnun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nunquam in pectore emergit lentis magnitudine, colore fuſco, crebris quaſi guttis diſperſa: his familiaris qui ruffo ſunt pilo. Interdum hyeméque præſertim ſponte deletur, æſtate reuireſcit ac crebreſcit. Accedunt & partibus cæteris maculæ maiores, palmæ interdum magnitudine, colore etiam fuſco, & quæ quibuſdam temporibus & oriuntur & deſinunt, quæ quoniam naturæ eiuſdem ſunt, in id quoq; genus pertinent. Has autem conſtat ex melancholico ſucco naſci, qui è viſceribus in cutem ſit effuſus. Interdum etiam peculiari cutis vitio & affectu contrahuntur, quo illius alimentum etiam ſi purum ſit corrumpitur alienúmque colorem ſubit. Cutis enim extrinſecus infecta ſuum pariter cibum mutat, quemadmodum & maculæ ab ortu primáque conformatione, vt ſigna quædam nobis inuſta, nulla poſſunt ratione deleri & ſi nonnumquam obſcurantur, tempore tamen vireſcunt, aliæ quidem cum maturis fragis aut ceraſiis, aliæ vindemiarum, aliæ alio tempore alióve cœli ſtatu. Quinetiam vt exanthemata, ita etiam aliæ quædam maculæ venenatæ qualitatis contagione ſine puſtulis efflorescunt tum colore tum figura variæ, atque etiam interdum inauditæ: idque vel aëris inquinamento, vel hauſti veneni pernicie, vel virulentæ beſtię morſu: quæ non niſi extincta venenata qualitate deleri poſſunt.

Ecchymomate quoque cutis fœdatur, hoc enim eſt ſanguinis per cutem effuſio atque concretio. Effunditur autem è tenuibus exilibúſque venis in cutem ſparſis, quæ ob ſãguinis copiam aut tenuitatem aut acrimoniam vel anaſtomoſi, vel diapedeſi reſerantur, crebriùs verò vel labore immodico, vel contuſione ex ictu caſúve rumpuntur. Ex his ergo ſanguis per cutem effuſus coit, modò cum leui tumore ac dolore, modò citra hæc, eiúſque colore inficitur cutis. Primumque liueſcit, ac tum affectio pelioma Græcis nuncupatur: deinde & nonnumquam nigreſcit, éſtque tum melaſma: vtráque nobis ſugillata dicuntur. His minora ſunt ſtigmata minoréſque vibices quales relinquuntur è flagellis. τὸ ἐκχύμωμα. τὸ πελίωμα. τὸ μέλασμα. τὰ ὑπώπια. τὰ στίγματα καὶ μώλωπες.

De gangræna & abſceſſu. CAP. VII.

MAGNA ſæpe vitia phlegmonis aliíſque tumoribus ſuccedunt, quorum non aliud gangræna peius. Eſt γάγγραινα.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

enim incipiens partis corruptio: quæ quum iam eò processit, vt pars corruptione extincta & emortua sit. Sphacelus, id est, sideratio nuncupatur. Hæc in osse caries est, in carne cæterísque partibus generis nomen retinet. Primùm igitur coloris flos perit & extinguitur: quúmque iam sphacelus est, pars liuet aut nigrescit tumida, mollis ac prorsus cadauerosa: nec arteriarum pulsus est, nec dolor, sed nec sensus vllus, vt etiam sine sensu doloris altè scalpellus adigi possit. Oritur autem quum pars affecta vitali calore ac spiritu destituitur: aut quia à corde per arterias influere prohibetur arctiore vinculo, contusione vel obstructione, aut quia insitus partis calor præfocatur & extinguitur, ídque vel humorum copia, vt in magnis inflammationibus, vel ingenti obstructione quæ perspirationem prohibet, vel penetrabili frigore, vel venenata atque maligna qualitate.

ὁ σφάκελος.

Extinctio, & suffocatio caloris natiui quibus ex causis.

Abscessus, apostema Græci dicunt, est collectæ materiæ in pus aut in alienam substantiam conuersio. Inflammationis quidem materia, quæ sanguis est, extra venas putrescit, cuius si tanta est putredo vt nequeat ab insito calore vinci, sæpe in gangrænam transit: sin verò vincatur, concoctione in pus facessit, eáque puris collectio absolutè est abscessus. Hic quum fit, locus tumentior, durior, rubicundior, feruidior ac antea apparet, dolor incumbit vehementior, isque pungens ac lancinans: atque si locus insignis est, febricula rigórque inordinatus noctu potissimùm fatigans. Abscessu iam facto mitescunt omnia, tumor in mucronem magis attollitur, excitatúrque cutis prurigo. Pus enim cineri comparatur, cuius iam calor deferbuit. Fiunt porrò & alij abscessus ex frigidis, duris, inueteratisq; tumoribus, quorum materia neque inflammatur neque suppurat. Ex his non pus, sed aliena quædam substantia eruitur, ex frigido humore concoctionis vi genita. Ita enim his apertis potissimúmque inueteratis, sustantiam deprehendimus similem vel grumo, vel ossi vel vngui, vel pilo, vel lapidi, vel adeni, vel ligno, vel carboni, vel luto: ea in carnosa parte succreuit, sed nulla cysti obuoluta. Fiunt & alij quoque abscessus quorum materia cysti & tunica concluditur, atque ex materiæ conditione tres emergunt eorum differentiæ steatoma, atheroma & meliceris. In steatomate quæ extirpatur sæuo, in atheromate pulti, in meliceride melli persimilis est, circum

τὸ ἀπόστημα.

τὸ στεάτωμα. τὸ ἀθέρωμα. ἡ μελικηρίς.

quam

quam tunca vetustate obduruit. Hæc in reliquis partibus corporis rarissimè, crebrò in capite progigni solent, quòd huius cutis densa materiam diu cohibeat, dum in alienam externámque substantiam concedat. In hæc quoque genera pertinent capitis tumores, iunioribus testudo & talpa dicti, nisi quòd fortè distent magnitudine. Quoniam autem lenti sunt hi abscessus, ac sensim multóque tempore gignuntur, aut nullo aut obscuro dolore exercent, nisi quum fortè acriùs suppurant.

Sinus, venter est & obtecta laténsque capacitas expurgato abscessu manens. Quum sanguis in phlegmone, aut alia in abscessu materia putrescit, contagione vicinam quoque carnem, & interdum neruorum venarúmque fibras corrumpit & exedit, quæ & puris naturam subeunt, & cum pure defluũt. Proinde pure affatim effuso, necesse est intus sinum relinqui, quo id tenebatur. Quum enim pus exitum nullum habens diu coërcetur ac intus subsidit, proxima quæque & adhuc sana rodendo sinuat, sicque latè sinus se fundit. Hic si in longum exporrigitur, lõgioréque ductu pus emittit, fistula nuncupatur: est enim arctus oblongúsque sinus. Hæc ex figura modò simplex, modò multiplex, quasi ramulis sparsa, interdũ recta, interdũ tortuosa flexuosaq; est. Recẽs sinus atq; fistula carne sua circunuoluitur, cuius tandem latera vetustate obdurescunt, quòd pure adhærente nec tempestiue deterso atque concrescente occalescant. Hoc tanquam pariete aut velamento sinus fistuláve circundatur, qui & tum callosus appellatur.

ὁ κόλπος.

ἡ σύριγξ.

τυλλώδης κόλπος.

De Vulnere. CAP. VIII.

VNITATIS solutio in vtramque partem tum similarem tum organicam incidit éstque communis vtriusque morbus. Quæcunque interiorem & ex corporis vitio originem habet, aut quæ pus putredinémve contraxit, vlcus appellatur. Nam & phlegmone aperta, & vulnus quod incuria iam sordidũ ac putre euasit, specie mutata vlcus est. Quæ verò extrinsecus orta est, si cæsim infertur, plaga aut vulnus: si punctim ab acuto telo, punctio: si collisu à re graui, in carne quidem contusio; in osse fractura: at in membrana, neruo atque vena ruptio nuncupatur. Euidentes causæ

τεζῦμαι.

πληγὴ.

ἡ τρῶσις.

νύγμα.

θλάσμα.

κάταγμα.

ῥῆγμα.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

aut incidunt ac vulnerant, aut pungunt, aut contundunt, aut multifariam agunt. Incidunt ensis & quæcunque longiore sunt acie. Pungunt pugio, sica sagitta, animalium morsus & quæcunque mucrone sunt prætenui. Cotõdunt Casus, violenta incursio, motus vehemens, vociferatio. Multifariam agunt, venabula, retusa tela & quæcunque vulnerando contundunt. Hinc igitur tres primæ fiũt solutæ vnitatis differentiæ, vulnus quod partis est mollioris, vt cutis, vt carnis, venæ, arteriæ, nerui aut membranæ. Punctio verò vniuscuiusque partis perforatio. Contusio seu collisio mollioris partis frequens interior diuisio, externa facie integra. Durioris verò partis vt ossis (quod irruenti corpori duro non intrò cedit, nec in se compellitur) solutio fractura est. Tensarum verò partium, vt nerui membranæ, tendonis, venæ & arteriæ, ruptio. Hæc quidem simplicia sunt solutæ vnitatis genera, ex quorum commistione composita emergũt. Vniuscuiusque multæ rursum species existunt. Nam vulnus aut simplex est, aut cauum. Hoc ita appellamus in quo propriȩ substantiæ portio quædam periit. Simplex rursum aut summum est, quum cutem solam occupat, aut profundum, quum in carnem in aliásve subiectas partes infligitur. Longum aut breue, magnum aut paruum, atque in his non longitudo sola, sed altitudo quoque & latitudo spectanda. Rectum vel obliquum, æquale vel inæquale, vt quod parte vna summum est aut angustũ, altera profundum aut latum. Singulæ eiusmodi differentiæ tum sensibus præsertimq; visu atque tactu tum infligentis causæ animaduersione internosci solent, neque (quum coram sint & in cõspectu positæ) alia de se indicia postulant. Sed tamen causæ quæ vulnus inflixit & materia & figura & magnitudo & vires æstimandæ sunt. Materia aut lignea est aut arundinea, aut ferrea, aut ærea, aut stannea, aut plumbea, aut cornea, aut vitrea. Figura aut acuta, aut obtusa, recta, curua, angulosa sulcata aut spiculis alata. Magnitudo teli admodum varia obtingit, cuius etiam appellatione irruendi impetus comprehenditur: vt sit vtrimq; vulneris magnitudo cõspectior. Vires eius materiæ quæ vibratur interdum nullæ sunt, interdum aut simplici aut venenata qualitate infensæ sunt simplici vt cauteriũ & septicum medicamentum: venenata vi tela toxico immersa extinctáque, vt

rabidi

[Margin notes: κάταγμα. ῥῆγμα. — τραῦμα. νύγμα. ἡ θλάσις. — κάταγμα. σπάσμα. καὶ ῥῆγμα.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rabidi canis, serpentis aut muris aranei morsus: vt scorpij, viperæ aut phalangi aculeus. Hæc verò non ampliùs simplicia & solitaria, sunt vulnera: quemadmodũ nec quæ vel intemperiem, vel ingentem dolorem vel phlegmonem, vel prurituũ comitẽ habẽt. Hinc autem illa nosci possunt, quòd symptomata quàm pro simplicis vulneris conditione grauiora suscitent, maximè vero quę toxicorum & virulentarũ bestiarum ictibus infliguntur: de quibus posthac plenior erit tractatio. Nũc autem ad eas notas pergo quæ demonstrant quæ pars in quouis vulnere plurimùm sit affecta. Incisa vena, sanguis abundè profunditur, cóq; abundantiùs quò amplior atq; turgidior ea fuerit: profluit autem continenter & æquabiliter nullo subsultu, sanguis crassiusculus atque rubicundus. Ab arteria verò tenuis, flauus feruidúsq; manat: neq; is æquabiliter, sed pulsu quodam & saltu quũ enim arteria se summittit, copiosior exit. Neruo autem seu punctim seu cæsim vulnerato, motus interdúmque sensus perit aut certè offenditur, torpórq; accidit partibus vulneri subiectis, dolor ingens excruciat inflammatio partẽ exercet nonnunquam in gangrænam desinens, febris accenditur, cerebrique consensu sæpe delirium succedit. Conuulsio quoque insequitur, ídque frequentiùs puncto & quadamtenus secto quàm præciso neruo. Vulneratis tẽdonibus aut membranis quæ tum caluam tum reliqua ossa conuestiũt, eadem signa at obscura tamen obtingunt multóque magis cæsis articulorũ vinculis. Os vulneratum si nudatum est immisso specillo scabrum exasperatúmq; percipitur nullo dolore, nisi quũ fortè obtegenti membranæ duriùs occurritur. Iam verò quã intus partem vnumquodque penetrans vulnus attingat signis iudicandũ. Si ex capitis ictu meninges vulnus exceperint, atrocissimus dolor inest, qui & mansu adductisque maxillis, & spritus contentione exacuitur. protinus vomitio consequitur identidem ac subinde recurrens: sanguis intro effusus nonnunquam vel è naribus, vel ex auribus vel ex oculis promanat: sensus interdum quasi attonitis obtunduntur, neruíque distenduntur: nec multò pòst febris atque mox delirium exoritur, præsertim quum inflammatio occupauerit. Si cerebri quoque substantia offunditur, vt facilè fit quum amplificatum id (vt plenilunio) omnem caluæ capacitatem implet, mens labat symptoma-

Symptomata & signa quæ indicãt partem quacũque vulneratã.

Si interior pars quapiam consauciata sit & offensa, quæ eius sunt indicia.

táque omnia ingrauescunt, ac sæpe cerebri portio non citra vitæ perniciẽ excidit. At si altius in cerebri ventriculos vulnus sit inflictum, aut si transfossi sunt oculi, repentina mors insequitur, perinde ac percusso corde: illic quippe vis animalis hic autem spiritus atque etiam sanguis confertim emanat. Quum pectoris vulnus in cauum subit, expiratione flatus erumpit, atque vel aloës vel myrrhæ vel aristolochiæ puluere in vulnus infuso, mox amaror impartitur ori. Vulneratis pulmonibus præter hæc, expuitio spumans cruentáque fertur, spiritus difficilè atque cum sono eliditur, deinde ni repentina mors sequatur, tum febris tum marcor hominem sensim conficit. Consauciato corde protinus extrema frigescunt, mórsque in propinquo est: atque ea derepẽte irruet, si sauciato in illius sinus descenderit. Arteriis venísque amplioribus inibi dissectis magna sanguinis viriúmque facta profusione, sudores frigidi fœtidiq; exeunt mortis nuncii. Transfixum diaphragma præcordia cõuellit, summam infert difficultatem spirandi, delirium quoque & mentis alienationem, nonnunquam tussim & expuitionem cruentam, tandémque haud secus atque ictus pulmo tabem atque interitum: maximè quum parte id media afficitur, vt quæ neruosa exanguísque sit & continenter agitetur. Extremarum verò partium quæ carne multa sunt præditæ vulnera interdum agglutinantur. Vulnerata gula nullus cibi potúsve transitus est, quicquid assumptum fuerit, protinus euomitur: singultus, animi defectio ac plerumque conuulsio distorquet. E ventriculi vulnere quod in capacitatem subit, cibus & potus erumpunt, vomitio quoque frequens est & singultus, & animi defectio, nec ex eo diu quisquam seruari potest. Dissectis intestinis fæces minimè descendunt, sed in abdominis spacium illabuntur graui exorta putredine: atque plaga vel fæces ipsas vel earum odorem fundit. Iecoris aut lienis vulnus quum per summa est præcordia ad spinã reducit, cruentas tum vomitiones tum deiectiones mouet, lateris punctiones doloresque ad iugulum quòd è directo est, animi defectiones atque febrem, alui profluuia, quibus tandem quasi atrophia corpus liquescit & absumitur. At quod altiùs vulnus infligitur, animi defectione frequenti sudoréque frigido mortem accelerat. E rene læso mictio fit cruẽta eáque parcior, dolor ad inguina atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

atque testes deuoluitur, vrina sub abdomine collecta hydropis quandam speciem exhibet. Eadem propemodum & Percussa vesica infert, atque insuper vomitionem, singultum, deliria, vrinæque profusionem è vulnere, quibus & mors succedit. Discissa spinæ medulla subditæ partes resoluuntur, earúmque motus ac sensus omnísque functio intercidit, vt etiam modò stercus, modò vrina, modò semen præter voluntatem exeat. Raro autem simplex vulnus vsquam consistit, sed ferè partes complures occupat atque comprehendit, è quibus & multa & variè confusa signa existunt.

De Vlceribus.

CAP. IX.

VLCVS est fœda impuráque continui solutio. Impura τὸ ἕλκος.
quidem fit, non vt vulnus sanguine, sed vel humoris vitio, vel hinc genita sanie, vel pure, vel quauis alia corruptione, non extrinsecus, sed ex vulnere ipso profecta. Vulnus extrinsecus accipitur: vlcus nonnunquam extrinsecus quoque, vt quum vel septico medicamento, vel cauterio corpus inuritur: at sæpius huic origo spontanea ex interioris vitio est. Itaque omnis efficiens vulneris causa, euidens est, vlceris verò plerunque interior, quiuis scilicet humor præter naturam collectus. Hic enim vel exesione vlcus gignit, vel in vulnere accepto vetustate aliáve ratione succrescit. Est autem vlceris interior illa causa duplex, antecedẽs & continens: Antecedens est corporis impuritas atque cacochymia, aut ex improbo victu, aut ex viscerum praua affectione contracta. Continens est, vitiosus humor omnísque corruptio in affecta parte consistens ac hærens. Vulnus ergo solitarium existit, neque illi causa assidet: visceri sua semper comes est causa, quæ quod genuit etiamnum fouet. Præcipuæ vlcerum differentiæ, & ex iis quæ dimanant, & ex causarum varietate statuuntur. Vlcus quidem quemadmodum & vulnus appellare licet magnum paruum, summum profundum, rectum obliquum, æquale inæquale recens aut inueteratum, at non illius propriæ sunt differentiæ. Ab iis ἕλκος,
autem quæ in vlcere succrescunt, indéque manãt, species hę ἰχωῤῥοοῦν,
fiunt: vlcus saniosum, virulentum, sordidũ, purulentum atq; ἰῶδες, ῥυ-
verminosum. Est autem sanies omniũ quæ defluunt tenuis- παρὸν, πυῶ-
sima, minimè glutinosa, subalbida aut subrubicunda. Quod δες, σκω-
hæc crassius existit, si glutinosum quoque est siue Græcorũ ληκιῶν.

ἰχώρ. ichor ſit ſiue meliceria, noſtris virus appelletur: pus vtroque craſſus eſt & albidus, minimè tamen glutinoſum aut cohærens: hoc ex vlcere exit iam ſeneſcente, ſanies ex incipiente atque crudo, virus ex maligno. ἰός. σπύος. Vnumquodque autẽ vitioſum habetur ſi multum, tenue, dilutum, liuidum aut nigrum, mali odoris & acre: tolerabilius verò ſi omnia obtineat contraria. ῥύπος. Sordes hiſce omnibus craſſior glutinoſiórque eſt ac minimè profluit, ſed veluti concreta adhæreſcit vlceri. σκώληκες. Vermes tum ſordis tum putredinis ſoboles ſunt, ſoléntque in neglecto vlcere procreari.

Vlceris porro differentiæ ex continente cauſa hæ ſunt: κακοήθες. ἕλκος. vlcus phlegmonodes, eryſipelatodes, œdematodes & carcinodes: dein exedens, cacoëthes & putridum. Nam interdum ex adaperto quodam tumore fit vlcus, interdum citra tumorem ex humoris partíſve corruptione. Ex tumore fit phlegmonoſum aut eryſipelatoſum aut œdematoſum aut cancroſum, quod & cancer dicitur exulceratus. Sine tumore verò vlcus fit exedens, quod partem cui inſidet, aſſiduò excauat exterítque. νομώδης. Quinetiam depaſcens (Græci nomodes appellant) quòd non ſolùm affectam partem excauat, ſed & vicinas quoque integras abſumit & quaſi depaſcendo depopulatur. φαγέδαινα. Huius quoque ſpecies eſt phagedæna, ſerpens quidẽ vlcus & obambulans, ſed ſolam cutem, non autem ſubiectam carnem rodens ac depaſcens. Omnium cauſa eſt bilioſus, acer & mordax humor, aliàs craſſus, aliàs tenuis confertim in partem effuſus. Succedũt ea herpeti & eryſipelati, interdum & vulneri quod acrius medicamentũ exaſperauit.

κακοήθη καὶ δυσίατα, τηλέφεια, καὶ χειρώνεια ἕλκη. Ab his ſunt vlcera cacoëthe, id eſt, maligna & ægrè ſanabilia, quæ etiam quòd difficile ad cicatricem ducantur Græcis dyſepulota nuncupantur. In hoc genere ſunt Telephia atque iis deteriora Chironia. Ea ferè magna, non tamen putrida ſunt, neque tetrum odorem expirant: neque depaſcũt, neque dolore excruciant, ſed oras habent tumentes, prædura atq. calloſas: proinde nõ facilè ſaneſcũt, cicatrice interdum obducuntur tenui, ſed quæ mox dirupta vlcus renouat exulcerato cancro ferè ſimilia, niſi quòd tumore nullo obſidentur in ambitu. Horum præter vulgare humoris vitium cæca quoque malignitas cauſa ſtatuenda, quæ vix abigi profligaríve poteſt. Talia ferè ex peſtilentia relinqui ſolent.

σηπεδονώδης. Putridum vlcus proximum his eſt, in quo non id ſolùm quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quod exit, sed ipsa quoque vlceris caro computruit, atque mollis glutinosa & cadauerosa iam reddita, tetrum grauemque odorem exhalat. Hoc nisi coërceatur plerumque in sphacelum deducit. Oritur nonnunquam ex sola humoris pernicie, sed tamen hinc frequentiùs quòd partis insitus calor vel ab arteriarum obstructione vel alia quauis ex causa sit extinctus, neque iam possit partis substantiam & integritatem tueri. Vlceris igitur cuiusque species eiúsque continens materia tum ex iis, tum ex eorum quæ dimanant substantia atque colore: tum ex orarum duritie vel tumore vel colore noscenda.

Antecedens vlceris causa.

Adhæc verò vt perfectior instituatur curandi ratio, causam quoque vlceris antecedentem, & quicquid in illius ambitu consedit, etiam atque etiam circumspicere oportet & accuratiùs explorare. Multa enim plerunque circumstant, sine quorum animaduersione nequeat vlceris sanatio compleri: cuiusmodi sunt intemperies præter naturam, phlegmone omnisque tumor: varix, contusio aliáve carnis corruptio. Intemperies deprehendetur partis colore, contactu, laborantis sensu atque remediorum vsu. Tumor præter naturam quum tactui visuíque sit obuius, seipso innotescit. Hic autem vlceri materiam pabulúmque suggerit, vt (ni prius sublatus sit) nequeat vlcus omnino sanescere. Varix quoque aut quouis modo dilatata vena, si in vlcus materiam eructat, id agglutinari non sinit. Contusio autem omnísque subiectæ carni corruptio haud vitiositas, haud secus ac intemperies vlcus sanari prohibet. Neque enim id carne impleri, neque agglutinari, neque cicatrice rectè obduci sinit, ni conuenientem naturæ suæ modum obtineat. Quinetiam viscerum præsertim verò iecoris atque lienis constitutio, totius denique corporis habitus tenendus: quòd ex bono facilis, ex malo habitus difficilis sit vlceris curatio: hac ex causa hydropicorum & ictericorum vlcera ægrè sanescunt.

De ossibus fractis, luxatis aut aliter vitiatis.

CAP. X.

OSSI quoque peculiaria vitia insunt vlceri finitima: nã & continuitas soluitur & id loco mouetur. Continuitas soluitur quum id aut vitiatur, aut colliditur, aut foratur, aut finditur, aut frangitur. Vitiatur vel quũ nigrum euasit, à candente ferro vstum, à maligno vlcere, à fistula, à cancro

τὰ κάταγματα.

assidente inquinatum : vel quum pingue & molle vel etiam quum cariosum fit. In his non solus color, sed & ossis soliditas perit: quæ in nudato osse satis est conspicua, in contecto verò explorari debet specillo tenui in vlcus immisso, dum os attingat: molle siquidem & asperum deprehenditur. Colliditur atque contunditur nonnunquã cùm nulla diuisione pars illius summa ex ictu solùm exasperatur: nonnunquam quum integra continuatione inflectitur, vt costa atque cartilago, at verò propriè quum in interiorem partem impellitur. Hoc concauum quodammodo fit, quemadmodum & ænea vasa quum illiduntur. Infantibus & iis quibus etiamnum tenella sunt ossa, præsertim verò caluariæ, peculiare hoc vitium. Tum quidem incumbens caro contusa est atq; sub ea depressum os cauúmque tactu dignoscitur. Foratum est os quum adacto tenui mucrone demissóque tenui specillo vndique soliditas existit. Finditur rectum & vt lignum in longitudinem, frangitur vel transuersum vel obliquum: atque huius extrema modò retusa, modò acuta sunt, hæcque sæpius carnem vulnerant aut neruum. Quinetiam fragmenta ab his tenuia interdum recedunt non sine compunctione ac dolore. Fissum fractúmve os facilè cognoscitur si illius fragmenta suis sedibus mouentur: aliud enim super aliud effertur, ac proinde asperitas & inæqualitas tangenti occurrit, mutatúrque interdum partis figura. At nonnunquam fit vt fragmenta omnia in suis sedibus persistant, ac tum obscurius est malum: nihil enim pungit, nihil resimum est, sed tactu omnia sunt æquabilia membróque sua figura manet. Hinc tamen coniicere licet, quòd pars contacta dolet: neque suo perfungitur munere: tota intumescit ac plerumque calet, euidentes quoque ictus causæ antecesserunt. Atque hæc omnibus quidem ossibus communia sunt, nunc quicquid vnicuique peculiare est persequamur.

Caluariæ fractura & fissura. Caluariam penitus frangi aut etiam findi periculosissimum, & nihilominus cognitu difficillimum est. Quum caput vehementer percussum est re quapiam dura, aspera atque vasta, sanguísque per aures aut per nares effluxit, & bilis vomitio & vertigo insequuta est, homóque quasi attonitus concidit, sine voce, sine sensu, magna fractæ caluariæ suspicio esse debet. At hæc certè interdum ea nondum fracta obtingunt, concusso duntaxat vehementius cerebro. Sed & non-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nonnunquam ſine his quoſdam vidimus fracta caluaria dies circiter octo quaſi minimè affectos, ad conſueta munia prodire, quos tamen poſtea ingens ſymptomatum turba proſtrauit. Itaque quum fracti oſſis opinio eſt, nullum certius ſignum ſit, quàm demiſſo in plagam ſpecillo id explorare. Si quid enim in oſſe aſperum extra ſuturas occurrit, fractum idipſum eſt: ſi nihil niſi læue & lubricum, integrum manet. Interdum etiam ex malis ſymptomatis fractæ caluariæ ſuſpicio eſt, nec tamen qua parte vulnerata eſt cutis, ſed altera os finditur: ac tum circumſpectiùs quærendum nunquis locus mollior ſit aut tumeat aut doleat, in hoc quippe ruina exiſtit. Porrò autem ſi malis quas dixi notis ſtatim per initia vel mentis alienatio: vel torpor, vel neruorum reſolutio vel diſtentio acceſſerit, non modò fracta, ſed & depreſſa caluaria meninges cerebrúmque premit. At ſi ea multo pòſt tempore ſuperuenerint vel ex phlegmone, vel ex humorum illuuie originem trahunt. Si quid autem in naribus aduerſum frangitur, ſiue os ſiue cartilago eſt, naſus deſidit coarctantur nares ſpiritúſque ægrè ducitur. A latere verò ſi quid fractum eſt, aut locus cauus apparet, aut naſus in alteram partem contorquetur. Fracta verò maxilla quemadmodum & iugulum, non niſi communibus indiciis deprehenditur. At coſta, ſi tota perfringitur, præter eas notas, ſanguinis quoque ſputum, grauiſſimum dolorem, ſpirandi difficultatem, inflammationem, febrem, ſuppurationem vitæque periculum infert. Contuſio atque depreſſio, eadem quoque ſed leuiora multo. Quum quid verò in ſpina fractum eſt, quoniam acutum, id eſt, vtique pungit, locus concauus fit, corpúſque in partem interiorem nititur. Humerorum atque femorum fractorum non alia quàm communia ſigna ſunt: vti neque brachiorum neque tibiarum: quanquam in his non parum ad rem pertinet conſiderare alterúmne os an vtrunque ſit fractum: Hæc de fractis oſſibus, nunc de luxatis.

Luxari os dicimus quod vel prolabitur vel quouis modo ſede ſua mouetur. Id ſi perfectè fit & articulus prorſus excidit, oſſiſque caput è ſinu ſuo promouetur, vitium hoc Græci ἐξαρθρώματα vocant. Si verò os ab oſſe paulum recedit, eáque inter ſe dehiſcunt atque diducuntur, παραρθρώματα. Vtrumque autem modis quatuor fieri ſolet: aut enim in partem priorẽ, aut in poſteriorem, aut in interiorem, aut in externam os τὰ ἐξαρθρώματα.

elabitur. Fit autem prolapſus omnis interdum ab externis cauſis vt ab ictu, caſu & ab aliis quæ violenter os aut è propria ſede dimouent, aut vincula diſrumpunt, aut laxant, idq; frequentiùs in pueris & imbecillis, quam in robuſtis. Interdum etiam ab interiore cauſa, quæ vincula articulóſque laxat & infirmat: vt quum humor pituitoſus, mucoſus ac lubricus exuperat, qui vel multitudine vincula emollit vel lentore oſſa lubrica efficit. Luxati autem omnis articuli hoc indicium eſt, quòd qua parte os proſilit, articulus extuberat, aduerſa à qua receſſit ſinum habet: membri figura peruertitur, neque recta manet, membrum ægrè in eam partem flectitur in quam os exceſſit, in aduerſam perfacilè. Et hæc quidem luxatis omnibus ſunt communia, quid verò ſingulis accidat, deinceps dicendum. Maxilla & in partem priorem & in alterutrum latus promouetur. Quum in priorem, mentum prominet foráſque excedit, & inferiores dentes longiùs ſuperiorum ſeriem excedunt: quum verò in latus, mentum in contrariam partem contorquetur, nec dentes inferiores paribus reſpondent. Ceruicis vertebræ ſi in partem interiorem procidant, ægrè tum ſpiritus ducitur, tum cibus voratur, ſinúſque ineſt: ſi in externam, præter hæc mentum etiam pectori committitur & tumor in ceruice prominet. Sic propemodum & quum in ſpina vertebræ prolabuntur, licet non prorſus excidant, ea poſteriore parte vel prominet, vel excauatur, vel in alterum latus inflectitur, neque ampliùs recta illius figura manet. At verò quum toto loco mutatæ ſunt vertebræ, quoniam & membranæ & nerui premuntur aut etiam diuelluntur, præter ea quæ dixi ex iis quæ ſuper ſeptum tranſuerſum ſunt, brachia atque latera aut reſoluuntur aut diſtenduntur. vomitio ſpiritúſque difficultas incidit. Ex iis verò quæ ſub ſepto, crura reſolutione aut diſtentione laborant, vnde aut fæx alui aut vrina modò ſupprimitur, modò præter voluntatem exit. Humerus in alã frequentiùs, in priorem partem rariùs, in ſuperiorem nunquã prolabitur: ſi in alã, brachium recedit à latere, neq; in id adduci poteſt: ſi in priorẽ, brachiũ in poſteriora facilè, in priora difficilè inflectitur. Cubitus ab humero in omnem partẽ excidit: quũ in poſteriorẽ, brachium curuum eſt, neque exporrigi poteſt, éſtq; altero breuiùs: quum in priorem, extẽtũ idipſum eſt neque incuruatur. Similis quoq; luxatæ ma

nus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nus eſt ratio. Femur ſi (vt ſæpiſſimè fit) in interiorem partem prolabitur, crus totũ extrà porrigitur, vix alteri iungi poteſt, eſtque eò longiùs. Si in exteriorem, vt nonnunquam contingit, crus totum intrò ſpectat eſtq; altero breuiùs. Raró autem admodum vel in priora vel in poſteriora luxatur.

Genu in omnem præterquam in priorem partem conuerti poteſt: quod ſignis communibus internoſcitur. Hinc etiam quòd perinde atque in femore nerui intendi ſolent. Palmæ plantæque oſſa modò in priorem partem, modò in poſteriorem prodeunt, atque in ea parte tumor apparet, in aduerſa ſinus. Digiti tum manus tum pedis in partes omnes excidunt, communeſque notas habent, quia neque naturalem figuram retinent, neque poſſunt in eam partem flecti in quam prolabuntur.

His expleta atque concluſa ſit Pathologia, quæ eſt affectuum, cauſarum & ſignorum, omnium denique quæ præter naturam in humanum corpus incidunt tractatio. Quanquam autem ea in breuem quaſi formulam comprehenſa videri poteſt, quiſquis tamen acri ſtudio attentáque cogitatione ſingula expendet atque æſtimabit, tandẽ percipiet nihil eorum prætermiſſum eſſe, quæ ad perfectam rerũ & morborum cognitionem pertinent, & ad medendi vſum conducunt. Præſtabilia quæque videor perſequutus, minutioribus iis duntaxat neglectis, quæ nullo ſtudio in cuiuſque vel mediocriter eruditi captum ac mentem venire poſſunt.

LIBRI SEPTIMI PATHOLOGIÆ
DE EXTERN. CORP. AFFECT.
FINIS.

INDEX IN SEPTEM
PHYSIOLOGIAE LIBROS.

anima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ieco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

INDICIS PHYSIOLOGIAE FINIS.

INDEX IN PATHOLOGIÆ LIBROS SEPTEM.

B

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Genuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Stul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

INDICIS PATHOLOGIÆ FINIS.

IOANNIS

FERNELII

AMBIANI, DE ABDITIS RERVM CAVSIS LIBRI DVO, POSTREMO AB IPSO

Authore recogniti, compluribúsque in locis aucti, ad Henricum Franciæ Regem Christianissimum.

TOMVS SECVNDVS.

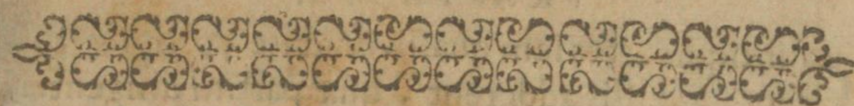

COLONIÆ ALLOBROGVM,
Typis Petri de la Rouiere.

1604.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

AD HENRICVM FRANCIÆ REGEM CHRISTIANISSIMVM, IOANNIS FERNELII AMBIANI, horum, de abditis rerum caußis librorum,

PRAEFATIO.

SI cui vnquam ſcriptori, Chriſtianiſſime Rex, mihi certè vni cunctandi multúmque dubitandi occaſio inceſſit, num has de abditis rerum cauſis lucubrationes diu ſuppreſſas, in apertum proferrem, paterérque in vulgus emanare. Id enim ſæpe mihi in animo verſabatur, non leuis eſſe momenti in arte omnium præſtantiſſima, & quæ in totius humani generis ſalutem comparata ſit, abſtruſum quiddam & reconditum depromere, quod à vulgari genere philoſophandi, & à popularibus ſenſibus abhorreret. Non paucos idcirco eſſe, qui medendi artem veterum labore inuentam, ſatíſque conſummatam rati, non vltra progredi contendant, velíntque poſteros omnes vno quaſi filo deductos, iiſdem ſemper veſtigiis inſiſtere, de quib. ne fas ſit vel tráſuerſum (quod aiunt) vnguem decedere. Viã illi prorſus obſtruunt inueniẽdis nouis, & eos impudẽtiæ grauiter accuſant, qui in eo omne ſtudiũ collocarunt, vt aut nouum quippiam conderent, aut traditas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ab antiquis artes iam quaſi vetuſtate collapſas fulcirent, aut illis adderent, quæ partim diligentia, partim ætate eſſent progrediente conſequuti, & quæ temporibus magis quàm ſcriptoribus defuerant. His ex cauſis ab hac editione deterreri poteram, omniáque lubens ſilentio obruiſſem, niſi quæ de re medica ſeorſum à nobis traduntur, hanc quaſi interpretationem deſiderarent, ſine quibus & obſcura illa manerent, & non ſatis tuta ab improborum voce. Cæterùm ſi hanc vetuſtiſſimi philoſophi viam tenuiſſent, vt ſemper maiorum preſſis veſtigiis, intra eoſdem terminos ſubſiſterent, neque penitus in intimam naturæ cognitionem penetrarent, demerſa adhuc lateret multis in rebus veritas: & vix dum vllum in abdita naturæ ſcientia lumen effulſiſſet. Si omnem laborem poſteri collocaſſent, vt eas ſolùm artes & diſciplinas exædificarent, quarum fundamenta priores iecerant, nunquam tam multa diſciplinarum copia creuiſſet. Si quæ in veterum mentem non venerant, iuniores non aperuiſſent, neque illorum induſtriam ſuis vigiliis excitaſſent: noua ingeniorum lumina minimè lucerent. At quoniam philoſophis alia via aliáque ſtudiorum ratio placuit, neque obtrectatorum lingua, neque veterum ornata grauitas, & ampliſſima authoritas poſterorum quemquam à ſcribendo deterruit: omnes certatim ſic elaborarunt, vt ætates prope ſingulæ magnam & authorum nouorum & artium copiam profunderent. Atque vt interim de hac noſtra ſyncerè loquar, diſciplinæ & artes quæ annis propè mille ac ducentis ſepultæ fuerant, aut quæ veriùs extinctæ occiderant,
iam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

iam planè reuixerunt, priſtinum, ne dicam maiorem, ſplendorem adeptæ, vt nihil ferè docto illi ſeculo debeat hæc ætas inuidere. Dicendi ratio, ſummáque eloquentia nunc paſſim floreſcit, philoſophiæ genus omne excolitur: muſici, geometræ, fabri, pictores, architecti, ſculptores, aliíque artifices innumeri ſic mentis aciem extulerunt, vt artes quíque ſuas præclaris magnificíſque operibus exornarint, quæ vetuſtioribus illis vno omnium ore celebratis nihil cedant. Neque inuentis ſolùm ornamenta & incrementa adiunxit temporum excurſio, ſed & artes nouas protulit, ad quas priorum nunquam vel ingenium vel induſtria penetrauerat. Demetrium admirata eſt antiquitas, atque illum ab reperta machina quadam bellica, appellauit obſeſſorem. Quanto ampliore nomine donandi nobis ſunt hoc ſeculo machinarum inuentores, quibus ab ardenti quaſi bombo, nomen bombardarum eſt inditum? quæ dij boni, quanto vel balliſtis violentiores, vel tormentis rapidiores, vel catapultis concitatiores feruntur? Arte librorum chalcographica quid vtilius ad omnium diſciplinarum propagationem? At illam protulit noſtra hæc ætas, vt & paulo ſuperior, ceræ, corticis, aut papyri vice, chartam hanc quam Fabianam primi appellarunt: atque iſtorum ope in tantum faſtigium euectæ ſunt literę. Quis ignorat non tam nouarum rerum deſiderio, quàm nauigandi peritia, claſſe perluſtratum Oceanum? repertas Inſulas? intimos Indiæ receſſus apertos? maximam continentis ad Occiduum partem, quam inde nouum orbem appellant, priſcis ignotam, noſtris magno ſuo commodo cognitam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſimul nobis ſunt diuinitus allata, à veteribus animo non integrè percepta. Quis noſtrum immortalitatem animæ, domicilium, vim, naturámque neſcit? Quid porrò inter philoſophorum greges magis controuerſum, aut diuturnioribus contentionibus exagitatum? Ordines cœleſtes, & illam ſupernæ ciuitatis deſcriptionem, quis veterum ſapientum ſubodoratus eſt? Hæc autem ſi iam cunctis patent mortalibus, quis etiam non intelligat multa eſſe in philoſophia extra elementorum ordinem, prorſus abſtruſa & naturæ arcanis inuoluta, quæ neque oculis, neque auribus, neque vllo ſenſu deprehendi poſſunt? horúmque cognitionem non mihi modò, ſed & noſtri ordinis nominíſque cuilibet notiorem, quàm Ethnicis philoſophis eſſe debere? Video poſteriores illos Platonicos, Numenium, Philonem, Plotinum, Iamblicum, Proclum, quicquid de diuinis rebus magnificum attigerunt, illud à Chriſtianis viris, Ioanne, Paulo, Hierotheo, Dionyſio furtim excepiſſe: vt inde abſtruſa Platonis dicta clariùs lucidiúſque interpretarentur, & in verum ſenſum deducerent. Nobis verò non ſimiliter liceat Hippocratis ſenſa nūc apertiùs reſerare, vt vetus medendi ratio ſuſcipiat incrementum? Affigemúrne perpetuo his caducis? Nunquam cōcretum hunc craſſúmque aerem perrumpemus? Nunquam ex hoc tenebricoſo mentis carcere in perſpicuam lucem euolabimus? Nunquam abducto per meditationē animo, diuina abſtruſáque contemplabimur? Hæc ſingula quum apud me tacitus expenderem, ſimúlque aliquando monitus eſſem Hippocratis oraculo, quo in morbis diuinum quippiam ineſſe confirmat:

mat:

mat: existimaui perbreuem sententiam permagno esse momento ponderandam, & eò magis quòd eximius vir ob diuinitatem olim seu numen cultus sit, & breui sententia magnam rerum supellectilem, quam mente gerebat, concluserit. Primorum philosophorum mos fuit, quæcunque diuina attigissent, tanquã mysteria cõtegere, aut integumentis quibusdam & inuolucris implicata, enũtiare: seu imperitæ multitudinis offensionẽ veriti, seu quia hæc tã abstrusa si nullo negotio intelligerentur, probatũ iri minimè sperarent. Quocirca anno ab hinc vigesimo odoratus quippiam sub diuini nomine in medẽdi arte penitus obuelatum latêre, quod nondum satis pateret, cœpi illius studio & amore incitatus quid esset inuestigare. Deprehendi autem id esse abditorum morborum tractationem, nec satis tritã, nec veterum monimẽtis expressam: sine qua tamen manca & duntaxat inchoata, nec numeros omnes habitura sit ars medendi. Hoc tẽporis curriculo in hæc vndique multa peruolitaui, longè plura meditatus sum, neque quicquam occurrit, quod à concepta ea de re sententia me reuocet. Quo longius ætate, literis, artis exercitatione, & multis tũ aliorum, tum meis experimentis eò spectantibus procedo, hoc mihi certior veriórque fit de abditis morbis sententia, in quam & plerosq; omnes paucis admodum rationibus iam adduci video, quasi illorum animus quodam veri instinctu afflatúque sit perfusus. Ea autem quænam sit, iam literis mandare conor, non tam perficiũdi spe, quàm desiderio excitandi ingenia multorũ ad veri inuestigationem. Magnus hic noster conatus, Rex christianissime, sed qui maiestatis tuæ splendore sum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mam vim summúmque robur obtinebit, si nouis lætísque regni tui auspiciis ille nobis affulgeat. Accedent nihilominus & rationes non tantùm probabiles, verùm etiam ad essentiendum necessariæ, quibus (vt confido) veritas ipsa manum nobis adiiciet, & sua luce obscuram multorum caliginem excutiet. Quinetiam ne quid in opinione dubia non satis ratum haberetur, singula quæque ex Galeni monimentis videbor affirmasse: qui tametsi aliquãdo videatur hæc dedita quasi opera extenuare, in ea tamen vel nolens plerunque relabitur. Hinc scient omnes, quod retinemus argumentum, & in communem medicinæ vsum primi cõferimus, idipsum veteres attigisse, vixque vllum esse qui hanc in animo sententiam insitam, & quasi insculptam non habeat, etiam si verbo plerumque aliud exprimat. Itaque quã non pauci hanc nostrã institutionẽ existimaturi sunt nouam, re vera peruetus est: neque ea sum insolentia, vt me eius auctorem iactem, sed interpretẽ duntaxat & explanatorem profiteor. Hæc autem maximè in posteriorem librũ meditor: quæ quoniam ex physicis nasci constituíque solent, ipsa ratio connexi coëgit in librum priorẽ philosophica quædam præmittere, quæ in illorum demonstrationem necessaria videbantur. Atque ita quantũ diuinitatis, id est, abditarum causarum, inest tũ naturali philosophiæ tũ rei medicæ, hoc vnum opusculũ scrutabitur & discutiet. Quod autem res est plena contentionis, disserendi rarionem quandã aggredior, non simplici narrationis specie, sed quib. ferè sermonibus res controuersa agi disputaríque solet: à tali quodam inductus exordio.

LIBER

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

LIBER PRIMVS.

Mundi elementa solam materiam genitis quibusque rebus impertiri.

Cap. I.

PHILIATROS, BRVTVS, EVDOXVS.

PPORTVNE adesse video quem quærebam, nisi me fallunt oculi, alioqui non satis perspicaces. Profectò is ipse est, neque splendor hic exorientis Solis aduersus aciem obtutúmque oculorum perstringit. O fœlicem & auspicatam occursationem: Etenim liberabor eo scrupulo, qui mihi exagitat per hosce dies disputatione iniectus est. Ille sic me habuit malè, vt nulla ratione potuerit a me reuelli. Sodalis hic iampridens meus, toto decennio visus nemini, scio afferet noui aliquid ex longa peregrinatione, illius ope consequar quod meo ipsius ingenio assequi non potui. Sed quónam ille se proripit? non assequar virum nisi procul inclamem. Heus tu bone vir, heus Brute, subsiste per AEsculapium, aut si mauis, per Hippocratis genium: nec enim arctius habeo vinculum, quo te retineam. BR. Quis est qui me vocat? ô salue mi Philiatre. PH. Salue tu quoque. BR. Facis tu quidem tuo more vt festiuus agas verbis, nec vnquam vrbanitatis sales exuas. Sed quid tu? quò hinc te agis? PH. Te ipsum quærebam quem rediisse nobis audieram. BR. En tibi adsum. PH. Video, sed vsque eò insolês, vix vt oculis meis credam, quibus monstro similis est hic tuus aduentus. Quàm cupio te interrogare? BR. Tam citò? vixdum bene salutauit. PH. Non queo amplius supprimere, quod me quàm diutissimè torsit. BR. Quid hoc tandem rei? PH. Non ita pridem ad indictam quandã celebrium medicorum disceptationẽ conueni vel audiendi studio, vt plane immodico illius artis amore teneor. Agitabatur inter eos eiusmodi quæstio: An ne quod in morbis est diuinum, diuinam opem desideret. Istud olim ab Hippocrate nostro simpliciter breui-

térque dictum, videbam variis interpretationibus aliò atque ipse sperabam, trahi: nec profectò tumultuoso illo congressu decidi res omnis potuit, tum quod nouus interpres liberè fuséque explicandi caruit loco, tum quod præiudicata opinio & fauorem detrahebat & fidem inauditæ (vt tùm aiebant) sententiæ. Ab eo die optabam tui mihi copiam fieri, vt tuum ea de re sensum expedires, quo facto me beaueris. Enimuero mihi persuadeo, in ea re nostræ medicinæ verti cardinem. BR. Rem affers arduam, in qua paulum consumere temporis mihi nunc ocioso & curis laxato iucundum est, videamus qualisnam sit res ipsa. Idipsum vereor, ne tuus interpres rem suam non planè conficiat: vix quippe adduci vlla ratione possum, vt tam exiguo integumento, tanta sit inclusa diuinitas. Memini aliâs me in philosophũ quendam incidisse, cui similium ferè esset paradoxorum cura: is palam enunciabat, non omnes rerum vires ab elementorum permistione prodiisse, neque hæc omnino causas esse eorum quæ consistunt: sed plurima à cælo tum orta, tum suas obtinuisse vires. PH. Plurima horum similia audiisses tota disputatione. BRV. At scis, quid illi obtigerit philosopho? PH. Quid obsecro? BRV. Is demonstrationum necessitate compulsus, tandem in elementa cælo recidit. PH. Maior est vis nostro huic Eudoxo, qui in demonstrationem plurimus incumbit: est in eo nonnihil quod forsan audire velis. Si illum probè noui (noui autem optimè) lubens aperiet nobis & edisseret hanc rem totam, & gratiam ab illo simus inituri si nos benignè & attento animo audierimus. BRVT. Ain? Spera, id nobis probatum iri? PHIL. Exitum nolim polliceri, vnum scio, illum quidem certè enunciaturum nobis ea mysteria, quæ abstrusa, neque in communibus hominum sensibus posita, hactenus putauit. BR. Vt vt res habeat, placet hominis ingenium ac vires experiri: hac tamen lege vt mihi liceat, quæcumque obscura aut noua audiam sedulò percontari, & liberius dissentire, si absurdum quiddam attingere videbitur: sic enim fiet, vt audias meam, quam tantopere desideras, hac de re sententiam. PHIL. Efficiam vt tibi liceat: viri mores & ingenium probè teneo. BRVT. Conueniamus hominem & quando ita videtur interpellemus. PHIL. Erit nunc tempestiuum: agit enim in villa proxima, quò profectus est heri cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ti cum amicis philoſophis, ibi plenius & audacius ſermonem cum illo conferemus, tantiſper dum ſe franget æſtiuus iſte calor. Illud imprimis vereor, ne non deſcendant in animum noſtrum, quæ afferet: petet enim neſcio quid ex abditis fontibus rei medicæ, quò non cuiuis penetrare promptum eſt. Tu ipſe & noſtrate & externa philoſophia inſtructus, impetum ſubſtinebis, ſi quando ſuperior erit meis viribus. Malim enim tutò fugere, quàm temerè & cum nota iis me obiicere, quæ perferre nequeam. At vehementer me pudeat, ſi ea philoſophiæ præcepta neſcire deprehendar, quibus velim videri recens inſtitutus. Quocirca dum hanc viam compendiariam per ſaltus & humiliores colles conficimus, quæſo in commune conſideremus conferamúſque philoſophiæ principia, quæcunque in futuram diſputationem vtilia iudicas: ne quum ad ſeria veniemus, graue ſit viro in hæc, quæ ſui ingenij non ſunt, detrudi. Sic enim nihil moliemur perturbatè & à minimis ſtruemus maxima. BRV. Ordinem dicis quem omnes ſecuti ſunt, in quorum nos veſtigia incurrere debemus. PH. Itaque matutinus hic aluum concentus dum recreat animos, inito colloquio hæc explicanda ſuſcipe. BRV. Rem vt vis aggredior, & in primis rogo te, certóne ſcias naturam aliquid eſſe? PH. Qui naturalis philoſophiæ præcepta tradunt, naturam quandam eſſe non dubitant, à qua ſe φυσικοὺς appellant: ídque tanquam notiſſimum & apud omnes peruulgatum, philoſophiæ principium ſtatuũt, quod neque demonſtrari debeat, neque poſſit. BRV. Illámne tu aliquando aut vidiſti, aut manu tractaſti? PHI. Videre non contendo, ſi modò cogitatione ſatis hanc poſſum conſequi. Tu igitur aliò perge. BRV. Eorum quæ mundus habet omnium, alia per naturam eſſe dicuntur, alia per alias cauſas, vt per artem vel fortunam. PH. Quo modo? BRV. Quæ ſponte ſua interioréque impetu prodierunt, natura eſſe dicuntur, vt quatuor mundi elementa, metalla, ſtirpes omnes, cuncta animalia, horúmque partes: at lectica aut domus, non natura, ſed arte ſuam rationem eſt adepta. Neque verò animal, neque ſtirpes, neque quicquam cæterorum naturalium appellatur natura, ſed duntaxat à natura, (à qua oriri dicitur) conſiſtere atque conſeruari: hoc igitur ortus omníſque actionis occultum intimúmque principium, natura cuiuſq; rei dicitur & eſt. Huic materies quæ-

Quid natura.

Natura duplex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dam subiicitur, quemadmodum simulachro æs aut lignum quam sane oportet & naturæ nomine dignari. Sic vnumquodque ex naturis duabus conflatum est, quæ nullo pacto seiungi, aut disclusæ locis consistere queunt: sed est vtraque alterius sic appetens, vt ei annexa alioqui moritura foueatur. Materies ea quæ formæ tanquam primum fundamentum substernitur, dum res ipsa composita perit atque in aliam facessit, vna eadémque permanet. Omnis enim quæ gignitur substantia ex quodam gignitur fitque subiecto: quẽadmodum ex aqua fit aër, stirpes & animalia ex semine, neque quicquam fit ex nihilo. Atqui subiectũ ex quo aliquid factum est, ex materia & specie conditum erat: species periit abiitq; succedente altera, priuationémque tollente: materia autem eadem permansit: quæ hanc subiecta substratáque exciperet. Necesse igitur est hunc in modũ subicii quiddã, in quo seruato ac superstite fiat rerũ conuersio. Ex quo intelligitur materiam nec vllo ortu generatam & indissolubilem esse, immortalem seculis omnibus, ac vt ortus ita & interitus expertem: atque dum gignitur quiddam, eius solùm formam nasci & emergere, dum occidit & extinguitur, eandem occumbere: materiam autem rerum omnium communem, vnam eandémqne perpetuò manere. Si enim quando res oblitescit, illius materia simul interiret & dissiparetur, communis rerum omnium moles, iamdudum, vel sæpius esset absorpta, nec hominum vniuersum genus, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus stare posset. PH. Hæc satis probè teneo. Age verò, aliud edisseramus. Si ex alia quapiam res omnis genita profluxit, à qua materiam suã, quasi à fonte hauriret: cur tandem elementa desideramus, quæ in concreti huius corporis procreationem confluant? BRV. Vt hæc quoque genitis constitutisque rebus materiam subministrent: etenim materia prius ab elementis profecta, in subiectum quondam migrauit, ex quo quidque oriri nascique contuemur. PHIL. Mentem tuam non assequor: dic igitur, si lubet, clariùs. BRV. Subiectum id corpus ex quo procreatione quiddam nascitur & emergit, aut est omnino simplex aut compositum. Ex simplici nihil nisi simplex duci deriuaríque potest, quòd motus illius simplex sit & vniusmodi. Qua ex causa elementa in sese duntaxat soluuntur, & retro vicissim commeant, & vnumquodque ex alio fit simplici

Formam & fieri & perire, materiam verò perpetuam esse

Rei naturalis materiã ex quatuor mundi elementis constare.

plici. Ex composito autem corpore non simplex, sed aliud compositum efficitur, quod nunquam possit ex simplici prodire. PH. Sic res habet. BRVT. Conclude igitur aliam elementis, aliam concretis corporibus esse materiam. PH. Id consequens esse video, quanquam nondum mihi dilucide patet. BR. Dicam igitur luculentiùs. Elementorum simplex, concretorum vero ex elementis composita est materies. In illis sola principia: in his vtraque omnino tum principia, tum elementa insunt. Simplicissima est elementorum inter se commutatio, in qua quod prius est, posteriori simplicem materiam exhibet. Concretis mistísque corporibus gignendis, vnius elementi materia satis esse non potest, sed necesse est quatuor illa permistione confusa, gignendis rebus idoneum se subiectum exhibeant substernántque. Vt enim dubitare non possis aurum, argentum, ferrum, metallá-que omnia: item vnnionem, hyacintum, smaragdum, vniuersúmque lapidum, concharúmque genus, non ex vnico sed ex permistis quatuor illis rerum initiis originem duxisse, aut si mauis, ex terra tanquam ex matre, sed quæ ex aliorum temperatione idoneam constitutionem sit adepta: ita etiā stirpes & animantia, quæ non statim è terra, sed ex semine edita sunt in lucem, quanquam longiore tractu & cōplurium mutationum interuentu, ex iisdem tamen rerum primordiis, quæ in semine & alimento tenebantur materiā acceperunt. Hæc igitur illorum materia non vt elementorum simplex est, & omnis formæ expers, sed multa compositione & conformatione instructa, corpus iam physicum, & propriè subiectum appellatur: in quo quatuor elementorum substantiæ incorruptæ persistunt. Quinetiam si ex hoc intereunte corpore aliud proferatur, illæ, quanquam alia proportione aliáque permistionis lege, integræ manebunt, dum extrema tandem dissolutione in suas naturas quæque redeant & restituantur vniuersitati. PH. His omnibus meminі me non ita pridem ex naturali medicinæ parte informatum institutúmque fuisse. Iam tempus est, finem inter nos disserendi fieri. En hortus eius quem tantopere expetimus. BRVT. Huc sanè (tanta vis est sermonis) nullo viæ tædio peruenimus. PH. Vestibulum ingressi, apud hunc amœnissimum fontem anhælantes conquiescamus, ac tantisper respiremus, dum aliquis domesticorū qui nos intro-

In rerum permutatione aut interitu elementa haud quaquam pereunt.

ducat occurret. BR. Nullus est quieti locus, ostium iam con-
crepuit. PH. Quem quærimus adest suo more, meditatione
plenus: bene res habet, nondum in literarum colloquia se
contulit cum amicis, sensit aduentum nostrum, contendit
ad nos exaduorsum. BR. Age ocyus & congredere. PH. Sal-
uus sis Eudoxe. EV perdocte. EV. Vos quoque saluete: aduenis-
se quidem vos gaudeo, vt huiusce philosophicæ sodalitatis
numerum augeatis, sitque nobis plenior ad studiosam ru-
sticationem occasio. PHI. Nihil quicquam nobis est opta-
tius, nisi vobis molesti sumus. EV Opportunè quidem veni-
stis, si quid affertis, etiam si nihil affertis. PH. Afferimus sa-
nè quod vos totum hunc diem magna occupatione disti-
neat. EV Quid istuc mi Philiatre? Quid quæso rei huc vos
tam matutinos egit? An quid est quòd mea opera opus sit
vobis? PH Maximè. Etenim angimur vehementer ea dispu-
tatione, quæ nuper agitata est de diuinis morborum reme-
diis: hícque noster Brutus, quanquam supra vulgarem mo-
dum sit multos annos philosophatus, optauit tamen in tuā
familiaritatem & colloquium venire, vt quantum ea de re
gestas animo, tantum per tuam humanitatem intelligeret.
Itaque rogamus vt quod inter disserendum assequi haud
potuimus, id tu docendo nobis planum facias: si modò nūc
tibi licet per ocium, & si familiarem hunc amicorum cœ-
tum soluturi non sumus. EV. Arduum est quod petitis, &
à veterum paucissimis comprobatum: quúmque non fa-
cilè sit nouam rem ad communem hominum mentem &
assensum accommodare, vereor ne si id percrebrescat, at-
que in sermone multorum incipiat esse, primo aditu indi-
gnum commentatione videatur: quò fit vt non facilè ve-
stræ acquiescam petitioni. PH. Confidimus rem vniuer-
sam ex naturalis philosophiæ principiis sic te demonstratu-
rum, vt ei qui syncero candidóque animo totam præce-
ptionem diligenter audiet, nulla irrepat calumniandi occa-
sio. Tu Mathematicorum more, ex principiis, quæ sunt om-
nibus vel plebeiis recepta, soles rem omnem tam apertè cō-
ficere, vt qui ab illis ad extrema occultiora, tanquam manu
deductus sit, his tandem non minus quàm illis fidem tri-
buat & assentiat. BR. Illa docendi ratio eruditis quibusque
viris, maximéque Græcis veteribus probata excultáque est,
propterea quòd tutò ac facilè quicquid suscipit demōstret.
Quocir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Quocirca hac inniti præstantissimum semper esse duxi, tametsi imperitis non perinde placet, vt quam assequi non possunt, neque iudicio decernere nouerunt, quo quidque loco statuendum sit. Gaudent enim ieiunis nudisque quibusdam propositionibus & sententiis destitutis munitione demonstrationum putántque iis se scire, demonstrationibus se obrui, potius quàm doceri. Vnde fit vt scriptorum cuiusuis fidei & authoritati omnia tribuant, satis esse rati si quid audierint à probato insignisque famæ viro dictum. Proinde quas ex optimis authoribus mira diligentia obseruatur præclaras sententias incompositissimè congerunt, quæ minus cohærent quàm scopæ dissolutæ. Putant id artis esse primum & maximum, si nihil arte, modò pulchrè sententiosèque dicatur. PH. Valeant isti, mendicent perpetuò, & alienis rebus inhæreant, curéntque ediscere singula, quàm scire potius. BR. Tu vir optime, tuo more facito, & si quid in morbis aut in eorum medicina diuinum inesse putas, id per philosophiam obtestor, ne pigeat nobis quicquid est exponere. Nihil est cur rei aut difficultaté aut nouitatem causeris: nouimus & quantum possis: & quàm nihil tibi nouum sit. EV. Possum fortè aliquid, quia posse videor. Paucis certè quidem omnem controuersiam vobis dirimere possum, si in caput vnum ac summam, totum coniici velitis. BR. Tam est ardua, támque abstrusa noua hæc & παράδοξος sententia, vt si pro dignitate eam exponi ac discuti placeat, necesse sit, antequam ad medicinam venias, difficillima quæque ac longe pulcherrima naturæ principia excutere, & rerum omnium ortus, primámque formarum originem interpretari. PH. Mihi quidem iucundum erit ac dulce à vobis hæc prius edoceri, quàm rei medicæ totum me dedam. EV. At mihi graue est, adhæc quasi incunabula reuocari, quæ nec satis memoriter teneo, neque hanc decent ætatem. BR. Age precor ne pœniteat in hanc rem aliquot horulas nostra causa collocare, quò & nobis satisfacias & res tota planioréque suis principiis orta esse videatur: fac vt alteram diei partē in hanc operā perdas, velut animi causa confabulando. EV. Conabor equidē, quando me tantoperè vrgetis, & præstabo quantum mea feret tenuitas, sed meos tamen familiares adesse volo, quos scio philosophiæ studio flagrare. BRV. Æquum est. EV. Heus puer, accer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

se philosophos, qui mihi huc venere comites, vt se nobis socios, si videbitur, adiungant, reperies in hortis deambulantes. Vos cessatores scamna parate in aula, quæ hortis adiacet: ex ea enim regione salubrius inspirat cœlum, his maximè diebus, quum terra in omnis generis stirpes & flores se resoluit. En adsunt quos operiebamur: ingrediamur omnes, & sedibus in vmbra positis disputemus. PH. Placet. BV. Nullum hic statuite dignitatis ordinem: locum quem cuique fors tulit, capessite. Liberum erit omnibus, hac de re quæ sentient dicere, nulli indicetur silentium: nec enim æquum est in hac sodalitate. Hîc philosophi, qui pridie venerant, Quæ sit, inquiunt, vestra quæstio, ignoramus. Agemus Pythagoræ discipulos: discemus aliquid sine vllo periculo. EV. Tacerem vobiscum si per hos liceret. Quoniam verò amicorum & philosophiæ gratia nihil reiiciẽdum, sed audendum potius est aliquid, prouinciam maiorem, scio, viribus meis suscipiam: quò & si nihil adferam dignum tantis viris, recreabo tamen animos nouitate rei. Itaque de occulta medicina locuturus: rem paulò altius repetam, vt à fundamentis opus extruere, & suo loco partes omnes collocare possim. BR Sic optamus, velimúsque te rem ipsam iam nunc auspicari.

Rei naturalis formam substantiam esse, non accidens.

CAP. II.

EVDOXVS.

MATERIA est constans permanénsque subiectum, ex quo omnia procreantur: & quanquam per se ipsa, & à forma remota non inuenitur, prima tamen in corpore supponitur tanquam fundamentum, cui forma innitatur ac insit, veluti receptaculo omnium vicissitudinum & commutationum. PH. Nos isthæc ad te venientes longa commentatione discussimus, vt renouata eorum memoria, instructiores essemus ad tuam disputationem. EV. Si hæc, vt debetis, recipitis, dubitari non potest materiam substantiæ rationem & genus subire, vt pote quæ in composito prima subiicitur, & permanens continentes rerum varietates nouationésque sustinet. BR. Ne istuc quidem nos in disputationem reuocamus, satis omnibus perspicuum. EV. Sed neque illud quod est principij loco receptum cuiusque substantiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſtantiæ naturalis formam actúmque primùm, ſubſtantiam & ipſam eſſe. BR. Quid ita? EV. Nam ſi in genere ſubſtantiæ eſt materia, multo (arbitror) magis ipſa forma, quam vos hac longè perfectiorem eſſe non inficiamini. BR. De forma non adeò compertum eſt, quòd ea per ſe ſubſiſtat, nuſquam, ſed in materia ſemper ac ſubiecto ſit, ad accidentis ferè ſimilitudinem. EV. Vaſtum eſt hoc diſputationis mare, in quod ſi ſemel vela pandimus, longa nobis erit, & grauis ex concertatione perferenda iactatio: nec niſi poſt longos errores veniemus ad illum vobis, vt dicitis, optatiſſimum portum. BR. Rem totam percurrere ſatius eſt, ſi tibi per ocium vacat. Ego enim vt ingenue fatear, à grauiſſimis quibuſdam authoribus ſum inſtitutus, qui aliis, quàm tu, principiis nixi, omnia quæcunque mundus continet, ipſáſque rerum formas ex elementorum permiſtione naſci ac prodire contendunt. Illi materiam totam rei naturalis ſubſtantiam eſſe confirmant, huicque rhythmum quendam ſeu concentum affectionum qualitatúmque accidere, quæ forma ſit, per quam & nomen habeat, & à cæteris diuerſa ſit. his enim ſuis qualitatibus res quæque cognoſcitur, & ſenſibus noſtris ſeſe offert. Multis rationibus contendunt id Ariſtoteli rei formam dici, eámque eſſe perfectionem, & finem ad quam rei ferebatur procreatio: per eam habere & figuram & finitionem, & perfectionis complementum. PH. Si hoc ita tibi ſtatuendum eſſe videtur, aut rationes producito, quarum te moueat probabilitas, aut ſi id non potes, celebris authoris teſtimonium. BR. Vtrumque adferam: nam Alexander Aphrodiſeus Peripateticæ familiæ ſectator præcipuus, hæc videtur iiſdē propemodū verbis dixiſſe, quo loco ſic ait: Verùm enimuerò in igne quod naturale ac ſimplex „ corpus eſt, calorem & ſiccitatem ſpeciem facimus, & ab iis „ atque in iis genitam leuitatem, hæc enim principium eſt „ motionis ad ſuperiora tendentis. PH. Hæc fortaſſe ex aliorum ſententia pronunciauit. BR. Minimè verò, ſed ea fuit opinio tum maximè celebris, quam etiam Galenus, quem Alexandri tempore vixiſſe ſcimus, probaſſe videtur: nam neque id in quæſtionem vocauit, & libro de elementis primo qualitatem paſſim elementi ſpeciem appellat, aitque ignē ex materia conſtare & qualitate Hos non paruo poſt interuallo tutatus eſt Philoponus philoſophus in primis ma-

Alexand. aliorúmque philoſophorum falſa opinio de formarum eſſentia.

Galenus Aphrodiſei tempore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

gnus, & poſt hunc alij plurimi celeberrimi nominis & grauiſſimæ authoritatis viri. PH. Quæ ratio potuit illos in iſtam opinionem inducere? BR. Quod cùm prima elementa, per temperaturam ſubiici fierique miſtorum corporum materiam oporteret, eſſet quoque neceſſe illa retundi, & ad medium quoddam temperari, ſi exquiſita erat permiſtio futura. Contendebant autem illud fieri non poſſe, niſi elementorum formas in qualitatum genus & ordinem referrent, quibus ſolis proprium eſt intendi & remitti. Multò poſt tépore Auerrhois acerrimo vir ingenio, lectis diligenter ſingulorum decretis, hac ipſa ratione eò neceſſitatis redactus eſt, vt elementorum formas ancipitis inter ſynceras qualitates & compoſitorum corporum formas naturæ ſtatuerit, illáſq; qualitatibus & ſubſtantiis interiectas vtriuſque participes eſſe. Quatenus enim elementis perfectionem conſiſtendíque vim tribuunt, ſubſtantiarum viribus pollere: quatenus verò in permiſtione confuſæ intendi aut remitti videntur, qualitatum vim & poteſtatem exercere. Haud ſecus enim formarum, quæ in elementis inhæreſcunt, coitionem fieri autumat, quàm contrariarum qualitatum confuſionem; quaſi propriæ elementorum qualitates remitti nequeant, niſi & ipſæ pariter commutentur formæ. Si enim aliqua ex parte eas quiſpiam retundi dicat, cùm ſit reliquarum, inquit, eadem ratio, poſſent quoque omnes illorum qualitates in nihilum tandem redigi, forma ſuperſtite & haudquaquam offenſa. Id autem perquàm abſurdum in natura videtur, neque enim ſubſiſtat ignis, omnis caloris expers: neque aqua, ab omni humore deſtituta. PH. Aduerſus hunc autem aciem ſtruunt optimi quique Ariſtotelis interpretes, qui omnes affirmant elementorum qualitates nonnihil ac leuiter retundi poſſe, formis eorum, quæ veræ ſubſtantiæ ſunt, ſeruatis, neque illas obſtare quo minus eleméta poſſint bene perfectéque miſceri. BR. Ego cum præclaris philoſophis cenſeo, elementorum ſpecies, quemadmodum & qualitates eas quas primas vocitant; inter ſe diſſidentes, coire tamen ac congredi remiſſionéque conuenienti temperatas, καθ' ὅλον miſceri, hinc totius compoſiti vnam ſimplicémque formam prodire. Tu verò ſi vis elementorũ ſpecies nequaquam retundi, quo pacto illarum temperamentum fieri intelligas, haud equidem video. PH. Fiet, inquit Ari-

Alexandri miſtio, quæ falſa eſt.

vera miſtionis ratio.

Falſa miſtionis opinio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ariſtoteles, primordiorum ſubſtantiis ad minima diductis confuſéque permixtis. BR. Id appoſitionem eſſe dico, non commixtam temperaturam. PH. At vera miſtio tum perficitur dum totæ prætereà qualitates totis confunduntur, etiam ſi non ſint illorum formæ totæ totis confuſæ. *vera miſtio.* EV. Quid vos tantoperè moratur hæc philoſophica concertatio, quæ aut nihil aut minimum frugis ad hanc rem ſit allatura? Debueras tu certè quidem, his poſthabitis, ad grauiora & longè vtiliora properare. Quid de elementorum formis ſtatuas parùm laboro, ſi modò cum præclaris philoſophis tibi conueniat, concretorum corporum formas in ſubſtantiarum genere conſtitui. BR. Conueniat ſane, nec illis prorſus adhæreo, à quibus dixi me aliquando fuiſſe inſtitutum, ſed tutiorem viam ingreſſus, iam pridem conceſſi in familiam longè celeberrimam, eorum qui compoſitorum formas inter perfectiſſimas ſubſtantias collocant, elementorum formas inter qualitates referunt: quam quæſtionem etſi tu ad hanc rem parum facere ducis, vellem tamen de illa tuam audire ſententiam. EV. De his nihil certum, nihil conſtans, nihil omnium conſenſu probatum definiri poſſe ſentio, quandiu mens humana corporis hoc veluti ergaſtulo incluſa, neque materiam neque formam ſenſibus cognoſcit. BR. Sic arbitror: neque enim tam diſcordes illi fuiſſent, qui in hanc ineſtigationem diligenter incubuerunt. EV. Si tamen placet, hæc rationis probabilitate diiudicari oportere, illorum potius accedam ſententiæ, qui vt concretorum corporum, ſic nullo diſcrimine & elementorum ſpecies: puras ſubſtantias eſſe pronunciant. *Elementorũ vt rerum naturalium formas eſſe ſubſtantias.* BR. Age verò ſi quid ad eius rei fidem in animo premis, hoc exprome: neque enim vel temerè, vel citra rationem, ita ſentire puto. EV. Cæterorum rationes omitto: vnius Alexandri, quem tu tibi præcipuum ducem legiſti ſententiam in te profero. *Lib. de anima.* Age igitur ob oculos apertè ponatur Alexandri locus, vbi elementorum formas ſcriptura proſequitur, vt inde nobis ſit integra ſentétiæ noſtræ confirmandæ poteſtas. BR. « Quamobrem (inquit) ea ſpecies quæ ab arte proficiſcitur, ſubſtantia nullo pacto eſt, quemadmodum & ars ipſa, forma verò quæ eſt à natura, proculdubio ſubſtantia eſt quemadmodum & ipſa natura. Verùm enimuerò in igne, quod & naturale & ſimplex corpus eſt, calorem & ſiccitatem ſpeciem facimus, & ab iis at-

„ que in iis genitam leuitatem. His planè affirmat compoſiti naturalis formam eſſe ſubſtantiam, elemēti, qualitatem, ſicut & artificio aliquo fabricatæ rei: neque eſt de illius opinione quicquam altius inueſtigandum. EV. Sed hæc videri poſſunt neque ſatis circumſpectè dicta, nec vlla demonſtratione ſuffulta: noli librum ponere, ſed eo vlterius euoluto, lege quæ paulo poſt adiecit. BR. Perplacet. Illis commemo-
„ ratis, hæc ſubiicit. Quandoquidem non poteſt ipſa ſpecies
„ per ſe ſeorſum à materia ſeparata & abiuncta ſubſiſtere: v-
„ tranque tamen ſubſtantiam eſſe non ambigimus. Nam ſi-
„ cut materia, ita & naturalis ſpeciei ſubſtantia eſt: partes e-
„ nim ſubſtantiæ, ſubſtantiæ ſunt. Quinimo quia pars vtraque
„ ſubſtantia eſt, id quod ex ambabus conſtat, & ſubſtantia &
„ vna quæpiam natura eſt, nō vt quæ artificio fieri videmus.
„ Horum enim ſubiectum ſubſtantia eſt: ſpecies verò, quali-
„ tas eſſe creditur. Hæc ne tibi ſatis ſunt? EV. ſatis profectò: ſed inſpice propius an authoris mentem purè fideliterque edideris. BR. Quid ni purè ac fideliter? certè quidem ad verbum. EV. Iam igitur accipe. Partes (inquit) ſubſtantiæ, ſubſtantiæ ſunt: atqui tam elementum quam compoſitum corpus, eſt ſubſtantia. Ergo vt corporis compoſiti ſic & elementi partes, ſubſtantiæ ſunt. Hac ratiocinatione ſi demonſtrat Alexander, naturalis compoſiti formam eſſe ſubſtantiam, eadem conficiet, ipſius quoque elementi ſpeciem, ad ſubſtantiæ genus eſſe referendam. BR. Hæc ne mihi tendebas retia? EV. Non ego ſed tu tibi ipſe, ſi qua ſunt retia circundediſti. BR. Captum equidem me eſſe ſentio, ſed ſemel, quòd ſi me iiſdem iterum implicare poſſis, tum verò demum teneto: nam hæc quidem retia, eò mihi facilè perrupturus videor, quòd Alexandro forma fortaſſe pars elementi non eſt, vtpote quæ illo iudice qualitas eſt, quanquam miſti forma pars eſt totius & ſubſtantia EV. Si ſolam materiam eſſe dixit elementi partem, à qua ὕλην αὐτὴν τὴν κοινὴν habet, elementi ſpecies quæ qualitas eſt, nihil conferet illius eſſentiæ. PH. Etiam atque etiam vide quid agas: in præcipiti enim ac lubrico ſtas, vix vt inſiſtere aut ingredi ſine caſu poſſis. EV. Dic mi Brute, nónne materia vna eſt rerū omnium communis? BR. Ita iudico. EV. At rerum naturalium eſſentiæ plurimùm inter ſe diſcrepant. BR. Mihi quidem ita uidetur. EV. Quo igitur pacto poteris ἐσιώδεις illas rerum differen-

Demonſtratio contra Alexandrum.

Demonſtratio.

ferentias à materia, quæ omnium vna est & eadem constituere? aut quemadmodum ab illo rudi & communi rerum omnium principio, res quæque propriam ducet sui generis essentiam? BR. Non video. EV. Itaque si rerum quæ ex natura constant, diuersi sunt ordines, & differentia genera, si propria quædam est & sua cuiusque natura, necesse est præter communem illam materiam, aliud quiddam institui, quo res singulæ suam adipiscantur speciem, & suæ cuiusdã naturæ sint. BR. Necesse id quidem est. EV. Illud verò quicquid est quod essentiam toti largitur, præclarum quiddam esse conuenit, & materia præstantius. BR. Sanè: nam ex eo suum res quæque nomen sortitur. EV. Atqui hoc illud est, quod tu speciem ac formam rei appellare soles. BR. Solent & plerique omnes. EV. Ergo necesse est formam esse primam ac præcipuam rerum omnium partem. BR. Nihil equidem verear, de secundis id fateri corporibus, at elementorum longè diuersa est ratio. Horum enim species qualitas est. EV. Quodam veluti circulo in easdem reuolueris tenebras: ostendi vna eademque ratione, omnis substantiæ siue simplicis siue concretæ, speciem esse substantiam: sed quando ita res exigit, veniamus tamen ad singula, eorumque sigillatim naturas explicemus. Stirps aut metallum, formæ suæ debet, quòd stirps est aut metallum: & reliqua eodem modo omnia. Verúmne id est? BRVT. Ita volunt. EV. Ipsum quoque elementum necesse est vt elementi rationẽ à sola acceperit specie. BR. Et id quoque. EV. Atqui per formam elementum substantia est, & huius generis substãtia. Nam vt huius aliúsve generis substantia sit, hoc est vt sit vel ignis vel terra, non poterit à materia capere, quæ est rerũ omnium communis. BR. Hoc iam paulò antè concessi. EV. Vndénam igitur. BR A sua forma. EV. Ergo hæc elementi forma, per quam ignis est ignis, & ab aqua differt, substantia est. BR Quomodo? EV. Nam si ignis est substantia, vt fateris ipse, quod illi tribuit vt ignis sit, ipsum quoque substãtia est. BRV. Cõsentanem est. EV. At ea est ipsa ignis ratio, quam tu formam esse non inficiaris: quo fit vt concludatur necessariò, cùm ignis tum cuiusque elementi formam substantiã esse. Inde nos elementum vel aliam substantiam definitione cõprehensuri, non figura, non colore, non pulchritudine, non turpitudine finimus, sed ea substantia, à qua res quæque na-

Inductio.

A definitione.

turalis ſuam duxit eſſentiam, ea autem forma eſt, quæ rei cuiuſque definitionem concludit. Rurſus vt ſtirps à metallo, & animal à ſtirpe, formæ varietate & diſſimilitudine differt, ſic & elementum, quod ipſum quoque ſubſtantia eſt, à cæteris ſubſtantiis diſtabit natiua quadam & inſita ſibi ſubſtantia. Vt enim ſubſtantiæ eſſentiam nullum accidens explere poteſt, ſic neque poteſt illa rerum οὐσιώδης id eſt, vt quidam loquuntur, eſſentialis differentia ex accidente conſtitui: quippe quod rei naturalis eſſentiam immutare nequeat. Cùm igitur in cæteris omnibus ſubſtantiis id quo diſſidet vnum ab alio, ſubſtantia ſit, quî fieri poteſt vt in elementis quæ veræ ſubſtantiæ ſunt, hoc ſecus habeat? BR.

Concluſio. Iſtam hercle controuerſiam non fouebo diutius, præſertim cùm eam induxerim, rei tuæ non admodum, vt dicis, neceſſariam. Proinde non verebor hac de re pedibus in tuam ire ſententiam: vixque credam Galenum, Alexandrum, Philoponum, & reliquos huius familiæ celebres viros elementis formam tribuiſſe, nullius ſubſtantiæ participem, ex ſolis qualitatibus conflatam. Sed (vt Auicennas interpretatur) quia nobis ignotæ ferè ſunt rerum eſſentiæ, & quia nō ſunt ſua formis impoſita nomina, eò factum eſt fortaſſe, vt illi viri elementorum formas propriarum & inſeparabilium qualitatum nomine appellauerint. EV. Hoc ſanè tolerabilius: ita enim maximos viros, è craſſæ ignorationis crimine, modeſtè vindicabis. PH. Iam me nihil huius quæſtionis pœnitet, etſi modò verebar ne improbius feciſſe viderer. Et quia pudendum non eſt diſcendi ſtudium, nihil reformidabo philoſophica quædam denuo in medium proferre. EV. Propone igitur quam potes breuiſſimè, ne properantes ad grauiora, nos media curſu teneas.

Naturalis cuiuſque corporis ſimplicem eſſe formæ ſubſtantiam, neque hanc eſſe ex ſubiectis formis, ortam contra Alexandrum.

CAP. III.

PHILIATROS.

OMNIS quæ ſenſibus apprehenditur ſubſtātia, ex ſubiecto & ſpecie tanquam è ſuis partibus eſt compoſita, quemadmodum & quæcunque ars effinxit in æris, lapidis, aut ligni materia ſpeciem quandam ab arte & ornamentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mentum habent. Elementum quod corpus eſt ſimplex, pro ſubiecto ſimplicem & prorſus informem, ab omnique ſpecie deſtitutam materiam habet. Compoſitum autem miſtumq́; corpus naturale, ſubiectum ſimplex habere nequit. Sic enim videmus vniuſmodi & ſui vndequaque ſimile corpus (Græci ὁμοιομερὲς vocant) quod eſt omnium compoſitorũ longè ſimpliciſſimũ, vt aurum, vt lapidem, vt ferrum, permiſtum & è quatuor elementis coagmentatum ſubiectum habere. Siquidem antè conceſſimus, miſti corporis materiam a quatuor elementis ductam eſſe, quæ aſſeruatis ſuis formis in miſto corpore permanerent. Nam ſi perirẽt illorum formæ, tum reuera interitus eſſet, haudquaquam permiſtio. Quinetiã multiforme variæq; naturæ corpus cõtemplans, cuiuſmodi hæc roſa, aut iſta tam blandè nobis arridens laurus eſt, oculorum obtutu clarè video (neque enim demonſtrationis fides maior aliunde eſſe poſſit) ſubiectum corpus ex multis diſſimilibúſque partibus habere, aliam eſſe radicem, alium corticem, aliud lignum, aliam medullam, alia folia, alias baccas. Rurſum diſpari magis & ampliori varietate diſtinctum eſſe animalis ſubiectum, quod præter eã partium diuerſitatem conformationem quoque in illis habuit, & multiplicem figuram. EV. Rem attigiſti mi Philiatre, vtiliſſimam omnino, nec vlli, opinor, dubiam, quippe quæ ſenſu plus ſatis comperta ſiet, & ſi fortè rationem præter ſẽſum requires, viuentium officia & actiones contemplator, videbis neruos, oſſa, carnem, vires vſuſque tam diſſimiles obtinuiſſe, vt illorum quoque naturas & eſſentias latiſſimè differre pronuncies. Quinetiam habent ſimilares hæ partes vel inter ſe compoſitæ quædam propria temperamenta, quæ quum integra ſeruantur & inuiolata, par eſt & illarum naturas, quæ temperamenti ſunt comites, incorruptas manere. Quid enim eas diſſoluere poſſit, inuiolato temperamento? Ita planum fit in animantis compoſitione oſſa, neruos, carnem membranulas & reliquas partes ὁμοιομερεῖς non modò colore, craſſitudine, aliíſve qualitatibus & conformtione, ſed & ingenito temperamẽto, & propria eſſentia ac ſpecie diſſidere. Hæc ſi quis ad ſtatuendas rerum differentias non ſatis eſſe exiſtimabit, quánam, obſecro, alia ratione eſſentias rerum diſtinguet? aut quænam dabit corpora, quorum ſit quàm illorum diſſimilior eſſentia? &

Elemẽti materia ſimplex.

Similaris corporis materia cõpoſita ex elementis eſt:

Diſſimilaris corporis materia multiplex.

Diſſimilaris corporis partes eſſentia differunt.

his tamen(si quibus aliis) suam esse substantiam negabit nemo, nisi si quis eo contentionis & amentiæ processerit, vt dicere ausit, tam nostri corporis partes quam reliqua vel maxime dissidentia corpora, solis accidentibus seiungi. Sed enim is vetustissimorum philosophorum iam pridem explosum decretum reponet, qui abdicatis formis, solis accidentibus perfici discernię; omnia asseuerabant. Quocirca propositæ hîc a te sententiæ accedens, profiteor, non animantium stirpiúmque modò corpora, sed lapidum quoque & metallorum quorundam, multiplex haberi subiectum, cuius particulæ specie & essentia, non solis accidentibus dissideant. BR. Leuastis me onere non paruo, planius alioqui & fusius illa explicaturum. Iam enim vobis probaturus sum, quatuor primordiorum naturæ, simplicissimam esse formam: compositorum autem ex iis corporum, perfectiorem & ex compluribus coagmentatam. Sic enim diligentissima rerum peruestigatione videtis, lapidi quàm elemento præstabiliorem inesse formam, & stirpi, quàm lapidi, & animanti quàm stirpi: quasi pro dignitate subiecti formam cuique largita sit natura. Nempe igitur tu negabis iis compositam esse formam, quibus est compositum subiectum? Aut si id concedes, non etiam illud dabis, genitam esse cuiusque rei formam, & ex iis prognatam formis quæ sunt in sui subiecti concretione? quæ si ita esse fateberis, fateare simul necesse est non esse eam aliunde petendam, neque ei facultates vllas inesse, nisi quas simplicium naturæ conferunt. Hæccine tibi satis firma argumenta esse videntur? de quibus quid sentias & quibus ea rationibus infirmes, audire sanè velim. EV. Hæc vnde & ex cuius fontibus, & quorsum deriuata sint, satis perspicio: neque fieri potest vt sine grandi contentione dirimantur: de quibus dicam equidem iam nunc meam ex Aristotelis mente sententiam. Elementi simplex est forma in subiecto simplici: naturalis autem corporis compositi, quanquam coagmentatum, & ex diuersis partibus cohærens est subiectum, simplex tamen est totius forma, sed quæ multiplici & composito subiecto vtens, multiplices compositásque obit functiones, è quibus perfectio illius intelligitur BR. Dilucidius hæc eloquere, vix enim assequimur. EV. Formarum multi sunt ordines, ex officiorum generibus digesti. Nam quum forma natura quædam

Argumenta quæ nituntur probare dissimilaris corporis compositam esse formam.

Solutio.

Formarum ordines.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quædam ſit, eáque motionis principium, quæcunque vnius ſimpliciſque motus cauſa fuerit, ſimpliciſſima illa, & imperfectiſſima, & infima iure optimo iudicabitur; quæ verò multiplicis variíque motus erit opifex, perfectior erit illa certè, & altioris cuiuſdam ordinis. Sic elementi forma, quia loci mutatione ſurſum tantum aut deorſum fertur, omnium cēſetur imperfectiſſima & abiectiſſima: ſtirpis, quæ nutritionis etiā, incremēti procreationíſq; motū ciet, nimirū perfectior habetur & nobilior. Hac rurſum abſolutior eſt animantis forma, quæ præter hæc ſenſum confert, & voluntariam progreſſionem. Omnium tandem ſuprema & perfectiſſima eſt hominis ſpecies, quæ ſupra hæc omnia mentem diuinum munus a diis immortalibus eſt conſequuta. Conueniebat autem vt quæ forma perfectior eſſet ac pluribus prædita facultatibus, ea pleniorem & inſtructiorem corporis velut officinam haberet, vt multiplicem inſtrumentorum copiam ac varietatem ad alias atque alias accommodaret functiones. Nam neque perfecta & multas in ſe efficientes obtinens forma, in materiam commigrabit rudem, ſimplicem, & impolitam: nec ſi commigrabit, aut in ea incolumis ſtare poterit aut omnibus ſuis muneribus plenè defungi. Elementorum omnino rudis & ſimplex eſt materia: æri, lapidi ſubiectum ex ſola elementorum temperatione compoſitum ineſt. Stirpibus & diſſimilare & iam organicum corpus ſubſternitur: in animantibus verò cùm partium diſſimilitudo quàm in ſtirpibus eſt maior, tum inſtrumentorum concinnitas & elegantia decentior. Ipſum denique hominem tam fabrè fecit Natura, vt videatur voluiſſe ex eo tanquam abſolutiſſimi operis exemplari, de ſe fieri exiſtimationem, adeò multis gradibus eum ſupra cæteras omnes res naturales extulit. Ad hunc igitur modum, ſimplex quidem eſt omnium rerum forma, ſed quanto ſublimiorem in locum euecta eſt, quantóque plures in ſe continet efficientias, tanto ſubiectum abſolutius, inſtructius & ad ſingula commodius efficienda obtinuit: eſt enim formæ gratia conditum corpus, non item forma corporis. BRVT. Quid audio? næ tu fœlix es, quòd abſint philoſophorū quos ego ſector greges: qui ſi adeſſent, vniuerſi, ſcio, in te impetum facerent, tum ſingulæ familiæ tecum ſummo iure agerent: inſtaret princeps ille noſter Alexander, & te à ſenten-

Forma principium motus.

tia tua deductum, in suam facilè perduceret: alij propè innumerabiles, disputationum suarum & interrogationum laqueis te irretitum tenerent, quibus cum tibi iusto sacraměto contendere non liceret. Etenim si simplicium è quibus res componuntur species, integræ seruantur in composito, neque pereunt, vti fateris, par est omnino, haud secus inter se componi miscerique atque suas quibus insident materia, & ex eiusmodi permistione formam totius enasci, eámque sicuti & subiectum, esse compositam veluti concinentium formarum quandam harmoniam: argumentum dabo, si fortè desideras certissimum. Stirpis enim & animantis totius actio, ex conspirantibus in vnum partium omnium fũctionibus prouenit, neque totius alia est, quam omnium inter se consentientium partium actio: ita etiam tanquam clara voce proclamante natura, credendum nihil aliud esse totius formam, nisi istum singularum formarum consensum & conspirationem, nec ipsam aliunde nisi ex iis ortam esse.

Lib. de anima. Quid igitur Alexander? Simplicia (inquit) corpora, quorum subiectum simplex est, simplicem quoque speciem & naturam adepta sunt. In quibus autem non simplex subiectum est, sed iam corpus aliquod, siue compositum: in iisdem species ornatu distinctiore & compositiore perfectior est. Neque immeritò: species enim illa, quæ est in materia & in subiecto confert aliquid ad eorum speciem, quę composita sunt. Paucis verò interiectis hæc adiicit. Multitudo formarum, earúmque diuersa commistio, in subiectis corporibus æquabilem mutationis causam adferre potest. Hæc nónne planè loquuntur eorum quæ miscentur corporum formas etiam ipsas permisceri, & ex illis formam totius exurgere, quæ sit ipsa quoque composita? PH. Dij boni quantum inter vos dissidij? estne quicquam hac ipsa cõtrouersia magis controuersum? res eò vestra contentione redacta est, vt quid potissimum sequar ignorem, quæ cùm vos præcipites egerit in contraria quasi διαμέτρου extrema, neque videam quẽadmodum possint vestra sensa, aut commoda interpretatione conciliari, aut pro veritate rectè diiudicari: reliquum

Solutio. est vt aliis arbitri & sequestris honore concesso, disceptationis huius tantùm spectator sim. BR. Optimè. EV. Iam verò, si tibi videtur, argumentationis tuæ rationem ineamus: quæ mihi quidem eò ferri videbatur, vt adhibita demon-

stratio-

ratione, conficeret omnino docerétque compositi corpo-
is formam, ex simplicium formis coalescere. Hic tu nos
duersariorum numero, & magno, vt putas, nomine mi-
aciter terrere conatus es, neque forte satis idoneorum.
Quod si vt testibus oppugnamur, itidem implorato te-
tium auxilio propugnare libeat, pro multis vnus nobis
erit Aristoteles, cuius authoritas & argumentatio possit
omnes omnium rationes refellere. Is (memores, credo,
scriptorum) disputando iam olim confecit, neque animam
neque formam esse harmoniam. Est enim harmonia con-
sentientium ac consonantium vocum proportio. At hęc i- *1. de Anima.*
sta proportio substantia non est: anima autem est substan-
tia. Item Anima corpore prior est & præstantior, in eóque *Formam*
principatum tenens ac dominationem, ipsum moderatur *omnem sim-*
ac mouet. Harmonia autem suo instrumento, vt cithara, po- *plicem, nec*
sterior est, neque habet vllum in eo imperium: non id mo- *compositam*
uet, non moderatur. Quinetiam quouis modo, dissoluto cō- *esse ex sub-*
sonantium rerum concentu, & ipsa dissoluitur harmonia, *iectarum*
mutatóque intenditur aut remittitur, at in partium mistio- *partium*
ne & temperatura id secus habet: neque enim eius tempera *formis.*
turæ mutatione alia statim atque alia apparet aut existit a-
nima. Cúmque ad offensionem interdum vsque mutetur
corpus, ipsa nihilominus tamen permanet anima, etiamsi
cernimus harmoniam vitiatam & suum cuique tempera-
mentum mutare liberum est, animam nemo nisi cum vita
mutat. Quis igitur formam harmoniam esse dicat? nec ve-
rò corporis eius quod ἀνομοιομερὲς propterea dicitur, quòd
non vnius generis & sui per omnia similes omnes partes
habeat, forma, compositio quædam est formarum eiusdem
generis & inter se similium, quæ sic inter se connexæ & a-
ptæ videantur, vt in vnum sine vlla discordia consentiant
atque conspirent. Ridiculum enim est, putare animam aut
formam perinde atque subiectum corpus ex partium diffe-
rentium nexu compositionéque constare. Sed est necesse, to-
tius compositi vnam esse formam simplicem, quæ à simpli-
cium partiumque formis diuersa, illas incorruptas & inte-
gras in toto coerceat, alioqui peritura. Id probatur Aristo-
telis locupletissimo testimonio, ex sexto τῶν μετὰ τὰ φυσικά. *Cōmen. vlt.*
Quod, inquit, ex aliquo constat, sic est compositum vt vni- "
uersum sit vnum, non vti cumulus, sed vt syllaba (syllaba "

» autem non est elementa ipsa, neque est idem quod b & a,
» neque caro est ignis ac terra: dissolutis elementis hæc non
» sunt, caro inquam ac syllaba: elementa autem sunt & terra
» & ignis) syllaba igitur profectò est non solùm elementa, li-
» tera vocalis & muta, sed etiam aliud quiddam. Itidem & ca-
» ro non solúm ignis ac terra aut calidum frigidúmque est,
» sed etiam aliud. In eandem sententiã sunt & illa: Hoc qui-
dem est substantia vniuscuiusque rei, nam vt res sit, hæc est prima causa quæ non est elementum, sed principium. Sunt alij loci complures libro secundo de animalium procreatione, in quibus idipsum manifestius explicauit. Sed de his
Cõm en.39. aliàs seorsum plura. Cur autem oporteat aliud quiddam nouúmque principium & causam, simplicium formis induci, adfert, cùm de Anima contra Empedoclem disputat, non posse simplicia, maximè autem contraria in vnum coire & contineri, nisi arcto velut vinculo, fortius quid & valentius
Num.39 ipsa stringat ac coerceat, ne diuulsa dissipatáque mox distrahantur, & eò redeant, vnde singula profecta sunt. Quinetiã primo de Anima, contra Platonem eadem ratione ostendit, si in vnum atque idem coalescent, quæ diuersa ac multa sint, necesse esse alterius vi ea cogi, copulari, & ne diffluãt contineri. E quibus intelligitur planè, vt corpus, quamuis è multis compositum, vnum tamen esse dicimus, sic dicendũ
Nec formã esse vim ex subuctarũ partium naturus profectam. esse, formam ipsius vnam & simplicem esse. Quid habes obsecro, quod ad hæc respondeas? Túne Aristotelem superabis vel authoritate, vel argumentorum subtilitate ac robore, quibus omni studio totísque viribus efficere conatur, compositorum corporum necessariò oportere simplices esse formas? BRVT. Non ego sanè cùm meam modò sententiam exponerem, id dicere volebam compositi corporis animam vel formam harmoniam esse, & quandam è multis compositionem. EVDO. Id sermo tuus præ se ferebat. Quid igitur sentis? dic amabo apertius. BRVT. Hoc volebam: compositi formam vim quadam esse, ex subiectorum sibi corporum temperamento ac mistione. Subiecti enim ex
Ἡ ἐντελέχεια τῆς ὅλης συνοχῆς. mistione præparationem ipsamque potentiam, cùm ad absolutionem peruenerit, tum ἐντελέχειαν, id est perfectionem fieri, quæ rei sit forma. Ita formam de potentia materiæ educi sentio, quòd ipsa potentia continenti progressione transeat in formam, actúsque fiat. EVDO. Hæc sunt Ale-
xandri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

xandri illius Aphrodisei. Túne igitur vis illius partes con-ferto pede tueri? BR. Quid ni obsecro? EV. Etiam atque etiā quid respondeas vide, & quæ quantáque incommodorum consequutio te penè obruat. BR. Quorum nam? EV. Necesse est eo quidē authore, subiecti præparationem, non accedentem solùm adiuuantémque sed primam & efficientem causam statui: quippe quæ de se omnem formæ essentiam proferat ac suscitet. Simul verò ex subiecto sibi corpore animam omnémque speciem emergere: & à corporum differentia formarum varietates proficisci. BRV. Hæc principia sunt & veluti fundamenta illius opinionis. EV. Horrenda sanè: consequitur enim formam omnem, vel ipsius hominis præstantissimā mentem mortalem & internecioni obnoxiam esse, si quidem ex subiectorum præparatione & interitura harmonia resultet: quo quid esse potest vel absurdius vel magis impiū? BR. Bona verba: nē dicis illi viro nec inopinatam. EVD. Euge virorum optime, perge vt cœpisti; necte huius pudeat. Ponendum erit subiectū sua specie dignius & præstantius: eius esse in composito principatū, moderandisque actionibus ipsum præesse, quas omnes per formam ceu per instrumentum exequatur: neque formam habendam esse præcipuam functionis causam, quæ corpore pro instrumento vtatur. BR. Hæc opinor, tibi non concesserit Alexander. EVDO. Sunt tamen superioribus annexa & consequentia, quod vt ille fateretur nec tuum expectauit iudicium, nec te consiliarium adhibuit. Quid enim ait? Neque grauitas, inquit, ob id infra tendit, quòd vtatur terra cuius est potestas, sed terra ipsa intercedente grauitate (quæ & potestas & forma & perfectio terræ est) fertur inferius. Idē in anima modus habetur, quū ipsa quoq; potestas & actus & forma sit eius corporis à quo possidetur. Eius. n. procreatio quodāmodo ex mistione & tēperamento primorū corporū est, sicut ostendimus. Atque per animā operatur id corpus, in quo principatū animæ esse conspicimus. Agnocísne hæc Alexandri? BR. Agnosco optime: neq; vt tu absurda, sed opinabilia problemata esse iudico. EV. Siccíne nihil te pudet tā detestabilis opinionis? qua nihil nec dici nec cogitari potest in philosophia vel distortius vel mōstrosius: erubescūt opinor qui nobiscū hic sunt boni doctiq; viri, audita ista tā peruersa philosophia. Sed nullus te tamen aut metus deiiciat

Quæ incommoda sequetur si forma ex subiecto nascetur.

aut pudor suffundat, quo minus fortiter tuis insistat gradibus, & istos absurdissimarum rerum quo ad poteris perferas insultus: ex hac enim tolerantia clariùs opinor, veritas elucebit. B R. Quid hic mihi tua opus est cohortatione? obsistam intrepidus, nec dubitabo animi confidentia, quanta maxima esse potest asseuerare, quæcunque huc ex Alexandro protulisti, ea omnia longè omnium esse verissima, sibique aptissima consequentia per omnia consentire: videri autem pleraque falsa, quoniam abstrusa sunt, & a vulgi intelligentia remota: sed in his sicuti in omnibus quæ posita sunt in rationis probabilitate, satis esse duco, si secum vniuersa cohæreant, nulla vsquam intercurrente repugnantia, nouáque probabiliter inducere cuique liberum esse, id vnũ modò caueat, ne quid dicat quod videri possit non satis cõsentaneum. E V. Quid iuuat opinionum varietas, si quam tenecas, quæ cæteris præstare & probabilioribus rationibus niti videatur? Sed ad rem singula diiudicemus accuratè. Corpus, inquit Alexander, operatur per animam, sicuti terra per grauitatem deorsum fertur: quasi verò sit anima corporis agentis instrumentum. Aristoteles contra censet omnia omnium, cùm animalium tum stirpium corpora, animæ esse instrumenta eiúsque gratia facta esse. Alexander animam, omnémque adeò rei formam corpori subiicit inferiorémque facit. Aristoteles & omnes omnium rectè philosophantium familiæ excellentiorem & superiorem esse volunt. Ille omnis actionis omnísque motus principium & causam corpus esse docet. Hic contra Empedoclem rationes collegit, cur formam, quam & naturam simpliciter appellat, omnium causam & initium motus esse conueniat. Nunc age vtri potius accedendum putas, Alexandróne an Aristoteli? Vtrius est apud te maior authoritas? Quòd si apud te leuis & infirma est nominis existimatio, rationes vide, quas si Alexandro firmiores & euidentiores esse comperies, tum demùm Aristotelem contemnito. B R. Suæ non desunt Alexãdro rationes, neque iam præceps ac demus is fuit, vt iam satis cognita Aristotelis mente, temerè voluerit nouam intro ducere doctrinam. E V. Plerique gloriæ, vt ipsi appellant, immortalis adeò magna tenentur ambitione, vt celebritate nominis, & suam illam immortalitatem vel falsis inuentis, vel etiam flagitio quærere non dubitent, sed tu quod verũ
est

atere. An non tibi videtur Aristoteles (puto enim te eius omnia euoluisse) firmissimas atque adeo necessarias omnino rationes ad hanc rem attulisse? An non animaduerteris Alexandrum in exemplis & inductionibus iisque non magna probabilitate septis plurimum versari? Sed oculos, obsecro, in te ipsum conuerte, & in omnes penitùs partes introspice: An nihil te mouet dictorum improbitas? Audebisne tuam animam temeraria confessione mortalẽ facere, & cœlestem illam diuinitatem fœdo lutulentóque corpori subiicere? Hæccine tam impia & tã nefanda recipies? Quid sentias responde quæso simpliciter & ingenuè neque tuam libertatẽ, vllius quãtũuis magni hominis præiudicio tibi adeptã esse velis. BR. Sit vti vis, rei cuiúsque forma simplex quędam substantia, & illa præcipua efficiénsq; causa functionũ, præstantior corpore, quo in obeundis functionibus tanquã instrumento vtatur. Sed tamen illa ex corporis temperamẽto prodire videtur, ceu vis quædam simplex ex subiectorum corporum temperie & concordi harmonia profecta. Non hoc, puto, negabis, si diligentissimo examine omnia libraueris. Sic enim compositæ theriaces aut medicatæ potionis vim, ex simplicium commistis temperatísque viribus extitisse intelligimus quod cum Galeni etiam mente consentaneum est. EV. O callidũ versutúmque hominem. Quod ipse satis tueri non potes, id videri vis mihi condonare, vt summo totius disputationis capite vicissim accepto, reliqua vel ab inuito extorqueas. Nam si formam ex subiectorum corporum tẽperie ortam esse concedã, facilè deinde quæcunq. controuersa sunt tibi assumes, euersis omnibus philosophiæ præceptis. BRVT. Putabam litem hanc inter nos ista moderatione dirimi posse. At cùm de suscepta semel opinione, nihil velis remittere, sed omnia summo iuris rigore persequaris, tuebor & ipse præfractè meam opinionem, de quã nulla vis, nullum periculum me possit depellere, mordicùs tenebo, cùm animam, tum omnem speciem, ex subiecti corporis constitutione & innata potentia nasci, neque aliunde prodire, nihil curans, siue tu hanc mortalem esse, & materia posteriorem atque abiectiorem, & illius instrumentum, siue his contraria statuas. Hæc munitissima est arx in quam me recipio, vallo, fossa, multarúmque rationum telis ac iaculis instructissima: hanc si oppugnare proponis, senties quanto

Aliud argumentum quo contendit formam ex subiecto nasci.

tuis inde veniant machinæ potentiores & rapidiores. EVD. Ego verò machinis fortasse nullis, sed latentibus tantùm subterraneísque cuniculis te petam. Iam igitur age dulcissime Brute: hæc ista vis, quam rei naturalis formã appellas, nõne substantia est? Hanc ne Alexander quidem ipse substantiam esse negabit: tu vero quid? BR. Esto substantia. EV. Mistorum elementorum temperaturam, omnémque subiecti hinc exortam habitudinem & potentiam statuis scio, in qualitatum genere. BRV. Sic necesse est EV. Atqui ex vna vel ex multis qualitatibus, substantia emanare nequit. BR. Nequit prorsus. EV. Qui igitur fieri poterit, vt ipsa rei forma, ex qualitatum permistione & temperamẽto prodeat solæque qualitates nullius substantiæ concursu & ope substantiam ingenerent? BR. Nõ è sola (ne quid ignores) fit qualitatum mistura & temperie; sed ex ipsa quoque earum quæ in elementis sunt formarum confusione & permistione. EV. At elementorum formas Alexander in qualitatum genus retulit, vt hac etiam ratione necesse sit eo certè authore, cõpositi formam ex qualitatibus enasci. BR. Ego verò nequaquam illi in præsens assentior, sed Auerrhoidi potius qui elementorum formas, ambigui ancipitísque generis esse posuit: huius opem si hìc imploro, quid iam oberit, quo minus compositi totius forma è simplicium subiectorùm formis emergat? EV Quòd ne sic quidẽ simplex erit forma, sed vt corpus, ita & ipsa quoque composita. BR. Mentem meam nondum, vt video, consequeris. EV. Qui sic? BRV. Quia ex subiectarum formarũ temperatura, ego simplicẽ nasci posse existimo, quæ licet sit ipsa simplex, omnium tamen formas sua veluti sinu complectatur. EVDO. Id ne fieri posse? BR. Quid ni? EV. Ausculta paulisper, vt quid ego velim, & tu quod quæris scias. BR. Ausculto, loquere quid velis. EV. Quæcunque ad rei naturalis procreationem confluxere, seu simplicia seu composita corpora, ea priusquam mutua inter se actione componerentur & coirent, singula cùm materias & formas suas habuere, tum qualitates perpetuò ipsis insidentes. Itáne? BR. Quorsum hæc? EV. Nihil nunc quidẽ id refert, responde tantùm, neque ad finem præproperè cõtendas BR. Fateor elementa tribus illis instructa, in rerum procreationem conuenire: Quid tum postea? EVDO. Dum vera & exquisita fit illorũ cõmistio, qualitates illæ diffundũ-

Auerrhois.

Simplicem totius formã non posse ex subiectis formis emergere.

Demonstratio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tur totæ in totas: Siccíne tibi videtur? BR. Id iam sæpius antè concessi. EV. At nequeunt illorum materiæ ὅλαι καθ' ὅλας permisceri, sed longa partitione partibus eò reductis, vt iam ad extremum exiguæ illæ, coniunctione quadam inter se vinctæ cohæreant. BR. Sic quidem necessarium esse duco: nã si materiarũ perfecta fieret confusio, corpora in sese penitus ipsa subirẽt: quod mihi quidem videtur absurdius quã vt recipi debeat. EV. Nec verò formæ materias quibus semel infusæ sunt, deserunt vnquam, neque possunt aliæ in alias trãsitione facta commigrare: id scis optimis quibúsque philosophis ita visum esse? BR. Et mihi quoque. EV. Formarum igitur non alia quàm materiarum mistio erit, neque relictis sedibus exilient formæ, quo seorsum ipsæ & à materia solutæ inter se commisceantur: sed subiectis immersæ, quemadmodum illa sic & hæ afficientur. Quocirca vt materiæ totæ in totas penetrare nequeunt, sic neque formæ. BRV. Quid tandem inferes? EV. Non posse simplicem esse speciem, quæ à tali temperatione prosiliat. BR. Vide quò rem deducere velis: non enim perspicio vnde aut quo modo isthæc confeceris. EV. Dicam, si voles, planiùs. BR. Tua commenta nihil moror, neq. mea interesse puto: vt captiosis istis & argutis cauillationibus respondeam: hoc satis habeo perspectum, rei naturalis formam, substantiam esse simplicem. EV. Fortasse tecum mihi conueniet, si sine vlla omnino lite rem omnem paulò altius vna contemplemur. BR. Ea verò mihi plus satis est perspecta. EV. Fac igitur, per te erudiar, fac id pleniùs concipiam, quod animum mihi iam dudum sollicitat & angit. BR. Quid istuc? EV. Huius mei muli corpus vniuersum, nónne ex ossium, neruorum, membranarum, carnis, cutis, aliarúmque similarium partium copulatione constructum est? BR. Perge quò cœpisti. Quid enim hic respondeam, ad hoc quod est vel carnifici compertum? EVD. Quid porrò? An non illud etiam compertum, consimiles has & vniusmodi partes, integras & inoffensas in corporis compositione seruari, & suam esse cuiusque earum propriã & essentiam & formam? BR. Compertum & illud etiam laniis. EV Perge, obsecro, tua ista in respondendo liberalitate vti, neque cõmittas vt sordidus aut malignus videare in iis rebus, quarum plenissimè est etiam plebeiorum hominũ sensus. Partes illæ muli, consimiles & vnius inter se modi,

ὅλαι καθ' ὅλας.

Exẽplo demõstratur.

nequaquam miscentur, siue illarum materias, siue formas spectes. BR. neque id sanè opus fuit, satis erat illas apta concinnáque inter se harmonia coniungi; qualem hisce in ædibus lapides, cæmentum, trabes,& lateres, ab arte accepisse vides. EV. Sic mihi quoque videtur. Quo igitur pacto fieri potest vt noua totius forma ex his tam multis simplex tamē ipsa prodeat? BR. Tu videris ipse, ita tamen certa res est. EV. Si permanent integrę & inuiolatæ partium formæ, quo modo aliam de se simplicem, multæ ipsæ integræ & corruptæ producēt? si qua ex iis prodire statuatur, hāc oportet esse cōpositam vt & istarum ædium compositam ab arte speciem esse dicimus, non autem simplicem: erit ergo totius muli forma, ex substratis formis quædam veluti compositio, vtq. totum corpus, sic & ipsa totius forma è multis diuersisque partibus consurget. Viden hæc esse necessaria? BR. Nescio quibus aut vnde conquisitis tricis nos inuoluas in re satis plana & expedita proinde commentitias istas similitudines quàm aptè ad rem excogitaueris, iudicabunt alij, me certè non admodum mouent. EV. Satis fecisti cæteris: hoc verò postremum recténe intuli, an non? BR. Nescio quid dicas. EV. Scis, vir optimè, sed fateri pudet. BR. Quid sentiam taceo & contineo optimè, neque volo continuò palàm esse: proinde tu alium si videtur interroga. PH. Quid te res minima tam citò, tam vehementer confundit, optime Brute? Collige teipsum & vel nostra gratia responde, vt hæc disputatio maturè tandem & conuenienter concludatur. BR. At enim sui similis semper est hic Eudoxus: minutula quædam & acuta interrogat, quibus concessis aut negatis, statim nobis aliorum consequentium longam contexit seriem confictorum ad ostentationem exemplorum mirifica copia refertam, vt captiosis istis laqueis irretitos cogat vel quod ante negatum sit etiam inuitos dare, vel quod stultè concessum cum rubore repetere. PH. Quid tua refert? permitte vt arbitratu suo omnia excutiat. Agedum responde. BR. Si iubet hic doctorum virorum concessus, dicā compositi corporis, compositam quoque esse illam substantiæ participem formam, sed quæ ex simplicium tamen formis constet atque cohæreat. EV. Hei arcis tuæ pars summa iam corruit, caue ne te tota mox obruat. BR. Satis in tuto est quicquid superest. EV. Quàm durum & quàm arduum est opinionem

semel

semel ac penitus animis imbibitam euellere! Hic nullum non mouet lapidem, nihil ne absurdissimum quidē detrectat, id vnum sibi modò retineat, formam rei ex subiecti compositione suscitari, nulla neq; cura neque æstimatione perpendens: quid nā ponat, & fierine id possit an non. Proposui tibi non Aristotelem solùm, sed & Alexandri tui patroni rationes, quibus conficit, simplicem esse cuiusque rei formam, quod & tu palàm atque ingenuè dedisti. BR. Dedi equidem, sed ante hanc altercationem, bellè & sine vllo dissidio procedentibus adhuc rebus: nunc posteaquam obortum & indictū video tā atrox bellum, nihil quod huic præceptioni aduersum fiet fatebor, ne verissimis quidem & clarissimis rationibus conuictus. EV. Nempe hoc illud est, quod rectè in comœdia scriptum memini. Dum in dubio est animus, paulo momento huc illuc impellitur. BRV. Ne tu mihi istuc obtrudas: nondum enim de mea opinione decessi. EVD. Quænam ea est, obsecro? BR. Siue simplex siue composita compositi species esse statuatur (nihil enim moror) eam tamen esse ceu quandam ex imperfectioribus partium formis absolutam perfectionem: nunquā ab hac opinione digrediar. Exemplum modò protuli ex Alexandro de Theriaca, & medicamentis compositis, quorum vis ex simplicium facultatibus dimanauit, vt inde colligeretur compositorum corporum formas ac vires è substratis naturis proficisci & originem ducere. EVDO. Apta verò similitudo, quam si vicissim in te retorqueam, omnia subuertam huius opinionis fundamenta. BR. Quid ita? EV. Theriace quæ iam temporis progressu, mutua simplicium effectione in vnum quiddam redacta est, tota quidem simplicium vires & essentias retinet incorruptas, sed quibus noua totius forma, eáque simplex accessit, propriis & nouis ornata viribus. Vnde effectus edit, qui licèt obscuriùs, omnes tamen simplicium redolent facultates, ac præter eos, alios quoque qui recens inductæ formæ proprij sunt, quósque nō vnius ex tota miscella simplicis, sed totius esse theriaces facilè iudices. Qui hos mirantur, alij à tota compositis substantia, alij à proprietate quadam, alij à constituente forma, eos manare contendunt: & quamuis aliis atque aliis vtuntur verbis, eadem tamen omnes pronuntiant. Est enim certè omnibus confessum, eas functiones nulla posse ratio-

Neque etiā si totius forma composita statuatur, eā posse ex subiectis formis prouenire.

Argumentum de Theriaca dissoluitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ne comprehendi : neque ex elementorum, ſimpliciúmque partium viribus demonſtrari ſed vſu ſolo, atque experimento ab hominibus peritis animaduerti ac notari: ſimilis prorſus eſt in ſtirpis aut animantis fabrica contemplatio. In his enim vt in illis, mundi elementa, & primæ ſimplicéſque partes, ſuo vtraque modo commiſcentur, quibus incorruptis ſimplex totius forma ſuccedit. BR. Tua ſit iſta interpretatio: mea & alia eſt longè, & vt arbitror, ſanior. EV. Vellē vt ego tibi, ſic tu mihi ſingula dilueres: at ſi placet rem altius paulò ac diligentius ſcrutemur. Quod ex illis mundi primordiis primum ac proximè conſtitutum ais, aliunde nihil accepit, ſed ab illis ſuam omnem vim auſit. BR. Maximè. EV. Compertum eſt autem, primordiis illis vires ineſſe, quibus ſurſum ac deorſum cieantur. BR. Compertum. EV. Quicquid igitur ex illis conſtabit, nihil ſupra ſimpliciū vires ſortietur, ſed dūtaxat ſurſum aut deorſum feretur, pro modo naturáq. vincentis elementi. Quocirca nihil ex illis ſolis genitum ſua natura poterit ſimul ad contraria moueri. BR. Ita neceſſe eſt. EV. At contrà fieri vides in ſtirpibus & animantibus, quæ dum ex alimento capiunt incrementum, ſurſum, ſimul deorſúmque porriguntur, & animantium non varia tantùm, ſed & in contraria ſæpe eſt progreſſio, varia & multiplex ſentiendi vis, animi impetus alius alij, & comprehenſionū opinionúmq; admirabilis pugna. Quid iſtorum quæſo motus elementorum reſipit? Num contraria elementa eadem ſimul particula dominantur, quæ contrarias iſtas motiones cieant? Id ſi nullo pacto fieri poteſt, qua fronte dices hæc ab impulſu elementorum pendere? Prætereo plurimas alias rerum vires, quas ideo occultas appellarunt, quòd illarum nequeat vlla certa reddi ratio: quas ſi tu voles vt reliquas omnes, elementorum naturis acceptas referri, ſudabis quidem plus ſatis, & præterquam quòd operam ludes, temeritatis inſuper atque imprudentiæ calumniam incurres. Ergo vt in theriaca & in vnaquaque re compoſita, facultates cernimus nullius ſimplicium proprias, & quæ illorum naturam minimè redolent: ſic totius ſimplex quædā eſt ſpecies, quæ à ſimpliciū formis eſſentiæ ſuæ nihil accepit. An ſi miſtum corpus ab elementorum permiſtione, & materiam & temperamentum ſumere fatemur, neceſſarium ſtatim eſſe ducis, indidem quoque formam eius ac vires peti?

Siue ſimplex ſiue cōpoſita ſtatuatur totius forma, demonſtratur non poſſe eā ex ſolis ſimplicium formis eſſe.

Oculos

Oculos mihi in hæc ſigillatim defigito, intendito animum. Plura non addam, ne ſuperuacanea probandi diligẽtia ipſe mihi diffidere videar, & claris ac conſpicuis per ſe rebus argumentorum fumos prætendere. Tu de his vt voles ſtatuito, neque enim tibi quicquam perſuadendum recepi: ipſa pro ſe veritas fortius conſtantiúſque certabit, nobíſque tacentibus ſe ipſa defendet. BR. Næ tu prouinciam arduam ſuſcipis, ſi quidem me admonendo aut veriùs aſſentando, victum capere ac tenere ſtudes. EV. Quomodo victus teneri poteſt is qui congreſſum metuit, qui certaminis aciẽ conflictúmque ſubterfugit? BR Itáne ſtomacharis? Apud te ſumus. Si imperas hoc tibi aſſentior, rei naturalis formam nõ elici ex ſimplicium temperamento: id tamen quod eſt in comœdia præfatus, Hic impulit me, hæc nunc omnino vt crederem: Atque haud ſcio, an quæ dixit, ſint vera omnia, Sed paruipendo. EV. O anilem incõſtantiam: virum te iudicabam, qui veritatis inueſtigatione gauderes: at nũc ſpreta ratione, quæ eſt in certis animi inuentis velut anchora, ad quamcunque aſſenſionem quaſi ad ſaxum tempeſtate delatus adhæreſcis. BR. Ita ferè vſu venire ſolet in tali loco ac turba. PH. An non tibi ſatis eſt, ô Eudoxe, victum hoſtem in has anguſtias & vincula coniecisſe? víſne hunc præterea ſuo iugulare gladio? BR. Qui prudens, intrepidus & apprimè exercitatus gubernator videris ô Eudoxe, faceres & ipſe non minus me naufragium, ſi hoc æſtuoſo & turbulẽto ſermonum fluctu iactareris Et ſi mihi, vt par eſt, viciſſim reſpondere voles, oſtendam non minora te incommoda ſequi, quę de hac opinione te retrahant. EV. Erit id mihi certè gratiſſimum. Age igitur, refelle quæ dixi: iam enim ego te liberum ac ſolutum mitto, quò pleniorem habeas ad id quod voles, poteſtatem. BR. Tu verò te ad reſiſtendum ac ſuſtinendum compara. EV Egóne tuos inſultus & incurſiones pertimeſcam?

Partium quæ in compoſito ſunt ſingularum formas eſſe veluti quaſdam præparationes inducendæ totius formæ & eas eſſe multiplices. CAP. IIII.

BRVTVS

NATVRALIS corporis compoſiti, ſiue id ſimilare eſt ſiue diſſimilare, ſubiectum ais eſſe compoſitum, & ſim- *Argumenta alia.*

plicia è quibus componitur, vt ossa, vt neruos, vt carnes, vt membranas, singula suis esse insignita formis. Itaque si his partibus alia insuper totius simplex induatur forma, fiet vt rei quæ actu quodam & sua forma integrè perficitur, alia (quod vllo modo fieri nequit) accedat forma, & vni eidémque rei, multæ perfectiones insint: vtque simplicis vnius & similaris partis, vt ossis aut carnis, multæ ac diuersæ habeantur species, per quas & ex diuersis constaret essentiis & in dissidentia genera referretur. Quid mihi ad hæc respondebis? EVD. Perge quæcunque voles in vnum conferre. BR. Os, quod exempli gratia dictum sit, sua iam ornatum est specie, super quam si aliam inducis totius speciem, id vtique vnum erit, ac multa multorúmque generum naturas adeptũ, dissidebit ipsum secum, quod quàm à naturæ rationibus abhorreat, intelligis, opinor. Hinc à peritissimis philosophis scriptum audies, quicquid rei sua specie perfectæ, quàm illi in actu (sic enim loquuntur) esse dicunt, accesserit, id neque substantiam esse posse, neque formam, sed solius accidentis rationem subire. Quid igitur mirabare cùm assererem modò totius speciem veluti compositionem quandam esse ex partium formis? Quòd si simplex quædam totius forma omnibus ex æquo partibus insideat, ossi, neruo, carni, membranis, hæc omnia, quæ tum substantia tum temperamento dissimillima quisque iudicat, vnius erunt omnino formæ & essentiæ. Quo quid cogitari potest distortius? Malim ego certè quiduis perpeti, quàm tam mõstrosa probare commenta. Tibi verò, hæcne cum rerum natura consentanea videri possunt? & tu me si diis placet citra rationẽ putabas insanire, securus quemadmodum istam rerum absurditatem diluere aut effugere posses, quod vbi te perfecisse videbo, non dubitabo in tuam vltrò concedere sententiam. EV. Apertè diluam, sed iis tamen ante comprehensis, quibus res tota perspicuè probari debet: non enim longa litigiosáque contentione tempus est terendum. BR. O he, iam subterfugit optimus vir: distinctiones quæritat, & diuerticula consectatur, tota res nugatoria est, vt videtis. EV. Difficile est incitatum contentione ingenium moderari. BR Dic igitur paucis, omni verborum prolixitate concisa. EV. Stirpis aut animal, dum viuit, nónne speciem quandam obtinet, qua vitæ muneribus defungitur? BR. Quale hoc dis-

Solutiones.

Demonstrat totius formã diuersum quiddã esse à partium formis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

disputandi genus? qui respondere debebat, interrogatus vicissim interrogat. An nihil pudet? EV. Bono animo es, pallorem hunc cùm tremore excutio. neque enim aut difficile aut terribile est quod propono: res vno verbo transigi potest, & qui rem planè ac diffusè dici non patitur, is, ne trãsuolet, breuibus ac membratim cæsis sententiis coërcendus est. Proinde cùm tu nobis operam neges, in eo colligendo quod ad concludendam hanc disputationem cum primis est vtile, patienter saltem, si placet, ausculta: & si quid non satis rectè concludere videbimur, redargue. Tu verò Philiatre, responde ad singula. Stirps aut animans dum in viuis est, an non vt vitæ functiones obit, sic & speciem quandam habet quæ illarum sit opifex? PH. Certè speciem habet qua alitur, increscit & omnino viuit. EV. Emortua stirpe aut repente extincto animante, nónne omnes illæ pereunt vitæ functiones? PH Ita cernimus. EV. Quid causæ esse putas. PH. Quòd totius abierit forma, quæ illarum erat effectrix. EV. Igitur ea species, diuersum quiddam erat à partium formis, neque ex illis constabat PH. Quomodo? EV. Vita excedente similarium partium vnaquæque, os, neruus, caro suam sibi formam retinet, & quod tum superat os, verum os est, non homonyma, vt oculus mortuus (hic enim propria instrumenti ratione orbatus est) sed simplici & illi peculiariter tributa appellatione. Eique tum sua species est à nerui, à carnis, ab aliarum similarium formis distincta. PH. Est, vt iis quæ natura constant omnibus. EV. Nec verò suam hanc speciem ab animæ excessu statim accepit sed eadem illi quoque inerat, cùm vita & spiritu frueretur animal. PH. Credibile id quidem: vnde enim tam repentè corporea illa quum sit, inuolasset? EV. Cur non igitur nunc æquè viuit hoc corpus atque antè, si quidem inter mortui huius partes similares, formis suis præditæ sunt singulæ, neque magis quàm dum viueret disiunctæ, aut locis disclusæ? Si totius viuentis species, è partium formis apta erat & composita: cur non illa similiter in demortuo persistat, his in sua quaque parte permanentibus? Hæccine satis ostendunt, præter partium formas, toti aliquid tribuendum esse, quo idipsum vnum sit, & quo vitam agat? esseque illam totius formam diuersum quid à singulis singularum partium formis, neque ex illis coalescere. PH Planè. EV. Cùm aut os aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

lapis corruptione perit, illiusque forma dissipatur, elementa, ex quibus ea constabant, non simul, quasi ad nihilum redacta intercidunt, sed (quemadmodum vetustissimus author Hippocrates memoriæ prodidit) facta veluti reciprocatione, in suas quæque vnde prodiêre naturas redeunt. PH. Scio : nam si elementorum substantiæ quæ ad rerum procreationem in vnum confluxerant, illarum rerum interitu vanescerent, neque in suam naturam remearēt, iampridem absumpta foret omnis elementorum substantia, nec ea satis fuisset rebus innumeris hactenus generatis. EV. Rem tenes, ea tibi est ad stirpis animantísve interitum transferenda. Asseruant enim particulæ similares suã quæque speciem, & ad suas redeunt naturas, abeunte totius forma. PH. Par omnino videtur esse vtrobique ratio. EV. Vt ergo iis quæ in lapide miscebantur elementis, lapidis insidebat forma, neque tum sincera erant ea primordia: sic mihi animo cõcipito, in animali, dum viuit, animam & in toto & in singulis esse particulis, vt & vitam iis & vitæ munera largiatur. PH. est opinor, necesse. EV. Quid porrò hîc ampliùs expectas? An vt concludam, id quicquid est vnde vitæ munera accipimus, cùm animam tum rei speciem appellari, eámque nec ex partium compositione coalescere, nec illis necessariò comitari? An vt finem potiùs faciam in re satis per se clara? PH. Satis equidem hæc superq; esse censeo. EV. At mirum vt inter hæc noster Brutus sibi silētium imperare potuerit. PH. Nihil enim habuit quod diceret, aut cur his refragaretur. EVD. Et in eo tamen exemplo quod obiecerat rem nostram confecimus. BR. Vt mutuò muli scabũt. Quasi verò quicquam ad me pertineat mutua ista inter vos assentatio, aut quasi ab iis rectè quicquam concludi possit inter quos aguntur omnia de composito : manent, manent inquam (vtcunque magna contentione vestra confirmetis) omnia tamen mea immota, neque vnquam poterunt vlla omnino ratione labefactari. EV. Quid audio ? Itáne ô dij boni, immota manent quæ ego ab imis vsque fundamentis erui? BR Siccine ais? quibus tandem id obscro machinis? EV. Nullísne? An vis vt iisdem illis ego tibi lippientes hosce & inutiles oculos eruam ? Partes illæ, inquam quas tutum in stirpe tum in animali dissimilimas esse statuis, eiusdem rationis ac formæ sunt omnes, dum eorum vtrunque in vi-

Solutiones argumentoris quæ sunt onitio capitis huius.

uis

s est. At mortem obeuntibus illis, totiúsque euanescente
rma, quæ superant partes, neque formæ, neque essentiæ
int eiusdem, sed omnino diuersæ. Imò & discretæ sunt,
que vnum inter se cohærentes & continuatæ efficiunt,
i fortasse positionis vicinitate, quo modo lapides, ligna,
teres & cæmentum domum: nam singulæ partes ad suas
m naturas redeunt, quæ præsente totius forma, inter se v-
tæ & continuatæ, simplex quid & vnius essentiæ erant. I-
que totius interitu, similaris cuiusq; partis species, in suum
t appellant) actum & in suam perfectionem erumpit, quæ
on ita pridem, dum viueret animal, solùm inesse potentia
icebatur: actu enim fit quod erat potentia. Et illa quidem
m nobilioris formæ lumine obscurata, nec elucere ipsa
oterat, nec parti suam aut essentiam aut nomen conferre.
Quandoquidem formæ inferiores, quæ nobiliori sunt velut
dministræ, cùm præstantior illa & sublimior inducitur po-
state tantùm insunt, quæ modò energia, id est, re ipsa at-
ue actu inhærescebant. Et contrà quæ præsente nobiliori,
otentia solùm inesse dicebantur, illæ ea decedente erum-
unt in actum, virésque suas integras & synceras exhibent.
Hic vides ea quæcunque argumentando collegeras, dissolu-
a: nam si fortè partibus similaribus, quæ iam suis formis
nsignitæ sunt, noua totius accedet forma, non idcirco ta-
nen conficere possis, parti cuique duas actu inesse formas,
quòd eidem rei duę perfectiones haudquaquam esse pos-
unt. Complures autem formas, eadem in re potentia simul
sse posse: præter has verò & vnam actu, nemo est qui ne-
get. Neque verò forma accedit τῷ ὄντι actu manenti:
ed obscuratur inferioris formæ ille actus & perfectio, quo-
ies clarior & nobilior immittitur. Quocirca neque quid-
quam vnum diuersorum (quod acerrimè contẽdebas) gene-
um erit: sed ab vna posteriori nobiliorique forma res om
nes essentiam, nomen, genus mutuabitur BR. Hac ratione, *Posteriori argumentis solutios.*
i priori meæ argumentationi satis esse factum putabis, po-
sterior saltem stabit quæ tuam opinionem conuincat. EV.
Multò hercle minus id intelliges, si quid de formæ essentia
teneam audieris: ego enim cõpositi corporis speciem cùm
simplicem & similarem, tum per omnes particulas fusam
esse pronuntio BR. Quî sic? EV. Paucis explicabo: Tu mihi
mentem attende. In hanc totam quam viuentem cernis stir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

pem ſpiritus vnus naturalis, iſque ſui totus ſimilis ſparſus diffuſúſque eſt: huius quoque ſpiritus interuentu, vna toti ſtirpi anima inſidet. Erit id fortè dilucidius in animantium genere: his vnicus ac ſimplex eſt naturalis ſpiritus, ab vno ſimplicique fonte profluens, vbique ſui ſimilis, omnes tum ſimilares tum diſſimilares partes continens. Ergo cùm is vnus ſit è ſimplici fonte ſcaturiens, non niſi vnius ſimplicíſque animæ vehiculum & nexus eſſe poteſt. Ita enim, ſi eſt à veteribus philoſophis rectè demonſtratum, animam conuenientis ac proprij ſibi ſpiritus nexu & vinculo in corpore retineri, nos rectè ex ipſorum ſpirituum differentia, quam ſint multiplices, & quàm inter ſe diſſentientes animarum eſſentiæ, colligemus. Naturalis igitur anima vnica eſſe in omnes particulas ſpirans, atque diffuſa concluditur. Haud abſimilis eſt vitalis aut ſentientis ratio, quæ proinde quòd animantis ſpiritus vnus vbique eſt, & ipſam quoque per omnia cùm ſentiendi tum mouendi inſtrumenta vnam eſſe neceſſe eſt. Vidéſne quid velim? BR. Audio ſaltem, etſi non apertè id video. Enimuerò, vt donemus tibi naturalis tum ſpiritus tum animæ vnum eſſe fontem, pro partium tamen varia natura, hæc alia atque alia eſſe deprehenduntur. Oſſi, carni, neruo & cuique ſigillatim particulæ, peculiaris quidam ac ſuus inſit ſpiritus & anima. Nā vt hæ partes ſubſtantia ſunt maximè diſſimili, ſic eas diſſimiliter & nutriri & augeri par eſt. Qui igitur tam diuerſa, vna eadémque præſtabit anima? EV. Quid ni? An tibi nouum vel incredibile videtur, ſi quid diuerſorum inſtrumētorum adminiculo, multos ac differentes edat effectus? BR. Non adeò. EV. Nempe hoc illud eſt, quod hac etiam in re te ſentire velim, tam varias ac latè diſſidentes partium functiones, non ex ipſius animæ, ſed ex partium quibus infuſa & inſpirata eſt, differentia proficiſci. Hoc itaque modo, vis animalis etſi vna eſt ſuíque ſimilis in omnes tum neruos tum lacertos diſtributa, per alios tamen ſolum ſenſum, per alios ſenſum ſimul ac motum confert & efficit, & vtrunque alias obſcuriùs, alias clariùs, pro partium quibus eſt infuſa quáſque mouet varietate & affectione diuerſa: vis item naturalis quæ in carne eſt, carnē gignit, quæ in oſſe, os, eodémque in reliquis modo. Accommodat enim ipſa ſeſe ad partium quas moderatur ac fouet temperamentum, naturam, multiplicéſque

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ne ac varios vsus B R.Sed quidnam est quod modò mihi
: stirpibus dicere occœperas?E V.Vt animantibus vis natu
lis è corde vel iecore,vbicumq; prima est eius sedes, pro-
cta,toti deinceps corpori cõmunicatur : sic propemodum
ensuit Aristoteles stirpibus quiddam inesse, cordis loco,íd-
ue media inter radicem & caudicem sede, è cuius velut
atebris,vis illa naturalis manans,in vniuersam deriuetur
irpem.Itaque scire licet,quæcunque specie distare existi-
namus tum animantia tum stirpes,diuersum hoc vitæ prin-
pium sortita esse, diuersámque ab hoc emanantem natu-
alem vim: ita vt sit sua cuiusque forma propria. Attamen
c est illa simplex & tota vniusmodi, vt vel in dissimiles
artes recepta,vna suíque similis vsque persistat.B R.Quid
u hinc colligendum esse ducis?E V.Viuentis huiusce stirpis
ignum corticem folium, florem, atque fructum omnia v-
nius esse formæ, vnáque specie contineri : & animantis os,
arnem,vinculum,cartilaginem, specie nequaquam disside
e.Atque id est quod argumenti tui posterioris, quo fortiter
contendebas, non posse simplicem ac sui similem formam,
am dissimilibus partibus æquabiliter insidere, imbecillita-
em prodit.Nam quæ substantia ac temperamento dissimi-
i cernuntur,communi quadam per innatum spiritum calo-
émque præparatione redditæ sunt similes & idoneæ ad e-
iusdem formæ susceptionem B R.Illud ipsum prouidebam
esse tuæ rationis consequens,sed vt eras pollicitus, ita mihi
nunc deinceps respondeto E V.AEquum postulas,neque re- *Argumentum aliud.*
cuso. B R.Canis os specie & essentia discretum est ab osse
muli.Nónne ita res habet.E V D. Demus istuc.B R.At canis
os,ab eiúsdem carne longius dissidet, quàm illius ipsius os
ab osse muli.Igitur si specie os ab osse differt, muli (inquã)
os ab osse canis quis neget carnem ab osse cum quo nihil
simile habet,ne in vno quidem eodémque animali, specie
saltem differre?Quid hic habes quod respõdeas? E V.Erras. *Solutio.*
Neque enim si vtriusque os tum canis,tum muli,eadem ap-
pellamus nomenclatione,idcirco putãdum eadem illa spe-
cie ac ratione contineri : imò veró disiuncta sunt diuerso-
rum animantium ossa, & quidem latiùs quàm eiúsdem os
atq; caro.Vis illa naturalis quæ canis ossi moderatrix præ-
est,eadem non potest asini ossa regere, & canis tamen carti-
laginem & carnem perinde atque os moderatur. De hac

partium similitudine, si rectè iudicare voles, non est (vt dixi) æstimandum substantiæ temperamẽtum aut crassitudo, sed ipsius sua quædam proprietas, & is spiritus, qui accidenti formæ illam certo modo præparat. B R. Eôdem reuolueris. Quid iuuat, toties hæc nobis tam odiosè inculcare? Iam tu vicissim audi: multis non agam, sed tamen intelliges tandem, quantopere in huius hæreseos delectu, iudicio falsus sis. E V. Magnam inibis a me gratiam, si meam diligentiam tuis scrupulis excitabis. B R. Accuratius singula excutiã, neque ad te confutandum rebus vtar extrinsecus alicunde corrogatis, sed omnibus ferè domi tuæ notis. E V. Quænam illæ? B R. Malum hoc medicum, hócve citreum. túne aliquando quale sit cõsiderasti? E V. Et persæpè quidẽ B R. Cortex eius calet: quæcunque verò illo integũtur interanea & velut viscera, nõ parum frigent. EV Id vel quiuis è plebe nouit. BR. Casię fistulę medulla lenit, aluúmq; subducit, cortex mẽses potenter mouet, adeóque fœtũ etiam excludit. E V. Ita compertum est vsu B R. Floris qui in labrusca prouenit, extrema in ambitu folia refrigerant, quod enascitur inter hæc medium adurendi vim sortitum est. E V. Et id verum esse, longi iam temporis vsus atque experientia, sæpenumero docuit. BR. In animantium porrò genere leporis pulmo suspiriosos iuuat, sanguis calculum comminuit, ossiculũ quod in poplite posteriori est arenulas deturbat, coagulum appositione conceptum retinet, pilus erumpentis sanguinis impetum sistit: hęccine omnia recipis.? E V. Maximè: sunt enim in vsu quotidiano B R. Quid igitur causæ adfers ad hæc & huiusmodi plurima? Cùm eiusdem stirpis vna pars vrit, altera vi frigoris stupefacit, vna in angustum arctando contrahit, altera fundendo dilatat: cùm vrinas, aut menses ciendi, aut hunc aut illum humorem expurgandi facultatem habet vna, altera verò istorum nihil præstare potest: fieri ne (id quod asseris) potest vt eadem omnes forma præditæ sint? E V D. Quid ni? B R. Secus visum est magnis ac doctis viris: sed quoniam non tam authoritatis in disputando, quàm rationis momenta ponderanda sunt, ratione potius pugnemus, & meam rationem cum tua ratione (si videtur) committamus. E V. Velim sanè. B R. Ain tu à forma omnem actionem proficisci? E V. Aio. B R. Et eam formam simplicem esse statuis? E V D. Etiam B R. Quomodo igitur tam multi, támque

Argumenta ab exemplis.

leporis vsus in medendo.

Omnem actionem à forma.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rámque dispares erunt vnius & simplicis formæ effectus? Quo pacto erit illa multiplicium & contrariorum author, quæ non constet ex contrariis, & quæ sit omnino simplex? hæc haudquaquam fieri posse non ignoras scio, & si soli essemus, non dubito quin tu mihi facilè fassurus esses. Sed turpe ac pudendum videtur, in grauium virorum concessu atque oculis, palinodiam canere: quocirca non amplius vrgebo, sed ad alia si videtur discutienda pergam. E V D. Quid illuc rei? Itáne tibi res est confecta? itáne ante victoriã triumphum? B R. Nihil enim habes, quod huc afferas. E V D. Bona verba. B R V. Dic igitur clarè, vt in pessima causa ingenij tui specimen exhibeas. E V D. Quas mihi modò recensebas facultales, illæ nequaquam ab ea animæ parte prodierunt, qua viuũt aluntúrque stirpes: hæc enim solas vitæ functiones confert, atque has aliis aliter. At verò stirpis eæ partes quæ viribus pollent contrariis, non viuæ in nos agunt, sed cùm iam mortuæ corporibus nostris adhibentur, variis pro sua quæque natura modis, illa afficiunt, vt intelligere liceat eas δυνάμεις aliũde quàm ab altrice & naturali anima peti, quę totius est stirpis viuentis. B R. Hem optimi viri quid cessatis? vestræ certè partes sunt amico succumbenti opem ferre. E V. Iam demum sentis, quàm sit huius teli penetrabilis acies, quámque facilè sit te perfossura? stirpis emortuæ partes quarum mihi contrarios effectus obiicis, nequaquam eiusdem sunt formæ εἰδοποιοῦ, cuiusmodi dudum erant cum viuerent, sed vt vires & temperamenta, sic & formas habent diuersas, per quas res efficiunt tam dissimiles. Nunc animã naturalem in eas redire remearéque fingito, quæ paulò antè excesserat, ea tum illis partium viribus nihil addet, sed hoc maximè conferet, vt in quibus partibus tanta inest virium dissimilitudo illæ nutritione incolumes seruentur & increscant & priusquam senio cõtabescant, alias de se eiusdem generis excitent: nam hoc ipso à lapidibus metalísque distant. Ergo altrix illa anima, tum singulas partes, tum speciem illarum conseruat, quibus aliunde vires accesserant. B R. Hoc scilicet eras cum tanto apparatu, & tam longa circuitione dicturus. E V. Hoc ipsum. B R. Controuersiã tamen nondum dirimis, sed respondẽdo, in grauiora (quod est intolerabilius) incurris incommoda. E V D O. Cur obsecro? B R V T. Aperiam vtrumque seorsum. Dissimiles illæ

Solutiones.

Aliud argumentum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſtirpis aut animalis partes, vires habent illis etiamnum viuentibus aut eaſdem aut fortè maiores quam iam mortuis. Quid ad hæc? fare age, EV. Vera narras: neque enim vires nouas morte conſequutæ ſunt, ſed earum quas habuere: potius facere iacturam. BR. Vt igitur emortuæ, ſic & viuentis ſtirpis particulæ variis prǽditæ ſunt viribus, & res efficere poſſunt contrarias. EVDO. Eſt neceſſe. BRV. Cùm igitur in haſce omnes in communem eámque ſimplicem totius formam referendas eſſe profitearis, quì poſſis effugere, quo minus illam contrariorum eſſe opificem fateare? At iſtud eſt longè abſurdius, quam ſi illam aſſeras eſſe cõpoſitam. EV. Minimè verò: nam ego diſputationem hanc ſemel concluſurus, certè & conſtanter aſſero, ſimplex idem agens quod anceps & homonymum appellant, contrarios effectus edere poſſe, quotieſcunque vel diuerſa inſtrumenta, vel alias inferiores cauſas, velut ſuccenturiatas ſibi in opus adiunxerit: accommodat enim ſeſe ſubiectorum quibus inhæret naturæ. BR. Tu igitur altricem ſtirpis animam, partium formis ignobiliorem ac viliorem facis, ſi quidem conſeruandarum partium gratia illam conditam eſſe cenſes, EV. Immò contra planè ſingularum partium formas quoſdam veluti gradus eſſe quibus ad ſupremam illam totius formam promoueatur, nec alia de cauſa illas in ſubiectum impreſſas, niſi vt iſta præparatione ad hanc introducendam via præſterneretur. Nec vero cum dicerem animam nutriendi facultate præditam, ſingularum partium formas ſeruare, hanc illarum gratia conditam eſſe putabam, ſed ſua ipſius & ſtirpis ſolum cauſa conſiſtere. Cæterum quoniam illa è ſuis cohæret partibus, fit idcirco dum ſe totámque ſtirpem hæc nutritione tuetur, nouóque fœtu, multiplicat, vt ipſas quoque partium formas, quibus ad præparationem opus habet, incorruptas quoque ſeruet, ſimúlque nouas interdum generet. Itáque partes ad totius formam nonnihil quidem, at nõ eſſentiam conferunt. BR. Quidnam igitur? EVD. Præparationem & accommodatam quandam διάθεσιν recipiendæ ſimul atque ſeruandæ totius formæ, eiúſque omnibus muneribus defungendis. His enim internunciis ac veluti paranymphis fœliciter coit & in diuulſum permanet formæ cũ toto ſubiecto coniugium, quas ſi qua fortè vis expulerit, neceſſe eſt vel diuortium ſtatim conſequi, vel inertem certè & ocioſam

Solutio.

Partium formas præparationem quandam eſſe ad totius formam ſimplicem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ociosam, formam in subiecto relinqui. Quemadmodum *Qualitatũ*
igitur ossis, nerui, carnis, & cuiusque similaris subiectum *temperamẽ-*
non ex solo qualitatum temperamento, sed ex primordio- *tum.*
rum quoque naturalium permistione præparatum est, &
illis suas formas seruantibus, forma nerui vel ossis influxit:
Sic omnino putandum totius animantis formæ corpus sub- *Primordio-*
iici, ex hærentibus & in vnum confusis osse, neruo, carne, a- *rum permi-*
liisque id genus partibus constructum. Ex apta enim & cõ- *stio.*
cinna similarium positione, numero, figura, magnitudine
partes illæ quæ appellantur organicæ consurgunt, è quarum
deinde conuenientia & mutuo consensu suis numeris abso-
lutum efficitur corpus. Itaque his vniuersis aptè concinné-
que in vnum coëuntibus, conuenienter ac legitimè præpa-
ratum subiectum, formam horum omnium communem
in se allicit & conseruat, & illius functionibus inseruit. BR.
Admirabilis verò præparationum congeries. EV. Nec tamẽ
omnes attigi, quas ad rei procreationem inductionémque
formæ requiri existimo. BR. Nunquam desines in nugis te-
rere tempus, & flexuosis ac vagis interpretationum amba-
gibus, inueniendæ veritatis occasionem intercipere? EV.
Nihil equidem minus: sed si quod reliquum est auscultare
velis, audies quæ sunt omnium longè verissima. BR. Non fe-
ram amplius, narra cui voles tua commenta. PH. Mecum
age potius ô Eudoxe, neque quod de his præparationum
generibus dicere institueras abrumpas, nos quæcunque di-
xeris æquis & attentis animis accipiemus. EV. Quis huius
viri fastidiosam morositatem perferat? PH. Omitte verò
illum, & ad expositionem quam auidè expectamus aggre- *Tres præpa-*
dere. EV. Ades dum igitur attentus, & animaduerte quid *rationes ad*
velim. PH. Arrectus sum, dic age. EV. In viuentium om- *totius formã*
nium corporibus, tres minimum præparationes (sic enim ap- *necessariæ.*
pello quas Græci προκατασκευὰς, dixerunt) ad formam reci-
piendã necessariæ insunt. Vna est proba & idonea tempera-
tio, quæ partis cuiusque simplicis ac similaris sua esse intel-
ligitur ex primordiorum mistione prognata, & totius etiam
corporis sua quædam composita, ex confluentibus conspi-
rantibúsque in idem similarium partium temperamentis
comparata. PHIL. Verisimile id quidem, & maximè consen-
taneum. EV. Altera præparatio corporis est, congrua aptáq;
compositio, consensus & conformatio, quæ nos cernimus

organicis quibusque partibus primùm ac per se inesse, toti vero corpori ex organicarum compositione. PH. Hanc ego non dubito viuentium omnium esse communem: nam & Aristoteles animam definiens, inquit esse actum corporis naturalis organici: quod organorum conformatio sit ei corpori, quod vitam & animam suscipiet, necessaria. EV. Tertius ad hæc est spiritus quidà per totum fusus, cui salutaris inest & vitalis calor. PH. Cur hunc inter præparationes numeres, nondum mihi planè constat. EV. Si pro comperto tibi est, animal omne calorem in se continere ac fouere, quo vitam tuetur, quóque extincto illius anima decedit atque intermoritur, nequaquam in dubium vocabis, quin spiritalis ille calor ad vitam degendam sit omnium maximè necessarius quippe qui & ad animæ naturam accedat proxime, & illi perpetuus atque indiuiduus comes sit. PH. Sed quid prohibet, quo minus hic ad superiores præparationes referatur, cùm non secus atque illæ ex elementorum concretione prodeat? EV. Etsi elementorum soboles est prima illa præparatio, conformatio tamen & spiritus, non illinc, sed è diuiniori quodam principio originem ducunt. PH. Quid ita? EV. Quoniam fieri nequit vt elementa vel diligentissimè ac summa cum ratione temperata, per se nullius ope alterius, aptam corpori conformationem, sensum, motúmve conferant. Quam enim legem, aut quam mensuram his efficiendis feres? PH. Inexplicabilis est, mea quidem sententia, temperamenti modus EV. Id in conformatione longè magis dicas: nam hoc aut illud temperamento esse calido satis intelligitur, eò quòd calidum & igneum elementum cæteris elementis in permistione præpolleat. Itémque tactu frigidum si senties frigidum elementum dominari: sed quanam ratione factum sit, vt hæc aut illa fuerit huius aut illius rei figura, id verò est quod nec dicere nec mente consequi possis. Plurima enim cernimus quæ cùm sint eiusdem temperamenti; dissimiles tamen figuras accepisse, rursúmque consimiles esse figuras, quorum sit dissimillimum inter se temperamentum: id quod ex medicorum sententia plenius postea & vberius probabitur. PH. Videtur id ratione, aliqua ex parte fulciri. EV. Porrò insitus is siue spiritus siue calor, qui vitæ est opifex & vinculum, non poterit partium corporis temperamento acceptus

Quum distinctæ sint eæ præparationes.

Confirmatio & spiritus aliunde quã ex elementis.

Insitus Spiritus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ctus referri. PH. Id quoque si placet, apertius doceto. EVD. repente ac recens extincto iugulatóve animante, partes similares, suam singulæ aliquandiu retinent temperaturam, PHIL. Id memini iam a te supra demonstratum, fieri non posse vt insitum rei temperamentum tam subitò mutetur suámque velut exuat naturam. EVD. In iis tamen partibus tum neque insitus ille calor, neque spiritus inest. PH. Quid mirum? Nam idcirco interiit animal eiúsque partes: quòd animæ vitæque conseruatrix causa nempe spiritus ille calidus nobísque insitus, aut subitò euanuerit dissolutus, aut extinctus perierit: etenim apertè cernimus, quod ab Aristotele annotatum est, moribundum animal refrigescere. EVD. Hinc itaque concluditur, insitum illum siue spiritum siue calorem, nihil ad temperamenti rationem pertinere. Et quoniam spiritus qui in arteriis præsertim maioribus est, inter corporis partes non censetur, sicuti neque qui venis clauditur sanguis, fieri proinde necesse est, vt nec ille spiritus calórve quicquam pertineat vel ad corporis substantiam, vel ad temperamentum ex elementis naturæ ortum. Quare hoc ipsum nec spiritus nec conformationis efficiens erit, sed hæc è diuiniori natura fluxisse oportet. PHIL. Iam primùm in mentem mihi venit Auerrhois ille, in Arabum factione primæ existimationis philosophus, qui collectaneorum sectione prima, tuam sententiam sequutus, censuit innatum nobis tum calorem tum spiritum, neutiquam ex partium corporis temperatione proficisci. Sic enim ait: Partes natura quidem & agunt & afficiuntur in totum à calore ipsis innato, qui alius est ab eo, quem à temperamento adipiscuntur. Experimento quippe anatomices compertum exploratúmque est, corde corpusculum contineri vaporosum exquisitéque calidum, quod ab ipso per arteriarum ductus in vniuersum deriuatur animantis corpus atque transmittitur. Hæc sunt quibus planum facit nobis insitum calorem & spiritum non modò ignis naturam conditionémque non retinere, sed ne ab elementorum quidem concretione permistionéque omnino prodiisse, quasi illorum diuinior quædam sit origo, quæ qualis sit, neque mihi occurrit vbi ille expresserit, neque aliunde possum vlla diligentia plenè consequi. Tu proinde quicquid de his habes animo compre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

hensum(habes autem vt scio plurimùm) id deprome quæso,& liberaliter nobis impartire. EVDO. Rem petis perquam sanè lubricam & plenam periculi, vnámque omnium maximè temeritatis obnoxiam calumniæ, sed audebo tamen, quando ita postulat disputationis continuata series, quantum ea de re teneo id vobis exponere, vt ratione inter vos communiter agitata ex æquo & bono statui possit, quam oporteat his de rebus esse doctorum & veritatis amantium hominum sententiam: ac primùm quidem caloris & spiritus: mox deinde formarum originem ortúmque commemorabo. Qua in re sic agam, vt mea omnia firmissimè corroborem ex Hippocratis, Platonis, Aristotelis & Galeni decretis. PHIL. En in hoc sumus, auidè quicquid dicturus es excepturi, & tanta diligentia expensuri, quanta ab hominibus maxima præstari potest. EVDO. Quicquid viuit nulla putrida materia creatum (vsus perfectum id appellat, siue in stirpium siue in animantium genere positum id constitutúmque est) ex subiecto prodiit, quod est suum cuiusque semen. PHIL. Memini id esse suprà confectum. EVDO. Ex hoc singulæ primùm corporis finguntur partes naturæ vi, non aliter quàm opificis manu: minutæ particulæ primùm confusæ in ordinem postea digeruntur. PHIL Sæpe id obseruatum ferunt ab hominibus studiosis. EVD. Itaque semen tanquam excellenti quadam sapientia præditum, dum stirpibus quidem è terra, sed quæ sit aliis elementis permista: animantibus verò è materno sanguine familiare & quale cuique ex vsu est nutrimentum suggerit, concinnam simul idoneámque elementorum temperationem confert, efficitq; vt sit vnum quodque huius illiúsve discreti singularisque temperamenti: vnde liquet singularem temperamenti rationem quam nonnulli temperamenti proprietatem dixerunt, tum corpori toti, tum particulis ipsis vi seminis induci, atque etiam certè conformationem compositionémque subiecti, de qua ex Galeni mente pomeridiana disputatione plura colligemus. Atque hoc modo complexi sumus priores duos præparationum ordines. Tertius porrò qui per vitalem spiritum: calorémque conficitur: vt non ex sola elementorum temperatione perfici potuit, sic apertius illustriúsq; quàm reliqui à semine sui ortus initia ducit. Semen enim caloris & spiritus refertũ asseuerant omnes,

Tres eas præparationes à semine conferri.

omnes, & has vires à parentibus accepisse. Nam cùm sui simile quippiam generaturi parentes, nequeant in opus continenter incumbere, quòd aut prius quàm perfectum sit, intereant, vt stirpes aliquæ, aut aliis vitæ rationibus sese accõmodent, vt perfectiorum animantium genus vniuersum, prouida solérsque Natura rerum æternitati consulens, quæ parenti inerant ad procreandum & vitam largiendam vires, eas per calorem & spiritum semini commisit, exiguæ quidem portioni, sed quæ totius vicaria iisdem prædita facultatibus toti simile procreet. Hæc in rem præsentem tibi satis sint, aliàs, dum ita feret, plura fortassis audituro.

Rei naturalis potentiam non esse suopte impetu ad formam progredi, sed haud secus atque actum di habitu formam elici de potentia materiæ. CAP. V.

PHILIATROS.

AGEDVM mi Eudoxe, has quæso mihi tenebras quibus offundor, discutito: iam enim supra docuisti, potentiam esse materiæ quandam præparationem, ad excipiendam certam speciem: at hæ [Greek] quas semini inesse commemoras, súntne ea ipsa potentia quam inuestigamus? EV. Sunt omnino, atque in vnum idémque redeunt. PH. Nulla iam demum verborum circuitione, nullo anfractu rem omnem compendio & planè dixisti. BRVT. An nõ illud audax, ne dicam temerarium facinus, rem tam arduam, tam à nostris sensibus abstrusam, de qua doctissimorum philosophorum acerrimæ sunt & in hunc vsque diem indefinitæ contentiones, tam paucis támque apertis verbis concludere? Confidentia est hæc certè intolerabilis, & ab interpretis naturæ modestia aliena. Tu quasi digito attingas, audes quid potentia sit indicare? EVD. Quidni? Sed iam age quæso, mi Philiatre, quum potentiæ nomine nihil sit nec philosophorum sermone magis tritum, nec disputationibus acrius exagitatum, poterísne quàm multiplex id sit recensere? PHIL. Potero ni fallor: primùm enim Aristoteles potentiam esse definiuit motus mutationísque principium: quúmque id duplex sit, vnum efficiendi, patiendi alterum: duplicem inde potentiam statuit. Efficiẽdi qui-

Quid potentia formæ.

Potentiæ nomen multiplex.

5. *Metaph.*

cap. 12. & 9. cap. 1. & 2. dem potentiam esse dixit mutationis in alio principium, de qua Physicorum septimo multa: patiendi verò principium mutationis ab alio: qua verbi significatione, rei cuiusque materiam appellat potentiam, formam verò actum atque perfectionem. Harum vtraque in substantiarum est genere. *2. de Anima cap. 1.* Præterea autem id etiam nominis ad accidens quiddam trahitur, quod Aristoteli naturalis potentia, vel impotentia dici solet. Est enim habilitas vel affectio cuius ope vnumquodque facilè vel agit vel patitur: aut si mavis, propensio *In categ. qualitatis.* & procliuitas quædam ad aliquid agendum aut patiēdum. Sic omnes artes agendi potentias nuncupauit, quòd princi- *9. Metaph. cap. 2.* pia sint mutandi in alio. Similes etiam affectiones rebus inanimis asciscit, quarum subsidio expeditius agunt obsistúntve, ne contrariorum vi in deterius commutentur. Patiendi potentia diathesis est, qua res quæque in aliũ statum promptè conuertitur. EVDO. Consiste paulisper, in portum enim iam appulisti: nam ea de qua disserimus, est patiendi potentia, quæ materiæ tanquam præparatio quædam insidens, eam aptam idoneáque reddit commutationi, & ex- *3. Phys.* cipiendæ quam appetit formæ. Hæc est quam Alexander Aphrodiseus rectè inquit, esse principium materiæ inditum, per quod illa apta sit ad omnia suscipienda, quæ ab ipso & ex ipso futura sunt. EVDO. Quicunque definierant potentiam esse materiæ quandam præparationem & instructionem, illi si non vltrà qualis ea sit præparatio inuestigandum putarunt, prodigiosa tamen commenta nobis obtrudunt, laboréntque de nominis potius, quàm de ipsarum cognitione rerum. At si veterum philosophandi legem sequi volumus, res animo comprehensæ nobis sic erunt, vt si sensibus essent perceptæ. Tu itaque mi Philiatre, si tribus ex istis præparationibus, concinnam materiæ accommodationem clarè intelligis, ne dubita te quoque potestatis puram essentiam tenere. PHIL. Teneíe me puto. Cæterùm velim vt tu *Quid sit formam educi de potentia materiæ.* mihi alia deinceps interpreteris, eáque & multa & multis perobscura. Quum philosophi dictitant, de potentia materiæ educi formam, túnc censes has præparationes cùm iam
» perfectionem integram acceperint, formam de se emitte-
» re? Scio equidem à Simplicio ea de re sic scriptum esse: In o-
» mni mundo, si quis exortus prodit, non aliter quàm per po-
» tentiam ad substantiam prodit atque perficitur, materiáque

cùm

ùm recipit formam per potentiam ad ipſam perducitur. Et lio loco: Neque enim omnino ab imperfecto ad perfectum liquid peruenit, niſi media adſit potentia addens perfecto d quod deficit, ſummam perfectionem ſuſcipiens à perfetiſſimo. Hæc non ſanè dubito quin veriſſima ſint, ſed me ihil prorſus docet BR. Si mihi liceret bona iſtorum venia, go tibi ô Philiatre, paucis explicarem, quemadmodum rei uiuſque ſpecies ac forma de potentia materiæ ducatur. VD. Tibi verò non conceditur modò, ſed & omnes quotquot adſunt orant, vt te huius quæſtionis interpretem exubeas. BR. Planam igitur huius rei expoſitionem accipe, quæ nullo negotio te ab intricatiſſimis aliorum erroribus xpediat. Iſthæc de qua tam anxiè diſſeritur potentia, quaitas eſt, quæ magna in vtramque partem latitudine, aliàs ntendatur, aliàs remittatur. PH. Magna certè quidem. BR. Atque initio prætenuis ea eſt & obſcura mox verò ſenſim paulatimque vires capit & increſcit: quúmque ita minutatim facta additione, ad integram abſolutionẽ venerit, tum ea eſt, vt Ariſtoteles dicere ſolet, ἐντελέχεια quædam, quam alij perfectionem, alij perennẽ quandam agitationem interpretantur. Quemadmodum igitur iſta perfectio, de inchoata obſcuraque præparatione ſenſim ordinatimque educi conſummarique videtur: ſic ſanè exiſtimare debes, rei cuiuſque ſpeciem (quæ a perfectione nihil differt) de præparatione ac potentia verè naſci & oriri. Eſt enim perfectio ſpecies ipſáque præparatio potentia, neque ad eam rem alia opus eſt explanatione: ſed vt præparatio tandem fit perfectio, ſic potentia commutatur in formam. EV. Parum abeſt, ô Philiatre, quin teneearis: vnde ne imprudens tu tibi laqueos induas, periculoſa eſt aſſentiendi facilitas: proinde in tam lubrica ac præcipiti via, memineris tibi cautè incedendum eſſe. Sunt enim permulta falſa illa quidem, ſed veris tamẽ ſimillima, quæ veritatis pallio velata, falſa ſpecie multos in fœdos ac pudendos errores abducunt. Eſt autem hic Brutus percallidus & qui niſi caues te facilè circumueniet. PH. Quomodo? EV. Si perfectionem eſſe rei formam dederis actum eſt. PH. Quid igitur? cenſem illa inter ſe eſſe diuerſa? EV. Maximè: ſi quidẽ non minus diſtant quàm quæ in diuerſa genera diuertunt. Perfectio ex potentia, ſenſim velut adoleſcens conſummatur, parſque totam antecedit:

Falſa quorundam expoſitio.

Perfectionem non eſſe rei formam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

forma verò immissa tota repentè est, cuius ne minimum quidem ante fuit. Illa vt potentia natura quædam est patiens: hæc natura est efficiens, omnisque motus principium. Illa accidens solùm est, hæc autem simplex puráque substantia, quod meministi suprà esse multis rationibus confirmatum. PHIL. Memini tanquam nominis mei. EV. Quî fieri igitur potest, vt potentia continuato incrementum, in solidam atque expressam formam (sic enim appellare placet quam Græci ἐντελέχειαν dicunt) habeat, vt fiat ex qualitate substantia? vt genera suprema, quibus nihil sit inter se commune, quæque longius distent, quàm quæ sint summè contraria, in sese mutuò commigrent? Potest quidem quæuis qualitas in aliam qualitatem transire, & in substantiam substantia, communem enim materiam habent: at qualitatem in substantiam reciproca vicissitudine commutari posse, nulla comprehendit mentis humanæ cogitatio. PHIL. Mea certè nullo modo concipit. EVDO. Et aliud tamen tibi persuadere nititur versutus hic Brutus, vt te obnoxium aliquando & prostratum teneat, iis vtique persimilis, qui subsellia assidere volentibus subtrahunt, vt qui ceciderit, cùm eum videant supinum, profusius & maiori cachinno rideant. PHIL. Nunquam ita facilè me duci patiar, sed quem semel occupauero gradum, in eo posthac firmius & fixius persistam. BRVT. Quid audio? Siccine mea sententia contortis & aculeatis sophismatis impetitur? siccíne captionibus eludor? EVDO. Ita tibi appellare liceat, quæ fugere non possis. Sed si per ocium tamen apud te singula diligentiùs expendes, cernes profectò, quanto nostra hæc tuis illis præponderent. Quod si tuis rationibus aliquid constructum esse putas, næ ego illud & facilè & breui diruam. BRVT. Aggredere iam expecto. EV. Quæ in semine est potentia sensim minutatímque augetur, dum perueniat ad summam perfectionem: itáne ais? BR. Maximè. EV. Quánam obsecro agente & concitante vi, incrementum illud dari putas? BR. In promptu est Alexādri responsio, primum infusum esse semini quoddam motus initium, quod impetu à generante accepto, ad aliquem vsque finem agit, dum se continuato incremento perfecerit, & velut ingressum stadium, ad metam vsque (nisi si qua vis de cursu retrahat) percurrerit. EVDO. Sum equidē plus

Potentia nunquam sic perfici potest vt in formam degeneret.

Potentiam seminis nulla ratione posse in formam transire.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

plus æquo obliuiosus, proinde si longiùs extrahitur oratio, tota mihi protinus excidit. Age igitur concisis magis responsionibus, si modo eas à me memoria teneri velis. BR. Quæcumque voles modum tenebo. EV. Impetum quendam motúsque initium ais a generãte iam olim semini datũ fuisse. BR. Ita res est. EV. Hoc motus initiũ, intelligisne esse potentiam? BR. Idipsum prorsus. EV. Deinde principium illud, quod est potentia, agere quidem continenter existimas, & à primis inchoatisque naturis, ad vltimas & consummatas, quibus nihil addi possit, quasque nos summas & perfectissimas iudicamus procedere. BR. Quid ni? EV. Et hanc potentiam tu qualitatem esse statuis. BR. Sic visum est Aristoteli. EV. At nulla qualitas, primò & per se potest agere, sed omnis actio ad substantiæ compotem formam pertinet, quæ principium quoddam est efficiens. BR. Ne hoc quidem inficior. EVD. Dum igitur ais potentiam sensim augeri, quoad fiat perfecta species, accretio illa, cuinam formæ primùm refertur accepta? BR. Ipse videris istud ego minimè inuestigo. EV. In semine tria tantum esse dicimus, materiã, formam potentiam. Illa igitur potentiæ actio, perducítne primùm ad seminis formam? BR. Quónam aliò perduceret? EV. At id fieri nequit. BR. Quid causæ? EV. Quoniã quicquid agit, in hoc agit, vt sui simile reddat obiectum patiens, neque forma quæ in semine est aliud quicquam molitur, quàm vt semen aliud de se generet. BR: Hoc ipse satis sciebam, sed eò me vel inuitum traxerat rei consequentia: nunc itaque resilio, & potentiam quæ semini inest, sese sua vi augere assero, neque vllam externam opem desiderare. Ea enim tametsi qualitas existimatur, præstantioris tamen est ordinis quàm ceteræ: quapropter & illam Aristoteles appellauit naturalem potentiam, quòd vt qualitatis, sic & naturæ quadamtenus sit particeps. Quocirca qui illam dicet per se aliquid agere posse, nihil absurdum dicet. EV. Mira diuerticula. Huc igitur sequere, quando ita tibi visum est. Si quid primò ac per se agit potentia, dum se ipsam auget ac perficit, aliud efficit nihil quàm sui similem potentiam, neque potest ipsa, quantumuis aucta de se formam edere. Ex semine quidem tanquam ex subiecto generatur animal aut stirps: at potentiæ efficientia formam, aut seminis vi animal generari, præstantium philosophorum nullus receperit. BR Quid ita

Nulla qualitas primo & per se agit.

Omne agens in hoc agit, vt sui simile reddat obiectum patiẽs.

quæſo? EV. Quod nondum eſt, ſed futurum eſt, ita iam ſimpliciter non eſt: quod autem non eſt, quî poſſit aliud quicquam efficere? quo pacto fieri poſſe exiſtimas, vt formam procreet quæ ſemini ineſt potentia, ſi nõdum ineſt ipſa forma? aut vt ſemen, quod nondum ſit ipſum animal, efficiat animal? Nempe ſi quid ex his gigni debet, aliud quiddam poni neceſſe eſt, quod actu formam obtineat, quódque ſit huius procreationis efficiens cauſa, eáque prima & præcipua. Quæ Ariſtoteles diligentiſſimè contemplatus, in animalium ſtirpiúmque procreatione duplicem naturam inſtituit, imperfectiorem vnam, quæ in ſemine ſit quidem nondum tamen eſt: perfectiorem alteram, quæ actu cum ſit effectrix ſimpliciter eſt, qualis in eo eſt, a quo dimanauit ſemen. Locus eſt libro de animalium procreatione ſecũdo, vbi naturæ & artis diſcrimen ſecreuit, his ferè verbis. Ars

Perfectionẽ potentia.

» principium formáque eius quod efficitur, ſed in alio: mo-
» tus autem naturæ in ipſo eſt quod efficitur, ab altera pro-
» fectus natura, quæ actu obtinet formam. In ſemine igitur
» naturam ſtatuit, quæ ſit & mouetur: in eo autem quod actu
» eſt, efficientem naturam. Quæ Simplicius in hanc ſententiam fuſius explicauit: Vniuſcuiuſque natura & cauſa motionis ſubiectum ſibi ipſi & non alteri ſimile facit: vt enim
» natura hominis hominem, ſic & natura ſeminis, non aliud
» quàm ſemen efficere poteſt. Quomodo enim propriè ho-
» minem faciet, ea quæ eſt in ſemine, quæ nondum eſt homi-
» nis natura antequam homo fiat? Si natura ſeminis commu-
» tari deſiderat, & animal perfici, propriè efficiens & proxi-
» ma cauſa, eſt natura paterna atque materna: nam forma
» actu præcedit in patre & matre, ſecundum quam id quod
» potentia eſt, ad actum perducitur. Atque hoc modo natu-
» ra eius quod generatur, ſi efficiens dicitur, ita efficiens eſt,
» vt & ipſa ſimul fiat. Ea verò propriè efficiendi vim obtinet
» quæ actu talis eſt, quoniam natura, ſui ſimilis eſt procrea-
» trix. Vides vim illam ſeminis, quam potentiam appellari
» diximus, nequaquam poſſe in animalis ſpeciem verti, tametſi ipſa ſeſe quàm optimè adaptat, & omni ornatus genere inſtruat atq; perficiat, ſed adeſſe oportere quiddam, quod actu tale ſit. PH. Hæc mihi certè longè veriſſima videntur, neq; iam hic noſter Brutus quicquam præterea habet quod obiiciat. Attamen priuſquam colophonem his imponas,

conſonum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

consonum & æquum est, vt nobis id explanes, quod omnibus philosophis placere video: rei cuiusque formā de subiecti potentia educi. EV Quum quæ semini inest potentia, id est, inducendæ formæ præparatio, assiduo incremento, ad summam perfectionem euaserit, ad substantiæ quoque formam simul peruentum erit. Etenim perfectionem illam forma necessariò comitatur, nec vnquam deserit. Perinde Aristoteles, formam plerunque ἐντελέχειαν nomine perfectionis appellat, vel quòd perfectæ potentiæ indiuidua sit comes, vel quod totum ipsum compleat, & perficiat. Vt igitur perfectionem, sic & formam de potentia materiæ educi sermonis vsu dicimus, tanquam pares in iis rationes faciat, ista consequentiæ necessitas. PH. Formam de præcurrente potestate haud secus elici ratiocinabar, atque actum de habitu EV. Nec sanè multum est dissimilis analogia. PH. Hanc igitur nobis pleniùs interpretare. EV. Longa assuetudine & frequentatis actionibus musicus (vt hunc pro reliquorum exemplo sumamus) iisce partibus habitum adeptus est & inseruit, quæ plurimùm sese exercent. Atque is deinde tamen dormit, habitum tamen hūc musicæ aut citharisticæ semper retinet. PH. Hoc tanquam digitos teneo. EV. Si fortè igitur experrectus citharam pulsabit, vndénam censebis illi modulandi actū incessisse? ex solóne habitu qui in actū eiusmodi sit commutatus? PH. Nihil minus, sed eò profectò, quia concitata princeps animæ vis, iis tum partibus presit ac imperet, quibus exercitatione iam olim indutus atque impressus fuerat modulandi habitus: hæ siquidem habitu paratæ in opus actúmque suū promptè feruntur, quoties animæ ipsis inspirata voluntas ita imperauerit. EV. Rectè tu quidem. Vt igitur actum ex habitu, idcirco prodire dixerūt, quòd actus, nisi comparato habitu, perfectè elici nō potest: sic in ipsa quoque rerum procreatione dicendum est. Non enim potentia formam, sed externa causa exprimit, quæ tamen auxilio potentiæ destituta, vt non haberet ipsa per se satis virium. PH. Video. Tanquam enim qui scientiam habet, sed ea non vtitur, cùm vult accedente mentis impetu, contemplatur. & actu fit sciens: item quodcunq; subiectum gignendæ rei perfectam potentiam habere dicimus, accedente agentis extrarii vi, id rectè, te authore, actum formámque excepit. EVD. Scopum attigisti. PH. Qui quid sciet

Forma quomodo educatur de potentia materia.

Habitus.

(inquit Aristoteles) si animum in contemplationem actu intentum habet, seruat tamen habitum, nec perdit contemplando scientiam, sed excolit magis ac perficit: ita id quod perfectam potentiam obtinuit, accedente forma, potentiæ qualitatem non excutit, sed ornamentum illi & perfectionem addit. EV. Ita necesse est, vt iam fixum ac stabile sit, id quod proponebatur, haud secus de potentia materiæ formã elici, atque actum de habitu. PH. Id quidem iam satis perspicuum. Quod verò de medicamentis aiunt, quæ intrò sumpta, nostri caloris vi de potẽtia in actum excitantur promouentúrque, hís-ne simile putas? EVD. Quodammodo. Siquidem vel nondum adhibita nobis medicamenta, suam speciem habent: sibíque innatas vires, sed quas non ante in nos exerant, quam à nostro calore sint irritata, quod certè opus est ad illorum vires experiundas. Itaque verè dixeris medicamenta de potentia operandi ad operis actionem, & quasi ex feriis ad opus venire, non tamen ad nouam formam transire. Itemque in animalium procreatione, semen conceptum, vteri vi ac benigno tempore ad agendum impellitur, non vt animal animalisque formam de se excitet aut edat: sed tantùm vt exsuscitata aut impulsa ipsius potentia aut facultas, deincépsque aucta, subiectam sibi materiam omni præparationum genere instruat, vt substantiæ tandem particeps forma extrinsecus assumatur, & excepta commodè asseruetur, suas deinceps omnes functiones obitura.

Medicamenta quomodo ducantur de potentia in actũ.

Gignendæ formæ, ne minimum quidem antè in materia fuisse, neque potentiam quicquam esse formæ, neque ad substantiæ genus referri.

CAP. VI.

BRVTVS

FRVSTRA nobis hic laborare videris optime Eudoxe, qui quæ sunt oculorum testimonio clarissima, ratiocinatione vi & inani ac longè repetita interpretatione eludere. An non cepam sæpenumero vidisti, de tectis aëre libero propendentem, per se nullius extrarij ope, sese diffundere, & herbescentem ex se viriditatem proferre? aut ouum solo fornacis tepore pullum excludere? Equidem & ipse vi-

Argumenta quæ contendunt potentiam esse inchoatam & imperfectã quandã formam.

di frequenter, & Aristoteles fieri posse litteris mãdauit. Nũc omni philosophorum authoritate posthabita, neglectis etiã acutissimè excogitatis eorum rationibus, solius sensus communis bonitate, & omnium animis informata notione ductus, dic per Deum immortalem, dum iam viuere ac moueri incipit ille pullus, vnde suam accipit animam? vnde prodit illa? aut quis eam inducit? vbi extrarius ille tuus opifex est qui ouo suam insculpat formam? An non hîc tuorum cõmentorum se prodit vanitas? An non luce clarius est, illam ex oui potentia existere, vt ex eodem ouo pullum vniuersum? quid relicta sensuum euidentia, abstrusa vestigamus? EV. Iampridem coactus es fateri, fieri illud nequaquam posse, & formam extrinsecus venire. BR. Egó-ne? tibi verò istud sum fassus? nondum vt video hac in re mentem meam satis concepisti. EV. Quid hoc nouæ rei? BR. Dicam, & equidẽ paucis. Ego enim perinde atque tu, rei cuiusque speciem in substantiæ genus refero, sed quod fortè non donabis, ad idẽ etiam genus, potentiam pertinere puto: hac autem ratione moueor, quod quum videam speciem ipsam ex potẽtia trahi, necesse sit non diuersæ rationis ac generis illam statui, sed esse formæ aliquid imperfectum aut velut mutilum. Atque id quidem in semine cùm potentia tantùm inesse dicebatur, ociosum delituisse censeo. Vbi verò cœpit suis se virtutibus prodere, esséque ex efficientia manifestum, tum verò demum id actu inesse diximus, quãquam pristinam speciem non mutauit: id enim tenue licet & exiguum eandem tamen perpetuò substantiam tenuit. Hæc mea est de potentiæ substantia déque formæ exortu assensio, firma illa quidem certè & stabilis, & à qua me nulla ratio depellet. EV. Eóne temeritatis procedes, vt inter substantias potentiæ locum tribuas? BR. Temeritatis non erit, id quod verissimum est asserere. In semine quum potentia quædam est animalis ipsum animal inesse dicimus potestate, quin etiam ipsum semen animal esse, potestate duntaxat. In ouo auis est, potestate: in glande quercus iam est, sed potestate: in oleæ bacca, ipsa est olea. In húncque modum, quæcunque ex semine vt è subiecto proficiscuntur, in ipso priùs inesse potentia mente colligimus, quàm emergant, & oculis obuersentur. Reliqua vniuersa quæ nullo semine gigni traduntur, vt metalla, vt lapides, vt stirpes seminis expertes, vt animalia è putri

Alia argumenta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

materia nullóque coitu nata, non è quouis sine discrimine subiecto fieri palam est sed ex eo duntaxat, in quo sui quoddam seminarium habuerint. Non omnis fert omnia tellus:

1. Georgic. *Hic segetes, illic veniunt felicius vuæ:*
Arborei fætus alibi, atque iniussa virescunt
Gramina. Et rursum:

Georgic. 2. *Nec verò terræ ferre omnes omnia possunt:*
Fluminibus salices crassisq; paludibus alni
Nascuntur: steriles saxosis montibus orni:
Littora myrtetis lætissima: denique apertos
Bacchus amat colles. Aquilonem & frigora taxi.
Horum autem causam reddit.

Georgic. 2. *Quippe solo natura subest* Hæc Virgilij placida sunt, quæ te omnia recipere scio. Itaque dum potestate animal aut stirpē in semine ponis; necesse est fateare, delituisse hęc in eo & suæ essentiæ, quantumuis imperfectam quiddam tamen omnino habuisse: neque, opinor, ibis inficias in istis seminariis, eius quæ ventura est, aliquantulum esse formæ.

Sicut io argumentorū. EV. Nihil ne minimum quidem: sed habet res tota eo modo quem Simplicius aperuit. In semine (inquit) ex quo gi„ gnitur vel animal vel planta, insitum principium quoddā „ est, non minus perpetientis quam agentis motionis, per „ quod procliuitatem quandam habet, & ampliorem quærit „ excipiendæ formæ. Hoc igitur principium potentiam appellat & naturam in semen infusam, quam ab anima longè diuersam facit, ne fortè semen animatum esse fateatur. Est autē ea natura imperfectior multò quam anima, quippe quæ sit ad eam accersendam veluti præmissa quædā pręparatio, vel si mauis habilitas & potentia: neque verò animæ quicquam est, neq; in eā poterit vlla mutatione conuerti neque animæ quicquā antè in semine fuit, quàm ipsa tota actu cœpit existere: quocirca dici non potest semen animatum. Ergo ne tibi imponat ipsa nominis ratio: quod esse potentia dicimus, id nequaquam est simpliciter: vt neque quod esse potest, id iam actu est. Semen aut hoc aut illud potestate esse statuo, nec ideo tamen id iam actu & reipsa esse dico: nec enim & in glāde vel quercus vel eius species, nec auis in ouo, nec formæ eius quicquam vel tenuissimū, non enim partium adiectione paulatim minutatímque consummatur, sed subita repentináq; mutatione vno momento tota si-

ta simul in subiectum concedit. PH. Audio, maximè inter se pugnantes vobis esse sententias, quas si ex angustis istis verborũ septis, in latiores veluti cãpos deducetis, intelligi tã dem poterit vtra sit firmior & ab vtra stet veritas: quæ certe & vnica est & simplex, vt alteram stare, alteram cadere sit necesse. BR. Meas ipse partes facilè tutabor: ac si meas rationes & authoritates in medium proferri patieris, cúmque tuis contendere, intelliget, spero, vel puer: ac tibi etiam fortè ipsi persuadebitur, quidpiã formæ antè in subiecto fuisse, quàm illa actu inesset tota. EV. Magnam tibi gratiam habiturus sum, si veris rationibus, à mea me opinione, in tuam perduxeris. Sed agè iam aggredere. BR. Qui scientiæ habitum habet, hoc ipso sciens & est & dicitur: & quum scientiæ & contemplandi actio incesserit, actu & perfectè sciens, Hæc dudum concesseras. EV. Neque nunc palinodiam cano. BRV. Sic vtique in semine, quam diu cúmque nondum quicquam agere vitale potest, fatendum est animam solùm inesse potentia. Vbi verò sua se efficientia, suis se prodit operibus, actu tum inesse, quasi sola actione & effectis, actúne an potentia duntaxat insit, discernatur. Quod ipsum Aristoteles breui sententia sic expressit. Animam naturalem altricémque in seminibus & vtero conceptis quæ separari possunt, haberi potentia statuendum est, non actu priusquã (eo modo, quo conceptus qui iam separantur) cibum trahant & officio eius animæ fungantur. Principio enim huiusmodi omnia stirpis vitam viuere videntur. De anima » quoque sentiente deinceps dicendum est, atque etiam de » rationis intelligentiæque participe, omnes enim potentia » priùs haberi quam actu necesse est. Hæc declarant satis A- » ristotelem censuisse, in semine subobscuram fuisse animæ » portionem, quæ præ imbecillitate nondum quicquam moliretur animalis functionis. EVD. In transuersum perperam trahis Aristotelis sententiam, qui ne per somnium quidem, huius simile quicquam suspicatus est. Quid absurdius autem in philosophia, aut magis horrendum, quàm naturaliter efficientem causam instituere, quæ feriata tamen & ociosa nihil prorsus agat? causam enim actione definimus, quæ si nulla erit, ne causa quidem esse poterit. BRVT. Quid ais? nónne in trimestri vel quadrimesti fœtu, cùm primum is moueri sentitur, anima vel tota inest, quæ vt absolutum

Alia argumenta.

De generat. animal. li. 2. cap. 3.

Solutio.

In semine contendit quiddã venturæ formæ contineri.

erit animal, cunctas illi functiones præstabit? E V. Inest vtique. B R. Et tamen nondum potest illa neque cursum ciere, neque vocem edere, neque visione quid percipere. Quid cedo est causæ? E V. quoniam impeditur aliunde & quasi vincta tenetur, quod organa desideret, ad suas actiones obeundas accommodata. B R. Eandem rationem si ad semen transferes, intelliges profectò, & in eo illam ab initio esse & impediri tamen instrumentorum vel penuria vel vitio quominus quid agat illámque ablato impedimento mox in actum erumpere. Hanc ne me putes opinationem confinxisse: authores meos tibi proferam, viros in philosophia adeo magnos vt eorum te possit authoritas vel deterrere, vel frangere. In iisque primum Aristotelem, quem scio te-
» plurimum omnium & merito quidem suspicere: is igitur,
» animaliũ procreationẽ ortúmque discutiens horum causã
» his verbis plenè explicauit: Quorum principiorum actio
» est corporea, hæc sine corpore esse non posse certum est: ver-
» bi gratia ambulare sine pedibus Itaq. extrinsecus ea vt adue-
niant fieri haudquaquam potest: nec enim ipsa per se accedere possunt, quum seprabilia non sint. Ergo eo authore, nutricandi sentiendíq; principia seorsum habentur nũquã sed in corpore semper: quare eadem statim per initia erant
1. *De anima cap.* 21. in semine, nec vnquam seiuncta, sed cum eo simul nata. Audi verò rursum vt Themistius alter mihi patronus hæc ista
» apertius è tenebris in perspicuã lucem eruerit. Igitur (inquit
» & animas in suum aliquod proprium corpus (si suum ani-
» mæ instrumẽtũ corpus est) diuertere oportebit? Dixi diuerte-
» re: imò non diuertit, sed fabricatur architectatúrque sibi &
» præparat domiciliũ, non confirmatum antè & præparatũ.
» Causam deinde subiicit, Non enim quemadmodũ cithara
» dedolatur priùs & cõditur, tũ demum adhibetur ad musicã:
ita & corpus ornatur antè instruitúrq; mox animæ sumendum offertur. Quale igitur singulis animis corpus instrumentúmque conueniret. item qua ratione animæ illud sibi confingeret, neglectum à Thimæo penitùs & retrohabitum est. Audis Themistio non interpreti modo, sed & paraphrastæ Aristotelis, videri animam ab initio in corpore fuisse, neque dum præparato, neque obeundis functionibus accommodo: semper semini comitem animã fuisse, neque, vt rectè dicebat Aristoteles, sine corpore eam esse posse. Sed

agè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

gè: eritne vlla apud te Platonis authoritas? Erit opinor. At s eadem sæpius inculcans, præter illam animæ procreationem, quam in Timæo nobis exposuit, lib. de legibus decimo de eadem hæc scripsit: Satis supérque monstratum est, animam omnium antiquissimam esse, cùm motus principium sit. Et mox: Rectè igitur & propriè, veréque & absolutè diximus priùs corpore animam factam fuisse, corpus verò posterius atque secundo loco, quod est animæ secundum naturam dominanti subiectum, hæc Plato: quæ vt inter legendum oculis sæpe percurristi, sic nunc vehementer opto, vt in illa paulò acriùs intendas & diligenter circumspicias, ac expendas qua de causa effícto corpore animam priorem esse statuerit. Hæc enim quoniam est omnis motus initium (motum à mutatione Plato seiungit, quòd hanc inanimorum, illũ viuentium esse velit) & quoniam omnia etiam quæ corporis sunt, administrat & obit, iure optimo sibi ipsa corpus apparat, instruit, ornat. Quòd si est, vt verè esse præclarissimi quique philosophi authores fuere, constat animæ essentiam in ipso necdum conformato semine conclusam teneri, quæ continenter ipsum minutatímque & membratim fingat, vt opere tandem absoluto, functiones stirpis aut perfecti animalis, pro sua quæq. natura cunctas obeat. Ac si nunc daretur de illis vnumquemlibet, sed maximè Platonem rediuiuum nobiscum huc vnà congredi, præter illa quæ sunt ab eo multis in locis accuratè conscripta, audires & alia profectò quàm plurima, quæ te non probabili modò ratione, sed (qualis mathematicorum esse solet) etiam necessaria, huc te vel inuitum agerent. Et quanquam vana erit confictio, tu tamen patere vt eum animo repræsentemus, hoc pacto te suo more interrogantem: ô Eudoxe, quandiu in semine & corpore informi anima continetur, an non ea conformando corpori omnem operam impendit? Agè, responde mi Eudoxe, hæc tanquam percontanti Platoni. Quòd si te pudet, nihil verebor illi tecum ac pro te respondere: népe tum ab anima aptè conformari corpus, nónne rectè dixero? certè enim ita fatendum est, tum verò ille subiiciet. Dum sic effingitur corpus, necdum vlla est expressa & distincta partium informatio, tũ certè nequit anima eas exercere functiones ad quas illæ partes comparantur. Quid? an nõ hoc quoque dabimus, cùm nec sine pe-

dibus inambulare, nec sine oculis cernere possit? Ac si ita perget: Conformato integrè corpore, & singulis partibus instructo, cum anima iam illarum ope cuncta vitæ sensúsue munia exequitur, quo tādē pacto tū corpori inest anima? Actu dices, opinor, ídque & audacter & verè. Quum igitur (inquiet) informi adhuc corpore, illa non valebat animales promere functiones, quo tum pacto inerat? An hic obmutescemus? at id quidem turpe est. Quid igitur respondebimus? Sola nimirum potestate, hoc enim restat vnicum. Quid tu hic illū putas? Instabit vtiq. & quod consequēs est concludet. Animam quæ vim & potestatem ingenitam habebat agendi, nondum verò quicquam agebat, ob instrumentorum penuriam, id ipsum esse, quod nos potentiam dicimus: actum verò, animam esse quæ liberis expeditísque instrumentis opus edit. Itaque potentiam esse quidem animæ ipsius essentiam, sed quæ otiosa tamen nondum quicquam efficiat, propterea quod corpus ineptum adhuc sit & inconcinnum. Quis contra hæc possit dicere? Ego certè quidem statim assentiar. Tu verò quid? An non idem quoque facies? Video te annuere. Quid ergo erat opus, vt tu nouum, inexplicabile & incomprehensum potentiæ genus nobis fingeres? Iam planè conuictus es, opinor: tantúmque abest vt ab instituto meo ipse desidero, vt arctissimis vinculis te potius obstrictum teneam, adeò vt dimouere te non possis. EV. Pressius vrgere videris ô Brute, nósque infestius ac propè dixerim furiosius insectari. Ac tu tibi quidem paucis & perperam intellectis philosophorum sententiis adductus, ante victoriam canis triumphum: Sed moderare, obsecro, ardentes istos impetus, graue probrum erit sit quid recantare cogeris. BR. Egóne? EV. Caue exultes: sed animum mihi sedatum patienter adhibe, Quæ tu litigiosa peruersáque diligentia contendis, ex hypothesi defluunt & ducuntur omnia, quæ si quidem vera & fide digna fuit, idoneè & conuenienter fortasse conclusisti, animam quæ nondum suas functiones obiret, potestatis appellatione dignandam. Sed vana & fallax est suppositio, quæ semini & nondum efformato corpori, animam inesse assumit. BR. Hanc non ego sed inuictissimi testes Plato, Aristoteles, Themistius tibi posuerunt. EV. Tu me statim (opinor) vel testium grauitate, vel numero offunderes, nisi sensa illorum melius quàm tu con-

Solutio quæ planè docet in semine nihil quicquā de substantia formæ contineri.

concepissem. Primùm enim quod ex Platone citas testimonium, non de singulari ac de sua cuiusque anima, sed de generali illa mundi, quæ totius est vniuersitatis, dictum est, de qua quid sentiret, paulò post pleniùs expressit, his propè verbis: Animam cuncta gubernantem & in omnibus quæ mouentur, habitantem, nónne & cœlum gubernare necessariò confitebimur? & rursum: Vniuersa egro quæ in cœlo sunt, quæ in terra, quæ in mari, suis motibus anima ducit. Hic igitur vt passim in Timæo, mundi animam Plato statuit, à medio per omne vsque ad cæli extrema sese porrigere, eique extrinsecus circunfundi, cunctísque genitis vitam conferre. Qua sententia, an tibi videtur, rei vniuscuiusque animam statuisse antiquiorem prioremque recens genito corpore? Sed de Platonis dogmate acutius fortasse & distinctius posthac iudicabitur, si in eum fortè sermonem incidemus. iam verò quòd ad Themistium attinet, is se manifestò detexit palàm professus animam statim ab initio infusam esse maris semini, tanquam indiuiduam ita dispensante natura comitẽ. Quamobrem nihil veretur aut reformidat, semen animatum facere, cuius anima architectatur & extruit sibi domicilium ex idonea materie. Atque in his quidem quæ ex putri mucosáque materia, nullo semine prodeunt in lucem, animam quandam abstractã censet procreatis aptéque conformatis vitam largiri, Timæum in hoc sequutus: his verò quæ ex semine deriuata fluxere, iam à Timæo deficiens, putat vniuersalem animam nihil inspirare, sed suam cuique semini insitam esse, quæ temporis progressu cuncta conformans, suis tandem se detegat operibus. Hinc tu optime Brute, elicere vis, vt videtur, potentiam esse Themistio aliquid essentiæ animæ, cùm nullus tamen extet locus, vnde id haurire aut petere possis. Imò verò ille ipse Themistius in libris physicis de potentia & priuatione disserens, tanquam de accidentibus disputationem instituit longa satis oratione Sed neque Themistium vt fidelem idoneúmque testem velim in hanc nostram disceptationem recipi, quòd nutabunda & inconstanti assensione, quò fluctus impellit, nunc in Platonis, nunc in Aristotelis sententiam inclinare videatur. Proin de ne qua tibi posthac hinc suppetat cauillationum occasio, iam nunc apertissimis ac verissimis rationibus contra Themistium ti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

bi probabo, ne minimum quidem essentiæ animæ semini antequam animal esse cœpisset insedisse. Sed Aristotelis tamen antè videtur explicanda sententia, quam tu te putas perquam conuenienter ad tuam Themistiíque opinationem confirmandam citasse. Nam si quis altiùs ac diligentiùs Aristotelis mentem scrutabitur, intelliget profectò, neque in iis quæ ex putri materia, neque in aliis quæ posito(vt ille ait)semine surgunt, de animæ essentia quicquã ab initio fuisse, sed totam tum primùm illapsam, cùm ad illam excipiendam dignè fuit & affabrè constructum corpus. Qua in re Platonis rationem authoritatémque recipit, quãquam de ipsa formæ origine, nec omnia probare, nec sequi voluit. Aristotelis abs te citatus locus, plane quidem innuit, animam tum altricem tum sentientem non posse actu sine corpore consistere, quoniam ad corpus pertinet vtriusque actio. Sed vt in corpore esse vtramque donemus, neque ab eo separari posse, an tu hinc directè colliges vtramque iam olim necessariò in semine fuisse? An non aliud illis corpus substerni potest? Potest opinor. Atque in eũ obsecro locum mihi fixiùs oculos intende, non quidem contentionis, sed veritatis inuestigandæ studio. Quid enim „ait? Nam neque ipsa(principia scilicet nutriendi & sentiendi „quorũ ad corpus refertur actio) per se accedere possunt quũ „inseparabilia sint: neque cum corpore(crasso seminis)semẽ „enim excrementum alimenti mutati est. Vbi dicti etiã cau„sam subiecit. Semen excrementum esse vile ac sordidũ, illa „autem principia dignitate præstantia. BR. Si neque cum corpore, neque ipsa per se possunt principia nobis accedere,

Cõfirmatio. quis iã modus restat? EV. Audi reliqua: Sed enim, inquit, om„nis animæ siue virtus siue potentia, corpus aliud participare „videtur, ídque magis diuinum quàm quæ elementa appel„lantur. Quale autem sit diuinum hoc corpus, quæ deinceps „est sententia commonstrat: Inest in semine omnium, quod „facit vt fœcunda sint semina, videlicet quod calor vocatur, „ídque non ignis, nõ talis aliqua facultas est, sed spiritus, qui „in semine spumosóque corpore continetur, & natura quæ

Stellarum elementum. in eo spiritu est, proportione respondens elemento stellarum. Id ergo diuinum corpus de quo paulò ante dixerat, „spiritus est, in quo tanquam sede propria, calor constituitur „ipsáque natura quam animæ substantiam putamus. Hunc spiri-

spiritum, cui vim maximam concedit, ſimpliciter ſemen appellauit, in ſequenti proximè oratione, vbi & reliquã craſſiorem ſeminis ſubſtantiam, corpus genituræ nuncupauit. Corpus autem (inquit) genituræ, in quo ſemen animalis « principij contentum vnà prouenit, partim ſeparabile à cor- « pore, partim inſeparabile. Itaque Ariſtotelem ſic inter- « pretor, illa nutriendi & ſentiendi principia, cum craſſo ſe- « minis corpore, ſeu cum ipſo genituræ corpore non accedere, quia fœdum eſt & abiectum excrementum: neque ipſa per ſe influere, quia ſunt à corpore inſeparabilia, neq. poſſunt extrinſecus venire, ſed cum diuino corpore ac ſpiritu inuehi. Viden iam illa iacere tuæ importunæ & contentioſæ pertinaciæ fundamenta? Aliò pergamus. PH. Pedem amabo nondum hinc referas: ſed quænam hæc ſint tam præclara, quóve modo accipienda, apertius fac & dilucidius. EV. Præſtat ô Philiatre, in ſuum quæque locum ac tẽpus differri, quàm inchoatam ſemel diſputationem abrumpi finienda mihi & concludẽda eſt hæc tota controuerſia, & quod eram pollicitus, ratione docendum, ne tantulũ quidem animæ ſemini ineſſe BR. Satis mihi iſtuc eſt agitatum, ſatis concluſa tota diſputatio. EV. Age verò, tu tibi rei confectæ palmam arripias: nos quibus te proſequamur, epinicios hymnos meditabimur. Sed pro tua tamen humanitate facies, vt in hoc triumpho percunctantibus ac dubitantibus nobis, omnia detegas & enucleatius & ſimplicius: hoc enim & eruditione & moleſtia tua digniſſimum eſt. BR. Sentio te gryphos quoſdam & nouas captiones meditari, equidem iſtius concertationis iam dudum ſatur ſum, ſed quando tamen laceſſere pergis, enarrabo ſi voles fuſius, quicquid habeo in animo comprehenſum. EV. Eſſet id mihi quidem periucundum, ſed video in his eſſe qui cõciſius dici mallẽt. BR. Vt lubet. EV. Atque etiã inſuſurrat hic mihi, alia quàm tu opinione imbutus, vt pro ſe me tibi opponã, & quo melius exerceamur pro more te interrogem. O perdocte Brute, quicunque frutices aut animantia ex putri materia proſilierunt, nullo ſemine, nullo patre, nullo ſatore, vndénam hæc animam accepere? BR. Dicam cum Themiſtio cœlitus illam à ſumma & totius mundi gubernatrice anima fluxiſſe. quæ quum omnes omnium rerum formas in ſe poteſtate contineat, datrix formarum à pleríſque eſt appellata.

Si quæ ſine ſemine proueniũt, formã extrinſecus acceperunt, multo magis perfecta illa quæ ex ſemine naſcuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

E V. Perfectiora autem animantia, quæ non nisi præcurrente semine in vitam venere, vnde suam animam hauserunt? B R. Ex semine, in quo & illa fuerat: hîc enim mihi placet Themistius. E V. Atqui tum in semine, tum in putri materia, priùs anima inest potestate quàm actu. B R. Idem arbitror de vtroque esse iudicium. E V. Vt igitur cœlitus accessura, in putrescente materia nondum inest forma, sic neque in semine (in quo potentia esse dicitur) actu iam ea subsistit. Aut si iam in semine eam esse dicis, cur nõ itidem & in putrida colluuie? Quocirca si non est huius, nec illius erit potentia, quicquam eius formæ quæ accessura est. Quin & aliud sequitur vehementer absurdum, imperfectis animalibus è putri illo pedore natis, præstantiorem esse multo ac diuiniorem originem, quàm longè perfectissimis illis, quæ vis seminis in vitam produxit. B R Quid enim prohibet? E V. Quid? nónne dementiæ proximum sit, culicis, aut vermis quam leonis, aut equi, aut elephantis, aut si Diis placet etiam hominis diuiniora fecisse ortu primordia? Non ita te insanire puto: sed si quid diuinitatis minutiora hæc ab ortu sunt consequuta, multo, opinor, amplius his plenioribus & absolutioribus elargieris, aut certè tantundem. B R. Hanc quæ nihil ad rem facit comparationem omitte, quod dico semel intellexisse contentus. Vt Virgilius rectè quidem dixit: *Æneid. 6.*

---Semina flammæ

Abstrusa in venis silicis.----Et rursum: *Georgic. 1.*

E silicis venis abstrusum excuderet ignem.

Ita equidem semini ex quo quid gignendum est, ipsam rei formam iam inesse profiteor, ipsúmque animatum rectè vocari: Quisquam ne hoc redarguet? E V. Obmurmurant omnes quòd superiora non dilueris: iámque hic se mihi comparare videtur ad hoc postremum conuellendum, & labefactandum. Vigila Brute ne tuam causam deseras, sic enim per me proponere gestit. B R. Agè dissimulator, tu ipse deposita persona cominus congredere, vt huius disputationis ruinam tuis humeris sustineas. E V. Agè placet congredior responde igitur breuiter. Semini non similiter atque perfecto animanti inest anima. B R. Fateor: nam huic actu inest, semini verò solùm potestate. E V. At nihilominus quum semini inesse animam potentia dicis, tu illi simplici-

Semini non inesse animæ gradum quendam imperfectiorem.

ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ter ipsam quoque animæ substantiam inesse confirmas. BR. Rem tenes. EV. Aut igitur illi tota inest, vti & perfecto animali, aut illius sola quædam portio. BR. Vesani aut pertinacis est hominis isthæc postulare. An tu hic vllum esse putas, qui hæc ausurus sit, aut si quis fortè audebit, non ab omnibus exibilatum iri? EV. Equidem ausurum scio: vtrum verò ridiculus an non futurus sit, res ipsa tandem ostendet. Sed interim responde. BR. Quasi verò arduum sit aut inenodabile: neque enim semini ea inest animæ perfectio, quæ absolutis iam animalibus. EV. Sequere vt cœpisti. Totáne anima semini insidet, an eius solùm portio quædam minutior? BR. Ego illius portionem non dicam inesse, quandoquidem nullas anima partes habet quæ seorsum à toto cõsistere valeant. EV. Ergo tota illi inest. BR. Tota quidem, sed imperfectiori tamen modo. EV. Sed agè, quam ita in semine imperfectiorem statuis, an non eiusdem cum perfectiori generis atque essentiæ esse putas? BR. Eiusdem omnino, inferiori tamen ordine & gradu: neque enim Alexander illam antè actu formam appellat, quam sit perfectionẽ consequuta. Potẽtiam tantisper appellare solet dum obscurior adhuc est & imperfectior. EVD. Vide iam in quas angustias te præcipitare possit quisquis tecum congredietur. BR. In quas obsecro? EV. Nempe quòd substantiæ participem formam magis ac minus intendi ponis, & eadem specie aliam formam alia præstantiorem. BR. Fac igitur, si mauis, sint illæ diuersorum generum. EV. Si diuersa facies illarum genera, iam mihi in portum nauis appulerit, iam tota res erit cõfecta, iam imprudens eò subieris quod effugere tanto contendebas opere. Nam priusquam ex semine perfectum euadet animal, erit vtique necessarium, ipsam formæ essentiã mutari atque per varias species transiri: deinde verò semini nihil quicquã eius formæ quæ accessura est insedisse, quo nihil amplius opto in in hac disputatione, id enim est quò aspirabam. BR. Ergo proinde rectè videbar censuisse, illarũ & substantiam & genus idem: sed nescio quibus me præstigiis hinc abduxeris. EV. In idem igitur luti volutabrum te reuolues, quo iam cœperas sordidè conspurcari: in quo si diutius hærebis impeditus, quo pacto illud expedies earum substantiarum quæ sint eiusdem generis, alteram esse altera imperfectiorem? BR. Id quidem perfacile. Vide enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quid animi cogitatione informem: semini inesse quidem formæ essentiam, sed humilioris cuiusdā & imperfectioris gradus, in quo potentia solùm appelletur: hæc deinde cùm paulatim ascendendo ad summum, vt ita dicam, perrepta-uerit, tum actum quidem futurum, citra vllam tamen generis aut essentiæ mutationem. E V. Intendi igitur ac remitti substantiam vis non secus ac meram qualitatem. B R. Vis simpliciter quod sentio in sinu tuo deponam? eam essentiam quæ potentia est, non existimo puram esse substantiā. E V. Est igitur accidens. B R. Neutrum profectò: sed inter vtrumque mediam naturam obtinuit. E V. Nouum vero doctrinæ genus, noua philosophandi ratio, summa rerum genera cunctis recepta multiplicare, illa ceu promiscua quadam miscella confundere, supra hæc genus constituere, quòd omnia suo velut complexu contineat: nam si vlla est ipsis inter se communicatio, necesse est profectò commune quoddam genus supra illa poni, nec ea esse summa. B R. Audi pressius & exquisitius. Summa illa decem rerum genera, augeri ampliaríque nolim equidem: verùm statuo potentiæ essentiam esse substantiam adeò infirmam ac debilem: vt ceu qualitas intentionis ac remissionis vices subire possit. Quemadmodum enim celebris author Auerrhois formas elementorum medio substantiarum & qualitatum interstitio collocauit: vt est antè comprehensum: sic mihi in præsentia liceat gignendæ rei potentiam, quæ obscura & prætenuis quædam est substantia, ancipitem, & inter substantiæ participem formam intérque qualitatem medio loco ponere, vt quæ sit qualitate quidem nobilior, ignobilior autē absoluta ad quam festinat forma. E V. Ne sic quidem contractam labem dilues, sed alio hærebis luto: nam in primis quem testem produxisti, is vanitatis plerúmque arguitur, & dum falsa pro veris pronunciat, miserè multis imposuit, ea veritatis specie, in qua prior & ipse hallucinatus videtur. Tu si quæ adfers, velis quemadmodum in iudicio fieri solet, testium fide comprobari, grauiores erunt & integriores citandi. B R. Exuenda sunt arma, satis est conflictatum: sententiam meam qualem protuli accipito. E V. Sed forti animo persiste: si suffugies, quotquot adsunt te persequentur, & si consequantur arctius vincient. Quidam eorum vehementer optat, vt pro eximia tua sapientia, id vnicū respondeas,

Vnius simplicisq; formæ non esse plures gradus perfectionis.

deas,

leas, num tu magis sis homo, quàm puer hîc, aut magis sis animal quàm asinus. BR. Proh deum fidem! qualem hîc mihi virum narras? descendat ille ipse me interrogaturus in arenam: aut si id sponte non vult, ede nomen quo illum appellem. EV. Haud agnosceres hominem, etiam si nomē audires. BR. Illum igitur indica. EV. Curiosulus es: sed cogita saltem quid ad illa responderi possit. BR. Tam rustice vrgenti, ne verbum quidem vllum: tua tamen gratia respondebo, me nihilo magis hominem esse, quam puerum: fortè verò magis sim animal quàm asinus. Quid hi rident? EV. Refelliēdi est hæc species quædam, quum absurdissima quis dicere videtur, illa deridere, non argumentis incessere. BR. O ineptum risum, cùm nihil contra ista dicere possint, ridēāt tamen: se ipsos planè & ipsi rident, & aliis deridendos exhibent. EV. Eia bone vir, bilem istam dilue, & æquo animo accipe quod ille tuis responsis consequens nectet. Si non magis tu homo es quàm puer, neque puer magis quàm infans, sequitur omnino neq; tuam quàm pueri, neque pueri quàm infantis, neque infantis quàm fœtus vtero gestati, nec huius quàm seminis (in quo tu animam inesse profiteris) vel præstantiorem vel perfectiorem esse animam: sed omnes vno eodemque perfectionis genere teneri. Nam si homo maioris minorisque differentias non admittit, neque proculdubio ipsa hominis forma, quam substantiam esse constat ipso homine digniorem. Proin si hominis semē esse dicis animatum, nobisque communem animam obtinere, ea nihilo erit imperfectior quàm tua: nec ipsum semen minus homo fuerit quam tu. BR. Attamen id ego nondum hominem appello quod hominis functiones non obeat. EV. Neque igitur infantem, hominem esse dicas, quòd ea tractare non possit, quæ a floridæ & vegetæ ætatis homine geruntur. Si ita pergis ex officiis & muneribus rerū genera distinguere, fient ex necessitate quamplurima hominum genera: quòd cùm absurdum sit, & extra omnem omnium opinionem, palàm fit, te perperam in varios perfectionis ordines, substantiæ participes formas distribuisse, vt humilem quendam in his ordinem semen potentiæ nomine sortiretur. Attende igitur in quas angustias te, tanquam in carceris barathrum conijcis, dum ardentiori vincendi studio, adniteris eius, quæ accessura est formæ aliquid semini imper-

tiri,& dum liberalitatis ſtudio,hoſtem naturæ agis infeſtiſſimum. BR.Nulla eſt mihi prorſus horum verborum cura: ſatis enim mente complector, quî ſe tota hæc res habeat. EV.Hoc igitur exprime,vt vel nunc demum nobis conſtet, quid tibi velis. Oportet enim huic noſtræ diſputationi tandẽ aliquando colophonem imponi,ne incluſa & velut capite diminuta relinquatur. BR.Tu igitur illam vel cõclude vel cõcide,aut ſi id nõ placet,alium qui cum dimices quære. EV. Nullus opinor mortalium,tuas haſce partes velit tueri. BR. An non ipſe potes,vel perpetuò enarrationis tenore ſermonem continuare, vel ſi interrogatio magis arridet, te ipſe interrogare, viciſſimque tibi reſpondere? EV. Si mea reſponſio tibi erit accepta,perbreui Ariſtotelis oratione difficultas omnis eximetur ac diſcutietur. BR. Quánam iſta? EV.Subſtantiæ(inquit)quodammodo ſunt vt numeri. Nam quemadmodum ſi quid ſublatum à quopiam numero aut additum fuerit,non idem numerus, ſed diuerſus emergit, etiamſi minimum id fuerit,ob idque fit vt numerus nõ magis minúſve numerus ſit:ſic propemodum neque ea ſubſtã-tia quæ ad formam accommodatur. Hoc ſi eſt, vt rectè Ariſtoteles ſentit ac iudicat,nihil, ne vel minimum quidẽ formæ eius quod gignitur eſſe potuit in materia, & illius potentia,quam anteceſſiſſe dicimus, nequaquam particeps erat formæ venturæ:ſed erat illa ceu præparatio quædam, & apparatus formæ accommodatus: Non qui formam poſſit allicere,aut vi quadam & neceſſitate de ſe promere,ſed qui patiens magis quàm efficiens, materiam alioqui rudem & rerum omnium communem inſtruat concinnámque reddat excipiendæ formæ.

Sõplicißimã eſſe cuiuſque formæ ſubſtantiam. 8.Metaph. cap.3.

Non potuiſſe geniti formam à parentibus fluere. Qualis & vnde ſit vera formarum origo. CAP. VII.

BRVTVS.

SISTE ſermonem, longiùs enim conficiendæ rei ſtudio excurris. EV.Sic res erat obiter, ſub tuo ſilentio concludenda. BR.Si me ſatis inter differendum intellexiſti, non aliud ſentio quàm Ariſtoteles,etſi videor interdnm in abſurda quædam deuolui. Totam enim expletámque rei ſpeciẽ, per

Animam nõ poſſe ocioſam in ſemine delitеſcere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ır initia ſtatim à genitore ſemini inditã eſſe ſtatuo, ac vbi
mùm id vim contraxiſſe dicitur prolificam, eſſe tum in-
gram animam plenè aſſequutũ,autè autẽ in ſemine velut
oſam latitaſſe,quamdiu per obicem & repagulũ ſuos a-
ıs obire nequibat:atque vbi procedente tempore aptatis
concinnatis inſtrumentis,remotum eſt omne impedimẽ-
m,tum demum res maiores & perfectiores moliri.Atq; id
rte mecum ſenſit Themiſtius.EV.Túne iam totus reuixi,-
,recollectis qui te languore quodam defecerant animis?
ẽ quid audio?BR.Optima ſanè & longè veriſſima. EV.Ve-
ſſima quidem, ſed his ſolis qui naturã vel exterminare vel
mnino delere cogitant. Quid enim aliud quàm naturam *Demonſtra-*
llit,qui velut reſupinam ipſam torpere vult, aut manibus *tio.*
ſinuatis feriari?quaſi verò vel labore frangatur aliquan-
o,vel veterno oppreſſa altiùs obdormiat.Sed ab inſtituto
eſciſcere,& aliunde ſe aliò conferre, familiare ſcilicet id
ſt,& optimum viro parum ſibi conſtanti.Si nũc totam ani-
nam ſemini ineſſe cenſes,cur reſpondendo tam acriter cõ-
endebas,illi ineſſe duntaxat quiddam inchoatũ & imperfe-
tũ eius formæ,quæ acceſſura erat, quod potentiæ nomine
ppellabas?BR. Vt tuas & horũ omniũ vires quantæ eſſent
xperirer. EV. Bona verba. Perquam id iniquum & indi-
nũ eſt,in abditiſſimis philoſophiæ quæſtionibus,aliud ſen-
ire,aliud dicere.Par quidem eſſet,vt nos viciſſim idẽ de te
ericulum faceremus.Iam igitur aperi ſimpliciter & nulla *Cõfirmatio.*
raude,quam arbitreris eſſe tutiſſimam ſententiam. Semen
i prolificum eſt,idémne ſtatim ab anima contin ebitur? BR.
ic vtique.EVD.Et quæ illud continet ac gubernat anima,
alíſne eſt ac tam perfecta qualis & quàm perfecta tua? BR.
De rationali anima,quæ mens eſt, nihil in preſentia defi-
nio. Cæterùm quæcunque bruta & rationis expers, ſtatui-
tur,ſiue ſentiens,ſiue nutriens,ea tanta ac talis inerat olim
ſemini è quo genitus ſum,quanta & qualis nunc me mode- *Semen ani-*
ratur Idem quoque de ſtirpe & de bruto animanti iudico, *matum di-*
ſi quidem illa nõ è cœnoſa quadam ſubluuie, ſed è ſemine *ci non poſſe.*
ſuo prodiere. EVD.Hac iſta ratione tu ſemen animatum
eſſe profiteris BR. Nimirum celebres philoſophos imita-
tus,non Themiſtium modò, ſed ipſum quoque Ariſtote-
lem & Platonem.Quid enim Plato? Sperma (inquit in Ti-
mæo)vt pote animatum ac reſpirans, qua parte ſpirat, per

eandem vitale effluendi desiderium gignit, atque ita generandi amorem nobis inseruit. Hic quanquam semen animatum esse pronunciet, non tamē id esse fatebitur, nec hominem, nec equum, imò ne animal quidem. Etsi enim animalis essentiam sit consequutum, ineptum tamē est defungendis animantium muneribus, à quibus nomina sunt rebus indita. EV. Quid nouæ interpretationis mihi aures corradere sentio? BR. Ea si tibi hactenus est inaudita, est quod effusiùs læter, puram te Platonis mentem ex me primo haussisse. EVD. Verba nihil aliud quàm fundis. Tu si vera illa esse existimas, consiste intrepidus, & fidenti animo te ad pugnam accinge. BR. Quid igitur, vis-ne rursum tuis hæc argutiolis incessere? EV. Secùs-ne putas? BR. Nunquam hic vir vllum nugarum finem faciet: nunquam desinet logicas & pueriles (in quibus ætatem consumpsit) plicas implicare, adeò nihil nec pudoris nec prudentiæ grandior ætas attulit. Quid in re controuersa sentiam ex Platone palàm audiuit, & per summam tamen iniquitatem postulat, vt ego suæ peruicaciæ omnes impetus sustineam. Sed valeat sanè, malim ego longè victoriam illi sine puluere cedere & bona omnium venia de hac arena decedere. EV. Itáne sedatus è tanto feruore? PH. Quid te mi Brute, malè habet? oportuit enim aliunde quàm ex ista concertatione angi: nihil enim, quod quidem sciam, te noster offendit Eudoxus. BR. Non huc veneram vt tam inquietè exagitarer, neque id est, allicere studiosos, sed è scholis potiùs exsibilare. PH. Vísne omnia tibi donari? Philosophica ista disceptatio nobis vltrò & gratis est ad eruditionem concessa atque illi tēpus id impertitum, quod viri candidi ad animi recreationem sibi delegerant vacuum & liberum. Dum autem alternis interrogationibus responsionibúsque modestè verum inquiritur, quid tibi iniuriæ illatum putabis, si fortè imbecillior es deprehensus? Velles, scio quod tibi gloriosius esset, vincere, sed hanc gloriolam contemnunt viri sapientes. Dum enim ardua de re colloquia inter se conferunt, rem omnem vltrò citróque agitatis rationibus enucleant, simulque ingenij sui, in quærenda veritate, periculum faciūt, nullam è victoria laudem occupantes. BR. Neque vllam ipse aucupor: sed tam longæ & tam spinosæ disputationis obrepserat tædium. PH. Si fatigatus velis conquiescere, ego pro te

tantisper respondebo. BR. Nihil minus: nimis quàm integris sum viribus. PHIL. Agè igitur: hęc ista respondendo vobis disputatio cõcludatur. EV. Si vtile ducis optime Brute, disputationem ad exitum perducere, esséque veritatem tecum mihi communiter inuestigandam, oportet vt vel interrogationes persequenti mihi respõdeas ipse, vel ego mutatis vicibus tibi: ac si me viceris, non vt tu mihi, sic ego tibi infestus ero. BRV. Audiam hoc denuò, quid fortè velis. EV. Semen dicisne esse animam? BRVT. Malè hercle tenes quæ dixi. Semen anima non est, sed est animatum, si id quidem fœcundum est & prolificum. EVD. Est igitur semini anima congenita. BRV. Concedo equidem. EVD. Vnicáne in toto quod emittitur semine, an sua cuiusque seminis particula? BRVT. Quorsum hæc, aut qualis quæstio? EV. Quoniam ex eodem, veluti ex canino semine, contingit aliàs vnicum, aliàs multos nasci canes. BR. Quum vnicus, tum vnam semini fuisse animam: cùm multi, multas dicam. EV. Quid si contigisset hoc ipsum semẽ sic totum in vnum vteri locum colligi, vt vnicus inde emergeret canis, ísne tum multas canum animas vnus contineret? BR. Hîc iam apertè certè nugaris. EV. Si te arctius premam, metuo ne velut expressus atque elisus subterfugias. Sed faciendum est tamen, quando semel cœpimus. Quoties semen eiacularis, túne vnicam an multas fortè animas simul emittis? BR. Ita omnino necesse est, siquidem id fœcundum fuerit: tale autem mihi sit, necne, nondum euentus detexit. EV. Atqui dum animam cum semine pariter effundis, tuam insuper retines, nónne? BRVT. Videtur sanè, quî enim superstes essem? EV. Quid igitur illa est, quæ cum semine effluxit, aut vnde genita prodiit? BRV. Ipse videris. EV. Ea tuæ pars non est, sed integra quædam est anima tuæ haudquaquam absimilis, nec ea vllo modo inferior. BR. Sic volunt. EV. Et illa tamen ex te prodiit vnà cum semine. BR. Id iam sæpe antè concessi. EV. Ergo quemadmodum è tuo corpore semen profectum intelligimus: sic existimare oportet seminis animam, ex anima tua proferri, vt ex sui simili generetur vtrumque. BR. Necesse est. EV. Istud verò qua ratione fieri possit, vt tua vnius anima, alias de se nouo quodam & inaudito procreationis genere, tam repentè, tam multas, tam crebrò multiplicet, æquum erat id quidem à te pro tuo acumine subtilius explicari. BR. Procreationis

Demonstratio.

huius modū qualemcunque voles tibi fingito: neque. n. eū tibi exponendum recepi, quem me ignorare fateor, nec adeò imprudenter in huius gurgitis implicatos vertices, vnde enatare non possim, descendam. Labyrinthus ille est diuerticulis innumerabilibus sectus, vt qui semel ingressus sit, exitum inueniat nunquam. Proinde rem inexplicabilē non sum tam temerarius, vt explicare me posse confidā. Sed vtut est, noua non est hæc procreatio, sed iā ante aliquot secula ab antiquissimo philosopho Platone obseruata & celebrata. An tu illa nunquam legisti, quæ Socrati Diotima mulier fatidica in symposio narrat? Omnium ô Socrates, inquit, hominum prægnans & grauidum est corpus, prægnans & anima Et cùm primum ad certam ætatem peruenerimus, parere nostra natura cupit. Si (vt inquit) prægnans est anima, nónne aliis prægnans est animis, vt & homo homine, & canis cane, & sua vnum quodque specie? Satis hæc facere debent, quibus & semen animatum, & animā prægnantem esse commemorat. E V. Vellem hic in te descenderes optime Brute, & altiori paulò studio ipsam scrutareris veritatem: nam si anima sic prægnans est vt interpretaris, quid superest, nisi vt te plenū animarū esse fateamur, quas vbi voles effundas cū semine? Id verò, quid aliud est, quàm dicere immensam in te hominum esse cohortem & procreationem omnémq; naturæ vim ex hoc mundo relegare? neque enim ortus, aliud hac quidem ratione fuerit, quàm delitescentis & reconditæ rei repręsentatio, & emersus Iam illud quemadmodum expedis, quòd quæ olim non fuerit, nunc fortè grauidata est anima tua? Cuius enim obsecro semine, potuit illi vterus inturgescere? nam si nihil de seipso concipit, & si alterius eadem specie opem & concursum exoptat, cuiúsnam congressu anima tua est grauidata? minus fortasse ridiculum id in muliere fuerit, si quis vt corpus sic & animam grauidatam esse dicat. Sed quid de infœcundis quorum est certè quidem, in vnoquoque genere magnus numerus: quid de tota mulorum specie? Semen enim hæc sanè habent sed animatum fortè esse negabis. Cur ita? Animam enim sortita sunt, & quidem per fectam, neque ab aliis sui generis dissimilem. Quid obstat igitur quominus illa semen animet, & quominus suo tempore prægnans sit: nunquid execta sunt animæ genitalia membra? An non vide

Prægnantē esse animā quomodo Plato intellexit.

es quàm ſint hæc non dicam abſurda, ſed portentoſa pla-
nè,& cum rerum natura pugnantia? Et tu tibi poſthac vſ-
que adeò turpiter impones? Tu te ſciens ac videns, ſponte
in tenebras præcipitabis, vnde poſtea lucē aſpicias nunquā?
BR. Ne te fruſtra maceres: Non eſt quòd vllius iſtorum vel
ſolutionem vel rationem à me expectes. Satis ſupérque fe-
ciſſe videor, quòd meas partes celebrium virorum authori-
tate ſim tutatus quos ſcio neque temeritate, neque ignoran-
tia alia protuliſſe. EV. Heu quàm dubiè in ſimplici & ob-
ſcuro verbo ſpem omnem collocaſti. Quum Plato aut ma-
gnorum aliquis philoſophorum, ſemen animatum eſſe pro-
nunciat, ſubaudienda tibi mox eſt potentia. Vt enim ſemen
potentia eſt animal, ſic & ipſum potentia animam gerit. Tu
verò Themiſtio iuratus, ais ſemen actu eſſe animatum ani-
mámque ſibi ipſam architectari & parare domicilium. Sed
& illud à ſcopo longiſſimè abeſt, quod ex Platone huc con-
torques. Qui enim animam prægnantem eſſe dixit, non a-
liis animis grauem (vt ita dicam) vterum ipſam habere vo-
luit, ſed (vt proximè ſequentia declarant) amore & deſiderio
immortalitatis grauidam eſſe. Nam rurſum ait in Timæo,
brutæ huic & quam huc & illuc ſuę cieāt appetitiones ani-
mæ inſitum eſſe generandi amorem: hócque nomine graui-
dam dici, quòd generandi eſt auida. Quinetiam eo loci &
pudendum virile cui vis illa inſita ſit, generandi valde appe-
tens & naturam etiam muliebrem, animal quoddam eſſe
cenſet, inobediens illud atque imperioſum, & quod ratio-
ne contempta furioſarum libidinum impetu, ſibi cuncta
ſubiicere conatur. Ergo quum tua anima iam potens facta
eſt generandi, grauida nimirum tum dicitur: quum verò ſic
afficeris, vt totus penè turgeas, & cum tua illa appetitrix a-
nima, toto niſu ad generādum ruit amore velut inſana, ipſa
tū parturit. Hæc ex Platone tibi haurienda erant, non craſ-
ſa illa & abſurda quam proponebas interpretatio. BR. Quid
verò ſi Ariſtoteles, quam protuli interpretationem compro-
bat? Is enim genitum animal ex ſemine deriuari ponit, ſe-
men verò ipſum ex genitore perinde ac ſi quæ in genito eſt
anima, iam olim antè in ſemine fuerit, fuerítque ſemē ani
matum anima à parente profecta. In hanc enim ſententiā
ſcripſit τῶν μετὰ τὰ φυσικῶν. 7 Materia alia talis eſt, vt à ſe ipſa ca. 9 f. 219.
moueatur, complura namque moueri quidem à ſeipſis Pag. 2. circa medium.

De animātiū & stirpium procreatione quid Arist. statuerit.

possunt Alia talis non est, quia quædam., sunt quorum materia talis est, vt sic moueri non possit, nisi ab alio: idcirco alia (nempe hæc posteriora) non erunt, neque ortum habebunt, sine eo qui artem habet: alia (scilicet priora) erunt, generabunturque sine artifice, quia seipsis & suopte impetu naturali, deinde subiungit: Semen perinde atque artifex facit, habet enim potentia ipsam formam. Rursum alibi. In quibusdam luce clarius extat, id quod generat tale quidem esse, quale est id quod ab ipso producitur, non quidem numero, sed specie idem atque vnum, vt in iis quæ natura fiūt constat: homo namq; hominem, & equus equum generat. Colligimus ex his omnibus quid sequatur: Semē quia a seipso suóque impetu naturali mouetur, animal fieri sine artificis manu. Proinde totum animal, eiúsque formam a solo semine prodiisse, nullius extrarij opificis labore. Rursum si semen habet potentia ipsam formam, sequitur vt formæ essentiam (licet impeditam) contineat. Item si homo per semen hominem generat, illius quoque formam inducit, atque ita oportuit parentem semini animam iniecisse, quam ipsum deinde genito cōferret. Ac si pressius exactiúsque in Aristotelis sententiam inquirere voles, referam quod est ab eo scriptum libro secundo de animalium procreatione: vbi multis rationibus vltro citróque reciprocatis hūc in modum per arduam quæstionem diluit. Fieri autem potest vt hoc ab hoc moueatur, & hoc ab hoc: sintque perinde atque miracula illa quæ sua sponte mouentur. Partes enim habēt vim quodammodo etiam quum quiescunt. Quarum primā vbi extrinsecus aliquid mouerit, vim agendi statim proxima consequitur. Vt igitur in iis quæ moueri sua sponte miramur quodammodo illud mouet quod nihil nunc tangit, sed ante tetigit, sic id a quo semen, aut quod semen effecit, mouet quum aliquid tetigerit quanquam non adhuc tangit. Est tamen quodammodo eius qui nunc inest motus efficiens, vt ædificatio ædium. Igitur aliquid esse quod efficiat, sed non ita vt hoc aut illud, neque ita inesse, vt sit primum illud agens apertum iam est. Quemadmodum autem vnū quodque fiat accipiendum hinc est, hoc initio: Omnia quecunque aut natura efficiuntur aut arte, ab eo quod actu est fiunt, ex eo quod potentia tale est. Semen igitur tale est, motúmq; habet & principium tale, vt motu peracto pars exi-

7. Metap. Cap. 8.

Cap. 1.

stat-

ſtat quæque , eadémque ſit animata. Et mox : Ratio qua iã “
aro aut os eſt , à motu efficitur, proficiſcente ab eo quod “
enuit, quódque actu eſt id, quod potentia eſt id ex quo gi- “
nitur. Ars principium formáque eius quod efficitur eſt, ſed “
1 alio : motus autem naturæ in ipſo eſt, ab altera profectus
atura, quæ actu obtinet formam. Hactenus Ariſtoteles, qui
es ſic procreari apertè oſtendit, vt ſemini ſuam omnẽ vim,
bſúmq. generandi principium inſit, quo deinde principio,
ametſi pater abſit , ſemen generat tamen, filiúmque pro-
reat. An non id tibi ſentire videtur Ariſtoteles? EVD. Maxi-
nè. BR. Hoc verò, quod in ſemine latet principiũ, cũ ſe pri-
nùm detexerit , actus vtique fiet, & naſcentis anima : quod
ndicio eſt idipſum animæ eſſentiam habere. Sed & in om-
ibus rebus principium & conſummatio, nónne eadem
unt eſſentia? EVD. Erras & quidem toto cœlo, ſi hoc prin-
ipium in ſubſtantiæ participem formam, adoleſcere putas.
neque enim id eſt ceu quædam inchoatio formæ acceſſu-
æ, ſed vt antè dixi, vis quædam & potentia in ſemine , per-
uam id ſe adornat ipſum , inſtruitque rebus ad excipien-
am formam commodis. BR. Sed patere obſecro , vt ego
e ſigillatim quædam interrogem. EVD. Placet. BR. Quiſ-
uis alium de ſe geniturus eſt, nihil illi amplius conferre vi-
letur, quàm ſemen. Atqui in hoc ſemine ſolam potentiam
aberi commemoras , quæ facultas quædam ſit duntaxat
ræparatoria. An non ita habet? EV. Ita planè. BR. Quid ſe-
uitur? vt taceam: concluſio enim ſatis loquitur ipſa quic-
uid fœcundum ſemen emiſit , potentiam illam duntaxat
miſiſſe, non etiam genitæ rei formam. EV. Neceſſe eſt om-
ino. BR. Itáne? Quomodo igitur defendes , quod inquit
Ariſtoteles: quicquid fit, ab eo quod actu eſt fieri, niſi ſemi-
i ipſam actus eſſentiam tribuas? EVD. Quidni? BR. Tritici
ranum è terræ ſucco intumeſcens, & mediocriter inca-
eſcens , aliud de ſe triticum profert, tametſi nullum adſtet
riticum actu. EV. Verum. BR. In animantium genere, ſi
orte marem contingat emiſſo fœcundo ſemine in vterum
em fœcundum, è viuis excedere, aget tamen ipſum per ſe
emen , & animans nihilominus quam ſi ille in viuis eſſet,
rocreabit. EV. Videtur planè. BR. Dum fornacis tepore
x ouo pullus excluditur, vbi tum gallum eſſe dicas è cuius
emine natum eſt ouum? EV. Nuſquam fortaſſis , ſed iam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

pridem extinctus. BR. Et rei gignendæ, aliquid impartiri possit, quod nec vsquam nec quicquam sit? EV. Nihil omnino. BR. Neque igitur quod de vita migrauit, nec comparet, formam vllam, quum nullam ipsum habeat, ei quæ gignitur largiri possit. EV. Necesse est. BR. Id verò si olim dum viueret, semini formæ essentiam non immisit, sed potentiam tantùm quæ qualitas sit, qui fiet vt ipsa forma actúsq. postea accedat? aut vndénam aduolabit? quis illam introducet? nisi illam putas erui posse de potentia. Quod si est, vides quid consequi necesse sit eam in semine ab ipso statim exordio fuisse, sed prius velut in tenebras mersam, tùm demum collecto robore emersisse, & sua se efficientia, in lucem promouisse. Quæro enim per deos immortales, illam cuius nihil putas semini prius insedisse, quis ita repente totam velut inspirauit? EV. Sol, inquit Aristoteles, & id quod est omnium primum, omnia mouens. BR. Quænam aut vnde recondita ista philosophia? EVD. Ne mirare Sed Aristotelem scito tibi totum esse diligenter & accurate legendū, pertractandum, excutiendum, siquidem illius sententiam plenè velis & purè consequi: neque enim vno se loco totum ac simpliciter aperuit, neque in re lubrica & præcipiti conceptionem animi sui, calumniis aut reprehensionibus obnoxiam esse voluit. BR. Profer igitur in medium si quid habes ad hanc rem momenti. EV. Accipe id primum quod ἐν τοῖς τῶν μετὰ τὰ φυσικά, scriptum reliquit his ferè verbis: Post hæc scire conuenit neque materiam neque formam generari, id autem dico de summis. Omnis enim mutatio alicuius est, & ab aliquo, & in aliquid, ab aliquo quidem primum mouente: alicuius, nempe materiæ: in aliquid, ipsam „ vtique speciem. In infinitum igitur abibit, si non solùm æs „ fit rotundum, sed ipsum etiam rotundum (id est ipsa rotun„ ditas) aut ipsum æs. Sletur igitur necesse est. Deinde sciendū substantiam quamque generari ab alio, quæ eodem cum ipsa nomine appelletur. Vidén Aristotelem palam dicere, neque rei speciem neque materiam procreationis aut ortus vllam subire rationem? Si enim genita putetur & è subiecto quodam sic prodiisse, vt cùm eius nonnihil retinuerit quod ad integritatem deest, aliunde ipsa conquisierit è multis iam illa, vt cæteræ res naturales, constabit: neque simplex & vnius modi tota erit, verùm ex partibus composita si

Solutio quæ explicat formarū substantialium veram originem, ex Aristotele.

Lib. 12. ca. 3. Nec materiā, nec formam generari.

Æs & ipsum æs, rotunditas & ipsa rotunditas, quæque substantia & ipsa substātia multum inter se differunt.

simpli

simplicioribus & antiquioribus. Sed & illarum partium, si quem ortum item esse putabis, in infinitum res abitura est, neque vllum vnquam exitū inueniet disquisitio: quod quoniam Aristoteles in primis refugit & horret, eandem propemodum sententiam compluribus locis inculcat. Dico autum æs rotundum facere, non esse idem atque rotundam & sphæricam formam, sed aliud quidpiam, nempe huiusmodi formam alij imprimere. Si enim facit, ex alio quodam facit: hoc enim ponebatur, vt æream sphæram facere. Id enim ita dicitur, vt ex hoc illud fiat, ex ære, sphæra. Ergo si facit etiam illud ipsum, clarum est profectò, eadem facturum ratione, ita in infinitum abibunt procreationes. Patet igitur neque speciem (aut si quod est aliud, eius quæ est in corpore formæ, nomen) generari, neque vllam esse eius procreationem, neque in hoc positam esse ipsius substantiam. Et mox: Patet igitur ex hisce quæ dicta sunt, id quidem non fieri quod vt forma aut vt substantia dicitur, sed eum tantùm concursum qui ad ipsam refertur. His quanquam Aristoteles rei cuiusque speciem, neque gigni neque fieri contendit, hanc tamen rebus immitti non negabit: ídque vel à cœlo, vel à sempiterno illo & primo rerum omnium motore. Sic enim ait, Homo generat hominem atque sol. & rursum: Hominem quoque generat homo, præter hæc autem id quod est omnium primum omnia mouens. BR. Finem his facito. Satis enim multa citasse videris: explica nunc singula. Si consentaneum est, vnam quamque substantiam ab eiusdem nominis & rationis substantia generari, velut hominem ab homine, equum ab equo, fruticem à frutice: nónne par est formam quoque à forma, & à materia materiam effici? & quæcunque in equo sunt, ab equo genitore deriuari? Si enim ille quem progenitorem fateris equus, neque materiam neque formam eius quem gignit, facit, quid illi ad ortum confert? EVD. Concursum, inquit, facit. Dum enim vim suam semini indidit, quæ id concinnè preparatum & ad formam recipiendam aptum redderet, simul effecit vt illi forma conciliaretur, & in subiectum ita præparatum incurreret: qui incursus & formæ cū subiecta materia concentus, quoniā est ipsa rei constitutio & ortus, quisquis hanc efficit societatem & connexum, is vtique procreationē facit. Quod ipsum sic pleniùs Aristoteles patefe-

τῶν μετὰ τὰ φυσ. 3.

cit: Id quod generat, satis magna certè est causa vt in materia sit ipsa species. Iterum & alio loco: Demonstratum autem est in aliis declaratúmve, neminem facere generaréque formam, sed id efficitur atque fit quod ex iis constat. Vt ergo disputationem hanc semel concludam: Quicquid fit, ex subiecto in quo potentia inest, effici assero ab eo quod actu iam est & verè subsistit, non quòd efficiens illi actũ formámque impertiat, sed quòd cum semine potentiam conferat, quæ suopte impetu ad perfectionem adolescens idonea sit subiecti præparatio, quæ speciem extrinsecus deinde excipiat, vel alliciat in materiam in eáque conseruet. Proinde quisquis dat potentiam: qua hæc velut in vnum committantur congrediantúrque ille iure optimo procreationis causa censeri debet. BR. Quas nobis declinationes comminiscitur? PHIL. Quò te proripis, optime Brute? BR. Sine à vobis tantisper absim, dum se mens à caliginosa ista vertigine recollegerit, quò clarius & acrius videat quid sit in re controuersa simul & obscura verisimillimum. PH. Ne quam temporis iacturam sub inutili silentio faciamus, liceat mihi disputationem hanc in epilogum colligere, dum noster Brutus vngues suos corrodens, in opaco illo virentíque loco solus obambulat. EVD. Vt voles. PH. Rerum omnium quas parens natura progenuit, constitutio prima è substrata materia & specie fieri intelligitur: è quibus cum longè maximè præstet species, naturæ nomine multo sæpius quã materies appellatur. Vt autem quod genitum sit, stabile nihil aut permanens cernimus, sed occidere aliquando & euanescere: sic ea species per quam res vigebat, non potuit perpetuò materiæ inhærere. Immigrauit illa quondam, idq; repentè admodum, & vno temporis puncto, quem illius ortum appellamus: emigrabit item aliquando, & quidem vno etiam momento, isque erit illius interitus: sed priusquã illuc appelleret, ornatum quendam & præparationem materiæ desiderabat, per quam & sine qua eò appellere non posset. Hæc præparatio potentia dicitur, quæ non quidem portio, non minimum quicquam est aduentantis formæ, sed vt dixi, illam tantùm præcurrens instructio. Quisquis rem aliquam genuit, potentiam hanc contulisse putatur: aliàs per se & solitariam, aliàs cum semine aut quodam seminario illi respondente. Itaque cùm multiplex illa sit &

Epilogus totius superioris disputationis.

va-

...ria corporis præparatio, tum ex quatuor illis rerum ini-...is haudquaquam corruptis, sed minutissimè & ex toto in-...er se confusis reddita temperatio, tum concinna corporis ...onformatio, & partium apta secum coniunctio, tum verò ...ngeniti spiritus omnis commoderatio: totus hic potentia-...um ordo, a facultate & vi seminis, & ab eo qui semen iecit ...ependet. Vbi verò iam omnis ad plenum absoluta est præ-...aratio, quo tempore consummatam potentiam dicimus, ...um extrinsecus accedit ipsa species, naturali quadam & ...uasi dicas ineuitabili necessitate. Ea simplex est quidē om-...ino, nullam ex subiectorum formis compositionem sorti-...a, sed quæ multa tamen pro variis quas habeat facultati-...bus gerere & moliri possit. Qui sensibus omnia metiuntur ...roximámque causam duntaxat animaduertunt, illam de ...nateriæ potentia educi exuscitaríque contendunt: quæ sen-...entia multis est & efficacibus argumentis proscissa. Non ...enim efficiens ac genitor, dum per se, aut seminis sen ina-...iive interuentu, aliud quiddam sui nominis ac generis gi-...gnit, illius speciem vel facit vel immittit: sed is huius vnius ...oncursus causa est, vt nempe in materia sit species. Atque ...d est quod geniti causa esse, ipsúmque genuisse perhibetur ...ed est certè supra illum, sublimior & præstâtior opifex, ex-...rinsecus formam ceu quodam afflatu inspirans. EV. Pulchrè ...u & memoriter omnia, nulla temporis iactura. PH. Super ...est igitur vt si extrinsecus, vnde ipsam prodiisse putes, ex-...onas. EV. Id iam nunc plenè, vbi ad nos redierit Brutus: sed quem cedo hominem mihi, quicum committeret, dedisti? PH. Qualem verò ipsum arbitrare? EV. Dispeream si vnquam alias in virum inciderim qui mihi plus negotij facessiuerit. Tenet ille mordicus suam opinationem, meditata omnia multúmque ac diu in omnem partem agitata. Versutus iu-xta atque acutus, vt si quid vel falsum probare velit, subti-liter tamen id & probabiliter faciat, neque verò vllo rubore vnquam suffunditur: vt quæ ad acrem disputationem Plato desiderat, ea præ se ferat omnia, scientiam, prudentiam & audaciam. PH. Magnam is certè diligentiā impendit, euol-uendis non tantùm veterum, sed & huius seculi si quorum aliqua celebritate nomen percrebruit philosophorum mo-numentis: hos adiit, audiuit, coluit, saltem quos tali honore dignos comperit, bona o bis parte hac vita de causa pera-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

grata. Nunc verò his vinculis sic videtur impeditus & obstrictus, vix vt illi sese explicandi, spes vlla relicta sit. EV. St, St, Lupus est in fabula. BR. Egóne abiecta scientia quam teneo certissimam, fallaces atque incertas aliorum opiniones consecter aut aucuper? Ego meam causam vno momento victus deseram? ego quæ tot vigiliis, tot sudoribus didici, ad extremum vno omnia verbo improbabo? ego tot ac tantos authores, tot iam annos inter se consentientes, istiúsne vnius authoritate adduci potero vt contemnam, vt crassæ ignorationis insimulem? patiarne mihi illud ex animo excuti, quod tot annorum approbatione iam confirmatum est, formam de materiæ potentia in lucem proferri, vt contrarium planè nunc demū veluti nouus tyro docear, ipsam extrinsecus in materiam illabi? Durum id profectò, durum de sententia decedere, de authoritate deiici. Sed quoniam rerum naturalium veritas in occulto latet: & natura veritatē in profundo (vt ait Democritus) penitus abstrusit, hanc inquirere, inuestigare: rimari conuenit: id enim cum maiori æquitate & modestia coniunctū, quàm sententiā quam temerè adamauerim peruicaciter defendere. Et harum quidē de quibus est intér nos controuersia, opinionum vtra vera sit solus opinor nouit Deus, neque nos quid verum sed quid sit verisimillimum inuestigamus. Vtrinque fautores sunt & causarum patrocinia. Sed, vt hoc verè & ingenuè fatear, mollior est & infirmior mea opinio, proindéque rationib. pressa cedit. Experiar itaque quanto sit aduersarij firmior, & è quibus locis illa sibi fidem veritatis adstruat, quàm clara, quàm liquida faciat omnia. Iam ad vos redeo viri optimi. EV Video: sed talísne cedo, qualis abiisti? BR. Qui sim vix ipse scio, adeò mihi dubius animi videor & in lubrico positus. Proinde agè, si quid adferre potest tua industria, in quo tanquam in portu, ab ista huc & illuc impellentium opinionum iactatione, mens conquiescat, ne pigeat tantulum laboris suscipere. Scio equidem opinionibus omnia teneri: desperatam esse cognitionem certi, id tamen sequi lubet quodcunque verisimile videatur: quocirca expecto quem exitum ista disputatio sit inuentura. Quid igitur illa sunt, cedo, dudum ex Aristotelis fontibus deriuata? Homo generat hominem, atque sol. Homo generat hominem, præter hoc autē, id quod est omnium primum omnia mouens

Plenior interpretatio Aristotelis de verū & formarum origine.

Iucunda

Iucunda est quidé illorum mihi recordatio quæ sæpe certè me legere memini;sed vt nunc video, oscitanti & non satis intento animo. Tu verò quam habes interpretationem?nũquid hominis alia est efficiens causa quam homo? aut equi alia quam equus?EV Nequaquam omnino Verùm nequis crassius putaret,eum qui vel hominem vel equum progenuit,quæcunque illius sunt vnà procreasse, caducæ mortalisque naturę limites hîc prætergressus Aristoteles duplicẽ rerum authorem opificémque constituit: alterum compositi totius ceu hominis hominem,alterum solius formæ cõditorem,quem sempiternum & immortalem esse profitetur. Hic rursum se bifariam secat. Vbi rerum causas physica ratione scrutatur,species rebus immitti putat ab illa quinta natura,quam Solis nomine exprimens,cœlestium omnium corporum conuersiones immutabilésque cursus comprehendit. Quum verò quæ supra naturam sunt subtilli cõtemplatione rimatur,rerum omnium opificẽ deum,solutamque mundi mentem Platonis æmulatione causam esse decernit BR Multa sanè congeris quæ valde exoptem te hîc apertius docere,ac primũ vbi & quomodo Aristoteles naturalem formarum originem cœlestem putauerit:ita repentè me veluti quædam vertigo corripuit,præ auditionis nouitate.

Rerum omnium formas primasque substantias de cœlo duci, ex Aristotele. CAP. VIII.

EVDOXVS.

DICAM paucis, & in Aristolis sententia versabor, si modò facilem mihi præbebis audientiam. Res quæque naturalis ex principiis duobus cõstituitur: ex materia & specie At si illius procreationem spectabis tertium his accedet principium,quod efficiens & ortus causa nominetur quam naturalem contemplationem instituens, cœlum esse tradidit. Vt enim omnium motuum primus est, quid ad locum est,ex quo reliqui omnes ceu posteriores defluunt,procreatio,alteratio(hoc enim verbum cùm necessarium sit & aptum, terendo vsitatum facere oportet)accretio,interitus: sic illud corpus quod iugi perenniq; itione & irrequieto ambitu circumagitur, omnium, quæ gignuntur corporum causam esse conuenit. Ac probatum est quidem infini-

Vt omnia quæ hic mũdus continet regantur à cœlo.

tis ſeculorum ætatibus. Solem vertigine aſſidua conficientem viciſſitudines anniuerſarias, ſuo ad nos acceſſu aut receſſu & rerum ortus promouere, & occaſus obitúſque efficere; quem in modum cœleſtis illa mundanáque conuerſio, Ariſtoteli cauſa ſtatuitur eorum, quæ & gignuntur & intereunt. Neceſſe eſt, inquit, totum hunc, qui terram ambit, mundum cum ſuperis conuerſionibus ſic continuatum eſſe, vt omnis eius virtus inde gubernetur: nam vnde omnibus eſt motus principium, prima illa debet haberi cauſa. Præterea autem, hæc ſempiterna eſt, neque loco definitum habet finem, ſed in fine ſemper. Mox docens ab elementis materiam, a cœlo ſpeciem genito conferri, hæc adnectit: Itaque rerum quæ in ipſo eueniunt cauſas, quod quidem ad materiæ genus pertinet, ignem & terram & his cognata corpora exiſtimari conuenit: hoc enim modo appellamus id quod ſubiicitur, & quod aliquid fert: id autem quod ita cauſa ſit vt motus ſit principium, ad eorum vim referri debet, quæ ſemper mouentur. In hanc quoque ſententiã cum aliis paſſim in locis, tum libro de mundo, cœlum appellat elementum, à quatuor illis notis longè diuerſum, neque, interitui obnoxium, ſed planè diuinum & immortale. Cæterùm duplex cùm ſit in cœlis circumactus & conuerſio, mũdana illa incitatiſſima, quæ viginti quatuor horarum ſpacio completur, & ea qua ſubiecti ſeptem orbes verſantur retro, contrario atque ſummum cœlum motu: prior illa vnius modi ſemper, conſtantique & immutabili ordine progrediens, ortus & interitus (quæ contrariæ res ſunt) cauſa eſſe non poſſit. Poſterior verò per ſigniferum orbem obliquum, errantes ſtellas circumagens, dum illas in aquilonem adducit, rerum facit exortus: dum abducit in auſtrum, interitus. Atque vt earum acceſſus receſſúſque, continuata ſerie, nec vnquam ne ad momentum quidem mutatis vicibus ſeſe excipiunt: ſic ortus obitúſque rerum ſemper erunt conſtantiſſimi, neque vllo vnquam tempore deficient. Itaque appetente vere cùm ad nos illorum vis reuiſit, multas rerum nouationes animaduertimus, emergere pleraque omnia ac exhilarari: & quia vere calor redit omnibus, fœta eſſe ac ſucci plena omnia: herbas fruges arbuſta, flores, gemmáſque trudere, & foliorum viriditate veſtiri: animalia amoris ſtimulis incitari, ea quidem ratione quam Poëta cecinit:

I. Meteoro.

Cœlum elementum Ariſtot.

Ver

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ver adeo frondi nemorum, ver vtile syluis
Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt.
Tum pater omnipotens fœcundis imbribus æther Georgic. 2.
Coniugis in gremium latè descendit, & omnes
Magnus alit, magno commistus corpore fœtus.
Auia tunc resonant auibus virgulta canoris:
Et Venerem certis repetunt armenta diebus.

Censetur idcirco ver omnium temporum esse saluberrimum gignendis, augendis, seruandisq; rebus vnum omnium maximè opportunum. Contrà anno Solis recessu senescente, plurima occidere, omnium certè vires emarcescente calore frangi, hinc autumnum haberi perniciosum. Atque hæc quidem sol annua vicissitudine designat. Errantes verò stellæ per orbem signiferum, contrà quam à supremo illo cœlo ducantur in contrarium cursus retorquentes varia radiorum permixtione, multo maiora: adeò vt præstantissimorum philosophorum monumentis proditum sit, eam posse cæli constitutionem incidere (qualem etiam quondam fuisse tradũt) quæ tum homines, tum equos, tum perfectorum animantium genus omne, ex ipsis elementis tanquam ex coniunctissima aut proxima materia (sic mihi appellare liceat quam Græci προσεχεστάτην dicerent) generet, quemadmodum & imperfectiora quædam, vt mures, vt ranas, vt locustas sæpe sua sponte inde nasci videmus. Negari non potest maxima esse quæ cœlum cùm motu tum lumine tanquam suæ facultatis vehiculo, in hæc inferiora demittit. Et quisquam posthac dicere audebit, elementa vniuersam substantiam rebus gignendis conferre? ac cælum, sine quo ne elementorum quidem vlla sit efficientia, ociosum atque iners, & veluti feriatum faciet? Itáne frustra conditum videtur? Itáne nullus vsus illustrissimi huius & purissimi corporum cœlestium splendoris? inutilis iste vndequaque absolutissimus ornatus? ista tam admirabilis ab omni æternitate motuum ordinúmque constantia? At longius abest, quàm vt ad nos eius vis pertinere possit. Egregiũ sanè, & tali sapientia dignum commentũ. Tu si vel pictum philosophum vnquam vidisses, istuc diceres? Qui magnum censeri debet id ætheris & aëris interuallũ quod Ptolemæi demonstrationibus confirmatum est, partem non esse totius mundi millesimam? Si mundus qui vno omnia complexu

coërcet, ab ornatu nomen inuenit, & si is vnum corpus est in quo videntur omnes aptæ & colligatæ inter se partes, necesse est profectò, vnam esse totius naturæ continuatam vim, quæ tota mundo cōfusa, res omnes complexa teneat, omniáque sic connectat, vt in terris cœlestia consistant dignitate cœlesti, & vt (quod ait Aristoteles) mundus hic inferior superis conuersionibus continuatus sit, & vis illa cœlestis in totum diffusa mundum, in abditissimos vsque terræ recessus penetret subeatque dēsissima quæque & solidissima corpora. BR. Satis perspectum habeo caloris, frigoris, imbrium, siccitatis vices, reliquas item aëris tempestates, à cœlestium corporum viribus dependere: at ipsas etiam rerum substantias atque formas, vnde Aristotelem comprobasse constat? non enim id tu admodum luculenter aut efficaciter conficis. Sed ne lites amare aut fouere videar, equidem talpas, vermes ranas, & si quæ sunt alia huius aut imperfectioris generis nullo semine prognata, tecum sentio ex elementorum materie cœlestis spiritus, vi & in vitam venisse, & in ea permanere. Sed quæ è semine emergunt, aut quæ ex alio sui generis nasci contuemur: horum vitalem vim à cælo vsque deducere, perpauci, scio, tibi concedent: tidque eo minus quòd hominem, equum, leonem, quouis tum anni tempore, tum cæli statu oriri, animari, atque formari, quotidiana experimenta commonstrent. EV. Si diligentius expensis rebus cum bona ratione consilium capies, intelliges vtique in omnibus parem esse argumentorum, vim & necessitatem. Quibus accedit quod in vniuersum sic conclusit Aristoteles: Omnis eius virtus, inde gubernatur Ergo quæ ab intimis abditissimísque terræ visceribus proferuntur eruuntúrque tum metalla, tum lapidum stirpiúmque genera, conuenienter & apposité præparato solo, suæ formæ essentiam è cælo hauriunt. Serpentes, locustas, vermes, muscas, mures, vespertiliones, talpas, & id genus alia quæcunque fatebris sponte sua, nullo semine, de putri materia, de cœnosa colluuie exoriri, ortaque spirare & moueri. Aristoteles ad eūdem modum author est, vim illam animalem ac spirabilem, quæ per omnem naturam fusa est è cœlis ducere, quo loco inquit: In animalibus generantibus calor secernendo ex cibo ingesto & concoquendo facit excrementum, quod conceptus sit principium: itemque

Non solùm aeris mutationes à cælo esse.

Quæcunque animalia & stirpes sine semine proueniunt, à cælo generari.

3. de generatione animalium sub finem.

que in plantis: nisi quòd in his & quibusdam animalibus, nihilo desideratur maris principium: habent enim quoddã in se mixtum, in plerisque tamen animalibus eo opus est. Est autem cibus aliis quidem terra & aqua, aliis ea quæ ex his orta sunt. Itaque quod calor in animalibus è cibo facit, idem temporis in ambiente nos aere calor, è terra & mari coquendo concernit & constituit. Eodem quoque pertinet quod paulò antè dixerat generari animalia & stirpes in terra & aqua: quòd in terra quidem sit humor, in aqua spiritus, in eo autem toto calor animabilis, vt animæ quodam modo plena sint omnia, Hęc ille. Quòd si è cœlesti facultate, exigua isthæc & minutula animantia proferuntur, cur non itidem in perfectioribus & grandioribus eadem valeat ratio? Aut qualis illa tandem erit sortitio, quæ secretio, quæ differentia? An quia videmus hominem equum, leonem, seminis interuentu enasci, idcirco supremæ illius & vniuersalis animæ mundi vires non experientur aut sentient? Maiorem hæc & operosiorem apparatum requisiuerunt, efficiẽte quidem cælo præparante semine. Hoc illud est quod Aristoteles in problematis attigisse videtur, quũ inquit: Quorum facilis est ortus, & quibus procreationis suæ tempus breue constitutum est, hæc temporum vicissitudine cõmutationéque procreãtur. Quæ autem in ortu suo tempus requirunt longius, vel nullo pacto vel ex coitu procreentur illa necesse est. Cuius hanc addidit ratioñe: Rei minoris, minus quoque principium esse conuenit. Quamobrem huius etiam seculi mutationes, semen minutorum animantium generi conferre possunt. Ita enim etiamnum accidere videmus vt tum maximè oriantur & existant, cùm aliqua temporum incidit mutatio: maiorum autem genus pro sua magnitudine, mutationem quoque desiderat maiorem. Hanc mutationem tantam interdum fieri Aristoteles commemorat, quæ sola tum homines tum perfectiora quæque animantia nullo semine proferat, & quæ vna tum efficientis causæ tum præparantis seminis vim obtineat. Eiusmodi quandam fuisse rerum initio ita inquit: Qui de natura disserunt, animantia principio orta esse dicunt ingenti mũdi vniuersique mutatione. Et nunc si rursum eiusmodi ortus futurus sit, eiusdemmodi mutationes aliquas antecedere oportebit. Ingentes has mutationes efficit insolens

Perfectiora etiam animalia à cœlo gigni, sed seminis interuentu.

sect. 10. probl. 64.

Propbl. 15. lib. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quædam,& admodum rara concursio permistióque siderũ. Quoniam autem ea tam rara incidit,ne fortè longa temporis intercapedine,iam olim creatum perfectorum animantium genus deficeret prouida solérsque natura his quæ ex ingenti quondam mutatione creata fuerant, simul vitæ seminarium cœlitus immisit,& in tantulo semine vitalem vim inclusit,quæ deinceps materiam sic aptaret,præpararet, gignendísque rebus accommodaret,vt omni tempore vim illam animabilem,& spirabilem,de cœlo excipere posset & allicere,sicque cõtinuata fieret rerum caducarum sese excipientium series,semine quidem materiam suppeditante & præparante, cælo verò inducente formam. Hæc si voles ad metam perducere,in id tãquam circulo recides quod principiò fuerat assumptum : Homo generat hominem atque sol.Duplicem enim causam geniti hominis efficientẽ cum statuat,homo qui per seminis vim præparationem omnem & ornatum conciliat,proxima continénsque causa erit. Etenim spiritus & calor qui est in semine diuinus,sub ingenti quondam mutatione cœlo demissus,subiectam seminis materiam sic instruet & præparabit vt consentaneam partibus singulis permistionẽ temperationémque, deinde verò structuram,conformationem positúmque accersat,tum demum in totum sese diffundẽs,singulis veluti gubernator insideat, neque deserat quas temperauit,formauit,composuit. Altera externa prægressáque causa dici solet,quum tamẽ verè prima sit & princeps,quæ in præparatam materiam simplicem speciem demittit inserítque Ad hunc igitur modum,maiorum perfectiorúmque viuentium genus mutationem desiderat ampliorem & a cœlo & à semine, cum minutorum genus,excitata vi cœli mutatio, satis supérque consummare possit.BR.Intelligo planè quid velis, neque aliud restare video, nisi vt vnum hoc doceas, quemadmodum cum his

Dubitatio.

» conueniant Aristotelis illa quæ sic dudum efferebas: Quo-
» rum principiorum actio est corporea,hæc sine corpore esse
» non posse certum est.Itaque extrinsecus ea venire non pos-
» sunt:nec enim ipsa per se accedere possunt,quum separabi-
» lia non sint.Atqui quum sint omnes(si vnam mentem exci-
» pis)rerũ formæ corporeæ,has qui putabis cœlitus sine corpore illapsas? Negat enim fieri posse vt extrinsecus illæ veniant. Explicandus hic sanè locus & aperiendus est,si me voles in

voles in tuam pedibus ire sententiam. EV Quæris quod disputationis iure tibi deberi fateor, id verò similitudine dissoluam. Vt à Sole cui lux ingenita est, defluit, non quidem ipsa lux, sed lumen splendórque, qui perspicua corpora collustrans, non splendida modò, sed lucida quoque illa exhibet: sic vnaquæque efficiens causa, maximéque supera illa cœlestiáque corpora rerum ortus promouent, rebúsque species impartiunt. Non enim perennes illas sibíque insitas rerum ideas ac species à se excutiunt, aut suæ substantiæ quicquam genitis rebus elargiuntur, aut iam in cœlis genitam absolutámque formam solam ac per se incommodè præparatum subiectum submittunt: sed hac vna ratione, res nouas excitant, & edunt, quòd superæ illæ cœlorum vires, motu, lumine ac spiritu tanquam vehiculis huc deuectæ circũfusæque nobis in subiectum potentia præparatarũ sese insinuant, & substantiarum à quibus dimanarunt vim & naturam recens genitæ rei imprimunt & speciem sic inducunt, vt à Solis luce in perspicuum instructúmque corpus irradiãs lumen, ipsúmque collustrans, illi non lumen modò, sed & suam quandam lucem tandem immittat. BR. Apertè quidem & luculenter qua ratione mundus hic inferior à supero illo gubernetur, & qua quæ gignuntur omnia suam inde formam suscipiant: Nunc continuata traditionis serie apertius edissere, vt Aristoteles statuat id quod est omnium primum omnia mouens, omnium quæ gignuntur causam esse. Si enim rebus omnibus cœlum formam impertit, quid altissima illa & perobscura inuestigatione sit opus? quid rerum causas ab illa origine abditissima repetere iuuabit? Solutio.

Aristoteles supra naturam philosophatus statuit formarum diuinam originem: Deum maximum cœlos astraque condidisse, hisque gignendarum rerum vires indidisse: quæ etiam Platonica sunt sacris literis consentanea.

CAP. IX.

EVDOXVS.

REM omnino arduam petis, quæ tum longum tempus, tum cogitationem multam atque otiosam expostulat, vix vt dignè possit tumultuario isto congressu explanari il-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

lustraríque dicendo. PH. Conandum tamen est, & quidem
tanto impensius, quanto est vtilior & iucundior hæc investi-
gatio. EV. Naturalem contemplationem instituens Aristo-
teles, nihil ex professo aggreditur, quod non vel manu tan-
gere, vel oculis cernere, vel demonstratione consequi pos-
sit. At non semper intra eos limites quasi in angustias se co-
ercet: sed interdum naturæ ordinem prætergressus, & in re-
rum diuinarum contemplationem transiliens, verbis quidẽ
paucis, at grauissimo sententiarum pondere omnium quæ
gignuntur primam originem deducit à Deo. Ne quis autẽ *In. Metaph. cap. 5.*
istorum euidentiam desideret, monet in libris τῶν μετὰ τὰ φυ-
σικὰ, diuinorum cognitionem omnino extra sensus & supra
captum humanæ mentis esse, neque vllam posse demonstra-
tionem eò pertingere. In eam ipsam fere sententiã & Theo-
» phrastus: Forte autem illud veritati magis consonũ est, tan-
» gente ac veluti contrectante mente contemplationem fie-
» ri. Nam & in illis nulla est hallucinatio sed huius ipsius dif-
» ficilis est & intelligentia & fides. Paulo antè monuerat quã
sit ardua eorum quæ naturæ limites transcendunt, cogni-
tio. Aliquatenus per causam contemplari nos posse, princi-
pia a sensibus accipientes: cùm vero ad ipsa summa primá-
que transierimus, iam non amplius posse siue quod causam
non habeamus, siue ob nostram imbecillitatem. BR. Et Pla-
to diuinorum altitudinem abstrusósque & imperscrutabi-
les recessus reueritus, vetuit in Epinomide ne quisquam de
diuinis profane loquatur, neve pro suo arbitratu illa inno-
uet, existimans fieri non posse vt mortalis natura de his quic-
quam certi comprehendat: esséque id cuiusque præcipuum
ac maximum officium (si quis hæc rectẽ doceat) quàm ma-
» ximo studio ediscere, neminem autẽ rectè docere, nisi quẽ
» Deus adiuuerit. Idem in Timæo his fere verbis: Quũ ergo
» ô Socrates multa de Diis vniuersíque procreatione à mul-
» tis dicta sint, ne mireris obsecro, si rationes de iis vndecun-
» que omnibus probatissimas & exactissimas afferre nõ pos-
» sim, Satis. n. factum putare debebis, si nõ minus probabiles,
» quàm quiuis alius rationes attulerim. AEquũ est meminisse
» & me qui disserã & vos qui iudicabitis, homines esse, vt si
» probabilia dicentur, nihil vlterius requiratis. Rursum autẽ
sic: Cælestia horum principia Deo nota sunt, atq; ei qui Dei
sit amicus. Quocirca ea quam ad Dionysiũ conscripsit epi-
stola,

stola, monet vt eos tanquam barathrum declinet, qui de Diis tanquam de iis quæ manibus teneri & apprehēdi possunt, certas exigunt demonstrationes. Quos & in Theteto quidem, sed in Phædone præcipuè eo nomine grauissimè reprehendit, quòd ambitiosis inter se verborum pugnis & inani demonstrationum conatu, principes se nouorum & pugnantium dogmatū constituant, de rebus ipsis nihil certum nihil stabile, nihil firmum habeant. Vnde & in Phædone hanc de Diis quæstionem & inuestigationem naturalium duntaxat rerum contemplatione nixam detestatus, suam deplorat cæcitatem: qui, quæ se prius perspicuè scire existimaret, ne per vmbram quidē sibi vnquam visa esse cōpererit, & quorum aliquam esse ratus fuerat soliditatem, ea nunc omnia, non secus ac inanes somniorum imagines vanescere. Proinde & in Gorgia, & in conuiuio de amore, iis quæ de anima, de Diis, de dæmonibus à Diotima fatidica muliere Socrates accepisset, se potius fidem adhibere ait, quàm vllis quamlibet euidentibus rationibus, séque impense conari vt aliis eadem deinceps omnibus persuadeat, quæ sola auditione accepta, sibi persuaderet esse verissima. PHI. Hæc quanquam inuestigatio syllogismo comprehendi nō potest quoniam tamen disputando iam hucusque velut tēpestate quadam delati estis, par est omnium quæ deinceps sunt rerum totam tractationem persequamini: nihil vt super sit omnium quæ tum mundus comprehendit, tum extra illius ambitum sunt, cuius non aliquam institueritis, disputationem, ac velut quæstionem exercueritis. Is igitur primus motor quem paulò an te cæterorum principem Aristoteles appellauit, Deúsne est, an ve illi dignitate proximus? BRV. Possem in id multa ex Platone præclara depromere, sed quæ parui existimem, quod non quemadmodum Aristotelica euidenti sunt demonstratione stabilita. PH. Agite igitur, communi opera excutite, quàm belle inter se consentiant philosophorum scripta, & sic vbi dissentiant, vtrius præponderent rationes. Et si placet, Platonica Brutus proferat, Eudoxus Aristotelica. Ego quanquam parum idoneus sacra intermiscebo, vt omnibus numeris consummatam harmoniam reddamus. Nūc mihi quisq; meminerit, quàm induerit personā, nunc scenæ seruiat omnia depromens ac recensens, quæ causæ suæ patrocinio futura putet. Et si quis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

fortè memoriæ non satis confidit, en magnam librorum supellectilem, e quibus sententiarum testimonia citare, nemini debet nec pudendum videri nec turpe. Sed vt ad rem tandem aggrediamur, Eudoxus incipiat, si quidem ita omnib. placet. EV. Si quis fortè in hoc cœtu erit qui tam rudem támque consilij & ingenij expertem Aristotelem suspicabitur, vt his elementis & corporeis perpetuò inhærescat, summã causam statuat gubernantem hęc omnia quæ cernimus, audiat quæso vt duplicem ille mundum stabiliuerit: aspectabilem hunc, concretum & corporeum, alterum superiorem illum, sensus nostros effugientem, incorporeum: qui totus formis plenus est, & simplicibus impermistis, solutis liberísque ab omni corpore & dimensione mentibus beatissima & exoptanda maximè. Dei diuorúmque domus, archetypus & exemplar huius inferioris caducique mundi. Quæ omnia his breuiter perstrinxit. Patet ergo neque locum extra cælum esse, neque vacuum, neque tempus. Quocirca neq; apta sunt ea quæ illic sũt, in loco esse, neque tempus senescere ipsa facit, neque vllius eorum est vlla mutatio, quæ super extima sunt disposita conuersione: sed nullis trãsmutationibus, nullis affectionibus prorsus subiecta, optimam in vniuersa æternitate vitam & sufficientissimam habent. Ea autem optima illorum vita est contemplatio, quà alibi existimauit nihil esse nec iucundius nec melius. Quænã verò ea est æternitas in qua vitam habent? Sic quidem Græcè legitur αἰών quasi ἀεὶ ὤν, id est, semper ens & æternitas, aut si dicere licet, sempiternitas, quæ re vera Deus est. Eo quidem nomine se Deum intelligere plenius indicauit hac sententia: In Deo vita nimirum æuúmque continuum atque perpetuum inest, hoc enim ipse est Deus. Ac ne nouum aut absurdum videretur hoc de Deo nomen, diuinè id ait ab antiquis pronũtiatum esse. Quemadmodum enim finis, qui vitæ cuiusque continet tempus, æuum & æternitas est nuncupatus, eadem ratione finis vniuersi cœli, & is qui tempus totum infinitúmque continet, æuum est & æternitas, ab eo quod semper sit appellatione sumpta: est namque immortalis, atque diuina. Quanta porrò Deus rerum cognitione valeat, hinc demonstrat, quòd tota illius vita mentis est operatio. Ille quidem suus est actus, actus verò is qui per se est, illius est optima atque perpetua vita. Si mentis actio, quam contemplationem esse dixi-

Duplex mundus

1. de cœlo cap. 9.

12. Metap. textu. 39. cap. 7. 1. de cœlo cap. 9.

esse diximus, Dei vita est perpetua, quis iam dubitat Aristotelem, rerum omnium cognitionem tribuisse, Deo? & certè is est rerum omnium cognitio, & sua actio & sua vita, qui Aristoteli optimus demonstratur, perpetuus, perfectus, immobilis, indiuiduus, neque magnitudine, neque partibus definitus, nullam alterationem, nullam affectionem subiens, vt cui nihil omnino sit contrarium. Horum verò demonstrationem inde concludit, quod sit necesse in motibus ad aliquid tandem peruenire, quod mouet & non mouetur, quod ipsum perpetuũ est & substantia atque actus: id ipsum quidem est quod antè appellauerat omnium primũ omnia mouens. Quæcunque supra cœlum sunt mẽtes & formæ olympici illius habitaculi ciues, si non eandẽ atque Deus, illi tamen dignitate & natura proximam conditionẽ acceperunt. *12. Metaph. text. 32.*

BR. His de mundo archetypo videtur Aristoteles Platonis auditione informatus, hoc solùm discrimine, quod ex motuum ordine. Plato ex causæ procreantis necessitate demõstrationem confecit. Ita enim Timæus de Deo demonstrationẽ adhibet clarã & illustrem. Si mũdus hic genitus est, necesse est ab aliqua causa genitum esse, hanc verò causam æternam esse neque ab alio genitam. Quænam autem ea sit, his paucis in Epinomide expressit: Ego igitur assero Deum causam omnium esse, nec aliter fieri posse. In ea disceptatione quam cum Critone familiari suo Socrates habuisse perhibetur: Haud itaque vir optime (inquit) valde curandũ est, quid de nobis vulgus dicat, sed quid ille qui quid æquũ quid iniquum sit intelligit, qui vnus est & ipsa veritas. Ex operibus quidem opificẽ hanc causam, effectorémque mundi Deum, nosse datur. Ex imagine autem & simulacro (vt Socratis auditor Antisthenes dicebat) is non agnoscitur, nullis oculis conspicuus, nullius rei similis, vt ex vlla effigie nosci possit. Atque (vt à Xenophonte Socratico scriptum legimus) Qui cuncta concussat, ipse intrepidus & incõcussus magnus nimirum poténsque esse cognoscitur: quali autem sit facie, ignoratur. Quam porrò sedem incolat opifex hic & mundi pater, hoc ipsum etiam Platonis scripta declarant. Neque enim qui sit immortalis, æternus, incomprehensus, eum esse in concreto caducóque mundo, quem crearit ipse tanquam in ergastulo conclusum, sed vt priusquam hæc rerum vniuersitas extitisset, sic & nunc immensus & infinitus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

illam implet infinitatem, quæ mundi conuexum extimámque cœli faciem excessit: Illic viuentia omnia quæ sola mẽte percipiuntur, in seipso, vt Timæo placet, complexus, vnus ea continet, quemadmodum mundus hic nos & cætera quæ cernuntur animantia comprehendit. Vultísne hoc loco Dei potestatem ac vires ex Platone recenseam? Hic in Epinomide deos asserit scire, videre, audiréque omnia: nihil ipsos fugere, quod aut sensu aut mente percipi possit. Eos omnia posse quæcunque mortales immortalésve possunt: bonos illos, imò verò optimos esse. Quicquid mortale est, quic-
" quid viuit & spirat, quicquid vsquam est, cœlũ, terrã, maria
" ab iis omnia & facta esse & possideri. Et in Parmenide, Nul-
" lum nisi Deũ supremam habere rerum scientiam, neque il-
" larum cognitione priuandum. PH. Nihil ad hæc è sacris li-
" teris quicquam adferam, quum sit omnibus conspicuum il-
1. De cœlo. las similibus de Deo sententiis refertas esse. Sed vt rem iam cœptam compleatis, illud discuri oportet, mundúsne aliquando fuerit à Deo genitus, an æternus. EV. Aristoteles magna rationum probabilitate contendit eum, neque ortum
" esse, neque corrumpi posse: aut si aliquando genitus est eun-
" dem posse corruptionem subire. Cæterum altius interdum
" contemplatus, & cœlum & mundum Dei maximi opera ge-
" nitum confirmat. Ita enim libro de mũdo scriptum reliquit:
" Omnium quæ rerum natura complectitur conseruator est
" Deus & quæcunque in hoc mundo quoquo modo perfi-
" ciuntur eorum omnium idem genitor est: non sic tamen vt
" opificis aut animalis lassitudinem sentientis in morem, la-
" bore affici possit: sed indefessa vtens virtute, qua omnia in
" potestate continet ac perficit, & ea quidem quæ longius ab
" ipso videntur esse summota. Hæc fere sunt quibus planè e-
" docuit mundum aspectabilem, & quicquid eo continetur, à
" Deo omnium principio factum. Huc pertinet quod & ali-
2. de gen. & cor. ca. 10. bi ita prodidit: Quum in omnibus id quod præstabilius est
" naturam semper appetere fateamur, sitque esse præstabilius
" quàm non esse, nec fieri possit vt omnibus id accidat, pro-
" pterea quod multa longius ab ipso principio recesserunt,
" Deus reliquo modo vniuersum compleuit, continua facta
" procreatione. His perpaucis abstrusam contemplationem
" perscrutatus est summus philosophus. Præstantissimum est
" semper esse, quod soli Deo ipsique principio competit: Re-

liqua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

liqua omnia quæ à principij dignitate longius absunt, perpetua esse nó possunt. Ne igitur his velut desertus mundus aliquando destitueretur, absoluta vniuersi fabrica, Deus statim rebus singulis vim indidit procreatricem, qua rerum & ortus & interitus perpetui manerent. Sed quomodo hanc indidit? Sparsis nimirũ diuinitatis suæ seminibus: hæc enim generandi semina, generalia quidem in cœlos & stellas peculiaria in res quasque sua inseruit. Primum igitur cœlis sideribúsque singulis proprias substantias motrices præfecit, quas quòd optima mente præditæ sint, idcirco intelligẽtias appellant. Quum videamus, inquit præter simplicem vniuersitatis conuersionem, quàm à prima & immobili substãtia cieri dicimus, alias insuper errantium stellarum conuersiones, eásque sempiternas (est enim sempiternum corpus quod in orbem conuertitur, neque vsquam consistere potest id quod est in physicis ostensum) necesse est vtique illarum etiam conuersionem vnamquamque ab eo cieri quod per se sit immobile, & sempiterna substantia: Et mox: Esse igitur substantias, & in iis primam ac secundam, pro eo, qui est in stellarũ cõuersionibus, ordine perspicuum. Itaque ex Astrologia Eudoxi & Calippi superos motus scrutatur, iis parem numerum distribuit intelligentiarum: quæ non modò cœlos mouendi, verumetiam inferiora quæque generãdi conseruandíque vires obtinerent, vt horum virtus omnis inde gubernetur. Hæc autem paucis admodum complexus est, quòd pluribus à Platone explicata iam essent. ER. Equidem de his quid Plato sentiat dicere fortasse possim. Nam de Deo, de mundi procreatione, déque cœlorum virtutibus, plurima demonstrat istis consentanea. Cœlum igitur (inquit) aut mundus, aut si quod est aliud nomen, quo maximè appellari gaudet, considerandum est in primis (id quod ab initio de vniuersitate quæri oportere ponebamus) vtrum semper fuerit, nullo vnquã ortus initio, an genitus esse cœperit. Cœpit: etenim aspectabilis est, & tractabilis & corpus habet. Sunt autem talia omnia sensu percepta. Quæ autem sensus apprehendit, & quæ opinione cum sensu comprehẽduntur, ea omnia placuit aut genita esse aut gigni. Et quod genitum sit, id dicimus necesse esse ab aliqua causa genitum esse. Verùm enimuerò partem & authorem huius vniuersitatis & inuenire operosum est, & vt inueneris, in vulgus ta-

12. Metaph. cap. 7.

In Timæo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nem dicere non possis. An non hic videtur Plato rem penitùs abstrusam demõstratione consequutus? Estne quicquam hoc argumento vel breuius vel clarius? Quicquid cernitur, tangitur & corpus habet, id aliquando genitum est, neque æternum esse potest. Atqui mundus hic aspectabilis, tangitur, cernitur & corpus habet: quare necesse est & huius aliquẽ iam olim fuisse ortũ, & futurũ aliquãdo interitũ. Et cuius ortus initiúmque fuit, id ab aliqua causa genitũ est: neque enim sine causa quicquam oriri potest. Ergo mundi causam statui oportet, & eam quidem quæ nec cernatur ipsa, nec
» tangatur, nec sit corpore prædita, & æterna per se sit, neque
» ab alio quoquam genita. Et rursum: Volens itaque Deus
» omnium quæ intelligi possunt pulcherrimo & vndique ab-
» solutissimo mundum hunc simillimum reddere, animal vnum ipsum effecit aspectui subiectum, animalia cuncta naturæ suæ conuenientia intra suos limites continens. Quum igitur Deus ille qui semper est, vniuersum hoc primum cõdidisset, mundi æternam animam illi extrinsecus circundedit, & a medio per omne porrexit: deinde absoluta pulcherrima mundi fabrica, rationum quædam semina illi indidit, & vitæ exordium diuinitus induxit, vt cum mundo vim quoque procreatricem gigneret. Duo enim illa Deum
In Timæo. ita condidisse Plato commemorat: Dicamus quam ob cau-
» sam hanc vniuersitatem & procreationem rerum constitue-
» rit is qui constituit. Nempe bonus erat, & bonum nulla vn-
» quam vlla de re tangit inuidentia. Itaque constituto mundo Deus procreatricem vim instituit, spargens in mundi corpus maximéq; in cœlum, semina quædam rationum & vim gignendarum rerum, per quam se mundus impleret animalibus, stirpibus aliisque rebus caducis, pro multitudine idearum quæ sunt in mente diuina, fierétque hic mundus exemplaris illius quam simillimus. Hoc rursus Plato confirmat referens æternum illum Deum alloquutum fuisse mũdum, stellas, dæmonas, quos Deorum deos, quasi deorum satu prognatos appellat, quum illis generandi vim concederet: Dij deorum, quorum ego opifex & pater sum, hæc attendite. Quæ à me facta sunt, me ita volente, soluentur
In Timæo. nunquam. Quanquam omne colligatum solui potest, est
» tamen certè mali, velle dissoluere quod conuenienti & bona
» cohæret harmonia. Quare quum orti sitis, immortales certè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tè quidem ex toto non estis, nec indissolubiles, nec tamen "
vnquã dissoluemini, nec mortis fatum subibitis. Nam mea "
voluntas maius potentiúsque vobis est vinculum ad perpe- "
tuitatem vestram, quàm illa quibus estis tum cùm gignebamini, colligati. Nunc quid sentiam cognoscite. Tria adhuc "
genera mortalium nobis generanda restant: quibus prætermissis cœli absolutio perfecta non erit. Omnia enim animantium genera ambitu suo non continebit, contineat "
autem oportet, si quidem futurus est mundus omnino perfectus. At si hæc a me vno fiant, vitáque donentur, pari erũt "
cum diis conditione. Ergo vt mortalia sint, accedite & suscipite vos secundum naturam animantium procreationem, "
meam vim imitati, qua in vestro ortu sum vsus. Atque in iis "
quidem quicquid eiusmodi est, vt & eodem cum immortalibus appelletur nomine, & diuinum vocetur, & principatum in ipsis teneat, & ex eorum genere sit quæ perpetuò iustitiam ac vos consectari velint: eius ego vobis semen ac initium tradam, vos quod reliquum est mortale cũ immortali contexentes, facite ac generate animantia, eadem cibum suppeditantes augete, & intereuntia rursus excipite. "
Quam vim esse putatis eorum verborum, quæ pater ille sator & rerum conditor, tum cœlis, tum vniuersæ mundi naturæ indixit? Ego vobis semen & initium tradam. Nónne procreandi vim illis indidit verbo spargens rerum gignendarum semina? Hæc diuinæ voluntatis organa sunt, quibus illi conditorem suum æmulati, mortalium corpora effingant, demúmque accepto immortali principio gubernent. *In Timæo.*
Neque solùm gignendi conseruandíque vires, sed & omnẽ "
fatorum necessitatem illis contribuit. Nam cùm vniuersum "
opifex Deus constituisset, astris parem numerum distribuit "
animarum, singulis singulas, iísque tanquam vehiculo impositis monstrauit vniuersi naturam, & leges fatales edixit. "
Hæc vir eximius de Deo de archetypo mundo & de mundi procreatione subtiliter & accurate disseruit. PH. Nisi hæc Platonis esse audirem, omnia quasi interpretioné eius prophetici elogij putarem, Verbo domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. In quo tria illa comprehenduntur. Dominus, Verbum & Spiritus, à quibus conditi sunt cœli, omnísque eorum virtus accepta. Quænam autem hæc cœlorum virtus? Ea nimirum quam Dionysius

Lib. de diuinis nominibus ca. 6. Areopagita interpretatur, nunc rationum, nunc exemplarium nomine. Exemplaria (inquit) esse dicimus rationes in Deo, quæ rerum substantias ingenerent: has bonas diuinásque voluntates Theologia vocat, eorum quæ sunt effectrices, & ex quibus supra naturæ conditionem, ipse Deus quæ sunt omnia produxit. Et rursum: Deus quoque ratio dicitur in sacris, nõ modò quia & rationis & sensus & sapientiæ indultor est, sed quia & omnium causas in se vno eodémque modo antè complexus est. Eadem & Eusebius Palæstinus vir præstantissima doctrina, manifestius aperuit. *Lib. de Euangel. demonst.* Primum omnium, inquit, Deus cœlum genuit: per ipsum & in ipso, rerum futurarum omnium opifices rationes inchoans, & semina gignendarum rerum subiiciens. Cœli porrò conseruationem potuítne quisquam luculentius quam Theodoritus ad Platonis mentem interpretari? Sed enim quum cœlum corruptibilem mutabilémque substantiam sit sortitum, semper esse perseuerauit quale fuit à principio, sustinente ipsum opificis sui verbo, a quo veluti à creatore regitur & continetur, qui ei stabilitatem atque immutabilitatem dat quoad voluerit. Ex his intelligi potest, Platonicos finitimam his theologis doctrinam habuisse. Hinc olim dici solitum, Platonicos paucis mutatis Christianos fieri. Consentiunt omnes omnium sapientum velut ex vno ore sententiæ, Græcos quamuis multarum artium disciplina & ingenij acumine præcellentes, nunquam tamen ad sublimia illa rerum diuinarum fastigia euasuros fuisse, nisi ab Ægyptiis & Hebræis, quos iam olim diuina bonitas eò subuexerat, velut porrecta manu tracti fuissent. In his primi feruntur Solon & Pythagoras, qui quæ ab illis acceperant, aliis deinde veluti per manus tradiderunt, sed hæc tamen certè perpauca, donec sensim relatius serpente, ad Socratem & Platonem ventum est à quibus in vulgus promulgata sunt ea, quæ antè velut mysteria in religioso silentio habita fuerant. Quæcunque autem Platonici ad principis sui interpretationem postea inuexerunt, ea omnia è mysticis Christianæ Theologiæ libris, ad suorum splendorem ac nitorem transtulerunt. Vt enim Iamblichus multa, sic & Porphyrius Origenis auditor: & Amelius qui Porphyrij scholis præfuit, quémque lecto Ioannis Euangelistæ prooemio vehementer admiratum, in hæc verba prorupisse legimus, Ita per Iouem bar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

barbarus homo cēſet in principij loco & dignitate verbum apud Deum conſtitutum, Deúmque eſſe per quem abſolutè omnia facta ſunt. Mitto alia quæ ad hanc rem adferre poſſē, ſi temporis occaſio ſineret.

Res omnes caducas & mortales diuinitùs olim conditas fuiſſe. eas nunc cœleſti virtute & gigni & gubernari, quæ eadem planè eſt diuina. CAP. X.

EVDOXVS

His ergo miſſis, è cœleſtibus in hæc inferiora & caduca delapſi, quod alterum erat conſideremus, vt mundi conditor Deus diuinitatis ſuæ ſemina in ſtirpes & animantia quæque inſperſit, quibus continua maneret procreatio: Deus, inquit Ariſtoteles per omnes naturas ſuis ſeminibus in plantas, in animalia, ſiue ſpecies ſiue genera ſpectes, eſt diuiſus. Itaque in omnium ſemine Ariſtotelis ſententia, diuina virtus ineſt cuius vi emergunt vniuerſa. *Lib. de mũdo.* *12. Met.*

--- -- Deum namque ire per omnes
Terráſque tractúſq; maris cœlumq; profundum. *Georgic. 4.*
Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum,
Quemque ſibi tenues naſcentem arceſſere vitas.

Vt autem Deus vnicuique ortus & vitæ, ita etiam cōſeruationis eſt au thor. Rebus inquit, omnibus ex Deo ſua vita & ſtatus ipſe dependet, aliis clarius, aliis obſcurius. Conuenit enim optima ratione vt qui vita eſt ſempiterna, cæteris caducis ſit vitæ ſtatúſque cauſa. Si plura voletis & apertius, dicam quæ ſcripta ſunt in libro de mundo: Vetus ſermo eſt, à maioribúſque proditus inter omnes homines, vniuerſa tum ex Deo, tum per Deum conſtituta fuiſſe, atque coagmemata, nullámque naturam ſatis inſtructam ad ſalutē eſſe poſſe, quæ citra Dei præſidium, ſuæ ipſa demum tutelæ permiſſa ſit. Quocirca veterum nonnulli eouſque prouecti ſunt, vt hæc omnia dictitarent Deorum eſſe plena: etenim cunctorum, quæ rerum natura complectitur conſeruator eſt Deus. Hæc in ſummam ſic comprehendit Ariſtoteles: Deus rerum omnium principium & finem & medium tenet. Et Theophraſtus: Diuinum eſt rerum principium perquod & ſunt & permanent vniuerſa. BR. Plato etiam quãuis minùs expreſſe, vires tamen diuinas rebus quibuſq; ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ducis data in ortu commemorat in Timæo, quibus genus ſuum propagarent. Eaſdem verò in vniuerſam perpetuitatem præſenti Dei numine conſeruari atque gubernari, nec
" minus caducarum rerum quam cœleſtium curam illum
" habere. Deus qui ſapientiſſimus eſt, quíque res & curare po-
" teſt & vult, magna ſcilicet curabit ſolùm: parua autem quo-
" rum eſt cura facilior, per ignauiam aut inertiam negliget? Fruſtra profectò quicquam conderet, quod non poſſet idem conſeruare. PH. In his quidem, maximè verò in Ariſtotelicis audire mihi videor Moſem, qui innumeris antè ſeculis conditi mundi hiſtoriam perſecutus, Æternum Deum condito cœlo omníque ornatus genere inſtructo, ait vim illi naturalem impartiiſſe, quæ nobis in ſigna eſſet & tempora. Deinde animantium omni genere mũdum iam genitum impleſſe, quorum quidem mortalium, ne continuatio ac genus aliquando intercideret, illi rei pro ſua ſapientia proſpicientem, ſeminibus eorum vim diuinam indidiſſe qua ſe in omne æuum gignendo propagarent. Quomodo? Herbam virentem aut pomiferum lignum è terra proferens Deus, ſimul & fructum & ſemen pro ſuo quodque genere ferre iuſſit, ad tuendam ſuam cuiuſque ſpeciem. Marinis cetis atque vniuerſo piſcium generi, auibus, quadrupedibus, homini denique ipſi imperauit vt ſui quodque generis multiplicatione mundum implerent. Ita ſummus ille rerum opifex dum ſingula conderet verbo & ſpiritu oris ſui, ſimul illis vires inſpirauit procreatrices, quibus fieret admirabilis rerum ſeries & continuatio. Deum porrò quæcunque genita ſunt omnia conſeruare, ſacræ teſtantur literæ, in quibus ſparſim Deus rerum omnium lex & vita nominatur, quale quod à Paulo dictum eſt: Deum qui vitam & omnia det omnibus, non longè abeſſe ab vnoquoque noſtrûm, in ipſo nos viuere, nos moueri, nos eſſe. Nihil enim eſt, inquit Dionyſius, in ſubſtantiis, quod ipſius omnipotentis diuina virtus non tueatur atque contineat. Stabilem hanc rerũ cõ-
" ſeruationem ſic plenius expreſſit. Quæcunque ſunt, omnia
" eadem ratione, & vt eſſent, & vt bene eſſent acceperunt:
" Súntque & bene ſunt, ab eo qui antè eſt vt ſint & vt bene ſint
" conſequuta. Nam in ipſo ſunt & bene ſunt, & quum ex i-
" pſo initiũ acceperint, in ipſo ſeruantur atq. in ipſum finiun-
" tur. Hoc & Theodoritus pulchrè dixit, Gubernator quidem eſt

Gen. cap. 1.

Act. ca. 17.

Lib. de diuinis nominibus.

est naturæ, creator eius, nec quam ipse fecit nauiculam de- "
stituit. E V. Hactenus ergo consentiunt omnes, & cœlum &
omnia quæcunque mundus hic inferior caduca fragiliáque
continet, olim proxime a Deo fuisse procreata: a Deo vires
ortu accepisse retineréque diuinas, quibus tum se conser-
uent, tum sui generis propagationi incumbant. Hac ratio-
ne veteres dixerunt, Deum per omnes naturas esse diuisum,
& Deorũ plena esse omnia, quòd vis illa diuinitus accepta
in omnibus permaneat, sed aliter in cælo, aliter in caducis
rebus: in his siquidem velut in stirpibus & animantibus ob
scurior, aut sui duntaxat similis, in cælo præstantior ad rerum
omnium procreationem. Quocirca cœlum nullo semine
multas profert tum animantes tum stirpes: at semen nihil
quicquam sine cælo generat. Semen gignendis rebus ma-
teriã concinnè duntaxat & conuenienter apparat & instruit
cœlum in apparatam illam speciem summámq; perfectio-
nem immittit vitámque suscitat in omnibus. Quòd autem
eiusmodi præstantissimæ cœli vires proxime fluxerint à
Deo, idcirco vere diuinas esse profitemur: neque profectò
aliud cœleste quàm diuinum esse, eaque nomina Hippocra-
ti, Aristoteli, Platoni, Virgilio idem prorsus designare. Quæ
Deus olim propriis operibus inchoauit, eadem nunc quasi
feriatus cælo tanquam administro continuanda credidit. Et
quæcunque naturæ legibus existere dicimus, eadem primũ
processerunt à Deo: qui certè nunc admodum pauca pro-
ximè, nec cælo, nec natura, nec semine interueniente inge-
nerat, sed conditis naturæ legibus omnia per cælum ad-
ministrat. Qua autem id ratione efficiat, pulchrè Aristote-
les exemplo declarat libro de mundo: Quapropter (inquit) "
si è dignitate regis haudquaquam esset Xerxem functione "
propria administrare omnia, & absoluere quæcunque facta "
cuperet, ipsisque operibus faciendis præsentem interesse, "
longè id nimirum minus Deo conuenit. Quare augustius "
id decentiúsque existimandum est, Deum summo in loco "
ita esse collocatum, numinis vt tamen eius vis, per vniuer- "
sum mundum pertinens, tum solem lunámq; moueat, tum "
cœlum omne circumagat, simulque causam præbeat eo- "
rum quæ in terra sunt salutis atque incolumitatis. Et paulò "
pòst: Hoc igitur modo natura diuina ab vno eodémque sim- "
plici motu primi corporis vim suam immittit in ea quæ sũt "

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

„primò continentia, ab illiſque ſubinde in ea quæ longiùs „atque longius abſunt, quo ad permeauerit vniuerſa. Quippe „alterum ab altero motũ, rurſus ipſum quoque aliud mouet „cum mundo, quum vnumquodque interim agat conueniẽ-„ter conſtitutioni ſuæ, nec tamen omnibus eadem ſit via, ſed „diuerſa, nonnullis etiam contraria. Quod verò (mox inquit) „in hiſce rebus agitur, magnopere ſimile eſt iis, quæ belli „tempore inter homines factitantur. Namque ſtatim vt claſſicum exaudiri in exercitu cœptũ eſt, alios ipſe videas ſcuta ſibi aptantes, loricam alios induentes, alios ocreas vel galeam ſumere, vel balteo ſe cingere feſtinantes. Rurſum alios qui frenatos equos admittant, alios qui currus conſcendant, qui denique teſſeram per explicatam aciem prodãt. Tũ manipuli ductor ad manipulum, centurio excurrit ad cẽturiam poſtremò equites ad cornu, velites ad ſtationem quiſq; ſuã feſtinant: Cùm interim ſub vno ductore omnia moueantur, qui imperia & ipſe ſignificanda accepit ab eo apud quẽ ſumma eſt imperij. Eodem nos & ipſos modo cenſere conuenit de vniuerſo. Quũ enim ab vna vi impultrice cieantur omnia, fit vtique quod cuique commodũ eſt & conueniens. Hæc igitur ratio eſt qua perſuaſus Ariſtoteles cenſet, Dei maximi vim è cœlis per omnia diffundi. Quo autem dilucidius ſit qua ratione diuinæ cœleſtéſque vires ad rerum omnium procreationem & cõſeruationem huc defluãt, iuuat ea de re Ariſtotelis ſententiam epilogo concludere. Deus ſempiternus, immenſus, incorporeus, indiuiduus, non in mundo corporeo, ſed ſupra hunc in excelſo habitans domicilio, immutabilis quidẽ quũ ſit, nulli affectioni ſubiectus, habeatque ex ſeipſo vitam optimam & ſempiternam: non præter rationem rerũ principium ſtatuitur, omnium primũ omnia mouens, à quo ſit rerum omnium ortus omnium vita & conſeruatio. Quæcunque mentes infinitatem illam ſupra extimam cæli conuerſionem incolunt, in Deo vitam agunt, quæ tota eſt illius contemplatio. Deus porrò cœlos & mundum procreans, ſingulos ſingulis diuinitatis ſuæ ſeminibus conſperſit, quæ proprias vires inſererent eáſque natu-rales ad naturalem omnium mortalium adminiſtrationem & conſeruationem comparatas. Is demum ſtirpes & animantia procreans, viribus diuinis inſigniuit, & ſuis quæque ſeminibus fœcundis impleuit, quorum continuatione perpetua

petua ſobole ſeſe propagarent. Quæcunque olim Deus tũ in cælis, tum in terris progenuit, omnia vnus tuetur atque regit cœleſtia quidem per ſe & proximè, animantia verò & ſtirpes, aliáque mortalia cœlorum ope & interuentu, quibus naturæ leges tum procreatrices tum conſeruatrices indixit & impoſuit. Itaque animantium ſtirpium, lapidum & metallorum omnium quæcunque & fuerunt & eſſe poſſunt formas vna cœli forma poteſtate comprehendit, & innumerabilibus illa quaſi grauidata formis, omnia gignit & fundit ex ſeſe: vna illius vis & facultas præ ſe fert omniũ caducorum vires, quæ vel olim comparuerunt, vel poſthac vnquam comparebunt. Has autem vector mundi ſpiritus, cælo in totam vniuerſitatem diffuſus, rebus omnibus impertit, ſimul & ſpeciem & natiuum vitalémque calorem gignendis illis atque conſeruandis accommodatum. Is omnia continet, omnia calore vitáque fouet, vt nihil vſquam ſit non huius vbertate confertum. Huius vi & ope & inanima quæque perſiſtunt, & animata ſui quæque generis animam habent, alia quidem nutrientem, alia ſentientem, alia mentis rationíſque participem. Sic illa ſeſe rebus accõmodat, ſic ſingulorum naturis inſeruit, vt quantum cuiuſque natura & conditio deſiderat, quantum ipſa ſubiecti pręparatio ferre poteſt, tantumdem illa exhibeat. Sol quanquã abeſt longiſſimè, aduerſis tandem corporibus lumen ſic impertit, vt niteant ſplendeantque illa fulgoribus: ſed aliter aqua, aliter lapis, aliter lignum aliter argentum. Ita propemodum & vis illa cœlitus demiſſa, omnibus quidem eſt vitalis, ſed ita vt aliis tantùm hoc largiatur vt ſint, aliis vt animam inſuper habeant, ídque aut nutrientem, aut ſentientẽ, aut mentis compotem: non enim vno modo ab omnibus illa ſuſcipitur. Sed & hoc velim poſtremò admonere, ne illam quidem ipſam vim ſui ſemper ſimilem eſſe aut vno ſe ſemper modo rebus exhibere: ſed alias aliter pro ſtellarum ſtatu multiformi, quarum commixtio implexioque plerumque euariat, tam etſi vectoris ſpiritus vna eſt & impermutabilis ſubſtantia. Fieri igitur non poteſt quod quidam interpretatur, mundi ſpiritum, vitam ſtatúmque rebus omnibus ſic impertiri, vt ne minimam quidem aſtrorum opem deſideret. Hoc ſi eſt, cur quæſo non ſimilia & ſimiliter perpetuò generet, quum ſemper æquè præſens rebus adſit? BR. Non

Themiſt. 1. de anim. cap. 24.

In Timæo. admodum dissimilem mundi administrationem Plato meditatus, ideas solùm videtur adiecisse, non eas quidem (vt plerique nugantur) inter nubes errabundas, sed in mente illa diuina immortales & immutabiles. Quæ quum ita se habeant (inquit) fateri oportet esse speciem quæ semper eadē sit, sine ortu atque interitu, quæ nec accipiat aliunde quicquam, nec ipsa vsquam ad aliud procedat, quæ nec oculis, nec alio sensu vllo percipiatur, quámque intelligentia contemplandam veluti sorte quadam acceperit. Altera est eiusdem cum ea nominis illiúsque similis, sed quæ & sensibus percipiatur, & genita sit, & feratur semper & in loco sit, vnde postea veluti vanescat opinione cum sensu comprehensibilis. Ita quidem vniuersales ideas adhibita demonstratione constituit, eásque immortales a quibus, etiamsi singulorum formæ pereant (velut quum muscæ aut scarabei omnes occidunt) nouæ possint suscitari. Quam multa de his arcanorum mysteria Plato adumbratis sententiis inuoluerit, ex ea quam ad Dionysium dedit epistola perspici potest, in qua ita scriptum legimus: Dicis non satis esse tibi demonstratā eius quod primum est naturam: dicendum est igitur sed per ænigmata, vt si quid huic tabulæ vel mari vel terra acciderit, qui eam legerit, non possit intelligere. Sic autem res habet: Penes omnium regem omnia sunt, omnia ipsius gratia, & ipse est omnium bonorum causa. Secundum verò circa secunda, & tertium circa tertia. Hoc loco mirè æstuant Platonici Iamblichus, Proclus, Plotinus, Numenius, Plutarchus aliíque complures, & de vera interpretatione inter se acerrimè certant: at quam sim a Platonico præceptore non ita pridem edoctus, hic si videtur edisseram. Nisi enim per incuriam aliquam mihi periere, chartulas scio & commentariolos mihi esse alicubi repositos, in quibus sententiolas quas ex ore dictantis exceperam, memoriæ à me mandatas memini. Vir erat ille natu grandis, canitie venerandus, barba horrida eáque promissa, seueritate grauis, sic tamen vt ab inhumanitate plurimum abesset. Comitabatur hinc inde & à tergo, ingens philosophantium turba tum nostratium tum peregrinorum. Breuiter vir erat in quo vno dixisses laudatæ illius vetustatis speciem relucere, adeò vt chori illius venusto ordine & nominis splendore captus, me tum quoque in eum comitatum dederim. PHI. Quem verò non alliceret

Platonis locus explicatus, Epistola ad Dionysium.

iste ordinis decor? BR. Sed plus poterat summa viri humanitas & modestia, qua quicquid rogabatur, placidè mox & sine supercilio respondebat. PH. Amabilis ille animi candor. BR. Differebatur frequenter de rebus abstrusis & magnis, quas nec ingenij mei infirmitas ferret, nec crassities penetraret. Quodam autem die quum in vmbracula consessisset, positis sub platano sedibus, ille quidem mediam occupauit, nos partim in cæteris in orbem subselliis, partim in herbescente viriditate consedimus. Tum quædam de more præfatus ad hãc rem de qua agimus ita tãdem aggressus est. Tria circa regem omnium Plato statuit coæterna, bonum, mentem, & mundi animam. Bonum appellat rerum omnium patrem & authorem Deum, qui simplex & immobilis, supra omnem omnium naturam & intelligentiam in Parmenide constituitur, éstque in omnia exuberans bonitas. A patre bonóque mens procedit, vt ab ingenita Soli luce lumen splendidum, quæ mens intelligentia est diuina, & optimus boni filius. A mente rursum anima mundi defluit, vti splendor à lumine, quæ per omnia spirat, omnia in vita continet. Circa primum qui pater est omnium simplex est & indiuidua bonitatis idea. Ab hac tanquam ab immenso & inexhausto fonte, innumerabiles defluunt idearum differentiæ, haud secus atque ex vno simplicíque lucis radio, plurimi in cœlo radij distincti cernuntur. Has rerum omnium ideas diuina mens excipit, vt sint secunda illa circa secundum: illáque mens rerum omnium quæ sunt, quæ fuerunt, quæque olim erunt sempiternas ideas tanquam sinu suo complectitur. Ab iis verò dimanant idearum rationes animæ mundi immissæ, à rationibus rationum semina in cœlos & sydera sparguntur. Omnia quæ in mundo sunt mortalia, à sua quæque idea & exemplari, quæ mens illa diuina vniuersa complectitur, sustinentur. Ideæ per suas rationes mũdi animæ communicatas, & hę per rationum semina cœlorũ corporibus indita, huc mundi spiritu deuectę, rerum & ortus & gubernationem procurant haud secus atque nostri corporis anima spiritibus viribusque de se missis, partium singularũ naturas vires & opera continet tuéturque. Ad eúmque modum id efficitur quod est cùm in Philebo, tum in aliis plerisque locis, vt existat omnis rerum ortus & administratio, à cœlorum seminibus, ab animę mundi rationibus, ab ideis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quæ ſunt in diuina mente, vt omnia tandem ad ſimplex illud vnicúmque principium referantur: quo poſito conſtituantur omnia, ſublato intereant. Id quoque longo & accurato examine in Parmenide perpenſum eſt: nam id ſi fortè virtutis ſuæ inflexionem retraxerit deficiente vita in mortem corruent vniuerſa. Hæc enim Dei vita, hæc illius actio, rem ad motiones pro ſua quamque natura ciere, vitámque omnibus inſpirare. Et immortalitatis quidē ſeminibus cœlum conſerit, terram vero mutationum. Qua autem ratione anima ſpiritúſque mundi inferiora hæc caducáque omnia & gignant & adminiſtrent horúmque proxima cauſa habeantur, ita quidem exquiſitius Platonicus præceptor interpretabatur, mundus qui quatuor naturæ principia tota vno cœli ambitu coercet, vnum quoddam corpus eſt, cuius partes vt animalium inter ſe cohærent, vnius ſpiritus & mundi animæ beneficio. Nam,

6. Æneid. *Principio cœlum ac terras campoſq. liquentes,*
Lucentemq. globum Lunæ Titaniaq. aſtra,
Spiritus intus alit: totamq. infuſa per artus
Mens agitat molem & magno ſe corpore miſcet.

Viuunt quidem animalium corpora ſua quæque anima, mundus autem longè omnibus dignitate præcellens, multò nobiliſſimam animam eſt conſequutus. Quæ enim obſecro veſania, quæ dementia ſit, partem viuere fateri, negare totum? & mutilo inchoatóque corpori animam eſſe, qua integrum & conſummatum careat? Quæ peruerſitas, imò verò quis furor? Vniuerſo vitam eripere, in quo & cuius beneficio ſumus ipſi, viuimus, mouemur? magna eſt hac in parte diligentia Platonis, & ſunt ab eo collecta in Epinomide, in Timæo, in libro de legibus decimo, argumenta & multa & valida à cœleſtium amplitudine, à motus cùm perennitate tum conſtantia à diuinitate & præſtantia vitalis ſpiritus & caloris, quem illa nobis largiuntur. Atque vt in terris viuentium, ſic & in cœlis ſtellarum corpora, animalia eſſe omnia confirmat, eáque ex corpore pulcherrimo, & anima cùm optima tum beatiſſima conſtare. Vt autem in nobis eam quæ oſſis eſt formam, & eam quæ carnis, & eam quæ nerui & quæ alterius cuiuſcunque ſimilaris particulæ, gubernat ea quæ totius eſt omnibus quidem particulis ſe communiter impertiens, nullius verò peculiariter propria, to-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tius corporis communis: sic & quæ totius mundi est anima, omnium cœlorum, syderum, elementorum, omnium denique quorum ex illis ortus existit, animas fouet ac gubernat. Hæc est mundi anima datrix formarum, cuius potestate & viribus singula continentur, & quam verè interpretatur naturam esse illam vniuersalem, quæ caducis rebus prima est origo, cuius vim admirata est eorum turba, qui se phisicos appellauerunt, ne minimum quidem eius limites prætergressa. Cæterum quo pacto hæc se suasque vires reb⁹ ingeneret, repetito aliunde principio, ita est interpretat⁹: Mūdi corpus concretum tractabile quum sit, & comprehensibile sensibus, illius verò anima purissima, simplicissima, omnis corporeæ molis expers, hæc duo (inquam) quū maximè diffideant, & longissimo seiuncta sint interuallo, non alia ratione coniungi potuere, nisi mediæ cuiusdam naturæ interuentu: ea autem est spiritus æthereus ac diuinus, communis vtriusq; & amborum ceu quidam nexus & vinculum. Vt enim animantibus spiritum inesse non dubitamus, qui & animam retinet in corpore, & se ad omnia eius munia accōmodatum exhibet instrumentum, sic & quendam in mundo esse est, par qui non vt ille, quicquam è caducis terrenisque hauriat, sed totus æthereus, totus lucidus, diuinā prorsúsque cœlestem conditionem obtineat. Hunc Plotinus existimauit a mundi anima vniuersum dimanare, quem vi sua genitali illa quasi turgens procrearet. Per cuncta diffusus & insertus, omniū quæ fiunt proximus author, totúsque vitalis, vitæ seminariæ rebus infundit: huic. n. comes est cœlestis ille diuinúsque feruor, qui cæteris naturis omnib. salutarem impertit & vitalem calorem, qui in omnem fusus naturā, animātia omnia, omnes stirpes gignit, conseruat: alit, auget, sustinet. Quare quū vna natura sit quæ mundū omnem continet, quæq; ipsum tuetur, fatendū est ipsam esse mundi animā, ex qua conseruatio & salus omniū omnis oritur, & cuius spiritus cuncta cōplexu conciliat. Sic omnib. inter se concinentib. necesse est, quod à Tullio dicitur omnia vno diuino & continuato spiritu contineri. In vniuersum mundi corpus diffluēs hic spiritus, & singulis se rebus immiscens, secum (perinde vt si vehiculū esset) tum illā mundi animam, tum idearum rationes, & è cœlo sideribusque rationum semina inuehit, totis confundit & permiscet: his porrò comi- *In Tusc.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tes ſunt ipſa mundi vita, & ſalutaris ille ſiderũ calor, à quo eſt cùm procreandi, tum nutriendi, augendi conſeruandiq; facultas, quam perſpicuè cernimus in ſtirpes, arbores, conchilia animantéſque propagatam.

Æneid.6.
Inde hominum pecudumq; genus, vitæq. volantum,
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus
Igneus eſt illis vigor & cœleſtis origo
Seminibus.

Neque vero ab hoc ordine lapides & metalla ſemoueam, quòd nihil in viuente mundo tam deforme & tam abiectum ſit, cui non infuſus ille ſpiritus munerum diuinorum aliquid elargiatur. Hæc ſunt optimi viri, quæ audiueram equidem a Platonico illo, ſed ita multis antè annis, vix vt meminiſſe potuerim, niſi memoriæ labenti hæc chartula, in quam ſingula retuleram, ſuccurriſſet. EVD. Virum narras haud vtique ſilendum, ſed dignum profectò cuius nomen monimentorum æternitati conſecretur. Sed age obſecro, hoc nobis ingenuè fatere, cur cùm hæc iampridem & audiſſes & prabaſſes, recondita tamen tenebas, neque in medium proferebas? Cur ſuperiorẽ concertationem eouſque incaleſcere patiebare? An illa exciderant animo? An non tibi iure reprehendendus videris peruicacitatis aut inuidentiæ nomine? BRVT. Nondum profectò, nondum vlla ea obduxerat obliuio, ſed ad philoſophici ingenij aciem exacuendam hæc inueſtiganda duxi, & vt plenius conſtaret quid quatuor illæ ſimplices rerum naturæ in ſingulis virium haberent, quas plurimi rerum omnium primordia cauſáſque ſtatuunt, ex quibus velint rerum omnium cognitionem capi & certiorem diſciplinis demonſtrationem adhiberi. EVD. Experiris tamen non poſſe te in veteri illa ſententia permanere, ac veluti ſtationem tueri: aut ſi caſtella quædam munitiora defendere coneris, prodi turum te quidem totam philoſophię vrbem. Sed qui poſſunt diuina illa commentitia vel eſſe vel videri quę ſummi naturæ exploratores ac ſpeculatores, pro certis retulere pręſertim additis demonſtrationibus pro rei natura firmiſſimis & euidentiſſimis?

De ſpiri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

De spiritibus quorum gubernaculis mundum administrari tradunt.

CAP. XI.

PHILIATROS.

AVDIO præter commemorata, toto mundo spiritus vagari, quos Græci δαίμονας appellarunt, de quibus mihi videor quiddam superiori disputatione subodoratus. Nequid igitur rerum insit vniuersitati, siue sub aspectum id cadat, siue oculorum obtutum effugiat, quod noster hic congressus non attigerit, æquum est & de illis quid sint, quot illorum genera, quid denique rei mundo procurent, inuestigare. EVDO. Ab hac disputatione aliena prorsus videtur solers isthæc disquisitio. PHIL. Erit fortasse non modò ad perspicuam æterni Dei cognitionem apprimè vtilis, immò etiam ad morborum & remediorum quæ trans naturam sunt demonstrationem necessaria, de quibus pomeridianis horis ex te nonnihil audire confidimus. Quid itaque de spiritibus è sacris literis in vnum quasi fasciculum congesserim, ipse præpando: vos quæ aliunde legistis, profundite. Deus excelsus priusquam mundi huius aspectabilis quicquam moliretur, incorporeum illum miris spirituum ordinibus confertum condiderat, qui quum omnes boni essent, neque quicquam malum efficere potuisset qui esset ipse optimus: vnus tamen Lucifer ausus est in corde suo dicere, In cœlum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, & sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Tum omni exercitu quem fraude & perfidia fefellerat comitatus, de cœlo corruit in terram qui manè oriebatur, & in infernum detractus est in profundum lacus. Et, vt inquit Iudas Apostolus, Deus angelos qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni Dei vinculis æternis sub caligine reseruauit. Itaque infinita illa spirituum multitudo bifariam tum discreta est: hi cælorum sedibus addicti & consecrati sunt: illi cœlo exterminati huc in exilium relegati, elementari mundo sedibus incertis oberrant. Superiores illos nouem choris disiunxit Dionysius: Supremum & excelsissimum tenens Seraphin, hinc Cherubin insequuntur, deinde Throni, ab iis dominationes, mox vir-

Esaiæ. 14.

In Epistola

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tutes, proximè Poteſtates, ſuccedunt principatus, inde Archangeli, tandem Angeli infimo cœleſtium ordine. Ita enim ſingulos ex ſacrarum literarum monimentis deprompſit. Quibus autem obeundis muneribus quique deſtinentur, ita dem expreſſit: Cœleſtium ſpirituum prima diſtinctio Deum iugiter ambiens, & circa illum nullis mediis interpoſitis agminibus aſtans, æternam ipſius ſcientiam ſimpliciter & indeficienti circumſtat affectu. Ea quippe plurimas ac beatiſſimas ſpeculationes, puriſſimis intuetur obtutibus ſimplicéſque & continentes diuinæ claritatis radios ſuſcipit, atque diuini cibi alimonia paſcitur, plurima ex diuinis excellenti ratione cognoſcens, diuinæque ſcientiæ & agnitionis quantum fas eſt particeps facta. Quid autem à ſupremo illo ordine ſingulis deinceps inferioribus influat, ita quidem expoſuit: Superiores eminentioréſque ordines, inferiorum quoque agminum non carent fulgoribus atque virtutibus: poſteriores verò ſuperiorum intelligentiæ exortes ſunt. Sunt autem omnes ita inſtituti, vt inferiores ſuperioribus obaudiant, eorúmque nutus enuncient. Ac primi illi quidem vt ſummi Dei ſe mouentis conſilia & voces exponant: reliqui verò proportione debita, vt tandem per infimos angelos nobis pro modo & ratione cuiuſque, diuinorum ſenſuum aperiant lucem. Angeli namque implendi peragunt munus, & ipſorum ordo magis circa euidentiora & apertiora verſatur, ac mundana fermè negotia ab eis diſponuntur. Enunciant enim diuina myſteria humanis ordinibus, quibus eos præeſſe credendum eſt, vt illorum miniſterio ferantur ad Deum & conuertantur, ſinique ipſius ſocietate & coniunctione fœlices. Humanarum rerum adminiſtrationem, angelis ſacra ſcriptura diſtribuens, Michaelem Iudæorum principem, alios aliarum gentium præſides conſtituit. Statuit enim altiſſimus terminos gentium iuxta numerum angelorum Dei. Neque verò gentibus duntaxat aut terræ prouinciis, ſed & ſingulis nobis addictos eſſe cuſtodes angelos, inconcuſſa illa euangelij veritas teſtatur. Videte, inquit, ne contemnatis vnum ex his puſillis: dico enim vobis, quia angeli eorum in cœlis ſemper vident faciem patris qui in cœlis eſt. Sic (vt proditum literis accepimus, primi parentis cuſtos angelus dictus eſt Raziel: Abrahæ, Zakiel: Iſaac, Ra-

De cœleſti. hier. cap. 10.

Cap. 9.

Daniel. 10.
Deuter. 32.

Matth. 18.

Raphaël: Iacob, Peliel: Mosis, Metraton. Per hos internuntios plurima illi diuinitùs acceperunt. Vnde intelligitur, infinitam haberi angelorum multitudinem, quam tamen sacræ literæ, extremum quiddam indicantes, ad decies millies dena millena produxerunt. *Daniel. 7.* At verò malignorum spirituum vix vsquam videntur ordines exercitúsque attigisse: In omnibus tamen hæc mala insunt, furor rationis expers, demens concupiscentia, cogitatio præceps atque proterua. Hæc Iudas triplici genere complexus est: Hi, inquit, *In epist.* carnem quidem maculant, dominationem spernunt, maiestatem blasphemant. Itaque dæmones è patria sedibúsque exturbati effrenatius in huius mundi principatum exules inuaserunt, sicque vniuersum obsidione impleuerunt, vt nulla toto sit orbe regio, qua non illi Deorum nomina sibi vsurpauerint, adeò quidem subdolè & versutè, vt (quod mirum videri potest) apud Gallorum Druydas & distantissimos Indorum Gymnosophistas, idem sit cultus deprehensus. Hanc maximè curam dolis omnibus & præstigiis adhibuerunt, vt idolorum specie tanquam Dij colerentur. Quanquam appellente Christo principe luminum, princeps huius mũdi foras est eiectus, neque in nos habet quicquam: circumiens tamen tanquã leo rugiens quærit quem deuoret, & quem irretiat technis suis tentationúmque insidiis. Plura in præsentia è sacris non succurrunt, vnde pleniorem dæmonum potestatem astruam: vos quæ aliunde noueritis effundite. BR. Rem abditam, nulla sensuum acrimonia comprehensam, temeritas sit spreto omnium authorum patrocinio constanter asseuerare. Quocirca de dæmonibus quicquid sum dicturus, è Platonicorum fontibus exhauriam. Dæmones quosdam esse, eósque mundo vagari, *In Apolog.* hoc sensus testimonio Plato comprobauit: An est quisquam qui dæmonum quidem opera opinetur esse: dæmones autẽ neget? Quòd si dæmonia esse puto, necessarium est putare me dæmones quoque esse: an non ita se res habet? Sed omnium numinum multitudine quasi mundum aliquem instituens, in Epinomide summos Deos, vltra mundanos ait amplissimam rerum prouidentiam habere: sub his in cœlo quosdam conspicuos esse, tertio infimóque loco dæmones, horum genus vnũ ex æthere, alterum ex aëre esse. Ac neutrum, inquit, conspici totũ potest: sed quanuis hi dæmones

prope nos ſint, nunquam tamen manifeſtè nobis apparent. Et mox: Aliud vero quod ex aqua eſt, rectè ſemideum vocabimus. Id nonnunquam cernitur, nonnumquam aſpectui noſtro ſe ſubtrahit: & quum videtur, tenui viſu perceptum admirationem adfert. Præter tria hæc dæmonum genera Plato quoque Heroas inſtituit, libro quarto de Leg. Poſt deos iſtos, inquit, dæmonibus vir mentis compos ſacrificabit, heroibúſque poſt dæmones. Heroas extimorum hominum animas eſſe definiunt, a corporis nexu ſeiugatas & liberas. Quos Plato dæmones promiſcuè appellauit, hos Latini ex officiis diſtinxerunt. Qui adminiſtrandis regionibus præſunt, Dij patrij Penatéſque: qui pacato & quieto nomine domum poſſident, Lares: aut ſi quando terrorem incutiant, Laruæ: qui vero nobis ſingulis teſtes & cuſtodes addicti ſunt Genij appellantur. Heroas quos Græci dixerunt, veteres Latini Lemures dicere ſolebant. Quibus viribus præditi ſint, ex Platone accipite: Prudentiæ mirabilis participes ſunt acuto quippe ingenio tenacíque memoria cogitationes noſtras omnes cognoſcunt. Honeſtos bonóſque homines mirificè diligunt, improbos vehementer oderunt, vt pote qui doloris participes ſunt. Sed Deus qui diuinam ſortem perfectè poſſidet, à doloribus voluptatibúſque liber, ſapientia cognitionéque perfectè fruitur. Quum autem refertum animalibus cælum ſit, & Dij ſummi & dæmones ſe inuicem interpretantur: media enim animalia tum ad terram, tum ad cœlum leui motu feruntur. Hoc ipſum in conuiuio Diotimæ fatidicæ mulieris authoritate ſtabiliuit. Quam vim habet dæmonum natura? Interpretatur & traiicit humana ad Deos, diuina ad homines. Et mox: Deus quidem homini non miſcetur, ſed per id medium, commercium omne atq. colloquium inter Deos hominéſque conficitur, & vigilantibus nobis atque dormientibus. Hæc quidem de naturis dæmonum: nunc vt ſint illis ſingularum mundi regionum gubernacula diſtributa, ex Politico, vbi de vita quæ ſub Saturni regno ducebatur audite. Tunc ſanè totius mũdi princeps curatórque primùm Deus extitit, at nunc per varias mundi plagas ſingulæ ipſius partes à Diis principibus diſtributæ ſunt. Animalium quoque genera gregatim diſtincta dæmones, quidam tanquam diuini pactores ſortiti ſunt, quorum quiſque ad munus ſuum obeundum ſufficiens quum

In Epinemide.

eſſet

esset, singuli singulis sic vt ille voluit præficiebantur, quibus præerat ipse. Plenius in Critia siue Atlantico: Dij quondam vniuersum terræ orbem sigillatim sortiti sunt, in regiones singulas distributum. Qui persuasione pro gubernaculis vtebantur, eáque animam attingebant: & pro arbitrio suo ita ducentes, mortale genus omne gubernabant. At quomodo? libro de Legibus quinto expressit, quo eas regiones fœliciores haberi censet quæ meliores dæmonum rectores fuerint sortitæ. Nec illud, inquit, ô Clinia & Megille nos fugiat, magnam esse locorum ad ferendos meliores peioresque homines differentiam: quibus diuersa prout expedit legibus sancienda sunt. Maximè autem loca regionis differunt: in quibus inspiratio quædam diuina est, & quæ dæmones sortita sunt, qui habitantes sic vel contra suscipiunt. Vnde in Phædro commemorat dæmonem quẽdam AEgyptios primum literas docuisse, compluribúsque locis vaticinia audiri. Audiui equidem, inquit Socrates, circa Naucratim AEgypti, priscorum quendã fuisse Deorum, cui dicata sit auis quam Ibim vocant. Dæmoni autem ipsi nomen Thenth. Hunc primum omnium numerum & numeri computationem inuenisse, Geometriámque & Astronomiam, talorum rursus aliarúmque ludos, & literas. Erat tunc totius AEgypti Rex Thãnis: ad hunc Thẽth profectus artes demonstrauit suas, dixitq; eas distribui deinceps AEgyptiis cæteris oportere. Et mox: Qui in Iouis Dodonei templo versantur, ex quercu sermones primos fatidicos erupisse asserunt. Quapropter libro de Legib. quarto, sic omnem regionum ciuitatúmque administrationem colligit: Quũ intelligeret Saturnus, quemadmodum ipsi narrauimus, nullã hominis naturã res humanas ita gubernare posse, vt si omnibus arbitratu suo dominetur, lasciuiori superbia iniustitiáque non repleatur: quúmque hæc inquam non ignoraret, non homines, sed diuinioris præstantiorísque generis dæmones, ciuitatibus nostris reges principésq. præfecit: quod nunc nos in ouium gregib. aliorúmq. cicurum armentis facimus. Non enim bobus boues, nec capris capras præficimus, sed nos ipsis genus melius dominamur. Similiter Deus homines amans, genus dæmonum genere nostro præstantius, nobis præfecit. Iam verò quod de proprio cuiusq. dæmone è sacris protulisti, sic Plato in Phędone legitur astruxisse: Nihil enim aliud quum

migrat ad manes anima secum transfert, præter eruditionem atque educationem: quæ quidem statim in principio transmigrationis illius, plurimum vel prodesse vel obesse dicuntur. Ferunt enim quemlibet hinc illuc emigrantem, ab eo dæmone quem viuens sortitus fuerat, in locum quendam duci, vbi oporteat omnes vnà collectos iudicari, ac deinde ad inferos proficisci eo duce, cui mandatum erat, vt hinc decedentes ad illa loca traducat. Proprius Socratis dæmon multis locis celebratur à Platone, Alcibiadem alloquutus Socrates sic ait: Curator meus melior & sapientior quàm tuus Pericles. Alcib. Quis hîc ô Socrates? Socrat. Deus ô Alcibiades, qui me vetuit ante hunc diem tecum differere: cui credens, assero te per nullum alium, quàm per me claritatem consequuturum. Et in Theage sic ait Socrates: Adest mihi diuina quadam sorte dæmonium quoddam à prima pueritia me sequutum. Hoc enim vox est quædam, quæ quum fit, semper eius rei quam facturus sum, dissuasionem demonstrat, prouocat verò nunquam. Quod si quis amicorum meorum quandoque aliquid communicat, extátque vox, hoc illa dissuadet, neque facere sinit. Cuius quidem rei vobis testes dabo. Charmidem virũ bonum Blanconis filiũ noscitis: hic aliquãdo, &c. Et mox subdit: Quibus autem fauerit in ipsa familiaritate potestas dæmonij, breui ij proficiunt. Et rursum: Si Deo gratum est, permultum quidẽ & breui proficies: sin contrà, minimè. Vnde libro de Repub. sexto ait: Dæmonis autem nostri signum referre nunc non decet. Et libro de Legib. sexto, monet vnumquemque numen suum & proprium dæmonem, conuenienti sibi honore afficere, quò se is familiarem præbeat, omniáque seruet illæsa. In quam sentẽtiam hæc post multa protulit Apuleius. Hic quem dico prorsus custos, singularis præfectus domesticus speculator, indiuiduus arbiter, inseparabilis testis, malorum improbator, bonorum probator: si ritè animaduertatur; sedulo cognoscatur, religiosè colatur, ita vt à Socrate iustitia & innocentia cultus est, in rebus incertis prospectator, dubiis præmonitor, periculosis viator, egenis opitulator: qui tibi queat tum somniis, tum signis, tum etiam fortasse coràm quũ vsus postulat mala auertere, bona prosperare, humilia sublimare nutantia fulcire, obscura clarare, sidera aduersa corrigere. Hæc sunt quibus ad sacrorum imitatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tionem Plato & ciuitatibus administrandis & domibus nobisque protegẽdis dæmones addictos cõfirmat. Cæterũ nusquam malignos a bonis seiũxit, sed omnes promiscuè Deorũ nomine complexus est: nam illius ætate bono dæmones nõdum innotuisse constat. Quoscunque vetustas Deorũ cultu venerata est, omnes authore Porphyrio cacodæmones erant. At Platonici iuniores, eos genere toto disiunxerunt. Clarè quidem Proclus, sed apertius Iamblichus. Dij, inquit, angeli, dæmones boni, non apparent phantastico modo, sed proprio prorsus & vero: Spiritus verò mali phantastico fallacíque, simulant Deorum præsentiam dæmonúmque bonorum, ideóque cultorem suum iubent esse iustum, vt ipsi videantur boni sicut & Dij. Quoniam verò natura sunt mali, rogati mala inferre, libenter inferunt, atque nobis ad iniusta conducunt. Hi sunt omnino qui & in oraculis mentiuntur & fallunt, & turpia consulunt atque peragunt. Dij verò boníque dæmones neque fallunt vnquam, neque conferunt ad iniqua. Est insuper malorum natura dæmonum sibimet inconstans, instabilis secúmque dissidens, alias alia suadens. Superiorum verò natura sibi constat assiduè, eundémque seruat semper in actione tenorem. Is mox plurima de proprio cuiusque dœmone subiecit, & rationem duplicem qua illum nobis familiarem reddamus: harúmque alteram artificiosam appellat, quam Porphyrium secutus ait ex cœli figuris & geneseos potestatibus deduci. Supra hæc nonnulli curiosa nimis & præcipiti indagatione sceleratas artes inuexerunt: alij in nefariam dæmonum societatem atque commercium sese pactionibus obstringunt: alij gentilitiis sacrificiis summos illis honores deferunt quò rerum potiantur. alij diuinorum nominum potestate illos se subigere, in suámque ditionem redigere confidunt, quibus vt seruis imperent. Quæ omnes prorsus vanæ & captiosæ sunt artes. Sed nec illa de qua modò dicebam minus superstitiosa est, qua plerique gloriosius iactant bonos dæmones posse sibi familiaritate coniungere, quorum consuetudine optima quæque condiscant: hi siquidem difficilè comparẽt, nec nisi summi Dei iussa capessunt. Illorum verò simulata specie cacodæmones percuriosis hominibus multa plerunque ementiuntur. Itaque qui aut gentilitiis sacrificiis aut simulatis nominibus diuinis accersiti conuolant, omnes sunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cacodæmones: qui tametsi optant venire, cogi tamen se simulant, inquit Porphyrius, vt suis nos dein præstigiis irretiant. Vidi quendam vi verborum spectra varia in speculum deriuare, quæ illic quæcunque imperaret, mox aut scripto, aut veris imaginibus ita dilucidè exprimerent, vt promptè & facilè ab assidentibus omnia internoscerentur. Audiebantur quidem verba sacra, sed obscœnis nominibus spurcè contaminata, cuiusmodi sunt elementorum potestates, horrenda quædam & inaudita principum nomina qui Orientis, Occidentis, Austri, Aquilonisque regionibus imperent. Cæterùm omnis dæmonum quauis arte parata necessitudo, omnisque horum præstigiarum ratio, pestifera fraus est in extremam hominum perniciem introducta. Nam Porphyrio teste, dæmon mendacij parens, rogatus etiam quæ non nouit constanter affirmat: & quæ nouit, si semel verè, decies illa falsò refert, naturæ suæ nunquam immemor. EV. Multa quidem & expressa de dæmonibus ex authorum vestrorum fide deprompsistis, ad quæ si nequeam Aristotelis sententias singillatim accommodare, quid tamen illius opinio ferat, hinc perspici potest, quòd Deorum plena esse omnia ex Pythagoreorum doctrina asseuerat: & naturales Deos mundum hunc inferiorem: sublimiores verò superiorem illum sola cogitatione comprehensum moderari atque conseruare. Quanti verò aliorum de his tum scripta tum dicta æstimauerit, ex his paucis quæ libro de diuinatione per insomnia, memoriæ mandauit, coniicitur, Sublata, inquit, causa quæ ad Deum referatur, nulla præterea alia videtur consentanea esse. Quandoquidem originem eius inuenire quod dicitur, quasdam esse in Borysthene & iuxta columnas Herculis, qui futura præsentiant, captum ingenij nostri excedere videtur. Libro de partibus animalium ita scriptum legimus: Heraclitum dixisse ferunt ad eos qui quum alloqui eum vellent, quod fortè in casa furnaria quadam caloris gratia sedentem vidissent, accedere temperarunt: ingredi eos fidenter iussit, quoniã (inquit) ne huic quidem loco Dij desunt immortales. Quò sæpè loco Deorum nomen Geniis, Penatibus, Lemuribus, spiritibus denique omnibus Platonico more impertiuit, vt qui peræquè omnes incorporei & à nostris sensibus remoti sint operibus solis conspicui. De autem quæ ad rei medicæ exer-

lib. 1. cap. 5.

exercitationem non admodum accommodata videri possunt, iam fortasse vltra modum. Quúmque gnomonis vmbra in solario meridiem instare commonstret, par est differendi finem facere, & quieti valetudiníque nonnihil tribuere. Heus pueri mensam primis cibis extruite. PH. Ne te pœniteat optime Eudoxe, in hanc disputationem ceu vi quadam impulsum fuisse, quam spero non parum fructus ad rei medicæ vsum nobis allaturam, & cùm mihi, tum cæteris omnibus qui disputantibus nobis assederunt, eximium quemdam diuinitatis ardorem concitasse. Si quos enim spiritus orbe toto volitare & vagari compertum habemus, eósque sensu non attingi, incorporeos esse, immortales, & intelligentiæ participes: constans id & firmum esse debet, animũ quem in nobis sentimus intelligentiæ capacem, incorporeum simul & immortalem haberi: & eundem quum è corpore emigrauit, in perpetuum viuere, referríque in spirituũ greges. Si extra concretum hunc aspectabilémque mundum innumerabilis spirituũ multitudo, quasi in turmas digesta, ducibus gubernatur, necesse est omnino & ducibus ipsis regem vnum imperatorémque summum præfici, qui principatum tenens diuinitatis splendore intelligendíque præstãtia, immensus sit & incomprehensus, cuius maiestatem & præstantiam infirmitas fragilitásque nostra, ne tenuissima quidem suspicione possit attingere, hoc luto, hoc denso corporis cæmento demersa. His animi quasi primis epulis corroborati, corpus oblectamento quodam & solatio leuaturi, lauemus, & mensæ accumbamus.

LIBRI PRIMI DE ABDITIS RERVM CAVSIS, FINIS.

IO. FER-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

IO. FERNELII AMBIANI, DE ABDITIS RERVM CAVSIS

LIBER II.

PRÆFATIO.

T res cæteræ omnes quas mundi hæc vniuersitas complectitur, ab initiis & quasi rudimentis quibusdam obscuris ortum accepêre: ita nascens rerum cognitio atque scientia, principiò rudis, in his solùm versabatur, quæ vel oculis vel auribus vel aliis denique sensibus dici percipíque possent. Etenim prima illa ætas effectus duntaxat intuebatur, qui coram & in conspectu omnium erant, causas ex quibus illi prodiissent minimè contemplata. Postea verò quasi adolescens ipsa rerum cognitio, studio exculta maiore in ea altius penetrare cœpit, quæ penitus abstrusa & longissimè à sensibus disiuncta, solius mentis vi & agitatione condiscerentur. Tum primùm nata noménque suum adepta est philosophia, quæ vna omnium quæ fiunt causas ratione animóque lustrat & persequitur, hásque ex euentis inuestigat atq; demonstrat. Quoniam verò non semper euidentes eæ sunt & plerumque in obscuro positæ delitescunt, non ab omnibus peræquè sunt comprehensæ, sed vnius eiusdemque rei alij alias sæpe causas attulerunt, vt sua cuique probabili ratione ducebantur. Plurima hinc philosophandi genera processerunt, è quibus duo commemorantur in hunc vsque diem præclara: vnum sub Democrito, alterum sub Hippocrate principe. Ille causarum omnium ordinem persequutus, fortuitam illam atomorum concursionem implorans, eas ipsas rerum omnium prima elementa fecit. Hippocrates non hæc, at terram, aquam, aërem & ignem: à quibus inter sese confusis, omnia quæ oriuntur & occidunt, nasci alíque contendit. Hæ sectæ ductæ ab humili eousque pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

greſſæ ſunt ad ſummum, vt non in philoſophia modò, verum etiam in medicina præclaros imitatores & æmulos inuenerint, qui cùm rerum omnium, tum morborum cauſas ad ſua quiq; elementa referri oportere, non infirma, ſed maxime credibili probabilíque atione ſuaderent. Atomos amplexati ſunt qui ſe methodicos medicos appellarunt: terram, aquam, aerem & ignem dogmatici. Vtrique ſua principia tam arctè tenent támque accuratè defendunt, nihil vt gigni fieríve putent, quod non ſtatim cauſis illis acceptum ferant. Quæ quum ita ſint, velim vnuſquiſque ex bono & æquo ponderet ac iudicet, quàm parum firma & quantum in opinione dubia ſint quæcunque de primis rerum cauſis diſputari ſolent, vtque de his nihil certum nihil cognitum cōprehenſumque animo haberi poſſit. Euentorum ſuas vtrique cauſas iactitant, has magna probabilitate rationum tutantur: authorum vtrimque par ferè numerus, qui ingeniorum laude & acrimonia non admodum diſpares ſint. Vtrorum igitur teſtimonio fidem attribues? In vtram te illorum familiam tutum recipíes? Stabilitatémne vel authoritatem habere poſſit, qui ſe commentitiis illis opinionibus adiunget? Atomos veteres iam ridemus, miramúrque vt ſibi quiſquam perſuaſerit corpora quædam ſolida atque indiuidua, fortuita illa concurſione res magnitudine immenſas, varietate multitudineque infinitas, omnémque abſolutiſſimum hunc mundi ornatum effeciſſe. At certè ſi Democritus mortem cum vita commutare poſſet, multo acrius hæc quæ putamus elementa, ſuo more rideret. Quæ equidem huc non idcirco affero, vt quaſi armis contendam, quatuor elementorum mundi vires nullas eſſe, ſed vt clarum perſpicuumque fiat, eos qui rerum omnium efficientes cauſas ab his elemētis neceſſariò petunt, quę duntaxat probabili ratione ſtabilita ſunt, plurimùm diſputationibus ſuis hallucinari, multorúmque euentorum cauſas aliò pertinere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

LIBER SECVNDVS.

Res cuique genitæ alias à Materia, alias à Qualitatum temperamento, alias à Forma vires inesse.

CAP. I.

BRVTVS.

IAM satis & magis opiparè quàm Philosophos decet, epulati sumus hilarem in modum. Nequid igitur diei huius tam præclarè nobis pereat, ad frugiferam fructuosamque disputationem nostram reuertamur, & è philosophia quasi è vadis & fluctibus emersi, in amplum illum medicinæ campum concedamus. In quo non vt manè, disserẽdi subtilitate digladiari velim, sed restinctis contentionibus armisque depositis (ne qui pastis controuersam fieri disceptationem causentur) ex te pacatus audire, quãtam in re medica abditarum causarum vim esse putes. EV. Velles igitur diem hũc totũ amicis eripere, qui vt animum à grauioribus curis hilaritate quietéq; relaxarent, nos comitati fuerãt. Quãdo autẽ video nostra hæc colloquia illis non iniucunda fore, placet diem totum vt cœpimus literis consecrare. At ne vel Solis ardore torreamur, vel tetris his septis coërceamur, conueniet sub hortorũ virentibus vmbraculis, in herbescentibus subselliis considere, qua placidissimè spirat Fauonius: erítque nobis terræ tumulus pro mensa, in quam libros si res exigat reponemus. Accedamus itaque, & hîc molliter ac delicatè recũbamus. PH. Locus sane amœnissimus, quo vel Musæ plurimũ oblectentur: cõferet huius amœnitas nonnihil ad rei quam expetimus perspicuam dilucidámque explicationem. Eia tu iam quum voles ad rem aggredere, à medicinæ principiis exorsus. EV. Tria quidem hæc materiam, speciem atque temperamentum in vniuscuiusque rei naturalis compositione contineri, multis suprà rationibus est cõfirmatum. E quibus duo vt principia rem omnem constituunt: ac temperamentum duntaxat inest in materia, quæ ex primorum mũdi elemen-

mentorum permiſtione concreuit. Nunc vt ab iiſce tribus neque à pluribus rerum omnium vires profectæ ſint,& quales ediſſerendum.PH.Rectè tu quidem viam quam nos tenere oporteat ingrederis: perge igitur reliquum iter conficere,& dic cur rei procreatæ,alias à materia,alias à temperamento,alias à forma vires ineſſe putes: quum vnica ſit totius ſubſtantia, qua omnis actio omníſque effectus enaſci & emanare creditur EVDO. Ariſtoteles efficientium cauſarum alias eſſe proponit rationis expertes,alias participes: Quæcunque(inquit) rationis ſunt participes,contrariorum operum ſunt effectrices: expertiũ autem rationis vnaquæque vnius duntaxat operis eſt principium. Hinc autẽ argumentum ſic ratione comprehendam: Cauſarum facultatúmque naturalium quæ ſunt rationis expertes,vna vnius eſt effectus principium,neque ab vna & eadem poſſunt cõplures diuerſique effectus prodire. Atqui vnius cuiuſq; ſimplicis naturalíſque corporis velut ſtirpis, complures notamus effectus,eóſque admodum varios & diſpares: Nequeũt igitur hi ad idem communéque principium referri,ſed eſt neceſſe horum multæ ſint cauſæ.PHI. Etiam ſi hoc vnum complures cauſas & facultates habeat,eas tamen omnes tẽperamento acceptas feram ni tu mihi patefeceris,harũ nonnullas à materia,& nonnullas à ſpecie conferri.EV.Primum quidem in temperamento vires aliquas ineſſe haud inficiaris.PH.Idne inficiaret quod omnium philoſophorum medicorúmque ſententiis ſtabilitum eſt?EV. Neque tamen id in ſe vno functionum omnium vires comprehendit. PHI. Quarúmnam igitur?EV.Earum duntaxat quæ quodammodo primarum qualitatum naturam conditionémque redolent.PH. Quomodo?EV. In permiſtione neceſſum eſt omnino aut vnam aut duas qualitates excellere: quæ quoniam ſuperiores ſunt,omnem temperamenti efficientiam ſibi vẽdicant,vt quicquid ab illo efficitur,id ab iis perfectum eſſe dicatur,quamuis otioſa non ſint cætera. Quod enim calidũ perhibemus,id quidem calefacit,licet imbecillius quàm ignis: quod calidum ſiccúmque eſt, calefacit ſimul & exiccat. Neque ex temperamento poteſt vlla functio prodire, quæ non ad vincentis qualitatis naturam vímque referatur. Hæc ſi ſola ſit & pura,elementi vires habebit: ſi contrarij permiſtione temperata, eaſdem prorſus etiamnum

9. Metaph. cap. 2.

vires licet obſcuras & inferiores, obtinebit. Contrarij enim repugnantia, vincentis qualitatis vires & exuperantiam expedire quidem poteſt, at illius naturam ac vim nequit prorſus obterere. Ergo in temperamento neceſſe eſt vincentis elementi vis maneat, atque dominetur, licet depreſſa & infirmior: quæ ſemper naturæ priſtinæ memor, alterius diuerſíque generis nullum poſſit effectũ proferre. Id ita eſſe vt tibi perſuadeam, ſubtiliore mihi ratione opus videtur. Vera permiſtio corporum eſt: temperamentum ſolarum eſt qualitatum. Contrariæ autem qualitates non in ſe mutuò tranſeunt, inquit Ariſtoteles (neque enim calor abit in frigus, neque humor in ſiccitatem, aut contra) ſed ipſum duntaxat corpus ſubiectum mutationem ſubire cõſtat. Neque enim calor frigori neque frigus calori, ſed quod ſubiicitur vtrique eſt materia. Ergo ſi contraria exiſtimat in ſeſe commigrare nõ poſſe, qui fiet vt ex principum qualitatum temperatione aut vis aut qualitas noua emergat, quæ diuerſam naturam adepta, illarum nihil redoleat? Neceſſum eſt igitur vires quæ ex principum qualitatum temperamento prodiere, ſuperioris dominantíſque qualitatis naturam imitari. PH. Huius ſane concluſionis rationes video. Materiã verò quas tandem ad efficiendum vires accepiſſe putas? rudis enim & informis quum ſit, atque duntaxat ſuſtinendis rerum formis ſubiecta, nihil prorſum efficit, ſed patitur ſuſtinétque omnem mutationis ordinem. EV. Simplici nudæque rerum materiæ vires nullas aut functiones ineſſe ſtatuo: ſed ei quam ex permiſtis elementorum ſubſtantiis cõcretam eſſe confirmauimus. Hanc autem luculentius explicare conſtitui. Demonſtratum eſt ab Ariſtotele cùm aliis locis, tum maximè quarto Meteorologicorum, è quatuor primis qualitatibus duas, calorem nempe & frigus agere, ob ídque efficientes appellari: duas vero humorem atque ſiccitatem pati, idcirco & patibiles dici. Sic & de primordiis naturæ, ignis & aer tanquam cauſæ efficiunt, aqua & terra patiuntur vt materia. Quæ enim potentiora ſunt & viribus excellunt, ſimpliciter efficientia pronunciat: aquam verò & terram, quæ minus poſſunt, materiam facit concretorum corporum, horúmque qualitates ſiccitatem & humorem patibiles. Animantes, inquit, in terra & in aqua duntaxat perſiſtunt atque degunt, in aere autem & in igni minimè:

1. gener. cap. 6.

2 de gener. cap. 1.

2 de gener. cap. 2.

Cap. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

minimè: propterea quod terra & aqua corporum materies existunt: mox subiungit: Quod itaque patitur, aut aridum aut humidum, aut ex vtroque conflatum est. Atque aquam humidi, terram sicci corpus esse statuimus, quippe quæ inter humida & sicca maxime pati solēt. Et alio loco: Quum autem similaria alia ratione ac via quàm dissimilaria constitui soleant, ex quibus ea fiunt, sunt materies quidē siccū & humidum, & terra & aqua, horum enim vtrumque vtriusq; potestatem habet euidentissimam, efficientia verò calor atque frigus: hæc enim ex illis similaria corpora constituunt. Quid autem hinc eliciam videto. Humorem atque siccitatem patibiles qualitates statuit Aristoteles: terram verò & aquam quibus illarum plurimum inest, materiam naturalium corporum. Itaque quas recenset ille secudarias qualitates a patibilibus ortas, quósque corporeos affectus nuncupare solet, nos etiam optima ratione videbimur materię vires & qualitates appellare. Eiusmodi autem sunt durum & molle crassum & tenue, viscosum & friuolū. Sic enim verto quod Gręci ψαθυρὸν, Plinius friabile appellat, læue & asperum, rarum & densum, & quæ huius sunt ordinis omnia in materiā penitùs immersa. Possum & aliter hanc ipsam materiam eiúsque vires exprimere. Aristoteles de his disputans subtilius, omnia elementa appellat efficientia, illorū qualitates ac vires cōtemplatus. Dum autē ad illorū substantiam animū mentémque adhibet, omnia patibilia & naturalium corporū materiā statuit, ex qua constent quæcunque circa hoc vniuersitatis mediū collocantur. Hæc est igitur mistorū corporum materia quæ ex elementorū materiis qualitatum vi cōcreta, vires habet, eásque quas nuper appellaui secundarias: & a qua vnūquodque, molle vel durum, crassum vel tenue est. Ea ipsa causa est cur cibus ocyus tardiúsve alat, & cur vires habeat aut instruendi aut aperiendi aut detergendi. PH. Id (puto) Perinde est atque si dicas, alias ab elementorum qualitatib9, alias ab eorum materie vires nasci: at nihilominus vtræque ab ipsis planè sunt elementis. EV. Vtrasque dices si videbitur elementarias, cæterùm ni quæ à qualitatibus sunt, ab iis discernantur quas materia edit magna se certè in rebus offeret ambiguitas, magnáque cōclusio & perturbatio: quā si expedire consilium est, qualitatū effectus à temperamento, consistētiæ verò à materia deriuabis

4. Meteo. rol cap. 5.

cap. 10.

2. de gener. Cap 5.

PH I. Perplacet homonymiæ distinctio: iam obsecro quod tertium erat virium genus persequere. EVD. Si rei naturalis forma quæ totius est, perfectio, & materia & temperamento longe præstantior est quis quæso tam demens sit & in rerum contemplatione tam cæcus, vt illa quidem existimet agere, formam verò prorsus otiari? Accidens vim effectricē ingenitam habere, substantiam eam quæ omnium est præstantissima ab omni agendi & aliquid efficiendi vi & facultate esse destitutam? Equidem tantum viriū corporū formis attribuo, vt ab his existimem omnes quoscunque cernimus effectus primùm maximéque proficisci. Quod & Aristotelem censuisse video. Is enim philosophos insectatus, qui naturalium corporum facultates atque vires ex calore & frigore deducebāt, rati ex his & per hæc omnia cōfici: planū facit demonstratione eas qualitates instrumenta dūtaxat esse causæ cuiusdā præstantioris atq; superioris, quā & naturę nomine insigniuit. Nā qui has dicet primū & per se agere perinde faciet ac si serræ aut cuiuis instrumento efficiendi causam potestatémque tribuat: & perfectione formáque rei exterminata veram amittet causam instrumentis actiones feret acceptas, quæ per se tamen otiosa manerent, nisi formæ vicierentur. PH. Si tanta vis inest & facultas agendi in forma, vt illi motus omnis & actio primùm feratur accepta: quas paulò antè ad temperamentum & materiam functiones referebas, non ab illis sed à forma primùm & per se ortas esse ducemus. Quid causæ est igitur cur à temperamēto & à materia illas prodire decreueris? EV. Qui supra sensus nihil inuestigant, à materia & à temperamento eas nasci asseuerant, tametsi prima est in his obeundis forma: hoc etiā sequuti à materia & à temperamento illas prodire diximus, quia per hæc tanquam per instrumenta fiant. Quas autem à forma esse simpliciter pronuncio, eas ipsa nullius instrumenti interpositu aut subsidio per se obit. PH. Age verò, nónne materia & temperamentū quæ tanquam instrumenta proponis, vires quædam sunt efficientis formæ? EV. Non sanè, sed vt (quum aliquid arte fit) faber aut fictor is est qui primū agit & præcipue, & cui vis inest sua & facultas efficiēdi, ars nempe ipsa aut robur corporis: artifici verò adiumento est instrumentum, securis vel dolabrum: & in instrumento vis quædam est adscita, non quæ agat, sed per quam melius agatur,

gatur, ea est securis apta conformatio, vel acuta ad expeditè secandū acies. Ita propemodum in naturali rerū effectione species primum est & præcipuū efficiēs, in quo vis quædam efficax inesse intelligitur, temperamentum verò & materia tanquam instrumenta subsidio veniunt efficienti causę. Horum vtriq; sua vis inest & facultas, quippe tēperamēti & materiæ apta constitutio per quam sit cōmodior effectio. Itaque in vno quoque naturali corpore tres sunt causæ efficiētes, forma, materia, & temperamentum: & vniuscuiusque sua quædam vis est, qua validius vel hebetius agat. Ne autem à simili duntaxat tantam rem duxisse videar, demonstrationem subiiciam. Forma ex se efficiendi principiū est, nec vt eà consistat principiique naturam habeat, ab instrumento mutuata est, quod posterius tanquam adscititium incidit, vim igitur & facultatem agendi forma prius acceperat, quàm per instrumentum ageret: quemadmodum & faber priusquam securi vel dolabro quicquam effingat, vim artémque habet agendi, neque hanc ab instrumento sumit. Ex quo intelligitur eam facultatem, quæ sua inest cuiq. formæ natiua, & quæ illius proprietas appellatur, à materiæ temperamentíque viribus longè distare. PH. Quónam quæso discrimine formæ vires ab his quæ tum materiæ tum tēperamento assignantur, re ipsa diiunges? EV. Nónne potest artifex sola arte (quæ vis est sua) nullius externi instrumenti ope, statuam animo effingere? PH. Potest opinor. EV. Sic vtique & rei species quippiam efficit, ad quod neque materia neque temperamentum quicquam confert, quin pariter alias tum à temperamento, tum à materia. Tria illa quū sint in naturali corpore implicita mutuóque nexu colligata, vix potest species effectu suas seorsum vires expromere, quin pariter & materia & temperamentum suas velut succenturiatas edant, neq. ecōtrariò. Híncne quæso concludēdū putes in vnā eandémq. omnes confundi, neque illas reuera diuersas esse? Huius generis plurima videas sic inter se connexa vt mutua opera indigeant, nullúmque possit seorsum consistere, ea tamen qui re ipsa non discernet, omnem conturbabit veri cognitionem. Quoniam autem facilè coniector, te horum vniuersalium demonstratione (licet certissima) nihil aut parum commoueri, singula iam persequar eáque medica, in quibus hanc triplicem virium differentiā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

planè commonſtrabo:vt quúm quaſi exemplis inſtructa fuerit vniuerſa demonſtratio, quæcunque ſparſim tota arte medica de his traduntur, facile percipias,& ſingulorum ſpeciatim obſeruatio vehementiùs te alliciat, oblectet ac iuuet. BR. Ego tacitus & quaſi mutus cum magna ſpe iam expecto quorſum hoc tuum vertas inſtitutum, vt omnibus in vnum concluſis ac dilucidè explicatis, perſpiciam quid noui hæc tua ſententia ferat. EV. Altiſſima quæque ac difficillima inſtituti noſtri theoremata attingimus, quæ velim optime Brute, acerrima attentiſſimáque cogitatione excipias: atque dum audies, oro atque obſecro nequid vlla præuaricatione indulgeas aut condones nobis, quo putes aut artis præcepta labefactari atque conuelli, aut eius authorum exiſtimationem minui: ſic enim planior erit cognitio veritatis, quum ſingula dicendo in controuerſiam aut diſceptationem vocabuntur. BR. Eia, tu iam ad hanc diſputationem aggredere, vt qui hactenus impellente aut potius vrgente Philiatro iuſto plus viſus es philoſophari, nunc quæ medica ſunt: non minus disertè pertractes.

Vires eas quas forma profert, vti & ipſam formam, planè diuinas eſſe atque dici, vt quarum nulla ſit certa manifeſtaque ratio.

CAP. II.

EVDOXVS.

PERIPATETICAE philoſophiæ, quam matutina diſputatione ſumus complexi, hæc ſumma erant capita: Primas quatuor ſimplices rerum naturas in compoſitorum materiam cedere: Cœlum autem ſpeciem illis atq. formam conferre, hoc quintum eſſe elementũ, cuius conuerſio curſúſq. per obliquum circulum rebus omnibus cauſa ſit ortus ac interitus. Supra autem hos naturæ limites quum fertur Ariſtoteles, miris argumentorum viribus docet, Deum maximum ſubſtantias ſimplices, ſeparatas & immutabiles tum extra cælos tum in cœlis condidiſſe, à quarũ diuinitate omnium vita continetur. Iſtarũ viribus cœlum admirabili celeritate circum axẽ verſari, hac motuũ cõſtanti & ordinata æquabilitate, quæcunq hic caduca cernimus & mortalia, alternata ortus ac interitus viciſſitudine moueri eáq. eſſe iſtarum continentẽ ac proximã cauſam. Itaque formarũ origo proximè cœlo, deinde intelligentiis, atq Deo, qui vitæ fons eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

est perennis fertur accepta, quam Platonici in simplices illas procreatrices ideas contulerunt. Iam vero si quod antemeridiana disputatio confecit, ex Deo & per Deum nobis insunt omnia, si is rerum omnium cōditor, omnium principium & finem mediúmque tenet: si Deorũ plena sunt omnia, diuináque virtus atque potestas per omnia cōmeat, per quã sunt & permanent omnia: si quum Deus hanc vniuersitatẽ cōpleret, rerum ortus perpetuos instituẽs, per omnes naturas propriis seminibus generatim & per species diuisus est, & si tũ reb. singulis vitæ spiraculum indidit: dubitabitne adhuc aliquis illis quippiã inesse quod verè diuinum & sit & appelletur? Temeritas profectò sit aut furiosa potiùs demẽtia, hanc diuinitatis præstantiam, quam veterum omnium constanti traditione, Deorum munere rebus inditam accepimus, velle nulla ratione, non dicam minuere, sed ex toto auferre. Sed & plusquam furor sit, fateri rebus quibusque diuinitus quippiam esse datum, neque tamen id diuino nomine dignari. BR. Esto, rebus diuinum quippiam insit, quid tamen id qualéque sit, non est vnde coniiciam. EV. Quidni? Quum in naturali corpore nihil sit simplici forma præstantius, nihil prius: cætera verò quæ ad materiam pertinẽt illi substrata sint vt caduca & abiecta, cōsequens est simplicem rei formam, diuinum id esse quod inuestigatur: & quicquid illius naturam refert ac exprimit, id quoque diuinitatis esse particeps. BR. Sed quas vires habituram putas simplicem illam rerum speciem, quas non possim elementorũ mistioni attribuere? EV. Si propriæ quædã sunt elementorum, & qualitatum vires, diuinitatis certè multò maiores erunt, neq. poterit viribus hæc destitui, quæ omnis generis dignitate & perfectione præstantissima est. Atque omnes quidem eius functiones & opera sub sensuum cognitionem recidunt, neque nos possunt latere: sed vnde & quomodo prodeant, qualisque sit effectricis illius causæ aut facultatis substantia æquè occultum & ignotum id plerumque est atque ipsa diuinitatis essentia. Magnetem ferrum allicere videmus, & rhabarbarum bilem, agaricum pituitam, epithymum atram bilem: insuper struthiocamelum ferrum coquendo atterere, viperæ aut scorpij veneno hominem necari: veratrum & cicutam esse homini pestifera, illo tamen coturnices, hac sturnos vesci. Horum tamen obscuræ sunt

causæ & adeo occultæ vt percipi à nemine possint, nulláque certa ratione comprehendi. Latent enim obscuritate inuolutæ naturæ, quæ dum neque euidenter percipi, neque verbis dici possunt, occultæ nobis rerum proprietates appellantur, vti Græcis ἰδιότητες ἄῤῥητοι. Nec verò (inquit Aphro) solùm medicæ artis authores, rerum statuere proprietates coguntur, sed etiam philosophi atque grammatici eodem persæpe veniunt. Tum enim eò venire necesse est, quoties effectæ rei cuiuspiam ratio nequeat vel acutissimi hominis ingenio explicari, lucémque recipere, neque quoquo modo primorum elementorum naturis attribui. Hæc itaque quoniam vires & naturas elementorum excesserunt, supra naturalem philosophiam (quæ tota in illis versatur) constitui, nec demonstrationum cancellis coarctari merito iuréque dicemus. Pręclare Theophrastus eorum quę sciuntur, & quorum naturalis quędam ratio haberi potest, certos limites hac oratione pręscribit. Si quidem qui de omnibus rationem quęritant, simul cum ratione scientiam tollunt: immo verius erit dicere eos rationem petere eorum quorum neque est, neque fuit. Quamobrem (multis in hanc rem propositis exemplis) in natura & in vniuersi substantia ait terminum quendam constituendum esse eorũ, quę vnde & cuius gratia existunt, ratione cognosci potest: in hoc enim dicendo aliquousque progredi possumus, supra naturę limites non possumus. Aristoteles naturalem philosophiam instituens, quæ ex primis rerum naturis atque ex rebus sensu perceptis demonstrationes adfert, dum fortè in abstrusas & inexplicabiles huiusmodi quæstiones incidit, earum solutione certáque definitione se abstinens, inquit, omnes esse supra captum humanę mentis. Hinc palàm est veteres illos philosophię proceres, non omniũ quę fiũt, sed quorundam duntaxat rationes ab elementis petiisse, neque causas eas attigisse, quas generali fusóque nomine occultas rerum proprietates appellant. BR. Si inter omnes conueniret diuinitatem quandam rebus inesse, nihil equidem reclamarem: cęterum quũ diligenti obseruatione videã summos viros, maximéque Galenum illius nusquam, occultę autẽ proprietatis parcè & timidè mentionem fecisse, cur quęso à tanto viro sine magna necessitate sponte desciscã? EV. Videbam te nõ satis animo certo & confirmato posse in iis

Procemio problem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

quę nuper concesseras consistere: non equidem te à Galeni dogmate conor diuellere, quin in eo corroborare potius. Quanquam enim diuinitatis nomen is minus apertè celebrauit, rem tamen ipsam, quæ variè ac multifariam dici poterat, frequenter attigit. Quod ne posthac dubites, tibi iã demonstrandum suscipio quantũ dignitatis ac virium Galenus occultis rerum causis destinarit. Is enim etsi est in ratione multus, & quanquam rerum omnium causas omnes, ne quid ignorare videatur, in prima elementa referre vult, ídque ex instituto proponit, persæpe tamen vix suis principiis ac limitibus se continens, cogitur clàm & quasi furtim in occultas rerum proprietates illabi: ídque tam frequenter, vt artis nulla parte id deuitare possit. BR. Mira sanè polliceris, quæ optarem tam facilè ex Galeni verbis ostendi, quàm breuiter dicuntur. EV. Dicta quidem breuiter, sed diffusa tamen res est, à qua si quis expectandus est fructus, paucis certè illa verbis nec comprehẽdi neque coërceri potest: si patienter & constãter audies, locos eos sigillatim patefaciam, quibus necessariò Galenus abditarum proprietatum dignitatem celebrauit, illísque tum rationes tum medicorũ philosophorúmque sententias addam, quo stabiliora & firmiora sint omnia. BR. Si quid est eiusmodi, maximum profectò esse fateor, & sine quo ars medendi manca sit & mutila. At non ego pollicitationibus, sed reipsa moueor, quam vehementer exopto. Hanc aggredere dum voles, me docilem ac beneuolum prębebo, nisi quam obscuritatem & quasi tenebras ob sensus offundas, quas illustrari velim.

Rerum omnium causas Galenus refert ad prima elementa.

Corporis humani & cuiuscunque animantis diuinam esse fabricam. CAP. III.

EVDOXVS.

AB hominis natura exordium inducens, primam illius in vtero conformationem qualem & quibus ex causis Galenus instituerit, ex variis locis depromam. Libro de fœtus conformatione, in quæstionem id atque dubitationem sic adducit. Sicut iam ostendi corporis nostri structuram summam architecti sapientiam & potestatem referre: " ita velim mihi philosophos istos opificem indicare, deúsnę "

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

sit aliquis sapiens simulac potens, qui primùm sanè cogitauerit, quale cuiusque animantis corpus fingere conueniret: deinde potentiam ipsius ostendere, qua quæ proposuit: absoluit: an anima quædam sit à diuina differens. Mox autem huius solutionem scrutatus ait, Atqui necessariũ est vel ex motu quodam sine ratione & arte fœtuum conformationẽ ad optimum finem perduci: vel Deos similiter atq. eos, qui miracula moliuntur (hi quum motus initium dederint, discedunt quidem, machinæ verò aliquantum artificiosè mouentur) stirpium animaliúmque semina in quandam motuum continuationem idonea præparasse, postea verò nihil ipsos agere. Disiunctæ autem & ancipitis huius solutionis vtram partem sit sequutus, declarant ea quæ mox subiungit, Oratio (inquit) de anima ea quæ particulas conformarit, omnino incerta est, miniméque demonstrari potest: at certè ea manifestè indicare mihi videtur, artificis qui nos condidit artificium, quod nemo qui libero animo rem perpendet, in temerariam rationisque expertem fortunam referre potest. Et concludens, Summam (mox inquit) in fœtuum conformatione & sapientiam & potentiam video: neque possum existimare eam quæ in fœtu est animam quidem, sed naturam appellatam, fœtum ipsum conformare: vt quæ non modò sapiens non sit, sed omnino prorsus ratione careat. His profectò statuit Galenus fœtum non à semine, non ab vlla rationis experte facultate, sed à sapientissima quadam & potentissima vi extrinsecus appellente effingi. BR. Si locis pugnandum est, ego tibi cum oppo-ponam, quo inquit: Naturalem porrò animam omnium principem fœtus obtinet, quæ non ex sanguine, sed ex ipso semine, arteriam, venam, neruum, os, & membranam procreat. Quúmque pro certo ac rato posuisset, stirpes ab anima naturali fingi, sic demum concludit: itaque si non aliis viribus natura seminis plantam efficiat aliis animal, ea quæ in stirpibus vides ad animantia traducito, eandem námque in vtrisque rationem reperies. Libro autem Aphorismorum primo causam illam efficientem fictricémque asseuerat calorem esse natiuum. Huc quoque animum (inquit) aduerte, quòd aliis quidem omnibus ratio est inexplicabilis, soli autem Hippocrati atque eius sectatoribus explicari potest. Neque enim aliud quicquam ani-ma-

Lib. 1. de semine.

Comment. aph. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mal ab initio conformauit, neque rursus adauxit, aut vsque ad mortem enutriuit. præterquam iste calor innatus, de quo nunc habetur sermo: hic enim est omnium operum naturalium causa. Ergo causam quæ fingit, nos alit, nos auget, nos ad extremum vsque tuetur ac gubernat, aliàs animam, aliàs naturam, aliàs natiuum calorem, plerumque insitum temperamentum appellauit, vnam quidem substantiam variis designans nominibus. Quid tu ad hæc? Negabis scilicet ea esse Galeni, an sententiam aliqua obscuritate tectã esse dices? EV. Nolim hîc ego locorum varietate pugnare, neque locos omnes inter se conciliare, neque indicare vbi Galenus secum ipse pugnet, & sibi aduersetur: sed quid quũ accuratè & ex professo animæ formatricísque facultatis substantiam inuestigat, de illa statuat. Libris de semine non est exquisita illa & subtilis de rerum veritate quæstio, sed popularis & crassiori philosopho conueniens oratio: vbi autem abstrusa illa & recondita scrutatur, & qualia sint non hominum opinione, sed re ipsa inquirit, iam non illam naturalem, vt quæ bruta sit & insipiens, sed planè diuinam & sapientissimam esse confirmat: cuius sanè substantiam quũ se prorsus nescire fateatur, nec vlla demonstratione comprehendere potuerit: multis tamen eam nominibus illustrat. Hippocratem vulgarémque veterum morem sequutus, naturam appellauit, quum inquit. Némo tam stolidus est, qui non intelligat quandam generandi fœtus causam esse, quam omnes naturam appellamus, quæ eius sit substantia ignorantes. Quam naturæ appellatione designauit, negat tamen ex elementorum concretione nasci. RR. Vbi? EV. Quo loco maximè solet elementorum temperamentorumque vires, tanquam rerum omnium causas summis laudibus efferre. Eos enim exagitans, qui ex vna quapiam particula de toto corpore pronunciant, sic ait: Verùm ambo à veritate aberrant, vno modo eóque communi, quòd vnius particulæ occasione, de toto pronunciare sunt ausi. Altero quod formatricis in natura virtutis, quæ artifex facultas est, & particulas secundum animi mores effingit, non meminerunt. De hac namque Aristoteles dubitauit nunquid diuinioris sit originis: atque à calido frigido, humido & sicco res diuersa. Quo mihi minus rectè facere videntur, qui tam temerè de rebus maximis pronunciant, & solis qua

Li. De formatione fœtus.

2. de temperamentis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Qualitatis instrumēta. litatibus formandarum partium causam assignant. Consentaneum enim est, hæc(id est has qualitates) organa esse: formatorem verò alium. Hic quum elementorum vires celebret, supra has tamen formatorem nostrum collocat. BR. Quibus verò locis putas Aristotelem hanc vim inter diuinas retulisse? EVD. Libro Meteorol. quarto, vbi de ea hæc *Cap.10.* planè verba facit: Similaria autem alia ratione & via, ab aliáque causa quàm quæ dissimilium sunt partium constitui solent. Nam(quod deinde ait) ex elementis similaria cōstant, ex similaribus autem, tanquam ex materia, integra naturæ opera confici solent. Rursum, Partes similares calore & frigore & mistis motibus fiunt: at dissimilares. quale est caput, aut manus, aut pes, ex illis constitutæ nemini videbuntur. Sed quemadmodum caloris & frigoris motio causa est vt æs argentúmve fiat, vt verò serra aut phiala aut arca fiat, non item, sed ars causa est: sic sanè vt dissimilares partes fiant, in causa esse putabitur natura aut alia quædam causa. Itaque instrumentorum conformationem non primis elementis horúmve temperamento, sed vel naturæ, quam ab iis diuersam facit, vel præstantiori digniori q. causæ addicit destinátque. Imò verò nec similarium partium propriam essentiam atque formam ab elementorum temperamento ducendam putat. BR. Noua penè & incredibilia narras, & quæ nisi citato atque indicato loco, nunquam *Cap. 1. ad finem.* credam. EV. Libro de ortu animalium secundo: Dura (inquit) mollia viscosa, tenera & quicunque alij affectus partibus insunt animatis à calore frigoréve effici possunt. At ratio qua iam hoc caro, illud est os, non potest: sed à motu efficitur proficiscente ab eo, quod genuit quódque actu & re ipsa iam est, quod esse potest id ex quo res gignitur. PH. Isthæc quidem rectè: sed ad Galenum reuersus, tu extrema persequere quæ inchoasti, vt omnia perfecta videamus. EV. Quum suprà Galenus affirmauerit vim fœtus conformatricem, non eam esse animam vel naturam, quæ in eo ipso fœtu continetur, quænam ea sit vis conformans, libro *De vsu partium.17.* de vsu partium decimo septimo, altiorem speculationem instituens, planius & apertius dixit, eámque non dissimulāter mentis verbo notauit: Quis ita demens vel hostis vel oppugnator operum naturæ esse possit, qui non statim ex cute ipsa, omnium primum conspiciat artem creatoris? Quis

mox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mox non cogitabit mentem quandam aut intelligentiam admirabili vi præditam per terras vehi,& in omnes extendi partes? Nusquam enim non gigni videntur animantia: quæ omnia admirabilem quandam structuram acceperunt, omnium mundi partium ea certè est vilissima atque sordidissima,quæ circum terrā est, & eò tamen pertinere videtur mens a superis illis deducta corporibus. Hæc mi Brute, quid aliud quæso quàm Platonis sententiam confirmant, qui mundi animum cunctis in rebus vigere tradit? Aut quid magis quàm Aristotelicum dogma quod formam rei cælitus demitti prodit? PH. Quænam obsecro,ea sunt superiora corpora,a quibus deductam mentem huc vsque pertinere ait? BV. Id continuata patefacit oratione. Hæc superiora corpora qui viderit confestim dignitatem pulchritudinémque substantiæ eorum admirabitur,maximè quidem Solis, postea verò Lunæ,deinde astrorum. In quibus quantò corporis substantia purior est,tantò decet mentem inhabitare meliorem & præstātiorem ea quæ in terrenis est corporibus.Si enim in luto,in sorde,in limo,in stagnis,in plātis & fructibus,quum putrescunt,animalia quædam gignuntur, eáque mirabilem ostendunt generantis splendorem,quid oportet existimare in superioribus corporibus? Si eximia est mens & intelligentia quæ in tantam sordem accedit, quantam existimare oportet esse eius excellentiam in Sole, in Luna & in plerisque astrorum? Mihi certè hæc cogitanti, per ambientem nos aërem mens quædam non parua porrigi & extendi videtur.Hæc si quis libera solutáque mente circunspiciet & contemplabitur,videns in tanta carnium humorúmque colluuie inhabitantem tamen mentem videns pręterea animalis cuiusque compositionem & structuram (omnia enim specimen & dignitatem præ se ferunt sapientis conditoris) illius quæ in cœlis est mentis magnitudinem & excellentiam admirabitur.His planè Galenus vniuersi naturam ipsúmque mundi animum designauit, cuius sapientiam,iustitiam & prouidentiā passim admiratur & suspicit. Nunc verò vt is supra naturam Deum statuerit primum rerum omnium conditorem, hinc deprehenditur quod ait, Deos olim stirpium animaliúmque semina in perpetuam motuum cōtinuationem idonea præparasse,vt nihil postea ipsi agerent.Hoc enim quid aliud est quàm Deum propriis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſeminibus generatim & per ſpecies eſſe diuiſum, cuius virtus per omnia commeet? Quod ſi eſt, quicquid matutina diſputatio confecit, id omne etiam Galenus aſſeuerat; neque aliud Plato, aliud Ariſtoteles, aliud Galenus principium cauſamque ſtatuit procreationis formarum. Placet hunc locum plenius tractare, & ſententias proferre, quibus Galenus conditorem hunc genitorémque rerum, non modo naturam aut mentem, ſed ſumma animi agitatione & cõtemplatione Deum appellauit. Nos (inquit) ortus principium à creatore acceptum ſeruamus. Et mox, Non enim ſatis erat velle tales fieri, neque ſi creator lapidem repentè voluerit hominem efficere, id in illius eſt poteſtate ſitum. Hoc autem eſt in quo à Moſis opinione tum noſtra tum Platonis & aliorum qui apud Græcos naturæ rationes rectè pertractauerunt, diſſidet. Nam illi ſatis eſt Deum ornare velle materiam, eam enim ſtatim vbi ille voluit, ornatam eſſe: omnia ſiquidem in eo poſita illíque parere exiſtimat, etiam ſi cinerem voluerit equum vel bouem efficere. Nos autem non ita ſentimus, ſed eſſe quædam dicimus quæ natura fieri non poſſint: & hæc omnino à Deo non attentari, ſed ex iis quæ fieri poſſunt id duntaxat eligi quod eſt optimũ. Hæc Galenus, qui etſi non (vt Moſes) Deum ſolo arbitrio, ſolo verbo, ſolo nutu quacunque vult ilico perficere cenſet, eum tamen profitetur rerum omnium conditorem, pro naturæ legibus & inſtitutis omnia efficientem: & quæcunque vi naturæ orta dicimus, à Deo illa primum ortus ſui principium duxiſſe. Quod ipſum libro de Hippocratis Platoníſque placitis nono luculentiùs his explicat: Quemadmodum de humanis affectibus facimus iudicium, ita etiam de diuinis facere conuenit, ac corporis noſtri opificem admirari, quicunque tandẽ ſit Deorum. Si autem quòd illum non videmus, idcirco neque eſſe dicimus, iam non eodem modo iudicamus atque de artibus iudicari ſolet; deinde, Ridiculum enim quam optimè conſtructa naui aut domo aut lecto, ignoto autem opifice, putare illa nulla arte, ſed temerè & fortuitò facta eſſe. Et mox, Hippocrates quæ ſubſtantia ſit naturæ nos conformantis ac regentis, non eſt auſus pronunciare, opificem noſtri cauſam, vt omnibus mos eſt hominibus, naturam appellans. Verùm efficientem noſtri cauſam Plato definiuit: fabricatorem enim mundi Deum ſuis

Lib. II. de vſu partium.

ἡ φύσις quid Hippocr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſuis filiis præcepiſſe, vt ratione genus humanum fingerent, accepta quidem ab ipſo immortalis animæ ſubſtantia, addito autem quod naſci quódque interire poteſt. Hanc Platonis de conditore rectoréque Deo ſententiam minimùm a Moſis arcanis diuerſam locis compluribus vt ſuam Galenus tutatur. Diuinam is quum ſibi perſuaſiſſet eſſe formarum originem, conatus inſuper altius inueſtigare diuini cõditoris ſubſtantiam, mira rei obſcuritate quaſi tenebris offuſus, diuturna ancipitíque indagatione defeſſus, ita demum in medio curſu reſiſtens quæritur: Quamobrem maximo dolore affectus mecum ipſe cœpi inueſtigare, an aliquam de ſtructura animalium validam rationem poſſem inuenire, ac nullam deinde inueniens (id quod in hoc libro fateor ingenue) philoſophos quibus ad hanc rem plus eſt vel ingenij vel facultatis, hortor vt in hanc quæſtionem ſedulò incumbentes, ſi quid pro ſua ſapientia inuenerint, nobiſcum id velint ſine inuidia communicare. Et paulò poſt: Cæterùm quum nullam inueniam opinionem cum ſcientiæ certitudine demonſtratam, fateor me de ſubſtantia animæ dubitare, nec probabile quicquam de ea quod aſſeram habere: quin & de fœtuum fictrice cauſa nihilo plus certi me habere fateor. Paulò pòſt: Tantum igitur hoc de cauſa animalium formatrice pronunciare me poſſe confido: quòd & ars & ſapientia in ea ſit maxima. Quamobrem facto iam periculo, cæteros admonet ne in eádem inquiſitionem penitus incumbant. Hæc (inquit) creator noſter talia fieri voluit. Quæ autem facta iam ſunt, neque tentes, neque audeas quærere quemadmodum facta ſunt. Quæ enim facta eſſe ignorabas, niſi ab anatome edoctus fuiſſes, qualiter meritò audes quærere qua ratione facta ſint? Satis ergo tibi ſit nouiſſe vnamquamque particulam pro rerum commoditate & vſu conſtructam fuiſſe. Si verò præterea conaberis quo pacto ita facta ſit inquirere, palàm fiet, nec tuam imbecillitatem, nec opificis illius ſentire potentiam. Quanquam igitur certa demonſtratione conſtat eum qui nos procreauit opificem diuinum eſſe, quæ tamen illius ſit ſubſtantia, aut quomodo nos effecerit, nulla poſſumus intelligentia & ratione comprehendere. Illud (inquit) nos ſcire conuenit non eſſe ſimilem ſpeciem demonſtrationis, qua nos iuxta prouidentiam cuiuſdam Dei aut Deorum compoſitos eſſe

Lib. de fœtus format.

Lib. 15. De vſu p. art.

Lib. 9. De plac. Hipp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

& qua opificis nostri aut animi substantiam cognoscamus. BR. Multa mihi nondum animaduersa, ex variis abditioribúsque locis eruis, quibus possis ruinosam philosophiam erigere ac instaurare. EV. His locis non proximam cuiusque animantis procreatricem causam, sed primam illam & præstantissimam, quæ verè efficiens & conformatrix est, Galenus inuestigat. Proxima quæ dicitur, neque simpliciter materiam, neque formam confert, sed duntaxat præparatione quadam & commodarum rerum procuratione materiam instruit, cuius beneficio idonea fit & conueniens excipiendæ formæ. Hac vna habilitate animal vnumquodque aliud sui generis procreare perhibemus: materiam verò quo pacto simpliciter efficiat, quæ neque ortus, neque interitus mutationi subiicitur? BR. At saltem speciem summámque perfectionem addet. EV. Mas quiiam semen in fœminæ vterum emiserit, quum reliquo gestationis tempore longius abscesserit, intercluso vteri ore, quid quæso possit ad fœtus conformationem formæque immissionem conferre? BR. Si nihil mas, at certe fœmina dum vtero gerit, fœtus lineamenta ducit, formámque fingit. quod (vt ait Plinius, & tu quoque ab illo iampridem recepisti) imago sub ipso conceptus tẽpore hausta, in ipso fœtu elucescat. Si quid fœmina inter concipiendum vehemẽtius & auidius animo comprehenderit, huius notam fœtum referre, doctum expertúmque mulierculärum genus testatur. Tanta vi in plerisq; pollet ea facultas animi quæ cogitatione fingit, vt vna possit iusta videri conformationis causa. EVD. Ea certè potest tenello fœtui colorem vel figuram partis immutare, & signa quædam & quasi inusta imprimere. Cæterùm totius formæ substantiam, aut vniuersam corporis conformationem, nulla potest animi quantumuis fixa atque intenta in aliquã rem cogitatio præstare. Quæ enim tam acris & tam vehemens est rerum cogitatio, quæ visa tam altè insculpta sunt in animo atque impressa, vt possint sexus speciem mutare? Optarent quidem mulieres id sibi priuilegium ferri, esséque in sua potestate situm, vt quoties marem cõprehenderent, eundem etiam gignerent. Sed quæ conceperit, si fortè procerum quempiam & liberali specie virum, si mancum, si claudum, si canino capite, si caudatum, si execto naso, aut sine intestinis, acri intentóque animo intuebitur, talémne

lémne obsecro oportet illius fœtum euadere? Dum porrò fœtus partes singulæ finguntur, cáſne mulier sigillatim animo & cogitatione lustrat: ac velut pertractat? Aut quum in ouo sensim pullus coagmentatur gallináne incubans, in partes singulas eo quo finguntur ordine cogitationem defigit? Itáne necessarium fuerit non modò mulieres, sed & omnes tum auium tum reliquorum animantium fœminas, gnaras esse & peritas anatomes, & nouisse quo quæque pars ordine fingatur? Nulla anus tam delira est vt hoc existimet, Ergo tametsi ea vis animi quæ fingit, notis quibusdam variare ac velut distinguere fœtus colorem aut formam potest, nequaquam tamen potest eas conformare: neque id in parentibus est positum, vt qualem volent fœtum edant, sed id diuinitus accipi consentaneum est BR. Quòd homo hominem, & equus equum, & cæterorum vnum quodque sui generis quiddam perpetuò generet, neque vnquam in diuersam speciem transitus sit: id sanè conficere videtur genitori vim inesse conformatricem. Si enim nulla in eo vis foret, cur homo hominem potius quàm equum aut asinum procrearet? EVD. Eò arbitror quòd ab homine data materia, non equo sed homini formando conueniens sit & apparata: ad quam quum efficiens causa extrinsecus appulit, sese ad illius naturam accommodat, omnémque eius præparationem imitatur ac perficit. Matutina autem disputatio confecit animal quod semen ad procreandum iecit, omnem illius præparationem non autem formam aut vim huius effectricem adhibere. Si aliis rationibus voles contra hæc agere & pugnare philosophicam eam disputationem repete, cum qua vires tuas si voles periclitaberis. Medicam nunc suscepi, in qua satis videbor præstitisse, si planum fecero Galenum diuinas illas cœlestésq; causas in omnem artis partem quodammodo admisisse, quod est huius loci ac temporis institutum. BR. Perge igitur viam tenere quam ingressus es, & ordine quàm optimo singula persequere.

Animam nostram non ab elementis ortam, Galeni decreto. CAP. IIII.

EVDOXVS.

PROXIMVM his videtur vt quid præstantiæ tum anima tum eius facultates acceperint, edisseramus. Ac primùm

quidem æſtimatione dignum eſt quid de animæ eſſentia Galenus ſtatuerit. Libro de placitis Hippocratis & Platonis ſeptimo, eam ipſam ita inueſtigat: At ſi de animæ eſſentia definitum quid dici oportet, de duobus alterum fateri neceſſe eſt, aut velut ſplendidum quoddam & æthereum corpus ipſam eſſe, quò vel inuiti cùm Stoici tum Ariſtoteles quadam conſequentia ducuntur: aut eſſe ipſam quidem corporis expertem ſubſtantiam, primum tamen ipſius vehiculum eſſe hoc ipſum corpus, cuius interiectu cum cæteris commercium habeat corporibus. Hæc ille, qui non multò antè rem totam certius expreſſerat. Ex his igitur quæ apparent, cogitauerit aliquis ventriculorum cerebri ſpiritum, duorum alterum, ſi quidem corpore caret anima, primum eſſe ipſum eius vt ſic dicam domicilium: ſi verò habet illum ipſum ſpiritum, animam eſſe. Sed cùm ventriculis illis confractis, paulò poſt rurſum ſentiat rurſúmque moueatur animal, dici non poteſt illam eſſe ſpiritum. Satius eſt igitur arbitrari, in ipſo quidem cerebri corpore animã habitare, quali tandem cúmque ſit ſubſtantia, nõ enim id iam quæritur, primum verò ipſius inſtrumentum ad omnes animantis cùm ſenſus tum voluntarios motus, illum eſſe ſpiritum. Proindéque eo diſſipato, dum nouus denuò collectus ſit, non quidem vita, ſed ſenſu tantum ac motu priuari animal. Quòd ſi ille fuiſſet ipſa animæ ſubſtantia, eo profectò diſſipato, animal ſtatim ipſum ſimul interiiſſet. Deinde ait: Itaq; arteriarum ſpiritus vitalis & eſt & appellatur, animalis autem in cerebro conſiſtit, non tanquam animæ ſubſtãtia, ſed quaſi organum primarium ipſius in cerebro habitantis, qualiſcunque ea ſit ſubſtantiæ. Mox rurſum: quòd autem animalis ſpiritus neque ſubſtantia ſit animæ, neque eius domicilium, ſed duntaxat inſtrumentum primarium, inde didicimus quòd ipſo per vulnera euacuato, ſtatim veluti mortuũm redditur animal, recollecto autem reuiuiſcit. His palam aſſeuerat animam noſtram præſtantiorem ſimpliciorémque ſpiritu eſſe, eámque peculiarem ſubſtantiam habere quæ ſimplex eſt & vniuſmodi. BR. At ea ſubſtantia corporeáne eſt an incorporea? EV. Simplicem hanc & corporis expertem eſſe, conſentaneum & conſequens eſt iis, quæ iam aſſumpta ſunt. Si enim anima præſtantior eſt ſpiritu, & ſpiritus corporum præſtantiſſimus eſt, neceſſum eſt

eam

eam corpore carere. BRVT. Ea fortasse naturalis est calor. Sic enim ait Galenus libro de tremore & rigore: Ducetur " autem hæc ratio de principiis Hippocratis, neque pro cor- " poris nostri elementis ponemus corpuscula quædam & po- " ros, neque statuemus calorem è motu aut attritione qua- " dam & collisione suscitari: sed corpus quidem totum con- " fluxile & conspirabile, calorem verò non ascitum aut aliũ- " de quæsitum, neque genito iam animali ortum, sed insitum " & qui ab ipso statim principio extiterit. Nec sanè aliud est " vel natura, vel anima, quam is ipse calor, quẽ si esse substan- " tiam per se mobilem sempérque mobilem intelligas, non " errabis. Hæc ille. EV. Verum, sed excutiamus singula. Quum naturalem calorem illam esse dicis, túne qualitatem duntaxat, an etiam caloris substantiam cõprehendis? BR. Substantiam sanè: non enim animam qualitatem esse duco. EV. At caloris ea substantia spiritus est, nõ is quidem qui è principibus partibus emanat, sed qui partibus singulis innatus est & insitus. Quocirca eodem reuolueris vnde iam te subduxeras: ac necessariò concedes, animam spiritum esse Ne inuidia verbi labefactetur oratio, vna ea substãtia, quæ nostri administrationem gerit, quocunque eam nomine designes, simplex est, incorporea & immortalis, non Galeno soli, verumetiam Hippocrati, qui tum de hac tum de altera quæ nos conformauit, à physicis illis elementis ad subtiliorem rationis calculum reuocatus, diuinam hanc sentẽtiam protulit: Communibus equidem sententiis & opinionibus tum eorum qui prius fuerunt, tum meis hactenus vsus sum: *lib. de carnibus.* nam necesse fuit quum de medica arte tractaremus principium commune plurimorum sententiis & opinionibus proponere. De cœlestibus autem rebus & sublimibus, mihi ni- " hil dicendum videtur, nisi quatenus homines animaliáque " cætera quæ in terris degunt & gignuntur, principium inde " & originem habent: quódque anima de cœlo est. His Hip- " pocrates animæ cœlestem facit originem: illius verò substãtiam, quam caloris nomine appellat, immortalem. Inquit enim, Nunc verò sententiam meam patefaciam: Profectò " mihi videtur id quod calidum calorémve dicimus, quiddã " non mortale esse. his plura non addam: arctius enim quàm " istis sententiis adstringi ratio nõ potest. BR. Esto certè illis adductus & quasi satiatus: adde si videtur, qua ratione sim-

plex & immortalis hoc caduco corpore coercita omnia gerat, EV. Id ex alia Galeni oratione coniicio, quam hunc in modum vertimus: Nam & animam nostram, alij corporis expertem esse rentur, alij spiritum esse, alij ne esse quidē illius propriam vllam substantiam, sed proprietatem substantiæ corporis earúmque rerum facultatem habere, quas natura facere potest. In his igitur ego medium quendā ordinem teneo. BR. Quem hunc quæso medium appellat ordinem? EV. Quòd anima neque sola proprietas sit substantiæ corporis ex elementorum orta qualitatibus, neque simpliciter substantia sit incorporea, quæ per se consistens nullo corporis egeat subsidio. At sic ea medio ordine posita est, vt incorporea quæ sit, corporis tamen commodis inseruiat, neque possit citra bonam conuenientémque eius temperiem integras functiones obire. Quandiu enim corporis est constricta vinculis (nihil enim supra hæc Galenus inuestigat) illius ornatu bonáque constitutione indiget. Hæc mea interpretatio illius sententia corroboratur: illud certò euidenter apparet, animam vt in corpora cōmigrauerit, ipsam eorum naturis inseruire, quæ sunt (vt dixi) ex certa elementorum temperatione prognatæ: neque quod ad artem medicam pertinet, quicquam mihi officere puto, quòd ignora quemadmodum immitantur, aut ab aliis in alia corpora concedant animi, Græcè id ἐμψύχωσι· & μετεμψύχωσις dicitur. Oportet enim profectò idoneum id esse corpus, quod animam recepturum est & si sui temperamenti magnam ipsum mutationem subeat, ex eo statim animam ipsam emigrare. Ex his planum facit animam, quam simplicem & corporis expertem dixerat, corporis legibus & natura teneri. PH. Quid illa quæso designant, anima in corpora commigrat, aut protinus emigrat? Nônne quòd animæ propria sit substantia, quæ per se sine corpore consistat? quod si est, illā, apertè renunciat immortalem esse & indissolubilem. EV. Rectè tu quidem colligis, quanquam vix audet Galenus in id consequens incidere, quod eodem loco se prorsus ignorare profitetur: De anima porrò (inquit) an immortalis ipsa, cum substantiis corporis confusa, animalia gubernet, certò equidem me scire non profiteor, sicuti neq; an ipsius vlla sit per se substantia. BR. Vndique mihi salebræ sunt. Ego quippe ex assumptionibus illis concludendū potius

tius fuisse existimé, animam nostram mortalem esse, neque posse illam per se solitariámque consistere. Si enim nec epotum venenum, nec malos corporis affectus sustinet, sed ab illis emigrare cogitur: ab illis sanè perpetitur aliquid: iam si patitur, vinci tandem potest & occumbere, quum nempe grauior aliqua causa premet. Item, si quicquam anima à corporeis affectibus patitur, quiddam illi communionis & societatis cum corpore intercedit: quocirca nec expers est corporis nec immortalis. EV. Hæc malè colligis. Nihil enim quicquam perpetitur anima: verumtamen ea quorum quasi vinculorum nexu societate quadam cum corpore cohæret, affici possunt: sunt autem innatum calidũ & insitus spiritus, quæ quum extremo corporis vitio dissoluuntur, illa libera & expedita necessariò de corpore decedit. BR. Sed aliud iam vrget acrius. Si enim corpus instrumentum est animæ, quo ea ad obeundas functiones indiget, nihil illa quicquam solitaria & à corpore seiuncta possit efficere. Atqui ridiculum est & absurdum otiosam & inertem animam esse vt quam efficientem causam esse definiuimus: non igitur potest solitaria consistere. Quòd si à corpore seiungi nequeat, neque ipsa per se consistat, planè mortalis erit vnà cum corpore: si mortalis corporis quoque & elementorum particeps est, non autem diuina. Hæc sanè illius substantiam & naturam ratiocinatione inuestigandi, mortalem & corpoream esse demonsteant, qualem & Galenum statuisse credibile est. EVD. Offendis in ipso statim limine, Non enim anima sic est obligata corpori, vt assidua illius ope indigeat: sed quæ Dei ad naturam ad ipsúmque mundum, eadem est & humanę mentis ad corpus ratio. Neutrius enim substantia corpori cui regendo præest, obstringitur, aut vllo modo subiecta est: sed præter eas functiones quas Deus per naturam, mens per corpus exequitur, nullius corporis aut naturæ adminiculo alios quasdam præstantiores efficit. Non enim anima vt ratiocinetur vllius indiget opera, quo vt instrumento vtatur, sed per se soláque rationem init ac intelligit BRV. At læso tamen cerebro animaduertimus mentem omnémque animæ vim perturbari, omnémque actionem impediri, eo autem bene valente, sanas esse & constantes animæ vires Ex quo intelligitur, hanc quandiu est immersa concreto corpori, illi quodammodò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

inseruire, eóque apto egere & idoneo. EVD. Eget sanè, non vt instrumento, sed vt proprio domicilio. BRV. Quomodo? EVD. Vt artifex qui integra est valetudine, sed domicilio coercetur, si quod opus rectè effecturus est, non solùm conuenienti aptóque instrumento instructus sit, sed etiam domicilium lumine collustretur, nec obscurum nec tenebricosum sit oportet: ita sanè statuo animam, dum corpori est irretita compagibus, non corporis tanquam instrumenti, sed tanquā domicilij bona constitutione ad ratiocinandum & ad intelligēdum indigere. Hoc si desit, vel nihil, vel vitiosè aget, vel fortasse emigrare cogetur. Vt autem omnis ambigendi occasio desit, audi quæso quid libro de vteri conceptu diuinè pronunciet: Anima est vniuersitatis animæ defluxus è cœlica regione descendens, scientiæ capax, quæ semper ad sibi similem viam cognatámque substantiam adspirans, terrestrib. relictis omnium suprema petit, cœlicæ diuinitatis particeps, super cœlestem locum sępius contemplans vnà omnium rerum moderatori assistit. Isthæc dilucidè commonstrāt, Galeni sententiam nihilo à Platonis & Aristotelis dogmate desciuisse, sed summa illos consensione animam nostram simplicem, incorpoream & immortalem sanxisse. BR. Caue ne Galenum iis cōcordem reddas, à quibus palàm voluit dissidere. Constat enim illum, libro de animi motibus, Platonis de animæ immortalitate sententiam multifariam exagitare, ac modestius insectari, tametsi & hanc, & vim quæ nos conformauit incorpoream, planéque diuinam & sapientissimam esse alicubi confirmat.

Quid animæ facultas Galeno. CAP. V.

BRVTVS.

HIS tamen missis ad animæ facultates oratione deducta, quænam earū substantia sit dilucidè commōstres. EVDO. Quoniam omnes hæ mortales sunt & caducæ maior est controuersia, sintne diuinitatis quoque participes. PH. Priusquam in hanc disputationem descendatis, lubens sanè audiam quid facultatis nomine veteres complexi sint: quandoquidem admodum dubiam & incertam esse video hac de re sententiam, quod & Galenus sanè existimauit. Qui vero naturalem contemplationem tractarunt, aliud alij sibi persuaserunt. Hi nanque incorporeas quasdam fa-

Lib. de facul. subst.

facultates corporibus inesse confirmant: illi contrà, corpora ipsa operari pro sua cuiusque natura, quę ex quatuor elementorum temperamento conflata sit. Cæterùm quid ea de re iudicio decernat, non exprimit: si quid Eudoxe aliud occurrit quod dubitationem patefaciat & illustret, id nobis ob oculos expone. EVD. Rem inuestigas mi Philiatre, cognitu in primis necessariam, quam in suis monimentis Galenus occultam & inuolutam reliquit. BR. Hinc mihi videmini rem minimè dubiam interrogando dubiam facere. In promptu siquidem est, Galeno nihil aliud facultatem dici, quàm efficientem rei cuiusque causam, quæcunque tandem ea sit. Nam libro de Plenitudine, facultaté appellat causam effectricé, nihilque putat referre δραστικὴν an ποιητικὴν dicas: vnde liquet facultatem actionis causam fore. Et libro de facultatum substantia: [Verùm quoniam quæ sit operũ horũ causa parum cõstat, facultaté appellauimus effectricem.] En vobis locus extat libro de causis pulsuum primo, vbi pulsationis quæ in arteriis fit causam inuestigans scribit hunc in modum: [Quæ sit illa causa haud procliue id inuentu est, alius enim innatum calorem esse censet; alius naturæ robur, alius temperamenti quandam proprietatem, alius totam corporis constructionem, alius solum spiritum, alius horum quædam, alius omnia simul. Iam verò sunt qui facultatem introduxerint incorpoream, quæ accommodatis ad mouendum iis quę diximus instrumentis vtatur, aut omnibus, aut quibusdam, aut certè vno aliquo. Hanc igitur pulsus cienté causam quæcunque sit, etiam si eius ignoramus substantiam, quia pulsus tamen efficere potest, facultatem ipsam appellauimus, quemadmodum & alia opinor omnis facultas ab eo appellari solet, quod ipsa facere potest. Nam cuius rei sit facultas, & ipsius etiam facultatis notionem (vt quæ sit comparationi relationique subiecta) ita demum concipimus, quum ad aliud quiddam animum retulimus: ideóq; sic eam appellamus, quum eius ignoramus substantiam.] Hic sanè locus facultatis nomine efficientem causam intelligit, nõ eam quidem simpliciter, sed qua ratione in hunc illúmve effectum se comparat atque refert. Hanc verò comparationem relationémve alia sententia hunc in modum explicat: [Hoc autem multi statim sapientes perturbãtur, quod deprauatam habent de facultate no-

tionem. Nam perinde ac si qua res in substantiis habitet, vt nos in ædibus, ita mihi de facultatibus videntur existimare, non intelligentes omnium rerum quę fiunt, efficientem quandam esse causam, quę consideretur secundum comparationem & respectum ad aliquid: atque eius causæ, vt certæ cuiusdam rei, propria est quædam & per se appellatio, sed pro habitu quem cum ea re quæ ab ipsa fit habet, eius quæ fit rei est facultas, vt quot sunt cuiusque rei actiones, tot & illius esse facultates dicamus. Vt aloen purgandi facultatem habere, & stomachi roborandi, recentia vulnera glutinandi, & vlceribus planis inducendæ cicatricis, & palpebrarum humores exsiccandi, non quòd horum quicquam aliud efficiat quàm aloë. Hæc enim est quæ ea facit omnia, quę quoniam facere potest, totidem facultates habere dicitur, quot res facit. Itaque aloën purgare posse dicimus, & stomachum roborare, & vulnera glutinare, & vlcera cicatrice inducere, & humentes oculos siccare, quasi nihil intersit, aloen purgare posse dicamus, an purgandi facultatem habere. Item & humentes oculos siccare posse, idem significat atque facultatem habere desiccandorum oculorum. Ad eundem modum, quum ratiocinatricem animam, cuius est in cerebro sedes, per sensus sentire posse dicimus, & ex rebus sensu perceptis ipsam per se meminisse, & tum consequentiam, tum pugnam rerum videre, & tum dissolutionem, tum compositionem, non aliud significamus, quàm si comprehensim dixissemus, ratiocinatricem animam multas habere facultates, sensum, memoriam, intelligentiam: & de reliquis vnamquamque. Et quoniam non sentire tantùm ipsam posse dicimus, sed & speciatim videre, audire, olfacere, gustare, tangere, ipsam rursum facultates habere dicimus videndi, olfaciendi, audiendi, gustandi, tangendi.] Istis quidem Galenus perspicuè decernit facultatem non propriam esse rei substantiam, sed efficientis causæ comparationem, & vt dicere solent, relationem ad hunc illúmve effectum. Quam hic passim se ignorare fateatur facultatum substantiam, alio tamen loco affirmat non aliud quàm temperamenti proprietatem esse, quo nomine naturam passim appellat, tum in Aphorismis, tum in libro de natura humana. Libro de præsagatione ex pulsibus, de illa hunc in modum scribit: [Facultatis substantia

Aph. 34. & 2.

tia in singularum partium posita commodo temperamento est: Nam tum demum suum quæque munus obit strenuè, vbi sit temperatissima: contrà malè fungitur, si intemperata est.] Et libro secundo, [Nihil in illis commentariis attulimus de facultatis essentia: neque enim prius hoc decretum, quàm vndique reperissem constans, pronunciare sui ausus: nunc verò essentiam facultatum adducti sumus, nihil esse prçter qualitatem temperaméti.] Libro autem de Plenitudine hanc rem totam lucidius definiuit. [Ego verò aliam esse arteriarum facultatem à neruorum & venarum facultate, docui in libris de Hippocratis & Platonis decretis, in iisdemque illud etiam, arteriarum facultatem è corde velut è fonte quodam manare, neruorum è cerebro, venarum ex iecore. In libro autem de Elementis secundum Hippocratis sententiam, ostendi substantiam quæ generari quæque interire potest, per se totam immutari, dum quatuor qualitatum vi vel incalescit vel frigescit, vel humescit, vel siccescit, esséque suam cuiusque corporis substantiam in istorum quatuor, calidi, inquam, frigidi, humidi, siccique temperatione sitam, ideóque gubernantium quódque corpus facultatum substantiam, illam esse temperationis proprietatem.] Hæc sunt quibus de facultatum substantia nihil dicere potuit apertius EVDO. Magnum quiddam tibi persuades attulisse, atque his omnem facultatum substantiam designasse, parum opinor intelligens quid proprietatis appellatione notet. Ea substantia non est, sed qualitas intima efficienti causæ: neque igitur ipsa facultatum essentia, substantia simpliciter est, sed qualitas, quemadmodum & ea quam caloris essentiam veteres vsu appellare solent, non substantia, sed simpliciter qualitas est. Quid autem de facultate verè ac sincerè Galeno sit visum relictis ambagibus, hæc vna sententia commonstrat: [Non quidem substantias in suas facultates diuidi existimamus, sed vnamquamque simplicem indiuiduámque substantiam, suis facultatibus omnia efficere. Non simpliciter & absolutè substantiam dicimus facultatem habere, sed interim adiici solet vrendi aut refrigerandi, aut siccandi, aut madefaciendi, interim fingendi, ratiocinandi, aut mouendi seipsam, aut aliud eiusmodi, quæ in participe rationis anima percipimus:] hæc anima quum vna sit, mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tas tamen habet facultates quas omnes alio opere enumeraui. Quæcunque igitur causa res efficiet varias, tot ea nimirum facultates obtinebit quot res faciet, non quod simplex ea in facultates quodammodo distributa sit, sed quod quibusdam rationibus ad ea quæ facit variè se gerat. BR. Id igitur perinde erit ac si quis vnus sit & pater & auunculus & auus: quod ratione respectuque diuerso fit. EV. Hac similitudine non possis rem perfectè exprimere: nam quod facultate præditum dicimus, id certè proprietatem quandam & qualitatem in se obtinet: qui autem vel pater vel auus est effectus, nihil in se magis quàm antè habet. Decedente filio licet tum pater non sit, nil tamen is in se mutationis accepit: at rei facultas perire nequit re ipsa non mutata. PH. Multa quidem hìc dicuntur à vobis, quibus obruor potius quàm docear, ex quibus sanè nondum mihi planè constat quid sit facultas. Id tu verbis & iusta atque explicata oratione quid sit expone, & sítne quippiam à subiecta re diuersum. EV. Volo equidem: Aristoteli agendi potestas est nunc ipsa efficientis causæ substantia, nunc aliquid causæ penitus insidens, quod illa tanquam principium quoddam ad agendum adhibet, id siue potestatem, siue facultatem, siue virtutem atque vim appellare velis, minimùm refert. Prior horum nominum significatus rarior est, posteriorem crebrius authores vsurpant, dum passim aiunt, vim, facultatem ac potestatem agendi rei cuipiam inesse, tanquam ea quippiam sit à subiecta re diuersum. Ei igitur insidet, ac intimè & penitus, vix vt vnquam diiungi separaríque possit. Quòd autem intima esset & ingenita, idcirco insitam rei proprietatem dixerunt: quam Themistio definire placet quippiam esse, quod rei substantia ex se profert, & tanquam de sinu suo promit. Non id quidem vlla est substantiæ portio, sed intimum quiddam & ingenitum ab illa dimanans. PH. Nondùm planè assequor ne cogitatione quidem, quo pacto rei vis atq; substantia inter se distent sintq; diuersæ: dic si lubet planiùs. EV. Vis & facultas imminui augerive potest, nonnunquam verò quasi impedita teneri: substantia nulla ratione vel intendi vel remitti potest. Hoc declarant inueterata medicamenta, quorũ vires prorsus infirmæ & quasi eneruatæ iacent, forma vero suáque ipsorum substantia integra etiamnum manet. Hos virium facul-

cultatúmque ordines Galenus roboris infirmitatísque gradibus definit. Etenim vis & facultas, ad functionem interim meliùs, interim deterius est comparata, vnde modo preclarius, modo deterius functionem administrat. [Ea (inquit) præstantior ad functionem constitutio facultatis, virtus est & robur: deterior infirmitas atque vitiositas. Lapis Heraclius allio perunctus imbecillius adeo redditur vix vt tenuissimum ferri fragmentum alliciat, eius tamen forma temperamentúmq; permanet. Huius vis & facultas foras enititur ac transilit, dum procul remotum disiunctúmque ferrum attrahit: at species atque substantia immota suis se tota limitibus continet. Ex quo intelligitur quantum ab efficiente causa vis illius facultásque distet, vtq; robur & infirmitas quidam sint facultatis ordines.]P H. Quid igitur? Túne dices omnes qui de re medica vel disserunt, vel quotidie disputant vitiose loqui, dum aiunt facultatẽ attrahentẽ quicquid in alimento vtile est allicere, expultricem aliena depellere, concoquentem cibum conficere: vti & quartam continere? Hi profectò vnamquamque facultatem quasi efficientem causam proferunt, auditorúmque sensibus illas obiectant tanquam secretas substantias. Qua in re etiam sequuti videntur quod Auerrhois ait, ipsas facultates animas tum esse, tum appellari. E V. Quid Auerrhoidi hac de re statutum sit, nec laboro, nec mea refert. Sed tamen ipsa rerũ affinitas, atque coniunctio efficit, vt plerique vim & facultatem esse statuant efficientem causam, qui nihil maius aut præstantius inuestigantes effectum omnem facultati attribuunt: quod & Galeno frequens esse solet, Quando (inquit) efficientia causæ essentia incognita nobis sit, eam facultatis nomine appellamus. Qui sic vsu quodam & consuetudine facultates agere pronunciant, quanquam nec satis aptè, nec propriè, dilucidè tamen planéque loquuntur: at magnam certè ambiguitatem & erroris occasionem tollunt, lucémque rebus afferunt distinctione. Si Lucas peritus est canendi, pingendi, pulsandæ citharæ, vnus is multarũ functionum efficiens causa censetur, quippe qui vnus omnium vires facultatésque obtineat. Atque quanquam facultas ipsa nihil per se potest efficere, vsu tamen dicimus citharœdum pulsare, cantorem canere: pictorem pingere: quum nec cantor, nec citharœdus, nec pictor substantia sit, neque prima effi-

I. Colle cap. 7.

ciendi causa, sed Lucas. Sic res habet in natura, quæ vna principium & omnium functionum causa, omnia quidẽ efficit at facultatibus vsa diuersis. Quod igitur est ars parta artifici, id naturæ est vis & facultas: nisi quod hæc ingenita est, illa vsu & exercitatione conqueritur. BR. Hæc quum ita cõstitueris, quótnam ex Galeno putabis facultatum substantias nobis inesse? EV. Tot nimirum, quot efficientium causarum propriæ insunt differentiæ. Galenus Platonis imitatione atque contemplatione tres animæ partes, substantia sedibúsque disclusit: tres itidem designabuntur omniũ quæ in nobis sunt facultatum substantię. Vnius eiusdémque substantiæ sunt facultates omnes naturales, alterius vitales, quemadmodum & animales sunt sentientis animæ tanquã proprietates. BR. Equidem tres has partes animæ, omnium quæ in nobis sunt facultatum substantias esse perspicio. Has autem partes si mihi demonstraris, vti & animam totam diuinas esse, neque ab elementorum natura perfectas, grauibus seriísque rebus satis feceris.

Trium partium animæ diuinam esse substantiam, ex Galeni sententia. CAP. VI.

EVDOXVS.

PARTIVM animæ quæ locis sedibúsque disclusæ sunt, eam duntaxat quæ rationis est particeps, immortalem ac sempiternam haberi, cæteras autem mortales & caducas, omnes quidem asseueranter pronunciant, quæ qua ratione vnam eandémque simplicem animam efficiant, plenius alio explicauimus opere. BR. His non immoror: sed quid illæ diuinitatis habeant expecto. EV. Principis animę quæ ratiocinatur simplicem diuinámque esse substantiã, ne Galenus quidẽ inficiabitur, etsi quandoq; id videtur in dubitationem traxisse. BR. Huic iam nec repugno nec obsisto, sed quid aliis mortalibus inesse potest diuinitatis? EV. Animal vnumquodque diuinitus est conformatum, & quæ id vis effinxit, Galeno prorsus est diuina. BR. Id agnosco. EV. Atqui quæcunq; fictum iam & conformatum corpus regit anima, eadẽ est quæ id effinxit, hæc igitur non minus quàm illa diuinitatis est particeps. BR. Id vnde, & ex quo authore tibi assumis? EV. Ex Galeno, quo loco hunc in modum scribit: Quid autem in partium functionibus accidit, perspicuitatis qui-

Lib. de' fœtus forma.

quidem gratia, vno aut altero exemplo concludemus. Deinde propositis exemplis de pueris & infantibus qui digitum vnumquemque porrigunt vel inflectunt, ac linguam variè contorquent & conuoluunt inconuenientem figuram concinnæ vocis exprimendæ, neq; tamen nouerunt quibus musculis ad singulas motiones sit opus: subiungit: [Nam animal vnumquodque videmus ea se parte corporis tueri qua præ cæteris plurimum valet: cornu enim petit vitulus etiam ante nata cornua, & equinus pullus calce, nondum satis firmis vngulis, sic & catellus mordere conatur, etiam si adhuc infirmos habet dentes, & auium genus omne volatum molitur, etsi per infirmitatem nondum potest. Hęc enim vidětur declarare, animam quæ partibus vtitur, ipsarum partium vsus nosse, perinde vt si eas ipsa fecisset, non ab alio factis vteretur. Mox dein ait: Atque hac quidem ratione in animantium corporibus illa anima quæ partes conformauit, adhuc videtur permanere. Neque enim fieri potest, vt quæ nunc præsens adsit, ea quaque parte conuenienter vtatur: quæ verò totum construxerit, ea fugerit. Paucis deinde interpositis addit: Nam quum puellos videamus sonantes, quicquid iubentur sonare, vt myrrham, vt scalpellum, vt smegma, quum nec intelligāt à quibus musculis lingua sic moueatur vt eam vocem conuenienter sonare possit, multóque minus istorum musculorum motores neruos, probabilissimum id videtur vt quisquis linguam formauit, is vel in formatis à se partibus etiamnum permaneat, vel si eas partes fecerit, vt animalia sint gnara voluntatis eius qui nostræ animę principatum tenet. Quum autem huius consequens esse videam, aliam esse quæ principatum in nobis teneat animam, alias quæ in singulis sint partibus, aut certè vnam omnino quæ communiter omnia dispenset, magna profectò circumuenior perplexitate, vt de opifice qui nos sit fabricatus, nihil quod consistere possit mihi in mentem veniat: tantum abest, vt certam habeam cognitionem. Nam & quum audio philosophos quosdam dicentes materiam ab ęterno animatam, defixis in ideas oculis ipsam se perfectè exornare, tum vel multò magis cogito, vnam esse oportere animam, quæ nos tum formarit olim, tum singulis nunc vtatur partibus. Sic enim legitur, ὅτι καὶ μᾶλλον ἐνοῶ, μίαν εἶναι δεῖν ψυχὴν, ἣν τε διαπλάσασαν ἡμᾶς, καὶ τὴν νῦν χρωμένην ἑκάστῳ τῶν μο-

ρίων. In cuius sententię confirmationem suprà dixerat, καὶ φαί-
νεται κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ἔτι διαμένειν ἡ διαπλάσασα ψυχὴ τὰ μόρια· οὐ γὰρ οἰόντε χρῆσθαι μὲν ἑκάστῳ προσηκόντως τὴν νῦν οὖσαν, ἴχεσθαι δὲ τὴν κατασκευάσασαν. Eam verò opinionem , quæ animalia quædam ponebat particulas nostras primum conformasse, atque deinceps in illis omni vitæ tempore permanere : quæ quia voluntatem principalis animę cognoscerent, illius imperium sequebantur : paulò antè his exploserat: [Sed & hoc à diligentioribus medicis quæsitum est ; & quum quidam diceret , musculum quemque non secus atque animal, voluntatem nostram sentire, atque attrahere & circumagere linguam , vt figuram sortiatur, ad illam vocem concinnè exprimendam accommodatam: cæteris omnibus id minimè probabile visum est.] Itaque Galenus eam solam opinionem probat, quæ in singulis animalium particulis primam vim illam fictricem insidere & permanere, illásque ad suum opus excitare confirmat. Sed hîc te obtestor & obsecro mi Brute, id mihi paulò altius cogita quod dixit, eum qui corpus nostrum finxit, quicunque is fuerit (hunc autem cœlestem mentem , nonnunquam & Deum esse profitetur) adhuc in conformatis particulis permanere, & his singulis nunc vti, nónne idipsum est quod passim vulgauit Plato, Deum & opificem & rectricem nostri causam esse? Quódque Aristoteles, Deum verè genitorem esse & conseruatorem rerum omnium, quarum ipse principium & finem mediúmque tenet? Nónne & quod ait Theophrastus, diuinum quidem esse omnium principium, cuius beneficio & sint & permaneant vniuersa? Quod etiam, sed planius Theodoritus : Deus creator naturę gubernator est eiusdem, non enim quam ipse fecit nauiculam destituit. Omnium verò apertissimè Galenus, qui interpretationem subiiciens pleniorem , dixit eum qui corpus nostrum finxit ; adhuc in conformatis particulis permanere, hisque nunc ad proprias functiones vti. Itaque si aut Deus aut certe diuina erat vis illa nostri conformatrix , diuina etiā est ea quæ nunc regit, & quæ functiones moderatur in nobis. BR. Hæc de mouente vi & facultate quæ in musculis insidet forsan afferuntur, quam tu diuinam esse possis contendere : cæterùm vim naturalem atque vitalem vnde constat eundem tenere dignitatis gradum? EV. Quid est quod eas,

obſecro, de ſtatu illo déque gradu deiiciat? nónne omnes æquè mortales ſunt & diſſolubiles? nonne & omnes æquè corporeæ? Neque verò ſentientis animæ quàm iſtarum functiones vel præſtantiores ſunt, vel admirabiliores. Nam cor, ventriculus, iecur, lien, renes, vtraque veſica, venæ & arteriæ non minùs, immo etiam ampliùs præ ſe ferunt adminiſtrationis quàm muſculi, & nerui. Quum enim ſuprà Galenus, mentem quandam & intelligentiam admirandæ virtutis, in omnes terræ partes ex ſuperioribus deduci commemoraret, & eam vnamquamque particulam: quemadmodum vtilitas exigit, conſtruxiſſe, non muſculos duntaxat aut neruos quorum vis motus ſenſúsque ciet, ſed reliquas partes omnes, nullo diſcrimine mihi certè quidem complexus videtur. Itaque ſi vis & natura quæ nos effinxit in muſculis, atque neruis reſidet, cur non ſimiliter in cæteris conſedit? Et ne fortè hæc mea, eoque parum firma videantur, alium tibi locum profero ex libro de ſemine, vbi de partium inſtauratione diſſerit his verbis, [Nam carnoſa omnia è ſanguine orta ſunt, membranoſa è ſemine, ideóque ſi quando corrupta fuerint illa ſanguinea, facilè denuo generantur, largè enim ad id ſuppetit materia, ſed quæ conſtant ex ſemine, aut nunquam prorſus, aut raró certè denuo generantur etiamſi efficientem ſui cauſam habent, non ſecus atque integra.] Mox verò rationem ſubiiciens cur effectrix illa fictrixq́ue cauſa in animantium particulis derelicta permaneat, ita ait, [Neque enim natura animal deſeruit, neque inſitarum virium ipſa oblita eſt: quas enim ab alio non accepit, ſed ab ipſo ſemine habuit, fieri non poteſt vt eas abiecerit.] Naturam dicit effectricem illam cauſam, quam alibi conformantem intelligentiam appellauerat, ab ea minimè diuerſam quæ animantia gubernat. Hoc nudè poſitum & infirmum, ſi voles ratione firmabo. Partis compoſitio, ſitus & figura, ad agendi commoditatem & vſum comparantur. Quamobrem natura & facultas quæ agit & partes ad actiones ciet, eadem neceſſariò aut illas partes concinnè conformauit: aut ſi qua alia vis eas condidit, illa certè facultati agenti præparabat ac veluti inſeruiebat. Itaque agens hæc facultas (quæ tanquam finis eſt optimus) illa formatrice præſtantior habetur. Hæc igitur ſi inter diuinas numeratur, multo certe magis agens illa dignior. BR. Inſtat ia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ne ac vrget hæc ratio, & quo me cunque vertam persequitur. Sed quando aliis atque aliis in animum incurrentibus nouæ exoriuntur dubitationes hæque rationes controuersias non dissoluunt tantùm, sed & nouas plerunque nectunt, liceat mihi quæso tecum paulisper veritatis studio contendere rationũ tuarum ductu & auspiciis. Si natura vires(vt paulo antè Galenus aiebat)à semine accepit, ipsa semẽ non est: non enim à seipsa diceretur vires assumere: sed erit natura & diuersum & posterius quiddam semine. Rursum si natura à semine vires suas accepit vt semen hoc terrenum de parentibus fluxit, ita & quę ab hoc profectæ sunt vires: quare neque cœlestes erunt neque diuinitatis participes. EV. Satisfacit hunc in modum Galenus: videtur siquidem rursus quę corpus conformat anima, vtpote in semine contenta à parentibus in fœtum peruenire. Cuius quidem substantia quænam sit, dicere non possum: quum à quibusdam audiuerim eam quum incorporea sit, vt aiunt, simul cum semine ingredi. Animæ ac naturæ substantiam aliorum existimatione atque iudicio, incorpoream esse ait, & in semine cõtineri. Quanquam enim plerunque solet semen simpliciter naturam appellare, quandoq; alterum ortus nostri principium. nonnunquam opificem fortissimum : tamen vbicunque exquisitiorem dicendi rationem instituit(nõ id quidem artificem, sed in se artificem habere pronunciat. Vt quum ait:[Si verò ex sanguine conuerso mutatóque singulas fieri particulas dicamus, in semine artificem qui hæc facturus est, statuere conuenit.]Et alio eiusdem libri loco:[Constat similitudinem formæ cum vtroque parente, ei facultati quæ inest in semine opifici atque fingenti accepta referri. Quum igitur facultas agens ipsáque natura verè sit in semine, quod supra dicebat naturam vires à semine accepisse, perinde est ac si cum semine dixisset: Simul enim (ait libro de fœtus formatione) ea facultas cum semine ingreditur, hæcque illa tanquam conueniente materia ad formandum fœtum vtitur.]Ergò natura incorporea in semine cõclusa, ab hoc haud secus vires accepit, quàm artifex ab instrumento: nam reuera eæ diuinitus accesserunt. BR. Durum est profectò iis assuescere, quæ ne per somnium quidem hactenus mihi venerant in mentẽ. EV. Vsu assiduáq; meditatione ea tibi mollienda erunt: quibus cùm animum imbueris, & instituerimin

Lib. de fœtus forma.

Li. de vsu part.

De semine

De natur. facul.

lib. 2. de semine.

mira te cognitionis ſuauitate & delectatione perfundent. Ac ne noua tantoperè existimes, vide vt familiaris tuus Auerrhois prętter eas formas quæ à temperamento emerſerunt, alias instituat facultates nobis ineſſe, eáſque animas vocitari. Quòd ſi hæ neque elementa ſunt, neque elementorum participes, reſtat vt prorſum diuinę ſint atque cœleſtes. BR. Ego hanc Auerrhoidis mentem eſſe perſpicio, planéque rei veritatem aſſequor. Ex quo mirari ſubit, cur quũ ſuprà citatos Galeni locos toties verſarim, nunquam tamen eos euoluerim, nec quid latentis veritatis includerent explicarim. Mens puto aut peruagatorum elementorum obſeruatione, aut communi vulgaríque hominum iudicio obruebatur, à quo non promptum eſt citra nominis & gloriæ iacturam diſcedere. EVD. Quam ſis conſecutus veritatem tene ac promulga: iniquum ſiquidem eſt in altiſſimis philoſophię quęſtionibus aliud ſentire, aliud dicere.

Humani corporis, vt omnium viuentium ſpiritus eſſe diuinos, ingenitúmq; illis calorem diuinum.

CAP. VII.

PHILIATROS.

SI de humanis ſpiritibus diſſerendum proponitis, optem mihi implicatam huius nominis rationem expediri. EV. Propria ſpiritus ſignificatio ventus eſt, omnibus in linguis: Atque quum ventus præpotens ſit, mirabiliáque efficiat, & oculorum obtutum effugiat, affinitate quadam & ſimilitudine factum eſt, vt ſpiritus nomen ad rem omnem quæ ſub aſpectum non cadit tranſiret, ſiue corporea ea ſit, ſiue incorporea. Hinc fit vt quæ in nobis ineſt ſubſtantia, auræ tenui perſimilis, ſpiritus appellationem ſubeat. Eſt autem à corpore & humoribus quippiam diuerſum, quod Hippocrates τὸ ἐνορμῶν, ceu incitans nuncupauit, non à ſubſtantię tenuitate, ſed quod eius vt venti magna vis ſit & incurſio. Qua igitur ratione iſtos ciet impetus, intelligitur affinitatem habere cum corpore: qua autem videri non poteſt, ad incorpoream ſubſtantiam accedere: ex quo fit, vt amborum medius ſit & vtriuſque particeps. Quæcunque ſubſtantia intelligitur corporis expers, noſtróſque ſenſus effugiens, ea ſuas vires nobis caducíſque corporibus prouehente ſpiritu im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

partit. Itaque vt viuentis Dei & vniuersę naturæ, sic & animę suus est spiritus. Dei spiritus, occultam Dei maiestatem potestatémque præferens per omnia sparsus permeat, vbique præsens omnia complectitur: hic animos habet in potestate, & eos quocunque vult adducere potest. Naturæ spiritus, is est quem omnes philosophi iuxtà ac poëtæ celebrant: quem Plato mundi animum, Galenus mentem huc ex superioribus deductam appellauit: quem Aristoteles de mundo disserens hac definitione planius expressit, Spiritus dicitur quædam tum in plantis atque in animalibus, tum per omnia commeans animata fœcundáque substãtia. Hic ergo longe latéque diffusus omnia continet, omnia lætificat, vitalem mundi animã ipsámque naturam secum afferẽs: quæcunque, subierit, vitalia faciens. De quo Latinæ philosophiæ princeps Tullius, ordinem costantiámque rerum suspiciens sapientissime: Hęc ita (inquit) fieri omnibus inter se mundi partibus concinnentibus profectò non possent, nisi ea vno diuino & continuato spiritu continerentur: paucis certè spiritus tum præstantiam tum diuinitatem Græcorum philosophorum imitatione complexus. Iam vero peculiaris rei cuiusque mortalis & concretę spiritus, illius formæ substernitur, eámque denso concretóque corpori nectit, mediã inter vtrunque conditionem sortitus, iungítque disparia res vtrique affinis ac familiaris: atque hic profectò ab altero, qui vniuersitatis atque totius naturæ est, regitur atque continetur. Hic est animi omniúmque facultatum vector propriáque sedes, & quem fortasse illarum corpus rectè dixeris. Sic enim olim Platonici corpus quoddam excellentis naturæ perlucidum & æthereum, animæ facultatibúsq; substerni prodiderunt, quo illæ cum terreno & denso corpore consociarentur. Hoc in problematis imitatus verè est Alexander Aphrodisęus: quod Aristoteles planè indicauerat, spiritum animæ facultatumq; corpus, & illius diuinã ac cœlestem esse naturam, quæ respondeat elemento stellarũ. Locus est quem libro superiore produxi: [Sed enim (inquit) omnis animæ siue virtus siue potentia, corpus aliud participare videtur, idq; magis diuinum, quàm ea quæ elementa appellantur. Verùm prout nobilitate obscuritatéve animę inter se differunt, ita & natura eius corporis differt. Inest enim in semine omnium, quod facit vt fœcunda sint semina, videlicet

In præfat.

Lib. 2. De generat. animaliũ cap. 3.

videlicet quod calor vocatur, ídq; non ignis, non talis facultas aliqua est, sed spiritus qui in semine spumosóq; corpore cõtinetur: & natura quæ in eo spiritu est, proportione respõdens elemento stellarum. Ergo densum hoc corpus ex variis partibus coagmentatum, spiritus est propria sedes, in quam nullo intermedio incumbit: & spiritus animæ eiúsq; facultatum velut basis.] Itaque in denso corpore spiritus, in spiritu calor innatus, in his natura & facultas. Vtrumque & spiritum & calorem qui in eo est, diuinum censet: neque enim ignis est neque ortus ab igni, quoniam (vt mox inquit) ignis nullum animal generat. Denique natura quæ in eo est spiritu, nónne præstantiorem magísque diuinam quàm spiritus conditionem obtinuit? Natura, inquit, quæ in eo spiritu est, proportione respondet elemento stellarum. Potuítne quicquam manifestius proferre? Quanto interuallo cœlestia corpora ab elementis seiuncta cernimus, tanto eam naturam à denso & mortali corpore distare putat: spiritũ verò medium inter illa collocari. BR. Sed hunc quęso mihi scrupulum dilue: Caloris quem natiuum appellas nónne insitus nobis est & interior? EV. Maximè. BR. Qui fiet igitur vt sit cœlestis? Qui enim cœlestis nuncupatur, extrarius est, ambiénsque nos circumsidet. EVD. Hoc istud verbum est, quo plurimi circumuenti in errorem inducti sunt, qui, quoniam cœlum ipsum extra nos est, putant, quicquid cœleste est, extraneum esse, neque in nobis insidere, quasi nulla vis cœlestis in nos commigrare possit. Et clarè tamen interim vident, frugum fructuúmque procreationem & incrementũ, non nisi cœlesti hoc calore perfici. BR. Est is quidem necessarius, sed iccirco duntaxat vt interiorem insitúmque temperet ac gubernet. Quod quomodo nonnulli interpretentur paucis aperiam si permittis. Insitus noster hic calor temperatus est, & ex elementorum permistione natus: ignis quippe is est, sed eatenus contrarij permistione impeditus vt neque feruidus sit, neque exurens, neque violentiam illã retineat, quæ est igneæ naturę propria, sed totus moderatus ac benè temperatus sit, &, vt ait Galenus, frigidi sit particeps, & quasi ex calido frigidoque temperatus. Nec verò hic Aristoteli simpliciter cœlestis est appellatus, sed proportione quadam respondens elemento stellarum: quod autem alteri comparatur eíque simile est, nemo idem idipsum

Li. De tremore & palpit.

iure probéque censuerit. Verùm enimuero hunc nostrum bene temperatum insitúmque calorem, functionum opificem, certa ratione moderatur atque gubernat ille cœlestis salutarísque calor, sicque continet & ad functiones promouet, vt illius complexu fotúque destitutus calor noster mox pereat & extinguatur, aut nihil quicquam efficiat. E V. Olfacio cuius authoritate persuasus triplicem calorem statuas, igneum, temperatum, qui idem natiuus sit, & cœlestem. Cęterùm non satis acutè perspexit vir ille, cuius te patrocinio tutum fore confidis, Aristotelem dixisse insitum hunc nobis calorem & in animalibus stirpibúsve contentum, nec ignem esse, neque ab igni originem ducere. At quem insitum ille facit, is tametsi non est ignis, ex igne tamen (vt ait) temperatus est, ab eóque ortum habet. Rationem autem cur noster calor non ab igne trahat originem, hanc reddit Aristoteles, quod ignis nullum animal generat. Quod si nec totus ignis nec eius portio quicquam generat, multò certè minus quicquid ab eo ortu quodam processit. Conuenit enim longè præstantiorem vim effectionémque toti quàm parti concedere. Rectè igitur hunc insitum nobis calorẽ neque ignem esse, neque ab igne originem ducere, sed totum planè cœlestem esse, literis memoriæque mandauit. Iam vero donemus ex elementorum permistione quendam ortum in nobis temperatum. Hic sanè quisquis erit, similitudine quadam eum duntaxat exprimet, qui lapides & metalla continet, neque aliud in nobis quàm similarium partium molem coagmentationéq; seruabit, ne dissipetur aut defluat. Agè obsecro, in ossibus, in neruis, in aliis deniq; partibus similaribus emortui animantis, nonne is calor inest quẽ in lapide fateris? B R. Inest sanè. E V. Quum adhuc in viuis erat animal, nõne iis ipsis partibus aliquid inerat pręstantius illo lapidis vel ossis demortui calore, quod vitæ functiones obiret? B R. Nihil fortasse supra temperamentũ: veruntamen id tẽperamentũ in viuente quoniã inerat præstantius, poterat sanè eas vitę functiones (quę perfectiores sunt) obire. E V. Id autẽ viuentis temperamentum qua ratione putas quàm demortui præstantius? hoc enim in disceptationem vocatur. B R. Aliis vix queam verbis exprimere. E V. Atqui necesse est id apertius clariúsque dici. Quod vt efficiam, aliud exemplum disputationis huius nostrę supponam. Viuens piper tempe-

Leonicenus.

Temperatur calor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ramento impensè calidum alitur, increſcit omniáque vitæ munera exequitur. Id iam donemus emori. Quoniam omnes in illo vitæ functiones perierunt, neceſſe eſt opinor vnà cum functionibus harum efficientem cauſam periiſſe: naturalis enim quum ſit, otioſa manere haud poteſt. Itaque piper interitu cum vitæ functionibus nonnihil etiam perdidit, quod erat vitæ cauſa. Id verò quid eſſe dicas? non temperamentum, quum emortuum exſiccatúmque piper non minus, immò etiam magis quàm viuens calidum ſit: nam id ſiue ſeorſum conſideres, ſiue ad hominem temperatum referas, & ſimpliciter & comparatè calidum iudices. Perdidit igitur interitu quidpiam à temperamento diuerſum, quod functionum cauſa fuerat. Id autem quid fuerat? Si omnia ratione animóque luſtres & accuratè circunſpicias, nõ aliud occurret quàm ſpiritus vitalis, & calor in eo ſpiritu qui morte ſit extinctus. Hunc igitur neceſſe eſt à temperamento diuersũ, & ſupra temperamenti naturã conſtitui, qui vnus vitę omniúmq; functionum ſit author. BR. Eo certè vel nolens adducor. EV. Is autẽ ſi ſupra temperamentũ eſt & ab eleméti cõditione alienus, nõne optimo iure ſtatuetur cœleſtis ac planè diuinus? Is eſt quo omnis omniũ tũ ſtirpiũ tum animantiũ vita continetur, & cuius vnius extinctio mors eſt. Hunc ab elementari facilè diſcernes ac internoſces in ſtirpibus & in animantib⁹ frigidis, vt in lactuca, in mandragora, in ſalamandra: quę quũ temperamento abſolutæ frigidæ ſint, nõ hoc ipſo certè, ſed ſolo vitali ſpiritu & calore viuũt. BR. Et tamẽ Galenus frigida eſſe pronunciat. EV. Calidáne an frigida ſint, hîc nõ diſputo, quanquã dici poſſunt temperamento frigida, at calore vitali (quantuluſcunque ſit) calida: quemadmodum & viuens omne quod ſalutaris huius caloris vim in ſe continet. Si hæc ſimpliciter frigida ſunt in eorũ temperamento elementum frigidum vincit atque dominatur, præpollétque calido. Quocirca temperamenti vi quicquid efficiunt, à dominante frigido prodit. At qui alimentum trahunt & concoquunt, inde aluntur & increſcunt hisque ſimilia opera edunt, hæc verò quomodo poſſint vel à temperamentö frigido, vel à diminuto & victo calore, qui in temperamento eſt, proficiſci, vt qui præcellentis frigoris præſentia nihil agat? Neceſſe eſt igitur hęc alterius caloris ſint opera, ad quem planè referuntur ac pertinent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

lib. de simplic. 4. Is autem est vitalis ac diuinus, quē nisi Galenus ab elementari diuersum statuat, vix ab iis quas proponit philosophorum tricis sese explicabit. Quod igitur calor hinc in viuētib⁹ opera edit temperamento non conueniētia, & quod morte interdum extinguitur permanente temperamento palàm fit illum in viuentib⁹ diuinum ac cœlestem esse, ab elementaríque diuersum. His rationibus adductus Aristoteles, apertè pronunciauit calorem hunc viuentis corporis diuinum & supra elementi naturam esse. Quin & illum puto alias tam prę̨claras rationes in id secum quę̨siuisse, tótque in animo habuisse quibus id sibi persuaserit, vt si nullam adferret: ipsa tamen illius authoritas me frangeret. Plurimi autem vestri similes contrà nituntur, quibus non aliud quicquam est, cur incredibile sit hunc calorem diuinum esse, nisi quòd nequeunt ipsam diuini naturam intelligere & cogitatione comprehendere. BR. Id iam conspicuum certúmque videtur. Cæterùm hoc mihi loco cum multis dubitare licet, híncne calor in nobis diuinus substantia sit, an accidens. EV. Quod multorum mentes occupat, possum hac perbreui sententia explicare. In materia quæ & temperamento & omni instructione sit apparata, spiritus inest, plurimum quidem æthereus, sed tamen ex aliorum elementorū permistione consistēs. Calor qui in eo est spiritu, qualitas est, quæ nusquam seorsum subsistit: est igitur & verum accidens, sed planè diuinum ac cœleste, sicuti & lumen calórve solis & vna quælibet vis alia cœlitus in corpus iam apparatum demissa. Natura autem ea seu forma, quæ interuentu spiritus & caloris in materia consistit, purissima est substantia eáque tota cœlestis ac diuina, elementorum haudquaquam particeps. Quocirca (vt iam ad pensum redeam) præter igneum calorem qui partibus inest similaribus, necessum est in nobis, & in cunctis viuentibus præstantiorem quendam insidere, qui salutaris ac verè diuinus functionum opifex sit aut administer. Hoc tuus Auerrhois dilucidè videtur comprobare primo collectaneorum, statuens partium similarium propriam formam esse temperamenti rationem, quæ ex quatuor elementorum moderata, mensura ac permistione procedit. Præter hunc vero in cunctis viuentibus calorem innatum quendam inesse, ab eo diuersum quem à temperamento partes adipiscuntur. Hunc

ipsum

ipſum calorem partibus diſſimilaribus & inſtrumentis pro forma datum, quanquam non inficiatur facultates & animæ partes his inſuper conferri. BR. Tu commemorata hominis ſententia animum mihi præteritarum deliciarum dulciſſima recordatione recreaſti: tanta enim & tam admirabili ſuauitate ea olim ſenſus mentémque deliniuit, nihil vt exiſtimarim aut ſubtilius aut præſtantius dici poſſe. Iſtorum ego dulci recordatione ſentio defenſionem meam periclitari, méque ad defenſionem ſegniorem reddi: ac prorſus in tuam ſententiam adducerer, ni me reuocaret neoterici illius ratio, quæ calorem hunc iccirco diuinum aut cœleſtem dici non poſſe contendit, quòd in pleriſque excrementis cõtineatur, ſordidis certè quidem illis, & quæ iam à naturæ bonitate defecerunt. EV. Portentoſa deliria! parum quidem is animaduerterat quid de excrementis ſubiungat Ariſtoteles: [At verò Solis calor (inquit) & animalium non modò in ſemine continetur, verumetiam ſi quid excrementi ſit, quanquam diuerſum à natura, tamen id quoque principium habet vitale.] Et quid quæſo hic eſſe poſſit, quod ad cœleſtia comparatum, ſordidum non deprehendatur & abiectum? & tamẽ hîc etiam viget & quaſi habitat cœleſtis ille calor. Vt in noſtrum hoc vile ac lutulentum corpus, diuina mens immergitur: ſic tum in ſemine tum in animalium excrementis, hic inſidet calor diuinus & vitale principium: hoc planè indicant quæcunque ex illis gigni cernimus, animantia. PH. At iſtorum ortus plerumque ex his eſt materiis quæ ſponte ſua putreſcunt. Túne etiam in hiſce putridis cœleſte quippiam ineſſe putes? EV. Quæcunque putruerunt corporis noſtri ſuperuacanea, quanquam receſſerunt à natura eius à quo dimanarunt, adeò vt illi interdum ſint aduerſa & inimica, naturalia tamen & accommodata ſunt aliis, quæ inde gigni prodiréque ſolent. Quamobrem in illis calorem ineſſe dicimus & principium vitale, aptum quibuſdam gignendis imperfectis animantibus, inutile autem & incommodum iis de quibus illa pulſa ſunt. PH. Cœleſtis ergo caloris complures fient ordines, neque qui vni eſt naturalis (quanquam cœleſtis ac vitalis) continuò omnibus peræquè naturalis erit & amicus. EVDO. Neceſſe id quidem: vt enim formarum quæ omnes cœleſtes ſunt ac diuinæ, alia alij materiæ conuenit aut aduerſatur: ita calor cœleſtis, alius alij a-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

nimanti proprius est & familiaris alius alii alienus & incommodus. BR. Sunt hæc quidem in primis consentanea, imò matutina disputatione Themistius iis duntaxat quæ ex putrida eluuie prouenerunt, existimabat communem illam mundi animam conferri, iisque solis principium vitale accedere ex superioribus: quod nihilominus docuisti quodam discrimine, & pro rata cuiusque conditione impertiri. EV. Hæc velim ob oculos proponas & sæpius mente collustres, expensisque singulis decernas, quantum Galenicum hoc dogma ab Aristotelico distet. BR. Germanum quidem prorsus est, nulla dissimilitudine seiunctum. Quandoquidem Galenus in vniuscuiusque partis solida substantia, humidum primigenium & insitum spiritum collocat: in his verò calorem ipsámque partis naturam, quorum nihil ex puris elementis originem habet. EV. Audent nihilominus insuper plurimi acriter obsistere, qui nec spiritum eum, nec calorem aiunt à Galeno diuinum appellari, quemadmodum neque naturam diuinam. Vim eam quæ nos conformauit Galeno diuinam dici fatentur, neque tamen eandem, quum nos regit ac moderatur, eo nomine exprimi designaríque volunt: itaque dum illorum omnis de nomine contentio est, si rei nomen supprimatur, continuò putant rem ipsam de medio tolli. At dum res maneant, verba illi fingant arbitratu suo. PH. Dic quæso breuiter quid diuini appellatione intelligi velis. EV. Quicquid suprà dixerat Aristoteles proportione respondere elemento stellarum. PH. Quid hoc sibi vult elementum stellarum? EV. Vt quatuor simplices naturas elementa vocamus, quòd in rerum omnium concretionem confluunt, illisque cedunt in materiam: ita cœlum ac stellas, quòd suas etiam illis vires adhibeát, ac impertiant, elementa iure appellemus. Si in primam animantis procreationem, quæ ex semine ex maternóque sanguine fit, mentem cogitationémque figes, animaduertes sanguinem ex quatuor elementis quæ in cibis inerant constitui, ex eisque materiam seminis, quam purior vtiliórque sanguis contulit. At naturam, spiritum & calorem, quos semen in se comprehensos continet, quum aliunde prodiisse memineris, intelliges supra elementorum vires & ordinem esse, neque posse illorum præstantiam vel ad caduca hæc & sordida elementa, vel ad temperamenti proprietatem pertinere.

Diuinum quid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

re. Partium humani corporis ſubiectam materiam ab elementis & à temperamentis: at facultates, ſpiritus, inſitum calorem, & figuram, ab eo ſeminis ſpiritu, in quo tum calor, tum natura, víſque diuina inſidebat, proficiſci. PHIL. Corporis noſtri gubernatrices facultates & vim eam quę nos conformauit, quemadmodum & animam, non ex elementis, ſed diuinioris cuiuſdam eſſe originis, copioſè ac ſolidè videris explicaſſe. Operibus vero & functionibus, de quibus ne verbum quidem vnum feciſti, túne etiam latens & ſecretum aliquid adſcribes?

Plurimas functiones & opera in nobis, occultis ex cauſis eſſe. CAP. VIII.

EVDOXVS.

QVID me præterea queſtionibus fatigas Philiatre, & ad ſententiam de operibus ferendam hortaris? Si iam planũ feci animã & facultates in nobis ineſſe diuinas, eáſque non otiari, non ceſſare, ſed continentes actiones ciere, & in opere eſſe ſemper: ſpiritum quoque illarum vectorem, itémque calorem eſſe diuinitatis participem, nonne quæ illarum ſunt opera, iure debent diuina appellari? Vix tu ſanè poſſis numerando percenſere functionum genera quæ ſupra elementorum vires ſunt, & quæ nequaquam ad illorum temperaturam pertinent. PH. Auſímne eas functiones diuinas nuncupare, quæ cernuntur & ob oculos mihi obuerſantur? EVDO. Quidni? Nónne admiranda Dei opera in conſpectu & in oculis ſunt omnium? PH. Quam igitur diuinam functionem cenſebis? EVDO. Vt quæ trans naturam ſunt & ſupra captum humanæ mentis, quia nos in ſui admirationẽ trahunt, admirabilia ſolemus appellare: ita functiones admirabiles iure diuinas appellem, quarum cauſa & ratio abdita, deliteſcens & occulta, neque demonſtrari, neque certò explicari poteſt. Huiuſmodi autem eſt, quæcunque non à primis ſimplicibúſque rerum naturis ortum habuit: ſed illarum ordinem prætergreſſa, vix vlla poteſt mentis acie comprehendi. PH. Hanc ſi diuinam eſſe cognoſcis, non incerta eſt & abdita. EV. Certum quidem eſt & comprehenſum hanc cauſam ſupra elementorum ordinem eſſe, at nihilominus occulta eſt & inexplicabilis illius ſubſtantia, quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Proœmio prolem. (vt ait Alexander) modum humani ingenij prorsus excedit, Deo duntaxat cognita immortali, qui rerum omnium parens atque author est. Operis quidem solertissimi cuiusdam rationem artifex qui extruxit integrè tenet: cæteri verò qui artis sint illius ignari, rationem nullam reddere queunt, sed tantummodo rem inspectant & demirantur. Vnde (paulò pòst inquit) apud medicos abditę illæ delitescentésque causæ earum rerum putantur, quarum nulla ratio reddi poterit. Eà fuit Galeno abditarum rerum definitio, eadem & Aristoteli, qui supra captum humanæ mentis illas collocauit. PH. Dilucida hæc quidem explicatio: quod autem sequitur edissere, quæ functiones occultis ex causis & quæ ex manifestis procedant. EV. Hoc sanè protinus adorior ab iis auspicatus quæ naturales functiones appellantur: earum genera sunt procreatio, nutritio & accretio. Procreationem *1. De nat. facult.* suprà demonstrauimus occultis ex causis esse, non eam, qua prima rei substantia generatur, immutationem primā appellant, primordiorum vi & permistione factam: sed eam quæ cuiusque rei rationem continet, qua iam caro, aut os, aut neruus existit, & quæ instrumentorum conformationem figurámque perficit. PH. De hac nihil prorsum addubitem. EV. Iam vero nutritionem & accretionem vt intelligas eadem esse prętantia, ad eas animum mentémque adhibe, quę istarum administræ vocātur, sunt autē attractio, retētio, concoctio & depulsio. Alimenti cōfectionem tum eam quæ in ventriculo, tum alteram quæ in iocinere ac venis, tum tertiam quę in singulis partibus perficitur (omnes siquidem vna eademque ratione consistunt) vnde & qua ratione fieri putas? PHIL. Nónne à mediocri calore qui ex iusta primordiorum confusione suscitatur? Sic enim Auerrhois ex Aristotelis, Alexandri, Galeníque sententia putat elementa quum perfectè mista commutatáque fuerint, & quasi coctione purgata purioráque facta, tum nobiliores & altiores cuiusdam ordinis functiones edere, quales nequeunt pura illa atque syncera. Hæ sunt quas plerique inter admirabiles collocarunt, vt theriaces vis & effectio ex tam multorum medicamentorum compositione surgens. EV. Hæc quidem similitudo multorum admiratione celebratur, quę vbi semel in vulgus prodiit, omnium ferè vinctos tenuit animos atque eorum imbecillitatem occupauit, qui omnia elemen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tis attribuunt. Sed si (quod suprà docui) ex horum permistione vis nulla enasci potest, quæ non ad vnum quodpiam elementorum maximè pertineat: necessum est id quod in mistione vicerit, vires suas præ cæteris ostentare. Quî fiet igitur vt vniuscuiuspiam animantis calor possit, quæ duriora sunt atterere & comminuere, molliora & tenera non possit? vt struthionis calor ferrum, columbę venter lapillos exterat, leonis verò calor, qui tum vehementior tum acrior est, non possit? Rei igitur naturalis si qua est affectio quę nullius simplicium naturam & vim redolet, ea iure nequit ad permistionis vim pertinere. Huiusmodi est, tum ventriculi tum cęterarum partium concoctio: quæ non tam elementorum calori, quàm efficientis patientísque familiaritati & similitudini assignanda est. PHIL. Hoc etiam affirmant, quicunque calorem hunc ab elementis esse contendunt. EVD. Iam igitur nihil erit quod nostrę sententię aut conclusioni aduersetur. Quandoquidem vnicuique animantium generi si proprium designatúmq; est alimentum, quod illi substantię affinitate familiare sit & iucundum, fiet illius concoctio non ab elementorum qualitatibus, sed ab ea substantia cum qua familiaritas est atque similitudo. PH. Hoc ipsum censuerunt tum alij complures, tum imprimis Alexander Aphrod. & Galenus. EVD. Quanquam omnis concoctio maximè fit à cœlesti calore, iuuatur tamen bono temperamento & mediocri elementorum calore, qui si non substantia, temperie tamen & mediocritate ad cœlestem proximè accedit. Si qua integra & laudabilis est in nobis concoctio, ea diuini caloris est effectio: deprauata autem & vitiosa omnino ab elementis est. Temperies diuini caloris vim & effectionem corroborat, qualitatis exuperantia deprauat atque peruertit. Bilis non ab illo quantumuis aucto, sed ab elementornm solo calore profertur, quum mediocritatis legem velut per vim oppressit. Ergo id verissimũ reputo, quod à quibusdam dictum accepi, cælestem illum calorem, quantuscunque sit, salutarem esse & vitæ conseruatorem: eum verò qui ab elementorum permistione natus sit, quoties supra modum increuerit, pestiferum & perniciosum esse. PH. Valdè placet hæc interpretatio, quę meo certè quidem iudicio, difficilium & obscurarum quęstionum claram habet & facilem explicationem. Reliquarum

Proœmio proble.

Proœmio de Simplicibus, & tertio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

effectionum éstne quæso par ratio? EVD. Est sanè. Nulla siquidem elementorum tẽperatura causa esse potest cur ventriculus cibum arctissimè comprehendat, eúmque contineat, quòd sit plenè concoctus, húncq; depellat mox vt concoctus subactúsque fuerit. Equidem video vetustissimę opinionis approbatione, omnibus in ore versari, omniúmque opinione tritum, siccitatem retentioni adiumento esse. Sed hac vnica causa ventriculum vel aliam quandam particulam, vtile alimentum auidiùs amplecti & tenere, noxium & superuacaneum reiicere & aspernari, aut vterum nouem integris mensibus fœtum suo complexu tenere, neque hunc sinere prius elabi quàm ad absolutionem peruenerit, non nisi futili commentitiaque opinione dici potest. Nam has functiones efficit vis quædam elementis præstantior, atque diuinior, quæ partibus singulis à prima origine est insita. Iam vero quid est quod attractationem solius caloris, depulsionem autem frigoris aut humoris vi fieri comminiscuntur? Calidum omne allicere & ad se quasi rapere, frigidum contrà expellere atque propulsare compertum quidem habemus, sed tamen promiscuè & citra delectum. Cæterùm quum quippiã non quiduis, sed familiare solùm prolectat, non id solò calore, sed alia pręstantiore facultate efficit. Si enim in partibus corporis nulla alia quàm communis illa caloris ratio inest, quî fiat vt vnaquæque ex confusa & multiformi massa sanguinea, id solùm quod sibi accommodatum est & amicum proliciat: os crassiorem substantiam, caro tenuiorem sibíque finitimam & cætera pro suæ quæque naturæ modo? Vnúsne elementi calor vtile internoscet, vt id demum attrahat, frigus verò noxiũ sentiet depellendum? Id ipsum si est, eædem etiam vires cæteris inanimis insidebunt, vt quæ eisdem vigent qualitatibus. Rectè Galenus affirmat, non modò nutritionem & concoctionem, sed & attractionem fieri substantiæ similitudine, & vnamquanque particulam eadem vi qua lapis Heraclius ferrum, quod sibi familiare est attrahere. PH. Plura non opto quibus istorum fidem facias. Si enim ab elementorum qualitatibus attractio depulsióque nascerentur, harum perquàm euidens esset demonstratio, neque de illis veteres inter se tãta contentione decertassent, neque Galeno alia atque Erasistrato vel Asclepiadi sententia fuisset, quum easdem omnes sta-

Lib. de nat facul. 2.

ſtatuerint elementorum vires. Perge reliquas functiones *Vitalis functio.*
ſimiliter excutere, ad vitales accedens. BR. Galeno placet
præcipuum cordis opus eſſe, tum ipſius tum arteriarum pulſationem, idque vitale appellat, quoniam refrigeratione innatum calorem, qui vitam tuetur, temperat. Pulſationem à calido fieri ait quod frigidi particeps eſt. Verba eius hæc ſunt: [Nam calor inſitus ceu ſemper mobilis, neque intrò neque extra ſolùm fertur, ſed alterum ipſius motum alter ſemper excipit. Verùm (paulò pòſt) ad ſuperiora exterioraque motionem & quaſi explicationem, quod natura calidus ſit expetitur: intrò autem deorſúmque fertur, hoc eſt ad proprium principium viam init, quoniam frigidis aliquatenus particeps eſt: quippe ex calido & frigido temperatus.] *Lib. de cauſis pulſuū.*
His apertè omnem vitalem functionem elementorum qualitatibus aſſignat. EV. Vt tibi, ſic & aliis fortaſſe multis, ita videtur. Sed id & animo tamen penitus intuere, num poſſit ſola calidi frigidíque temperies ingem hunc & irrequietum diaſtoles ſyſtoléſque motum efficere atque moderari? Pulſationem equidem magna ex parte gratia refrigerationis eſſe non dubitem: & quoties caloris intemperies modum exceſſerit, ex refrigerandi neceſſitate crebriorem celeriorémque pulſationem reddi, contrà vero rariorem ac tardiorem quum frigus dominabitur. At calorem atque frigus perpetuæ motionis efficientem cauſam ponere, id omni ratione caret, réque & euentis refellitur. Cur enim non reliquis partibus ſimiliter atque arteriis hæc indita eſſet pulſatio quum ſint omnes æquè ex calido frigidóque temperatæ? Quanquam igitur populari ac craſſa philoſophandi ratione pulſationis cauſam illic videtur attigiſſe, aliam tamē pro dignitate grauitatéque rei prestantiorem, alio loco acutius vidit, vbi eam cauſam nunc facultatem, nunc vim pulſantem apellat. In ipſo cordis corpore vis illa eſt vnde id contrahitur ac dilatatur: quæ in omnes arterias per tunicas earum influens, ſic eas cogit aperítque quemadmodum ipſum cor. *lib. de vſu pulſuum.* Quoniam ergo inſitus & vitalis calor per arteriarum capacitatem vnà cum ſpiritu in omne corpus effunditur, cauſa autem quæ pulſationem efficit per arteriarum ſubſtātiam celerrimè defluit, perſpicuum vel ex Galeni ſententia fiet, hanc ab inſito calore & à vitali facultate diuerſam haberi. PH. Concluſa iam mihi videtur hæc omnis oratio: ex

qua etiam probatum video, functiones quas dicimus animales, vt quę altioris ordinis, planè diuinas esse ac modo quodam inenodabili perfici. E V. Consequens est omnino: animalis quippe functionis gratia, corporis partes dissimilares & organicę concinnam aptámque figuram acceperunt. Atqui figuram ipsamque conformationem non posse elementis acceptam referri, sed planè diuinam haberi, Galeni est sententia. Necessum est igitur animalem omnem functionem non ab elementorum temperatura, sed ab instrumenti ratione modo quodam inexplicabili maximè primúmq; perfici. Hęc instrumenti ratio & vis, ea ipsa est quæ illud initio confinxit: ita enim Galenus prodidit vim illam fingentem quę diuina est, conformatis instrumentis perpetuò assidere, eámque singulos musculos vt nouit ad vnumquemque motum necessarios impellere, quòd instrumentis ea vis sola vti possit quę illa conformauit. Quinetiam quod vitiata quouis modo figura, aut instrumenti proprietate, etiamsi vitiata non sit illius temperatura, necesse est instrumenti animalē functionem lędi, (plerunque enim manus vehementer incalescens vel contabescens, integrè mouetur atque apprehendit) planum facit non elementorum temperaturam, sed instrumenti rationem causam esse pręcipuam quę motum sensúmque perficiat. P H. Contradici video à nonnullis. Nam si quod instrumentum salua figura, magnitudine, numero atque situ, ingens ex temperie vitium quale est in paralysi contraxerit, id non solùm deterius, sed & nihil penitus aget, etiamsi nullus instrumenti, sed solius temperamenti morbus inest. Quę ratio viros spectatæ probatæque eruditionis eò adduxit, vt commodam elementorum temperaturam statuerent primam causam & pręcipuam, è qua tanquam è radice nasceretur animalis functio: instrumenti verò rationem, causam secundariam & adiuuantem, per quam functio melius obiretur. Ipseque adeò totus in hanc sententiam concedo, nisi me fortè aliò retrahis. E V. Hoc si voles paucis perspicuéque perfici, debes ad singula quę propositurus sum, respondere. P H. Fiet pro virili. E V. Similares partes quæ omnium primę coagmentantur, ex elementorum permistione constant, perficiunturque harum temperamento. Ex similaribus autem constant organicę: quare necessum est has etiam ex elementis

Lib. de fœtus formatione.

Conciliator differētia 63.

constitui, ipsorúmque conuenienti temperamento indigere. PH. Hoc ipsum est quod dicebam. EV. At præter eam similarium compositionem, instrumento insuper ex conformatione, situ, numero, & magnitudine, sua ratio accessit, longè quidem à temperamento diuersa. PHIL. Est hoc sanè manifestum. EV. Temperamentum igitur omnibus est partibus commune, sed similaribus primùm & per se: organicis verò cum figura. Quocirca tum nutritio tum naturalis quæque functio, omni ex æquo parti organicæ atque similari necessaria videtur. Animalis autem functio, siue ad motum siue ad sensum comparata, solius est instrumenti, nulli parti similari quantumuis perfecta concessa. Hæc igitur à sola instrumenti ratione, non autem à temperamento profecta est. Quid dici potest obtusius, quid peruersius, quid intolerabilius, quid inscitius, quàm temperaturam causam motionis haberi, quæ nihil sola, ne eius principium quidem efficere possit? Si pars similaris gratia organicę est, erit illius temperamentum propter instrumenti rationem. Atqui finis perfectior est iis quę in finem contendunt, quare ipsa instrumenti ratio perfectior est temperamento, quanquam hoc magis videtur ad vitæ necessitatem & vsum conuenire: ipsáque instrumeuti ratio imperatoris, temperamentum vero gregarij & auxiliarij miltis personam geret. Si extincto instrumenti natiuo calore, partibúsque vehementer refrigeratis in paralysi motus sensúsque perit, id non idcirco fit, quòd bona temperies causa motus esset principalis, sed quòd esset præparatio quædam adiuuans & facultati mouenti necessaria, qua certè sublata omnis illius actio intercidit. PH. In paralysi de qua iamdiu dissero, salua est & integra instrumenti ratio, quam actionum causam statuis: cur igitur ea motum non efficiat? EV. Quòd plerunque functionem præpediri cernamus, nequaquam læsa principali causa, sed dūtaxat sublatis læsísve adminiculis, quibus in agendo nitebatur: quanquam in paralysi vitium quoddam est instrumenti, obstructus quippe neruus est, quo animalis spiritus illabitur. Sed iam id velim alio tibi argumento firmari, animalem functionem ab instrumenti ratione perfici. Animal nónne quauis stirpe nobilius est & prę stantius? PH. Est opinior. EVD. Hanc vnde coniecturam facis? PHIL. Quoniam corpus video & maiori figurarum varietate, &

numeroſo magis inſtrumentorum apparatu inſtructum.
EV. Quoniam igitur vnicuiq; corpori indita eſt anima, quæ ad illius functiones & vſus accommodatur, ſi animāti prę-ſtabilius abſolutiúsq; quàm ſtirpi corpus datum fateris, neceſſum eſt tum ilius functiones, tum animam harum effectricem, præſtantiorem diuiniorémq; putes. PH. Id omnes philoſophi profitentur. EV. Si primę illæ cauſæ tam longè diſtant, diſſidebunt ſanè & præmunitiones, & inſtrumenta quibus agunt, fiéntque alia naturalis, alia ſentientis animæ, hæcque illis, multo præſtantiora, nempe animalis ſpiritus & inſtrumenti ratio, non ab elementis, ſed diuinitus accepta. Iam verò quid de principibus animæ functionibus, apprehenſione, ratiocinatione, & memoria dicam? Vt enim eæ longè cęteris antecellunt, ſic & cauſas habent iis multò præſtantiores. quæ rectè nequeunt ad elementorum permiſtionem referri. PH. Audiſtin' Brute, hanc omnem de functionibus interpretationem? BR. Audiui, planéque totam memoriter complector. PH. Quid illa veritatis tibi videtur præ ſe ferre? BR. Superiorum ſanè conſequens eſt, & illis naturali colligatione conſertè contextéque connexa. PH. At ea plurima functionum genera inſtituit, quę omnino ſint ſupra vim elementorum & demonſtrationis philoſophicæ. BR. Video, neq; id putem alienum à philoſophia, vt neque cętera omnia, quęcunque hactenus in diſputationem adducta ſunt. Inauditum id parúmque vſu tritum, cœleſtis aut diuini nomen me multo vehementius quàm res ipſa torſit. In medicinæ phyſiologia ſatis quidem mihi eſſe duco, ſi humani corporis compoſitionem ac ſtructuram ſingularúmque partium functiones & vſus mente conſequar, parum curans, ſiue illarum cauſas rerum primordiis & temperamento, ſiue diuiniori origini attribuas. Id enim parum confert ad medendi rationem planè philoſophicum & in quo ſatis fuerit probabili ratione niti. Quocirca ſubtilius quàm ſatis eſt illis perquiſitis, ad ea quæ magis ſeria ſunt di-uerte. EV. Iam dudum animus erat hæc tentare ac periclitari, ſed obſtinata iſta veſtra pertinacia nobis in mora fuit. BR. Nunc igitur demum ſi ita videtur, quod totius eſt diſputationis noſtræ caput aggredere: morbos dico occultos, quibus diuinum quiddam ineſſe commemoras.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Parti similari non vnicum sed tria morborum genera insidere, & qui sint materiæ morbi.

CAP. IX.

EVDOXVS.

IN hunc vastissimum medicinæ campum si descendemus, sæpe quidem hærebimus in salebris, quibus is vndique cousperſus est: erítque necessarium in vias incurrere non satis tritas, & quæ fortassis parum vos oblectét. PHIL. Huc ipsi concessimus vt ardua quæque, spinosa & inuia consectaremur, quę nos fortasse terendo plana reddemus. Agè igitur omissa omni contentione, reconciliatáque voluntate nostra, ne sit molestum communi studio rem omnẽ veritatis cognoscendæ causa indagare. BRVT. Pulchrè mones, iamdudum illius contemplationis efferor desiderio. Cùm itaque simus grauioribus laboribus curísque vacui, in hoc diuerticulo ab omni turba & strepitu seiuncti, liberè scrutemur ipsam veritatis lucem, neque vlli authorum tam sis addictus, quin tuam de morborum causis sententiam (tametsi à popularibus sensis alienã) in medium proferas. Non enim huc ipsi concessimus audituri quid hac de re alij, sed quid tu sentires. EVD. Quando his me suasionibus tanquam stimulis acriter vrgetis, ad rem aggredior, & demonstrandum suscipio in parte similari tria esse morborũ genera quæ vix quisquam apertè videtur persecutus. Hoc autem vt expositione perspicua illustretur, altius Galeni ex arte morborum summa genera repetamus. PHIL. Tria ille constituit, similare, organicum & commune quod continui dissolutionem primus appellauit. EV. Organico & communi suppresso, de vno similari quæratur. Quot ergo huius statuis differentias? PH. Tot nimirum quot intẽperiei genera: neque enim aliud est similaris morbus, quàm noxia intemperies. Hæc autem distribuitur in quatuor simplices, totidémque compositas: hásque singulas volunt nunc ex humoris cuiuspiam vitio, nunc citra humorem pręgressa ex causa contrahi. EVDO. Agè Brute, hinc sunt omnes partis similaris morbi. BRV. Nullum his adnumerat Galenus: nam qui in bona similaris partis temperie omnem illius sanitatem constituit, omnem profectò eius morbum ex læsa mutatáque temperie nasci confirmat. EV. Cæterùm si qua sunt in parte simi-

lari prętet temperamentum, quibus ſanitas illius & integritas conſeruetur, nónne neceſſe fuerit in bona illorum conſtitutione ſanitatem, in mala morbum collocare? BR. Neceſſarium profectò. EVD. Atqui duo in vnaquaque ſimilari parte inſunt temperamento prẹſtantiora, ſubiecta materia, & ſpecies. BRV. Id ſanè eſt quod tantopere ex te audire poſtulamus: vtque in illis morbos ineſſe putes. EV. Eſt id quidem explicatu perquàm arduum, quod etiam ſi dilucidè explicetur atque demonſtretur, minimè tamen tutum ſit inuulgare. BR. Expedit tamen in hanc contemplationem paulò acrius grauiúſque incumbamus, vt eius obſcuritate diſcuſſa veritas illuceſcat, & à nobis fructus percipiatur vberior. EV. Meminiſtis non ita pridem me demonſtraſſe medicamentis aliàs à materia, aliàs à temperamento, aliàs à forma vires ineſſe: id nunc ad corporis partes commodè transferemus, quarum quæ ſimilares appellantur, tria hæc in ſe diſcreta continent, materiam, temperamentum, & eſſentiã, quæ illarum ſpecies dici conſueuit. Temperamentum quũ ex elementorum fit qualitatibus, in acccidentiũ genere meritò recenſebitur, materia verò illi ſubſternitur, à qua pars laxa aut aſtricta, mollis aut dura, craſſa aut tenuis euadit. Cor calido ſiccóque temperamento eſt, neque admodum diſſimili ſunt pulmones: at materia diſtant abſuntque longiſſimè, vt quę illi denſa grauíſque ſit, his rara atque leuis. Haud ſecus renes frigidum nacti temperamantum, cor verò calidum, ſummo diſcrimine diſiunguntur: vtriuſque tamen materia, compacta eſt atque denſa. Hanc materię vim ſpectantes tum philoſophi, tum medici, vt renes, ita cor & iecur terrenum appellant, quo nomine conſtat non temperamentum, ſed materiam deſignari, quæ illis perinde ac terrę craſſa, compacta adſtrictáque ineſt. Iam verò partis eſſentiam, atque ſpeciem à materia & à temperamento diuerſum quiddam eſſe, mihi perſuaſit Ariſtoteles, cùm ait, rationem eam qua caro aut os eſt, non à primis elementis, ſed à ſemine & diuiniore principio naſci. Non enim quicquid ſimiliter atque os denſum tactúque frigidum deprehendimus, id continuò os eſt, ſed eſt prętcrea neceſſe oſſis eſſentia propriáque ratio accedat, qua detracta ne ipſa quidem elementa vel idonea temperie permiſta os effecerint. BRV. Hęc mihi cum ſuperioribus ſatis videntur cohęrere, ſi modò tu

dò tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

dò tu his eum Galeni locum concilies qui in vnaquaque similari parte ait ſubſtantias tres haberi, ſolidam, carnoſam & ſpirituoſam, ex quibus is ait virium ſubſtantiam compleri. EVD. Id quidem facile: nam ſolida atque carnoſa eam quam dixi partis ſimilaris materiam conſtituunt. Spirituoſa, in qua calor eſt inſitus, ad formam refertur ac pertinet. Hęc porrò ſingula Galenus ait ex congrua elementorum temperie conſiſtere. Quæcunque igitur in parte ſimilari ineſſe cogitamus, vel illius materia ſunt, vel forma vel temperamentum. BRV. Importunus orationem tuam interpellaui: reliquam verò contemplationem perſequere. EVD. Tria igitur quum ſint ex quibus pars vnaquæque ſimilaris conſtituitur, tria quoque ſunt per quæ illa ſubſiſtit atque conſeruatur; quorum vnoquoque pereunte continuò pars tota perit. Vt autem tria ſunt per quę pars ſubſiſtit, ita & tria ſunt per quę vel benè vel malè ſubſiſtit: quandoquidem contrariorum eadem eſt ſubiecta materia. Illorum trium integritas & moderatio partis eſt ſanitas, eorundem contraria immoderatio morbus. Quocirca vt partis ſimilaris ſanitatem, ita & morbum neceſſe eſt in tribus conſtitui, triáque fieri ſimilarium morborum genera, vnum materiæ, alterum temperamenti, tertium totius ſubſtantiæ. Hoc autem iam velim ex partis ſimilaris actione confirmare, ac docere huius robur à tribus illis dimanare atque conſeruari. Quanquam enim ſimilaris partis actiò illius formæ atque eſſentię refertur accepta, ad illam tamen materia atque temperamentum maximum habent momentum, quorum ope deſtituta nihil quicquam forma ſit effectura: vt vnoquolibet iſtorum pereunte continuò pars tota perit, omníſqúe illius actio intercidit, ita etiam vnoquolibet læſo & à natura ſua diſcedente pars tota longè deterior, & infirmiòr euadit & ad opus ſuum inexpeditior. BR. Id obſecro nobis paulò apertius ob oculos pone, & inductione quadam illuſtra. EV. Faciam ſedulò: Principio congruens partis temperamentum ad actionum perfectionem conferre, vitioſum autem illas impedire, & imbecillitatem accerſere, ſatis ſupérque notum arbitror. BR. Id certè tibi aſſentior, quod omnibus obuium clarúmque eſt, non alia fulciendũ demonſtratione: ſi quidẽ Galenus paſſim contendit ac tuetur omnem imbecillitatem intemperiei ſobolem eſſe, qui

& temperamentum omnis actionis principium causamque statuit. EV. Vitiata porro materia partis robur atque valetudinem infringi, hinc docere velim, quòd nonnullis ventriculus, neque acetum, neque sinapi, neque piper, nec denique quicquam acre aut mordax, aliis omnia facillimè toleret: denique quòd odoribus alij oblectentur, alij citra offensionem eos ferre nequeant. BR. Consentiunt certè hæc cum vero omnia, sed tamen si permittes, causam eorum ex Galeno dicemus, quòd aliis exquisitior & quadam veluti exuperantia acutior, aliis hebetior, atque obtusior sit sensus. EV. Rectè quidem, at verò exuperantis deficientísve sensus, quænam causa statuetur? Non intemperies: multi namque intemperati, eiusmodi nihil experiuntur aut sentiunt. Vna igitur causa sit oportet, quòd ventriculus cerebríque meninges raræ ac laxæ, quasi dissolutæ atq; imbecilles, à quibuslibet externis iniuriis promptè offenduntur. Permultos videas optimo temperamento, qui neque calorem, neque frigus, neque laborem, neque vllam exuperantiam perferunt: hac sola ratione, quòd molli, raro laxóque sint corpore. Tale autem euasit vel ex pauco imbecillóque semine, vel ex molliore delicatioréque vita: ex qua etiam molles solent appellari. Plurimos econtrariò videas intemperatos, vt rusticos & agrestes, qui tamen validi sunt, & multò facilius externas iniurias perferant, hac ratione quod partes singulas, ossa, neruos, tendones, omnésque fibras solidas habent atque densas: ex quibus compactum corpus firmum atque robustum euadit, ad omnia perferenda comparatum. Tale vel ex robustiorum parentum copioso validóque semine procreari solet, vel exercitatione, consuetudine & vsu conquiri. Quanquam autem Galenus locis quibusdam omnem corporis actionem temperamento refert acceptam, passim tamen libris Methodi fatetur partis materiam atque substantiam non parum ad robur pertinere. Quum enim ait naturam omnémque virium substantiam ex spiritu, ex carnosa specie ac ex solidis ipsis constare, horúmque singulorum & qualitatem & quantitatem seruandam esse, nonne hoc ipso conuincitur non solùm temperamentum, verùm etiam illorum substantiam quæ partis similaris est materia ad virium robur magnam opem conferre? Præterea vbi in medendi præceptis, partis quæ vim & vsum habet toti cor-

11. Methodi & 9.

por-

pori communem, cuiusmodi est ventriculus, aut iecur, robur seruare iubet, à relaxantibus abstinet, quod partis substantiam statúmque optimum dissoluant, adstringentia verò quorum vis est ad corporis substantiam & stabilitatem commendat. Libris de tuenda sanitate, duras frictiones artus corroborare tradit, quod illorum substantiam atque materiam compactiorem firmiorémque reddant. An ne singula longius persequar, is passim docet partis bonam habitudinem atque agendi vim, non à solo temperamento, verum etiam ab ipsa illius materia proficisci, vitiúmque materiæ imbecillitatis actionísque læsæ causam & morbū esse. PH. Probè id assequor quod pro summa tua eruditione nobis planum fecisti: quod autem reliquum est exequere, vt à partis essentia ac specie, illius robur & agendi vim teneri putes. EV. Id non admodum anxiè tibi exposuero. Vt enim struthiocamelus non elementorū calore, nō insito temperamēto, sed totius essentiæ natura ferrū exterit & cōcoquit: ita & quæcunque in nobis sunt partes totius substantiæ vi concoctionem, nutritionem harúmque administras functiones obeunt, quemadmodum motum atq. sensum. Partis autem tota substantia est, quam & speciem & interdum facultatum appellamus. Plurimus est Galenus vt eiusmodi facultatum præstantiam dignitatémque demonstret, tum principum trium quæ corpus vniuersum gubernant, tum earum quæ vnicuique parti regendæ fuerunt addictæ: omniúmque substantiam acrius subtiliúsque philosophatus, à partis materia & à temperamento diuersam instituit. Tria igitur omnino sunt quibus similaris partis substantia completur & cohæret, quibus illius robur stabilitásque consistit, & quibus omnis illius actio perficitur. BR. Nihil ista demonstratione luculentius. EV. Si vnum quod istorum tum roboris, tum obeundæ functionis causa est, bene constitutum integras, malè vitiosas deprauatásque functiones obibit. At qui bona ea constitutio sanitas est & appellatur, mala verò morbus. Quocirca necesse est in tribus illis & sanitatem & morbum collocari, & in parte similari tria fieri morborum genera. Vnum est materiæ immoderatio, alterum intemperies, tertium totius substantiæ corruptela: quæ singula partis actionem primùm ac per se præpediunt. Si disputationem totam velis Galeni sententia concludi, in h... clo-

9. Method. diuinas facultates appellat.

Lib. 2. artis ad Glauconem. cum quo tres imbecillitatis causas triáque morborum genera expressit, mentem auréſque erige. Quæ (inquit) immoderatè laxant, ſoluunt robur, quare & partis virtutem: quæ autem ſupra modum refrigerant, natiuum calorem extinguunt, qui fortaſſis (vt nonnulli arbitrantur philoſophi ac medici ſummi) ſubſtantia virtutum exiſtit, aut ſi non hoc ſaltem primum & maximè neceſſarium earum inſtrumentum. Iam verò & qualitates quædam extraneæ virtutes diſſoluere poſſunt. Hac oratione Galenus læſarum virtutum cauſas tres vel inuitus fatetur, relaxantia refrigerantia & alienas qualitates, quídque horum ſingula in parte ſimilari immutent & labefactent, atq. relaxantia, materiam refrigerantia temperamentum extraneas qualitates facultatũ ſubſtantiam demoliri: has quidem primùm ac per ſe, id eſt, proximè, alia duo ex accidenti, qua ratione vel materiam vel temperamẽtum peruertunt, quæ prima ſunt facultatum inſtrumẽta. Ex his perſpicuum euadit tria illũ in ſimilari parte morborum genera ſedibus diſcluſiſſe, hæc ipſi appellauimus materiæ immoderationem, intemperiem, & totius ſubſtantiæ corruptelam. Hęc iam placet non modò in animis, ſed etiam in oculis conſpectúque omnium exponere, & quaſi exemplis illuſtrare. Ventriculus vt pars ſimilaris tanta plerunque imbecillitate corripitur, vt nihil alimenti concoquat, & cruditas ac lienteria ſequatur. Hanc autem contrahit, aliàs impensè refrigeratus vel immoderato frigidæ potu, vel lactucarum eſu, aliàs relaxatus immodico olei tepentis hauſtu: aliàs extraneis venenatíſque qualitatibus laceſſitus: hoc & epoto veneno, & in exanthematis, & in aliis compluribus morbis popularibus obtingit, quibus cardiaca remedio ſunt. Imbecillitatis læſæque functionis tres hæ cauſę, tria in parte ſimilari morborũ genera ſunt. BRV. Iſthæc quidem magna probabilitate dici video: quæ tamen fient illuſtriora magíſq. conſpicua, ſi minutius concidantur, illorúmque differentias perſequaris: nã in ſingulis vtilior eſt exercitatio doctrinæ. Similarium morborum genus in octo intemperies diſtribui recipimus, quarũ ſint ſimplices quatuor, coniugatæ totidem, hæque aliàs puræ, aliàs ex humorum influxu natæ. Immoderatæ autem materiæ, quas tu nobis differentias enumerabis? EVD. Ea quidẽ mollis eſt aut dura, laxa aut adſtricta, tenuis aut craſſa, rara

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſa,rara aut denſa,quę cùm immoderatius excreuerint,vnius materiæ morbi ſunt. Hæ tametſi poſſunt quotidianis obſeruationibus deprehendi, inſignioribus tamen exemplis clariores fortaſſe fient. Quod Ruellius non ita pridem literis memoriæque mandauit, id ipſi vidimus in milite quodã oſſa crurum, brachiorum & femorum ex morbo tam mollia & flexibilia euaſiſſe, vt ceræ modo facilè ſequerentur quocunque torqueres: quæ tandem balnearum naturalium vſu (eiuſmodi erant aluminoſæ) in priſtinum vigorem rôbúrque reſtituta ſunt. Puellam cernimus noſtra vicinia articulorum vinculis adeo laxis, vt quocunque velis artus inuertas, quod illi ab ortu vitium eſt. His qui argentea vaſa inaurant, ſolius hydrargyri vapore nerui euſque emolliũtur ac ſi paralyſi laborent: quam idcirco non pauci è iunioribus medicis neruorum mollitiem, alij neruorum diſſolutionem appellarunt. Hæc vitia nulla intemperie, nullo vel conformationis vel quantitatis vel numeri vel ſitus errore comitabantur, quocirca nec temperamenti nec inſtrumenti, ſed vnius materiæ morbi exiſtimari poterant. Siquando ventriculus, corporis membranæ, aut cutis præter modum tenuis raráque, aut contrà ſi craſſior denſiórve exiſtit, quis tam ſomnolentus eſt ac nihil cogitans, vt illam morbo & vitio teneri neget, videns vel vltra modum diſſolui corpus vel vitæ neceſſariam tranſpirationem cohiberi? Hîc autem quum dico rarum aut denſum, laxum aut adſtrictum, nõ ea intelligo vitia quæ venarum, arteriarum, aliorúmve inſtrumentorũ ductibus incidunt, quòd morbi ſint in figura: ſed quæ pars ſimilaris ex primordiorum concurſione & permiſtione contraxit, ea quis non iudicet morbos eſſe partis ſimilaris? BR. Certior ſum multò quam dudum: ſed quid obſecrò ſi illa ad intemperiem referat Galenus, ex qua tanquã ex cauſa prodire velit? nam & ſecundæ qualitates omnes à primis, & à temperamento ortum initiúmque ſumpſerunt. EV. Vide quò res euadat, & ne dum Galeni partes tueri conaris, rebus ipſis quaſi noctem offundas. Etenim ſi omnia partium vitia quæ à ſecundis ſunt qualitatibus ad intemperiem reuocat, neceſſitas profectò ſimul coget morbos quoſdam inſtrumentarios eodem pertinere, cuiuſmodi ſunt læue & aſperum. Et qua ratione dicis ſecundas qualitates ad primas tanquam ad cauſam referri, eadem inſtrumentarij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

morbi omnes referentur ad intemperiei genus, quòd vnum temperamentum conformationis & instrumenti causam Galenus instituat. Quæ qui ita esse contendit, quid aliud quæso quàm summa morborum genera confundit ac perturbat? Quid aliud quàm omnem doctrinæ vim inexpiabili scelere peruertit? Omnis quippe docendi via ac ratio artificio quodam & expolitione distincta proponi debet, quam si tollas, omne doctrinæ lumen extinguitur. Itaque si dilucida conspicuáque morborum cognitio quæritur, necesse est, summa primáque illorũ genera ex partiũ quibus insunt generibus constitui, vnúmque similarem appellari, alterum instrumentarium, tertium communem. Ac deinde horum singulorum differentias, ex eorum quæ vel partis similaris, vel instrumenti rationem complent differentiis sumi. Quãobrem vt omnis vel figuræ vel magnitudinis, vel numeri, vel situs permutatio, instrumentarius morbus est: ita profectò & omnis, vel materiæ, vel temperamenti, vel formæ, id est, totius substantiæ offensio, morbus est similaris, fiéntque necessariò molle & durũ, laxum & adstrictum, tenue & crassum, rarum, & dẽsum morbi similares ab intemperie diuersi, in vna materia positi, qui & immoderatæ materiæ differentiæ sint. Hæc autem quæ dixi velim ex curandi ratione confirmare. Medicamenra quæcunque hominũ ars atq. industria inuenit morbis curandis idonea, vel ex primis, vel ex secundis, vel ex tertiis qualitatibus vires habent, quibus & nonnulli quartas adiiciunt. Primæ illorũ vires ac facultates intemperiei morbis succurrunt ac medentur, secundæ verò immoderationi materiæ tertiæ & quartæ iis qui totius substantiæ vim robúrque dissolunt. Quanquam autem Galenus omnes neruos contendit vt secundas illas facultates ex primis prodire atque nasci demonstret, quemadmodum tertias atque quartas ex primis & secundis: illas tamen necessariò distinctis generibus seiungit. Si qua pars corporis inde facta est imbecillior, quòd immodicè relaxata aut dissoluta sit, huic medicamentis non calidis aut frigidis, sed planè corroborantibus succurritur. Huiusmodi sunt adstringẽtia quorum vis & facultas non in solo temperamento, sed in materia penitus insidet, quæ crassa densáque est aliàs comite calore, vt in absynthio, in myrrha, in aloë, in rheobarbaro: aliàs cũ frigore, vt in rosa, in flore mali punici, in gala, in rhoë

Materiæ morborum differentia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rhoë. Quinetiã sapores quòd secundarum qualitatũ indices sint, Galenus libro de simplicibus quarto demonstrat, ex medicamentorum materia verius quàm ex temperamento & prodire & distingui. Itaque vt medicamentorum primæ facultates intemperiei, ita & secundæ materiæ morbis succurrunt veréque medentur. Hoc morbi genus rarum quidem víxque solitarium existit, de quo proinde satis egisse videor. BR. Neque profectò ampliorem illius demonstrationem velim, cui vt necessariæ imprimis assentior. Te verò pro tua in nos beneuolentia etiam atque etiam rogo & obtestor, vt quos totius substantiæ morbos appellas, eadem demonstrationis via persequaris.

De morbis totius substantiæ, & quanti ij sint in arte momenti. CAP. X.

EVDOXVS.

NON desinetis (video) me lacessere, & ad imparia meis viribus prouocare. Est quod exigitis perquam obscurum & inauditum, nulláque hactenus arte comprehensum, vt idcirco me pudeat eius tractationem suscipere. Cæterùm quoniam id rei medicæ tanti interest, vt optimam illius partem continere videatur, nolim vobis tanta in re deesse. Hãc si rudius explanauero, rusticæ & familiari disputationi tribuetis, in qua quæ clàm disseruntur non tã exquisita & accurata esse debent, quàm quæ magnis vigiliis elucubrata in publicum proditura sunt. Tota rei substantia perfectio est & integritas, qua res vnaquæque consistit. Hæc quoties immutatur & de perfectione decedit, res tota continuò perfringitur: ipsáque illius decessio, morbus est totius substantiæ. Quoniam autem omnis mutatio substantiæ, aut procreatio est aut corruptio, qualitatis verò alteratio, rectè videbimur decessionem hanc & mutationem de optimo statu, totius substantiæ vel corruptionem vel corruptelam appellare: quæ si nondum consummata fuerit, substantiæ morbus est: nam perfecta consummatáque corruptio interitus est. PH. Hic obiter audire velim quid inter corruptionem & putrefactionem intersit. EV. Illa latius sese fundit, hæc angustioribus coarctatur terminis: si quidem quæcunque putre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſcunt, eadem corrumpuntur, non tamen hæc retroaguntur, nec quæcunque corrumpuntur, eadem ſtatim putreſcunt: nam & hominem & viuens omne, morte corrumpi dicimus etiam ſi nondum putreſcat: lignum dum crematur, corrumpi quidem, at non putreſcere. Res vnaquæque putreſcit, cùm eius temperie ſenſim diſſoluta, proprius natiuúſque calor (qui omnia regit & continet) euincitur ac deficit: ſiue ab ambiente calore diſſipatus, ſiue a frigido aut ab alienis qualitatibus extinctus. Refrigerato & extincto calore, naturalis & aqueus humor dominatur, vndique redundat & diffluit, quippe nec iam alicunde coërcitus nec ſicco temperatus. Neque verò Galenus dum partium aut humorum corporis putreſcentium vnam obſtructionem cauſam ſtatuit, ab hoc, Ariſtotelis inſtituto quicquam recedit. Nam obſtructio caloris tranſpirationem ventilationémque prohibet, prohibita ventilatione calor refrigerio deſtitutus hebeteſcit, & extinguitur. Calore demum fracto & debilitato humor euagatur ac diffluit, caloriſque vi & dominio deſtitutus computreſcit: cui ferè comes eſt fœtor & graueolentia. Putredine magis ac magis inualeſcente, proprius calor elangueſcit ſimúlque naturalis humor diſſipatur & partes ſicciores euadunt, quaſi marcore conſumptæ, qui omnis putrefactionis finis exiſtit. Omnia enim quæ putreſcunt, tandem in fimum ac cinerem extabeſcunt. Simplex corruptio non eo naturali ordine ad marcorem ſenſim progreditur, ſed externarum cauſarum magna vi, tanta celeritate propriam ſubſtantiam diſſoluit, vt putrefactioni tempus non ſuppetat, & prius corruptum quippiam appareat quàm putredine tentetur. Corrumpentium cauſarum, aliæ temperamentum, aliæ ipſam rei ſubſtantiam primùm ac per ſe inuadunt. Hæ totius ſpeciem exterminant, parùm admodum læſo temperamento. Itaque morbus quem totius ſubſtantiæ corruptelam appellamus, duplex eſt ſtatuendus, vnus ſimplex eſt corruptio, alter putredo. Corruptio ſimplex: eſt ſpiritus innatíque caloris (qui præcipua eſt partis ſubſtãtia) diſſipatio aut extinctio. Per vigilias per labores, per inedias atrocéſque dolores ſpiritus diſſipatur: calor autem inſitus extinguitur, in ſtrangulatu, & in penetrabili extremóq. frigore. Putredo, eſt ſubſtantiæ partis diſſolutio: talis eſt in gangræna & ſphacelo, in phthiſi, in iecoris, lienis aliarúmque

Putredo.

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

que partium corruptela. Neque tamen putridæ febres, in quibus duntaxat venarum humores arteriarúmque spiritus computrescunt totius substantiæ, sed simplicis intemperiei morbi sunt. Per has enim partium substantia nondum putredine, sed intemperie sola tentatur: nec quæ in spiritu aut in humore est putredo, morbus est, sed morbi causa. BR. Vt tu putridas hasce febres, ita ego ipsam partium putredinem atque corruptelam intemperiei adnumerabam, cuius certè soboles est. EVD. Et malè quidem. Non enim si putredo intemperiei succedit, eadem idcirco censeri debet, sed est, vt dixi, genus diuersum. Valida intemperies, tum humores, tum partes, ipsas plerunque obsidet, cui nulla putredo succedit. Et quum in ardente febre humores computruisse dicis, non solùm intelligis illos vehementer incaluisse, vt solo refrigerio ad curationem sit opus: sed præter calorem aliud vitium, ídque grauius animo concipis, quod solis refrigerãtibus emendari non potest, sed vacuari indiget & è corpore procul amandari. In partibus singulis intemperiei atque putredinis conspectius discrimen elucebit. Nemo quippe pulmones, lienem, vel iecur incaluisse idem esse dicat, atque computruisse. Intemperata illa minimè, putrida verò facilè oculorum iudicio in dissecto cadauere animaduertes: Fuerítne vlla demonstratio sensuum fide præstantior? Possum tamen & hoc intemperati putridique discrimen curandi legibus stabilire. Quandoquidem membrum inflammatum refrigerando persanamus: putridum & sphacelatũ nõ item, sed præcidendum id extirpandúmque est: nam omnino præter naturam cùm sit, sese auferendum indicat. BRV. Hinc conspicuè animaduerto substantiæ corruptionem ab intẽperie distare eásque in morborum diuersa genera referri. Reliqua si videtur persequere. EV. Totius substantiæ morbus, siue simplex est corruptio, siue putredo, alias ex manifesta causa fit aliàs ex occulta. Qui ex manifesta procedit manifestus, qui ex occulta occultus appelletur. Manifestus est, quum vigiliis, inediis, laboribus, doloribúsve immodicis insitus partium spiritus dissipatur: aut quum insitus earum calor strangulatu frigoréve extinguitur. Est & manifestus quum partis cuiusdam substantia immutatur ac sensim putrescit, putredine quidem ex intemperie præter naturã. Occultus totius substãtiæ morbus est, qui nõ ex his manifestis,

ſed ex abditione quadã cauſa proceſſit: Abditior illa cauſa ſupra elementorum conditionem eſt, quæ dum nobis eſt infenſa, non corporis temperamentũ: ſed totam illius ſubſtantiam (quo nomine calor inſitúſq. ſpiritus cõtinetur) primum ac per ſe offendit, vt cui ſit prorſus inimica. Hoc cauſarum genere numerãtur omnia peſtifera, deleteria & venena, quorum ferocia in natiuũ noſtrũ diuinúmq. calorem, in ipſúmque vitæ principium maximè ac primùm ſęuit atque debacchatur. Non enim eiuſmodi cauſæ ſola putredine (vt rudioribus pleriſque viſum eſt) ſed occultiore quadam vi infenſæ ſunt. Qui vnã putrediné, epidemiorum, peſtilentium, contagioſorum & venenatorum morborum cauſam eſſe contendunt, maximis tenebris offuſi omnia permiſcét atque perturbant: vt qui inueſtigandi ſolicitudine abiecta, vehementiſſimos quoſq morbos nullo delectu vel ad plethoram vel ad cacochymiam, vel ad obſtructionem, proximè verò ad putredinem, quæ ex illis genita ſit referunt. Non aliud quàm has cauſas tota arte illos audias circũferre & intonare, quaſi nihil maius poſſit in corpus irruere. Quum aliquis integrè ſanus acceſſu ad peſtiferum peſte corripitur aut à rabido cane demorſus in rabiem agitur, aut ſcorpionis compũctu aut hauſto toxico extinguitur, quis quæſo tam hebes ſtatuat vnam omnium putredinem cauſam, quæ tam varia, támque multa efficiat nullo alterius concurſu? Quæ poſſit tam vehemens támque perniciosa putredo in hominem nec plethora, nec cacochymia, nec obſtructione correptùm repentè irrumpere? Magna certè pernicies plerunq. hominem rapit nullis eiuſcemodi cauſis inquinatum: quemadmodum & hæ cauſæ interdum iugulant, nulla comitante pernicie, ex quibus à putredine pernicies internoſci diſcerníque poteſt. Breuis certè & compendiaria ſed periculoſa nimis iſthæc medendi ratio, quæ ſolas putredinis cauſas animaduertit. Ex Ariſtotelis ſentẽtia nuper demonſtrauimus res quaſcunque interire & corrumpi, alias ſenſim diſſoluta temperie inductáque putredine, alias tota illius ſubſtantia ab externis quibuſdam cauſis offenſa. Quis ergo dubitet & hominem vtriſque ex cauſis occidere atq. diſſipari? PH. Nõ probabilia ſolùm ſed neceſſaria quoque hæc eſſe video, & ad vnguem memini vt parti ſimilari tres morbos ineſſe intemperiem, materiæ immoderationem, & totius ſubſtantiæ corruptelam,

lam, ex Galeni mente deduxeris. Quoniam verò totius substantiæ morbum tanti in arte ponderis esse iudicas, nunc pressius & diligentius locos quibus hunc Galenus affirmare videatur, si quos habes, exprome. EV. Vnus è quinto de simplicium medicamentorum facultatibus elicitur, vbi hunc in modum scribit: Ostensum est medicamento naturam esse alterandi aut vna quapiam qualitate, nempe aut calfaciendo, aut refrigerando, aut humectando, aut exiccando, aut dictorum coniugatione quapiam: aut tota sua substantia, sicuti complura lethalium venenorum, nec pauca alexiteriorum seu amuletorum, & purgantia omnia, & multa quæ vocant attrahentia. Duplicem audis commutationem (sic enim ἀλλοίωσιν verto, quam alterationem iuniores dixere) vnam primarum qualitatum, alteram substantiæ: nos si naturæ modum excessit, hanc substantiæ corruptelam appellamus. Est & alter eodem libro locus, quo in eandem sententiam scribit duplicem esse alexiteriorum naturam: aut enim commutare, aut ex affecto corpore pellere bestiarum virus corrumpendi, natura præditum, vel mortiferum medicamentum: & commutare quidem, aut vna tantùm qualitate, aut duabus in vnum coniugatis, aut totis substantiis inanire vero totius substantiæ similitudine & calore cũ partium tenuitate coniuncto. Quid istuc est κατὰ τὰς ὅλας οὐσίας; Si medicamenta nos afficiunt aut suis qualitatibus aut tota substantia, necesse est corporum nostrorum, aliàs qualitates, aliàs totam substantiam mutari. Hæc autem mutatio si multum de optimo statu decedat, & naturæ limites prætergressa sit, totius substantiæ morbus erit. Ne autem vnius loci authoritate parum firma videatur testimonij fides, alium proferam ex commentario secundo libri de natura humana. Quum Hippocrates morbos alios à victus genere, alios à spiritu quem trahimus fieri proponit, hunc idcirco in omnes publicè grassari putat, quòd inspiratus aër omnes attingat, qui morbidam in se quandam excretionem habet. At cuius præcautionem atque curationem, iubet loca in quibus morbus grassatur mutare, & quàm paucissimum spiritum ducere: quem νοσηρὴν ἀπόκρισιν dixit, Galenus expirationem interpretatur proprietate totius substantiæ infensam. In expirationibus inquit, quæ proprietate totius substantiæ magis, quàm qua-

cap. x.

litate corpora offendunt, rectè curationem tradidit Hippocrates in duplicem redigens scopum, loci mutationem, & exiguæ inspirationis vsum. Hanc insalubrem proprietatem vt medicamētis & aëri, ita & alimentis quibusdam, velut semiputrido tritico, & aquæ, interdum inesse confirmat. Iam si hæc tota substantia nos offendunt, consequens est profectò, totius corporis nostri substantiam interdum mutari, fieríque in nobis, tum Hippocratis, tum Galeni sententia, quosdam totius substantiæ morbos. Nam dum vel aër, vel medicamenta totius substantiæ proprietate nos afficiunt, corporis quidem nostri neque qualitates, neque temperamentum, sed totam substantiam primùm ac per se immutant. Cùm enim omnis actio sit ex contrariis quæ sub vno eodémque genere comprehenduntur, illorum qualitates, corporis etiam nostri qualitates, tota verò illorum substantia totam corporis substantiam afficiet, neque fieri potest vt qualitas in substantiam, aut substantia in qualitatem primùm ac per se agat. Esto igitur, quispiam deleterium medicamentum hauserit, quo è vita sit excessurus. Id quidem sensim partium omnium maximéque principum spiritus, humores, totamque substantiam labefactabit atque corrumpet, dum tandem mors sequatur & interitus. Partium autem corruptio & affectio tanta, quæ actionem primùm ac per se lædit, morbus est, ísque verè similaris, quòd tum omnis instrumenti ratio integra persistat. Atqui intemperies non est. Id ipsum igitur sit oportet similaris morbi genus, quod nos substantiæ corruptelam appellauimus. PH. Quid tu, Brute, iam velut erubescens tecum ipse mente cōtrectas: túne meditaris quid possis contradicere? BR. Nihil sanè. Iampridem eminus olfaciebam quò spectaret tantus rationum progressus. PH. Miror equidem neminem tot seculis in tam apertas perspicuasque demonstrationes animum mentémque erexisse. BR. Id puto magna obseruantia factum, qua posteritas Galenum tāto cultu & honore dignaretur, vt nefas duceret quicquam illi vel addere vel demere. PH. Veritatis potius quàm honoris & amicitiæ vinculo obstringamur, à vero nunquam abducamur nec prece, nec precio, nec vi, nec sorte suprema. EV. Quem hîc totius substantiæ morbum constituo, is interdū simplex solitariúsque consistit, plerunque verò permistè aliis implicatur affecti-
bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

bus inter quos vix elucere potest. Hoc genus vniuersum Hippocrates diuinũ appellauit, iubens vnũquemque agnoscere & obseruare si quid in morbis diuinum inest, vt & bonum & admirabilem medicum se præstet. Hoc loco Galenus diuinũ interpretatur ambientis nos aëris conditionem. Sed quam? non eam sanè quæ in primis est qualitatibus, sed multò præstantiorem occultioremque, quam morbidã excretionem Hippocrates appellauit. Nam quum ille prædictionum libro tertio præcipit accuratè obseruare superuenientium morborum impetum, nec non tenere temporis conditionem: ea oratione distinctè & explicatè duo designat. Nam temporis conditio est tempestatum primarúmque qualitatum constitutio: superuenientium autem, id est vulgariũ morborũ impetus, causa alia est abditior; quam licet (vt obscurã) hic verbo non expressit, libro tamen de natura humana appellauit morbidam excretionem, qua totus aër conspersus est. Hæc autem est vis quædam deleteria toti nostri substantiæ prorsus infensa. Quoniam verò ea nec calore, nec frigore, nec odore, nec colore dignosci deprehendíque potest, rectè à nostris cæca est appellata, & qui inde gignuntur, cæci morbi rectè dicti sunt. Eadem ratione ea ipsa causa admirabilis, obscura, nec vllo sensu comprehensa, Hippocrati diuina nuncupatur. BR. Veterum more quicquid admirabile videretur diuinum appellauit: quemadmodum homines eos quorum vel robur, vel animi gestorúmque præstantiã admirarẽtur, in Deos illi retulerunt etiã dæmonum vi impulsos. Nondum siquidem, quo dæmones à Deo, quo boni à malis seiungerentur innotuerat: quod ita quidem apud Theodoritum monebat Porphyrius. Ij autem qui Dei nominantur, re ipsa mali sunt dæmones. Quin & Tullius, cui iure eloquentiæ primas Roma tribuit, pro dæmonio diuinum reddit. Hoc, inquit, de Socrate accepimus, esse diuinum quoddam quod dæmonium appellat, cui semper ipse paruerit nunquam impellenti, sępe reuocanti. PH. Quonam quæso prorepis, instituti parum memor? BR. Non alienum instituto putaui hæc ad diuini nominis interpretationem proferre. Si quid tamen est quod præterea huc pertinere videatur, id iam quæso producite. EV. Non hic quidẽ media via subsistendum, sed ad metam pergendam. Non pauci ex his qui in nobis fiunt diuini occultique morbi, effi

τὸ θεῖον.

cientem causam habent toto confusam aëre, quasi sparsum quoddam malorum semen, cuius vis est ad morbos gignendos maxima. Eam Hippocrates morbidam excretionem, & quasi morborum seminarium appellauit: quam neque ex primis qualitatibus constare, neque ex illis proficisci, sed sublimiorem cœlestémque originē habere profitetur. BRV. Id ne certò possis docere? EV. Possim fortasse. Nam vt dierum decretoriorum atque crisium, ita & plurimorum euentorum causas is pariter atque Galenus cœlo sideribúsque tribuit. Libro de aëre & aquis maximas anni mutationes obseruare & plurimùm cauere iubet, nullam in iis lubens medicam potionem offerens, priusquam decem aut plures dies transierint. Vtræque enim Solis mutationes, solstitiáque pręsertim æstiua, ac æquinoctium vtrunque, sed autumnale potissimùm, decem dies periculosissimæ putantur. Prætereà ortus astrorum, præsertim caniculæ, cauere & obseruare, deinde arcturi, Vergiliarúmque occasus, mala siquidem potissimùm decernunt. Hæc sidera obseruauit Hippocrates mala decernere, nec esse ad medicationem tuta, quánam obsecro id ratione fieri dicas? Æstúne immoderato? At brumale solstitium frigidissimum est. Frigorísne inclementia? At æstiuum solstitium atque canicula, magnam vim habent caloris. Aliáne vlla qualitatum exuperantia vel intemperie? Atqui vernum æquinoctium temperatissimum est, a quo non longè abest Vergiliarum exortus. Hæc igitur sidera, non caloris, frigoris, humoris aut siccitatis exuperantia, alia certè vi quadam abditiore, mala quæ dixit Hippocrates, decernunt, possúntque morbidam illam excretionem occultorum morborū causam disseminare, & quasi semina quædam in aëra spargere. Quas autem Hippocrates obseruauit siderum vires eas posteritas confirmauit, addens & alia præstantiora, ad quæ ætas illa vetustior nondum penetrauerat. BR. Iam satis videris ostendisse quosdam haberi totius substantiæ morbos, qui corporis speciem corrumpant: proximum est audiamus num & illis suæ sint differentiæ: quod si à te impetrauerimus, non modò summa nos obscuritate confusionéque liberabis, sed etiam incœptis magnum addes incrementum.

Occultorum morborum differentiæ. CAP. XI.

EVDOXVS.

DIFFICILE

DIFFICILE quidem hoc in loco bene verſari, neque promptum vnde poſſint eæ differentiæ deduci. Non enim facile perſpici poteſt quis optimus formæ ſit ſtatus, nec quibus illa modis de ſtatu optimo decedat. At quoniam huius rei cognoſcendæ vos in primis ſtudioſos video, non committam ſanè vt mea opera vobis vſquam defuiſſe videatur. Morborum totius ſubſtantiæ, alij quidem manifeſti ſunt, alij occulti. Manifeſti vt ſcabies, phthiſis, horúmque ſimiles. Totius ſubſtantiæ occulti morbi, corruptelã & perniciem habẽt ab occultioribus iiſque maximè externis cauſis. Horum multæ differentiæ, quas omnes (quoniam aliud nobis aſſequi non licet) ex efficientium cauſarum differẽtiis, Hippocratis imitatione conſtituam, qui morbos alios à victus genere, alios à ſpiritu quem trahimus prouenire diſtinxit. Occultorum porrò morborum efficientes cauſæ ſũt, quæ tota ſpecie & vi deleteria nos vel offendunt vel enecãt. Eæ toto genere & prorſus venenatæ habentur: quarum vis eſt clam ac furtim corporis noſtri ſubſtantiam, non temperamentum immutare. Sic enim tota eſſentia contrariæ ſunt & infenſæ nobis, vt ſi quicquam earum nos vt decet attingat, omnino lædat & aſſiduum incrementum ſumat, nec in nos agere deſinat, dum quicquid noſtræ ſubſtantiæ attigerit in ſuam naturam trahat atque mutet, dúmque ſenſim ſerpat in omne corpus. Nunquam enim poteſt à corpore noſtro vinci aut miteſcere, vt in illius ſubſtãtiam mutetur: poteſt tamen (exiguum ſi fuerit) vi noſtri caloris extenuari, diſſolui, tandémque foras propelli: poteſt & antidotis propriis extingui. Iam verò eiuſmodi cauſarum quæ tota ſpecie nobis contrariæ ſunt, aliæ cum aëre ſpirando trahuntur vt peſtilentiæ ſemina: aliæ extrinſecus nos attingunt vt rabidi canis, & venenatarum beſtiarum virus: aliæ intrò ſumuntur, ídque vel cibi, vel potus vel medicamenti ſpecie. Venenum quod halitu nos ferit, omnium præſentiſſimum & efficaciſſimum eſt, nec humore, nec craſſiore materia tanquam vehiculo indigens vt in nos agat atque commigret. Sed tenuiſſimum quum ſit ſpiritu hauſtum celerrimè per pulmones in cor viſcus vitæ nobiliſſimum, & in arterias, in omne denique corpus obrepit, primúmque ſpiritus, deinde humores, poſtremò ipſam partium ſubſtantiam labefactat. Morbi (inquit Hippocrates) qui à corporis mem-

1. *De natura humana.*

brorum validissimo proficiscuntur grauissimi sunt atque, si
" vbi cœperunt permanserint, necesse est validissimo mem-
"brorum laborante totum corpus laborare. Quodcunque
" autem venenum contactu ferit, minus efficax est, neque in
" solo spiritu vel in aere, sed in humore quodam prouehente
vires habet. Hic verò in partem cute detectam quum in-
sederit, contactu eam quidem primùm, deinde verò pro-
ximas, reliquúmque corpus omne consequutione quadam
inquinabit. Non enim rabidi canis sólus halitus conta-
gione quenquam polluit, sed in partem demorsu apertam
vel saliuam vel humorem eructat, cùm quo virus illinc sen-
sim in omne corpus euadit, in integram verò cutem si in-
cidat, nihil officit. Sic omnium bestiarum quæ virus eia-
culantur, venenum prouehente deducitur humore. Sic ele-
phantiasis, aut luis venereæ virus non inspiratu, sed humo-
re in quamuis partem cute nudam defixo, sensim prorepit
in omne corpus. Venenum quod non nisi intro sumptum
vires habet, omnium infirmissimum existit, non in spiritu,
non in tenui humore, sed in crassiore quadam substantia
inhærescens. Hoc genere sunt fungi, arrhenicum, auripi-
gmentum & alia propè innumera quæ non odore, non ad-
hæsu, sed haustu solo enecant. Hæc chirurgi plerumque in
malignorum vlcerum curatione citra vllam partium cor-
poris iacturam magnóque vsu extrinsecus adhibere solent:
ex quo intelligitur non esse illa contactu deleteria. At verò
si quid istorum sumatur è crassiore materia, venenũ vi no-
stri caloris suscitatum, in principes dein partes sese inserit,
profértque sui furoris incommoda. BR. Isthæc sanè diluci-
da & in primis expedita deleteriarum causarum distinctio.
EV. Iam verò cùm tres occultæ sint & venenatæ causæ, toti-
dem occultorũ morborũ qui ex illis ortũ habuerint diffe-
rentiæ ponentur, vt alij maximè quidem ab aere, alij cõta-
ctu, alij à venenata quæ intus sit materia procedant cõtra-
hantúrque. Hi quidem omnes venenati sunt, at non simili-
ter, neque iisdem ex causis. Nam qui ex intus conclusa ma-
teria processerunt, quia non foras emigrant, nec in vicinos
contagione prorepunt, simpliciter venenati nuncupentur:
reliqui omnes contagiosi, quòd vel externæ eiúsque vene-
natæ causæ occursu geniti sint, vel contagione mutuáq; so-
cietate vicinos contaminent. Summa igitur hæc sit diuisio
Occultorum

Occultorum morborum alij simpliciter venenati sunt, alij venenati contagiosi. Horum alij simpliciter contagiosi, vt hydrophobia & qui virulentarum bestiarũ ictu fiunt: alij contagiosi pestilentes. Si quis fortè hanc venenati repetitioné fastidiat: breuius dici permittemus occultorum morborũ tres esse differentias, venenatos, contagiosos & pestilentes. Ex aere primùm maximéque fiunt pestilentes, qui quanquã etiam contactu mutuáque hominũ communitate & vitæ societate contaminent, prima tamen illorum origo visque maxima & validissima in aere quem spiritu ducimus inest, illíncque processit. Qui contagiosi dicuntur emisso halitu nihil aut minimum offendunt, at maximè plurimumq; cõtactu. PH. Possúntne hæc genera rursum minutius concidi? EV. Possunt vtique. Nam morborum in multos vagantium, alij pandemij aut pancœni appellantur, id est totius plebis morbi, aut omnibus communes: alij verò dispersi. Pandemiorum alij simplices, alij endemij alij epidemij, rursum epidemiorum alij simplices, alij pestilentes: & pestilentium alij consueti, alij insolentes. PH. Apta quidem diuisio, at singulas species propriis notionibus explica. EV. Dispersos morbos vt quũ hic pleuritide, iste nephritide, ille phthisi laborat, non persequor, quòd non ex communi quadam causa, sed ex vniuscuiúsque proprio vitio & errore procedant. Pandemij causam habent communem. Ea si est in communis cibi vel potus vitio, pandemij simplices fiunt, si causa est in aere, endemij vel epidemij, Aer quippe si ab inferioribus terrenísque causis inficitur, endemij fiunt: si à superioribus, id rursus aut ex temporum tempestatúmq; mutatione, tum fiunt simplices epidemij: aut ex cœlestium corporum viribus & influxu, ij sunt verè pestilentes: quorum alij grauiores alij mitiores, alij consueti alij insolentes. Hæc iam exemplis illustremus. Consueti pestilentes morbi sunt pestilens febris, carbunculus, bubo pestilens iique grauiores in leuioribus consuetis sunt exanthemata tum rubra tum purpurea, quæ summa cute maculis non extuberantibus efflorescunt: & quæ ecthymata Hippocrati, Plinio papulæ & pituitæ eruptiones dicuntur, Insolentes sunt paraplegia quædã lethalis insueta & inaudita, quam Hippocrates commemorat in Thaso contigisse, & flagrantes ardores, grauedines anhelosæ sudorifica febris, hanc ἱδρωτοπύρετον

Πάγκοινοι.

Σποράδες.

1. Epidem.

nonnulli dixere, qui noſtro æuo in regiones plurimas inuaſerunt, aliíque non pauci his finitimi, qui aut veterum obliuione deleti ſunt, aut noui poſthac emergent. Reliqui communes, & epidemij ſimplices & endemii & pandemij, quia manifeſtam cauſam habent, ſub occultorum morborũ genere non continentur, neque præſentis ſunt contemplationis, de his tamen affinitatis gratia dicemus. Simplices epidemij ſunt liẽteriæ, dyſenteriæ populares, ſãguinis eruptiones, tuſſes, ophthalmię, pleuritides, tubercula, artuũ dolores, febres omnes putridæ, & alij qui ab Hippocrate in epidemiis commemorati, ſub diſperſorum ſpecie plurimum graſſantur in vulgus. Hi non vt peſtilentes mutua ſocietate homines contaminant, ſed quà epidemij ſunt, nonnihil reſipiũt malignitatis vulgaris, eóque diſtant à diſperſis. Endemij ſunt tum quidam horum, ſed qui ex putridis aquarum, terrarum vel cadauerum expirationibus orti ſunt: tum etiam quibuſdam regionibus familiares, vt phthiſis Luſitanis, ſtruma Hiſpanis & Alpinis, hydrocele Narbonẽſi Galliæ, omnes quidem ex aeris grauitate nati. Pandemij ſimplices iiſdem appellantur nominibus, ſed quorum cauſa in victu ſit communi: ciuſmodi ſunt febres, alui profluuia, tubercula, aliáque plura incommoda ex communis aquæ vſu profecta. His miſſis ad ſuſceptam de occultis morbis tractationem reuertamur. Contagioſi morbi ſunt, qui externi cuiuſdam veneni occurſu & contagione primùm cõtracti ſunt, vt ſtupor à torpedine piſce, vel ab opio, hydrophobia, & qui ſcorpionum beſtiarúmque venenatarum morſu, vel telorum venenatorum ictu fiunt. Et qui tametſi ab externis cauſis primam originem non habuerunt, geniti tamen contagione afficiunt, vt lues venerea, elephantiaſis, & qui ex iſtorum permiſtione fieri poſſunt. Hos neque inſpiratio, neque commune elementorum vitium vnquam protulit: quocirca nec multos communiter inuadunt, nec debent in pandemiis recenſeri, ſed peculiaris eſt ſua cuiuſque cauſa. Manifeſti totius ſubſtantiæ morbi ſuprà appellati, vt phthiſis, pruritus, ſcabies, lepra, achores, faui, & qui huius ſunt generis, contactu quidem & fiunt & afficiunt, neque tamen in hoc contagioſum genus referri debent, quòd nihil occultum malignúmque reſipiãt, hic autẽ contagioſos duntaxat occultos perſequimur. Venenati morbi alij ex veneno intus genito, alij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

alij ex veneno assumpto. Ex intus genito veneno hi fiunt, strangulatus vteri à putri semine ortus, morbus comitialis cuiuscunque sit ordinis: syncope ex putrescente grumo sanguinis subeunte veneni naturam cordis quædam palpitatio sphacelus ex septico humore, & alia cæca symptomata, quæ venenatus humor inferre consueuit. Venenum quippe non id dutaxat appellamus quod semper enecat, aut quod cordi vitæque principio sit infensum: sed quicquid tota substantia & cæca vi facultatum substantiam vel extinguit vel lacessit, & cæco modo earũ functiones offendit. Intus autem gignitur venenum & à lumbricis computrescentibus, & ab esculentis potulentísque vitiatis, & a vario viuendi errore. Ex assumpto autem veneno morbos atque ex his plerunque interitum sequi, omnes vel plebeij compertum habent. Venena lædunt corrumpúntve nostrã substãtiã, alia totius substantiæ dissidio, alia exuperantibus qualitatibus. Totius substantiæ dissidio, & dissensione napellus, aconitũ rhododendron, apium risus: qualitatum exuperantia euphorbium, anacardus, opium, cicuta. Venenati morbi neque ex aëris inspiratu neque ex causarum corpori occursantium contactu, sed ex intimis duntaxat causis fiunt & excitantur. Qui venenum hausit, aut comitiali morbo laborat, neq; halitu neque contactu alios inquinare potest, qua ratione hi ab epidemiis & à contagiosis distant. BR. Occultorum morborum differentias hac quasi figura rectè videris expressisse: rursum tamen de eisdem sigillatim paulò altius meditemur, à pestilentibus auspicati. Epilepsia.

De pestilentibus morbis, quòd illorum occulta sit causa

CAP. XII.

EVDOXVS.

MORBI quicunque omnibus communes & vniuersales appellantur, ex communi quæcunque ea sit causa procedunt. Horum qui simplices dicti sunt ex semiputridis leguminibus aut frugibus, vel ex aquæ infectæ potu sæpe prouenerunt, quomodo in castris aliquando contigisse memoriæ proditum est. Solét autẽ aquæ stagnantes in quibus linũ, asphaltũ, canabis, rhadodendron, aut alia stirpium cadauerúmve inquinamenta diutiùs macerata sunt, isthæc afferre. Qui ex causis illis ortum acceperint, simpliciter pã-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

coini aut pandemij, nondum verò epidemij appellantur, quod non ex aere, sed ex prauo victu procedant. Aer morbos efficit, quoties vehementer aut immutatur aut inficitur. Licet enim aëris substantia simplex quum sit, putrescere nequeat, variam tamen primis qualitatibus mutationem subit: multa inquinamenta tanquam sparsa morborum semina, aliàs ex inferioribus, aliàs è superioribus excipit. Ex inferioribus quidem velut ex stagnis, paludibus vel lacubus inquinatis ac putridis, è quibus expirans vapor ambientem permistione labefactat. Ex terra graui & inquinata, ex antris, specubus, aut barathris graues, interdum expirationes in aëra attolluntur nobis plurimùm infensæ. Animantium maxime verò serpentinm & hominum non cremata ex bello cadauera, reseruata illorum excrementa, euulsæ stirpes venenatæ, aliæque sordes computrescentes, plerumque aëri graues & exitiales offensas induxerunt: non aliter quàm metallorum, sulphuri, arrhenici, hydrargyri aut prunarum fumus coarctatus: non paucos iugulauit. Huius autem generis inquinamenta, quoniam nec longius in multas regiones euagari, nec diutius permanare possunt, sed ipsa aëris immensa puritate facilè dissipantur, vincuntur & pereunt, epidemios morbos non ingenerant. Sed qui ab hisce causis, ex ipsáque loci natura aut situ morbi fiunt, endemij, id est illi plebi aut populo peculiares & vernaculi dicuntur. Solæ igitur affectiones è motibus superioribus in vniuersum aera diffusæ, epidemios id est superuenientes & vulgares morbos inuehunt. Sic enim statuit Galenus epidemiorum causam in aere, quos & Hippocrates à spiritu cuius attractione viuimus, prouenire dixit. Cœlitus autem fiunt in aere affectiones constitutionésque duplices, aliæ sunt qualitatum exuperantiæ, vel inæqualitates ex temporum tempestatúmque mutatione, ex quibus putredines plurimùm graues: aliæ verò sunt inquinamenta eò cœlitus demissa. Ex temporum mutatione tempestatúmque magna vi quicunque morbi fiunt, simpliciter sunt epidemij. Cœli verò inquinamenta non hos solùm, verumetiam pestilentes ingenerant, qui sunt epidemiorum perniciosissimi. Itaque simpliciter epidemij, à pestilentibus distant. Illi siquidé non nisi ex multis temporum tempestatúmque mutationibus quæ aliæ post alias fiant, aut ex vnius temporis solius magna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

magna quadam alteratione & vehementi permutatione proueniunt, pro quibus non solum præsentes constitutiones considerandæ sunt (inquit Galenus) sed ex qualibus & quales fiant permutationes. Ab his causis qui & quales morbi obtingere soleant, passim commemorat Hippocrates libris epidemiorum, & aphorismorum tertio, vt cùm ait: Si hyems sicca & Aquilonia fuerit, ver verò pluuiosum & australe, necesse est æstate febres acutas fieri, & ophthalmias & intestinorum difficultates. Quum enim corpora nostra ipsáque terra ex pluuiis vernalibus & ab austro humore multo scateant & madeant, necesse est æstate æstum conduplicari, ipsúmque corpus & carnem inflammari, vnde & febres acutissimæ & reliqua mala fiant. At verò epidemiorum qui pestilentes appellantur, nō ab ea causarum longa serie, nec ab ingenti temporum permutatione quæ corporũ humores perturbet, sed à venenato inquinamento aëri insperso prodeunt: quod cum spiritu intro subiens, cor viscus nobilissimum & validissimum inficit: ex quo censuit Hippocrates morbos fieri perniciosissimos, qui vires omnes vniuersúmque corpus prosternant. Hi morbi sunt quos sæpius iam dixi causam occultam & abditam habere, nec ab illis peruulgatis primis qualitatibus originem ducere, quod plenius illustrandum demonstratione fuerat. Quanquam pestilentia vt morbus omnis acutus, æstu immoderato vel intemperantia excandescit, & æstate grauius affligit, sæpe tamen animaduersum, æstatem feruentissimam nullum pestilentię genus protulisse: interdum pestilentiam hyeme initium cœpisse, quæ æstate media vel autumno soluta sit: argumentum planè euidens illius causam non esse primarum aëris qualitatum exuperantiam: Iam de putrida constitutione æstimandum. Hæc si à terrenis exhalationibus profecta est etiã circumiecto aëri permista, pestilentiæ causa statui non potest, cùm ne epidemium quidem morbum (vt suprà dicebam) sed duntaxat endemium ingeneret. Quæ à noxia tempestatum mutatione, vt ab inconstanti, ab intemperato, à pluuioso, æstuoso aut nubilo cœlo tracta sit: ea licet longè dimanet atque propagetur, & ex graueolentia pruinæ aut roris magna esse deprehendatur, plerunque tamen sine peste euenit. At verò pestilens cõstitutio hyeme ac æstate, sicco ac pluuioso cœlo, bene temperato ac inæquali, plerunq; ci- *Aphor.3.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tra grauеolentem putredinem, adeò obſcurè & furtim inuadit, vt nullo vnquam ſenſu internoſcatur: ſúntque peſtilentiæ ſemina vſque adeò occulta, cæca & à ſenſibus aliena, vt nos prorſus effugiant, inopinatáque feriant, nec vnquam niſi effectibus & euentis deprehendi poſſint. Hoc quidem imprimis mortalibus miſerabile impendentem ſibi tantã perniciem ne odore quidem ſentire, nec vitare poſſe Nulla putrida, nulla intemperatior aëris conſtitutio poteſt in valde multas mundi regiones euagari, in illiſque vigere: at peſtilentia tam immaniter interdum ſæuit vt vniuerſum penè orbem occupet, frigidas atq; calidas regiones, ſiccas ac humidas hyeme vt æſtate. Huius generis duas ſub Marco Antonio fuiſſe commemorant toti orbi grauiſſimas, quibus penè vſque ad internecionem humanum genus deletum fuerit. Qualem & aui noſtri narrant obtigiſſe anno Chriſti millesimo quadringenteſimo quinquageſimo. Hæc in Aſia exorta per Illyricum Dalmatiámque ſerpſit in Italiam, per Germaniam verò in Galliæ & Hiſpanię fines, compluribus annis miſerè in omnes ferè populos debacchata, vix vt tertia pars viuentium ſuperſtes euaſerit. Hac cauſarum viciſſitudine res humanę permutãtur: corruunt enim ac quaſi neglecta vileſcunt omnia ex tã ſęua & miſerãda clade. Summa verò (vt nunc) inſtauratione facta, omnia in precio ſummóq; ſtatu vigent, aliquando rurſum collapſura. Tantas quęſo mutationes quis non putet cauſam è ſublimi maximè generalem habere, neque poſſe ex ſola tempeſtatum mutatione naſci? BR. Hic denuò quid putrida conſtitutio efficiat contemplemur. EVD. Ea epidemios quoſdam morbos inferre ſolet, nunquam tamen ſola peſtilentes: ad peſtilentiã interdum confert & incrementum addit, at non illam excitare poteſt, ſed cauſę altioris hoc opus eſt. Si vna putredo tantæ perniciei cauſa foret, omnes animantes peręquè attingeret. Nã vt ſalubris aër ſpiritu ductus, omnes animãtes tuetur ac ſuſtinet, toti illarum generi ſalutaris, ita qui à putrida illuuie labefactatur, toti animantium generi æquè pernicioſus euadit: & vnus omnium ſanitati vitęque principio aduerſatur & inſpiratus omnes per ęquè lędit, neque homines magis quàm boues, aut hos potius quàm oues aut ſues. Itaq; ſi qua illinc peſtis incidet, omnium peręquè communis erit. Hoc tamen rerum euentu arguitur, vſúque falſum depre-

deprehenditur. Compertum siquidem id omnes habẽt, quòd ab optimis agriculturę authoribus memorię proditum est, pestilentiam aliam incidere quę solos boues iugulet, qualẽ meminimus anno Christi millesimo quingentesimo decimoquarto irrepsisse: aliam quæ sues aut quæ oues, aliam quæ gallinas, aliam quæ solos homines. Quæ pecudes feráſque interimat, pulchrè est à Virgilio descripta,

Hic quondam morbo cœli, miseranda coorta est
Tempestas, totoque autumni incanduit æstus:
Et genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum,
Corrupitque lacus, infecit pabula tabo.

Discriminis verò causam paulò antè expresserat,

Quàm multa pecudum pestes, nec singula morbi
Corpora corripiunt.

Iam igitur cùm homines soli pestilentia corruunt, quænam causa hanc stragem facit? Non simplex putredo, vt quæ omnes animantes pariter attingit. Necesse igitur fuerit abditiorem causam & peculiarem esse, ipsúmque aërem peculiari quodam quasi veneno inquinari, quod huic non illi animantium generi sit infensum, totáque substantia contrarium. Si quis ex vobis contentiosè asseueret putredinem causam esse pestilentiæ, sed quæ tamen non vna semper sit & vniusmodi, verùm nunc illi nunc alteri animantium generi perniciosa: necesse est fateatur malignam hanc esse quæ huic illíve præcipuè aduersetur. Id autem quid aliud est quàm venenum tota substantia non manifesta qualitate infensum? Nemo enim explicare possit quis modus, aut quæ ratio sit eius putredinis, quæ vel bobus, vel ouibus, vel hominibus solis sit infensa. Id si nec dilucidè exprimi, nec animo percipi potest, debet in eorum genere censeri, quæ cæca, obscura & abdita nuncupamus: & tota substantia contraria sunt, totóque genere deleteria, quæ nec ab elementis, nec ab eorum qualitatibus fluxerunt. Itaque quicquid afferatur, omnis pestilentiæ cæca & delitescens est causa, & aliunde quàm ex primis qualitatibus aut ex putredine profecta. BRVT. Vndénam quæso hanc fluere putas? EVD. A cœlo nimirum. At non à firmamento, nec à motu primo, vt qui semper sui similis est, non à Solis obliquo circumactu, sed à certa permistione syderũ. Sol motu suo anni tempora æquabiliter facit ac distermi-nat, ver, æstatem, autumnum & hyemem. Quòd autem non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

omnes æstates æquè feruidæ ſint aut ſiccæ, nec omnes hyemes pariter rigeant aut humeſcant: quòd æſtas quædā muſcarum & ſcarabæorum quaſi nubes proferat, alia ſit ab his omnibus puriſſima: quòd omnium admiratione locuſtæ tanto exercitu in Galliam conuolarint anno octingenteſimo ſexageſimo quarto; & in Italiam anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo, vt omnia germina depopulatæ ſint: id iam non a Solis motu, ſed a varia ſyderum commiſtione petendum: quorum motus non inutiles & præter rationem ſummus rerum conditor certis legibus definiuit. Vt alia horum commiſtio imbres, alia ſerenitatem, alia auſtrinam, alia aquiloniam, aliámve tempeſtatem mouet, ita ſanè fatendum, quandam obtingere quæ aëri peſtilentiam immittat. Vtque multa ſunt peſtilentiæ genera, ita vniuſcuiuſque peculiarem quandam eſſe commiſtionis rationem & propriam cauſam, quæ aliàs mitiùs, aliàs ferociùs in aërem atque in nos furiat & debacchetur. Grauis eſt eorum ſtupiditas qui ſidera nihil in aëra niſi calorem aut frigus, imbres aut ſiccitatem lumine motúque ſuo inducere contendunt. Si illa bene conſtituta omnium vitam tuentur ac conſeruant, cur malè conſtituta vitæ non incommodent? Illinc prima & præcipua eſt rerum omnium ſalus & conſeruatio, illinc quoque interitus. Has cauſas atque vires ſoli de medio tollunt, & tanquam nullæ ſint negant, qui huius ſunt contemplationis imperiti. O verè fœlices qui ſecretiore hac cognitione ſapientiſſimi fiunt: qua neque ad præcauendos, neque ad perſanandos peſtilentes morbos eſt vlla præſtantior. Itaque puræ ſimplicíſque peſtilentiæ cauſa eſt cœleſtis configuratio vim inferens, quæ neque tēporum mutatione, neque vlla manifeſta qualitate ſed ſolo euentu deprehendi poteſt. BRV. Quam verò puram ſimplicémque peſtilentiam eſſe definis? EV. Id par eſt, vt explicem. Tria diximus in aëre communium morborum genera Endemium à terrenis inferioribúſque expirationibus: Epidemium à vehementi temporum tempeſtatúmque mutatione: Peſtilentem ab occulta malignáque qualitate cœlitùs demiſſa. Hæc interdum ſimplicia puráque ſe orſum apparent, plerunque verò permiſcentur & coëunt, eorum cauſis in idem conſpirantibus: túmque difficilis admodum eſt eorum diſtinctio. Licet enim variæ hæ ſint & diſcretæ cauſæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſæ, quoties tamen coniunguntur, coëunt & confunduntur, quadam generis affinitate ſeſe iuuant impetúſque ſuos augent. Harum vnica eſt verè peſtis efficiens, duæ autem præparatoriæ. Peſtilentia grauior euadit in regione putridis expirationibus infecta quàm in ſicca atque pura: rurſúmque grauior æſtate quàm hyeme, & auſtrina tempeſtate quàm Aquilonia, & inæquali intemperatóque cœlo quàm æquali & temperato. In ſumma grauior eſt peſtilentia quæ Epidemiis aut Endemiis conſtitutionibus permiſcetur, quam quæ pura ſoláque conſiſtit. Ergo graues terrenæ inferioréſque expirationes peſtilentiam ſolæ non inferunt, ad illã tamen non parum præparant & excitant. Hæc cauſa eſt cur vna peſtilentia non omnes regiones, nec omnes homines peræquè afficit & lædit peſtilentia pernicioſius tanguntur loca maritima auſtro obiecta calida & humida, tetris expirationibus infecta alta atque patentia, quam mediterranea, Aquilonia, ſicca, pura & contecta. Rurſúmque inter homines magis lædentur, qui calidi & humidi, multo ſcatent humore putredini obnoxio, patentiore laxóque corpore, quã qui frigidi ſunt, & ſicci humore pauco eóque puro, & corpore moderatè laxo vel adſtricto. Nimia corporum laxitas quemadmodum & obſtructio præparat ad peſtẽ. Quanquam autem hæc vera ſunt, propria tamen & peculiaris conſtitutio atque præparatio quæ loca vel corpora reddit peſti obnoxia, omnino nos latet, neque ſenſu, neque ratione, ſed ſolo euentu & experimento; vti ſuperior illa peſtilẽtiæ cauſa, comprehenſa. Multos videas in peſtilentia ſimplici febre vel continua vel tertiana vel quartana, corripi, qui licet putridis ac vitioſis humoribus ſcateãt, peſte tamen nequaquam polluuntur: argumentum non ſola putredine in hanc luem corpus præparari. Alios quos optimè ſanos indices, facilè peſte corripi: hunc verò qui multorum peſtiferorum occurſu nihil ſit perpeſſus, vniuſcuiuſpiam cũ quo vel familiare vel temperamenti ſimilitudo ſit, ſocietate prehendi. Vt ergo efficiens, ita etiam patiens excipiénſque peſtis cauſa cæca eſt occulta non qualitatum primarum intemperie, non ſimplici putredine, ſed totius ſubſtantiæ proprietate nobis infenſa. BR. Rectè mihi videris peſtilentiæ externas cauſas exequutus. Cæterùm hoc ſcire vehementer opto quibus ſignis vel optimè exercitatus medicus pe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſtilentem febrem ab ardente diſcernet. EV. Siue tu illarum ſubſtantiam, ſiue ſymptomata contemplaberis, latum eſt diſcrimen: de ſymptomatis primùm, mox de eſſentia. Vis peſtifera in corpus irruens ſpiritibus & humoribus confertum ſymptomata quædam infert, aliis ex putredine morbis communia. At huius propria quædam ſunt quibus prudens exercitatúſque medicus, illam agnoſcat diſcernátque à cæteris, & vno quouis obiecto morbo nulla cunctatione iudicet ſimpléxne is ſit, an diuinum quiddam habeat: qua diſtinctione prætermiſſa, nulla rectè curatio ſuſcipi poteſt. PH. Eia igitur peſtilentium morborum propriam ſpeciem nobis depinge, ſingulos ordine perſecutus. EV. Peſtilentiæ ſemina pariter cum ſpiritu hauſta in pulmones, quam mox ſine ſenſu in cor penetrant. Hoc, ſi affectioni præparatum eſt, nec ſatis obſiſtere valet, labefactant, continuóque arteriarum ſpiritus: poſtremò (quanquam non ſemper) humores vniuerſúmque corpus inquinant. Affecto inquinatóque corde, vires omnes præcipuéque vitales infringuntur & ſpiritus ſqualent. Hinc arteriarum pulſus exilior & imbecillior, ſimúlque frequentior ac celerior, quo vno febrem ineſſe iudicant illam ephemeram, peſtilentium omnium perniciosiſſimam. Ea nec ardore mordax nec ſiti vehemens qua nec laborantes ſe febrire credunt: non vrinis, ſed vel animi defectione, vel ſyncope, vel pulſu paruo ac preſſo, vel aſſidua vomitione, vel vigiliis, inquiete & iactatione corporis, viriúmque proſtratione conſpicua, quæ plerunque ſine ſenſu doloris, hominem inopinatò rapit. Quum labes altiùs permanat in humores, mitior quidem febrē infert peſtilentem ſimplicem, vehementior verò carbunculo vel bubone inſignitam. Licet ſanguis & humores labefactentur, non tamen putreſcunt, vnde nec turbidæ, nec confuſæ viſuntur vrinæ, ſed ſubſtantia, colore ſedimentóque laudabiles. Bubo atque carbunculus priuſquam febris apparens, mitiorem peſtem denuntiat: robuſtámque cordis naturam veneno laceſſitam huius ſtatim nōnihil foras propuliſſe. At poſt ortam febrem prorumpens, dominantis veneni impetu fit, eſtque quaſi victæ naturæ perniciosum indicium. Ea eſt peſtilentis febris exquiſita deſcriptio. Quòd ſi prætereà vel capitis dolor, vel delirium, vel ſitis, vel incendium vehemens, vel vrina turbida comitabitur, non ex labe, ſed ex putrida

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

trida permistione fiet, quæ aliàs aliam partem lacessit. Hæc autem permistio ex quadam cœli constitutione non ita pridem elapsa elucescet, in qua febres hac lege grassabantur. Initiò calor vehemens, sitis, capitis dolor, vigiliæ, nauseæ, inquies, aliáque vehementiæ symptomata exercebant: simul & vrinæ cernebantur rubicundæ, crassæ, turbidæ atque confusæ: omnia in septimum diem persistentia. Hoc verò ipso die vrinæ puriores euadebant concoctione manifesta, quotidie in melius procedēte simulque symptomata leuiora. Quum ita se mox persanatum iri magna spe ægri medicorum iudicio sibi pollicerentur, plerique non multò pòst peribant. Pulsus quippe hinc in dies sensim imminuebatur & languescebat, totiúsque corporis robore pedetentim dissoluto, intra quartum decimum mortem oppetebant. In his ergo febribus putredini permista erat pestilentia: ac die septimo euicta iam putredine, perseuerans dein pestilentia tacitè ac furtim iugulabat. Itaque pestilentis febris essentia ex propriis symptomatis perpenditur. Si pestilentes febres (quod Galenus memoriæ mandauit) calore non admodum vehementes sunt, si earum vrinæ simillimæ sanis & cū sedimento, planum est & euidens aut nullam aut admodū exiguam his inesse putredinem, neque hanc exitij causam haberi. Non pauci editis de peste quæstionibus & libellis vehementer æstuant, vt tueantur pestilentem febrem non aliunde quàm ex putredine proficisci: vtque illius discrimen statuant à cæteris putridis, aiunt propriam cordis substantiam vel primigenios humores in illa computrescere, neque aliud esse venenatam pestis malignitatem (de qua disserimus) quàm putredinis modum. In aliis febribus atque etiam in causo, neque cordis substantiam neque insitos humores putrescere, at vno putrium vaporum occursu incalescere. Hi vel necessitate adacti fatentur omnem pestilentem febrem ex putrida & hectica, cōstitui, quasi earum quędam sit compositio. Alij quibus hæc commenta non placent, non minus absurda fingunt, pestilentis febris profundam, sordidam ac tenacem, cæterarum extimam duntaxat & leuem esse putredinem. Multa vtrique subtiliter disputant, sed quoniam à veritate desciscunt, necesse est multis figmentorum technis se irretiant. Qua quæso illi ratione fieri posse existimāt, vt vel cordis substantia, vel primigenij il-

lius humores putrescant? Nihil eiusmodi tolerare potest viuens animal, sed prius vita excedat quàm eò veniat. Vt cordis substantia neque vlcus neque erysipelas, ita neque vllam putredinem admittit. Illa etiam quo pacto cohærere possunt, cordis substantiam putrescere, neque admodum vehementem esse calorem? Si in causo putrescentis bilis solo contactu cor vehementer calet, multò certè vehementius incendetur id vniuersum si putrescat. Adde non posse cor vniuersè putrescere, quin iam antè acriter incaluerit, proinde neque posse in hoc extremũ perueniri, quin calor antè sit deprehensus multò vehemẽtior quàm in causo. At nõ eiusmodi, sed toto morbi decursu mitis obseruatur: ex quo intelligitur pestilentem nulla affinitate cum putrida febre coniungi. Cum hectica verò quid affinitatis habeat? Obsidet (aiunt) vtranque cordis substantiam. Esto sanè. Non tamen pestilens febris cor siccitate torret vt hectica vt proinde illi sit affinis. Deinde quum ex confirmata hectica omnes decedãt, deberent vel maiori necessitate ex pestilente interire: quis enim putrido corde viuat? At non paucos videmus ex pestilente seruari? nihil igitur similis est hecticæ. Quoniam igitur pestilens febris neque caloris incendio vt causus, neque siccitate vt hectica cor torret: ab vtraq; plurimum differt, habétque præsentem vim & perniciem omni intemperie, omni putredine maiorem quæ vna veneni specie cor vitæ fontem obsidet demolitúrque. Hanc autem speciem qualis sit, euentis ponderemus. Quum peste correptus solo halitu aut excrementorum expiratione assidentes vel integrè sanos labefactet, híque vestibus contagionem longius exportent reseruéntque diutius, constat hanc non simplicem putredinem, sed multo immaniorem perniciem esse, quæ tenui eoque admodum repentino aëris inquinamento tenetur háncque alio quouis veneno expeditiorem. Non enim si quis toxicum ebiberit aut sit à scorpione demorsus, halitu alios inquinet. Reliqua symptomata si diligenter expendetis, pulsum paruum & obscurum, animi defectionem, syncopen, vomitionem, assiduam iactationem cum vigiliis, omniáque nullo fere sensu doloris quis vestrum hæc non potius veneni quàm putridi caloris sobolem dicat? Qui aiunt in pestilentibus febribus iccirco vrinis sedimentum inesse, quòd natura perterrita putredinis

exuperantia, quasi succumbens morbum aggredi non audeat: singularem corporis nostri naturam cōsilij atque rationis participem efficiunt, quæ tamen sine ratione ciet motus in corpore necessarios, nec vnquam otio perfruitur. Fieri certè non potest, quin ex summa putredine quæ in venis est, aliquid profluat cum vrinis, in hisque putredinis indicia se proferant. Itaque si illarum vrinæ sanis sunt simillimæ, fieri nequaquam potest vt in vasis mala putredo subsistat quæ interitus sit causa, sed latet nonnihil grauius pestilentiúsq; putredine, quod nimirum cordi totius substantiæ repugnantia & dissidio aduersum sit & tanquam deleteriū. BR. At Galenus non alia ratione bolum armenam pestiferos iuuare tradit quam quod vehemēter exiccet, exuperantémque humorem exorbeat, qui putrescens pestem inducit. EVD. Visne igitur hanc meam sententiam medendi ratione confirmem? Si pestis in corpus inciderit quod iam vel plethora vel cacochymia vel obstructione laboret, fieri vix potest ea simplex, sed ferè tum putridę febri implicatur. Hac morborum permistione mista signa apparent, & amborum quasi mista medendi ratio tenenda. At si purum corpus erat quum pestis inuasit, omnino ea simplex obtinget. In hac medici celeberrimi & qui longo artis vsu doctrinæ studia compleuerunt, prorsus abstinēt à venæ sectione, nisi admodum ingens adsit plenitudo, experti, eos quibus sanguis siue initio siue postea esset missus, aut paulò pòst obiisse, aut in deterius lapsos esse. Non enim (vt quibusdā videri possit) vacuatio hanc perniciem summouet, aut imminuit, aut cohibet, vt quæ non est in humoris vitio posita: neque laborantem vlla ratione leuat, sed contrà grauius offendit. Etenim extrinsecus nos circunfundens, pernicies, vacuato sanguine & spiritu in pulmones, in cor & in venas facilius penetrat, ac ferocia maiore inualescit: sanguis etiam phlebotomia concitatus promptius labem contrahit, quemadmodum aqua cui fellis tantulum inieceris, si agitetur, ocyus quam si cōsistat amarescet. Quinetiam vires vacuatione imminutæ insilienti perniciei minus obsistunt. Hæ rationes experientia confirmatæ, vt à venæ sectione, ita magis à valida purgatione docent abstinendum: clysteribus & leuioribus medicationibus vtendum. Quum igitur in pestilēti febre simplici, tota pernicies à venenata qualitate impēdeat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

extremo morbo extrema remedia diligenter adhibenda sunt, non quæ vacuent, sed quæ tum frigore & adstrictione leui, spiritus, sanguinem & humores cohibeant reprimántque, cuiusmodi est mali punici, citrei, medici, & vuæ acerbæ succus victúsque persimilis: tum quæ totius substantiæ proprietate huius veneni vires aut obterant, aut hebetent, aut foras sudore exterminent. Huius, vt vniuscuiusque veneni, propia est antidotus, antipathia & totius substantiæ dissidio aduersa. Huc tamen nonnullas etiam antidotos plurimi accommodant aliis venenis communes, scordium, dictamnum gentianam, vetonicam theriacen, & mithridatium. Adde & terram lemniam, & bolum armenam, de qua modò quærebas. Hæc igitur non exiccando, sed totius substantiæ proprietate in id vires habet. Cur enim non etiam inediæ ad pestem multo maiorem vim obtinerent, quũ & potentius & tutius quàm bolus corporis vniuersi superfluentem humorem absumant dissipéntque? Quinetiam bolus siccitate omnibus peræque putridis febribus, neque pestilẽti quàm illis potiùs conferret, nisi peculiari quasi priuilegio ornaretur. Siue igitur pestilentium febrium causam, siue ipsam illorum substãntiam, siue signa, siue curandi rationem animaduertes, vbique proculdubio vim illam agnosces abditiorem, aliàs quidem manifestius, aliàs obscurius. BR. Rectè tu quidem. At de exanthematis & ecthymatis quod à te in medio positum fuerat persequere. Scio quam his causam Auicennas & Neotericorum plurimi designent: reliquias quasdam menstrui sanguinis quo fœtus in vtero alebatur, in pueris & infantibus etiamnum permanere: quæ feruidiore cœlo vel austrina tempestate, vnà cum reliquo sanguine efferuescentes, naturæ vi propulsæ foras prosiliant & efflorescant in cute. EVDO. Hæc quidem ab illis scio proferri at quam consentaneè, ipse diiudices. Ex ea ipsa causa mulieres quibus suppressi menses in omne corpus redundant, iisdem malis obnoxiæ iacerent, quod tamen rarum videas. In pueris & infantibus quod dicebatur menstrui reliquias permanere, Galeni sententia redarguit, quæ asseuerat fœtum in vtero non è fœdiore illo sanguine menstruo, sed è materni purissima portione alimentũ capescere. Neque si quid menstrui fœtui cedit in alimentum, id tandiu potest post multa febres post multos morbos superatos, in annum ætatis tri-

1. De sanit. tuend.

gesimum

gesimum aut quadragesimum perdurare, qua nos ætate non paucos vidimus hisce exanthematis grauissimè conflictari alios occumbere. Adde vnumquenque his aliquando in vita necessariò conflictari debere, & neminem his posse secũdo aut tertiò prehendi: quorum vtrunque manifestè falsum animaduertimus. Hæc verò mala ex communi quadã causa toti aëri conspersa originem habere, luculenter demonstrant, quòd non solum feruidiore cælo, sed & hyeme interdum grassantur. Quòd annos complures sileant, & certis annorum interuallis sæuiant in plebem, aliàs quidem seorsum exanthemata, vt grauissimè anno millesimo quingentesimo trigesimo sexto: alias ecthymata sola, vt anno millesimo quingentesimo quadragesimo secundo. Quæ qui videt, quomodo causam illam superiorem non intelligat ac iudicet mundo grassari? Vt igitur carbunculus & pestilens bubo, ita sanè exanthemata & ecthymata causam habent è sublimi: at ea peculiari quadam malignitatis specie aërem contaminat: aliáque in his existit quàm in carbunculo vel in bubone: & alia in exanthemate quàm in ecthymate: & horum quàm illorum minor est ferocitas. Causa autem cur infantibus & pueris magis familiaria hæc sint, reddi potest, quòd firmior ætas & adultior, tantulis malis non lacessitur, nisi quum fortè constitutio grauior inualuerit. Hæc autem rursum ex ipsorum morborum descriptione & figura consideremus. In cute ij quidem efflorescunt non ex ambientis contactu, sed ex inspiratu, quo vt cor afflatum delubitumque fuerit ipso statim initio vniuersum corpus, maximè vero caput ingrauescit, hoc etiam plerum dolore concutitur, oculi tument & illachrymantur, facies quasi inflammata rubescit, vox raucescit, spiritus crebrior ac difficilior euadit, pulsus frequens ac celer febris nuntius. Malo dein ingrauescente venenum ex humoribus die tertio aut quarto foras prosilit, & in cute efflorescens mali speciem detegit. Ecthymata pustulis multis toto corpore confertim albo colore extuberant, quæ pituitæ & bilis permistionem præ se ferunt. Exanthemata verò quasi pulicũ maculis ferè rubra apparent, interdum purpurea, interdum viridia aut nigra. Tandem compresso furore, soluta aluus humorum qui contaminati fuerunt reliquias crisi expurgat. His ita apparentibus, nullum tamen putredinis indicium (si modò simplices

sint morbi) cernitur in vrinis argumentum eos venenata qualitate virium corporisque nostri totam substantiam demoliri. Hoc & morborum fœditas testatur, tam deformis aliquando visa vt occæcatis oculis, vniuersa cutis in squamas fœtidas & in crustas ingentes solueretur: corpus omne non aliter contabesceret & macie nigroréque torreretur, quam si menses quatuor è furca pependisset. Neq; vero solius cutis hæc vitia, verùm etiam omnium interiorũ, musculorum, viscerũ, solidarúmque partium omnes priusquam cutis labefactatæ. Sæpe etenim deprehensum prægnantes maturos partus edidisse hac lue perfusos, quarum aliæ nihil omnino foris, aliæ non nisi multis pòst diebus incommoda senserunt. Et quosdam ab interitu dissectos, quibus iecur, lien, pulmones omniaque interiora haud secus atque cutis sordidissimis papulis manantibus scaterent. Quinetiam raucitas spiritúsque difficilis initio premens, & prima eruptio in faucibus & ore, in ano & partibus obscœnis apparens, planum facit ex intimis partibus hæc mala originem habere. In has etiam finiri, argumentum est quòd sanatis & raucitas & spirandi difficultas manet, aliàs sine tussi, alias cum tussi ad tabem deducta. PH. Isthæc adeo luculenter explicata video, vt fides abrogari non possit. EVD. His infinitæ & quadam similitudine coniunctæ sunt febres sudorificæ quæ insolentes magno terrore in omnem inferiorem Germaniam, in Galliam Belgicam & in Britanniam, ab anno Christi millesimo quingentesimo vigesimo quinto, in annum millesimum quingentesimum trigesimum, autumno potissimùm peruagatæ sunt. Vt primùm lues hæc in ciuitatem quandam inuaserat, derepente supra trecẽtos aut quingentos indies corripiebat, dum hinc aliò cõmigrasset. Perculsi mox quasi essent languore dissoluti, animi defectione corruebant, decumbentesque perpetuo sudore diffluebant cum febre, cum pulsu crebro, celeri & inæquali, neq; sudori modus erat ante morbi solutionẽ. Soluebatur autẽ vno aut ad summũ altero die, quanquã liberati diu postea languebant. Omnibus cordis palpitatio conquisita, alios quidem duos trésve annos, alios omnem vitam comitata. Initiò multos sustulit quum nondum illius vis erat percepta: at postea admodum paucos, vbi exercitatione & vsu deprehensum est, eos qui sudores exciperent prolicerentque & se

cardiacis

cardiacis munirent, omnes restitui. Insolentiũ morborum quũ nec vis nec medicatio cognita est, grauis solet esse calamitas. Hoc statu aer tenui nec admodum pestilenti veneno perfusus, suppar infirmiórque vitali robore cor vt lacessiuerat in cutem corporis extimam foras propellebatur, nec carbunculo, nec bubone, nec exanthemate nec ecthymate, sed sudore solo prorumpens, quòd venenum spiritui quam humori potius insideret. Omni quippe ratione hæc febris in ephemerarum censu habetur. Eam igitur tempestatem quis quæso non pestilentem iudicet, quæ tam multos, tam multis sensim mundi regionibus, repentè sine sensu oppresserit: cum cordis indesinente palpitatione, cum animi defectione perpetua cum eruptione foras ad cutem, quæ multorum est pestilentium morborum communis? Illa porrò omnibus decantata grauedo anhelosa, anno Christi millesimo quingentesimo decimo, in omnes ferè mundi regiones debacchata, cum febre, cum summa capitis grauitate, cum cordis pulmonúmque angustia atque tussi quanquam multo plures attigit quam iugulauit: se suo tamen impetu proprióque ac inaudito veneni genere pestilentem prodidit. PH. Quos proposueras pestilentes morbos, omnes iam videris exequutus. At quos simplices epidemios & endemios appellas, siccíne putes abditioris illius perniciei quippiam redolere & ex tacitis incomprehensísque causis proficisci?

Epidemiis morbis occultum quiddam inesse.

CAP. XIII.

EVDOXVS.

PVTO equidem, & cur putem dicam quanquam non æquè euidens est in illis demonstratio. Dysenterias, lienterias pleuritides, ophthalmias, febres acutas, huiúsq; generis morbos vulgares temporum mutatione tempestatúmque vi suscitari perspicuis rationibus suaderi potest: in idque multus est Galenus, multus & Hippocrates libris de locis, aere & aquis, libris epidemiorum, & aphorismorum tertio. Cæterùm quum longa obseruatio tempestates non paucas iis quas Hippocrates commemorat similes notauerit, eásque admodum salubres, multas verò temperatas &

æquales cum primis insalubres & perniciosas, non possum equidem non suspicari, præter qualitatum tempestatúmq; mutationem, occultius quiddam & perniciosius in ambiente nos aere tum volitare & circumferri. Anno Christi millesimo quingentesimo trigesimo octauo, dysenteriæ graues vniuersa Europa tanta ferocitate populabantur, vix vt ciuitas vlla immunis euaserit, cùm tamen nec exuperans intemperies, nec temporum inæquabilitas: nec valida tempestas vlla aut vigeret, aut ante viguisset. Annus autem ab hoc secundus, qui a Christo nato quadragesimus erat supra sesquimillesimum, omnium quos maiorũ memoria notauerat, toto orbe feruentissimus maxime tamen salubris obtigit. Possum itidem & de lienteria, quam meministis circa hæc tempora plurimum inualuisse, ratiocinari, quemadmodum de pleuritide, de febre omnis generis, déque aliis non paucis epidemiis, quos vt nostra, ita maiorum ætas & vidit & animaduertit. Hi porrò morbi quum in omnes terræ regiones calidas ac frigidas, Austro & Aquilone perflatas, peræque inuadant, id quæso existimate, num præter intéperiẽ aut simplicem putredinem sit necesse quippiam in aere cõtineri, quod omnium causa communis existat. Non enim possit calida vel humida intemperies, regionum tam longè latéq; distantium communis esse causa: nam quæ Australes offendet, Aquilonios iuuabit. Nec igitur potest vlla putredo ex intemperie nata, omnium regionum esse communis. Quocirca præstantioris & occultioris cuiusdã originis simplicium epidemiorum causa sit oportet. Hippocrates ad explorandam morbi cuiusque naturam, & ad euentum prænoscendum, iubet tum temporis conditionem, tum epidemiorum morborum impetum animaduertere: designans causas duas planè diuersas temporis conditionem & latentem tacitúmq; impetũ, morbos quoque ex illis prodeuntes diuersos. Quicunque celebres medici popularis dysenteriæ, pleuritidis, aliorúmve morborum qui grassantur in vulgus, naturam & curationem literis mandarunt, eos certè quam eiusdem cognominis disparsos, multò perniciosiores notauerũt, quasi tanta támque cõmunis causa, perniciei expers esse non possit. Sidera vt pestilentes ita & alias interdum minus perniciosas, eásque occultas excitãt qualitates, quæ sunt epidemiorum morborum causæ, B R. Rursum quæso de

Prædictionem 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſo de febribus vulgaribus paulo attentiùs meditemur. Equidem continuas febres non modò in quibus ecthymata erumpunt purpurea, verùm etiam omnes quæcunque graſſantur populariter, non admodum inficiabor præter peculiarem humoris putredinem, nonnihil etiam publicæ communiſque perniciei redolere, cùm proximè ad peſtilentes accedant. At de intermittentibus, etiam ſi populares ſint, maior foret controuerſia: quod illarum genus vniuerſum Hippocrati ſalutare habeatur. EV. Quòd morbus quiſpiam ſalutaris ſit, non idcirco poſſis inficiari peſtilentem aut occultum eſſe. Galenus libro de criſi ſecundo, ſingularum febrium iudicia perſequutus, poſtea quæ à ſymptomatis petuntur alia ab efficientibus antecedentibúſque cauſis deducit: & præter primarum aëris qualitatum exuperantiam, aliam abditam & deliteſcentem cauſam inuenit. Ne autem in his referẽdis nimiu ſim, ſatis fuerit de quartana ſola ſententiam proferre. Primum verò (inquit) hoc ipſum conſidera nunquid autumnus frigidam & ſiccam inæqualémque temperaturam acceperit: tunc enim certius ſperabis quartanos circuitus in ipſo fore frequentiores. Poſt hæc ſi regio ipſa talium febrium ſit procreatrix: ſi ægrotantis natura atræ bili ſit obnoxia: ſi ratio victus antecesſerit, quæ huiuſmodi humorem coaceruauit: & ſi eo tempore quartanæ febres populariter fiant. Hoc loco Galenum videtis præter ęgrotantis, regionis, & victus conditionem, duplicem in ambiente nos aëre conſtituiſſe cauſam vnam frigidam & ſiccã inæqualémq; temperaturam, alteram nec nomine nec verbo expreſſam, quæ tamen cauſa eſt cur quartanæ febres populariter fiant. Hæc tametſi adeò obſcura eſt & naturæ arcanis inuoluta, vt nec propria eſſentia, nec nomine comprehendi poſſit, eam tamen & eſſe conſtat & aliam ab intemperie. Iam verò ſi quartanarum popularium cauſa obſcura & deliteſcens eſt, neceſſe fuerit ipſas quoque quartanas, eſſentia obſcuras & occultas haberi. BR. At nihilominus vno omnes ore quartanarum cæterarúmque intermittentium eſſentiam in humoris putredine, & ex huius differentiis illarum differentias conſtituunt. EV. In illis, (fateor) putreſcit humor aliquiſpiam: cæterum neque is, neque calor illius ſoboles, tota febris eſt eſſentia. Grauis ſæpe humorum putredo & coercetur in nobis & expellitur, quam nec febris an-

Aph. 44. quarti.

teceſſit,nec comitatur,nec conſequitur. In elephantiaſi, in lue venerea, tanta plerunque putredine corporis tum interiores, tum externæ partes obſidentur, vt exeſæ quaſi laceratæ, excidant idque nullo febris indicio. BR. Hæc duntaxat mihi perſuadent nō ex quauis ſine delectu putredine, etiam ſi grauiſſima, ſit febrem enaſci. EV. Ediſſere quænam putredo febrem, & quæ nullam accendet. BRV. Hoc ſi verbis explicare coner fruſtra laborem. EVD. Id igitur fatendum eſt vnum quippiam ex eorum numero eſſe quæ nos fugiunt, tacitum & obſcurum. Nequid autem ſuſpiceris aut metuas non magnopere contendo; idipſum de quo noſtra eſt diſputatio a cœlóne prodierit, an intus ſit in corpore genitum, vti & venena non pauca. Satis ſit in re controuerſa demonſtrare id quidquid eſt, occultum nec ſolius intemperiei ſobolē eſſe. Age igitur graui illa putredine ſcateat ſine febre: hic verò cum febre. Hic præter ſimplicem putredinis rationem, aliud quippiam circumgerit, à quo febris incitatur, & quod accedens febrem inducit, decedens abducit. Id quocunque nomine appelles a putredine diuerſum quiddam eſt, in quo conſiſtit febris eſſentia. Hoc autem vt conſtet luculentius, paucis referam quæ obſeruationibus olim animaduerti, quorū & vos ſimilia videre potuiſtis. Miſellus quidam quartana febre ſimplici & lue venerea, ſordidis vlceribus deformi, duobus ſanè quàm contumaciſſimis malis conflictatus, opem medicam expoſcit. Conuenienter præpurgato, ligni guaiaci decoctum imperatur cum victu tenui & admodum exquiſito. Horum perſeuerantia, vniuerſi corporis putridus humor partim abſorptus partim diſſipatus eſt in ſudores: omniſque partium intemperies ſic abacta eſt, vt maligna quæque & ſordidiſſima vlcera, quibus tum naſi extremum exciderat, tum reliquum corpus omne ſcatebat, ad cicatricem perducta ſint. At nihilominus cùm à lue venerea integrè vindicatum corpus videretur, omníſque illius obſtructio ſoluta omníſque exhauſta putredo: quartana tamen contumaciter in tempus longiſſimum producta eſt. Ex quo intelligi poteſt proximam illius cauſam non in obſtructione, non in humorum putredine, ſed in affectione quadam ſecretiore ſtatui, quæ partibus ipſis inhæreſcit. Hanc Galenus iam ſenex agnouit, de febribus intermittentibus ita ſentiens

2. De diff. feb. cap. 17.

Harum circuitus repetere minimè deſinit, quoad diſpoſitio in

in parte generante excrementa seruetur. Quin & eo loci paulò altius quam libris methodi, & primo artis ad Glauconem, febriũ curationem instituens, præcipuum sanationis scopum esse ait dispositionis huius correctionem. Ea autem febrilis dispositio est ab intemperie longè diuersa. Hoc ipsum ex euentu superiori contrario æstimemus. Sæpenumero quartana febre soluta, corpus etiamnum permanet impurum, alias quidem aliis febribus, aliàs cruditati, aliàs lienis scirrho, aliàs cachexiæ, vel hydropi, aliàs aliis ex putredine malis obnoxium. Hoc non modò in pestilentibus & contagiosis, verumetiam in venenatis morbis omnibus Dioscorides accidere tradit, vt quum tempore vis illa venenata & præsentanea perdita fuerit, vitiosa quædam affectio diuturna relinquatur, quæ communia aliorum morborum remedia communémque medendi rationem efflagitet. Sæpe etiam ex impuro corpore & putredine conferto, vidimus quartanam febrem non simplicem modò, sed & duplicem & triplicem propriis antidotis abigi, nulla purgatione præmissa & stabili impuritate. Non præter rationem propria quædam febrium remedia inuulgantur, quibus vel aniculæ optimis medicis calumniam texunt illorúmque artem insimulant. BR. Multa in peregrinatione vidi hac de re incredibilia, quæ tanquam omnino ridicula sum aspernatus. EVD. Itaque si putredo profligari potest manente febris essentia, rursúmque essentia dissolui, manente putredine, perspicuum esse debet illa variis diuersísque tum naturis tũ essentiis teneri. Quoniam autem de quartana febre exempli gratia sermo habitus est, reddat vestrum aliquis manifestam causam, cur ea licet interdum annos quatuor perseueret, nunquam aut rarissimè eundem hominem bis tota vita prehendat. Equidem hactenus vnicum bis prehensum audiui. Aut cur quartanæ febris statæ & quæ errabunda non sit, circuitus pomeridianis duntaxat horis inuadat. Hæc quis tam occulta & inuoluta esse credat, si nõ etiam occulta planéque obscura quartanæ sit essentia? BR. Noua audio. EV. Immò peruetera, licet nondum fortasse animaduersa. Adde etiam quartanam eò contumaciorem fore, quò meridiei propius inuaserit. BR. Ea fortasse causa sit, cur medicus admodum prudens, in quem aliquãdo incidi, ad earũ febrium omniúmq; popularium morborum curationem, selectas an- Lib. 6.

tidotos diligenti siderũ obseruatione adhiberet, nósque frequenter magna operum suorum teneret admiratione. Magna etiam probabilitate id suadebat, quod est ad finem libri de natura humana siue Hippocratis, siue Polybi siue alterius is est, omnes febres ex bile esse. Nos præterea graui in errore versari, qui vt omnis continuæ febris materiam in maioribus esse venis, ita omnium intermittentium causam existimaremus in carne seu in ipsa corporis mole contineri, vno Galeni argumento, de rigore, & de sudoribus inclinatione erumpentibus. Is magna rationum efficacia, ex causis, ex signis ex curandi ratione, docebat intermittentium materiam sępius in ventriculo, aut in visceribus: aut in ventre inferiore coërceri: hincque nihilo minùs quam ex corporis mole & rigores & sudores moueri. EV. Optimè nunc tecum ageretur, si ex his paucis, abditiora quædam ab illo diligenter peruestigasses. Multa quippe viri docti vsu longo parta sibi tanquam in thesauros recondunt, quę etiam si publicę vtilitatis desiderio teneantur, inuulgare dubitant, ne multitudinem veterum doctrina confirmatam vellicent ac irritent. BR. Tu verò de his quid sentis? EV. Hęccíne vis in sinu
Cap. 3. tuo dicam? Galenus nondum artis operibus confirmatus secunda de Crisi hoc continentem febrem ab intermittente discrimine seiunxit: In tertiana per totum corpus bilis defertur, atque ideo vehemẽs fit rigor, bilísque superuenit vomitus vrinæque ac sudores biliosi sunt. In ardentibus verò, quæ nullam habent intermissionem, bilis humor in vasis vnà cum sanguine continetur: atque hæ ipsæ à tertianis differunt (quamuis eo qui vtrunque facit morbum humore cõmunicent) quòd in his quidem intra venas continetur, in illis verò cum vehementer moueatur, per singulas corporis partes disseminatur, quo fit vt delationis impetu ipsa per seipsam expurgetur, & sudoribus atque vomitionibus finia-
Cap. 6. tur. Et alio loco: Nam quæ in sola flaua bile febris accenditur, si quidẽ bilis adhuc intra vasa maneat, exquisita febris ardens nuncupatur: si verò per totum corpus deferatur, tertiana. Sic & si ab atra bile fit febris, quum per totum corpus delata fuerit, quartana efficitur: quum immobilis, illa quæ quarto quoque die excrescit. Sicuti si ex pituita ortum habeant, vel quotidianæ sunt, vel quę singulis diebus accenduntur, vno solo differentes, quòd vel per venas, vel per to-
tum

tum corpus in eis deferuntur humores: & quòd cum rigore & vomitibus & ſudoribus fiunt, vel ſine his. Hæc igitur ſunt quæ à Galeno iuuene pronunciata haud quaquam recepe-rim, quandoquidem tum ætatis non aliam ſedem humoribus quàm venas deſignabat, in quibus vel illi putreſcerent, vel illinc in corporis habitum irrumperent. Cæterùm ætate & rerum obſeruatione iam maturior, ſecundo de differentiis febrium anxiè admodum cauſam inueſtigans intermittentium, & cur hæ circuitione quadam repetant, aliam his originem aliúmque fomitem inſtituit. Neque enim humorem qui putreſcés circuitus eſt materia, ſemper è venis maioribus exilire aut illic contineri, ſed in vnaquapiam corporis parte quæ propria ſedes eſt propriúſque fomes febris intermittentis. Etenim poſt aliquot de circuitu repetentium morborum demonſtrationes, ita colligit: Vbi pars aliqua debilis efficietur, id ei cauſa erit cur non excrementa ſolùm, ſed ipſe etiã ſanguis corrũpatur ac putrefiat, & febris accendatur & mox: Quinetiam vbi nequeat concoquere quælibet pars genita in ſe excrementa, aut expellere ad aliam, tale ſibiipſi initium febricitandi, quale ea quæ tranſmittit alteri adfert. Ita enim in parte vna quapiam excrementa colligi putat, vel partis ipſius vitio & imbecillitate vel alterius mittentis robore. Itaque vt alio inquit loco, Sæpe diſpoſitio in iecore & in ſplene attulit febrem, quoties aut inflammatio aliqua aut obſtructio putredinem accendit. Hinc primo artis ad Glauconem inquit, vix citra oris vẽtriculi iniuriam fieri quotidianam, nec ſine lienis vitio quartanam, nec tertianam abſque iecoris offenſione. Quod autem de hiſce partibus attulit, idem & de vicinis omnibus quæcunque circa meſenterium, pancreas & inteſtina inſident, accipiendũ eſt. In his enim intermittentium febrium cauſa fomésque reſidet. Quod autem ſecundo de Criſi adferebat, rigorem fieri flaua bile mota delataque per corporis habitum, id certè perpetuum non eſt. Immò ſecundo de differentiis febriũ per quęcunque loca ſententia ea feratur, vt per præcordiorum membranas, rigorem excitare tradit, quemadmodum & ab æſtu, à laſſitudine, à medicamento calido & acri quod vlceri adhibetur. Licet autem putredo in quapiã parte tanquam in fomite coërceatur, neque illinc putridus humor in omne corpus permeet, vapor tamen calórque putredinis

Cap. 17.

Cap. 5.

Cap. 3. 5. & 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

* de diff. feb. illinc in omne corpus effunditur, quod ſanè Galenus ſic cõfirmat: Vbi verò calor ſuperat materiam, appellatur incrementum & aſcenſus tale tempus. Atque eo tempore augetur calor tam multus, vt nõ ſolùm deurat locum ipſum qui veluti cauſa putredinis eſt, ſed iam per continuitatem depaſcat vniuerſum corpus. Hæ ſunt quæ de re propoſita ex Galeni mente deprompſi, quæ curando imitor, omnia ſanè iis conſentanea quæ a celebri medico audieras. Plura adiicere poſſem, ſed inclinans iam dies, nec ipſam nos curandi rationem perſequi, nec ſuſcepti argumenti metas tranſilire ſinit, quod omne in rerum abditarum cauſis poſitum erat. PHIL. Cognitis ergo epidemiorum peſtilentiúmque morborum cauſis ad contagioſos venenatóſque morbos diuertamus.

De contagioſis morbis.

CAP. XIIII.

EVDOXVS.

De Nuce. NVx vmbrâ proximis ſtirpibus arboribúſque grauis, apud Ouidium ſic quæritur: Me, ſata ne lædam, quoniam ſata lædere dicor, Imus in extremo margine fundus habet. Narbonæ taxus tam præſentis eſt veneni, vt authore Dioſcoride, ſi qui dormiant ſub ea, aut in eius vmbra ſubſideant, lædantur & ſæpenumero moriantur: quandoquidem corpori vniuerſo ſtrangulatum & celerem interitum infert. Baſiliſcus tantæ perniciei ab Auicenna deſcribitur, vt non eos modò qui vel manu vel alia corporis ſui parte, ſed etiã qui virga attigerint, momento necet: quod & viſu & ſibilo efficere tradunt. Torpedo piſcis piſcatorem qui ſe haſta attigerit, in ſtuporem inducit. Sunt & alia non pauca tum in animantium tum in ſtirpium genere: quæ poſſint integræ cutis contactu hominem interimere. At multò plura quæ aperta cute, vt venenatæ ſagittæ, aſpidis, hydræ, viperæ, ceraſtis, dipſadis anguis, ſcolopendræ, ſalamandræ, ſtellionis, paſtinacæ, lacertæ, draconis, crocodili, phalangij, ſcorpij, & rabidi canis morſus. Epidermis denſa quum ſit atque valida, hebetiorum & craſſiorum venenorum ſubſtantiam altius penetrare non ſinit, niſi vel findatur vel dilaceretur: quæ autem in venenis efficaciſſima ſunt, illam, quantumuis validam ac denſam penetrant, intróque penitus ſubeunt. Omnium quidem vis & pernicies ex ea ſede quam

pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

primùm attigerit, sensim in corporis principes partes & in artus inuadit, dum corpus omne labefactet, idque omni veneno peculiare, vt pedetentim serpat, aliud quidem ocyus, aliud segnius. Rabidus canis demorsu saliuæ aut humoris quiddam eructat, in quo vis est veneni. Id intro subiens spiritus, sanguinem, humores partisque substantiam contagione labefactat: hinc sensim serpit lõgius in partes principes, sed tam segniter, vt raro ante diem vigesimum, interdum non nisi anno symptomatis se prodat. Per has moras nec febris, nec malum aliud vllum percipitur, nec scit æger quanta pernicies lateat. At quum hæc tempore in cor penetrauerit, vellicantur præcordia, æger indignabundus euadit, nec stare, nec quiescere potis, furentis in morem huc illuc effrenatè agitur, manibus ora dilacerat, alios dente petit, ex ore spuma promanat, oculi torui & aspectu horrendi, febris valida, sitis inexhausta, & tamen æger aquam omniáque liquida adeo perhorrescit, vt emori potius eligat quàm bibere aut ad aquam deduci. Quibus malis defatigatus tandem misere cedit vita. Phalangij aut scorpij aculeo, tum alia tum breuiori tempore fiunt symptomata, quod promptius expeditiúsque venenum serpat. Itaque omnium pernicies ab ea corporis parte exoriri, quam primùm lethifera vis attigerit, illinc sensim in omne corpus irrepere, ipsúmque permutare, & perimere animaduertitur. Id & inuenta comprobatáque curandi ratio confirmauit, quæ veneni perniciem ea parte qua intrauerit reuocat, vulneris dilatatione, partis demorsæ suctu, scarificatu, affixis cucurbitulis, medicamentis acrioribus. Et ne longius intrò serpat, eam arcet iniectis vinculis arctioribus, carnis circumscriptione, vrentibus medicamentis, vel candente ferro, nonnunquam extremæ partis amputatione. Perniciei verò sæuitiam restinguit atque domat antidotorum vsu, vt rabiem fluuialium cancrorum vstorum cinere, gentiana & alysso: cuius vires exæquare rubiam experimur. Vacuatio nulla aut admodũ rara adhibẽda. Hæc igitur optimorũ medicorum diligentia atque fide comperta demonstrant non modò rabidorum canũ aut scorpionum, sed & omniũ quæ aut morsu, aut quouis contactu enecant perniciem esse venenatam eámque contagione vires suas expromere. BRV. Equidem de istis nihil dubitem quæ sint celeberrimorum medicorũ

consensu confirmata: quanquam non desunt qui putent canem, solo ardore & æstus vehementia in rabiem agi, ipsúmque illius quod dicimus venenum esse velut caloris exuperantiam. PH. Nondum potest veterem pellem exuere. Hac æstate venatores quidam in lupum sæuiorem irruerunt, trucidatum in varia obsoniorum genera apparárunt & coxerunt. Omnes quicunque esitarunt, non multo pòst tempore rabie correpti alij perierunt, alij sociorum morte prudentes sibi prospexerunt. In ea carne tam diligenter apparata, quam tu restare putes ardoris exuperantiam? At vis lethifera & venenata permansit quæ vix igne mitescit: quemadmodum nec cantharidum vis deleteria vstione tota perit. EV. Qualis est virulentorum animantium pernicies atque contagio, talem velim existimetis latêre ac teneri in lue venerea, nisi quòd hæc fortasse minus præsens ac mortifera sit. BR. Gaudeo te in huius morbi sermonem incidisse, de quo tam multi multa scripserunt, sed quæ palato meo nō sapiāt: quocirca tuam ea de re sententiā magnopere optamus audire. Huius primā originē alij siderū insolenti constitutioni, alij aquarū inquinamētis, alij cuiusdā scorti impuritati referūt acceptam. Cæterùm licèt ea lues sensim cōtagione in omnem Europam, Aphricam, Asiam & extremā Indiam defluxerit, omnémque orbis partem quæ nostratium commerciis vtitur, impleuerit: quoniam tamèn deprehensa est ab vno quopiam aut admodum paucis Neapoli originem habuisse, non potuit sanè epidemiorum morborum conditione, à certo astrorum influxu deriuari. Quamplurimos enim paucis diebus afflixisset, tandémque tempore desiisset. Ego proinde exploratiorem duxerim postremam originis rationem. EVD. De origine haud magna contentione decertem, sed de illius causa, de vi & natura, ex qua curandi ratio omnis ducenda. Primùm autem occultam & venenatam illius esse naturam, tum ex inuasionis modo, tum ex iis quæ mox tradentur perspicuum fiet. Atque cùm neminem vnquam hac lue labefactauerit inquinati aëris inspiratio, non debet ea inter epidemios recenseri. Quum nec alimentorum impuritate nec vitio vnquam sit orta, non numerabitur in simpliciter venenatis. Restat igitur habeatur in contagiosis. Veneni quidem ac perniciei huius vis & efficacia tempore delitescit, & tempore copiosis signis & argumentis

Lues venerea.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mentis se prodit. Vtque rabidi canis aut scorpionis, ita huius venenum ab ea sede quæ sit contagione labefactata: sensim in omne corpus perreptat atque sæuit vt planè cõtagiosorum morborum naturam imitetur. Qua parte contactus & societas est, ab ea maximè prehendit & initium ducit, qui venereo complexu iungitur cum inquinata, à pudendis luem contrahit. Nutrix à qua pollutus infans lac sugit, à mammis, condormiens inquinato sudore diffluenti, à cute & a summis corporis partibus: qui effusiore osculo saliuam exceperit, ab ore: infans vitiata nutrice altus, nunc ab ore, nunc ab interioribus: obstetrix quæ infectæ parturienti opem tulisset, à manu, quæ tandem excidit. Huius tamen veneni quia vis est hebetior, non nisi in apertam nudámque partem inuadit. Partium à quibus lues exordium capit, aliæ aliis grauius vitæ discrimen adferunt: omnium exitiosissima est, quæ ab interioribus & reconditis visceribus, aut à partibus obscœnis inchoatur, cæteræ leuiores & minus periculosæ. Quanquam autem illius vna eadémque perpetuò est essentia, vt tamen corpora quibus insederit, natura, temperamento, affectu & habitudine variant, ita distincta multipliciáque symptomata inducit, alia quidem in bilioso, alia in pituitoso, alia in melancholico: non enim si biliosus pituitosæ concubuerit eisdem atque illa symptomatis premetur. Non igitur possint ex symptomatum differentia, propriæ morbi differentiæ constitui. Cuicunque particulæ lues primùm insederit, illic inhærescens pustulam excitat, interim & vlcusculum. Inde longius prorepens radices figit, sẽsímque partium continuatione adacta, interiora subit, & ad extremum, ni medicamentum adhibueris, furore corpus vniuersum vastat atque depopulatur. Hinc venenum malo subesse intelligitur, non aliter quàm scorpij aut rabiosi canis virus perreptans in omne corpus. Illius signa varia efficit partium natura ad quas pedetentim repit & permanat. Quum (viro exempli gratia) concubitu à pudendis madore perfusis initiũ habet, pustulas in his primum & vlcuscula euocat contumacia malíque moris. Vapor dein aut spiritus ductu cauo pudendi intrò irrepens (neque enim credibile est humoris quicquam eò subire) venæ cauæ sanguinem arteriæque maioris spiritum labefactat: túmque bubo prorumpit in inguine. Hinc vasis spermaticis renibúsque af-

fectis gonorrhœa se promit, qua virus turpissimè velut eructando eiicitur. Quum execrandum malum in iecur & in ventriculum inuasit, leuis quidam alui fluor suboffēdit, móxque cum iecore sanguis polluitur, quo cunctæ corporis venæ participes fiunt, eóque in artus, in musculos & in cutem disseminato, compressum maleficium atq; tacitum erumpit: prosiliúntque liuidæ rubentésq; pustulæ, vlcuscula crustosa & herpetes, nonnullis vlcera caua atque maligna: biliosis quidem phagedænica & exedentia, melancholicis cancrosa, pituitosis leuiora, sed sordidiora, & humore quodam mucoso fœtidóque manantia: sanguineis crebriora & carbunculi effigie. Omnia quidem labris præduris, tumentibus & inuersis, quæ exesa carne, ipsa etiam ossa depascunt, primùm tenella qualia sunt nasi & palati, deinde solidiora quæ putria cariosáque tempore excidunt. Ab iis, cùm malum iā cerebrum summámque corporis arcem obsidet, multa super uacua pro partis cōditione pituitosa colligi necesse est: quæ si interclusa capite teneantur, magnum & acerbum dolorē commouent: sin foras sub cutem capitis promineant, & in articulos vel in artus deturbentur, his aut cruciatus excitāt immanes ac diuturnos, qui noctu maximè inualescunt, aut tophos præduros scirrhosósque tumores, haudquaquam tamen doloris expertes. Quanquam enim pituitosa videtur materia, veneni tamen maleficio perfusa, acrimoniæ particeps est. Hinc sub ossium membranas se recondens, tum acrimonia, tum distentione dolorem excitat. In ossium verò substantiam per tenues quasi tubos se inferens, illa diffundit dilatátque in tumorem, quæ tandem carie consumpta putrescunt. Si minus acris & mordax materia cutem nō excedit, ad pilorum radices effusa malignitate aut venenato vapore, effluuium concitat, quo pleriq; visi sunt sine capillis, sine supercilio, sine barbara, sine pilis, qui postea tēpore repullularunt. Quum tam multa vbique sint huius perniciei signa nullum tamē cernitur in vrinis, neq; ex his quisquam aut hoc aut aliud vllū veneni genus possit deprehendere. Iam verò hæc paucula de venerea lue si adhibito animi iudicio studiosè obseruabitis, cui vestrum, non perspicua sit eius pernicies? Quis ex vobis eam veneni participem esse inficiabitur? Si in omne corpus disseminata serpit, non aliter quàm quæ à rabidi canis morsu infertur, posítne ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

pers esse veneni? Neque verò in externas duntaxat quæ sub aspectum veniunt, verumetiam in interiores quasque partes in ipsáque viscera penetrat, quæ (quod de exanthematis afferebatur) dissectis mortuis comparent pustulis vlceribusque fœda. Plurimi sanè hoc in morbo in aliisque venenatis captiosa eáque admodum inani ratione falluntur, quòd dū vident symptomata hæc omnia cum humoris cuiusdam vitio insultare, nihil præter humorem inesse putant, nihil maius animo concipiunt, neque acriore illa animi acie perscrutātur num aliud quippiam in humore subsit in quo pręcipua affectionis causa consistat: quale proculdubio si sensu non cernimus, oportet certè ratione & intelligentia comprehendere, alioquin in maximarum rerum ignoratione versari. Itaque vis illa veneni tenuis, admodum ac ferè corporis expers, sensúsque nostros effugiens, aut in humore aut in alio quouis corpore inhærescit, quod subiectum duntaxat quasi vehiculum est eius quæ nos afficit maleficiosæ facultatis. Quî enim possit corpori nostro vim inferre sola virtus incorporea? BR. Omnem certè hac de re dubitationem & velut caliginem, dilucida interpretatione discussisti. Velim tamen insuper mihi aculeos ex animo euellas, quos nonnulli infixerunt. Aiunt illi hanc luis venereæ contagionem, & in dies mutari, & iam prorsus inclinare atque consenescere, vt sit posthac breui finē habitura. Quid quæso hac de re statuis? EV. Hanc nisi sua clementia Deus optimus extinguat, aut effrenem hominum libidinem temperet, nunquam extinctum iri, sed fore humano generi comitem & immortalem. PH. Circumferunt tamen olim pustulas fœdas erupisse complures, dolores admodum paucos: nunc cōtrà, pustulas esse nullas, dolores autem atroces cum tuberculis scirrhosis. EV. Id fortasse effecerit non luis conditio, sed præpostera multorum curatio. Adeo enim nunc ea mortalibus est formidabilis vt vel illius minima suspicione cōfestim ad remedium ex hydrargyro concurratur: quod sanè pustularum ardorem extinguit, at destillationes articulorúmque dolores exagitat. BRV. Túnc igitur vulgarem illam medendi rationem confirmas? EV. Nihil equidem minus, quòd ea morbi symptomatis duntaxat succurratur radice neglecta. Ad terræ huius & immanis beluæ oppugnationem omnes machinas adhibuerunt. Alij sperant se ini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tio radicem vacuationibus euulsuros: purgant validè, dehinc quibus competit sanguinem mittunt, mox reliquias idoneis syrupis præparant, quas & secundò & tertiò interdum & quartò expurgent. Ea certe curatio si malum inter initia consistit, solúsque corporis spiritus vel humor inquinatur, plerunque liberat, non item si iam partium substantia obsidetur. Alij ratione non admodum dissimili, tenui extenuantéque victu, & potu ex hebeno guaiacina vel sancta vel ex Cinarum radice corpus absumunt, humores detergunt dissipâtque in vrinas & sudores. Hinc necesse est pustulas & vlcera cum corpore siccari & sanescere, tophos præduros incidi atque dissolui, ex hísque natos dolores mitescere. At symptomata isthæc putato, morbi verò essentiam multo diuersam, quæ illis abeuntibus, etiamnum tanquam radix solidarum partium substantiæ firmius inhærescit. Alij vnctionibus ex hydrargyro curationem suscipiunt. Cùm enim hydrargyros non (vt plerisque visũ est) calida sit, sed adeò frigida vt vi narcotica dolores quoscunque sopiat & leniat, optima ratione sanguinis eruptiones, bilis ardores exesionesque retundit: pustulis vlceribúsque malignis opitulatur. Quum eadem vehementer humida sit, præduros tumores emollit concretósq; dissoluit. Et quoniam adeò tenuium est partium, vt omnia vel durissima metallorum corpora subeat, penetrat atque dissoluat, multa è corpore per sudores dissipat quædam purgatoria vi in aluum detur bat, multámque pituitam ex ore prolicit. Quocirca ex accidenti desiccans, vacuansque symptomatum materiam, illis non parum succurrit: at certè crudelius quàm guaiacum magno oris tædio, grauiore virium iactura & imminentiore periculo. Etenim cerebrum tanto frigore offendit, vt rheumatismis deinceps opportunum maneat: neruos, articulos eatenus laxat & debilitat, vt in omnem fluxioné proni euadant, suscitentúrque tremores immedicabiles, & recentes cruciatus pristinis grauiores. Non vt in simplici arthritide hi repentè oboriuntur, neque foras prominent, sed sensim radice altiùs defixa, penitiùs ferè in ossa tibiæ & humeri subeunt. Hydrargyrus tanto periculo symptomatis opem ferẽs, mali radicem haud quaquam euellit. Quo fit vt tum hæc, tum superiores inefficaces sint & parùm tutæ cum periculo recidiuæ, quum præsertim lues initium præterlapsa

Tos argenti viui.

ipsam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

psam partium substantiam obsedit. Tempore siquidem re-uirescit, recurrítque interdum post annum trigesimum, tanóque interuallo mali fomes quasi sepultus delitescit. Et nihilominus qui tum expertes mali prorsúsque expeditos se putant, alios cum quibus concubuerint, contaminant, prolémque gignunt ea lue cõspersam, indicium profectò tum temporis mali fermentum in venis in ipsísque partibus reseruari, & vt dicere solent, in ipsis quasi medullis latere. Recidiua rarò persimilis est radici, neque iisdem symptomatis, sed ferè destillatione, arthritide, artuum dolore, tophis, vel ossium carie molesta: neque pari contagione, eos cum quibus societas est, afficit: quòd auxiliis humoris furor & impetus repressus sit, etiam nondũ mali radice euulsa. BR. Hâc igitur quánam alia ratione putas extirpari posse? EV. Propriis antidotis & alexipharmacis. Neque enim hydrargyros, neque hebenus alexipharmacorum aut antidotorum vim obtinent: sed empiricorum inuenta sunt, quæ plerique vulgi imitatione inducti tanquam fucum adhibent malo, quum certè foret consultius imitatione curationis rabiosorum à veteribus institutæ remedia in id meditari consentanea. BR. Miror equidem sæpéque sum miratus, neminem hoc toto seculo veram luis curationem attigisse, persuasus satis veram eam non esse quæ circũfertur. PH. Omnes quæstui inhiant, & posthabita inuestigatione veri, quiquid primùm sors obtulit sequuntur. Malè nobiscum ageretur si noui sæpe morbi emergerent, quando ne vnius quidem remedia assequi valemus. EV. Itaque vt rabiei, ita luis venereæ propria quædam est antidotus, quæ etiam si neq; victum admodum tenuem neque vacuationes multas præmittes, vna possit labem eluere. Symptomata verò, vlcera, dolores, tophi, & quęcunque acriter vrgent, idoneis nec tam longè petitis auxiliis expeditius tutiúsque leniri possunt. BR. Hæc ex te discere vehementer optamus. EVD. Vos me rei nouitate impulistis, vt nimis multa de tam fæda lue narrarem. Tẽporis breuitas plura non fert: neque hîc abditorum morborum curationes, sed causas duntaxat ex professo inuestigamus demonstramasque. BR. Huc saltem siquid de elephansiasi animo concepisti, in medium profert EV. Elephantiasin in contagiosorum morborum genere contineri, omnes certè vel plebeij persuasum habent, quòd non vt pestilens Elephantiasis.

halitu ſolo, ſed vt lues venerea concubitu, accubitu, omníque contactu prehendat. Quanquam ciuitatum legibus Elephantici ſepoſiti & a reliqua plebe ſegregati degunt, nunquam tamen vel ſedulò ſciſcitati accepimus quenquam adminiſtrorum, etiam ſi perpetui illis aſſideant, ſola ſpiratione contaminatum. Siquis forte malum hoc ſponte proprio intimóque vitio contraxit, non idcirco debet à contagioſorum cenſu reiici. Non enim contagioſum morbum ex ſolo ortu, verumetiam ex inuadendi ſerpédique modo definiuimus. Elephantiaſim autem non ex ſola atra bile fieri demonſtrant melancholia, morbus & mania: in quibus etiam ſi bilis atra & in cerebro & in toto corpore redundet, citra tamen elephantiaſim eſt, quemadmodum & quartana intermittens & quartana continua, in quibus melancholiam putreſcere fatemur. Hæc igitur & inſuper eruptio fœda foras in partes extimas & in cutem proſiliens, elephantiaſim perniciei cuiuſdam eſſe participem declarat. Ea primùm dura craſſa, aſpera, & quâ redditur, colore ſubliuido vel purpureo, cum ſenſu quodam ſtuporis Puſtulæ dein extuberant, verrucis initio ſimiles, ſed quæ poſtea grandeſcát dureſcantque, interdum etiam magna fœditate exulcerentur. His notis facies potiſſimum & naſus, manuum pedumque digiti fœdantur, oculi rubore puſtuliſque ſuffuſi caligant, pili toto corpore decidui ſunt, maximè in ſuperciliis & in mento. Omnia igitur foras erumpentia, ipſúmque pilorum defluuium, quis malignitatis & latentis veneni notas eſſe non agnoſcat? Multus humor plerumque in cutem confertim effunditur, bilioſus quidam in ictero, pituitoſus in leucophlegmatia, melancholicus in melancholia, à quo nihil tale fieri cernimus. Itaque elephantiaſi præter humoris vitium, malignum etiam virus ineſt, quod tũ humores tum partiũ ſubſtantiã polluit. Illa quippe non ſolius cutis (quod Galenum dixiſſe miror) ſed totius corporis eſt affectio. Quales in linguæ radice verrucæ extuberarint, tales in omnia viſcera in omnéſque partes intimas diſſeminari comperimus. Curandi difficultas morbi malignitatem atque perniciem docet. Hanc idcirco tot ſeculis veram curationem non inueniſſe reor, quòd propria illi antidotus perquiſita non ſit, quam tamen & eſſe & inueniri poſſe nõ diffido. PH. De contagioſis morbis ſatis abunde: nunc recepto

1. de natur. acul.

traditionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

traditionis ordine de venenatis morbis transigendum. Nō enim hoc loco de phthisi, de lepra, de scabie, de pruritu, deque aliis huius classis sermo habendus, est qui quamuis in contagiosis numerari soleant, manifesti tamen sunt, à manifesta putredine orti, neque (quod suprà monebas) huc quoquammodo referendi.

De venenatis morbis. CAP. XV.

EVDOXVS

ITANE præterea exigitis vt de venenatis morbis sermo habeatur? Si iam plane inter omnes conuenit quamplurima esse venena, quorum vis cæca & delitescens vario nos symptomatum cruciatu fatigat, nónne euidens esse debet, ab illis morbos in nobis excitari qui non manifestis qualitatibus, sed totius substantiæ dissidio vitæ nostrę primordia demoliuntur? BR. Neque id ipsi demonstrari volumus, sed dilucidius explicari, quot & quas illorum differentias esse putes. EV. Quem venenatum morbū definiuimus, is nec ducto inspiratóque aere, nec externorum contagione, sed vna delitescentis intus veneni pernicie prouenit, suboffendítq; Hoc iam dixi cæteris hebetius & in crassiore densioréque materia inhærescere, quæ non nisi interioris caloris eiusq; copiosi vi excitetur. Venena aliàs imprudentius intrò assumuntur, aliàs intus progignuntur. Quæ intro sumuntur alia quidem in metallorum, alia in stirpium, alia in animātium genere sunt In metallorū genere, arrhenicum, auripigmentum chrysocolla, calx, æs vstum, atramentum sutorium, sulphur, adamas, lapis cæruleus & armenus: itémque hydrargyros, cinnabari, cerusa, plumbum, minium, gypsum. Hæc putant nonnulli sola qualitatum exuperantia, priora quidē caustica vel septica, id est, vrente vel putrefaciente vi, posteriora verò astringente & præfocante nobis infensa: proinde non simpliciter venena, sed venenata medicamenta appellari. At quanquam manifestis omnia qualitatibus vehementer obsunt, totius tamen substantiæ dissidio nonnihil etiam veneni reconditum habent. In stirpium ordine sunt, aconitum chamælco, taxus ephemerum thymælea, laureola, thapsia rhododaphne, ranunculus, draguntium, tithymali genera, & quæcunque immodice purgandi vim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

obtinent vt veratrum, ſcammonium, cypariſſias, cyclaminus, colocynthis, & alia eius generis non pauca, omnia verè deleteria. Sunt & quæ qualitatum duntaxat exuperantiis inſenſa putantur, quod genus ſunt euphorbium, anacardus, itémque opium, mandragora, hyoſyamus, cicuta, ſolanum manicum, fungus: quæ tamen malignitatis expertia haudquaquam putamus. in animantium genere numerantur cãtharides, lepus marinus, ſalamãdra, bupreſtis, deuorata hirudo, pinorum eruca, felis cerebrum, ſanguis tauri, lac corruptum, piſcium aut pecudũ fulgure vel peſtilentia interemptorum carnes, & quæcunque ſupra diximus de morſu vel contactu enecare. Porrò ex his quæcunque intro ſumpta ſint multò prȩſentius & atrocius quam contactu offendũt. Hæc igitur omnia non modò qualitatum exuperantiis, verumetiam totius ſubſtantiæ diſſidio exitialia eſſe & deleteria, morbóſque inferre venenatos, tũ ex inſequentibus ſymptomatis, tum ex alexiteriis quæ veteres ad curationem inuenerunt, facile intelligi poteſt. Quæ porrò intus gignuntur venena, non vt ſuperiora primo ſuæ naturæ ortu, ſed lõgo ordinis progreſſu atque mutatione talia euaſerunt. Vt enim ex varia humorũ putredine, ſiue ea ex intemperie, ſiue aliis ex cauſis orta ſit, diuerſi generis febres excitãtur: ita ſanè ex putredine longius progreſſa, vel alia cæciore ex cauſa venenum in nobis prouenire gignique poteſt. Galenus ait veteres hanc queſtionem diſputaſſe, euidentiſſimíſque rationibus collegiſſe, eoſdẽ affectus fieri & à lethalis veneni potione, & à corruptione quæ è corpore ſcaturire poteſt. Hanc autẽ quam appellat corruptionẽ, re ipſa venenum eſſe mox canis exemplo demonſtrat: in quo tanta plerumq; fit humorũ corruptio, vt totus in rabiem agatur, quæ veneni ſoboles eſt. Atq; tũ & canẽ ipſum & omnes illius humores venenatos haberi, argumento eſt quòd eius ſputũ humanum corpus attingens rabiem excitet. His perſuaſum vobis eſſe debet, in nobis ſimiliter corruptionem quandá ſponte gigni poſſe quæ non modò veneni vires æquet, ſed & ipſa tota venenũ ſit. Itaque ſyncope admodum grauis & periculoſa plerumque fit ex concreto ſanguinis grumo, maximè ſi vel in ventriculo vel inteſtinis, deinde ſi in pectore vel veſica putreſcat: fitque ea cũ pulſu paruo, reſpiratione difficili, extremorum frigore, & ſudore frigido ſuborta interdũ febre.

lib. 6. De locis affectis

bre. Rei autem sic perspectæ veteres conuenientia remedia non à manifestis, sed ab occultis qualitatibus quasi alexiteria quædam attulerunt. Non admodum dissimilia symptomata tradunt & à concreto putrescentéque lacte gigni, quibus eadem probè succurrunt. Extremū pedem aliquãdo repětè sphacelatum vidimus, sine causa externa, sine tumore aut rubore cõspicuo. Oborto primùm dolore immanissimo mox sensum in eo ac motum periisse, partem totam liuore contabuisse, exulcerationem fœdam insequutam, quæ acerrima causticáque medicamenta sine sensu admitteret. Non multò pòst arteriam brachij dextri, deinde etiã sinistri pulsare desiisse: ita sensim vniuerso corpore obsesso, miserum extingui, sine febre, sine symptomatis admodum grauibus. Totámque præsentium malorum quis intemperiem aut simplicem aut cum humore, causam esse statuat? Quis non potius venenatam qualitatem in partes omnes propagari putet, quæ extremam hanc perniciem inferat? In vteri porrò strangulatu plerumque mulier sine motu, sine sensu quasi extincta iacet cum pulsu obscurò paruóque, eatenus vt interdum ne percipi quidem possit: cum animi defectione & difficili spiratione, quæ non modò pectus opprimit, sed & fauces quasi manu prehensas præcludit: hunc autem tam immanibus symptomatis comitatum tradit Galenus vel à suppressis mensibus vel à cohibito semine proficisci, quod vitiatum maiorem quàm menses vim & noxam corpori infert. At quum non ipsa corrupti seminis substantia, sed vapor duntaxat in cordis cerebríque sedem sublatus istorum sit author, quis non illum vaporem, multóque magis vitiatum semen vnde is prodiit, censeat venenatæ qualitatis conditionem ac vim obtinere? Quænam obsecro manifesta, siue ex primis, siue ex secundis sit qualitatibus, hæc tam sæua possit inuehere? Hanc sanè causam quæ mole parua, maximas solo contactu alterationes inducit, rectè Galenus & scorpionis & phalangij ictibus cõparat quibus exiguo veneno per minimum foramen iniecto, totum corpus afficitur, breuíque admodum tempore sæuissima symptomata inualescunt. Possim opinor ipsa rerum similitudine itidem de comitiali morbo ratiocinari. Quum enim à crure vel à digito manus vapor quidam in cerebrum conscendere deprehenditur auræ frigidæ persimilis, qui ipsum attingens 6. *De locis affectis.*

ſenſus mentémque turbat & epilepſiam infert, quis non facilè credat corruptionem quandam in affecta parte genitam eſſe, eámque adeo validam vt phalangij, ſcorpionis, aut aliarum pernicioſarum ferarum venenis queat comparari? Equidem id puto veriſſimum quod apud Galenum Pelops dicebat, poſſe præter naturam in corpore eſſentiam ſponte generari quæ mole minima ſit, facultate autem quam maxima: & quæ quum neruoſam aliquam ſedem occupauerit, per continuatas partes vſque ad neruorum principium vim ſuam tranſmittat, ſiue id alteratione fiat ſiue ſpirituali eſſentia veluti aura ad ipſum elata, ex eáque comitialem circuitum excitari. BR. Hæc facilè ſuadere poſſint epilepſiã quæ vniuſcuiuſuis partis cõſenſu fit, à venenata malignitate promoueri, de qua productus Galeni locus traditus eſt. Cæterùm quæ primario cerebri affectu contrahitur, aliam fortaſſe cauſam habet, quam is mihi videtur paulò antè ſic expoſuiſſe: Conſtat epilepſiam in cerebro conſiſtere, impediente humore animalem ſpiritum qui in ventriculis eius continetur, quo minus poſſit exire. Hunc deinde humorem ait craſſum & viſcidum eſſe, aliàs pituitoſum, aliàs melancholicum. Et quoniã velox eſt epilepſię diſcuſſio, eum ipſum humorem obſtruere meatum ſpiritus qui in cerebri ventriculis eſt, cerebrúmq; ipſum cõcutere, quo excutiat id quod noxium eſt. A craſſo ſemper humore (inquit) hanc affectionem induci argumẽto eſt quod & ſubitò fit & ſoluitur confeſtim. Nã ſubitariam meatuum obſtructionem à craſſo viſcoſóque humore fieri conſtat. Hac etiã varietate epilepſiam ab apoplexia diſiungit, quod in hac frigidus, craſſus & viſcoſus humor omnes principes cerebri ventriculo affatim impleat obturétque: in epilepſia verò aut nõ omnes aut nõ affatim & vſquequaque. EV. Id ſi illarum ſolùm diſcrimen eſt, neceſſe ſit omnẽ apoplexiam quædã antecedat epilepſia: nõ enim poſſunt omnes ventriculi repentè & affatim impleri, quin prius modicè & leuiter obturentur. At contrà fieri deprehendimus, apoplexiam primò & derepẽtè inuadere, quã nulla pręuenerit epilepſia. Quin etiã ſi in epilepſia craſſus & viſcoſus humor cerebri ventriculos meatúſque ſemper obſtruit, eo per acceſſionem, dum neruorũ principium (vt inquit Galenus) ſeipſum quatit diſcuſſo, nõ aliis præterea acceſſionibus fatigabitur. Atque multæ nihilominus recurrũt.

Lib. 6. De Locis affectis.

3. De locis affect. cap. 5.

Aut

Aut si semper alius & alius humor per accessiones influat, qui fieri poterit vt quum aliquis indies quater aut sexies primario affectu corruit, quales non paucos videre licet, tam multus tamque crassus humor succrescat? Quænam ea scaturigo vnde toto vitæ curriculo dimanet, & in meatus incurrat? BR. His rationib. ipse etiam sæpe ac multùm de epilepsiæ, quemadmodum sanè & de apoplexiæ causis dubitaui. Quũ enim aliquãdo vidissem viribus integrũ, sinistri oculi ictu vehementiore, repentè attonitum corruisse, móxque sensu ac motu priuari, cum spiritu difficili ac stertore, & cũ aliis fortis apoplexiæ indiciis, eúmque nec venæ sectione nec alia potuisse ratione seruari quin horis duodecim interiret, mortis causam inuestigatione dignam putaui. Discisso apertóque capite, neque ossis, neque meningũ, neque substantiæ cerebri quicquã cõfractũ diuulsúmve, sed duntaxat interiores oculi venas contusionis vi diruptas animaduertimus è quibus sanguis cochlearium duorum mensura, in cerebri basim procubuerat, qui cõcretus arterias eas obstringebat, quæ retiformem contextum conficiunt, & quæ illinc in cerebri ventriculos propagatæ, choroidem alterum constituunt. Cerebri autem ventriculi prorsus illæsi inanésque cernebantur. Hinc edoctus, alterum qui citra causam externam apoplexia extinctus esset, dissecare visum est in quo humor crassus & viscosus similiter ad contextum retiformem inuentus est, cerebri ventriculis nec oppletis nec obstructis. Hinc ego ratiocinatus, consentaneum putaui, iis arteriis vel obstructis vel cõpressis apoplexiã gigni, quòd tũ cerebrum nihil spiritus è corde per subiectas arterias recipiat, sitque necesse illius motũ sensúmque perire. Quidam hæc opinor animaduertens, rectè dixit fieri apoplexiam interceptis viis quæ sunt cerebro cordique communes. At ne videat pensi parum meminisse, ad epilepsiam reuersus edisfere causam eius quæ ipsomet affecto cerebro fit. EV. Non alia profectò videtur, quàm eius quę per cõsensum. Vt enim aliquãdo obseruauimus è summo capitis vertice in quo sub pericranio vitiatus venenatúsque humor coërcebatur, vaporem manifesto sensu intrò subire, qui epilepsiam concitaret, háncque postea caustico persanatam medicamento, ita proculdubio existimari debet intus, vel circum meninges, vel circum cerebri substantiam vitium contineri veneni æ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

mulum, cuius ex interuallis impetu facto, epilepsia suscitetur. Aperto epileptici philosophi qui decesserat capite, qui vehementissimo eóque ferè perpetuo dolore, vix digitũ lato circa sinciput torquebatur, deprehendimus crassiorem meningem ea sede, caluæ ossi adhærescere, pauculo humore putri interiecto. In altero cerebri substantia humorem fœtidissimum, cúmque exiguum contineri: vtriusque tamen ventriculos & meatus omnis humoris: omnísque obstructionis expertes. Multos ipse (scio) vidisti inde epilepticos euasisse, quod in curanda lue venerea, dum vnguentis ex hydrargyro illinerentur, nonnihil in aurem & in cere-
„ brum penetrasset. Hísne quæso dicas cerebri ventriculos
„ humore multo impleri & obstrui? BR. Minimè quidem, sed
„ ipsum corrupti hydrargyri pernicie lacessiri. EVD. Talem
„ igitur & in omni alia epilepsia, causam existimato: atque si
„ quid aliquando putridi humoris inesse deprehenditur, non
„ ex ea ipsa putredine, sed ex venenata quam concepit quali-
„ tate, hoc mali suscitari. Itaque quocunque corporis in loco
„ is fuerit, venenatus illinc vapor in cerebrũ sublatus id ipsũ
„ meningésque totius substantiæ inimicitia acriter ferit. Ef-
„ fertur autem ex interuallis haud secus atque in febribus in
„ termittentibus, & in rabie, & in aliis plerisque morbis quo-
„ rum est stata recursio. Cerebrum proprij veneni offensione interdum ab omni mentis sensuúmque functione prorsus vacat, vti & cor in syncope interdũ seipsum vniuersúmque corpus quatiens adnititur offensionem excutere, non aliter quàm cor palpitans. PH. Ego complurium authorum lectione mihi persuaseram, id duntaxat venenum appellari, quod tota substantia cordi vitæ principio auersaretur. EVD. Periculosa isthæc persuasio. Vt cantharis solam vesicam, lepus marinus solos pulmones exulcerat: ita parti vnicuique quippiam totius substantiæ dissidio contrà venit quod illius venenum & deleterium est. Maximè hoc nomine digna sunt quæcunque iecur, cor & cerebrum principes corporis partes totius substantiæ diuortio oppugnant de-
Cap. 18. moliuntúrque. Cerebri venenum quoddam haberi Galenus quinto de simplicibus medicamentis hac expressit sententia: At sunt quæ tota essentia nobis contraria sunt, proinde si vel minimum eorum assumptum fuerit, omnino lædat necesse est, ceu dryopteris & pityacampe: & thapsia, & sola-
num

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

num manicum,& hydrargyros, & fungorum nonnulli, præterea saliua & fel venenatorum animalium. Nam talia omnia genera sunt deleteria, non quantitate. Siquidem hæc si largius bibantur, quædam dementant, quædam mortem inferunt, verùm conuenienti quadam mensura aliis admista iuuant. Porrò quæcunque inter ea mentem lædunt, continuò etiam pleraque caput deprauant, vaporum prauorum congerie ipsum implentia. Sed & quædam os ventriculi tentant atque affligunt, vt & inde caput per consensum lædatur. Communiter verò vniuersa duobus modis cerebrum affligunt lædúntque: aut quum tota substantia sunt contraria, aut quum vna duabúsve qualitatibus temperaturam immutant. Quæ hîc Galenus tota substantia cerebro contraria statuit, illius certè venena sunt. Quot igitur partium, maximéque principum, tot & venenorum genera, à quibus & venenatorum morborum differentiæ fluxerunt: quas singillatim recensere, propriis notis quasi depingere, conuenientibúsque remediis & alexiteriis profligare, maioris est operis. BR. Hæc quando licet, deinceps æstimemus quem vsum ad medendi artem habere possint quæcunque matutina concertatione de Deo, de spiritibus & iis quæ trãs naturam sunt, tam accuratè disserebantur à vobis.

Et morbos, & remedia quædam trans naturam esse.
CAP. XVI.
EVDOXVS.

SVPRA mundum aspectabilem, alium sensibus nullis obuium, Deo spiritibúsque confertum cogitatione cõplectimur, mortalis huius summum custodem & gubernatorem, à quo etiam multa homini aliàs salutaria aliàs noxia & pestifera impendent. Deus itaque maximus, omnia in potestate habet quæ condidit, & quocunque vult ea deducit. Illius imperio cœlorum motus cohibiti sunt, & Sol tanquam fixus constitit dimicaturo Iosue, Sol plenilunio eclipsi adumbratus pariente Christo: ignis de cœlo deductus ab Elia: Aër plerunque, sed maximè Dauidis pestilentia grauissimè contaminatus: Aquarum exuperantia & cataclysmo olim terræ facies obruta: terræ sterilitas frugúmque inopia & fames Iosephi ætate. Sic quippe in cœlos & elemẽta sum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ma viget Dei poteſtas. At in nos multo plerunque maior. In ſacris Ezechias graui morbo percuſſus eſt: Iob vlcere peſſimo à Satana Dei iuſſu fœdatus. Centum octoginta quinque Aſſyriorum millia ab angelo interempta: & omne primogenitum Ægypti ſub Pharaone occubuit Plenæ ſunt ſacræ literæ calamitatibus, quas Deus ſumma iuſtitia mortalibus inflixit, & beneficiis quæ placatus contulit. Quicunq; autem diuinitus morbi delabuntur, naturalium quodammodo ſimiles apparēt, at quia cauſam habent medendi arti haudquaquam obſequentem, iure trans naturam appellandi videntur. Vt hos cacodæmon humani generis hoſtis ferus & immanis, ferè ſolet Dei permiſſu infligere, ita homines malefici miris dæmonum artibus vim multis noxámque inferunt: alij neſcio quos inuocant adiurántq; verbis, exorciſmis, imprecationibus, incantamentis & carminibus: alij collo ſubnectunt aliterve geſtāt ſcripta quædam, characteres, annulos, imagines aliáque nefanda: alij cantibus vtuntur, ſonis vel numeris: interdum potionibus, ſuffitibus & odoribus, interdum faſcinatione & præſtigiis. Sunt qui abſentis imaginem cera effingant, & quauis illius parte compuncta, verborum atque ſiderum vi, in ſimilem abſentis ſedem morbum inferre iactitent, aliáque non pauca de infligendis morbis præcepta. Anum ſolo oculorum intuitu & radio naturaliter pueros aut infantes faſcinare non facilè credam, quanquam in Bucolicis ſcribit Virgilius, Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Sunt qui perſuadere contendant in anu menſtruam purgationem ſuppreſſam, in corpus omne redundare, tempore venenatam reddi ſpiritus inficere, eóſque potiſſimùm qui ab oculis foras exiliunt, hos aërem contaminare, pueros & tenellos infantes faſcino lædere. Quæ rationes parui ponderis ſunt. Menſtrua quippe purgatio quū anubus ex ætate & naturæ præſcripto deficiat, neque ipſis neque aliis eſt incommodatura. Quinetiam tum prægnantes, tum quibus ex morbo ſuppreſſi ſunt menſes, multò vehementius pueros faſcinarent: adde quòd non oculis modò, verumetiam halitu & expiratione efficacior vis eſſet. Si qui fortè ſunt in Triballis & Illyriis aliiſque regionibus, qui authore Plinio viſu effaſcinent, interimántque quos diutius intueantur, iratis præcipuè oculis, & hoc malum facilius ſentiant puberes: horum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

rum causam priuatim reddit, naturam in quorumdam toto corpore, in aliorum oculis venena genuisse, ne quid vsquam mali esset, quod in homine non esset. Hæc verò rara, & quasi miraculo priuatis quibusdam irrogata. Ad supra commemoratas artes redeo, quibus compertum habemus magos, sagas, sortilegas incantamentis nonnullos ita vinxisse, vt cum sola vxore non concumberent: alios concubitus impotentes quasi exectos reddidisse: alios in corporis extenuationem viriumque imbecillitatem cum langnore summo traxisse, quos solæ quæ inflixerant precibus & muneribus restituere possent. Neque solùm morbos, verumetiam dæmonas scelerati homines in corpora immittunt. Hi quidem visuntur furoris quadam specie distorti, hoc vno tamen à simplici furore distant, quòd summè ardua obloquantur, præterita & occulta renuntient, assidentiúmque arcana referent, eósque multis conuitiis impetant, & diuinorum verborum potestate terreantur, contremiscant aut succenseant. Quidam non ita pridem quum per æstus nocte vehementer sitiret, è somno surgens potu nō inuento obuium malum fortè prehendit, id mandens fauces sibi quasi manu præcludi strangularíque sensit, simulque à subeunte dæmone iam obsessus, visu est in tenebris videre se à prægrandi nigerrimóque cane vorari, quæ postea restitutus integra mente nobis ordine recensuit. Hunc non pauci ex pulsu, ex calore & scabritie linguæ febricitare, ex vigiliis & mentis perturbatione simpliciter delirare iudicabant. Iuuenis alius familia equestri paucis antè annis corporis concussione & quasi conuulsione ex temporum interuallis laborauit, qua nunc solùm sinistrum brachium, nunc dextrum, interdum etiam digitum vnicum, alias crus alterum, aliàs vtrunque, aliàs corporis truncum tanta celeritate exagitaret, vix vt à ministris quatuor decumbens cohiberetur. Caput autem in concussum iacebat. lingua & locutio libera, mens sana, omnésque sensus integri vel in conuulsionis ferocia. Decies minimùm quotidie corripiebatur: in interuallis sanus, sed labore confractus. Vera epilepsia iudicari poterat si mentis sensuúmque læsio accessisset. Peritissimi quique adhibiti medici conuulsionem epilepsiæ finitimam à maligno venenatóque vapore spinæ dorsi impacto censuerunt: è quo vapor in eos ner-

uos emanaret qui à ſpina in artus quoquouerſum, non autem in cerebrum diſſeminantur. BRVT. Sana ea quidem me iudice ſententia. EVDO. Hæc credita cauſa vt ſummoueretur, clyſteres imperantur frequentes, purgationes generis omnis & validæ, cucurbitulæ infiguntur neruorum initiis, fotus, vnctiones, emplaſtra, primùm quæ diſcuterent, dein quæ roborarent venenatámque malignitatem obtererent. His parum proficientibus ſudores proliciuntur balneis æſtuariis, & guiacinæ hebeni decocto, quæ nihilo magis profuerunt. BR. Quid eſt quæſo cur tam accommodatis remediis id malum non ceſſit? EVD. Quoniam omnes longè aberamus à cognitione veri. Nam menſe tertio primùm deprehenſus dæmon quidam totius mali author, voce inſuetiſque verbis ac ſententiis tum Latinis tum Græcis (quanquam ignarus linguę Græcæ laborans eſſet) ſe prodens. Is multa aſſidentium maximéque medicorum ſecreta detegebat, ridens quòd eos magno periculo circunueniſſet, quódque irritis pharmacis corpus hoc penè iugulaſſent. Quoties laborantem pater inuiſebat, is procul à cōſpectu inclamabat, Appellentem hunc arcete & ab ingreſſione propulſate, aut torquem è ceruice detrahite: ex hoc enim (vt Gallorum torquatis equitibus in more eſt) diui Michaelis imago propendebat. Si ſacra, diuináque verba coram legebantur, ferocius ſubſultabat & inhorreſcebat: Quum intermiſſio erat ferociæ, laborans in quiete omnium meminerat, quæ inuitum ſe protuliſſe fatebatur & dolebat. Cerimoniis & execrationibus compulſus dæmon negabat ſe crimine damnatum, & ſpiritum ſe nuncupabat. Interrogatus quis eſſet, aut quomodo & qua hæc poteſtate moliretur, dixit multa intus eſſe domicilia in quæ ſe recondat, & in quiete ad alios commigrare: ſe in hoc corpus iniectum à quodam, cuius nomen non efferret, à pedibus ingreſſum in Regiam, & à pedibus egreſſurum quum præſtitutus dies aduentarit. De aliis non paucis diſſerebatur, quæ etiam ex aliis dæmonum laqueis irretitis interdum audiri ſolent. Neque hæc vt noua profero, ſed vt conſtet dæmones alias intro ſubeuntes in corpus, idipſum variis & inauditis interdū modis laceſſere: alias non intro ſubire, ſed vel vtiles corporis humores exagitare, vel noxios in principes partes traducere, vel hiſce venas alióſque ductus obſtruere vel inſtru-
men-

mentorum structuram permutare, quibus ex causis innumeri morbi fiunt Horum dæmones authores sunt, scelerati perditíque homines ministri: omnísque eorum trans naturam est ratio. BR. Illorúmne & remedia quædam trans naturam statues? EV. Necesse est omnino. At remediorum quæ trans naturam, alia verè diuina, alia magica sunt. Quam multos legimus Deum per prophetas vel è morte suscitasse, vel a lepra & elephantiasi expurgasse, vel ab extremo mortis reuocasse periculo? Multò plures cæcos, claudos, mutos paralyticos, leprosos, febricantes, omnísque generis morbo & languore confectos Christus olim integrè restituit: a quo dein Apostoli, nec pauci viri religionis sanctitate cōspicui vim potestatémque sunt adepti. Quos nūc vobis quasi exemplo referebā, vidi execrationibus, precibus, verbis sacrosanctis, votis & ieiuniis expediri: qui etiamnum saluberrimè & integerrima mente degunt. Hæc porrò diuina remedia improbi nefariíque viri magicis artibus æmulantur, accita dæmonum ope: vt Mosis miracula Pharaonis magi, & summam Apostolorum admirationem Simon Magus. Plinius commemorat ætate sua principē Neronem vanas falsissimásque comperiisse magicas artes. Quippe (inquit) non citharæ tragicíque cātus libido illi maior fuit, fortuna rerum humanarū summa gestiente in profundis animi vitiis, primúmq; imperare Diis concupiuit, nec quicquam generosius voluit: nemo vnquam illi artium validius fauit: ad hæc non opes illi defuere, non vires, non discendi ingenium aliáque non patiente mundo, immensum & indubitatum exemplum est falsæ artis quam dereliquit Nero. Magus ad eum Tyridates venerat, magos secū adduxerat, magicis cœnis eum inuitauerat, non tamen quum regnum ei daret, hanc ab eo accipere artem valuit. Proinde ita persuasum fuit, intestabilem, irritam, inanem esse, habentem tamen quasdam veritatis vmbras, sed in iis veneficas artes pollere, non magicas. Nero in exquirendis magicis artibus paulò curiosior, quòd nullum signū argumentúmve perspexisset, eas sustulit. Generatio mala & adultera signum quærit, & signum ei non dabitur nisi signum Ionæ prophetæ. Illas tamen & esse & fuisse quæ in sacris extant de Pythonissa, de muliere ventriloqua, de Nabuchodonosor Rege, de Magis Pharaonis, aliáque non pauca perhibent. Et quæ ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ethnicis authoribus, de Demarcho, quẽ narrat Plinius degustatis extis pueri immolati in sacrificio, in lupum se conuertisse: & de Circe, quæ poculo socios Vlyssis in illo errore diuturno mutauit in feras, vt est apud Vergilium:

Quos hominum ex facie Dea sæua potentibus herbis
Induerat Circe in vultus & terga ferarum.

Et quæ de messibus aliò traductis scribit:

Has herbas atque hæc Ponto mihi lecta venena
Ipsa dedit Mœris: nascuntur plurima Ponto.
His ego sæpe lupum fieri & se condere syluis
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atque satas aliò vidi traducere messes.

Et in Damone,

Carmina vel cælo possunt deducere Lunam,
Carminibus Circe socios mutauit Vlyßis. Et:
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Ouidius libro sine titulo:

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes cantatáque vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Hæc nisi multorum fide comprobata contestatáque forent, non tam multas leges Iurisconsultorum prudentia in magos tulisset: nec iis qui messes excantassent, in lege duodecim Tabularum pœna esset constituta. Vt autem magicis artibus dæmon non res ipsas, quippe quas generare non possit, sed solas rerum species & spectra quædam exhibet, quibus hominũ mentes quasi præstigiis illudat, & oculorũ aciẽ præstringat: ita & in his quæ ad medendi vsum quouis modo accommodantur, nec certa, nec tuta, sed fallax, captiosa & periculosa est sanatio. Vidi scripta chartula collo subnexa vniuersi corporis icterum vna nocte detergeri: vidi & febres verbis, cerimoniis quadamtenus profligari, sed quæ mox similiter, aut multo deterius recurrerent. potest quidem dæmon quosdam integrè persanare, at tantum beneficium in hominem, quem perpetua consectatur inuidia, conferre haud quaquam velit. Fictam duntaxat simulatámque sanationem exhibet, cuius admiratione peruersas hominum mentes irretiat, sibíque infidelitate subiuget, hoc vnũ cum primis adnitens, vt ab his quos seduxerit diuino cultu & ho-

& honore dignetur. Hæc tum diuina tum magica remedia sunt trans naturam. Existunt autem & quædam inania veréque anilia, quæ quoniam hominum imbecillitatem nimia superstitione iamdiu occupāt, superstitiosa dicimus. Ea sunt de quibus dicere nemo possit, cur & vnde creditas vires habent: Neque enim à temperamēto, neque ab aliis manifestis qualitatibus: neque à tota substantia, neque à diuina vel magica potestate. Eiusmodi sunt scripta, signa, characteres, annuli, qui nec Dei nec spirituum opem implorant. Si nulla superior causa accesserit, quid sola figura, vel character virium possit ad profligandos morbos obtinere? Omnis quippe effectio ex contrariis est, quæ in eodē posita genere, partim similia, partim dissimilia sunt. Vt nec calor in saporé, nec sapor in odorem vel sonum, nec sonus in figuram: ita sanè nec verba, nec figuræ, nec characteres in morbos quicquam efficiāt. Non solùm autem in iis quæ trans naturam, verumetiam in naturalibus plerisque remediis superstitiones incidunt: vt dum herbis, stirpibus, lapidibus aut metallis vires attribuuntur, quæ nec ad manifestas qualitates, nec ad totam illarum substantiam accedunt. BR. Iuuaret exemplis isthæc patefacere BVD. Superstitiosum dico morbum comitialem his prolatis gestatísve carminibus finiri:

Gaspar fert myrrham, thus Melchior, Baltasar aurum,
Hæc tria qui secum portabit nomina Regum
Soluitur à morbo Christi pietate caduco.

Dentium dolorem mitescere, si quis, dum sacrum fit, dentes contingat, hæc verba efferens: Os non comminuetis ex eo. Strumas, aut laxiorem columellam sanescere iis precibus quas nobis Aëtius scriptis reliquit. Vomitiones conquiescere ceremoniis & verbis quibusdā quæ medicaturi vel absentes pronunciant satis fore ratū si modò laborātis nomen cognitum habeāt. Theophrastus author est ischiadicos carmine sanari. Cato prodidit luxatis membris carmen auxiliari. Dixit Homerus profluuiū sanguinis vulnerato femine Vlyssem inhibuisse carmine. Vidi quendam qui è quacūque corporis parte profluentem sanguinem cohiberet, partis contactu verba quædam obmurmurans. Sunt qui hæc commemorent, De latere eius exiuit sanguis & aqua. Ad febres sanandas quàm multæ circumferuntur preces? Est qui laborantis prehensa manu dicat, Æquè facilis tibi febris hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſit,atque Mariæ virgini Chriſti partus. Alius ante paroxyſmum manus cum ægroto lauat recitans ſecretò pſalmũ illum ſolemnem. Exaltabo te Deus meus rex. Si quis aſino in aurem dixerit percuſſum ſe à ſcorpione, trãſire malum protinus tradunt. Vt verba, ita & ſcripta in ſuperſtitioſis multa numerantur. Ad arcendam lippitudinem charta in qua duæ Græcæ literæ. P. A. inſcriptæ ſint, circumligata lino ſubnectatur collo. Ad dentium dolorem ridiculum hoc ſcriptum appenſum: Strigiles falcéſque dentatæ, dentium dolorem perſanare. In his etiam quæ foris admouentur, nõ leuis plerunq; ſuperſtitio eſt. Eiuſmodi illud eſt Appollonij apud Plinium: Vi interempti dente gingiuas in dolore ſcarificari. In calua interfecti ignéque cremati, aquam è fonte noctu propinare comitialibus morbis. Ex calua ſuſpendio interempti, catapotia fieri contra canis rabidi morſus. Nam ſi dens aut calua has vires non à temperamento, ſed (vt credipar eſt) à proprietate totius ſubſtantiæ à tota ſpecie nanciſcitur, vniuſcuiuſque hominis vel dens, vel calua eadem facultate viget, neq; quòd vi ſit interemptus, eam proprietatem facit. Eadem ſuperſtitione ſunt, difficiles partus ſtatim ſolui, cùm quis tectum in quo ſit grauida trãſmiſerit lapide vel miſſili quodã, ex his quæ tria animalia ſingulis ictibus interfecerint, hominem, aprum, vrſam. Et probabilius id efficere haſtam militarem euulſam à corpore hominis, ſi terram non attigerit. Comitialem morbum ſanari cibo è carne feræ occiſæ eodem ferro, quo homo interfectus ſit. Immatura morte raptorũ manu, ſtrumas, parotidas, guttura, tactu ſanari. E tribus puteis pari menſura permiſtas aquas, prolibari nouo fictili, reliquũ dare in tertianis acceſſu febrium bibendum. In quartanis fragmentum claui à cruce inuolutum lana collo ſubnectere. A quartana febre eum liberari qui vinum biberit, in quod immerſus fuerit gladius quo ſit caput abſciſſum: & eum cuius vnguiũ reſegmina anguillæ viuæ collo ſubnectãtur in linteolo, illa mox in aquã dimiſſa. Lienis dolorem ſedari, ſi pecudis lien illi ſupertendatur, dicátque medicus lieni, ſe medicinam facere. A tuſſi vnumquemq; liberari, qui in os rubetæ ranæ inſpuerit, ea mox viua dimiſſa. Laqueum ſuſpendioſi circundatum temporibus, capitis dolorem ſedare. Faſcia mulieris alligato capite dolores imminui. Hoc verbum Abracadabra, chartæ

Plin. 21. 10.

Plin. 28. 3.

Lib. 28. c. 1.

Lib. 28. c. 4.

ea ſi-

ea figura inscriptum quam Serenus tradit, ex collo appensum à febribus maximéque ab hemitritæo liberare. Quid etiã veri id habere potest, quod multi affirmãt, lathyris quæ tithymali species est, folium sursum euulsum si sumatur vomitionem mouere, deorsum ruptum deiectionem? Est qui profitetur icterum omnem sanari, si laborantis vrina manè in ollam emicta igni sensim efferuescat, dum tota in vaporẽ exhaletur, diebus nouem continuis. Alius ad febrem omnis generis intermittentem, virgas duas parallelas verborum vi mediis partibus committit, ipsóque contactu vincit crucis effigie, quam collo subnectit: sic quidem multos leuat, sed qui ferè grauius recidant. Innumeris tum Plinius tum alij complures scatent magorum commentis, quibus vulgus in sui admirationem trahant. Quin & in herbis non pauca videas superstitiosa figmenta, qualia Galenus ab Andrea & Pamphilo conscripta commemorat, incantationes, transformationes & decanorum dæmoniorúmque herbas sacras. BR. Valde nobis arridet cordíque est tua hæc luculenta & morborum & remediorum quę trans naturam sunt notatio: in qua dum à naturali contemplatione confusa quæque seiungis, reddísque singula seorsum pura, nos certè vindicas à tetris tenebris & à densa caligine. Nunc autem in naturæ limites regressi, ea potissimùm scrutemur, quæ possint occultis morbis opitulari, eáque vel à cœlo, vel ab elementis, vel ab animantibus, vel à stirpibus, vel à metallis & lapidibus: extra hæc nihil nos potest naturaliter vel iuuare, vel lædere.

6. De simpli.

Occultas quasdam esse formæ seu totius substantiæ proprietates, & quot sint illarum differentiæ.

CAP. XVII.

EVDOXVS.

QVONIAM dies hic vobis totus est consecratus quæ de occultis medicamẽtorum viribus dici optatis, paucis complectar. Primùm autem occultas illas tacitásque vires rebus inesse, easque naturæ limitibus contineri, ex superioribus demonstrationem habet. Nam si occulti morbi vsquam proueniunt, necesse est & contraria illis occultáque remedia existere. Nihil in hac rerum vniuersitate subsistit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

cui non & simile, contrarium quiddam natura protulerit etiam si nostra diligentia nequit inueniri. Vt igitur morbis ex intemperie, contrarias ex intemperie vires: morbis ex materia contrarias materiæ facultates: & instrumentariis secundas medicamentorum vires ex permistis materiæ temperamentíque viribus ortas opponimus: Ita sanè occultis totius substantiæ morbis, necesse est natura contrarias vires compararit, quæ & ipsæ occultæ sint, & totius substantiæ dissidio illis aduersæ. Etenim tam immanes morbi nunquid propriis destituti remediis iacebunt? Siccine naturæ res tantopere ad vitam necessariæ defecerint? Itaque in earum & facultatum & qualitatum genere, quæ à tota substãtia fluxerunt, ordines multi ceu gradus collocãdi, quorum extremi sint contrarij: ex his aliæ nobis infestæ & prorsus inimicæ, aliæ contra tota substantia familiares & amicæ, & quasi nostræ naturæ conseruatrices. Hæ sunt quas medicamentorum occultas proprietates vsus appellat. Possum opinor & aliter harum necessitatem persuadere. Quæcunque animantium, stirpium, lapidum, metallorúmque corpora gignuntur, quando ex primis quatuor rerum initiis materiam sumunt, simul ex permistis illorum qualitatibus temperamentum sortiuntur, ex iísque vires habent, quas nos primas simplicium medicamentorum facultates appellamus. At quando non modò qualitates, sed etiam elementorum substantiæ in genitis rebus confusæ etiamnum manent ac persistunt, necessum est hinc etiam vires quasdam seruari, quas in materia sitas esse diximus. Eiusmodi sunt grauitas, leuitas, mollitudo, durities & reliquæ a materia qualitates, quas de more secundas appellant, non quòd aliis posteriorem ortum acceperint, sed quòd minus validæ sint minúsque effectrices. Præter has verò tertiæ sunt à totius forma profectæ. Si enim simplices qualitates viribus præditæ sunt, necesse est rerum formas atque substantias multò præstantioribus excellere. Hæ sunt quarum genus vniuersum Galenus à tota substantia prodire commemorat, parcè admodũ timidè & obscurè quid hoc rei esset interpreatus. PH. Tibi verò quid esse videtur tota rei substantia. EVDO. Si ea neque temperamentum est ex primis qualitatibus, neque materia elementorũ, quid aliud esse dicas quàm totius geniti formam? Hanc nónne aliàs summã rei perfectionem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

aliàs ſubſtantiã, aliàs & eſſentiam nullo nominum delectu appellat? PH. At nuſquam Galenus tertiam hanc facultatem ad formam rei, multis autem locis ad prima rerum omnium elemẽta refert. EV. Ita quidem facit, quoties omnia quæcunque fiunt, probabili ratione illuſtrare, & quaſi ſub obtutum ponere contendit, nequid ignorare videatur. At ſi verecunde veritatem quærimus, neque ad elementorum qualitates, neque ad illorum materiam, tota rei ſubſtantia accedit, ſed proprias à ſe vna vires eſt ſortita. Ita quidẽ Galenus quoties ſpretis argutiarum aculeis, rem omnem verè nudéque explicat, totam ſubſtantiam planè diuerſam facit ab elementorum facultatibus: maximè quo loco de medicamentis totius ſubſtantiæ ſimilitudine attrahentibus, hũc in modum diſſerit: Eſt autem & aliud attrahentium medicamentorũ genus qualitates familiaritate trahẽs, quod nihil aliud eſt niſi ſimilitudine totius ſubſtantiæ, ſicuti accõmodatum ſibi elementum trahunt quæ nutriuntur omnia. In his ſunt purgãtia omnia & quædã alexiteria. Hæc deinde vim non ab elementis accepiſſe ita demum confirmat: Calida autem eſſe oportet hæc omnia, nã de his inter quæ eſt ſubſtantiarum ſimilitudo id potentius trahit quod eſt calidius, quippe quod ſimilitudine calorẽ addidit auxiliarium. Quũ enim duabus de cauſis id trahat, ſuperabit profectò id quod vnicã habet cur trahat cauſam. Hæc Galenus. Quibus planè vel nolens fatetur quod eſt veriſſimũ, totius ſubſtantiæ ſimilitudinem diuerſum quippiã ab elementorum qualitatibus, eámque attractionis præcipuam cauſam eſſe, ſolum autem iuuari elementi calore. Si duæ cauſæ hæ ſunt, ſubſtantiæ ſimilitudo atque calor nónne diuerſæ ſunt & diuerſam originem ſortitæ? Non poteſt igitur Galenus non in eas incidere occultas rerum proprietates, quæcunq; ſint illarum cauſæ. Quarundam facultatum probabilem cauſam deprompſit, idque facilè, aliarum certè difficilius, aliarum nullam prorſus eſt aſſequutus. Quò quoties fortè incidit, cogitur vel inuitus ad occultas rerũ proprietates confugere, & illinc quaſi auxilium implorare. Libro ſecundo de naturalibus facultatibus de vi atrahente contra Eraſiſtratum diſſerens, rurſum in eandem ſententiam tertio de ſimplici medicina inquit: "Oſtenſum ſiquidẽ eſt à nobis in cõ- "mentariis de naturalibus facultatibus quod qualitatũ quæ

Lib. 5. ſimpli. cap. 16.

in substantiis sunt proprietatibus attractiones complentur. Quinetiam libro de respirationis vsu Erasistratum ridet & criminatur, quòd curiosius multarum rerum causas cõquirat ac inuestiget. Ita enim suscepta cum Erasistratiis disputatione sermonem instituit, At si Erasistrati (inquiunt) rationem reprehendis, aliam dicito. Dicam equidem, sed si vos primùm dixeritis quid in causa sit cur piscatores contactũ torpedinis obstupescant: quod si nõ possitis, hoc saltem nobis conceditis, vt illam animanti vim esse dicamus, qua stuporem contactu inducere possit, ídque adeò potẽter vt per ipsum tridentem ad piscatorum vsque manus facilè discurrat affectio. Ergo piscium qualitates esse conceditis, quibus vel stuporem, vel caron, vel frigus, vel putredinem, vel aliud malum adferre possint: aëris eãdem vim esse negabitis? Sed ostendere non licet(inquiunt) quæ sit ipsa seu vis, seu qualitas. Iniquum est per obscura & incerta quicquam inuerti ac refelli. Itáque multas rerum virtutes occultásque proprietates vel ex Galeno comperimus quarum nulla sit inuestiganda ratio. Id nusquã clarius quàm vndecimo de simplici medicina vbi de cancris fluuiatilibus vstis agens, Pelopem, præceptorẽ suùm vellicat, qui causam reddere vellet cur ij medeantur demorsi à cane rabido. Sic enim post alia multa: Nam cancrorem cinerem, quia exiccandi vim habeant, mordentium canum venenum absumere, simúlque digerere: ita enim dictitabat Pelops ambitiosa professione iactitans se talium omnium causas nouisse. At nisi me planè scire quippiam antè persuasum habeam, propinquis persuadere non tento. Itaque nec Pelopis rationẽ contra quã videbã multa dici posse, pro vera recepi: nam & cancros prodesse puto ex proprietate totius substantiæ. Hæc Galenus, qui & paulo antè pollicitabatur seorsum librum se aliquando cõscripturum, de iis quæ proprietate totius substantiæ quippiam in nobis efficerent. Sunt & alia passim apud eum plurima, quibus conuincitur omnino, eas rerum proprietates in artem medendi introducere: singula si recensere coner, longior ero quàm pro ista temporis breuitate. PH. Optarem docte Brute, de his paulo profundius & accuratius quædam ex te sciscitari, vnde nunc plurimi has rerum proprietates appellent occultas. Quum Galenus eas fatetur à totius substãtiæ proprietate nasci, an nullam putas earũ esse

rationem,

rationem, qua demonstrari possint? BR. Nullam omnino. PH. Agè, obsecrò, qui iam longo vsu compertū habet, magnetem ferrum allicere, nónne scit hanc illius esse proprietatem, vt ignis calfaciendi ac vrēdi? Tu enim proinde quod ignem calfacere sensisti, calidū iudicas eáque illum vi pollere. Item quia magnetē sæpenumero ad se ferrum trahere obseruasti, debes ex eo quod consequutum vides, id quod antecessisse necesse est colligere, ex effectione & opere efficientem eius operis causam? Neque est quod existimes omnis philosophicæ demonstrationis initium ex principibus illis qualitatibus non aliunde duci. Si quis enim albam rosam proferens coloris causam roget, hǽcque velis frigidiori temperamēto tribuere, quid quæso de rubra dices? Intybi species lacteúmne idcirco succum fundunt, quod frigidæ sint. At complures calidissimæ, quales sunt tithymali, eodem succo madent. Et aloë idcircóne est amara, quia calida? Atqui in opio, quod pernicioso frigore necat, amaritudo inest eximia. In odoribus verò maior est ac magis impedita controuersia, vix vt vllus sit quem ab elementorum certis qualitatibus expirari, docere possis. BR. Quorsum hæc obsecro? PH. Nempe vt intelligas, nec totius substantiæ proprietates nec odorum colorúmque naturas ex primis duntaxat qualitatibus deduci. BR. Quàm gloriarere si tibi hac in re cederem. PH. Ego verò nulla de re minus quàm de gloria laboro. Sed omissis seriis liceat mihi tecum parum per vrbanius iocari. Nuper ex nIdia quidā meus familiaris lapillum mirè luminosum deportauit, qui totus quasi incensus admirabili lucis splendore fulget, iactísque radiis ambientem aërem lumine quoquouersus implet. Is terræ impatiens, suopte ipse impetu confestim in sublime euolat. Neque verò angustè haberi potest, sed amplo liberóque loco tenendus. Summa in eo puritas, summus nitor, nulla sorde aut labe inquinato, figuræ species nulla certa, sed inconstans & momēto mutabilis. Quúmque sit aspectu longè pulcherrimus, sese tamen contrectari non finit, & si diutius adnitaris feriet acriter, si quid illi demitur fit nihilo minor. Aiebat insuper huius vim esse ad plurima tū vtilē, tū summè necessariam. BR. Itáne fabulosis ænigmatibus cum OEdipodibus quibusdam te iocari putas? PH. Nihil fabularum texo: rem si ante te constitui voles oculorum fide verissimam fatebris.

BR. Bestiolam aut noui generis auiculam esse oportet. PH. Nihil istorum, sed res est prorsus inanima atque muta BR. Nouam & admirabilem rem audio, cuius profectò, si cuiusquam alterius, proprietas debet occulta censeri. At nullúmne illi est inditum nomen? PH. Ignis, flamma. BR. Captus sum, & quidem satis suspicabar quippiam fallaciæ subesse. PH. Quid me fallaciæ aut vanitatis insimulas? rem profero verissima BR. Sed tamen vilissimá & maximè protritam. Hoc vno maximè spem meá fefellisti, quod ex India allatam diceres. PH. Ergo India si quid eiusmodi rarũ carúmque sola protulisset, admirarentur scilicet omnes ac laudarent occultas eius proprietates: nunc quoniam vulgare est paruóque parabile, contemptum proinde erit & nullo in precio? Si (vt rectè protulit Auicennas) ignis inuentu admodum difficilis esset, nobisque ab extremis & ignotis regionibus deferretur illius quidem vim & proprietatem magis quam cæterorum omnium omnes admiraremur, illius causas attentius scrutaremur, illiúsque multo magis quam magnetis effectus nos in admirationem traherent. Si quæram vnde ignis comburit: aut eas quas dixi vires accepit, non aliud dicere possis, quam summo esse illum calore, & hanc esse illius naturam & proprietatem. Hoc enim certè responso, doctè videberis satis fecisse. Et tamē quum magnetem dico ferrum attrahere, aut pæoniam comitialem morbum profligare in ingenita sibi proprietate non videor tibi causam satis dilucidè exprimere. Quid ita? Aut cur quod vtrique commune est, alterius tantùm veluti quodá priuilegio propriũ facis. Id vnum fortasse discriminis statui potest, quod ignis proprietas qua vsitatior, peculiari nomine caloris & leuitatis definita sit: magnetis verò, pæoniæ atque similium proprietatibus nondum vllum sit nomen inditum. Quo errore minutiores plerique philosophi tenentur, rati quidem vnumquodque sciri cuius nomen cognitum habeant, nihil verò sciri, cui nomen desit. At certè scientia ex rerũ non ex nominum cognitione ducitur, neque res ipsę nominibus sed nomina rebus obsecundant. BR. Conclude tandem si potes, vt quid comprehendere vis, intelligá PH. Non omnia à primis fieri qualitatibus, & si quæ ab illis fieri traduntur, sciri putas, nihil esse quod nesciatur, neque occultarum proprietatum magis quā elementorum affectionibus nos in admirationē duci opor-
tere-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ere. Vt enim ſiquod medicamẽtum noui calidũ tenuiúmque partium eſſe, id colligo obſtructiones expedire, ictcrúmque perſanare: ita ſane cognita ex effectu rheibarbari proprietate qua bilẽ expurgat, complector idipſum corpus refrigerari, icterum, tertianas bilioſáſque febres diſcutere, capitis dolores, vigilias, ſitim aliáque ex bilis feruore ſymptomata compeſcere. BR. Id iam manifeſtum agnoſco rerũ proprietates non ab elementis, non a materia ſed à ſola forma prodire, neque has rectè occultas, ſed vel formæ vel totius ſubſtantiæ proprietates appellari? Iam verò quot qualéſque hæ ſint fuſius explicandum. EV Hoc ſanè nomen Galeno latiſſimè patet ad multáque pertinet quando quidẽ alimentũ nos alere, medicamentũ expurgare, deleteria medicamenta & venenata omnia nos enecare, totius ſubſtantiæ vi docet: rurſúmque alia in renes, alia in veſicam, alia in lienem atque in pulmones vel caput concedere, iíſque aut ſalutaria aut peſtifera eſſe tota ſubſtantia. BR. Tibíne in his videtur totius formæ appellationem variam feciſſe? EV maximè. Alimentum quippe idcirco nos alit, quia nobis tota ſubſtantia ſimile eſt. Hæc autem ſimilitudo nec temperamentorum eſt nec materiarum, ſed vel formarum duntaxat, vel horum certè omnium, quam proinde totius ſubſtantiæ ſimilitudinem dixerũt Lactuca & vinum alimenta quidem ſunt quorum neutrum nobis temperamẽto ſimile vides, & quorum materiæ admodũ diſſimiles ſint. Idcirco autem nobis familiaria dico & amica, quod ſpiritum quendam vitæ caloris in ſe contineant benignum nobiſque familiarem, cuius appulſu ſpiritus calorque noſter fouetur ſuſtẽtatúrq; & quorũ materia quadam accepta mutatione, in corporis noſtri materiã abit eiúſque molẽ alit & auget. Itaque ſi alimentorum alia calida ſunt, alia frigida, ſimilitudo quã quærimus temperamentorũ haudquaquam eſt. Deinde ſi illorum alia dura ſunt, alia mollia aut hæc rara, illa denſa, nec; rurſum in materiis eſt ea ſimilitudo. Neceſſe igitur eſt hanc in ſpiritu & in cæleſti illo calore conſtitui, quæ ſunt formæ congenita. Quod vt perſpicuè & luculenter perſpicias hæc tecũ altius ipſe meditare. Lac è mammis ſuctum, lactenti optimum & in primis conueniens alimentum eſſe: idipſum verò ſi proprio calore diſſipato frigeſcat, nunquam quantumuis denuò igne recaleſcat, poſſe bonitatem vímque priſtinam recupe-

Facultatũ differentiæ à tota ſubſtantia profectæ.

rare,& infantem qui eo ſolo aletur, breui totum extabeſce-re. Quæcunque venatu viuunt animalia, vt in auium genere aquilam, miluum, accipitrem, in quadrupedibus leonem, lupum, vrſum, vulpem: in piſcium genere congrum, delphinum, thunnum, lupum, mulum, omnia quidem viua prę-da oblectari, nec niſi neceſſitate, abiecta cadauera attingere, præter vrſum fortaſſe. Dum itaque delphinus aut mulus viuos piſciculos ventre continet conficitque, non modò ſuã ſubſtantiam illorum materia verumetiam calorem calore natiuo fouet & auget: quemadmodũ & lactis calor inſitus, infantis calorem multò euidentius quàm manus imbecillo ventriculo adhibita ſuſcitat atque fouet. His ergo rationibus ſtatuo, vtile nobis è viuis animantibus alimentum fore, ſi illorum materiam vincere & atterere valeremus: & recens cæſas carnes, quæ teneræ ſint, præmaceratis ac ſemiputribus vtiliores, quòd à viuis minus abſint. Magnus hic ſanè locus ac latè patens, quem vt totum animo perluſtres, velim ipſe tecum rationem habeas & contempleris, cur in tanta rerum multitudine nihil quicquam nos alere poteſt, quod non ipſum etiam alatur ſitque vita præditum. Non enim lapides aut metalla nobis alimenta ſunt, ſed duntaxat vel ſtirpes, vel animantia, vel quæ ex his prodierunt: quid ita? Quoniã noſtra vita noſterq; calor non niſi aliorũ vita & calore, neque corporis noſtri ſubſtantia non niſi illorum materia ſuſtineri poteſt. Quinetiam quæcunque ex his præſtantiorem vitam degunt, vtiliora & ſalubriora nobis alimẽta ſunt. Nã auium quadrupedúmque ſubſtantia melius quã piſcium & horum melius quàm fructuum aut ſtirpium ſubſtantia nos alit, ſi modò paribus paria referas. Ex quibus profectò comprehenditur alimentum nobis familiare eſſe primùm quidem ſpiritu & calore diuino, deinde materia quæ in hæc præparationem acceperat. Hæcque nos totam ſubſtantiam appellamus. BR. Videberis igitur & cicutam & ſcorpionem nobis alimenta dicere, quòd & viuãt & ſpiritu caloréque cœleſti inſtructa ſint. EV. Si omne noſtrum alimentum viuere dixi, non continuò ſequitur è contrario, omne viuens alimentum eſſe: ſed eſt pręterea neceſſe alimẽti viuentis calor nobis familiaris ſit. At multorum calor ſpiritúſque cœleſtis noſtro aduerſus omnino eſt, planè inimicus ac peſtilens. Alimentorum ſubſtantię ex diametro oppони-

tur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

tur ea quę deleteriorum ac venenatorum est tota substantia. Vt enim illa magna familiaritate nobis coniuncta sunt, ita hęc prorsus inimica & pestilétia, quę adhibita non modò primis secundísve qualitatibus nos afficiant, sed & toto genere de corpore nostro quicquid attigerint corrumpant. idque extabescens in suam speciem ac similitudinem vertant. Quocirca in genere totius substantię extremè contraria sunt alimenta & deleteria. Inter hęc medio quasi ordine consederunt medicamenta purgantia, quæ neque vt alimenta in nostram substantiam conuerti, neque hanc prorsus corrumpere aut absumere solent. Extremorum hęc naturam habent participem, partim quidem similia, partim dissimilia nobis. Dúmque nec vinci omnino neque vincere possunt, inimica dissimilitudine velut per seditionem exiguntur & exterminantur, secũ interim similitudinis necessitudine cum humorem abducentia cum quo maior erit affinitas. Eiusmodi ergo sunt medicamenta quæcunque inter illa totius substantiæ extrema, conditionem planè mediam acceperunt. Quæcunque autem ab his in alimentorum extremum propius accesserunt, qualia sunt quæ benigna vocantur, ea si suo purgandi fine quauis occasione frustrentur in humorem ad quem educendum apta erant cõuertuntur cedúntque nonnunquã in alimentum corpori. Quæ verò à medio in genus deleteriorum magis deuergunt, quod genus sunt vehementiora, si quando purgandi finem non assequuntur, corpori grauiter incommodant. vtriusque generis conditionem Galenus ita persequitur. Ideóque in purgantibus, medicinis quædã sunt, quæ si purgatione frustrentur, præterquam quod nullo damno corpus afficiunt, in alimentum ipsius insuper cedunt, aliæ se ad animantis perniciem ac venenum conuertunt. Habet enim omnino purgans medicamentum cũ vno certè aliquo in nobis humore similitudinem, neque est illi semper admista vis veneni: quare si non purget, non tamen iniuriam semper aliquam faciet, sed & concoquetur, & talem gignet humorem qualem trahere poterat. Et rursum: Quare vbi purgationem haud assequuntur quædam purgantium, alia malum corporibus nostris inferunt, quædam verò alimentum exhibent.

3. De sim. cap. 23.

BR. Iam satis planè expositæ tres facultatum differentiæ, à tota substantia profectæ: at quarta restare videtur, qua alia

medicamenta alias corporis partes quasi delectu quodam aut iuuent aut lædant. RV. Id non minus totius fit substantiæ proprietate, non quæ ad vniuersum corpus, sed quæ ad vnã quampiam particula comparatur. Vt enim partium corporis aliæ aliis gaudent iuuantúrque alimentis, nostrum quidem cerebrum animantiũ cerebro, pulmo pulmone, iecur, iecore, stomachus stomacho, & cor corde, idq; ob quandã substãtiæ cognationem: ita & in deleteriorum genere, quædã proculdubio vnicuipiã particulæ, non aliis aduersantur súntq; pestifera. Quod cum Galenus cognitum haberet, fassus est a marino lepore pulmonem vnum ex omnibus corporis particulis, a cantharidibus vesicam solam exulcerari. Similis est & corũ ratio, quibus vis data est particulas expurgandi: quædam enim iecur, quædam lienem, quædam pectus pulmonésque, quædã vero caput purgant: alia renum alia vesicæ calculos conterunt. Nihil est in vlla naturæ parte, quod non peculiari & occulta proprietate vigeat. Etiam si multa inter se conferamus, necesse est omnino has illorum proprietates, aut similitudine quadam & affinitate sibi consentire, aut dissimilitudine atque dissidio aduersari Hinc sympathiæ & antipathię, id est consensiones & dissensiones profectæ sunt, omnibus rebus insertæ: arcanæ quidem illæ & abditæ, quas natura nos mirari potius quàm scire voluit. Hæ causæ habentur omnium occultorum effectuum, qui nullis rationibus euidentibus probabiles existunt. Quod igitur alia medicamenta alias corporis partes aut iuuent aut lædant, in causa est sympathia vel antipathia. Itaque si tibi magnetem ferrum attrahere proponam: si selinitem quem annulo inclusum vidisse memini, nudæ cutis contactu sanguinem quauis ex parte manantem sistere, quam vim nonnulli iaspidi concedunt: si tertio digito inditum minore quàm æquinoctialis horæ curriculo, dysenterica alui profluuia cohibere aut eum qui hæmorrhoidas sistebat & compescebat, si felem nepita herba sibi mederi, ranas, buffones, lacertas & serpẽtes herbæ ranunculi esu & contactu recreari. Ibidem passiã serpentibus origano salutem quærere, mustellam cum regulo dimicaturam se ruta munire, confixum ceruum dictamo sibi opitulari: hęc inquam aliáque eius generis sexcenta si tibi proponam, in promptu erit quod dicas, ea totius substantiæ similitudine & amicitia, quæ noxia sunt

Selenitis.

ſunt attrahendo hæc efficere. PH. Quid ſi fortè ſcāmonium & alia quædam vehementiora cholagoga foris admota, dyſenteriā perſanent? BR. At verò ſi tibi contra ob oculos cōſtituo magnetem vel allio perunctum vel adamantis preſentia ferrum non allicere: vaneſcere filicem, quæ copioſa in ambitū arundine obſita ſit: & contra perire arundinē, quam obſepiens multa filix in orbem cinxerit. Quercum iuglādi proxime aſſidentem, aut braſſicā cyclamino oppoſitam exareſcere, cicutam vino tanquā veneno inſperſam emori, Oleā in quercus ſcrobe poſitam extingui, Fraxini vmbram ſerpentes non ferre & quàm lōgiſſime fugere Vitem clauiculis ſolā braſſicam non complecti & in diuerſam partē ſe inflectere, Sapphirum anthracē aut fugare aut diſcerpere, Cancros fluuiatiles à rabido cane demorſis opem ferre, Scordion & centauriū minus lethalium beſtiarum ictibus. Terram lemniam hauſtis cātharidibus aut lepore marino ſuccurrere. Terram armenā a peſtilentibus febribus vindicare. Iam habes quod dicas hæc antipathia & totius ſubſtantię diſcordia fieri, qua etiam alexiteria, id eſt, amuleta omnia nos tutos reddunt. Cęterùm ſi pęoniam tibi affero infantiū collo ſubnexam, comitialē morbum ſanare (id enim de pęonia maſcula veriſsimum comperi) quam totius ſubſtantię aut conuenientiam aut repugnantiam dabis quę id efficiat? Si quod pituitam, quæ mali cauſa eſt, è cerebro ſimilitudine ſubſtantię detrahit, idcirco medetur, cur non etiam aliis quibuſque à pituita morbi ſuccurret? aut cur non eaſdem vires obtineant medicamenta quęcunque pituitam eliciunt? Scio Galenum hanc illi vim idcirco aſſignare, quòd exiccandi vi polleat tenuíſque ſit ſubſtantiæ, ac propterea ventriculorum cerebri infractus expediat. Sed quum alia plurima extent maiore ſiccitate prædita tenuiorúmque partium, cur illa vim pariter eadem ad morbum comitialem non accepiſſent? EV. Iſthęc eius vis non è manifeſtis qualitatibus, ſed a totius ſubſtantię diſsidio atq; repugnantia dimanauit, qua non pituitę, non humoris lentori ſed morbi comitialis eſſentię (quæ latens occultáque eſt) prorſus aduerſatur. PH. Mira verò plerumque Galeni ambitio qui medicamentorum vires quas Dioſcorides ſedulò ac diligenter eſt perſequutus, omnes cōnititur in vulgatas elementorum facultates refundere, hincque omnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

causas & rationes deducere. Sed præclarum istum, si Diis placet, conatum tot ac tantæ circumueniunt difficultates, vt vni ac simplici rei non modo duas, sed tres quatuórve cõtrarias pugnantésque substantias assignet: id autem quàm contortè perspectum vobis est, quibus quotidie præcipua cura est, ista omnia diligentius excutiendi. Ipse equidem nunquam de hoc artificio ita bene sperabo, vt ex stirpium colore, odore, vel sapore earum primas secundásque facultates consequuturum putem, neque hanc ipse noscendi rationem, sed eam quæ ab experientia ducitur, firmam habebo. Hincque adeo factum est, vt vni Dioscoridi qui simplicium medicamentorum vires puris nudisque verbis, nulla consequente ratione enarrauit, plus fidei & authoritatis habeam, quam Galeno tot variis rationibus instructo: existimémque medicamentorum experientiam ratione potiorem. EV. Placidè ac modestè omnia. Neque enim leuis neque inanis habendus hic Galeni labor.

Vnde nata totius substantiæ proprietas, atque à substantia distet, & vbi sita sit.

CAP. XVIII.

EVDOXVS.

TEMPERAMENTVM accidens omnino quum sit, in substantiarum genus verè constitui non potest. Materia quæ rudis & omnis formæ expers intelligitur, substantia iam est, sed infimo & abiectissimo ordine. Præstantiori gradu est naturale corpus. Corporis autem species ac forma, quæ illius est summa perfectio, qua tum in rerum natura consistit, tum à cæteris distat differtque rebus, cæteris quidem omnibus dignitate præcellit, & in substantiarum genere prima atque summa collocatur. Quocirca nihil omnium melius quàm species potest tota vel præcipua rei substantia aut essentia appellari: & quæ substantiæ totius proprietates nuncupantur, hæ speciei sunt & formæ. Quæcunq; igitur sit formarũ, eadẽ est & proprietatum origo. Deus autẽ maximus olim primùm cœlos stellis & viribus instructos, ipsáque gignendarum rerum elementa, solus ex sola diuinitatis suæ immensitate condidit. Deinde verò & secundo loco animantium, stirpium & inanimorum genera, non solus ex se solo, sed ne illa (inquit Plato) eadẽ cum cœlis conditione forent, accitis cœlorum elementorúmque viribus:

Vt

Vt enim singula de terra vel aqua proferens, materiam illis ab elementis assignauit, ita sanè formam cuique suã è cœlo propriis ornatam viribus immisit. Et ne posthac assiduas operas ad continuandam perpetuandámque rerum procreationem collocaret, singula quæ creauerat iussit semen proferre, quod gignendis aliis tum materiam, tum præparationem calore, spiritu & conformatione exhiberet: ipsum verò cœlum iussit formã præparatis illis impartiri: itaque occultas rerum proprietates, quæ neque in temperamento, neque in materia inhærescunt, si è spiritu & calore deducis, diuinas fateri necesse est, quandoquidem calor & spiritus in semine verè proximéque diuinus est; sin verò è forma proximè cœlestes, vti & formam. Non abs re igitur & Platonicorum & Theologorum sententia cœlum intelligitur genitarum gignendarúmque formarum omnium seminibus conspersum, eius verò anima seminales rationes comprehendit ab his ideis profectas quas vna diuina mens omnes suo quasi sinu gerit. Quicquid mundi vniuersitate comprehenditur, id Deus cœlo elementísque conseruandum ortúq; assiduo continuandum subiecit, vt iam nihil vel ex semine gigni genitúmve cõseruari sine cœlo possit: nisi quid Deus iis quasi ministris omissis, ex se proximè miraculo efficiat. Quæcunque etiam sponte sua nullo semine prodeunt, vt stirpes pleræque & animantes, metalla omnia omnesque lapides, ex vno cœlo formas proprietatésque sumunt, quod semper præsto est & in omnem materiam idoneo temperamento aliísque præparationibus instructam formam immittit qualem ea meretur. Itaque naturalis illa causa præstantissima & nobilissima omniũ est formarum exemplar, cuius per omnia diffusa virtus quocunq; penetrat: quã Plato mũdi animã alius quidam datorem formarũ, Aristoteles vniuersalem naturam appellauit. Hęc formam rebus non de subiecti præparatione suscitat, sed integram quasi de sinu suo confert præparato subiecto. in quo illæsa teneri seruarique possit. Illinc simul & tota formæ proprietas defluit, quæ quanquam accidens est à forma tamen nunquam seiũgi separariue potest: illius ingenita & indiuidua vis, cuius ope quęcunque sua sunt omnia efficit. Hoc verò maximè proprietas à sua forma & à tota substantia disiungitur, quòd plerunque imminuitur integra illæsáque formæ substantia. Scammonij

vis est bilem expellere, ea sæpe adeò remittitur, vt exhausta periisse tota credatur: magnes adamantis præsentia quasi hebetescit. Quinetiam in vno eodémque genere, aliud alio potentius vegetioréque proprietate valet. Quæ quamuis ita sint, nusquã tamen dicimus, id cuius extenuatur proprietas, substantiam mutasse. Ex quo perspicuum euadit, hanc proprietatem accidens & qualitatem, non autem rei substantiam esse. Id quod inde etiam constat, quòd vna eadémque res complures sæpe proprietates habet ac complures substantias nunquã. BR. Quæ rebus quibusq; primo ortu ingenitæ sunt proprietates, vlláne præterea cœli aspiratione egent? EV. Maximã sanè, qua nimirum integræ conseruentur, & permaneant: quandoquidem, nihil huius ope destitutum, integris persistit viribus. Vt enim in animantium corpore suus cuique parti insitus est spiritus atq; calor à semine, quem tamen generalis ísque vitalis è corde per arterias in omne corpus emanans suscitat, tuetur atque conseruat: ita sanè quicunq; animantibus & stirpibus à prima origine spiritus aut calor insidet totius formæ custos & propugnator, ab illo totius mundi generali spiritu qui vnus animam mundo consociat, omnésque virtutes continet, excitatur, conseruatur & augescit. Is enim omnium genitorum seminales rationes, omnésque omnium occultas proprietates complexus, omnia implet, per omnia diffusus, in animantia, in stirpes & in metalla propagatur. BR. Sempérne spiritus ille corporibus æquè præsens, & æquabili prosperitate vires suas impertit? aut hæc illíncne vires æquabiliter vel hauriunt, vel suscipiunt? EV. In vnoquoq; corporũ quum alia aliis ceu gradu quodam validiora infirmioráve cernantur, constat non æquabiliter omnia, sed vt varia fuerit suscipientium præparatio atque constitutio, magis minúsve tum spiritus tum occultæ proprietatis haurire. Quinetiam si efficiẽtis causę vim spectabimus, spiritus ille cœlitus quoquouersum defluens licet semper & in omnia, nec tamen similiter, nec pari mensura illabitur, sed definitis siderum coitionibus cumulatissimè. Singula terrena potentissimas efficacissimásque vires experiuntur, propriis sideribus bene fœliciterque constitutis collustrata. Alia Solis, alia Lunæ, alia aliorum planetarum accessu, radio aut lumine vigẽt. Æstiuo solstitio ardore Solis aer incenditur, terrena flagrant, ma-

ria feruent: túmque motus illius conuersione oleę, tiliæ, populi, vlmi, & salicis folia circumaguntur, ipsóque die alia quam pridie facie cœlum spectant. Brumali autem solstitio aridum pulegium propendens è tectis floreſcit vi admodum cæca. Cichorij, Heliotropij, & Scorpiuri flores ab ortu ad occasum solem insequuntur, abeuntem intuentur, cum eóque vertuntur omnibus horis, etiam nubilo die: exortu se pandunt, occasu se contrahunt. Lunæ porrò vires mare perspicue imitatur cuius æstus ascendēte illa inualescit, descēdente, mitescit. Ostrearum, conchyliorum & concharum omnium corpora cū Luna crescunt pariter paritérque decrescunt. Materia è syluis cæsa cùm Luna crescens, iā multo est lumine, quòd humidi fiat accessio, breui tempore marcet & carie cōficitur: cæsa verò quum Luna decrescens exiguo est lumine, diutius perennat. Formica interlunio semper quiescit: plenilunio etiam noctibus operatur. Soricum fibræ, numero dierum Lunæ respondere traduntur, Selenites lapis imaginem Lunæ continens, eam reddit in dies singulos crescentis minuētísque numero. Vt hæc a Sole Lunáque vires, sic & non pauca obscuriores quasdam sensibus incomprehensas, à cæteris planetis sideribúsque mutuantur. Magnes si liber sinitur, altero extremo in arcticum cœli verticem, altero in antarcticum se contorquet. Cinerem cancri vsti, Sole leonis signum peragrante Luna decima octaua, AEschrion Empiricus Galeni laude celebratus, ad rabidorum canum morsus afferebat. Sexcenta eius generis rectè philosophantium sententia cōfirmat, docétque pariter qui planetæ & quæ sidera vnicuique corporis particulæ, & quæ vnicuique tum animantium tum stirpium generi præsint: quæ siderum consociatio morbos ingeneret, quæ salutaria profligandis illis remedia ferat. Hac inspectione cognitionéque rerū, mox ratione comprehenditur, quòd omni tēpore rerū proprie ates cum mundi spiritu illabuntur insuntq; rebus efficacissimæ, & quando herbas stirpésq; singulas legere, quando componere, quando ad curationem adhibere expediat. Ea obseruatio cœlestia vtiliter accōmodat aptátque terrenis, & remedia plenis integrísq; viribus opportunè sufficiens, opera profert admiratione digna ad quæ non alius quisquam accedet, iisdem etiam subsidiis instructus. Hinc quas veteres magna vigilantia peruestigarunt rerum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

proprietates, nunc permulti irritas comperiunt, quarum vsu intempestiuo plerunque fraudantur. Non pauci, scio, Astrologiam superstitiosa rerum vanitate contaminarunt, alij nefandissimis anilibúsque figmentis consperserunt, alij libertatem animi actionésque nostras siderum necessitati perperam obstrinxerunt. Cæterum elementorum corporumque naturalium vires, cœlestium motu viribúsque teneri atque conseruari, quis iam eat inficias? BR. Tu nobis admirabiles noscendarum proprietatum desiderij igniculos accendis. EV. Nec sine causa. Est quippe ea verissima præstãtissimáque cognitio, quæ nos vna sciẽtissimos reddat: difficiles tamen salebrosósque aditus habens, quasi deserta prætermittitur:

Multa tegit sacro inuolucro natura: neque vllis
Fas est scire quidem mortalibus omnia: multa
Admirare modo, nec non venerare: neque illa
Inquires quæ sunt arcanis proxima, namque
In manibus quæ sunt, hæc nos vix scire putandum:
Est procul à nobis adeò præsentia veri.

Vna proprietatum cognitio res ipsas exercet, reliquæ omnes vix aliud quàm verba. Quæ quum ipse mihi ante oculos propono, iam ferè anteactorum laborum me tædet vehementerque pœnitet: idémque opto quod Euripides, vt res ipsæ cum hominibus colloquantur, & se quales sint explicent, vt procul amandentur artificiosi sermones. BRV. Vt polypus cirros suos auctos deuorat, ita & tu optime Eudoxe peritior iam factus, mihi videris redundantem hanc tuam eruditionem fastidire. Agè verò proprietates istæ rerum siue à primo semine, siue cælitùs deductæ sunt: quum in animantes aut in stirpes insederint, cuinam potissimum illarum parti inhærent? EV. Quum illæ sint formæ proprietates, necesse est omnino in ipsa forma proximè insideant, & in spiritu qui est formæ vehiculum: at nihilominus penetrant & in totam illarum substantiam, hinc & totius substantiæ proprietates appellantur. BRV. Dic paulò explicatius. EV. In viuentibus multæ vires insunt, quæ illorum extinguuntur interitu: regulus viuens, non autem extinctus, visu enecat. Cor hirundinis palpitans deuoratum, conferre creditur ad memoriam & intelligentiam. Turturis cor ad febres omnes intermittentes, si viuens calénsque voretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Anas viua ventri admota, tormina compeſcere: Scorpius ſuo vulneri impoſitus, iniectum virus exhaurire: viuens aranea iuglandis teſtis incluſa collóque ſubnexa quartanã depellere. Hæc & quæcunque non niſi viuentia agunt, præcipuas vires in ſpiritu & forma viuentis obtinent. Multa autem tum in animantium tum in ſtirpium genere morte extincta, vires etiamnum retinent: ſed quas multo efficaciores habebant dum viuerent. Et partes & excrementa tum ſtirpium tum animantium è viuis illis, tacitas vires habent multo efficaciores quàm quæ è mortuis eximuntur: & quæcunq; à mortuis ſumuntur efficaciora ſunt cruda quàm cocta. Ranarum oculi ante Solis ortũ eruti viuis illis in aquã dimiſſis, alligati tertianas abigere traduntur, omnium ſerpentium dentes euulſi, quartanas ſanare: talpæ viuæ dens, dentium dolores compeſcere contactu. Omnium ſtirpium flores ſurculi comæ radices deprehenduntur tacitis viribus præſtãtiores è virentibus recens lectę, quàm aridæ, & omnes crudæ quàm coctæ: quemadmodum & hominis calua, ad epilepſiam: oſſiculum è poplite leporis ad nephritidem & ad ſpaſmum flatulentum: inteſtinum lupi ad colicum dolorem: piſcium quorundam oſſicula ad calculum: cor corui geſtatum ad inhibendum ſomnum: cor veſpertilionis ad hunc accerſendum: ceruorum exuuiæ ad ſenectutẽ, & quæcunque horum ſimilia traduntur, cruda ſunto, ni qua fortè qualitate excellant ſtomacho infenſa. Vt enim viuentium interitu extincto ſpiritu, magna ſimul cœleſtis quæ eo tenebatur vis perit: ita coctione ignisque feruore multa diſſipãtur quæ derelicta fuerant. Eo quippe vnumquodque integrioribus pollet facultatibus, quò propius ad primam originem accedit. Multorũ nihilominns vires eouſque penetrauerunt: vt non ſolùm in ſpiritu & in tenui ſubſtantia, verumetiam in craſſiore materia & in tota ſubſtantia firmius inhæreſcãt, permaneántque abeunte totius forma, illiúſque temperamento diſſoluto. Nã quæ ex herbis, aut ex aliis purgantibus medicamentis aqua vaporario elicitur, purgandi vim etiamnum retinet, aut deleteriã ſi herbæ in deleteriis fuere. Qui ex hydrargiro exuſtione fit puluis, præcipuas illius vires habet. Vſtarum cantharidum cinis vrinas abunde mouet, eſtque vt cantharides deleterius. Cancrorum vſtorũ cinis demorſorũ à rabido cane amuletũ eſt. Hoc quicquid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

de proprietatũ situ quæsitũ est, sic rursum expediã: Occulta rei proprietas tota quidem è forma & è tota rei substantia manat, apta tamen & varia subiecti præparatione quo suscipiatur conseruetúrque indigens, quæ magnum habet ad iuuandum impediendúmve momentum. Quanquam igitur tota è rei forma existit, non tamen in illa duntaxat posita est, sed quodammodo in totum subiectũ corpus diffusa: & prima quidem illius origo atque fons è forma est, sed cuius vis & habilitas agendi in totũ deriuatur ac pertinet. Id quod perinde est ac si dicas proprietatẽ a formá toti subiecto impertiri. Hæc sic habere argumento est, quòd immutata subiecti præparatione, ea ipsa proprietas aut acutius aut hebetius agit. Succinum attritu incalescens & pharmacum nostro calore suscitatum, celerius valentiúsque redditur. Quum itaque in simplici corpore forma in omnẽ materiam penetrauit, simul in eam suas omnes vires & proprietates infixit, adeò quidem tenaciter, vt etiam si forma pereat totiusque temperamenti ratio dissoluatur, proprietates nihilominus permaneant, licet quadamtenus immutatæ & infractæ. Nihil igitur mirum videri debet si vapor aut aqua arte è stirpe elicita, stirpis vim proprietatémque retinet, aut si cantharidum cinis deleterius est vrináſq; mouet, & vesicam exulcerat. BR. O Deum immortalem, quos mihi aculeos istac interpretatione infigis: quàm dulci, & iucunda recordatione animum exuscitas! Tu mihi refricare videris purioris philosophiæ memoriã propè intermortuam, & vulgaris illius sophisticæ cauillis obrutam. Agnosco quam sit difficile in tanta philosophantium turba, cernere quid potissimum sequaris. Quod ipse interpretaris, nunc primum recordor sæpius me certa oculorum fide animaduertisse. Etenim fusilis & metallicæ illius philosophiæ τῆς χημείας (vt certè multorum) quum longa peregrinatione cum primis studiosus existerem, exercitassimo admodum præceptore vsus, ex vnoquoque, tum stirpium tum viuentium genere substantias elicui planè varias, primùm quidem aquam, cámque vberiorem si stirpis virebat, parciorem si arescebat. Deinde oleum, non id quidem pingue ac sordidum, quale pressu ex amygdalis & ex plerisque seminibus trahitur, sed artis præstantioris opus quod tempore nec rancescat, nec facilè corrumpatur. Id autem duplex

plex; vnum tenue & albicans, alterũ ſiccius atque rubens: poſtremò fecem terrenámque ſubſtantiam ſubſidẽtem inſtar cineris atri & exuſti. Hac diſſolutione conabamur miris artibus, ex vnoquoque corpore quatuor illa rerum primordia, quæ ortu natura permiſcuerat, ſeiungere: aquam in concreto vapore, aërem in oleo albicante, in rubente ignẽ, in fece terram. Cæterùm neutiquam præſtare licuit, vt ex iis quicquã prorſus ſimplex purúmque ſecerneretur, quòd, vt inquit Augurellus:

Quæ miſcet natura potens confundit eodem,
Haud ars vlla poteſt prorſus diſiungere.

Quanquam autem ſecreta hæc ſimplicia nõ ſunt, puriora tamen quàm in permiſtione elucent, iiſque ignis beneficio non parum ſordidæ materiæ ab elementis contractæ deceſſit. Quocirca ſi quæ denſandi, aſtringendi corroborandi, detergendi, aut aliæ à materia vires inerant in compoſito, hæ in ſecretis illis minore ſunt efficacia. Iam verò totius ſubſtantię proprietatem, de qua maximè eſt noſtra diſputatio, nuſquam ſeorſum puram conſiſtere deprehendimus, ſed in ſingula illa etiamnũ ſecreta penitùs immergi. Infirmiorẽ in aqua, quæ præſertim è ſtirpe viridi proliciebatur: in ea quippe humor exuberat alimentarius, nondum ſtirpis vim omnem ac proprietatem adeptus. Efficaciorẽ in oleo, multóque in rubente quàm in albo: illud ſiquidem & odore, & ſapore totius ſubſtantiam referens, propria ſedes dignoſcitur inſiti ſpiritus & caloris, in quibus proprietas tota ſubſiſtit fouetúrque. A fecè terrena & ab aquoſo humore quaſi ab impurorum elementorum vinculis vindicatum oleum, purius quidem euadit, perinde atque venarum ſanguis, ab alui fece, & ab vrinis expurgatus. In terrena porò ſubſtantia, & in illa derelicta fece, nonnihil etiam occultarum virium manet, quod & arte eximi poteſt. Fex vritur dum prorſus albeſcat & in calcem redigatur, quæ certè proprio humore aptè diſſoluta eximiis viribus præcellit. At verò qui neglecto quatuor ſubſtantiarum diremptu, quidpiam ſecernere ſtudent in quo maxima ſit proprietatis efficacitas, & illa quæ multis dici ſolet quinta eſſentia, primùm è re ſubiecta aquã lẽto vaporario prolectãt, hac deinde feces reſpergunt, vt ſecundo humorem eliciãt ſicque ſeptena reſperſione & expiratione feces torreri non ſinunt & ex his

vim facultatémque omnem exhauriunt, aquæ maximéque assidenti oleo innixam, quæ ad multa vtilis accõmodataq; sit. Quinetiam exceptas aquas vase pelicani effigie, multa agitatione anfractuque longo circulantur, quo hæ vires fortitæ efficassimas, in quintæ illius essentiæ naturam vix vlli corruptelæ obnoxiam facessant. PH. En multa refers admodum recondita: quibus augurer maiora te & abstrusiora de peruulgato illo multisque decantato philosophorum lapide subolfecisse. BR. Non olfeci modò verumetiã de hoc non parum fortasse degustaui. PH. Et fortasse magno tuo damno. BR. Imò lucro fœnoréque maximo vt qui eo studio verũ comprobauerim, quod fabuloso figmento vobis haud absimile putatur. PH. Quid hoc quæso rei? BR. Indignis hæc impertiri nefas. EV. Etiam si iam dies inclinet, dic tamen rogatus, nec in amicorum sodalitate celes, quid hac de philosophia acceperis. BRV. Dicam vestro hortatu, non hunc totum thesaurum depromturus, sed edocturus quàm verè subsistat. Ne vos autem insolens nominum sermonísque obscuritas offundat, quæ patres vmbra & ænigmate obuelarunt, in apertum & in clarissimam lucem proferam. strictim tamen & quàm breuissimè Lapis Philosophicus, elixir Arabibus, gignendi propagandíque auri verum semen, non è sulphure non ex argento viuo, nõ ex vllo cæterorum quæ multi fraude proponunt, sed solo ex auro eóque purissimo quærendus vestigandúsque est.

Hordea cui cordi, demum serit hordea, ne tu
Nunc aliunde pares auri primordia, in auro
Semina sunt auri, quamuis abstrusa recedant
Longius, & multo nobis quærenda labore.

Nihil est in vlla naturæ parte quod non in se generis sui semen contineat, sed quod vix possit arte prolici. Ex solo autem auro potest. Maxima vis seminis in oleo quodam inhærescit, atque id quidem in cæteris inflammari cremarique igne solet, in auro autem non potest, qua ex causa id nullius ignis ardore torreri absumive potest, & omnem artis vim tolerat:

---- Vni quoniam nil deperit auro
Igne, velut solum consumit nulla vetustas,
Ac neque rubigo aut ærugo conficit vlla,
Cuncta adeo firmis illic compagibus hærent.

Fœcundum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Fœcundum autem id ſemen ſic eruito: Auri puriſſimi vncias duas, argenti viui magno artis ſtudio præparati decuplo permiſce, ignéque languido diſſolue, dum argentum viuum prorſus expiret, priſtinúmque auri pondus ſubſideat in atrũ puluerem redactum, quis tamen liquatus poſſit in propriam auri naturam redire. Ex hoc dein puluere igne acerrimo vaporarij, aquam continenter elicies, dum puluis totius in cinerem candidiſſimũ, & in calcem deuergat. Calcem ſepties aqua reſperge, quæ & toties expiratione inde prolecta ſit: omníque arte elabora vt hæc impulſione & incurſione crebra ſeſe extenuent, & ab omni ſorde fecéque puriſſima reddant, vires ſummas conſequuta. Hæc duo ſunt totius artis operiſque conficiendi primordia, in quibus mundi quatuor elementa deuinciuntur. Nam in aqua aër etiã ineſt, in calce terraque atque ignis ſitque quod in ſmaragdina Hermetis tabula, tanquam inſculptum myſterium, legimus. Aſcendit à terra in cœlũ, iterúmq; deſcendit in terrã, ſicq; vim recipit, ſuperiorum & inferiorum. Qui ænigmate hæc cõtexerunt, hanc aquam appellant argentum viuum, calcẽ verum ſulphur, quorum permiſtione lapis fit, perinde atque ex aqua farináq; panis. Alij aquã ſpiritũ viuentem, terrã fermentum: alij illam marem, hanc fœminam dixerunt, quorum complexu & coitione procreatur infans. Opus autem poſtremũ vt compleas, calcem purã obturato vaſe reconde equino fimo calente, diebus quadraginta, dum in humorem album & craſſum liqueſcat. In hunc iuſtis dierum interuallis aquã ſenſim infunde: ea quidem via & ratione quam artis periti ad vnguem explicarunt, vt calx aquam ſuam omnem ſenſim combibens quaſi illinc enutrita, in lapidem verum cõcreſcat. Quàm variam colorum mutationem hoc temporis curriculo debeat lapis ſubire, & quæ indicia illius conſummati perfectíque exiſtant, expreſſum etiam ab illis patefactúmque eſt. Hic theſaurus immenſus, hoc verum elixir, hoc frugiferum auri ſemen, cuius drachma ſi in ducẽtas & quinquaginta liquati plumbi aut ſtanni drachmas infundatur, id vniuerſum in aurum puriſſimum conuertet. Imò etiam, vt cum poëta loquar:

Ipſius vt tenui proiecta parte per vndas
Æquoris, argentum ſi viuum tum foret æquor,
Omne vel immenſum verti mare poſſet in aurum.

PH. Heu quid rerum audio? Equidem tibi artique condiscendæ me totum dedo, meásque fortunas omneis periclitandi studio deuoueo. EV. Síccine è philosophia ad diuitias habendi desiderio quasi inflammatus raperis? Vide ne quod postremo additum est, fabulam detegat. Missa igitur tam vehementi de pecunia opinione, satis nobis sit è rebus singulis sincerum quippiam purissimúmque elicerere, in quo vis illa occultarum proprietatum summa insideat. Pro qua re dilucidius explicata maximam Bruto gratiam habemus. BR. At pro beneficiis in me tuis meritam gratiam debitámque referre nunquam possim.

Occultis morbis, tacita medicamentorum proprietate succurrendum, non Empiricorum ritu sed arte & methodo.

CAP. XIX.

BRVTVS.

HANC autem de abditis proprietibus disputationem tandem vt concludas, si qua putas arte illas ad curationem adhibendas, hanc nobis expedi. EV. Est certè quidem maxima: vt enim in cæteris, ita in his curandi ratio cótrariorum lege completur. Vt repletio inanitione, inanitio repletione, omnisque intemperies intemperie contraria: sic totius substantiæ morbus, medicamentis profligatur totius substantiæ proprietate contrariis. Vnicuique siue in epidemiorum, siue in contagiosorum, siue in venenatorum is genere fit, peculiare quoddam remedium opponitur, secreta facultate efficax. PH. Breuis hæc & expedita ratio medendi, quę neque philosophicis, neq; medicis theorematis, neque vlla methodo innititur, & qua quiuis è plebe semestri optimus medicus euadat. Hinc fortasse Galenus locis non paucis facultates quæ totius substātiæ proprietate fiūt, dixit à methodo & ratione alienas esse. EV. Quò te rerum isthæc ignorantia & stupiditas deuoluit? Siccine putes tam præclaram artem nullis aliarum disciplinarum ornamentis fulgere, neque illarum adminiculis fulciri? Grauis est eorum temeritas qui eximium quoddam remedium nacti, sine iudicio, sine arte vtcunque sors tulerit, statim ad curationem porferunt Olim Empirici ad vnumquemque morbum magna remediorum sylua comparata, quodlibet nullo delectu

ad curationem adhibebant. Id si fortè parum profuisset, continuò ad alterius opem concurrebant subinde facta mutatione, dum morbus vel sponte, vel naturę beneficio quàm remediis potius sanesceret, postremò adhibitum totius curationis causam fuisse persuasi. Hæc ratio tantam remediorum syluam peperit, nihil vt toto obseruetur orbe, quod non in medicinæ vsum accommodetur. Medendi viam, quæ vni remediorum multitudini fidit, parum tutam intelligēs Hippocrates, ipso artis quasi vestibulo dixit, Experimentum fallax: id nimirum quod nec ratione nec methodo, nec iudicio suffultum stabilitúmque sit. Quod verò ex Galeno afferebas, facultates quæ totius substantiæ proprietate fiunt, à methodo & ratione alienas esse, non idcirco dictum putes quòd illis nulla methodo vti conueniat, sed quòd non vt quę sunt in calefaciendo, frigefaciendo, humectando siccandóque, methodis reperiantur. Illas enim non ratione ab odore, vel sapore, sed sola experientia inuenire possis. Nam, inquit Galenus, cur hic lapis tacto vulnere ex quo sanguis prorūpit, cursū eius reprimat ac sistat, haud nouimus. At cur lapis quem vocāt hæmatiten, in oculares facultates indatur, haud latet: nam id rationis inuētum est. Itaque occultæ facultates quæ manifesta demonstratione sciri haud possunt, methodo tamen & ratione ad morborum curationem adhibendæ sunt. BR. Placet hæc interpretatio Cæterùm quas dicimus experientia sola cognitas vires, putásne casu & animantium imitatione inuentas? quemadmodum ferunt ab ibide clysterem, ab hippopotamo venæ sectionem, à ceruo venenatis sagittis confixo dictamni vires edoctos nos esse? EVD. Potuit illinc fortasse experiendi quædam occasio, & experientiæ initium deduci: at perfectio ipsáque experientiæ fides & constantia, non nisi ratione conquiritur. Quum hic remedium adhibet ieiuno, illè pasto: hic morbi initio nec præpurgato corpore, ille inclinante iam morbo: hic in affectu simplici, ille in composito: hic in leuiore & perfacili, ille in contumaci: vterque experitur quidem, at non similiter. Existit ergo experiundi quædam ratio, qua spreta quęcunque vtilia hic experietur, ille haudquaquam probabit, aliáque perquiret, hinc sanè tot experimentorum procellis & vndis demergimur. BR. Qua quæso ratione experimenta comprobare liceat? EVD. Eadem nimirum qua & mor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

borum curationem exequimur. BR. Hanc igitur summatim breuiterque perstringe. EV. In quemcunque curandum morbum incideris: æstimandum principio manifestúsne is sit, an occultus: si occultus (nam manifestos hîc non persequor) simpléxne & solus, an manifestò implicitus. Quum occulta pernicies inuasit, si purum corpus erat & integrè sanum, ferè solet simplex & solitarius esse morbus: sin verò vel plethora, vel cacochymia, vel obstructione, vel alia causa præter naturam corpus tenebatur, vix potest qui inuadit occultus morbus simplex esse. In hoc igitur curando non antè afferenda sunt remedia quæ totius substantiæ contrarietatē eum profligent, quam plethoram, cacochymiam, obstructionem aliámve causam medendi arte summoueris. Siquidem hæ & occultam perniciem fouent, & antidotorum vires infringunt. In cacochymia quæ præsertim ventriculum, primas venas visceráque occupauerit occultæ medicamentorum vires quasi sepultæ franguntur & hebetescunt, perinde atque si in lutum sordidissimum demergerentur. In obstructione præclusæ sunt & impeditæ viæ quibus iter est ad affectam sedé, nec eò potest antidotus integris viribus peruenire. In plethora etiam obstructio ferè subest, quibus ex causis infirmæ & parum efficaces redduntur medicamentorum vires. Itaque non antequam hæc vitia solueris, occultæ medicamentorum proprietates vtiliter afferentur. Cæterùm si simplex occulta pernicies eáque sola subsit in corpore, statim non alia curatione præmissa, conuenientia remedia afferantur, tum ad id eius quod etiamnum futurum est tum ad id quod factum iam est. Quod fieri potest futurúmve est inhiberi debet & intercipi, idque efficiente illius causa sublata: hæc si in aëre fuerit, accenso igne vel refrigerantibus, vel odoribus qui tota proprietate sint efficaces, vel alia omni arte corrigetur dum purior aër euadat. Pauca erit respiratio: à pleniore victu, à vehementi exercitatione, & ab omnibus causis abstinendum quæ crebram magnámque respirationem inducunt. Quum vel à contactu vel ab intrò sumptis pernicies contracta fuerit, peruestigandæ & discendæ sunt illius causæ, quas postea declinare non difficile sit. Nam virulentas bestias, aut inquinatorum hominum consortia, & loca quibus ij habitant, vitare possumus: & qui in veneni suspicione sunt, ad esculentorum potulentorúmque sapo-

ſaporem diligenter attendere, & aliqua pręſumere poſſunt, quæ veneni vires hebetent. Quod porro morbi factum iam eſt, ſummoueri debet per ea quæ extirpant, retundunt, & extinguunt. Extirpant autem quæcunque virus exhauriunt, foráſque proliciunt. Qua in re & quanta veneni pernicies víſque ſit tenendum, & qua parte & quam pridē intro ſubierit. Primo quoque tempore etiam ſi nondum perniciei ſigna compareant, virus antequam inualeſcat & altius in corpus illabatur viſceráque tangat, coërceri debet, ſimúlq; valente auxilio reuelli, abſorberíque, alioqui exitiali vi & pernicie occupatis iam viſceribus, fruſtra ſuccurritur. Idque ea ſede reuellatur qua conceptum illapsúmque eſt. In morbis peſtilentibus per os & nares valida expiratio cōcitetur, quæ & pulmones & partes cordi vicinas exinaniat, móxque aër igni expurgatus aut odoratus, cardiacúſve vapor inſpiretur. In morbis contagioſis paulo ſupra partem primùm infectam, vincula (ſi fieri commodè poteſt) arctiſſima iniiciantur, deinde pernicies protinus eliciatur: primùm quidem exuctu facto ab eo qui ieiunus non ſit, qui & os vino colluerit, & cotoneum malum præmanderit, vel qui olei exiguum ore contineat. Quum ſuctio tuta non eſt, gallinacei diſſecti etiamnum proprio calore tepentes, percuſſo loco circumuoluuntur: vel gallinæ viuæ podex loco adhibetur, dum intereat, alia ſubinde mutatur dum ſuo calore & ſpiritu partis venenum exigat. Locus etiam ſpongia noua fouendus, quæ vel in lixiuio ſarmentorum aut ficus, vel in poſca, vel in acri ſalſamento, vel muria, vel aqua maris maduerit. Scarificatus altiores imprimendi, vt cum ſanguine virulenta materia profundatur. Affigendæ cucurbitulæ cum largiore flamma, quæ foras euocent. Emplaſtra ex porro, cæpa, allio, ſinapi, adiecto ſale aut nitro, interdum aut ex thapſia, aut ex cantharidibus imponuntur, quæ venenum elicere & diſcutere queant. Loci in carne facta circumſcriptio & quaſi circinatio virus intro ſubire non ſinit, ídque cum ſanguine profundit. Interdū & hamo prehenſa caro ſcalpellíque acie circumſcripta amputari debet. Vſtio candente ferro virus omne domat & abſumit: nec in membra inſinuari patitur. Quum verò cruſtæ decident, vlcus diu ſordidum & manans prorogetur, ne illius labra coaleſcant obducantúrque cicatrice. Sectio ictæque partis (ſi extrema ea fuerit) amputatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

in extremis & præsentibus serpentium ictibus imperatur. In venenatis porrò affectibus quum assumptum venenum est sine mora virus foras exhauriatur priusquam inualescat. Vomitio protinus concitetur hydrelæo tepente, aut butyro, aut adipe anserino, ex aqua calente aut maluæ, aut seminis lini, fœnigræci, aut vrticæ decocto. Quæ singula præsertim oleum, non modò vi relaxante vomitiones mouent, sed & perniciei vim acrimoniamque obterũt. Quinetiam reliquię intestinis inhærescẽtes, clystere acri deducendæ, in quo hieræ tum simplicis tum compositæ, & mellis & nitri magna vis insit. Hæc igitur sunt quibus elici extirparique venenum potest, quorum optimum quoque & rei subiectæ conueniẽtissimum deligetur, si partis à qua id prehenderit situs & natura æstimabitur: si quanta sit veneni pernicies, & quam pridem inuaserit compertum fuerit. Cæterùm quoniam plerunque hisce præsidiis tota vix pernicies elici potest, huius quicquid reliquum fuerit, obtundi restinguique debet. Obtundunt quæcunque manifestis qualitatibus illius furorem, vim, acrimoniámque hebetant & consopiunt. Id genus sunt in pestilentibus morbis frigida & stiptica, vt aquæ frigidæ potus, mali punici, citrei mediciqúe succus, omphacium, oxalis, acida omnia & medicamenta hisce viribus prædita. Odores ac suffitus qui eisdem polleant facultatibus. Si intro sumpti veneni suspicio est, eius vis obtundetur vel oleo, vel butyro, vel anserino adipe, vel iure pinguioris carnis, & gallinaceorum vel maluæ, altheæ, lini aut fœnigræci, ptisanę cremore, vel lacte schistio, vel lactis potu pleniore, in quo etiam cucumeris semina contrita sint. Omnium siquidem vis leniendo, veneni acrimoniam hebetat, ipsúmque quasi consopitum in aluum deturbat. Confert præterea venarum ductus obstruere vel astringere, ne tam repentè vis illa veneni in viscera in principesque partes inuadat. In id efficacaces sunt bolus armena & terra lemnia, quæ etiam communi dote prosunt. Item halicæ, orizæ, tragi aut tritici pultes. Venenatarum bestiarum acceptum virus obtunditur & membratim peruagaturũ frenatur, tum his quæ nunc dicta sunt, tum aliis quibusdã acrioribus, vt vini meracioris passique potu, alliorũ, porrorũ, cæparum & omnium acrium esu. Quum enim difficilè hæc coquantur, multósque dies eorũ vis

vis & qualitas remaneat, putant hoc tempore perniciem illorum vehementia & acrimonia obtundi & arceri ne altiùs penetret. Hæc vniuersa in occultorum venenatorúmque morborum curatione præmittenda, & vt vniuscuiusque status conditióque feret accommodanda, sine quibus vix quisquam possit, vel ampla remediorum supellectile vndique instructus, tutam efficacémque sanationem suscipere. Quæ si via & ratione stabilita confirmatáque sunt, constat nō sine arte & methodo ad occultarum proprietatum opē concurrendum, sed summam esse artis potestatem, eámque vbique primas obtinere. Leuiusculos incipientésque occultos morbos ars generalis interdum cohibet: at integra perfectáque sanatio his duntaxat cōpletur, quæ perniciei atque veneni vim omnem aut restinguant, aut exterminent. Id autem alia communi, alia peculiari dote præstāt: communi quidem, bolus armena, terra lemnia, dictamnus, pastinaca, ruta, aristolochia, theriace, mithridatium, aliáque non pauca a Dioscoride octaui libri calce conscripta. Quæ porrò peculiari dote vigent, alia occultos, alia manifestos morbos expugnant: Anginæ siquidē simplici manifestæque inflammationi hirundinum vstarū cinis & albi canis stercus proprietate succurrit: Asthmati, vulpeculæ pulmones: colico dolori, è lupi intestino cingulum: calculo hircinus sanguis, non substantiarum dissidio, sed amicitia & similitudine qua partibus offensis affines sunt. Occultis verò morbis obsistunt, quæ antipathia & totius substantiæ dissidio vires habent. Vt sua cuiusque veneni atq; morbi species: ita sua cuiusque est antidotus, id secretiore proprietate exterminans aut intrò sumpta, aut suffitu odoréque hausta, aut foris adhibita. Proprietatum quidem cognitio, omnium præstantissima atque nobilissima, nos vna locupletare, ornaréque potest. Ardua sanè illa & procul à nostris sensibus posita, tota quippe ex naturæ & essentiæ inspectione cognitionéque nascens. Illa autem purissima simplicissimáque rerum natura nullis sensibus obuia, sola mente cōprehenditur. Hāc si oculis & re ipsa cerneremus, continuò in ea quasi in speculo proprietates omnes nobis elucerent. Quanquā autem latent, naturæ arcanis multáque obscuritate inuolutæ, præ ignauia tamen sinendæ non sunt, sed inuestigandæ diligentius, non è primis tangendi secundísve qualitatibus, non è

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

ſapore, odore, ſono vel colore, verùm è ſolis effectis & operibus, quæ tum longa vſus obſeruatione tum optimorum authorum monimentis comparata confirmatáque ſint. At verò quoniam inclinato iam die ad veſperum perducta eſt diſputatio, huic modum finémque conſtitutam, vt paulisper laxemus animos, & à ſeueritate ad hilaritatem riſúmque traducamus. Vos autem diſputationis ſtudio incenſi totiúſque memores otio maiore in abditarum proprietatum cognitionem aliquando acrius grauiúſque incumbite.

DE ABDITIS RERVM CAVSIS
LIBRI SECVNDI FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

INDEX IN LIBROS DVOS DE ABDITIS RERVM CAVSIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

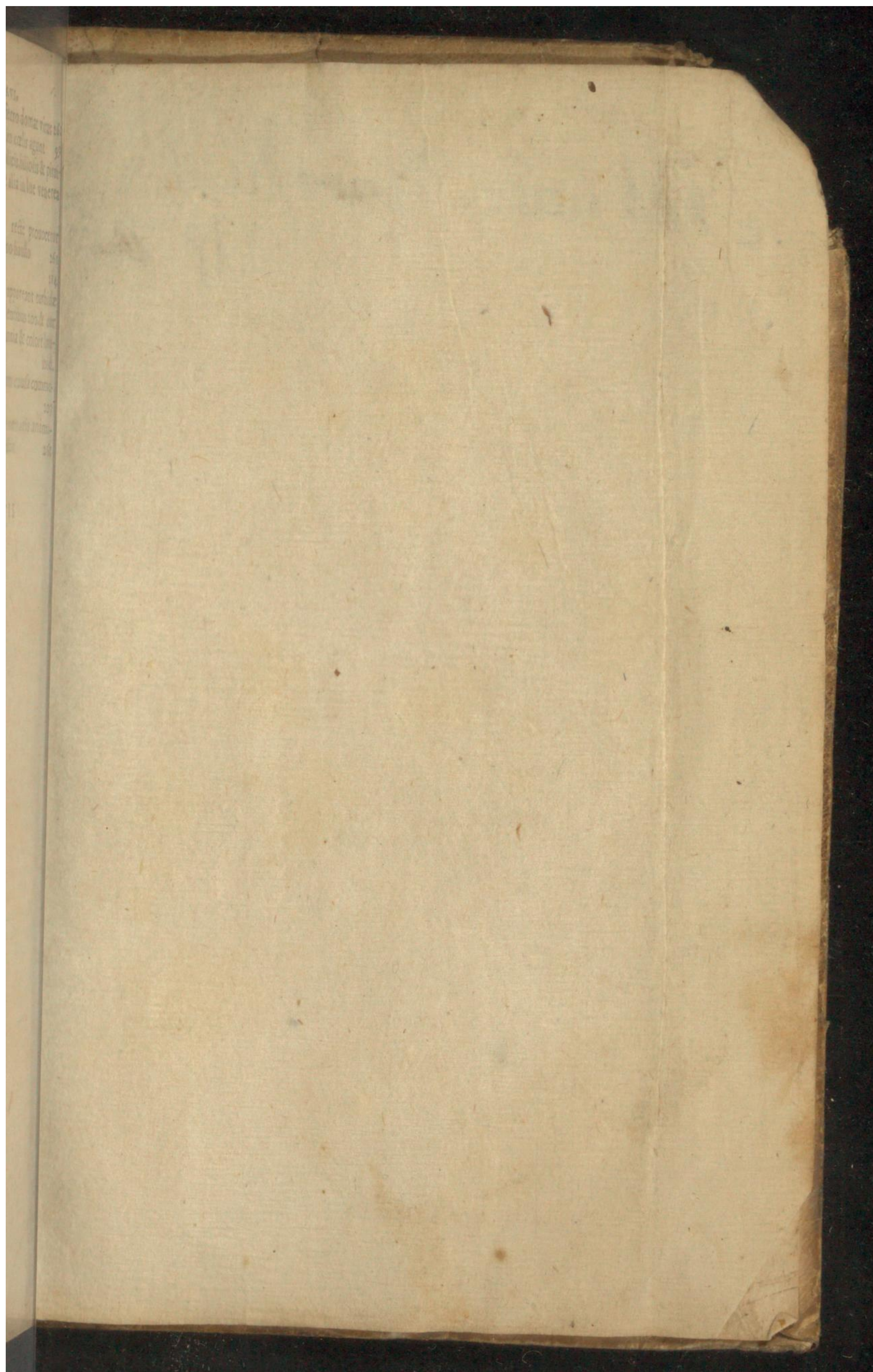
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

INDICIS IN LIBROS II. DE ABDITIS RERVM CAVSIS, FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Ad usum Aurelii Bo[illegible]
2 [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2204/A